

Redactori: ing. CORNELIA SABLICI
dr. med. vet. AUREL CUPARENCU

Dat la cules 03.07.1969

Bun de tipar 24.10.1969

Apărut 1969

Hîrtie scris tip I A/63 g/m²,

Ft. 16/54×84

Coli editoriale 55,50

Coli de tipar 41,25

A 13431

C. Z. pentru bibliotecile mari 636. (03)

C. Z. pentru bibliotecile mici 63. (03)

Conf. dr. doc. E. Paștea

Dr. Ing. I. Dinu

Dr. H. Bârză

Ing. Gh. Berehoiu

ZV Dicționar

VZ de zootehnie și medicină veterinară

Coordonator:

Conf. dr. doc. Eugen Paștea

Laureat al Premiului
de Stat

editura

agrosilvică

bucurești

1 9 6 9

INSTITUTUL NAȚIONAL DE ZOOVETERINARIE
INVENTAR CĂRȚI N. 1366

S. coperta și coperta: C. Guluță

Prezentare artistică: Toma Alexandrescu

CUVÎNT ÎNAINTE

Progresele deosebite înregistrate în ultimii ani în dezvoltarea sectorului zootehnic și al medicinei veterinare, pe plan intern și internațional, au determinat o creștere corespunzătoare a personalului de specialitate cu pregătire medie și superioară, impunând concomitent dezvoltarea sistemului informațional.

De la un an la altul volumul literaturii zootehnice și al medicinei veterinare a crescut, iar numărul termenilor tehnici s-a înmulțit — fondul lingvistic de specialitate suferind o veritabilă revoluție. Datorită acestui fapt, ca și din necesitatea asigurării unei eficiente folosiri a noii literaturi, a explicării și folosirii corespunzătoare a noii nomenclaturi științifice a devenit mai mult decât necesară apariția unui dicționar de

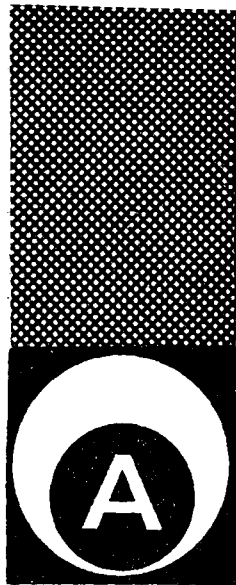

— specialitate — explicarea termenilor clasici și moderni în funcție de sfera și conținutul noțiunilor devenind, prin ea însăși, un mijloc de informare rapidă asupra ultimelor noutăți din domeniul zootehniei generale și speciale, geneticii, alimentației, igienei, bolilor interne, chirurgiei, parazitologiei, microbiologiei, bolilor infecțioase, anatomiei patologice, fiziopatologiei, fiziologiei, morfologiei etc.

Selecționând aproximativ 11 000 de cuvinte din noul și vastul nomenclator de specialitate, autorii au urmărit să pună la îndemână specialiștilor, practicienilor din teren, studenților și tehnicienilor, o înmănunchiere a celor mai uzitați termeni tehnici din domeniul zootehniei și medicinei veterinare.

În alegerea acestor termeni s-a căutat a se ține seama atât de terminologia folosită în lucrările clasice de specialitate, cum arătam mai sus, cât și de ultimele cuceriri ale științei și tehnicii contemporane.

Caracterul explicativ al dicționarului va permite, deci, înțelegerea precisă a noțiunilor și utilizarea corectă a lor, favorizând — prin evitarea confuziilor — o mai bună organizare a activității practice și științifice, precum și a schimburilor de informații. Fiind prima lucrare de acest gen în limba română, autorii vor rămâne recunoscători pentru toate sugestiile ce le vor fi adresate.

A (vitamina -), sin. *vitamină epitelioprotectoare, vitamină antiinfecțioasă, Retinol, vitamină antixeroftalmică, vitamină axeroftalmică*. Depozitată cu deosebire în ficat; carența ei provoacă leziuni epiteliale (corneene, conjunctivale, digestive, respiratorii, urinare), oprire în creștere etc.

A₂ (vitamina -), sin. *dehidroretinol, dehidro-3-retinol*. Vitamină prezentă, alături de vitamina A, în ficatul peștilor de apă dulce și avînd un rol asemănător cu aceasta.

aa (citește: *ana*). Consemnare abreviativă utilizată în redactarea receptelor pentru indicarea utilizărilor în părți egale a substanțelor.

A.C.T.H., sin. *hormon adrenocorticotrop-hipofizar*. Hormon proteic produs de prehipofiză cu rol stimulator asupra corticosuprarenalei, mărind producția de hormoni corticosu-

prerenali de tipul cortizonului, dezoxicorticosteronei etc.

A.D.C., sin. *acetat de dezoxicorticosteron, cortiron, D.C.A., Doca* etc. Hormon corticosuprarenal, cu rol în metabolismul hidromineral, utilizat în insuficiențele corticosuprarenale din cursul bolilor infecțioase grave, șocului chirurgical, arsurilor etc.

A.N.T.U., sin. *Antan, alfanafilliouree*. Raticid, prezentat sub formă de cristale albe foarte toxice.

A.P.F. (Animal Protein Factor). Factor de creștere, prezent în alimentele de origine animală, lipsind din proteinele vegetale. A fost confundat la început cu vitamina B₁₂ (care face parte din A.P.F. dar nu-l epuizează), factorul însuși părăind a fi un complex de fermentație, cuprinzînd pe lângă vitamina B₁₂, elemente anti-

biotice și fracțiuni neidentificate încă.

Abataj (fr. *abattage*). Acțiunea de sacrificare a animalelor în abator.

Abator (fr. *abattoir*), sin. *zahana*. Construcție specială în care se sacrifică animalele destinate consumului.

Abceda (a -) (lat. *abcessus*). 1 — Procesul de formare a unui abces. 2 — Deschiderea spontană a unui abces.

Abces (lat. *abcessus*). Formarea și reținerea unei cantități de puroi într-o cavitate naturală sau neformată în masa țesuturilor, marcînd epilogul unei excitații nervoase, provocată de agenți patogeni animați sau neanimați. Se disting: abcese acute, cronice, septice, aseptice, simptomatice, secundare etc.

Abces de fixație. Abces provocat prin injectarea subcutană a unei substanțe leucotonice (în mod obișnuit esență de terebentină), pentru a provoca un aflux leucocitar local (abces steril) și hiperleucocitoză generală.

Abcesul rinichiului, v. Pionefrită și Pionefroză

Abdomen (lat. *abdomen*, — *inis*), sin. *pîntece*, *burtă*. Regiunea trunchiului delimitată, la animale, în zona dorsală de porțiunea lombară a coloanei vertebrale, ventral de mușchii abdominali inferiori, cranial de diafragmă și prelungită caudal cu cavitatea pelvină.

Abdomen de broască, sin. *pîntece de batracian*. Deformarea abdomenului prin conținut lichid, dispusă decliv și mobilă în funcție de poziția animalului; aspect caracteristic în ascită.

Abdomenoscop, sin. *peritoneoscop*. Ustensilă optică-tubulară utilizată pentru examenul „in vivo” al cavității și organelor

abdominale, introdusă în abdomen prin procedeu transperitoneal.

Abducen (lat. *N. abducens*), sin. *oculo-motor extern*, *perechea a VI-a de nervi capilari*. Nervul motor al mușchilor dreptului lateral și dreptul posterior al ochiului, avînd originea aparentă pe fața ventrală a bulbului și ieșind din craniu prin marea fisură sfenoidală.

Abductor (lat. *abductor*, — *oris*: care îndepărtează). Mușchiul care efectuează sau concurează la realizarea abducției.

Abducție (lat. *abduco*, — *ere*: a îndepărta). 1 — Mișcarea de distanțare (îndepărtare) a unui membru de planul median al corpului. 2 — Se poate utiliza de asemenea cu scopul de a indica orice acțiune fiziologic-mecanică de îndepărtare de planul median al corpului, al oricărei formațiuni anatomice (ex.: abducție costală).

Aberație gustativă. Tendința unor animale de a consuma substanțe nealimentare, cel mai adesea exprimînd o manifestare carentială, nervoasă etc.

Aberdeen — Angus, sin. *Angus*. Rasă de taurine, specializată pentru producția de carne, originară din Scoția. Datorită precocității și producției de carne grasă, de calitate foarte bună, are o mare arie de răspîndire în toată lumea. Se caracterizează prin absența coarnelor, culoarea neagră, greutatea corporală la vaci de 500—550 kg, cu un randament de abator de 70% la animalele îngrășate. În țara noastră, această rasă se folosește pentru ameliorarea unor rase locale.

Aberdeen — Terrier. Rasă de cîini (Aberdeenshire) cu părul aspru, de culoare alb-murdară, talia de 25 cm, greutatea corporală de 5—6 kg, originară

din Anglia, folosită pentru vî-nătoare la vizuină.

Abhaziană. Varietate de albine din subrasa caucaziană de munte.

Ablație (lat. *ablatio*, — *oniș*: îndepărtare). Intervenție chirurgicală de îndepărtare a unui organ, porțiunii de organ, de țesut etc.

Ablefaron (lat. *a*: privativ, gr. *biefaron*: pleopă). 1 — Monstruoasă caracterizată prin lipsa pleoapelor. 2 — Lipsa pleoapelor în general.

Aboli (a -) (lat. *aboleo*, — *ere*: a desființa). A suprima, a desființa, a dispărea. Se utilizează în clinică, cu referire la diverse reflexe sau simptome care au dispărut sau nu se mai manifestă (nu și la cele diminuate).

Abomasum. Denumirea științifică, după nomenclatorul anatomic, a stomacului glandular (cheagului) la animalele rume-gătoare.

Abomazită (lat. *abomasum*: stomac, cheag). Inflamația stomacului glandular (cheagului) la rume-gătoare.

Abondance, sin. *Chablais*. Rasă de taurine, crescută în Savoia. Derivă din rasa Bălțată cu roșu din Elveția, avînd însă o greutate corporală mai mică. Vacile dau o producție medie de lapte de 2 600 l, iar boii sînt foarte buni pentru muncă și dau o carne de calitate.

Abortiv (lat. *aborior*, — *iri*: a muri născînd, a avorta). Care produce avortul. Se utilizează cu referire la diverse cauze (în special acțiuni ale unor medicamente) care pot produce întreruperea gestației.

Abraziune (lat. *abrado*, — *ere*: a roade, a răzui). 1 — Tocire. 2 — Eroziune. 3 — Acțiune de uzare prin frecare. Se utilizează cu diverse referiri la tocirea dinților, la rănirile superfici-

ale ale epidermului, corneei etc. 4 — Plăgă provocată de un corp abraziv, în general caracterizată printr-o soluție de continuitate întinsă ca suprafață sau superficială.

Abruzzese. Ciine ciobănesc (v. Maremmano).

Abruzzi. Rasă de viermi de mătase, originară din Italia, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Absorbție (lat. *absorbeo*, — *ere*: a înghiți, a absorbi). 1 — Acțiune de îmbibare. 2 — Acțiune de aspirare. 3 — În fiziologie definește trecerea în limbă și sînge a principiilor alimentare, datorită fiziologiei proprii a vilozităților intestinale. 4 — Traversarea epiteliului intestinal de către substanțele solvate și difuzibile, rezultate în procesul de digestie. 5 — Metodă care constă în încrucișarea unei rase perfecționate cu una neameliorată (în crucișare de absorbție), în scopul îmbunătățirii radicale și treptate, timp de mai multe generații (pînă la fixarea însușirilor dorite), a rasei neameliorate, care nu mai corespunde cerințelor economice.

Ac atraumatic. Ac fin pentru suturi care produce leziuni minime.

Ac Mitchell. Ac folosit pentru practicarea injecțiilor intravenoase, prevăzut cu un dispozitiv special prin care se fixează în zona de aplicare unde poate fi menținut un timp mai îndelungat.

Ac Moij. Ac grosier, utilizat pentru suturarea pielii, avînd extremitatea de pătrundere fisurată lateral, iar cea de sprijin rulată în ansă care servește la introducerea unui deget.

Ac Reverdin. Ac pentru sutură, variat ca dimensiuni și prevăzut cu un dispozitiv special care permite introducerea late-

ACA 10 rală a firului și închiderea firurii, după prinderea materialului de sutură.

Acalcioză. 1 — Boală determinată de insuficiența calciului din rație. 2 — Hipocalcemie (impropriu).

Acalmie. Perioadă de liniște relativă, consecutivă unei perioade de agitație.

Acanthosis nigricans (gr. *akantha*: spin, ghimpe). Dermatoză cu etiologie incertă observată la ciine, caracterizată prin leziuni zonale cutanate circumscrise, simetrice, de culoare închisă, rugoase, îngroșate etc.

Acantocefal (gr. *akanto*: spină, *kefalos*: cap). Parazit hematelminț fără tub digestiv, cu rostru cefalic sau cu trompă protractilă cu cîrlige. Specii mai importante: *Echinorhynchus polymorphus* (parazitează intestinul la palmipede avînd gazdă intermediară crevetele de apă dulce), *Giganthorhynchus hirundinaceus* (parazitează intestinul la porc; gazde intermediare coleoptere) etc.

Acantocefaloză. Boală provocată de paraziți din ordinul acantocefalilor. Mai frecventă la porc și manifestată clinic prin debilitare, crize convulsive, diaree etc.

Acantoză. Îngroșarea epidermului prin hiperplazia stratului lui Malpighi (v. hiperacantoză).

Acapnie (gr. *a*, privativ; *kepnos*: fum). Diminuarea cantității de acid carbonic din sînge.

Acaprin, sin. *Piroplasmîn*. Chimioterapic chinoleinic utilizat în tratamentul hemosporidiozelor.

Acardie (*a*, privativ) *hardia*: inimă). 1 — Absența cordului. 2 — Monstruoșitate, incompatibilă cu viața.

Acarianul polenului (lat. *Caroglyfus lactis*). Parazit care

consumă rezervele de polen ale stupinei.

Acarieni (gr. *akari*: molie vierme). Glasă de arahnide milimetrice, înaripate, cu patru perechi de membre. În majoritate parazite, pot transmite prin înțepăturile lor diverși agenți patogeni. Specii mai frecvent întîlnite: *Demodex folliculorum*, *Sarcoptes scabiae*, *Psoroptes communis*, *Coryophetes* etc.

Acarinate. Animale lipsite de carenă sternală.

Acarioza argasidică a păsărilor, sin. *argasiditoxicoza*. Se definește sub acest termen invazia de către căpuși (*Argas persicus*, *A. reflexus*) a păsărilor, cărora le sug sîngele, anemiindu-le și debilitându-le. În timpul zilei se ascund în crăpăturile peșterilor din adăposturi; noaptea se fixează pe păsări, rămînînd astfel 10—12 zile.

Acarioza albinelor. Boală provocată de un acarian (*Acarapsis woodi*) din familia *Tarsonemidae*, manifestată clinic prin tulburări respiratorii (traduse prin mișcări dezordonate ale abdomenului); albinele nu mai zboară, se freacă pe abdomen, torace și cap cu picioarele, ulterior trecînd într-o fază letargică. La examenul microscopic se constată prezența parazitului în formațiile traheale.

Acarioza dermanisică a galinațelor și porumbeilor. Parazitoză produsă de *Dermanyssus gallinae*, acarian gamasid cu rostru lung și ascuțit, care trăiește în crescătoriile de păsări, pe care le atacă, înțepîndu-le și hrănindu-se cu sînge. Parazitul poate transmite holera aviară și virusul encefalomielitei vestice a calului. Păsările parazitare acuză prurit intens, anemie, eventual catar nasauditiv etc.

Acarioze. Boli provocate de arahnide, din ord. *Acarina*.
Accelerină. Factorul VI al coagulării singelui, provenind din activarea factorului V (proaccelerina) în cursul coagulării, factorul V găsindu-se ca atare în plasma sangvină; accelerează transformarea protrombinei în trombină.

Acces (lat. *accessus*: sosire, mărire, creștere). 1 — Perioadă activă. 2 — În clinică definește momentul culminant în evoluția unei boli (acces malaric, acces rabiform, epileptic etc.), între accese existind o perioadă de liniște relativă sau completă (remisiune). 3 — Posibilitate de a ajunge, de a aborda. În clinică poate defini modalitatea chirurgicală prin care se abordează un organ sau o formațiune: acces retromandibular al hiatusului maxilar etc.

Accesoriu (lat. *N. accessorius*), sin. *n. spinal*, *perechea a XI-a de nervi capitali*. Nerv cranian, cu origine aparentă pe laturile bulbului rahidian (rădăcini bulbare) și pe părțile laterale ale porțiunii orale a măduvei spinale cervicale (rădăcini spinale), ieșind din craniu cu vagul prin gaura sfîșiată posterioară, încrucișează hipoglosul, apoi se distribuie trapezului cervical, cleido-mastoidianului, cleido-transversului și sterno-cefalicului.

Acefalie (*a*) privativ, gr. *kephale*: cap). 1 — Situație de fapt care indică lipsa capului. 2 — Entitate teratologică, indicînd nedezvoltarea regiunii cefalice, consecutiv unor tulburări embriogenetice.

Acetabular (lat. *acetabulum*: cupă). Cu referire la cavitatea acetabulară a coxalului.

Acetanilidă (lat. *Acetanilidum*), sin. *Antifebrină*. Derivat anilinic antipiretic.

Acetarsol, sin. *acid acetilaminooxifenilarsonic*, *Stovarsol*, *Spirocid*, *Osarsol*, *Arsevin*, *Spirilizin* etc. Chimioterapic utilizat în spirochetoză, gastroenterite etc.

Acetat de dezoxicorticosteron, v. A.D.C.

Acetat de plumb (lat. *Plumbum aceticum*). Sare utilizată în soluție, cu acțiune astringentă, antiflogistică și slab antiseptică.

Acetat de potasiu (lat. *Kalium aceticum*). Pulbere cristalină cu acțiune diuretică (se administrează în soluție).

Acetilcoenzima A, sin. *acidul acetic activat*. Derivatul acetilic al coenzimei A.

Acetilcolină (lat. *Acetylcholinum*). Ester al colinei, mediator neuro-muscular etc., utilizat în cadrul experimental și în unele tulburări clinice vasculare.

Acetiltransacilază. Termen general definind orice enzimă care catalizează reacțiile coenzimei A pentru a forma combinații active și cu alți compuși decât cu restul de acetil, în etapele ciclului de degradare și sinteză a acizilor grași, în sinteza acidului hipuric etc.
Acetonemie. 1 — Conținutul sangvin de acetonă sau corpi cetonici. 2 — Stare patologică dependentă de creșterea peste pragul normal al acestora (sin. *cetoză*).

Acetonurie. Prezența corpiilor cetonici în urină.

Acetoză, sin. *cetoză*. Tulburare determinată prin exces de corpi cetonici în organism, caracterizată prin semne digestive, nervoase, prezența sau excesul corpiilor cetonici în singe, urină, lapte, aer expirat, datorită unei vicieri produse în metabolismul glucido-lipidic. Frecventă la sfîrșitul perioadei de stabulație la vacile

ACH în lactație sau în gestația gemelară la oi.

12

Achorion. Gen de ciuperci dermatofite cu mai multe specii care determină leziuni cutanate și piloase.

Achilie (lat. *a*: privativ, gr. *keilon*: buză). 1 — Absența buzelor. 2 — Anomalie congenitală caracterizată prin nedezvoltarea (sau oprirea în dezvoltare) a buzelor (mugurilor labiali).

Achinezie, v. Acinezie.

Acholie (*a*: privativ, *chole*: bilă). Absența secreției sau excreției biliare: acholie pigmentară (decolorarea fecalelor prin suspendarea tranzitului biliar) etc.

Acid acetic (lat. *Acidium aceticum*). Utilizat în medicina veterinară în diluții și cantități diferite, pentru acțiunea antiseptică (antifermentescibilă, antiputridă), antitoxică, antiflogistică, rubefiantă, caustică etc.

Acid acetil-salicilic (lat. *Acidum acetylsalicylicum*), sin. *aspirină*. Utilizat în medicina veterinară pentru acțiunea antipiretică, analgezică, antireumatică.

Acid arsenios, v. Anhidridă arsenioasă.

Acid aspartic. Aminoacid necesar, care se găsește în proteinele din furaje.

Acid biliar. Derivat al sterolilor, prezent în mare cantitate în bilă, derivând prin conjugarea acizilor colici cu glicina sau cu taurina, derivat al cisteinei).

Acid boric (lat. *Acidum boricum*). Antiseptic (soluții sau unguente boricate), cu aplicații în oculistică, dermatologie, ginecologie etc.

Acid clorhidric (lat. *Acidum hydrochloricum*). Lichid utilizat în medicina veterinară pentru acțiunea antiseptică, eupeptică (singur sau asociat cu tincturi amare, pepsină ș.a.),

antifermentescibilă, ca substitutiv în dispepsii hipoclorhidrice, ca reactiv etc.; component normal al sucului gastric.

Acid colic. Derivat hidroxilat al acidului colanic, prin conjugare cu glicina sau taurina dând acizii biliari.

Acid dietil barbituric, v. Barbitol

Acid glutamic. Aminoacid necesar. Se găsește ca atare în melasă.

Acid hialuronic. Polizaharid format din N-acetilglucozamină și acid glicuronic în proporții echimoleculare, abundent în corpul vitros, în sinovie, piele etc., fiind în același timp un component al substanței fundamentale conjunctive, unde realizează — grație structurii macromoleculare polimerizate — o barieră contra pătrunderii microbilor, toxinelor etc.

Acid lactic (lat. *Acidum lacticum*). Acid utilizat în medicina veterinară pentru acțiunea antiseptică, antifermentescibilă, iritantă sau chiar caustică, în funcție de concentrație etc. Este produs final în metabolismul glucidelor. Prezintă importanță în fermentația lactică a nutrețurilor însilozate.

Acid nicotinic, sin. *niacina*. Substanță obținută prin oxidarea nicotinei. Se găsește sub formă stabilă în diverse nutrețuri. La nivelul unor organe (ficat, rinichi etc.) poate fi transformat în amida corespondentă (niacinamidă) care intră în componența unor coenzime (codehidrogenaza I și II), cu rol în oxido-reducerea celulară. Unii autori îl echivalează cu vitamina B₃ (factor filtrat).

Acid pantotenic. Substanță biologic activă, răspândită în natură (sintetizată de ciuperci și microorganisme), component structural al coenzimei A (CoA),

cu rol principal în metabolismul intermediar (prin transferul grupării acetil). Unii autori identifică acidul pantotenic cu vitamina B₃.

Acid para-aminobenzoic, sin. *acid P A B.*, *Romavit*, *Paraminol*. Factor din complexul vitaminic B, cu rol în oxidări, în troficitatea pielii și fanerelor, acționând ca antirickettsian, antialergic, antireumatismal, neutralizant al bacteriostazei sulfamidice, în doze mari ca citostatic etc.

Acid picric (lat. *Acidum picricum*), sin. *acid picronitric*, *trinitrofenol*. Pulbere gălbuie, amară, cu proprietăți dezinfectante, cheratoplastice, astringente, analgezice, eutrofice (cicatrizant), component în difeiriți reactivi etc.

Acid salicilic (lat. *Acidum salicylicum*), sin. *acid 2-oxidibenzoic*. Pulbere cristalină albă, cu acțiune iritantă, antipruriginoasă, cheratolitică, chiar caustică, antiseptică, fungicidă, antifermenescibilă etc.

Aciditatea laptelui. Conținutul laptelui în acid lactic. Laptele normal conține 1,4—2,9 g acid lactic la un litru, ceea ce corespunde la 6—8 grade Soxlet — Henkel, 16—20 grade Dornic sau 14—18 grade Thorner.

Acidometru pentru lapte. Aparat care servește pentru determinarea gradului de aciditate a laptelui. Cele mai folosite acidometre sînt: Soxlet-Henkel, Dornic și Thorner.

Acidorezistent. Care rezistă la acizi (bacterii acidorezistente etc.) sau nu se decolorează sub acțiunea acizilor.

Acidoză. Stare patologică dependentă de scăderea pH-ului humoral, caracterizată clinic prin semne de depresiune neuro-metabolică și definită etiopatogenic ca *acidoză respiratorie* (prin creșterea acidului car-

bonic în unele boli respiratorii) și *acidoză metabolică*, *necompensată sau negazoasă* (diabetică, toxică, uremică, hipercloremică, postdiareică etc.).

Acidoză ruminală, sin. *supraîncărcarea rumenului*, *supraalimentația cu hidrocarbonate ușor digestibile* etc. Stare determinată de modificări fermentative la nivelul rumenului, caracterizată prin exces de acid lactic, eliberare de histamină, modificarea florei și faunei ruminale și semne generale relativ grave, ca o consecință a ruminotoxiemiei.

Acildehidrogenază. Flavinenzimă care acționează în prima etapă a degradării oxidative a acizilor grași.

Acin (lat. *acinus*: ciorchine de strugure). 1 — Grupare de celule glandulare. 2. — Grup de cavități secretoare. 3 — Acin pulmonar: termen impropriu, dar intrat în uz, definind ramificațiile bronhiolilor terminale și alveolele corespunzătoare.

Acineză (lat. *a*: privativ; gr. *kinesis*: mișcare). 1 — Faza dintre două diviziuni celulare. 2 — Paralizie. 3 — Diviziunea celulară directă.

Acinezie, sin. *achinezie*. 1 — Lipsă de mișcare. 2 — Fază de repaus. 3 — Termenul se utilizează uneori pentru a defini faza adinamică a unui organ sau formațiune. 4 — Termen arhaic pentru diastola cardiacă.

Acipenseride (lat. *acipenser*, — *eris*: cegă), sin. *Sturioni*. Familie de pești răpitori, de talie mare, cu schelet în general cartilaginos, cu capul conic, cu corpul alungit, pe care se disting cinci șiruri longitudinale de plăci osoase. Peștii din această familie trăiesc în apele din emisfera nordică, în special în Marea Caspică, în Marea Neagră, în Marea Adriatică și

ACI în Bazinul Amu-Daria. Se pescuiesc pentru carne, icre negre și cleiul de pește. În țara noastră se găsesc următoarele specii: morunul, nisetrul, păstruga, cega, visa și șipul.

Acistie (lat. *a*, privativ, *kystis*: vezică). Monstruoasă caracterizată prin absența vezicii urinare.

Acistinervic. Paralizia vezicii (urinare).

Aclimatizare. Proces de adaptare a organismelor la condiții noi de climă. Constituie un mijloc important de lărgire a ariei de răspândire a unor plante și animale folositoare omului sau pentru obținerea de noi varietăți și rase de animale.

Aclinic (lat. *a*, privativ, gr. *kline*: pat). 1 — Fără semne clinice. 2 — Se utilizează cu referire la bolile (sau fazele de boală) care evoluează fără manifestări clinice.

Acnee (gr. *akne*: virf). Punctul culminant al stării morbide sau al curbei termice.

Acnee (gr. *akne*: bubuliță). Boală de piele caracterizată prin apariția unor butoni retenționali rezultați prin îngrădirea sebumului în glandele sebacee. Se disting: o acnee de retenție (comedon), frecventă la ciine, și o acnee inflamatorie (acnee foliculară), provocată de o inflamație a glandei.

Acnee contagioasă, sin. *impetigo contagios*, *variolă ecvină contagioasă*, *dermită ulceroasă*, *dermatită pustuloasă*. Frecvență la cal, se manifestă prin apariția unor butoni pustuloși (în zonele supuse traumatizării prin harnașament), urmată de circumscrierea unor mici ulcere rotunde.

Aconitină (lat. *Aconitimum*). Alcaloid cu acțiune analgezică, convulsivă apoi paralizantă, utilizat rar în terapeutică (ca

tinctură, în inflamații respiratorii), din cauza toxicității.

Acorionoza, sin. *favus*. Micoză produsă de *Achorion* (mamifere) sau de *Lophophyton* (păsări) și manifestată prin alterații ale pielii și firelor de păr.

Acorionoza cabalinelor, sin. *favus*, *dermatomicoză faviacă a calului*. Dermatomicoză produsă de *Achorion gypseum*, care invadează firul de păr, sub aspect de micelii ce pot ajunge pînă în epiderm, manifestându-se prin leziuni la nivelul membrilor, bot și nas; zonele afectate sînt în general ovale, prezentînd părul zbîrlit, tumefacție zonală, cruste etc.

Acorionoza cînelui și pisicii, sin. *favusul carnivorelor*. Dermatomicoză produsă de *Achorion quinckeanum*, întîlnită la șoarece, eventual la pisică, ciine și uneori la cal, în zona membrilor, la baza unghiilor, piept, coate, regiune ombilicală, manifestîndu-se prin zone de tumefacție cutanată (1-2 cm), cu păr zbîrlit, prurit etc.

Acorionoza păsărilor, sin. *favus*. Dermatomicoză produsă de *Lophophyton gallinae* și manifestată prin prezența de mici pete albicioase sau cenușii, localizate la creastă, bărbîțe etc.

Acranie (lat. *a*, privativ, gr. *kranion*: țeastă). Absența craniului datorită unei tulburări embriogenetice.

Acrizie. Absența crizei; evoluția unei boli fără trecerea prin faza de criză.

Acrobustită (gr. *akrobystia*: puțin). Inflamația furoului provocată de factori iritanți sau infecțioși.

Acrocefal (gr. *akron*: virf, *kephale*: cap). Cu capul ascuțit, deformat.

Acrocianoză (gr. *akron*: extremitate, *kianos*: albastru). Colorarea în albastru a extremităților, datorită — în general —

unei disfuncțiuni circulatorii (stază, circulație deficitară etc.).

Acrodinie (gr. *akron*: vîrf, *dinya*: durere). Congestia și deformarea dureroasă a extremităților.

Acromatofil (gr. *chroma*: culoare, *philein*: a iubi). Lipsit de afinitate pentru coloranți; care nu prinde coloranți.

Acromatopsie (lat. *a*, privativ, gr. *chroma*: culoare, *ops*: vedere). Afecțiune oculară caracterizată prin imposibilitatea distingerii culorilor.

Acromegalie (gr. *akron*: extremitate, vîrf, *megalon*: mare). Dezvoltarea exagerată a extremităților (membrelor).

Acromială (lat. *a. acromialis*). Arteră cu prezență și origine variată din trunchiul omo-cervical (carnivore), după ce aceasta a emis artera cervicală ascendentă și artera scapulară medială sau din a. sternoclaviculară (păsări), după izolarea ei urcînd paralel cu coracoidul spre zona articulară humerală.

Acromie (gr. *a*: lipsit de, *chroma*: culoare), v. Discromie.

Acromion (gr. *akron*: vîrf, extremitate, *omos*: umăr), sin. *proccs hamat*. Apofiză situată pe extremitatea distală a spinei scapulare.

Acropahie (gr. *akron*: extremitate; *pachys*: gros). 1 — Îngroșarea extremităților (sin. pachymelia). 2 — Osteopatie datorită mutației calcice, caracterizată prin îngroșarea extremităților locomotorii (sin. osteoartropatia hipertrofiantă pneumatică, osteita sau periostita deformantă etc.).

Acropatie (gr. *akron*: vîrf, extremitate, *pathos*: boală, suferință). Boală a extremităților caracterizată prin apariția unei periostite deformante.

Acropodiu (gr. *akron*: vîrf, *podos*: picior). Regiunea falangiană a membrelor.

Acrosom (gr. *akron*: vîrf, *soma*: corp). Corpuscul de vîrf al extremității cefalice a spermatozoidului.

Actinobacil (gr. *aktis*, — *inos*: rază, lat. *bacillus*: bețișor). Agent patogen Gram-pozitiv, cocobacilar.

Actinobaciloză. Afecțiune provocată de actinobacili, frecventă la taurine, caracterizată clinic prin adenopatie și colecții cu caracter de abces (în general rece) în țesuturile moi.

Actinomicoză (gr. *aktis*, — *inos*: rază, *mykes*: ciupercă). Afecțiune produsă de un micet (*Actinomyces bovis*), frecventă la taurine: actinomicoză submandibulară, linguală, actinomicoză mamară etc. Nu trebuie confundată cu actinobaciloza.

Actinoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea razelor actinice.

Acțiune epistatică. Interacțiunea dintre două gene nealele (care nu ocupă deci același loc în cromosomi), manifestată prin dominanța uneia dintre gene.

Acuariidoză. Helmintoză aviară produsă de dezvoltarea unor nematozi din fam. *Acuariidae* în esofag, proventricul și stomac muscular.

Acumulare. Adăugarea dozelor fracționate dintr-un medicament (sau toxic), doze care, fiecare în parte, nu produc efecte nocive, dar prin repetare (și neeliminare) declanșează tulburări funcționale, leziuni etc.

Acupunctură. Metodă terapeutică bazată pe legăturile eventuale dintre anumite procese morbide ale unor organe cu diverse zone cutanate. Metoda constă în implantarea temporară în puncte cutanate electice a unor ace foarte fine.

sin. *stato-acustic*, *pecheea a VIII-a de nervi capitali*. Nerv cranian cu origine aparentă pe laturile și fața superioară a bulbului rahidian, pătrunzind în hiatusul auditiv intern. Cuprinde o ramură acustică (cu ganglionul intraosos Corti) și o ramură statică (cu ganglionul Scarpa).

Acuț (lat. *acutus*: violent). Calificativ care se acordă unui proces patologic sau unei boli evolutive care se manifestă cu simptome violente, intense și cu evoluție rapidă.

Ad integrum (lat. *ad*: la, *integer*, — *va*, — *rum*: nevătămat, întreg, bună stare, sănătos, teafăr). Locuțiune care definește restitucția (vindecarea) integrală, fără nici un defect morfologic sau fiziologic; se mai utilizează și expresia: *in integrum restituere* = a restabili în întregime

Adaev. Populație cabalină ce se crește în R.S.S. Kazahstan, obținută prin îmbunătățirea cailor locali cu rase de cai turmeni. Calul Adaev are talia de 1,36 m, culoarea sură, murgă sau șargă, și este bine adaptat la condițiile de climat excesiv de cald și la hrană parcimonioasă. Se folosește pentru tracțiune și călărie.

Adamantină (substanță -). Smalțul dentar, care este substanța albă ce acoperă coroana dentară, realizând prisme adamantine striate transversal (striații Retzius).

Adamantinom (gr. *adamas*: smalt). Tumoare dentară malignă, embrionară.

Adamantoblast. Celulă tinărară, producătoare de țesut adamantin (smalt dentar).

Adams-Stokes (sindromul -), sin. *sindromul Morgagni* — *Adams-Stokes*. Sindrom caracterizat prin nesiguranță în mers,

vertij, pierderea cunoștinței, convulsii etc., ca urmare a reducerii grave a activității cardiace, respectiv a debitului circulator encefalic (bloc cardiac, bradicardii de altă natură etc.).

Adaptare (sindrom de -). 1. Ansamblu de reacții nespecifice de adaptare la acțiunea factorilor stressanți, depinzând în mare măsură de axul diencefalo-hipofizo-corticosuprarenal (sin. stress); reacțiile sînt de ordin general (sindrom general de adaptare) și localizate, ultimele cu aspectul unor leziuni (sindrom local de adaptare). 2 — Exteriorizarea stresului, cu trei faze: *stadiul de alarmă* (descărcare de A.C.T.H., corticoizi și adrenalină, involuție timică etc.), *stadiul de rezistență* (de reechilibrare a organismului, cu adaptare optimă sau vindecare) și — în cazuri nefavorabile — *stadiul de epuizare* (reducerea posibilităților de adaptare, respectiv cronicizarea sau moartea).

Adductor (lat. *adduco*, — *ere*: a aduce). Mușchi care apropie o formațiune de planul median. În anatomie și fiziologie se definește un mușchi care concurează la efectuarea unei mișcări de apropiere a unui membru de planul median al corpului.

Adducție. Mișcare de apropiere a unui membru (sau formațiunii) de planul median de simetrie.

Adelfogamie, v. Consangvinitate.

Adelomorfi (papilă-). 1. — Denivelare a corionului care nu produce deformare la suprafața epiteliului, fiind în consecință invizibilă la exterior. 2 — Celule adelomorfe: celule din glandele tubulare gastrice ce nu proemină în lumenul glandei.

Adenină. Bază purinică, constituență a acizilor nucleici. Poate exista sub formă liberă,

de mononucleotid liber (acizi adenilici), fiind o componentă importantă a unor coenzime (coenzima I și II, coenzima A etc.).

Adenofibrom (gr. *aden*: glandă). 1. — Fibrom glandular. 2 — Tumoră conjunctivă cu participarea țesutului glandular.

Adenoflegmon. Inflamația supurativă difuză a unui ganglion limfatic sau glande.

Adeno-genital (sindromul —). Sindrom consecutiv dezvoltării unui proces tumoral în cortico-suprarenală, caracterizat prin virilism (la femele), masculinizare și modificări fenotipice evidente și caracteristice.

Adenogrup, sin. grupa Adeno. Grupare de virusuri izolate mai ales de la om, în măsură să determine faringite, laringite, infecții pulmonare acute, conjunctivite ș.a.

Adenoid (gr. *aden*: glandă, *ei-dos*: formă). Asemănător cu o glandă. Se utilizează în morfopatologie pentru a defini aspectul unei formațiuni asemănătoare cu al unui ganglion limfatic.

Adenom. Neoplazie a țesutului glandular.

Adenomatoza pulmonară a oilor. Enzooteie ovină provocată probabil de un virus și caracterizată clinic prin apariția unor noduli adenomatoși diseminați în parenchimul pulmonar, urmată de tulburări respiratorii.

Adenosarcom. Tumoră malignă dezvoltată din țesutul glandular și conjunctiv care câștigă aspect embrionar.

Adermină, v. B₆ (vitamina -).

Adinamie (*a*, privativ, gr. *dynamis*: forță). 1 — Lipsa forței și acțiunii musculare. 2 — Reducerea pînă la dispariție a contracțiilor musculare. 3 — Reducerea energiei de mișcare.

Adipoliză (lat. *adeps*, — *ipis*: grăsime; *lisis*: topire). Funcțiunea prin care un țesut restituie singelui grăsimile pe care le-a depozitat.

Adipopexie (lat. *adeps* —, *ipis*: grăsime, gr. *pexis*: fixare). 1 — Funcția de fixare a grăsimilor într-un țesut. 2 — Capacitatea unor țesuturi de a fixa și depozita grăsimile.

Adipos (lat. *adeps*, — *ipis*: grăsime). 1 — Avînd caracterul grăsimii. 2 — Cel care conține grăsime.

Adipozitate. Supraîncărcarea țesuturilor, în special a țesutului conjunctiv subcutan, cu grăsime.

Adipoxantoză. Colorarea grăsimii în galben datorită senilității (a nu se confunda cu colorația icterică).

Adipsie (*a*, privativ, *dipsa*: sete). Absența totală a senzației de sete.

Adiuretină. Hormon posthipofizar cu rol regulator în metabolismul apei, prin acțiunea pe care o are de a mări capacitatea de resorbție a tuburilor urinare.

Adjuvant. Substanță introdusă în componența unei rețete, vaccin etc., cu scopul de a-i mări eficacitatea.

Adrenalină (lat. *ad*: la și *ren*: rinichi), sin. *epinefrină*, *suprarenină*. Hormon medulosuprarenal cu acțiune simpaticomimetică completă. Se poate obține și pe cale sintetică. Adrenalina mărește presiunea arterială, dilată bronhiile, accelerează ritmul cardiac, diminuează activitatea digestivă, provoacă vasoconstricție, hiperglicemie etc.

Adrenergic (gr. *ergon*: reacție, activitate). 1 — Se utilizează cu referire la acele substanțe care au acțiune similară cu a adrenalinei. 2 — Se poate referi și la nervii care au ca intermediar chimic adrenalina, pe care o

ADS eliberează la nivelul terminațiilor lor.

18

Adsorbție (lat. *ad*: la, *sorbere*: a aspira). 1 — Penetrația superficială a unui gaz sau a unui lichid într-un solid. 2 — Capacitatea pe care o au unele substanțe de a fixa la suprafața lor gazele. 3 — Fenomenul de concentrație a sărurilor dintr-o soluție pe suprafața particulelor inerte imersate.

Adult (lat. *adultus*: cel care a crescut). 1 — Gel care a terminat perioada de creștere. 2 — Individ în deplinătatea funcțiilor organice. 3 — Perioada care urmează după tinerețe. La animale se consideră că au atins perioada adultă, acelea care se găsesc în deplinătatea funcțiilor genezice. Adesea perioada adultă la animale coincide cu terminarea perioadei de înlocuire a dinților caduci.

Adventice (lat. *adventicius*: suplimentar). 1 — Învelitoare suplimentară. 2 — Învelitoare conjunctivă variabilă ca grosime, situată la exteriorul unui vas, canal etc.

Aerifer (lat. *aer*: aer, *ferre*: a conduce), sin. *aerofor*. 1 — Care conduce aerul. 2 — Termenul se utilizează în anatomie pentru a se defini porțiunile tubulare ale aparatului respirator.

Aerob (lat. *aer*: aer; gr. *bios*: viață). 1 — Care are capacitatea de a trăi în prezența aerului. Se utilizează cu referire la acei microbi care se pot dezvolta și multiplica în mediile care conțin oxigen.

Aerocolie. Prezența unui exces de aer în intestin.

Aerogastrie. Prezența unui exces de aer în stomac, provocând balonări, dureri gastrice, gastroproză etc.

Aerogen (lat. *aer*: aer; gr. *genaos*: naștere). 1 — De origine aeriană. 2 — În patologie: de origine respiratorie. Se utili-

zează în medicină pentru a defini unele boli (în general contagioase) al căror agent etiologic a fost introdus în organism pe căile respiratorii.

Aerofagie (lat. *aer*: aer; gr. *phagein*: a mânca). Înghițirea de aer.

Aeromonas. Gen de bacili nesporulați și Gram-negativi, populând obișnuit apele și putând produce infecții la pești și ambibii.

Aerosaculită. Inflamația sacilor aereni la păsări. Adesea se utilizează în mod impropriu pentru a defini boala cronică respiratorie.

Aerosol. 1 — Stare dispersivă a unui medicament într-un gaz (aer) care favorizează pătrunderea medicamentului în organism pe cale respiratorie. 2 — Prin lărgirea sferei se utilizează termenul pentru definirea oricărei dispersiuni medicamentose în aer, cu scopul de a fi utilizat ca mijloc terapeutic. 3 — În același mod se mai utilizează și pentru indicarea oricărei dispersiuni în aer, indiferent de calea prin care sînt antrenate particulele, introducerea lor în organism realizîndu-se cu un aparat special (aparatură pentru aerosoli).

Aeroterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea aerului cald. Are efecte calmante, stimulatorii, regeneratorii etc.

Afachie (*a*, privativ, *phakos*: lentilă). Absența cristalinului care poate fi congenitală sau cîștigată (resorbție spontană sau postoperatorie); atrage după sine apariția unei refracții statice cu imposibilitatea formării imaginii pe retină.

Afecțiune (lat. *afectio*, — *onis*: stare). 1 — Denumire ce definește prezența unui proces morbid la nivelul unui organ. 2 — Prin lărgirea sferei se utilizează ca sinonim al termenului de boală. 3 — Proces morbid

considerat în ansamblu manifestărilor lui organice, la un moment dat, fără a preciza cauzele sau evoluția.

Aferent (lat. *afferens*: care contribuie la). 1 — Cel care vine la. 2 — Se utilizează cu deosebire în anatomie pentru a se defini diverse conexiuni: un vas care confluează, o legătură nervoasă prin care circulă afluxul spre ganglion, un vas limfatic prin care vine limfa la ganglion etc.

Afilaxie (gr. *a*, privativ, *phylax*: apărare). Caracteristică a organismului de a nu se putea apăra prin forțe proprii, termenul referindu-se, de obicei, la infecții (v. și anafilaxie, antianafilaxie).

Aflatoxicoză, sin. *intoxicație cu arahide* (denumire învechită). Toxicoză din cadrul aspergilotoxicozelor, produsă de aflatoxină și manifestată clinic prin semne generale incerte, uneori icter ș.a., iar histopatologic, mai ales prin leziuni hepatice.

Aflatoxină. Complex de micotoxine (alfatoxina B₁, B₂, G₁, G₂), izolat din turtele de arahide, porumb sau alte produse vegetale infestate cu *Aspergillus flavus* ș.a.; toxicitatea foarte ridicată explică acțiunea evidentă chiar când din furaj este mucegăit sub limita de 0,5%.

Afonie (gr. *a*, privativ, *phone*: voce, sunet). Dispariția vocii.

Aforie (gr. *a*, privativ, *pherein*: a rodi). Sterilitate.

Afosforoză. Stare patologică dependentă de conținutul fosforic redus al furajelor. Se poate manifesta prin pică, infertilitate, malnutriție, osteoporoză, osteomalacie, osteofragie, cașexie, scăderea fosforemiei sub 4 mg de fosfor anorganic la 100 ml ser etc.

Afrontare (fr. *affronter*). 1 — A pune cap la cap. 2 — Operația de așezare față în față. Termenul se utilizează cu deosebire în chirurgie, definind așezarea prealabilă a buzelor unei plăgi chirurgicale, față în față, pentru a se practica sutura.

Africană. 1 — Rasă de taurine, creată în Republica Sud Africană, prin încrucișarea între *Bos indicus* și *Bos taurus*. Este rezistentă, puțin pretențioasă la condițiile de întreținere. 2 — Rasă de giște, originară din Africa, cu greutate corporală mare (peste 8 kg).

Africander. Rasă de Zebu, din Africa, cu aptitudini pentru muncă și carne. Indivizii au coarne lungi și subțiri, drepte lateral, roba roșie de diferite nuanțe, fiind rezistenți și foarte bine adaptați în zonele calde.

Aftă (gr. *aftein*: a arde). 1 — Veziculă mică formată în grosimea epitelului, conținând un lichid; frecventă în febra aftoasă. 2 — Ori ce leziune erosivă, caracterizată prin apariția unei mici vezicule intraepiteliale plină cu limfă.

Atticelă. 1 — Veziculă de dimensiuni mici. 2 — Stomatită veziculoasă, papuloasă sau ulceroasă, cu etiopatogenie incertă.

Attizare. Vechi procedeu de transmisiune voluntară a virusului în cazul apariției febrei aftoase, cu scopul îmbolnăvirii simultane a întregului efectiv, pentru evitarea exacerbării bolii și exaltării virulenței agentului determinant.

Aftoid. 1 — Asemănător cu o aftă. 2 — Care se aseamănă cu o aftă. 3 — Se utilizează de asemenea pentru sugerarea asemănării cu leziunile din febra aftoasă.

Afumător. 1 — Utilaj apicol cu ajutorul căruia se produce fum fără flacără, prin arderea pu-

pregaiului de lemn sau a altor materiale. Se folosește pentru liniștirea familiilor de albine în timpul când se lucrează în stup. 2 — Amenajare simplă pentru afumarea cărnii, a slăninii sau a peștelui, în scopul conservării.

Agalactie, sin. *agalaxie*. Absența laptelui din mamelă, în perioada în care ar trebui să se producă lactația.

Agalaxia contagioasă. Boală infecțioasă și contagioasă a oilor și caprelor, provocată de un virus filtrabil, caracterizată prin leziuni mamare (atrofii și oprirea lactației), oculare (panoftalmie, urmată de pierderea iremediabilă a vederii) și articulare (poliartrite).

Agammaglobulinemie. Scăderea sau lipsa completă a gammaglobulinelor (congenitală sau câștigată); deficitul acestor globuline purtătoare de anticorpi predispune la infecții (sindrom de lipsă de anticorpi).

Agățarea rotulei, sin. *subluxația rotuliană*. Afecțiune articulară, apărută brusc, în urma deplasării ligamentului tibio-rotulian medial peste baza medială a trochleii femurale, de care rămîne agățat, nemaipermițînd flexiunea.

Agenezie (gr. *a*, privativ, *genesis*: naștere). 1 — Lipsa de dezvoltare a unei porțiuni corporale, soldată cu apariția unei monstruoziități. 2 — Imposibilitatea reproducerii și dezvoltării gametului.

Agenitalism. 1 — Absența organelor genitale. 2 — Absența activității genitale, în general datorită nedezvoltării organelor sexuale esențiale.

Agent nociv. Ori ce factor care, prin acțiunea lui directă sau indirectă, provoacă tulburări organice.

Agent traumatic. Factor care prin acțiunea lui provoacă un

traumatism, putîndu-se distinge agenți traumatici mecanici (care provoacă traumatisme datorită stării lor de agregare), fizici (care provoacă traumatisme datorită proprietăților lor fizice, altele decît starea de agregare: căldura, frigul etc.) și chimici (care produc traumatisme datorită afinității lor pe care o au față de componentele chimice ale substanței vii).

Agent vulnerant. Agent traumatic capabil să producă o plagă (vulnus).

Aglutinare (lat. *aglutino*, — *are*: a lipi împreună). 1 — Fenomen general de apărare a organismului împotriva factorilor agresivi prin care elementele agresive sînt reunite în grupe și puse în imposibilitate de acțiune. În acest mod pot fi aglutinați microbii, diverși paraziți, eritrocitele etc., cu condiția ca în singele apt pentru apărare să se găsească aglutinina specifică. 2 — Fenomen biologic defensiv bazat pe acțiunea aglutinină-aglutinogen. 3 — Reacție de diagnostic biologic.

Aglutinare-liză, v. Seroaglutinare-liză.

Aglutinină. Substanță defensivă specifică, în general proteică, care se poate găsi în serul unui individ și care intervine în fenomenul de aglutinare. Apariția aglutininei este condiționată de pătrunderea agentului agresiv (complex proteic heterogen) în singele sau țesuturile individului producător de aglutinină.

Aglutinogen. Complex heterogen microbial sau conținut în hematii, capabil să provoace aglutinarea în prezența aglutininei specifice.

Agnat. (*a*, privativ, gr. *gnathos*: falcă, maxilar, gură). 1 — Fără mandibulă. 2 — Monstru rezultat

prin nede dezvoltarea mugurelui mandibular.

Agonie (gr. *agonia*: luptă). 1 — Lupta cu moartea. 2 — Faza care precede moartea.

Agrafă. 1 — Dispozitiv metalic servind la reunirea buzelor unei plăgi. 2 — Instrument de fixare a cîmpului operator. 3 — Crampon metalic pentru menținerea cîmpurilor operatorii. 4 — Fine și variate dispozitive metalice, de diverse dimensiuni, care pot fi fixate la piele cu scopul imobilizării buzelor unei plăgi. Se utilizează mai ales agrafele Michel (bucăți metalice de 2/0,5 cm avînd la fiecare extremitate cite un spin care prin îndoierea agrafei pătrund în piele), agrafe Flessa (6/15 cm, pentru fixarea vulvei în prolaps), agrafe Derivaux etc.

Agranulocitoza infecțioasă a pisicii. Boală infecțioasă și contagioasă provocată de un virus, frecventă la felinele tinere (pînă la un an), manifestată clinic prin febră exagerată, stare tifică, debilitate excesivă, deshidratare și scăderea rapidă a numărului de globule albe, urmată cel mai adesea de moarte rapidă.

Agranulocitoză. 1 — Scăderea numărului de granulocite sub limita normală. 2 — Dispariția granulocitelor din sînge.

Agricultură (lat. *agricultura*). Una din ramurile principale ale producției materiale; cuprinde producția vegetală și creșterea animalelor.

Ahal — Techin. Rasă de cai ce se crește în R.S.S. Turkmenă, descinzînd din vechii cai orientali. Se caracterizează prin cap mic și uscățiv, urechi mici și mobile, gît lung și subțire, spinare lungă și deseori concavă, abdomen supt, picioare lungi, subțiri și rezistență la distanțe lungi.

Airedale-Terrier. Rasă de cîini creată în Anglia, din rasele bull-terrier, scottisch-terrier și cîinele lutru. Au musculatură puternică, siluetă elegantă, membre drepte, păr des și șirnos, cu ondulații ușoare, de culoare neagră sau gri-fer închis pe corp, iar pe cap și membre roșu. Capul este rectangular, cu urechi mici în „V”, puțin ridicate, coada prinsă sus, purtată drept (se amputează la 2/3 din lungimea ei). Talie 55—60 cm la masculi, maximum 58 cm la femele.

Aischgrund. Rasă de crapi, lipșiți de solzi sau cu solzi puțini, așezați mai mult în lungul spinării. Trăiește în ape mai calde și poate să ajungă la greutatea de 2,5—3 kg.

Akou. Varietate din rasa de zebu Mboro, avînd culoare cenușie, cu extremitățile, ongloanele și mucoasele de culoare neagră, cu bune aptitudini pentru producția de carne.

Alaman. Unealtă de pescuit pești marini (hamsii, chefali etc.).

Alanină. Aminoacid natural, neesențial, care se găsește frecvent în proteinele din furaje.

Alantoidă. 1 — Anexă embrionară derivată dintr-un mugur endodermal. 2 — Formațiune fetală tranzitorie, rezultînd dintr-o prelungire involutivă genito-urinară a ectodermului.

Alantoină. (gr. *allas*: cîrnat, *eidos*: formă). Substanță neutră care există în lichidul alantoidian la vacă, suplinind ureea în urina fetală.

Alaska. 1 — Rasă de iepuri, din grupa raselor mici, caracterizată prin greutate corporală de 2—3 kg, blană neagră, rezistență și prolificitate crescute (sin. Neagră rusească). 2 — Rasă de cîini, rustică, adaptată la condițiile de climă aspră.

Alaska Mink (lat. *Mustela vison Ingenus* — Osgood), sin. *vison de*

ALA *Alaska*. Varietate principală de vizon, care a contribuit la crearea populațiilor ce se cresc în prezent în America.

92

Alatau. Rasă de taurine, cu aptitudini pentru lapte și carne, formată la poalele munților Ala-Tau, în R.S.S. Chirchiză și R.S.S. Cazahă, prin încrucișarea rasei locale cu tauri din rasele Schwiz și Costroma. Greutatea vie este de 700–800 kg la tauri și 430–520 kg la vaci, iar producția de lapte 3 000–3 500 l, cu 3,8–4% grăsime. Cele mai bune linii sînt Vulcan, Amur și Orizont.

Alaun calcinat (lat. *Alumen ustum*). Sare de aluminiu, utilizată ca hemostatic și caustic.

Alaun de potasiu (lat. *Aluminium kalium sulfuricum*), sin. *sulfat de aluminiu și potasiu, alumen, piatră acră*. Pulbere cristalină, incoloră, utilizată ca astringent, hemostatic și antiseptic.

Alb belgian. Rasă de iepuri de casă, de culoare albă, precoce, apreciată pentru calitatea cărnii.

Alb danez. Rasă de iepuri de casă, precoce, de culoare albă.

Alb de Banat. Rasă de porci, provenită din încrucișarea raselor Mangaliță, Berk, Edelschwein și în special Alb mijlociu. Se aseamănă morfologic și fiziologic cu cei din rasa Alb mijlociu, însă au o constituție mai robustă, profilul capului mai puțin concav și prolificitatea mai ridicată.

Alb de carne românesc. Tip de porc, în formare, prin încrucișarea porcului Stocli cu rasele Marele alb și Landrace.

Alb de Vandea. Rasă de iepuri, de greutate mică (3–4 kg), cu trunchi de formă alungită, urechi drepte și ochi mari, de culoare roșietică. Pelicica, de culoare albă, este foarte apreciată, putînd imita blana de vulpe albă sau hermelină.

Alb leton. Rasă de porci, de culoare albă, ce se crește în R.S.S. Letonă, cu aptitudini pentru bacon.

Alb lituanian. Rasă de porci, de culoare albă, ce se crește în R.S.S. Lituania, cu aptitudini pentru bacon.

Alb mijlociu, sin. *Middle-White*. Rasă de porci, originară din Anglia, creată în secolul al XIX-lea prin încrucișarea raselor Marele alb cu Micul alb, caracterizată prin talie mijlocie, culoare albă, capul mic cu profil concav, trunchi relativ scurt, dar larg și profund. Este o rasă precoce, pretențioasă la hrană și întreținere, cu prolificitate de 7–8 purcei la o fătare.

Alb vienez. Rasă de iepuri de carne și blană, cu greutatea corporală de 3,5–5 kg, cu blănița albă, ochi albaștri, gheare albe. Are o carne de calitate superioară și blănița foarte apreciată.

Alb ucrainean de stepă. Rasă de porci creată în U.R.S.S. la Askania — Nova, prin încrucișarea rasei locale cu Marele alb. Se caracterizează prin talie mare, culoare albă, prolificitate și precocitate bună.

Albastră. Rasă de curci, frumos colorate, crescute în America, în scopuri ornamentale.

Albastră-argintie, sin. *Platinum*. Varietate de nură cu blana de culoare albastru metalic.

Albastră suedeză. Rasă de rațe, cu greutate corporală de 3–4 kg, specializate pentru producția de carne.

Albastru de tripan (lat. *Trypanum coeruleum*), sin. *Tripanblau*. Derivat al benzidinei, activ în unele hemosporidioze, pentru colorații vitale etc.

Albastru vienez, sin. *Albastru de Viena*. Rasă de iepuri, apreciată pentru pelicica de culoare albastru-închis, cu reflexe fru-

moase. Au corp lung, urechi lungi și drepte, ochi mari, cu pupilele de culoare albastră. Greutatea corporală de 4—4,5 kg.

Albă, sin. *bălană*. Culoare simplă, la animale determinată de culoarea albă a perilor de pe tot corpul. Se cunosc mai multe variante: mată, colilie, murdără, porțelanie, muscată, păstrăvie etc.

Albă ameliorată. Rasă de porci, de culoare albă, specializată în producția de carne, ce se crește în R.S. Cehoslovacă.

Albă bulgărească. Rasă de porci de culoare albă, cu producție mixtă.

Albă cu piept larg. Rasă de curci, de culoare albă, obținută prin selecție din rasa Bronzată cu pieptul larg, cu conformație și însușiri productive asemănătoare cu a acesteia. Se cunosc mai multe varietăți: Albă de Austria, Albă de Olanda, Albă de Virginia etc.

Albă de Adrianopol. Rasă de viermi de mătase, originară din Bulgaria, cu gogoșile de culoare albă.

Albă de Austria. Varietate de curci diu rasa Albă cu piept larg.

Albă de Beltsville. Rasă de curci, creată în S.U.A. (Beltsville-Maryland), prin încrucișarea curcilor Albă de Olanda, Albă de Austria, diferite varietăți bronzate, rase negre și Narragansett. Sînt de culoare albă, avînd conformația corporală asemănătoare cu rasa Bronzată cu pieptul larg.

Albă de Moscova. 1— Rasă de rațe cu greutate corporală medie și producție mixtă (ouă și carne). 2 — Rasă de curci de culoare albă, creată în U.R.S.S.

Albă de Noua Zeelandă. Rasă de iepuri, specializată pentru producția de carne.

Albă de Olanda, v. Albă cu piept larg.

Albă de Virginia, v. Albă cu piept larg.

Albă franceză. Rasă de curci, semigrea, de culoare albă, ce se crește în Franța.

Albă poloneză. Rasă de viermi de mătase cu gogoși de culoare albă, ce se crește în Polonia.

Albă rusească. Rasă de găini, creată în U.R.S.S. prin încrucișarea găinilor locale cu rasa Leghorn, adaptată la un regim de hrană cu nutrețuri succulente.

Albina. (lat. *Apis mellifera*). Gen de insecte aparținînd ordinului *Himenoptera*, familia *Apidae*, cu corpul acoperit cu peri fini, cu capul prevăzut cu două antene și ochi compuși și cu aparatul bucal și picioarele posterioare adaptate pentru strînsul polenului. Albinele trăiesc în familii (stupi), prezintă importanță economică mare, producînd miere, ceară și contribuind la polenizarea plantelor. Se cunosc patru specii de albine și numeroase rase și subrase.

Albina africană de litoral (lat. *Apis mellifera litora*). Rasă de albine africane, de dimensiuni mici și de culoare galbenă, răspîndite în zona litoralului din Tanzania și Angola.

Albina africană de munte (lat. *Apis mellifera monticola*). Rasă de albine, răspîndite pe pantele superioare ale muntelui Kilimanjaro, la 2 400-3 100 m altitudine. Este o albină neagră, mai mare decît celelalte albine africane și asemănătoare cu albina europeană.

Albina brună europeană (lat. *Apis mellifera mellifera* L.). Rasă de albine ce populează zona centrală și de nord a Europei și a Uniunii Sovietice, de culoare brună, cu corpul mai mare și trompa mai mică.

Este foarte productivă și rezistentă la iernare prelungită.

Albina brună rusească (lat. *Apis mellifera silvarum* Scov., sin. *Apis mellifera mellifera* L.). Subrasă de albine a rasei Brune europene, ce trăiește în zonele păduroase ale U.R.S.S.

Albina carnioliană (lat. *Apis mellifera Carnica* Polm.). Albina ce populează versanții orientali ai Munților Alpi, caracterizată prin benzi de perișori argintii, înclinație deosebită spre roire, în general neirascibilă, productivă, răspîndită aproape în toate continentele.

Albina carpatină (lat. *Apis mellifica carpatica*). Albina productivă, autohtonă din țara noastră, caracterizată prin comportare deosebit de liniștită, predispoziție scăzută la roire.

Albina caucaziană galbenă de șes (lat. *Apis mellifera remipes* Gerst.) Subrasă de albine, din rasa Brună europeană, ce populează regiunile de șes ale Cauzului.

Albina caucaziană sură de munte (lat. *Apis mellifera caucazica* Gorb.). Subrasă de albine din rasa Brună europeană, cu cea mai lungă trompă dintre albinele de pe glob, deosebit de productive și adaptate condițiilor regiunii de munte din Caucaz. Se disting două varietăți: abhaziană și migreliană.

Albina cipriotă (lat. *Apis cyprica* Pollm.). Rasă de albine din grupa albinelor din Orientul Apropiat. Albina este asemănătoare ca mărime cu albina italiană, de culoare galbenă, este extrem de irascibilă și propolizează intens cuibul, ceea ce face să fie puțin apreciată.

Albina de Anatólia. Rasă de albine prolifică, rezistentă la intemperii și excepțional de productivă.

Albina egipteană (lat. *Apis mellifera* Lamarckii Cockerell, sin.

Apis fasciata Latr.). Rasă de albine intermediară între albinele africane și cele europene. Albinele au corp relativ mic, cu abdomenul dungat cu benzi late de puf albicios, nu formează ghemul de iernare, nu propolizează cuibul, sînt foarte irascibile, iar prin încrucișare cu albinele europene dau produși valoroși.

Albina galbenă africană (lat. *Apis mellifera adansonii*, Latr.). Rasă de albine, răspîndită în Africa centrală, cu corpul mic, cu abdomenul de culoare galbenă, prezentînd numeroase subrase.

Albina galbenă italiană (lat. *Apis mellifera lingustica* Spin.). Subrasă de albine, din rasa Brună europeană, de culoare galbenă, caracterizată prin prolificitate mare, producție mare de ceară, puțin rezistentă la iernare în condițiile iernilor lungi, foarte productivă, fapt pentru care este răspîndită pe toate continentele.

Albina indiană (lat. *Apis indica* F.). Specie de albine, răspîndită în India, China, Japonia și regiunile orientale ale U.R.S.S. Albina se aseamănă cu albina meliferă, este blindă, rezistă la iernare îndelungată, are capacitate productivă scăzută.

Albina indiană uriașă (lat. *Apis dorsata* F.). Specie de albine ce trăiește în India, Ceylon și Filipine. Este cea mai mare dintre albine, foarte harnică, deosebit de irascibilă, clădește un singur fagure, prins de stînci sau de ramurile copacilor.

Albina iraniană (lat. *Apis meda* Skor). Rasă de albine din grupa albinelor din Orientul Apropiat, asemănătoare cu albina galbenă transcaucaziană.

Albina meliferă (lat. *Apis mellifera* L.). Specie de albine cu cea mai mare arie de răspîndire, cu multe subspecii și rase, im-

părțite în trei grupe geografice mari: albina meliferă africană, albina din Orientul Apropiat și albina meliferă europeană. Are cea mai mare importanță economică, fiind crescută în stupi sistematici.

Albina neagră de Madagascar (lat. *Apis mellifera unicolor* Latr.) Rasă de albine cu dimensiuni reduse cu abdomenul de culoare neagră, răspândită în Madagascar.

Albina neagră de vest (lat. *Apis mellifera Lezevni* V. But. — Reep). Subrasă de albine, din rasa Brună europeană, răspândită în Germania. Albinele sînt de culoare sură-închisă, adaptate culesurilor tîrzii și foarte roditoare.

Albina pitică galbenă (lat. *Apis Florea* F.). Specie de albine răspândită în Asia de sud. Este cea mai mică albina, clădește un singur fagure prins pe o ramură de copac, este foarte blîndă, are capacitate productivă scăzută.

Albina siriacă (lat. *Apis syriaca* V. Buttel-R.). Rasă de albine răspândite în Liban, ceva mai mare decît albinele egiptene, prolifiche, deosebit de harnice și moderat irascibile.

Albina sud-africană (lat. *Apis mellifera Capensis* Escholtz). Rasă de albine din Africa de sud, asemănătoare cu albina europeană, de culoare brun închisă, cu o capacitate productivă mai slabă și valoare economică mai scăzută.

Albina ucraineană (lat. *Apis mellifera acervorum* Scor.). Subrasă de albine, a rasei Brune europene, cu corpul mai mic și pigmentația mai galbenă decît albina Brună rusească. Albina are trompa mai mare, prîtinându-se mai bine la polenizarea trifoiului roșu, este mai blîndă și nu suferă de locă.

Albina cersă. Albina tînără, la care au început să se dezvolte

glandele producătoare de ceară, avînd sarcina clădirii fagurilor și căpăcirii celulelor cu puiet sau cu miere.

Albina culegătoare. Albina care, după 14-15 zile de muncă în stup, sau mai puțin în unele ocazii, are ca sarcină culegerea nectarului, polenului și apoi din mediul înconjurător.

Albina curățitoare. Albina tînără, cu glandele mandibulare suficient dezvoltate pentru a produce salivă, cu care curăță și spoieste celulele fagurilor din cuibul părăsit de generația nouă de albine.

Albina doică. Albina tînără, cu glandele faringiene dezvoltate, care hrănește cu lăptișor matca și puietul larvar în vîrstă de 1-3 zile și cu amestec de miere, păstură și apă, puietul care a depășit această vîrstă.

Albina lucrătoare. Femelă cu organe genitale incomplet dezvoltate, care formează majoritatea populației și îndeplinește toate activitățile din stup (curățarea, creșterea puietului, ventilația, culegerea hranei etc.).

Albina prelucrătoare. Albina tînără, care a trecut stadiul de doică sau cersă, avînd rolul de a primi nectarul și polenul de la albinele culegătoare și a le prelucra. La nevoie, activitatea de prelucrare a nectarului și polenului o fac și albinele mai vîrstnice.

Albina străjeră. Albina tînără, care nu a efectuat zborul de recunoaștere, dar are posibilitatea să cunoască albinele străine după mirosul caracteristic fiecărei colonii și are sarcina de a păzi intrarea în stup.

Albinism (lat. *albus*: alb). Anomalie congenitală, datorită probabil unei gene recesive și caracterizată prin absența totală a pigmentației tuturor formațiilor organice, în mod obișnuit colorate (păr, copite, iris etc.)

Albinos. Cel care suferă de albinism, avînd pielea și fanele albe și ochii cu aspect particular (datorită irisului necolorat, lumina se reflectă pe un fund de ochi cu coroidă nepigmentată, care apare de culoare roșic).

Albrom. Produs (foițe revelatoare cu albastru de bromtymol) pentru depistarea precoce a mamitelor.

Albucid, sin. *Sulfacetamidă, Sulfacil.* Chimioterapic din grupa sulfamidelor, cu efect local și general, activ mai ales contra streptococilor, stafilococilor și în infecții cu *Escherichia coli.*

Albuginee (lat. *albus*: alb). Învelitoarea fibroasă, proprie organului genital esențial mascul, la rîndul ei fiind învelită la exterior de foița viscerală a vaginației testiculare. De pe fața ei profundă, albugineea detașă o serie de septumuri, care delimitează lojile lobulare și converg spre extremitatea eferentă, unde se realizează o îngroșare cunoscută sub denumirea de „corpul Highmore”.

Albugo (lat. *albugo*: albeață). Opacifiere inflamatorie a corneei, caracterizată prin reducerea transparenței corneene, fundul ochiului neputînd fi văzut decît în cazuri excepționale, cînd apare ca și cum ar fi privit printr-o sticlă incomplet matizată.

Albul de balenă. Complex de ceride, prezentîndu-se sub formă de spermancet (ceară lichidă) și Walrat (ceară solidă), conținînd în parte acid palmitic și alcool etilic, depus sub piele la cașalot.

Albumine. Protide simple (proteine) ușor solubile în apă, relativ foarte stabile. Nu precipită cu sulfat de amoniu decît la saturare. Grupările ionice au același semn electric, fiind situate la suprafața moleculei

și conținînd toți aminoacizii, cu excepția glicinei. În funcție de originea lor se disting: lactalbumine, ovalbumine, mioalbumine, serumalbumine etc. Unele albumine vegetale sînt toxice (ricinalbumina).

Albuminorahie (gr. *rhachis*: coloană vertebrală), sin. *rahalbuminoză* (impropriu). Conținutul de albumine din lichidul cefalorahidian, conținut ce crește (hiperalbuminorahie) în cazul leziunilor meningoencefalice, al blocajului tranzitului lichidului cefalorahidian ș.a

Albuminurie. Prezența albuminei în urină, distingîndu-se albuminurie adevărată sau renală (nefroze, insuficiențe circulatorii și metabolice etc.) și albuminurie falsă sau accidentală (dată de exsudate sau celule de pe căile urinare sau genitale).

Alcaloză. Creșterea alcalinității singelui, evidențiată clinic mai ales prin manifestări nervoase și umorale.

Alcaptonurie. Prezența aleptoniei în urină.

Aldrin. Preparat insecticid din grupa derivaților clorurați ai naftalinei.

Alelă (gr. *allelon*: un altul, alternativ), sin. *caracter alelomorf.* 1 — Una din cele două forme, în mod normal alternante, sub care se prezintă în mod obișnuit o genă, în aceiași loci ai cromozomilor omologi. O alelă reprezintă tipul normal sau așa-numitul tip sălbatic, iar cealaltă alelă, tipul mutant. 2 — Caracterele care se prezintă diferit la organisme ce se împerechează. 3 — O genă dintr-o pereche sau o serie de gene alternative, care pot ocupa același locus și care controlează diferitele expresii ale aceleiași caracter.

Alelă fixată. Alelă care datorită procesului dispersiv ce se rea-

lizează în cadrul unei populații mici sau linii a atins o frecvență egală cu unitatea.

Alele pierdută. Alele care ajunge la o frecvență egală cu zero, în cadrul unei linii sau populații mici, datorită procesului dispersiv.

Alele multiple, sin. *alelism multiplu, polialelism, polialele, serii alelice multiple*. Existența a trei sau mai multe alele pentru orice locus dat din cromozomi. Astfel de cazuri sînt mai puțin frecvente decît acelea cu numai două alele la un locus.

Alergătoarea indiană. Rasă de rațe originare din India de est, cu mers rapid, asemănător cu al pinguinilor, corp fuziform, cap mic și cioc relativ lung. Prezintă două varietăți mai importante: albă și albă bălțată cu cafeniu. Este o rasă amelioratoare, precoce și bună ouătoare (200 ouă pe an). A luat parte la formarea rasei Khaki-Campbell.

Alergen. Substanță provocatoare de alergii.

Alergie (gr. *allos*: altul, *ergein*: a reacționa). 1 — Sensibilizarea unui organism printr-un alergen. 2 — Modificare suportată de organism în urma acțiunii unei substanțe alergene, pătrunsă în organism prin contact, prin aerul inspirat, prin intermediul ingestelor etc. Sensibilizarea alergică este foarte variată și se manifestă prin semne diferite: respiratorii, cutanate (de tip urticariform) etc.

Alevin. Pui de pește în primele zile de dezvoltare, în stadiul dintre resorbția sacului vitelin și apariția solzilor.

Aleucemic. 1 — Cu puține leucocite. 2 — Care evoluează fără leucocitoză: leucoză aleucemică etc.

Aleucocitoza infecțioasă a pisicii, v. *Agranulocitoza infecțioasă*.

Aleuten. Varietate de nură de

culoare albastră, crescută în S.U.A. reprezentînd o mutație simplă recesivă.

Alexină (gr. *alexin*: a respinge). Substanță proteică nespecifică, prezentă în plasmă, necesară reacției defensive a organismului (în imunitate).

Alfa-hidroxinervonic (acid —). Hidroxiacid gras nesaturat, cu 24 atomi de carbon, intrînd în structura unor lipide cerebrale.

Algau. Varietate a rasei de taurine Schwyz. Se caracterizează prin culoarea cenușie-deschis, talia 1,35-1,45 m, greutatea corporală de 500 kg, producția medie de lapte de 3 000 l, cu 3,7% grăsime.

Alge. Denumire generală dată plantelor talofite autotrofe. Trăiesc în apele dulci, saline sau pe uscat și au importanță economică, constituind hrana de bază a multor pești sau servind ca nutreț în hrana animalelor.

Algie (gr. *algos*: durere). Senzație dureroasă provocată de cauze diverse, indiferent de sEDIU, în general fără a fi dependentă de o leziune decelabilă: nevralgie, mialgie etc.

Algocalmin, v. *Novalgin*.

Algostază (gr. *algos*: durere, *stasos*: oprire). 1 — Suspendarea durerii. 2 — Dispariția spontană a durerii. Prin lărgirea sferei, se utilizează în definirea oricărei stări noi postdureroase, indiferent de cauzele care au acționat în suprimarea durerii.

Aliment (lat. *alimentum*). Produs în stare naturală sau prelucrat care conține substanțe nutritive necesare organismului pentru întreținerea activității vitale.

Alimentație (lat. *alere*: a hrăni). 1 — Acțiunea de hrănire. 2 — Procesul de ingerare și transformare a alimentelor, în vederea nutriției. 3 — Știința care se ocupă cu studiul furajelor și

cu folosirea lor rațională în hrana diferitelor specii și categorii de animale, în funcție de cerințele fiziologice ale acestora.

Alina. Aminoacid cu șase atomi de carbon, izolat din usturoi.

Aliură (fr. *allure*: fel de a merge). Modul de deplasare a animalelor, în funcție de viteza și felul asocierii simultane sau succesive a membrilor în mers. La cal, principalele aliuri sînt: pasul, trapul, buiestrul și galopul.

Allen-Doisy (metoda -). Metodă biologică pentru diagnosticul gestației la iapă, bazată pe modificarea epiteliului vaginal la rozătoare, sub influența estrogenilor din urină.

Alloritmie (gr. *allos*: altul; *rhythmos*: ritm). Aritmie cardiosfigmică extrasistolice, ce se repetă cu regularitate, sub formă de bigeminism, trigeminism sau poligeminism, după cum „pauza compensatorie” se repetă mereu după două unde pulsatile, după trei sau după un număr mai mare de unde, mereu același.

Alochezie (gr. *allos*: altul, *chezein*: a defeca). Eliminarea fecalelor printr-un anus contra naturii (artificial sau congenital).

Aloe. Extract vegetal utilizat ca eupeptic și purgativ, sub formă de boluri sau tinctură.

Alolecit, sin. *spongiolecit*. Celulă din zona fasciculată a suprarenalei, avînd un aspect spumos.

Alomorfie (gr. *allos*: altul, *morphe*: formă). 1— Trecerea de la o formă la alta 2 — Metamorfoză.

Alopatie (gr. *allos*: altul, *pathos*: boală). Terapeutică bazată pe utilizarea unor remedii a căror natură este contrarie naturii bolii.

Alopecie (gr. *alopex*: vulpe; *alopatos*: boala vulpii). 1 —

Lipsa părului. 2 — Căderea prematură a părului.

Alopecie ciliară. Căderea sau simpla lipsă a cililor palpebrali.

Alopoliploid. Organism poliploid derivat din trei sau mai multe seturi de cromozomi de la diferite specii.

Alosom (gr. *allos*: altul, *soma*: corp). Cromozomul sexual sau cromozomul X.

Alotriofagie(gr. *allos*: străin, ciudat, *phagein*: a mânca). 1. Mania de a ingera materiale diverse, fără a fi vorba de o prevenire gustativă propriu-zisă (tendința unor taurine de a consuma apă saponată, coprofagia accidentală la cîine etc.). 2 — Pica.

Alpaca (lat. *Lama pacos*). Mamifer rumegetor, care reprezintă forma domestică a lamei, renumit pentru lina sa de calitate superioară. Se crește în America de Sud pentru lînă, carne și forța de muncă.

Alpină. Rasă de capre adaptate regiunii alpine, din Italia, Elveția și Franța, cu caracteristici morfologice destul de uniforme și culoare variată (cenușie, brună, negru-bălțată etc.). Se caracterizează prin statură de 60—80 cm, greutate corporală 40—80 kg, conformația asemănătoare cu capra sălbatică, temperament foarte vioi.

Alsacian, sin. *lup de Alsacia*, *lup de Vosgi*. Rasă de cîini, de talie mare, care se cresc în Franța și se folosesc pentru pază și diferite alte servicii.

Altai. 1 — Rasă de oi cu lînă fină, formată prin încrucișarea oilor Merinos novocaucazian și Mazaev cu berbeci Rambouillet, Askania, Caucaz și Merinos australian. Oile respective au talie mare, constituție robustă, sînt productive și bine adaptate condițiilor de climă aspră din Siberia (sin. Rambouillet siberian). 2 — Rasă de cai (v. Calul de Altai).

Altamura. Oaie din Italia meridională, caracterizată printr-o lână lungă (35-40 cm) și grosolană. Este rustică, sobră, adaptată la pășuni puțin fertile și rezistentă la căldură. Are aptitudini triple, cu tendință accentuată spre producția de lapte (70-100 l).

Alumen, v. Alaun de potasiu
Alveolara maxilară (lat. *A. alveolo-maxillaris*, *A. infra-orbitalis*). Terminală a arterei maxilare interne, pătrunzând în canalul infraorbital; dă pe traiect colaterale alveolare. La nivelul găurii infraorbitare se bifurcă într-o ramură incisivă și o ramură externă.

Alveolara mandibulară (lat. *A. alveolaris-mandibularis*). Vas arterial detașat din a. maxilară internă, cu traiect spre fața medială a mandibulei, pătrunzând în canalul mandibular. Pe traiect emite colaterale alveolare, la nivelul găurii mentale terminându-se printr-o incisivă și o arteră mentală (care iese prin gaura mentală).

Alveolă (lat. *alveus*: lojă). 1 — Cavitate de implantare a dinților. 2 — Cavitate aeroforă terminală, în lobulul pulmonar, delimitată de un perete fin cu rol deosebit în schimbulile de gaze și format dintr-un „schelet” reticulinic, vase, nervi și un epiteliu unistratificat (considerat de histologiiile clasice ca format din celule nucleate și anucleate).

Alveolită. 1 — Inflamația alveolei: alveolită dentară, alveolită pulmonară. 2 — Adesea termenul se utilizează pentru a defini pneumonia lobulară, distingându-se: a — alveolită edematoasă (stadiul inițial al inflamației, în care alveolele sînt întinse datorită prezenței unei serozități roz-pală, conținând celule alveolare descumate); b — alveolită catarală sau descua-

mantă (în care celulele descumate sînt foarte numeroase); c — alveolită sero-fibrinoasă (exsudat abundent, cu precipitarea fibrinei); d — alveolita hemoragică (exsudatul intraalveolar conținând o mare cantitate de eritrocite); e — alveolita fibrinoasă, (exsudatul fibrinos dens, mulind cavitatea alveolară); f — alveolita purulentă (cu aflux masiv de leucocite); g — alveolită gangrenoasă (produsă de microbi anaerobi, conținutul avînd aspect pulverulent); h — alveolită vegetantă (exsudatul fiind invadat de fibroblaste).

Alveocoză. Cestodoză comună mai multor specii, determinată de alveococi — forme larvare ale teniei *Alveococcus multilocularis*, care se dezvoltă în diferite organe și țesuturi, manifestată prin simptomatologie proteiformă.

Alveolo-mandibular (lat. *N. mandibularis*), sin. *n. mandibular*. Termen folosit pentru definirea porțiunii intracanaliculară a nervului mandibular, precum și a ramurilor alveolare detașate pe traiect.

Alveolo-maxilar (lat. *N. alveolomaxilaris*). Termen utilizat pentru definirea ramurii maxilare a trigemenului, precum și pentru ramificațiile alveolare din traiectul intraosos.

Amarantism. Fotodermatoză produsă după consumul știrului sălbatic (lat. *Amarantus retroflexus*).

Amauroză (gr. *amauro*: întunecat). 1 — Căcitare fără leziuni decelabile la examenul oftalmoscopic. 2 — Orbire datorită unor leziuni pe segmentul central (eventual intermediar) al analizorului optic.

Ambiopie. 1 — Termen impropriu pentru definirea diplopiei. 2 — Vedere dublă.

Ambliopie (gr. *amblius*: obtuz, *ops*: ochi). Diminuarea acuității vizuale.

Amebocite. Celule dotate cu proprietăți ameboide (capacitatea de a emite pseudopode).

Amebotenia păsărilor de curte. Parazitoză intestinală la galinacee, produsă de *Amcebotenia sphenoides*.

Ameboza albinelor. Parazitoză provocată de *Malpighamoeba melifica* și caracterizată prin degenerescența nucleo-celulară a organelor parazitare (intestin, tub Malpighi).

Ameboza (gr. *amoibos*: care se schimbă). Boală provocată de protozoare (cum ar fi *Entamoeba disenteriae*), manifestată prin enterită ulceroasă hemoragică.

Ameliorarea animalelor (lat. *ad*: la, *melior*: mai bun). Ramură a geneticii care se ocupă cu crearea de noi rase, linii și familii de animale domestice, precum și cu îmbunătățirea celor existente. Pentru ameliorarea animalelor se folosesc metode de zârnucinare a eredității organismelor, de educare dirijată, cu ajutorul condițiilor de mediu și de selecție artificială a indivizilor valoroși.

Ametropie (*a*, privativ, gr. *metron*: măsură, *ops*: ochi). 1 — Modificarea acuității vizuale prin defectarea dioptrilor sau raporturilor dioptrice cu retina. 2 — Tulburarea funcției vizuale caracterizată prin modificarea mediilor refringente sau raporturilor lor cu retina, imaginea vizuală ne mai făcându-se pe retină: miopia, hipermetropia, presbiția, astigmatismul.

Amfiartroza (gr. *amphi*: de o parte și de alta, *artrōtis*: articulație), sin. *articulație semimobilă* (termen impropriu). Articulații cu mobilitate redusă, datorită legăturii dintre oase prin intermediul unui cartilaj

și caracterizate prin lipsa unei cavități articulare propriuzise: articulația corpurilor vertebrale.

Amficițiile lui Lenhossek, sin. *corpui sateliți ai lui Cajal*. Celule satelite, fusiforme sau stelate, așezate în jurul neuronilor pseudounipolari din ganglionii spinali.

Amfidiploid. Specie, tip sau hibrid derivat prin dublarea numărului de cromozomi pe care i-a avut hibridul original F₁, provenit din două specii diferite.

Amfotonie (gr. *ampho*: amindoi, *tonos*: tonus). Stare funcțională organică, în care atât ortosimpaticul precum și parasimpaticul se găsesc în hiperfuncțiune.

Amidază. Enzimă care catalizează dezaminarea hidrolitică a bazelor purinice și nucleotidelor, distingându-se: nucleinaminaze, cicloamidaze etc.

Amidază. Hidrolază care catalizează reacția de scindare a grupării guanidinice din molecula guanidoderivaților, distingându-se: arginaze, arginidihidrolază, creatinaze, creatinaza etc.

Amidon. Polizaharid, care se găsește frecvent în plante, în special în grăunțe și tuberculi, constituind o sursă importantă de glucide pentru hrana animalelor.

Amidostomoză. Nematodoză întâlnită la găște, care deosebire la boboci, mai rar la rață, produsă de *Amidostomum nodulosum*, manifestată clinic prin reducerea sporului de creștere, slăbire, anemie, greutate în deplasare și mortalitate destul de ridicată.

Amielinic (gr. *a*, privativ, *myelos*: măduvă). Fără mielină; se utilizează pentru indicarea fibrelor nervoase lipsite de teaca de mielină.

Amielotrofie (gr. *a*, privativ, *myelos*: măduvă, *trophē*: hrană). Atrofia măduvei spinării.

Amigdală. 1 — Folicul limfoid voluminos (sau grup de foliculi) distingându-se: *a* — amigdale colice (situate în mucoasa colonului); *b* — amigdale apendiculare (situate în grosimea mucoasei apendicelui cecal, la om, iepure, păsări); *c* — amigdale linguale (situate la unele vertebrate în mucoasa linguală, aproape de papilele valate); *d* — amigdale palatine (în mucoasa palatului moale); *e* — amigdale faringiene (în mucoasa faringiană) etc. În structura unei amigdale, în general, se disting un înveliș epitelial, sub care se găsește o țesătură conjunctivă, cuprinzând grupe de foliculi limfoizi (v. infra). 2 — În mod obișnuit, termenul se utilizează pentru definirea complexului folicular faringian (amigdalele faringiene). 3 — La speciile domestice (exceptând în parte porcul și carnivorele), amigdalele faringiene sînt reprezentate prin fosele amigdalieni. La iepure, în locul unei amigdale cecale se întilnește un complex limfoid interesînd mucoasa cecului aproape în totalitate etc.

Amigdalectomie (de la amigdală și gr. *temnein*: a tăia). Operația de îndepărtare (ablației) a amigdalelor (în special faringiene).

Amigdalină, sin. *amigdalozid*. Glucozid cianogenetic toxic, din simburii de prune, caise, cireșe și piersici.

Amigdalită Inflamația amigdalelor.

Amilază (gr. *amylon*: amidon) Enzimă care catalizează reacția de hidroliză a amidonului și glicogenului, prezentă în semințele negerminate ale diverselor cereale, în sînge, mușchi, ficat, pancreas etc., avînd

un rol în mobilizarea rezervelor glucidice necesare metabolismului intermediar.

Amilobacter. Microb anaerob care intervine în producerea acidului butiric, prin fermentarea amidonului, zahărului, celulozei etc.

Amiloid. 1 — Substanță impregnativă care, prin aspect, colorabilitate (și probabil compoziție chimică) se aseamănă cu condrina (cuprinzînd în structura sa acid condroitin sulfuric). 2 — Termenul se utilizează și pentru definirea degenerescenței condroide incipiente. 3 — Este utilizat ca termen de comparație reactivă în histopatologie.

Amilopectină. Polizaharid cu structură ramificată, prezent în furaje.

Amiloză. Polihexozan pur, cu grad redus de polimerizare, prezent în diverse furaje.

Amimie (gr. *a*, privativ, *mimos*: mim). Lipsa expresivității prin mișcări, stabilită prin aprecierea pozițiilor, faciesului, temperaturii etc.

Aminoacid. Substanță protidică cu structură simplă, caracterizată prin prezența în aceeași moleculă a unei funcții acide, carboxil ($-\text{COOH}$) și a unei funcții bazice, aminice ($-\text{NH}_2$). Se găsește în toate ființele, în stare liberă sau în combinații variate, intrînd în structura proteinelor. Avînd un rol deosebit în alimentația animalelor domestice, în rațiile furajere, trebuie să se asigure toți aminoacizii necesari în cantități și raporturi optime. După rolul pe care îl au în hrana animalelor, aminoacizii se împart în esențiali și neesențiali.

Aminoacid esențial. Acidamină amfoteră ($\text{COOH}-$, NH_2-) cu importanță deosebită în alimentația animalelor, care nu poate fi sintetizată în organismul animal sau sinteza ei

nu se realizează la nivelul cerințelor organismului: lizina, metionina, triptofanul, valina, leucina, izoleucina, treonina, fenilalanina și histidina. Lipsa acestora provoacă tulburări în metabolismul protidelor.

Aminoacid neesențial. Aminoacid care poate fi sintetizat în organismul animal: glicina, alanina, serina, acidul asparagic, acidul glutamic, prolina, hidroxiprolina etc.

Amide, v. Substanțe azotate neproteice.

Aminofenazonă (lat. *Aminophenazonum*), sin. *Piramidon*, *Amidopirină*, *Piran*. Derivat al antipirinei, cu acțiune anti-reumatică, antispasmodică (relaxantă a musculaturii netede), antipiretică, analgezică.

Aminopeptidază. Enzimă care intervine în digestia și degradarea proteinelor, scindând legătura peptidică adiacentă a unui aminoacid terminal, având gruparea aminică liberă.

Amlotrofie (gr. *a*, privativ, *mis*: mușchi, *trophî*: hrană). Atrofie musculară.

Amitoză (gr. *a*, privativ, *mitos*: fier, filon), sin. *diviziune amitotică*, *acineză*. Diviziunea simplă realizată prin strangulare sau clivaj neprecedată de spargerea nucleului și amestecarea componentelor cariocitoplasmatiche.

Amnios (gr. *amnion*; învelitoare fetală). Învelitoare fetală internă ectodermică, plină cu lichid amniotic.

Amniote. Vertebrate al căror embrion are amnios și alantoidă.

Amoniac. Gaz incolor utilizat în soluții de concentrații diferite sau amestecuri (soluții 10/100—10%, liniment amoniaco—camforat, saponato-amoniacal, opodeldoc etc.), ca rușifiant, iritant sau chiar caus-

tic cutanat, în tendinite, miozite reumatismale, papilomatoză, crapod, în tratamentul mușcăturilor de șarpe, în fistule salivare etc.

Amplitudinea variației. Indice utilizat în genetică pentru definirea mediei abaterilor de la media aritmetică a variantelor, exprimată în general prin simbolul γ^2 .

Ampulă (lat. *ampulla*: urciur) 1 — Tub de sticlă închis la capete. 2 — În anatomie se folosește termenul pentru a defini o dilatație a unui canal (semicircular, hepatic etc.). 3 — În patologie se utilizează adesea în locul termenului de flicten, definind o cavitate plină cu lichid, plasată între epiderm și derm.

Ampulă Vater. Porțiunea canalului coledoc, cuprinsă în peretele intestinului, la nivelul tubercului duodenal și incluzând în structura sa un sfincter fin (sfincterul Odi).

Amput. Porțiunea îndepărtată prin amputare.

Amputare (lat. *amputo*, — *are*: a tăia). Operația chirurgicală de ablație a porțiunii distale dintr-un organ (formațiune) apendicular: amputarea membrului, degetelor, penisului etc.

Anabioză (gr. *ana*: din nou, *biosis*: viață). Reducerea sau suprimarea activităților și manifestărilor vitale în condiții necorespunzătoare de viață, cu posibilitatea revenirii din momentul trecerii în condiții favorabile: conservarea spermei la rece etc.

Anabolism (gr. *anaballein*: a construi). 1 — Fază a metabolismului, în care predomină procesele de sinteză, de refacere, de recuperare. 2 — Procesul de transformare a materiei importate în organism în materie organică proprie,

Anabroză. Termen vechi, definind o ulceratie sau corozieune superficială.

Anaciditate. Lipsa compuşilor acizi din sucul gastric.

Anaclorhidrie. Lipsa acidului clorhidric în sucul gastric.

Anacrot (gr. *ana*: în sus, *krotos*: bătaie). Cu neregularităţi pe porţiunea ascendentă a curbei de înscriere a pulsului.

Anacultură. Cultură microbiană inactivată, care-şi păstrează însă puterea antigenică şi imunitizantă.

Anaerob (gr. *an*, privativ, *aer*: aer, *bios*: viaţă). 1 — Care poate trăi şi se poate dezvolta în absenţa aerului (oxigenului din aer). 2 — Care nu poate trăi şi nu se poate dezvolta în prezenţa oxigenului din aer.

Anaerobioză. 1 — Viaţa organismelor anaerobe. 2 — Posibilitatea de a desfăşura fenomene vitale în lipsa oxigenului din aer. 3 — Imposibilitatea unor bacterii de a trăi şi a se multiplica în prezenţa oxigenului din aer, distingându-se unele bacterii strict anaerobe (care nu suportă oxigenul nici în cantităţi infime) şi altele facultativ anaerobe (care se pot adapta la mediul aerob sau anaerob, după împrejurări).

Anaerobiozele oilor adulte. Termen generic sub care se defineşte în legislaţia de profilaxie veterinară o serie de afecţiuni toxico-infecţioase anaerobe cum sînt: gastrotoxiemia, bradso-tul sau edemul malign al cheagului, hepatita necrozantă a oilor şi enterotoxiemia oilor.

Anafază. A treia fază a diviziunii celulare indirecte, în care apare diasterul cromatic şi are loc diacineza.

Anafilactic (gr. *ana*: contra, *phylaxis*: protecţie). Termen utilizat cu referire la anafilaxie: şoc anafilactic etc.

Anafilactogen. Antigen protidic macromolecular prin a cărui injectare se produce o sensibilizare artificială a organismului (anafilaxie).

Anafilatoxină. Factor toxic, generat în organism în timpul reacţiei antigen-anticorp, cu rol în modificările vasculare din cursul accidentelor de hipersensibilizare imediată.

Anafilaxie. Sensibilizarea specifică a organismului în urma pătrunderii repetate a unei cantităţi reduse de substanţă antigenică. Prima pătrundere (suportată de organism) are caracter sensibilizant, în timp ce următoarele (fie chiar şi în cantităţi infime) au caracter declanşator al şocului anafilactic, manifestat prin hipersensibilitate, hipertensiune, tulburări grave ale funcţiilor organice esenţiale etc., soldate adesea cu moarte subită.

Anafrodisiac (*an*, privativ, gr. *Afrodit*: Venus). 1 — Care suprimă dorinţa sexuală. 2 — Factor aboliţionist al dorinţei de împreunare a sexelor.

Anafrodizie. Lipsa apetitului sexual.

Anal. Care se referă la anus, aparţine anusului sau are contingenţe cu regiunea anală.

Analepsie. Termen ce indică procesul de refacere a forţelor după boală.

Analeptic. Medicament stimulator al forţelor organice.

Analgezic (*an*, privativ, gr. *algos*: durere). Substanţe care au proprietatea de a suprima durerea.

Analgezie. Suprimarea sensibilităţii dureroase.

Analgezină, v. Fenazonă.

Anamneză (gr. *anamnesis*: aducere aminte), sin. *date anamnetice* sau *comemorative*. Totalitatea datelor de examen clinic obţinute de examinator de la alte persoane, prin interoga-

toriu, sau obținute din alte surse (situații epizootologice, registrele de rații alimentare, foi de observație anterioară, registre de consultație etc.).

Anamniole (gr. *an*: fără, *amnios*: membrana fetusului). Vertebrate al căror embrion este lipsit de amnios și alantoidă: peștii, batracienii etc.

Anaplasma. Protozoar imobil, parazit intracelular, fără nucleu vizibil, care se înmulțește prin sciziparitate, capabil să declanșeze diverse afecțiuni: *A. marginale*, de pildă, parazitează eritrocitele la taurine. *A. equi* parazitează elementele roșii la cal și la micile rumegătoare, *Rickettsia canis* și *R. bovis* parazitează leucocitele la câine și bou, *R. conjunctivae* produce cheratoconjunctivita la taurine etc.

Anaplasmoza taurinelor. Parazitoză produsă de *Anaplasma bovis*, transmisă de căpuși din genul *Proophilus* debutind cu febră și anemie pronunțată.

Anaplasmoză. Boala declanșată de prezența anaplasmei în organismul animal.

Anaplastie (gr. *plassein*: a mula, a fasona). Termen arhaic definind operația chirurgicală de remediere a distrugerilor provocate de un traumatism, prin țesuturi recoltate din alte regiuni ale aceluiași animal.

Anaploccfalidoza rumegătoarelor. Parazitoză intestinală la ovine și taurine, produsă de teniile *Avitelinea centripunctata*, *Stelesia glabipunctata*, *Moniestia expansa* și *Moniestia benedeni*.

Anaplocefalidoză. Cestodoză de pășune a rumegătoarelor mici (mieilor) și cabalinelor, determinată de paraziți din fam. *Anaplocephalidae*, manifestată prin semne generale și digestive.

Anaspadias (gr. *ana*: în sus, *spao*: eu despart), sin. *epis-*

padias. Deschiderea uretrei pe fața dorsală a penisului.

Anastomoză (gr. *ana*: în sus, împreună, *stoma*: gură). Reuniunea prin convergență (sau prin intermediul unei ramuri transversale) a două vase, doi nervi, canale organice etc., pentru a forma un trunchi comun, o țesătură nervoasă sau vasculară etc. Se utilizează cu referințe mai ales la vase și canale. Anastomozele vasculare pot fi convergente, scalariforme, transversale, prin inoscular, în rețea etc. Există tendința de extindere a termenului.

Anatomie (*ana*: în sens distributiv, gr. *temnein*: a tăia, secționa). 1 — Știința organizării ființelor vii. 2 — Studiul structurii ființelor vii organizate, utilizând ca metodă disecția dirijată de o justă concepție biologică. 3 — În sens restrâns, definește studiul morfologic al organismelor vii, privity static. În realitate, anatomia depășește limitele stricte ale morfologiei statice, explicând formele și căutându-le cauzalitatea, distingându-se anatomia descriptivă, comparată, topografică, normală, patologică, filozofică etc.

Anatoxină (gr. *ana*: contra). Toxină microbială atenuată, capabilă să confere imunitate.

Anatoxiterapie. Utilizarea cu scop terapeutic a anatoxinelor.

Anatreză (gr. *ana*: prin, *trao*: perforoz). 1 — Perforație. 2 — Termen utilizat pentru definirea operației de trepanație.

Anatripsiologie. Terapeutică bazată pe fricțiuni.

Anavaccin. Denumire conferită anatoxinelor utilizate pentru vaccinare.

Anavenin. Venin inactivat, capabil să confere după inocularea sa o protecție organică față de același venin neinactivat.

Anavirus. Extract de țesuturi infectate cu un ultravirus, apoi inactivat.

Anazarcă (gr. *ana*: prin, prin traversul, *sarx*: carne), sin. *febra peteșială*. 1 — Eдем subcutanat generalizat. 2 — Alergoză postinfecțioasă nespecifică, manifestată mai ales prin diateză edematogenă și hemoragipară.

Anazarcoidoza căteilor, sin. *anazarcoida juvenilă a cîinilor*. Formă specială de acnee foliculară, întâlnită la cîinii tineri în regiunea cefalică și în a cărei etiologie se încriminează un stafilococ (eventual un streptococ); adesea este considerată ca o formă de erizipel.

Anchiloblefaron (gr. *aghili*: frînă, *blepharon*: pleoapă). Sudarea congenitală sau cîștigată a pleoapelor.

Anchilochelie (gr. *aghili*: frîu, *keilos*: buză). Sudarea buzelor, congenitală sau cîștigată.

Anchilocorie. Obliterarea congenitală sau cîștigată a pupilei.

Anchiloglosie (gr. *aghili*: frîu, *glossa*: limbă). Aderența limbii la formațiunile de contiguitate. (gingii, podea bucală etc.)

Ancilostomatidoze. Geohelmintoze (ancilostomoză, uncinarioză, bunostomoză), observate la carnivore, oaie și om, produse de viermi din fam. *Ancylostomatidae*, manifestate doar în unele cazuri clinic, prin slăbiciune, diaree ș.a.

Anchilostomoză, v. Anemia pernicioasă.

Anchilostomoză canină, sin. *anemia pernicioasă a cîinelui*. Boală provocată de *Ancylostomum caninum*, caracterizată clinic prin epistaxis și debilitare rapidă.

Anchiloza inimii. Unirea celor două foiețe pericardice prin simfize fibrino-conjunctivale, consecutiv pericarditei, cu jena

corespunzătoare a contracțiilor cardiace.

Anchiloză. Suprimarea mișcărilor permise de o articulație etc.

Anchilurie. Strictura uretrei.

Ancona. Rasă de găini, asemănătoare cu rasa Livorno. Găinile respective au penajul negru; stropit cu pete albe în formă de „V”, picioare și cioc galben.

Andafuză. 1 — Rasă de bovine, crescută în Spania pentru muncă, lapte și carne și pentru producția de tauri pentru coride. 2 — Rasă de cai spaniolă, de origine arabă, folosită în trecut, în diferite țări, pentru ameliorarea raselor de cai. 3 — Găini foarte asemănătoare cu Leghornul, de statură puțin mai mare, cu penaj de culoare neagră, cu bune aptitudini pentru producția de ouă.

Andiisk. Rasă de oi de carne, lînă, lapte, ce se crește în raioanele de munte din Caucaz, cu lînă groasă și mixtă, coadă grasă. Este bine adaptată la întreținerea pe pășuni de munte.

Androgen (gr. *aner-andros*: bărbat, *genein*: a produce). Substanță care provoacă dezvoltarea sexuală masculă.

Androgin (gr. *aner-andros*: bărbat, *gyne*: femeie) sin. *hermafrodit*. Care prezintă caractere diverse de la ambele sexe.

Androsteron. Hormon androgen, izolat inițial din urină, ulterior sintetizat din colesterol, apoi din stigmaterol, avînd rol în stimularea metabolismului proteic și în reglarea funcțiilor sexuale.

Androtomie. Anatomia omului.

Anechalie, sin. *stabilitatea coloniei de albine*. Abolirea fenomenului de roire naturală la coloniile de albine.

Anemia infecțioasă a calului. Boală infecțioasă, contagioasă,

specifică, inoculabilă, provocată de un virus și caracterizată prin anemie, tulburări circulatorii, febră remitentă, tulburări hemato-poetice cu modificări ale măduvei osoase etc. Boala evoluează adesea insidios, cu remitențe și accese repetate la intervale variate, după un timp de debilitare progresivă animalul sucombînd.

Anemia infecțioasă a cîinelui și pisicii. Boală parazitară, provocată de un hematozoar (*Hemobartonella*) și caracterizată clinic prin anemie progresivă în accese și prezența parazitului în sînge.

Anemia puricioasă a cîinelui, sin. *ankilostomoză canină*. Boală provocată de un parazit (*A. caninum*), care produce debilitare, slăbire rapidă, epistaxis etc.

Anemia purceilor sugari. Boală carențială ce apare la purcei între trei și șase săptămîni provocată de deficiențe în oligoelemente fier, cobalt, cupru, proteine, dismetabolii etc., manifestată clinic prin anemie hipocromă, diaree, slăbire, morbiditate crescută etc.

Anemie (gr. *an*: privativ, *haima*: sînge). Diminuarea numărului sau calităților funcționale a eritrocitelor.

Anemie cerebrală. Boală caracterizată prin manifestări de depresiune nervoasă, consecutiv reducerii debitului circulator encefalic.

Anencefal (*an*, privativ, gr. *encephalos*: encefal, creier). Monstru fără encefal.

Anencefalie. Monstruozitate caracterizată prin lipsa creierului.

Anencefaloneurie. Disfuncțiune encefalică.

Anencefalotrofie. 1 — Diminuarea volumului encefalic. 2 — Micșorarea encefalului, produsă de cauze diverse.

Aneozinofilie. Absența granulocitelor eozinofile în sînge.

Anepifizie (sîndrom de —). Sîndrom determinat de insuficiență epifizară: macrogenitosomie precoce, insuficiență genitală la femele, tulburări în creștere, în coagularea sangvină etc.

Anergie (*a*, privativ, gr. *ergon*: reacție). 1 — Absența reacției organice normale la administrarea unei substanțe. 2 — Lipsă de reactivitate. 3 — Stare contrară alergiei.

Anestezic. Substanță dotată cu proprietatea de a suprima sensibilitatea (de a produce anestezie).

Anestezie (gr. *an*, privativ, *aistesis*: sensibilitate). Suprimarea sensibilității, în mod accidental, datorită unei boli sau în urma administrării unui anestezic. Se distinge o anestezie patologică și alta chirurgicală, care la rîndul ei este sistematizată în locală, tronculară, regională, generală etc.

Anestezin (lat. *Anaesthesinum*). Ester pulverulent al acidului para-aminobenzoic, utilizat ca anestezic local pe mucoase, pe piele etc.

Anesteziologie. Știința și arta aplicativă a anesteziei. Date fiind progresele realizate în aplicarea anesteziei în clinică și în sinteza diverselor substanțe anestezice, anesteziologia tinde să-și definească conturul de știință specială.

Aneurină, v. B₁ (vitamina-)
Aneuroză (*a*, privativ, gr. *neuron*: nerv). Absența congenitală a nervilor.

Aneurism (gr. *aneurunein*: a dilata). Dilatația circumscrisă a unei artere, consecutivă modificării peretelui vascular pe o porțiune limitată, la nivelul căreia apare o distensiune fusiformă, în pungă etc., cu caracter expansiv-pulsatil, ade-

sea la ascultație perceptîndu-se un suflu caracteristic.

Anfractuos (fr. *anfractueux*: cu sinuozități). 1 — Cu neregularități. 2 — Adînc și cu marginile neregulate. Termenul se utilizează în anatomie pentru a defini un accident de relief, în chirurgie pentru a defini aspectul unei plăgi neregulate etc.

Angeiologie (gr. *aggeion*: vas, *logos*: studiu). Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul elementelor conductoare (vase) ale aparatului circulator.

Anghila (lat. *Anguilla anguilla*). Pește teleostean migrator, din familia anghilidelor, cu corpul aproape cilindric, cu coada turtită lateral și cu falca inferioară alungită. Trăiește în fluviile din vestul și sudul Europei și apare rareori și în Marea Neagră, de unde pătrunde în Dunăre.

Aglectopie. 1 — Anomalia caracterizată prin situarea unui vas în altă parte (cu alte raporturi) decît în zona obișnuită. 2 — Se utilizează de asemenea pentru a indica deplasarea accidentală a unui vas.

Angiectazie (gr. *aggeion*: vas, *ektasis*: dilatație). Termen generic pentru definirea unei dilatații arteriale sau vasculare.

Angiemfraxie (gr. *aggeion*: vas, *emphraxia*: strangulare). Strangularea unui vas. Micșorarea lumenului unui vas pe o porțiune redusă, în urma acțiunii unor factori diverși (presiuni, torsionări, inflamații de contiguitate etc.).

Angina contagioasă a pisicii, sin. *laringo-enterita infecțioasă a pisicii*. Boală contagioasă, de natură virală, caracterizată prin inflamație faringo-laringo-enterică, tulburări grave digestive și respiratorii, cu mortalitate ridicată.

Angina crupală a păsărilor, v. Tricomonoza păsărilor.

Angina Ludovici. Inflamația flegmonoasă a tuturor țesuturilor moi ce formează planșeul cavității bucale (mucoasă, glande salivare, limfoganglioni etc.); se manifestă prin febră de supurație, disfagie, deformare sublinguală și externă, roșeața mucoasei bucale etc.

Angină (lat. *angere*: a sufoca). Denumire generică dată afecțiunilor inflamatorii ale faringo-laringelui. Adesea este substituit termenului de faringită.

Angioblaste. Elemente endoteliale, vasculare, primitive, care vor da naștere vaselor sangvine, în embriogeneză.

Angiololită (gr. *aggeion*: vas, *chole*: bilă). Inflamația vezicii biliare.

Angiografie (gr. *aggeion*: vas, *grafein*: a descrie). 1 — Sensul primitiv corespunde descrierii vaselor sangvine (în anatomie). 2 — Inventarierea vaselor dintr-un organism. 3 — În mod curent se utilizează în locul termenului de radiografie vasculară. A nu se confunda cu termenul de angiografiere, care indică operația de obținere a unei angiografii, după prealabila injectare intravasculară a unei substanțe roentgenindicatoare (radioopacă).

Angioleucită (gr. *aggeion*: vas, *leucos*: alb). Inflamația acută a vaselor limfatice. Se utilizează adesea în locul termenului de limfangită (care poate fi acută sau cronică).

Angiologie (corect: angeiologie). Studiul anatomic al conductelor vasculare.

Angiom. Neoformație benignă de tip capilar, putînd interesa fie arterele (hemangiom), fie limfaticele (limfangiom).

Angiomatoză capilară. Proces neoplazic întîlnit la examenul necropsic, la bovine, sub aspectul unor arborescențe capi-

lare sau pete brune localizate sub capsula ficatului.

Angioplegie (gr. *aggeion*: vas, *plege*: lovitură). Paralizie vasculară.

Angioragie (gr. *aggeion*: vas, *ragia*: erupție, scurgere), sin. *angeioragie*. Hemoragie arterială.

Angioree. Scurgere de sînge (hemoragie pasivă).

Anglospasm (gr. *aggeion*: vas, *spao*: a trage). Spasm vascular, în general arterial.

Anglospastie. Factor care provoacă spasm vascular.

Angiotonină, sin. *hipertensină*. Globulină sangvină, în măsură să fie activată de renină (enzimă elaborată de rinichiul ischemic); după activare, contribuie la producerea hipertensiunii arteriale.

Angiotripsie (gr. *aggeion*: vas, *tripo*: a zdrobi). 1 — Zdrobirea unui vas. 2 — Procedeu hemostatic de strivire a vaselor (în castrarea cu pensa Burdizzo etc.).

Angler. Rasă de taurine, caracterizată prin robă de culoare roșie uniformă, greutate corporală variabilă în jurul a 400 kg, producție bună de lapte (cu procent mare de grăsime) și de carne. Este precoce și puțin pretențioasă în privința furajării.

Angler—Sattelschwein. Porc de culoare bălțată negru cu alb, caracterizat prin cap lung, precocitate, excelente aptitudini de adaptare la condițiile de mediu, o bună prolificitate, valorifică bine furajele; crescut în Germania.

Anglo-arab., sin. *Franceză pur sînge*. Tip de cal pentru călărie produs prin încrucișarea dintre rasa Pur sînge englez și cea arabă.

Anglo-Don, sin. *Budionii*. Rasă de cai creată prin încrucișarea calului de Don ameliorat,

cu rasa Pur sînge de galop, caracterizată prin talie înaltă, trunchi scurt și constituție robustă.

Anglo-Frizonă, v. *British Frisian*.

Anglo-normand, sin. *jumătate sînge normand*. Tip de cal produs din încrucișarea calului Pur sînge englez cu calul Normand, cu talie mare (circa 1,60 m) și constituție robustă. Este foarte adaptat pentru tracțiune ușoară, pentru șă și pentru nevoile armatei.

Angora (rasa -). Rase de capre, iepuri și pisici, caracterizate prin peri lungi și mătăsoși. 1 — Rasă de capre, originară din R.S.S. Turkmene, cu talie mică (60—65 cm), greutate redusă (35—45 kg), capul cu profil drept, părul de culoare albă și mătăsoș. 2 — Rasă de iepuri, de culoare albă, specializată pentru producția de păr (300—500 g), în greutate de 2—4 kg, prolifică (3—6 fătări pe an, câte 6—8 pui la o fătare). 3 — Rasă de pisici cu păr lung mătăsoș, frecvent de culoare albă.

Angulara ochiului (lat. *A. angularis palpebrarum*), sin. *angulara palpebrală*. Terminală a arterei faciale (la cal), la majoritatea speciilor domestice fiind suplinită prin alte ramuri arteriale.

Angulara gurii (lat. *A. angulis oris*). Fină colaterală a arterei labiale mandibulare, care se îndreaptă spre comisura buzelor, trecînd pe sub inserția comisurii a pielosului.

Angulara palpebrală, v. *Angulara ochiului*.

Angus, v. *Aberdeen-Angus*.

Angustie pelvină. 1 — Reducerea dimensiunilor bazinului. 2 — Distocie realizată prin reducerea dimensiunilor bazinului: gestație la prematuritate, atrezie, rahitism, exostoze, desmoxie sacroilială.

Anhidridă arsen oasă (lat. *Anhydridum arsenicosum*), sin. *acid arsenios*. Pulbere utilizată pentru acțiunea eutrofică și roburantă (prin diminuarea schimburilor oxidative etc.), în anemii, emfizem pulmonar cronic, rahitism, ca antiparazitar etc. (v. și Fowler).

Anicteric (gr. *a*, privativ, *ikteros*: gălbenare). 1 — Fără culoare gălbuie, icterică. 2 — Care nu este acompaniat de icter: ciroză anicterică. etc.

An droză (gr. *a*: fără și *hidros*: transpirație), sin. *anhidroză*. Suprimarea transpirației (secreției sudoripare).

Animal de blană. Animal sălbatic, captiv sau semicaptiv, apreciat pentru blana sa, care prezintă utilitate economică. Cele mai cunoscute sînt: samurul, marmota, sconsul, nutria, nurca și vulpea argintie.

Animale lipsite de germeni, v. Germfree, S.P.F. și Gnotobiotic

Animalizat. Obișnuit cu organismul animal prin cultivarea în secreții (de origine animală) sau în corpul unor animale: bacterie animalizată (lapinizată, avianizată) etc.

Aniridie. 1 — Lipsa irisului (congenitală sau traumatică). 2 — Absența congenitală a irisului, datorită unei tulburări ontogenetice.

Anizocitoză (gr. *anisos*: inegal, *kytos*: celulă). Inegalitatea dimensională a eritrocitelor din singele circulant.

Anizocorie (gr. *anisos*: inegal, *kore*: pupilă). Inegalitate pupilară (congenitală sau cîștigată). Anizocoria cîștigată indică tulburări neuro-vegetative.

Anizocromie (gr. *anisos*: inegal *chroma*: culoare). Inegalitate tincturală, obișnuită la examenul hematologic, traducîndu-se prin prezența, pe același frotiu de globule roșii colorate normal

(normocrome), slab colorate (hipocrome) sau supracolorate (hipercrome).

Anizometropie (gr. *anisos*: inegal, *metron*: măsură, *ops*: vedere, ochi). 1 — Vedere inegală. 2 — Diferență de refracție de la un ochi la celălalt.

Anodont (*an*, privativ, gr. *odons*: dinte). Fără dinți.

Anoestru. Perioada de repaus în ciclul sexual al mamiferelor cu ciclul bianual sau anual, corespunzînd dioestrului din ciclul sexual lunar al altor mamifere.

Anoftalm (*an*, privativ, gr. *ophthalmos*: ochi). Monstru fără ochi.

Anomal (*a*., privativ, gr. *nomos*: lege). Care se abate de la regula normală, obișnuită.

Anomalie. Ceea ce se abate de la regula obișnuită, existînd anomaliile de formă, de situație etc., păstrîndu-se însă aspectul general, obișnuit, al formațiunii (în contrast cu monstrozitatea, care implică și modificarea aspectului general).

Anoplocefalidoza cabalinelor. Cestodoză intestinală la cal, produsă de *Anoplocefala perforliata*, *A. magna* și *Paranoplocefala mamilana*.

Anoplocefalidoza iepurilor. Parazitoză intestinală produsă de *Cittotenia ctenordes*, *C. pectinata* și *C. denticulata*.

Anorexie (gr. *an*, privativ, *crexis*: poftă). Pierderea sau reducerea poftei de mîncare.

Anorhidie (*an*, privativ, gr. *orhis*: testicul). 1 — Lipsa testiculelor, datorită unor tulburări ontogenetice. 2 — Se utilizează adesea pentru definirea inexistenței testiculelor în general.

Anormal (lat. *a*, privativ, *norma*: regulă). 1 — Opus normalului. 2 — Care se „opune“ regulii și ordinii normale a lucrurilor. 3 — Opus generalului și

ANŌ regularității. Nu trebuie confundat cu anomalul, de care se diferențiază prin nuanță.

40

Anosmie (*an*, privativ, gr. *osmi*: miros). Diminuarea pînă la dispariție a simțului mirosului.

Anovarie. Lipsa sau nedezvoltarea ovarelor.

Anoxemie (gr. *a*, privativ, oxigen, *haima*: sînge), sin. *anoxemie*. Lipsa oxigenului din sînge.

Anoxia cerebrală. Produsă prin tulburări în schimburile vasculo-encefalice, anoxia cerebrală se deosebește sub raport simptomatologic după sectorul atins, tipul leziunii primare etc.: depresiune nervoasă bruscă sau progresivă, tulburări senzitive, motorii, neurovegetative etc.

Anoxia nou-născuților. Stare de „moarte aparentă”, produsă premergător sau în timpul nașterii, din cauza dezancorării placentei cu mult înaintea expulzării, compresiunii cordonului ombilical, expulzării produșilor de concepție în invelitori etc.; dacă respirația pulmonară nu se instalează în timp util, intervine rapid moartea.

Anoxie (*a*, privativ, oxigen).

1 — Lipsa oxigenului în general. Se utilizează îndeosebi pentru a indica lipsa oxigenului la nivelul țesuturilor.

Ansa Wrisberg. Ramură de anastomoză între nervul esofagian dorsal și plexul solar.

Ansă. Denumire dată în anatomie prin comparație la toate formațiunile care atîrnă (sau formează o curbă) în mod asemănător cu otgonul unei corăbii: ansă intestinală, ansa Wrisberg etc.

Ansă cromatică. Aspectul cromatinei în profază și telofază.

Ansă Henlé. Porțiunea recurbată în formă de „U” a tubului renal (parte a nefronului), distingîndu-i-se o porțiune subțire, descendentă, și o porțiune

ascendentă, cu diametrul mai mare.

Antafrodisiac. 1 — Antiafrodisiac. 2 — Care combate dorința sexuală.

Antalgie (lat. *anti*: contra, gr. *algos*: durere). 1 — Care combate durerea. 2 — Care calmează durerea. Se utilizează cu o sferă mai largă decît termenul de antinevralgie (v. infra).

Antebraț. Partea membrului toracic care are ca bază anatomică radiusul și ulna (sin. zeugopodiu, sens însă care are tendința de a se restrînge, pentru a defini numai scheletul regiunii).

Antebrațio-carpiană (lat. *articulus antebrațio-carpicus*), sin. *articulația proximală a genunchiului la animale*. Articulație complexă de tip diartrodial condilian, care leagă extremitățile distale ale radiusului și ulnei de primul rînd de oase carpiene. Mijloacele de legătură sînt reprezentate de ligamente proprii (lig. pisi-ular, lig. scafo-ular, la animalele mari) și ligamente comune ale articulației genunchiului (capsular și lig. colaterale). La taurine se constată prezența unui ligament anterior propriu radio-piramidal și a unui lig. piramido-ular.

Anteflexie. 1 — Îndoire spre înainte. 2 — Flexiune anterioară.

Antepartum (lat. *ante*: înainte, *parturio*: a naște). Ceea ce se produce înainte de naștere. Termenul se folosește în clinică (obstetricală în special) pentru a se defini anumite fenomene dependente de starea de gestație, cu efect înainte de expulzarea fătului.

Antergan, v. Antihistaminic de sinteză.

Anterior (lat. *anterior*: mai înainte). Se folosește cu deosebire în morfologie și topografia organică pentru a indica pozi-

ția unei formațiuni în corp, în raport cu extremitatea cefalică. Se tinde înlocuirea prin termeni de precizie ca oral, rostral, nazal (pentru formațiuni localizate în regiunea cefalică), cranial (pentru definirea „orientării” diverselor formațiuni). Pentru definirea poziției se caută alți termeni: membre toracale etc.

Anterohipofizar (sindrom -), v. Hiperantehipofizar, Hipoantehipofizar, Neurohipofizar.

Anteropuls e, v. Pulsione.

Antheraea pernyi și **Antheraea yamamai**. Specii de viermi de mătase, ce se hrănesc cu frunze de stejar și se cresc în stare semisălbatică.

Anti- (gr. *anti*: contra). Particulă utilizată înaintea adjectivelor, substantivelor etc., pentru a indica rolul contrar pe care îl are obiectul sau fenomenul definit prin noțiunea adjectivală: antianemic (contra anemiei) etc.

Antianafilaxie (gr. *anti*: contra, *ana*: contra, *phylaxis*: protecție). Stare caracterizată prin suprimarea susceptibilității la manifestările anafilactice, obținută prin injectarea unor doze progresive de antigen, prin injectarea anafilactogenului după adrenalizare sau atropinizare prealabilă etc.

Anti-anticorp. Anticorp produs după injectarea de anticorpi proveniți de la altă specie, fapt ce explică de ce repetarea administrării unui ser imun heterolog este însoțită de scăderea activității protectoare.

Antibiodependență. Necesitatea prezenței unui antibiotic, față de care s-a adaptat, ca o condiție de dezvoltare a tulpinii bacteriene respective: streptomycinodependență etc.

Antibiogramă. Metodă de laborator prin care se verifică sen-

sibilitatea unui anumit microb la un anumit antibiotic.

Antibiotic. 1 — În sens propriu înseamnă „care se opune vieții”. 2 — În medicină se definește sub acest termen o serie de medicamente, cu origine foarte diferită (micoine, sulfamide etc.) care au proprietatea de a împiedica dezvoltarea și multiplicarea microbilor, intervenind în procesul lor metabolic. Din acest punct de vedere se disting antibiotice: fongice (extracte de mucegaiuri), microbiene (extracte de microbi), chimice (sulfamide), complexe etc. 3 — În principiu termenul de antibiotice se rezervă pentru extractele fongice și microbiene din categoria de mai sus (produse de organisme vii). Pe măsura preparării sintetice a unora dintre ele sfera termenului a început să se lărgescă.

Antibioterapie. Terapeutică bazată pe antibiotice.

Antibiorezistență. Capacitatea unor microbi de a rămâne insensibili la acțiunea antibioticelor. Poate fi naturală sau câștigată prin supunerea microbilor la acțiunea repetată și în doză mică a antibioticului.

Anticanitic (factor -), sin. *vitamina B₅*, *acid pantotenic*, *Bios II* etc. Carența în vitamina B₅ provoacă pe lângă alte tulburări (nervoase, corticosuprenale, degenerative etc.) și albirea părului.

Anticanceros. Cu rol în combaterea cancerului.

Anticataral. Care combate catarul.

Antichelitic, v. B₂ (vitamina -).

Anticoeur (lat. *ante*: înainte, fr. *coeur*: cord, inimă). Denumire improprie, hibridă, cu caracter de barbarism, utilizată pentru denumirea unor afecțiuni diferite (adenita prescapulară, adeno-flegmonul prescapular, miozita supurativă cleido-mastoi-

diană, botriomicoza cleido-mastoidiană etc.), manifestate printr-o deformare inflamatorie acută, localizată înaintea articulației scapulo-humerale.

Anticoncepțional. Care împiedică fecundarea.

Anticorp. Substanță care apare în organism în urma administrării unui antigen pe care-l neutralizează (aglutinează, precipită etc.), anticorpii constituind, în sens larg, însăși baza imunității.

Antidermatitic (factor -), sin. *vitamina B₅, acid pantotenic, Bios I, filtrat factor* etc. Factor ce participă la degradarea acizilor grași și steroizilor, având deci un evident rol în metabolism. Stimulează creșterea și pigmentarea fanerelor. Carența provoacă dermatite, tulburări cutanate, diverse tulburări neuroase, degenerative etc.

Antidiareic. Care combate diareea, fie dezinfectând tubul digestiv, fie încetinind tranzitul alimentar, fie neutralizând sau absorbind toxinele etc.

Antidiuretic. Medicament care reduce diureza, obișnuit fiind vorba de extracte de lob posterior al hipofizei, de sedative ale centrilor diurezei (barbiturice) sau de doze mari de cafeină.

Antidot (*anti-contra, dotos*: dat). Substanță care are proprietatea de a neutraliza efectele unui toxic.

Antdropic. Care combate hidropizia.

Antienzimă, sin. *antiferment*. Anticorp ce inhibă activitatea unei enzime sau unui grup de enzime, prin combinarea cu apoenzima specifică (antienzimă propriu-zisă) sau cu coenzima, ultimul grup putând fi comun mai multor enzime (antienzimă în sens larg).

Antifebrină, v. Acetanilidă.

Antiflogistic. Care combate inflamația.

Antigalactic. Care oprește secreția de lapte.

Antigen. Substanță agresivă pentru organism care, pătrunzând în sine, provoacă apariția de anticorpi. Antigenul poate fi reprezentat de celule microbiene, celule heterologe, vegetale sau chiar substanțe chimice.

Antihemolizină. Compus elaborat de organism după imunizarea cu seruri hemolitice, inhibând acțiunea hemolizinelor.

Antihistaminic. Substanță cu proprietăți opuse histaminei, acționând ca inhibitori a receptorilor celulari.

Antihistaminic de sinteză. Preparat sintetic (în general amine complexe) care se opune total sau parțial efectelor produse de histamină: Antergan, Neoantergan, Benadryl, Anistin, Fenergan (Romergan), Nilfan, Multergan etc. Acționează antialergic, spasmolitic, analgezic, sedativ etc.

Antihormon. Anticorp antihormonal apărut în organism în urma unor administrări repetate de hormoni cu caracter proteic (cum ar fi gonadotrofinenele), activitatea antihormonală fiind asociată cu fracțiunea gammaglobulinică a serului.

Antilopă. Animal rumegător paricopitat, din familia bovidelor, cu picioare lungi, subțiri și coadă scurtă. Antilopele trăiesc de obicei în stepe și pustii, iar unele specii și în zonele alpine; majoritatea sînt răspândite în Africa și în sudul și centrul Asiei; se vîneză mai ales pentru piele.

Antimetabolit. 1 — Substanță chimică dotată cu proprietatea de a frîna metabolismul propriu al altei substanțe. 2 — Substanță cu rol de neutralizare a

→ produşilor intermediari ai metabolismului.

Antimicozic, sin. *antimicotic*. 1 — Substanţă dotată cu proprietatea de a distruge miceliile. 2 — Substanţe utilizate în combaterea micozelor. 3 — Substanţe care opresc dezvoltarea ciupercilor parazite.

Antinevralgic. Substanţă care are proprietatea de a combate (suprima) nevralgia.

Antinevritic, v. B₁ (vitamina-).

Antioxidant. Substanţă care împiedică reacţiile ce au loc sub acţiunea oxigenului din aer, evitând astfel degradarea multor produse (rîncezirea grăsimilor etc.). Se foloseşte în industria nutreţurilor combinate.

Antiperistaltic. 1 — Care suprimă peristaltismul (substanţă antiperistaltică). 2 — Care are un caracter contrar peristaltismului sau sens invers (constricţie antiperistaltică). 3 — În mod obişnuit se utilizează pentru definirea constricţiilor intestinale, esofagiene (sau a altor organe tubulare) care se propagă în sens contrar faţă de sensul mişcărilor peristaltice.

Antipiretic. Substanţă care are proprietatea de a combate hipertermia, acţionînd fie prin reducerea proceselor metabolice, fie influenţînd direct centrul termo-regulator diencefalic.

Antipruriginos. Care combate pruritul.

Antirabic. Contra turbării: vacin antirabic etc.

Antirahitic. 1 — Termenul se utilizează pentru a se defini proprietatea unor substanţe de a preveni sau combate rahitismul: vitamina D etc. 2 — Orice substanţă, factor etc., care intervine în prevenirea sau combaterea tulburărilor rahitice.

Antiseptic. Substanţă (în general chimică) utilizată cu scopul

distrugerii microbilor patogeni din adăposturi, mediu, cîmp operator, plăgi etc.

Antispasmodic. Care combate (suprimă) spasmele.

Antisteril. Care combate sterilitatea. Termenul se foloseşte pentru a defini rolul oricărui factor care previne sau combate sterilitatea, dar cu deosebire pentru definirea rolului vitaminei E în combaterea şi prevenirea sterilităţii.

Antitetanic. Care combate sau previne apariţia constricţiilor tetanice. Termenul se utilizează mai ales în definirea proprietăţilor unor substanţe (produse biologice) care previn apariţia tetanosului; ser antitetanic etc.

Antitoxină. Substanţă produsă de organism care inactivează o toxină oarecare. Antitoxina apare în sînge, în diverse boli, în special infecţioase, titrul de antitoxine indicînd gradul defensiv sau de imunizare.

Antitrombină. Substanţă ce împiedică acţiunea coagulantă a trombinei; se cunosc patru antitrombine naturale (I, II, III şi IV).

Antivenin. Substanţă existentă în singele sau serul de şarpe veninos, utilizată ca agent preventiv sau curativ în muşcăturile veninoase.

Antivirulent. Care se opune acţiunii virulente.

Antivirus. Substanţă care se opune dezvoltării unui virus.

Antivitamină. Substanţă care inhibă acţiunea unei vitamine (v. şi infra).

Vitamină K. Substanţă cu structură analogă vitaminei K, dar cu acţiune antagonistă, rezultată din dedublarea simetrică a ciclurilor. În categoria acestor substanţe menţionăm: dicumarolul (care împiedică sinteza protrombinei şi inhibă fosforilarea oxidativă, blocînd activitatea filochinonreducta-

zei), diftiocolul, ditiocumarolul și tiroxina.

Antivitamină B₆. Substanțe analoge structurale cu vitamina B₆, dar având acțiune antagonistă: dezoxipiridexina (care inhibă creșterea puilor de găină), derivatul fosforilat al acesteia (care are o acțiune antagonic-enzimatică) și metoxipiridoxina.

Antivomitiv. Substanță care combate vomitarea, fie prin acțiune centrală (Largactil, Romergan ș.a.), fie prin calmarea suprafețelor reflexogene (poțiune Rivieri, anestezin ș.a.) sau prin acțiunea antispasmodică asupra stomacului și intestinului (atropina ș.a.).

Antixerofthalmică. Împotriva xerofthalmiei. Sub acest termen se definește în special proprietatea vitaminei A de a preveni tulburările oculare carentiale.

Antracoid. Bacil Gram pozitiv, aerob, din sol, foarte asemănător cu bacilul antraxului, însă fără putere patogenică sau cu patogenitate redusă (*Bac. subtilis*, *Bac. mesentericus* etc.).

Antracoză. (gr. *anthrax*: cărbune). Stare caracterizată prin prezența de particule negre de cărbune, mai ales în pulmon și limfoganglionii sateliți, observată la animalele care trăiesc în orașe și mai ales la cele utilizate la muncă în mine de cărbuni; exagerată, poate fi factor ocasional pentru tuberculoza pulmonară sau duce la fibroză pulmonară.

Antrax, sin. *febră cărbunoasă, cărbune bacteridian*. Boală infecțioasă, enzootică, produsă de *B. anthracis*, comună mai multor specii de animale, evoluând sub diverse forme: acută, subacută, supraacută, externă, internă etc. La ovine și taurine, boala evoluează sub formă supraacută, în formele interne, animalul prezentînd febră accentuată, mucoase injectate, cord

tumulatos, tremurături musculare, stare congestivă etc. Forma externă evoluează în general mai lent, cu tumori edematoase, năvălitoare, febră etc.

Antropoid (gr. *antropos*: om). Care se aseamănă cu omul.

Antropomorf. Termen care se utilizează pentru indicarea animalelor care au o conformație asemănătoare cu a omului.

Antrycid. Combinație pirimidinico-chinaldinică pulverulentă, activă în tripanozomiază și leptoziroză.

Anurie. Suspendarea procesului secreto-excretor urinar.

Anus. Orificiul de comunicare a rectului cu exteriorul.

Anzeriforme. Ordin de păsări înotătoare, de talie mare și mijlocie, cu gît lung și picioare scurte, cu patru degete dintre care trei îndreptate înainte și unite prin membrană, cioc turcit cu dinți sau lame cornoase pe margini, penaj compact și puf abundent. Răspîndite pe tot globul pămîntesc (peste 200 specii), alcătuiesc baza vînatului (gîsca sălbatică, rața sălbatică etc.). Unele specii au fost domesticite, din ele provenind rase de gîște sau rase de rațe domestice.

Anxietate (lat. *anxietas*: neliniște). Neliniște excesivă, teamă însoțită de senzație de sufocare.

Aortă (gr. *aortin*, lat. *aorta*). Conductor vascular cu diametrul remarcabil și perete elastic, prin care sîngele este pompat de la cord, distingîndu-se o aortă primitivă, alta descendentă, ascendentă (prin care sîngele este împins în marea circulație), o aortă pulmonară (prin care sîngele este împins spre pulmon) etc.

Aorta abdominală. Porțiunea aortei descendente cuprinsă în cavitatea abdominală și din care se detașă: trunchiul celiac,

a. mezenterică cranială, aa. re-nale, aa. spermatice interne, a. mezenterică caudală și aa. lombare. Se termină la nivelul zonei sacrate (sau presacrate) prin două artere hipogastrice (iliace interne), două artere iliace (externe) și (eventual) o sacrată medie.

Aorta ascendentă. Ramificație (la unele specii) a aortei primitive prin care sângele este împins în porțiunile precordiale (sau supracordiale).

Aorta descendentă. Mare vas arterial prin care sângele este împins în zonele postcordiale. Cuprinde o porțiune toracică (aorta toracică) și o porțiune abdominală (aorta abdominală).

Aorta primitivă. Cel mai mare vas din corp, prin care sângele este pompat din ventriculul stâng în marea circulație, la nivelul orificiului inițial prezentând trei valvule sigmoide.

Aorta pulmonară. Mare vas arterial prin care sângele este pompat din ventriculul drept spre pulmon, la orificiul inițial prezentând valvulele semilunare (sigmoide), în marginea liberă a fiecărei valvule găsiindu-se nodulul lui Arantius.

Aparat (lat. *apparare*: a prepara). Ansamblul de organe, avînd origine embriologică diferită, dar concurînd împreună la îndeplinirea unei funcții organice esențiale: aparat digestiv, aparat circulator etc. Nu trebuie confundat cu sistemul, care reprezintă tot un ansamblu de organe sau formațiuni, care însă au „origine embriologică comună”, în componența lui intrînd organe formate dintr-un țesut asemănător: sistem nervos etc.

Aparat cerifer. Aparat format din patru perechi de glande cerifere, situat în abdomenul albinei, în interiorul cărora se formează ceara.

Aparat circulator. Ansamblu de organe care permit circulația sîngelui în organismul animal, în componența lui distingîndu-se: conductori, reprezentați de vasele sangvine (artere, capilare, vene și limfatice), un organ motor central (cordul), o componentă vehiculată (sîngele) și organe anexe hemato-poetice (măduva osoasă etc.) și hematolitice (splina).

Aparat de muls. Aparat destinat executării mulgerii mecanice. Se compune dintr-o pompă de vid, un rezervor de vid, un pulsator și o găleată de muls, legată prin conducte flexibile cu cupele de mulgere. Cupele sînt captușite cu măsoane de cauciuc și execută, sub acțiunea pulsatorului, operația alternativă de masare și mulgere, prin aspirația laptelui din uger.

Aparat digestiv. Ansamblu de organe care concură la efectuarea digestiei, în componența lui distingîndu-se: tubul digestiv (gură, esofag, faringe, stomac, intestin) și organe anexe (glande salivare, pancreas, ficat).

Aparat genital. Ansamblu de organe care concură la efectuarea funcției care asigură perpetuarea speciei. În cadrul aparatului genital se disting: organe esențiale (gonadele, reprezentate prin testicule la mascul și prin ovare la femelă), căi de conducere (conducte genitale, reprezentate prin epididim, canal deferent, canal ejaculator și uretră la mascul; oviduct, uter și vagin la femelă) și formațiuni anexe (glande anexe: vezicule seminale, prostată, glande bulbo-uretrale la mascul; mamelă la femelă etc.), organe copulatoare, organe de protecție etc.

Aparat genito-urinar. Denumire de sinteză, definind strînsele relații (embriologice și topografice) dintre aparatul genital și urinar.

Ăparat Golgi, v. Ăparat reticular intern.

Ăparat Holmgren. Formațiune canalicular-reticulară, situată în porțiunea citoplasmatică periferică a unor celule.

Ăparat infundibuliform fibrilar, sin. *pîlnia spirală Golgi-Rezzonico*. Formațiune filamentară, fină, spiralată în resort, cu aspect de pîlnie, care intră în structura fibrei nervoase mielinice și situată la nivelul incisurilor Schmidt-Lanterman.

Ăparat neuro-mio-arterial glomerular. Sînt regulator al accesului singelui în glomerul, reprezentat de un ansamblu de fibrile nervoase și celule musculare netede, afibrilare, situate la nivelul mediei din capilarele aferente ale glomerulului renal.

Ăparat respirator. Ansamblu de organe (cavități nazale, faringe, laringe, trahee, bronhii, pulmonii), care concură la efectuarea funcției respiratorii. Sistemica distinge: organe esențiale (pulmonii situați în cavitățile toracică) și căi respiratorii, care la rîndul lor sînt subîmpărțite în căi superioare (prefaringiene) și inferioare (postfaringiene). Un rol deosebit în dinamica respirației îl au mușchii inspiratori (diafragma, m. intercostali etc.) și expiratori.

Ăparat reticular extern. Formațiune canalicular-vacuolară descrisă de *Golgi* și *Verotti* în porțiunea citoplasmatică periferică a pericariionului nervos și la baza dendritelor.

Ăparat reticular intern. Formațiune canalicular-vacuolară, perinucleară, descrisă de *Golgi*, mai evidentă la celulele tinere, cu capacitate polarizantă în celulele secretorii (în funcție de sensul eliminării granulelor de secreție). Format

din corpusculi (dictiosomi) în cariocineză, suferă o diviziune dispersivă.

Ăparat Timofeev, sin. *ăparat Ruffini*. Denumire generală dată ansamblului de fibre nervoase vegetative cu ramificații fine și întreșute care se găsesc în unii corpusculi tactili.

Ăparat urinar. Ansamblu de organe care concură la producerea și eliminarea urinei, fiind format din organe esențiale (rinichii) și căi de conducere (uretere, vezică urinară, uretră).

Ăpărare abdominală, sin. *ăpărare musculară abdominală, pîntece de ogar, abdomen supt, abdomen retractat, pîntece de lemn*. Contractură tonică a musculaturii abdominale, realizată obișnuit reflex (iritații peritoneale, intestinale, renale etc.) sau datorită durerii locale (nevrite, miozite).

Ăpeduct. Denumire utilizată în anatomie pentru definirea unor conducte sau canale organice.

Ăpeductul Fallope. Canal săpat în interiorul osului temporal, stabilind legătura între hiatusul Fallope și conductul auditiv intern, deschizîndu-se la nivelul găurii stilo-mastoidiene.

Ăpendice (lat. *ad*: la, *pendere*: a atîrna, a se ține). 1 — Ceea ce apare ca o prelungire a unei părți principale. 2 — În anatomie se definește infundibulul limfoid al virfului cecal la unele specii (om, rozătoare etc.). Dintre animalele domestice, doar iepurele prezintă apendice cecal.

Ăpendicită. Inflamația apendicelui cecal.

Ăpendicular. Termen utilizat pentru definirea unei formațiuni care are contingențe, formă asemănătoare sau aparține apendicelui.

Apeninică, sin. *Garafagnina*. Populația ovină cu caracteristici puțin omogene: statură mică, lină semiaspră de culoare albă sau maron, de calitate mediocră.

Apertură (lat. *apertura*: deschidere). Deschidere: apertură toracală (spațiul delimitat de prima pereche de coaste), apertură pelvină cranială (spațiul delimitat de pubis, ilium și promontoriu, prin care cavitatea pelvină comunică cu cavitatea abdominală), apertură pelvină caudală (deschiderea spre înapoi a cavității pelvine, delimitată de platoul ischiatic și primele vertebre sacro-caudale).

Apetit (lat. *appetere*: a avea poftă de mâncare). Dorința de satisfacere a foamei. Poftă de mâncare.

Apexial (lat. *apex*: vîrf). 1 — Care aparține vîrfului (extremității). 2 — Situat în punctul cel mai distal al extremității.

Apical (lat. *apex*, — *icis*: vîrf). Care se referă la porțiunea de vîrf. În anatomie se utilizează pentru definirea zonei terminale a unui organ: zona apicală a limbii, lobul apical al pulmonului etc.

Apicultură (lat. *apis*: albină, *cultura*: cultură). 1 — Știință care se ocupă cu creșterea și exploatarea rațională a albinelor, pentru a obține miere și ceară și pentru polenizarea culturilor agricole cu ajutorul albinelor. Valoarea sporului de producție obținut prin polenizarea făcută cu albinele poate să depășească de 10—15 ori valoarea producției de miere și ceară. 2 — Îndeletnicirea de a crește și exploata albinele și folosirea producției lor.

Apifug. Preparat cu miros respingător, folosit de apicultori pentru ungerea mâinilor înainte de începerea lucrului în prisacă,

ca mijloc de protecție contra albinelor.

Apimondia. Organizație internațională neguvernamentală, care reunește organizațiile apicole naționale, în scopul organizării schimburilor de experiență pe plan mondial, în domeniul tehnologiei de creștere și exploatare a albinelor.

Apirază, sin. *ATP-difosfaiază*. Enzimă care se găsește în cartofi, fiind activată de ionii de Ca.

Apirexie (*a*, privativ, gr. *pyrexia*: febră). Stare neînsoțită de hipertermie.

Apirogen (*a*, privativ, *pyr*: foc, *genin*: a produce), sin. *apiretogen*. Care are capacitatea de a preveni sau împiedica apariția febrei.

Aplastic (*a*, privativ, *plassein*: a forma). Fără posibilitate de dezvoltare; care nu s-a putut dezvolta.

Aplazie (gr. *a*, privativ, gr. *plassein*: a forma). Nedezvoltarea unui țesut sau a unei formațiuni.

Aplomb. Direcția și poziția membrelor animalelor, în raport cu pămîntul și cu planul median al corpului, cînd animalele se sprijină deopotrivă pe toate picioarele. Aplombul poate fi normal (corect), sub el, campat, închis, deschis, panard, canios. Prezintă importanță pentru aprecierea animalelor după exterior (mai ales la cai), în vederea selecției.

Apnee (*a*, privativ, gr. *pnein*: a respira). Întreruperea dinamicii respiratorii.

Apneemie (*a*, privativ, *pneumon*: pulmon). Monstruoșitate caracterizată prin lipsa pulmonilor.

Apocrisie. Evacuarea lichidelor în exces, prin mărirea secrețiilor.

Apodie (*a*, privativ, *pos*: picior). Monstruoșitate caracte-

AP0 rizată prin lipsa membrelor.

48 Apoenzimă. Componenta proteică a enzimelor, care conferă caracterul de specificitate.

Apofiză (gr. *apo*: de, *finai*: a crește, excrescență). Accident proeminent de relief osos, distingându-se: apofize stiloide (cu aspect de stilet), pterigoide (în formă de aripă), odontoide (cu aspect de dinte), mastoide (în formă de mamelon), coracoid (cu aspect de cioc de cioară), coronoide etc.

Apofiză accesorie. Eminență aciculară situată pe rădăcina arcului vertebral, flancînd incizura vertebrală caudală.

Apofiză anconată, sin. *ciocul olecranului, apofiză olecraniană.* Apofiza coracoidă a olecranului.

Apofiză angulară. Eminență de inserție situată pe unghiul mandibular, la carnivore.

Apofiză articulară. Formațiune apofiziformă care participă la formarea unei articulații. În mod special se definesc sub această denumire eminențele osoase, șlefuite de suprafețe articulare, sculptate pe arcurile vertebrelor.

Apofiză bazilară. Proeminență orală a bazioccipitalului care se articulează cu bazisfenoidul, delimitînd medial găurile sfîșiate.

Apofiză coracoidă. Eminență de inserție pentru mușchii coracobrahial, situată pe partea medială a tuberozității supraglenoidale a speței.

Apofiză cornuală. Eminență osoasă de susținere a cutiei cornoase a coarnelor, situată pe fața exocraniană a oaselor frontale (la ovine) sau pe extremitatea proeminenței cornuale (la taurine).

Apofiză crista galli. Proeminarea lamei etmoidale între cele două fose olfactorii.

Apofiză frontală a osului zigomatic. Formațiune osoasă ce concură la delimitarea orbitei.

Apofiză hamată, sin. *acromion.* Formațiunea apofiziformă terminală a extremității ventrale a spinei scapulare (foarte dezvoltată la carnivore și iepure).

Apofiză jugulară. Evident accident de relief osos, flancînd condilia occipitalului.

Apofiză linguală, sin. *entoglos.* Formațiune hioidiană, aparținînd bazihoidului și servind la inserția mușchilor limbii.

Apofiză mamilară. 1 — Eminență osoasă, rugos-mamelonară. 2 — Se definesc în mod special sub acest termen eminențele rugoase situate pe părțile laterale ale rădăcinii arcului vertebral, deasupra, înaintea și pe partea laterală a apofizelor articulare.

Apofiză mastoidă. Eminență rugoasă situată la baza piramidei temporalului.

Apofiză musculară. Eminență fină și aciculară, situată la baza piramidei temporalului, servind la inserția trompei faringo-timpanice și mușchilor peristafilini.

Apofiză palatină. 1 — Lama palatină a maxilei. 2 — Expansiunea palatină a osului incisiv. 3 — Un fin accident de relief situat pe arcada palatină.

Apofiza pterigoidă. Expansiune evidentă și puternică, simetrică, ventro-laterală a feței exocraniane a sfenoidului.

Apofiză retroglenoidă. Accident de relief osos limitativ al suprafeței articulare glenoidale, situată la baza scvamozalului.

Apofiză spinoasă. Proeminență excesiv de dezvoltată, situată pe cupola arcului vertebral.

Apofiză suprahamată, sin. *para-acromion.* Eminență caudo-ventrală a spinei scapulare, excesiv de dezvoltată la iepure.

Apofiză transversă. Formațiune apofizară laterală a vertebrelor, foarte dezvoltată la vertebrele lombare și cervicale.

Apofiziform. Cu aspect de apofiză.

Aponevroză (gr. *apa*: de, *neuron*: tendon). 1 — Tendonul lățit al unui mușchi. 2 — Porțiunea fibroasă și lățită care servește la prinderea mușchiului pe os sau pe altă formațiune. A nu se confunda cu fasciile (v. și infra).

Aponevroza auricularilor. Formațiune de inserție a mușchilor auriculari externi (zigomatoauricularului), pe arcada zigomatică și parțial pe creasta frontală și pe m. fronto-auricular (la unele specii).

Aponevroza cleidomastoidianului. Formațiune fibroasă de inserție cefalică a mușchiului cleidomastoidian, extrem de evidentă la cal, unită la tendonul sterno-mandibularului printr-o lamă fibroasă ce se strecoară printre glanda parotidă și glanda submandibulară.

Aponevroza gluteului superficial. Subțire formațiune fibroasă, mai evidentă la cal, detașată cel mai adesea de pe marginea caudală a porțiunii musculare. Pătrunde pe sub bicepsul femural spre a se insera pe fața caudală a femurului, prelungindu-se lateral pînă la tuberozitatea ischiatrică.

Aponevroza gracilis. Servind la inserția ventrală a mușchiului pe ligamentul tibio-patelar medial, pe marginea medială a tibiei și pe fascia gambei, aponevroza mușchiului gracilis apare unită în partea inferioară cu aponevroza croitorului, concurînd la formarea ciorapului fibros zonal.

Aponevroza oblicului abdominal extern. Vastă formațiune fibroasă, aproximativ triunghiulară, plasată în regiunea

abdominală ventrolaterală, cu marginea dorsală în continuitatea fibrelor musculare, marginea ventrală fiind întretesută cu simetrica de pe linia albă și prezentînd în unghiul ventro-caudal o spărtură reprezentînd „inelul ingvinal inferior“. Aponevroza oblicului extern se dedublează înapoia inelului ingvinal inferior într-o foiță ce reprezintă ligamentul ingvinal (aponevroza ingvinală), care trece să se insere pe unghiul lateral al iliului, formînd peretele posterior al canalului ingvinal, și o foiță ventrală, superficială, reprezentînd aponevroza femurală, ce concură la formarea ciorapului fibros al coapsei.

Aponevroza oblicului abdominal intern. Întinsă formațiune fibroasă, de inserție ventrală, întretesută cu simetrica ei pe linia albă și parțial aderentă la aponevroza oblicului extern.

Aponevroza palmară. Porțiunea lățită de inserție pe creasta semilunară a flexorului profund al falangelor (la membrul toracal).

Aponevroza plantară. Porțiunea lățită de inserție pe creasta semilunară a tendonului perforant (rezultat din unirea tendoanelor mușchilor flexorul lung al halucelui, tibial posterior și flexorul lung al degetelor piciorului).

Aponevroza romboidului. Formațiune fină de inserție a m. romboid pe coarda ligamentului cervical, întretesută cu aponevroza spleniusului și seratului dorsal.

Aponevroza sartoriusului. Lamă de inserție situată la extremitatea distală a mușchiului croitor, prin care acesta se prinde pe ligamentul tibio-patelar medial (împreună cu aponevroza gracilis).

Aponevroza semispinalului, sin. aponevroza marelui complex.

Formațiune fibroasă de inserție caudală a mușchiului semispinal al capului și gîtului pe apofizele spinoase toracale (mai ales la cal), întretesându-se cu aponevroza splenisului și seratului dorsal.

Aponevroza splenisului. Se distinge o aponevroză cranială, evidentă mai ales la cal, scriind la inserția mușchiului splenius pe tendonul mușchiului lung al capului și o aponevroză caudală extrem de puternică, inserată pe apofizele primelor vertebre dorsale, fața profundă aderînd la aponevroza semispinalului și spre înapoi tîndu-se cu aponevroza seratului dorsal.

Aponevroza tensorului fasciei antibrachiale. Formație de inserție ventro-cranio-medială (la cal) a mușchiului tensor al fasciei antibrachiale, întretesută cu fascia antibrachială.

Aponevroza tensorului fasciei late. Vastă formațiune de inserție ventrală a mușchiului întinzător al fasciei late, dedublată într-o foiță superficială, inserată pe fascia femurală, și o foiță profundă, care pătrunde pe sub bicepsul femural, pentru a se uni cu aponevroza gluteului superficial, dublînd ligamentul capsular femuro-tibial.

Aponevroza transversului abdominal. Întinsă formațiune de inserție ventrală pe cartilajul xifoidian și întretesută cu simetrica pe linia albă.

Apomorfina (lat. *Apomorphinum*). Derivat al morfinei utilizat sub formă de clorhidrat (pulbere sau cristale, din care se fac soluții) ca vomitiv central și în alotriofagie.

Apoplectic (gr. *apoplexia*: lovitură, atac). Care se referă la apoplexie.

Apoplexie. Complex de tulburări caracterizate prin supri-

marea subită a pulsului și a funcțiunilor nervoase.

Appenzell. Rasă elvețiană de capre cu roba complet albă, lipsite de coarne, statură mică, greutatea corporală variînd între 40 și 60 kg.

Aprosopie (gr. *aprosopos*: fără față). Monstruoziitate caracterizată prin lipsa regiunii faciale.

Aptitudine. Predispoziție organică și fiziologică. În medicina veterinară și zootehnie se utilizează cu referință la predispoziția față de o anumită producție.

Ara (lat. *Ara macao*). Specie de papagali, viu colorați (de obicei roșu, ca sîngele), răspîndiți în America de Sud și crescuți pentru ornament.

Arab, sin. *Pur sînge arab*, *Pur sînge oriental*. Rasă de cai me-zomorfă cu forme zvelte și armonioase, cu talie medie de 1,45—1,55 m și greutatea corporală de 400 kg. Are cap mic, profil drept, nări largi și mobile, urechi mici, linia orizontală dreaptă, crupă orizontală, membre musculoase cu articulații solide, păr scurt și lucios, temperament vioi și docil. Este o rasă de cai bună pentru călărie, pentru tracțiune ușoară și pentru ameliorarea altor rase.

Arabi. Denumire dată pielicelelor Karakul de culoare neagră.

Arado, sin. *Beri*. Rasă de taurine crescută în Eritrea, în special pentru muncă. Are un randament de abator de circa 50% și o producție de lapte de 3—4 l pe zi.

Arahidonic (acid-). Acid gras cu catenă liniară, nesaturat, tetraetenic, cu 20 de atomi de carbon, existent în ficatul de porc.

Arahnoidă (gr. *arahni*: păianjen, *eidos*: asemănare). Dispozitiv mezenchimatous de învelire și protecție a nevraxului, lipsit de vase, cuprins între dura- și piamater. Separată de

duramater printr-un spațiu subdural (supraarahnoidian), arahnoida este legată de piamater printr-o serie de punți conjunctive-elastice, tapetate de celule endoteliforme, delimitând o serie de loji sau spații subarahnoidiene prin care circulă lichidul cefalorahidian. Unele zone de îngroșare a arahnoidei prezintă „corpusculi Pacchioni“.

Arahnoidită. Inflamația arahnoidei.

Arahnoză. Stare caracterizată prin modificări funcționale sau anatomice produse de arahnide: linguatuloze, rii, atacuri de către căpușe etc.

Arbogrup, sin. *Arbovirus, grupa Arbo.* Virusuri transmise prin artropode, față de care însă nu au putere patogenă: unele virusuri ce produc encefalite, virusul encefalomielitei ovine, al pestei africane a calului, al limbii albastre la rumegătoare etc.

Arc hiobranhial. Arcul de suspensie al faringelui și laringelui la mamifere, compus din mai multe piese (timpanohial, stihohial, epihial, keratohial, bazihial), oferind în același timp și elemente de inserție pentru mușchii limbii.

Arc hio-hipobranhial. Arcul de suspensie al faringelui și laringelui respirator la păsări, format din mai multe piese (keratobranhiale I, hipobranhiale I, copulă, bazihial, entoglos, copulostil), derivând atât din piese ale primului arc branhial, cât și din piese ale celui de-al doilea arc branhial.

Arc reflex. Substratul morfologic al actului reflex. Înlănțuirea neuronilor în care se desfășoară actul reflex.

Arcadă anastomotică. Anastomoza a două artere pe un traseu curb sau transversal.

Arcada Corti, sin. *tunel Corti.* Formațiune microscopică situată pe membrana bazilară din urechea internă, rezultând din sprijinul reciproc al stîlpilor Corti. În sens propriu, arcada este reprezentată de formațiunea rezultată din sprijinul a două celule Corti, situate față-n față, tunelul rezultând din serierea arcadelor.

Arcadă dentară. În anatomie și exterior se definește sub această denumire formațiunea ce rezultă din serierea pe o linie curbă a implantației dinților în mandibulă (arcada inferioară) sau în corpul oaselor incisive și maxilelor (arcada superioară).

Arcada ischiatică (ischiadică). Scobitura rezultată din continuitatea marginilor caudale ale celor două oase ischiatică, limitând caudal platoul ischiatic.

Arcadă orbitară. Puntea osoasă care delimitează dorso-lateral orbita (la bou, cal, oaie, capră, porc), rezultând din articularea apofizei zigomatice a frontalului cu apofiza orbitară a zigomaticului (cu excepția carnivorelor și suinelor, la care apofizele respective nu ajung în contact, rezultând o arcadă incompletă).

Arcadă radio-ulnară. Spațiu de pasaj, rămas între radius și ulnă, în treimea proximală (cal) sau și în treimea distală (rumegătoare, suine), eventual interesind toată întinderea de contact a celor două oase (carnivore).

Arcadă tibio-fibulară. Spațiu de pasaj pentru vase, rămas între tibie și fibulă, în treimea proximală.

Arcadă zigomatică. Lama osoasă a zigomaticului care limitează orbita în partea ventrală.

Arcare. Modificarea aplombului membrului toracal, prin

deplasarea zonei antibrachio-carpo-metacarpiene înaintea liniei de aplomb.

Ardenez. Varietate brahimorfă a rasei belgiene de cai. Ardenezul este un cal masiv, de tracțiune grea, cu temperament limfatic, constituție robustă, talie de 1,55—1,60 m și greutate de 600—800 kg.

Arduenoza, v. Spiruridoza gastrică a porcului.

Arcolină. Alcaloid parasimpaticomimetic, diferitele lui săruri (clorhidrat etc.) utilizându-se mai ales pentru efectul hiperperistaltic (purgativ, vermifug).

Areolă (lat. *areola*: spațiu mic). Mic spațiu, delimitat. În anatomie definește o formațiune cavitara redusă, delimitată de pereți fibroși sau de lamele osoase: areolele țesutului osos, spongios etc.

Argalii (lat. *Ovis argalii Pallas*, *O. ammon L.*, *O. polli Blyth*). Grupă de oi sălbatice cu talie și greutate mare, coarne masive și puternice, formând o spirală completă cu vârful în afară, robă gri-cenușie, coadă scurtă, cu o pată aproape albă la baza cozii (oglinďă), răspândită în Asia.

Argentafin. Cu afinitate pentru argint și sărurile lui. Termenul se utilizează cu deosebire în histologie (și histopatologie) pentru a defini anumite celule care au afinitate pentru sărurile argintice.

Arginină. Aminoacid cu caracter bazic, cu rol important în alimentația animalelor, în special a tineretului.

Argintiu de Champagne, sin. *Argintiu francez.* Rasă de iepuri din Franța, cu pielicica de culoare compusă (peri în parte negri și în parte albi), care dă o nuanță asemănătoare cu argintul vechi, cu o greutate medie de 4—5 kg.

Argintiu englez. Rasă de iepuri de blană și carne, cu greutatea corporală de 2,5—3 kg, cu ochi bruni și cu blăniță de culoare argintie sau neagră înspicată.

Argoflavina (lat. *Argoflavinum*). Compus acridino-argentic, cu aplicații în hemosporidioze.

Argyll-Robertson (semnul sau fenomenul-). Inegalitate pupilară determinată de rigiditatea pupilei de aceeași parte, în leziunile toracice ale cordoanelor Goll și Burdach.

Arhar (lat. *Ovis ammon*). Oaie sălbatică din Asia considerată strămoș al majorității raselor actuale de oi cu coada lungă (Merinos, Țigaie, Țurcană, Karakul etc.).

Arharomerinos. Rasă de oi, din R.S.S. Kazahă, creată prin încrucișarea arharului cu oaie merinos, în scopul adaptării la condițiile montane a oilor cu lină fină.

Arhencefal (gr. *arche*: inițial, primitiv, *kephale*: cap, encefal). Creier primitiv, primar. Porțiunea din creier care este filogenetic cea mai veche.

Arhenteron (gr. *arche*: primitiv, *enteron*: intestin). 1 — Intestin primitiv. 2 — Cavitatea delimitată de foița internă a embrionului în faza didermică (gastruleană), comunicând cu exteriorul prin blastopor (gastropor, entropor sau gura primitivă).

Arhetyp. 1 — Tipul primitiv, vechi. 2 — Denumirea este utilizată mai ales în morfologie (anatomie), pentru definirea unui tip abstract de constituție perfectă, neschimbătoare, care servește ca model de comparație.

Arhoplasmă. Materie citoplasmatică particulară care (după

B o v e r i) ar forma sfera centrului celular.

Ariceală. Dermatită eritematoasă, eventual seroasă, verucoasă sau gangrenoasă, a caba-linelor, determinată de o floră polimicrobiană, localizată în regiunea chișiței.

Arie ciuruită. Zona de deschidere a porilor urinari pe vârful piramidelor Malpighi, în sinusul renal.

Arie de extensie. Zona geografică în care se poate crește o anumită rasă de animale.

Arie embrionară. Teritoriul corespunzător butonului embrionar.

Arie opacă. Zona întunecată, peripelucidă, a discului germinativ.

Arie pelucidă. Aria transparentă a discului germinativ.

Arie vasculară. Zona de formare a singelui și primelor vase sangvine la embrion.

Ari-epiglotică (articulația -) (lat. *Articulus aryepigloticus*). Legătură sindesmomembranoasă indirectă între epiglotă și cartilajele aritenoidale, realizată prin intermediul cutei ariepiglotice.

Ari-tiroidiană (articulația -) (lat. *Articulus arthyroideus*). Desmoză la distanță care leagă fiecare cartilaj aritenoid la corpul tiroidului printr-un lig. ari-tiroidian, care proemină în spațiul glotic, învelit de mucoasa formând coarda vocală, cele două corzi vocale simetrice delimitând glota vocală.

Aripă albă externă. Zonă delimitată pe podeaua ventriculului IV, situată în partea laterală a aripii cenușii și corespunzând nucleilor de origine a nervului acustic.

Aripă albă internă. Zonă delimitată pe podeaua ventriculului IV, situată lângă tija calamusului, în porțiunea bulbară caudală și corespunzând nucleu-

lui de origine a hipoglosului.

Aripa atlasului. Expansiune apofiziformă, laterală, reprezentând apofizele transverse ale atlasului, unite cu apofizele articulare, prezentînd pe partea cranială o dublă gaură (la cal, bou, oaie etc.: alară și vertebrală laterală) sau o incisură alară (la carnivore și iepure) și o gaură vertebrală laterală, iar în partea caudală o gaură suplimentară (sau un canal), reprezentînd canalul transvers.

Aripa cenușie. Formațiune situată pe podeaua ventriculului IV, în partea laterală a aripilor albe interne și corespunzînd nucleului de origine a nervilor: pneumogastric, glosio-faringian și intermediar (Wrisberg).

Aritenoide (gr. *arytainooides*: ca o lopată). Cartilaje care intră în componența scheletului laringeal, delimitînd parțial orificiul glotic.

Aritenoidectomie. Operație chirurgicală de ablație parțială a cartilajului aritenoid (sau de ablație totală), practică cu scopul tratării cornajului cronic (hemiplegiei laringiene).

Aritmie. Fără ritm regulat: aritmie cardiacă, respiratorie etc.

Arjenka. Rasă de găște din U.R.S.S., cu greutatea corporală de 5-7 kg.

Arkar (lat. *Ovis vignei arkar* Brd., *O. arkar* Nasonov, *O. arkal* Eversman). sin. *Arkal*. Varietate de oaie sălbatică de stepă, din Asia, cu păr roșcat-gălbui, trăind în turme de 60-80 indivizi.

Arsură. Traumă provocată prin „căldură“ peste limita suportată de țesuturi, distingîndu-se diverse grade (eritematoasă, veziculoasă, escarotică etc.), în funcție de intensitatea leziunilor. A nu se confunda cu coroziunea.

Arteră (gr. *arteria*: arteră). Vas sangvin cu media groasă și limitantele elastice bine dezvoltate (secționată, nu-și turtește lumenul).

Arterectazie (gr. *arteria*: arteră, *ectasis*: dilatație). Dilatația patologică a unei artere.

Arteriectomie. Operație chirurgicală prin care se realizează ablația unei porțiuni de arteră.

Arteriectomie. Deplasarea unei artere.

Arteriocenteză. 1 — Puncție arterială. 2 — Plagă arterială chirurgicală prin înțepare.

Arteriografie. 1 — Desenarea arborizației arteriale. 2 — Imaginea arborizației arteriale, fotografiată, radiografiată etc. 3 — Capitolul de morfologie care se ocupă cu descrierea arterelor.

Arteriolă. Arteră de calibru mic.

Arteriologie (gr. *arteria*: arteră, *logos*: vorbire). Studiul arterelor.

Arterioscleroză, sin. *ateroscleroză*. 1 — Arterită cronică. 2 — Sechelă la nivelul peretelui arterial, manifestată prin scăderea elasticității, în urma depunerii de acizi grași, eventual de săruri etc. 3 — Boală complexă, manifestată prin scăderea elasticității pereților arteriali, hipertrofie cardiacă, hipertensiune arterială etc. Rară la animale, a fost totuși descrisă la ciine, bou, cal și oaie.

Arteriotomie. 1 — Diereză arterială. 2 — Secționarea unei artere.

Arteriotrepsie, sin. *arterotrepisie*. Strivirea peretelui arterial, prin presiune, torsiune etc.

Arterioxeroză. Întărirea peretelui arterial prin hipergeneză conjunctivă, fără să fie vorba de arterită cronică.

Arterită. Inflamația peretelui arterial. În funcție de locali-

zarea procesului inflamator se disting endarterite, mezarterite, periarterite etc.

Arterita virală ecvină. Viroză acută, caracterizată prin febră, leucopenie, catar al mucoaselor, edem palpebral și al picioarelor; histologic, se observă degenerarea și chiar necroza arterelor musculare mici.

Articulație (gr. *artron*: încheietură). Legătură organică între două sau mai multe oase, distingându-se: articulații diartrodiale (cu mobilitate evidentă, între capetele osoase rămânând o cavitate articulară), amfiartrodiale (cu mobilitate redusă și fără cavitate articulară, între suprafețele osoase interpunându-se un disc fibrocartilagos) și sinartrodiale (lipsite de mobilitate). În componența unei articulații diartrodiale se disting următoarele elemente: suprafețele corespunzătoare de contact, acoperite de cartilaj, ligamente (capsulare, funiculare, extra- sau intraarticulare), sinoviala și sinovia.

Articulație complexă (lat. *Articulus complexus*). Articulație în care cele două oase care se leagă între ele prezintă mai multe fațete articulare de contact și mai multe ligamente, pentru fiecare zonă de contact, la nivelul căreia se realizează o mică articulație, parțial-independentă.

Articulație diartrodială (lat. *Articulus diarthrodialis*). Articulație cu mare mobilitate, care leagă două sau mai multe oase între ele, lăsând între suprafețele de contact o evidentă cavitate articulară, plină cu sinovie. În constituția unei astfel de articulații intră: zone osoase de contact, acoperite de cartilaj hialin; ligamente articulare (în special ligament capsular, uneori întărit de ligamente funiculare); capsula

sinovială și sinovia sau lichidul sinovial. După aspectul suprafețelor articulare, articulațiile diartroïdale pot fi sistematizate în: articulații enartroïdale (sferoidale), condilartroze, ginglime, diartroze rotatorii (trochoide), artrozii planiforme, diartroze elipsoidale, diartroze selare, diartroze spirale și diartroze în sanie (delabante).

Articulație elipsoidală (lat. *Articulus ellipsoideus*). Diartroză în a cărei componentă intră suprafețe articulare cu aspect elipsoidal, mișcările articulare realizându-se în general pe două axe: articulația occipito-atloïdiană etc.

Articulație enartroïdală (lat. *Articulus enarthrodialis*), sin. *enartroză*, *articulație sferoidală*. Articulație cu mare mobilitate, la care participă un cap articular sferoidal, cuprins într-o cavitate cotiloidă (articulație sferoidală adevărată), conturul cavității fiind completat de un burelet circumarticular, sau capul articular fiind numai parțial cuprins într-o cavitate glenoidală (articulație glenoidală).

Articulație selară (lat. *Articulus sellaris*). Articulație realizată prin suprafețe articulare necorespondente concavo-convexe, în planuri încrucișate, îmbucându-se (poziția călărețului în șa), permițând mișcări pe două direcții principale: articulațiile intervertebrale cervicale la păsări sau articulația copulo-entoglosială.

Articulație sferoidală (lat. *Art. spheroides*), v. Articulație enartroïdală

Articulație sinartroïdală (lat. *Synarthrosis*). Legătură osoasă de sudură, nepermițând nici un fel de mișcări distingându-se: sinfibroze (legături strânse realizate prin intermediul unor fibre conjunctive scurte), sin-

condroze (legătura realizându-se printr-o zonă de cartilaj) și sinostoze (legătura fibro-conjunctivă osificându-se sau calcificându-se).

Articulație spirală (lat. *Art. spiralis*). Diartroză ale cărei fețe articulare sînt orientate pe două planuri.

Articulație trocoidă (lat. *Art. trochoideus*), sin. *articulație în pivot*, *pivotantă*. Articulație caracterizată prin aspectul inelar al uneia din suprafețe care pivotează în jurul unei apoize șlefuite: articulație axo-atloïdiană etc.

Artiodactile (gr. *artios*: cu soț, pereche, *daktylos*: deget). Animale cu autopodii constituit din degete pare, greutatea corporală transmițându-se la sol pe linia de forță din spațiul dintre degetele III și IV (rareori II și III).

Artralgie (gr. *artron*: încheietură, *algos*: durere). 1 — Durere articulară, în general spontană. 2 — Sensibilitate articulară crescută.

Artrita-serita fibrinoasă a purcelor, sin. *boală Glässer*. Boală infecto-contagioasă a purcelor, provocată, se pare, de *Haemophilus suis* sau P.P.L.O. și caracterizată prin inflamația sero-fibrinoasă a articulațiilor, pleurită, pericardită, peritonită etc.

Artrită (gr. *artron*: articulație). Inflamația acută sau cronică a unei articulații, caracterizată prin tumefacție caldă, disfuncție motorie etc.

Artrism. Diateză constituțională, consecință a tulburărilor metabolice (în general retenție de metaboliți), putîndu-se manifesta sub diverse aspecte (reumatism, ateroscleroză, astm, eczemă etc.).

Artrodeză. Complex de intervenții făcut cu scopul provocării unei anchiloze la o articulație

„sănătoasă“, pentru a corecta unele vicii de conformație, rupe de tendoane etc.

Artrodie. Gen de articulație diartroidală, în a cărei componentă intră suprafețe articulare plane.

Artrodinie (gr. *artron*: articulație, *odini*: sensibilitate mărită), sin. *artralgie*. Durere articulară.

Artrofite. 1 — Excrescențe sau exostoze intraarticulare. 2 — Corpi străini autohtoni, în interiorul articulației.

Artrogripoză (gr. *artron*: articulație, *gryposis*: încurbare, înțepenire). Anchilozare (imobilizarea) articulațiilor în poziție de extensiune sau flexiune, datorită artropatiilor, bolilor locomotorii în general sau bolilor sistemului nervos (tetanos etc.).

Artrologie (gr. *artron*: articulație, *logos*: a vorbi). 1 — Studiul articulațiilor. 2 — Analiza sistematică, morfologică și funcțională a articulațiilor.

Artropatie (gr. *artron*: articulație, *pathos*: boală). Denumire generală pentru a defini orice afecțiune articulară, indiferent de cauze și manifestări.

Artropioză. 1 — Colecție intra-articulară de puroi. 2 — Artrită purulentă.

Artroplastie. Operație chirurgicală reparatorie a capsulei articulare, în general utilizându-se țesuturile adiacente.

Artrotomie (gr. *artron*: articulație, *tomi*: divizare). Incizia peretelui sinovial, fără ablația vreunei porțiuni din constituente, practică pentru evacuarea conținutului, drenaj etc.

Artroză. Termen general utilizat pentru definirea afecțiunilor articulare degenerativ-cronice (artropatii degenerative).

Arzamask. Rase de giște, din

U.R.S.S., cu greutate corporală medie de 5—8 kg.

Ascaridatoză. Nematodoză digestivă produsă de viermi din subordnul *Ascaridata* (ascarioza, neascarioza, ascaridioza, parascarioza, toxascarioza), manifestată prin semne generale, respiratorii, digestive, nervoase etc.

Ascaridioză. Ascaridatoză produsă de paraziți din fam. *Ascaridiidae*, genul *Ascaridia* (ascarioza păsărilor etc.).

Ascaridoza bovinelor. Parazitoză datorită infestației cu *Neascaris vitulorum*, manifestată clinic prin semne discrete, eventual diaree, colici (mai ales la tineret) etc.

Ascaridoza cabinelor. Parazitoză produsă de *Parascaris equorum*, manifestată clinic în perioada de invazie, prin tuse, anemie, debilitate (mai ales la tineret), păr zbîrlit, abdomen dilatat, defecare capricioasă (cu murdărirea jaretelor), unor crize epileptiforme etc.

Ascaridoza carnivorelor. Parazitoză produsă de *Toxocara canis*, *T. mystax*, *T. leonina*, tradusă clinic prin apetit capricios, abdomen balonat, perversiune gustativă, erupții pruriginoase, colici, diaree recidivantă, prurit anal, eventual accese epileptiforme (mai ales la căței) etc.

Ascaridoza ovinelor. Parazitoză produsă de *Ascaris ovis*, manifestată prin tulburări intestinale, abdomen balonat etc.

Ascaridoza porcină. Principala helmintoză a suinelor, produsă de *Ascaris suum*, frecventă la tineretul în vîrstă de 2—8 luni, manifestată prin simptome digestive (apetit capricios, balonare, salivatie, vomitare, diaree alternînd cu constipație), simptome nervoase (vertigii, convulsii, stări epileptiforme, prurit) și semne generale

(debilitare, anemie, adinamie, dispnee, tulburări cardiace) etc.

Ascarioză. Ascariatoză manifestată clinic prin debilitate, tulburări nervoase, apetit capricios, modificări cuto-piloase etc., distingându-se simptome pe faze: la pătrunderea larvelor în pulmon (eozinofilie, bronhopneumonii în caz de invazie masivă), la dezvoltarea parazitului în intestin (entero-aerogastrie, polifagie, diaree recidivantă, stagnare în dezvoltare, hipovitaminoze, tulburări nervoase etc.).

Ascatrix, sin. *Adipin*. Produs pe bază de adipat de piperazină, activ în nematodoze.

Ascendent. Care urcă. Se utilizează pentru definirea unor formațiuni anatomice-topografice, cu referire la poziția mai mult sau mai puțin verticală, porțiunea inițială a formațiunii ocupând o zonă inferioară: colon ascendent, porțiunea ascendentă a duodenului etc.

Ascheim-Zondek (metoda -). Metodă de apreciere a gonadotrofinelor serice, bazată pe stimularea organelor genitale de la femelele de șoarece impubere; folosită în diagnosticul gestației la iapă.

Ascită (gr. *ascos*: burduf) sin. *hidroperitoneu*. Acumulare de lichid neinflamator în cavitatea peritoneală, ca urmare a stazei sangvine, disproteinemiei etc., după aspectul lichidului distingându-se: ascite seroase, citrine, chiloase, lactescente etc.

Ascoli. 1 — Reacție pentru diagnosticul antraxului, constând din cercetarea precipitatului care se produce între un extract de material organic suspect pus în contact cu serul precipitant. 2 — Rasă de viermi de mătase, cu gogoși albe, centurate.

Ascorbic. Cu referire la vitamina C.

Asepsie (*a*, privativ, gr. *sipsis*: putrefacție). 1 — Complex de mijloace, procedee sau operații prin care se asigură evitarea contactului cu germeii patogeni. 2 — Procedeu care vizează îndepărtarea de organism a germeilor capabili de infecție. A nu se confunda cu antisepsia.

Aseptizare. Totalitatea intervențiilor profilactice, efectuate în vederea realizării stării de asepsie.

Aseptizarea plăgii. 1 — Noțiune cu sens larg, indicând un complex de intervenții și manopere prin care se urmărește evitarea pătrunderii germeniilor în plagă. În acest scop se utilizează mijloace mecanice (rareori fizice). 2 — Manopera de curățare a plăgii (sens curent).

Asfixie (*a*, privativ, gr. *sfixis*: pulsație). Suspendarea fenomenelor respiratorii, prin imposibilitatea pătrunderii aerului în pulmon (edem, spasm glotic sau bronhial etc.).

Asialie (*a*, privativ, gr. *sialon*: salivă). Suprimarea secreției salivare.

Asiatic (porc-). Tip de porc cu capul mic și scurt, frunte largă, urechi mici și drepte în sus, de statură mică, cu membre scurte.

Asimilație (lat. *ad*: la, *similis*: asemănător). Proprietatea pe care o are materia vie de a efectua sinteza materiei proprii din elemente străine, diferite, luate din mediul înconjurător. La animale, respectivele elemente sînt introduse obișnuit pe cale digestivă și absorbite în urma digestiei.

Asinergie (*a*, privativ, gr. *synergia*: cooperare). Perturbație în funcția de coordonare și simultaneizare a mișcărilor sau a altor funcții: asinergia mișcărilor în cadrul sin-

dromului de ataxie, asinergia funcțională în insuficiențe hepatice etc.

Asistolie (*a*, privativ, *systole*: contracție). 1 — Complex simptomatic rezultat din tulburarea dinamică cardiacă și tradus prin diminuarea sistolei și prin dilatația cavităților cordului. 2 — Ultimul stadiu al sindromului de insuficiență cardiacă (urmînd după disistolie și hiposistolie).

Askania. Rasă de oi cu lînă fină, creată la Askania-Nova, din Merinosul sovietic local și berbeci Rambouillet american. Este rezistentă, are conformație corectă, aptitudini pentru lînă și carne și o bună prolificitate.

Asociația crescătorilor de albine (A.C.A.). Asociația națională neguvernamentală a apicultorilor din țara noastră, creată în scopul stimulării și perfecționării tehnologiei apicole.

Asocilin. Unguent cu penicilină.

Asomare (fr. *assomer*: a omori). Metodă de abator pentru suprimarea vieții animalelor fără durere și fără tulburări fiziologice deosebite, dublată de securitatea personalului: asomare cu ciocanul, prin înțepare în ceafă, cu pistolul, electric etc.

Aspecific, sin. *nonspecific*. 1 — Care nu depinde de specie. 2 — Necaracteristic speciei. Se utilizează ca termen de definire a unei reacții necaracteristice: o reacție alergică este nespecifică atunci cînd nu se produce numai în prezența unui singur agent patogen.

Aspergillus (lat. *aspergere*: a stropi). Gen de ciuperci muce-dinee, care pot crește în cavitățile organice, în care se găsesc lichide organice alterate și aer, sau pe alimente.

Aspergiloză. Micoză provocată de mucegaiuri din familia *Plectascee*, genul *Aspergillus*: aspergiloza bronhopulmonară a cabalinelor, aspergiloza intestinală a bovidelor, aspergiloza căilor aeriene la păsări, pietrificarea pietului la albine etc.

Aspergiloza bronhopulmonară a cabalinelor. Micoză provocată de *Aspergillus fumigatus*, caracterizată prin apariția de colonii nodulare în căile aeriene. Coloniile au adesea aspect de puroi cremos, animalul bolnav prezentînd tulburări respiratorii, apetit capricios, tendință la cașexie etc.

Aspergiloza căilor aeriene la păsări. Cea mai frecventă aspergiloză, produsă de *A. fumigatus*, contaminarea realizîndu-se prin spori antrenanți de pe furaje mucegăite. Păsările prezintă debilitate progresivă, titubații, respirație dificilă, moartea survenind în 3—12 zile.

Aspergiloza intestinală a bovinelor. Afecțiune produsă de *Aspergillus fumigatus* și caracterizată prin apariția de focare nodulare caseificate, de culoare verzuie, localizate în perețele intestinului și în ganglionii limfatici mezenterici.

Aspergilotoxicoză. Micotoxicoză produsă de diferite specii din genul *Aspergillus*: aflatoxicoză etc.

Aspermatism. Imposibilitatea de producere și evacuare a spermei.

Aspermie (*a*, privativ, gr. *sperma*: sămînță). Absența spermatozoizilor în spermă.

Aspersiune. Stropire.

Astazie (*a*, privativ, *stasis*: a sta nemișcat). Dificultate în menținerea echilibrului în stațiune.

Asteatoză (gr. *a*: fără și *steatos*: grăsimi). Suprimarea secreției sebacee.

Astenie (*a*, privativ, gr. *stenos*: forță). 1 — Slăbiciune. 2 — Dificultate la efort, datorită diminuării funcției psihice (sin. psihastenie). 3 — Diminuarea generală sau parțială a funcțiilor organice (miastenie, trombastenie etc.). 4 — Coborîrea excitabilității și reactivității organice sub limita proprie stării de sănătate.

Aster. Formațiune filamentosă nodulară (citomicrozomi) cu aspect radiat, care intră în structura centrului celular, împreună cu sfera constituind astrosfera, care, la rîndul ei, împreună cu centrozomul, formează centrul celular.

Asternal. Care n-are contingente directe cu sternul. Se utilizează cu referință la coastele care nu se articulează direct la stern.

Asterococoză, sin. *boală cronică respiratorie, micoplasmoză*. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă a găinilor, transmisibilă prin ouă și produsă de un microorganism din grupa P.P.L.O., ce se dezvoltă în *Mycoplasma gallisepticum*. Clinic se constată o inflamație a sacilor aërieni și cavităților nazale, respirație dificilă, cu raluri, pasărea oprindu-se în creștere și încetînd ouatul, deși mortalitatea este destul de redusă.

Astigmatism (*a*, privativ, *stigma*: punct). Ametropie caracterizată prin putere de refracție inegală pe diversele meridiane ale sistemului dioptric ocular, atrăgînd după sine imposibilitatea de formare a imaginii vizuale.

Astm (gr. *asthma*: a gîfii, a palpita). Sindrom caracterizat prin perioade de dispnee ex-

piratorie: astm bronhic, nazal, cardiac etc.

Astragal. Os scurt situat în primul rînd al oaselor tarsiene, articulat direct cu tibia printr-o suprafață trocleană. La taurine prezintă trei troclei (tibială, calcaneană și cuboscafoidiană).

Astrahan. Pielicică de miel, de rasă Karakul, cu părul mătășos și creț.

Astrocit (gr. *aster*: stea, *kytos*: celulă). Neuroglie care prezintă ramificații abundente, distingîndu-se: astrocite cu ramuri scurte (neuroglia de tip protoplasmatic) și astrocite cu ramuri lungi (neuroglia de tip fibros).

Astrofobie. Teamă exagerată (morbidă) față de furtună.

Astrosferă. Formațiune din componența centrului celular, cuprînzînd asterul și sfera.

Astru cromatic, sin. *monaster, coroană ecuatorială*. Figură cromozomială radiată, formată din ansele cromatice plasate la nivelul ecuatorului de diviziune în metafază.

Atac (fr. *attaquer*), sin. *access, paroxysm, criză*. Perioadă de manifestare relativ brutală a unei boli, declanșată brusc, în plină sănătate, sau agravată brusc: atac epileptic, apoplectic etc.

Ataxia cerebeloasă ereditară a pisicilor. Afecțiune ereditară prin hipoplazie congenitală a creierușului și manifestată clinic prin astazie, ataxie, deformări craniale etc.

Ataxia enzootică a miilor. Manifestări ataxice, alături de alte semne nervoase și generale, apărînd enzootic, mai ales la miei, mai rar la oile adulte, ca o consecință a carenței primare sau secundare în cupru, singură sau asociată cu alte deficiențe nutriționale (complex B, molibden etc.).

Ataxia enzootică a minjilor (engl. *Wobles*), sin. *ataxia spinală ecvină*. Poate fi întilnită și la cai mai virstnici, datorându-se deformărilor vertebrale, osteofibrotoice sau de altă natură.

Ataxia locomotoare propriu-zisă (sindromul de -), sin. *ataxie medulară, tabes adevărat*. Manifestări dependente de lezarea cordoanelor medulare dorsale (Goll și Burdach): ataxie cu dismetrie evidentă, cu deplasare în linie dreaptă, semn Romberg pozitiv etc.

Ataxie (*a*, privativ, gr. *taxis*: ordine). Incapacitate de coordonare a mișcărilor voluntare.

Ataxo-dinamic. Termen utilizat pentru definirea complexului de *ataxie*, adinamie, febră etc.

Atelaj. Unul sau mai multe animale de tracțiune, atașate prin harnașamentele necesare la vehiculul respectiv.

Atelectazie (gr. *atelis*: incomplet, *ectasis*: extensiune). 1 — Lipsa dilatației alveolelor pulmonare. 2 — Ratatinarea unui teritoriu pulmonar, cu expulzia totală a aerului alveolar, datorită obstrucției bronhiilor (atelectazie prin obstrucție) sau compresiunii pulmonului prin diferite colecții pleurale (atelectazie de compresiune).

Atelencefal (gr. *atelis*: incomplet, *encephalos*: creier). Monstru fără creier.

Atelle (*a*, privativ, gr. *thile*: mamelon). Absența congenitală a mameloanelor.

Atelocardie (gr. *atelis*: incomplet, *cardia*: inimă). Dezvoltare incompletă a cordului, printr-o tulburare ontogenică.

Atelognatie (gr. *atelis*: incomplet, *gnathos*: falcă, maxilar). Monstruoziitate caracterizată prin lipsa parțială sau totală a maxilarelor.

Atelomelie (gr. *mielos*: măduvă). Monstruoziitate caracterizată prin lipsa măduvei spinării.

Ateloprosoapie. Dezvoltarea incompletă a zonei faciale.

Atenuarea germeților. Reducerea sau suprimarea puterii patogenice a unor tulpini din speciile microbiene obișnuit patogene.

Aterină (lat. *Atherina mochon*). Pește teleostean marin, din familia aterinidelor, lung de 10—15 cm, cu corpul aproape transparent, străbătut pe laturi de două dungi late, argintii.

Aterom. Arterită cronică localizată la marile artere, însoțită de depunere de calciu sau acizi grași în peretele arterei.

Ateroscleroză, v. Arterioscleroză.

Atetoză (gr. *athetos*: nefixat), sin. *mișcări atetozice*. Stare caracterizată prin mișcări lente, vermiculare, localizate pe unele regiuni (grupuri de mușchi ai extremităților) sau difuze, mai obișnuite în cazul sindroamelor encefalice subcorticale.

Atitudine, sin. *poziție*. În sens clinic, este raportul dintre diferite părți corporale ca unghi de așezare sau mișcare la un anumit moment, sau raportul dintre corp în totalitate și suportul pe care este plasat; se apreciază în *stațiune*, în *mers* și în *decubit*, distingându-se *atitudini normale, forțate și pasive* (inerte), după cum presupun^o reactivitate neuromusculară normală, exagerată sau redusă.

Atlantică. Rasă de oi de tip longiliniu, ce se crește în Maroc, cu osatură puternică, sobră și rustică, cu aptitudini mai ales pentru producția de lână fină. Cea mai bună varietate este Beni-Ahsen.

Atlanto-epistrofeică (lat. *Articululus atlantoepistropheicus*), sin.

art. axo-atloidiană. Diartroză trocoidă, care leagă atlasul de axis. Legătura articulară se realizează prin: un ligament odontoidian intern (continuare a lig. vertebral comun superior), un ligament odontoidian extern (axo-atloidian inferior), un ligament interspinal (axo-atloidian superior) și un ligament capsular. La suine, carnivore și leporide, ligamentul odontoidian intern este redus; în schimb, peste apofiza odontoidă se găsește un ligament odontoidian transvers, așezat în canalul rahidian.

Atlanto-occipitală (lat. *Articulus atlantooccipitalis*). Diartroză dublă de tip condilian, care leagă atlasul la occipital. Legătura articulară se realizează printr-o capsulă articulară, întărită (la animalele mari) de grupuri fasciculare (două laterale și două încrucișate pe linia mediană la cal).

Atlas. Prima vertebră, articulată cranial cu occipitalul și caudal cu *Epistropheus* (axis), avînd o configurație particulară: lipsită de corp vertebral (înlocuit cu un arc ventral), avînd apofizele transverse cu aspect de aripi, perforate caudal de o gaură transversală, iar cranial de o gaură vertebrală laterală și o gaură alară (rumegătoare, cabaline, suine) sau o incizură alară (carnivore, leporide). La păsări este lipsit și de aripi.

Atlodym (atlas și gr. *didimos*: dublu). Monstru cu două capete, dar contigui, pe un gît unic, legat de un corp incomplet dezvoltat (mic).

Aton (α, privativ, gr. *tonos*: resort, tărie). 1 — Lipsit de tonus. 2 — Lipsit de vitalitate. 3 — Lipsit de capacitate de contracție. 4 — Fără dinamică: plagă atonă (fără tendință la cicatrizare), uter aton etc.

Atonia de origine vagală, sin. *sindromul lui Hoflund* sau *Lagerlöf-Hoflund*. Tulburare a dinamicii compartimentelor gastrice, realizată la bovine prin aderențe sau tumori peritoneale etc., care intercepțează ramuri ale vagului; clinic se manifestă prin tulburări generale și digestive diferite, după cum se instalează stenoza recidivantă sau permanentă a comunicației rețea-foios sau a pilorului, întovărășită sau nu de atonia unora dintre compartimentele gastrice.

Atonia prestomacelor, v. Parezia prestomacelor.

Atoxil (lat. *Natrium arsenicum*). Derivat arsenical aromatic, activ în durină, spiriloză și strongiloză larvară.

Atrahelie. Anomalie congenitală caracterizată prin absența sau scurtimea excesivă a regiunii cervicale.

Atrenoblefarie. Anomalie caracterizată prin lipsa fantei palpebrale și nesepararea pleoapelor.

Atrepsie (gr. *atreptos*: nenutrit). 1 — Defect de nutriție. 2 — Ansamblu de fenomene morbide care apar în nutriția nou-născuților.

Atreptenterie. Imperforarea unei porțiuni de intestin.

Atretocefal. Monstru care prezintă toate orificiile naturale ale capului imperforate.

Atretocistie. Imperforarea gîtului vezicii urinare.

Atretocizie. Lipsa orificiului anal.

Atretocorm. Monstru care prezintă o tulburare ontogenetică localizată la nivelul organelor din bazin, caracterizată prin neperforarea și lipsa de comunicare a cavităților respectivelor organe cu exteriorul (anus, vulvă, uretră etc.).

Atretogastrie. Lipsa cavității gastrice sau a comunicării cu esofagul.

⊗ Com.

ATR **Atretometrie.** Nepermeabilizarea canalului genital și lipsa oricărei comunicări cu exteriorul a cavităților uterine și vaginale.

62

Atretopsie. Anomalie congenitală caracterizată prin imperforarea irisului și lipsa pupilei.

Atretorinie. Impermeabilizarea cavităților nazale, datorită unei tulburări în ontogeneză.

Atretostomie. Anomalie caracterizată prin lipsa orificiului bucal.

Atreturetrie. Anomalie congenitală caracterizată prin imperforarea uretrei.

Atrezie (*a*, privativ, gr. *trisis*: gaură). Astuparea sau neperforarea unui orificiu natural.

Atrezie congenitală. Nepermeabilizarea unui orificiu natural, datorită unor tulburări în ontogeneză: atrezie anală (frecventă la porc) etc.

Atrezie foliculară. Degenerescența foliculilor primari din ovar, în diverse faze. Fenomen normal — în parte — unii dintre foliculi devenind atrezici încă din faza embrionară pentru toată viața, dat fiind faptul că numai o parte din foliculi ajung la maturitate.

Atrichiasis. 1 — Nedezvoltarea firelor de păr. 2 — Lipsa cililor palpebrali.

Atrichie (gr. *a*: fără și *trichos*: păr). Lipsa congenitală a fanerelor de acoperire, fie ca un caracter de specie sau rasă, fie ca o consecință a endocrinozelor, disvitaminozelor etc.

Atri (lat. *atria*: săli). Cavitățile etajului dorsal al cordului, prin care singele trece înainte de a pătrunde în ventricul (a nu se confunda cu auriculele, care nu reprezintă decât infundibulul — sau fundul de sac — atrial). Atriu drept prezintă pe peretele excentric două orificii (deschiderea venei cave caudale și deschiderea mării vene

coronare), un orificiu pe plafon (deschiderea venei cave craniale) și un orificiu pe podea (orificiul atrio-ventricular drept, astupat de o valvă tricuspidă). Atriu stâng prezintă pe plafon mai multe orificii (deschiderile venelor pulmonare) și pe podea un orificiu (atrio-ventricular stâng, astupat de o valvă bicuspidă).

Atrofia cortico-cerebeloasă congenitală a mieilor. Boală congenitală condiționată genetic, declanșată prin deficiențe de mediu, manifestată clinic prin tulburări locomotorii, iar morfopatologic prin leziuni cerebeloase.

Atrofia galbenă a ficatului, v. Necroza difuză a ficatului.

Atrofie (*a*, privativ, gr. *trophē*: hrană). Reducere în volum prin tulburări de nutriție.

Atropină. Alcaloid parasimpatolitic (blochează acțiunea acetilcolinei la terminațiile parasimpatice), excitant al sistemului nervos central, utilizat mai mult sub forma sulfatului, în tratamentul colicilor însoțite de hipervagotonie, în examenul ocular (midriatic) etc.

Ața de mare (lat. *Nerophis aphidion*). Pește teleostean marin, din familia syngatidelor, cu corpul subțire, filiform, acoperit cu plăci osoase și cu coada transformată într-un organ apucător. Masculii au niște cute pe abdomen, unde păstrează icrele în timpul clocitului. Trăiește în Marea Neagră.

Auburn. Varietate de curci, din rasa bronzată cu pieptul larg, crescute în California, cu penaj bronzat la masculi și brun-ărmu la femele.

Auditivă internă (lat. *A. auditiva interna*). Arteriola fină intracraniană, detașată din a. bazilară sau din a. cerebeloasă aborală, pentru a pătrunde în meatul auditiv împreună cu n. stato-acustic.

Augnat (gr. *au*: indică o dedublare, *gnatos*: falcă, maxilar). Monstru cu două capete, dintre care unul redus la o formațiune miniaturală, atașată la capul principal.

Aujeszky (boala -), sin. *paralizie bulbară infecțioasă, pseudoturbare*. Boală infecțioasă, inoculabilă (la porc și contagioasă), comună mai multor specii de animale, produsă de un virus specific și manifestată prin encefalită, prurit, eventual formă septicemică, respiratorie etc. Porcul poate face o formă inaparentă (rezervor de virus).

Aur chinez, sin. *Oro*. Rasă de viermi de mătase, cu gogoși de culoare galbenă-aurie, de format oval.

Aure, v. *Pirinei*.

Aureociclină, sin. *Aureomicină, Biomicină, Clotetraciclină*. Amestec antibiotic obținut din culturi de *Streptomyces aureofaciens*, cu spectru antimicrobian larg.

Aureola Fol. Zonă citoplasmatică agranulară și radiată, apărută în zigot după conjugarea nucleilor.

Aurex. Preparat furajer pe bază de antibiotice.

Auricul. Extremitatea infundibuliformă a atriului.

Auricular anterior, v. *Auricular nazal*.

Auricular caudal (lat. *N. auricularis caudalis*), sin. *n. auricular posterior*. Ramură motrică, detașată din facial la nivelul găurii stilo-mastoidiene, de unde trece sub parotidă și sub musculatura cervico-auriculară, în care se împrăștie.

Auricular intermediar (lat. *N. auricularis intermedius*), sin. *n. auricular mijlociu, n. auricular intern*. Ramură mixtă detașată din facial, la nivelul găurii stilo-mastoidiene, de unde trece la baza conchei auriculare, pe care o străbate, pentru a se

distribui musculaturii intrinseci și tegumentului intern.

Auricular nazal (lat. *N. auricularis nasalis*), sin. *n. auricular anterior*. Ramură detașată din facial la ieșirea lui din conductul osos, de unde trece înainte, sub parotidă, distribuindu-se musculaturii anterioare a urechii, mușchiului frontal și orbicularului pleoapelor.

Auriculară internă (lat. *A. auricularis interna*). Arteriolă, fină, detașată din a. auriculara profundă, prin care singele este dus la mușchii conchei auriculare și la tegumentul concal intern.

Auriculara mare (lat. *A. auricularis magna*). Colaterală a arterei carotide externe. După un scurt traiect se divide în: a. auriculară profundă, a. auriculară laterală, a. auriculară intermediară și auriculară medială, fiecare cu distribuție zonală la mușchii și tegumentul conchei auriculare. La rumegetoare emite pe traiect o meningică aborală.

Auriculara nazală (lat. *A. auricularis nasalis*). Colaterală a arterei temporale superficiale (cal, rumegetoare), în zona parotidiană superioară, de unde urcă spre baza urechii, în partea latero-orală a conductului auditiv extern.

Auriculara profundă (lat. *A. auricularis profunda*). Colaterală a arterei auriculare mari, urcând spre gaura stilo-mastoidiană, nivel la care se ramifică într-o arteriolă stilo-mastoidiană, care pătrunde retrograd în canalul nervului facial și o arteriolă preauriculară, care trece pe sub m. zigomato-auricular, distribuindu-se în zona preauriculară.

Auricular posterior, v. *Auricular caudal*.

Auriculo-palpebral (lat. *N. auriculo-palpebralis*). Ramură detașată din n. auricular nazal și

distribuită zonei preauriculare.

Aurora. Soi nou de trifoi, creat prin selecție în Canada, reprezentând o formă diploidă tipică din specia *Trifolium hybridum* L. Se caracterizează prin producția mari de masă verde, fin și sămânță, fiind rezistent la diferiți factori externi.

Australorp. Rasă de găini, cu aptitudini pentru carne și ouă. Se caracterizează prin corp masiv, larg și adânc, picioare scurte, carne fină, succulentă, producție de 180 ouă pe an. Greutatea corporală medie este de 2,7 kg la găini și 3,6 kg la cocoși.

Autoalergie. Stare în care organismul produce autoantigeni.

Autoanticorp. Anticorp în măsură să reacționeze *in vivo* sau *in vitro* cu țesuturile sau umorile proprii organismului care l-a elaborat: autohemolizine, autoanticomplement etc.

Autoascultație. Poziție forțată întilnită în sindromul de colici ș.a., constând din ducerea laterală a capului, pînă în apropierea trunchiului, astfel că animalul face impresia că-și ascultă propriul corp.

Autodigestie. Digerarea țesuturilor proprii: autodigestia mucoasei gastrice, autodigestie pancreatică etc.

Autofagie (gr. *autos*: el însuși, *phagein*: a mânca). 1 — Autoconsum organic. 2. — Situație în care organismul, privat de materie importată, supraviețuiește, consumîndu-și nu numai rezervele, ci și o parte din substanța proprie. În nici un caz nu trebuie confundată cu automutilarea (v. infra).

Autohemoterapie. Utilizarea sîngelui propriu, în scop terapeutic.

Autoimunizare. Imunizarea unui organism contra lui însuși, rezultînd o serie de tulburări variate (v. și boala colagenului),

Autoinfecție. 1 — Infecție fără contagiu probabil. 2 — Infecție datorită unor germeni preexistenți în organism, devenită evidentă fie prin scăderea rezistenței organice, fie prin creșterea virulenței microbilor.

Autointoxicație. Intoxicație prin produse elaborate în organismul însuși.

Autoliză. Distrugerea țesuturilor prin enzime proprii.

Automatină, v. B_1 (vitamina).

Automutilare. Distrugerea integrității organice a unui organ extern prin provocarea de plăgi și consumarea „per os” a substanței proprii, trădînd grave tulburări neuroase.

Autoplastie. 1 — Remodelarea chirurgicală a unui organ, pe bază de grefă prelevată de pe pacientul însuși. 2 — Operație reparatorie utilizîndu-se țesuturile adiacente, prin alunecare.

Autopodiu. Zona distală a membrilor, articulată la zeugopodiu, corespunzînd porțiunii carpo-metacarp-falangiene (la membrele toracale) sau tarso-metatarso-falangiene (la membrele pelvine), putînd fi divizată în trei porțiuni: bazipodială (carp, tars), metapodială (metacarp, metatars) și acropodială (zona falangiană).

Autopsie (gr. *autos*: însuși, *opsis*: vedere), sin. *necropsie*. Deschiderea și examinarea unui cadavru pentru control și recoltarea probelor necesare în vederea precizării diagnosticului (și a cauzei morții).

Autoradiografie. Amprenta lăsată pe o placă sau pe hîrtia fotografică de către un obiect (sau organ) conținînd un produs radioactiv.

Autosensibilizare, v. Alergie.

Autosom. Denumire dată cromozomilor obișnuiți, ordinari, în raport cu cromozomul X.

Autotransfuzie. Procedeu prin care sîngele de la periferie se

dirijează spre cord, prin comprimarea periodică a membrilor de la extremități spre zona de centură sau prin alte procedee: autotransfuzie splenică, adrenalinică etc.

Autotomie. Mutilare reflexă a unei porțiuni din corp, permițând unui animal să scape din capcană.

Autovaccin. Vaccin preparat cu ajutorul culturilor de microbi recoltați de la boșnavul în cauză.

Avarsk. Oaie de munte, cu lână groasă, de talie mică, din R.S.S. Daghestan. Are greutatea corporală de peste 40—45 kg, culoarea mai frecvent albă, cu pete negre și roșcate pe cap și pe picioare, coada groasă și îndoită.

Avat (lat. *Aspius aspius*). Pește răpitor de apă dulce, din familia ciprinidelor, lung de 50—60 cm, avînd spinarea de culoare verzuie.

Avă. Unealtă de pescuit, constituită din fișii de plasă subțire. Ava se așază vertical în apă, cu ajutorul unor bucăți de plute prinse la marginea superioară și a unor plumbi la marginea inferioară.

Avianizat. Se utilizează cu referire la virusurile modificate prin pasaje succesive pe ouă embrionate de găină.

Aviar. Cu referire la păsări.

Avicol. Care se referă la avicultură (nu la păsări).

Avicultură (lat. *avis*: pasăre, *cultura*: creștere), sin. *creșterea păsărilor*. 1 — Știința care se ocupă cu studiul metodelor de creștere, hrănire, întreținere, înmulțire, exploatare și ameliorare a speciilor și raselor de păsări, în scopuri economice. 2 — Ramură importantă a zootehnicii, care contribuie la aprovizionarea cu ouă, carne de pasăre, fulgi, pene etc.

Avimin. Premix mineral românesc, folosit ca supliment în furajarea puilor și păsărilor adulte în perioada de ouat.

Avipar, sin. *Tetrasan*. Capsule cu tetraclorură de carbon, utilizate în nematodoze și trematodoze aviare.

Avit aminoze. Tulburările provocate de lipsa vitaminelor. Avit aminoza poate fi generală (a tuturor vitaminelor), specială (a unei singure vitamine), primară (de aport), secundară sau condiționată (tulburări digestive, consum mărit în diferite perioade de solicitare maximă) etc.

Avitelinidoză. Cestodoză produsă de paraziți din familia *Avitelinidae*.

Avitelinioză. Cestodoză de pășune a oilor produsă de paraziți din genul *Avitelinina*, caracterizată prin tulburări generale și digestive, observate de regulă numai la miei.

Avort (lat. *abortus*: a naște înainte de termen). Întreruperea gestației, cu sau fără moartea produsului de concepțiune, cu sau fără eliminarea imediată a fătului, cauzele cele mai frecvente ale avortului fiind: boli grave, stress atmosferic, traumatisme externe, boli infecțioase (bruceloză, salmoneloză, diplo-streptococii, colibaciloză, piobaciloză) etc.

Avortat. 1 — Rezultat dintr-un avort. 2 — Care n-a ajuns la termen. 3 — Se utilizează uneori pentru a se indica lipsa unei evoluții clinic evidente (boală avortată) sau moderarea (voită) unui simptom: formă avortată, tuse avortată etc.

Avortul epizootic al oilor. Boala produsă de *Brucella melitensis*, caracterizată prin avort și tulburări în lactație, reprezentînd un pericol pentru om (v. Bruceloză ovină).

Boală contagioasă provocată de *Brucella suis* (cîteodată de *B. abortus* sau *B. melitensis*), soldată cu avort și însoțită de artropatii diverse.

Avortul epizootic al vacilor, sin. *avortul contagios al vacilor.* Boală produsă de *Brucella abortus*, provocînd avort între a 6-a și a 8-a lună de gestație, retenția învelitorilor, sterilitate etc., cîștigînd cel mai adesea un caracter cronic.

Avortul paratific. Avort provocat de salmonele (v. infra).

Avortul salmonelic al iepelor. Boală contagioasă produsă de salmonele, avînd ca simptom clinic avortul între a 4-a și a 7-a lună de gestație.

Avortul salmonelic al oilor. Boală contagioasă produsă de salmonele, manifestată prin avort în lunile II—IV de gestație.

Avortul virotic al iepelor. Avort frecvent la iepete bolnave de febră tifoidă, manifestat între a 8-a și a 10-a lună de gestație.

Avulsione (lat. *avulsio*: smulgere). Scoatere, smulgere. Se utilizează pentru definirea acțiunii accidentale (avulsia cōpitei) sau chirurgicală (avulsie dentară) de îndepărtare prin tracțiune a unei formațiuni, organ etc.

Avulsia bulbului ocular. Modificarea poziției topografice a bulbului (globului) ocular în urma unui traumatism, caracterizată prin ieșirea globului ocular din orbită și ruperea parțială sau totală a nervului optic.

Axenic (gr. *xenios*: bucuros de oaspeți), v. Germfree.

Axilă. Subțioară.

Axilar (lat. *N. Axillaris*). 1 — Care se referă la subțioară: arteră axilară etc. 2 — Ramură a plexului brahial, pătrunzînd în spațiu dintre m. subscapular

și m. marele rotund, pentru a înconjura caudal articulația scapulo-humerală, distribuindu-se deltoidului, micului rotund etc., emițînd o ramură cutanată ce apare sub marginea inferioară a deltoidului, coborînd pe fața anterioară a brațului.

Axilara (lat. *A. axillaris*). Continuare a arterei subclaviculare, de la nivelul primei coaste pînă la nivelul articulației scapulo-humerale, unde emite artera subscapulară. Pe traiect dă a. toraco-acromială, care se îndreaptă cranial, trecînd pe deasupra articulației umărului, împrăștiindu-se în m. supraspinos, m. pectoral prescapular (cal), m. brahio-cefalic și parțial în m. subscapular.

Axis, sin. *Epistropheus*. A doua vertebră cervicală, prezentînd la nivelul feței terminale craniale o prelungire apofiziformă (procesul odontoid, considerat drept corp al atlasului sudat la axis), canelată dorsal la rume-gătoare. Apofiza spinoasă este bicuspidă (cabaline), excesiv de dezvoltată (rumegătoare, suine) sau cu aspect de nicovală (carnivore).

Axon, sin. *cilindrul ax*. Una din prelungirile neuronului, caracterizată prin lipsa ramificațiilor și a corpului tigroid.

Axoplasmă, sin. *neuroplasmă*. Citoplasma interfibrilară din axon.

Aylesbury. Rasă de rațe apreciată pentru carne și bună ouătoare, cu penaj alb, ciocul și labele de culoare roșie-gălbuie.

Ayrshire, sin. *Ayr*. Rasă de taurine, de talie mică, originară din sudul Scoției. Se caracterizează prin cap fin, cu carne de lungime medie, subțiri, drepte și uneori în formă de liră, cu roba albă sau roșie cu bălțături mari. Vacile au o bună aptitu-

dine de lapte (2 200 l) și grăsimi.

Azerbaigean. 1 — Rasă de cai de munte, adaptată pentru samar și călărie, cu talia de 1,36—1,40 m, de culoare sură, șargă etc. Se îmbunătățește prin creșterea „în sine” și prin infuzie de sînge cu armăsari din rasa arabă. 2 — Rasă de oi de munte (v. Merinos de munte Azerbaigean).

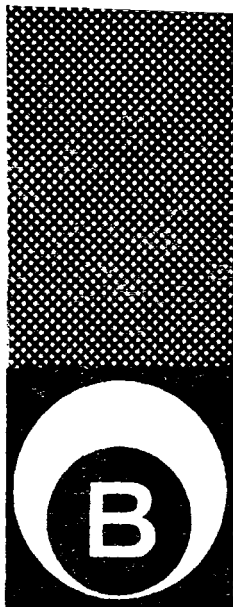
Azoospermie (*a*, privativ, gr. *zoon*: animal, *sperma*: sămînță). Absența spermatozoidilor din lichidul seminal.

Azotemie (gr. *haima*: sînge), sin. *uremie*. 1 — Cantitatea de corpi azotați din sînge. 2 — Sindrom

determinat de insuficiența renală, caracterizat prin hiperazotemie, depresiune nervoasă, semne generale, urinare etc.

Azotoree (fr. *azote*: azot, gr. *rhia*: scurgere). Eliminare în cantitate mărită a compușilor azotați prin fecale (în insuficiență pancreatică exocrină), urină (unele nefroze) etc.

Azygos (*a*, privativ, gr. *zigos*: pereche). Venă impară, fără corespondent arterial, care-și are originea în regiunea sublombară, de unde trece pe partea dreaptă a corpurilor vertebrale (la cabaline) sau ventro-laterală stîngă, după ce a înconjurat caudalatriulstîng (rumegătoare).

B (complex -). Complex vitaminic hidrosolubil. Din complexul B azi se cunosc vitaminele : B₁ (aneurină), B₂ (riboflavină), B₃ (probabil acid pantotenic), B₄ (amestec de acizi aminați), B₅ (probabil acid nicotinic), B₆ (piridoxina), B₇ (factor de protecție pentru tubul digestiv la porumbei), B₈ (acid adenilic), B₉, B₁₀, B₁₁ (factori probabili), B₁₂ (cianocobalamină), B₁₃, B₁₄ (factori probabili). Tot în grupul complexului B s-au descris vitaminele M, L, T, U etc. În general, complexul B intervine în metabolismul glucidelor, proteinelor și în metabolismul mineral, favorizând creșterea și acționând asupra tuturor aparatelor și sistemelor.

B₁ (vitamina -), sin. *aneurină, thiamină, vitamina antiberiberică sau antinevritică, automatină* etc. Factor de echilibru neuro-endocrin, regularizând respirația celulară a componentelor nervoase periferice și centrale. Intervine

în metabolismul apei și glucidelor. În metabolismul proteinelor, facilitează fosforilarea acidului adenilic, care, în lipsa vitaminei B₁, nu se oxidează, acumulându-se în sânge, fără să poată ajunge în faza de acid uric. În metabolismul glucidelor, catalizează carboxilarea și decarboxilarea acidului piruvic și trecerea în acid lactic. În lipsa vitaminei B₁, metabolismul apei este viciat, apărând edeme, exsudate, hipoproteinemie etc. În metabolismul mineral, reglează vehicularea manganului, magneziului, zincului etc. Carența de vitamină B₁ se manifestă prin tulburări nevritice, în special polinevrită cronică, cu convulsii și paralizii.

B₂ (vitamina -), sin. *riboflavină, lactoflavină, vitamină anticheilitică*. Vitamină universal distribuită în natură, intrând în constituția unui mare număr de diastaze, care participă la procesul de degradare a glucidelor

și protidelor. Intervine în reglarea respirației celulare, în consumul glucidelor, în retenția proteinelor, în resorbția grăsimilor la nivelul intestinului (prin fosforilare). Are rol asupra sistemului nervos (mielinizant), permite vederea crepusculară și întreține funcțiile cutanate, digestive și hematopoeice. Carența de vitamină B₂ provoacă demielinizarea nervilor periferici, scăderea funcțiilor psihice, a facultății vizuale, provoacă vascularizația corneei, dermatite, atrofia glandelor sebacee, fisurarea pielii și a zonelor cuto-mucoase, anemie, căderea părului etc.

B₆ (vitamină -), sin. *piridoxină, adermină*. Constituent al unui mare număr de enzime, vitamina B₆ are un rol deosebit în decarboxilarea acizilor aminați (în special a triptofanului) și intervine în transaminare. Participă la o bună utilizare a hranei, fiind un factor de creștere pentru numeroase microorganismele. Carența în vitamină B₆ provoacă tulburări variate, în funcție de specie, șobolanul făcând o dermatoză, omul prezentând diminuări ale metabolismului celular și tulburări nervoase, șoarecele face paraplegii, porcul, crize epileptiforme (datorită intervenției pe care vitamina o are în metabolismul nervos). În general, lipsa vitaminei B₆ provoacă acrodinie, oprire în creștere și tulburări vizuale.

B₁₂ (complex -), sin. *cobalamină, cianocobalamină* etc. Include, se pare, mai mulți factori vitaminiici cum ar fi B₁₂ a, B₁₂ b, precum și o coenzimă B₁₂.

B₁₂ (coenzima -), sin. *nucleotocobalamină*. Are o formulă asemănătoare cu vitamina B₁₂, fiind legată, se pare, de un grup nucleozid. Are capacitatea de a se transforma în vitamină prin

hidroliză. Intră, de asemenea, în compunerea acidului glutamic. **B₁₂ (vitamină -)**, sin. *cianocobalamină, vitamina roșie*. Se pare că se identifică cu A.P.F. (Animal Protein Factor), intervenind în metabolismul protidelor (în sinteza acizilor aminați și ribonucleinelor), precum și în metabolismul fosfolipidelor și în hematopoeză. Carența în vitamină B₁₂ provoacă anemie gravă (pernicioasă), stagnare în creștere, tulburări în absorbția intestinală, creșterea acetilcolinei serice, uscarea mucoaselor etc. **B.C.G.** Vaccinul biliat preparat de *Calmette* și *Güerin*, contra tuberculozei.

Bc (vitamină -), sin. *acid folic, vitamină M, factor antianemic, G.P.F.₁*, *acid pteroylmonoglutamic*. Provitamină din grupul B care se transformă în acid folic, carența în Bc oprește creșterea, provocând anemie macrocitară, leucopenie și tulburări în reproducție. Rumegetoarele o sintetizează.

B_t (vitamină-), sin. *carnitina, trimetilbetaina acidului beta-hidroxigama-aminobutiric*. Factor de creștere al viermelui de făină (*Tenebrio molitor*) și al unor insecte.

B.A.L. (British Anti-Lewisite), sin. *D.M.P., Dimercaptopropanol, Dimercaprol, Ditiopropanol, Ox_{2,17}* etc. Derivat al stibiului, utilizat ca antidot în intoxicații cu săruri ale metalelor grele (arsenic, mercur, plumb), cu iod, levizită etc.

Babcock, v. Butirometru.

Babesia. Parazit intraeritroci-tar din subordinul *Babesiida*, fam. *Babesiidae*, cu lungimea egală sau mai mare decât raza eritrocitelor, transmisibil prin căpușe.

Babesiella. Parazit intraeritroci-tar din subordinul *Babesiida*, fam. *Babesiidae*, cu lungimea

mai mică decât raza eritrocitelor, transmisibil prin căpușe.

Babesieloză. Hemosporidioză provocată de germenii din subgenul *Babesiella*, manifestată clinic prin febră incipientă, adinamie, icter și (în forma cronică) debilitare progresivă.

Babesieloza ovină. Boală provocată de *Babesiella ovis*, transmisă de *Rhipicephalus bursa*, cu incubatie de 3—10 zile și manifestată clinic prin febră, stare depresivă, hemoglobinurie, urmată de moarte în 1—3 zile. Este răspîndită în regiunile din sudul țării.

Babesieloza taurinelor. Boală parazitară provocată de *Babesiella major* și *B. bovis*, transmisă prin căpușe din genul *Ixodes*, cu incubatie de 8—14 zile și manifestată clinic prin febră, dispnee și (în forma supraacută) moarte în 24—40 ore, putînd (în forma cronică) trece în adinamie, anorexie, diaree sangvinolentă, icter, boala fiind întîlnită la animalele din diverse regiuni.

Babesioză. Hemosporidioză produsă de germenii din subordnul *Babesia*, manifestată clinic prin adinamie, febră, icter și (în forma cronică) debilitare progresivă.

Babesioza cabalinelor. Boală parazitară produsă de *Babesia caballi* (parazit intraeritrocitar, în perechi dispuse în unghi ascuțit, spre centrul hematiei), transmisă prin căpușe din genul *Derma-centor* și manifestată prin febră, adinamie, anorexie, colici, icter, peteșii pe pleoapa a treia (forma acută), anemie, edeme, adinamie (forma cronică), boala fiind răspîndită în toată țara.

Babesioza canină. Boală produsă de *Babesia bigemina*, transmisă de *Derma-centor* și de *Rhipicephalus sanguineus*, cu incubatie de 5—6 zile și manifestată prin adinamie, anorexie, anemie, crize reumatoidale etc.,

boala putînd evolua de la 3 zile la 5 luni.

Babesioza ovină. Parazitoză provocată de *Babesia motasi* (parazit bigeminat inegal), transmisă prin *Rhipicephalus bursa*, cu incubatie de 7—10 zile și manifestată prin febră în platon, adinamie, tulburări digestive, anemie, subicter, hemoglobinurie, boala fiind mai răspîndită în sudul țării.

Babesioza taurinelor. Boală provocată de *Babesia bigemina*, transmisă de căpușe *Biophilus* și *Rhipicephalus*, cu incubatie de 10—14 zile și manifestată prin febră, adinamie, cord punitor, anemie (forma acută), anorexie și anemie (forma cronică), fiind mai frecventă în cîmpia Dunării.

Babeș (roduli -), sin. *corpusculi Babeș-Negri*. Proliferări gliale, cu înlocuirea neuronilor, observate în turbare.

Babete (lat. *Cottus gobio*), v. Zglăvoacă.

Babinschi-Fröhlich (boala lui -, sindromul -). Distrofie adipogenitală, de origine mezencefalică sau hipofizară.

Babușcă (lat. *Rutilus rutilus*). Pește teleostean din familia ciprinidelor, lung de 25—35 cm, argintiu pe spate, alb pe abdomen și cu înotătoarele roșii. Trăiește în bălți și iazuri.

Baby-beef, sin. *îngrășarea baby-beef clasic*. Sistemul cel mai răspîndit de îngrășare intensivă a tineretului taurin, prin care se obține un „tip de carcasă mare” de la tăurași în vîrstă de 14—15 luni (12—18 luni), în greutate finală de 450—500 kg. Spor mediu zilnic de 0,9—1 kg și randament la tăiere de 58—60%.

Bacii (lat. *Bacillus*: bețișor). Bacterie în formă de bastonaș, rareori depășind 10 microni lungime.

Bacilar. Produs de bacili. Cu referire la bacili.

Bacilemie (lat. *bacillus*, gr. *haima*: sînge). 1 — Pătrunderea bacililor în sînge. 2 — Prezența bacililor în sînge.

Baciliform. Cu aspect de bacil.

Baciloză. Afecțiune provocată de un bacil.

Bacilurie. 1 — Prezența bacililor în urină. 2 — În mod particular se desemnează prezența bacilului tuberculos în urină.

Bacitracine. Antibiotice polipeptidice, extrase dintr-o tulpină de *Bacillus licheniformis*. Sub denumirea respectivă de fapt se grupează mai multe polipeptide, avînd proprietăți antibiotice.

Bacon. Carne de porc obținută în urma îngrășării porcilor după un sistem specific de hrană (mai ales cu nutrețuri bogate în proteine) și sacrificării la vîrsta de 6—8 luni, la greutatea de 80—90 kg și a unei prelucrări speciale (sărare, afumare, eliminarea capului, coloanei vertebrale, oaselor lungi și a extremităților membrelor).

Bacteria, sin. *Schizomycetes*. Clasă ce cuprinde plante unicelulare, rareori pluricelulare, fără membrană în jurul nucleului sau al altor componente celulare, fără mobilitate internă, eventuala deplasare realizîndu-se prin cili sau flageli; forma reprezentanților clasei este foarte diferită (coc, bacil, spiril, spirochet), iar sub raport energetic, aceștia sînt chemotrofi, adică lipsiți de pigment care să le permită folosirea energiei solare (v. și bacterii fototrofe).

Bactericid. Substanță care are proprietatea de a ucide bacteriile.

Bacteridie (gr. *bacteridia*: baston). 1 — Bacterie de mari dimensiuni. 2 — În mod particular, denumirea se utilizează pentru definirea bacilului antraxului (*bacteridia* cărbunoasă).

Bacteriemie. Prezența bacteriilor în sînge.

Bacterii fototrofe. Bacterii capabile să-și asigure energia prin reacții fotochimice, ca și plantele verzi, în baza unor donatori de hidrogen exogeni anorganici (bacterii fotolitotrofe) sau organici (bacterii fotoorganotrofe).

Bacterină. Antibiotic extras din bacterii.

Bacteriocină. Antibiotic produs de unele variante (rase) de bacterii, ca o consecință a modificărilor metabolice, produsul fiind în măsură să acționeze asupra altor variante din aceeași specie sau asupra unor specii bacteriene înrudite: colicinele etc.

Bacteriofag. Ultravirus patogen pentru unele bacterii, cu specificitate față de anumite bacterii, fapt ce a permis utilizarea bacteriofagului cu scop terapeutic.

Bacteriologic. Cu referire la bacteriologie, nu la bacterii. Se va spune deci „cultură bacteriană” nu „bacteriologică”, „examen bacterian” cînd se referă la identificarea bacteriei și „examen bacteriologic” cînd se referă la studierea bacteriei pentru încadrarea în sistematica bacteriologică etc.

Bacteriologie. Ramură a biologiei care studiază germenii patogeni, utilizînd culturile, inoculările, microscopia etc.

Bacterioscopie. Metodă de cercetare a bacteriilor cu ajutorul microscopului (cu sau fără colorare prealabilă).

Bacteriostatic. 1 — Element care blochează diviziunea celulară a bacteriilor. 2 — Care oprește multiplicarea bacteriilor.

Bacteriotropină, sin. *tropină*, *imunopsonină*. Anticorp specific, cu putere opsonizantă, relativ mai termostabil decît alexina (opsonină din serul normal).

Bacterioză. Infecție determinată de bacterii.

BAC **Bacteriurie.** Prezența bacteriilor
72 în urină.

Bagdad. Rasă de viermi de mătașe din Asia Mică, cu gogoși de culoare albă.

Bagdadi. Linie de cai arabi, caracterizată prin temperament vioi, expresivitate și constituție fină.

Bagdetta persană. Rasă de porumbei pentru zbor de distanță și orientare, răspândită în Europa, originară din zona orașului Bagdad.

Baghetă. 1 — Bețișor. 2 — Baghetă de sticlă; bețișor de sticlă utilizat în lucrările de laborator, bacteriologie, chimie etc.

Bale. 1 — Imersia unui corp într-un lichid. 2 — În mod impropriu, termenul se utilizează și pentru definirea vasului în care se face imersia. 3 — În același sens se folosește în histologie, pentru definirea vaselor mici de sticlă cu diverse substanțe chimice, în care se imersează piesele histologice în timpul desfășurării tehnicii pentru colorare etc.

Bale marină. 1 — Încălzirea indirectă a unei substanțe sau a unui obiect imersat într-un lichid, cuprins într-un vas, care la rîndul lui este imersat într-un alt vas cu lichid care este încălzit. 2 — Vas special pentru operația menționată.

Balanită (gr. *balanos*: extremitatea dilatată a penisului, gland). 1 — Inflamația glandului penian. 2 — Inflamația porțiunii libere a penisului.

Balanopostită (gr. *balanos*: gland, *posthi*: prepuț, furou). Inflamația simultană a glandului, porțiunii libere a penisului și a furoului.

Balanoree. Scurgerea patologică la nivelul glandului.

Balantidioza suină. Infuzorioză provocată de *Balantidium coli* și manifestată clinic prin stare depresivă, slăbire progresivă,

anemie, hipostenie, fecale ruginii, mucoase, diaree, bulimie etc., avînd în general evoluție benignă, mortalitatea fiind mai ridicată la porcei.

Balanță furajeră. Calculul necesarului de nutrețuri pentru hrana animalelor raportat la resursele furajere disponibile, reprezentînd un procedeu metodologic de repartizare și folosire planificată a tuturor resurselor furajere.

Balanță meliferă. Stabilirea necesarului de nectar și polen și compararea cu disponibilul resurselor melifere locale, din flora spontană și cultivată.

Balbas. Rasă de oi de carne, lînă și lapte, ce se crește în zonele muntoase din Caucaz, avînd lînă groasă și mixtă, coadă grasă, bine adaptate întretinerii pe pășuni de munte.

Balenă. Mamifer acvatic din ordinul cetaceelor. Se caracterizează prin lipsa dinților și prezența în gură a unor plăci cornoase lungi (fanoane) și corp foarte mare. Se vinează pentru grăsime, fanoane și piele. Carnea servește la prepararea făinii de balenă, folosită în hrana animalelor. Cea mai cunoscută specie este balena albastră (*Balenoptera musculus*).

Balloni (proba -). Probă pentru evidențierea albuminuriei, bazată pe reacția dintre compușii protidici și molibdatul de amoniu.

Balonare, sin. *balonament*. Distensiune gazoasă moderată a abdomenului, caracterizată prin nivelarea scobiturii flancului.

Bambara, sin. *Méré*. Subrasă de bovine din Sudan, produsă prin încrucișarea dintre zebu și rasa N'Dama, apreciată pentru producția de carne și lapte.

Banda de coagulare Weltmann. Metodă de determinare a disproteinemiei, bazată pe cerce-

tarea floculării serului sangvin sub influența clorurii de calciu.

Bandaj (fr. *bandage*). Artificiu de protecție și susținere, utilizat în chirurgie, obținut prin folosirea benzilor de tifon; prin utilizare, sensul s-a deformat, lărgindu-și sfera. Nu trebuie confundat cu pansamentul.

Bantam. Rasă de găini pitice, originare din insula Iawa, cu comportament grațios și elegant. Găinile sînt foarte bune cloști și se folosesc pentru cloșirea ouălor de fazani și potir-nichi. Se cunosc mai multe varietăți, cu penaj diferit.

Bantam cu creastă bătută. Rasă de găini pitice, cu greutate corporală de cca. 500 g, cu penaj colorat, crescută în scop ornamental.

Baoule. Rasă de bovine ce se crește în Sudan și Guineea, de talie mică, greutate corporală în jur de 200 kg, cu aptitudini pentru carne. Nu se folosește la muncă.

Bară, sin. *spațiu diastemal*. Termen anatomic și de hipologie generală, utilizat pentru definirea spațiului dintre incisivi (sau canini) și primul molar (la ecvine și taurine).

Barbaresca. Rasă de oi, originară de pe coastele africane, caracterizată prin cap mare cu profil berbecat, urechi lungi și blegi, piept strîmt, membre robuste, lină grosolană, de culoare albă, citeodată colorată în roșu sau brun.

Barbioane. Aspect de stomatită catarală, întîlnit la bovine și caracterizat prin erecția evidentă a papilelor de pe mucoasa bucală, datorită tumefacției.

Barbital, sin. *Veronal*, *dimetil-maloniluree*, *acid dietil barbituric*. Pulbere cristalină albă, cu efect sedativ și hipnotic.

Barbituric. Derivat al malonilureei, avînd proprietăți sedative sau narcotice (în funcție de

doză), putînd fi folosit pentru sedația durerii sau pentru narcotiză: Evipanul, Kemitalul etc.

Barbone. Cîine cu bot lung, cu păr frizat, lung și lînos, de culoare albă, neagră sau albă și neagră. Se tunde pe partea posterioară a trunchiului și pe picioare, dîndu-i-se forme variate.

Barbota (a -). Traversarea unui lichid de către un gaz.

Barbotaj. 1 — Acțiune de barbotare. 2 — Prin lărgirea sferei, în clinica veterinară, termenul se utilizează pentru definirea prinzurilor dietetice cu alimente lichide (fierțe), barbotate prin căldură (fierbere) sau mecanic.

Barbun (lat. *Mullus barbatus*). Pește teleostean din familia mulidelor, de culoare roșiatică, cu înotătoare galbene și cu două fire lungi în formă de mustăți sub falca inferioară. Lungimea corpului depășește 25 cm. Trăiește în Oceanul Atlantic, în Marea Mediterană și în Marea Neagră. Are carne foarte gustoasă.

Barcaldine. Linie din rasa de cai Pur sînge de galop, ce se crește în U.R.S.S., caracterizată prin conformație dolicomorfă și talie înaltă.

Bardou (lat. *Equus hinus*). Hibrid obținut prin încrucișarea dintre armăsar și măgăriță, în general de talie mică, cu corpul și membrele asemănătoare cu ale măgarului, coada și coama ca la cal.

Barestezie (gr. *baros*: greutate, *aisthesis*: sensibilitate). Sensibilitatea țesuturilor, organelor și aparatelor la variațiile de presiune.

Barieră hemato-encefalică. Dispozitiv de apărare a nevraxului, rezultat la nivelul spațiului Robin-Virchow din împletirea prelungirilor celulelor nevroglie.

Barieră hemato-lichidiană. Endoteliul și în general întregul perete al vaselor meningeiene, reprezentând în mod normal un obstacol pentru trecerea unor compuși din sânge în lichidul cefalorahidian; funcția de barieră hemato-lichidiană se poate evidenția prin administrarea de compuși bromați și diferă de a barierei hematoencefalice.

Barley-beef, sin. *metoda Preston*. Sistem de îngrășare intensivă a tineretului taurin, numit și „îngrășarea pe bază de concentrate” (în special orz) sau „îngrășarea precoce”. Se obține o carcasă mai lungă, cu o dezvoltare mai pronunțată a trenului posterior, la tineret taurin în vîrstă de 8–10–12 luni, în greutate finală de 280–350 kg. Spor mediu zilnic de 1–1,1 kg și randament la tăiere de 58–60%.

Barlow (boala -), v. Boala Møller-Barlow.

Baroreceptor (gr. *baros*: greutate, lat. *recipere*: a primi). Termen definind interoceptorii sensibili la variațiile presiunii sanguine.

Baronarcoză. Narcoză la mică presiune, practică cu aparatul reglabilă.

Barotropism (gr. *tropein*: a întoarce). Proprietatea substanței vii, în virtutea căreia aceasta reacționează la contact sau la vibrații.

Barș I. Armăsar cu calități deosebite, care a jucat un rol important în formarea rasei Orlov.

Bartolinită. Inflamația glandelor Bartholini.

Bartoneleză. Boală parazitară provocată de un hematozoar (*Hemobartonella canis* și *H. felis*): eperitrozoonoză, anemia infecțioasă a pisicilor etc.

Bască. Rasă de taurine (v. Pirinei).

Basedow (boala -). Sindrom de hipertiroidie, caracterizat prin

tremurături, creșterea metabolismului bazal, tahicardie, eventual exoftalmie și modificări morfologice la nivelul tiroidei. **Bassen**]. Rasă de ciini, răspîndită în Africa.

Basset. Nume dat la diferite rase de ciini, caracterizate prin membre foarte scurte și urechi lungi, purtate în jos. Se folosesc pentru vînătoarea de vulpi și de iepuri, în special pentru vînătoarea la vizuină.

Basset albastru de Gasconia. Baset provenit printr-o mutație în secolul trecut, caracterizat prin cap alungit, urechi lungi, răsucite, păr scurt, coadă lungă, căzîndă, roba albă cu pete negre-roșcate periferice. Talie 30–38 cm.

Basset artesian normand. Nouă rasă de ciini derivată din Basetul clasic, cu un aspect mai nobil, cu corpul lung, avînd capul de lungime mijlocie, craniul lung, fruntea bombată, obrații uscățivi, cu pliuri, cu ochii mari, cenușii, cu ușor ectropion congenital, urechi lungi, fine, atașate foarte jos (sub linia ochilor) și adesea depășind lungimea botului. Părul este scurt, roba în trei culori cu pete roșcate pe cap, coada lungă, groasă la bază, subțiată spre vîrf. Talia 30–38 cm.

Basetul blond de Bretania. Rasă de ciini de vînătoare, caracterizată prin cap puțin alungit, urechi scurte, fine și suple, păr semiscurt și aspru. Roba blondă-aurie. Talia 34–35 cm.

Baset-hound. Rasă americană de ciini, cu osatura puternică și grea (raportată la talia lui relativ redusă, de 35 cm). Prezintă capul caracteristic unui ciine de vînătoare, ochii de culoare închisă, urechile atașate jos, fiind extrem de lungi, atrînde. Părul des, elastic, coada lungă, roba în general

în trei culori cu pete roșietice. Talia 35 cm.

Bastonaș gustativ. Prelungire filamentoasă situată pe polul apical al celulelor pseudosenzoriale gustative.

Bastonașe Heidenhaim. Formațiuni particulare (mitocondrii-al-filamentare), situate în zona bazală a epiteliului tubilor conorti.

Başchir. 1 — Cal local, pentru ham și samar din R.S.S. Başchiră, robust, cu picioarele adunate sub el, cu trenul anterior cam jos, rezistent, sobru, puțin pretentios la hrană și întreținere. 2 — Capră din R.S.S. Başchiră, de obicei de culoare neagră, cu puf de culoare cenușie, bună producătoare de lapte (până la 200 l lapte pe lactație).

Batal. Berbec castrat, în scopul îmbunătățirii cantitative și calitative a producției de carne și de lână.

Batcă (lat. *Blicca bjoerkna*). Pește teleostean de apă stătătoare, din familia ciprinidelor, cu corpul lat, lung de 20—25 cm. Se găsește în bălțile Dunării.

Baza spetei. Marginea dorsală a spetei, opusă unghiului glenoidal, pe care se găsește plasat cartilajul suprascapular (înlocuit la carnivore printr-o buză rugoasă epifizară).

Bazală cerebrală (lat. *A. basalis cerebrealis*), sin. *trunchiul bazal*. Arteră impară, situată pe partea ventrală a punții cerebrale și a bulbului rahidian, continuată caudal cu a. spinală mediană și terminată oral la nivelul spațiului interpeduncular, prin două sau mai multe arteriole, care se anastomozează cu comunicantele aborale ale carotidei interne. Pe traiect emite: a. cerebeloasă aborală (pară), aa. cerebeloase orale și eventual a. auditivă internă.

Bază ereditară. 1 — Totalitatea factorilor ereditari ai unei populații de animale. 2 — Expresia ereditară a unei populații.

Bază ereditară poligenă. Expresia ereditară bazată pe caractere poligene.

Bază furajeră. Sistemul de producere a nutrețurilor în agricultură și de folosire rațională a lor în creșterea animalelor. Cuprinde totalitatea resurselor furajere (pajiștile naturale, plantele cultivate, reziduurile de la diferite industrii etc.), disponibile pentru hrana diverselor specii de animale domestice, inclusiv păsările, peștii din crescătorii, albinele și viermii de mătase.

Bază meliferă. Totalitatea resurselor melifere (arbori și arbuști meliferi din păduri, pomi fructiferi și plante agricole și furajere cultivate, plante de pe pajiștile naturale, plante melifere special cultivate etc.), disponibile pentru culesul nectarului și polenului de către albine.

Baze pirimidinice. Componente ale acizilor nucleici. Se cunosc cinci baze pirimidinice izolate din acizii nucleici și anume: citozina, metilcitozina, hidroximetilcitozina, uracilul și timina, toate fiind compuși greu solubili și inexistenți în natură sub formă liberă.

Baze purinice. Componente ale acizilor nucleici. Se cunosc două baze purinice care intră în componența tuturor acizilor nucleici: adenina și guanina.

Bazihoid. Piesă impară de suspenție hioidiană, rezultată din primul arc branhiar, prezentând o apofiză orală (entoglosul sau procesul lingual), pe care se inseră mușchii limbii, două apofize caudale (tyrohialele) articulate cu cartilajul tiroidian și

BAZ un corp articulată simetric cu keratohioidele.

76

Bazin, sin. *pelvis*. Diverticul caudal al cavității abdominale (cavitate pelvină), delimitat de oasele bazinului (bazinul osos), respectiv de cele două coxale (latero-ventral), de sacrum (dorsal) și eventual de primele vertebre caudale. În constituția pereților bazinului intră, în plus, ligamentele sacro-sciatice și zona profundă a mușchilor glutei, delimitând un spațiu diverticular parțial captușit de peritoneul zonal, care formează o serie de funduri de sac (sacro-rectal, recto-genital, genito-vezical, vezico-pubian), înapoi cărora se găsește spațiul retro-peritoneal.

Bazinet (renal). Spațiul diverticular al sinusului renal, rezultat din unirea calicelor renale, de la baza papilelor renale.

Bazioccipital. Nucleul osos al occipitalului, din care va rezulta apofiza bazilară, care se articulează cu bazisfenoidul (formind împreună baza craniului), limitind medial găurile sfișiate.

Bazioglos (lat. *M. hyoglossus*), sin. *marele hyoglos*. Mușchi principal, lătit, cu fibre oblice, situat la baza limbii, inserat caudal pe bazihioid și acționind ca repulsor lingual și coboritor al bazei limbii.

Bazipodiu. Zonă autopodială corespunzind regiunii carpiene (tarsiene), formată dintr-o mulțime de oase scurte și diferențiate. *Bazipodiu toracal (carp)* este format în principal din opt oase, plasate pe două rinduri: proximal (pisiform, piramidal, semilunar, scafoid) și distal (unciform, capitat, trapezoid, trapez). La rumegătoare, capitulul este sudat cu trapezoidul (capitato-trapezoid), iar la carnivore, scafoidul este unit cu semilunarul (scafo-lunar).

Bazipodiu pelvin (tars) cuprinde în rindul proximal două oase (astragal, calcaneu) și în rindul distal o serie de oase cuneiforme și cuboidul, grupate în jurul unui os central (scafoidul), care la taurine, ovine și caprine este unit cu cuboidul (cubo-scafoidianul).

Bazisfenoidul. Nucleul osos al sfenoidului, situat pe linia mediană, stabilind legătura între presfenoid și bazioccipital, formind împreună baza craniului, pe fața dorsală fiind excavat de o fosetă hipofizară (*Sella turcica*), limitată caudal de dosul șei turcești și lateral de un șanț carotic, un șanț maxilar și un șanț troclear. Pe fața ventrală se găsește un șanț vidian și canalul nervului pterigoidian.

În zona de continuitate cu aripile caudale ale sfenoidului, marginea caudală prezintă trei incizii (carotică, ovală și spinoasă), mai evidente la cabaline. În timp ce marginile laterale concură la delimitarea găurilor sfișiate. La limita de sudură cu presfenoidul se găsește situat hiatusul orbitar.

Bazinului (articulația -). Complex articular care leagă coxalele între ele (simfiza ischio-pubiană) și coxalele la sacrum (articulațiile sacro-iliace).

Bazna. Varietate de porci, cu însușiri mixte (carne și grăsime), creată în jurul anului 1873, în localitatea Bazna, prin încrucișarea rasei Mangalița (varietatea blondă), cu rasa Berk. Indivizii au culoarea neagră, întreruptă de o dungă albă în dreptul spetelor.

Bazofil. 1 — Cu afinități pentru baze (pentru coloranții bazici). 2 — Leucocit bazofil.

Bazofilemie. Ansamblul leucocitelor bazofile din singe.

Bazofilie. 1 — Afinitate pentru coloranții bazici. 2 — Creșterea

numărului de leucocite bazofile (leucocitoza bazofilică).

Bazofilism, sin. *boala* sau *sin-dromul lui Cushing*. Stare determinată de endocrinoze anterohipofizare (adenom bazofilic ș.a.) sau suprarenale, manifestată clinic prin obezitate, leziuni distrofice cutanate, hiperglicemie și glicozurie insulinorezistente etc.

Bazan. Rasă locală de porci, rustică, cu aptitudini mixte, formată și crescută în Spania de nord.

Bălan. Culoare simplă (v. Albă).
Băltăreț. Rasă primitivă locală de porci, pe cale de dispariție, răspândită în lunca inundabilă a Dunării.

Băltată. Culoare compusă, formată din zone mari cu fire de păr de culoare albă, neregulate, pe un fond negru sau roșu, sau de zone negre ori roșii pe un fond alb. În primul caz se numește bălțat roșu sau negru (cu alb), iar în al doilea caz bălțat alb (cu roșu sau negru).

Băltată alb cu negru germană. Rasă de taurine (v. Deutscher Schwarzbunter).

Băltată alb cu roșu germană. Rasă de taurine (v. Deutscher Rotbunter).

Băltată cu negru. Rasă de taurine, formată în U.R.S.S., adaptată la condițiile pedo-climatice locale, specializată în producția de lapte.

Băltată cu roșu. Rasă de taurine (v. Simmental).

Băltată cu roșu de Frinlana. Rasă de taurine (v. Frinlana).

Băltată germană. Rasă de taurine, ce se crește în R.F. a Germaniei, specializată în producția de lapte.

Băltată-Poland-China. Rasă de porci (v. Poland China).

Băltată românească. Rasă de taurine cu însușiri mixte (lapte și carne), creată la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al

XX-lea în Transilvania, Banat și Bucovina, prin încrucișarea vacilor locale din rasa Sură de stepă cu taurii din rasa Simmental. Are culoarea bălțată albă cu galben, este precoce, rezistentă, adaptată la condițiile locale de mediu. Greutatea medie a vacilor este de 550 kg și producția anuală de lapte de 3 000 l.

Băltată ungurească. Rasă de taurine, creată în R.P. Ungară, prin încrucișarea taurinelor locale cu rasa Simmental, cu aptitudini pentru lapte și carne.

Bănuț. Cicatricula sau discul germinativ la ouăle de păsări.

Bărboasă (lat. *Bothriochloa ischaemum*). Specie de plante din familia gramineelor, răspândită pe pajiștile naturale din zona de stepă și silvostepă, rezistentă la secetă, consumată de animale mai ales în prima fază de vegetație.

Bedlington-terrier. Cîine puternic, agil, rezistent, bățios, cu aspect ovin. Craniul este strîmt și rotunjit, urechile moderate, purtate spre înainte, acoperite cu peri fini. Părul buclat este dur, neted pe părțile laterale ale corpului, lung și moale în partea ventrală. Prezintă un moț pe cap. Roba gri-albăstruie sau maron-roșcătă. Coadă este lungă și groasă la origine, subțindu-se spre vîrf și cu franjuri. Talie 38—40 cm.

Bedsonia (grupul-), sin. *grupul O.P.L.* (ornitoză-psitacoză-limfogramulomatoză), *grupul Miyagawanella*, *grupul Pararickettsia*, *Neorickettsia* etc. Grup de microorganisme ce ocupă în sistematica microbiană o poziție intermediară între virusurile mari și rickettsii, cu posibilitatea infectării a foarte numeroase specii de păsări și mamifere; infecțiile evoluează deseori inaparent sau contri-

buie la declanșarea altor infecții în perioadele de dezechilibru organic, urmate de avorturi, diferite semne de organ și chiar mortalitate mărită.

Beef Shorthorn. Tip de taurine (v. Shorthorn).

Begait. Rasă de taurine din Eritreia, producătoare de carne de foarte bună calitate și cu aptitudini mai reduse pentru muncă. Vacile dau în medie 6 l de lapte pe zi.

Behic (gr. *behos*: tuse). Calmant al tusei, acționând prin diminuarea tonusului centrilor tuse-geni (codeina ș.a.), a sensibilității mucoaselor reflexogene (ceaiuri ș.a.) sau prin înlăturarea cauzelor tusei, cum ar fi secrețiile (expectorantele ș.a.).

Beladonă. 1 — Herbaceu veninos conținând un alcaloid (atropina). 2 — Drogul conținut de plantă.

Belă. Varietate de oi țigăi, cu lina și jarul de culoare albă. Se caracterizează prin lină și constituție fine și prin rezistență diminuată.

Beldiță (lat. *Alburnoides bipunctatus*). Ciprinid, de talie mijlocie (10—15 cm), cu spinarea albăstruie-verzuie, sclipitoare, cu cîte două linii întrerupte, paralele, pe părțile laterale. Trăiește în riuri de munte cu ape limpezi.

Belgian. 1 — Rasă de cai grei din Belgia, una din cele mai răspândite și mai importante rase de cai de tracțiune. Are două varietăți deosebite: brabantonă și ardeneză. 2 — Rasă de iepuri de casă, apreciată pentru calitățile cărnii sale. 3 — Rasă de cîini, folosiți pentru pază și vinătoare.

Bélier. Rasă franceză de iepuri, de talie mare, cu roba de diferite culori, cu o marcantă convexitate a oaselor nazale, ceea ce face ca profilul feței să fie asemănător cu cel de oaie, cu

urechi mari, lungi și căzînd lateral, atingînd solul.

Bellfounder. Armăsar întemeietor de linie, din rasa Trăpaș american.

Belted Galloway. Rasă de taurine de carne, originară din Anglia. Se caracterizează prin conformație tipică de carne, prin lipsa coarnelor, cu roba de culoare neagră și un brîu de culoare albă ce înconjoară trunchiul, păr abundent, lung și frizat, foarte rustică și rezistentă la condițiile de climă. Se îngrașă ușor și dă carne de bună calitate.

Bend'or. Linie importantă din rasa de cai Pur singe de galop, ce se crește în U.R.S.S., caracterizată prin cai masivi, puternici, foarte buni pentru cursele de fond.

Beni-Ahsen. Varietate de oi din rasa Atlantică, care produce cea mai bună lină marocană.

Beni-Guil. Subrasă de oi din rasa „Oaia platourilor marocane”. Produce carne gustoasă, foarte apreciată pe piețele franceze.

Beni-Meskine, sin. *El Borouj*, *Sellat*. Subrasă de oi din rasa „Oaia platourilor marocane”, caracterizată prin osatură mai fină, cu o greutate corporală de 45—50 kg și un randament de abator de 50%.

Benedrină, sin. *Amfetamină*, *sare sulfurică a beta-fenilisopropilaminei*. Succedaneu adrenalinic, cu acțiune simpaticomimetică și excitantă encefalică.

Benzoat de sodiu (lat. *Natrium benzoicum*). Pulbere cristalină albă, cu acțiune expectorantă, antiseptică, coleretică, antipiretică, antitimpanică etc.

Benzonaftol (lat. *Naphtolum benzoicum*). Ester benzoic cristalin, alb, cu acțiune antiseptică gastrointestinală.

Berbec englez. Rasă de iepuri de carne, cu greutate corporală de 3—6 kg, precoci, cu blănița neagră sau cenușie, ochi bruni, urechi foarte lungi, atîrnînde, capul cu profil berbecat. Are aptitudine accentuată de îngrășare, produce carne de calitate superioară și blăniță apreciată pentru desimea firelor.

Berbec francez. Rasă de iepuri de carne, cu greutate corporală de 5—12 kg, cu blăniță galbenă sau de culoare sălbatică, ochi bruni, urechi lungi, cap berbecat, aptitudini pentru producția de carne.

Berbec german. Rasă de iepuri de carne, cu greutate corporală de 5—12 kg, cu blănița de culoare cenușie, neagră-albăstruie, albă sau chinchilla, ochi bruni sau albi la varietatea albă, urechi lungi, cap berbecat, cu aptitudini pentru producția de carne.

Berberă, sin. *Barbă.* Rasă de cai din nordul Africii, cu statură de 1,50 m, cap mare cu profil drept sau convex, spinare dreaptă, citeodată arcată, crupă scurtă, torace profund, aplomburi defectuoase. Calul respectiv este foarte rustic, are o mare rezistență, folosindu-se pentru șa, tracțiune ușoară și pentru producția de cățiri.

Berc belgian. Rasă de găini de ornament, bearcă (caracterizată prin lipsa pigostilului și prin atrofierea vertebrelor cocciene).

Berc japonez. Rasă de găini de ornament, bearcă.

Berck, sin. *Berkshire.* Rasă de porci de culoare neagră, cu rîtul și extremitățile albe, cu producție mixtă (carne și grăsime), creată în Anglia. Caracterizată prin talie mijlocie, cap mic și concav, urechi lungi și drepte, picioare scurte și puternice. A participat la formarea porcului de Bazna.

Berenil, sin. *diaceturat de di (4-amidinofenil)-triazen (N-1,3)* Chimioterapic prezentat sub formă de pulbere gălbuie, activ în hemosporidioze.

Bergamască. 1 — Rasă de oi, apreciată pentru dezvoltarea sa și aptitudinea de carne, caracterizată prin cap mare cu profil berbecat accentuat, trunchiul bine dezvoltat, crupă largă, picioare relativ lungi, lînă în general albă și grosolană. 2 — Rasă de cîini ciobănești, de statură medie, cu păr foarte abundent, lung, ondulat, de culoare cenușie cu pete albe, sau neagră, roșcată, izabelă. Este o rasă rustică, adaptată la regiunile muntoase.

Beri. Rasă de taurine (v. Arado).

Beri-beri (cuvînt cingalez însemnînd „mare slăbiciune”). Boală provocată de carența în vitamina B₁, caracterizată prin tulburări nervoase, digestive, cardiace, edeme etc.

Bernardin. Rasă de cîini (v. Saint-Bernard).

Berrichonne, sin. *Berry.* Rasă de oi pentru carne crescută în Franța și care împreună cu rasa Merinos este cea mai răspîdită. După numele zonelor unde se crește, se disting: rasa B. d'Indre și rasa B. de Cher.

Besredka (metoda). Metodă de desensibilizare, presupunînd practicarea cu cîteva minute înainte de administrarea dozei totale, a unei injecții de tatonare cu o cantitate redusă din serul față de care se bănuiește existența unei sensibilizări.

Bestujev. Rasă de taurine ce se crește în U.R.S.S., formată prin încrucișări complexe între diferite rase. Se caracterizează prin constituție robustă, cu bune aptitudini pentru carne și lapte gras.

Betalizina. Component seric cu efect bactericid (alături de alexină, lizozim, leucine etc.),

BET **Betanaftol.** Pulbere cristalină sau lamelară roșcată, cu acțiune externă antiseptică, anti-pruriginosă și antiparazitară.

80

Bethel. Soi nou de soia, creat în S.U.A., avînd flori albe, semințe galbene și hilul galben, cu conținut de ulei și proteină ridicat, rezistent la nematodul *Meloidyne incognita* și la pătarea păstărilor provocată de ciuperca *Diaporthe phaseolorum*.
Beta-oxiglutamic (acid-). Aminoacid derivat hidroxilat al acidului alfa-aminoglutamic, intrînd în componența diverselor protide.

Bezoar (persian *padzahar*: contratoxină), sin. Bezoard. 1 — Formațiune calcaroasă intragastică (eventual intraintestinală), cu volum considerabil, rezultată prin aglomerarea, precipitarea și agregarea într-o singură masă a alimentelor nedigerate (fitobezoar) sau a firelor de păr deglutate (trichobezoar): bezoarul oriental se formează în stomacul glandular al gazelei, bezoarul occidental în cheagul de la cămilă, lamă etc.2 — Specie de capră sălbatică (lat. *Capra aegargus*) din Asia Mică, reprezentînd unul dintre strămoșii caprei domestice.

Bianco. Hibrid de viermi de mătase, originar din Italia, cu gogoși albe. Se crește și în țara noastră.

Biban (lat. *Perca fluviatilis*). Pește teleostean (percid), răpitor, de apă dulce, de 25—30 cm lungime, cu două aripioare dorsale (prima cu spini), pe flancurile corpului avînd 5—9 dungi negre transversale.

Biban soare (lat. *Lepomis gibbosus*). Pește teleostean, originar din America, lung de 10—20 cm, colorat verde-albăstrui, cu strălucire metalică, irizantă, cu pete portocalii și verzi.

Biber v. Castor,

Biber de baltă, v. Nutria.

Biberet. Blăniță de culoare maro-roșcată, obținută prin sacrificarea mieilor carnabat la vîrsta de 3—4 luni. Blănița, tunsă la înălțimea de 1,5 cm, imită blana de biber.

Bibilica (lat. *Numidameleagris*). Pasăre domestică din familia fasianidelor, originară din Africa, cu penajul pestriț (cenușiu cu alb) sau alb, cu o proeminență cornoasă pe cap; greutate 1—2,5 kg, cu o producție anuală de 60—70 ouă.

Biceps. 1 — Cu două capete. 2 — Mușchi care, la una din extremități, prezintă două tendoane.

Biceps brahial. Mușchi din regiunea brațului, prezentînd (la animalele domestice) tendoanele proximale nedistincte (unite) și inserate pe tuberozitatea supra-glenoidală a spetei, alunecînd prin șanțul intertubercular (cu ajutorul unei punți sinoviale) și avînd extremitatea distală inserată pe tuberozitatea radială (bicipitală). La cabaline (și parțial la rumegătoare) prezintă în lungimea lui o lamă fibroasă (tendon intermediar), care concură la formarea aparatului pasiv, proximal apărînd ca o continuare a tendonului propriu-zis, iar distal, printr-o lamă detașată, se inseră pe extremitatea proximală a radiusului, în timp ce restul tendonului se unește cu extensorul carpo-radial.

Biceps femural. Mușchi din regiunea postero-laterală a coapsei, compus dintr-o porțiune cranială (paramerală) prismatică și o porțiune caudală (bicipitală), avînd un rol principal în flexiunea gambei, în propulsie, cabrare etc. Inserția proximală multiplă (pe spina sacrată, fascia gluteană, tuberozitatea ischiatică etc.) apare cu aspect variat de la specie la specie. La animalele mari, pre-

zintă o inserție de traiect, pe fața caudală a femurului. Distal, se inseră pe ligamentul tibio-patelar lateral, concurând printr-un grup de fibre tendinoase (laniera fibroasă) și la formarea coardei jaretului, o altă parte din fibrele respective ținându-se cu fascia gambieră.

Bicepsului (lat. *A. bicepsalis*). Arteriola fină, colaterală a arterei brahiale (umerale), la nivelul treimii proximale a brațului, de unde se îndreaptă cranial, pentru a-și dispersa terminalele în m. biceps și m. coraco-brahial. La cal, în general, are origine comună cu a. circumflexă humerală cranială.

Bicipital. Care se referă la biceps: culisa bicipitală, tuberozitate bicipitală etc.

Bicromat de potasiu (lat. *Kalium dichromicum*). Compus cristalin roșcat, cu acțiune vezicantă sau caustică, cu utilizări în laboratorul clinic etc.

Biellese. Populație ovină răspândită în nordul Italiei, caracterizată printr-o bună producție de carne, de lână (3 kg în medie) și de lapte (80—100 l pe lactație) și prin frecvente fătări gemelare și trigemelare.

Bietilxantogen, sin. *Preparat K, B.E.K., Aulin*. Derivat organic sintetic al sulfului, cristalin, gălbui, cu acțiune anti-parazitară externă.

Bifid. Cu extremitatea despicată în două. Termenul se utilizează în anatomie, mai ales pentru a se defini aspectul unor apofize cu două vîrfuri, a unor tendoane despicate în două la zona de inserție etc.

Biflex (canal). Formațiune canaliculo-glandulară (glanda interdigitală), situată în regiunea acropodială la ovine. Cu aspect de fund de sac cutanat, îndoit pe el însuși și plasat între cele două pliuri ale pielii spațiului interdigital, prezintă o extremitate

orientată în profunzime și un canal a cărei deschidere este mascată de un mănunchi de peri.

Biflexită. Inflamația canalului biflex la rumegătoarele mici, (nu trebuie confundată cu panarițiul și nici cu flegmonul canalului biflex). Provoacă de iritații sau traumatisme, se manifestă prin inflamație evidentă la nivelul deschiderii canalului (sensibilitate, congestie, burelet deformat, horipilație zonală, eventual șchiopătură etc.).

Bifurcație. Despăcare. Termenul se utilizează mai ales în anatomie, pentru definirea raporturilor de continuitate vasculare, nervoase, tendinoase etc. (nu se va spune deci „rădăcină dentară bifurcată” ci „bifidă” așa cum nu se va spune „arteră bifidă” ci „bifurcată”).

Bigeminism, v. Alloritmie

Bigia alpină, sin. *Brună alpină*. Rasă italiană de taurine folosită mai ales pentru muncă, cu greutate corporală de 500—550 kg (la vaci) și robă de culoare cenușie, cu fire albe.

Biodură de mercur (lat. *Hydrargyrum bijodatium*). Pulbere roșie utilizată pentru acțiunea vezicantă.

Bilateral. 1 — Care are două fețe. 2 — Care se raportează la cele două părți simetrice ale corpului sau ale aceluiași organ: simetrie bilaterală (cu două jumătăți, respectiv cu două părți egale) etc.

Bilă (lat. *bilis*; fiere). Lichid filant, vîscos, ușor alcalin, cu gust amar, produs de ficat (secreție exocrină) și cu rol deosebit în digestia și absorbția grăsimilor. Secretată de celulele hepatice, bila este eliminată prin canalele intercelulare, intralobulare, pasaj Herring, canale interlobulare, intrahepatice, depozitându-se în vezica biliară, de unde este eliminată prin canalul cistic și coledoc, în quo-

BIL den. Conține acizi biliari, săruri biliare, pigmenți biliari etc.

82

Biliar. Care se referă la bilă: canale biliare (prin care se scurge bila), funcție biliară (producerea bilei), vezică biliară (rezervor de colectare a bilei produsă de ficat), insuficiență biliară etc.

Bilirubină. Pigment fundamental în bilă, căreia îi imprimă o culoare aurie (în momentul când este secretată).

Bilirubinemie. Titrul bilirubinei din plasma sangvină; „bilirubina indirectă“ se colorează cu reactivul diazo numai după adaosul de alcool (reacție Hijmans van den Bergh indirectă), datorită cuplării cu proteinele plasmatică; din contră, în anumite ictere, reacția se produce fără adaos de alcool (bilirubină sau reacție Hijmans van den Bergh directă); această din urmă formă a bilirubinei (bilirubingluconatul) este singura care poate filtra prin riniichi, determinând, în cursul anumitor ictere, bilirubinuria.

Bilirubinurie, v. Bilirubinemie.

Biliverdină. Produs de oxigenare al bilirubinei, prezent în bilă, căreia îi imprimă o culoare verzuie.

Bilogeneză (gr. *gemma*: a face). Totalitatea fenomenelor de producere a bilei.

Bilos, sin. *bilios*. 1 — Care abundă în bilă. 2 — Care are caractere asemănătoare cu ale bilei.

Binar. 1 — Sistem de enumerare ce are ca bază doar două semne. 2 — Sistem de enumerare care are ca bază cifra doi (din doi în doi, doi cite doi).

Binda. Rasă de taurine (v. Burlina).

Binocular (lat. *bis*: de două ori, *oculus*: ochi). 1 — Cu doi ochi. 2 — Aparat optic cu două oculare: microscop binocular etc.

Bioblast. Termen arhaic utilizat de Altmann pentru a defini (la sfârșitul secolului XIX) granulațiile mitocondriale.

Biocatalizator. Substanță care modifică viteza reacțiilor biochimice, fără a intra în componența produsului final de reacție, având un rol deosebit în chimia celulară.

Biocenoză (gr. *bios*: viață, *koinos*: comun). Totalitatea organismelor vegetale și animale care populează un anumit mediu (biotop), cu condiții de existență relativ uniforme, create în mod natural sau artificial. Studiul biocenozelor are importanță în aclimatizarea unor plante și animale, în elaborarea măsurilor de profilaxie, în combaterea dăunătorilor etc. (v. și Biotop).

Bioclimatologie. Ramură a climatologiei care studiază influența climei asupra organismelor vii.

Biodynamic. Care concură sau are contingente cu dinamica proceselor desfășurate în materia vie. |

Biofite (bacterii-), sin. *bacterii* sau *microorganisme temperate*. Microorganisme care nu produc tulburări organismelor-gazdă, decît cel mult sub influența unor cauze ocazionale.

Biofittism, sin. *biofizie*. În virologie, înseamnă conservarea unui virus într-o celulă, fără a determina perturbări ale acesteia.

Biogen (gr. *genesis*: facere). Care concură la producerea și desfășurarea proceselor ce caracterizează viața.

Biogeneză. Teoria modului și acțiunii de producere (aparitie) a substanței vii.

Biogeografie. Știința care studiază repartitia biocenozelor, fauna și flora diferitelor regiuni ale globului terestru.

Biognoză. Studiul cunoașterii proceselor care se desfășoară în materia vie.

Biologie (gr. *bios*: viață, *logos*: vorbire, doctrină). Știința care se ocupă cu studiul vieții și al formelor vii, în sens larg cuprinzând toate științele naturale (inclusiv medicina și medicina veterinară). În sens restrâns, abordează problemele fundamentale (geneză, evoluție, reproducție, ereditate, creștere), în sensul lor cel mai general.

Biometrie. Ramură a biologiei care aplică în studiul ființelor vii metoda statistică și calculul probabilităților.

Bione. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile ovale, de culoare galbenă.

Bioplasmă. 1 — Materia organică vie care intră în constituția tuturor viețuitoarelor. 2 — Substanța vie a celulei (fără incluziuni), reprezentând întregul corp al celulei, inclusiv porțiunile diferențiate (nucleu, centru celular, condriom etc.).

Biopsie (gr. *bios*: viață, *ops*: vedere). Recoltarea pe viu a unei porțiuni de organ sau de țesut în vederea efectuării unui examen.

Bios I, sin. *mezoinozitol*. Frațiune din complexul B care împreună cu colina face parte din factorii lipotropi sau de protecție pentru ficat.

Bios I.A, sin. *acid pantotenic*, *factor antidermatitic*, *factor anticanceritic*, *filtrat factor*, *factor antiigri*. Constituent al coenzimei A, participând la reacțiile de degradare a acizilor grași și sterolilor.

Bios II. A. Factor identificat de unii cercetători cu vitamina B₃ (din B complex).

Bios II. B, sin. *acid paraminobenzoic*, *vitamina P.A.B.*, *vitamină H₂*. Component din grupul complexului B, fiind un factor de creștere pentru bacterii,

avînd și acțiune anticanceritică. Sulfamidele au acțiune antivitamină H.

Bioscopie. 1 — Observația vieții (a proceselor vitale). 2 — Studiul vieții pe bază de observație.

Biosinteză. Formarea unei substanțe organice într-un organism viu.

Biostimulare. 1 — Acțiunea de stimulare a organismului viu cu ajutorul biostimulinelor și biostimulatorilor. Nu se va face confuzie între biostimulare și fortificare, stimulare organică, tonificare prin diverse substanțe sau vitamine, de pildă, vitaminele nefiind biostimulatori, ci produse naturale. 2 — Prin utilizare incorectă, adesea se caută extinderea termenului, considerîndu-se drept biostimulare orice acțiune de trezire a forțelor organice, prin orice substanță organică.

Biostimulator. 1 — Substanță care conține biostimuline. 2 — În mod impropriu se utilizează ca echivalent pentru biostimuline. 3 — Substanțe prin care se obține o biostimulare (factori de biostimulare).

Biostimulină. Factor infinitezimal, indefinit, nedozabil și adesea neidentificabil, rezultat dintr-o reacție a țesuturilor vii menținute în condiții improprii și eliberat cînd țesuturile sînt reintegrate în condiții organice normale. Biostimulinele au un efect stimulator atît asupra zonei în care au fost implantate țesuturile, cît și asupra organismului în totalitatea lui. Nu orice substanță stimuloare — fie ea chiar și organică — este o biostimulină, ci numai acelea care au fost obținute în condițiile amintite. De asemenea, nu ori ce stimulator al funcțiilor organice poate fi considerat ca biostimulină. De exemplu, vaccinurile și alte substanțe

biologice similare nu sînt biostimuline.

Biot (**respirație de tip-**), sin. *respirație meningiană*. Tulburare a ritmului mișcărilor respiratorii, caracterizată printr-o perioadă de apnee, ce intervine după cîteva mișcări respiratorii normale; implică disfuncțiunea centrilor respiratorii nervoși (toxiemii, septicemii, encefalite etc.).

Biotaxie (gr. *bios*: viață, *taxis*: aranjament). Parte din studiul biologic care urmărește erarhizarea ființelor vii (considerate static) într-o schemă generală. Există o biotaxie botanică, alta zoologică, o biotaxie generală, alta specială, descriptivă etc. Biotaxia se axează pe corelații morfologice și are ca obiect eșafodarea diverselor teorii și speculații biologice.

Bioterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea preparatelor biologice, noțiunea avînd o sferă extrem de largă, cuprinzînd vaccinurile, preparatele histoterapice, opoterapice etc.

Biotina, sin. *vitamina H*, *coenzima R*, *vitamina antiseboreică*. Se găsește împreună cu complexul B în ficat etc., carența ei provocînd slăbirea rezistenței organice, slăbirea ongoanelor la scroafă, pododermatite, artrite etc. La puii de găină dă perozis congenital (prin asociere cu lipsa acidului pantotenic etc.), ataxie, deformări scheletice, sindactilie, cheloză, dermatite etc.

Biotop (gr. *bios*: viață, *topos*: loc). 1 — Mediu geografic circumscris, cu anumit ansamblu de factori abiotici (umiditate, temperatură etc.) sau biotici (vegetale, animale). 2 — Ansamblu de specii animale și vegetale care își desfășoară viața în acest cadru, numit și bioceoză.

Biotropism. Proprietatea unor microbi sau virusuri de a nu se putea dezvolta decît în organisme vii.

Bioze. Termen utilizat pentru definirea glucidelor care au în formula lor doi atomi de carbon.

Biped. 1 — Cu două picioare. 2 — În clinica veterinară, termenul se utilizează pentru definirea ansamblului a două membre; biped anterior (cele două membre) toracale considerate împreună), biped posterior (membrele pelvine considerate împreună), biped lateral drept sau stîng, biped diagonal.

Birmană. Rasă de pisici, cu mască specifică și coadă stufoasă, originară din Asia de sud, crescută pentru ornament. **Biruînța** 12. Soi valoros de soia, creat prin selecție, cu conținut de 47% albumină în boabe.

Bisexuat, sin. *hermafrodit*. Cu dublu sex.

Bisturiu. În sens restrîns și precis, sub acest termen se definește un instrument tăios, cu lamă pliantă sau detașabilă și protejată, utilizat în chirurgie. În sens larg și uzual, termenul de bisturiu este folosit și pentru scalpel (cu lamă nepliantă și neprotejată).

Bisturiu electric. Ustensilă chirurgicală servind la secționarea sau coagularea țesuturilor, utilizînd curentul de înaltă frecvență, aplicat prin intermediul electrozilor; poate avea diverse forme.

Bisturnaj (lat. *bis*: doi, *turno*: a întoarce). Metodă primitiv-arhaică, bazată pe arterectomie, prin torsionarea manuală a fiecărui testicul în interiorul pungii testiculare, fără incizia acestora, urmărindu-se atrofia testiculului prin denutriție. Se mai practică uneori la taur și berbec.

Bivalv. Care are două valve: speculum bivalv etc.

Biventer (lat. *M. biventer mandibulae*). Mușchi masticator, antagonist al ridicătorilor mandibulari.

Biventric (nerv-) lat. *N. biventricus*, sin. *nervul digastric*. Ramură detașată din intermediofacial și distribuită mușchiului biventer.

Bivitelini (gemeni-). Falși gemeni care provin din dezvoltarea a două ovule diferite, fecundate separat, dar dezvoltate simultan în cursul aceleiași gestații.

Bivol african (lat. *Bos caffer*). Specie de bivoli sălbatici, foarte violenți, nedomestițiți.

Bivol indian (lat. *Bos bubalus*). Specie de bivoli care se găsesc în stare sălbatică în Asia meridională. În stare domestică se crește în India, Peninsula Balcanică, România, Ungaria și Italia, pentru muncă și pentru lapte.

Bivoli. Denumire generică dată speciei bubaline.

Bivoltin. Termen folosit pentru definirea raselor de viermi de mătase din Extremul Orient, care dau două recolte de gogoși pe vară.

Bizam (lat. *Fiber zibeticus*), v. Ondrata.

Bizo. 1 — Plan intermediar între două suprafețe vecine tăiate în unghi. 2 — Tăiat în plan înclinat.

Bizon (lat. *Bison bison*), sin. *zimbbru*. Mamifer din familia bovideelor, de talie mare, cu gît scurt, frunte bombată, coarne mici, cu păr lung și stufos pe părțile anterioare ale corpului, pe cale de dispariție în Europa, păstrându-se doar în rezervații naturale și răspândit în preeriile din America de Nord.

Black Norfolk Fenomenon. Armăsar creator al unei linii prin-

cipale din rasa de cai anglo-normandă.

Blackfaced, sin. *Scoțiană*. Rasă de oi, caracterizate printr-o statură relativ redusă, trunchi bine dezvoltat, cap de culoare neagră, cu coarne, membre scurte de culoare neagră, lină foarte lungă și grosolană.

Blastocel (gr. *blastos*: germene, *koilos*: cavitate). 1 — Macula germinativă. 2 — Cavitatea de segmentație în faza de morulă.

Blastocist. 1 — Veziculă germinativă. 2 — Blastulă.

Blastoderm. Stratul superficial al morulei, realizând o placă discoidală (blastodisc).

Blastem (gr. *blastema*: germinație). Noțiune arhaică ce încearcă să definească un element biologic complex, din care s-ar forma celulele.

Blastem subperiostal. Strat proliferativ subperiostal.

Blastematic. 1 — Care se raportează la blastem. 2 — Care provine din blastem.

Blastogeneză. Primul stadiu de dezvoltare a embrionului, cu formarea blastodermului.

Blastomere. Celulele rezultate din diviziunea zigotului în prima fază de diviziune.

Blastomicete. Familie de ciuperci care se înmulțesc prin înmugurire: drojdia de bere, diverse mucegaiuri etc.

Blastomicoză. Afecțiune provocată de un criptococ asemănător cu cel care produce limfangita epizootică și manifestată clinic prin leziuni ulcerative ale pleoapei a III-a și căilor lacrimale.

Blastopor. Orificiul de comunicare cu exteriorul al arhenteronului.

Blastopor embrionar. Porțiunea din foițele blastodermice care va da naștere foițelor embrionare.

Blastulă. Formațiune monodermică, marcând un stadiu în di-

viziunea zigotului și formarea embrionului, stadiu în care celele rezultate sînt situate pe un singur rînd (blastodermul), în jurul unei cavități centrale.

Blefarită (gr. *blepharon*: pleoapă). Inflamația pleoapelor, distingîndu-se: blefarite ciliare sau marginale (localizate la marginea liberă a pleoapei), totale (afectînd pleoapa pe toată întinderea ei), simple, complicate, traumatice, simptomatice etc. Tiloza, madaroza sau sicoza sînt forme de blefarită (în mod obișnuit marginală).

Blefarofimoză (gr. *blepharon*: pleoapă, *fimosus*: ligatură). Strîmtarea fantei palpebrale, putînd fi congenitală sau cîștigată în urma traumelor palpebrale, conjunctivitelor, blefari-telor etc.

Blefaroplast. Aparat corpuscular bazal, intracelular, compus dintr-un diplosom al cărui centriol emană un flagel fin.

Blefaroplastie (gr. *plassein*: a forma). Operație chirurgicală reparatorie, bazată pe remodelarea pleoapelor, utilizînd incizii accesorii, deplasări și mobilizări de lambouri conjunctivale sau cutanate (în entropion, ectropion etc.) sau porțiuni cutanate grefate.

Blefaroptoză (gr. *ptosis*: cădere). Tulburare în statica și dinamica pleoapelor, care nu mai pot fi decît parțial mobilizate, acoperind parțial corneea, datorită unui obstacol mecanic (pseudoptoză) sau unei paralizii (ptoză paralică), putînd fi congenitală sau cîștigată.

Blefarostat. Instrument oculistic utilizat pentru menținerea la distanță a pleoapelor, imobilizarea lor și mărirea fantei palpebrale, în timpul examenului ocular sau al operațiilor pe bulbul ocular.

Bleimă. Leziune la nivelul țesutului velutos sau al podofilu-

lui plantar, consecutivă traumatismelor mecanice.

Blenenterie. Termen arhaic pentru diaree.

Blenocistită. Termen pentru definierea cataratului vezical cronic.

Blenoftalmie (gr. *blenna*: mucus). 1 — Inflamația catarală a conjunctivei. 2 — Secreție conjunctivală (nu lacrimală) exagerată.

Blenoree (gr. *blenna*: mucus, *rhoa*: flux, scurgere). Scurgere genitală muco-purulentă, fără inflamație acută.

Blenotoree. Scurgere auriculară, în catarul auricular.

Blocaj. 1 — Stare organică reacțională bazată pe fenomenul de interferență, întîlnită în unele boli virotice în care se consideră că infectarea unui virus atenuat la debutul bolii ar putea provoca instalarea unei stări de interferență — prin angrenarea celulelor bolnave, împiedicînd astfel declanșarea bolii de către virusul natural, în virtutea principiului primului ocupant. 2 — Întreruperea unui efect. 3 — Interceptarea pe parcurs a unui efect biologic și întreruperea mecanismului de finalizare.

Blocaj novocainic. Utilizarea novocainei în soluție slabă (de 0,25%) cu scop infraanestezic-terapeutic, în virtutea principiului antiparabolic. Blocada novocainică nu este o anestezie, ci din contra, o excitație slabă a unui nerv scos din faza de inhibiție parabolică. Soluțiile de novocaină mai concentrate produc anestezie, deci un fenomen parabolic, și nu o infraanestezie, care este un fenomen antiparabolic. Anestezia întreprinde sau suspendă excitabilitatea și conductibilitatea nervoasă (neurotomie chimică), în timp ce blocajul novocainic (infraanestezia) creează noi condiții de conductibilitate, modi-

ficind metabolismul și scoțind nervul din starea de parabloză.

Bloc cardiac. Îngreuierea sau suprimarea transmiterii stimulilor de la atriile spre ventricule, din cauza interceptării unei ramuri (bloc de ramură) sau a fascicului Hiss în totalitate; în funcție de gravitatea tulburării se disting: *bloc parțial*, *bloc 2/1* (din două impulsuri se transmite unul), *bloc 3/1* și *bloc complet*; în ultimul caz, ventriculul, nemaiprimind stimuli de la nodulii Keith-Flach și Aschoff-Tawara, se contractă cu frecvență foarte scăzută, în baza excitabilității proprii (ritm idioventricular).

Bloc renal. Suprimarea activității de excreție și secreție a rinichiului, ca o consecință a blocării nefronului (prin exsudat, celule degenerate descumate în cursul nefrozelor etc.).

Blue Frost Mink. Varietate de vizon, dintre cele mai importante, care se crește în S.U.A.

Blue Royal Kohinur Mink. Varietate de vizon, dintre cele mai importante și mai apreciate, care se crește în S.U.A.

Boală. Complex de fenomene și manifestări organice în interrelație cu un factor patogen, din momentul contactului, până la dispariția consecințelor. Tulburările pot fi sistematizate fie în funcție de categoria agentului patogen (parazitoze, bacterioze etc.), în funcție de tulburările tisulare și țesutul afectat (colagenoze, osteoze, osteite etc.), în funcție de procesul morfopatologic (degenerescențe, inflamații etc.). Clasificarea și cunoașterea diferențiată a bolilor constituie substratul nosologic, iar tabloul de clasificare și cunoaștere poartă denumirea de tablou nosologic.

Boala albastră. Stare congenitală, caracterizată clinic prin cianoza tegumentelor, eventual și alte semne de insuficiență circulatorie, datorită amestecului singelui arterial cu cel venos: persistența canalului arterial sau a găurii Botal etc.

Boala capului mare, v. Osteofibroza.

Boala capului negru, v. Histo-moza păsărilor sau Enterohepatita puilor de curcă.

Boala cazeoasă a oilor, sin. *supurația cazeoasă*, *limfadenita cazeoasă*, *boala apei roșii*, *adenita cazeoasă*, *boala de Soloque* etc. Boală contagioasă produsă de *Corynebacterium ovis* și tradusă prin septicemie (forma acută) sau metastaze diverse (forma cronică), cu apariția de abcese cazeoase, combaterea bazându-se în special pe profilaxie axată pe ameliorarea condițiilor de igienă.

Boala cimentului, v. Pneumonia virotică a porcului.

Boala colagenului. Sub acest termen se definește un grup de boli caracterizate prin degenerescență fibrinoidă difuză a substanței interstițiale conjunctive, produsă — probabil — pe bază alergică sau autoalergică: sclerodermia generalizată, glomerulonefrita, arteritele, reumatismul articular etc. (v. și Colagenoză).

Boala crestei albastre, sin. *enterita infecțioasă a găinilor*, *monocitoza aviară*. Boală contagioasă a găinilor, produsă de un ultravirus, evoluind mortal în forma acută și cu enterită și hepatonecroză în forma cronică.

Boala cronică respiratorie, sin. *B.C.R.*, *A.S.D.* (*Air Sack Disease*), *M.R.C.* (*Micoplasmose Respiratory of Chick*), *micoplasmoză* etc. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, transmi-

sibilă prin ou, specifică galinaceelor, produsă de un germen din grupa P.P.L.O., identificat sub denumirea de *Mycoplasma gallisepticum*, la care se adaugă probabil un virus încă neizolat. Boala se caracterizează prin inflamația sacilor acrieni și a cavităților nazale, însoțită de respirație dificilă, ralantă; creșterea în greutate stagnează, producția de ouă scade etc.

Boala Cushing, v. Bazofilism.

Boala de Aleutian a nurelor, sin. *plasmocitoză, hipergamaglobulinemie*. Viroză mai frecventă la mutantele Aleutian Sapphire, cu evoluție cronică și mortalitate ridicată, manifestată prin anorexie, polidipsie, slăbire, abatere gravă, sindrom hemoragiar etc.

Boala de beton, v. Pneumonia de virus a porcelor.

Boala de borhot, sin. *eczemă de borhot*. Principala dermatoză toxi-alimentară întâlnită la animale, mai cu seamă în îngrășătoriile de bovine în care alimentația este asigurată aproape exclusiv cu borhoturi; se manifestă prin eritem, veziculație, crevase, edeme sau alte erupții, localizate mai ales la extremități și însoțite, în cazurile grave, de semne generale.

Boala de Borna, sin. *encefalită europeană a calului*. Encefalită virotică a calului.

Boala de ciment, v. Cement (boala de-).

Boala de cușcă a găinilor, v. Paralizia de baterie.

Boala de drum de fier, v. Tetania de transport.

Boala de iarbă, v. Tetania de iarbă.

Boala de iradiere. Tulburări ale întregului organism, ale unor organe sau țesuturi, produse de energia radiantă (raze alfa, beta, gama, raze X, neutroni),

cu aspecte diferite în funcție de natura și intensitatea razelor, timpul de expunere etc.

Boala de lăstăriș. Intoxicație produsă de consumul mugurilor de arbori, mai ales de stejar și pin.

Boală de metabolism, v. Dismetabolie.

Boala de murdărie, sin. *boala jegului*. Afecțiune carențială (în oligoelemente și vitamine), întâlnită la porci, manifestată prin dermatită crustoasă, prurit, debilitare, cruste singurinde infectate etc. adesea este o hipovitaminoză A.

Boală de nutriție. Stare patologică dependentă de insuficiența calitativă sau cantitativă a unor principii nutritivi, eventual de dezechilibre (de raport) sau exces.

Boala de pădure. Nefrită toxică frecventă la erbivorele care consumă cantități masive de plante rășinoase sau bogate în tanin.

Boala de Stuttgart. Boală contagioasă a ciinilor, cu caracter polimorf, provocată de diverse leptospire (*L. icterohemoragiae*, *L. canicola* etc.) și manifestată sub două forme principale:

— *Icter infecțios*, sin. *leptospiroza icterohemoragică, boala Weil*. Produs în special de *L. icterohemoragiae* și excepțional de *L. canicola*, manifestându-se prin hipertermie excesivă, apariția în curs de o săptămână a icterului, leziunilor renale etc., cu evoluție gravă (contagiul probabil prin șobolani);

— *Tifosul canin*, sin. *gastroenterita hemoragică enzootică, boala de Stuttgart, boala Schüffner-Klavenbeck*. Produs mai ales de *L. canicola*, manifestându-se prin gastroenterită hemoragică anicterică și uremie. Contagiul este direct.

Boala de Teschen, v. Meningoencefalomielita enzootică.

Boala de var, sin. *Muscaridină*. Maladie a viermilor de mătase, răspândită mai ales în țările cu climat cald și umed.

Boala edemelor, sin. *enterotoxiemia colibacilară*. Boală frecventă la porceii înfărcați, provocată după toate probabilitățile de modificarea florei intestinale, urmată de o resorbție exagerată de toxine, însoțită de o reacție neuroendocrină (sindromul de adaptare Reilly-Selye). Boala are adesea caracter sporadic dar poate căștiga și aspect enzootic, traducându-se prin stare depresivă progresivă, mortală, edeme gastrice, exsudate pleuro-pericardice și peritoneale etc.

Boala gâtului scurt. Denumire simptomatică a mixoedemului (v.)

Boala Glösser, v. Enterita-serozita porceilor.

Boala granuloasă a peștilor. Parazitoză produsă de *Ichthyophthirius multifidus* (protozoar ciliat), manifestată prin apariția pe branhii și eventual pe tegument a unor formațiuni granulare albe-cenușii, soldându-se adesea cu mortalitate mare.

Boala Hutchings-Dayle, sin. *gastroenterita infecțioasă a porceilor*. Boală infecțioasă și contagioasă, produsă de un virus și manifestată prin gastroenterită mortală la porceii.

Boala inimii rotunde. Miocardoză de ordin nutrițional (probabil dislipidoză, cedînd la vitamina E), cu evoluție mortală, observată la puii de găină, tradusă prin dilatație cardiacă (imprimînd cordului un aspect sferoid).

Boala Klein, v. Tifoza aviară.

Boala litiazică, v. Litiază.

Boala Marek, v. Limfomatoza neurală a găinilor.

Boala mîștelor gemeni, v. Toxiemia de gestație.

Boala mitrală. Tulburare de hemodinamică determinată de coexistența insuficienței valvulare și a stenozei orificiale pe orificiul mitral.

Boala Montgomery, v. Pesta porcină africană.

Boala Moller-Barlow, sin. *boala lui Barlow, scorbutul infantil*. Întîlnită la porceii, căței și iepuri, este una dintre expresiile clinice ale carenței în vitamina C, caracterizîndu-se prin semne generale și locomotorii.

Boala mucoaselor, sin. *complexul bolii mucoaselor*. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, întîlnită la rumegătoare, provocată de un virus probabil identic sau asemănător cu acel al rino-trașetei-infecțioase a taurinelor, și tradusă clinic prin catar febril buco-ocular și gastro-intestinal, diaree profuză, prelungită etc. fiind în general mortală.

Boala mușchilor albi, sin. *distrofia musculară progresivă, distrofia musculară nutrițională, miopatia degenerativă enzootică, miodistrofia enzootică, miopatie exsudativă depigmentară* etc. Afecțiune degenerativă observată la ciine, vițel, miel, mînz ș.a., de origine nutrițională (vitaminoză E etc.), caracterizată prin degenerescență musculară, debutînd la nivelul membrelor (extremități), pentru a cuprinde ulterior întreaga musculatură, cu manifestări clinice locomotorii, cardio-respiratorii etc.

Boala lipsa de pietriș la păsări. Stare determinată de lipsa pietrișului (pietricelilor) necesar pentru buna funcționare a stomacului triturator, manifestată prin disorexie, pica, diaree, atrofia stomacului mecanic, supraîncărcarea intestinului etc.

Boala rinichiului pulpos. Boală infecțioasă produsă de *Clostridium perfringens* tip D, caracterizată prin enterotoxiemie și convulsii precomatoase, la autopsie constatându-se o intensă congestie renală și modificări pulpoase *post-mortem* (la câteva ore).

Boala rinichiului chistic. Afecțiune depistabilă la autopsie, cu origine neelucidată (infecție primitivă, anomalie, adenomatoză etc.), întâlnită la porc și bou, caracterizată prin prezența unor boseluri deformante renale, sub care se constată prezența unor chiști încapsulați.

Boala Rivolta, sin. *limfangita epizootică, farcinul de riu, farcinul în anus de găină, limfangita africană* etc. Boală infecțioasă, specifică ecvinelor, produsă de *Cryptococcus farciminosus* (*Histoplasma farciminosum* sau criptococul lui Rivolta) și caracterizată prin limfangită cronică cu difuziune de la nivelul unei plăgi, pe traiectul vasului limfatic regional apărând ulcere cutanate cu aspect de „anus de găină”, din care se elimină un puroi filant-citrin, însoțite ulterior de adenopatii, ulcere cervicale, nazale, oculare, genitale etc.

Boala ritului strîmb, v. Rinita cronică atrofică a porcului

Boala Rubarth, sin. *hepatita infecțioasă a cînelui și encefalita vulpilor*. Boală contagioasă și inoculabilă a cînelui și vulpii, produsă de un virus (*virus Rubarth*). La cîine debutează cu febră accentuată, tulburări digestive, leucopenie, amigdalită etc., mortalitatea fiind foarte ridicată. De remarcat că, deși la necropsie se constată frecvent intense modificări hepatice, animalul nu prezintă icter. La vulpi, boala se manifestă ca o encefalită mortală.

Boala sacilor aereni, v. Boala cronică respiratorie.

Boala Schüffer-Klarenbeck, v. Boala de Stuttgart.

Boala serului. Manifestare anafilactică, apărută imediat (șoc) după a doua injecție de ser sau alt material biologic heterolog (putînd apare însă și după prima injecție, cînd are o manifestare tardivă), datorîndu-se anticorpilor antiser produși de animalul receptor în interval de 8—10 zile.

Boala sforîitului, v. Osteofibroză.

Boala tremurătoare. Sindrom convulsiv (tremurături, miclonii coreiforme), însoțit eventual de tulburări locomotorii și alte manifestări; mai frecvent la miei și porci, apărînd congenital sau fiind cîștigat, are etiologia diferită: vitaminoză A și D, infecții, intoxicații, substrat genetic etc.

Boala X, v. Hipercheratoză.

Boala Weil, v. Boala de Stuttgart.

Boarcă (lat. *Rhodeus sericeus*). Pește teleostean (ciprinid), cu corpul înalt și turtit lateral, lung de 6—8 cm, de culoare închisă, cenușie-verzuie pe spinare. Trăiește în bălți, iazuri, riuri de șes.

Bob (lat. *Vicia faba*). Leguminoasă anuală, cu tulpina de 80—120 cm (goală în interior), cu păstăi mari și semințe ovale, bogate în proteine. În vederea lărgirii bazei furajere se prevede extinderea acestei culturi.

Bogomoleț (ser -). Ser de cal hiperimunizat prin administrări de țesut reticulo-histiocitar. Injectat în doze slabe, serul Bogomoleț stimulează sistemul reticulo-histiocitar, ameliorînd evoluția diverselor procese morbide, prin acțiunea lui terapeutică nespecifică.

Bohemia. Rasă de crapi, complet lipsiți de solzi sau cu solzi foarte puțini, dispersați în diferite regiuni ale corpului. Trăiește în ape mai reci și ajunge la vârsta de trei veri la greutatea de 1,5—2 kg.

Boiștean (lat. *Phoxinus phoxinus*). Ciprinid mic (8—12 cm), aproape cilindric și cu solzi mici, ce trăiește în piraiele de munte sau deal.

Bol. Formă farmaceutică de administrare la animalele mari a unor medicamente, constind din înglobarea substanței active fie într-o substanță pretabilă la modelare (aluat etc.), în „pilule enorme“, fie în capsule speciale, care se depun cu mîna sau cu un dispozitiv special direct pe baza limbii.

Boli interne, v. Patologie medicală.

Bonitatea animalelor. Aprecierea multilaterală în vederea selecției a unui animal, în funcție de productivitate, dezvoltarea corporală, conformație, constituție, origine și calitatea produșilor.

Bonsmara. Rasă de taurine, creată în Republica Sud-Africană, prin încrucișări sistematice între rasele Africană x Hereford și Africană x Shorthorn, adaptată la condițiile locale și cu foarte bune aptitudini pentru carne.

Borborigm. Zgomotul pe care-l face deplasarea gazelor și lichidelor în interiorul intestinului.

Borceag de primăvară. Cultură furajeră, formată dintr-un amestec de ovăz și măzărliche de primăvară (*Vicia sativa*). Se folosește ca nutreț verde, nutreț însilozat sau fin.

Borceag de toamnă. Cultură furajeră formată dintr-un amestec de seară cu una din speciile de măzărliche de toamnă (*Vicia villosa* sau *Vicia pannonica*).

Se folosește ca nutreț verde, nutreț însilozat sau fin.

Bordant. 1 — Care mărginește. 2 — Care se găsește la margine. Corpul bordant (sau tenia hipocampului) este zona limitantă de substanță albă, ușor prominentă, mai largă în treimea mijlocie decît spre extremități, curbată, care limitează hipocampul (coarnele amoniane) la nivelul marginii lui posterioare și reprezentînd continuitatea ramurii externe a stîlpului posterior al trigonului cerebral. Situat pe fața ventrală a coarnelor lui Amon, se găsește în același timp în contact cu corpul gudronat.

Bordelaise. Rasă de taurine, crescută într-o mică zonă din Bordeaux (Franța), rezultată din încrucișări succesive între populația locală și rase de taurine olandeze și bretone. Se caracterizează printr-un cap musculos, în special la femele, talia de 1,20—1,35 m, roba neagră cu mici bălțături albe răspindite pe părțile laterale ale trunchiului. Producția de lapte variază între 2 500—3 200 l.

Border-Leicester. Rasă de oi cu producție mixtă, caracterizată printr-o creștere rapidă și o bună prolificitate și folosită la încrucișări cu diferite rase, în vederea obținerii de metiși buni de carne.

Boreal. Soi de păiuș tîrîtor din specia *Festuca rubra* L., creat în Canada, avînd o înălțime medie de 50—60 cm, un sistem radicular foarte dezvoltat, foarte productiv. Dă recolte mari și constante de sămînță și fin.

Borgou. Rasă de bovine din Dahomei, caracterizată prin talie mică (1,10—1,25), greutate de 200 kg, cu aptitudini pentru carne și lapte, rusticitate și temperament calm.

Borrel (corpui -), sin. *corpuscui Prowazek*, *corpuscui Bol-*

Borrella gallinarum, sin. *Spirocheta gallinarum*. Bacterie din familia spirochetaceelor, agent etiologic al spirochetozei aviare.

Borrelia. Gen de bacterii patogene, nesporulate, filiforme sau spiralate, din fam. *Treponemaluceae*, ordinul *Spirochaetales*; pentru medicina veterinară este importantă *Borrelia (Spirochaeta) anserina* care produce spirochetoza aviară.

Borogluconat de calciu (lat. *Calcium borogluconicum*). Sare organică de calciu, ușor tolerată de organism după administrări parenterale, utilă mai ales în hipocalcemii acute sau ca stimulent.

Boșă. (engl. *boce*: bombare). Denivelare naturală a unui organ.

Boselat. Cu boseluri.

Boseluri. 1 — Însuire de dilatații și strangulații, de îngroșări și gîtuiri. 2 — Ansamblu de bose pe suprafața unui organ (cecul la cal sau porc etc.).

Bostănoase de nutreț. Denumire generală dată culturilor de dovleci, dovlecei, pepeni furajeri etc., cultivate pentru furajarea animalelor. Se folosesc în hrana animalelor ca atare sau însilozate, împreună cu nutrețuri grosiere.

Botcă, v. Celulă de matcă (la albine).

Botulism (lat. *botulus*: cîrnat). Boală provocată de diverse toxine (tip A,B,E la om; C, D la rumeătoare; C la păsări), elaborată de *Clostridium botulinum*, ingerate o dată cu alimentele. Se manifestă clinic prin simptome de intoxicație a centrilor nervoși, tulburări lo-

comotorii, paralizia masticatorilor, cecitate (la om) paralizie cervicală (la păsări) etc., prognosticul fiind întotdeauna grav.

Bou de mare (lat. *Uranoscopus scaber*). Pește marin teleostean din familia uranoscopidelor, lung de 30 cm, cu cap mare, diform, cu ochi așezați pe partea superioară a capului. Se găsește și în Marea Neagră.

Bouhita oilor, sin. *pneumonia cronică progresivă a oii*. Boală pulmonară cronică, ce se caracterizează prin infiltrația limfocitară a alveolelor (limfomatoză pulmonară).

Boulonnais. Rasă de cai de tracțiune din Franța, cu statura 1,60—1,70 m, greutatea corporală de 700—1000 kg, folosiți pentru transporturi grele în agricultură.

Bour (lat. *Bos primigenius*). Specie de bovidee sălbatice strămoșul multor rase de bovine, printre care și a rasei Sură de stepă, dispărut complet în secolul al XVIII-lea. În mod greșit a fost confundat cu zimbrul.

Bourbonnaise. Rasă de porci din Franța, cu urechile căzînde înainte, de culoare albă, foarte precoce și mult apreciată pentru producția de carne.

Bovidee (lat. *Bovidae*). Familie de mamifere din ordinul artiodactivelor, care cuprind numeroase animale rumeătoare, caracterizate prin prezența unor coarne persistente, formate din cite o apofiză a osului frontal, acoperite de o teacă cornoasă. Picioarele sînt terminate cu cite două degete, iar stomacul este compartimentat de obicei în patru. Speciile sălbatice sînt răspîndite în întreaga lume, cu excepția Australiei. Multe specii au fost domesticate, dînd naștere diferitelor

rasede taurine, bubaline, caprine, ovine etc.

Bovine (lat. *Bovinae*). Subfamilie de rumegătoare, din familia bovideelor, de talie mare, majoritatea cu coarne formate din apofize frontale goale, cu bot larg, lipsit de păr, umed, urechi mari, coadă lungă, terminată cu un smoc de păr, cõpõte puternice. Bovinele cuprind genul *Bos* (taurinele), genul *Bubalus* (bubalinele), genul *Syncerus* (bivolii africani) ș.a.

Boxer. Rasă de cõini de pază, creată în Germania, prin încrucișarea dintre cõincile Bullenbeisser și Bulldog. Este un cõine puternic, având arcadele orbitare proeminente, proporționale și armonizate cu partea superioară a capului. Pielea de pe cap și frunte cutată, ținuta majestoasă, roba arămie cu părul scurt, aspru, strălucitor. Urechile atașate sus se amputează (ascuțit). Talia 56–60 cm.

Bozah. Rasă de oi, din R.S.S. Azerbaidjeană, rustică, locală, care a participat la formarea Merinosului de munte azerbaidjean.

Brabanson. Varietate a rasei de cai belgiene, reprezentând tipul cel mai masiv și mai puternic, atingând talia de 165 cm și greutatea corporală de 900 kg. Are cap mare, cu profil drept, spinare și șale duble, crupă largă, dublă și oblică, membre groase și scurte, temperament limfatic.

Brac. Cõine de fermă, cu talia de 55–60 cm, cu păr scurt, urechi foarte lungi și cadente.

Brac italian. Rasă italiană de cõini de fermă, de culoare albă, cu pete diferite, mai mult sau mai puțin mari.

Bradford, v. Sistemul Bradford.

Bradycardie (gr. *bradys*: rar, *khardia*: cord). Reducerea frecvenței cardiace.

Bradichinezie (gr. *bradys*: lent, *kinezis*: mișcare). Mișcări rare.

Bradiestezie. Incetineală în percepția senzațiilor.

Bradifagie (gr. *bradys*: lent, *phagein*: a mânca). Consumul lent al hranei.

Bradipepsie. Digestie lentă și dificilă.

Bradipnee. Reducerea frecvenței mișcărilor respiratorii (a numărului de respirații pe minut.)

Bradispermie, sin. *bradispermatisism*. Emisiune lentă și dificilă a spermei.

Bradiurie. Eliminarea încetată de urină.

Bradsot, sin. *enterotoxiemia cu vibriõn septic, gastromicoză, braxy*. Boală infecțioasă a ovinelor (mieilor), provocată de *Clostridium septicum*, caracterizată prin edeme infecțioase ale stomacului glandular și moarte rapidă.

Brahial (mușchi -). Mușchi din regiunea brațului, situat în șanțul spiral al humerusului. Flexor al antebrațului, se inseră proximal sub capul articular al humerusului și distal pe radius (eventual și pe ulnă).

Brahial (plex -). Vastă țesătură nervoasă din care se desfac în principal nervii distribuiți membrului toracal corespondent. Rezultat din întreteserea ramurilor ventrale din C₆, C₇, C₈, T₁ și eventual T₂, în mod variat de la specie la specie, se găsește situat înaintea primei articulații costo-vertebrale, în contact cu artera, vena și nervul vertebral și cu m. scalen. Emite ramuri pentru trunchi (n. romboidului, n. toracic lung, pentru m. serat ventral; n. toraco-dorsal pentru m. dorsalul mare; n. to-

raco-ventral sau subcutanatul toracic și nn. toracici craniali pentru porțiunea pre-scapulară a pectoralilor), ramuri pentru mușchii spetei (n. axilar, n. suprascapular, n. subscapular), ramuri pentru mușchii brațului și antebrațului (n. radial, n. musculo-cutanat) și ramuri pentru antebraț și zona autopodială (n. median și n. ulnar).

Brahială (lat. *A. brachialis*), sin. *humerală*. Continuare a arterei axilare, după detașarea arterei subscapulare, emițind pe traiect: a. circumflexă humerală cranială, a. profundă a brațului, ramuri musculare, a. colaterală ulnară și a. colaterală distală radială (cal).

Brahilogie. 1 — Durere în regiunea brațului. 2 — Durere în zona plexului brahial. 3 — Algie în zona inervată de nervul brahial.

Brahicefal (gr. *brachys*: scurt, *kefalos*: cap). 1 — Cu capul scurt. 2 — Noțiune de craniometrie referitoare la craniul care, privit dorsal, prezintă diametrele relativ egale.

Brahidactilie. Viciu de conformație, caracterizat prin scurtimea degetelor.

Brahignat (gr. *gnathos*: falcă, maxilar). Cu maxile scurte (brahignat superior) sau cu mandibulă scurtă (brahignat inferior).

Brahignatie. Anomalie congenitală caracterizată prin dezvoltarea redusă în lungime a maxilei sau mandibulei.

Brahimelie. Anomalie congenitală caracterizată prin dezvoltarea incompletă în lungime a membrilor.

Brahimetrop (gr. *metron*: măsură, *ops*: vedere). Se utilizează pentru a defini ochiul al cărui focar este situat între infinit și retină (în miopie).

Brahiocefalic (mușchi -), sin. *cleidomastoidian* (lat. *Cleidomastoidius*). Mușchi din regiunea cervicală, inserat cranial pe occipital și caudal pe humerus (pe claviculă, la animalele claviculate).

Brahiocefalică (lat. *A. brachiocephalica*). Colaterală a aortei primitive (carnivore, suine) sau terminală a aortei craniale (cal, rumegătoare); după un scurt traiect se termină printr-o arteră subclaviculară dreaptă și un trunchi bicarotic (cal, rumegătoare, porc) sau printr-o arteră carotidă stângă și o arteră anonimă (ciine).

Brahiodont. Cu dinții având coroana scurtă și erupția rapidă.

Brahipnee (gr. *brachys*: scurt, *pnein*: respirație). Respirație scurtă, sacadată.

Brahma. Rasă de găini originară din China. Se caracterizează prin aspect masiv, cu penaj foarte abundent, care acoperă complet picioarele, cu creastă bogată, greutate corporală mare (4—5 kg). A avut importanță mare în formarea altor rase și se folosește ca rasă amelioratoare.

Brahman. Rasă de taurine cu constituție robustă, specializată în producția de carne, ce se crește în S.U.A.

Brangus. Rasă de taurine de carne, ce se crește în S.U.A.

Braț. Regiune anatomică a membrului toracal, avind ca bază anatomică humerusul (stilopodiul toracal).

Breaz. Animal cu brezătură, reprezentată de o zonă albă care ocupă toată fața anterioară a capului.

Bresse. Rasă de găini franceză, apreciată pentru calitatea cărnii și mai ales pentru claponii săi renumiți, precum și pentru producția de ouă. Se caracterizează printr-o creastă înaltă, dreaptă, urechiușe albe,

picioare de culoare cenușie. Se cunosc trei varietăți de culoare: neagră, cenușie și albă.

Brefonă. 1 — Rasă de cai franceză, de tip greu. Se folosește în agricultură, în transporturi grele și pentru obținerea de câțiri grei. 2 — Populație bovină din Franța, de talie redusă, cu roba bălțată cu negru, bălțată cu roșu sau uniform roșie, cu producție mică de lapte însă cu procent mare de grăsimi.

Breuvaș (fr. veche: *boivre*). 1 — Băutură. 2 — Formă de administrare forțată la animale, a unui medicament lichid, prin introducerea lui în cavitatea bucală cu ajutorul unei sticle cu gîtul lung.

Brezături. Termen definind pe tețe sau zonele albe situate pe cap, la animalele care au părul pigmentat: perii albi, țința, steaua, linia, brezătura îngustă, breaz, felinar, strănutul etc.

Brianza. Rasă de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Bricoux. Linie de porumbei voiajori belgieni.

Brida precervicală vaginală dobîndită. Formație fibroasă generatoare de distocii, prin îngustarea vaginală pe care o realizează.

Brie. 1 — Ciine ciobănesc francez, cu peri lungi și ondulați, de culoare neagră sau cenușie, cu urechi mici purtate drept și cu botul de culoare neagră. 2 — Brînză cu pastă moale, sărată și fermentată, originară din Departamentul Sena și Marna.

Brionidină. Toxiglucozid prezent în plante din genul *Bryonia*.

Brionină. Toxiglucozid prezent în plante din genul *Bryonia*.

Brioux, v. Butirometru.

British Friesian, sin. *Anglo-Frizonă*, *Friză engleză*. Rasă de țaurine, cu roba bălțată alb

cu negru, cu conformație tipică pentru producția de lapte, cu schelet ușor, constituție fină. Este rasa cea mai bună de lapte și cea mai răspîdită din Anglia.

Brîndușa de toamnă. (lat. *Colchicum autumnale*). Plantă perenă din familia liliaceelor, cu frunze mari alungite și flori roz-lila, care înfloresc toamna în septembrie-octombrie. Crește frecvent pe pajiști alpine și subalpine, fiind toxică.

Brînză de burduf. Brînză din lapte de oie, sărată, fermentată, frămîntată și conservată în burduf, fiind una din cele mai vechi forme de prelucrare a laptelui de oaie, specifică țării noastre și unor zone muntoase din Balcani.

Brînză de Olanda, v. Edam și Gauda.

Brînză de puțină. Brînză din lapte de oaie, preparată mai frecvent în Moldova, asemănătoare cu cea de burduf. Se păstrează în putini de lemn.

Bromidroză (gr. *bromos*: puțoare, *idros*: sudoare, transpirație). Transpirație fetidă.

Bromocet, sin. *Cetazolîn*, *acetil piridin bromat*. Lichid detergent, antiseptic, dezinfectant, micostatic, utilizat în diluții pentru dezinfecția pielii și a instrumentarului, în tratamentul arsurilor, plăgilor, tricofitei etc.

Bromură. Sare a acidului bromic (hidrobromic), utilizată în soluții diluate pentru efectul anticonvulsivant, sedativ ș.a., în epilepsie, eclampsie, nimbomanie, encefalopatii etc.; se poate utiliza o singură bromură (de sodiu, potasiu, amoniu, calciu) sau un amestec de mai multe bromuri (polibromură).

Bronhială (lat. *A. bronchialis*). Colaterală toracică a aortei descendente, adesea (la cal) detașată, în comun cu artera esofagiană,

formind împreună trunchiul bronho-esofagian. La restul animalelor, de obicei se detașează izolat, pentru a pătrunde în hilul pulmonar, reprezentând artera nutritivă a pulmonului.

Bronhie (gr. *bronghos*: git, gîtlej). Conduct aerofor rezultat din ramificarea traheei, distingîndu-se bronhii mari (primare), avînd scheletul format din inele cartilagineoase complete, bronhii mijlocii cu scheletul format din plăci cartilagineoase diseminate și bronhiiole, lipsite de schelet cartilaginos. Epiteliul bronhiilor mari (extrapulmonare) este pseudostratificat, cu cili; al bronhiilor mijlocii este cubic, cu cili, iar al bronhiilor mici, cubic, fără cili.

Bronhiectazie (gr. *ektasis*: dilatație), v. Bronșectazie.

Bronhiolă. Ramificație terminală a bronhiilor mici, continuată cu canalul alveolar.

Bronhism. Spasm bronhic.

Bronhitic, sin. *bronșitic*. Care se referă la bronșită (nu la bronhii).

Bronhocel (gr. *bronghos*: gîtlej, *kili*: tumoră, hernic), v. Bronșectazie.

Bronhofonie (gr. *phone*: sunet, zgomot). Amplificarea zgomotelor vocale la nivelul bronhiilor, în cazul leziunilor pulmonare indurative (bronhopneumonie etc.).

Bronhomicoză. Afecțiune caracterizată prin dezvoltarea criptogamelor parazite în bronhii.

Bronhoragie (gr. *rhage*: ruptură). 1 — Hemoragie bronhică. 2 — Expectorație cu sînge provenind din bronhii.

Bronhoree (gr. *rhein*: a curge). Expectorație abundentă, încoloră (secreție bronșică exagrată).

Bronhopneumonia enzootică a mînjilor. Diplostreptococie cu localizări bronhopulmonare, înțilnită mai cu seamă primăvara, la mînji de 1—4 luni.

Bronhopneumonia infecțioasă a calului și taurinelor. Boală extrem de contagioasă a calului și taurinelor, produsă de un virus pneumotrop și manifestată sub două forme: a) *Bronșita infecțioasă* manifestată prin catar acut al căilor respiratorii, cu tuse uscată, dureroasă, vindecabilă spontan în 2—3 săptămîni; b) *Bronhopneumonia infecțioasă* tradusă prin semne clinice de pneumonie, succedînd formei de bronșită pură și avînd un prognostic mai grav (sin. *Laringotrașeita infecțioasă a calului*).

Bronhopneumonia infecțioasă a purceilor. Boală contagioasă, inoculabilă, provocată de un virus specific, care afectează purceii de 8—10 săptămîni și tradusă clinic prin tuse rebelă, cu păstrarea apetitului, debilitare etc.

Bronhopneumonia infecțioasă a taurinelor, v. Bronhopneumonia infecțioasă a calului și taurinelor.

Bronhopneumonia vierminoasă a oilor și caprelor, sin. *protostrongiloză ovină și caprină*. Boală parazitară produsă de *Protostrongilus rufescens* (*Syntetocaulus rufescens*) sau de *Dyctiocaulus felina* (cel mai adesea în asociere). Primul agent provoacă mai ales pneumonii cu tuse, tendință la sufocare, debilitare și, în cazul că nu se tratează, chiar moarte, boala cîștigînd adesea un caracter enzootic.

Bronhopneumonia vierminoasă a porcului. Helmintoză a aparatului respirator, cu evoluție acută, frecventă la tineret, provocată de *Metastrongilus elongatus* (*Metastrongilus apri*,

M. salmipudendodectus), transmisă prin rîme infestate. Se manifestă prin semne de pneumonie discretă, cu două forme: forma acută, frecventă privara, manifestată prin tuse chintoasă, dureroasă, eventual crize de sufocare ce se pot termina cu asfixie, și forma cronică, cu semne discrete.

Bronhopneumonie. Inflamația simultană a bronhiilor și a alveolelor pulmonare.

Bronhopneumonie prin corpi străini, sin. *bronhopneumonie gangrenoasă, gangrenă pulmonară.* Bronhopneumonie produsă *ab ingestis* (angajarea pe căile aerofare a alimentelor, medicamentelor etc.) sau prin perforația pulmonului de corpi străini ce acționează din esofag, din rețea, transtoracic etc. Clinic se diferențiază de bronhopneumonii de altă natură prin semne generale și funcționale mai grave și la scurt timp de la debut — simptomele gangrenei pulmonului: miros ihoros al aerului expirat și jetajului, sufluri și raluri cavernoase sau amforice etc.

Bronșectazie (gr. *bronchos*: bronhie, *ektasis*: lărgire), sin. *dilatație bronșică, bronhiectazie, bronhocol.* Dilatație zonală a bronhiilor mijlocii sau mici, obișnuit secundară diferitelor boli cronice bronșice, pulmonare sau pleurale, manifestată prin tuse, slăbire, jetaj intermitent, semne fizice cavitate (suflu amforic etc.) pe torace ș.a.

Bronșiolită. Inflamația bronhiolilor.

Bronholit. Concrețiune (în general minerală) din bronhii.

Bronșita contagioasă sau infecțioasă a calului. v. Tusea contagioasă a calului

Bronșita infecțioasă a calului, v. Bronhopneumonia infecțioasă a calului și taurinelor.

Bronșita infecțioasă a găinilor. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, provocată de un virus specific și manifestată prin tulburări respiratorii (simptome de bronșită), scăderea producției etc., mortalitatea fiind în general redusă.

Bronșita infecțioasă a găinii. Viroză acută contagioasă, exteriorizată prin semne respiratorii și mortalitate ridicată la pui, prin tulburări ale ouatului la găinile adulte.

Bronșita vierminoasă a oilor și caprelor, v. Bronhopneumonia vierminoasă a oilor și caprelor.

Bronșita vierminoasă a porcilor, v. Bronhopneumonia vierminoasă a porcului.

Bronșita vierminoasă a vacilor. Boală parazitară provocată de *Dyctiocaulus viviparus.*

Bronzată. Rasă de curci, cu greutate corporală mare (8—10 kg la curci și 15—20 kg la curcani), cu producție bună de ouă (60—80 ouă anual) și producție mare de penec.

Bronzată cu piept larg, sin. *Bronzată de America.* Rasă de curci, de talie mare, de culoare bronzată, cu piept foarte dezvoltat, cu mare importanță economică, greutatea medie corporală ajungînd la masculi la 24 kg și la femele la 18 kg. Cele mai cunoscute varietăți sînt: Cambridge, Mammath, Bronzată canadiană și Auburn.

Bronzată de Moscova. Rasă de curci, ce se cresc în U.R.S.S. de culoare bronzată, cu greutatea corporală medie, rezistentă și adaptată la condițiile locale.

Bronzată nord-caucaziană, sin. *Stavropol.* Rasă de curci creată prin încrucișarea dintre populația de curci bronzate din nordul Caucazului și rasa Bronzată cu pieptul larg.

Broscuță, sin. *grenuietă*, *broscuță sublinguală*, *ranula*. Deformare sublinguală produsă de retenția salivei (chistul glandei submaxilare și sublinguale), însoțită uneori și de semnele inflamației (broscuță inflamatorie).

Brown-Sequard (sindromul lui -). Sindrom dependent de lezarea unei jumătăți laterale a măduvei spinării, caracterizat prin paralizie și anestezie profundă zonală, de aceeași parte cu leziunea, disociație termoalgeică de partea opusă etc.

Brucella (de la David Bruce). Gen de bacterii Gram negative din familia *Brucellae* cu foarte multe varietăți (*B.intermedia*, *B.ovis*, *B.wilssonii*, *B.abortus*, *B.suis*, *B.melitensis* etc.), specificitatea varietăților fiind discutabilă. Provoacă bruceloza.

Bruceloză. Boală contagioasă, în general cronică, produsă de brucele: febra undulantă umană, avortul epizootic al taurinelor, suinelor etc.

Bruceloza bovină, sin. *avortul epizootic bovin*, *boala Bang*. Afecțiune contagioasă cu caracter cronic, provocată de *Brucella abortus* și manifestată prin avort, reținerea învelitorilor (la femele), sterilitate, artrite etc., iar la masculul prin orhite, epididimite, artrite etc., boala putând fi transmisă și omului.

Bruceloza caprină. Boală provocată de *Brucella melitensis*, manifestată prin avort, scăderea producției de lapte și complicații genitale, boala fiind transmisibilă la om.

Bruceloza ecvină. Boală infecțioasă provocată de *Brucella abortus* (eventual de *B. suis*), în marea majoritate a cazurilor manifestată prin apariția de bursite (grebăn, ceafă etc.), sinovite, artrite ș.a.

Bruceloza ovină. Boală infecțioasă provocată de *Brucella*

melitensis și manifestată prin avort etc. Transmisibilă la om.

Bruceloza porcină. Boală contagioasă provocată de *B. suis* (putându-se datora însă și *B. abortus* sau *B. melitensis*), manifestată prin spondilartrite, avort (la scroafă,) orhite (la vier), fiind în general mai gravă decât bruceloza bovină, animalele trecute prin boală rămânând timp îndelungat purtătoare de germeni.

Brumărie, sin. *Schirazi*. Culoare frecventă la oile din rasa Karakul, Turcană, Sokolsk etc., formată din interpolarea firelor de lină albe și negre în proporții diferite și răspândite mai mult sau mai puțin uniform pe suprafața corpului. Poate fi deschisă, normală sau închisă.

Brună alpină. Rasă de taurine (v. Bigia alpină).

Brună bulgărească. Rasă de taurine, formată prin încrucișarea taurinelor locale cu rasa Schwyz, cu aptitudini pentru producția de lapte și carne.

Brună caucaziană. Rasă de taurine, creată prin încrucișarea taurinelor locale cu rasa Schwyz, cu aptitudini pentru producția de lapte.

Brună germană. Rasă de taurine de culoare brună, specializată pentru producția de lapte.

Brună de Maramureș. Rasă de taurine creată prin încrucișarea taurinelor locale cu rasele Schwyz și Allgau. Are culoare brună, exterior armonios, talia 123 cm, greutatea 500 kg, temperament vioi, constituție robustă, tip de lapte-carne.

Brună sardă. Rasă de taurine foarte răspândită în Sardinia, derivând din încrucișarea de absorbție a populației taurine locale (v. Sardă) cu rasa Schwyz.

Brună ungurească. Rasă de taurine, formată prin încrucișarea taurinelor locale cu Schwyz, cu aptitudini pentru producția de lapte și carne.

Bruner (glande -). Glande de tip tubulo-acinos, ramificate, situate parte în corionul mucoasei duodenale (grupa internă sau superficială), parte în submucoasă (grupa externă sau profundă), la carnivore cuprinzând în structura lor acini seroși, iar la erbivore, acini mucoși.

Brussa. Rasă de viermi de mătase, originară din Asia Mică, cu gogoși albe.

B.T.U. (British Thermal Unit). Unitate de măsură pentru energia calorică, folosită și în aprecierea valorii nutritive a nutrețurilor, reprezentând căldura necesară pentru a ridica temperatura la o livră de apă (453, 59 g) cu 1° Farenheit, care echivalează cu 0,252 cal. (cal. gram).

Bubaline, sin. *bivoli*. Specie de rumegătoare din familia *Bovinae*, răspândită foarte mult în Asia și Africa, mai puțin în Balcani și în sudul Europei. Au capul mare, cu coarne în formă de semilună, îndreptate orizontal și înapoi, gîtul subțire și fără salbă, pielea groasă, acoperită cu păr rar, gros și în general de culoare neagră. Produc lapte mai puțin decât taurinele, însă cu procent mare de grăsime și au aptitudini pentru muncă.

Bucal (lat. *bucca*: obraz, gură). 1 — Care se referă la gură: pe cale bucală etc. 2 — Care aparține gurii: vestibul bucal, orificiu bucal etc.

Bucal dorsal (lat. *N. buccalis dorsalis*). Ramură terminală a intermedifacialului, adesea avînd un aspect plexiform, întretesut pe fața laterală a masețerului cu temporalul superfi-

cial; se distribuie musculaturii feței (zigomatic, m.nazo-labial, m.canin etc.).

Bucal ventral (lat. *N. buccalis ventralis*). Ramură terminală a nervului intermedifacial (rumegătoare, suine), detașată în zona parotidiană, de unde coboară, urmărind curbura mandibulară, distribuindu-se mușchilor coborîtor al buzei inferioare, mental etc.

Buce. 1 — Zona corespunzătoare mușchiului buccinator. 2 — Zona obrazului. 3 — Jumătatea orală a obrazului.

Buccinator (mușchi -) (lat. *M. buccinatorius*). Mușchi situat în jumătatea orală a peretelui lateral al cavității bucale, format din două porțiuni: a) m. bucal (*M. buccalis*), reprezentînd planul superficial, plasat la nivelul spațiului interdental (la animalele mari), în dreptul căruia se inseră atît pe maxilă, cît și pe mandibulă și b) m. molar (*M. molaris*), care formează planul profund, ajungînd să se prindă la nivelul ultimului molar sau (la cal) chiar pe tuberozitatea alveolară.

Buccinator (nerv -) (lat. *N. buccalis*), sin. *n. bucal*. Nerv detașat din ramura mandibulară a trigemenului și distribuit pterigoidianului extern, mușchiului temporal, glandelor molare și mucoasei bucale.

Buccinatorie (lat. *A. buccinatoria*). Colaterală a maxilarei interne, înainte de terminarea ei la nivelul hiatusului maxilar, de unde coboară ventro-nazal printre pterigoidianul intern și ramura mandibulară, apoi prin apropierea protuberanței alveolare, dispersîndu-se în mușchiul buccinator și glandele molare.

Bucraj. Totalitatea buclelor de pe suprafața unei pielicele de miel. Bucrajul se menține de

regulă numai în primele zile după fătare, constituind un criteriu principal în aprecierea calității pielicelelor.

Bucșan. Tip de bovine, din varietatea moldovenească a rasei Sure de stepă. Se caracterizează prin culoare mai închisă, talie și lungime mai mici, robustețe mai mare și o mai bună producție de carne.

Budionii. Rasă de cai (v. Anglo-Don).

Buestru. Mers în doi timpi, în care membrele se asociază pe bipede laterale. Caracteristic cabalinelor, poate fi natural sau dobândit prin dresaj.

Bufoterapie. Terapeutică cu veninul extras din glandele dorsale de *Bufo-bufo*, bazată pe conținutul în buftalină (cardiotonic, antihemoragic, vasoconstrictor și stimulator al fibrinogenezei).

Buftaim e. 1 — Proeminarea bulbului ocular în orbită. 2 — Dezvoltarea exagerată, nepatologică a bulbului ocular și proeminarea lui.

Bulan. Linie principală a calului de Don, reprezentând tipul arab-persan.

Bujie. Forma farmaceutică bazată pe utilizarea untului de cacao, în care se încorporează substanța activă. Amestecul este modelat sub formă de cartuș, cu aspect ovoid, semicilindric etc., pentru a putea fi mai ușor introdus în unele cavități organice (vagin, rect etc.).

Bulion. 1 — Aliment lichid obținut prin fierberea cărnii în apă. 2 — Mediu de cultură pentru microbi, obținut prin același procedeu.

Bula lacrimală (lat. *bulla*: sferă). Formațiunea osoasă, pneumatizată, aparținând osului lacrimal la rumegătoare și suine și plasată pe podeaua orbitei.

Bula timpanică (lat. *bulla tympanica*). Formațiune osoasă, pneumatizată, aparținând porțiunii timpanice a osului temporal și situată la nivelul bazei craniului, limitând lateral gaura sfișiată. Foarte dezvoltată la ciine, pisică, taurine, ovine și suine, îndeplinește un rol probabil de rezonator și de dispersare a forțelor de presiune zonală în timpul masticăției.

Bulă, (lat. *bulla*: balon) sin. *flicten*. Veziculă gigantă.

Bulb al glandului. Zonă erectilă, situată la limita dintre porțiunea liberă a penisului și porțiunea fixă a tijei peniene, la ciine.

Bulb cerebral (lat. *Bulbus cerebri*, *Pars cephalica myelencephali*), sin. *măduva prelungită*, *bulb rahidian*. Formațiune nervoasă de legătură între măduva spinării și encefal, așezată pe fața dorsală a bazioccipitalului, limitată oral de punte, caudal de zona decusației piramidale, lateral de șanțurile parapiramidale și oral de corpul trapezoid, înapoia căruia se găsește tuberculul facial. La nivelul extremității orale a șanțului colateral ventral se observă originea aparentă a n. abducent, iar la mică distanță de piramide, în zona gîtului bulbar, originea aparentă a hipoglosului. În șanțul colateral dorsal se găsește originea aparentă a perechilor IX, X și XI. Fața dorsală a bulbului este excavată de fosa romboidală (partea caudală), care concurează la formarea ventriculului IV, pe podeaua căruia în zona bulbară se observă: tija calamusului (pe linia mediană), ajungînd caudal pînă sub o lamă de substanță cenușie (lacătul), în partea laterală a tijei găsindu-se aripa albă internă, limitată lateral de aripa cenu-

șie, în afara căreia se află aripa albă externă.

Bulb duodenal (lat. *Bulbus duodeni*). Prima porțiune a duodenului (la om și carnivore), situată imediat înapoia pilorului, apărind ca o dilatație relativă.

Bulb ocular (lat. *Bulbus oculi*), sin. *glob ocular*. Formațiune ce include porțiunea periferică a analizorului vizual. Cu aspect sferoidal, plasat în orbită, mobilizat de mușchii bulbului ocular (patru drepti, doi oblici și un retractor). În structura lui intră o tunică fibroasă (sclera și corneea), o tunică musculo-vasculară (coroida, zona ciliară și irisul), și o tunică nervoasă (retina). Limita dintre scleră și cornee este marcată de limbul sclero-cornean, lamele corneene pătrunzând în scleră în timp ce altele stabilesc legătura cu irisul, formând ligamentul pectinat, între fibrele căruia se delimitează spațiile Fontana. La nivelul limbului sclero-cornean se găsește plasat canalul Schlem (sinus venos circular), cu ramificațiile sale (plex Leber), cornea prezentând la acest nivel o îngroșare (inelul Dollinger). În componența lui, bulbul ocular conține sistemul dioptric.

Bulb olfactiv (lat. *Bulbus olfactorius*). Formațiune nervoasă plasată în fosele etmoidale și legată de zona ventronazală a telencefalului prin pedunculii olfactivi (rădăcinile olfactorii), pedunculul medial pătrunzând în fanta interhemisferică, în timp ce pedunculul lateral limitează în afară spațiul patrulator. Histologic, cuprinde un strat extern, format din axonii amielinici veniți de la pituitară (prin filete olfactivii), un strat mijlociu granulat și un strat intern de asociație.

Bulb pilos. Extremitatea implantată în derm a firului de păr, îngroșată și adăpostind papila dermică modificată bogat vascularizată și inervată. A nu se confunda cu rădăcina firului de păr, care corespunde întregii porțiuni implantate în grosimea pielii.

Bulb rahidian, v. Bulb cerebral.

Bulb uretral (lat. *Bulbus urethrae*). 1 — Porțiunea îngroșată a canalului urogenital, rezultată prin adăugarea la peretele uretral a țesutului erectil al uretrei și a rădăcinilor corpului cavernos. 2 — Zona în care uretra membranoasă se continuă cu uretra spongioasă.

Bulbar (sindrom —). Manifestări nervoase provocate de leziuni la nivelul bulbului cerebral, produse de cauze mecanice, infecțioase sau de altă natură și caracterizate clinic prin paralizie linguală, a vălului palatin, faringelui (dependente de paralizia perechilor IX și XII de nervi capitali), tulburări cardiace, respiratorii (datorită leziunilor la nivelul nucleilor vagali), hemiplegie sau quadriplegie etc. (datorită leziunilor pe căile motorii), mai rar spasme ș.a.

Bulbului uretral (artera-) (lat. *A. bulbului urethrae*). Ramură fină arterială detașată la mascul din a. rușinoasă internă (la cal), la nivelul arcadei ischiatică, pentru a pătrunde în corpul cavernos al uretrei, terminându-se în bulbul uretral, pe fața dorsală a penisului anastomozându-se cu o colaterală a arterei obturatoare. La rumegătoare se detașă din rușinoasă internă, împreună cu artera penisului și cu a. perineală, de care se desparte în unghi obtuz la nivelul arcadei ischiatică.

Prezintă la femelele tuturor speciilor (omonimă a arterei bulbului uretrei de la mascul), se detașează din a. rușinoasă internă în zona perineului și a arcadei ischiatică, pentru a dispersa ramurile în bulbul vestibulului vaginal.

Bulet (fr.: proiectil sferic) pentru tun utilizat în secolul XIV-XIX). Noțiune cvasiștiințifică utilizată în zootehnie, prin care se definește regiunea centrată pe articulația metapodio-acropodială (metacarpo-sesamo-falangiană sau metatarso-sesamo-falangiană).

Buletură. Devierea regiunii buletului înaintea liniei de aplomb, provocată de o retracție a tendoanelor flexoare (buletură adevărată) sau de tendința reflexă de menajare a tensiunii aponevrozei plantare (buletură simptomatică).

Bulgărească de est. Rasă de cai rezultată din încrucișarea iepelor de rasă engleză, arabă și locală, cu armăsari pur sînge și jumătate sînge englez, și printr-o selecție permanentă.

Bulmie (gr. *bulmie*: lipsă de astîmpărare a foamei). Foame exagerată.

Bull-dog. Rasă de ciini, cu părul scurt, statură joasă, trunchi lung și puternic, membre robuste, cu aspect masiv, cap mare, bot mare, turtit și buze caracteristice (dospicată, răsfrîntă etc.).

Bull-dog englezesc. Ciine masiv, calm, docil, cu fața extrem de scurtă și mandibula proeminentă (prognatism inferior natural) și ușor recurbată în sus. Urechile sînt mici și prinse sus. Roba de culoare uniformă, strălucitoare, roșcată, gălbuie etc., cu mască și nas negru. Talie 70—80 cm.

Bull-dog francez. Rasă de ciini, cu cap mare, bot scurt, urechi drepte, piept larg, picioare îndepărtate, puternic și robust.

Bull-terrier. Ciine de însoțire, fidel, cu capul relativ disgrățios, ovoid, cu craniul plat între urechi, cu ochii mici, migdalați, urechile mici, apropiate una de alta și așezate în partea superioară a craniului, roba în general albă, brună, roșcată-gălbuie, neagră etc. Coada este scurtă, purtată orizontal, groasă la bază. Talie 30—45 cm. Se disting patru variații: pur, colorat, miniatural și straffordshire-terrier.

Bullenbeisser. Ciine german, masiv, cu cap puternic și dantură înfricoșătoare, dresat pentru vînătoare de urși și mistreți, iar mai târziu pentru paza turmelor. A participat la formarea rasei Boxer.

Bulonez. Rasă de cai de povară, din nordul Franței, cu constituție robustă, putere excepțională de demaraj.

Bunostomoză. Boală parazită produsă de dezvoltarea în intestinul subțire al vițelilor a parazitului *Bunostomum phlebotomum*.

Burdonet (fr. *bourdonnet*: ghemotoc, fitil de tifon). 1 — Artificiu de întărire a unei suturi cutanate, prin utilizarea unor mici rulouri de tifon sau a unor bețișoare de lemn, după care se leagă materialul sutural de întărire. 2 — Rulourile sau bețișoarele utilizate ca artificiu de ancorare a materialului sutural în plăgile cutanate, în special în cele abdominale la animalele mari sau din regiunile în care sutura neîntărită ar risca să fie insuficientă pentru menținerea în poziție apropiată a buzelor plăgii.

Burelet (fr. *burrelet*: pernă sub formă de colac). 1 — Forma-

țiune fibro-cartilaginoasă de completare a suprafețelor articulare. 2 — Îngroșare indurativă în jurul unui focar inflamator.

Burelet cotiloidian. Formațiune fibro-cartilaginoasă de completare a cavității acetabulare a coxalului.

Burelet glenoidal. Formațiune fibro-cartilaginoasă de completare a unei cavități articulare, glenoidale: burelet glenoidal scapular, marele burelet glenoidal al articulației interfalangiene, micul burelet glenoidal al articulației interfalango-sesamoidiene etc.

Burgeon, sin. *Burjeon.* Barbarism utilizat în locul termenului de mugur (vascular).

Burgeonare. Barbarism folosit în locul termenului de înmugurire, pentru desemnarea procesului reactiv restituțional al plăgilor.

Burlina, sin. *Binda.* Rasă de taurine, crescută în Italia, de greutate redusă și de culoare bălțată cu negru. Aptitudinea principală este producția de lapte, care ajunge la 2 500 l anual în zona montană și la 3 000 l în zona de câmpie.

Bursă cuculară. Pungă conjunctivă situată la nivelul inserției caudale a porțiunii lamelare a ligamentului cervical.

Bursă Fabricius. Formațiune glandulară, cu rol probabil endocrino-metabolic, situată deasupra zonei cloacale la păsări.

Bursă intertuberculară (corect: pungă intertuberculară, pungă bicipitală). Sinovială de alunecare tendinoasă, situată la nivelul șanțului intertubercular al humerusului, facilitând trecerea și alunecarea tendonului bicipital proximal prin respectul șanț.

Bursă omentală (lat. *Bursa omentalis*). Termen utilizat pentru a defini, în anatomie, spa-

țiul virtual rezultat din trecerea marelui epiplon de pe marea curbură a stomacului (sau de pe complexul gastric la rumegătoare), pentru a se insera pe plafonul cavității abdominale (în zona colonului transvers, pancreasului și duodenului). Între duoden, pancreas și lobul caudal al ficatului rămâne un spațiu inelar (*Aditus bursae omentalis*), reprezentând zona de comunicare a spațiului astfel delimitat cu restul spațiului (cavității) peritoneal.

Bursă trocanterică. Sinovială de alunecare musculară peste trocanter, la cabaline puțin du-se distinge o pungă trocanterică cranială (de alunecare a tendonului gluteului mediu peste vârful trocanterului), o pungă trocanterică caudală (de alunecare peste vârful trocanterului a m. *biceps femural*) și o pungă trocanterică laterală (de alunecare a tendonului gluteului accesoriu peste fața laterală a trocanterului).

Bursită (gr. *bursa*: burduț de piele). Inflamația unei pungi subcutane.

Bursită altoidooccipitală, sin. *higroma cefei.* Inflamație aseptică sau septică a pungii nuchale.

Bursită intertuberculară, Inflamația pungii tendinoase a bicepsului brahial, la nivelul culesei bicipitale a humerusului, manifestată prin scurtarea păsului, sprijin în pensă, semne locale etc.

Bursuc, v. *Viezure.*

Butana. Tip de taurine cu coașe, rustice, puțin pretențioase și slab productive, ce se cresc în Sudan.

Butiometru. Instrument de sticlă, gradat, care servește la determinarea volumetrică a conținutului în grăsime din lapte și din produse lactate. Pentru lapte se folosesc buti-

BUT rometrele Gerber, Babcock, Sihler, Höyburg, Brioux. Pentru smântină se folosesc butirometrele Keler-Funke, Höyberg, Hammerschmidt etc. Acestea din urmă pot fi adaptate și pentru determinarea grăsimii din unt și brinză.

Butiros. Cu referire la acidul butiric sau derivații lui: titrul butiric al laptelui redă cantitatea totală de substanțe grase pe unitate (30—50 g/kg), variabilă în funcție de factorii ereditari, stare de sănătate etc.; miros butiric, aspect butiric etc.

Buxidină. Alcaloid toxic din plante de genul *Buxus* (cimișir).

Buxină. Alcaloid toxic din plante de genul *Buxus* (cimișir).

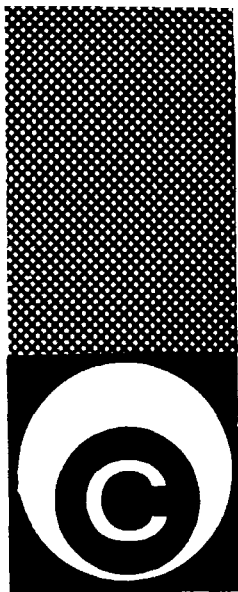
Butoni canadieni, v. Dermatitis pustuloasă a calului.

Buză. Cută sau limită cutanată, adesea proeminentă, eventual relativ mobilă sau evidentă, termenul fiind extrem de larg: buze (orale), buzele plăgii, buze blastoforale (produse de invaginarea de la nivelul blastoforului embrionar) etc.

Buze albe. Particularitate de culoare, reprezentată prin culoarea albă a pielii de pe buze.

B_w (vitamină -). Termen utilizat adesea pentru vitamina H.

Byrley Türk. Armăsar celebru, care a contribuit la formarea rasei Pur sînge de galop din Anglia. A creat o linie principală, continuată de armăsarul Herod. Se presupune că a fost de origine românească.

C₁, sin. *vitamina C*, *vitamina antiscorbutică*, *acidul 1- ascorbic*. Vitamină cu rol deosebit în metabolismul glucidelor, proteinelor și lipidelor, în formarea colagenului, în stimularea organogenezei, în formarea substanței fundamentale intercelulare, în creșterea dinților, oaselor etc. Carența se traduce prin leziuni osoase diafizare, hemoragii submucoase și subseroase, metroragii, epistaxis, leziuni în tubii contorți, scăderea S.R.H.-lui, gingivite etc. La animale se întilnesc mai ales carențe secundare, la suine și carnivore (v. Scorbut și Möller-Barlow).

C₂, sin. *vitamină P*. Se găsește în lămii, avînd proprietăți asemănătoare cu cele ale vitaminei C₁, dar cu rol deosebit, intervenind, se pare, în protejarea rezistenței organice, a rezistenței capilarelor sangvine

etc. Acționează ca un factor de economie pentru vitamina C₁.

Cabaline (lat. *Equus caballus*). Specie de animale domestice erbivore din genul Equus, originară din Europa și Asia, de talie mare, cu copita nedespăcată, cu stomacul simplu, cu intestinul gros bine dezvoltat, fără vezică biliară, cu castane la toate membrele, masculul cu 40 de dinți și femela cu 36. Se cunosc multe rase de cai, folosite pentru tracțiune, călărie și samar. Unele popoare folosesc carnea de cal și laptele de iapă ca hrană.

Cabardin. Rasă de cai formată prin încrucișarea cailor locali, de tip tarpano-mongolic, cu rasele Arabă și Persană, iar mai târziu și cu Pur sînge de galop sau Calul rusesc de călărie. Se caracterizează prin talie medie, conformație bună, constituție robustă, rezistență mare și apti-

tudini pentru călărie și tracțiune în regiunile muntoase.

Cabra (a-) (lat. *capra*: capră). Ridicarea unui patruped în poziție de susținere numai pe membrele pelvine, trenul anterior rămânând suspendat.

Cabrator. Care intervine în realizarea cabrării; mușchi cabrator etc.

Caciocavallo. Sort de brinză italiană, cu pasta tare, nematurată.

Caciofiore. Sort de brinză italiană, cu pasta moale, sărată și fermentată.

Cacodilat de sodiu (lat. *Natrium cacodylicum*), sin. *dimetilarsonat monosodic*. Pulbere cristalină albă, cu acțiune tonică și reconstituantă generală (favorizează asimilația), utilă la coalescenți, anemici, debili etc.

Cacogeneză (gr. *cacos*: rău; lat. *genesis*: facere, geneză). 1 — Descrierea procesului de dezvoltare anormală a unui organism. 2 — Dezvoltare monstruoasă.

Cacom, v. Hermină.

Cacopragie (gr. *prag*: radical de la, *protein*: a lucra). Devierea de la normal a funcțiilor nutritive.

Cadaveric (lat. *cadaver*: cadavru). Care se raportează la cadavru sau la caracteristicile lui.

Cadiot (sindrom -), sin. osteopatie hipertrofiantă pneumatică. Complex de tulburări perio-stale la câine, manifestat clinic prin periostită osoasă localizată la nivelul oaselor membrilor, însoțită adesea de leziuni pulmonare neoplazice sau tuberculoase.

Cadru vitelin. Zona de tranziție care înconjoară discul germinativ la embrion.

Caduc (lat. *caducus*: care cade). Se utilizează pentru definirea unor formațiuni organice care

urmează să fie înlocuite: dinte caduc, care se schimbă (dinte de lapte), peri caduci etc.

Caducă. 1 -- Porțiune a mucoasei uterine care se rupe și se elimină o dată cu placenta fetală. 2 -- Decidua.

Caduceu (lat. *caduceus*: băț de măslin împodobit cu panglici). Simbolul corpului sanitar, reprezentat de o baghetă sau de un mănunchi de nuiele, în jurul căruia se găsește încolăcit șarpele din Epidaur (oraș din Argolida, în care se găsea templul lui Esculap), mănunchiul, la rîndul lui, susținînd oglinda Prudenții.

Cafeină (lat. *Coffeinum*), sin. *trimetilxantină*. Pulbere cristalină albă, utilizată obișnuit în amestec cu benzoat de sodiu (*Coffeinum-Natrium salicylicum*), avînd acțiune excitantă asupra sistemului nervos central și cordului, diuretică, de analeptic cardio-vascular și respirator etc.

Cahexie (gr. *kakos*: rău, *exis*: stare), sin. *cașexie*. Slăbire extremă, cu consumarea tuturor substanțelor de rezervă, pînă la atrofiere musculară.

Cahexie apoasă, v. Fascioloză.

Cahexia hipofizară, v. Simmonds.

Cahexia piemică a porcului, v. Piobaciloza.

Cahexie senilă. Slăbire excesivă provocată de bătrînețe, caracterizată prin semne diverse de senescență, dispariția grăsimilor de rezervă, atrofiere musculară etc.

Cairn-terrier, sin. *cîinele scoțian de vîntătoare*. Cîine cu capul mic, armonios, acoperit de smocuri de păr, urechile drepte, ascuțite, mici, părul dur, roba cenușie, neagră, galbuie etc., cu vârful urechilor și botul negre. Coada scurtă și acoperită de peri relativ lungi este purtată în sus, fără a fi recurbată. Talie 25 cm.

Căi biliare. Conducte organice prin care bila, secretată de celulele hepatice, este vărsată în intestin, distingându-se: căi biliare intercelulare (canalicule sau capilare biliare), căi biliare intralobulare, pasajele (Hering) sau canalele intermediare, canale perilobulare, canale interlobulare, canal hepatic, canal cistic, canal coledoc.

Calabrese. 1 — Populație porcină, care se crește mai ales în Calabria, reprezentată prin rasele *Reggitana*, *Casentina*, *Catanzarese* și *Lagonegrese*. Caracteristica generală a acestor rase este capul alungit și o dezvoltare corporală relativ limitată. 2 — Varietate a rasei de taurine Podolice italiene, caracterizată prin robă cenușie mai închisă, talia de 1,40 m, greutate corporală de 500—550 kg, rusticitate, productivitate redusă.

Calcan (lat. *Scophthalmus maeoticus*). Pește marin bentonic, răpitor, din familia botidelor, cu corpul rombic, puternic, turtit lateral, cu ambii ochi situați pe partea stângă. Lungimea corpului ajunge la un metru, iar greutatea pînă la 10 kg. La adulți, corpul este acoperit cu solzi rudimentari și butoni osoși, prevăzuți cu țepi. Este răspîndit în Marea Neagră și în Marea de Azov.

Calcaneu (lat. *calcaneum*: călcîii). Os așezat în partea caudală a rîndului I de oase tarsiene, articulîndu-se craniul cu astragalul și distal cu o parte din oasele rîndului II, avînd forme variate.

Calcea calului (lat. *Caltha palustris*). Plantă perenă erbacee, din familia ranunculaceelor, cu frunze bazale groase, în formă de copită de cal și cu flori mari galbene-aurii. Crește pe terenuri umede și este toxică,

mai ales în timpul înfloritului (aprilie-mai).

Calcemie (lat. *calx*, — *cis*: var. gr. *haima*: sînge). Concentrația de calciu din sînge (normal 0,1 g la litru).

Calcergie. Calcificarea țesuturilor moi, produsă după administrarea unui calcergen (agent care determină sensibilizarea locală, fără tratament anterior sensibilizator; v. Calcifilaxie); se distinge calcergie (mastocitocalcergie) locală și de sistem.

Calcicoză (lat. *calx*: var. calciu; gr. *osis*: stare, tulburare).

1 — Pneumonie cronică de ordinul pneumoconiozelor. 2 — Tulburări dependente de aportul calcic (hipocalcicoză, hipercalcicoză).

Calciferol, v. Vitamina D.

Calcificare. Aportul și fixarea calciului într-un țesut, fără apariția de osteoame (v. și osificare).

Calcificat. 1 — Trecut prin procesul de calcificare. 2 — Impregnat cu săruri de calciu.

Calcifilaxie. Calcificarea localizată sau de sistem a țesuturilor moi, declanșată sub acțiuni mecanice sau chimice, după o sensibilizare prealabilă cu agenți calcifianti (hormon paratiroidian, vitamină D, dihidrotachysterol); mastocalcifilaxia presupune și modificarea evidentă a mastocitelor (v. și Calcergie).

Calcinat. 1 — Transformat în var, prin supraîncălzire. 2 — Prin extensiune, termenul se utilizează spre a defini orice transformare suferită de o substanță supusă la acțiunea unei temperaturi foarte ridicate, termenul adesea avînd o semnificație ambiguă.

Calcinoză (lat. *calx*: var. calciu; gr. *osis*: stare, tulburare). Stare caracterizată prin depunere de calciu în mușchi,

țesut conjunctiv sau diferite organe.

Calciurie (lat. *calx*: var, calciu; gr. *ouron*: urină). Conținutul de calciu din urină.

Calcul. Concrement, cu dimensiunea variabilă între a nisipului fin și a unui pumn, diferinl ca structură, formă, culoare etc., după zona în care se dezvoltă și după compoziție.

Calice (renal). Formațiune de colectare a urinei, situată la nivelul papilei renale, în care se deschid porii urinari. Din unirea calicelor rezultă bazi-netul.

California. Rasă de iepuri de casă, crescută pentru producția de carne.

Calm (ital. *calma*; gr. *kauma*: căldură sufocantă). Fără agitație.

Calma (a—). A suprima agitația, a institui o perioadă de liniște.

Calmant. Care suprimă agitația. Se utilizează în clinică cu referință la mijloacele terapeutice care calmează.

Calomel (lat. *Hydrargyrum chloratum*), sin. *clorură mercur-roasă*. Pulbere cristalină albă, cu acțiune diuretică, purgativă, slabantiseptică ș.a., dezavantajată de toxicitatea crescută.

Calos (corp-). Formațiune comi-surală de substanță albă care leagă cele două emisfere cerebrale între ele. Pe fața dorsală (vizibilă prin fisura interhemisferică) se găsesc tractusurile longitudinale (nervii Lancissi), fața ventrală a formațiunii se unește (pe linia mediană) cu *septum lucidum* (restul feței participând la formarea plafonului ventriculelor laterale), extre-mitatea nazală se recurbează formînd genunchiul corpului calos, iar extremitatea caudală, îndoită brusc, formează bure-letul.

Calotă (fr. *calotte*: mică bonetă rotundă, care nu acoperă decât

virful craniului, folosită de ecleziaștii catolici). Prin exten-siune s-a aplicat și la diferite formațiuni: calotă craniană (por-țiunea bombată a neurocraniu-lui), calota pedunculilor cere-brali (porțiunea supra-medială din masa fiecărui peduncul ce-rebral) etc.

Calozitate (lat. *callositas*, de la *callus*: bătătură). Traumă mecanică produsă de jug sau de ham (bătătură de jug sau de ham), caracterizată prin hiper-trofia, cornificarea și fisurarea pielii din regiunea traumatizată.

Calul Cazacilor de Amur. Tip de cal siberian, cu talia de 1,30 m, rezistent la condițiile aspre de climă.

Calul de Altai. Tip de cal sibe-rian, cu talie mică (1,29 m), a-daptat la condițiile climatice din Siberia.

Calul de Arad. Tip de cal ame-liorat, cu talia între 1,50—1,60 m și cu aptitudini pentru tracțiune ușoară.

Calul de Banat. Tip de cal ame-liorat, format sub influența calului Nonius și a altor rase.

Calul de Don. Una din cele mai vechi și mai renumite rase de cai din U.R.S.S. Format dintr-o încrucișare necontrolată de cai mongoli și orientali și supus apoi încrucișărilor dirijate cu armăsari Pur sînge de galop, Arabi și Orlov-Restopcin, calul de Don a dat naștere *calului de Don ameliorat*. Are trunchi adînc, schelet bine dezvoltat, spinare și șale scurte și puternice, cu foarte bune apti-tudini pentru călărie și munci agricole.

Calul de Făgăraș. Tip de cal ameliorat, format prin încruci-șarea populației ca baline locale cu armăsari din herghelia Sim-băta de Jos, cu caractere de ex-terior și aptitudini asemănă-toare cu ale calului lipițan.

Calul de Terec. Rasă de cai, creată prin încrucișarea rasei locale cabardine cu rasele Arabă, Calul de Don, Gidran etc. Se caracterizează prin talie medie, constituție robustă, rezistență la intemperii, temperament vioi și aptitudini pentru călărie.

Calul diluvial (lat. *Equus robustus*). Cal sălbatic care a trăit în epoca preistorică, considerat după teoria polifiletică drept forma originară a cailor grei din Europa apuseană.

Calul dobrogean. 1 — Tip de cal ameliorat, format prin încrucișarea populației cabaline locale cu armăsari din herghelia de la Mangalia, ce se crește în Dobrogea, cu caractere de exterior și aptitudini apropiate de rasa arabă. 2 — Varietate regională a vechiului cal românesc, cu exterior asemănător cu calul arab, cu talie mică și temperament vioi.

Calul estonian. Cal provenit din amestecul calului mongol cu calul local și ameliorat apoi cu rasele europene de tracțiune. Are talie mijlocie, conformație brevimorfă, putere mare de muncă și este puțin pretențios.

Calul finlandez. Rasă de cai de tip nordic, de talie medie, cu aptitudini multiple, puternic, rezistent, puțin pretențios și se adaptează ușor la condițiile zonelor păduroase din nord.

Calul ialomișean. Cal local din sudul țării, format din încrucișarea calului de tip moldovenesc cu calul transilvănean, cu exterior și caracteristici intermediare celor două varietăți.

Calul iomud. Cal ce se crește în R.S.S. Turcmenă, format prin încrucișarea calului local ameliorat, cu calul arab și persan. Se caracterizează prin exterior asemănător cu cel al calului arab, prin rezistență la distanțe lungi și pe drumurile de munte.

Calul local polonez, sin. Konic. Cal de talie mică, de tip tarpano-mongol, rustic, sobru și foarte rezistent.

Calul moldovenesc. Varietatea cea mai apreciată a calului românesc autohton, despre care s-a scris cu admirație în vechile noastre hrisoave, care a alimentat cavaleria domnitorilor români și a armatelor străine, precum și cele mai renumite herghelii din Europa. Se caracterizează prin cap mic, uscățiv, cu profil drept, gât musculos și cam scurt, spinare lungă și dreaptă, membre bine proporționate, talie variabilă între 1,30 și 1,45 m, greutate corporală 350—400 kg, vioiciune, agerime, rezistență și sobrietate.

Calul mongol (lat. *Equus Prjevalski*). Gal sălbatic care trăiește și azi în Asia, din care provin unele rase de cai. Are talie mică (1,27—1,35 m), capul mare cu profil convex și urechi mici, gât scurt și gros, trunchi lung și adinc, membre scurte și puternice, coamă și coadă bogate, temperament vioi.

Calul mongol propriu-zis. Urmasul direct al calului sălbatic (Prjevalski), cel mai mic dintre toți caii domestici din Asia centrală. A stat la baza formării celorlalte rase de cai de tip mongol. Trăiește în tabun, are talie mică, o mare putere de muncă, este foarte rezistent și puțin pretențios la hrană.

Calul pontic (lat. *Equus Gmelini*), v. Tarpan.

Calul românesc autohton. Cal local din țara noastră, de talie mai redusă și greutate mai mică, formînd masa propriu-zisă a efectivului nostru cabalin. Este reprezentat prin varietăți locale, care mai păstrează încă unele din însușirile vechiului cal moldovenesc.

Calul rusesc de călărie, sin. *Orlov-Rostoptcin*. Rasă de cai de

călărie, formată prin încrucișarea dintre rasele Rostopcin și Orlov. Se caracterizează prin talie mare, cap ușor, gît lung în formă de gît de lebădă, membre lungi, trunchi cam scurt, culoarea frecventă neagră, conformație elegantă și armonioasă, temperament vioi.

Calul transilvănean. Calul local din Transilvania, cu exterior asemănător mai mult cu cel al calului mongol și mai puțin cu cel al calului tarpanic. Este mai masiv și mai puternic decît calul moldovenesc, însă mai puțin energetic și cu temperament mai liniștit.

Calus. Formațiune reactivă de proliferare și condensare a țesutului osos la nivelul de consolidare a capetelor de fractură.

Calus de presiune. 1 — Formațiune reactivă de consolidare a capetelor de fractură, caracterizată prin apariția țesutului preos cu aspect cartilagos, condiționat de exercitarea unor forțe de presiune la nivelul zonei de fractură. 2 — Calus cartilagos.

Calus de tracțiune. Formațiune reactivă, restituțională, pe bază fibroasă, apărută ca o consecință a tracțiunii exercitate la nivelul zonei de fractură.

Calvana. Varietate de taurine de carne și de muncă, din rasa Chianina, crescută în Italia (v. Chianina).

Calvarie. Bolta cutiei craniene (în special la om).

Calviție (lat. *calvities*: chelie, pleșuvie), sin. *calvescență*. Lipsa, căderea sau pierderea părului care acoperă calvaria, la om. Prin extensiune (impropriu) se folosește pentru definirea oricărui fenomen de pierdere sau cădere a părului.

Cambat (fr. *cambré*: arc). 1 — Curbat în arc. 2 — Se utilizează în sens variat: la om, definește

o poziție forțată, cu solicitarea tuturor mușchilor ce intervin în echilibru; la animale definește o poziție patrupeală forțată, cînd membrele anterioare sînt duse înapoia liniei de aplomb, iar cele posterioare înaintea ei.

Camelia (lat. *Camelia sativa*). Plantă recent introdusă în Canada, în scop experimental, caracterizată printr-un conținut bogat în ulei și proteină. Se experimentează folosirea șroturilor de *Camelia* (conțin circa 40% proteină), după ce în prealabil sînt supuse unui tratament termic.

Camembert. Brînză franțuzească, prezentată în porțiuni de dimensiuni reduse, cu pastă moale, fermentată, preparată din lapte ecremat și lapte integral.

Camere oculare. Spații cavitate interioare ale bulbului ocular, cu rol în sistemul dioptric și în menținerea tensiunii oculare, pline cu lichid sau fluid, distingîndu-se: o cameră anterioară, situată între corneea și iris, plină cu corp apos; o cameră posterioară, situată între iris și cristalin, mult mai redusă, plină tot cu corp apos; și o cameră interioară, în care se găsește plasat corpul vitros.

Camfor (lat. *Camphora*). Getonă terpenică cu aspect pulverulent, cristalin, albicios, utilizat ca excitant reflex cardio-respirator, antipruriginos și revulsiv.

Campat. Aplomb defectuos (sau poziție forțată) la patrupele, caracterizat prin sprijinirea membrelor anterioare înaintea liniei de aplomb (campat dinainte) sau a membrelor posterioare înapoia liniei de aplomb (campat dinapoi).

Campbell. Rasă de rațe, creată în Anglia, rustică, ușor aclimatizabilă, cu producție mare de ouă (180—220 ouă anual), po-

ziția ușor oblică a trunchiului. Se cunosc varietăți Khaki (cea mai importantă), albă și bălțată.

Canadiană. Rasă de găște ce se cresc în Canada, cu greutate corporală de 5—8 kg.

Canal. Conduct de comunicare, de legătură, de trecere. Termenul se utilizează mai ales în anatomie, pentru definirea conductelor organice de scurgere a unui produs sau a spațiilor inter- și intraosoase de trecere a nervilor, vaselor etc.

Canal alveolar. Zona terminală a unei bronhiole, care, lărgindu-se și subțindu-și peretele, se divide într-un buchet de canalicule ramificate în unghi ascuțit spre sacii alveolari (cu pereții structurați în alveole).

Canal blastoporal. Canal săpat în placa primitivă a prelungirii cefalice, la unii embrioni.

Canal cistic. Canalul de scurgere a bilei din vezica biliară, deschiderea lui marcînd limita dintre canalul hepatic și canalul coledoc.

Canal Clocquet, sin. *canal hialoidian*. Rest canalicular embrionar situat în axa antero-posterioară a corpului vitros, de la fața posterioară a cristalinului la papila optică. La embrion, conținea artera hialoidiană, care poate persista uneori (ca anomalie) și la animalul adult.

Canal coledoc, v. Coledoc și Căi biliare.

Canal coclear. Spațiul din melcul membranos (urechea internă) delimitat pe de o parte de membrana bazilară, iar pe de altă parte de membrana vestibulară (Reissner), în partea laterală ajungînd la stria vasculară. În interiorul canalului coclear se găsește plasat organul (tunelul) Corti.

Canal dentar, sin. *canal radicular*. Formațiune canaliculară

care străbate rădăcina dentară, prin care vasele și nervii pătrund în cavitatea pulpară.

Canal deferent. Canalul de eliminare a spermei, stabilind legătura dintre epididim și canalul ejaculator, putînd fi sistematizat în trei porțiuni: extra-abdominală (cordonală), intra-abdominală și pelvină. La unele specii (cal) prezintă o dilatație (ampula deferențială).

Canal ejaculator. Hiatus canalicular, marcînd zona de întîlnire și deschidere comună în uretră a canalelor deferente și (la unele specii) a veziculelor seminale.

Canal endolimfatic. Canalul din apeductul vestibular (urechea internă) care leagă sacul endolimfatic cu canalul de unire dintre utricul și saculă.

Canal ependimar. Canalul care străbate măduva spinării, stabilind legătura între ventriculul IV și ventriculul V (sinusul terminal sau ventriculul Krause).

Canal Gärthner. Formațiune canaliculară situată pe podeaua vaginală la vacă, cu deschiderea în porțiunea vagino-vestibulară.

Canal gudronat. Spațiu canalicular, triunghiular pe secțiune, situat în jurul cristalinului, la nivelul zonulei Zinn, între cele două grupe fibrilare de inserție principală a zonulei pe cristalin.

Canal gustativ. Spațiu canalicular microscopic, situat la polul extern al mugurelui gustativ.

Canal Hawers. Canalul central al osteonului.

Canal Hensen. Canalul de comunicare dintre saculă și porțiunea inițială a melcului membranos.

Canal hepatic (lat. *ductus hepaticus*). Canalul de eliminare a bilei, spre care converg canalele interlobulare.

CAN Canal hialoidian, v. Canal Glocquet.

112

Canal Leuckart. Canalul unic ce rezultă prin unirea jumătăților inferioare ale canalelor Müller și din care va rezulta uterul și porțiunea vaginală.

Canal Lieberkühn. Canal săpat în porțiunea cefalică a embrionului de mamifer, situat între nodulul Hensen și extremitatea anterioară a prelungirii cefalice, avînd aspectul unui deget de mînușă și echivalînd canalului blastoporal de la reptile.

Canal medular. Canalul situat în interiorul oaselor lungi și în care se găsește adăpostită măduva osoasă.

Canalul Müller. Formațiune embrionară (pară și paralelă), plasată înapoia canalelor Wolf, a cărei extremitate superioară se deschide în celom, aproape de polul renal anterior, extremitatea inferioară ajungînd pînă în apropierea sinusului uro-genital. Împreună cu canalele Wolf constituie cordonul genital.

La mascul va da naștere utriculului prostatic, iar la femelă oviductelor, uterului și vaginei.

Canal neuro-enteric. Formațiune canalicular-embrionară, rest din blastoporul primitiv și stabilind la extremitatea caudală a embrionului comunicarea între cavitatea gastrulei și canalul neural.

Canal Rosenthal. Canalul spiral în care se găsește situat ganglionul Corti.

Canal Santorini. Canalul accesoriu al pancreasului.

Canal Schlemm. Spațiul limfatic circular, situat în zona de continuitate sclero-corneană, în grosimea sclerei.

Canal spiral. v. Canal Rosenthal.

Canal striat. Porțiune din canalul glandelor acinoase, în care se deschid canalele Boll și care se continuă cu canalul intralobular.

Canal sudoripar. Porțiunea dreaptă, transhipodermică, a canalului de eliminare a transpirației.

Canal toracic. Trunchiul colector limfatic, situat sub coloana vertebrală, de la nivelul cisternei chilifere (cisterna Pecquet) pînă la vena cavă cranială (cal, tau-rine), jugulara stîngă (porc), brahiocefalică stîngă (ciîne) sau vena subclaviculară stîngă (iepure), în care se varsă.

Canal urac. Canal alantoidian.

Canal uro-genital. Porțiunea uretrală, cuprinsă la mascul între canalul ejaculator și meatul urinar, la femelă corespunzînd vestibulului vaginal.

Canal utero-vaginal. Formațiune rezultată prin sudarea jumătății caudale a canalelor Müller în perioada embrionară și din care va rezulta uterul și vagina (v. Canal Leuckart).

Canal Warthon. Canalul colector al glandelor submandibulare, cu deschidere la nivelul plicii carunculare sublinguale.

Canal Wirshung. Canalul colector principal al pancreasului.

Canale Boll, sin. *piesa intercalară.* Segmentul canalicular care stabilește comunicarea între lumenul acinului glandular cu canalul striat. Reprezentînd continuitatea de comunicare a lumenului, piesa intercalară sau pasajul Boll apare ca un segment strîmt, cu pereții formați dintr-un singur rînd de celule cubice.

Canale eferente. Fine canalicule ce pleacă din rețeaua testiculară și care, prin împletirea lor, formează conurile eferente (sau lobulii epididimului).

Canale Rivlinius. Canalele glandei sublinguale polistomatice.

Canale semicirculare. Formațiuni canaliculare care intră în componența urechii interne. Se disting *canale semicirculare osoase*, săpate în porțiunea pie-

troasă a temporalului și orientate pe cele trei direcții ale spațiului, comunicînd prin cinci orificii cu vestibulul osos, și *canale semicirculare membranoase*, adăpostite în canalele osoase, deschizîndu-se tot prin cinci orificii, situate pe tavanul utriculei, fiecare canal, înaintea uneia din deschiderile respective (extremitatea ampulară), prezentînd cîte o dilatație (ampula), în care se găsesc situate crestele stato-acustice.

Canale Wolkmann. Canalicule transversale, de unire și legătură între canalele Havers.

Canalicul. Fin conduct organic, interosos, intraosos etc.

Canalului pterigoidian (nervul—) (lat. *N. canalis pterygoidei*), sin. *n. vidian*. Fin firîșor nervos, situat în canalul și scizura vidiană (pterigoidiană), rezultînd din unirea pietroșilor mari cu ramuri ortosimpatice carotidiene, abordînd împreună ggl. pterigopalatin.

Canar (lat. *Serinus canaria* L.). Pasăre mică din familia *Fringillidae*, originară din insulele Canare, Azore și Madeira, unde trăiește în stare sălbatică. Are penajul colorat în galben sau verde, voce sonoră plăcută și memorie muzicală. Prin selecție s-au creat diferite rase: Canarul belgian, (cu cocoșă), Canarul german (v. Herzer Roller), Canarul olandez (v. Olandeză cu picioare lungi), Canarul rusesc, Canarul scoțian (v. Scotch Fancy).

Canarul belgian. Rasă de canari, cu spinarea curbată cu o cocoșă, cu capul foarte mic și cu penele viu colorate.

Canarul rusesc. Rasă de canari, cu cîntec melodios.

Canarul scoțian, v. Scotch Fancy.

Canarul șopîrlă. Rasă de canar cu pete pe pene situate simetric, amintind de culoarea șopîrlei.

Cancer. Denumire generică utilizată pentru definirea procese-

lor și formațiunilor neoplazice maligne, indiferent de aspectul și substratul lor, adesea avînd o semnificație sindromală, ne-definind nici procesul, nici leziunea.

Cancerigen. 1 — Care are proprietatea de a provoca un proces canceros. 2 — Care intervine activ în producerea cancerului.

Cancerizare. Procesul de malignizare a unei neoplazii.

Cancerologie, sin. *oncologie*. Studiul tumorilor în general și al tumorilor maligne în special.

Canceros. Care se referă sau este afectat de cancer.

Cancroid. 1 — Asemănător cancerului. 2 — Formă torpidă a cancerului, situată la nivelul pielii și mucoaselor.

Candidoză. Micoză determinată de *Candida albicans*, ciupercă levuriformă din ordinul *Protascomycetes*; boala este de cele mai multe ori condiționată, caracterizîndu-se prin catar, depozite micotice sau leziuni nodulare pe primele căi digestive și respiratorii, mai rar pe alte mucoase sau în unele parenchime, fiind întîlnită la păsări, porci, cîine ș.a.

Canelură (fr. *cannelure*; renură, scobitură alungită). Scobitură (șanțuitură) pe un instrument sau pe o formațiune organică.

Canibalism (*indian caniba*, denumire primitivă dată de spanioli populației autohtone din zona Caraibilor). Sensul actual al noțiunii, indică ferocitate interspecifică, cu sens mai larg decît cel de antropofag. În medicina veterinară, termenul se utilizează pentru definirea abolirii instinctului matern (mai ales la scoafe), tradusă prin obișnuința de a-și devora produșii. Este termen impropriu pentru definirea picajului (pteriofagiei) la păsări, însă propriu pentru ciugulirea și consumul țesuturilor vii a congene-

rilor, pînă la eviscerare și moarte, în cadrul sindromului de pica etc.

Canicultură, sin. *chinologie*. Ramură a zootehniei care se ocupă cu creșterea, îngrijirea și dresajul cîinilor, precum și cu îmbunătățirea raselor de cîini, în scopul folosirii acestora pentru diferite servicii (pază, vînătoare etc.).

Canide (lat. *Canidae*). Familie de mamifere carnivore, cu talie variată, cuprinzînd diferite specii: cîinele (*Canis familiaris*), lupul (*Canis lupus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), vulpea polară (*Vulpes lagopus*), șacalul etc. A nu se utiliza „canide“ în locul termenului de „carnivor“, termen care definește orice ființă care se hrănește cu porțiuni de țesuturi animale.

Canin (lat. *canis*). Categorie de dinte, cu coroana conoidă, situat între incisivul lăturaș și primul premolar, avînd o dezvoltare excesivă la mamiferele carnivore, precum și la suine și la masculii ecvini, lipsind însă la unele rumegetoare domestice și la rozătoare.

Canizie (lat. *canitia*: bătrînețe, albire de bătrînețe). Decolorarea perilor (în general), datorită bătrîneții (în special).

Cantal. 1 — Rasă de taurine franceză, cu aptitudini triple (v. Salers). 2 — Brînză franțuzească, fermentată, cu pastă dură.

Cantaridă (lat. *Cantharis*). 1 — Pulbere cenușie-brună rezultată din triturarea unui coleopter (*Lytta vesicatoria*), cu efect revulsivo-vezicant și toxic. 2 — Coleopteră de culoare verdeaurie (frecventă pe frasin), din care se prepară praful de cantaridă (vezicant).

Cantaridină. Alcaloid toxic, iritant, vezicant, extras din pulberea de cantaridă.

Canton pastoral. Grup de pășuni de munte pe care se aplică mă-

surile tehnico-organizatorice de exploatare rațională, sub îndrumarea unui cadru tehnic de specialitate.

Cantoplastie (gr. *canthos*: comisură a pleoapelor, *plassein*: a figura, a forma). Operație reparatorie în oculistică și chirurgia facială, constînd din practicarea unor incizii la unghiul pleoapelor și fixarea unei porțiuni de conjunctivă, în vederea corectării unor deformări sau modificări de poziție ale pleoapelor.

Cantorafie (gr. *raphi*: sutură). Sutura unghiului lateral al pleoapelor.

Cantus (gr. *canthos*: unghiul pleoapelor). Comisura pleoapelor.

Cap articular. Eminentă osoasă articulară cu aspect sferoid, acoperită de cartilaj și participînd la formarea unei articulații sferoidale.

Cap de maur. Rasă de porumbei de ornament.

Capacitate combinativă generală. Termen uzitat în zootehnie indicînd particularitatea pe care o manifestă un animal de a da produși valoroși, indiferent de partenerei cu care este împerecheat.

Capacitate combinativă specială, v. Valoare de ameliorare specială.

Capacitate productivă. Termen uzitat în zootehnie pentru indicarea producției obținute de la un animal, în condiții optime de alimentare și îngrijire.

Capacitatea individului, sin. *valoarea adaptivă*, *valoarea selectivă*. Quantumul de contribuție (descendenți) a unui individ în generația filială.

Capilar (lat. *capillus*: păr). Cele mai fine formațiuni conductoare organice cu rol divers: capilar sangvin (vase sangvine fine cu diametru de 6–30 microni și pereții constituiți dintr-un en-

doteliu și o membrană bazală, eventual cu rare elemente contractile — periteliu), capilar biliari (canalicule fine situate între cordoanele Remak) etc. **Capilar sinusoid.** Capilar sanguin de tip embrionar, dilatat, cu peretele format dintr-o lamă protoplasmatică sințială fină și celule Kupffer.

Capilaritate. Fenomen (sau totalitatea fenomenelor) care se produce la interfața de contact a lichidelor cu peretele tubului capilar, în virtutea căruia lichidul se deplasează în sens contrar gravitației.

Capillaria. Nematod din familia *Capillariidae*, extrem de subțire, cu corpul în general inegal calibrat și parazitând tubul digestiv la mamifere și păsări, distingându-se *Capillaria annulata*, *C. vetusa* și *C. galline* (care parazitează găinile), *C. columbae* (la porumbel), *C. contorta* și *C. anatis* (la palmipede), *C. aerophila*, *C. hepatica* la carnivore).

Capilarioză. Parazitoză produsă de capilarii, distingându-se: capilarioză bronhială (carnivore), esofagiană (la păsări), hepatică (la rozătoare și eventual la carnivore și om), intestinală (la păsări).

Capilarioza căilor respiratorii. Helmintoză a căilor respiratorii (trahee, bronhii), frecventă la mamiferele carnivore, produsă de *Capillaria aerophila*. Ouăle eliminate în mediul exterior devin larve neeclozionate, care sînt înghițite de animal o dată cu alimentele și apa. Ajunse în intestin, larvele eclozează, traversează peretele intestinal și intră în circulație, ajungînd astfel în pulmonii, provocînd un catar acut, animalele debilitîndu-se.

Capilarioza esofagiană, sin. *indigestie ingluvială parazitară*. Helmintoză produsă de *Capil-*

laria annulata (găină, curcă, fazan) și *C. contorta* (rațe), contaminarea avînd loc prin ingerarea ouălor, păsările bolnave înghițind hrana cu greutate, cahectizîndu-se și anemiindu-se; la autopsie, întîlnindu-se gușa lezionată, cu mucoasa acoperită de pseudomembrane, printre care abundă capilariile. **Capilarioza hepatică.** Nematodoză produsă de *Capillaria hepatica* și manifestată clinic prin ciroză atrofiantă (la rozătoare, mai rar la ciine).

Capilarioza intestinală. Enterită parazită produsă de localizarea diverselor tipuri de capilarii în cec sau în alte porțiuni ale intestinului și manifestată clinic prin inapetență, tulburări digestive, anemie, adesea soldată cu mortalitate mare (mai ales la tineret).

Capilarită (lat. *capillaris*: ca firul de păr). Inflamația capilarelor.

Capilaroscopie (lat. *capillarus*: ca firul de păr; gr. *skopein*: cercetez). Examenul microscopic al vaselor capilare (cutanate etc.).

Capra albă bănățeană. Tip de capră ameliorată, formată în vestul țării, prin încrucișarea caprelor locale cu rasele Saanen și Nobilă germană albă, cu greutatea corporală de cca 50 kg (țapul 80 kg) și producția medie de lapte 470 l; la fătore produce, în medie, doi iezi.

Capra albă bulgărească. Rasă de capre pentru lapte.

Capra carpatină. Rasă indigenă primitivă de capre, rezistentă, crescută mai mult în regiunile muntoase, cu greutate corporală medie de 45 kg (țapul 65 kg) și culoarea părului foarte variată (vînată, albă, neagră, galbenă sau bălțată).

Capra cu gît negru, v. Vallesana.

Capra de stîncă (lat. *Capra ibex*). Capră cu blana de culoare

CAP cenușie-roșcată vara, gălbuie
116 iarna, cu coarnele în formă de
spadă; trăiește prin Alpi și este
considerată monument al natu-
rii.

Capra neagră (lat. *Rupicapra
rupicapra*). Capră cu blană ne-
agră, cu aspect și talie de anti-
lopă și cu coarne scurte. Trăieș-
te în locuri stincoase, greu ac-
cesibile în Carpați și în alte
regiuni muntoase din Europa
și din Caucaz. La noi este ocroti-
tă prin lege, fiind declarată
monument al naturii.

Caprinizat. Formă improprie dar
uzitată pentru denumirea unor
vaccinuri care au fost obținute
în urma unor pasagii succesive
pe capră.

Capsidă (gr. *kapsa*: cutie). În-
velișul proteic al virusurilor;
are rol protector și ajută fixa-
rea virionului pe celulele sen-
sibile și introducerea acidului
nucleic în aceste celule.

Capsomere. Particule proteice
rotunde, dispuse simetric (cu-
boid sau helicoidal), care formează
capsida. Numărul capsomere-
lor poate servi la clasi-
ficarea virusurilor.

Capsula Glisson. Fibroasa pro-
pria de învelire subperitoneală
a ficatului.

Capsula Schweigger-Seidel. For-
mațiune ovală, rigidă, inex-
tensibilă, de natură protoplas-
matică, cu celule reticulare,
care învelește porțiunea ter-
minală a fiecărei artere penici-
late din splină (cîine, porc, păs-
ări), avînd rolul de a modera
și regla presiunea intraspleni-
că.

Capsula sinovială, sin. *pungă
sinovială*. Formațiune care căp-
tușește capsula articulară și în
care se găsește lichidul sino-
vial (sinovia). Considerată ca
o formațiune de clivare și orga-
nizare a țesutului conjunctiv,
fibrocitele cîștigînd un caract-
ter epitelioid, capsula sinovială

nu este o seroasă (deși se aseamă-
nă în parte), ci o pseudose-
roasă.

Capsulă. 1 — Formă medicamen-
toasă prin care o substanță (de
obicei amară sau cu acțiune pe
un anumit segment al tubului
digestiv) este prinsă într-o în-
velitoare gelatinoasă, cerată
etc. și administrată (forțat)
„per os”. **2** — Strat extern cu
rol protector: capsula bacteri-
ană, renală etc.

Capsulă articulară. Manșon fi-
bros (periostal) situat la nivelul
diartrozelor.

Capsulă Bowmann-Müller. For-
mațiune organică marcînd ori-
ginea căilor excretoare intra-
renale, îmbrăcînd glomerulul
malpighian și formînd împreună
cu acesta corpusculul Mal-
pighi.

Capuccia, sin. *Chianina* sau
Casenetinese. Rasă de porci din
Italia, de culoare cenușie închi-
să, cu pete albe pe cap și pe
gît, rezistentă și cu prolificitate
medie.

Capului costal (articulația)
(lat. *Art. capituli costae*). Arti-
culație enartroidială care leagă
capul fiecărei coaste la coloana
vertebrală. La articulație par-
ticipă capul costal, șlefuit de
două suprafețe, despărțite de
o renură, iar din partea coloanei
vertebrale, o cavitate glenoida-
lă, rezultat din contiguitatea
a două fovei costale. Legătura
articulară este realizată de: un
ligament conjugat costal, care
leagă capetele coastelor simet-
rice, un ligament al capului
costal (periferic sau inferior)
cu aspect de ligament capsular
(la cabaline și taurine compus
din trei fascicule ventrale).

Carabah. Rasă de cai ce se creș-
te în R.S.S. Azerbaidjană, for-
mată din vechiul cal oriental
local de tip sudic, ameliorat
cu rasa arabă și persană. Se
caracterizează prin talie medie,

conformația exterioară mai mult arăbească și reprezintă una din cele mai frumoase rase de călărie.

Carabair. Gal de călăric, de tracțiune și samar, ce se crește în U.R.S.S., format pe baza metisărilor dintre calul chirchiz, Ahal-Techin și Arab. Are talie mijlocie și conformație asemănătoare cu a calului arab.

Caracter (gr. *kharakter*: semn gravat). Trăsătură distinctivă (privind forma, mărimea, structura etc.) prin care se deosebesc indivizii unui de alții.

Caracter alelomorf. Însoșire contrastantă a cărei formare este controlată de o alelă.

Caracter calitativ. 1 — Însoșire a organismelor dependente de tip (nu de grad sau de ordin de mărime), care nu se poate măsura în mod direct, ci numai prin metode de cantificare a calității și pe baza căruia indivizii unei populații se împart în tipuri distincte, fără legături prin intermediari: alb, negru, verde, albastru, căprui etc. 2 — Expresie folosită în genetică pentru definirea proprietăților (calităților) determinate de factori genetici situați în același locus.

Caracter cantitativ, sin. *caracter metric*. 1 — Însoșire a organismelor dependentă mai mult de grad, de ordin de mărime (nu de tip) care se poate măsura, și pe baza căreia indivizii unei populații formează o serie continuă, gradată, de la o extremă la alta, serie care nu se împarte în tipuri net determinate: greutatea corpului, talia, cantitatea de lână, lapte etc. 2 — Expresie folosită în zootehnie pentru definirea proprietăților (calităților) determinate de factori genetici situați în mai mulți loci.

Caracter dobândit. Apariția sau schimbarea unei însușiri sub

influența condițiilor de mediu. **Caracter genetic.** Orice însușire morfofiziologică a unui organism care se poate studia din punct de vedere genetic.

Caracter poligen. Particularitate a caracterelor cantitative de a fi determinate de mai mulți factori genetici, situați în loci diferiți cu acțiune aditivă egală.

Caracu. Rasă de zebu, ce se crește în Brazilia. Pentru ameliorarea producției de carne și lapte se fac încrucișări cu rasele de taurine europene.

Caracudă (lat. *Carassius Carassius*). Pește teleostean de baltă, din familia ciprinidelor, asemănător cu crapul, dar mult mai mic și lipsit de mustăți, de culoare variabilă după natura apei, de la galben-auriu până la negru. La noi trăiește aproape în toate apele stătătoare. Are carne gustoasă și prezintă importanță economică.

Caracudă argintie (lat. *Carassius auratus*). Pește teleostean din familia ciprinidelor, de culoare argintie sau plumburie, cu corpul alungit. Unele varietăți, originare din China, au o diversitate de forme și culori (roșii-aurii, roz, verzui, cozi bifurcate, franjurate etc.) și sînt crescute în acvarii, sub numele de peștișori de aur.

Caracul, sin. *Karakul*. Rasă de oi originară din U.R.S.S. și răspândită aproape pe tot globul, specializată în producția de pielicele (denumite și astrahan sau persan). Are cap alungit, fără coarne sau cu coarne mici la oi, urechi blegi și mari, trunchi alungit, coadă lungă cu depozit de grăsime, culoare frecvent neagră, lână mixtă și grosieră.

Carantină (fr. *quarantaine*: în jur de patruzeci). Se utilizează cu referire la izolarea animalelor (sau oamenilor), în scopul

CAR prevenirii introducerii unor boli
118 transmisibile într-o zonă in-
demnă.

Carbachol, v. Vasoperif.

Carbohidrază. Enzimă cu rol principal în metabolism care catalizează reacția de scindare hidrolitică a legăturii glicozidice (semiacetalice) din molecula glucidelor, distingându-se: oligozidaze, zaharidaze sau oligaze și polizaharidaze, poliaze sau poliozidaze.

Carbonat bazic de bismut (lat. *Bismuthum subcarbonicum*). Pulbere albă-gălbuie, utilizată intern, pentru acțiunea astringentă, adsorbantă și protectoară (enterite etc.).

Carbonat de calciu (lat. *Calcium carbonicum*). Pulbere albă cu efect antidiareic, antiacid (gastroenterite), recalcifiant (rahitism, osteomalacie), tonic etc.; la animale se utilizează și sub formă de carbonat de calciu furajer.

Carbodioxihemoglobină. Hemoglobină carbonică, rezultată din fixarea pe globină a unei cantități de bioxid de carbon.

Carborundum. 1 — Carbură de siliciu utilizată ca abraziv. 2 — Abraziv folosit pentru confecționarea pietrelor polizoare dentare.

Carboxihemoglobină. Hemoglobină oxicarbonată, improprie respirației, putând fi însă rever-sată prin inhalarea oxigenului sub presiune (în caz de intoxicație cu oxid de carbon).

Carboxilază. Diastază care, în procesul de metabolizare a glucidelor, acționează pe grupul carboxilic (-COOH) din acidul piruvic, transformându-l în acid acetic.

Carbuncul (lat. *carbunculus*: cărbune mic). Proces inflamator subcutanat acut, dureros, caracterizat prin difuziunea puroiului și altor produse exsudative în traiecte sinuoase, urmat

eventual de ulcere, cu modificarea corespunzătoare a stării generale.

Carcasă (fr. *carcasse*: osatura unui animal). Termen de abator utilizat pentru definirea unei porțiuni din animalul jupuit și eviscerat, destinată consumului public, cuprinzând scheletul cu mușchii (fără cap și fără autopodiu).

Carcinogen (gr. *carcinoma*: cancer, *genein*: a naște). Care produce sau favorizează apariția cancerului.

Carcinoid. Varietate de cancer cu evoluție lentă.

Carcinologie. Ramură a oncologiei care se ocupă cu studiul carcinoamelor.

Carcinom. Neoplazie malignă epitelială, cu tendință de ulcerare superficială, adesea având un aspect lojat, areolat.

Carcinomatosis. Care se referă la carcinom.

Carcinomatoză. Boală caracterizată prin apariția și difuzarea carcinoamelor.

Cardia (gr. *cardia*: inimă). Orificiul esofagian de comunicare cu stomacul.

Cardiac. 1 — Care se referă la cord: mușchi cardiac (miocardul) etc. 2 — Individ care suferă de o boală a cordului.

Cardiac caudal (nervul -). 1 — Ramură vagală destinată cordului, detașată din vag după izolarea nervului laringic caudal. 2 — Ramuri ortosimpatice detașate din ggl. cervical caudal (ggl. stelat) și distribuite cordului.

Cardiac cranial (nervul -). 1 — Ramură vagală, detașată de la nivelul izolării laringicului cranial (v. Depresor) și distribuită cordului. 2 — Ramuri ortosimpatice cardiace, detașate din ggl. cervical cranial și din conec-tivul cervical.

Cardiac mijlociu (nervul -). 1 — Ramuri ortosimpatice, de-

taşate din ggl. cervical mijlociu (adesea lipsesc la animalele domestice) şi din porţiunea anterioară a ggl. stelat. 2 — Ramuri vagale distribuite cordului detaşate din vag, la nivelul cavităţii toracice, înainte de izolarea nervului laringic caudal.

Cardial. În legătură cu cardia.
Cardialgie (gr. *algos*: durere). Durere cu sediul în regiunea cordului.

Cardiazol (lat. *Pentamethylen-tetrazolum*), sin. *Pentazol*, *Pentetrazol*, *Pentilentetrazol*, *Metrazol*. Pulbere cristaloidă albă sau incoloră, utilizată ca analeptic cardio-respirator sau antidot (intoxicaţii cu depresoare nervoase).

Cardiectazie, v. Dilataţia cardiacă.

Cardiocol (gr. *kili*: hernie). Hernia cordului.

Cardiodinie (gr. *odini*: durere). Durere cardiacă sau în zona cordului.

Cardiograf (gr. *grafein*: a scrie). Aparat înregistrator al contracţiilor cardiace, exprimate printr-o înscrisere (cardiogramă).

Cardiografie. Studiul dinamicii şi funcţiunilor cardiace cu ajutorul cardiografului.

Cardiogramă. Înscriserea activităţii cardiace obţinută cu ajutorul cardiografului.

Cardiologie. Parte a medicinei care se ocupă cu studiul cordului, morfologic şi fiziologic, dar nu şi patologic (patologie cardiacă), deşi, prin extensiunea sferei, noţiunea tinde să includă şi acest ultim aspect.

Cardiopatia scoafelor adulte. Boală cu origine încă neprecizată, avînd caracter sporadic, mai frecvent întîlnită la scoafele gestante şi manifestată prin ramolismnt miocardic, dilataţie cardiacă, valvulită proliferativă, edem pulmonar, hidrotor-

ax, hipertrofie hepatică, eventual ciroză hepatică.

Cardiopatie. Termen general utilizat pentru definirea oricărei afecţiuni cardiace, indiferent de natura, cauzele şi manifestările ei.

Cardiopatie valvulară. 1 — Tulburare cardiacă provocată de o leziune localizată la nivelul valvulelor cardiace. 2 — Afecţiune cardiovalvulară (sin. valvulopatie).

Cardiorexie (gr. *rexis*: deşirare), sin. *ruptura cordului*. Deşirarea peretelui cardiac, provocată în general de un efort exagerat (pe un substrat bolnav), presupunînd obişnuit moarte fulgătoare prin sincopă cardiacă.

Cardioscleroză (gr. *sklivos*: dur). Induraţia miocardului.

Cardiostenom. Diminuarea volumului şi a capacităţii cardiace.

Cardiostenoză. Strîmtarea orificiilor cardiace.

Cardită. Termen general utilizat pentru definirea inflamaţiei cordului şi învelitorilor, mai ales cînd interesează mai multe componente (endo-mio-pericardită, pancardită).

Carré (boala -), sin. *jigodie*, *boala cîinilor tineri*, *H.P.D.* (*Hard Pad Disease*). Boală infecţioasă, contagioasă şi inoculabilă, provocată de un virus şi manifestată clinic prin febră, catar respirator şi ocular, apoi gastroenterită, exantem hipercheratozic al pernîţelor plantare şi planului cutanat al nasului etc., semne variabile în funcţie de forma bolii (cutanată, oculară, nervoasă etc.).

Carenă sternală (lat. *carina*: partea recurbată şi imersată a fundului unghiular al corăbiei). În anatomie se defineşte sub acest termen porţiunea lamelară, perpendiculară pe faţa ventrală a sternului, la păsări, servind pentru inserţia muşchi-

lor pectorali. Prin analogie se utilizează aceeași denumire pentru marginea ventrală și recurbată a sternului la cabaline.

Carenate. Păsări care au sternul prevăzut cu carenă. Cele mai multe carenate sînt bune zburătoare.

Carență (lat. *carere*: a lipsi). Absența sau insuficiența unui element nutritiv, a vitaminelor, microelementelor etc., absolut indispensabile organismului. Se disting carențe primare (de aport) și secundare sau condiționate (tulburări digestive ce reduc digestia și absorbția, stări fiziologice sau patologice care măresc consumul etc.

Carență nutrițională sin. *carență alimentară*. Deficiență în utilizarea elementelor indispensabile organismului, deși prezența lor în alimente este satisfăcătoare.

Carență vitaminică. Lipsa sau insuficiența vitaminelor în hrană (sau imposibilitatea de a fi utilizate).

Carențial. 1 — Generator de carențe. 2 — Care se referă la o carență.

Carie (lat. *caries*: putregai). Nacroza, în general uscată, a țesuturilor dure (dinte, os).

Carie dentară. Mortificarea post-traumatică cu caracter infecțios, hipertoxic, a țesutului dentar.

Carie osoasă. 1 — Complicație posttraumatică cu caracter infecțios, hipertoxic, a țesutului osos. 2 — Osteită cronică purulentă.

Carieri. Rasă de porumbei foarte veche, din grupa raselor ornamentale, caracterizată prin trunchi mare, adînc și alungit, cioc drept și gros, avînd la bază niște excrescențe caracteristice ale pielii.

Cariocineza (gr. *karion*: nucleu, *kinesis*: mișcare), sin. *diviziune indirectă*. Diviziune celulară ca-

racterizată prin modificări nucleare și deplasări ale elementelor cromatice. Denumirea eludează faptul că și alte organele celulare suferă deplasări și împărțiri, dar exprimă fenomenul dominant vizibil.

Cariocineza asimetrică. Diviziune celulară indirectă, cu împărțirea inegală a cromozomilor, rezultînd o celulă hiper-cromatică și alta hipocromatică (frecventă în țesuturile tumorale etc.).

Cariocineza heterotipică, sin. *meioză*, *diviziune redukțională*. Formă de diviziune indirectă ce are loc într-o anumită fază a gametogenezei, rezultînd celule fiice haploide (în care numărul cromozomilor este redus la jumătate în raport cu celula mamă).

Cariocineza homeotipică, sin. *diviziune nereducțională*, *mitoză* etc. Diviziunea obișnuită a tuturor celulelor animale (inclusiv a celulelor sexuale, cu excepția fazei redukționale), rezultînd două celule fiice, cu număr egal de cromozomi în raport cu celula mamă.

Cariocineza multipolară. Diviziune patologică, în care centrozomul se fragmentează în mai mult de două porțiuni.

Cariolimfă. Nucleoplasma sau suc nuclear.

Carioliză. 1 — Disoluția nucleului. 2 — Topirea, dizolvarea și dispariția nucleului.

Cariologie (gr. *carion*: nucleu, *logós*: știință). Ramură a citologiei care se ocupă cu studiul nucleului.

Cariomitoză. Fenomenul de diviziune a nucleului propriuzis.

Cariomicrozomi. Denumirea veche a granulelor cromatice din constituția cromozomilor, cunoscută și sub denumirea de cromomere, cromiole, micro-somi etc.

Cariorexis. 1 — Aglutinarea cromatinei în granule care se risipește în masa citoplasmei. 2 — Împrăștierea nucleului în fragmente.

Carioschiză (gr. *carion*: nucleu, *schisis*: separat). Eliminarea unor produse sau formațiuni în afara nucleului.

Cariotip. Termen general sub care se definește constanța specifică, numerică, morfologică, dimensională etc. a cromosomilor la indivizii dintr-o anumită specie.

Cariozom. Denumirea veche a granulelor de cromatină în faza intercinetică.

Carminativ (lat. *carminare*: a scărmăna, a curăți). Medicament care are proprietatea de a expulza gazele din intestin.

Carnabat. Rasă de oi cu lână semifină, de culoare roșcată-cafenie originară din Bulgaria. Se adaptează ușor la condițiile aspre de mediu. Carne este gustoasă, fără mirosul caracteristic de oaie, lână fiind colorată este puțin apreciată.

Carnasier. 1 — Animal care posedă carnasieră. 2 — Termen folosit impropriu pentru carnivore.

Carnasieră (fr. *carnasiere*: sac pentru vînat). În morfologie se utilizează pentru definirea unuia dintre molarii mamiferelor carnivore, avînd aspect particular și fiind plasat cîte unul pe fiecare jumătate de arcadă dentară. Molarii situați înaintea carnasierii sînt denumiți precarnasiere, iar cei situați înapoia ei, postcarnasiere sau tuberculat.

Carnation. Cea mai renumită linie din rasa Friză, crescută în S.U.A. (Holstein-Friesian). Cele mai cunoscute vaci de lapte aparținînd acestei linii sînt recordistele Segis Pietertje Prospect, care în 1920 a produs 15 933 l lapte în 365 zile și al

cărui record nu a fost bătut mulți ani; C. Ormsby Butter King — recordistă mondială în 1937, cu 17 450 l lapte cu 3,65% grăsimi; G. Ormsby Madcap Fayne — recordistă mondială în 1949, cu 19 015 l lapte într-un an.

Carne. În sens larg: organe și țesuturi comestibile, cu consistență densă, de origine animală; în sens restrîns: musculatura striată a carcaselor, cu țesuturile direct legate de ea (oase, grăsimi, țesut conjunctiv fibros etc.).

Carne albă. Carne obținută prin sacrificarea vițelilor sugari din rasele de carne și mixte, în vîrstă de 5—12 săptămîni, hrăniți pe bază de lapte integral, în condiții speciale de îngrijire și întreținere.

Carne congelată. Carne înghețată în curent de aer rece, la o temperatură cuprinsă între — 18 și — 28°C, pentru a-i păstra proprietățile timp de circa șase luni.

Carne refrigerată. Carne răcită la o temperatură cuprinsă între +4 și — 2°C și care își păstrează proprietățile timp de 2—3 săptămîni.

Carnificație (lat. *caro*: carne, *facere*: a face). Proces de transformare într-un țesut similar cărnii: carnificația inflamatorie a pulmonului etc.

Carnivor (lat. *caro*, *-carnis*: carne, *vorare*: a devora). 1 — Animal care se hrănește exclusiv cu carne crudă. 2 — Grup de mamifere care se hrănesc cu carne, avînd caninii dezvoltăți în mod exagerat, molarii puternici, carnasiera dezvoltată etc.

Carolina (lat. *Anas sponsa*). Rasă de rațe domestice, decorative, rustice, cu o mare diversitate de culori. Clocesc în pomi și se cresc pentru frumusețea penajului.

Caroten. Substanță naturală colorată și colorantă, cu structură de hidrocarbură nesaturată, răspândită în regnul animal și vegetal, sintetizată numai de plante. Se găsește în morcovi, gălbenuș de ou, grăsimi etc. Introdus cu furajele în organismul animal sub formă de provitamină A, poate fi transformat în vitamina A. Prezintă o importanță deosebită în alimentația animalelor.

Carotenoide, sin. *lipochrome*. Hidrocarburi nesaturate (sau derivați ai acestora), poliene, în general colorate (galben, violet), foarte răspândite în natură, distingându-se: licopene, carotene, xantofile etc., cu rol foarte important în producerea de vitamină A. Carotenoidele au origine vegetală, neputând fi sintetizate de organismul animal, însă pot fi găsite în grăsimea din lapte, în ouă etc. (provenind din hrană). Au rol în procesele fotodinamice.

Carotic (glom-). Formațiune paraganglionară situată în zona sinusului carotidian (zona de ramificare terminală a carotidei primitive), pe partea medială a originii arterei occipitale. Format dintr-un ghem de capilare admirabile și conținând celule diseminate argentafine sau cromafine (Kahn), se pare că formațiunea include două componente distincte: glomul vascular și un microganglion vegetativ (E. Paștea), așa cum adesea se poate întîlni la bou, la restul animalelor cele două componente intricându-se.

Carotic extern (nervul -) (lat. *N. caroticus externus*). Termen sub care se descriu uneori (la taurine) fibrele ortosimpatice distribuite carotidei externe sau care însoțesc respectiva arteră și ramificațiile ei.

Carotic intern (nervul -) (lat. *N. caroticus internus*), sin. *conectivul subbazal* (Paștea). Termen sub care se definesc la unele animale (cal, ciine, iepure) fibrele ortosimpatice satelite ale carotidei interne, stabilind legătura între ggl. cervical cranial și plexurile sfenoidale. La rumegătoare, lipsind carotida internă, denumirea de conectiv subbazal este mai logică.

Carotico-timpanic (lat. *N. caroticotympanicus*). Ramură ortosimpatică de legătură între plexul subsfenoidal (carotic), plexul timpanic și nervul timpanic (Jacobson).

Carotidă (gr. *karotides*, derivat din *karoun*: a potoli, a ațipi). Arteră principală din regiunea cervico-cefalică, cu origine în trunchiul bicarotic (sau brahio-cefalic, carotida stîngă la om), situată în fundul șanțului jugular și ramificată în zona subparotidiană într-o arteră carotidă externă, o arteră occipitală și (cu excepția rumegătoarelor) o arteră carotidă internă.

Carotidă comună (lat. *A. carotis communis*). Arteră pereche (dreaptă și stîngă), izolată din aortă (la carnivore și suine) sau din trunchiul bicarotic (la cabaline și rumegătoare), de unde urcă spre regiunea cefalică, ocupînd zona de adîncime a jgheabului jugular, emițînd pe traiect: a. tiroidiană cranială, a. faringiană ascendentă, a. laringiană și eventual o arteră parotidiană fină. În zona subparotidiană se termină în principiu prin trei ramuri: a. occipitală, a. carotidă externă și a. carotidă internă (cu excepția rumegătoarelor la care carotida internă nu este prezentă decît în perioada embrio-fetală).

Carotidă externă (lat. *A. carotis externa*). Terminală a ar-

terei carotide comune sau primitive, trece spre baza craniului, încrucisînd lateral stilohialul. Pe traiect emite: a. tiroidiană, a. linguală, a. maxilară externă, a. palatină ascendentă, a. faringiană ascendentă, a. auriculară mare și a. maseterică, pentru a se termina printr-o bifurcație (a. maxilară internă și a. temporală superficială). La cabaline și rumegătoare, în plus, emite a. glandei submandibulare. La cabaline, a. linguală se izolează în comun cu a. maxilară externă (a. glosio-facială). La rumegătoare, în mod special, datorită lipsei carotidei interne, a. maxilară externă apare ca o terminală a carotidei primitive, carotida externă avînd doar trei colaterale: a. palatină ascendentă, a. auriculară mare și a. maseterină.

Carotidă internă (lat. *A. carotis interna*). Terminală a carotidei primitive, rudimentară la rumegătoare. La restul animalelor, urcă spre baza craniului, pătrunzînd în cutia craniană prin gaura carotică. La suine formează în zona respectivă o rețea admirabilă fină, apoi se reconstituie și pătrunde în cutia craniană. La toate animalele, după pătrunderea în craniu, străbate sinusul venos suprasfenoidal, pentru a ajunge în zona hipotalamică, unde se termină printr-o comunicanță orală și o comunicanță aborală, fiecare anastomozată cu simetrica ei, formînd poligonul hipofizar (Willis), din care se izolează ramuri hipotalamice (a. cerebrală orală, a. oftalmică internă, a. coroidală nazală, a. cerebrală mijlocie, a. meningică nazală, a. olfactivă, a. cerebrală aborală).

Carotinemie. Conținutul de vitamine A (caroteni) din sînge.

Carp (lat. *carpo*: a rupe). Denumire generică pentru definirea regiunii centrate pe oasele carpiene.

Carpal. Cu referire la zona, regiunea sau articulația carpiană.

Carpiene (articulații -) (lat. *Articuli carpi*). Complex articular care leagă oasele carpiene între ele, distingîndu-se: 1 — Articulațiile primului rînd, legînd două cîte două din oase, prin cîte un ligament anterior, subcapsular, și un ligament interosos. 2 — Articulațiile rîndului al doilea, legînd oasele între ele prin cîte un ligament anterior și unul interosos. 3 — Articulația medio-carpiană, ce leagă oasele rîndului întîi la oasele rîndului al doilea, prin două ligamente intraarticulare, ușor răsucite și bifurcate la extremități și un ligament superficial pisi-unciiform. Legătura este fortificată prin două ligamente colaterale comune și cîte un ligament capsular (anterior și posterior). La taurine, în plus, se distinge un ligament subcapsular anterior, scafo-unciiform.

Carpigiana. Rasă de taurine (v. Modenese).

Carpo-metacarpian. Se utilizează pentru definirea unei formațiuni de legătură între regiunea carpiană și metacarpiană, sau care aparține în egală măsură celor două regiuni.

Carpo-metacarpică (articulația -) (lat. *Articulus carpo-metacarpicus*). Articulație artrodială care leagă oasele carpiene la oasele metacarpiene, în general pentru fiecare articulație existînd cîte un ligament interosos și un ligament capsular. La animalele mari există cîte un ligament anterior subcapsular precum și un evident ligament pisi-metacarpian; în plus, la taurine, un

ligamnet anterior subcapsular capitato-metacarpian.

Cartilagos (țesut -). Țesut conjunctiv metaplaziat, prin modificarea substanței fundamentale (prezența condrinei) și aspectul celulelor. În structura lui intră o substanță fundamentală și elemente structurate sau figurate, care pot fi sistematizate în elemente celulare și elemente fibrilare. Substanța fundamentală se caracterizează prin abundența unui compus sulfurat (condrina), prezentînd cavități (condroplaste), în care se găsesc celulele condrocite (mature), sau condroblaste (tinere). Fibrele se disting în: reticulare (fine, reduse), colagene (groase, fasciculate) și elastice (nefasciculate, ramificate, ondulate), în funcție de abundența unei categorii de fibre distingîndu-se tipuri de cartilaj hialin, fibros sau elastic. Condroblastele sînt sferoidale, cu nucleu mare, condrocitele apar discoidale și încapsulate, cuprinse în grupe izogenice (derivate din aceeași celulă mamă).

Cartilaj (lat. *cartilago*: cartilaj, zgîrci). Denumire folosită atît pentru definirea țesutului cartilagos, precum și pentru aceea a formațiunilor care conțin dominant țesut cartilagos.

Cartilaj capsular. Cartilaj celular fără (sau cu foarte puțină) substanță fundamentală intercelulară.

Cartilaj complementar. Piesă cartilagosă situată la nivelul zonei coronare la ecvine, intrînd în componența aparatului amortizor.

Cartilaj concal. Cartilajul care formează scheletul pavilionului urechii.

Cartilaj elastic. Piesă sau formațiune organică, structurată pe bază de țesut cartilagos

elastic, în care substanța fundamentală cuprinde o mare cantitate de fibre elastice: epiglota etc.

Cartilaj fibros. Piesă cartilagosă în care substanța fundamentală este mascată de abundența fibrelor colagene: porțiunea caudală a cartilajelor complementare ale copitei etc.

Cartilaj hialin. Piesă cartilagosă în care componenta fibrilară a țesutului cartilagos este foarte redusă, substanța fundamentală apărînd relativ omogenă și conținînd grupe de celule izogenice axiale și radiale, învelite într-o capsulă, celulele la rîndul lor fiind încapsulate.

Cartilaj inelar. Piesă cartilagosă interpusă, stabilind legătura între cartilajul concal și tubul auditiv al temporalului.

Cartilaj scutelar. Piesă cartilagosă cu formă aproximativă de scut: cartilajele complementare ale copitei, cartilajul scuto-auricular etc.

Cartilaj scuto-auricular. Piesă cartilagosă mai dezvoltată la animalele mari, situată înaintea bazei urechii, pe suprafața mușchiului temporal și servind ca piesă de inserție intermediară pentru o parte din mușchii pieleși ai urechii.

Cartilajul scutelar al copitei, v. Cartilaj complementar.

Caruncul (lat. *caruncula*: bucățică de carne). Denumire generică pentru formațiunile anatomice mici, proeminente, colorate (în general roșiatice).

Caruncul duodenal. Termen uzitat uneori pentru definirea ampulei Vater.

Caruncul lacrimal. Cută proeminentă conjunctivală, situată în unghiul nazal al ochiului, pe versantele căruia se găsesc situate punctele lacrimale, de la care pleacă canaliculele lacrimale.

Caruncul lingual. Plică mucoasă sublinguală, sub care (sau în apropierea căreia) se găsesc orificiile de deschidere ale canalelor glandelor sublinguale și canalul Wharton.

Casentina. Rasă de porci (v. Calabrese).

Casentinese. Rasă de porci (v. Capuccia).

Casertana, sin. *Napolitană, Pelatelli.* Rasă rustică de porci, din Italia, cu pielea semiacoperită cu peri de culoare variabilă de la cenușiu-plumburiu la negru-violet și o bună dezvoltare corporală.

Casoletă (fr. *cassolette*: cutiuță pentru parfum). Termenul se utilizează în medicină pentru a defini vasul metalic închis, în care se sterilizează și se păstrează sterile instrumentele și materialele de pansament.

Castagnona. Rasă de porci (v. Romagna).

Castană. Faner întilnit la cabaline pe fața medială a antebrațului, în treimea inferioară, sau pe partea caudo-laterală a regiunii tarso-metatarsiene, atribuindu-i-se semnificația unui rudiment de deget, dispărut în timpul filogenezei.

Castor, sin. *biber.* Mamifer rozător din familia castoridelor, de talie mijlocie, cu coada lătită, acoperită cu solzi. Trăiește în colonii pe marginea apelor și este vînat pentru blana sa prețioasă. Se găsește numai în unele rezervații din U.R.S.S. și Polonia (specia *Castor fiber*) și din Canada (specia *Castor canadensis*).

Castor de Chile, v. Nutria.

Castor-Rex. Rasă veche de iepuri, renumiți pentru blana lor de calitate, de culoare brună, fără jar, cu puful drept, des, mătășos și uniform.

Castorin, v. Nutria.

Castrare. Termen general cvasiștiințific, prin care se defi-

nește operația de ablație a glandelor genitale esențiale sau suprimarea sub diverse forme a activității lor fiziologice. Termeni corecți: ovariectomie (la femele) și orhiectomie (la masculi).

Castrat. Individ cărui i s-au îndepărtat organele genitale esențiale (care a suferit operația de castrare).

Caș. Produs alimentar obținut prin eliminarea zerului din laptele de oaie sau de vacă, coagulat cu ajutorul cheagului sau a altor coagulanți. Servește la prepararea brînzeturilor sau se consumă ca atare.

Cașcaval. Brînză preparată din caș de oaie, de vacă sau din amestec de caș de oaie și de vacă, prin topire în apă fierbinte, sărare și maturare circa 45 zile. Se prezintă obișnuit în porțiuni de formă rotundă, cu miros și gust caracteristic. Se prepară în câteva țări din sud-estul Europei. La noi se prepară cașcavalul de Penteleu, de Dobrogea, de Cîmpulung etc.

Cașetă (fr. *cachette*: ascunziș). Formă medicamentoasă puțin uzitată în medicina veterinară, reprezentată de o mică cutioară (1—2 cm diametru), obișnuit rotundă, confecționată din gluten și în care se introduce substanța activă, în vederea administrării (la animale, în mod forțat).

Cașmir. Rasă de capre, originară din Cașmir și Tibet, caracterizată prin lipsa coarnelor, urechi mari care atîrnă, producție mediocră de lapte. Se crește pentru producția de păr, moale și mătășos (250—300 g), din care se fac țesături și șaluri de Cașmir.

Catalază. Oxidoreductază răs-pîndită în țesuturile și lichidele organice (în special în eritrocite, ficat etc.), fiind o hemenzimă cu greutate molecu-

lară mare (de 250 000), avînd patru cicluri pirolice, de atomul de fier fiind fixată o grupare hidroxil. Catalazele desfășoară o acțiune catalazică propriu-zisă, rezultînd oxigen molecular, și o acțiune peroxidazică, prin care oxigenul rezultat este fixat de anumiți compuși.

Catalepsie (gr. *katalepsis*: atac). Stare organică generală, caracterizată prin suprimarea sensibilității și motricității.

Cataleptic. Care se referă la catalepsie. Atins de catalepsie.

Catabolism. 1 — Perioadă a metabolismului, în care substanța vie se consumă, datorită activității desfășurate de ea însăși. 2 — Ansamblu de reacțiuni biochimice, reprezentînd faza distructivă a metabolismului, faza dinamogenetică.

Catacrotism. Aspect particular al curbei de înscriere a pulsului, caracterizat prin prezența de neregularități pe porțiunea descendentă a curbei.

Catalizator. Element de accelerare a vitezei de reacție chimică, fără ca el însuși să sufere vreo modificare.

Cataliză. Accelerarea unei reacții chimice cu ajutorul unui catalizator.

Catalonia. Rasă de asini din Spania, cu statura mare (1,40 — 1,55 m) și greutatea de 500 kg la masculi. Este foarte apreciată pentru forța de muncă și rezistența sa, precum și pentru producția de catiri. Este mult exportată, mai ales în America.

Cataplasmă (gr. *kataplasma*: aplicare). 1 — Aplicarea externă a unei paste calde, obținută prin amestecul făinii de in cu o substanță activă. 2 — Utilizarea unei paste încălzite și aplicate pe suprafața corpului, cu scopul desconggestionării țesuturilor sau organelor interne.

3 — Materialul aplicat după tehnica menționată.

Catar (gr. *katarrhous*: scurgere). Inflamația acută sau cronică a unei mucoase (catar simplu), însoțită de apariția unui exsudat, hiperestezie și descuamarea celulelor epiteliale (catar sero-mucos), urmată adesea de modificări muco-purulente (catar muco-purulent).

Catar vaginal infecțios, sin. *vaginita granuloasă*. Afecțiune contagioasă, frecventă la taurine, provocată de factori multipli incomplet cunoscuți (streptococi, trichomonas, factori igienici, virus) și manifestată clinic printr-o vaginită catarală, tumefacție vulvară și apariția pe mucoasa vulvo-vestibulară a unor granulații, rezultînd din hipertrofia foliculilor limfoizi din mucoasă, afecțiunea fiind în general abortivă și urmată adesea de sterilitate.

Cataractă (gr. *katarracta*: cascade). Opacifierea cristalinelui.

Cataractă avitaminică. Opacifierea cristalinelui produsă de hipovitaminoza A și D, în stări de hipocalcemie și hipoproteinemie, însoțite de manifestări rahitice, frecventă la tineret.

Cataractă capsulară. Opacifierea extensivă a cristaloidiei.

Cataractă centrală. Opacifiere localizată la nivelul centrului axial al cristalinelui.

Cataractă corticală. Opacifiere a straturilor cristaliniene situate între nucleul cristalinelui și cristaloidă.

Cataractă diabetică. Opacifierea cristalinelui, apărută ca o consecință a diabetului, obișnuit bilaterală, întîlnită la cîine, mai rar la cal și bou, și manifestată prin opacifiere radiare ecuatoriale, gălbui, cu evoluție rapidă.

Cataractă fenestrată. Formă sistematică de cataractă, carac-

terizată prin apariția unor zone de opacifiere diseminate, datorită pătrunderii corpului apos printre straturile țesutului cristalinian, în urma ruperii cristaloidului printr-un traumatism.

Cataractă fluidă. Fază de evoluție a cataractei, marcând atrofia fluidifiantă a țesutului cristalinian.

Cataractă hiper matură. Fază în evoluția cataractei cîștigate, caracterizată prin dispariția tumefacției fibrilare, cristalinul diminuînd în volum și camera anterioară a ochiului apărînd mai spațioasă.

Cataractă juvenilă. Opacifiere cristaliniană, frecventă la căței (1-6 luni) și la mînji (1-3 ani), avînd probabil un caracter ereditar, caracterizată prin apariția precoce a unor zone opace situate la periferia feței posterioare a cristalinului, putînd avea însă și un caracter tranzitoriu.

Cataractă lăptoasă. Formă a cataractei (congenitale în special), caracterizată printr-o uniformitate relativă în culoare (alburiu) a zonei opacifiate.

Cataractă marmorată. Opacifiere cristaliniană cu puncte hemoragice, strii ruginii etc.

Cataractă matură. Fază evolutivă a cataractei cîștigate și în special a cataractei senile, urmînd fazei de cataractă tumescentă, caracterizată prin opacifierea totală și tendința la dispariția tumescenței.

Cataractă membranoasă. Formă de cataractă evolutivă, în care masa lichidă a cristalinului se resoarbe, în interiorul cristaloidului nemai rămînînd decît rămășițele unor fibre cristalinice parțial lizate.

Cataractă nucleară. Opacifierea exclusivă a zonei centrale a țesutului cristalinian, fără a-

fectarea straturilor interpușe (dintre nucleu și cristaloidă).

Cataractă periferică, sin. cataractă zonulară. Opacifiere cristaliniană localizată la un strat redus de lamele, care învelesc nucleul cristalinian.

Cataractă piramidală. Opacifiere cristaliniană zonală anterioară, proeminînd în camera anterioară a ochiului.

Cataractă polară anterioară. Opacifierea zonei centrale a feței anterioare a cristalinului.

Cataractă polară posterioară. Opacifierea localizată la nivelul polului posterior al cristalinului.

Cataractă stelată. Opacifiere cristaliniană neregulat radiară.

Cataractă striată. Opacifiere cristaliniană caracterizată prin apariția unor zone lamelare de opacifiere.

Cataractă secundară. Opacifiere cristaliniană apărută ca o consecință a unei operații nereușite, prin extracția incompletă a cristalinului opacifiat.

Cataractă toxică. Opacifierea cristaliniană consecutivă unei intoxicații, prin ingerare de seacă cornută; la iepure s-a obținut experimental cu ajutorul naftalinei etc.

Cataractă tumescentă. Fază incipientă a cataractei cîștigate, caracterizată prin reducerea permeabilității la lumină a cristalinului, creșterea în volum a lentilei cristalinice și reducerea diametrului și profunzimii camerei anterioare a ochiului.

Cataral. Care se referă la catar sau se manifestă prin catar.

Catarsie. Termen generic pentru definirea evacuării de produse organice acumulate.

Cataritic. Care provoacă purgație ușoară.

Catarul contagios sau epizootic al căilor respiratorii anterioare, v. Tusea contagioasă a calului.

Categorie de animale. Grupă de animale din cadrul unei specii, în care indivizii au vîrstă apropiată, același sex și aceeași funcție economică. La taurine, se disting, de exemplu, categoriile următoare: tauri de reproducție, vaci de lapte, boi de muncă, tineret femel de 1—2 ani etc.

Catenar (lat. *catena*: șir, lanț). În șir.

Catepsine. Enzime proteolitice intracelulare (homospecifice cu enzimele proteolitice digestive), prezente în ficat, rinichi, splină etc. Se disting catepsină A (sau I), homospecifică cu pepsina gastrică; catepsină B (sau II), homospecifică cu tripsina; catepsină C (probabil homospecifică cu chimotripsina); catepsină III (exopeptidază); catepsină IV (exopeptidază, probabil homospecifică cu exopeptidazele intestinale), leucinaminopeptidază, carboxipeptidază, aminotripeptidază etc. (enzime proteolitice ale intestinului).

Cateter (gr. *katheter*: sondă). Instrument de sondaj al canalelor organice avînd aspectul unui tub fin, confecționat din material flexibil, pe cît posibil atraumatizant.

Cateteriza (a-). Operația de sondare a unui canal organic cu ajutorul cateterului.

Cateterism. Sondarea cu cateterul, în scopul evacuării lichidelor, permeabilizării canalului etc.

Catgut. Fir de sutură de proveniență organică, obișnuit confecționat din intestin de oaie și utilizat pentru suturile efectuate în masa țesuturilor și organelor, neputînd fi recuperat sau îndepărtat, trebuînd, în consecință, să fie resorbabil.

Catoptrică (gr. *katoptron*: oglindă). Parte a opticii care analizează principiile și legile reflectării luminii.

Caudal (lat. *cauda*: coadă). 1 — Orientat spre coadă. 2 — Dependent de zona cozii sau cu referințe la zona cozii: apendice caudal, extremitate caudală, fața caudală a unui organ etc.

Caudat. Cu coadă, cu aspect de coadă sau de apendice.

Catîr (lat. *Equus mulus*). Hibrid rezultat din împerecherea măgarului cu iapa. Masculul este steril, iar femela poate fi uneori fecundată. Este un animal rezistent la boli, se adaptează ușor la condițiile de mediu, fiind puțin pretențios la hrană și la întreținere. Are longevitate și putere de muncă mai mare decît calul.

Catîri de Savoia, sin. *Savoiazzi*. Catîri de talie mică, derivați din măgarul de Poitou, adaptați pentru samar sau pentru tracțiune.

Caucaz. Rasă de oi cu lînă fină, formată în regiunea Stavropol, pe baza raselor Merinos caucazian și Ascania. Are culoare albă, constituție robustă, trunchi potrivit de lung, membre relativ scurte, cu aptitudini bune de îngrășare. Se folosește ca ameliorator pentru oile cu lînă groasă și semigroasă.

Caucaziană de Nord. Rasă de porci, cu aptitudini de grăsime și carne.

Caudale (lat. *A a. caudales*). Arteriole detașate din a. sacrata medie (carnivore, suine, rumegătoare) sau din a. sacrata laterală (cabaline), distribuite mușchilor cozii, distingîndu-se artere caudale laterale, dorsale și ventrale.

Caudat (nucleu -). Zonă de substanță cenușie care intră în componența corpului striat, fiind situată în partea extraventriculară, de unde și denumirea suplimentară de „nucleu extraventricular“.

Causa de Butercup. Rasă de găini, cu greutatea corporală medie, producție bună de ouă, din subgrupa raselor mediteraniene.

Cautic (gr. *kaustikos*: arzător). Agent terapeutic sau etiologic care produce distrugerea țesuturilor.

Cauter (gr. *kauterin*: arsură). Instrument cu care se obține cauterizarea țesuturilor, în general, în scop terapeutic. Se cunosc: termocautere (acționând pe bază de căldură acumulată), electrocautere, electrotermocautere etc.

Cauteriza (a-). Acțiune de coagulare a citoplasmei cu ajutorul căldurii (sau electricității) furnizată de un cauter. Improprriu se utilizează și pentru acțiunea de corozionare a țesuturilor cu ajutorul agenților chimici.

Cauterizare. Fenomenul de coagulare a citoplasmei cu ajutorul căldurii sau electricității.

Cauzal. 1 — În funcție de cauză: tratament cauzal etc. 2 — Care acționează drept cauză: agent cauzal etc.

Cauzalgie (gr. *kausis*: arsură, *algos*: durere). Stare caracterizată prin semne de durere sau de arsuri, localizate mai frecvent la extremități, manifestate continuu, cu exacerbare la cald.

Cavernă (lat. *caverna*: groapă, peșteră, vizuină). 1 — Cavitate în masa unui țesut. 2 — Leziune pulmonară (cavernă pulmonară) consecutivă supurației sau gangrenei pulmonare: bronhopneumonie gangrenoasă *ab ingestis* etc.

Cavernos. Cu caverne sau în legătură cu cavernele: suflu cavernos etc.

Cavernos (corp -). Formațiune erectilă, areolată, care intră în componența penisului, prezentând la exterior o învelitoare

inextensibilă (albugineea), iar în interior o serie de areole (caverne), în care se deschid capilare venoase. În totalitatea lui, corpul cavernos apare ca o formațiune cilindroidă, prezentând în partea caudală două rădăcini, prin care se inseră pe tuberozitatea ischiatică.

Cavicornie (lat. *cavus*: scobit, *cornu*: corn). Animale mamifere, rumegătoare, care posedă coarnele cavitare (scobite sau cu un gol în interior), cum sînt taurinele, ovinele, antilopele etc.

Cavitar (lat. *cavum*: scobitură). În legătură cu formațiuni cavitare normale sau patologice: suflu cavitar (amforic, cavernos) etc.

Cavitate. 1 — Scobitură. 2 — Spațiu delimitat de pereți sau formațiuni organice: cavitare medulară, orbitară, abdominală etc.

Cavitate abdominală (lat. *Cavum abdominis*). Spațiu organic virtual, limitat de mușchii abdominali (ventro-lateral), de diafragmă (cranial), de coloana vertebrală și mușchii psoași (dorsal), căptușit de peritoneu (care delimitează cavitatea peritoneală) și comunicînd spre înapoi cu cavitatea pelvină. A nu se confunda cu cavitatea peritoneală, care reprezintă spațiul delimitat de peritoneu, formațiune legată de pereții cavității abdominale prin fascia subperitoneală sau zone de țesut conjunctiv, în care se găsesc (extraperitoneal) vasele, nervii și organele abdominale.

Cavitate amniotică primară, sin. *schizoamnios*. Spațiu redus, plasat între ectoblastul embrionar și trofoblast.

Cavitate amniotică secundară. Spațiul delimitat de punga amniotică.

Cavitate articulară. Spațiul, în general virtual, cuprins între

suprafețele osoase care participă la formarea unei diartroze și delimitat periferic de sinoviala articulară.

Cavitate celomică. Spațiul dintre splanchnopleură și somatopleură (la embrion), din care va rezulta viitoarea cavitate pleuro-pericardică.

Cavitate craniană (lat. *Cavum cranii*). Spațiul delimitat de oasele neurocraniului, în care se găsește plasat encefalul.

Cavitate gastrulară. Cavitatea delimitată de foiața internă a gastrulei, reprezentând intestinul primitiv (archenteronul) și care comunică cu exteriorul prin blastopor (enteropor sau gastropor).

Cavitate medulară. Cavitatea din interiorul oaselor lungi în care se găsește plasată măduva osoasă (v. Canal medular).

Cavitate oculară, sin. *camera interioară a ochiului*. Spațiul limitat de învelitorile parietale ale bulbului ocular, delimitat spre înainte de cristalin și în care se găsește corpul sticlos.

Cavitate orbitară, sin. *orbită*. Spațiul relativ, delimitat de frontal, lacrimal, sfenoid și zigomatic, ocupat de bulbul ocular, mușchii bulbului ocular, glanda lacrimală, țesutul gras peribulbar etc. și în fundul căreia se găsește hiatusul orbitar.

Cavitate pelvină. Diverticul al cavității abdominale, în interiorul bazinului, delimitat ventral de ischium și pubis, lateral de oasele iliace, ligamentul sacro-sciatic (sau de ligamentul sacrotuberos) și de mușchii glutei, iar dorsal de sacrum și de primele vertebre caudale. În cavitatea pelvină se disting două zone: o zonă căptușită de fundurile de sac peritoneale și o zonă retroperitoneală, ocupată de țesut conjunctiv, de gîtul vezicii urinare, o parte din

glandele anexe ale aparatului genital (la masculi), de vagin și vestibul vaginal (la femele), de porțiunea terminală a rectului etc.

Cavitate pericardică. Cavitatea delimitată de seroasa pericardului și în care se găsește o cantitate redusă de lichid (nu cordul, care este plasat extraseros, în sacul fibros al pericardului), foiața cardiacă a seroasei pericardice (epicardul) mîlindu-se pe suprafața cordului.

Cavitate peritoneală. Spațiu visceral și virtual (complet închis la mascul, dar comunicînd cu exteriorul prin deschiderea abdominală a oviductelor, la femele), delimitat de seroasa peritoneală și conținînd o cantitate redusă de transsudat peritoneal. A nu se confunda cu cavitatea abdominală, care conține viscerele abdominale (v. cavitatea abdominală).

Cavitate pleurală. Spațiu virtual, delimitat de pleură și situat între pulmon și peretele costal sau diafragmatic. A nu se confunda cu cavitatea toracică, în care se găsesc pulmonii, cavitatea pleurală neconținînd decît cel mult o cantitate redusă de transsudat pleural.

Cavitate pulpară. Cavitatea săpată în rădăcina dintelui și în care se găsește pulpa dentară.

Cavitate toracică. (lat. *Cavum pectoris*). Spațiu organic situat în jumătatea anterioară a trunchiului și delimitat ventral de stern, lateral de coaste și mușchii intercostali, dorsal de corpul vertebrelor dorsale (toracale) și caudal de diafragmă. Căptușită de pleură, cavitatea toracică cuprinde, între pereți și pleură, un strat de țesut fir conjunctiv (facia endotoracică), prelungit sub coloana vertebrală printre cele două cavități pleurale, în spațiul mediastinal.

Cayuga. Rasă de rațe ce se crește în scop decorativ.

Cazah. Cal (rasă) ce se crește în stepele aride ale Cazahstanului, cu conformație unghiuloasă, cap osos, cu profil berbecat și ochi mici, gît scurt, trunchi lung, picioare scurte și puternice, rezistent la intemperii. Se cunosc două tipuri mai importante: Djabe și A-daev. Se folosește pentru agricultură și călărie, iar iepetele sînt foarte bune de lapte.

Cazeificare. Alterație tisulară necrotică, urmată de apariția localizată a unei substanțe amorfă, gălbui, brînzoasă, si-tuată în centrul leziunii.

Cazeină. Fosfoprotid existent în mare cantitate în lapte (sub formă de sare de calciu în laptele de vacă și sub formă de sare de potasiu în laptele de femeie, ambele săruri fiind solubile). Prin electroforeză, din cazeina nativă s-au izolat trei categorii de cazeină (alfa, beta și gamma), toate în general conținând toți aminoacizii importanți.

Cazeinoterapie. Tratatment cu asociații ale cazeinei (yatrencazeina, iodcazeina).

Cazeoasă (boala -), sin. *adenită cazeoasă, limfadenită cazeoasă, supurație cazeoasă, necrobaciloză cazeoasă, pseudotuberculoza oilor* etc. Boală contagioasă, întilnită la ovine, produsă de *Corynebacterium ovis* (bac. Preisz-Nocard) și manifestată prin septicemie (forma acută) și localizări variate de abcese cazeoase (forma cronică).

Cazuar (lat. *Casuarium casuarium*). Gen de păsări mari, alergătoare, terestre, nezburătoare, din familia casuaridelor, asemănătoare cu struțul, de culoare neagră; au în frunte o creastă cornoasă, formată din osul frontal pneumatizat. Trăiește în Noua Guinee, în Australia și în insulele vecine.

Căi cavernoase. Sinusurile lacunare medulare ale foliculului limfatic.

Căi lacrimale. Conducte și formațiuni canaliculare organice, prin care se scurg lacrimile din sacii conjunctivali, distingîndu-se: canaliculele lacrimale (orificiile inițiale reprezentînd punctele lacrimale), canale lacrimale, sacul lacrimal, canalul lacrimo-nazal.

Căi limfatice. 1 — Sub acest termen se definesc, în general, sinusurile perifoliculare (corticale) și medulare (cavernoase) din ganglionii limfatici. 2 — Se mai utilizează cu referințe la toate formațiunile canaliculare prin care se scurge limfa.

Călugăr. Instalație hidrotehnică folosită pentru prîmenirea și reglarea nivelului apei și pentru reținerea peștelui în iazuri și heleștele.

Cămilă (lat. *Camelus*). Mamifer artiodactil cunoscîndu-se cămila cu două cocoase sau asiatică (*Camelus bactrianus*), și cămila cu o cocoasă, africană sau *dromader* (*Camelus dromaderius*).

Căprioara (lat. *Capreolus capreolus*). Rumegetor, din familia cervideelor, răspîndit în Europa și Asia Mică, zvelt și cu picioare subțiri, de culoare galben-roșcată vara și cenușie iarna. Măscul are coarne slab ramificate, care încep să crească la vîrsta de 7 luni și cad în fiecare an. Se vînează pentru carne și piele (denumită în industria ușoară chamoix).

Cărbune bacterian, v. Cărbunele simptomatic.

Cărbune bacteridian, v. Antrax. **Cărbune medicinal** (lat. *Carbo medicinalis*). 1 — Pulvere neagră rezultată din carbonizarea oaselor sau altor țesuturi (elemente sangvine etc.), utilizat ca atare sau în suspensii pen-

tru acțiunea absorbantă (antidiareic, antidot), mai rar pentru efectul stimulator (sin. *Carbo animalis*). 2 — Cărbune cu putere absorbantă mărită (activat), în urma expunerii particulelor respective în aburi sau diferite gaze (sin. *Carbo activatus*). 3 — Cărbune din lemn (*Carbo ligni*), obținut prin carbonare incompletă, destinat absorbției gazelor intestinale sau toxinelor, diferitelor combinații pentru tratamentul ulcerelor externe etc.

Cărbune post-partum, v. Cărbune simptomatic.

Cărbune simptomatic, sin. *cărbune bacterian*, *cărbune emfizematos* etc. Boală infecțioasă, inoculabilă la rumegătoare și eventual la porc, produsă de *Clostridium Chauvei* și manifestată prin febră, depresiune nervoasă, deformații zonale multiple și crepitante, avînd un prognostic foarte grav.

Căzători gălățeni, sin. *Roller românești*. Rasă de porumbei românești, din grupa raselor de porumbei căzători, formați prin încrucișarea diferitelor tipuri de Roller orientali.

Ceară de albine. Cerid, conținînd palmitat de miricil (esterul acidului palmitic cu alcoolul miricilic), produs de albine pentru clădirea fagurelui, utilizat pentru incluzii histologice (împreună cu parafina) ș.a.

Cebocefal (gr. *kibos*: maimuță, *kefalos*: cap). Monstru cu topografia orbitară modificată, ochii fiind foarte apropiați și regiunea nazală nedezvoltată.

Cec (lat. *coecus*: orb), sin. *cecum*. Prima porțiune a intestinului gros, cu aspect de fund de sac și comunicînd cu ileonul (prin orificiul ileo-cecal) și cu colonul ascendent (prin orificiul cecocolic). I se distinge: un vîrf, în general rotunjit (ascutit la cabaline) și un corp

(la cabaline prezentînd porțiunea dorsală recurbată, formînd cîrja cecală), corpul cecal fiind foarte bosolet la cabaline, suine și leporide (la care se disting două porțiuni cecale, prima bosoletă, extrem de voluminoasă și relativ spiralată, alta terminală, mai subțire, reprezentînd apendicele cecal).

Cecal. Care se referă la cec sau aparține respectivului organ: apendice cecal etc.

Cecală (lat. *A. caecalis*). Arteră din grupul vaselor mezenterice, izolată din a. mezenterică cranială, la cal împreună cu a. ileonică (a. ileo-ceco-colică), pentru ca după un scurt traiect să emită a. cecală dreaptă, apoi o arteră ileonică și o arteră cecală stîngă, cele două artere cecale trecînd pe cele două fețe ale cecului. Cu raporturi aproximativ similare, la restul mamiferelor se detașează din a. ileo-ceco-colică.

Cecitate. Abolirea totală a facultății vizuale.

Ceddar. Brînză cu pasta tare, fermentată și cu crustă de culoare roșie sau galbenă. Se prepară în special în Anglia și Canada, dintr-un amestec de lapte proaspăt și lapte ușor acidulat.

Cedotehnie (lat. *caedo*: a lovi, a bate). Capitolul de ortopedie veterinară care precizează principiile ce stau la baza aplicării științifice a potcoavelor normale și ortopedice.

Cefalic. Care se referă sau se raportează la cap: extremitate cefalică, nervi cefalici etc.

Cefaline. Lipide complexe (lecitine trimetilate), prezente în diverse celule animale și în special în celulele nervoase din creier.

Cefalocel (gr. *kephalé*: cap și *helé*: tumoră). Aspect tumori-form congenital, determinat de

hernia extracraniană a encefalului.

Cefalorahidian (lichid -), sin. L.C.R. Lichidul plasat între piamater și arahnoidă, umplând toate spațiile subarahnoidiene, ventriculii cerebrali și canalul endolimfatic, rezultând dintr-un proces de filtrare la nivelul plexurilor coroidiene și având un rol protector și drenator pentru centrul nervoși.

Cefalotomie. Operația de decapitare (în embriotomie).

Cefalotripsie. Operația de strivire a craniului (în embriotomie).

Cega (lat. *Acipenser ruthenus*). Pește de apă dulce, din familia acipenseridelor, cu corpul lung de 60–70 cm, putând ajunge pînă la 1,25 m, iar greutatea pînă la 16 kg. Are botul alungit, triunghiular și ascuțit, spinarea cenușie sau cafenie, bătînd puțin în verde, iar partea ventrală gălbuie. La noi se găsește în Dunăre și afluenții ei.

Celiac (*trunchi* -), v. Celiacă (artera -).

Celiacă (artera -) (lat. *A. coeliaca*), sin. *trunchiul celiac*. Masivă colaterală postdiafragmatică a aortei descendente. După un scurt traiect se trifurcă dînd (în general): a. gastrică stîngă, a. hepatică și a. splenică (lienală). La rumegătoare emite frenica inferioară, apoi se divide în a. hepatică, a. spleno-ruminală și a. rumino-reticulară. La suine a. gastrică și a. splenică se detașă printr-un trunchi comun.

Celladelf. Monștrii sudați prin regiunea abdominală.

Celoflebită. Inflamația venei cave caudale.

Celloscopie (gr. *koilia*: burtă). Examenul endoscopic al cavității peritoneale.

Cellotomie. Deschiderea cavității abdominale și pătrunde-

rea în cavitatea peritoneală (v. Laparatomie).

Celom. Cavitate secundară generală a corpului, apărută în grosimea mezodermului sau mezoblastului, în urma dezvoltării splanchnopleurei și somatopleurei (v. cavitatea secundară generală a corpului).

Celosom. Monstru cu eventrație prin fisură mediană sau laterală, atrofie sternală și deplasare herniară a cordului.

Celtic. Rasă de porci de tip brahicefal, cu profil subconvex, urechi foarte lungi, și cadente, statură mare, apreciată pentru producția de carne.

Celular. 1 – Gare se raportează la celulă: reacție celulară etc. 2 – Gare aparține celulei: nucleu celular, organite celulare etc.

Celulază. Enzimă care catalizează reacția de hidroliză a celulozelor, prezentă în unele plante superioare, în ciuperci și bacterii. Este pusă în libertate de simbioștii ruminali și intestinali, acționînd asupra celulozei ingerate.

Celulă (lat. *cellulas*, *cella*: cameră). Element morfo-funcțional de bază al organismelor vii, cuprinzînd în structură o membrană celulară, cu microvilozități, și un conținut (citoplasma) în centrul căruia se găsește nucleul (celular). Citoplasma apare ca un hidrogel, în care se distinge o parte fundamentală (cuprinzînd matricea fundamentală, macromoleculară; reticulul endoplasmatic, cu aspect sferoid, canicular sau în saci aplatizați, pe pereții cărora se găsesc ribozomii Palade; formațiuni ergastoplasmice; centrul celular; aparat Golgi) și o parte specializată (complexul mitocondrial, enclave etc.). Dimensiunile, for-

ma și funcțiunile celulelor sînt variate, iar sistematizarea foarte diversificată (fibrocite, histiocite, rabdocite, leucocite, eritrocite, granulocite, condrocite, osteocite, neuroni etc.).

Celule bazale Hermann. Celule speciale situate la baza corpusculului gustativ.

Celule Bergmann. Macroglia din stratul celular al cerebelului.

Celule Boli. Celule mioepiteliale în paner, situate între celulele pancreatice și vitroasa acinului.

Celule Cajal. Neuronii din cortexul cerebral, care au dendritele orientate orizontal.

Celule Cajal-Retzius. Celule speciale, fuziforme sau triunghiulare, din stratul molecular al cortexului cerebral.

Celule centro-acinoase. Tip de celule centrale din acinii glandulari (pancreatici).

Celule Claudis. Celule marginale situate în jghebul spiral extern din canalul coclear.

Celule Deiters. 1 — Elemente de susținere a celulelor auditive, de la nivelul organului Gorti. 2 — Neuroni cu prelungire cilindrică lungă.

Celule de albine lucrătoare. Majoritatea celulelor din faguri, care servesc la depozitarea mierii, polenului și la creșterea puietului care va deveni albină lucrătoare.

Celule de matcă, sin. *botcă*. Celule din fagure, de dimensiuni aproape duble față de celulele de albine lucrătoare, care servesc la creșterea viitoarelor măci.

Celule de trîntori. Celule de faguri, ceva mai mari decît celulele de albine lucrătoare, care servesc la depozitarea mierii și la creșterea puietului de trîntori.

Celule Golgi II. Neuroni cu prelungire cilindrică scurtă.

Celule Hensen. Celule indefinite, intermediare, situate între zona celulelor Deiters și zona celulelor Claudis din canalul coclear.

Celule Kupffer. Elemente histiocitare din endoteliul capilarelor hepatice.

Celule Leydig. Celule interstițiale, cu rol endocrin, din testicul.

Celule Martinotti. 1 — Celule piramidale cu axon ascendent din scoarța cerebrală. 2 — Categoriile de macroglia fibroasă.

Celule Merkel. Tip de celule rotunde, particulare, din epiderm.

Celule Müller. Celule mari, cu aspect special, relativ ramificate, înalte, de susținere, care intră în structura retinei.

Celule Paneth. Celule cu granulații, situate în fundul glandelor Lieberkühn, din segmentul mijlociu al intestinului subțire.

Celule pseudo-senzoriale. Celule din epiteliile senzoriale, care-și mențin caracterul epitelial primitiv: celule gustative etc.

Celule Rouget-Eberth. Celule cu proprietăți contractile și fagocitare, ramificate și anastomozate, situate la exteriorul capilarelor; termen mai puțin uzitat: periciți.

Celule Schultze. Celulele senzoriale ale epiteliului olfactiv.

Celule Schwann. Elemente celulare componente ale tecii Schwann.

Celule Sertoli. Elemente sincițiale, cu rol trofic, de la nivelul tubilor seminiferi.

Celule sexuale, sin. *gameși*. Celule care reproduc organismul, haploide, avînd un singur set de cromozomi, un singur genom (n).

Celule somatice (gr. *soma*: corp). Celule diploide din care sînt alcătuite țesuturile corpului. Au

două seturi identice de cromozomi, unul provenind de la părintele-tată, iar celălalt de la părintele mamă.

Celule umbeliforme. Elemente celulare superficiale, ale epitelului mixt din vezica urinară.

Celule Virchow. Osteocitele sau celulele osoase.

Celulită. Termen arhaic, impropriu, utilizat pentru definirea inflamației țesutului conjunctiv lax.

Celulită enzootică, v. Enterită virală ecvină.

Celuloză. Polizaharid vegetal, rezistent la sucurile digestive ale omului și carnivorelor, degradat însă de simbionții din tubul digestiv al diverselor specii de animale și în special din tubul digestiv al rumegătoarelor.

Cement (nu ciment). Substanță dură care intră în componența dinților, acoperind rădăcina dentară și eventual cornetul dentar extern (cabaline, suine), având structura asemănătoare (dar nu identică) cu a osului, într-o masă de substanță fundamentală fiind cuprinse cementoblastele (celule conjunctive adaptate funcțional).

Cement (boala de -), sin. *boala de ciment*. Boală contagioasă provocată de un virus (adesea confundată cu gripa porciilor), frecventă la porcii de 8-10 săptămâni și manifestată clinic prin semne de pneumonie sau bronhopneumonie, însoțită de tuse quintoasă. Chiar dacă mortalitatea nu este prea mare, procentul de morbiditate din efective este excesiv de ridicat, în crescătoriile și exploatarea intensive producând catastrofe, datorită debilitării consecutive, stăgnării în creștere etc.

Cementoblaste. Elementele celulare care intră în structura cementului dentar.

Cementoplaste. Mici cavități (20-60 microni) săpate în masa cementului dentar (radicular), în care se găsesc plasate cementoblastele.

Cenad. Denumirea unor soiuri de orz și ovăz, create în țara noastră. Soiurile de orz 345 și 396 sînt productive, rezistente la ger și la secetă. Soiurile de ovăz 88 și 309 sînt productive, rezistente la cădere și la scuturare.

Cenadelf. Monstru cu două corpuri, aproape egale (în general însă unul fiind mai redus) și avînd unul sau mai multe organe esențiale comune.

Cenestezic (gr. *koine*: comun, *aisthēsis*: senzație). Care se referă la cenestezie: simț cenestezic etc.

Cenestezie. Ansamblul senzațiilor interne (cu punct de plecare de la nivelul unui organ intern).

Cenoză (gr. *kenos*: gol). Evacuarea masivă și generală de lichide din organism, diminuînd cantitatea de lichide organice.

Centeză. Puncția unei cavități organice închise, practică cu scopul extragerii (sau evacuării) unei cantități de conținut, distingîndu-se diverse categorii de centeze: toracocenteze, abdomenocenteze, enterocenteze, flebocenteze, sinoviocenteze etc.

Centrala retinei (artera -) (lat. *A. centralis fasciculi optici*). Arteriolă fină cuprinsă în fasciculul (nervul) optic, detașată din artera oftalmică și distribuită retinei.

Centre genice. Zone geografice delimitate, în care se constată o mare variabilitate a genelor pentru o specie sau pentru un grup de specii înrudite. Aceste centre corespund aproximativ locurilor unde au apărut, prin mutații sau recombinări, speciile respective.

CEN **Centriol**, sin. *corpusul cromatic*. Corpusul central al centrozomului.

186

Centrodemosză. Formațiune filamentară apărută în timpul diviziunii celulare indirecte (la sfârșitul profazei și începutul metafazei), situată între cei doi centrozomi distanțați.

Centrolecit (gr. *kentron*: centru, *lecithos*: gălbenuș). Caracterizat prin deutoplasma grupată spre centru.

Centromer. 1 — Strangularea primară a cromosomului. 2 — Strangulare primară la cromosomii salivari de la *Drosophila*, prin care individualitatea cromosomului este divizată într-un braț proximal și unul distal.

Centropasmă. Sfera atractivă a lui Van Beneden sau centrosfera (v. *Infra*).

Centrosfera. Component al centrului celular, rezultat din condensarea citoplasmei în jurul centrozomului.

Centrotaxie. Fenomenul de convergență a anselor și extremităților filamentului cromatic spre idiosom, în cadrul nucleului sinapten.

Centrozom. Nodul central care intră în componența centrului celular, înconjurat fiind de sfera atractivă și având în centrul lui un corpusul cromatic (v. *Centriol*).

Centru celular. Organit celular permanent, polimorf, în funcție de faza fiziologică a celulei, foarte vizibil în perioada de diviziune celulară și cuprinzând în componența lui: un centriol (dublu uneori) așezat în interiorul unui centrozom care, la rîndul lui, este înconjurat de o masă protoplasmatică reprezentînd sfera atractivă, înconjurată de o serie de formațiuni filamentoase, nodulare, orientate radial (asterul). Unele celule în repaus au centrul celu-

lar redus, reprezentat numai de centrozom sau chiar numai de centriol (v. *Neuronul*). Centrozomul cu sfera din jurul lui sînt adesea definiți sub denumirea de centrosferă, iar sfera împreună cu asterul sub denumirea de astrosferă.

Centru cinetic (al celulei). Centrozomul considerat (de *Hennguy* și *Lenhossek*) drept coordonator al mișcării componentelor celulare și al deplasării lor în timpul diviziunii celulare.

Centru de involuție. Termen utilizat pentru definirea corpusculilor Hassal din timus.

Centru funcțional. Porțiunea citoplasmatică nucleată a unei celule.

Centru germinativ. 1 — Zona centrală, clară, a foliculului limfoid, formată din limfoblaste. 2 — Zona centrală, clară, cu limfoblaste, din corpusulii malpighiani ai splinei.

Centrul limfopoetic, v. *Centrul germinativ*.

Centru trofic. Partea citoplasmatică nucleată a celulelor, în lipsa căreia funcțiunile trofice ale celulei nu pot avea loc.

Centură. 1 — Formațiune de delimitare circulară: centură dentară etc. 2 — Formațiune de delimitare și legătură, termenul fiind uzitat în special în anatomie, pentru definirea complexului de oase zonale (zonoscheletul) în care membrele se leagă de trunchi: centura pelvină și centura scapulară.

Centură pelvină. Zonoscheletul membrului pelvin, format din perechile de oase care intră în componența coxalului, fiecare coxal fiind compus din cîte trei oase (iliac, ischiatic și pubian), dezvoltate fiecare prin nuclei separați de osificare, dar sudați la animalul matur.

Centură scapulară, sin. *centură toracală*. Zonoscheletul membrilor toracale, format din pere-

chile de oase simetrice care leagă (direct sau indirect) fiecare membru toracal la trunchi. În componența completă a centurii scapulare intră trei perechi de oase (scapulare, claviculare, coracoidale), cu poziție, aspect, dezvoltare etc. foarte variată, coracoidul lipsind la mamiferele domestice, fiind însă prezent la păsări; clavicula este redusă la rozătoare și carnivore, lipsind la suine, rumegătoare și ecvine (fiind reprezentată de o intersecție fibroasă a cleido-mastoidianului).

Cenur. Forma larvară a unor tenii.

Cenur cerebral (lat. *Cenurus cerebralis*). Forma larvară a teniei multiceps (din intestin de câine sau vulpe) și avînd aspectul unei vezicule cu volum variat (cît o nucă, cît un ou etc.), dezvoltîndu-se în sistemul nervos central la oaie, vițel și capră.

Cenur serial (lat. *Cenurus serialis*). Forma larvară a teniei *serialis* (care trăiește în intestin la câine, vulpe), fixată în țesutul conjunctiv subcutanat și în peritoneu la iepure, unde poate ajunge la dimensiuni considerabile (cît un cap de copil).

Cenuroză. Boală produsă prin dezvoltarea cenurilor în diverse organe.

Cenuroza iepurilor. Parazitoză a țesutului subcutan (eventual și peritoneului) la iepuri, produsă de cenurul serial și manifestată clinic prin debilitare, cașexie și apariția de formații reci, fluctuante, compresînd diverse organe, subsecvînd tulburări în funcția acestora.

Cenuroza oilor. Parazitoză cerebrală produsă de cenurul cerebral (larva teniei multiceps) și manifestată clinic prin tulburări dependente de localiza-

rea zonei de compresiune: tulburări corticale, ataxie, astazie, amauroză, meningoencefalită etc., adesea urmate de moarte.

Cenuroza vițelilor. Parazitoză cerebrală produsă de cenurul cerebral și manifestată prin anorexie, tristețe, tulburări nervoase diverse (vertij, accese epileptiforme, ataxie etc.), în funcție de localizare.

Ceratobranhial. Porțiunea terminală proximală a arcului keratohipo-branhial, la păsări.

Ceratohioid, sin. epihial, coarne stiloidiene, micile coarne ale hioidului. Piesă osoasă pară, care intră în componența arcului de suspensie (hioidian), articulată cu o extremitate la corpul bazihoidului, extremitatea opusă legîndu-se de stilohioid prin intermediul unei piese interpușe (epihoidul).

Cerazina. Cerebrozid (lipid azotat nefosforat) conținînd în molecula sa sfinгоzină (ca aminodialcool nesaturat), galactoză (glucid) și acidul lignoceric (acid gras superior), prezent în substanța nervoasă, splină, suprarenală, rinichi, elemente figurate sanguine, pulmon etc.

Cerb (lat. *Cervus elaphus*). Mamifer artiodactil rumegător, cu corp zvelt și mare, cu coada scurtă și cu coarne bogat și puternic ramificate. Răspîndit în Europa, Asia occidentală și Africa septentrională, se vînează pentru coarne și carne. Constituie una din frumusețile faunistice ale țării noastre.

Cerbice. Depozit de țesut adipos, situat pe partea superioară a gîtului, care se dezvoltă o dată cu maturitatea sexuală, la tauri și la berbeci.

Cerc arterial. Anastomoză arterială în circuit închis, pla-

sată în jurul unei formațiuni: cerc hipofizar etc.

Cercei. Fanere cervicale la caprine și eventual la unele rase (mai ales primitive) de oi și porci.

Cercocist. Forma larvară a teniei *Dipylidium caninum*.

Cereale. Plante agricole anuale din familia gramineelor (grîul, secara, orzul, ovăzul, orezul, porumbul, sorgul, meiul etc.), cu rădăcini fasciculate și tulpini neramificate, formate din 5—7 internoduri.

Cerebel, sin. *creier mic, creieruș.*

Porțiune a encefalului, impară, situată în compartimentul cerebelos al cutiei craniene, deasupra trunchiului cerebral (în partea opusă punții), de care este legată prin trei perechi de pedunculi cerebeloși (posteriori, orientați spre bulb; mijlocii, orientați spre punte; și anteriori, orientați spre pedunculii cerebrali) și compusă din un lob median (vermis) și doi lobi laterali principali, flancați de câte un lob secundar (floculus). Vermisul, la rîndul lui, cuprinde nouă lobuli (ligula, lobul central, lobul ascendent, culmen, declive, tuberculul vermisului, piramida vermisului, uvula și nodulus). Ca structură, cerebelul cuprinde substanță albă, centrală, și substanță cenușie, periferică (cortexul cerebelos, format dintr-un strat molecular extern, cu neuroni multipolari și în cuib; un strat al celulelor Purkinje, cu dendritele în coarne de cerb și un strat granular profund, cu celule stelate).

Cerebeloase (lat. *Aa. cerebelli*).

Detășate din a. bazilară cerebrală, arterele cerebeloase (pare) se distribuie cerebelului, distingîndu-se: a. cerebeloase aborale (detășate din trunchiul bazilar la nivelul feței ventrale a bulbului cerebral, de unde

trec peste corpul restiform, înapoia plexurilor coroide cerebeloase, pentru a pătrunde între bulb și cerebel, distribuindu-se lobilor lateral și posterior) și a. cerebeloase nazale (detășate în partea orală a trunchiului cerebral, la nivelul șanțului ponto-peduncular, de unde urcă pe părțile laterale ale pedunculilor cerebrali, distribuindu-se porțiunii anterioare a cerebelului și tuberculilor patru-gemeni).

Cerebelos. 1 — Care se referă la cerebel: sindrom cerebelos etc. 2 — Care aparține cerebelului: lobi cerebeloși etc.

Cerebelos (sindrom -). Simptomatologie datorită disfuncțiunii cerebelului, caracterizată prin astazie, ataxie etc.

Cerebral. 1 — Care se referă la creier: fața cerebrală a parietalului etc. 2 — Care aparține creierului: scoartă cerebrală etc.

Cerebral (sindrom -). Sindrom caracterizat prin tulburări de cunoștință, motrocitate și sensibilitate, dependent de afecțiunile creierului mare (sindroame corticale, subcorticale, talamice, striopalidale, pedunculare etc.).

Cerebrale (artere -) (lat. *Aa. cerebrales*). Detășate din poligonul circumhipofizar, se disting: o arteră cerebrală nazală (pătrunzînd între cele două emisfere cerebrale, trecînd pe deasupra chiasmei optice), două artere cerebrale mijlocii (pare și detășate din comunicantele nazale, de unde urcă prin valea silviană, pe părțile laterale ale emisferelor) și două artere cerebrale profunde (sau aborale, detășate din comunicantele aborale, pentru a pătrunde fiecare în fisura lui Bichat corespunzătoare).

Cerebrastenie. 1 — Oboseală a creierului. 2 — Disfuncțiune

temporară a creierului, în urma unei suprasolicități. 3 — Diminuarea (prin oboseală) a funcțiilor cerebrale.

Cerebronă. Cerebrozid (lipid azotat nefosforat) conținând în molecula sa sfingozină (aminodialcool nesaturat), galactoză și acid cerebronic (acid gras superior), prezent în țesutul nervos, suprarenală, retină, splină, rinichi etc.

Cerebronic (acid-). Hidroxiaid gras saturat, corespunzând acidului alfa-hidroxilignoceric și intrând în structura lipidelor cerebrale.

Cerebro-spinal. Cu raport sau apartenență simultană la creier și măduva spinării.

Cerebro-spinală (artera -) (lat. *A. cerebrospinalis*). Terminală a arterei occipitale (la cal), pătrunde în canalul rahidian prin gaura vertebrală laterală a atlasului, traversează pahimeningele medular și ajunge la fața ventrală a măduvei spinării, unde se divide într-o ramură cranială (care se unește cu simetrica ei pentru a forma a. cerebrală bazală) și o ramură caudală (care, unită cu simetrica ei, dă naștere arterei spinale mediane). La rumegătoare, a. cerebrospinală lipsește.

Cerebrozide. Lipide azotate nefosforate, conținând în moleculă și un glucid, cele mai cunoscute fiind: cerazina, cerebrena (frenozina) și nervona.

Ceride, sin. *ceruri*. Lipide rezultate prin esterificarea acizilor grași superiori cu alcoolii aciclici cu greutate moleculară mare, foarte răspândite în vegetale (unele frunze sau fructe fiind acoperite de o pătură ceoasă de protecție) și în unele țesuturi animale.

Cerkask. Rasă de oi cu lână groasă, cu aptitudini de carne și lână, care a participat la formarea rasei Kuibîșev.

Cerumen (lat. *cero*: ceară). Substanță grasă, gri-gălbuie, secretată de glandele ceruminoase din conductul auditiv extern.

Ceruminos. 1 — Care se referă la cerumen: aspect ceruminos etc. 2 — Care produce cerumen: glande ceruminoase (glande sudoripare modificate, producătoare de cerumen) etc.

Cervical. Care se referă la gît (ca regiune sau formațiune).

Cervical (ligament -). Formațiune fibroasă, reprezentând prelungirea ligamentului supraspinos și interspinos în regiunea cervicală. La taurine este reprezentat de o porțiune funiculară (care trece direct de pe tuberozitatea cervicală a occipitalului pe apofizele spinoase D₂-D₄) și o porțiune lamelară (compusă din trei lame), care coboară de la porțiunea funiculară, pentru a se insera pe apofizele spinoase ale vertebrelor cervicale. La cabaline, porțiunea lamelară cuprinde doar două lame fibroase, la ciine nu există decât porțiunea funiculară (mult mai redusă decât la animale mari), în timp ce la restul animalelor domestice nu se constată decât prezența unui rafeu fibros extrem de redus.

Cervicală ascendentă (lat. *A. cervicalis ascendens*). Colaterală a trunchiului omocervical, ce se îndreaptă cranio-dorsal, paralel cu vena jugulară, trecând peste cleido-mastoidian și omiohidian, pe lângă ganglionii prescapulari, dispersînd ramuri musculare și ganglionare, după ce a dat câteva arteriole mușchiului pectoral prescapular și seratului ventral cervical.

Cervicală inferioară, v. Omocervicală.

Cervicală profundă (lat. *A. cervicalis profunda*). Colaterală a arterei subclaviculare, detașată adesea în comun cu a. costocervicală (dorsală), iese din

cavitatea toracică prin partea superioară a primului spațiu intercostal (la cal), sau se izolează din artera vertebrală înaintea primei coaste, (la rume-gătoare), pătrunzând în spațiul conjunctiv dintre lama ligamentului cervical și mușchii gîtului.

Cervicală superficială (lat. *A. cervicalis superficialis*). Colaterală fină a arterei omocervicale, prezentă mai ales la ciine și pisică, se distribuie mușchilor: supraspinos, omotransvers, trapez cervical și romboid cervical.

Cervicită. Inflamația gîtului uterin.

Cervidee. Familie de mamifere artiodactile rume-gătoare, fără incisivi superiori, masculii avînd coarne pline, ramificate, caduce anual. Din cervidee fac parte: cerbul, renul, căprioara, cerbul nordic etc.

Cesiotehnie (lat. *cesio*: tăiere). Capitol de ortopedie veterinară care analizează principiile de ajustare a cutiei de corn, cu scopul regularizării copitei și fixării potcoavei.

Cestode (gr. *cestos*: centură, *edios*: formă). Ordin de paraziți din clasa platelmintilor (tenii).

Cetogen. Producător de cetone, cu referințe în special la alimentele sau regimul de hrană care favorizează producerea cetoneilor (a acetonei în special), în organism.

Cetonemie, sin. *acetonemie*. 1 — Conținutul sangvin de corpi cetonici. 2 — Sindrom dependent de hipercetonemie (sin. cetoză).

Cetoză, sin. *acetoză*, *acetonemie*, *cetonemie*. Sindrom caracterizat prin semne generale și din partea diferitelor organe, inclusiv a sistemului nervos (formă eclamptică și comatoasă), determinat de creșterea cantității de corpi

cetonici din organism și de hipoglicemie, realizate — la rîndul lor — prin carența glucidelor și perturbarea consecutivă a metabolismului lipidic. **Cevennes.** Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate. **Cezariană (operație -).** Intervenție chirurgicală de extragere transparietală abdomino-uterină a fătului (sau nou-născutului), în caz de distocie imposibilă de remediat pe altă cale, pentru obținerea produșilor lipșiți de germeni etc.

Chablais. Rasă de taurine (v. Abondance).

Chabor. Rasă de găini pitice, originară din Japonia, diferențiată prin trunchi îndesat, coadă de veveșă, picioare scurte. Are mai multe varietăți și se crește pentru ornament.

Chambo. Rasă de găini combătătoare, originară din Japonia.

Charlevoix. Varietate de curci (v. Bronzată cu piept larg).

Charmoise, sin. *Kent-Berrichonne*. Rasă de oi franceză, foarte rustică și cu bune aptitudini pentru producția de carne.

Charolaise, sin. *Charolaise Nivernaise*. Rasă de bovine din Franța, cu aptitudini pentru carne grasă și pentru muncă. Derivă din selecționarea și încrucișarea populației locale cu rasa Durham. Are culoare albă, botul și mucoasele aparente roze, profilul capului convex, trenul posterior dezvoltat, randament mare de abator.

Chartreuse. Rasă de pisici, cu păr linos de culoare bej și cu coadă lungă și păroasă.

Cheag (lat. *Abomasum*). Stomacul glandular la rume-gătoare.

Cheag sangvin. Formațiunea rezultată din coagularea sîngelui, cuprinzînd în structura ei o rețea de fibrină, între ochiurile căreia se găsesc prinse elementele figurate.

Chefall. Nume popular folosit pentru mai multe specii de pești teleosteni marini din familia mugilide.

Cheilalgie (gr. *keilos*: buză, *algein*: a suferi), sin. *chilalgie*. Durere localizată la nivelul buzelor.

Cheilită. Inflamația acută a buzelor.

Cheilodiereză (gr. *dieresis*: separare). 1 — Buză despicateă. 2 — Buză de iepure. 3 — Nesudarea mugurilor labiali din cauza unei tulburări ontogenetice.

Cheiloplastie. Operația de reparare a buzelor multiple (accidental sau prin anomalie).

Chelodermatita cronică vegetantă a tălpii. Inflamația cronică a membranei cheratogene a ongoanelor, la taurinele mature, ținute în stabulație prelungită, datorindu-se unui complex de factori (traumatici, alimentari și microbieni) și manifestată clinic prin desprinderea cutiei de corn și apariția unor vegetații granulare la nivelul porțiunii afectate a membranei cheratogene, având tendință la extindere, provocând în cazuri grave șchiopături, deplasare dificilă etc. Se distinge o formă plantară (localizată la talpă), o formă a călcîielor și chișiței, o formă interunguală și o formă corono-parietală. Afecțiunea este foarte rebelă la tratament, solicitând ameliorarea condițiilor igienice, excizia zonelor afectate ale membranei cheratogene, tonice generale, schimbarea alimentației etc.

Chelodermatita necrobacilară, sin. *chelodermatita necrozantă*. Afecțiune podală caracterizată printr-o inflamație difuză a membranei cheratogene, însoțită de apariția primară a unor puncte necrotice, situate mai ales în zona plantară și a căl-

cîielor. Afecțiunea apare ca o consecință a condițiilor igienice nesatisfăcătoare, declanșată de factori traumatici (în special chimici: purin) și infecțioși (bacil necrotic), solicitând intervenție chirurgicală de urgență și sterilizarea focarului. **Chelodermatita vegetantă a oilor și caprelor.** Afecțiune podală caracterizată prin inflamația cronică hipertrofică a membranei cheratogene a ongoanelor, avînd o origine discutabilă, probabil infecțioasă, și manifestată clinic prin decolorarea peretelui de corn al onglonului afectat, prezența de exsudat și de ulceratii pe suprafața membranei cheratogene, șchiopătură etc.

Chelodermatită. Inflamația membranei cheratogene a ongoanelor la taurine, ovine, suine (artiodactile, în general).

Chelodermatită acută. Inflamație acută a membranei cheratogene a ongoanelor, caracterizată prin congestie podală, sensibilitate exagerată, șchiopătură etc.

Chelodermatită congestivă. Inflamația membranei cheratogene a ongoanelor, caracterizată prin semne dominante congestive, fără apariția unui exsudat.

Chelodermatită cronică. Inflamația cronică a membranei cheratogene a ongoanelor, în majoritatea cazurilor însoțită de modificări de formă a onglonului bolnav.

Chelodermatită deformantă. Inflamația cronică a membranei cheratogene a ongoanelor la rumegetoare, provocată de factori traumatici, alimentari, toxici etc. și manifestată prin sindrom furburic, apoi prin deformarea accentuată a ongoanelor. Tratamentul în faza deformantă este paleativ.

Chelodermatită exsudativă. Inflamația exsudativă a membranei cheratogene a ongloanelor, provocată de factori diverși. Adesea apare ca o fază în evoluția altor chelodermatite, caracterizându-se prin sensibilitate excesivă a onglonului bolnav, infiltrarea cornului, șchiopătură, zone hemoragice etc.

Chelodermatită gangrenoasă.

Afecțiune de complicație a membranei cheratogene a ongloanelor, caracterizată prin inflamația și gangrenarea unor porțiuni din membrana cheratogenă, în urma traumatismelor repetate sau a evoluției unei chelodermatite banale netratate, manifestându-se clinic prin gangrena membranei cheratogene, insule de necroză subcutidurale, exsudat ihoros, șchiopătură, tulburări generale diverse etc., impunându-se intervenție chirurgicală de urgență.

Chelodermatită supurativă. Afecțiune de complicație, produsă de o infecție posttraumatică și caracterizată prin șchiopătură, tulburări generale diverse, semne de inflamație acută la nivelul onglonului afectat, unde se constată apariția unei cantități variate de puroi care acoperă membrana cheratogenă, difuzând în spațiile cheratofore etc., solicitând intervenția chirurgicală de drenare și ablație a țesuturilor mortificate.

Cheloid (gr. *khêlo*: picioare de rac). Neoformație benignă, apărută prin creșterea exuberantă a țesutului cicatricial.

Chemoceptor, sin. *chemoreceptor*. Interoceptor sensibil la variațiile compoziției chimice a singelui.

Chemoprevenție, sin. *chimio prevenție*. Utilizarea unui medicament (chimic) cu scop preventiv.

Chemoterapie, v. Chimioterapie

Chemotrofe (microorganisme -). Microorganisme care-și asigură energia prin reacții chimice, în absența luminii (deci contrar fototrofelor); pot fi autotrofe, respectiv *chemolitotrofe* (hrănire prin oxidarea unor substraturi anorganice exogene), heterotrofe respectiv *chemoorganotrofe* (hrănire prin oxidarea sau fermentarea unor substraturi organice exogene) și *paratrofe* (iau energia din celulele parazitare); termenii amintiți se utilizează mai ales pentru bacterii.

Chemozis. Edem al conjunctivei, adesea însoțit de apariția unui burelet edematos pericornean.

Chenopodină, sin. *leucină*. Alcaloid toxic din plante de genul *Chenopodium*.

Cheracel. Pododermatită cronică hiperplazică circumscrisă la o porțiune a țesutului catifelat al tălpii, provocată de traumatisme repetate, mai ales la caii cu copite late sau pline și manifestată prin apariția la nivelul traumatizat a unui nucleu de corn uscat, înconjurat de o zonă subțire de corn moale, cu sensibilitate circumscrisă.

Cherafilocel. Pododermatită cronică hiperplazică circumscrisă a unei porțiuni de podofil, consecutivă unor traumatisme repetate pe un substrat bolnav și manifestată prin apariția insidioasă a unui con de corn subparietal, care provoacă denivelarea liniei albe, eventual bombarea peretelui de corn a copitei etc., distingându-se diverse forme de cherafilocel: parietal, frontal, conic, cilindric, nucleiform, plantar, coronar, plin, tubular, fistulos, multiplu etc. Solicită operație cu ablația cornului etc.

Cheratalgia recidivantă. Afecțiune corneană complexă, de origine nevritică (inflamația nervilor ciliari), înfrântă la car-

nivore, cabaline și uneori la taurine, caracterizată prin eroziuni corneene recidivante în aceeași zonă topografică.

Cheratinizare. Procesul de încărcare a unor celule (obișnuit epidermice) cu cheratină, distingându-se un proces esențial de cheratinizare (turtirea și tasarea componentelor epidermice, ratatinarea celulelor și impregnarea corneoasă) și un proces accesoriu al cheratinizării (apariția cheratohialinei, descompunerea cheratohialinei etc.).

Cheritita infecțioasă a bovinelor. Inflamație corneeană contagioasă, probabil de natură complexă (rickettsiotică, D u t z și V o i g t, 1956), caracterizată printr-o inflamație oculară evidentă, epiforă, fotofobie, congestie bulbară, conjunctivită purulentă, hipopion, congestie iriană etc., după 2—4 săptămâni, inflamația putînd dispărea spontan sau, din contra, putîndu-se complica cu iridociclită gravă, între timp afecțiunea putînd difuza la o mare parte din efectiv.

Cheritită acută. Inflamația acută a corneei, produsă de factori traumatici, toxici etc. și manifestată prin fotofobie accentuată, sensibilitate oculară excesivă, epiforă și opacifierea tranzitorie a corneei.

Cheritită agalaxică. Inflamație corneeană, întîlnită la oaie, produsă de infecții mixte virotico-bacteriene și manifestată clinic printr-o violentă congestie conjunctivo-bulbară, infiltrație corneeană excesivă, stare generală gravă, inflamație (eventual necroză) mamară, boala evoluînd în general 8—15 zile, soldîndu-se uneori cu vindecare, cel mai frecvent cu sechele grave, ulcere, ftizii etc.

Cheritită difuză. Inflamație corneeană difuză, avînd un caracter în general simptomatic.

Cheritită gurnoasă. Cheritită parenchimatooasă difuză, frecventă la caii bolnavi de gurmă și manifestată prin inflamația acută și rebelă a corneei, opacifiere rapidă și masivă a țesutului cornean, adesea complicîndu-se cu endoftalmie purulentă, panoftalmie etc.

Cheritită jigodioasă. Inflamație corneeană apărută în timpul evoluției bolii cîinilor tineri, caracterizată prin apariția unei cheratite interstițiale grave, însoțită de hipertermie, adinamie etc., distingîndu-se o formă frustră (opacifierea corneei rămînd cantonată în zona de apariție, pentru a dispărea destul de rapid), o formă avasculară (rară și de lungă durată), o formă ulcerativă (cu complicații) și o formă gravă de cheratoiridociclită.

Cheritită leishmaniotică. Inflamație corneeană provocată de *Leishmania infantum* și caracterizată prin semne de cheritită interstițială difuză, cu pete centrale cenușii.

Cheritita neuroparalitică. Formă gravă de inflamație ulcerativă a corneei, consecutivă paraliziei trigemenului și manifestată prin xeroză, diminuarea, apoi dispariția reflexului trigemino-palpebral și semne de cheritită superficială, apoi difuză, sensibilitatea oculară fiind diminuată. Ulterior apar complicații ulcerative, supurative etc.

Cheritită panoasă. Inflamație gravă a corneei, însoțită de vascularizație intracorneeană.

Cheritită parenchimatooasă. Inflamație profundă și difuză a țesutului cornean, însoțită de apariția unor fine vase de neoformație intracorneeană, boala putînd fi produsă de cauze diverse (infecții generale, auto-intoxicație, traumatisme etc.), manifestîndu-se clinic prin sensibilitate oculară evidentă, și

CHE infiltrația difuză a țesutului cornean, corneea cîștigînd o culoare porțelanie.

144

Cheratiță pătată superficială. Inflamație corneeană obișnuit post-traumatică, putînd fi însă produsă și de tulburări organice generale, manifestată clinic prin sensibilitate oculară excesivă, fotofobie etc., semne însoțite de apariția în zona opacifiată a corneei, pe diverse segmente, a unor pete superficiale de culoare gălbuie sau intens albe, reliefate, care adesea în 1—6 zile ulcerază.

Cheratiță piropiasmică. Inflamație corneeană cu caracter ulceros, întîlnită ca un epifenomen de complicație la animalele bolnave de piroplasmoză.

Cheratiță punctată superficială. Inflamație corneeană, de origine necunoscută la animale, uneori recunoscînd o cauză traumatică și apărînd ca o manifestare secundară a cheratitei traumatice. La cal și cîine se caracterizează printr-o opacifiere fină a corneei, însoțită de prezența unor puncte mici, intens opace, situate sub epiteliul cornean anterior.

Cheratiță simplă. Inflamația superficială și tranzitorie a corneei.

Cheratiță spirochetică. Inflamație corneeană simptomatică, întîlnită la iepurele castor, produsă de *Sporotrichum* (R o b i n și B r i o n) și manifestată prin semne acute de cheratiță difuză.

Cheratiță sporotricotică. Inflamație corneeană provocată de *Sporotrichum Beurmani*, la cîine, manifestată prin opacifieri corneene rebele, însoțite de inflamații conjunctivale persistente.

Cheratiță superficială catarală. Inflamație corneeană, frecventă la cal, cîine și taurine, adesea secundară inflamațiilor acute

ale anexelor oculare și manifestată printr-o infiltrație fugace a țesutului cornean.

Cheratiță supurativă. Afecțiune corneeană de complicație post-traumatică sau infecțioasă, manifestată printr-o infiltrație totală sau parțială a țesutului cornean, însoțită de apariția pe suprafața corneei a unor soluții de continuitate, cu tendință la ulcerare persistentă, acoperite cu exsudat purulent.

Cheratiță tifică. Epifenomen inflamatoriu cornean, întîlnit la cal în cursul evoluției febrei tifoide și caracterizat printr-o inflamație corneeană generală, conjunctivită pericheratică etc., adesea cîștigînd un caracter panos.

Cheratiță traumatică. Inflamația corneei consecutivă unui traumatism și manifestată prin semne de cheratiță acută.

Cheratiță tripanosomică. Inflamație corneeană provocată de tripanosome, întîlnită la cîine, capră și cal, manifestată prin semne grave de cheratiță edematoasă, însoțită adesea de semne de iridociclită, prezența în edemul cornean a tripanosomei fiind edificatoare.

Cheratiță tuberculoasă. Inflamație corneeană frecventă la animalele cu tuberculoză generalizată, în special la pisică, avînd caracterul unei cheratite ulcerose sau ulcero-hemoragice.

Cheratiță ulceroasă. Inflamație gravă corneeană, frecventă la cîinii bătrîni, epuizați, avitaminozici, distrofici etc., putînd apărea și posttraumatic și manifestată prin semne de cheratiță acută, pe cornee apărînd ulcere progresive, boala adesea complicîndu-se cu desmetocel, panoftalmii etc.

Cheratiță ulceroasă profundă. Cheratiță ulceroasă gravă, în care ulcerile au tendință la progresiune în profunzime.

Cheratiță vasculară superficială. Inflamație corneană însoțită de apariția de neovase sub epiteliul cornean, provocată de traumatisme, iritații etc.

Cheratocelel, sin. *desmetocel*. Complicație posttraumatică consecutivă plăgilor sau ulcerelor corneene progresive și caracterizată prin hernierea limitantei corneene posterioare prin soluția de continuitate a corneei.

Cheratocon. Varietate atraumatică de deformare a corneei, avînd o origine încă neelucidată (vîrstă, debilitate, alterații congenitale, inflamație corneană), caracterizată prin deformarea în general bilaterală și hiperbolică a curbării corneene, care cîștigă un luciu de cristal, vîrfurile cornului rezultat apărînd subțiat și adesea pulsatil (semnul Javal-Gullstrand).

Cheratoconjunctivită infecțioasă a rumegătoarelor. Boală infecțioasă și contagioasă a taurinelor și ovinelor, provocată de *Rickettsia conjunctivae* și manifestată clinic prin conjunctivită acută (la început uni- apoi bilaterală), urmată de opacifierea corneei.

Cheratodermie plantară. Modificare secundară întîlnită în jigodie și caracterizată prin hipercheratoza pernuțelor plantare și a planului cutanat al nasului.

Cheratoglob. Modificare gravă a corneei, cu origine neelucidată, caracterizată prin deformarea bilaterală și sferoidală a curbării corneene.

Cheratomolitic. 1 — Cu proprietăți litice față de cheratină. 2 — Care are proprietatea de a distruge (a liza) cornul epidermic: acidul salicilic etc.

Cheratom. Varietate tumorală atraumatică a cheratocelului.

Cheratomalacie. Afecțiune corneană ulcerativă torpidă, cu origine variată, întîlnită la tine-

retul debilitat, carentat și manifestată prin xeroză, insensibilitate corneană, infiltrație corneană zonală și ulceratii corneene.

Cheratoplastic. Care are proprietatea de a stimula producția de cheratină și creșterea cornului: gudronul mineral etc.

Cheratoză. Hipertrofie a stratului cornos al epidermului.

Cheratoză facială simetrică, sin. *dermatoza simpatico-endocrină, leziunea lui Arloing*. Afecțiune întîlnită la cîine, considerată de natură hipersimpaticotonică și manifestată prin atrofia foliculilor piloși și îngrosarea stratului cornos epidermic din zona facială, în porțiuni simetrice, afecțiunea și leziunile nefiind însoțite de prurit.

Cherhana. Construcție amenajată pentru colectarea, sortarea, prelucrarea, depozitarea și expedierea peștelui pentru consum.

Chester. Brînză cu pastă tare, fermentată, originară din Anglia. Se prepară trei sorturi, în funcție de durata de maturizare.

Chester-White. Rasă de porci americană, originară din Pennsylvania. Se caracterizează prin greutate corporală mare, trunchi lung și profund, membre de lungime medie, cap scurt, cu profilul ușor cîrn, urechi de lungime medie, drepte înainte, de culoare albă. Este dotată cu o bună prolificitate și precocitate.

Cheviot. Rasă de oi engleză, de munte, formată din oile locale ameliorate cu Leicester și Lincoln. Se caracterizează prin culoare albă uniformă, rusticitate și prolificitate mare, constituție robustă și prin aptitudinile pentru lînă fină și carne de calitate.

Cheyne-Stokes (respirația -). Aritmie de tip ondulator a mișcărilor respiratorii, caracterizată prin creșterea treptată a amplitudinii mișcărilor respi-

ratorii, alături de accelerarea lor, după care mișcările se reduc progresiv ca frecvență și amplitudine, pînă la apnee completă; presupune insuficiența reglajului neurohumoral al respirației (stări comatoase etc.).

Chianina. 1 — Una din cele mai vechi rase precoce de taurine italiene. Se împarte în patru varietăți: Chiana, De Arno, Perugina și Galvana. Primele trei au talia și greutatea corporală mai mari. Se caracterizează prin culoarea albă porțelanie, botul, scrotul și pielea perianală de culoare neagră, trunchi larg și lung. 2 — Rasă de porci (v. Capuccia).

Chiasmatic (șanț -). Scobitură pe fața endocraniană a presfenooidului, în care se găsește plasată chiasma optică.

Chiasma optică (gr. *khiesma*: încrucișare). Formațiune prehipofizară de încrucișare parțială a fibrelor din nervii optici.

Chil (gr. *khilos*: suc). 1 — Limfa încărcată cu grăsimi absorbite la nivelul peretelui intestinal. 2 — Numai în sens impropriu s-a utilizat uneori pentru definirea conținutului din lumenul intestinal (v. Chim).

Chilifer. Termen prescurtat pentru definirea vaselor limfatice prin care circulă chilul.

Chilotorax. Colecție limfatică pleurală, produsă obișnuit prin compresiunea canalului toracic.

Chilurie. Prezența grăsimilor emulsionate în urină, caracterizată printr-o colorație albă, lăptoasă, a dejecțiilor urinare.

Chim (gr. *khimos*: umoare). 1 — Conținut gastric. 2 — Conținutul stomacului și duodenului în timpul sau după digestie. 3 — Complexul de secreții gastrointestinale și de produse rezultate în intestin după acțiunea acestor secreții asupra alimentelor.

Chimiorezistență. Rezistența microbilor față de chimioterapie antimicrobiene (sulfamide, sulfone, acid para-aminosalicilic, derivații furanolului, izoniazida etc.).

Chimioterapie, sin. *chemoterapie.* Terapeutică bazată pe utilizarea substanțelor chimice (fabricate prin sinteză).

Chimism. Ansamblu de reacții chimice-organice: chimism gastric etc.

Chimotripsină. Enzimă proteolitică prezentă în sucii pancreatic sub forma inactivă, de zimogen (chimotripsinogen); în plus are și proprietatea de a coagula laptele (ca și tripsina).

Chimozină, sin. *labferment.* Endopeptidază dotată cu proprietatea de a coagula laptele. Este secretată de mucoasa gastrică a tineretului taurin, ovin etc., sub formă de prorenină (inactivă), activată de ionii de hidrogen în mediu acid (sub pH 5,3), din acțiunea chimozeinei rezultînd paracazeina. Are acțiune proteolitică și asupra altor proteine.

China 10. Rasă de viermi de mătase, bivoltină, care se crește și în țara noastră, cu producții ridicate.

Chinchilla mare. Rasă de iepuri de carne și blană, cu greutatea corporală de 5—6,5 kg, cap mic, cu urechi scurte, în formă de „V”, ochi bruni, cenușii sau albaștri, gheare brune sau roșcate. Are aptitudini de îngrășare și produce carne gustoasă, cu un consum redus de furaje.

Chinchilla mic. Rasă de iepuri de carne și blană, asemănători cu Chinchilla mare, însă cu greutate corporală mai mică (2,5—3,5 kg). Se crește pentru carne, pielele și ca animal de laborator.

Chineză. 1 — Rasă de giște originară din China de nord, cu greutate corporală medie și cu

producție mare de ouă (sin. gîscă cu caruncul). 2 — Rasă de porci, cu foarte bune aptitudini pentru îngrășare. A participat la formarea rasei Berkshire. 3 — Rasă de pisici ce se crește în China, cu urechi căzînde; se consumă ca hrană de populație. 4 — Rasă de cîini, folosită pentru pază, vînătoare și pentru consum. 5 — Rasă de porumbei de ornament.

Chinodrom. Teren special amenajat, cu piste și tribune, pentru curse de cîini.

Chinologie, v. Ganicultură

Chirchiz. Varietate a calului cazah, cu unele influențe de la calul Carabair.

Chirurgie. Parte a științei și artei medicale care implică o acțiune terapeutică singeroasă sau nesingeroasă, aplicată manual, cu sau fără utilizarea unor instrumente speciale, efectuată de la exteriorul organismului.

Chirurgical. Care aparține chirurgiei, se referă sau depinde de actul terapeutic chirurgical.

Chist. Formațiune veziculară apărută în masa țesuturilor, delimitată de un perete de reacție și conținînd în interior un lichid, distingîndu-se: chiști seroși, sero-sangvinolenți (post-traumatici), parazitari, ovarieni (sau foliculari), uni- sau pluriloculari etc.

Chist hidatic, v. Echinococoză.

Chistic. Care se referă la chist, aparține chistului sau are aspect de chist.

Chitină. Mucopolizaharid, constituit dintr-o catenă liniară (ca și celuloza), avînd însă un aminozahar acetilat. Este scindată de chitază și formează trama de susținere a crustei chitinoase a insectelor, crustaceelor etc.

Chiuretaj. Operație de ablație a unei formațiuni sau porțiuni de țesut cu ajutorul chiuretei.

Chiuretă. Instrument chirurgical, în formă de lingură sau buclă tăioasă, utilizat pentru practicarea raclajului (chiuretajului).

Chlamidiaceae. Familie de microbi din ordinul *Rickettsiales*, cu specii filtrabile din genul *Miyagawanella* sau *Bedsonia*, ce se transmit direct, putînd produce diferite infecții la păsări, infecții respiratorii la pisică și șoarece, psitacoză la papagal, avort la oaie, encefalomielită sporadică la bovine, diferite infecții la om etc.

Chwostek (semnul lui -). Contractura musculaturii feței după percuția transcutanată a nervului facial, ca semn al stării de tetanie.

Cianocobalamina, v. B₁₂ (vitamina -).

Cianogenetic (gr. *kyanos*: albastru, *gainein*: a produce). Care produce sau cedează cianogen (dicianogen) sau acid hidrocianic: intoxicații cu plante cianogenetice etc.

Cianoză (gr. *kianos*: albastru). Colorarea în albastru a tegumentelor și mucoaselor, ca urmare a unei staze sau altei tulburări circulatorii, respiratorii etc.

Cicatrice (lat. *cicatrix*: rană vindecată). Urma rămasă dintr-o plagă după terminarea procesului restituțional.

Cicatricial. Care se referă la o cicatrice: țesut cicatricial etc.

Cicatrizant. Care are capacitatea de a stimula procesul restituțional.

Cicatrizare, sin. *proces restituțional*. Complex de fenomene desfășurate la nivelul unei soluții de continuitate în curs de vindecare.

Ciclită. Inflamația proceselor ciliare.

Ciclocefalie (gr. *cyclos*: cerc, *kephale*; cap). Monstruozitate congenitală caracterizată prin

dezvoltarea celor două vezicule optice (adesea parțial fuzionate) într-o singură orbită.

Ciclop. Monstru cu un singur ochi.

Ciclople. Anomalie congenitală caracterizată prin dezvoltarea unei singure vezicule optice și definitivarea unui singur bulb ocular.

Cicloze. Compuși chimici înrușiți cu glucidele, derivați în principiu din benzen, cea mai importantă cicloză fiind mezoizozita (inozitolul), existentă în țesutul muscular și în alte organe și țesuturi.

Ciclu. Ansamblul de fenomene succesive, care se repetă în aceeași ordine determinată.

Ciclu estral, sin. *ciclu sexual*, *ciclu ovarian*. Ansamblu de fenomene fiziologice, condiționate de ovulație, cuprinzând: proestrul, estrul, postestrul și diestrul (anestrul).

Cicutoxină. Substanță rășinoasă toxică din cuteca de apă (*Cicuta virosa*).

Cifoză (gr. *kyphos*: curbat), sin. *spinare de crap*. Încovoierea dorsală a coloanei vertebrale.

Ciliar (corp -). Porțiune a tunicii vasculare a bulbului ocular, compusă din mușchiul ciliar și procesele ciliare.

Ciliare (lat. *aa. ciliares*). Colaterale ale arterei oftalmice externe (prin trunchiul ciliar proximal) distingându-se: a. ciliare proximale scurte (temporale), izolate din ramura bulbară a arterei oftalmice externe, a. ciliare distale ventrale, izolate din același trunchi, a. ciliare distale dorsale și un trunchi ciliar dorsal, emise direct din a. oftalmică externă, toate ciliarele pătrunzând în bulbul ocular (fie în apropierea polului posterior al bulbului, fie la oarecare distanță de acesta).

Cilii lungi (lat. *Nn. ciliares longis*). Ramuri detașate din n.

nasociliar și distribuite bulbului ocular.

Cilii scurți (lat. *Nn. ciliares breves*). Ramuri eferente ale ggl. ciliar, distribuite bulbului ocular.

Cilindrax, sin. *axon*. Prolungirea neuronală neramificată (sau foarte puțin ramificată), lipsită de corp tigroid, detașată de la nivelul conului de emergență, cu funcționalitate centrifugă.

Cilindroid. 1—Cu aspect relativ de cilindru. 2—Formațiune microscopică alungită, amintind o panglică cu striații longitudinale și structură omogenă, întâlnită în urină cu frecvență crescută în unele nefropatii.

Cilindru urinar. Formație urinară microscopică, cilindrică, reprezentând adevărate mulaje ale tubilor urinari; după poziție și aspect se disting cilindrii epiteliali, granuloși, hialini, ceroși, grășoși, leucocitari, hematici etc., în numeroase boli renale ș.a.

Cilindrurie. Prezența cilindrilor urinari în urină.

Cincila (lat. *Chinchilla laniger*). Mamifer rozător asemănător cu veverița, cu urechile lungi și late. Trăiește pe platourile înalte din Chile și Bolivia. Se vânează pentru blana sa mătăsoasă, de culoare cenușie, strălucitoare.

Cinegetică (gr. *kinegetein*: vîna-toare). Practica vînațorii.

Cinesialgie. Dureri musculare sau care apar în timpul contracției musculare.

Cinesiterapie. Terapeutică bazată pe efectuarea dirijată și ordonată a mișcărilor normale permise de articulații.

Cinocili. Cili vibratili.

Cînta Senese. Rasă italiană de porci, de culoare neagră, cu o dungă albă pe spate, pe partea anterioară a toracelui și pe membrele anterioare, cu dezvoltare bună, prolificitate medie, adaptată pentru păscut. Se crește în stare pură și se folo-

sește la încrucișări industriale cu vieri Large-White, pentru obținerea de metiși precoci care folosesc bine pășunile.

Ciobănesc alsacian, sin. *lup de Vosgi, lup de Alsacia*. Rasă de ciini de talie mare (60—65 cm), cu corp frumos și bine proporționat, membre puternice, de culoare neagră, gri-fer, roșcată, brună, maro, folosit pentru pază și urmărire.

Ciobănesc belgian. Rasă de ciini, originară din Belgia, cu păr abundent pe corp, cu temperament vioi, rustică, folosită pentru paza turmelor

Ciobănesc Briard. Ciine ciobănesc, puternic, masiv, cu ținută maiestoasă, având urechile atașate sus, părul lung, ușor ondulat, de culori variate (exceptând culoarea albă). Coada groasă, formează o încovoiere, purtată în jos. Talia 56—64 cm. Adesea la membrele pelvine prezintă un deget suplimentar.

Ciobănesc francez. Rasă de ciini (v. Brie).

Ciobănesc de Pirinei. Ciine distinct de ciinele ciobanilor din Pirinei (cu care nu trebuie confundat) prezentând capul asemănător cu acel al unui urs cenușiu, având urechi scurte, largi la bază, părul lung sau semilung, cenușiu în diverse nuanțe, coada bine stofată, atașată jos. Talie 40—50 cm.

Ciobănesc românesc. Ciine ciobănesc, rustic, cu capul mare și ușor alungit, cu urechi de mărime mijlocie și ușor mobile, cu piept larg și adânc, spinare dreaptă, crupă ușor teșită, coadă lungă, acoperit cu păr lung cu ușoare ondulații neregulate. Talia: 60—70 cm.

Ciocirli de Koburg. Rasă de porumbei de carne, formată în Germania, cu o greutate corporală de cca 800 g.

Ciperacee (lat. *Cyperaceae*). Erbacee perene, de pe pajștiile

naturale umede și mlăștinoase (rogozul, bumbăcărița etc.), cu valoare hrănitore redusă, determinând scăderea calității furajelor recoltate de pe aceste terenuri.

Ciprinicultura (lat. *cyprinus*: crap, *cultura*: îngrijire), sin. *carpicultură*. Ramură a pisciculturii care se ocupă cu creșterea intensivă a crapului în heleșteie, iazuri, lacuri de baraj sau bălți naturale.

Ciprinide. Familie de pești teleosteeni de apă dulce, omnivori, mai ales fitofagi, cu corpul oval, alungit, turtit, acoperit cu solzi cicloizi, cu o singură aripioară dorsală: crapul, caracuda, linul, plătica, ocheana etc.

Circumducție. Mișcare complexă cu trecere succesivă prin abducție, extensie, adducție și flexie.

Circumflexa femurală (lat. *A. circumflexa femoris*). Arteră atașată (la păsări) din a. iliacă externă și distribuită mușchilor femurali anteriori.

Circumflexa femurală cranială, v. Femurală cranială.

Circumflexa femurală caudală, v. Femurală caudală.

Circumflexă femurală laterală (lat. *A. circumflexa femoris lateralis*). Terminală a arterei hipogastrice (cal), colaterală a arterei femurale (rumegătoare), a arterei femurale craniale (porc) sau colaterală a iliacei externe (ciine), se ramifică dispersând pe partea laterală a cvadricepsului femural. Literatura franceză o mai descrie și sub denumirea de a. iliaco-femurală.

Circumflexa humerală caudală (lat. *A. circumflexa humeri caudalis*), sin. *circumflexa posterioră a umărului*. Colaterală a arterei subscapulare, înconjură gâtul scapular și se anastomizează cu circumflexa humerală cranială, dispersând ramuri în m. micul rotund, deltoid, cle-

ido-mastoidian și porțiunea laterală a tricepsului brahial. Este satelită a n. axilar.

Circumflexa humerală cranială (lat. *A. circumflexa humeri cranialis*), sin. *circumflexa anterioară a umărului*. Colaterală a arterei humerale (brahiale), la nivelul inserției distale a m. marelui rotund, emite o arteriolă proximală pentru biceps, alta pentru coraco-brahial și pentru porțiunea profundă a pectoralului, apoi se anastomozează cu circumflexa humerală caudală.

Circumflexa iliacă profundă (lat. *A. circumflexa ilium profunda*). Colaterală a arterei iliace externe (uneori direct a arterei aorte abdominale) la nivelul unghiului lateral al iliumului divizându-se într-un grup de ramuri craniale (distribuit transversului abdominal, oblicului abdominal intern și eventual ilio-psoasului) și un grup caudal sau inferior, dispersat pe fața medială a tensorului fasciei lata, ajungând eventual să dea ramuri mamare fine.

Circumvoluție. Termen generic pentru definirea cutelor scoarței cerebrale: circumvoluție cerebrală.

Cireadă (slav: čreda). Grup mare de vite cornute.

Ciroză (gr. *hirros*: roșcat, galben-închis). Proces difuz și progresiv, caracterizat prin alterații parenchimatose, dublate de proliferarea elementelor mezenchimale din organul respectiv, sub influența unor factori mezenchimatoși excitatori și epiteliotropi regresivi (infecții, intoxicații, parazitoze etc.); sub raport fiziopatologic, ciroza duce la insuficiența progresivă a organelor atinse (ficat, splină, glande endocrine, măduvă osoasă).

Cistalgie. Dureri vezicală.

Cistectazie. 1 — Dilatația exagerată a vezicii urinare. 2 — Dilatația exagerată a oricărui organ vezical.

Cistectomie. 1 — Excizia unei porțiuni din vezică. 2 — Termenul se utilizează de asemenea în loc de „ablație vezicală”.

Cisteina. Aminoacid din grupul hidroxiaminoacizilor, avînd trei atomi de carbon și o grupare tio (-SH) la carbonul beta. Este unul dintre aminoacizii frecvenți în țintniți în componența protidelor, cu rol deosebit în metabolism.

Cistencefal. Monstruoșitate caracterizată prin aspectul vezicular al encefalului.

Cisterna chilului, sin. *cisterna chiliferă*, *cisterna Pecquet*. Zona de convergență a chiliferelor, marcînd originea canalului toracic.

Cisterna Schaffer. Dilatație a canalului excretor al glandelor esofagiene.

Cistic (gr. *kistos*: vezică). 1 — Cu referință la organele veziculare. 2 — Care se referă la vezica urinară. 3 — Cu aspect de vezică.

Cistică (lat. *A. cystica*). Colaterală fină a arterei hepatice, distribuită vezicii biliare, pe care o abordează la nivelul hilului hepatic.

Cisticerc (gr. *kistis*: vezică, *kirkos*: coadă). Ultimul stadiu larvar al unor tenii, cu dezvoltare sau sediu variat.

Cisticercoză. Complexul de tulburări provocate de prezența și dezvoltarea cisticercilor în diverse organe.

Cisticercoză canină. Boală provocată de localizarea la nivelul encefalului, mușchilor, ficatului, pulmonului, cordului, peretelui intestinal etc. a cisticercului celulos (forma larvară a teniei *solium*) și manifestată prin tulburări diverse, în funcție de localizare.

Cisticercoza hepato-peritoneală a iepurilor. Boală provocată de localizarea și dezvoltarea cisticercului pisiform (forma larvară a teniei *pisiformis*) la nivelul ficatului și peritoneului la iepure și manifestată clinic prin semne de hepatită, debilitare etc.

Cisticercoza hepato-peritoneală a rumegătoarelor și suinelor. Complex de tulburări provocate de localizarea și dezvoltarea cisticercului *tenuicollis* (larva teniei hidatigene) în ficat, peritoneu etc. la rumegătoare și suine, caracterizat prin infestație masivă, febră, hepatită acută peritonită, cașexie etc.

Cisticercoza musculară a ovinelor. Parazitoză produsă de localizarea și dezvoltarea cisticercului bovin în diverse organe (în special pleură și diafragmă) la oaie și manifestată clinic prin dureri pleuro-diafragmatice, tulburări cardiace etc.

Cisticercoza musculară a suinelor. Parazitoză provocată de infestația masivă a diverselor organe la porc cu cisticerc celulos (forma larvară a teniei *solium*) și manifestată clinic prin semne discrete (în infestația redusă) sau accentuate (în infestația masivă) de enterită, hepatită, miozită etc., însoțite de stare subfebrilă, apetit capricios, dureri reumatoide, dificultate în dinamica limbii și mandibulei etc., după un timp pe fața ventrală a limbii apărind noduli caracteristici (cisticerci).

Cisticercoza musculară a taurinelor. Complex de tulburări provocate de infestația masivă a mușchilor la taurine cu cisticercul bovin (forma larvară a teniei *saginata*), exprimat clinic prin miozită, dureri reumatoide etc.

Cisticercul bovin (lat. *Cysticercus bovis*). Forma larvară a

teniei *saginata* (parazit la om), avînd aspectul unei vezicule discoidale (4—8/3 mm) pline cu lichid.

Cisticercul celulos (lat. *Cysticercus celulosae*). Forma larvară a teniei *solium* (parazit din intestin la om), cu aspect de corpusul translucid, sferoidal (0,5—1 cm), pe suprafața lui prezentînd o mică pată albicioasă (scolexul) și producînd cisticercoza musculară la porc, ciine etc.

Cisticercul fascicular (lat. *Cysticercus fascicularis*). Forma larvară a teniei *tenuiformis* (care parazitează intestinul la pisică), avînd aspectul unei tenii mici, fără organe genitale, scolexul invaginat în partea anterioară și o veziculă redusă la ultima progloță, lungimea larvei variînd între 3 și 30 cm. Parazitează ficatul și cavitatea peritoneală la șoarece, șobolan, verighetă, cîrțiță, liliac, nură.

Cisticercul ovin (lat. *Cysticercus ovis*). Forma larvară a teniei *ovis*, care parazitează intestinul la ciine. Se dezvoltă în musculatura cardiacă, pleură sau diafragmă, la oaie.

Cisticercul pisiform (lat. *Cysticercus pisiformis*). Forma larvară a teniei *pisiformis* (parazit în intestin la ciine), avînd aspectul unei vezicule de mărimea unui bob de mazăre. Cisticercul se dezvoltă în peritoneu și ficat, la iepure.

Cisticercul tenuicollis (lat. *Cysticercus tenuicollis*). Forma larvară a teniei hidatigene (parazit intestinal la ciine), putînd ajunge la dimensiuni considerabile și dezvoltîndu-se în ficatul și peritoneul rumegătoarelor și suinelor.

Cisticollecție. Operația de incizare a canalului cistic (eventual și a vezicii biliare), cu scopul extracției calculilor.

Cisticotomie. Operația de deschidere a canalului cistic.

Cistină. Aminoacid din grupul hidroxiaminoacizilor, avînd 6 atomi de carbon și 2 de sulf, fiind în consecință un acid di-alfa-amino-beta-tio-propionic, frecvent întîlnit în diverse protide, condiționînd folosirea în organism a metioninei și participînd la sinteza cheratoproteinelor (din păr, lînă etc.).

Cistinurie. Creșterea cantității de cistină din urină.

Cistfragie, sin. *cistoragie.* Hemoragie vezicală.

Cistiree. Catar vezical.

Cistită. Inflamația vezicii urinare, consecutivă unei iritații sau infecții urinare directe, de contiguitate (în enterite), de continuitate (în uretrite), descendente (sangvine) etc.

Cistita hemoragică a bovinelor, sin. *hematuria cronică sau esențială a bovinelor.* Afecțiune întîlnită la taurine, în zonele submontane, de origine încă discutată (pare o intoxicație cu ferigă), manifestată prin hematurie recidivantă și progresivă, anemie, debilitare, cașexie și sfîrșit letal.

Cistocel. Hernia vezicii urinare prin canalul ingvinal. Descrisă în 1955 de E. Paștea, la purceii castrați (de empirici) prin smulgere, caracterizată clinic prin hernie ingvino-vaginală, micțiune provocată de apăsarea pe zona de hernie, debilitare, oprire în creștere etc.

Cistodinie. Durere (reumatismală) vezicală.

Cistoenterocel. Hernia concomitentă a vezicii urinare și a unei porțiuni de intestin prin aceeași pungă herniară.

Cistoenteroepiplocel. Hernia vezicii urinare, a intestinului și a epiploonului prin aceeași bresă herniară.

Cistofibrom. Fibrom al vezicii urinare.

Cistografie. Termen uzitat pentru radiografia vezicii urinare.

Cistohemie. 1 — Congestie vezicală. 2 — Aflux excesiv de sînge la nivelul vezicii urinare.

Cistolipom. Lipom închistat.

Cistomerocele. Hernia vezicii urinare prin inelul femural.

Cistopexie. Fixarea chirurgicală a vezicii urinare la peretele abdomenului, în vederea evitării cistocelului recidivant.

Cistoplegie. Paralizia vezicii urinare.

Cistosptoză. 1 — Relaxarea exagerată a vezicii urinare. 2 — Reducerea capacității de contracție a peretelui vezicii urinare.

Cistoragie. Hemoragie intravezicală.

Cistoscopie. Examenul endoscopic al vezicii urinare.

Cistospasm. 1 — Contractia spastică a vezicii urinare, localizată obișnuit la gîtul vezicii. 2 — Spasm al sfîcterului vezical.

Cistostomie. Deschiderea chirurgicală a vezicii urinare și stabilirea unei comunicări cu exteriorul printr-un orificiu artificial la nivelul pielii.

Citază. Ferment celular (indeosebi leucocitar).

Citochineză (gr. *citós*: celulă *Kinesis*: mișcare). Diviziunea citoplasmatică și alte schimbări pe care le suferă citoplasma în timpul mitozei și meiozei.

Citocromi. Catalizatori enzimatici ai oxidărilor celulare, prin transport de electroni. Sînt heteroproteide, prezente în toate celulele, în cantitate cu atît mai mare cu cît țesuturile sau celulele respective sînt capabile să consume mai rapid oxigenul molecular, pe care spectroscopică distingîndu-se: citocrom *a* (corespunzînd lungimii

de undă 605), citocrom *b* (lungime de undă 562), citocrom *c* (lungime de undă 550) și citocrom *d* (corespunzând lungimii de undă de 522 milimicroni).

Citocromoxidază. Heminproteină, care catalizează reacția de oxidoreducere a citocromului *c*, avînd ca donator specific de electroni citocromul *c* și ca acceptor specific de electroni oxigenul molecular. Citocromoxidaza este identică cu „fermentul respirator” pus în evidență de W a r b u r g.

Citocromreductază. Flavinenzimă care catalizează oxidarea codehidrogenazei $-H_2$ prin transfer de electroni.

Citodiagnostic. Metodă de diagnostic bazată pe examenul microscopic al diverselor țesuturi, cu scopul decelării efectelor unei boli.

Citodiereză. Diviziunea celulară indirectă, după definiția lui H e n n e g u y.

Citologie. Parte a anatomiei microscopice, care se ocupă cu studiul celulei.

Citogenie (gr. *citós*: celulă, *gēnētikós*: care se naște), sin. *citogeneză*. 1 — Procesul de formare a celulelor. 2 — Regenerarea celulară.

Citogenetică. Parte a geneticii care se ocupă cu studiul morfofiziologic al componentilor celulari cu rol genetic, al corelațiilor ce se constată între modificările structurale ale acestor componente (translocații, poliploidie, aneuploidie etc.) și variațiile cu caracter ereditar.

Citogeneză (gr. *citós*: celulă, *gēnēsis*: naștere). Dezvoltarea sau formarea celulelor.

Citolimfă (gr. *citós*: celulă și lat. *lymphā*: apă). Partea fluidă a citoplasmei.

Citomisosomi. Denumirea clasică a nodozităților filamentoare ale asterului (v. Centrul celular).

Citopatologie. Parte a patologiei care se ocupă cu studiul modificărilor patologice la nivel celular.

Citoplasmă. Denumirea clasică pentru întregul corp celular, cu tot ce cuprinde el, exceptînd nucleul.

Citosomi. Formațiuni filamentoare paralele din celulele renale.

Citosteatonecroza pancreasului. Leziune hemoragico-degenerativă din pancreatitele acute, realizată pe cale alergică sau prin regurgitația profermentilor din duoden, manifestată prin criză abdominală, șoc etc.

Citostomoza anseriformelor, v. Singamidoză.

Citotrofoblast. Stratul profund (al lui Langhans) din epiteliul corionului fetal.

Citotrop. Cu afinitate pentru celule.

Citotoxic. Cu efect nociv (toxic) asupra celulelor.

Citotoxine. Toxine celulare.

Citozină. Bază pirimidinică, intrînd ca principal component în structura acizilor nucleici. Participă la structura amicetinei (antibiotic), proteinelor complexe etc.

Citrat de sodiu (lat. *Natrium citricum*). Pulbere cristalină sau amorfă, incoloră ori albă, utilizată ca anticoagulant sangvin *in vitro* (pentru transfuzii, V.S.H. etc.), mai rar injectată sub forma soluțiilor concentrate, în diateze hemoragipare (ar mări coagulabilitatea sîngelui).

Ciumăfale (lat. *Datura stramonium*). Plantă anuală din familia solanaceelor, toxică, originară din America de Nord, cu frunze inegal dințate, flori albe, fructe ghimpoase (capsule), semințe negre și miros neplăcut.

Ciumiza (lat. *Setaria italica maxima*). Plantă anuală din familia gramineelor, originară din Asia de est. Are tulpină înaltă de 80—150 cm, cu frunze

late și inflorescență (panicul spiciform) de 15—20 cm. Se cultivă în China pentru boabe (folosite ca aliment sau furaj) și pentru fin. La noi a fost experimentată în ultimii ani, dar nu s-a răspândit în cultură.

Ciungi de Ploiești. Rasă românească de porumbei specializați pentru zbor la distanță.

Ciupercă dermatofită. Ciupercă din genurile *Trichophyton*, *Microsporium* și *Achorion*, în măsură să determine boli ale pielii și perilor.

Ciurdă. 1 — v. cireada. 2 — Turmă de animale necornute.

Ciine ciobănesc german, sin.

Ciine-lup. Ciine de tip lupoid, cu cap proporționat, bot puternic, buze întinse, urechi largi la bază și așezate sus, orientate spre înainte, cu virfurile ascuțite. Roba în general unicoloră (gri-fer, cenușiu, negru, brun-gălbui etc.). Coada dezvoltată, ajunge pînă la jaret, prezentînd adesea virful ușor deviat. Talia 55—65 cm.

Ciine de pază din Flandra. Ciine rezistent, adaptabil la orice climat, avînd capul masiv, turtit, părul aspru, semilung, culoarea cenușie, coada scurtă; în general urechile se amputează pentru a fi ținute drept, dîndu-li-se o formă triunghiulară. Talie 62—68 cm (femelele 60—65).

Ciine polar, sin. *ciinele eschimoșilor.* Ciine de tracțiune cu o talie de 55—60 cm, urechi drepte, păr lung și des, cu miroș foarte dezvoltat, folosit pentru tracțiune în ținuturile cu zăpezi veșnice.

Ciine de Pirinei. Rasă de cîini de pază, de munte. Are talia mare, corp acoperit cu păr lung, fin și ondulat, cap rotund cu urechi căzînde, robust și puternic.

Clacare. Ruptura parțială (fibrilară) a tendoanelor flexoare.

Clapon. Cocos castrat, în scopul măririi greutateii corporale, îngrășării mai rapide și îmbunătățirii calității cărnii.

Claponaj. Operația de castrare a cocoșilor.

Clapotaj toracic, sin. *zgomot de sucusiune, de lichid, de glu-glu* etc. Zgomot de lichid perceput după zguduirea corpului, mai rar cu ocazia mișcărilor respiratorii, la animale cu colecții pleurale lichide și mai ales mixte (lichido-gazoase).

Clapotament. (fr. *clapotement*), sin. *clapotaj.* Zgomotul particular pe care-l emite apa agitată ușor; termenul se folosește pentru a defini unele zgomote de interes clinic, caracterizate prin asemănarea lor cu clapotajul.

Clarificare. Operație de tehnică histologică constînd din înlocuirea alcoolului dintr-o piesă histologică printr-un solvent al parafinei, efectuată cu scopul includerii piesei în parafină.

Clarificator. Substanță utilizată în tehnica histologică pentru dezalcoolizarea piesei deshidratate și crearea condițiilor optime pentru includerea piesei în parafină.

Clasmatoцит. Element celular conjunctiv descris de Ramvier în țesutul conjunctiv la batracieni, reprezentînd o varietate de mastocit.

Claude Bernard-Hörner (sindrom -). Complex de simptome provocate de paralizia simpaticului cervical, constînd din mioză, eventual anizocorie, enoftalmie și îngustarea fantei palpebrale.

Clauden. Extract din pulmonii, utilizat pentru hemostază, datorită conținutului ridicat în tromboplastină.

Claudicație. Șchioapătură.

Claustrat. Închis.

Clastrum (lat. *claustrum*: zăvor, temniță). Zonă de substan-

ță cenușie situată în afara capsulei albe externe.

Clavelee, v. Variola ovină.

Clavelizație. Metodă (veche) de transmitere a variolei prin utilizarea directă a materialului infectant, cu scopul de a produce vaccinarea.

Clavicepstoxicoză. Intoxicație prin toxinele ciupercilor de genul *Claviceps*, din furajele mucegăite: clavicepsaspalitoxicoza, ergotismul etc.

Claviculară (lat. *A. clavicularis*). Terminală a arterei sternoclaviculare (păsări), care în apropierea articulației sternocoracoidale se bifurcă, una din ramuri reprezentând a. sternală (distribuită mușchilor pectorali), cea de-a doua ramură reprezentând a. claviculară (distribuită porțiunii claviculare a mușchilor zonali).

Claviculă (lat. *clavicula*). Pieșă osoasă care intră în compoziția centurii scapulare la animalele care posedă o mare mobilitate și diversificare a mișcărilor membrului toracal, fiind bine dezvoltată la păsări, om etc., evident redusă la rozătoare (iepure), rudimentară la carnivorele domestice și lipsind la suine, rumegătoare și cabaline (animale la care este reprezentată printr-o intersecție fibroasă a mușchiului cleido-mastoidian).

Clavir ecvin. Expresie topografică a zonelor de reflectivitate cutanată corespunzătoare zonelor dureroase viscerale, la cal, servind la precizarea diagnosticului topografic, în colici: clavir dureros sudoral etc.

Clavus canin. Bătătură circumscrisă și localizată la nivelul uneia sau mai multor pernițe plantare la cîinii de vînătoare și urmărire, adesea fiind însoțită de o șchiopătură evidentă

Clean (lat. *Leuciscus cephalus*).

Ciprinid răpitor de apă rece, avînd corpul aproape cilindric, acoperit cu solzi mari, capul mare și lat, gura largă și fără mustăți.

Clearance (engl.: ridicare). Raportul dintre concentrația sanguină a unei substanțe și eliminarea ei prin urină.

Cleido-mastoidian (mușchi -) (lat. *M. cleido-mastoidius*). Mușchi din regiunea cervicală, inserat pe apofiza mastoidiană (cranial) și pe claviculă (caudal), la animalele fără claviculă ajungînd pînă la creasta epicondiliului medial (creasta anterioară a șanțului de torsiune al humerusului).

Cleiu albinelor, v. Propolis
Clidorexis, sin. *cleidorexis*. Termen uzitat în obstetrică pentru a indica dubla fractură a claviculelor fetusului.

Clignotant (corp -), sin. *pleopa a treia*. Formațiune membranoasă, foarte dezvoltată și transparentă la păsări, existentă și la mamifere sub o formă mai mult sau mai puțin dezvoltată, atașată în unghiul nazal al ochiului. La păsări este mobilizată activ de doi mușchi mici (patrat și piramidal), în timp ce la animalele mari, mobilizarea ei se face în mod indirect, prin presiunea țesutului gras retrobulbar, în urma contracției retractorului bulbar.

Clinic (gr. *klini*: pat). Care se referă la clinică. Prin lărgirea sferei se utilizează cu referire la observațiile făcute la patul bolnavului, ulterior termenul fiind preluat și de medicina veterinară, în sensul utilizării pentru caracterizarea semnelor, evoluției etc. unei boli observabile.

Clinică. Instalație sau ansamblu de servicii, instituții etc. în care se acordă asistență și tratament bolnavilor, termenul

fiind preluat ulterior de medicina veterinară și aplicat în același sens, pentru serviciile de asistență și tratament acordate animalelor.

Clinocefal. Cu capul în formă de șa.

Clismă, sin. *clistir*. Administrarea unui lichid (simplu, alimentar sau medicamentos) prin rect.

Clitoridectomie. Ablația clitorisului.

Clitoridiană (lat. *A. clitoridis*). Terminală a arterei obturatorii (la femele) în zona arcadei ischiatică și distribuită clitorisului (echivalenta arterei profunde a penisului de la mascul).

Clitoris. Formațiune rudimentară, erectilă, situată la nivelul comisurii pubiene a vulvei.

Clivaj, sin. *clivare*. Fisurarea după un plan neted, suprafețele de fisură fiind de asemenea netede.

Cloacă (lat. *cloaca*: canal de scurgere, hazna). Porțiunea terminală a tubului digestiv la păsări, în care se deschid căile genitale și urinare.

Clon. Variantă sau linie de celule sau de virusuri (fagi).

Clonică (gr. *klonos*: agitație). Se califică astfel o contracție musculară convulsivă, involuntară, de mare amplitudine și în general repetată, de scurtă durată (tip secusă).

Clonism. Stare contractilă musculară, involuntară, de scurtă durată, repetată și întreruptă de pauze scurte, seriată inegal.

Clonus. Stare contractilă manifestată prin secuse ritmice la nivelul unui mușchi sau grup de mușchi: clonus patelar etc.

Cloral hidrat (lat. *Chloralum hydratum*), sin. *hidrat de tricloroacetaldehidă*. Prezentat obișnuit sub formă de cristale incolore, cu acțiune narcotică generală (colici etc.) sau de antidot (în stricnism).

Cloraloză (lat. *Chloralosum*). Compus cristalin sau pulverulent, rezultat din condensarea între cloral hidrat și glucoză, utilizat ca narcotic.

Cloramfenicol, sin. *Cloromicetina*, *Sintomicina*, *Levomicetina*, *Tifomicina*, *nitrofenil-2-dicloroacetamido-3-propandiol*. Preparat antibiotic pe bază de pulvere cristalină albă, obținută din culturi de ciuperci sau pe cale sintetică, avind spectru larg de acțiune, mai ales contra germeilor Gram negativi.

Clordan. Preparat insecticid clorurat perisistent.

Clordelazin, sin. *Clorpromazina*, *Aminazina*, *Largactil*, 3 clor-10 (3-dimetilaminopropil) — *fenotiazina*. Derivat fenotiazinic cu acțiune neuroplegică și simpaticolitică moderată, analgezică, sedativă sau hipnotică, utilizat ca liniștitor, adjuvant al narcozei, antipruriginos și antivomitiv.

Clorocid. Produs antibiotic din grupa cloramfenicolului.

Clorofilaze. Hidrolaze care catalizează scindarea hidrolitică a esterilor clorofilei (rupind radicalul fitol), eliberând clorofidele. Se întâlnește în bacteriile care conțin clorofilă.

Clorofom (lat. *Chloroformium*), sin. *trichlorometan*. Lichid incolor cu efect narcotic, utilizat în anestezii generale, adjuvant în tratamentul antihelmintic, antivomitiv (ca apă clorofomată) etc.

Clorom. Nodul neoformat mieloid, cu aspect verzui, considerat ca fază de tranziție între mielosarcom și leucoză, întâlnit în ficat la porc, ciine, bou.

Cloromicetina, v. Cloramfenicol.

Cloroză (gr. *chloros*: verzui). Stare anemică gravă, caracterizată prin paliditate cu nuanță verzuie.

Clorpromazină, v. Clordelazin.
Clortetracilină, v. Aureociclină.

Clorură de calciu (lat. *Calcium chloratum*). Sare cristalină, utilizată în diferite diluții, pentru acțiunea hemostatică, tonică, diuretică, desensibilizantă (singură sau combinată în preparate de tipul Clorocalcin) etc.

Clorură de etil (lat. *Aethylum chloratum*), sin. *Kelen*. Lichid incolor, cu acțiune narcotică superficială.

Clorură de N-butiliden (lat. *N-Butilidenum chloridum*). Lichid incolor, cu acțiune antiparazită (ascarizi, strongili).

Clostridium (lat. *clostridium* fus mic). Gen de bacili telurici, sporulați, Gram-pozitivi, anaerobi, penicilinosensibili și streptomycinorezistenți, datorându-și patogenitatea toxicității sau virulenței: *Cl. tetani*, *Cl. botulinum*, *Cl. chauvoei* (agentul cărbunelui emfizematos sau simptomatic), *Cl. septicum* (agentul gangrenei gazoase), *Cl. perfringens* (gangrenă gazoasă, dizenterii și enterotoxiemii la diferite specii, toxiiinfecții alimentare ș.a.), *Cl. novyi* (infecții gangrenoase, hepatita necrozantă a oii, edemul capului la berbeci), *Cl. histolyticum* (infecții gangrenoase ș.a.) etc. Cluj 123. Soi de orzoaică, ce se cultivă în zonele de câmpie din sud, sud-est și vestul fârii.

Cluniali caudali, v. Cutanatul caudal al femurului.

Cluniali craniali (lat. *Nn. clunium cranialis*). Termen general sub care se definesc ramurile nervoase dorsale lombare, distribuite zonei de proiecție a gluteului mijlociu și superficial.

Cluniali mijlocii (lat. *Nn. clunium medii*). Termen general sub care se definesc ramurile nervoase dorsale sacrale, distribuite zonei de proiecție a

inserției superioare a bicepsului femural.

Clydesdale. Rasă engleză de cai, pentru tracțiune grea, crescută în regiunea Clyde din Scoția, cu talia de 1,60–1,70 m și greutatea corporală de 700–1 000 kg.

Coacervare. Termen utilizat pentru definirea separării lente a coloizilor dintr-o soluție, inițial remarcându-se apariția unor mici picături centurate care au apoi tendința de a se aglomera, stabilitatea coacervatelor depinzând se pare de echilibrul dintre atracțiile electrostatice ale particulelor încărcate și învelișul de apă. Există supoziția că membrana celulară n-ar fi altceva decât un film de coacervare.

Coadă calului. Nume dat mai multor plante erbacee din genul *Equisetum*, familia *equisetaceae* (*E. maximum*, *E. palustre* etc.), cu două feluri de tulpini (unele fertile, de culoare albă sau brună, și altele sterile, verzi și ramificate) și cu frunze mărunte, în formă de solzi. Crește prin fînețe și este dăunătoare sănătății animalelor.

Coadă șoricelului (lat. *Achillea millefolium*). Plantă erbacee perenă, din familia compozitelor, cu stoloni scurți, cu frunze penate și flori albe sau roz, cu miros plăcut. Crește pe pajiștile naturale sau pe terenuri necultivate.

Coadă vulpii (lat. *Alopecurus pratensis*). Plantă erbacee perenă din familia gramineelor, înaltă pină la un metru, cu frunze late de 4–8 cm, lucitoare pe partea inferioară. Inflorescența este reprezentată de un panicul în formă de spic, alcătuit din spiculețe uniforme. Este o bună plantă furajeră, care crește în flora spontană, pe soluri mai umede și fertile.

Coadă de rindunică. Neregularitate de tocire angulară și periodică a lăturășilor superiori la cal, între 7 și 9 ani, cu reapariție între 11 și 13 ani.

Clorocit (gr. *chloros*: verde, *cytos*: celulă). Eritrocit alterat prin pierderea parțială a culorii naturale în urma sau în cursul unei boli febrile grave.

Coagul Masa de fibrină solidificată prin coagulare (v. Cheag sangvin).

Coagulare. Fenomenul de solidificare a fibrinei dintr-un lichid organic, urmat adesea de eliminarea serului și rețracția coagulului.

Coagulare difuză intravasculară (sindrom de —), sin. sindrom de defibrinare intravasculară. Sindrom hemoragipar determinat prin fibrinogenopenie consecutivă descărcării de tromboplastină (transfuzii, injectare de soluții hipertone etc.), respectiv prin coagularea intravasculară pe care aceasta o determină.

Coagulen. Preparat pe bază de extract trombocitar, cu efect coagulant, util în tratamentul general al diatezelor hemoragipare.

Coanotenioză. Davaineidoză determinată de paraziții din genul *Choanotaenia*.

Coarda timpanului (lat. *N. chorda tympani*). Ramură fină gustativă și parasimpatică excitato-secretoare, detașată din intermedio-facial, în traiectul lui intraosos, după care străbate cutia timpanică, iese prin fisura petrotimpanică și se unește cu n. lingual, apoi se distribuie glandei submandibulare.

Coardă limfatică. Deformare subcutanată produsă de dilatația — obișnuit inflamatorie — a vaselor limfatice mai voluminoase (limfangiectazie).

CoA-transferaze. Enzime care catalizează reacțiile de transfer ale coenzimei A de pe un substrat pe alt substrat.

Cobalt. Oligoelement cu rol important în procesele enzimactice și în hematopoeză, lipsa lui provocând oprirea în creștere, anorexie, cașexie și moarte (mai ales la rumegătoare) prin împiedicarea procesului de sintetizare a vitaminei B₁₂ etc. Se folosește și ca izotop radioactiv.

Coc. Bacterie rotundă; în funcție de gruparea cocilor se disting *diplococi* (grupuri de câte doi coci), *streptococi* (grupăți în lanțuri), *stafilococi* (grupări în ciorchine sau neregulate) etc.

Cocaină (lat. *Cocainum*). Alcaloid de origine vegetală, utilizându-se mai frecvent diluții ale sării clorhidrice, cu acțiune calmantă sau anestezică de suprafață (pe tegumente); pentru anestezia locală sau regională (infuzii, anestezie epidurală etc.) sînt mai indicate succedaneele (novocaina, xilina etc.).

Coccidie. 1 — Sporozoar parazit al celulelor epiteliale (digestive). 2 — Individ al unui ordin de telesporidii, avînd formele vegetative ovale, imobile, membrana net delimitată, înmulțirea sexuată și asexuată. Se disting două genuri: *Eimeria* și *Izospora*.

Coccidiie. 1 — Arthroalgie sacro-coccigiană. 2 — Dureri nevralgice în regiunea coccigiană.

Coccidioidomicoză. Micoză caracterizată prin leziuni microgranulomatoase respiratorii, cutanate, mai rar în alte viscere, cu semne clinice corespunzătoare localizării și modului de evoluție.

Coccidiomicoza, sin. *coccidioidomicoza*. Afecțiune întilnită la majoritatea mamiferelor, provocată de *Coccidoides im-*

mitis (ciupercă microscopică), manifestată clinic prin supurația granulomatoasă a ganglionilor.

Coccidioza. Afecțiune provocată de prezența și multiplicarea coccidiilor în organismul animal.

Coccidioza ciinilor și pisicilor. Parazitoză produsă de *Eimeria canis* sau *E. vulpis*, de *Izospora bigemina*, *I. felis* și *I. rivolta* și tradusă clinic prin enterită hemoragică (extrem de gravă la ciinii tineri), febră ușoară, anemie, debilitare etc.

Coccidioza găinilor. Boală produsă de *Eimeria tenella* (în cecum), *E. necatrix* (în intestin și cecum), *E. acervulina* (în duoden), *E. maxima* (în porțiunea terminală a intestinului), *E. procox* (ileon) etc., evoluind sub formă acută (la puii de 10—35 zile), cu polidipsie, horipilație și diaree albă, sub formă subacută (la puii de 40—60 de zile), cu apetit capricios, debilitare, devieri sternale etc. și sub formă cronică (la puii mai mari de trei luni), cu semne neclare și debilitare.

Coccidioza iepurilor. Boală parazitară provocată de diverse specii de *Eimeria* (*E. leporis*, *perforatus*, *stiedae*, *magna* etc.), manifestată prin debilitate, anemie, eventual subicter (forma hepatică), diaree apoasă profuză (forma digestivă), strănut, tuse, jetaj (forma oto-nasofaringiană), otite etc.

Coccidioza ovină și caprină. Boală provocată de dezvoltarea în peretele intestinului, mai rar în alte organe, a diverselor specii de *Eimeria* (*faurei*, *alioingi*, *parva* etc.) și manifestată clinic prin anorexie, diaree hemoragică etc.

Coccidioza porcilor. Parazitoză provocată de diverse specii de *Eimeria* (*scabra*, *derblieck*, *perminuta* etc.), manifestată prin

debilitare progresivă, tulburări digestive hemoragice etc.

Coccidioza taurinelor. Boală produsă de diverse specii de *Eimeria* (*zürni*, *bovis*, *helenae* etc.), manifestată clinic prin semne atenuate, debilitare, tulburări digestive etc.

Coccicefal. Monstru acefal, în locul craniului existind o extremitate cu aspect de cioc (sau de coccis).

Coccigian. Care aparține sau se referă la coccis.

Coccică (lat. *A. coccygica*), sin. *a. coccigiană mediană*. Colaterală a arterei sacrate laterale drepte sau a arterei caudale (cal), eventual continuare a arterei sacrate mediane (taurine, carnivore), plasată pe linia mediană între cei doi mușchi sacrococcigieni inferiori (ventro-mediali). Se distribuie celor doi mușchi amintiți, printr-o mulțime de colaterale.

Coccis (gr. *kokkux*: cuc). Piesă osoasă la primate, rezultată prin sudarea ultimelor vertebre sacrate și primelor vertebre caudale (rudimentare).

Cochinchina. Rasă de găini originară din China, cu o bună dezvoltare corporală (4—5 kg), renumită pentru producția de carne. Are penaj foarte bogat, de culori diferite, care îmbracă și picioarele. Este puțin precoce și produce 80—100 ouă anual. Servește ca rasă amelioratoare. Se cunosc mai multe varietăți: galbenă, albă, neagră și pestriță.

Cocker. Cîine de însoțire, puternic, agil, elegant, bun săritor, prezentînd craniul rotund și larg, maxilarele lungi și puternice, botul cu aspect pătrat cu vârful nasului (planul cutanat) lățit. Are urechile atașate jos, largi și foarte dezvoltate, părul în franjuri, cu roba în diverse nuanțe de la alb la negru, alb cu pete negre, ma-

ro, roșiatic etc. Coada se amputează la 8—10 cm, portul ei urmînd direcția crupei. Talia 37—40 cm la masculi și 36—39 cm la femele.

Cocker spaniol. Ciine mic de vînătoare, cu greutate de 10—12 kg, conformație armonioasă, cu părul lung, ușor ondulat, de culori diferite, cu urechi foarte lungi și cadente.

Cocktail litic. Amestec de substanțe neuroplegice, administrat cu scopul de a accentua narcoza (în compoziția lui incluzînd, de obicei, fenergan, largactil, dolasol etc.).

Coclear (canal —). Spațiu din melcul membranos, situat între rampa vestibulară și timpanică și delimitat de membrana Reissner (care-l separă de rampa vestibulară) și de membrana bazală (care-l separă de rampa timpanică), în interiorul lui găsindu-se situat organul Corti.

Coclee. Suprafața articulară, reprezentînd negativul trocleei, fiind formată din două șanțuri paralele, despărțite printr-un relief articular: cocleea tibială etc.

Cocon. Înveliș protector care înfășoară larvele și pupele unor insecte. Este constituit dintr-o substanță gelatinoasă sau din fire foarte subțiri, care se solidifică în contact cu aerul.

Coconieră. Centru pentru colectarea, depozitarea și păstrarea gogoșilor de mătase destinate filaturii.

Cocoș de mesteacăn (lat. *Lyrurus tetrix*). Pasăre de culoare neagră-metalică (masculii) sau brun-ruginie (femelele), cu coadă în formă de liră. Trăiește în pădurile de mesteacăn din Europa, Asia Centrală și Nordul Asiei. La noi se găsește în număr redus în Maramureș și în Carpații răsăriteni, fiind ocrotit de lege.

Cocoș de munte (lat. *Tetrao urogallus*). Pasăre din familia tetraonidelor, de talie mare, cu caractere și colorit diferite, în funcție de sex, cu cioc gălbui și puternic, încovoiat ca la răpitoare. Trăiește în pădurile din Carpați și este ocrotit de lege.

Cocoșel de mare (lat. *Blennius sanguinolentus*). Pește teleostean din familia blenniidelor, de talie mică, cu bot obtuz, cu corp comprimat lateral, viu colorat, cu aripioarele dorsală și anală foarte lungi.

Cod genetic. Reprezentarea ipotetică a procesului de sinteză a proteinelor specifice în funcție de succesiunea unor anumiți acizi aminați în complexul unei proteine, succesiune dependentă de alternanța bazelor azotate din ADN.

Codehidrogenază. Termen utilizat pentru definirea coenzimei dehidrogenazelor, distingîndu-se: codehidrogenaza I, coenzima I sau cozimază, izolată din drojdia de bere de *Harden* și *Young*; codehidrogenaza II, coenzima II sau coferment, izolată din eritrocite de către *Warburg* și *Christian*. Ambele sînt răspîndite în aproape toate celulele vii. Codehidrogenaza III este încă incomplet cunoscută.

Codehidrogenaza I, sin. *coenzima I*, *cozimaza*. Coenzima dehidrogenazelor, notîndu-se după *Warburg* cu simbolul D.P.N. În calitate de coenzimă pentru dehidrogenaze intervine în reacțiile de oxidoreducere reversibilă prin transfer de hidrogen, din cadrul metabolismului.

Codehidrogenaza II, sin. *coenzima II*, *coferment*. Coenzima dehidrogenazelor, notîndu-se după *Warburg* cu simbolul T.P.N. Intervine (în calitate de coenzimă pentru dehidrogenază) în reacțiile de oxidore-

ducere reversibilă prin transfer de hidrogen, din cadrul metabolismului.

Codeina (lat. *Codeinum*). Eter metilic al morfinei, cu aspect cristalin, incolor sau ca o pulvere albă, utilizat sub formă fosforică sau clorhidrică, mai ales pentru acțiunea depresoare asupra centrilor nervoși ai tusei, în laringite, bronșite etc.

Codex. 1 — Culegere oficială de reguli. 2 — Grupare de reguli pe care trebuie să le îndeplinească medicamentele și de metode pentru controlul acestora (v. Farmacopee).

Codină. Lină de calitate inferioară, scurtă și cu multe impurități, tunsă de pe extremitățile corpului oii (coadă, cap, picioare). Reprezintă 4—8% din cantitatea totală de lână.

Codinit. Tunderea lînii în jurul ugerului și de pe coada oii (la fătare, în perioada de alăptare etc.) în scop igienic.

Coefficient. 1 — Valoarea relativă atribuită unor fenomene sau valori succesive. 2 — Factor. 3 — Număr ce caracterizează o proprietate determinată.

Coefficient de consangvinitate. Măsura care reprezintă probabilitatea ca două gene de la același locus al cromozomilor omologi să fie identice prin origine, la un individ, indicînd posibilitatea ca orice individ să fie homozigot identic.

Coefficient de digestibilitate. Măsura prin care se exprimă cantitatea de substanțe nutritive digerate de către animale din cantitatea totală ingerată. Variaza în funcție de specie și categoria animalelor, precum și de felul și calitatea fiecărui furaj în parte.

Coefficient de epurație sangvină, sin. *C.E.S., clearance*. Cantitatea de sînge debarasată de o anumită substanță în timp de un minut; de exemplu clea-

rance-ul renal al substanțelor ce se elimină numai prin glomerulul renal este, la ciine, de 20—30 ml/minut.

Coefficient de ereditare, sin. *ereditare*. Exprimarea procentuală sau în fracții zecimale a raportului dintre varianta genetică și varianta fenotipică, indicînd determinarea genetică a unui caracter.

Coefficient de luminozitate. Raportul dintre suprafața totală a ferestrelor și suprafața pardoselii unui adăpost. Mărimea lui variaza în funcție de specie și categoria de animale. De ex. pentru vaci în lactație: 1/12—1/14, pentru tineret taurin: 1/10—1/12 etc.

Coefficient de variabilitate. Măsura prin care se exprimă gradul de variabilitate. Se obține prin exprimarea abaterii standard în procente din media aritmetică $s \% = \frac{s \times 100}{x}$

Coefficient de selecție. Măsura prin care se exprimă gradul de selecție. Coeficientul de selecție (simbol S) reprezintă reducerea proporțională a contribuției gametice a unui anumit genotip în comparație cu un genotip etalon, de regulă cel mai favorit. Contribuția genotipurilor favorite se consideră egală cu 1, iar contribuția genotipului împotriva căruia acționează selecția 1-S.

Coenzimă. Componentă a enzimelor, termostabilă, dializabilă, determinînd prin gruparea sa chimică funcțională mecanismul de reacție cu care enzima intervine în acțiunea catalitică.

Coenzima R, w. Vitamina H.

Coercibil (lat. *coercere*: a constrînge). Care poate fi redus, constrîns, anihilat, amendat etc.

Coercitiv. Care favorizează sau exercită o constrîngere, o diminuare (a unui fenomen morbid; de pildă) etc.

Cofactori enzimatici. Denumirea generică utilizată pentru definirea unor componente care acționează catalitic, indispensabile pentru acțiunea unei enzime sau a unui sistem multienzimatic. În noțiunea de cofactor enzimatic sau de „complement enzimatic” sînt cuprinse: coenzimele nelegate de o componentă proteinică fixă (ex.: codehidrogenaza I sau D.P.N., codehidrogenaza II sau TPN, coenzima A sau CoA, lipotiamin-pirofosfatul sau L.T.P. etc.) și complementii anorganici (metalele indispensabile unei catalize enzimatice).

Coit (lat. *coitus*: împreunare). Împreunare sexuală.

Coital. În legătură cu coitul: impotență coitală, vaginită coitală etc.

Colabare (lat. *collabor*: a cădea laolaltă, a se turti). Reducerea în volum, datorită scăderii tensiunii: colabarea pulmonară, colabarea cardiacă etc.

Colabat. Turtit.

Colagen. Substanță proteică, transformabilă prin hidroliză în gelatină, intrînd în componența substanței fundamentale intercelulare și a fibrelor conjunctive.

Colagen (boală de -), v. Colagenoză.

Colagenază. Enzimă proteolitică, făcînd parte din agresinele bacteriene, izolată mai ales de la germeii din genul *Clostridium*.

Colagene. Proteine ale țesutului conjunctiv, făcînd parte din grupa scleroproteinelor, conținînd în moleculă mari cantități de glicocol (în special hidroxiprolină și hidroxilizină), dar fiind lipsite de sulf (neconținînd cistină sau cisteină) Nu conțin nici triptofan. Sînt insolubile în apă, rezistente la acțiunea enzimelor proteolitice,

avînd structură macromoleculară fibrilară. Se găsesc în mare cantitate în cartilaje, oase, ligamente, tendoane, piele etc. La bătrînețe, în bolile colagenului etc. au loc modificări de tip coloidal al structurii colagene.

Colagenoză, sin. *boală de colagen*. Stare morbidă a unui organ, caracterizată morfopatologic prin edemație, formare de țesut de granulație, cu depuneri interstițiale de substanță fundamentală (colagen), degenerare și necroză fibrinoidă etc., realizate probabil prin mecanism alergic.

Colagog (gr. *chole*: bilă, *agein*: a conduce). Substanță care stimulează secreția și evacuarea bilei.

Colalemie. Conținutul de săruri biliare din sînge.

Colalurie. Conținutul de săruri biliare eliminat prin urină.

Colamina, sin. *etanolamina*. Alcool-amină care intră în structura lipidelor, luînd caracteristica de amfiion în soluție, grație fixării unei molecule de apă și intervenind în metabolism.

Colanglografie (gr. *chole*: bilă, *ageion*: vas, *graphein*: a înscrie). Înscrierea imaginii roentgenografice a canalelor și vezicii biliare.

Colangită, v. Angiocolită

Colaps. Scăderea bruscă, brută și evidentă a activității (tonusului, tensiunii etc.) unui organ.

Colaps cardiac. Scăderea, oprirea sau suspendarea energiei funcționale a cordului.

Colaps periferic, sin. *colaps vascular*. Scăderea sau suspendarea energiei circulatorii în vasele periferice, datorită unei paralizii capilare etc. urmată de stagnarea singelui în vasele periferice.

Colaps pulmonar. Scăderea sau dispariția capacității funcțio-

nale a pulmonului (în general însoțită de stagnarea singelui la nivelul organului).

Colateral (lat. *cum*: cu, *latus*, -*eris*: latură). 1 — Care se abate de la linia dreaptă. 2 — În afara direcției. În anatomie, se utilizează pentru definirea ramificațiilor laterale ale unui vas, iar în genetică pentru produșii în afara descendenței directe.

Colaterală ulnară (proximală) (lat. *A. collateralis ulnae proximalis*). Colaterală a arterei brahiale (humorale), izolată deasupra articulației humero-radio-ulară de unde coboară între extensorul carpo-ular și flexorul carpo-ular (satelită a nervului ulnar) pînă în regiunea supracarpiană, unde, la cal, concură la formarea arca-dei arteriale supracarpene.

Colaterală radială (lat. *A. collateralis radii*), sin. *colaterală radială distală*, *a. radială anterioară*, *a. dorsală a antebrațului*. Terminală a arterei brahiale la cal și colaterală a brahialei la rumegătoare, suine și carnivore, detașată în apropierea unghiului de flexiune humero-radial, de unde coboară pe fața anterioară a articulației, pentru a se distribui mușchilor anteriori ai antebrațului, terminalele ajungînd pînă în fața dorsală a articulației carpiene. O colaterală radială proximală se întilnește la cîine, detașată din a. mediană și continuată cu Aa. metacarpice dorsale II, III și IV.

Colchicină. Alcaloid extras din grăunțe de *Colchicum*.

Colchicum. Safranul de pajiște.

Colecist (gr. *chole*: bilă și *cistis*: vezică). Vezica biliară.

Colecistectazie. Dilatația exagerată a vezicii biliare.

Colecistectomie. Ablația vezicii biliare.

Colecistită. Inflamația vezicii biliare.

Colecistografie. Radiografia vezicii biliare.

Colecistopexie. Fixarea vezicii biliare la peretele abdominal.

Colecistotomie. Incizia peretelui vezicii biliare.

Colecistostomie. Deschiderea vezicii biliare la exterior, printr-un canal al cărui orificiu artificial este fixat la nivelul pielii.

Coledoc (gr. *chole*: bilă, *dochos*: rezervor, transportor). Canalul rezultat din confluența canalului hepatic cu canalul cistic și prin care se varsă bila în intestin.

Coledociarctie. StricTURAREA sau obliterarea canalului coledoc.

Coledocită. Inflamația canalului coledoc.

Colelitiază (gr. *chole*: bilă, *lithos*: piatră). Calculoză biliară.

Colelitotripsie. Operația de strivire a calculilor biliari, fără deschiderea vezicii biliare.

Colemeză. Vomitat bilos (cu bilă).

Colemie. Titrul bilei (sau a pigmentilor biliari) în sînge.

Colepoeză (gr. *poiein*: a face). Procesul de producere a bilei.

Colesteatom. Calcul de colesterină.

Colesteremie, sin. colesterolemie. 1 — Titrul sangvin al colesterolului. 2 — Acumularea de colesterină în sînge.

Colesterină, v. Colesterol.

Colesterinemie, v. Colesteremie

Colesterol (gr. *chole*: bilă, *steros*: solid). Sterol de origine alimentară, prezent în toate celulele și în sînge (1,5—2°/₁₀₀). găsindu-se însă în bilă în cantități mult mai mari, avînd proprietatea de a precipita în diverse stări patologice (formînd calculi biliari) sau de a se depune suplimentar în diverse organe (pereți vasculari). În sînge este fixat la fracțiunea globulinică. Intervine în meta-

bolism, în permeabilizarea celulară etc., avînd o acțiune antitoxică și antihemolitică.

Colesterolesterază. Hidrolază care scindează esterii acizilor grași cu colesterolul. Se găsește în serul sangvin, ficat, rinichi, pancreas, în mucoasa intestinală etc., enzima din pancreas fiind activată de către acizii biliari.

Colinesterază. Hidrolază care catalizează reacția de scindare hidrolitică a acetilcolinei (acetilcolinesterază), distingîndu-se colinesteraze de tipul I, prezente în sinapse, fibre nervoase, eritrocite, plăci motoare terminale, mușchiul striat, timus etc., și colinesteraze de tipul II, fără caracter specific, prezente în serul sangvin, pancreas etc.

Colibacil. Bacterie Gram-negativă, adesea saprofită intestinală, capabilă să-și exalte virulența și să declanșeze diverse tulburări intestinale sau urinare.

Colibaciloză. Boală infecțioasă provocată de *Escherichia coli* (saprofită a intestinului), favorizată de factori variați și tradusă clinic prin tulburări în funcție de organul afectat, eventual septicemie (la viței nou-născuți), gastroenterită, pielonefrită, mamită etc.

Colibacilemie. Pătrunderea colibacililor în sânge.

Colic (gr. *kolon*: intestin gros). 1 — Care se referă la intestinul gros. 2 — Care se referă la colon.

Colică. Sindrom de durere viscerală-abdominală (stomac, intestin, peritoneu, organe genito-urinare), mai rar extraabdominală, animalul fiind agitat, avînd tendința să se trîntească brusc în decubit etc. Se disting colici organice (gastrice, intestinale etc.) și colici funcționale

(crize vasculare), colici adevărate (aparatură digestivă) și colici false etc.

Colică hepatică. Crize dureroase consecutive contracției spastice a căilor biliare.

Colică dorsală (lat. *A. colica dorsalis*). Sub această denumire este descrisă la cal, în terminologia internațională, colica dreaptă, care irigă porțiunea III și IV din colonul mare, anastomozîndu-se la nivelul curburii pelvine cu a. colica ventrală.

Colică medie (lat. *A. colica media*). Colaterală a arterei colice drepte, distribuită porțiunii terminale a colonului descendent. În literatura franceză este descrisă sub denumirea de prima arteră a colonului flotant. Se anastomozează cu prima colaterală a colicei stîngi.

Colică stîngă (lat. *A. colica sinistra*). Prima colaterală a mezenterice caudale, distribuită porțiunii inițiale a colonului descendent, anastomozată cu colica medie.

Colică ventrală (lat. *A. colica ventralis*). Sub această denumire se descrie la cal o voluminoasă arteră (reprezentînd de fapt ramura colică a arterei ileo-ceco-colice) care se distribuie porțiunii I și II a colonului ascendent (mare), anastomozată la nivelul curburii pelvine cu colica dreaptă.

Colică dreaptă (lat. *A. colica dextra*), sin. a. colică retrogradă (în literatura franceză datorită raporturilor ei cu ansele III și IV ale colonului ascendent și așezării în partea stîngă a abdomenului a acestor porțiuni, este denumită a. colică stîngă). Ramificație a arterei mezenterice craniale, detașată în general în comun cu a. colică medie și distribuită porțiunii medio-terminale a colonului ascendent. La cabaline (colică retrogradă)

distribuie sînge porțiunilor III și IV ale colonului mare; la rumegătoare se distribuie anselelor excentrice ale colonului spiralat; la suine, anselelor excentrice ale colonului helicoidal, iar la ciîne și pisică, porțiunii mijlocii a colonului ascendent, anastomozîndu-se, la toate speciile, cu colica directă (ventrală, la cal).

Colici spasmotice, a frigore, de apă rece, reumatismale sau nervoase, v. Spasmul intestinului.
Coligranulomatoză. Boală infecțioasă, necontagioasă, a galinaceelor, adesea diagnosticată la autopsie, cînd se descoperă granuloame intestinale multiple, cu caracter reactiv față de *Escherichia coli*.

Colilie (lat. *Stipa*). Gen de graminee răspîndite pe pajiștile naturale din zona de stepă și silvostepă, cu ritm de dezvoltare foarte lent și cu grad redus de consumabilitate. Au tulpini subțiri, înalte pînă la un metru, formînd tufe dese, cu frunze de obicei înguste. Se cunosc multe specii de *stipa* (*S. capillata*, *S. Lessingiana*, *S. Joannis*, *S. Stenophylla* etc.).

Colină. Substanță din complexul vitaminic B₁, considerată ca factor lipotrop și de protecție față de supraîncărcarea grasă a ficatului.

Colinergic (gr. *chole*: bilă, *ergon*: a acționa, a face). Stimulat sau activat prin acetilcolină: nervi colinergici (terminații parasimpatice, sinapse preganglionare a fibrelor autonome) etc.

Colir. 1 — Formă medicamentoasă (în principiu lichidă), utilizată în bolile oculare, prin depunere în sacul conjunctival. 2 — Termenul s-a extins la toate formele de administrare a medicamentelor în sacii conjunctivali.

Colită. 1 — Inflamația colonului. 2 — Prin extensiunea sferei se utilizează pentru definirea oricărei inflamații a intestinului gros.

Colley, sin. *Ciobănesc scoțian*. Ciîne cu formă fină și aspect decorativ, suplu, cu craniul potrivit de larg, turtit, diminuînd progresiv spre zona orbitară, botul lung și drept, urechile mici, potrivit de largi la bază, lăsate pe spate în repaus, părul gros, aspru, de culoare variată. Coadă moderat dezvoltată, cu vîrf ușor recurbat în sus, este purtată jos. Talia: la masculi 55—61 cm și la femele 50—55 cm.

Colobomă. Fisură congenitală sau traumatică a formațiunilor din segmentul anterior al ochiului, inclusiv a anexelor oculare (cu sau fără pierdere de substanță).

Colobomă congenitală (palpebrală). Persistența fisurii inferioare embrionare a pleoapei.

Colobomă iriană. Lipsa unei porțiuni din iris, putînd fi accidentală sau congenitală, interesînd numai irisul sau însoțind o deficiență de dezvoltare a pleoapelor sau chiar a bulbului ocular.

Colobomă palpebrală. Fisură (traumatică sau congenitală, cu sau fără lipsă de substanță) a pleoapelor.

Colobomă traumatică. Fisurarea sau discontinuitatea parțială a formațiunilor palpebrale, provocată de un traumatism.

Coloboma tapisului. Denumire improprie pentru definirea unei anomalii coroidiene, caracterizată prin absența stratului fundamental al coroidiei, la animalele domestice, fundul ochiului apărînd roșiatic, cu pete roșii liniare.

Colodiu (lat. *Collodium*). Soluție alcoolică-eterată de nitroceluloză, cu aspect sirupos, găl-

bui, în urma evaporării formînd o peliculă aderentă; se utilizează pentru protecția plăgilor cutanate, fixarea prin aderență a unor pansamente etc.

Coloidoterapie. Tratamente cu soluții coloidale, cum ar fi compuşii coloidali ai argintului (colargol, protargol etc.).

Colon (gr. *kolon*: intestin gros). Porțiune a intestinului gros, cuprinsă între cec și rect, distingîndu-se 3 segmente: ascendent, transvers și descendent. La rîndul ei, la cabaline, porțiunea ascendentă prezintă 4 anse: lombo-sternală, sternopelvină, pelvo-diafragmatică și freno-lombară; la rumegătoare prezintă o porțiune sigmoidă și una spiralată, iar la suine, o porțiune dreaptă și una helicoidală.

Colopexie. Operația de fixare a colonului la perețele abdominal (practicată în general pentru evitarea recidivei herniilor).

Colostază (gr. *chole*: bilă și *stasis*: oprire). Reducerea sau suprimarea completă a tranzitului biliar spre intestin.

Colostru (lat. *colostrum*: primul lapte). Laptele secretat în primele zile post partum (tonifiant, vitaminizat, purgativ, bogat în hormoni etc.).

Colpocheratoză. Gheratinizarea epitelului vaginal, provocată în majoritatea cazurilor de o hipovitaminoză A.

Colpocel (gr. *kolpos*: vagin, *cheili*: hernie). Hernia vaginului.

Colpocleizis (gr. *cleizis*: închidere). Operația chirurgical-obstetricală de avivare și suturare a pereților vaginali, cu scopul închiderii cavității vaginale.

Colpoceliotomie (gr. *keilon*: cavitate, *tomi*: incizie). Operația chirurgicală de deschidere (prin incizie) a fundului de sac vaginal, practicată în ovariec-

tomia pe cale vaginală, la animalele mari.

Colpocistotomie. Incizie vaginovезicală.

Colpodesmorafie (gr. *desmos*: legătură, *raphi*: sutură). 1 — Sutură vaginală. 2 — Operația chirurgicală de suturare a pereților vaginului.

Colpoplastie. Operația reparatorie chirurgicală a pereților vaginali, în general bazată pe autogrefă.

Colpoptoză. Dilatație și hernie vaginală.

Colpostenoză. Strîmtarea patologică (cicatricială sau congenitală) a vaginului.

Colpotomie. 1 — Incizia peretelui vaginal. 2 — Operație de incizare a peretelui vaginal.

Colurie (gr. *chole*: bilă și *ouros*: urină). Conținutul de pigmenți biliari din urină.

Comă (gr. *koma*: somn profund). Depresiune treptată, începînd cu stări precomatoase, și în același timp prelungită, a activității nervoase superioare, sensibilității, motilității, reflecției și chiar a marilor funcțiuni sau funcțiunilor metabolice; apare ca expresie a unor stări foarte grave, de origine diferită (toxice, traumatice, infecțioase, dismetabolice etc.), față de care organismul nu se mai poate adapta.

Combatantă. Rasă de găini cu corpul zvelt, cu pieptul larg și robust, creastă dreaptă, penaj frumos colorat, greutate corporală mare, portament drept și bătaios. În trecut, această rasă era crescută și apreciată pentru luptele de cocoși. Prezintă importanță prin rolul ameliorator pe care îl are în formarea de rase noi.

Combatantă de Aseel. Una din cele mai vechi rase de găini combatante, originară din India. Produce 60—80 ouă anual, are greutate corporală de 2,5—

3 kg, instinct de clocit foarte dezvoltat, foarte rustică, însă greu de crescut din cauza caracterului combativ care se manifestă de timpuriu (6-8 săptămîni). Are mai multe varietăți, cea mai răspîdită fiind în Europa cea albă și roșie-pes-triță.

Combatantă de Bruges. Rasă de găini combatante, din grupa raselor europene.

Combatantă de Liège. Rasă de găini, combatantă, din grupa raselor europene, creată în Franța.

Combatantă engleză de tip modern. Rasă de găini combatante, derivînd direct din rasa combatantă engleză de tip vechi, avînd însă talia, picioarele și gîtul mai lungi, carnea de calitate mai slabă, pretențioasă la condițiile de creștere, caracterul combatant diminuat.

Combatantă engleză de tip vechi. Rasă de găini, originare din Anglia, de culoare albă, neagră-roșcat etc., cu trunchi aproape ovoid, larg anterior, cu greutate corporală de 3,5 kg, precoce, cu carne de calitate bună și instinct combatant dezvoltat.

Combatantă indiană de Cornwall. Rasă de găini (v. Cornish).

Combatantă malaleză. Rasă de găini combatante, originară din Asia, rustică, producînd 100-120 ouă anual, cu greutate corporală de 3,5-5 kg, cu carne de calitate superioară. Se cunosc patru varietăți de culoare, cea mai răspîdită fiind neagră-roșcată. Se folosește la încrucișările industriale pentru obținerea de produși valoroși pentru carne.

Combatere (lat. *cum*: cu, *batuere*: a lovi, a strînge). Totalitatea măsurilor folosite împotriva unei boli (prevenție, terapeutică).

Combelen, sin. *N-(3-dimetilaminopropil)-3-propionil fenotiazină*. Preparat fenotiazinic, farmacodinamic similar cu Clordelazinul, însă mai activ.

Comedon. Retenția sebumului într-o glandă sebacee.

Complex B, v. B (complex -).

Complex primar. Manifestarea lezională organo-ganglionară de primă infecție tuberculoasă, constînd din leziuni în organul afectat și în ganglionii limfatici corespunzători organului respectiv.

Cominutivă (fractură -). Fractură multiplă, cu spargerea osului într-o mulțime de fragmente (eschile).

Comisură. Zona de întîlnire a celor două buze care delimitează un orificiu organic natural, cu aspect de fantă: comisura buzelor, comisura vulvară etc.

Common. Soi de lucernă creat și cultivat în S.U.A.

Comoție (lat. *commotio*: mișcare). Traumă gravă, fără soluție de continuitate, produsă în general pe bază de șoc vibratoriu. Prin lărgirea sferei, definește și un sindrom traumatic brutal, fără soluție de continuitate, dar însoțit de abolirea temporară a funcției organului lezat (sau a organismului în general, în cazul comoțiilor cerebrale).

Comor, sin. *Kombar*. Varietate de oi Karakul de culoare cafenie.

Comparat (lat. *comparatus*: potrivit, asemănător). 1 - Care suferă comparație. 2 - Care este pus în comparație.

Comparativ (lat. *comparativus*: asemănător). 1 - Care indică o comparație. 2 - Care stabilește o comparație: anatomie comparativă etc.

Compas Wilkens. Instrument metalic, cu două brațe semicirculare, unite la bază, unde se

află un arc cu diviziuni, fiecare diviziune corespunzând unei distanțe de un centimetru între virfurile brațelor. Se folosește la măsurători biometrice, în special pentru măsurarea capului.

Compatibilitate (fr. *compatible*). Calitate care nu exclude altă calitate sau proprietate: compatibilitatea a două medicamente administrate simultan etc.

Compensat (lat. *compensare*: a cumpăni, a completa, a da în schimb). Echilibrat: șoc compensat (care a fost echilibrat prin intervenția factorilor homeostazici) etc.

Compilație (lat. *compilare*: a jefui). Lucrare făcută numai pe baza datelor, textelor, cercetărilor etc. aparținând altor persoane decât celui care practică compilația. Condamnabilă deontologic.

Complement, v. Alexină.

Complementar (lat. *complementum*: cel care desăvârșește). 1 — Care servește la completarea fenomen, reactiv, acțiune etc. 2 — Care completează reciproc.

Complement enzimatic, v. Co-factori enzimatici.

Complex articular. Legătură între mai multe oase, putând fi sistematizată în mai multe articulații bine individualizate, formând totuși o unitate, datorită unor componente comune (cum ar fi ligamentele comune): articulația jaretului, a genunchiului etc.

Complicație. 1 — În patologie, definește tulburările morfo-funcționale care survin și agravează evoluția unei boli. 2 — Apariția unor fenomene morbide suplimentare, produse de cauze diferite sau de aceeași cauză, care a determinat o stare patologică instalată anterior și nevindecată.

Comportament. Ansamblu de atitudini și manifestări. În medicina veterinară indică totalitatea manifestărilor unui animal, în condiții date, apreciată cu deosebire pe baza atitudinilor, faciesului și temperamentului (ca reflectare a activității nervoase superioare) sau a răspunsului față de diferite solicitări aparte, cum ar fi diverse noxe (eforturi, infecții etc.).

Complexul bolilor mucoaselor. Manifestări digestive abdominale sau din partea mucoaselor organelor digestive și respiratorii anterioare, determinate la taurine de virusuri. Complexul cuprinde mai multe viroze: boala mucoaselor, diareea virotică a taurinelor, rinotrazeita infecțioasă a taurinelor ș.a.

Compresă. 1 — Inițial, sub acest termen se definea o bucată de tifon îndoită și folosită pentru tamponament, în timpul operației chirurgicale. 2 — Ulterior, termenul a fost utilizat și pentru definirea prîșnițului rece.

Compresiune. 1 — Metodă de hemostază, constând din exercitarea unei presiuni pe un vas lezionat. 2 — Exercițarea unei apăsări pe un organ de către o neoformațiune, alt organ deplasat de examinator etc.

Compresiune medulară. Cadru etiopatogenic în mielopatiile neurale, realizat sub forma *compresiunii medulare bruște* (hematorahis, hematomieli, luxații și fracturi ale coloanei, hernia discurilor intervertebrale etc.) sau a *compresiunii medulare lente* (meningite, tumori, abcese, paraziți, boli vertebrale productive etc.); se manifestă prin sindrom medular total sau sindroame medulare sistematizate.

Compusul A, sin. *11-dehidrocorticosteron*, *compusul A Kendall*. Corticoid activ, izolat din

suprarenală, avînd un rol deosebit în reglarea metabolismului glucidic, proteic și mineral.

Compusul B, sin. *corticosteron*. Corticoid activ, izolat din suprarenală, avînd rol deosebit în metabolismul glucidelor și în metabolismul proteic.

Compusul E, sin. *cortizon*, *11-dehidro-17-hidroxycorticosteron*. Corticoid activ, izolat din corticosuprarenală, avînd rol în metabolismul glucidic și proteic.

Compusul F, sin. *hidrocortizon*, *cortizol*, *17-hidrocorticosterol*.

Corticoid activ, izolat din corticosuprarenală, avînd aceeași formulă cu corticosteronul, prezentînd în plus o grupare hidroxil la C₁₇, cu rol deosebit în metabolismul glucidic și proteic.

Con de atracție, sin. *con de concepție*. Proeminență tranzitorie a citoplasmei ovulare, prin care se stabilește contactul cu spermatozoidul fecundant, la nivelul căreia acesta pătrunde, unindu-se cu ovula.

Con Doyere, sin. *con de emergență*. Zonă neuroplasmatică a pericarionului, lipsită de corpusculi Nissl.

Con eferent. Formațiune reprezentînd capul epididimului și rezultînd din anastomoza a 8—15 canalicule eferente, situate între rețeaua Haller și originea canalului epididimar.

Con fibros al pielii. Travee fibroasă detașată din derm, situată între fața profundă a dermului și fascia superficială, respective travei delimitînd lojii în care se găsesc plasați lobulii grăsoși ai hipodermului.

Con pilos primitiv. Trama cheratinizată din axa germenului pilos, în jurul căreia se formează teaca epitelială internă a firului de păr.

Concă. Scobitura pavilionului urechii, din fundul căreia se continuă canalul auditiv ex-

tern. A nu se confunda în nici un caz cu pavilionul urechii sau cu cartilajul concal, conca reprezentînd spațiul delimitat din interiorul pavilionului.

Concept (lat. *conceptus*: zămislire). Se utilizează în mod eufemic pentru definirea zigotului (și a embrionului în general).

Concrețiune, sin. *concrement*. Depozit de substanțe insolubile, plasat în intimitatea unui țesut sau într-un organ (cele intraorganice fiind în mod obișnuit cunoscute sub denumirea de calculi).

Condil (gr. *condilos*: articulație). Suprafață articulară rotunjită, reprezentînd un segment din suprafața unui con sau cilindru.

Condilică (lat. *A. condylica*). Colaterală a arterei occipitale, urcînd spre gaura nervului hipoglos. La cal, după detașare, se divide în ramuri musculare (distribuite dreptilor anteriori ai capului) și ramuri meningiene, dintre care unele pătrund în craniu prin gaura nervului hipoglos (și prin gaura sfîșiată posterioară). La restul animalelor domestice pătrunde în craniu exclusiv prin gaura nervului hipoglos. La suine, artera condilică apare ca o colaterală a carotidei comune (în trunchi comun cu a. carotidă internă).

Condiloid. Asemănător sau cu aspect de condil.

Condillan. Gare se raportează la un condil, aparține condilului etc.

Condilom. Tumoră benignă (capabilă de malignizare), de origine mixtă epitelio-conjunctivală, diferențiîndu-se de papilom prin prezența în structura lui a unor travee centrale conjunctivale.

Condriificare (gr. *khondrion*: grăunte; lat. *facio*: a face). 1. — Transformarea unui țesut (în principiu conjunctiv) în țesut cartilaginios. 2. — Procesul de

CON formare a țesutului cartilagi-
nos.

170

Condroid. Cu aspect de cartilaj.

Condriină. Scleroproteină care intră în constituția substanței fundamentale cartilagiinoase.

Condriinballen. Granule condri-
nice, grupate în jurul capsulei
principale izogenice cartilagi-
noase.

Condriocineză. Migrația condri-
omului în timpul diviziunii celu-
lare (v. și Condriodiereză).

Condriocent. Denumire clasică
pentru condriomul structurat
sub formă filamentară (basta-
nașe drepte sau încurbate).

Condriodiereză. Diviziunea con-
driionului în timpul diviziunii
celulare.

Condriom. Ansamblu de orga-
nite celulare permanente, cu
aspect variat (filamentar, coco-
bacilar etc.).

Condriolită. Denumire clasică
pentru condriomul moniliform,
în șirag.

Condriosom (gr. *soma*: corp).
1 — Denumire dată de V o i n o v
fragmentelor de spirem
cromatic, în timpul diviziunii
celulare. 2 — Mitocondrie. 3 —
Organit celular sub formă de
grăunte, bastonaș sau filament.
Condrită. Inflamația cartilaju-
lui.

Condrioblast. Celulă cartilagi-
noasă tină.

Condrocit. Celulă cartilagiinoasă
matură.

Condrioclast. Celulă cu rol dis-
tructiv asupra capsulei grupe-
lor izogenice.

Condriodistrofie. Tulburare dis-
tropică a cartilajului, consecu-
tivă unei vicieri metabolice.

Condriodistrofie fetală, v. Acon-
droplazie.

Condrofit. Formațiune vegetantă
cartilagiinoasă, situată la nive-
lul pieselor cartilagiinoase arti-
culare.

Condroid. Mucopolizaharide cu
structură complexă, constituite
în principiu dintr-o componentă
proteică și una neproteică, poli-
zaharidică (reprezentată prin
acidul condroitin-sulfuric). In-
tră în constituția cartilajelor.

Condroitin-sulfuric (acid -).
Substanță complexă, având în
componența sa condrozamină
(aminozaharul corespunzător ga-
lactozei), realizând o moleculă
mare, puternic polimerizată, cu
mare greutate moleculară
(300 000—500 000) și o lungime
de 4 700 Amstrongi; intră în
componența țesutului conjunc-
tiv și a derivatelor lor.

Condron. 1 — Unitate structu-
rală cartilagiinoasă, reprezen-
tată de o grupă izogenică. 2 —
Neoplasm cartilagininos heteroti-
pic.

Condriopatie. Termen general
pentru definirea oricărei boli
a cartilajelor.

Condrosarcom. Tumoră malignă
a țesutului cartilagininos.

Condrioplast. Cavitatea în care
se găsește plasat condrocitul.

Condroz. Tip de cal belgian
pentru povară.

Condroză. Procesul de formare
a unui cartilaj.

Condrotomie. Disecția sau sec-
ționarea unui cartilaj.

Condrexereză. Excizia unei por-
țiuni dintr-un cartilaj sau a
cartilajului în totalitatea lui.

Conexiune (lat. *conexio*: legă-
tură). Unirea sau legătura ce
există între două formațiuni sau
fenomene. Se utilizează înde-
sebi cu referire la relele ner-
voase.

Confluent (lat. *confluentus*: care
se varsă în altul). Se utilizează
pentru definirea a două vase
sanguine care se unesc într-un
singur trunchi (două vene egale
confluează, în timp ce vena
mică este un afluent al venei
mari).

Congener (lat. *congenitur*: născut în același timp). În anatomie se utilizează pentru definirea organelor sau formațiunilor pare, simetrice și care au aceeași funcțiune (sau concură la efectuarea aceleiași mișcări): membrul toracal stîng este congener cu cel drept etc.

Conformație (lat. *con*: cu, față de, *formare*: a forma). Aspectul morfologic de ansamblu al corpului, considerat după modul dezvoltării și raportul diferitelor regiuni corporale între ele; conformația diferă, din punct de vedere zootehnic, după standardul rasei, liniei de animale etc.; privitor la semnificația clinică, conformația poate fi bună și rea.

Congelare. Răcirea unui produs sub punctul crioscopic.

Congenital. Care există de la naștere, cu care s-a născut animalul, fără a fi cîștigat ulterior, dar și fără a implica vreo relație cu substratul ereditar.

Congestie (lat. *cum*: cu, *gerere*: a purta), sin. *hiperemie*. Aflux de sînge într-o regiune sau organ, distingîndu-se congestii active (prin exces de aport) și congestii pasive (prin deficit de evacuare) (v. și *Hiperemie*).

Congestie cerebrală, sin. *congestie meningoencefalică*. Aflux activ sau acumulare pasivă de sînge la nivelul encefalului, declanșînd o fază de excitație psiho-motrică, urmată de o fază depresivă (în forma activă) sau în principal semne de depresiune nervoasă, dublate de alte semne de stază sangvină (congestia pasivă).

Congestie pulmonară. 1 — Aflux mărit de sînge sau surplus de sînge — realizat prin stază la nivelul pulmonului (respectiv congestia activă și pasivă pulmonară), determinînd dispnee, raluri crepitante etc. 2 — Afectiune pulmonară carac-

terizată printr-un proces hiperemic pulmonar, adesea apărînd ca o fază premunitorie în inflamațiile acute pulmonare grave, manifestîndu-se clinic prin tulburări respiratorii, modificarea zgomotelor respiratorii etc.

Conglomerat (lat. *conglomerare*: a îngrămădi). Adunătură neordonată, dar formînd o singură masă.

Conglutinare (lat. *conglutinare*: a lipi împreună). 1 — Acțiune de unire într-o masă lipicioasă, viscoasă. 2 — Rezultatul acțiunii amintite. În medicină, termenul se utilizează pentru a defini strîngerea într-o singură masă a unor elemente figurate, organice, dintr-un lichid. 3 — Fenomen de apărare organică împotriva unei agresiuni.

Congruență (lat. *congruens*: potrivit, proporționat). Corespondență și proporțională. Se utilizează pentru definirea unor articulații ale căror suprafețe osoase articulare oponente sînt proporționate și corespondente.

Coniceină. Alcaloid din cucută (*Conium maculatum*).

Coniină. Alcaloid uleios din cucută (*Conium maculatum*).

Conivent (lat. *connivens*: propriu). În anatomie, termenul se folosește pentru definirea accidentelor de relief cu caracter particular, care se găsesc în interiorul duodenului la om și, parțial, în porțiunea inițială a duodenului la cîine și pisică: valvule conivente etc.

Conjugare (cartilaj de -). Zonă cartilaginoasă interdiafizo-epifizară, prezentă în perioada de creștere a osului, dotată cu mare capacitate de multiplicare a elementelor cartilaginoase, condiționînd creșterea în lungime a osului.

Conjunctiv (lat. *conjugo*: a uni). De legătură.

Conjunctiv (țesut -). Țesutul fundamental de legătură, susți-

nere etc. format dintr-o substanță fundamentală în care se găesc elemente figurate reprezentate de fibre (colagene, elastice și reticulare) și celule conjunctive (fibrocite, histiocite, mastocite, plasmocite, eozinocite), dotate cu mari posibilități metaplastice.

Conjunctivale (lat. *Aa. conjunctivales*). Arteriole fine distribuite conjunctivei, sistematizate în: a. conjunctivale proximale (izolate din a. temporale și nazale) și a. conjunctivale distale (izolate din a. cilare). Conjunctiva pleoapei a III-a este irigată de o arteră specială, detașată din artera oftalmică, ramura bulbară.

Conjunctivă. Mucoasa care căptușește sacii conjunctivali.

Conjunctivita purulentă contagioasă a bovinelor. Inflamația purulentă a conjunctivei, având origine variată, debut insidios și urmată de complicații ulcerose cherato-conjunctivale, afecțiunea putînd cîștiga un aspect enzootic, în puroiul recoltat din sacii conjunctivali punîndu-se în evidență diplococi, stafilococi, streptococi, fără însă ca flora respectivă să producă boala experimental.

Conjunctivita purulentă a cabalinelor. Inflamație conjunctivală produsă de infecții diverse și manifestată prin congestie accentuată, epiforă, chemozis evident și secreție muco-purulentă.

Conjunctivita purulentă a cîinelui. Inflamație conjunctivală de natură infecțioasă (jigodi-oasă), carențială sau de auto-infecție și manifestată prin congestie conjunctivală, chemozis, secreție mucopurulentă etc., adesea complicîndu-se cu ulcere cronice, panoftalmie sau oftalmie simpatîcă.

Conjunctivita purulentă contagioasă a caprelor. Inflamație

cvasi-specifică a conjunctivei, frecventă la iezii și caprele-tinere ținute la pășune, produsă fiind probabil de un virus neidentificat și manifestată prin fotofobie accentuată, bruscă, epiforă exagerată, secreție mucopurulentă, apoi cheratită periferică, avînd adesea un caracter ulceros.

Conjunctivita purulentă contagioasă a mînjilor. Inflamație de natură infecțioasă a conjunctivei, produsă de stafilococi, streptococi, infecții puerperale, murdărie etc. și manifestată prin hiperemie conjunctivală, sensibilitate excesivă, secreție conjunctivală mucopurulentă etc.

Conjunctivita purulentă contagioasă a nou-născuților. Conjunctivită consecutivă infecțiilor puerperale, frecventă la pui de 2—3 săptămîni și manifestată prin exudație mucopurulentă abundentă.

Conjunctivită. Inflamația acută sau cronică a conjunctivei, avînd origine variată, tradusă prin semne de congestie conjunctivală, epiforă, secreție mucopurulentă, fotofobie, durere zonală etc. (în forma acută), modificări morfologice diverse (în forma cronică).

Conjunctivită catarală. Inflamație congestivă a conjunctivei, provocată de diverse infecții de contiguitate sau apărînd ca un epifenomen în diverse boli specifice și manifestată prin congestie eczematoasă, epiforă, sensibilitate conjunctivală etc., putîndu-se atenua o dată cu dispariția cauzei sau putînd evolua spre o conjunctivită pseudomembranoasă ori purulentă, în cazul persistenței inflamației de contiguitate.

Conjunctivită de fîn. Inflamație conjunctivală întîlnită mai ales primăvara și vara, la cîinii de vînațoare, eventual și la cal

sau bou, provocată de acțiunea iritantă sau alergizantă a polenului (polinoză) și manifestată prin fotofobie, epiforă, edem conjunctivo-palpebral etc., adesea câștigând un caracter periodic.

Conjunctivită de lumină. Afecțiune hiperemică a conjunctivei, întâlnită la animalele forțate să lucreze în lumină intensă (pe malul mării, de pildă).

Conjunctivită eruptivă. Inflamație conjunctivală cu caracter secundar (în febra aftoasă, variolă etc.), manifestată prin apariția pe conjunctivă (eventual și pe corneea) a unor flictene.

Conjunctivită foliculară. Inflamație conjunctivală, frecventă la cîinii de apartament, avînd origine neprecizată (igienică, virotică) și manifestată prin apariția pe conjunctivă a unor puncte nodulare roșietice, cu nuanță sticloasă, grupate mai ales pe pleoapa a treia.

Conjunctivită habronemică. Complicație a plăgilor conjunctivale infestate cu larve de *Habronema muscae*, manifestată prin inflamație nodular-ulcerativă a conjunctivei, fotofobie, epiforă, prezența larvelor etc.

Conjunctivită hemoragică. Conjunctivită secundară (în febra tifoidă, septicemie hemoragică etc.), manifestată prin congestie, fotofobie și peteșii conjunctivale.

Conjunctivită medicamentoasă. Inflamația conjunctivei consecutivă utilizării iraționale a colirelor și manifestată prin semne de conjunctivită catarală.

Conjunctivită nodulară. Afecțiune cu origine neprecizată, frecventă la cîine și caracterizată prin edem conjunctival acut, catar conjunctival și apariția de noduli subconjunctivali, ul-

cerativi (mai ales în fundul de sac conjunctival superior).

Conjunctivită parazită. Conjunctivită provocată de telazii (cal, bou, cîine) sau oxispirure (păsări) și manifestată prin inflamație catarală sau mucopurulentă a conjunctivei.

Conjunctivită polipoasă. Inflamație polipoasă cronică a conjunctivei, avînd origine necunoscută, frecvent întâlnită la cîine, pisică și taurine, mai rar la alte specii.

Conjunctivită pseudomembranoasă. Inflamație conjunctivală, frecventă mai ales la păsările afectate de diftero-variolă, avitaminoză A sau cu traume palpebrale diverse și caracterizată prin apariția unui exsudat conjunctival, ce concretizează în pseudomembrane.

Conjunctivită purulentă. Inflamație conjunctivală însoțită de o producție accentuată de mucopuroi, avînd aspecte și origini variate.

Conjunctivită rickettsiană. Conjunctivită produsă de *Rickettsia conjunctivae bovis*, frecventă la viței și manifestată prin semne de conjunctivită acută, cu formă granulară, complicată adesea cu cheratite, iridociclite etc.

Conjunctivită simptomatică. Conjunctivită manifestată ca un simptom al altei boli organice sau generale.

Conjunctivită spiropteră. Inflamație conjunctivală, întâlnită la păsări, produsă fiind de spiroptere și manifestată printr-o conjunctivită de tip nodular, însoțită sau urmată de complicații oculo-nazale și aëro-saculare.

Conjunctivită tuberculoasă. Inflamație conjunctivală de origine bacilară, întâlnită la păsări (porumbel, în special), bou și cîine și caracterizată prin leziuni ulcero-vegetante ale conjunctivei și corneei.

Consangvinitate, sin. *adelfogamie*. 1 — Fecundarea între descendenții apropiați (1—4 generații) ai aceluiași părinți precum și fecundarea între formele parentale și cele filiale. 2 — Metodă folosită în ameliorarea animalelor și formarea de rase noi.

Consangvinitate apropiată. 1 — Înrudire strinsă, incestuoasă, de gradul II. 2 — Metodă de împerechere între rude de gradul II (cu două generații libere), coeficientul de consangvinitate variind între 0,06 și 0,125 (străbunic-strănepoată etc.).

Consangvinitate îndepărtată. Metodă de împerechere între rude de gradul IV (cu minimum 5 generații libere).

Consangvinitate moderată. Metodă de împerechere între rude de gradul III (cu 3—4 generații libere), coeficientul de consangvinitate fiind neglijabil (străstrăbunici cu străstrănepoți).

Consangvinitate strinsă. Metodă de împerechere între rude de gradul I (cu nici o generație sau o singură generație liberă), coeficientul de consangvinitate fiind mai mare de 0,125 (tată-fiică, mamă cu fiu etc.).

Conservatism ereditar. Latură a eredității datorită căreia urmașii se aseamănă cu părinții, iar organismele pretind anumite condiții necesare pentru viață, dezvoltare etc.

Consistență (lat. *consistere*: a sta împreună, a se opri). Rezistența sau reacția la apăsare; poate fi dură (lemnoasă, pietroasă etc.), păstoasă, moale (elastică) și fluctuantă.

Constantă Michaelis. Valoare ce caracterizează o anumită reacție enzimatică, egală cu concentrația substratului pentru care viteza de reacție enzimatică este egală cu jumătatea din viteza

maximă. Se notează în enzimologie cu Km.

Constelație (patologie de -). Concepție în patologie care ia în considerație întregul complex de factori ce intervin sau favorizează apariția și evoluția unei boli.

Constipație (lat. *constipō*: a îndesa, a astupa). 1 — Dificultate sau întârziere în defecare. 2 — Uneori se utilizează și ca sinonim pentru coprostază.

Consult (lat. *consulto*: a dezbate, a cere sfat). Sfat cerut medicului.

Consulta (a -). A cere avizul, a cere sfatul. În medicina veterinară deci, proprietarul de animale consultă medicul în privința modului în care trebuie să procedeze pentru a facilita vindecarea animalului bolnav sau pentru aplicarea profilaxiei, iar medicul veterinar acordă consultație (v. *Infra*).

Consultant. Care oferă sfaturi. Medic consultant: medicul care dă sfaturi scrise sau verbale privind o boală.

Consultație. Interesul pacientului (în medicina umană) sau al proprietarului de animale (în medicina veterinară) de a afla părerea medicului privitor la boala de care suferă pacientul. Deci nu medicul veterinar consultă pacientul, ci proprietarul de animale consultă pe medic, cu privire la posibilitățile de vindecare a animalului bolnav. În mod impropriu se utilizează termenul de consultație în locul celui de „examinare”, deoarece medicul veterinar nu „consultă” animalul, ci îl „examinează”.

Constituția (lat. *constituere*: a alcătui). Ansamblul însușirilor morfofuncționale în funcție de ereditate și mediu, în măsură să explice adaptabilitatea față de anumite cerințe productive

sau factori patogeni. Se disting: constituție *fină, robustă, debilă și grosolană.*

Constituție fină. Tip constituțional, caracterizat prin schelet subțire, piele fină, densă și ușor detașabilă, păr rar, scurt și fin, cap mic, ușor și uscățiv, picioare subțiri, țesut conjunctiv subcutanat puțin abundent, temperament vioi etc.

Constituție grosolană. Tip constituțional, caracterizat prin schelet grosolan, masiv și unghiulos, piele groasă, păr aspru și des, musculatură voluminoasă, țesut conjunctiv slab dezvoltat, membre groase, mișcări destul de agere, temperament limfatic etc.

Constituție robustă. Tip constituțional, caracterizat prin schelet osos dens și masiv, piele densă, elastică și relativ groasă, păr scurt și des, musculatură bine conturată sub piele, țesut conjunctiv subcutan puțin abundent, articulații și tendoane aparente, mișcări energice etc.

Constrictor (lat. *constrigo*: a strânge, a opri). Denumirea utilizată în morfo-fiziologie pentru definirea mușchilor care închid (contractându-se) unele canale sau orificii.

Consum specific de furaje. Consumul de U.N. pe unitatea de produs zootehnic (1 litru lapte, 1 kg spor în greutate etc.). Reprezintă un indicator tehnico-economic important, cu privire la gradul de folosire economică a furajelor.

Contagios (lat. *contagio*: contact). Care se poate transmite prin contagiu. Deci nu animalul este contagios, ci boala.

Contagioasă (boală-). Boală provocată de bacterii și virusuri; care se poate transmite de la un individ bolnav la alt individ sănătos, prin contact direct sau indirect (prin materiale diverse etc.); uneori, termenul se

utilizează și pentru definirea parazitozelor transmisibile prin contagiu.

Contagiozitate. 1 — Capacitatea unei boli de a se transmite prin contagiu. 2 — Natura celui care este contagios. 3 — Puterea de transmitere a unei boli prin contact.

Contagiu, sin. contagiune. Transmiterea unei boli contagioase de la un animal bolnav la alt animal sănătos, prin coabitare, contact, alimente, ustensile, îngrijitori etc.

Contaminare (lat. *contaminare*: a pîngări, a minji, a amesteca). Stabilirea contactului între un organism sănătos (sau obiect indemn) și unii germeni vii patogeni din categoria bacteriilor, virusurilor, paraziților etc.

Contaminat. Cel care a suferit contaminarea. Cel care, indemn fiind, a luat contact cu germeni patogeni.

Contentie. Stăpînire forțată a animalelor, în cursul unei intervenții chirurgicale sau medicale, în general. Mijloace de contentie: procedee și ustensile prin care se imobilizează temporar un animal. Variate ca principii, procedeele de contentie au aplicabilitate diferită, în funcție de specie, aplicîndu-se direct (prinderea și răsucirea urechii, prinderea unui picior etc.) sau indirect (utilizîndu-se diverse ustensile, ca iavașa, chiostecuri, frînghii, antravoane etc.).

Contentine. Rasă veche de taurine ce se crește în Normandia, cu talie mare și de culoare bălțată cu negru, care a dat naștere rasei de taurine Normandă.

Contentiv (fr. *contentif*: care menține). Termen ce se utilizează în anatomie (fascie contentivă) și în chirurgie (aparat contentiv).

Contiguitate (lat. *contiguus*: care se atinge). Stare a două organe,

țesuturi etc. care se ating. Termenul se utilizează în anatomie (între ficat și stomac, de exemplu, există o stare de contiguitate), pentru a defini raportul a două formațiuni care se găsesc în contact, progresiunea unui proces inflamator prin contiguitate etc.

Continuitate (lat. *continuo*: neîntrerupt, neconținut). Starea a două lucruri, formațiuni, obiecte sau fenomene, dintre care unul prelungeste (continuă) pe celălalt: artera humerală este o continuare a arterei axilare, propagarea afecțiunii prin continuitate, soluție de continuitate (întrerupere pe care o poate prezenta o formațiune organică sau un fenomen) etc.

Contondent (agent-). Agent traumatic-dinamic, cu suprafață neregulată, care provoacă traume, contuze prin zdrobire.

Contorsiune (lat. *contorquere*: a suci). Traumă, fără soluție de continuitate, rezultată în urma acțiunii traumatice de răsucire.

Contractibilitate. 1 — Proprietatea principală a fibrei musculare, caracterizată prin capacitatea ei de a-și modifica diametrele, scurtându-și lungimea. 2 — Capacitatea mușchiului de a intra în contracțiune.

Contractie. Modificarea diametrelor unei formațiuni musculare, ca o consecință a unei excitații (electrice sau fiziologice). În sens larg, noțiunea deținește diminuarea volumului unui corp.

Contractie uterină. Contractiunea fibrelor musculare uterine sub influența creșterii titrului de foliculină și ocitocină din sânge. Discrete la început, contracțiile uterine cresc în intensitate progresiv, pînă în momentul eliminării conținutului uterin.

Contractură (lat. *contractus*: strîns). Contractiune musculară

durabilă, involuntară, însoțită de o evidentă rigiditate.

Contractura periodică a mușchilor la vacă, sin. *crampa musculară*. Se observă la bovine de 3-10 ani, sub formă de convulsii ce cuprind musculatura paravertebrală sau a membrilor posteriori, prezentate în crize de scurtă durată, repetate la intervale lungi.

Contractura tonică periodică ereditară a taurinelor adulte, sin. *parapareză spastică a taurinelor adulte*. Stare patologică manifestată prin contractura tetanică a membrilor posteriori, de câteva minute sau mai multe zile, pîrînd a fi determinată de leziuni vertebrale și discutîndu-se posibilitatea intervenției unui factor recesiv, cu transmisibilitate incompletă; se observă mai ales la rasele Holstein și Guernesey.

Contraindicație. În medicină, indică interdicția unei acțiuni, de pildă interdicția folosirii, administrării sau aplicării unui medicament, utilizării unui aliment etc., impusă de natura sau evoluția unei boli.

Contuză (plagă-) (lat. *contendere*: a zdrobi). Traumă cu soluție de continuitate, avînd marginile și conturul neregulate și în care țesuturile sînt strivite, întinse, deplasate. În cazul că zdrobirea țesuturilor este considerabilă, plaga se numește plagă prin zdrobire.

Contuzie. Traumă fără soluție de continuitate, provocată de agenți mecanici și caracterizată prin prezența echimozelor, a hemoragiilor subcutane etc.

Contuzie cerebrală. Ansamblul de leziuni posttraumatice cerebrale, uneori inaparent clinic, alteori tradus prin sindroame encefalice sau moarte bruscă, în funcție de consecințele traumatismului asupra encefalului.

Convalamarină. Toxiglucozid din *Convalaria* (mărgăritărel).
Convalarină. Saponină toxică din mărgăritărel (*Convalaria*).
Convalescență (lat. *convalescere*: a recîștiga forțele). 1 — Stare care urmează după faza de boală, în caz de evoluție favorabilă. 2 — Faza de refacere a forțelor organice consumate de boală.
Convergență. Termen folosit pentru definirea acțiunii unor medicamente care urmăresc obținerea aceluiași rezultat, prin mecanisme sau acțiuni diferite.
Conveier verde. Sistem de organizare a bazei furajere, prin care se asigură producerea nutrețurilor verzi și suculente pentru hrănirea animalelor cu acestea în mod continuu, din primăvară pînă în toamnă. Conveierul verde *natural* se bazează pe folosirea diferitelor tipuri de pășuni și fînețe naturale, iar conveierul verde *artificial*, pe aceea a culturilor furajere. În conveierul verde *mixt* se folosesc atît pășunile și fînețele naturale, cît și culturile furajere.
Conversano. Linie principală din rasa de cai lipițani, caracterizată prin constituție robustă și temperament vioi.
Convolvulină. Glucozid toxic din volbură (*Convolvulus*).
Convulsiv. Manifestat prin convulsii.
Convulsie (lat. *convulsio*, de la *convueller*: a scutura, a smulge). 1 — Mișcare involuntară, exagerată ca frecvență și amplitudine, localizată sau generalizată. 2 — Expresia exagerării (ca frecvență sau amplitudine) activității motorii involuntare distingîndu-se convulsii tonice (tetanice sau contracturi) și clonice.
Copită. Termen sub care se definește porțiunea acropodio-apexială la ecvine, avînd ca bază anatomică falanga a III-a, ju-

mătatea distală a falangei a II-a și micul sesamoid, în structura ei distingîndu-se componente vii (oase, ligamente articulare, tendoane, sinoviale, aparat amortizor și membrana cheratogenă) și componente cornoase. Sinovialele sînt acoperite de aponevroza plantară și de aparatul amortizor. Membrana cheratogenă prezintă o porțiune parietală (burelet perioplic, burelet cutidural și podofil) și o porțiune plantară (țesut catifelat al tălpii, furcuței și barelor și podofilul plantar). Cutia de corn cuprinde peretele (cu cherafilul pe fața internă), talpa și furcuța. Exteriorul peretelui cutiei de corn poate fi împărțit în zonă coronară, plantară, pensă, umeri, sferturi și călcîie.

Copită boantă. Defectuoșitate congenitală sau cîștigată a copitei, la caii cu aplomb defectuos, și caracterizată prin scurțarea frunții (pensei) și alungirea călcîielor.

Copită bombată. Defectuoșitate a copitei, frecventă la caii cu copite pline, accentuată de un curățat defectuos și manifestată prin proeminarea tălpii și dispariția boltirii normale din jurul furcuței, pe suprafața tălpii existînd zone de eroziune, barele fiind modificate etc.

Copită incastelată. Afecțiune podală produsă de cauze dinamice, mecanice, fizice, igienice, potcovit defectuos etc. și caracterizată printr-o îngustare anormală a cutiei de corn, distingîndu-se: incastelură coronară, a călcîielor, a tălpii, pseudoincastelură etc.

Copită încovoiată. Viciu de conformație a copitei, consecință a lipsei de igienă podală sau potcovitului defectuos și caracterizată prin curbarea axului vertical al copitei și deformarea (albirea) peretelui.

Copită mălăiață. Defectuoșitate congenitală a cutiei de corn, care prezintă rezistența diminuată, cornul fiind sfărâmițos și grăunțos.

Copită normal lată. Copită frecvent întilnită la caii de tracțiune grea, care lucrează pe terenuri umede, caracterizându-se prin relativa egalitate a diametrelor, talpă groasă și plină, perete gros, foarte înclinat etc., formațiunile plantare fiind dispersate pe o suprafață mai întinsă decât la copita normală.

Copită normal strîmtă. Copită frecvent întilnită la caii de munte, care circulă pe terenuri dure, caracterizată prin diametre reduse și îngrămădirea formațiunilor plantare pe un spațiu mai restrîns decât la copita normală.

Copită plină. Afecțiune congenitală sau cîștigată, frecventă la caii cu copite late, care circulă pe drumuri de țară sau au suferit potcovit defectuos, și caracterizată prin aplatizarea tălpii, dezvoltarea exagerată a furcuței, care are brațele lățite, lacunele reduse etc.

Copită sfărâmițoasă. Sub acest termen se definește copita care, deși are cornul dur, se fisurează ușor, la nivelul fisurii prezentînd un aspect fibros, așchiindu-se pe direcția tubilor de corn.

Copită sucită bolnavă. Deformarea accentuată a copitei, provocată de potcovit defectuos și de condiții neigienice, caracterizată prin devierea laterală (mai rar medială) a axului copitei, alunecarea călcîielor sub copită și denivelarea bulbilor furcuței.

Copoi. Ciine de vînătoare cu miros foarte fin, folosit pentru vînatul iepurilor. Se cunosc numeroase rase de cîini copoi.

Copremie. Trccerea în sînge a produselor excremențiale.

Coprofagie (gr. *kopros*: materii fecale, *fagein*: a mîncea). Consumul de fecale, observat mai cu seamă la tineret, în cadrul sindromului de pica.

Coprogic. Care se referă la coprologie.

Coprologie. Studiul care se ocupă cu analiza complexă a fecalelor, în scopul precizării unui diagnostic.

Coproscopic. Care se referă la coproscopie.

Coproscopie. 1 — Examenul vizual al fecalelor. 2 — Studiul (sub microscop) al fecalelor.

Coprostază (gr. *kopros*: materii fecale și *stasis*: oprire). Suspendarea temporară a tranzitului materiilor fecale, adesea însoțită de tenesme.

Copulație. Termen general pentru definirea actului sexual (montă, împreunare, gonit, coit, vierit).

Cor (lat. *corum*: corn). 1 — Bătătură. 2 — Hiperplazie cornoasă la nivelul pielii. 3 — În patologia veterinară se mai folosește și pentru definirea gangrenei uscate circumscrise a pielii.

Coracobrahial (mușchi-). Mușchi din regiunea scapulo-humerală, inserat proximal pe apofiza coracoidă și distal pe fața medială a humerusului.

Coracoid (gr. *corax*: corb, *eidōs*: formă). Termen utilizat în anatomie pentru definirea unor formațiuni (oase), care au aspectul unui cioc de corb: apofiza coracoidă (situată la nivelul feței mediale a tuberculului supraglenoidal al spetei) etc.

Coracoidală (lat. *A. coracoidea*). Arteriolă fină (la păsări), detașată din a. axilară, la nivelul treimii distale a coracoidului, distribuindu-se mușchilor zonali.

Cord. Inimă.

Cord adipos. Degenerare sau prairîncărcare grasă a miocardului.

lui, determinată de infecții, intoxicații, stări dismetabolice, carentiale etc., manifestată prin semne generale și cardiace (sindrom de insuficiență cardiacă, aritmii etc.).

Cord cuirasat. Leziune productivă pericardică (pericardită fibroasă, perlată etc.), ce realizează un adevărat manșon dur al cordului, cu semne de insuficiență diastolică (edeme cardiace etc.).

Cord de muncă, sin. *hipertrofie cardiacă primară sau idiopatică*. Hipertrofia miocardului, produsă ca o consecință a eforturilor.

Cordiform (lat. *cordiformis*: cu aspect de inimă). Care are forma unei inimi.

Cordon Billroth. Grămezi celulare din pulpa roșie a splinei.

Cordon germinativ, v. Pflüger.

Cordon medular. 1 — Prelungiri foliculare în zona medulară a foliculului limfatic. 2 — Resturi din cordoanele sexuale primitive din medulara ovariană. 3 — Mănunchi (fascicul) de fibre nervoase medulare: cordoane Goll-Burdach etc.

Cordon ombilical. Pedunculul vitelointestinal, modificat, acoperit de foițele amniotice, cuprinzând gelatina Wharton și arterele alantoidiene răsucite în jurul venei ombilicale, prin care se face legătura dintre făt și organismul matern.

Cordon Pflüger, Valentin sau Waldeyer, v. Pflüger.

Cordon Remak. Unitatea serială de celule hepatice, cuprinsă între ochiurile rețelei capilare.

Cordon splenic, v. Gordon Billroth.

Corectomie (gr. *kori*: pupilă, *ectomi*: excizie). Operația de corectare a aspectului și poziției pupilei, prin incizie iriană.

Corectazie. Dilatație, pupilară (midriază).

Corectopel. Anomalie iriană caracterizată prin excentricitatea pupilei.

Coreodializă. Operația chirurgicală de creare a unei pupile artificiale.

Corediastolă. Procesul de dilatație pupilară; termen arhaic pentru definirea midriazei.

Coree (gr. *chorea*: dans). Tulburare nervoasă funcțională (nevroză) manifestată prin convulsii clonice care se intensifică progresiv, apoi se reduc („ca zgomotul de tunet“), exagerându-se în timpul excitațiilor și dispărând în somn.

Coreea congenitală a purceilor. Manifestare cu caracter coreic, congenitală, întâlnită la purceii sugari (v. și Boala tremurătoare).

Coreea diafragmatică, v. Mioclonia frenică.

Coreea virotică a ciinelui. Tulburare motrică cu caracter coreic, întâlnită la câine, în urma unor viruze neurotrope.

Coreftizie. Arhaism ce definea mioza.

Coreliză (gr. *kori*: pupilă, *chleio*: a închide). Ocluzie pupilară.

Coreparelcisă (gr. *parelcein*: a alungi). Metodă chirurgicală arhaică de deplasare a pupilei, prin incizie laterală a micii circumferințe iriene și fixarea irisului în plaga corneană, cu scopul de a crea o spătură iriană la nivelul zonelor neopacificiate ale corneei sau cristalinelui.

Coreșoc. Linie a trăpașului Orlov, caracterizată prin temperament vioi și unele defecte de exterior.

Coriomeningita infecțioasă a șoarecilor. Viroză septicemică și neurotropă, transmisibilă la om.

Corion. 1 — Formațiune embrionară rezultată din fuzionarea trofoblastului cu foița somatică a lamei ombilicale extraembrionare. 2 — Foița se-

roasă a lui von Baer sau invelişul extern al zigotului. 3 — Dermul cutanat. 4 — Zona pelucidă a ovulei.

Corioretinită. Inflamația simultană a coroidii și retinei, produsă de factori diverși, distingându-se: corioretinite esențiale (traumatice etc.) și simptomatice (jigodioase, tifice, tuberculoase etc.) manifestându-se prin inflamație difuză și discretă a corioretinei, cu evoluție insidioasă, simptome subiective pasagere, depigmentare a fundului de ochi etc.

Coriza gangrenoasă a bovinelor, sin. *tifos sporadic*. Viroză manifestată prin stare tifică, febră intensă, cheratită, conjunctivită, iridociclită, rinită mucopurulentă, sinuzită, stomatită, enterită, eventual encefalită și exantem cutanat etc.

Coriza galinaceelor. Tulburare cu caracter sindromal (inflamația mucoasei la păsări, apărând rareori ca o entitate de sine stătătoare) și secundar, apărând în afecțiunii provocate de cauze foarte diversificate: viroze (variolă, laringotracheită infecțioasă, pesta aviară, bronșita infecțioasă), pasteureloză etc.

Coriză, sin. *rinită*. Inflamația acută sau cronică a mucoasei nazale.

Cornaj. 1 — Zgomot respirator de stenoză (ca zgomotul de corn, de contrabas, șuerat etc.), sincron cu mișcările respiratorii, prelung, perceptibil la distanță de animal: cornaj nazal, palatin, laringian, rareori bronșic. 2 — Denumire simptomatică pentru hemiplegia laringiană (recurențială).

Cornee. Segmentul transparent al tunicii fibroase a ochiului, situat pe axul principal, la nivelul polului anterior al bulbului ocular, intrând în componența sistemului dioptric și prezentând în structura lui:

un epiteliu anterior (pavimentos, stratificat), o limitantă anterioară (membrana Bowmann), țesut propriu (40—60 lame de țesut transparentizat), o limitantă posterioară (membrana Descemet-Desmours, limitată circular de inelul Döllinger) și un endoteliu posterior (unistratificat). Legătura cu sclera se stabilește la nivelul limbului sclero-cornean, fața anterioară, convexă, a corneei fiind protejată de lacrimi și pleoape, în timp ce fața posterioară, concavă, formează perețele anterior al camerei anterioare a ochiului.

Cornisch, sin. *Combatantă indiană de Cornwall*. Rasă de găini din grupa raselor combatante, exploatate pentru producția de carne, originară din Anglia, cu trunchi ovoidal, foarte larg anterior, de culoare galbenă, albă, neagră-roșcată. Produce 100 de ouă anual și are greutatea corporală de 4 kg. Se folosește ca formă paternă în producția de broileri cu pielea galbenă.

Cornuală (lat. *A cornuus*). Ramură terminală a arterei temporale superficiale (la taurine), trecând paralel și pe sub creasta frontală externă și m. interscutelar, pentru a se termina printr-o bifurcație arborizată distribuită matricei cornuale, pielii și țesutului conjunctiv de la baza cornului.

Coroidă. Porțiunea posterioară a tunicii vasculare a bulbului ocular, plasată între scleră și retină și legată de scleră prin *Lamina fusca*. Structura, complexă, cuprinde: un strat vascular (stratul vaselor mari), un strat intervascular (stratul Setter, format la cal și rumegătoare din fibre conjunctive ce intră în componența tapetului fibros, în timp ce la carnivore include iridocitele, celule cu cristale de guanină și formind ta-

petul celular, strălucitor), un strat coriociapilar (stratul Ruysch) și o membrană bazală (membrana Busch) aderentă la stratul pigmentar al retinei.

Coroidiană nazală (lat. *A cho-roides nasalis*). Arteriola fină (cabaline) colaterală a comunicantelor nazale ale carotidei interne și distribuită plexurilor coroidiene cerebrale, după ce a trecut pe sub lobul piriform, paralel cu bandelele optice.

Coroidită Inflamația coroidiei.

Coroidită, acută. Inflamație acută a coroidiei, produsă de cauze variate (toxice, microbiene etc.) și manifestată prin congestie peripapilară, vizibilă la examenul oftalmoscopic, însoțită de modificări de coloratură a fundului de ochi, care câștigă o tentă gălbuie-murdară.

Coroidită atrofică. Inflamație cronică, evolutivă, a coroidiei, în general incurabilă, cu origine variată și manifestată prin apariția unor plăci atrofice cu aspect insular sau în bandă, pe fond alb, albastru sau cenușiu, lipsite de vase, zonele de atrofie nefiind depistabile decât pe cale oftalmoscopică.

Coroidită diseminată. Inflamație coroidiană, obișnuit de natură infecțioasă sau toxică, manifestată prin congestie peripapilară, exsudație coroidiană în focare diseminate etc.

Coroidită difuză degenerativă, v. Coroidoza difuză degenerativă.

Coroidită exsudativă. Inflamație exsudativă a coroidiei, de natură toxică, anafilactică sau complexă, manifestată prin semne oftalmice variate, fotofobie, acces ocular, tulburarea mediilor etc.

Coroidită exsudativă nespecifică. Inflamație frecventă la cal, putând fi întâlnită însă și la bovine și, în mod excepțio-

nal, la restul animalelor domestice, consecutivă autointoxicațiilor, intoxicațiilor diverse, stărilor anafilactice etc. și manifestată prin accese de oftalmie, tulburarea mediilor transparente, fotofobie, chemosis etc., după clarificarea mediilor, la oftalmoscopie constatându-se prezența leziunilor de coroidită difuză, obișnuit degenerativă.

Coroidită exsudativă difuză, Inflamație coroidiană cu etiologie variată (anafilactică, virotică, toxică etc.), manifestată prin congestie exsudativă a fundului de ochi, care câștigă o tentă gălbuie-murdară, adesea presărată cu insule pigmentare și benzi albastre-cenușii.

Coroidită omfalică. Inflamație coroidiană consecutivă infecțiilor ombilicale la tineret (în special la mînz și vițel) și manifestată prin acces oftalmic acut, în general biocular, însoțit de poliartrite grave.

Coroidită pătată. Inflamație coroidiană cu origine variată, cel mai adesea reprezentînd o fază evolutivă (terminală) și caracterizată prin prezența de zone depigmentate peripapilare, cu dimensiuni și aspecte variate.

Coroidită polară. Inflamație coroidiană incurabilă, localizată în zona peripapilară, soldată cu apariția unor plăci atrofice fine.

Coroidită punctată. Inflamație coroidiană cu origine diversificată, reprezentînd în general faza evolutivă a unei coroidite obișnuite și manifestîndu-se prin modificarea fundului de ochi, care câștigă un aspect galben-murdar, presărat cu puncte fine gălbuie sau roșiatice-cenușii, de dimensiuni foarte mici, frecventă mai ales la cal.

Coroidită purulentă. Inflamație septică a coroidiei, variată

ca origine (plăgi, infecții oculare, metastaze, septicemie etc.)
Coroidită tuberculoasă. Reacție coroidiană la diseminarea bacililor în coroidă, tradusă prin semne de coroidită acută sau de corioretinită.

Coroidoză difuză degenerativă. Modificare coroidiană difuză, frecventă mai ales la cal, caracterizată prin apariția de plăci atrofice neregulat dispersate.

Coronado. Soi nou de ovăz, creat în Texas, rezistent la rugină, cu pai înalt, puternic și rezistent la cădere, cu capacitate mare de producție.

Coronar. Termen utilizat cu referire specială la: 1 — vasele cordului și șanțurile în care se găsesc plasate; 2 — ligamentul care trece de pe ficat pe diafragmă (la nivelul venei cave craniale).

Coronară (lat. *A coronaria cordis*), sin. a. *coronară cardiacă*. Se disting: 1 — a. coronară dreaptă detașată din aorta primitivă la nivelul unuia din sinusurile lui Valsalva, de unde trece pe partea dreaptă a arterei pulmonare, îndreptându-se spre înainte, pe sub auriculul drept, pentru a ajunge în șanțul atrio-ventricular drept; 2 — a. coronară stângă detașată din sinusul Valsalva stâng, de unde trece înapoia originii arterei pulmonare, pentru a ieși în șanțul atrio-ventricular stâng.

Coronară acropodială (lat. *A. coronalis phalangis tertiae*). Colaterală a arterei digitale (cal) în zona subscutelară a copitei și ramificată după o foarte scurt traiect într-o arteriolă dorsală și alta volară, anastomozate cu simetricile lor, pentru a forma un cerc arterial (așezat cranial sub tendonul extensorului comun și volară deasupra micului sesamoid,

dând ramificații pentru buretele și pielea coroanei). La rumegetoare, a. coronară se detașă din a. digitală volară comună.

Coronarită. Inflamația vaselor coronare.

Coronat. Pintenogeaală reprezentată prin culoarea albă a perilor din regiunea coroanei.

Coronilină. Toxiglucozid din coroniste (*Coronilla*).

Corp apos, sin. *umoare apoasă*. Lichidul care ocupă camera anterioară și posterioară a ochiului.

Corp apos de formația a doua. Corp apos care conține o cantitate mai mare de albumină, apărut după eliminarea lichidului normal.

Corp apos de primă formație. Lichidul normal al camerelor anterioară și posterioară a ochiului.

Corp cavernos. Formațiune erectilă care intră în structura penisului, cuprinzând în structura sa o albuginee și un sistem trabecular-areolar dependent de un complex de vase speciale, cu caracter sfincteroid, datorită cărora singele, intrând în areole cu o viteză mai mare decât cea de evacuare, realizează erecția.

Corp clignotant, v. Clignotant.

Corp filamentos. Segmentul intern al articolului intern al celulelor vizuale.

Corp galben, v. Corp luteu.

Corp Hyghmore. Mediastinul testicular, reprezentând zona de îngroșare a albugineei testiculare la nivelul de contact cu epididimul.

Corp luteu, sin. *corp galben*. Organ endocrin tranzitoriu, format în cavitatea foliculului ovarian, după eliberarea ovulei.

Corp mucos al lui Malpighi. Zonă a epidermului cuprinzând: stratul bazal stratul celulelor poliedrice și stratul granulos.

Corp vitros, sin. *umoare sticloasă, corp sticlos*. Masă transparentă, omogenă, semifluidă, care umple camera interioară a ochiului.

Corp Wolff, sin. *mezonefros, rinichi primordial*. Formațiune embrionară constituită din tubi situați între celom și canalul Wolff, degenerând încă din perioada embrionară, pentru a forma canalele eferente, canalul epididimar și deferent.

Corpului vertebral (articulațiile -) (lat. *Articuli capituli vertebrae*), sin. articulațiile intervertebrale. Articulații amfiartrodiale care leagă corpul a două vertebre adiacente, o vertebră participând la articulație prin fața terminală caudală excavată de o cavitate glenoidală (sau cotiloidă, la vertebrele cervicale), iar vertebra următoare prin fața terminală cranială, modelată în cap articular. Legătura articulară se stabilește prin: un disc fibro-cartilaginos intervertebral (cu urma notocordului în centru); un ligament longitudinal dorsal, plasat pe podeaua canalului vertebral (rahidian); un ligament longitudinal ventral, inserat pe creasta vertebrală (fața ventrală a vertebrelor), întinzându-se de la nivelul inserției caudale a m. lungul gâtului pînă în regiunea sacrată.

Corpuscul Bollinger, v. Borrel.

Corpuscul Borrel, v. Borrel.

Corpuscul Dogiel. Corpuscul tactil fără perete capsular la polul superficial și cu subdivizarea fibrei nervoase într-o papilă dermică.

Corpuscul Golgi-Mazzoni. Corpuscul tactil în țesutul tendinos și în perimisiul uman.

Corpuscul Garnieri, v. Borrel.

Corpuscul Jolly, sin. *corpuscul Howell-Jolly*. Rest de nucleu în hematii nemature sau precursora-

rele lor, demonstrînd eritrodia-beză mărită (anemii plastice).

Corpusculi Nissl, sin. *granulații Nissl, corp tigroid etc.* Granulații cromofile din citoplasma neuronilor.

Corpuscul Paschen, v. Borrel.

Corpuscul Prowazek, v. Borrel.

Corriedale. Rasă de oi, formată în Noua Zeelandă, prin încrucișarea oilor Merinos cu berbeci din rasele englezești cu lînă lungă (Lincoln, Leicester, Romney-Marsch și Border-Leicester). Se caracterizează prin culoare albă, trunchi foarte larg și adînc, de formă dreptunghiulară, cap fără coarne și cu urechi foarte scurte și purtate lateral. Este precoce, dă producție mare de lînă fină și are foarte bune aptitudini pentru îngrășare.

Corsica. Rasă europeană de viermi de mătase, originară din Corsica, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Cortex. Zonă de suprafață, care învelește alte formațiuni subiacente. În anatomie se utilizează pentru definirea: scoarței cerebrale, zonei periferice a glandei suprarenale etc.

Cortical. Care aparține cortexului.

Cortical (sindrom -). 1 — Sindrom determinat de leziunile zonei corticale a creierului, suprarenalelor etc. 2 — Manifestări ale diferitelor encefalopatii care interesează scoarța creierului (tulburări de cunoștință, sensibilitate, motricitate etc.).

Corticoid. Cu referințe în special la zona corticală a suprarenalei: hormon corticoid (hormon produs de corticosuprarenală) etc.

Corticosterolzi (compuși -). Compuși cristalizați (cca. 28) care au putut fi izolați din extractele de corticosuprarenală, toți avînd structură steroidă,

posedind scheletul ciclopentanoperhidrofenantrenic, cu excepția oestronului toți avind în formulă 19 sau 21 de atomi de carbon. Au fost sistematizați în 4 grupe: pe activitate corticală, cu proprietăți androgene-oestrogene-luteinice, substanțe inactive și fracțiuni amorfе, primele două grupe avind importanță fiziologică deosebită.

Corticosteron (grupa -). Termen uzitat pentru definirea unui grup de compuși corticosteroidi, caracterizat prin prezența unui oxigen la carbonul 11 (de unde și denumirea de 11-oxicorticoizi) și incluzind: corticosteronul sau compusul B; 11-dehidrocorticosteronul sau compusul A; 17-hidrocorticosteronul sau compusul F, numit încă și hidrocortizon sau cortizol; și 11-dehidro-17-hidroxicorticosteronul, compusul E sau cortizonul, toți produși de corticosuprarenală și avind rol diferit în diverse procese umorale, tisulare etc.

Corticosuprarenal (hormon -). Complex hormonal produs de stratul cortical al glandei suprarenale, la mamifere cei mai cunoscuți hormoni corticosuprarenali putind fi sistematizați în: mineralocorticoizi (de tip desoxicorticosteron), glucocorticoizi sau 11-oxisteroizi (incluzind dehidrocorticosteronul sau compusul Kendall, corticosteronul sau complexul B Kendall, 17-hidrocorticosteronul sau complexul F Kendall etc.) și steroizii androgeni (de tip androsteron etc.).

Corticosuprarenală. Regiunea periferică a glandei suprarenale sau substanța corticală, cunoscută încă și sub denumirea de glandă lipoidogenă sau glanda colesterinogenă, structurată fiind pe trei zone: glomerulată, fasciculată (for-

mată din sponglocite) și reticulată.

Corticoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea glucocorticoizilor de tipul cortizonului și derivaților lui, cu scop antiinflamator, antialergic în bolile colagenului, artrite, reumatism etc. A fost aplicată în cetoză, în adinamiile postinfecțioase etc.

Corticotrop (hormon -), sin. *A.C.T.H., corticotrofină, corticotropină.* Hormon adrenocorticotrop produs de prehipofiză, stimulator al cortexului suprarenal, provocind o producție crescută de hormoni corticosuprarenali (cortizon, dezoxicorticosteron și androgeni). Unitatea internațională corespunde la 1 miligram de produs titrat conservat la Institutul de cercetări medicale din Londra. Se disting corticotropine alfa (din hipofiza de oaie,) beta (din hipofiza de porc) etc., în componența lor cuprinzind acid aspartic, glutamic, serină, glicină, alanină, prolină, valină, metionină, leucină, fenilalanină, tirozină, histidină, lizină, arginină, triptofan și NH_3 — amidic.

Cortiron, v. A.D.C.

Cortizol, v. F (compusul -)
Cortizon. Unul din glucocorticoizii produși de corticosuprarenală, avind rol antiinflamator, antialergic, antitoxic, fibrinolitic etc. Pentru atenuarea efectelor secundare periculoase în ultimul timp s-a pus în circulație o mulțime de derivați ai hidroxi-17 dihidro-II corticosteronei, cum sînt: delta-cortizonul, 9-fluoro-cortizonul etc.

Corugație. Acțiunea unor mușchi, care fac să se încrețească pielea.

Corynebacterium. Gen de bacili nesporulați, Gram-pozitivi, din care unele specii inte-

reseză medicina veterinară: *C. pyogenes* (infecții supurative de focar la multe specii: artrite, omfalite, mamite, abcese cu diferite localizări). *C. renale* (limfadenita cazeoasă a oii, limfangita ulceroasă a calului ș.a.), *C. equi* (bronhopneumonia enzootică a minjilor ș.a.) etc.

Coryphodon. Presupusul strămoș îndepărtat al oilor, care a trăit în cretaceu și din care ar deriva toate ungulatele actuale.

Coseală. Afecțiune traumatică, frecventă la cal, provocată de lovirea regiunii acropodiale de către membrul congener, în timpul deplasării.

Cossak. Soi de lucernă productiv, creat și cultivat în S.U.A.

Costiform. 1 — Care are aspectul unei coaste. 2 — Care se aseamănă cu o coastă: apofize costiforme, această denumire fiind dată uneori apofizelor transverse (cervicale, lombare) excesiv de dezvoltate etc.

Costocervicală (lat. *A. costocervicalis*). Colaterală a arterei subclaviculare, detașată la cabaline pe partea dreaptă, în comun cu cervicala profundă, și în mod separat pe partea stângă, avînd un traiect variat în general foarte scurt, ramificîndu-se la nivelul articulației costo-vertebrale într-o arteră intercostală supremă și o arteră transversă a gîtului. La rumegătoare, a costocervicală lipsește, intercostala supremă și a. transversă a gîtului detașîndu-se separat.

Costo-sternal. Care aparține în egală măsură sternului și coastei sau face legătura dintre aceste două formațiuni.

Costo-sternală (articulația -) (lat. *Articulus costosternalis*). Articulație, în general amfiartrodială, care leagă extremitatea ventrală a fiecărei coaste

de stern, distingîndu-se: o articulație condro-costală și o articulație condro-sternală. La taurine, ovine și suine, primele articulații condrale sînt diartroze. Coastele asternale se leagă una la alta prin un ligament elastic. Un ligament condro-xifoidian leagă (la taurine și cabaline) prima coastă asternală la fața ventrală a apendicelui xifoidian.

Costotom. Foarfece puternic, servind la secționarea coasteilor (în timpul necropsiei).

Costo-transvers. Formațiune care aparține simultan coastei și apofizei transverse a unei vertebre sau face legătura între aceste două formațiuni: ligament costo-transvers etc.

Costo-transversală (articulație -) (lat. *Articulus tuberculi costae s. costo-transversaris*). Articulație artrodială care leagă tuberozitatea fiecărei coaste la apofiza transversă a vertebrei adiacente, fiecare din elementele osoase fiind sculptat de cîte o fațetă diartrodială (cu excepția primelor articulații la rumegătoare și eventual la suine), legătura articulară fiind realizată printr-un ligament capsular, un ligament al gîtului costal (trecînd de pe gîtul coastei pe partea cranială a apofizei transverse) și un ligament al tuberculului costal sau transvers posterior.

Costo-vertebral. Care aparține atît coastei, cît și vertebrei sau face legătura între cele două formațiuni: ligament costo-vertebral etc.

Costo-vertebrală (articulația -) (lat. *Articulus costovertebralis*). Articulația prin care fiecare coastă se leagă la coloana vertebrală distingîndu-se: o articulație a capului costal și o articulație a tuberculului costal sau costo-transversală.

Cotiledon (gr. *kotilidon*: scobit, cu cavitate). Formațiune placentară, care, la rumegătoare, acoperă carunculul uterin, realizând împreună placentomul zonal. A nu se confunda cu carunculul uterin.

Cotiloid (gr. *kotili*: cavitate profundă). Care are aspectul, forma sau caracteristicile unei cavități evidente. În anatomie, termenul se utilizează pentru definirea cavităților articulare care cuprind în ele capul articular corespondent: cavitatea cotiloidă a coxalului etc.

Cotiloidian. Care aparține cavității cotiloide sau are conțingente directe cu ea.

Coucou de Malines. Rasă de găini (v. Malines).

Coxal (lat. *coxa*: șold). 1 — Care aparține coxalului. 2 — În anatomie se definește sub acest nume osul rezultat din sudarea celor trei oase (nu perechi de oase) ale centurii pelvine (ischium, ilium și pubis). A nu se confunda cu osul bazinului, care rezultă din articularea (sau sudarea) celor două coxale.

Coxalgie. Durere spontană sau de durată, la nivelul coxalului.

Coxartrită. Inflamația articulației coxo-femorale.

Coxartroză. Boală degenerativă a articulației coxo-femorale.

Coxo-femural. Care se referă la ambele oase sau aparține ambelor.

Coxo-femurală (articulația -) (lat. *Articulus coxae*). Enartroză ce leagă capul femurului la coxal, capul femural fiind susținut de un gît și excavat de o fovee capitulară, fiind cuprins în interiorul cavității acetabulare, sculptată de o fațetă semilunară și accidentată în fundul ei de o fosetă de inserție ligamentară, conturul cavității fiind nivelat de un buret fibros. Legătura articu-

lară se realizează printr-o capsulă articulară, dublată de puternice inserții musculare și un ligament funicular (ligamentul rotund al femurului) care trece de pe capul femural, inserîndu-se în fundul cavității acetabulare. La cabaline, ligamentul rotund prezintă un fascicul accesoriu (ligamentul accesoriu sau tendonul femural direct), care iese din cavitatea acetabulară prin șanțul subpubian, pentru a se uni cu tendonul prepubian, limitînd amplitudinea mișcărilor de lateralitate.

Crambe (lat. *Crambe abyssinica*). Plantă caracterizată printr-un conținut mare în ulei și proteine. Se experimentează folosirea șroturilor de crambe (supuse unui tratament termic) pentru distrugerea mirozinei și pentru îmbunătățirea valorii nutritive.

Crampă (anglo-saxon *crammian*: a umple pînă la refuz). Con tracție musculară dureroasă și involuntară: crampa intestinală (generatoare de colici) etc.

Crampă intestinală, V. Spasm intestinal.

Craniu (lat. *cranium*: țeastă). Ansamblul tuturor oaselor care formează scheletul capului, așezate în pozițiile și raporturile lor naturale.

Craniectomie. Operația de decapitare, practică în embriotonie, pentru a facilita extracția fetusului, în caz de distocie gravă.

Craniologie. Descripția și examenul craniului.

Craniometrie. Partea craniologiei care se ocupă de determinarea raporturilor dintre neurocraniu și craniul facial, al unghiurilor, diametrelor, porțiilor și indicilor cefalici.

Craniotomie. Operația de reducere a volumului craniului în timpul embriotoniei.

Craonnaise. Rasă de porci, mult răspîndită în Franța, ce se caracterizează printr-o bună dezvoltare, trunchi lung, cap cu profil concav, urechi lungi și căzînde înainte, membre musculoase. Are aptitudini pentru producția de carne, prolificitate și precocitate bună. Se crește în rasă pură și se folosește pentru ameliorarea raselor locale.

Crap. lat. (*Cyprinus carpio*). Ciprinid, cu corpul înalt, acoperit cu solzi mari, cu aripioara dorsală lungă, iar cea anală scurtă; în jurul gurii are două perechi de mustați. Ajunge la 1 m lungime și 30 kg greutate.

Crap oglindă. Rasă de crapi (v. Galiția).

Crapod (fr. *crapaud*: broască). Inflamație cronică hipertrofică, cu caracter putrid, a zonei plantare a membranei cherațogene, produsă de factori necunoscuți (ereditari?, traumatici?, iritativi?), manifestată prin apariția unor vegetații putride, cazeoase, fetide, extensive și rebele la tratament, care tind să cuprindă toată talpa, avînd caracter recidivant, pseudotumoral.

Crapodină. Pododermatită cronică eczematoasă circumscriasă, hipertrofică, deformantă a buretelor (cutidural și periopic), de natură traumatică sau ereditară, caracterizată prin vicierea producției de corn, peretele cutiei de corn apărînd neregulat, crescut în valuri.

Crateriform. În formă de crater.

Cravată. Gute ale pielii, pe partea inferioară a gîtului, în special la oile din rasa Merinos.

Creatininurie. Conținutul urinar de creatinină; este crescut în cazul excesului de proteine din hrană, în febre și miopatii degenerative; poate dispărea în cursul inanității.

Creatininurie. Conținutul urinar în creatină, cu aceeași semnificație ca și creatininuria.

Creatorée (gr. *kreas*: carne, *rhoia*: scurgere, flux). Eliminarea unor bucăți de carne sau a unor fibre musculare nedigerate în fecale, caracteristică în insuficiența exocrină a pancreasului.

Creier mare, sin. *telencefal*. Masa encefalică cuprinzînd emisferile cerebrale cu formațiunile care le leagă una de alta.

Creieraș, sin. *creieruș*, *cerebel*. Porțiunea circumvoluționată a metencefalului.

Cremaster extern. Mușchi striat cuprins în cordonul testicular, inserat proximal pe fascia lombo-iliacă și distal pe fibroasa tecii testiculare, prin contracția lui deplasînd testiculele și trăgîndu-le spre inelul ingvinal superior. Foarte dezvoltat la rozătoare (iepure), lipsește la elefant, focă, balenă (animale mamifere la care testiculele nu migrează extraabdominal).

Cremaster intern. Mușchi neted cuprins în plica mezoului vascular al cordonului testicular, fiind așezat între cuta ce înconjoară canalul deferent și plica vasculară.

Cremațoriu (lat. *cremare*: a arde). Instalație în care se ard cadavrele, porțiuni de cadavre sau alte produse organice, transformîndu-le în cenușă. Un bun cremațoriu trebuie să nu lase să scape nici fum, nici miros.

Cremațune. Arderea și transformarea cadavrelor în cenușă, practică cu scop igienic, de distrugere totală.

Crepitație (lat. *crepitatio*: spargere, frecare). 1 — Senzație tactilă similară celei produse cînd se strivește în mînă un coagul (crepitație sangvină), cînd se deplasează lateral bule de gaz în zonele emfizematoase (crepitație gazoasă) sau se frea-

că două suprafețe aspre (crepitație osoasă la nivelul unei fracturi). 2 — Zgomote foarte slabe și scurte amintind pe cele produse de spargerea bulelor de sifon: crepitații abdominale determinate de spargerea bulelor de fermentație din viscere etc. Termen impropriu pentru ralurile crepitante.

Crescenza. Brinză italiană, cu pasta moale, sărată și fermentată.

Creșterea animalelor, v. Zoo-tehnie.

Crevasă (fr. *crévasse*; crăpătură). Soluție de continuitate cutanată, apărută la nivelul unghiurilor de flexiune mobile, cu piele fină ca o consecință a modificărilor inflamatorii, macerative etc.

Crevecoeur. Rasă franceză de găini, cu creasta în formă de corn, cu un moț de pene pe cap, cu penajul negru și un corp bine dezvoltat; este precoce, bună ouătoare și are carne foarte apreciată.

Crianestezie (gr. *krios*: frig). Anestezia obținută cu ajutorul frigului sau a substanțelor care coboară temperatura locală.

Cribrat (lat. *cribrosus*: cu multe găuri). În anatomie definește o formațiune organică multiperforată: lama cribrată (incorect: criblată) a etmoidului, prin care trec filele olfactorii etc.

Cribriform. Cu aspect ciuruit.

Cricoid (gr. *krikos*: inel *eidōs*: formă). 1 — În formă de inel. 2 — În anatomie se utilizează în locul termenului de „cartilaj cricoid”, reprezentând piesa cartilaginoasă înelară din scheletul laringelui, distingându-se două porțiuni: inelul și paftaua.

Crico-aritenoidiană (articulația -) (lat. *Articulus cricoarytaenoides*). Artrodie prin care aritenoidul se leagă de cricoid, fiecare aritenoid fiind șlefuit

de câte o fațetă diartrodială, legătura articulară realizându-se printr-un fin ligament capsular dublat de mușchii cricoaritenoidieni posteriori.

Cricoidectomie. Ablazia unei porțiuni din cartilajul cricoid (în cornaj).

Crico-tiroid ană (articulația -) (lat. *Articulus crico-thyroides*). Articulație complexă care leagă cricoidul la tiroid prin: 1 — două mici artrodii, situate la contactul cricoidului cu cornul aboral al tiroidului, fiecare avînd cite un ligament capsular fin și 2 — o sindesmoză circulară care leagă inelul cricoidului la marginea caudală a tiroidului, realizînd o membrană crico-tiroidiană (care, la cabaline, astupă incizura tiroidiană).

Cricoidotomie. Incizia parțială sau totală a cartilajului cricoid, practicată în operația de cornaj.

Criestezie. Sensibilitate deosebită la frig.

Crimson dawn, sin. *Purpurie*. Varietate de curci, din rasa Bronzată cu piept larg, ce se crește în S.U.A., caracterizată printr-un piept lung și larg, penaj de culoare bronzată purpurie-deschis, cu aripile negre.

Crin de Florența. Fir de sutură obținut prin prelucrarea și sterilizarea produsului de secreție a glandelor unor viermi de mătase.

Criollo. Porc autohton din Cuba, primitiv, rezistent, adaptat la condițiile locale. Se încrucișează în prezent cu unele rase amelioratoare din import.

Crioterapie. Utilizarea frigului (în general apa rece sau gheața), cu scop terapeutic (anticongestionant, decongestionant etc.).

Criptocefal. Monstru fără cap, oasele craniene existînd, dar fiind inaparente.

Criptococoză, sin. *toruloză*, *blastomicoză europeană*. Micoză (agent determinant din genul *Cryptococcus* sau *Torula*), caracterizată prin noduli granulomatoși în diferite organe (pulmon, peritoneu, mucoasă nazală, glandă mamară, limfoganglioni etc.), cu eventuală simptomatologie corespunzătoare localizării.

Criptogenetic (gr. *kriptos*: ascuns, *genein*: a produce), sin. *esențial*, *idiopatic*. Caracteristică a unor boli sau manifestări de a avea origine necunoscută sau nesigură: epilepsie criptogenetică etc.

Criptoftalm. Monstru fără ochi (ascunși, nedezvotați).

Criptorhid. Cu testiculele ascunse, nemigrate în pungile testiculare.

Criptorhidie. Defecțiune în migrația testiculelor, când unul (monorhidie) sau ambele (criptorhidie dublă) testicule se opresc fie în cavitatea abdominală (criptorhidie abdominală), fie pe traiectul ingvinal (criptorhidie ingvinală).

Criptotoxină. Toxină microbiiană atenuată prin fixarea pe un săpun palmitat sau ricinoleat de sodiu), pentru a fi utilizată în scop medical, introdusă în organism, eliberându-se pe încetul.

Criptoxantină. Carotenoid, sursă a vitaminei A, abundentă în porumb.

Crista galii. Proeminență lamelară, mediană, a etmoidului în cavitatea craniană.

Cristal violet. Derivat colorat hexametilat al para-rozanilidei, antiseptic, atenuant al virusului pestos porcine (servește la prepararea unui vaccin antipestos) etc.

Cristalin. Formațiune organică, biconvexă, lenticulară, situată înapoia irisului, cu rol în acomodarea ochiului. Este

suspendat în poziție printr-un ligament radiar (zonula Zinn) și acționat de mușchi ciliari. În structura lui intră țesut transparent, cu caracter lamelar, celulele cristaliniene fiind reduse și situate sub cristaloida (formațiunea de învelire) anterioară. Țesutul cristaliniian este fluid în tinerețe, consistența lui crescând cu vârsta și condiționând defectele de acomodare (presbiția).

Cristaloidă. Capsula proprie a țesutului cristaliniian.

Cristalurie (gr. *kristallos*: cristal, *ouron*: urină). Prezența cristalelor (de fosfați, carbonați etc.) în urină.

Criză (gr. *krisis*: judecată). 1 — Perioadă cu modificări importante în evoluția bolii (criză nervoasă, criză abdominală etc.). 2 — Dispariția relativ bruscă a manifestărilor patologice cu scăderea la normal a temperaturii în câteva ore sau 1—2 zile (criză termică), descărcare masivă de urină concentrată (criză urinară) etc. (v. și Atac).

Criză vasculară. Tulburare circulatorie gravă la nivelul unui vas principal, cu distribuție într-un teritoriu vast (mezenterică, celiacă), produsă de o embolie, arterită vierminoasă, spasm iritativ etc. și tradusă clinic prin dureri violente (colici, în cazul arterelor viscerale).

Cromafil. Cu afinitate pentru culori.

Cromatidă (gr. *chroma*: culoare). Unul din cele două filamente paralele unui cromozom în timpul mitozei sau meiozei.

Cromatină (gr. *chroma*: culoare). Substanță nucleară alcătuită din A.D.N. și proteine, care fixează coloranții bazici și din care sînt formați cromozomii.

Cromatografie. Metodă de separare a constituentelor dintr-un amestec pe baza absorb-

ției diferențiate și selective a fiecărui constituent de către pulverulente solide sau de hirtia cromatografică.

Cromatoliză, v. Carioliză

Cromatodisopsie (gr. *chroma*: culoare, *ops*: vedere). Imposibilitate de a distinge a culorilor.

Cromatoblast. Celulă tânără care conține pigment sau poate să-l producă.

Cromatofor (gr. *feros*: care conține). Care conține pigment: celule cromatofore (celule care conțin pigment) etc.

Cromaturie. Eliminarea de urină intens și anormal colorată.

Cromidroză (gr. *chroma*: culoare, *hidros*: sudoare). Transpirație colorată. A se diferenția de hemidroză (hematidroză), care definește transpirația cu pigment sangvin. Există cromidroze de origine bacteriană, chimică, vasomotrică, nervoasă etc.

Cromodiagnostic. Ansamblul metodelor de examinare funcțională, ce presupun urmărirea circuitului coloranților în organism: proba cu roșu de Congo, cu bromsulfaleină etc.

Cromofil. Cu afinitate pentru crom.

Cromoproteide. Substanțe proteice care au ca grupare proteică o substanță colorată, distingându-se două mari grupe de cromoproteide: porfirinice (hemoglobinele, citocromii, fermentul roșu respirator Warburg, catalazele, peroxidazele și crurolinele, toate având funcție respiratorie, cu excepția clorofililor și ficocianinelor) și neporfirinice (hemeritrine, hemo-cianine, flavinenzimele — având funcție respiratorie — și carotenoproteidele de tipul rodopsinei și iodopsinei, care nu au funcție respiratorie).

Cromozomi (gr. *chroma*: culoare și *soma*: corp). Elemente structurale nucleoproteice compacte, care se găsesc în nucleul ce-

luleiși care colorându-se închis cu coloranți bazici, se pot observa la microscop în timpul mitozei și meiozei.

Cromozomii bivalenți (lat. *bis*: de două ori și *valere*: a fi puternic). Pereche de cromozomi analogi, conjugați.

Cromozomi omologi (gr. *homologos*: care se potrivește). Cromozomii din perechea cromozomală, care sînt asemănători în structură și origine și posedă aceeași secvență de gene.

Cromozomi sexuali, sin. *gonozomi*. Cromozomi care au în mod special atribuția de a determina sexul, cum sînt de exemplu cromozomii X și Y.

Cromozom X. Cromozom asociat cu determinarea sexului, la cele mai multe animale femela avînd doi cromozomi, iar masculul unul.

Cromozom Y. Cromozom format din heterocromatină, lipsit de gene, care la cele mai multe specii de animale este asociat, dar nu determinant al sexului mascul.

Ciclofurin. Preparat antibiotic furajer, rezultat ca produs secundar la fabricarea auro-micinei, folosit în hrana tineretului animal.

Cronaxie. 1— Durată minimă de trecere a curentului electric, care permite atingerea pragului de excitație a unui mușchi, nerv etc. 2— Timpul fiziologic de excitabilitate, caracteristic fiecărui organ, țesut etc.

Cronic. Care durează mult timp. În medicină se utilizează (ca antonim al termenului „acut“) pentru definirea sau calificarea durabilității unei boli care are simptome puțin evidente și evoluție de lungă durată.

Crotalie (gr. *krotalon*: zurgălău). Marcă metalică sau din material plastic, de diferite forme și mărimi (după specie), care se aplică la urechea ani-

malelor, cu ajutorul unui clește special, în vederea individualizării.

Cross-over. Cromatidă formată ca rezultat al crossing-over-ului.

Crossing-over. Termen de origine engleză utilizat în genetică pentru definirea schimbului de factori dintre cromozomii homologi, care are loc în timpul încrucișării cromosomilor în profaza meiozei.

Crossing-over ilegitim. Crossing-over-ul care se realizează la locuri neomologe și datorită căruia apar mutații cromozomale sau „aberații cromozomale“.

Crossing-over multiplu. Mai multe schimburi de gene, respectiv de segmente ale aceleiași cromozom, care au loc în același timp.

Crossing-over somatic. Schimbul de gene care are loc în celulele somatice.

Crotină. Conglomerat sferoid de fecale (la oase, cal etc.).

Crotonil-muștar. Esență demuștar toxico-iritantă din rapiță.

Cröllwitz. Rasă germană de rațe, cu greutate corporală medie și producție mixtă (ouă și carne).

Crup (scoțian *to croak*: a orăcăi).

1 — Tulburare de ordinul stenozelor organice sau funcționale ale căilor respiratorii anterioare (laringită striduloasă, difterică, pseudomembranoasă, spasm glotic etc.), caracterizată clinic prin dispnee, cornaj, tuse răgușită și zgomotoasă etc.
2 — Manifestare inflamatorică de tip crupal (cu false membrane fibrinoase însoțite de lezarea în profunzime a organului atins).

Crupal. Cuvânt utilizat pentru definirea diverselor erupții cu false membrane pe suprafața mucoaselor (laringiană, bucală etc.).

Crupă. Regiune corporală la mamifere, cuprinsă între șale și baza cozii, având ca bază osoa-

să oasele sacrum și coxal. Este îmbrăcată într-o masă musculară dezvoltată.

Crural (lat. *crus*: membrul pelvin). Se utilizează pentru definirea diverselor formațiuni proprii membrului pelvin: arcadă crurală etc.

Crustă (lat. *crusta*: coajă, pojghiță). 1 — Înveliș extern dens sau dur: învelișul chitinos la crustacee, crusta osoasă a rădăcinii dentare etc. 2 — Peliculă tegumentară rezultată din coagularea și uscarea diferitelor produse biologice (secreții etc.).

Crustacee (lat. *crusta*: coajă). Clasă de artropode, în general acvatice (racul, crevata, crabul etc.), cu respirație branhială sau tegumentară, cu două perechi de antene, acoperite cu o crustă puternică.

Cubitus (lat. *cubitus*: cot), sin. *ulnă*. Denumirea utilizată de *Celsius* pentru unul dintre cele două oase care reprezintă baza anatomică a antebrațului, respectiv pentru acea a cărei extremitate proximală, depășind nivelul extremității radiusului, este cunoscută sub denumirea de olecran, a cărei tuberozitate, proeminând sub piele, formează baza anatomică a cotului.

Cuboid. Os scurt din rândul II tarsian, avînd un aspect paralelipedic și care concură la delimitarea conductului cuboscafo-cunean.

Cuboni (reacția —). Reacție folosită în diagnosticul hormonal al gestației la iapă, bazată pe fluorescența estrogenilor urinari, cînd sînt puși în contact cu acidul sulfuric.

Cucurbitacee (lat. *cucurbita*: dovleac; *Cucurbitaceae*). Familie de plante, de obicei anuale, cu tulpini trititoare, în formă de stoloni sau agățătoare, cu frunze mari, întregi sau palmate, cu fructul sub formă de

bacă falsă, semințele la unele specii fiind bogate în ulei: pepenele galben, pepenele verde, pepenele furajer, dovleacul, castroaveții, dovleccii etc.

Cucuta (lat. *Conium maculatum*). Plantă biennială sau anuală din familia umbeliferelor, cu miros neplăcut. Conține alcaloizi (coniina, conhidrina, coniceina etc.) și este toxică pentru animale, mai ales rădăcina și fructele.

Cui de stradă. Termen arhaic, potcovăresc sau de hipologie veche, ce definea o afecțiune podală complexă, consecutivă rănirii țesuturilor vii ale tălpii, în cadrul procesului distingându-se plaga plantară și pododermatita supurativă consecutivă.

Cuibul albinelor. Totalitatea fagurilor pe care albinele trăiesc, se dezvoltă și depozitează proviziile de hrană.

Culori compuse. Culorile animalelor domestice, la care firele de păr au două sau trei feluri de pigmenți (culori binare sau trinare), firele de diferite culori, fiind repartizate pe unele regiuni (culori zonale sau regionale), amestecate în proporții diferite (amestecate), formînd zone întinse de o culoare pe un fond de altă culoare (bălțate) sau, pe un fond comun, prezentînd dungii mai închise sau mai deschise (tigrate sau zebrate).

Culori simple. Culorile animalelor domestice, în care toate firele de păr, conțin un singur pigment: culoare neagră, albă, roibă, izabelă etc.

Culisă (termen francez arhaic, *culeis*: a aluneca). În anatomie, se utilizează pentru definirea unei renuri adînci, acoperită de cartilaj și peste care sau prin care alunecă un tendon.

Cumarină. Anhidridă toxică din sulfină (*Melilotus*).

Cumulare medicamentoasă. Efect farmacodinamic exagerat, produs prin suprapunerea dozelor noi peste resturile de medicamente încă existente în organism (cumulare materială) sau chiar fără persistența medicamentului de la administrările anterioare, datorită măririi sensibilității organismului față de medicamentul corespunzător (cumulare funcțională).

Cuneiform mare (lat. *cuneus*: cui). Os din rîndul II tarsian, la cal avînd un aspect relativ triunghiular și fiind situat sub scafoid, pe partea medială a cuboidului, articulîndu-se proximal cu scafoidul și distal cu metatarsul. La rumegetoare este sudat cu cuboidul, iar la restul animalelor domestice prezintă forme variate, păstrîndu-și poziția.

Cuneiform mic. Os din rîndul II tarsian la cal (la restul animalelor fiind definit ca un os cuneiform II), adesea reprezentat prin 2 nuclee osoși, plasat pe partea medio-plantară a tarsului.

Cuniculocardie. Aritmie cardiacă manifestată prin perceperea unui singur zgomot cardiac; sugerează prognostic grav.

Cunicultură (lat. *cuniculus*: ic-pure de casă, *cultura*: cultură). Ramură a zootehniei care se ocupă cu cunoașterea, alimentația, creșterea rațională, reproducția și ameliorarea raselor de iepuri de casă.

Curara. Substanță extrasă din planta *Stricnus toxifera*, avînd ca principiu activ curarina, cu acțiune paralizantă selectivă asupra nervilor motori, se pare, asupra plăcii motrice.

Curativ. Care are ca scop vindecarea de o boală.

Curca nord-americană, sin. *curca mexicană*. Specie de curci sălbătice, din care derivă multe rase și varietăți de curci domestice.

Curca pestră (lat. *Meleagris ocellata*). Specie de curci sălbătice, răspândită în prezent numai în Jucatan, Hondurasul englez și foarte puțin în Mexic, din care derivă multe rase și varietăți de curci domestice. Se caracterizează printr-o talie mică, absența bărbiției și colorația pestră a penajului cozii.

Curent de acțiune. Curent electric produs în timpul activității organelor, cercetat uneori în explorările fiziologice sau clinice (electrocardiografia, electroencefalografia ș.a.).

Curent de leziune, sin. *curent de demarcație*. Curent înregistrat prin galvanometrie, dacă unul dintre electroni este plasat pe o zonă nelezată, iar celălalt pe zona lezată; curentul trece în galvanometru dinspre zona nelezată spre cea lezată, iar în țesuturi, invers.

Cuscută (lat. *Cuscuta*), sin. *torșel*. Gen de plante parazite, anuale, rar perene, din familia cuscuteelor, cu tulpini filiforme, cilindrice, subțiri și lungi, fără frunze. Combaterea cuscutei se face prin decuscutarea semințelor (de lucernă, de trifoi etc.), prin tratarea plantei parazite cu substanțe chimice sau prin arderea în câmp a plantelor atacate.

Cuscutină. Alcaloid toxic din cuscută (*Cuscuta trifolii*) pentru definirea unei formațiuni conjunctivo-elastice cu rol amortizor, situată la nivelul zonei posterioare a tălpii, în interiorul cutiei de corn (sub furcută).

Cuspidă. Termen utilizat în anatomie pentru definirea formațiunilor osoase terminate

printr-un vîrf ascuțit, cu relee mai ales la apofizele transverse ale vertebrelor cervicale (unicuspidă, bicuspidă, tricuspă) sau la aspectul valvulelor de la nivelul orificiilor cardiace (valvulă bicuspidă, tricuspă).

Custana. Cal metis, obținut din încrucișarea iepelor cazahe, ameliorate cu calul de Don, cu armăsari Pur singe de galop. Are talie mare, temperament vioi și aptitudini bune pentru călărie.

Cutanat (lat. *cutis*: piele). Care se referă la piele, are contingențe, derivă sau aparține pielii.

Cutanat al gîtului (lat. *N. cutaneus colli*). Ramură motorie lungă, fină, detașată din facial, în zona parotidiană, sub gaura mastodiană, de unde coboară în igheabul jugular, distribuindu-se pielosului cervical.

Cutanat caudal al antebrăului (lat. *N. cutaneus antebrachii caudalis*). Ramură cutanată a nervului ulnar, detașată la nivelul olecranului și distribuită pielii de pe fața caudală a antebrăului.

Cutanat caudal al femurului (lat. *N. cutaneus femoris caudalis*). Nerv detașat din porțiunea caudală a plexului lombo-sacrat, ieșind din cavitatea pelvină împreună cu n. gluteu caudal, trece printre extremitatea proximală a bicepsului femural și cea a demitendinosului, pentru a ajunge subcutanat, la nivelul tuberozității ischiadice.

Cutanat cranial al antebrăului (lat. *N. cutaneus antebrachii cranialis*). Ramură cutanată detașată din axilar și distribuită pielii de pe fața anterioară a antebrăului.

Cutanat lateral al antebrăului (lat. *cutaneus antebrachii late-*

valis). Ramură cutanată detașată din radial și distribuită feței laterale a brațului și antebrățului.

Cutanat lateral al brațului. v. Cutanat lateral al antebrățului.

Cutanat lateral al femurului (lat. *N. cutaneus femoris lateralis*). Ramură ventrală a perechii a III-a de nervi lombari, care străbate psoașii, trece între peritoneu și fascia lombo-iliacă, apoi ajunge pe partea medială a tensorului fasciei lata, înervind psoasul și pielea din regiunea rotuliană.

Cutanat medial al antebrățului (lat. *N. cutaneus antebrachii medialis*). Ramură cutanată detașată din musculo-cutanat, după anastomoza lui cu medianul. distribuită feței mediale a antebrățului și zonei anterioare a genunchiului.

Cutanat sural dorsal (lat. *N. cutaneus surae dorsalis*). Ramură detașată din n. fibular, care traversează bicepsul femural și devine subcutanată, distribuindu-se feței laterale a gambei.

Cutanat sural plantar (lat. *N. cutaneus surae plantaris*). Ramură detașată din tibial în regiunea coapsei, de unde coboară pe fața laterală a gastrocnemienului lateral, distribuindu-se feței laterale a tarsului și metatarsului.

Cutia copitei. Invelitoarea cornoasă a extremității acropodiale la ecvine, cuprinzând peretele, furcuța și talpa. Peretele apare ca o lamă recurbată brusc la nivelul călcîielor, formînd bulbi călcîielor și barele. Marginea proximală (coronară) este excavată de un șanț fin perioplic și de un șanț mai larg cutidural, în timp ce fața profundă prezintă o mulțime de lame cornoase, formînd cherafilul. Marginea

plantară a peretelui se sudează cu talpa la nivelul liniei albe.

Cutia craniană. Spațiul delimitat de oasele neurocraniului și în care se găsește plasat encefalul. Tavanul cutiei este reprezentat de zona calvariei, peretele caudal corespunde găurii occipitale, cel anterior prezintă fosele olfactive despărțite una de alta prin apofiza *crista galli*, iar podeaua prezintă dinainte înapoi: șanțul chiasmatic, conductele optice, șaua turcească limitată lateral de șanțurile maxilare (eventual limitate, la rîndul lor, fiecare de șanțul cavernos și troclear), care spre înapoi se termină la nivelul găurilor sfîșiate, limitînd lateral apofiza bazilară. Pe pereții laterali se observă amprențele circumvoluțiunilor, creasta cerebrocerebeloasă care marchează limita dintre compartimentul cerebral și cel cerebelos, iar înapoia crestei respective, hiatusul auditiv intern.

Cutia de corn, v. Cutia copitei.

Cutis. Termen generic pentru definirea pielii în totalitatea ei.

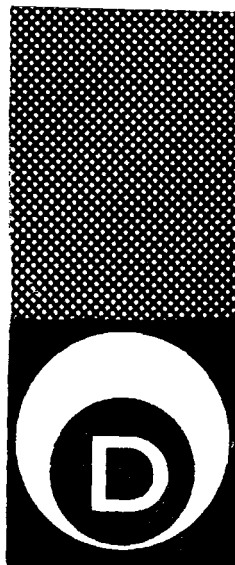
Cuticulă. Diminutiv de la cutis. Invelitoare subțire a unei formațiuni: cuticula dentară etc.

Cutidură. Termen folosit uneori pentru definirea cutiei cornoase a copitei sau onglonului.

Cutidural. Care aparține cutidurei sau are conținute strînse cu ea: burelet cutidural (matricea cutiei de corn a copitei sau onglonului) etc.

Cuzinet plantar (fr. *coussinet*: pernuță). Se utilizează în anatomie.

Cuznețc. Cal siberian de pădure, corpolent și puternic, rezultat din încrucișarea calului bitiug cu cai rusești mai grei și cu trăpașul Orlov.

D (vitamina-), sin. *vitamina antirahitică, calciferol* etc. Vitamină cu rol deosebit în fixarea calciului, în creștere etc., cuprinzând mai mulți factori: vitamina D_2 sau ergocalciferolul, vitamina D_3 sau coilecalciferolul etc.

D_1 (vitamina-). Se definește sub acest termen o vitamină din grupul D, formată dintr-un amestec în proporții echimoleculare de vitamină D_2 și lumisterol.

D_2 (vitamina-), sin. *ergocalciferol*. Izomer cu ergosterolul, din care derivă prin iradiere. Este insolubilă în apă, solubilă în solvenții organici ai grăsimilor.

D_3 (vitamina-), sin. *coilecalciferol*. Se deosebește de vitamina D_2 prin lipsa grupării metil la C_{24} din catena laterală. În mucoasa intestinală există o enzimă capabilă să dehidrogezze coilesterolul la 7-dehidrocolesterol

(provitamina D_3), care prin iradiere trece în vitamină D_3 .

D_4 (vitamina-). Vitamină din grupul D, deosebită de vitamina D_2 prin lipsa legăturii duble la catena laterală.

D.C.A., v. A.D.C.

D.D.T., sin. *Pentachlorin, diclordifeniltriclorețan*. Insecticid de contact sintetic clorurat, datorându-și probabil acțiunea activității antienzimatice, antivitaminice sau altor mecanisme, comercializat uneori și sub denumiri ca Detexan, Detox ș.a.

D.F.D.T., sin. *disfluordifeniltriclorețan*. Insecticid din aceeași grupă cu D.D.T.

D.I. Termen abreviativ indicând doza infectantă de virus capabilă să provoace declanșarea bolii și apariția semnelor clinice.

D.I. 50. Doza infectantă capabilă să declanșeze boala la 50% din animalele inoculate.

D.L. Termen prescurtat pentru indicarea dozei mortale (letale).

D.L. 50. Doză letală pentru 50% din subiectele testate.

D.L. 50/30. Doza letală pentru 50% din subiectele testate, în 30 zile.

D.L. 100. Doza letală 100%.

D.M.L. 1 — Doza minimă letală. 2 — Doza minimă de toxică microbiană care provoacă moartea.

D.M.M. Doza minimă mortală sau numărul minim de germeni care, inoculați, provoacă moartea.

D.M.P., v. B.A.L.

D.M.R. Doza minimă reacțională sau numărul minim de germeni care, inoculați, provoacă leziuni specifice.

D.M.T. Doza maximă tolerabilă.

Dacrioadenită (gr. *dacrion*: lacrimă, *adenon*: glandă). Inflamația glandei lacrimale.

Dacrioadenită acută. Inflamația glandei lacrimale, puțin fi esențială (traumatică etc.) și secundară (infecțioasă), manifestată prin epiforă, tumefacție zonală, congestie conjunctivală, glanda proeminând adesea sub piele.

Dacrioadenom. Hiperplazia glandei lacrimale.

Dacriocistită (gr. *dacrion*: lacrimă, *cistis*: sac, vezică). Inflamația sacului lacrimal, relativ frecventă la câine.

Dacriocistită acută. Inflamația acută a sacului lacrimal, produsă de traumatisme, obstrucției lacrimale etc. și manifestată prin epiforă relativă, distensiunea sacului lacrimal și inflamație la nivelul unghiului nazal al ochiului. La apăsare pe zona deformată, prin punctele lacrimale se scurge adesea o cantitate redusă de puroi.

Dacriocistită cronică. Afecțiune de complicație, reprezentând o inflamație de durată a

sacului lacrimal (consecutivă unei inflamații acute) și manifestată prin stază lacrimală, distensiunea sacului, durere relativă, complicații de conjunctivită cronică, fistulă lacrimală etc.

Dacriocistită flegmonoasă. Complicație a unei dacriocistite acute, manifestată prin edem al conjunctivei din unghiul nazal al ochiului și difuziune de puroi evidențiat la presiunea pe sac.

Dacriocistoblenoree. Scurgere mucoasă prin sacul lacrimal.

Dacriocistoptoză. Relaxarea exagerată a sacului lacrimal.

Dacriohemoragie. Hemoragie pe căile lacrimale.

Dacriolit (gr. *dacrion*: lacrimă, *lithos*: piatră). Calcul lacrimal.

Dacriolitiază. Prezența de calculi în sacul lacrimal.

Dacriom. Termen arhaic utilizat pentru definirea scurgerii de lacrimi din sacul conjunctival, datorită obliterării punctelor lacrimale, dând impresia unei scurgeri abundente de lacrimi, fără a fi însă vorba de o hipersecreție lacrimală.

Dacrinom. Ulcer progresiv al căilor lacrimale.

Dacrioptoză. Supurația căilor lacrimale.

Dacriops. Chist al glandei lacrimale.

Dacrioree. Scurgere abundentă de lacrimi. Lăcrimare exagerată.

Dactil (gr. *dactilos*: deget). Care se referă la degete, la porțiunea digitală a membrilor, la caracterul imprimat de aspectul degetelor.

Dactylon, sin. *sindactilie*. Sudarea mai multor degete între ele.

Daghestan. Rasă de oi de munte, cu lână semifină, formată în U.R.S.S. prin încrucișarea oilor locale din Daghestan cu berbeci din rasa Württemberg.

Se folosește ca amelioratoare pentru oile cu lină groasă.

Dahoman. Linie importantă de cai din rasa Arabă, caracterizată prin temperament, expresivitate și vioiciune.

Danara. Rasă de taurine (v. Gherro).

Dandie-dinmont-terrier. Ciine originar din Scoția, bun vânător, cu ochii mari, expresivi, capul puternic cu craniul bombat, urechile lungi (7-10 cm) căzînde pe obraji, părul cu fire moi amestecate cu fire aspre, roba variază de la negru la gri-argintiu, urechile rămînd roșcate, brune sau negre, iar părul de pe abdomen fiind deschis la culoare, ca de altfel și cel de pe piept și picioare, coada fiind în schimb mai închisă decît roba, scurtă și acoperită pe partea dorsală de peri duri. Talie: 20-28 cm.

Danga. Insemn (literă, cifră etc.) care se imprimă prin diverse mijloace (fier înroșit în foc, tunderea părului etc.), pe diferite regiuni corporale, la animalele domestice, în scopul identificării lor.

Dans arterial. Mișcare perceptibilă prin inspecție și sincronă cu pulsul, a arterelor superficiale; se observă uneori și la animalele sănătoase, fiind mai evidentă în hipertrofia cardiacă, în cazul insuficienței aortice, hipotensiunii arteriale moderate ș.a.

Dansul albinelor. Mijloc de semnalizare folosit de albine, prin care se comunică albinelor din stup găsirea unei noi surse de hrană.

Dansul de Saint-Guy. Ansamblul de mișcări imprimate corpului de miocloniile produse de poliomielita ventrală (obișnuit jigodioasă) a cinelui.

Darley Arabian. Armăsar celebru, care a participat la formarea rasei de cai Pur sînge englez. Printre urmașii săi se

numără și armăsarul Eclipse.

Dartos. Strat conjunctiv dens, elastico-muscular, care intră în componența pungilor testiculare, fiind separat de tunica vaginală prin fascia Cowper și aderînd prin fața superficială la scrot, de care nu poate fi izolat decît artificial.

Davaineidoză. Gestodoză aviară determinată de paraziți din familia *Davaineidae*, cu simptomatologie mai evidentă la pui: slăbire, abatere, anemie, uneori sindrom digestiv.

Dawson. Soi nou de lucernă, creat în Nebraska (S.U.A.), caracterizat prin rezistență mare la atacul afidelor, rezistență medie la pătarea frunzelor, rezistență la temperaturi scăzute, capacitate de regenerare bună.

Debaclu (fr. *débâcle*: ruperea gheței pe un fluviu). Schimbarea bruscă. Potop. În medicina veterinară se utilizează pentru a indica restabilirea tranzitului intestinal printr-o defecare masivă (adesea diareică), după o perioadă de constipație.

Debil. Lipsit de forță. Sub limita normală. Slăbit.

Debilant. Care provoacă debilitarea organismului.

Debilizare, sin. *debilitate*. Stare de mare slăbiciune, de scădere a forțelor organice etc.

Debilizat. 1 — Care suferă sau suportă efectul factorilor debilitanți. 2 — Care este afectat de debilitate.

Debrida (a-)1. — Secționarea chirurgicală a unei bride. 2 — Secționarea bridelor care jenează funcțiunea unui organ cavitat. 3 — Secționarea aderențelor bridiforme într-o hernie, dintr-o plagă etc., pentru eliberarea formațiunilor sau eliminarea zonelor mortificate etc.

Debridare. Acțiunea chirurgicală de secționare a bridelor.

Debut (al bolii). Începutul bolii. Fază caracterizată prin apariția primelor semne de boală.

Decalota (a-). A îndepărta o calotă. Se utilizează în special pentru definirea operației chirurgicale de îndepărtare a calotei craniene.

Decapode. Ordin de crustacee, caracterizate prin prezența a cinci perechi de apendice adaptate pentru mers: racul, crabul, homarul, langusta etc.

Decela (a-). A descoperi ceea ce este ascuns, a scoate în evidență. Se utilizează cu referire la remarcarea simptomelor care nu apar în mod evident, care au un caracter șters, ascuns etc.

Deciduă. Zonă din mucoasa uterină care se elimină o dată cu placenta, fiind formată din celule epiteliale și conjunctive, mari, poligonale (celule deciduale).

Deciduum (de la *decidua*: caducă, terminațiunea „om“ indicând existența unui proces tumoral). Tumoare dezvoltată la nivelul caducei, după un avort sau după parturiție.

Declina (a-). Inițial a avut sensul definirii acțiunii de suprimare a unui individ din zece, la întimplare. Ulterior, sensul s-a extins, indicând o calamitate care duce la moartea unui număr considerabil de indivizi dintr-o comunitate. Se utilizează în medicină pentru definirea caracterului unor afecțiuni care provoacă moartea unui număr mare, exagerat, de indivizi (sau animale).

Declin. Descendență, coborîre, diminuare. În patologie se utilizează pentru definirea evoluției unei afecțiuni, a perioadei de diminuare a intensității bolii, de scădere a evidenței simptomelor sau diminuării numărului de bolnavi în cursul unei epizootii etc.

Decliv. Care coboară în pantă: porțiunea declivă a flancului etc.; punctul cel mai decliv: punctul cel mai de jos, cel spre care se scurg secrețiile etc.

Declive. Unul din lobii cerebelului.

Declivitate. Starea sau caracteristica pe care o prezintă porțiunea care se găsește în pantă.

Decoct (lat. *decoquo*: a fierbe tare), sin. *decoctie*. Soluție extractivă apoasă, obținută uzual din droguri, prin fierbere obișnuită sau menținerea amestecului pe baie de apă, după macerare prealabilă.

Decola (a-) (fr. *décoller*: a detașa ceea ce aderă la altul). A dezlipi. Acțiunea chirurgicală prin care se dezlipesc două straturi organice aderente, pentru evidențierea unei formațiuni de profunzime.

Decolare. Acțiunea chirurgicală de punere în evidență a unei formațiuni oarecare, prin dezlipirea straturilor de țesut.

Decolare retiniană, sin. *dezlipirea retinei*. Afecțiune primitivă (traumatică) sau secundară, caracterizată prin detașarea retinei de coroidă.

Decompensa (a-). A scoate de sub efectul compensației. Termenul se utilizează cu deosebire în definirea acțiunii de dezechilibrare homeostatică sau de tulburare a unei funcțiuni organice importante.

Decompensare. Fază a unei stări patologice, în cursul căreia funcțiunea unui organ nu se mai desfășoară normal, nici nu mai este suplinită de un alt organ care are funcție analogă.

Decompensat. Care suportă sau suferă decompensarea; care nu mai este compensat, echilibrat: soc decompensat etc.

Decongela (a-). A dezgheța. Termen utilizat în special în tehnica valorificării cârnii sau

produselor de abator supuse congelării.

Decontractie. Relaxarea unui mușchi după starea de contracție.

Decorna (a-). Acțiune întreprinsă pentru ablația (amputarea) coarnelor la animalele cornute.

Decornare. Ablația coarnelor la taurine (eventual și la ovine), prin operație directă (amputare) sau prin intervenții indirecte (bandaje cu substanțe caustice etc.) a mugurelui cornual etc.).

Decortica (a-) (lat. *decortatio*: fără coajă, decojire). 1 — A decoji, a îndepărta coaja. În medicina experimentală indică acțiunea de ablație a scoarței cerebrale. 2 — În sens lărgit, termenul se folosește în chirurgie, pentru a indica acțiunea chirurgicală de îndepărtare a învelișului (fie chiar și numai conjunctiv) al unui organ: decorticare renală (izolarea rinichiului de țesutul conjunctiv înconjurător) etc.

Decorticare. Operația de ablație a scoarței cerebrale (decorticare cerebrală) sau a învelișului unui organ.

Decubit. Atitudine pe care o ia animalul culcat, sprijinindu-se pe sol cu o latură a corpului (decubit lateral), cu zona toraco-ventrală (decubit sterno-abdominal) etc.

Decusație (lat. *decussatio*: încrușișare). Întretăiere, încrușișare. Se utilizează în special pentru definirea traiectului, poziției și raporturilor unui grup de fibre (în general nervoase), raportat la alt grup sau fascicul (v. și *Infra*).

Decusație optică. Zona de încrușișare parțială a fibrelor optice, la nivelul chiasmei optice.

Decusație piramidală. Încrușișarea fibrelor nervoase (cuprinse în piramidele bulbare),

la nivelul gîtului bulbului cerebral.

Decuscutare. Operație de separare a semințelor de cuscută de semințele de lucernă, de tritoi etc.

Deiței (lat. *Pulsatilla*). Plante toxice din familia ranunculaceelor, cu rizomi puternici și frunze păroase, penat sau palmat compuse.

Deductie. Concluzie trasă dintr-un raționament. Acceptarea unei concluzii pe bază de raționament, fără a fi probată experimental. Deducția este o metodă principală utilizată în precizarea diagnosticului, prognosticului etc.

Defeca (a-). Acțiunea fiziologică de eliminare a fecalelor (*per anus*).

Defecare. Eliminarea fecalelor pe calea naturală.

Defecație. Metodă de separare a sedimentelor sau unor componente (protidice etc.) dintr-un lichid, utilizând diverse artificii.

Defect. Tară, viciu, abatere de la normal.

Defectuos. Care nu respectă regula normală, care prezintă un viciu (morfolologic sau funcțional), care prezintă defecte.

Defensiv. Cu rol de apărare.

Deferent (lat. *deferens*: care duce afară). Conducător spre exterior. Se utilizează pentru definirea unor canale sau canalicule organice (v. *Infra*).

Deferent (canal-). Canalul de conducere a spermatozoizilor de la nivelul epididimului pînă la canalul ejaculator, putînd fi sistematizat în: porțiune testiculară (așezată înapoia și pe partea medială a epididimului), porțiune funiculară (cuprinsă în cordonul testicular), porțiune abdominală (cuprinsă în cavitatea abdominală) și porțiune pelvină.

Deferențială (lat. *A. deferentialis*). Arteră fină, cu origine variată, distribuind sânge porțiunii ingvinale și abdominale a canalului deferent. La cal adesea se detașă din a. spermatică internă sau din a. ombilicală, în timp ce la porc își are originea din a. ombilicală, iar la rumegătoare și carnivore originea din a. ombilicală, fiind mai frecventă decât din a. spermatică.

Defervescență. Coborîrea temperaturii corporale la normal, după o perioadă de hipertermie.

Defibrinare. Îndepărtarea fibrinei (din sângele recoltat pentru analize).

Definit. Explicite. Determinat. Cu dimensiuni cunoscute sau cu caracteristici clare. Căruia i se poate da o definiție. Care poate fi indicat într-o manieră precisă. Se utilizează pentru indicarea unor factori etiologici.

Deflexiune. Stare opusă flexiunii, de anulare a flexiunii: deflexiunea gîtului fetusului în distocie etc.

Deforden. Aparat pentru determinarea rezistenței și extensibilității lînii.

Deformare. Schimbarea formei normale. Alterarea formei. Se utilizează în clinică, anatomie, anatomie patologică etc., pentru indicarea modificărilor de formă a unui organ, regiuni etc.

Degenera (a-). A pierde calitățile naturale. Se utilizează în special cu referire la calitățile țesuturilor, organelor sau în zootehnie (cu referire la rase).

Degenerare. Proces de regresivitate sau de dispariție a unor organe și funcțiuni ale animalelor, care are loc fie în cursul dezvoltării individuale, fie în urma acțiunii condițiilor nefavorabile de mediu sau ca urmare a inactivității unui organ.

Degenerat. Care suferă de degenerare. Care și-a pierdut calitățile naturale, normale.

Degenerat, v. Care se referă, indică sau aparține procesului de degenerare: proces degenerativ etc.

Degenerare prin consangvinizare, v. Depresiune consangvină.

Degenerescența grasă a ficatului. Realizată prin degenerare propriu-zisă (toxicoze, infecții, carențe) sau prin supraîncărcarea celulelor hepatice cu grăsime (practicarea îndopării la păsări), se manifestă prin semne generale și mai ales nervoase, mortalitate la pui etc. (v. și Hepatoza dietetică a porcului).

Degenerescența hepatică a porcelor, v. Hepatoza dietetică a porcului.

Degenerescență. Alterarea unui țesut, cu atenuarea sau suprimarea funcției sale, distingîndu-se diverse forme de degenerescență: grasă, granulată, amiloidă, cazeoasă etc.

Degenerescență celulară. Modificare în care celula, pusă în circumstanțe neobișnuite, își pierde proprietățile esențiale, distingîndu-se diverse forme: degenerescență amiloidă, calcară, coloidă, fibroidă, grasă, hialină, pigmentară, vacuolară, vitroasă etc.

Degenerescență valeriană. Degenerescența segmentului periferic al unui nerv sectionat, datorită separării neuritului de centrul său trofic.

Degerminare. Operația de separare a embrionului din cereale prin care se elimină cantități mari de grăsimi, obținîndu-se creșterea duratei de păstrare a făinurilor, a nutrețurilor combinate etc.

Deglabrație. Căderea părului pe o anumită suprafață, făcînd impresia că acesta ar fi tuns.

Degluti (a-) (lat. *deglutire*: a înghiți). Acțiunea de trecere a

alimentelor din cavitatea bucală în faringe, apoi în esofag.

Degresiv (lat. *degradio*: a cobori). Care diminuează. Termenul se utilizează cu referire la un proces fiziologic sau morbid care diminuează în intensitate, importanță etc.

Dehidroandrosteron. Hormon androgen, prezent în urină, fiind izomerul beta al androsteronului, activitatea lui este egală cu jumătate din activitatea androsteronului.

Dehidrogenaze, sin. *transhidrogenaze*. Enzime care catalizează reacțiile de oxidoreducere reversibile, prin transfer de hidrogen, distingându-se transhidrogenaze aerobe (care transferă hidrogenul substratului pe oxigenul molecular).

Dehiscență (lat. *dehiscere*: a întredeschide). Fenomen prin care un organ sau o formațiune închisă se deschide spontan, în mod natural.

Dehiscență foliculară. Spargerea (deschiderea) spontană a ovocelului ajuns la maturitate și eliminarea ovulei în trompele uterine.

Dejecție (lat. *dejecere*: a arunca afară). 1 — Acțiunea de evacuare. 2 — Complex de materiale evacuate (din organism, din adăpostul de animale etc.).

Dekalb 666. Hibrid de porumb, creat în Italia, foarte productiv, cultivat mai ales pentru masă verde sau pentru însilozat.

Delfinină. Alcaloid toxic din nemțisorul de câmp (*Delphinium consolida*).

Delfinoidă. Alcaloid toxic din nemțisorul de câmp (*Delphinium consolida*).

Dellorman. Varietate locală de cal autohton bulgăresc, de tip tarpano-mongol, cu talie mică și rezistent la intemperii.

Dellr. Dereglare psihică, manifestată prin surexcitare, miș-

cări anormale, dezordonate, pierderea instinctului de autoconservare etc.; prin lărgirea sferei, se utilizează și pentru definierea exagerării altor funcțiuni. **Delir cardiac**. Activitate contractilă exagerată și aritmică a cordului, observată în cursul aritmiei extrasistolice, flutterului etc.

Delitescență (lat. *delitescere*: a se ascunde). Proces de dezagregare a unui țesut, formațiuni etc., prin absorbție de apă.

Delomorf. Care denivelează: pilă delomorfă (denivelarea corionului, care provoacă și denivelarea epiteliului în mod vizibil) etc.

Deltoid (mușchi). Mușchi din regiunea scapulară laterală, inserat proximal pe tuberozitatea spinei scapulare, pe fascia scapulară și pe unghiul sau marginea toracală a spetei, iar distal pe creasta deltoidiană a humerusului, cu rol în flexiunea brațului și în abducție. **Dem** (gr. *demos*, popor). Termen care definește în genetică cea mai mică formă de populație.

Demicirculare (canale), sin. *canale semicirculare*. Canale săpate în interiorul părții pietroase a temporalului, în care se găsesc canalele demicirculare membranoase, orientate pe cele trei direcții ale spațiului, în zonele ampulare incluzând formațiunile senzoriale statice.

Demimembrans (mușchi). Mușchi din regiunea posterioară a coapsei, inserat proximal pe formațiunile sacro-ischiatică și distal pe tuberculul condilului medial al femurului, fața profundă concurând la delimitarea spațiului sciatic. Intervine în propulsie, extensia coapsei etc.

Demineralizare. Pierderea sărurilor minerale prin eliminarea lor excesivă din organism (în senescență sau ca o consecință a unei boli grave).

Demitendinos (mușchi -). Mușchi propulsor și cabrator din regiunea caudo-laterală a coapsei, inserat proximal pe formațiunile sacrate (spină, ligament etc.) și distal pe creasta tibială, o lanieră concurând la formarea coardei jaretului.

Demodecia canină. Parazitoză externă produsă de *Demodex canis* și manifestată prin depilații mici, circulare, situate în jurul ochilor, botului, pe frunte, pe coaste (faza I, durată 1—2 luni), edem cutanat în zonele afectate, blefarită, papule (faza a II-a, cu durată 2—4 luni), apoi papule generalizate, cruste întinse, debilitare, depresiune, cașexie, animalul exalând un miros rînced (faza a III-a, care adesea se sfîrșește cu exitus, prin intoxicație uremică).

Demodecia ovină. Parazitoză externă, rară, produsă de *D. canis*, eventual de *D. ovis* și manifestată prin epidermită cazeoasă localizată etc.

Demodecia pisicilor. Parazitoză externă produsă de *D. cati* și manifestată prin iritație locală, depilații perioculare și auriculare etc.

Demodecie. Parazitoză cutanată, produsă de demodexi, caracterizată prin depilație, erupție scuamoasă, pustuloasă etc.

Demodex. Parazit din familia demodecide, ordinul acarieni, caracterizat prin talie foarte mică, corp vermiform, lipsit de spini, 4 perechi de picioare mici, fiecare picior format din trei articole: *D. canis*, *D. cati*, *D. phylloides*, *D. bovis*, *D. caprae*, *D. equi* etc.

Denaturare. 1 — Modificarea proprietăților naturale prin diverse artificii sau substanțe. **2** -- Operația de modificare intenționată a unor produse alimentare sau de abator, cu scopul de a le face incomedibile. Se practică, de asemenea, în ca-

zuri de boli grave infectocontagioase (denaturarea cadavrelor), întotdeauna sub supravegherea medicului veterinar.

Dendrită (gr. *dendris*: arbore). Prelungire arborească a neuronului, în citoplasmă (neuroplastmă) cuprinzînd atît neurofibrile, precum și corp tigroid. **Denervat.** Căruia i s-au îndepărtat formațiunile nervoase sau la nivelul căruia s-a întrerupt, pe cale mecanică sau chimică, continuitatea și conductibilitatea nervoasă.

Dentar. Care se referă la dinți, aparține dintelui (canal dentar) sau are contingentă directă cu dinții (spațiu interdentar).

Denticulat. Dințat. Cu aspect de dinți. Cu proeminențe care imită aspectul dinților.

Dentiform (lat. *dentis*: dinte, *formis*: formă). În formă de dinte.

Dentină, sin. *ivoriu*. Componentă a dintelui, de culoare albă-gălbuie, cuprinzînd 25% substanțe organice (colagen) și 75% substanțe minerale, fibrele colagene fiind orientate în plan paralel cu suprafața de contact (zdrobire) a dintelui și susținute printr-o substanță cimentată. Perpendiculare pe respectivele fibrele se găsesc orientate canaliculele dentare fine, în care sînt plasate fibrele Tomes (prelungiri ale odontoblastelor), înconjurare de teacă Neumann. În zona periferică a dintelui, dentina prezintă o zonă lacunară, cu spațiile Czermack.

Dentiție. 1 — Denumire generică pentru definirea aspectului, numărului, caracteristicilor etc. dinților unui animal. **2** — În mod impropriu se mai utilizează pentru definirea procesului de generare a dinților (în locul termenului propriu de odontogeneză) etc.

Denuda (a-). A descoperi. A dezveli. A îndepărta învelișul. Termenul se utilizează în chirurgie (traumatologie) pentru definirea acțiunii de dezvelire a unei formațiuni profunde: denudarea unui vas (îndepărtarea țesuturilor care maschează vasul) etc.

Denuțrie. 1 — Starea unui țesut sau organism viu, la care procesul de dezasimilație este mai accentuat decât cel de asimilație. 2 — Stare la care se ajunge printr-o subnutriție prelungită sau printr-o tulburare metabolică.

Deontologic (gr. *to deon*: datorie, *logos*: tratat, vorbire). Care se referă la îndatoriri sau, în general, la principiile de deontologie.

Deontologie. Ansamblu de principii privind îndatoririle și drepturile unui profesionist. Deontologia veterinară: totalitatea principiilor de etică profesională, a obligațiilor și drepturilor profesionale, indiferent dacă ele sînt sau nu prinse într-un regulament scris, indiferent dacă ele sînt supuse sau nu sacțiunii administrative. Principiile de deontologie profesională sînt mult mai cuprinzătoare decât regulamentele, incluzînd și reguli de confraternitate și colegialitate, nerespectarea lor atrăgînd nu numai sancționarea legală, ci și oprobiul public sau al confrăților.

De parazită (a-). A distruge parazitii.

De parazitare. Intervenție sau acțiune practică cu scopul distrugerii parazitilor, putînd fi sporadică sau periodică, profilactică sau curativă, generală sau specială, individuală etc. Se poate aplica în adăposturi, pe animale, în parcuri, padocuri, pe pășuni etc.

Depigmentare. Dispariția pigmentului dintr-un organ, în mod normal pigmentat.

Depila (a-). A îndepărta părul, prin smulgere sau distrugere a tijeii, sub nivelul suprafeței pielii.

Depilant. Care forțează sau produce căderea perilor.

Depilare (lat. *depilare*, de la *de*: prepoziție privativă și *pilum*: păr). Acțiunea de smulgere a firelor de păr sau care face să cadă părul.

Depista (a-) (fr. *dépister*, rezultat din particula privativă *de*, atașată la cuvîntul *piste*: pistă, urmă). A găsi urma. Se utilizează cu referire la acțiunea de descoperire a unei boli, a cauzelor unei boli, a cazurilor de boală etc.

Deplasarea cheagului, v. Dislocația cheagului.

Depluma (a-) (fr. *de*, negatoriu, *plume*: pană). A smulge penele.

Depozit de armăsari. Instituție hipică de stat, unde, în anumite luni ale anului, sînt adăpostiți și întreținuți în condiții speciale armăsarii de reproducție, folosiți pentru ameliorarea raselor de cai autohtone.

Depozit ciclitic, sin. *hipopion*. Depozit floconos în camera anterioară a ochiului, rezultat din concentrarea leucocitelor prinse într-o rețea de fibrină, după clarificarea corpului apos, în urma unei iridociclite.

Depozit descemitic, sin. *depozit desmitic, pseudohipopion*. Precipitat aderent la fața posterioară a corneei avînd în general un aspect triunghiular, orientat cu vîrfurile spre pupilă și cu baza spre limbul sclero-cornean, nedeplasîndu-se la mișcările bulbului ocular.

Deprecia (a-). A-și pierde valoarea. Termenul se utilizează pentru calificarea unor produse

de origine animală (piei, preparate de carne etc.).

Depresiune (lat. *depressio*: adin-citură, infundare). Coborîre sub nivel. Termenul se folosește cu referire la scăderea capaci-tății reactive (depresiune ner-voasă), pentru definirea sco-biturilor de pe suprafața oase-lor etc.

Depresiune consangvină, sin. *degenerare prin consangviniza-re*. Scăderea vitalității în urma împerecherii dintre indivizi în-rudiți.

Depresiuni liniare ale copitei, sin. *depresiuni longitudinale*. De-nivelări longitudinale ale pe-retelui cutiei de corn, în direcția tubilor cornoși, apărute în urma călcăturilor la coroaună, distrugerii buretelor etc.

Depresor cardiac. Ramură ner-voasă distinctă la iepure și une-ori la om, avînd două rădăcini, una în vag și alta în laringicul cranial, de unde coboară (ra-reori izolat, în general inte-grat în vag pînă în regiunea aperturii toracale craniale), a-bordînd zona ligamentului pul-monar.

Deratizare (fr. *dératiser*, de la *de*, privativ, *rat*: șoarece). Dis-trugerea sistematică a șoarecilor și șobolanilor în depozite, an-trepozite, abatoare etc.

Derbi. Probă hipică, ce are loc anual pe hipodrom, cu tineretul cabalin de trei ani.

Dereș. Culoare compusă, trina-ră, rezultată dintr-un amestec de peri albi, roșii și negri, atît pe corp cît și în coamă și coadă.

Deriva (a-) (lat. *derivare*: a întoarce). Acțiunea întreprinsă cu scop de derivație.

Derivat. Procedeu sau sub-stanță folosită cu scopul de a produce derivația.

Derivația durerii. Producerea unui fenomen dureros într-o anumită zonă, pentru a abate atenția bolnavului de la zona

inițial dureroasă sau de la zona de intervenție chirurgicală. La animalele mari, și în special la cal, se obține prin aplicarea ia-vașalei la ureche, la buza supe-rioară etc.

Derivația inflamației. Produ-cerea voită a unei inflamații într-o zonă convenabilă, pentru atenuarea procesului inflamator declanșat într-o zonă periculoa-să, atenuare apărută ca o consecință a devierii congestiei.

Derivație. 1 — Abatere de pe un curs, pe alt curs dorit al unei tulburări organice. 2 — Modificarea tulburărilor organi-ce prin producerea unei reacții similare într-o zonă selectată.

Derm. Stratul conjunctiv care susține și nutrește epidermul, în compoziția lui distingîndu-se trei zone fundamentale: stratul reticular sau corpul papilar (țesut conjunctiv foarte vascu-larizat, care prin denivelările lui formează papilele dermice), dermul propriu-zis (constituit din fascicule conjunctive în rețea) și hipodermul (la rîndul lui prezentînd trei straturi: adi-pos, fascia superficială și țesutul conjunctiv subcutanat).

Dermatita coronară toxică a bo-vinelor. Inflamație a zonei coro-nare la taurinele alimentate cu reziduuri industriale (borhot) și manifestată printr-o congestie exsudativă, în cazuri grave cu tendință flegmonoasă.

Dermatita de vară a calului. Miază cutanată produsă de migrarea prin piele a larvelor de *Gastrophilus innermis*, la nivelul obrazilor, comisurii bu-cale și manifestată printr-o erupție papuloasă.

Dermatita eritematoasă a ongloa-nelor, sin. *dermatita eritematoa-să a coroanei*. Inflamație con-gestivă a pielii din zona coroa-ră, produsă de diverse iritații, manifestată prin horipilație zo-nală, sensibilitate excesivă etc.

Dermatita limfoidă, sin. *limfadenia cutanată*, *dermita limfadenică*, *sifiloidul pisicii*. Boală a pisicilor, cu etiopatogenie insuficient cunoscută (lingerea în caz de prurit, infecție de inoculare), manifestată prin zone deglabrate, dezepitelizate, pruriginoase, cu infiltrate granulocitare și mai ales limfocitare, localizate mai frecvent la membrele posterioare. Uneori ia aspect de granulom eozinofilic.

Dermatita nodulară. Boală infecțioasă întâlnită la taurinele de 2—5 ani, produsă de microbacterii acidorezistente similare bacilului tuberculozei și manifestată prin erupție nodulară cutanată.

Dermatita papuloasă enzootică a oilor. Afecțiune cutanată cu caracter enzootic, produsă de *Spherophorus necrophorus* și manifestată printr-o erupție papuloasă, localizată la nivelul buzelor și feței.

Dermatita papuloasă virală a calului. Viroză benignă contagioasă, mai frecventă la caii Pur sînge, caracterizată prin erupție papuloasă pe ambele laturi ale trunchiului, cu vindecare spontană.

Dermatita pustuloasă a bouului. Boală infecțioasă produsă de *Corynebacterium* (bac. Preis-Nocard) și manifestată prin erupție cutanată, cel mai adesea cu caracter furunculoid sau sub forma unor microabcese cutanate diseminate.

Dermatita pustuloasă a calului, sin. *variola ecvină canadiană*, *impetigo contagios*, *dermatita ulceroasă a calului*. Inflamație cutanată produsă de *Corynebacterium ovis* și manifestată prin apariția unor butoni pustuloși în zonele supuse traumatizării prin harnașament, urmată de delimitarea unor mici ulcere rotunde.

Dermatita pustuloasă contagioasă a oilor și caprelor, sin. *papilomatoză infecțioasă*, *ectimă contagioasă*, *dermită pustuloasă contagioasă*, *stomatită pustuloasă contagioasă* etc. Boală produsă de un virus specific, manifestându-se prin erupții labiale, cu cruste brune, adesea complicate cu infecții secundare, boala evoluind afebril sau cu febră redusă. A nu se confunda cu papilomatoza adevărată, care determină apariția unor negi, evoluează afebril, nu produce crustizare sau aceasta are caracter epiteloid, papiloamele cedînd în urma administrării intradermice de extract apos.

Dermatita vegetantă cronică a ongoanelor, sin. *chelodermatita cronică vegetantă a tălpii*, *crapod bovin*. Afecțiune întâlnită la bovinele în stabulație, bine hrănite, dar ținute în condiții neigienice și caracterizată printr-o inflamație a membranei cheratogene plantare, desprinderea cornului și apariția unor granulații vegetante la nivelul tălpii, călcîielor, spațiului interungual sau în zona corono-parietală.

Dermatita vegetantă interunguală. Afecțiune inflamatorie a spațiului interungual la membrele posterioare, la taurine, produsă de agenți iritanți și manifestată prin semne de inflamație cronică și hiperemie persistentă a țesutului tegumentar interungual, care se îngroașă, proemînînd sub forma unor vegetații vizibile în partea anterioară a spațiului interungual.

Dermatită. Termen care definește, în general, orice inflamație a pielii.

Dermatofit. Ciupercă parazitară microscopică, agent al dermatomicozei.

Dermatofitoză, v. *Dermatomicoză*.

Dermatologie. Specialitate medicală care se ocupă cu studiul și terapia bolilor de piele.

Dermatomicoză, sin. *dermatofitoză*. Afecțiune cutanată datorită acțiunii parazitare a unei ciuperci.

Dermatoneurie. Termen arhaic definind paralizia cutanată.

Dermatopatie. Termen general definind orice boală a pielii, indiferent de natura și aspectul ei.

Dermatoza recidivantă de vară a calului. Varietate de eczemă pruriginoasă, cu manifestări și recidive intense în perioada de vară. Probabil de natură ereditară.

Dermatoza parazitată a cailor, sin. *dermatovagiază parazitată a cabalinelor*, v. Filarioza.

Dermatoza toxialimentară, v. Boala de borhot.

Dermită, sin. *dermatită*. Boală inflamatorie a pielii.

Dermografism (gr. *derma*: piele și *grafein*: a scrie), sin. *dermatografism*. Producerea aproape instantanee a unor deformări cutanate liniare, de tipul unor edeme angioneurotice, sub acțiune mecanică de intensitate redusă, ca urmare a unei hiper-simpaticotonii sau stări alergice.

Dermoid (gr. *derma*: piele, *aidos*: asemănător). Care seamănă cu pielea: chist dermoid (chist de formație embrionară) etc.

Dermo-papilar, v. Derm.

Derrick-Burnet (boala -), v. Q (febră-).

Descuamație (lat. *squama*: solz). Exfoliația straturilor superficiale ale epidermului sub forma unor solzișori fini.

Desensibilizare. Metodă de reducere a reacției unui organism față de un agent care ar putea provoca un șoc anafilactic sau o stare alergică.

Desensibilizare nespecifică. 1 — Desensibilizare obținută prin

mijloace care nu se adresează direct (specific) agentului sensibilizant. 2 — Desensibilizare practică fără cunoașterea agentului sensibilizant, substanța sensibilizantă fiind inclusă într-un complex cu spectru larg de acțiune.

Desensibilizare specifică. Desensibilizarea practică față de un agent sensibilizant cunoscut, prin mijloace care se adresează direct (specific) agentului respectiv.

Desman (lat. *Desmana moschata*), sin. *șobolan moscat*. Specie de mamifere din ordinul insectivorelor, cu capul conic, botul în formă de trompă, coadă lungă, membrele posterioare cu membrana înotoătoare între degete. Trăiește în vizuini pe malurile Volgăi, Donului și Niprului. Blana mătăsoasă, de culoare brun-închisă pe spate și argintie pe abdomen, este considerată una dintre blănurile valoroase.

Desmembra (a-). 1 — A despărți membrele de corp. 2 — Acțiunea de ablație a membrilor. Termenul se utilizează în anatomie, anatomia patologică, în abator etc.

Desmetocel, v. Cheratocel.

Desmodinie. 1 — Durere ligamentară. 2 — Durere localizată la nivelul ligamentelor unei articulații.

Desmoenzime. Endoenzime legate de protoplasma celulară prin legături chimice, nepuțin fi extrase nici direct, nici prin simpla distrugere mecanică a celulei, ci numai după autoliza substanței celulare.

Desmopatie. Termen generic pentru definirea oricărei afecțiuni ligamentare, indiferent de aspect, caracteristice sau cauzele care au produs-o.

Desmorexie. Întinderea ligamentelor articulare, urmată sau

însoțită de apariția unei mobilități articulare anormale.

Desmoxie sacro-iliacă. 1 — Laxitate anormală a ligamentelor sacroiliace. 2 — Luxația uni - sau bilaterală sacroiliacă, consecutivă ruperii sau infiltrației persistente a ligamentelor, înțilnită la vacă după fătare și manifestată prin imposibilitate de ridicare din decubit și tulburări locomotorii.

Desmotomie. Secționarea chirurgicală a unui ligament.

Desmotomie rotuliană. Operația chirurgicală practică în agățarea rotulei și constă din secționarea subcutană a ligamentului tibiopatelar medial (la cal și eventual la bou).

Desprinderea peretelui de corn. Complicație traumatică provocată de potcovitul defectuos al calului și caracterizată prin suprimarea sudurii dintre talpă și peretele de corn pe o proțiuine oarecare.

Determinism. Teorie biologică în care se analizează cauzele care determină modificările organice, evolutive, filogenetice, morfogenetice etc., cu definirea exactă a condițiilor în care un fenomen se manifestă.

Detoxicație, sin. *detoxicare*. 1 — Dezintoxicație (v.) 2 — Detoxificație (v.).

Detoxificație, sin. *detoxificare*. Reducerea sau anularea puterii toxice a unui substrat (toxina, furaje, microbi etc.).

Detritus (lat. *detritus*; zdrobit). Rest provenit din zdrobirea unui corp. Termenul se folosește în patologie pentru a defini resturile alimentare fixate între dinți, aglomerate în lumenul digestiv etc.

Detroncație. Manevră obstetrică în embriotomie, constă din secționarea fetusului și extracția lui în bucăți.

Detumescență. Diminuarea volumului unui organ, tumori,

a unei zone inflamate, organ erectil etc. Antonim: intumescență.

Deutsche Bergschaf, sin. *oie de munte germană*. Rasă de oi, ce se crește în zonele de munte din R. F. a Germaniei, foarte rezistentă, prolifică, cu roba de obicei albă, cu aptitudini pentru lână groasă și carne.

Deutsche Gelbvieh. Rasă de taurine germană, cu aptitudini pentru producția de lapte (4000 l lapte pe an cu 4% grăsime) și de carne, rezistentă, puțin pretențioasă la condițiile de hrană, folosește bine pășunile, are roba de culoare galbenă uniformă.

Deutsche Rotbunter, sin. *Bălțată alb cu roșu*. Rasă de taurine, cu talia la grebăn de 130 cm, greutatea corporală de 650 kg, cu musculatură dezvoltată, având aptitudini pentru lapte și carne.

Deutsche Rotvieh, sin. *Roșie germană*. Rasă de taurine germană, pentru muncă și lapte, de culoare roșie uniformă, cu greutatea corporală medie de 550 kg. Bună pentru muncă, puțin pretențioasă la condițiile de furajare și întreținere, are o producție bună de lapte, cu procent ridicat de grăsime.

Deutsche Schwarzbunter, sin. *Bălțată alb cu negru germană*. Rasă de taurine germană, pentru lapte și carne, cu talia la grebăn de 135 cm, greutatea corporală de 650 kg. Reprezintă una din cele mai bune rase de lapte din lume, cu procent mare de grăsime.

Deutsche veredelte Landschaft. Rasă de oi (v. Württemberg).

Developer. Furaj combinat complet, care se administrează în hrana animalelor într-o perioadă mai avansată de creștere: la puicute în creștere, la curci în vîrstă de 16-20 săptămîni, la porci de la 30 kg pînă la 50-55 kg.

Devon cu lână lungă. Rasă de oi engleză, de carne și lână. Se caracterizează prin format corporal de dimensiuni mijlocii, lipsa coarnelor, robustețe, osatură puternică, rezistență mare și precocitate apreciabilă. Produce lână de calitate superioară și carne în cantitate mare, fără exces de grăsime. Are o mare putere de adaptare.

Dextrocardie. Deplasarea patologică a cordului spre partea dreaptă a poziției sale normale, provocată de tumori, pleurezii adezive etc. Există și o dextrocardie congenitală (anomalie).

Dezarticula (a -). Acțiunea de distrugere a legăturii articulare și separarea oaselor care participau la formarea articulației. Poate fi accidentală sau chirurgicală.

Dezarticulare. 1 — Procedeu chirurgical de amputare a unui membru, la nivelul unei articulații. — 2 — Accident de rupere totală a ligamentelor unei articulații și ablația segmentului distal.

Dezinfectant. Substanță care poate realiza dezinfectia.

Dezinfecție. Uciderea microbilor prin utilizarea antisepticelor.

Dezinsectizare, sin. dezinsecție. Acțiunea însăși de distrugere a insectelor parazite de pe animale (exoparaziți) sau din adăposturi.

Dezintoxicație. Suspendarea efectului diferitelor toxine, deci a intoxicației (v. și Detoxicație și Detoxificație).

Dezlipirea retinei, v. Decolarea retiniană.

Dezodorizant. Substanță care, prin proprietățile sale antiseptice sau balsamice, anihilează mirosul sau emanațiile urite mirositoare.

Dezojură (fr. *dessolure*: smulgerea tălpii la un cal). Barba-

rism utilizat pentru definirea avulsiei parțiale ori totale a tălpii sau a cutiei de corn a copitei.

Dezosificație (lat. *de*, supresiv, *os*: os, *facere*: a face), sin. *deosificație, demineralizare.* Indepărtarea sau lipsa sărurilor minerale din oase.

Dezoxicorticosteron. Corticosteroid (v. A.D.C.).

Dezoxipentoze. Sub acest termen se definesc pentozele în care un oxigen hidroxilic este înlocuit cu un hidrogen: dezoxiriboza etc.

Dezoxiribonucleaze. Enzime de depolimerizare a acizilor dezoxiribonucleici, acționând la nivelul legăturilor diesterice, fără scindarea acidului fosforic liber.

Dezoxiribonucleici (acizi -), sin. ADRN, ADN. Componentă prostetică a nucleoproteinelor, conținând în moleculă C, H, O, N și P, fiind cunoscuți altădată și sub denumirea de acizi timonucleici (au fost extrași pentru prima dată din timus). Întră în structura nucleului celular (cromozomilor,) distingându-se un tip AT (în care predomină adenina și timina) și un tip GC (în care predomină guanina și citozina). La animale este prezent numai tipul AT, tipul GG fiind mai frecvent în constituția celulară ai microorganismelor. Li se atribuie rol genetic.

Dezvoltare. Fenomenul de formare și creștere a embrionului, fetusului, unei tumori, organ etc.

Diabet (gr. *diabainein*: a trece prin — subînțeles rinichi —).

1 — Sindrom complex, caracterizat obișnuit prin poliurie constantă și polidipsie corespunzătoare, distingându-se: *diabet zaharat* (cu hiperglicemie și glicozurie permanente), *insipid* (fără glicozurie, produs prin

modificări diencefalo-hipofizare, cu scăderea hormonului anti-diuretic), *alimentar* (exces de glucide în rație), *pancreatic* sau *insular* (prin insuficiența insulelor pancreatice, respectiv a insulinei), *aloxanic* (aloxanul distruge insulele Langerhans), *renal* (prin hiperpermeabilizarea glomerulilor pentru glucoză, fără hiperglicemie), *florizinic* (florizina scade reabsorbția glucozei la nivelul tubilor renali), *nervos* (lezarea centrilor bulbari de reglare a metabolismului glucidic ș.a.), *hepatic* (prin mărirea glicogenolizei sau scăderea glicogenogenezei), *calcic* (cu hipercalciurie), *slab* (cu slăbirea treptată a animalului), *gras* (cu tendință la îngrășare) etc. 2 — Când nu se specifică, sub denumirea de diabet se înțelege obișnuit diabetul zaharat pancreatic (insular).

Diabetic. Care se referă la diabet (sindrom diabetic) sau care suferă de diabet (individ diabetic).

Diabrotic. Termen prin care se califică substanțele cu efect intermedier între escarotice și caustice.

Diacneză (gr. *dia*, prepoziție de diferențiere, *kinesis*: mișcare). Termen prin care se definește fenomenul de distanțare a celor două coroane cromatice, în anafaza kariocinezei.

Diacriză (gr. *dia*, prepoziție diferențială, *crisis*: criză). 1— Termen care indică perioada critică în evoluția unei boli grave, perioadă prin care boala respectivă se diferențiază de o altă boală similară. 2— Perioada de evacuare, de eliminare a dejecțiilor etc., în cursul unei boli.

Diadexie. Termen uzitat pentru definirea schimbării sau trecerii unei boli într-alta, diferită ca natură și sediu. A nu se confunda cu metastaza (modificare de sediu), nici cu agra-

varea sau complicarea (unei bronșite cu o bronhopneumonie, a unei pleurite congestive cu una exsudativă etc., din forme evolutive), diadexia presupunând suprapunerea prin continuitate clinică a unei noi boli pe una inițială: gripa porcilor se poate complica cu o pasteureloză etc.

Diafiză. Porțiune osoasă corespunzătoare corpului unui os lung, cuprinsă între cartilajele de conjugare (la animalele în creștere) și dezvoltată printr-un nucleu de osificație primar sau diafizar. A nu se confunda deci diafiza cu corpul osului, ea nefiind altceva decât porțiunea de os dezvoltată pe baza nucleului primar de osificație, la care se suprapun nucleii secundari de osificație, numiți încă și nucleii epifizari (care la rândul lor nu trebuie confundați cu extremitățile osului, fiecare extremitate putîndu-se dezvolta printr-un nucleu sau prin mai mulți nucleii de osificație secundară).

Diaforază. Flavinenzimă (transelectronază) care produce transfer de electroni și la care receptorul fiziologic este încă necunoscut, îndeplinind un rol deosebit în metabolism.

Diafragmatic, care se referă la diafragmă.

Diafragmatic (nervul), v. Frenic.

Diaforeză (gr. *diaphoresis*: a trece în afară). Transpirație.

Diafragmă. Mușchi lat care desparte cavitatea toracică de cavitatea abdominală, avînd rol principal în respirație și prezentînd o porțiune centrală aponevrotică (centrul frenic) și o porțiune musculară periferică, fibrele musculare grupîndu-se în partea dorsală în așa-numiții „stlpi diafragmatici”. Pe întinderea ei, diafragma este perforată de trei

Diagnostic. 1—Precizarea stării clinice a unui animal examinat. 2—Identificarea unei boli la animalul supus examenului clinic. Termenul se uzitează deci în circumstanțe bine definite, cu referire la un anumit individ (cel examinat) și are un scop precis: identificarea bolii. Se distinge un diagnostic clinic, experimental, de laborator, ipotetic, negativ, pasiv, pozitiv, nosologic etc.

Diagnostic de laborator. Diagnosticul precizat pe baza examenelor de laborator, pe sesizarea diferențelor, a abaterilor de la normal, a folosirii diverselor reacții, instrumente, aparate de analiză chimică etc., în opoziție cu „diagnosticul clinic” precizat exclusiv prin interpretarea semnelor clinice, depistabile direct cu ajutorul simțurilor.

Diagnostic diferențial. Diagnostic conturat prin compararea caracteristicilor bolii cu caracteristicile altor boli și analiza diferențelor sesizate.

Diagnostic experimental. Categorie de diagnostic (de laborator, în special), precizat pe baza verificării experimentale a condițiilor de declanșare a bolii (sub supraveghere și în cadru bine delimitat de izolare etc.).

Diagnostic ipotetic. Concluzie de identificare a unei boli bazată pe o ipoteză.

Diagnostic negativ. 1—Infirmarea prezenței unei presupuse boli. 2—Pretins diagnostic, stabilit printr-o examinare ne-

corespunzătoare, date incomplete sau false și interpretare eronată.

Diagnostic nosologic. Identificarea unei afecțiuni cu scopul de a o putea încadra în nosologia specială.

Diagnostic pasiv. Falsă precizare a bolii (neprecizare) fără efectuarea unui examen suficient al stării clinice a bolnavului, bazîndu-se fie pe o obsesie preferențială, fie pe superficialitatea interpretării (prin similitudinea doar a unora dintre semne cu manifestări ale altor animale bolnave).

Diagnostic posibil. Concluzie incertă în precizarea și identificarea unei boli.

Diagnostic pozitiv. 1—Confirmare a unei presupuse boli (în medicina legală, anatomie etc.). 2—Diagnostic corect din punct de vedere metodologic.

Diagnostic probabil. Diagnostic precizat prin metodologie corectă, dar bazat pe date incomplete.

Diagnostic sigur, sing. *diagnostic cert.* Identificarea — fără nici un dubiu — a afecțiunii de care suferă bolnavul examinat.

Diagnostică (a-). 1— A preciza boala de care suferă bolnavul. 2— Acțiunea complexă de precizare a bolii de care suferă pacientul, presupunînd pe de o parte o acțiune complexă de analiză multilaterală a bolnavului (anamneză, examen clinic, de laborator etc.) și pe de altă parte cunoașterea profundă, teoretică și practică, a teoriei medicale, bolilor, morfopatologiei etc.

Diagnoză. 1—Determinarea identității unui fenomen. 2—Determinarea vârstei la animale, prin examen dentar etc. 3—Acțiunea de identificare a unui parazit, microb etc. 4—Identificarea unei boli. Termenul se utilizează în sens general,

fără a se referi la un anumit parazit, microb, agent patogen, boală etc.

Dializă peritoneală. Spălarea peritoneului cu ser fiziologic, în vederea îndepărtării unei părți din corpul azotați, reținuți în cazul blocului renal (nefrite).

D.aminofosfatide, sin. *sfiningo-mieline*. Lipide complexe (fosfatide) conținând în moleculă un rest de acid gras, un rest de colină și sfingozină, prezente în cilindraxul neuronilor, fiind un constituent al tecii de mielină.

Diapedeză (gr. *dia*: prin, *pedan*: a sări, a se arunca). Migrarea globulelor albe în afara capilarelor, cu scop defensiv, fenomenul fiind precedat de o disjunctie a curentului sangvin, care permite o marginație leucocitară, leucocitele stagnând în contact cu peretele vasului, înainte de a-l traversa.

Diaree (gr. *dia*: prin și *rheo*: a curge, a trece). 1—Defecarea frecventă, cu fecale moi; după frecvența evacuărilor, diareea poate fi *ușoară*, *intensă* și *profuză*, iar după aspectul fecalelor, seroasă, mucoasă, hemoragică etc. 2—Denumire simptomatică pentru boli în care diareea este o manifestare dominantă.

Diaree hemoragică. Diaree cu fecale care conțin o cantitate oarecare de sînge nealterat (a nu se confunda cu melena).

Diareea albă bacilară a puilor de găină, sin. *puluroză*. Salmoneloză a puilor (agent *S.pulvorum*), obișnuit cu evoluție rapidă și gravă, manifestată prin reducerea procentului de ecloziune, semne generale și digestive, alături de mortalitate ridicată în primele 10 zile de viață etc.; găinile adulte purtătoare de germeni pot fi

descoperite obișnuit numai prin examen serologic.

Diareea cenușie. Boală infecto-contagioasă la animalele de blană (vizon în special), de origine necunoscută, manifestată prin diaree, colorarea în cenușiu a fecalelor, debilitare progresivă etc.

Diareea virotică a taurinelor. Viroză din complexul bolilor mucoaselor, manifestată prin febră, leucopenie, catar nazal, fecale coafate, apoi diaree profuză etc.

Diartroză (gr. *dia*: prin, *athrosis*: legătură, articulație). Gen de articulație, care permite mișcări ample, între suprafețele articulare existînd o zonă de discontinuitate limitată de capsula articulară, cavități în care se găsește sinovie (lichid articular).

Diastază, v. Enzimă.

Diastazemie. Conținutul în diastază din sînge, urmărit pentru diagnosticul afecțiunilor pancreasului exocrin.

Diastazurie. Diastaza din urină.

Diastematocaulie. Monstruozi-tate caracterizată prin fisurarea longitudinală a trunchiului.

Diastematognatie. Anomalie caracterizată prin fisurarea longitudinală a mandibulei.

Diastematolitrie (gr. *diastema*: discontinuitate, *elitron*: teacă). Anomalie congenitală caracterizată prin fisurarea longitudinală a vaginei.

Diaster. Figură cromozomială de aranjament, vizibilă în timpul diviziunii celulare, în anafază, rezultată prin migrarea (diacineza) grupelor cromozomiale spre cei doi poli ai fusului de diviziune.

Diastolă (gr. *diastolē*: dilatație). Timpul de repaus din cadrul revoluției cardiace, în care mușchiul cardiac se decontractă, cavitatea delimitată de mio-

card umplându-se cu sânge, distingându-se o diastolă atrială și una ventriculară; când nu se specifică se subînțelege ultima.

Diastrofie. Termen arhaic, general, indicînd o deplasare a unui os, mușchi, organ etc.

Diatermie. Terapeutică bazată pe utilizarea curenților alternativi de înaltă frecvență, avînd efect hiperemiant, leucopenic, de creștere a indicelui hemoglobinic, micșorînd debitul respirator etc. Recomandată în terapia entorselor, artritelor, sinuzitelor, prostatitelor, infecțiilor localizate, ca antalgic etc., este în schimb contraindicată în hemoragii, colecții purulente etc.

Diatermocoagulare. 1 — Coagularea zonală a albuminei tisulare (celulare), folosind curenți electrici de mare frecvență. 2 — Operația însăși care se soldează cu fenomenul de mai sus.

Diateză. Termen utilizat pentru indicarea predispoziției speciale pe care o acuză unii indivizi, contractînd cu mare ușurință o boală oarecare sau de a prezenta o tulburare bine definită.

D.ateză exsudativă. Complex de leziuni cardiace (hemo-pericard etc.) peritoneale (ascită etc.), respiratorii (hidrotorax), însoțite de abundență de exsudat, frecventă la animalele (în special la pui) carentate în vitamina E sau seleniu.

Diateză hemoragică, sin. diateză hemoragipară. Predispoziție la leziuni hemoragice, consecutive unei fragilități a capilarelor sau a unei coagulopatii.

Dicilin, v. Penicilină.

Diclorodifeniltricloretan, v. D.D.T.

Dicrocelioză. Helmintoză hepatică la bou, oaie, porc etc., mai frecventă la taurine, pro-

pusă de *Dicrocelium lanceolatum* și manifestată clinic prin semne discrete hepato-digestive, mai evidente la tineretul în vîrstă de la 6 luni la 2 ani.

Dicrocelium. Vierme (trematod) cu corpul lanceolat, îngustat către o extremitate, cu dimensiuni de 4—12/1,5—2 mm, cu ventuza abdominală mai mare decît cea bucală, cecuri simple, testicule așezate înaintea ovarului, gazda intermediară fiind reprezentată de gasteropodul *Helicella candidula*, *Zebrina detritica* etc. Parazitează canalele biliare etc.

Dicrot (puls-). Puls care dă impresia unei duble impulsioniări de sânge în vase, la fiecare contracție cardiacă.

Dictiocauloză, sin. bronșita vierminoasă a oilor și caprelor, bronșita vierminoasă a vițelilor. Parazitoză produsă de *Dyctiocaulus filaria* sau de *Synthetocaulus rufiscens* (la oaie și capră) precum și de *Dyctiocaulus viviparus* (la taurinele tinere), care se localizează în căile respiratorii, provocînd tulburări respiratorii (bronșite, pneumonii), mai ales la taurinele tinere. La ovine și caprine poate prezenta forme grave, mai ales în infestațiile cu *Synthetocaulus*.

Dicumarol, sin. antivitamină K. Factor cu rol hemoragipar, prezent în trifoiul fermentat, putîndu-se prepara însă și sintetic.

Didimită. Termen arhaic pentru definirea inflamației testiculare.

Dieldrin. Preparat insecticid din grupa derivaților clorurați ai naftalinei.

Diencefal. Porțiune din encefal care stabilește legătura între trunchiul cerebral și emisferele cerebrale, la rîndul ei putînd fi sistematizată în zona talamică (păturile optice), epitalamică (epifiza cu frîiele ei),

hipotalamică (tubercutul cenușiu și hipofiza cu tija ei) și metatolamică (corpul ingenuchiați).

Dlepholz. Rasă locală de găște germane, rustică, cu greutate corporală de 6–8 kg, cu producție bună de ouă (70–80 bucăți anual); clocește de mai multe ori pe an, scoțind 2–4 serii de boboci.

Diereză. Învingerea coeziunii țesuturilor de către un corp tăios, distingându-se o diereză chirurgicală (incizii, secționări, excizii etc.) și o diereză traumatică (plăgi prin tăiere).

Dietă (lat. *virstă* reglată, viață reglată), sin. *regim alimentar*.

1—În sens general, regim de viață regulată. 2—În sens restrins, utilizarea metodică și rațională a alimentelor în funcție de un anumit scop, distingându-se dietă alimentară, hidrică, lactată, vegetală etc., în funcție de procedeu sau alimentul principal. 3—Termenul se utilizează și în sensul indicării unei privațiuni alimentare, a evitării unor alimente care se impun eliminate din alimentație etc.

Diferență de selecție. Valoare fenotipică medie a indivizilor selecționați, exprimată ca deviație, de la valoarea fenotipică medie a tuturor indivizilor din generația parentală.

Difilobotrioza carnivorelor. Cestodoză produsă de paraziți din fam. *Diphyllbothridae* (v. *Teniza carnivorelor*).

Diffluent. Termenul indică trecere unui țesut solid într-o stare fluidă.

Difluordifeniltricloretan, v. D.F.D.T.

Difteria vacilor. Boală contagioasă produsă de *Spherophorus necrophorus* și manifestată printr-o stomatită necrotică foarte gravă.

Difterie (gr. *difteria*: membrană). Boală caracterizată prin

apariția de false membrane pe o mucoasă.

Difterle alimentare. Formă a hipovitaminozei A de la păsări, caracterizată prin erupție pseudodifterică pe mucoasa primelor segmente ale aparatului digestiv și respirator.

Difteroid. Cu aspect difteric, membranos (pseudomembranos).

Difterovariolă. Viroză a galinaceelor, caracterizată morfopatologic prin erupție cutanată nodulară și formarea de pseudomembrane pe mucoasa căilor digestive și respiratorii anterioare.

Digastric (nervul-), v. Biventric.

Digeneză. Termen utilizat pentru definirea caracteristicii unora dintre viețuitoare, care au două moduri de reproducție (sexuată și asexuată).

Digenie. Înmulțire care se realizează prin contribuția celor două sexe.

Digera(a-). 1—A mistui. 2—A permite digestiei să se desfășoare în condiții fiziologice normale. 3—A transforma alimentele în produse absorbabile prin mucoasa intestinală.

Digest. Care poate fi digerat.

Digestibil. Ușor de digerat.

Digestie. Funcție prin care alimentele luate din mediul exterior și introduse pe căile digestive sînt modificate la nivelul cavității bucale, stomacului și intestinului și transformate în substanțe absorbabile la nivelul intestinului.

Digestie bucală. Acea parte a digestiei care se realizează la nivelul cavității bucale, distingându-se: o digestie bucală mecanică (fărîmițarea alimentelor, insalivarea) și o digestie chimică (prin intermediul fermenților bucali).

Digestie chimică. Totalitatea fenomenelor chimice de descom-

punere a alimentelor sub influența fermenților gastrici, intestinali, pancreatici etc.

Digestie gastrică. Acea parte a digestiei care se realizează la nivelul stomacului.

Digestie intestinală. Acea parte a digestiei care se realizează la nivelul intestinului.

Digestiv. Care se referă la digestie sau este apt pentru a efectua digestia: aparat digestiv, suc digestiv etc.

Digitale (lat. *Aa. digitales*). Artere ce distribuie sânge zonei acropodiale. În general se disting două artere digitale pentru fiecare deget (medială și laterală). La cabaline apar ca terminale ale arterei metacarpice volare superficiale (membrul anterior) sau ale arterei metatarsice dorso-laterale (la membrul posterior). La rumegătoare există o digitală comună volară a degetului III, plasată pe partea volară a spațiului interdigital, și câte o arteră suplimentară pe fiecare parte, cu origine în a. metacarpică volară profundă a degetului II (cea medială) sau în a. metacarpică volară a degetului IV (cea laterală) etc.

Digitali ai mîinii (nervi-). Continuare a nervilor volari în regiunea acropodială. La cabaline se disting pe fiecare parte câte 3 nervi (anterior, mijlociu și posterior), la restul animalelor numărul lor variază în funcție de numărul degetelor.

Digitali al piciorului (nervi-). Continuare a nervilor plantari în regiunea acropodială, la cabaline distingîndu-se câte 3 nervi pe fiecare parte, în timp ce la restul animalelor, numărul lor variază în funcție de numărul degetelor.

Digitiform. Cu formă de deget.

Digitigrad (lat. *digitus*: deget, *gradi*: a merge). Se utili-

zează pentru definirea acestor animale care se deplasează călcînd pe degete.

Dilacera (a-) (lat. *dilacerare*: a deșira). A rupe cu violență țesuturile, acționînd pe bază de tracțiune.

Dilacerație. 1—Metodă de separare a unor formațiuni prin deșirarea țesutului conjunctiv, în urma acțiunii de tracțiune. 2—Invingerea coeziunii țesuturilor pe bază de tracțiune.

Digitonină. Saponină toxică din digitală (*Digitalis*).

Digitoxină. Toxicglucozid din digitală (*Digitalis*).

Dihibridare. Metoda de încrucișare între doi indivizi care se deosebesc între ei prin două caractere.

Dihidrostreptomycină, v. Streptomycină.

Dilatația acută a stomacului, sin. indigestia stomacală. Mai frecventă la cal, este produsă de factori igienici și dietetici, sau apare secundar în urma obstrucției intestinale, manifestîndu-se prin colici ș.a.; la viței, denumită „indigestie lăptoasă”, recunoaște cauze alimentare sau boli premergătoare de natură diferită și se manifestă prin semne generale, balonament, eventual vomitare de lapte încheat ș.a.; la purcei se datorește lăcomiei, consumului de lapte alterat sau al altor alimente necorespunzătoare; la porcii adulți, este de ordin alimentar, manifestîndu-se prin semne generale, colici, vomități etc., la taurinele adulte, dilatația cheagului se produce obișnuit în tulburări topografice (v. Dislocația și torsiunea cheagului).

Dilatația cardiacă. Creșterea în volum a cordului, o dată cu subțierea miocardului și — obișnuit — cu scăderea puterii de contracție, fiind unul din semnele sau cauzele insuficienței cardiace; în faze incipiente,

dacă este moderată și eventual segmentară, poate constitui o modalitate de adaptare.

Dilatația cronică a stomacului. Mărirea permanentă a volumului gastric, alături de reducerea tonusului; mai frecventă la cal, porc și ciine, se poate datora obstacolelor de tranzit spre intestin, parezei musculaturii gastrice, supraîncărcărilor ș.a., manifestându-se prin semne generale, colici și simptome gastrice, fizice sau funcționale.

Dilatația esofagului. Creșterea diametrului esofagului, fie sub forma *ectaziei* difuze (megaesofagul, ectazia secundară spasmului sau ulcerelor cardiace etc.), fie localizat, sub formă de *diverticul* (jabou); se manifestă prin disfagie esofagiană și obstrucții esofagiene repetate, deformări cervicale, umbră radiologică corespunzătoare etc.

Dilatația intestinului. Mărirea diametrului intestinal, cu reducerea tonusului musculaturii, consecutiv paraliziei vagale, obstacolelor în tranzit (spasme, stenoze etc.), indigestiilor, aerofagiei etc.; se manifestă mai frecvent prin colici, coprostază, date de palpație, eventual simptome radiologice.

Dilatația și torsiunea cecului și ale anselor proximale ale colonului, sin. *torsiunea complexului ceco-colic*. Enteropatie topografică a taurinelor, manifestată prin colici, sindrom de obstrucție intestinală, distensiune abdominală etc.

Dilatator. Instrument medical utilizat pentru dilatarea unui conduct natural sau patologic, putând fi confecționat după diverse principii (valvular, conic etc.) și în diverse moduri (simplu, articulat, flexibil etc).

Dimed, sin. *Uroflux, Salyrgan, Novurit, Mercusal, natriu metoxidroximercuripropilftalami-*

nic. Diuretic mercurial prezentat sub formă de pulbere albă sau fiolaj în care este combinat cu teofilina.

Dimercaprol, v.B.A.L.

Dimorfism. Proprietatea de a se prezenta sub două forme: dimorfism sexual etc.

Dinamogenie. Modul de dezvoltare și creștere a activității unui organism, organ, celule etc.

Dințat. Cu dințături. De exemplu, mușchiul dințat: un mușchi toracal, ale cărei inserții la nivelul coastelor se realizează prin fascicule grupate; dând un aspect de dințături repetate la nivelul fiecărei coaste sau vertebre cervicale.

Diectophimoză renală. Boală parazitară provocată de *Dyoctophyume renale*, la carnivorele ichtiofage, și manifestată prin distrugerea parenchimului renal.

Dioptrie (gr. *dioptron*: a privi prin). Unitate pentru măsurarea puterii de refracție a unei lentile, reprezentând puterea refringentă a unei lentile care are o distanță focală de 100 cm.

Dioptru. Suprafața curbă care desparte două medii inegal refringente.

Dioptru ocular. Complexul de suprafețe curbe reprezentate de cele două fețe ale corneei, de cele două fețe ale cristalinelui etc.

Dipeptidaze. Exopeptidaze care acționează asupra dipeptidelor, cele mai cunoscute fiind: prolidaza (glicil-L-prolindipeptidaza) prezentă mai ales în mucoasa intestinală, prolinaza (L-proliglicildipeptidaza) prezentă în mucoasa intestinală, pulmon, splină etc., glicil-L-leucindipeptidaza, izolată din mușchiul de iepure, mucoasa intestinală de porc ș.a., fiind activată de mangan etc.

Dipeptide. Peptide formate din doi aminoacizi, cele mai cu-

noscute dipeptide fiind carnozina (din mușchii mamiferelor) și anserina sau metilcarnozina (din mușchii păsărilor), ambele dipeptide conținând histidină și beta-alanină.

Dipilidioza canină. Tenioză produsă de *Dyphylidium caninum* (tenia cel mai frecvent întâlnită la câine și pisică), tradusă prin debilitare și eliminarea prin fecale a unor proglote ovigere mobile.

Diplegie (gr. *dis*: doi și *plege*: lovitură). Paralizie simetrică (a două membre opuse etc.).

Diplococ sin. *pneumococ*. Bacterie din genurile de coci Gram pozitivi, ce se prezintă în grupe de câte doi; specii mai importante: *D. pneumoniae* și *D. pluton*.

Diplococie, sin. *pneumococie*. Stare patologică — obișnuit condiționată — produsă de diplococi, manifestată septicemic sau sub forma unor infecții localizate (bronhopneumonii, mamite, abcese subcutanate etc.).

Diploid. Cu număr complet de cromosomi (2N).

Diplopie. Vedere dublă, duplicată, datorită faptului că același obiect privit cu ambii ochi provoacă două senzații vizuale distincte, indicând o dereglare a suprapunerii senzațiilor în zona de proiecție vizuală.

Diplosomie. Monstruoșitate caracterizată prin existența a două corpuri distincte, egal dezvoltate, reunite însă prin una sau mai multe zone.

Dipsomanie (gr. *dipsa*: sete, *mania*: manie). Tendință exagerată de a consuma diverse lichide.

Dirofilarioza cardiovasculară a carnivorelor. Helmintoză cu localizare la cord și arterele pulmonare, produsă de *Dirofilaria immitis* și manifestată

prin tulburări circulatorii, eritem papulos sternal etc.

Dischezie. Termen arhaic pentru definirea defecării dificile.

Discheratoză (gr. *dys*: rău, dificil și *keratos*: corn). Distrofie a produțiilor corneoase, caracterizată prin îngroșarea anormală a stratului cornos (keratoză, hiperkeratoză, colpokeratoză etc.), descuamație masivă a stratului cornos (discheratoză pitiriazică, crustizare cheratozică), cheratinizare incompletă a stratului cornos, cu păstrarea nucleilor și conținut mărit de cheratohialină (paracheratoză), neregularități ale suprafeței, de tipul șanțurilor circulare, alături de friabilitate mărită, observate la coarne sau copite, la animale trecute prin perioade de carență etc.

Dischinezie (gr. *dys*: rău, defectuos și *kinesis*: mișcare). Tulburare motorie; termenul este utilizat pentru tulburările motorii viscerele.

Dischondroplazie. Boală ereditară, similară cu cea de la copil, observată la mînji și căței, caracterizată prin exostoze multiple de origine cartilagineasă.

Discizia cristalinului. Operația de incizare și desprindere a cristaloidei de pe țesutul cristalin, în scopul de a accelera resorbția țesutului cristalinian, în cataractă.

Discizie. Incizia practică în scopul de a separa două organe, țesuturi, formațiuni etc.

Discontinuitate (de țesut). Întrerupere a continuității țesulare, cu existența unei soluții de continuitate.

Discordanță (respiratorie). Respirație neconcordantă cu mărirea diametrelor cavității toracice.

Discrazie. Termen arhaic definind starea organică tulburată, o constituție defectuoasă, o alterare a lichidelor organice etc.

Disdiplisie. Dificultate în deglutiția lichidelor.

Disecție. Acțiunea de cercetare a unui cadavru (în vederea studierii componenței lui anatomice), practică cu ajutorul unor instrumente adecvate și după un plan prestabilit.

Disembriogenezie. Perturbare morfologică sau metabolică (endocrinose, enzimopatii etc.) prenatală, obișnuit cu substrat genetic sau nutrițional, manifestată prin anomalii de conformație, monstruoziități sau dismetabolii congenitale.

Disendocrinie. 1 — Tulburare în echilibrul hormonal. 2 — Perturbație în secreția și acțiunea unuia sau mai multor hormoni.

Disenterie, sin. *dizenterie*. Termen particular, definind inițial o tulburare a funcției enterice. Ulterior, termenul s-a conturat, definind anumite tulburări intestinale caracterizate în general printr-o inflamație intestinală însoțită de o accelerare de tranzit sau de ulcerării, generând o diaree dureroasă și sangvinolentă.

Disgenezie. Tulburare în funcția genetică (de producere, de dezvoltare normală a zigotului sau embrionului etc.).

Disglagie (gr. *dis*, opozițional, *fagein*: a mânca). 1 — Perturbație în fiziologia deglutiției. 2 — Orice perturbare în acțiunea de alimentare (prehensiunea alimentelor, masticăție, deglutiție).

Dishemie. Termen arhaic definind în sens general orice tulburare sau alterație sangvină.

Dishley, sin. *Leicester*. Rasă de oi engleză de carne, cu lână lungă. Are talie mare (70—80 cm), greutate corporală de circa 160 kg, trunchi lung, bine dezvoltat, este precoce, cu aptitudini foarte bune pentru producția de carne. Se folosește la

încrucișări cu ovine merinos, pentru crearea de metiși cu aptitudini bune pentru producția de carne și de lână.

Dishley-Merinos. Oaie metisă franceză, rezultată din încrucișarea rasei Dishley (Leicester) cu Merinos, din care mai târziu s-a format rasa Ile de France.

Disistolie (gr. *dys*: rău, dificil, *systole*: contracție). Prima fază a insuficienței cardiace, manifestată prin dispnee de efort, alături de eventuale semne cardiosfigmice, deseori evidente tot numai după efort.

Disjuncție. Separație pe direcții diferite, segregare: disjuncții de curent sangvin, anomalii prin disjuncție, disjuncția caracterelor etc.

Disjuncție (anomalii prin -). Anomalii diverse, cuprinzând: prezența de perforații anormale (orificii inexistente în mod normal), diviziuni paralele (cu izolarea unei porțiuni de organ și separarea incompletă a porțiunii respective), sciziuni (împărțirea unui organ în două sau mai multe porțiuni distincte) etc.

Disjunctiv. 1 — Care se referă la disjuncție. 2 — Care provoacă separarea sau marchează despărțirea: șanțul disjunctiv sau disjunctiv (care apare în zonele de necroză, separă țesuturile mortificate de țesuturile vii) etc.

Dislocația cheagului, sin. *deplăsarea cheagului*. Tulburare topografică realizată spre stînga (angajarea cheagului între rumen și peretele toraco-abdominal stîng), mai rar spre dreapta (dorsal sau caudal); incidența mai mare se semnalează în condițiile exploatații intensive la vaci, mai cu seamă în apropierea fătării; se manifestă prin semne generale, balonament, zgomote amforice pe zona de

DIS proiecție a organului deplasat și destins de gaze etc.

218

Dismetabolie. Vicierea metabolismului; dismetaboliile pot fi congenitale și cîștigate, protidice, glucidice, lipidice, minerale etc.

Dismetrie (gr. *dys*: rău, dificil și *metron*: măsură). Lipsa de măsură în amplitudinea mișcărilor, fie în sensul mișcărilor exagerate (hipermetrie), fie a celor insuficient de ample (hipometrie), observată cu ocazia ataxiilor.

Disociație atrioventriculară. Diferență de frecvență a contracțiilor atriale și ventriculare, realizată obișnuit prin bloc cardiac sau extrasistole.

Disociație cardiosfigmică. Lipsa de concordanță între frecvența și calitățile contracțiilor cardiace și ale pulsului arterial, cu etiopatogenie diversă și obișnuit de prognostic rezervat.

Disociație termoalgeică, sin. *disociație termooanalgeică*. Reducerea sau dispariția sensibilității termice și dureroase, alături de menținerea sensibilității tactile (siringomieliie, sindrom poliomedular dorsal sau leucomedular lateral ș.a.), datorită diferenței de lungime a fibrelor spinale corespunzătoare; se întâlnește în neuromielopatii.

Disopie. Slăbirea acuității vizuale.

Disorexie (gr. *dys*: rău, dificil și *orexis*: mîncare, apetit). Perturbarea poftei de mîncare.

Disosmie. Slăbirea sau tulburarea acuității olfactive.

Dispepsie. 1 — Tulburare în secreția gastrică, fără leziuni organice. 2 — Tulburare a digesției, în general: dispepsie intestinală etc.

Dispepsie colibacilară, v. Colibaciloză.

Dispnee. Dificultate în efectuarea respirației.

Disproteinemie. Modificarea raportului dintre diferitele fracțiuni proteice din plasma sanguină.

Disatanasie. Moarte dureroasă, chinuitoare, dificilă.

Distensiune. Întinderea țesuturilor — prin presiune internă — pînă la producerea de leziuni: distensiunea vezicii urinare (pline cu urină) etc.

Distocie. Naștere (fătare) dificilă, cauzată de fetus (distocie foetală prin exces de volum sau prin prezentare și poziție defectuoase) sau de anomalii materne (distocie maternă, prin deformări pelvine etc.).

Distomatoză, v. Fascioloză.

Distonie (gr. *dys*: rău, dificil și *tonos*: tonus, întindere). Modificarea tonusului; termen utilizat de obicei pentru tonusul neurovegetativ, spre a arăta diferența față de normal (eutonie), fie în sensul predominării tonusului (hipertonie) uneia dintre componente (simpaticotonie, parasimpaticotonie) sau a creșterii tonusului ambelor (amfotonie), fie al scăderii tonusului (hipotonie) uneia sau ambelor componente (hipovagotonie, hipotonie); distonia poate interesa un singur teritoriu sau organ (cheratoza facială simetrică, enterospasmul etc.), mai multe organe (sindromul gastro-cardio-pneumic etc.) sau să fie generalizată; prelungirea duce la instalarea nevrozelor viscerale.

Distonie simpaticotonică. Modificarea echilibrului neurovegetativ ortosimpatic.

Distonie vagotonică. Modificarea echilibrului neurovegetativ parasimpatic.

Distorsiune. Leziune produsă prin întinderea și răsucirea tesuturilor.

Distozan, v. Fasciozan.

Districhiasis. Anomalie caracterizată prin prezența unui rînd suplimentar de cili palpebrali.

Distrofie. Tulburare nutrițională locală, urmată de deformări, degenerări etc.

Distrofie musculară nutrițională, v. Boala mușchilor albi.

Distrofie musculară progresivă. Afectiune de origine necunoscută, întilnită la mînji, cățeluși, viței, manifestată prin atrofie musculară și degenerescență grasă interstițială, cu debut la nivelul membrelor, de unde avansează progresiv, pentru a afecta întreaga musculatură.

Distrofia seroasă a pulilor de găină, v. Diateza exsudativă.

Disurie. Dificultate în micțiune.

Ditrazin (lat. *Ditrasinum*). Derivat pulverulent alb al piperazinei (1 — dietilcarbamin-4-metilpiperazina; se utilizează citratul sau fosfatul), activ în dictiocauloză și în alte helmintoze.

Diuretic. Agent terapeutic, excitant etc. care provoacă sau mărește diureza.

Diuretină (lat. *Theobrominum natricum et natricum salicylicum*), sin. *Hidrosal*, *Toesal*. Pulbere albă, cu acțiune asupra sistemului cardiovascular, utilizată ca diuretic (prin vasodilatație renală).

Diureză. 1 — Procesul de producere, secreție și excreție a urinei. 2 — Excreție abundentă de urină, spontan sau provocat (vezi și Poliurie).

Diurn (lat. *diurnus*: ziua). Care are loc în timpul zilei: variațiile diurne ale temperaturii, ciclul diurn⁷leucocitar etc.

Divergent. Care se îndepărtează de un centru sau de un reper comun: strabism divergent, traiect divergent etc.

Diverticul (lat. *diverticulus*, de la *verteve*: a întoarce). Termen utilizat în anatomie, chirurgie etc., pentru definirea unui apendice scobit în fund de sac: diverticul laringian, diverticul gastric (la porc) etc. (v. și Infundibul).

Diverticul esofagian. Dilatație accidentală a esofagului, cu evaginarea mucoasei pe o porțiune redusă.

Diverticul Meckel. Mică formațiune apendiculară, așezată la jumătatea ileonului, la păsări.

Diverticulita faringiană. Inflamația diverticulului faringian (cecului faringian superior), observată la purcel, mai ales după administrarea forțată pe gură a unor comprimate.

Diviziune (lat. *dividere*: a separa, a împărți, a divide în părți). Împărțire. Termenul se folosește în biologie, histologie, anatomie etc., pentru definirea acțiunii de separare în părți a unui întreg.

Diviziune amltotică, sin. *diviziune directă*, *acineză*, *segmentație directă*. Mod de diviziune celulară, în care segmentarea celulei nu este precedată de modificări sau fenomene deosebite în masa nucleului și citoplasmei (nucleul nefărîmîndu-se), care se fisurează (diviziune prin fisurare) sau se strangulează (diviziune prin strangulație), rezultînd două celule fiice mai mici dar asemănătoare cu celula mamă.

Diviziune celulară. Proces fiziologic propriu celular, dependent de una din proprietățile fundamentale și caracteristice ale materiei vii, în timpul căruia celulele cu metabolism excedentar se divid în două celule fiice, realizînd multiplicarea, care asigură continuitatea speciei, individului etc. A nu se confunda diviziu-

nea (proces simplu, reductor) cu multiplicarea (proces complex).

Diviziune directă, v. Diviziune amitotică.

Diviziune heterotipică v. Diviziune reducțională.

Diviziune holotipică, sin. *diviziune homotipică, evuațională*. Tip de diviziune indirectă, caracterizată prin rezultarea a două celule fiice, fiecare conținând aceeași cantitate de cromatină (număr de cromozomi) cu celula din care a provenit. Reprezintă modul cel mai frecvent de diviziune celulară, majoritatea celulelor din corpul animal, cu excepția celulelor sexuale, înmulțindu-se în acest mod.

Diviziune indirectă, sin. *diviziune celulară indirectă, mitoză, diviziune mitotică, cineză, kariocineză, diviziune kariocinetică*. Mod de diviziune celulară caracterizată prin desfășurarea în masa nucleului și citoplasmei a unor procese complexe, manifestate prin fragmentarea substanței cromatice în cromozomi, dispersarea elementelor nucleare în masa citoplasmei, deplasarea cromozomilor într-o ordine bine stabilită și regruparea elementelor cromatice în doi nuclei separați, plasați spre polii celulei, procesul desfășurându-se în 4 faze (profază, metafază, anafază, telofază).

Diviziunea prin clivaj. Mod de diviziune celulară directă, caracterizată prin despicarea simplă a celulei și nucleului printr-o fisură care interesează toate elementele celulare: diviziunea celulelor Sertoli din testicul etc.

Diviziune prin strangulare. Mod de diviziune directă, caracterizat prin alungirea nucleului, câștigarea unui aspect de halter, apoi alungirea celulei pe

cale de diviziune, după care urmează ruperea celulei în două.

Diviziune reducțională, sin. *kariocineză heterotipică, diviziune heterotipică, meioză*. Tip de diviziune indirectă, proprie celulelor sexuale, prin care rezultă gameții, fiecare gamet având doar jumătate din sarcina de cromozomi a celulei inițiale (de unde și denumirea de diviziune reducțională).

Dizaharide. Glicozide (ozide sau zaharuri hidrolizabile, sub acțiunea enzimelor sau acizilor, în zaharuri simple), respectiv holozide hidrolizabile în două molecule de monozaharide (sau oze), cele mai cunoscute fiind zaharoza (dizaharidul cel mai răspândit în natură, având formula $C_{12}H_{22}O_{11}$), maltoza (hidrolizabilă în două molecule de alfa-glucoză și prezentă în foarte multe plante), lactoza (singurul dizaharid animal, prezent în lapte), celobioza (dizaharid format din două molecule de beta-glucoză) etc.

Dizenteria anaerobă a mieilor. Toxiinfecție cu *B. perfringens* tip B, caracteristică mieilor în primele zile de viață, manifestată prin semne gastrointestinale și generale.

Dizenteria anaerobă a porciilor, v. Enterotoxiemia cu *Perfringens*.

Dizenteria porcului, sin. *gastroenterita hemoragico-necrotică*. Colită și tiflită hemoragico-necrotică, manifestată prin semne generale și enteroragie, observată după înțârcare sau la adulți, produsă de un virus în asociație cu diferite bacterii sau paraziți microscopici, enterotropi.

Djabe. Tip de cal din rasa cahahă, cu talie mică, picioare scurte și groase, rezistent la intemperii, bun pentru călărie și agricultură.

Djafourm. Varietate din rasa de zebu Mboro, de talie mai mare, cu musculatură mai puțin dezvoltată, cu roba de culoare roșu-închis uniformă, cu aptitudini mai bune pentru producția de lapte.

Djakoré. Subrasă de bovine produsă prin încrucișarea dintre tauri Gobra (zebu) și rasa N'Dama. Se caracterizează prin lipsa cocoșei, greutate vie mai mare, aptitudini pentru carne, muncă și lapte, rusticitate ș.a.

Dnievnic. Linie principală a calului de Don, reprezentând tipul oriental.

Dobermann. Cîine de pază avînd capul lung și osos, craniul plat, urechile cu lungime moderată (amputate), părul scurt, roba neagră roscată mai ales pe extremitățile membrilor, pe bot și pe orbite. Coada se amputează. Talia, la masculi: 65—70 cm, la femele: 63—67 cm.

Dobermann Pinscher. Rasă de cîini, de talie mare, folosită pentru pază.

Doca, v. A.D.C.

Docil (lat. *docilis*: supus, ascultător.) Termen utilizat pentru definirea caracteristicilor de comportament a animalelor (de muncă în special), indicînd capacitatea pe care o au de a se lăsa ușor conduse, ușor stăpînite. Antonim: retiv.

Docimazie (gr. *docimasein*: a proba). În sens propriu, însemnează știința care se ocupă cu studiul metodelor de analiză (chimică sau de altă natură) sau de apreciere. În medicină, indică proba de verificare a pulmonului în vederea constatării prezenței sau absenței aerului în alveole (la fetus, dacă a respirat, respectiv dacă a sucombat după naștere sau înainte de a fi efectuat prima respirație etc.), dis-

tingîndu-se o docimazie hidrostatică (pulmonul gol de aer, se afundă în apă, în timp ce pulmonul cu aer în alveole plutește), docimazia de balanță, docimazie optică etc.

Doctor. Titlu științific (și profesional) conferit celor care fac stagiul de pregătire și susțin teza de doctorat la instituturile nominalizate în acest scop. Utilizarea titlului de doctor, fără a îndeplini condițiunile prevăzute de lege reprezintă o uzurpare de titlu și se pedepsește ca atare.

Doctor Docent în Științe (prescurtat: Dr. Doc.). Titlu științific superior, conferit persoanelor care au titlul de doctor și s-au distins printr-o activitate științifică.

Doctor Honoris Causa (prescurtat Dr. H.c.). Titlu științific onorific conferit unor cetățeni români sau străini care s-au distins prin realizări deosebit de importante în domeniul științei și culturii.

Doctor în Medicina veterinară (prescurtat: Dr. Med. Vet. sau Dr. M.V.). Titlul conferit persoanelor care absolvă doctoratul în Medicină veterinară.

Doctor — medic veterinar. Titlu acordat absolvenților unei Facultăți de medicină veterinară reușiți la examenul de stat.

Doctorat în Medicina veterinară. Formă de calificare superioară de învățămînt și cercetare de specialitate în domeniul medicinei veterinare, constînd dintr-un stagiul de pregătire, urmat de susținerea unei teze de doctorat.

Dog. Rasă de cîini, pentru pază, cu talie mare, forme impunătoare și păr scurt. Pentru corectare estetică, în mod curent se practică scurtarea urechilor.

Dog-Bordeaux. Rasă de ciini, cu cap mare, bot scurt și gros, membre puternice, gât scurt și gros, puternic. Se folosește mai ales pentru pază.

Dog german. Ciine masiv, vioi, cu simțul olfactiv relativ redus, capul alungit, cu fruntea bombată, părul scurt, lins, strălucitor, roba albă, neagră, albă cu pete negre și galbenă aurie (4 varietăți), urechile atașate sus (se amputează), coada de lungime mijlocie, este ușor recurbată. Talia: 76—80 cm la masculi și 70—75 cm la femele.

Dolantin, sin. *Mialgin*, *Lidol*, *Isonipecaïn*, *Demorol*. Ester al acidului N-metil 4-fenilpiperidin etil 4-carboxilic, cu aspect cristalin, având acțiune analgezică, spasmolitică (în colici) etc.

Dolicocefal (gr. *dolikos*: alungit, *kefali*: cap). Cu craniul mult alungit.

Domestic (lat. *domesticus*, de la *domus*: casă). Termenul se utilizează pentru caracterizarea animalelor care trăiesc pe lângă casa omului, fiind atașate de om, dependente de acesta, îngrijite în mod special. A nu se confunda cu îmblinzit.

Domesticire. Acțiunea desfășurată pe o lungă perioadă istorică, în care unele animale sălbaticе au fost aduse în stare domestică, decurgind din însăși tendința spre sociabilitate a tuturor animalelor; a nu se confunda cu îmblinzirea. Domesticirea animalelor a fost o acțiune de durată, cu caracter istoric, animalele domestice câștigând proprietăți, particularități etc. noi, dirijate de om, ele pierzând între timp multe din caracteristicile sălbatice, noile caractere, imprimându-se pe substratul ereditar. Îmblinzirea, din contră, n-are caracter istoric, se rea-

lizează individual, nu câștigă caracter ereditar, cel mai adesea avînd aspect temporar, individual. Istoriceste, îmblinzirea a reprezentat o fază a domesticirii.

Dominant (lat. *dominans*: care stăpînește). 1—Caracter dominant: caracterul capabil să mascheze parțial sau total la hibridul F_1 , manifestarea caracterului alternativ. 2— Genă dominantă: alela capabilă să se manifeste preponderent în F_1 . **Dominanță** (lat. *domine* de la *dominus*: stăpîn). Fenomen prin care una din alelele heterozigotului (alela dominantă) arată o influență mai puternică asupra caracterului sau însușirii corespunzătoare a hibridului, decît alela parteneră (alela recesivă).

Donator. Cel care dă, care donează. Termenul se folosește în special pentru definirea animalelor: 1 — de la care se recoltează sînge pentru transfuzie; 2 — care, utilizate în încrucișări, transmit unele caractere ce se suprapun caracterelor de fond sau care imprimă caracterele de fond.

Dopa (a -). Acțiune ilicită de administrare la animalele de cursă a unor substanțe stimulante, tonice nervoase etc. cu scopul de a le exploata, în timpul cursei, peste limita calităților.

Doping. Acțiunea de dopare (v. Dopa).

Dorking. Rasă de găini, de origine engleză, considerată pentru finețea și abundența musculaturii, printre cele mai bune rase producătoare de carne. Se cunosc mai multe varietăți, cea mai importantă fiind cea argintie.

Dormer. Rasă de oi, creată în Republica Sud Africană, prin încrucișarea raselor Dorset Horn cu Merinos de carne, cu

aptitudini pentru carne și lână fină.

Dornic, v. Acidometru pentru lapte.

Dorper. Rasă de oi, creată în Republica Sud Africană, prin încrucișarea oilor Dorset Horn cu Karakul, cu aptitudini pentru carne și pielece.

Dorsal. 1 — Care se raportează la porțiunea situată (la animalele patrupele) deasupra planului frontal. 2 — Care se raportează la regiunea toracală (dorsală) a coloanei vertebrale: vertebre dorsale etc. 3 — Care se raportează la regiunea opusă palmei (sau unghiului de flexiune carpian).

Dorsal al clitorisului. Ramură terminală a nervului pudent la femelă, distribuită clitorisului.

Dorsal al penisului. Ramură terminală a nervului pudent la mascul, situată pe fața dorsală a penisului și distribuită respectivului organ.

Dorsală a piciorului (lat. *A. dorsalis pedis*). Continuare a arterei tibiale la nivelul unghiului de flexiune tibio-tarsian, plasată sub tendonul distal al fibularului III. La cal se termină bifurcându-se în a. metatarsică dorso-laterală și a. tarsică perforantă. La rumegătoare se continuă cu a. matatarsică dorsală III, la limita de continuitate emițind o a. tarsică perforantă. La suine și carnivore se continuă cu arterele metatarsice dorsale.

Dorsală a penisului (lat. *A. dorsalis penis*). Terminală a arterei pudentale interne (a arterei penisului de fapt) plasată pe fața dorsală a penisului, la originea ei avînd două rădăcini (stîngă și dreaptă), terminalele ei ajungînd, la cal, să se anastomozeze cu dorsala anterioară a penisului, izolată din a. pudentă externă. La restul animalelor domestice, cele două

artere dorsale ale penisului rămîn distincte sau cel mult prezintă anastomoze unice ori multiple (la cîine, respectivele anastomoze fiind situate la nivelul bulbului glandului).

Dorsală nazală (lat. *A. dorsalis nasi*). Arteriolă fină, terminală a arterei faciale (cal). Literatura franceză o descrie sub denumirea de a. nazală externă, datorită faptului că o parte din diviziunile ei coboară spre diverticulul nazal, trecînd pe sub m. ridicător nazo-labial, terminalele ei ajungînd pînă la mucoasa nazală.

Dorset cu coarne. Rasă de oi de carne, cu lână scurtă, ce se crește în Anglia. Are conformație tipică de carne, asemănătoare cu a rasei Southdown. Este precoce, cu mare putere de creștere, se adaptează ușor la condițiile de climă și hrană. Se caracterizează prin prezența coarnelor la ambele sexe, prolificitate mare și precocitate sexuală, fiind folosită la obținerea a două fătări pe an. Se folosește la încrucișări, transmitîndu-și bine conformația și aptitudinea de lapte.

Douglas (fund de sac -). Fundul de sac peritoneal recto-uterin.

Doyle-Huchings (boala -), sin. *gastro-enterită infecțioasă a porcului*. Boală infecțioasă și contagioasă, produsă de un virus și manifestată prin gastro-enterită gravă (mortală pentru porcei).

Doză (gr. *dosis*: de dat). Cantitate (de medicamente, de raze, de toxine etc.) prevăzută a fi administrată: doză zilnică, letală, toxică etc.

Drageu. Formă medicamentoasă, cu aspect de mică pilulă acoperită cu o peliculă de zahăr.

Drankenberg. Rasă de taurine, creată în Republica Sud Afri-

cană, cu aptitudini pentru producția de lapte, adaptată pentru regiunile muntoase, pentru valorificarea pajștilor naturale.

Drastic. Care acționează cu violență: purgativ drastic (care provoacă o purgație violentă, datorită unei iritații intestinale) etc.

Dren. Termen pentru definirea materialului cu care se realizează drenajul: tub (dren) din cauciuc, meșă etc.

Drena (a -). A interveni pentru facilitarea scurgerii lichidelor patologice dintr-o colecție, cavitate etc.

Drenaj. Evacuarea lichidelor dintr-o cavitate sau a colecțiilor (patologice) dintr-o zonă de colectare, dintr-o cavitate normală, naturală sau apărută în urma unui proces patologic. Drenajul poate fi realizat printr-o simplă incizie în zona cea mai declivă (drenaj descendent), plaga creată rămânând deschisă sau la nivelul ei plasându-se un tub pentru drenaj, sau drenajul poate fi realizat printr-o meșă de tifon plasată chiar și într-o zonă nedeclivă, lichidele urcând pe bază de capilaritate (drenaj ascendent).

Dresaj. Acțiunea și arta de a obișnui, prin repetare și persuasiune, un animal să execute anumite acțiuni comandate sau de a reacționa într-un mod previzibil și determinat, la gesturi, cuvinte etc.

Dresajul albinelor. Metodă de intensificare artificială a zborului albinelor, în vederea cercetării de către acestea a culturilor agricole entomofile. Se bazează pe crearea reflexului condiționat pentru mirosul și culoarea florilor. Constituie un mijloc de sporire a recoltei culturilor respective, precum și a producției de miere.

Drift genetic (engl. *random drift*). Schimbările frecvenței genei, rezultând din efectul probei în populațiile mici.

Drog. 1 — Materia primă a medicamentelor oficinale și magistrale, obținută din anumite vegetale. 2 — Factori medicamentoși simpli, nespecificați în farmacopee, obținuți din plante (rășini, gume, extracte brute etc.). 3 — Denumirea generică utilizată pentru stupefiante.

Droga (a -). A administra medicamente peste măsură. Termenul se utilizează și pentru a defini, în sens largit, administrarea de stupefiante.

Drojdie furajeră. Nutreț obținut prin cultivarea și creșterea anumitor drojdii pe substanțe hidrolizate (din paie, coceni, stof, lemn etc.) sau pe leșiile bisulfite de la fabricarea celulozei. Este bogat în proteine și vitamine și se folosește în special în hrana păsărilor și porcilor, ca sursă vitamino-proteică.

Dromomanie (gr. *dromos*: drum, *mania*: manie). Impulsiunea irezistibilă de a merge fără oprire, indicând o tulburare encefalică (corticală).

Droptie (lat. *Otis tarda*). Pasăre de stepă, din ordinul gruiformelor, bună alergătoare, mai mare decât gisca. Are penajul de culoare sur-deschisă pe cap și gât, galben-ruginie pe spate și albă pe pintece, piept și virful aripilor. Trăiește în cârduri, în câmpiile din vestul și sudul țării, mai ales în Bărăgan. Nu migrează, este foarte apreciată ca vînat și este ocrotită prin lege.

Duclair. Rasă de rațe franceză, cu greutate corporală de 3--4 kg la femele, specializată pentru producția de carne.

Dumbrava-Sibiu. Rasă de crapi, creată la Stațiunea de selecție

Dumbrava-Sibiu, caracterizată prin productivitate ridicată și rezistență mare la îmbolnăviri, în special la hidropizie infecțioasă.

Dunăreană. Rasă de cai jumătate sînge, creată în R.P. Bulgaria, pe baza încrucișărilor dintre Nonius, Anglo-Arab și iepele locale. Se folosește la muncile agricole.

Duoden (lat. *duodenum*, de la *duodecem*: doisprezece, denumire indicînd, cu aproximație, la om, lungimea acestei porțiuni cu 12 lățimi de deget). Porțiune a intestinului subțire cuprinsă între pilor, și (convențional) ligamentul duodeno-transvers, avînd aspect, topografie, dimensiuni etc. variate în funcție de specie.

Duodenal. Care aparține sau se referă la duoden.

Duodenală (lat. *A. duodenalis*). La toate speciile se disting cel puțin două artere duodenale, dintre care una (cranială) se detașează din a. pancreaticoduodenală (colaterală a ramurii hepatice prin gastro-epiploica dreaptă), alta (caudală) se detașează din primul fascicul al arterei mezenterice craniale.

Duodenită. Inflamația duodenului, coexistînd cel mai adesea fie cu o gastrită, fie cu o enterită mai difuză, fie cu ambele afecțiuni și putînd fi produsă de diverse cauze alimentare, iritative etc., semnele clinice confundîndu-se, în mare măsură, cu acelea ale afecțiunilor cu care se asociază, în plus apărînd hipertermie, subicter, constipație.

Dura mater, sin. *pahimeninge*. Îvelitoare externă a măduvei spinării (dura mater spinală) și encefalului (dura mater encefalică), suspendată în canalul medular printr-o redusă masă conjunctivă, în care se

găsesc sinusurile venoase rașiene, și prezentînd pe fața internă (netedă) ligamentul dantelat, care o leagă de pia-mater; în porțiunea encefalică, în interiorul craniului, prezintă o serie de îngroșări care formează coasa creierului, cortul creierașului și cortul hipofizar.

Durere, sin. *hiperestezie dureroasă*, *hiperalgezie*, *algie*. Senzație provocată de iritarea unor terminații nervoase, a unor căi sau centri nervoși ai sensibilității dureroase, distingîndu-se *durere locală*, *durere protectată* (percepută la extremitatea unui nerv iritat pe traseu), *durere iradiată* (pe zone inervate de diferite ramuri ale unui nerv, de exemplu, durerea auriculară în iritației laringiene) și *durere reflectată* (pe alți nervi, de exemplu, zona dureroasă dorsală în reticulita traumatică).

Dureri false de fătare, sin. *dureri premature*. Manifestări dureroase, alături de eforturi de expulzare, întocmai ca în perioada parturii, însă fără deschiderea gîtului uterin și în general fără pregătirea femelei pentru fătare; se datoresc unor iritații vaginale, uterine, peritoneale, modificărilor hormonale ș.a.

Durham. Rasă de taurine (v. Shorthorn).

Durină, sin. *polinevrita infecțioasă a calului*, *tripanosomoza calului*, *exantemul coital paralytic*. Boală produsă de *Trypanosoma equiperdum*, contaminarea avînd loc prin contact sexual, manifestată clinic prin edeme reci prepuțiale (la mascul), edeme vulvo-vaginale (la iapă), edeme substernale pasagere, inflamații uretrale și noduli ulcerativi pe organele genitale (perioada primară), plăci edematoase cutanate persistente.

sau pasagere, adenite, debilitare, erupții nodulare cutanate (perioada secundară), paralizii faciale, paraplegii, anemie etc. (perioada terțială). În cazul că nu se tratează are sfârșit letal.

Duroc. Rasă de porci, caracterizată prin greutate corporală mare și trunchi lung. A participat la formarea rasei Duroc-Jersey.

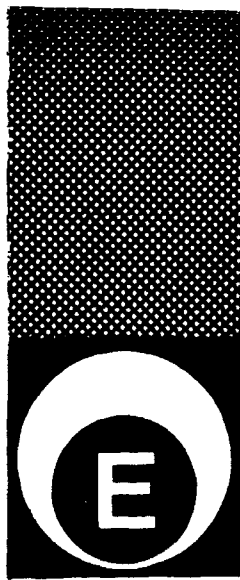
Duroc-Jersey. Rasă de porci din America de Nord, caracterizată prin greutate mare, robă de culoare roșiatică, trunchi lung, larg și profund, cu mem-

bre de lungime medie, cap relativ mic, urechi de mărime medie, drepte înainte și în jos. Este prolifică și rustică.

Dorozid. Glucozid cianogenetic din sorg (*Sorghum*).

Durrhină. Glucozid cianogenetic din sorg (*Sorghum*).

Duren (boala de -). Intoxicație înflnită la taurinele alimentate cu făină de soia supusă tratării cu tricloretilenă și manifestată prin diaree gravă, hemoragii diverse, febră etc., în principiu prin sindrom hemoragipar.

E (vitamina -), sin. *vitamină de fecunditate, vitamina antisterilă, tocoferol, alfatocoferol*. Vitamină liposolubilă cu rol probabil antioxidant. S-au izolat trei compuși naturali (alfa, beta și gama tocoferol), avînd rol complex în funcții tisulare diferite: intervin în procesele de oxidoreducere, în metabolismul lipidelor, glucidelor, proteinelor, în metabolismul mineral, al apei etc. Intervine în metabolismul nucleului în reproducere, influențează hipofiza, ovarul, suprarenala, tiroida etc. Acționează sinergic cu progesterona și seleniul. Carența se manifestă prin ditrofii musculare, diateză exsudativă, infecunditate etc. Are relații antivitaminice cu vitaminele A, B, D și K. Se pare că conferă organismului o oarecare protecție față de neuroviroze. Un miligram de vitamină echivalează

cu o unitate internațională. **E.A.F.** (Est African Fiber), v. Theilerioză.

E.A.P. (Est African Peste), sin. *pesta de Kenia, boala Montgomery*. Boală contagioasă, inoculabilă, produsă de un virus specific, deosebit de acel al pestei porcine clasice, manifestată prin semne de pestă porcine clasică, fără imunitate încrucișată cu aceasta însă, și cu mortalitate 100% (v. și pesta porcine africană).

E.D.C. (component detoxifiant al endotoxinelor). Component humoral diferit de complement, properdină și anticorpi specifici, cu putere de inactivare a endotoxinelor bacteriene.

Early Marconee. Soi nou de orz, creat prin selecție în Carolina de sud (S.U.A.) din soiul *Marconne*. Se caracterizează prin precocitate mare, uniformitate în creștere și maturare, rezistență la boli.

EAS **Eastern Mink**, sin. *Vizonul*

228

oriental (Mustela Vison Schreber). Varietate principală de vizon, care a contribuit la crearea populațiilor actuale, ce se cresc în S.U.A.

Eburnație. Mărirea durtății osoase, avînd caracter distrofic, se produce în osteitele cronice.

Ecarisaj. Atelier sau întreprindere de recuperare a cadavrelor și cărnii insalubre.

Ecartor (fr. *écarter*: a separa, a îndepărta). Instrument chirurgical utilizat pentru menținerea la distanță a buzelor unei plăgi, în scopul de a permite manevra operatorie sau exploratorie în adîncimea țesuturilor, a unei cavități etc.

Echilibrul Hary-Weinberg, v. Legea Hardy — Weinberg.

Echimoză. Leziune (pată) hemoragică redusă, singele ieșit din vas difuzînd printre componentele tisulare (în special în masa conjunctivă subcutanată), unde suferă un proces de alterare, imprimînd leziunii culori variate (roșu, cărămiziu, brun etc.).

Echinococ. Termen utilizat atît pentru definirea echinococului granulos, precum și pentru definirea veziculei sale proligeră.

Echinococoză. Parazitoză înfilnită la diverse specii de animale (taurine, bualine, ovine, caprine, suine, mai rar cabaline și foarte frecventă la om), produsă de *Echinococcus polymorfus* (chist hidatic), manifestată prin leziuni hepatice (echinococoza hepatică), semne pulmonare, ca tuse, respirație accelerată, matitate, eventual pneumotorax (echinococoza pulmonară), tulburări cardiace sau moarte subită (echinococoza cardiacă) etc.

Echitație (lat. *equitatio*, de la *equus*: cal). Proces complex de pregătire unitară a calului și a

călărețului, după metode științifice, în vederea obținerii unor rezultate sportive superioare în problemele de dresaj, obstacole sau proba completă de călărie.

Echivalent epileptic. Manifestări disociate (parțiale) de tip epileptoid: oprirea atacului în faza prodromică, manifestări pur senzitive, motorii sau secretorii, fără tulburări de cunoștință și fără fază generalizată tonico-clonică etc.

Eckendorf galben. Soi de sfeclă furajeră, ce se cultivă în regiunile mai umede și cu soluri fertile.

Eclampsie (gr. *eklamtein*: a face explozie). Termen arhaic, utilizat pentru definirea crizelor convulsive care apar *post partum*: hipocalcemia acută, febră vituleră etc.

Ecleraj. Barbarism utilizat pentru definirea utilizării luminii artificiale în timpul examenului clinic etc.

Eclipse. Armăsar celebru, caracterizat prin viteză excepțională, frumusețea conformației și simetria proporțiilor corporale. A jucat un rol principal în formarea rasei Pur singe englez, lăsînd 334 urmași direcți, toți mari cîștigători de curse.

Ecloziune. Procesul de ieșire a puilor din ouă.

Ecologie (gr. *oikos*: casă și *logos*: cuvînt, studiu). Studiul interrelațiilor dintre organisme și mediul lor de viață (biotic și abiotic), circulația materiei și energiei în biosferă, principiile productivității biologice, dinamica populațiilor de animale și principiile conservării și reproducerii resurselor naturale.

Ecornaj, v. Decornare.

Ecrasor (fr. *écraser*: a sparge prin compresiune). Instrument chirurgical, bazat pe princi-

piul aplicării forcipresurii, utilizat pentru ablația unor formațiuni pediculate și foarte vascularizate (ovar, tumori), o dată cu ablația realizându-se și hemostaza.

Ereemat. Smântinit; căruia i s-a luat smântina (crema).

E.C.S.O. (virus). Prescurtarea denumirii „Enteric Cytopatogenic Orfan virus”, respectiv a virusului orfelin al enteritei porcine, descoperit în culturile de țesuturi, în care provoacă modificări citopatogenice, atribuindu-i-se capacitatea de a trezi virulența (v. Enterovirus).

Ectazie (gr. *ektasis*: dilatație). 1 — Dilatația ampulară a unui organ cavitătar. 2 — Dilatația accidentală a unui conduct.

Ectima contagioasă. Boală contagioasă provocată de un virus specific la oi și capre, manifestată prin dermită eruptivă, urmată de apariția unor cruste cenușii în zona peribucală. Deși evoluează afebril, cu mortalitate relativ redusă, provoacă pierderi economice mari prin scăderea producției și prin diverse complicații.

Ectimă (gr. *ektein*: a erupe). Erupție papuloasă peribucală, labială etc.

Ectoblast (gr. *ektos*: afară, *blastos*: germen). Foița externă a blastodermului embrionar, din care vor rezulta învelișul cutanat, sistemul nervos și organele de simț.

Ectoblastic. Care se referă la ectoblast sau aparține acestuia.

Ectoderm (gr. *ektos*: în afară, *derma*: derm, piele). Foița externă a embrionului.

Ectodermic. Care se referă, are contingențe sau aparține ectodermului.

Ectoparazit. Parazit care trăiește pe suprafața corpului animal.

Ectopic (gr. *ec*: afară, *topos*: loc) 1 — Deplasat din poziția lui topografică normală. 2 — Care se dezvoltă în relații topografice anormale. 3 — Care se referă la ectopie.

Ectopie. Anomalie de situație (topografie) a unui organ.

Ectoplasă. Termen utilizat, uneori, pentru a defini citoplasma cu fluiditate mai redusă, de la periferia celulei.

Ectromelie. Anomalie congenitală caracterizată prin absența totală sau nedezvoltarea parțială a unui sau mai multor membre.

Ectropion (gr. *ectropo*: a întoarce). Răsfrângerea în afară a marginii palpebrale, însoțită de iritație conjunctivală, epiforă etc.

Ectropion cicatricial. Răsfrângerea în afară a marginii palpebrale, ca urmare a formării unei cicatrice vicioase pe pleoapă.

Ectropion organic. Ectropionul provocat de alterații morfologice ale pleoapei.

Ectropion paralitic. Ectropionul consecutiv unei paralizii de facial.

Ectropion senil. Ectropionul dependent de atrofia musculară a orbicularului pleoapelor, provocată de senescență, frecvent la cîinii bătrîni.

Ectropion spastic. Răsfrângerea în afară a marginii palpebrale prin spasm palpebral consecutiv unei iritații conjunctivale.

Ecematoid (gr. *ekzein*: a erupe în afară, *eidos*: formă). Cu caractere simptomatice similare eczemei.

Eczemă (gr. *ekzein*: a clocoti, a musti). Sindrom eruptiv polimorf și pruriginos, ce apare la animale predispușe (sensibilizare prin încărcătură catabolică mărită), sub influența unor factori ocazionali de natură diferită (alimentari, fi-

zici, chimici, biologici); deosebit de *eczema diatezică* sau ade-vărată, cu cauze interne, greu de pus în evidență, se înregistrează *eczema de contact* (dermatita eczematiformă), cu cauze externe, ce se pun în evidență ușor și se pot înlătura, o dată cu aceasta dispărînd și semenele clinice; în funcție de manifestări se distinge o formă *uscată* (eritematoasă, papuloasă, crustoasă, scuamoasă, sclerodermică, verucoasă) și o formă *umedă* (veziculoasă, pustuloasă, mustoasă, necrotică).

Eczemă facială. Formă clinică a fotodermatozei rumegătoarelor.

Edam. Brînză olandeză, cu pastă tare, preparată din lapte semigras, de culoare roșie la exterior.

Edelschwein (germ. *edel*: nobil, *Schwein*: porc), sin. *Nobil german*. Rasă de porci, creată în Germania prin încrucișarea scroafelor locale cu vieri din rasa York mare. Se caracterizează printr-o bună rezistență la condițiile de mediu.

Edem. Infiltrarea țesutului conjunctiv (subcutan sau dintr-un organ) cu lichid interstițial; după apăsarea cu degetul, zona afectată păstrează urma (amprenta) apăsării.

Edem gazos. Edem însoțit de infiltrație cu gaze endogene (v. gangrena gazoasă).

Edem malign, v. Gangrena gazoasă.

Edemul capului la berbeci. Anaerobioză provocată de *Clostridium* ce însămîntează plăgile produse cu ocazia bătăilor între berbeci; se manifestă prin edem cefalic invadant și tulburări generale, fiind adesea mortal.

Edemul cerebral. Realizat sub influența unor factori de mediu, a unor toxiemii, stări pio-septicemice, carentiale ș.a., e-

demul cerebral poate fi *activ* (acut), manifestat cu deosebire prin semne de excitație cerebrală, sau *pasiv*, în care predomină semnele de depresiune nervoasă.

Edemul decliv al femelelor gestante. Edem de stază ventral, interesînd uneori și mamela sau membrele posterioare, datorit compresiunii vasculare exercitate de uter în ultima fază a gestației; evoluează de cele mai multe ori benign, determinînd doar jenă locomotorie.

Edemul laringelui, sin. *edemul glotic*. Leziune cu etiopatogenie diferită (de stază, inflamator, renal, alergic, endocrin), manifestată clinic prin cornaj laringian dublu, dispnee gravă și iminența asfexiei sau chiar asfexie.

Edemul papilar, sin. *papilită edematoasă*. Afecțiune de complicație a fundului de ochi, caracterizată prin reducerea acuității vizuale, uniformizarea și ștergerea desenului și excavației centrale a papilei optice etc.; apare în urma unei staze papilare, dependente de o tumoră cerebrală, de creșterea presiunii intracerebrale etc.

Edemul pulmonar. Tulburare circulatorie caracterizată prin transvazarea părții lichide a singelui la nivelul țesutului interstițial și pe conductele aerofore pulmonare; poate fi activ (acut) și pasiv, după tipul congestiei pulmonare care-l generează, producînd dispnee gravă, eventual submatitate, apariția unei „ploi“ de raluri crepitante și subcrepitante, uneori jetaj spumos ș.a.

Edemul ugerului. Obișnuit este un edem de stază, normal înaintea parturii și la primipare sau la animalele mari producătoare, avînd semnificație net patologică dacă apare în urma

descinderii ugerului sau a masajelor brutale.

Edilbaev. Rasă de oi de carne și grăsime, din grupa oilor Kurdiuk, ce se crește în U.R.S.S., cu talia și greutatea apropiată de a rasei Ghissar. Are însă lână ceva mai bună și în cantitate mai mare (2—3 kg).

Efect citopatic, sin. *efect citopatogenetic.* Modificare (aglutinare, distrugere etc.) produsă în culturi de celule de către virusuri.

Efectul genotipic al consangvinizării. Termen sub care se definește în zootehnie efectul consangvinizării manifestat prin modificarea frecvenței genotipurilor într-o populație, tradusă în general prin împărțirea respectivei populații de animale în grupe de indivizi.

Efectul medlu al genelor. Deviația medie de la media populației, a indivizilor care au primit o anumită genă de la un părinte, gena primită de la celălalt părinte venind la întâmplare din populație. Este un indice al valorii de ameliorare.

Efectul selecției, sin. *răspunsul selecției.* 1 — Diferența dintre valoarea medie fenotipică a descendenței părinților selecționați și aceea a întregii generații parentale înainte de selecție. 2 — Urmările selecției manifestate prin modificarea genotipului dintr-o populație, frecvenței generale etc. Se notează în general prin simbolul Δ .

Efectul selecției caracterelor calitative. Termen uzitat în zootehnie pentru indicarea modificărilor frecvenței genelor alelomorfe care determină respectivele caractere.

Efectul selecției caracterelor cantitative. Termen folosit în zootehnie pentru indicarea deplasării mediei (genetice) a respectivelor caractere într-o populație pusă la selecție.

Efedrină (lat. *Ephedrinum*), sin. *fenilpropanometilamină.* Alcaloid extras din vegetale sau sintetizat, înrudit chimic și farmacologic cu adrenalina (acțiune mai moderată, dar mai prelungită).

Eferent (lat. *effere*: a duce, a conduce). Care conduce spre în afară. Termenul se utilizează pentru indicarea sensului de conductibilitate nervoasă (fibre eferente) sau canaliculare (vase eferente) de la centru (din interior) spre periferie (în afară).

Eficacitate protidică. Coeficient de erarhizare a valorii nutriționale a diverselor protide, oul standard, cu eficacitate protidică *in vivo* de 3,8 fiind luat ca etalon.

Efidroză (gr. *efidrosis*: transpirație crescută). Mărirea secreției sudorale pe o zonă circumscrisă.

Efort. 1 — Munca depusă pentru realizarea unei activități. 2 — În clinică, prin acest termen se definește o întindere ligamentară, fără luxație.

Egagropii (gr. *aigagros*: capră sălbatică, *pilos*: păr, gheomotoc de lână). Pelote de păr, vegetale și materii alimentare solidificate, ce pot fi găsite în stomacul animalelor care se ling.

Egestiv. Care concură la fenomene fiziologice opuse sau contrare ingestiei alimentare.

Ejaculare (lat. *ejaculatio*, de la *e*: afară și *jaculari*: a arunca). Emisiunea spermei în cursul unei monte (se poate provoca și artificial).

Ejaculat. Cantitatea de spermă obținută în urma unei ejaculări (armăsar 50—100 ml, taur 5 ml, berbec 1 ml, vier 200 ml, cîine 10—40 ml, cocoș 0,1—1 ml etc.).

El Borouj, v. Beni-Meskine.

El Sbaa. Linie de cai din rasa Arabă.

Elan (lat. *Alces alces*). Specie de mamifer domestic, rumegă-

tor, din familia cervideelor, cu coarne mari, ramificate și lățite în formă de lopeți. Trăiește în pădurile din Peninsula Scandinavă, în regiunile nordice ale U.R.S.S. și ale Americii de nord. În unele țări se practică domesticirea elanului, în scopul creșterii lui pentru carne și piele.

Electiv (lat. *electus*: ales cu grijă). Cu preferință. Se utilizează pentru indicarea relativii specificității sau a unei afinități pentru anumite elemente morfologice, în funcție de condițiile organice proprii.

Electivitate. Calitatea pe care o au unele substanțe, agenți patogeni etc. de a se fixa selectiv pe anumite componente organice, în funcție de componența și poziția lor imediată.

Electrocar. Cărucior autopropulsat electric, folosit în complexe industriale zootehnice pentru transportul diferitelor materiale (furaje, produse animale) etc.

Electrocardiografie. Metodă de explorare funcțională a cordului prin înregistrarea curenților electrici produși de sistemul nervos autonom. A nu se confunda cu electrocardiograma.

Electrocardiogramă. Graficul obținut prin electrocardiografie și interpretarea lui.

Electrocauter. Cauter format dintr-o ansă de platină care poate fi adusă la incandescență printr-un curent electric de mică tensiune, dar de intensitate mare.

Electrocauterizare. Cauterizarea țesuturilor cu ajutorul electrocauterului.

Electrocoagulare. Tehnica de distrugere a țesuturilor prin intermediul unui curent de înaltă frecvență, folosită mai ales în ablația tumorilor, evitând pericolul unei hemoragii sau a diseminării metastatice.

Electrocutare. Consecința descărcării curentului din diferite conducte electrice asupra organismului, manifestată prin leziuni congestive sau hemoragice cutanate, nervoase etc., cu simptomatologia respectivă, sau prin moarte bruscă; este și metodă de asomare.

Electrod (de la „electric“ și gr. *odos*: cale). 1—Extremitatea liberă a conductorului electric. 2 — Formațiunea la care se termină conductorul legat de un pol electric (Faraday), marcînd punctul pînă la care ajunge curentul.

Electrodiagnostic. Complex de mijloace de investigare (diagnostic) bazat pe utilizarea curentului electric, verificînd sensibilitatea faradică, excitabilitatea galvanică etc.

Electroejaculare. Metodă de provocare a ejaculării cu ajutorul unui electroejaculator, în vederea obținerii spermei pentru însămînțările artificiale, analize etc.

Electroejaculator. Aparat pentru declanșarea ejaculării, compus dintr-un transformator și un electrod bipolar. Stimulii ritmici, produși de un curent slab (de cel mult 30 volți), provoacă ejacularea.

Electroencefalografie. Metodă de înregistrare și studiu ale oscilațiilor de potențial al encefalului, captate cu ajutorul electrozilor plasați pe craniu și conectați la un oscilograf.

Electroencefalogramă. Înscriserea curbelor de acțiune a creierului cu ajutorul electroencefalografului.

Electroforeză. Metodă de separare a constituenților dintr-o soluție coloidală, utilizînd acțiunea unui cîmp electric asupra miceliilor, încărcate cu diverse sarcini electrice.

Electronarcoză. Metodă de insensibilizare și imobilizare a ani-

malelor, bazată pe utilizarea curentului electric trecut prin creierul animalului. În abatoarele moderne se utilizează pentru insensibilizarea porcilor, înainte de a fi sacrificați. În ultimul timp s-a experimentat utilizarea electronarcozei și în clinică, dar metoda rămâne riscantă, până se va perfecționa.

Electronic. Care are contingente, se referă sau provoacă electroni: microscop electronic etc.

Electropunctură. Terapeutică bazată pe utilizarea curentului electric, forțat să treacă prin țesuturile în care au fost implantați electrozi aciculari inoxidabili.

Electroterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea electricității sub diverse forme (galvanizare, faradizare, ionoforeză, diatermie etc.)

Electrotermoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea căldurii produse în țesuturi de către curentul electric.

Electuar. Formă farmaceutică cu aspect de pastă, obținută prin amestecul unei pudre active cu miere de albine.

Elefantiază. Modificarea dimensiunilor unei regiuni ca urmare a îngroșării pielii și vicierei circulației limfatice. Consecutivă eczemelor cronice, limfangitelor cronice etc., elefantiaza este frecventă la cal, membrele pelvine fiind îndeosebi afectate, câștigând dimensiuni incompatibile cu locomoția normală (v. și pahidermie).

Eleveuză. Aparat folosit pentru creșterea artificială a puilor și bobocilor, care asigură temperatura și celelalte condiții necesare dezvoltării acestora.

Elitrocel (gr. *elitron*: vagin, *kili*: hernie). Hernie vaginală.

Elitroplastie. Operația plastică de corectare a unei deformații cicatriceale sau congenitale a vaginei.

Elitrotomie. Incizia peretelui vaginal.

Elongație. 1 — Întinderea ligamentelor în urma unui efort articular. 2 — Întinderea terapeutică a unui membru.

Eluare (lat. *eluere*: a spăla), sin. *eluție*. Spălarea unor substanțe absorbite pe anumit substrat (coloane sau benzi de hirtie în cazul electroforezei, cromatografiei etc.) în vederea concentrării și a determinării cantitative, cu ajutorul unor solvenți (eluenți).

Emaciat. Slăbit peste limită, țesuturile modificându-și aspectul și pierzându-și caracteristicile.

Emacula (a-) (lat. *a*, privativ, *masculus*: mascul), sin. *a castra*. A priva un mascul de organele genitale esențiale.

Emasculare. Castrarea masculilor.

Emasculator. Instrument cu formă specială și variată, utilizat pentru operația de ablație a testiculelor.

Emblema lui Esculap (gr. *emblime*: simbol). Simbol reprezentat printr-un cocoș (vigilență) și un șarpe (prudență).

Embolie (gr. *embolon*: piston, *embollein*: a împinge în, *embolē*: atac). În medicina antică, definea pistonul de seringă, ulterior schimbându-și sensul medical pentru a defini o gravă tulburare circulatorie, provocată de pătrunderea în circuitul sangvin a unei particule solide, lichide sau gazoase, care blochează vasul, întrerupând circulația pe un teritoriu oarecare.

Embolie pulmonară. Produsă consecutiv leziunilor tricuspideale, ale cavei, focarelor supurative hepatice, splenice, din musculatură etc., embolia pulmonară poate determina moarte bruscă, eventual polipnee și dispnee, iar ulterior semne de

pneumonie; alteori evoluează inaparent.

Embolus. Particula solidă, lichidă sau gazoasă care provoacă embolia.

Embricctomie. Ablazia unei porțiuni de embrion.

Embricardie, sin. ritm pendular. Cardioaritmie, mai frecvent întâlnită în diferite stări patologice ale bovinelor, caracterizată prin egalizarea celor două zgomote cardiace și a pauzelor care le separă.

Embricctomie (gr. *embrion*: embrion, *ctonos*: moarte). Acțiunea de suprimare a embrionului în matrice.

Embricgenie (gr. *embrion*: embrion, *ghennan*: a zămisli). Parte a morfofiziologiei care studiază dinamica embrionară.

Embricografie. Parte a embriologiei care se ocupă cu descrierea embrionului.

Embricologie. Parte a morfologiei care se ocupă cu studiul proceselor de formare și dezvoltare a embrionului.

Embrion. Formațiune teratologică, tumorală, de origine embrionară.

Embrion. Organism ce se dezvoltă din zigot, apt de diviziune, cuprinzând fazele embrionare pînă la definirea organelor principale (vitale), trecînd prin faza monodermică (blastulă), didermică (gastrulă), tridermică (în care se diferențiază ectoblastul, mezoblastul și endoblastul), ulterior, o dată cu apariția splanchno- și somato-pleurei începînd să se organizeze notocordul, tubul neural, cavitatea celomică, ectodermul, endodermul și mezodermul, din care vor deriva mai tirziu mușchii, sîngele etc. În momentul în care toate organele viscerale s-au conturat perfect, începe faza fetală.

Embrionar. Care se referă sau aparține embrionului: foițe em-

brionare, dezvoltarea embrionară etc.

Embricopatie. Termen general care definește orice boală a embrionului, indiferent de cauze și aspect.

Embricotom. Instrument cu care se practică embriectomia, cel mai simplu tip avînd aspectul unui bisturiu cu lamă ascunsă, sau fiind confecționat din cablu metalic împletit (Thygesen).

Embricotomie. Operația de fragmentare, divizare, secționare a fetusului (deci nu a embrionului), în caz de distociei grave. Termenul, în fond, este impropriu, dar intrat în uz.

Emden. Rasă de găște, de culoare albă, cu o bună dezvoltare corporală (6—7 kg), foarte răspîdită în Germania.

Emenagog. Termen de calificare pentru substanțele care declanșează apariția ciclului oestral, provocînd la femelele gestante avort.

Emergență. Stare caracteristică sau proprietate a celui care apare la exterior. Termenul se utilizează pentru a defini în morfologie punctul de individualizare a unor formațiuni (emergență nervoasă, de pildă).

Emetizant, sin. emetic. 1 — Care produce vomitare. 2 — Întovărășit de vomitare (tuse emetizantă etc.).

Emetrop (gr. *en*: în, *metron*: măsură, *ops*: ochi). Caracteristica ochiului normal, al cărui punct remot corespunde infinitului, focarul conjugat corespunzînd retinei, imaginea infinitului realizîndu-se pe retină fără acomodare.

Emetropie. Stare caracteristică sau calitatea ochiului emetrop.

Emfizem (gr. *en*: în, *fiso*: suflu): Termen calitativ definind infiltrarea unui țesut cu aer, datorită dilacerării sau dilatării areolelor în care a pătruns.

Emfizem fetal. Accident grav, caracterizat prin moartea intrauterină a fătului și apariția unei infecții putride, cu producere de gaze care infiltrază țesuturile fetale moarte, făcând imposibilă eliminarea fătului.

Emfizem intestinal, sin. *pneumatoza chistică a intestinului.*

Modificare emfizematoasă de origine necunoscută, caracterizată prin vezicule gazoase-seroase (subseroase) descoperite la necropsia unor porci sacrificați.

Emfizem palpebral. Infiltrație emfizematoasă a pleoapelor, consecutivă traumatismelor.

Emfizem traumatic. Pătrunderea de aer în țesutul conjunctiv subcutanat, printr-o plagă cutanată cu supapă.

Emfizematos. Care este afectat de emfizem (cal emfizematos) sau are contingențe sau caracteristicile emfizemului (țesut emfizematos).

Emfrixie. Obstrucția unui organ canalicular.

Eminejă (osoasă). Accident de relief pe suprafața unui os, indiferent de aspectul lui.

Emmenthal. Brînză elvețiană, cu pastă tare, care se fabrică din lapte integral proaspăt, renumită pentru calitățile sale.

Emolient. Substanță medicamentoasă care are proprietatea de a înmuia țesuturile și a atenua durerea dintr-o zonă inflamatorie.

Empiem. Colecție de puroi sau exsudat într-o cavitate organică.

Empiem gutural. Colecție purulentă în pungea guturală, provocată de traumatisme, infecții hematogene etc. și manifestată clinic prin deformare guturală, jetaj aparent la presiunea pe regiunea guturală etc.

Empireumatic. Termen calificativ pentru substanțele care au un miros particular, acrișor, dezagrabil, asemănător cu mi-

rosul împrăștiat de substanțele organice distilate la foc.

Empiric. 1 — Fără bază științifică. 2 — Pe bază practică, neștiințifică. 3 — Fără pregătire și cunoștințe teoretice de specialitate.

Emprostotonus (gr. *emprosthēn*: înainte, *tonos*: tensiune). Contractură cu caracter tetanic, provocând curbarea corpului, flexiunea coloanei vertebrale, aplecarea capului etc.

Enadelf. Monstru prin incluzie.

Enantiază (gr. *enantios*: opus), sin. *enantiopatie.* Metodă terapeutică opusă homeopatiei, bazată pe principiul hipocratic al utilizării ca agent terapeutic a substanțelor care anulează tulburările produse de boală (*contraria, contrariis curantur*).

Enartrodial. Cu caracter de articulare sferoidală, rezultând din recepția totală sau parțială a unui cap articular într-o cavitate cotiloidă sau glenoidă, permițând toate genurile de mișcări.

Enartropatie. Termen general definind orice afecțiune a unei articulații enartrodiale.

Encantis. Hipertrofia carunculei lacrimale, distingându-se encantis canceroid (forma tumorală a hipertrofiei carunculei lacrimale) și encantis inflamator (forma inflamatorie a encantisului).

Encefal (gr. *en*: în, *kefalē*: cap).

1 — Totalitatea formațiunilor nervoase incluse în cavitatea craniană. 2 — Porțiunea craniană a sistemului nervos central cuprinzând: mielencefalul (bulbul rahidian), metencefalul (cerebelul cu pedunculii lui și puntea sau protuberanța), mezencefalul (pedunculii cerebrali și tuberculii patrugemeni), diencefalul (păturile optice sau talamusul optic, hipotalamusul format din tuberculul cenușiu și formațiunile hipofizare, epi-

talamusul, sau epifiza cu formațiunile anexe, metatalamusul sau corpul înghinunchiați și telencefalul (emisferele cerebrale cu toate formațiunile interioare).

Encefalic. Care se referă la encefal.

Encefalita alergică, sin. *encefalita* sau *encefalomielita postvaccinală*. Accident înregistrat după administrarea suspensiei de țesut nervos (vaccin antirabic, suspensie de țesut nervos normal administrat repetat sau cu adjuvanți pentru întârzierea resorbției), caracterizat prin manifestări paralitice, de leucoencefalomalacie, leucomielomalacie etc.

Encefalita comună omului și animalelor. Termen sub care se definește deseori encefalita hemoragică a calului, al cărui virus poate provoca o encefalită gravă și la om.

Encefalita cronică infecțioasă a oilor. Viroză mortală, manifestată prin semne de encefalită, contracții clonice, apoi paralizie progresivă.

Encefalita enzootică a calului, sin. *boala de Borna, meningoencefalomielita enzootică a calului* etc. Boală infecțioasă și contagioasă, provocată de un virus neurotrop și manifestată prin depresiune nervoasă centrală (apatie), semne motorii (paralizie), senzitive (hiperestezie), uneori excitație cerebrală, urmate de semne medulare ce evoluează adesea destul de lent.

Encefalita hemoragică septemică a calului, sin. *meningoencefalomielita americană a calului, encefalomielita hemoragică* etc. Boală infecțioasă și contagioasă, specifică, produsă de un virus diferit de cel al bolii de Borna și manifestată prin semne de meningo-encefalomielită cu caracter hemoragic.

Encefalita infecțioasă a porcului, sin. *encefalomielita infecțioasă a porcului, meningoencefalomielita enzootică a porcului, paralizia infecțioasă a porcului, pesta de Boemia, poliomieliita porcului, polioencefalomielita porcului, boala de Teschen* etc. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, produsă de un virus specific, caracterizată inițial prin hipertermie, apoi prin excitații urmate la câteva zile de paralizie, putându-se prezenta sub diverse forme: inaparentă, cronică, acută, supraacută etc.

Encefalita sporadică a bouului. Boală infecțioasă, puțin contagioasă, specifică, produsă de un virus din grupa psitacoză-limfogrammatoză și caracterizată prin febră inițială, tulburării intestinale, nervoase și exsudate fibrinoase în principalele cavități organice.

Encefalita vulpilor, v. boala Rubarth.

Encefalită. Inflamația encefalului, cu etiopatogenie diversă, manifestată prin semne nervoase de focar etc.

Encefalocel. 1 — Ectopia extracraniană a creierului. 2 — Hernia cerebrală.

Encefalografie. Radiografia encefalului.

Encefalomalacia de nutriție. Encefalomalacie consecutivă unei carențe în vitamină E la păsări și manifestată prin simptome asemănătoare cu cele ale encefalomielitei aviare.

Encefalomalacie. Necroză cerebrală parțială, consecutivă, în principiu, unei obstrucții sau obliterări vasculare zonale etc.

Encefalomielita aviară, sin. *epidemic tremor*. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă la puii de găină, rață, gîscă și porumbel produsă de un virus specific și manifestată prin ataxie, tremurături ale capu-

lui și gîtului, apoi paralizie mortală.

Encefalomielite comună omului și animalelor, v. Encefalita comună omului și animalelor.

Encefalomielite enzootică a bouului. Boală contagioasă produsă de un virus ipotetic, evoluind fără hipertermie dar cu excitații și stări depresive alternative.

Encefalomielite hemoragică a calului, v. Encefalita hemoragică septicemică a calului.

Encefalomielite infecțioasă a porcului, v. Encefalita infecțioasă a porcului.

Encefalomielite sporadică a ta-urinelor, v. Encefalita sporadică a bouului.

Encefalomielită. Inflamația concomitentă a encefalului și măduvei spinării.

Encefalopatie. Termen general sub care se definește orice afecțiune cerebrală, indiferent de aspect, cauze sau manifestări, distingându-se encefalopatii inflamatorii (encefalite), degenerative (encefaloze), circulatorii etc.

Encefaloză. Encefalopatie degenerativă produsă de toxine (endo -sau exogene), de diverse carențe (vitamine sau oligoelemente), de factori mecanici (compresiuni prin tumori, malformațiuni) etc.

Encondral. Cu referire la țesutul cartilagos; de exemplu, osificarea encondrală se realizează prin distrugerea și înlocuirea cartilajului.

Endarteră. Termen general sub care se definește intima arterială.

Endarterită. Inflamația intimei arteriale, provocată în general de germeni infecțioși, distingându-se endarterite simple, ulcerose, vegetante etc.

Endoalergie, sin. *alergie de infecție, alergii întârziată*. Stare alergică instalată după persis-

tența mai îndelungată în țesuturi a unor virusuri, bacterii, micetri, protozoare sau helminți.

Endocard. Foița internă, care căptușește cavitățile cordului, continuându-se cu endartera și endovena la nivelul orificiilor cardio-vasculare.

Endocardită. Inflamația endocardului. Endocarditele acute (în general de natură infecțioasă) pot fi simple, vegetante, ulcerose etc., în timp ce endocarditele cronice sînt în marea lor majoritate de natură toxică. Determină semne generale și cardiocirculatorii.

Endocardoză, sin. *fibroelastoza endocardică, scleroza endocardică*. Stare gravă congenitală, caracterizată prin fibroza endocardului, eventual și a miocardului (endomiocardoză), de ordin constituțional sau infecțios (infecții intrauterine).

Endocervicită. Inflamația mucoasei colului uterin.

Endocraniu. Termen sub care se definește în anatomie fața internă a cutiei craniene.

Endocrin (gr. *endo*: în interior, *krinein*: a secreta). Calificativ acordat formațiunilor glandulare (sau produselor lor), cu secreție internă: hipofiză, epifiză, tiroidă, paratiroidă, timus, pancreas endocrin, porțiunea cu secreție internă a gonadelor, suprarenale etc.

Endocrinian. Cu referire la glandele endocrine.

Endocrinologie. Studiul glandelor endocrine, al rolului hormonilor, dereglărilor hormonale etc.

Endocrinopatie. Termen general utilizat pentru definirea oricărei boli a glandelor endocrine, indiferent de natura sau aspectul prezentat.

Endocrinoterapie, sin. *hormonoterapie*. Terapeutică bazată pe utilizarea hormonilor sau

pe modificarea funcțiilor glandelor endocrine.

Endocrinoză. 1 — Termen general utilizat pentru definirea afecțiunilor endocrine neinflamatorii. 2 — Manifestare patologică dependentă de dereglările endocrine (hormonale).

Endoderm (gr. *endon*: înăuntru, *derma*: derm). Foița embrionară internă din care va rezulta tubul digestiv (fără cavitatea bucală și anus), cu glandele anexe, epiteliul pulmonar etc.

Endodermic. Care are contingențe cu endodermul, derivă din endoderm sau aparține endodermului.

Endoftalmie, sin. *endoftalmie purulentă*. Inflamația septică a sectorului interior al ochiului, membranei musculo-vasculare și retinei, însoțită de dezvoltarea unui proces supurativ în camera anterioară și în corpul vitros. A nu se confunda cu panoftalmia, care interesează toate componentele oculare.

Endogen (gr. *endon*: înăuntru, *genos*: origine). Care se formează în interior, provenind din organism însuși.

Endolimfă. Lichid clar, albuminos, care umple utricula, sacula, canalele semicirculare, canalul endolimfatic etc., din urechea internă.

Endometru. Termen utilizat pentru definirea mucoasei uterine în general.

Endomisium. Țesutul conjunctiv interfascicular, cu aspect de perete fin de natură conjunctivă, care se detașează din perimisium, pătrunzând printre fasciculele musculare.

Endonevră. Țesutul conjunctiv intrafascicular, dispersat în fasciculele nervoase dintr-un nerv.

Endoparazit. 1 — Parazit intern. 2 — Parazit care trăiește în interiorul organismului animal.

Endopeptidaze, sin. *proteinaze*. Enzime proteolitice care scin-

dează legăturile peptidice centrale ale moleculei, distingându-se: pepsine (endopeptidazele principale ale sucului gastric), tripsine (endopeptidaze care acționează în zona pH-urilor alcaline) și catepsinele (endopeptidaze intracelulare, homospecificice cu enzimele proteolitice digestive).

Endoplasma. Termen utilizat pentru definirea citoplasmei perinucleare, diferențiată prin fluiditatea sa.

Endoscop (gr. *endon*: înăuntru, *skopeo*: cercetez). Tub optic adaptat pentru inspecția mediată a cavităților și formațiilor profunde: cistoscop, laringoscop, bronhoscop etc.

Endoscopie (gr. *endon*: în interior, *skopeo*: cercetez, examinez). Inspecția cavităților sau diferitelor formații profunde; se poate realiza sub forma *endoscopiei directe* (vaginoscopia cu ochiul liber, după aplicarea unui depărtător etc) și a *endoscopiei mediate* (inspecția mediată a faringelui sau laringelui, cu ajutorul laringoscopului introdus prin nări etc.).

Endotelial. Care are contingență, origine sau aparține endotelului.

Endotelom. Tumoră apărută prin multiplicarea anarhică a celulelor endoteliale.

Endoteliu. Țesut format dintr-un singur rând de celule plate, care câpтуșește vasele, cavitățile interne etc.

Endotoxină: 1 — Toxină produsă în interiorul corpului. 2 — Constituent toxic al corpului bacterian, eliberat numai o dată cu distrugerea celulei; în acest cadru se include complexul glucido-lipido-poli-peptidic (glp), complexul nucleoproteinic (np) etc.

Endovenos. Intravenos.

Endovisceral. 1 — Care se găsește în interiorul unui organ cavi-

tar. 2 — Care se practică în interiorul organului (examen endovisceral etc).

Energie calorică brută. Energie calorică rezultată din arderea în bomba calorimetrică a unui gram de substanță uscată dintr-un furaj.

Energie digestibilă. Energia calorică a substanțelor digeribile din nutrețuri; reprezintă diferența dintre energia brută și energia substanțelor nedigerate (eliminate prin fecale).

Energia metabolizabilă. Energie rezultată din diferența între energia brută și suma pierderilor de energie prin substanțe nedigerate, prin gaze de fermentație și prin urină.

Energie netă. Energie rezultată din diferența între energia brută și suma pierderilor de energie produse prin digestie, absorbție și asimilație. Reprezintă fracțiunea din energia brută a furajelor folosită efectiv și care se găsește încorporată sub formă de energie chimică potențială în lapte, carne, ouă, lână și lucru mecanic util efectuat de către animalele de tracțiune.

Enoftalmie. 1—Înfundarea bulbilor oculari în orbită. 2—Poziție anormală a globilor oculari, care se găsesc plasați mult în interiorul orbitei.

Enostoză. Dezvoltarea hipertrofică a unei porțiuni de os, ce proemină în interiorul canalului medular. Antomim: exostoză.

Enterectomie. Secționarea intestinului urmată de ablația unei porțiuni intestinale.

Enteric. Care se referă sau aparține intestinului (secreție enterică etc.).

Enterita cronică hipertrofiantă a porcului, v. Enterita paratuberculoasă.

Enterita cu virus a bovinelor. Boală infecțioasă, inoculabilă,

provocată de unul sau mai multe virusuri specifice și manifestată prin tulburări enterice grave, în ultimul timp tinzând să fie integrată în complexul bolii mucoaselor.

Enterita infecțioasă a găinașcelor, v. Boala crestei albastre.

Enterita infecțioasă a porcului, sin. *salmoneloza suină*, tifoza sau paratifoza porcului. Boală contagioasă (în anumite condiții) produsă de *Salmonella cholerae suis*, *S. typhi suis*, *S. enteritidis*, evoluind sub formă septicemică sau cronică, manifestată prin tulburări digestive grave, pentru care motiv este adesea denumită și tifoza sau paratifoza porcului etc.

Enterita mucoidă a iepurelui. Boală cu origine obscură, frecventă la iepurii tineri, manifestată prin diaree mucoidă și mortalitate mare.

Enterita necrozantă a purcelilor. Enterotoxiemie mortală, produsă de *Clostridium perfringens* tip C, manifestată prin stare generală gravă, enterită necrotică și mortalitate ridicată.

Enterită. Inflamația acută sau cronică a intestinului, distingându-se enterite simple, infecțioase, hemoragice, pseudo-membranoase etc.

Enterita paratuberculoasă, sin. *paratuberculoză*, *enterita cronică hipertrofiantă a porcului*, boala *Johne*. Boală contagioasă (inoculabilă la taurine și ovine) produsă de *Mycobacterium paratuberculosis*, manifestată printr-o enterită cronică hipertrofiantă și cahexie, urmată de moarte; la început, boala are un caracter sporadic, ulterior cîștigînd un aspect enzootic.

Entero-anastomoză. Operație prin care se realizează comuni-

care a două anse intestinale între ele.

Enterobacteriaceae. Familie de bacili Gram-negativi și nesporulați, reprezentată de genuri ca *Escherichia*, *Klebsiella*, *Salmonella*, *Shigella*, *Proteus*, *Serratia* ș.a.

Enterocel. Termen arhaic, definind în general orice hernie intestinală.

Enterocenteză. Puncția intestinului, indiferent de porțiunea pe care se practică, distingându-se enterocenteze speciale, particulare (cecocenteza, colicenteza etc.)

Enterocistocel. Hernia mixtă a intestinului și vezicii urinare prin aceeași breșă parietală.

Enterochinază. Diastază din sucul intestinal.

Enterocliză (gr. *enteron*: intestin, *klyzein*: a spăla), v. Spălătură intestinală.

Enterococ. Germen ce formează un grup în cadrul genului *Streptococcus* și care se izolează din fecale, unele specii de enterococ avînd activitate betahemolitică.

Enterocolită. 1—Inflamația simultană a intestinului subțire și a colonului. 2—Inflamația colonului.

Enterodinie. Durere intestinală (colică nervoasă).

Enteroeplilocel. Hernia mixtă a intestinului și epiploonului.

Enterohepatita puilor de curcă, sin. *histomonoză*, *tiflohepatită*, *peritiflohepatita puilor*. Boală parazitară provocată de *Histomonas melleagris*, care se dezvoltă în cecul și ficatul puilor (mai ales la puii de curcă), caracterizată prin adinamie, diaree galbenă, cianoza crestei și bărbițelor (la curcan), cahexie rapidă etc.

Enterohepatocel. Hernia ombilicală, congenitală, a ficatului și intestinului.

Enterolit. Concrețiune minerală formată în intestin, prin precipitarea sărurilor în jurul unui miez de substanță organică.

Enterologie. Parte a medicinei care se ocupă cu studiul structurii, funcțiunii și tulburărilor morfo-funcționale ale intestinului.

Enteropatie. Termen general folosit pentru definirea oricărei afecțiuni intestinale, indiferent de cauză, aspect morfologic sau manifestare, distingîndu-se enteropatii organice, funcționale etc.

Enteroragie. Hemoragie intestinală.

Enterorenal (sindrom—). Sindrom infecțios produs de *Escherichia coli* și de alte bacterii saprofitice care-și exaltează virulența, manifestat prin tulburări intestinale (diaree sau constipație), după care urmează o fază septicemică, apoi o serie de tulburări renale și urinare (hematurie, piurie, durere renală etc.).

Enterospasm, v. Spasmul intestinului.

Enterostenoză. Stenoză intestinală.

Enterotomie. Incizia peretelui intestinal, fără ablația vreunei porțiuni, practicăată cu scopul eliminării enterolitelor, pelotelor stercorale, corpilor străini etc.

Enterotoxiemia colibacilară, v. Boala edemelor.

Enterotexiemia cu perfringens. Enterotoxiemie produsă de microbi din categoria *Clostridium* sau *Welchia perfringens*; tipul A provoacă enterotexiemie la iepure și vițel, tipul B la miel, vițel și mînz, tipul C la oaie, miel, purcel și vițel, tipul D, determinînd enterotexiemia din boala rinichiului pulpos la oaie și boala de iarbă la cal etc. În toate cazurile, manifestările clinice sînt dominate de gastro-

enterită hemoragică și stare comatoasă de scurtă durată.

Enterotoxiemie, sin. *enterotoxiemie*. Proces complex de trecere în circulația sangvină a toxinelor elaborate și eliminate de flora intestinală, manifestarea clinică fiind variată în funcție de categoria toxinelor, în general constatându-se adinamie, semne de gastroenterită etc.

Enterovaccin. Vaccin preparat pentru a fi administrat *per os*, urmînd a se absorbi în intestin.

Enterovirus, sin. *virus enteric*. Virus izolat din intestin: virusul poliomielitei, virusurile coxsackie și virusurile enterocitopatogenetice orfane sau orfeline (numite astfel întrucît înainte se considera că nu sînt patogene); după specia din intestinul căruia se izolează, ultimele se notează, ECHO (om), EGBO (bou), EGSO (porc), ECAO (păsări), ECFO (feline), ECMO (mauiță).

Entitate. Ceea ce constituie esența. Entitate morbidă: termen cu veche tradiție, care dorea să definească natura unei boli prin ea însăși, adesea incluzînd o nuanță metafizică, în sensul că implică definirea calității bolii independent de dinamica organismului. În sens actual, noțiunea definește conturul unei boli, prin esența ei, indiferent de variantele în care ea se poate prezenta, indicînd doar factorul esențial care o determină: de exemplu, tuberculoza este o entitate morbidă bine definită sub raport etiologic, anatomic clinic etc.

Entomoxan, v. Hexaclorciclohexan.

Entomozooză. Stare caracterizată prin modificări funcționale sau anatomice produse de insecte (miazele, atacuri prin tabanide, culicide, simulide etc.).

Entorsă. Afecțiune articulară, traumatică, caracterizată prin întinderea bruscă a ligamentelor articulare, fără luxarea suprafețelor de contact osos, fiind în schimb însoțită de dureri articulare persistente. Adesea în medicina veterinară se definește ca un efort articular.

Entozon. Preparat chimioterapic ce conține rivanol, nitroacridină, glucoză și borax, cu aspect de granule galbene, utilizat mai ales în infecții obstetricale (ca soluții, unguente, bujii, ovule).

Entropie. Mărime care în termodinamică permite evaluarea degradării energiei într-un sistem. Se folosește în controversele filozofice privind natura vieții.

Entropion. Rasfrîngerea marginii palpebrale spre înlăuntru, însoțită de iritație (eventual infecție) conjunctivală și corneană.

Enuclea (a-). A îndepărta prin enucleație.

Enucleație, sin. *enucleere*. Acțiunea de eliminare a nucleului, a conținutului dintr-o capsulă, dintr-un nodul încapsulat etc.: enucleerea globului ocular (vidarea bulbului ocular), enucleerea orbitei (ablația formațiunilor din orbită) etc.

Enurezie: Incontinentă funcțională de urină.

Enzimatic. Care se referă la enzime.

Enzimă, sin. *diastază*. Componentă chimică ce catalizează reacțiile de sinteză și de degradare din substanța vie (biocatalizatori), cu rol principal în reglarea proceselor metabolice (creștere și regenerare celulară etc.). Enzima este un catalizator organic, solubil, coloidal, produs numai de substanța vie, în organism, distingîndu-se: endoenzime (acționînd în celulele în care sînt produse) și exoenzime (eliminate din celu-

lele ce le produc în diversele lichide din organism, unde-și exercită acțiunea).

Enzimă de condensare, sin. *oxalacetattransacetilaza*. Transacetilază care catalizează reacția de condensare a acetilului activ cu acidul oxaloacetic și formarea de acid citric, în cadrul metabolismului.

Enzimă de oxidoreducere. Complex enzimatic care catalizează fenomenele de oxidoreducere, distingându-se: dehidrogenaze (enzime care catalizează reacțiile de oxidoreducere, prin transfer de hidrogen), flavinenzimele (enzime de oxidoreducere conținând ca grupare structurală coenzimatică un flavinucleotid), precum și o serie de dehidrogenaze anaerobe.

Enzimă de scindare. Enzimă care catalizează ruperea lanțurilor complexe a unor substanțe, distingându-se: hidrolaze (endo- și exo-peptidaze, carbohidraze, polizaharaze, glicozidaze, esteraze, lipaze, fosfataze, pirofosfataze, deaminaze, deamidinaze), fosforilaze (amilofosforilaze, nucleozidfosforilaze) și enzime ajutătoare.

Enzimă de transfer. Enzimă care catalizează transferul unor grupări, distingându-se: peroxidaze (citocromperoxidaze, peroxidaze), oxidaze aerobe (citocromoxidaza, monofenoloxidaza, polifenoloxidaza, tirozinaza, L-ascorbicoxidaza, uricoxidaza), dehidrogenaze aerobe (D-aminoacidoxidaze, D-glutaminoxidaze, glicinoxidaza, L-aminoacidoxidaza, xantinoxidaza, aminoacidaze, diaminoxidaze), flavoproteine (fermentul galben, diaforaza, citocromreductaza), dehidrogenaze anaerobe etc.

Enzimă proteolitică. Enzimă care catalizează reacția de scindare a legăturii C-N, numită și protează, distingându-se:

endopeptidaze (pepsinele, tripsinele și catepsinele) și exopeptidaze (carboxipeptidaze, aminopeptidaze și dipeptidaze). **Enzimopatie**. Stare patologică dependentă de scăderea, lipsa sau blocajul funcțional congenital al unei enzime sau sistem enzimatic. Poate fi inaparentă sau se manifestă discret ori evident, adesea numai la anumiți indivizi din arborele genealogic. Există mai multe tipuri de enzimopatii, după cum este vorba de deficiența enzimei sau de concentrația mărită a substratului nemetabolizat normal (litiază, teaurismoză, toxicoze prin compuși intermediari de metabolism etc.).

Enzimo-vitamine. Termen sub care se definesc unele vitamine (B₂, B₆, B₁₂, C₁, C₂, PP, cholina, acidul paramino-benzoic, mezoinozitolul, acidul folic) care intervin în procesele enzimatice din organism.

Enzootic. Care se referă la enzootie.

Enzootie (gr. *en*: în, *zoon*: animal). Termen sub care se definește orice boală contagioasă răspândită pe un teritoriu restrâns, afectând însă un mare număr de animale, dar rămânând cantonată în zona de apariție, unde poate reapare periodic sau intermitent.

Eozinofile. 1 — Afinitate pentru coloranții acizi. 2—Creșterea numărului de celule eozinofile (din sânge, hipofiză etc.).

Eozinopenie (gr. *penia*: reducere, scădere). Scăderea numărului de leucocite eozinofile circulante.

Epanșament. Erupția unui conținut lichid, organic, în afara viscerului care-l conținea în mod normal.

Epanșament visceral. Acumularea unui exsudat sau transudat într-o cavitate visce-

rală (abdominală, pericardică, toracică).

Eparven. Leziune osoasă periostală situată la fața medială a jaretului.

Ependim. Formațiune nevroglică, fină, cu aspect particular, care căptușește canalul central al măduvei spinării (canalul ependimar) și ventriculei cerebrale.

Ependimar. Care se referă la ependim.

Ependimită. Inflamația ependimului.

Eperythrozoona rumegătoarelor și porcului. Boală infecțioasă a taurinelor, bovinelor și suinelor, produsă de diverse varietăți de *Eperythrozoon* (anaplasmă, rickettsie?) și manifestă prin febră, icter, anemie, eritroliză etc., după un timp boala vindecându-se adesea spontan.

Epiblefaron (gr. *epi*: pe, *blefaron*: pleopă). Cută palpebrală inferioară, provocând devierea marginii ciliare spre bulbul ocular.

Epicant (gr. *epi*: pe, *kantos*: comisura palpebrală). Cută semilunară a pielii care acoperă parțial comisura palpebrală nazală.

Epicom. Flicten cornean.

Epicondil. Termen general care definește în anatomie orice eminență osoasă care proemină deasupra unui condil: epicondilul humeral, epicondilul femural etc.

Epicondilită. Nevralgie de travaliu sau uzură a zonelor epicondiliene (os și inserție musculară).

Epicorion. Termen general sub care se definește porțiunea caducă placentară sau decidua.

Epicranian. Care se referă la epicraniu.

Epicraniu. Ansamblu de formațiuni care acoperă sau se

găsesc pe suprafața cutiei craniene: fascia epicraniană etc.

Epicriză (gr. *epi*: pe și *krisis*: judecată). 1—Perioadă de după criză, respectiv de după dispariția manifestărilor grave ale bolii. 2—Ultima parte a foii de observație, în care se fac recomandări finale etc., cu ocazia ieșirii animalului de sub observație.

Epidemic tremor, v. Encefalita aviară.

Epiderm. Zonă superficială a pielii, reprezentată printr-un epiteliu pavimentos stratificat de tip cornos și care acoperă dermul, cuprinzând în structură: a — un strat bazal sau bazilar, profund, situat pe membrana bazală, format din celule individualizate sau dintr-o masă protoplasmatică multinucleată cu rol generator; b — o zonă cu celule poliedrice așezate în mai multe straturi; c — o zonă granuloasă; d — alta intermediară; e — un strat lucidum; f — altul cornos și g — stratul descumant.

Epidermită exsudativă a purcelului, sin. *dermatita exsudativă* sau *pustuloasă*, *eczema seboreică*, *boala grăsoasă*. Boală a purceilor tineri, probabil condiționată de deficiențe igienonutritionale, manifestată prin abatere, inapetență, poli-dipsie, semne de deshidratare gravă, leziuni cutanate eritematoase, secretorii, crustoase, uneori chiar gangrenoase, mortalitatea putând atinge 20—80% din purceii bolnavi.

Epidermită. Inflamația epidermului.

Epidermoid. Avind caractere asemănătoare cu ale epidermului.

Epidermomicoză. Termen general folosit pentru definirea afecțiunilor epidermice provocate de formele vegetative ale diverselor ciuperci patogene.

Epidermoză. Sensul arhaic se referea la o presupusă substanță care ar fi intrat în constituția epidermului. Progresele histologice, histochemice etc. indicînd componența epidermului, termenul și-a schimbat sensul, în mod curent fiind utilizat pentru indicarea unei afecțiuni degenerative sau trofice, cu localizare strict epidermică.

Epideză. Operația de aplicare pe o regiune a unei benzi sau legături: aplicarea garoului etc.

Epididim (gr. *epi*: pe, *didimos*: testicul). Formațiune alungită, situată pe marginea dorsală sau caudală a testiculului, prezentînd un cap, corp și coadă (continuată cu canalul deferent) și incluzînd în interior canalul epididimar, flexuos, lung și îngrămădit într-un spațiu restrîns, reprezentînd prima porțiune extratesticulară a căilor genitale masculine.

Epididimală (lat. *A. epididymidis*). Ramură fină detașată din a. spermatică internă, adesea reprezentată prin 2-3 arteriole izolate succesiv la nivelul gîtului pungii vaginale, distribuindu-se capului, corpului și cozii epididimului.

Epididimar. Care aparține epididimului: ligament epididimar etc.

Epididimita infecțioasă a berbecilor. Inflamație epididimară cu origine obscură (o bacterie „așemănătoare” brucelei), manifestată prin dureri epididimare, congestie, eventual supurație etc.

Epididimită. Inflamația epididimului, cel mai adesea provocată de brucele, salmonene sau bacilul tuberculos, eventual putînd apărea și în urma unui traumatism.

Epidural. Deasupra durei mater. Termen utilizat pentru definirea spațiului cuprins în-

tre perețele canalului rahidian și dura mater, în care se găsește plasată o cantitate redusă de țesut conjunctiv, vase etc.

Epifenomen. Fenomen care survine, suprapunîndu-se. Se folosește termenul pentru definirea unor simptome sau fenomene care survin în mod inevitabil în cursul unei boli și care se suprapun la ceea ce este esențial în boală, fără însă a exercita vreo influență în cadrul bolii.

Epifit. Termen definind raportul unui vegetal fixat pe un alt organism viu, fără a fi însă parazit.

Epifiză (gr. *epi*: pe, *fiornai*: nasc, cresc). 1 — Nucleu secundar de osificație. 2 — Formațiune endocrină (v. pineală).

Epifizan. Preparat antigenic pe bază de principii epifizari, cu eficacitate în cazul căldurilor prelungite, nimfomaniei, metroragiilor determinate de estrogeni etc.

Epifizită. Stare caracterizată prin leziuni ale cartilajelor articulare, observate mai ales la metatars și metacarp, la animale tinere, cu indice de dezvoltare foarte rapid.

Epiforă. Termen general definind scurgerea abundentă de lacrimi, indiferent dacă se datorește unei hipersecreții lacrimale sau obstrucției canalelor lacrimale.

Epigastralgie. Durere în regiunea epigastrică.

Epigastric. Care se referă la epigastru.

Epigastrica caudală (lat. *A. epigastrica caudalis*). Colaterală a arterei iliace externe, adesea la cal, porc, bou și ciine detașîndu-se în comun cu a. femurală profundă din trunchiul pudendo-epigastric.

Epigastrica cranială (lat. *A. epigastrica cranialis*). Terminală

a arterei toracice interne, la nivelul cartilajului xifoidian ieșind din cavitatea toracică, pentru a se plasa pe partea dorso-laterală a m. dreptul abdominal, distribuind sînge peretelui abdominal ventral, precum și mamelelor 2 și 3 (la cățea și scroafă).

Epigastru (gr. *epi*: deasupra, pe, *gaster*: stomac). Regiune abdominală delimitată cranial de apendicele xifoidian, caudal de ombilic și lateral de treimea inferioară a hipochondrului.

Epigeneză. Teorie care, contrar singenezei, susține că nașterea diverselor specii s-a efectuat în timpuri diferite, noii indivizi fiind, din toate punctele de vedere, produșii indivizilor care-i procrează, generația sau reproducerea fiind o veritabilă creație nouă, capacitatea de reproducere fiind anterioară fecundației, gameții existînd înaintea fecundației. Inducția genetică arată caracterul idealist al epigenezei, scoțînd în evidență aportul material al mediului.

Epiglotă. Piesă cartilaginoasă elastică, ce intră în componența scheletului laringian, plasată în fața orificiului glotic.

Epignat. Monstru care prezintă extremitatea cefalică dublată de o extremitate similară accesorie, incompletă, atașată la porțiunea palatină a capului principal.

Epilator. Care favorizează smulgerea perilor.

Epilație. Avulsia sau smulgerea perilor.

Epilemnal (gr. *epi*: pe, *lemna*: învelitoare). Termenul se folosește pentru definirea poziției formațiunilor plexiforme care se ramifică în afara învelitorii formațiuni.

Epilepsie (gr. *epilepsis*: tresărire, înfiorare, apucare), sin.

boală comițială sau caducă, marele rău. Tulburare nervoasă funcțională, manifestată sub formă de accese convulsive tonico-clonice, întovărășite de pierderea cunoștinței; poate fi generalizată și localizată, iar sub raport etiopatogenic, esențială (genuină, criptogenetică, fără substrat evident), simptomatică (manifestare a unor leziuni encefalice) și reflexă (cu zonă reflexogenă în afara sistemului nervos central) (v. și aura și echivalent epileptic).

Epileptiform. Asemănător epilepsiei. Acces epileptiform: cu aspect de epilepsie, dar cu care nu se identifică, fiind provocat de alte cauze (vierminoze de pildă) etc.

Epinevra. Țesutul conjunctiv care leagă între ele fasciculele nevoase ce intră în componența unui nerv.

Epiplocel. Hernia epiploonului printr-o breșă parietală abdominală.

Epiploon (gr. *epi*: pe, *ploo*: a pluti). Denumire generică pentru cuta seroasă a peritoneului, care trece liberă (plutind) prin cavitatea abdominală, de pe marca curbură a stomacului, pînă la pancreas și colonul transvers, la porc, ciine, iepure etc., venind în contact cu peretele ventral al abdomenului și încercîndu-se masiv cu grăsimi (epiploonul mare) sau de pe fața caudală a ficatului la cardia și la duoden (epiploonul mic, care suspendă și canalul coledoc). Marele epiploon, datorită topografiei sale delimitează un spațiu epiploic (bursa omentală), care comunică cu restul cavității peritoneale printr-un orificiu (intrarea în punga omentală), situat între lobul accesoriu al ficatului, pancreas și duoden.

Epiploic. Care se referă la epiploon: spațiu epiploic etc.

Operația de fixare a epiplo-
nului la peretele abdominal, cu
scopul de a realiza o aderență care
să faciliteze o circulație în deri-
vă.

Epischeză. Termen arhaic de-
finind suprimarea evacuării na-
turale a dejecțiilor organice,
excretelor etc.

Episcleral. Gare se referă la
episcleră.

Episcleră. Stratul de țesut con-
junctiv care se găsește plasat pe
suprafața sclerei.

Episclerită. Inflamația țesu-
tului conjunctiv care acoperă
sclera.

Episemazie (gr. *epi*; pe, *sima-
ino*: indic). Sub acest termen
se definește debutul vizibil al
unei boli, momentul de apar-
iție a primelor semne.

Epispadias. Viciu de conforma-
ție a uretrei, caracterizat prin
plasarea anormală a deschi-
derii uretrei pe partea dor-
sală a penisului, orificiul res-
pectiv putându-și păstra aspectul
sau apărînd ca o veritabilă
fisură a uretrei.

Epispastic. Termen arhaic de-
finind capacitatea unui agent
terapeutic de a forța o parte
din lichidul intercelular să
iasă la suprafața pielii, pro-
vocînd durere, congestie, ve-
zicule care se sparg etc.: po-
mada cu cantaridă ș.a.

Epistaxis (gr. *epistazo*: singe-
rare pe nas). Jetaj hemora-
gic în cantitate redusă, singele
eliminîndu-se în picături sau
sub formă de stri, în produse
de altă natură (v. Rinoragie).

Epistropheus (gr. *epi*: pe, *trefo*:
întorc), sin. *axis*. A doua verte-
bră cervicală, caracterizată prin
procesul odontoid sau apofiza
odontoidă, care servește drept
pivotal pentru axis, suprafețele
articulare craniale, fața ter-
minală cranială și fața ven-
trală a procesului odontoid fi-

ind șlefuite de aceeași supra-
față articulară. Apofizele trans-
verse, în general mai reduse
decît la restul vertebrelor cer-
vicale, sînt străbătute la bază
de o gaură transversală, apo-
fiza spinoasă fiind dezvoltată.

Epitalamus. Termen utilizat în
anatomie pentru definirea zonei
diencefalice corespunzătoare
epifizei, frînelor ei și infundibu-
lului epifizar.

Epitelial. Care se referă la epi-
teliu.

Epitelial (țesut). Țesut carac-
terizat prin abundența celu-
lelor, reducția substanței fun-
damentale și inexistența com-
ponentelor fibrilare, distin-
gîndu-se diverse tipuri de țesu-
turi epiteliale: pavimen-
toase, cilindrice sau prisma-
tice, cubice, simple, stratifi-
cate, mixte, secretoare, ex-
cretoare, glandulare etc.

Epiteliom. Termen general uti-
lizat pentru definirea oricărei
neoformațiuni epiteliale cu ca-
racter tumoral, distingîndu-se
epitelioame benigne și maligne.

**Epiteloma contagioasă a păsă-
rilor, v. Variolă aviară.**
Epitelu (gr. *epi*: pe, *thili*: ma-
melon). Inițial denumirea a
fost folosită pentru epidermul
de pe mamelon (Ruysch), ul-
terior fiind utilizată pentru
definirea diverselor tipuri de
țesuturi de acoperire, secre-
torii etc.

Epitelu bucal. Epiteliul pavi-
mentos stratificat de tip moa-
le, al cavității bucale.

Epitelu cilindric. Denumire
improprie, utilizată adesea pen-
tru definirea epiteliului de tip
prismatic.

Epitelu cochlear. Epiteliul care
căptușește canalul cochlear
al urechii interne, avînd as-
pect variat: cubic simplu în
șanțul spiral extern, prismatic
stratificat în porțiunea din-
tre bureletul ligamentului spi-

ral și inserția membranei Reissner, cubic turtit pe membrana respectivă și cu aspect particular la nivelul organului Corti.

Epiteliu conjunctival. Epiteliul mucoasei conjunctivale sau conjunctivei oculare, prezentînd structură variată (pavimentos, stratificat în porțiunea bulbară, prismatic stratificat în rest).

Epiteliu cubic. Epiteliu al cărui strat superficial este format din celule cubice, cel mai adesea avînd aspect de epiteliu simplu.

Epiteliu follicular. Porțiune a granuloasei, care căpтуșește folliculul ovarian.

Epiteliu germinativ. 1—Termen general utilizat pentru epiteliile dotate cu mare capacitate de diviziune. 2—În mod special, definește epiteliul embrionar primordial, din care vor deriva la fetus ovarul sau testiculul.

3—Creasta genitală a embrionului sau epiteliul Waldeyer.

Epiteliu glandular. Tip de epiteliu secretor, format din celule capabile să elaboreze produse variate.

Epiteliu pavimentos. Epiteliu al cărui strat superficial este format din celule turtite, cu aspect de lespezi, distingîndu-se epiteliu pavimentos simple (cu un singur rînd de celule), stratificate (cu mai multe rînduri de celule, dintre care doar stratul superficial este format din celule turtite) etc.

Epiteliu peritoneal. Termen utilizat uneori pentru definirea stratului de celule mezoteliale turtite, cu aspect epitelioid, care participă la formarea peritoneului (țesutului mezoteliofasciculat).

Epiteliu prismatic. Epiteliul al cărui strat superficial cuprinde celule prismatice, distingîndu-se în epiteliu simple și stratificate.

Epiteliu pseudo-stratificat. Epiteliul format dintr-un singur rînd de celule, care însă au nucleii situați la diverse nivele, dînd impresia că ar exista mai multe rînduri de celule, care participă la formarea lui: epiteliul mucoasei traheale.

Epiteliu respirator. Epiteliul mucoasei respiratorii, distingîndu-se un epiteliu al căilor respiratorii (pseudo-stratificat ciliat la trahee, prismatic stratificat ciliat în căile respiratorii anterioare, bronhiile mari și mijlocii, prismatic simplu ciliat în bronhiile mici) și un epiteliu alveolar (cu celule turtite, situate pe un singur rînd, avînd prelungiri anucleate).

Epiteliu simplu. Epiteliul format dintr-un singur rînd de celule.

Epiteliu stratificat. Epiteliul format din mai multe rînduri de celule.

Epitrichium. Stratul superficial al epidermului (embrionar) format din celule globuloase, enorme.

Epizootic. Care se referă sau are contingențe cu epizootia.

Epizootie. Termen general utilizat pentru definirea oricărei boli contagioase cu mare răspîndire, care afectează un mare număr de animale, avînd mare difuzibilitate, pe un teritoriu vast.

Epizootologie. Studiul bolilor contagioase, epizootice, a modului de contagiune, de difuziune, de dispariție, evoluție, reapariție, măsurilor de prevenire, combatere etc.

Eponichium. Strat superficial al ectodermului embrionar, apărut la nivelul cutei unguale și plasat în continuarea telodermului zonal.

Epulis. Tumoră gingivală cu caracter de sarcom magno-celular benign.

Equisetină. Toxialcaloid din coada calului (*Equisetum*).

Equus fossilis. Fossilă, reprezentând forma cu care se încheie lanțul filogenetic al preequidelor și încep formele evoluate ale equidelor.

Eradicare (lat. *ex*: din, *radix* rădăcină). Disparația totală prin acțiune directă. Termenul se utilizează pentru definirea combaterii pînă la dispariție totală și definitivă a unei boli contagioase și de preîntîmpinare a oricărei reapariții.

Eratic. Care nu are sediu fix. Rătăcit. Termenul se utilizează fie pentru definirea unor formațiuni sau leziuni singulare, găsite la distanță de focarul principal, fie pentru indicarea unor localizări, îndeosebi a paraziților, în alte organe decît cele parazitare în mod obișnuit.

Erbacee (lat. *herba*: iarbă). Plante cu aspect de iarbă, a căror tulpină este subțire, în general nelignificată: majoritatea speciilor de graminee, leguminoase etc.

Erbivore (lat. *herba*: iarbă, *vorare*: a mânca). Denumire atribuită mamiferelor care se hrănesc cu vegetale, distingîndu-se erbivore: rumegetoare și nerumegetoare.

Erectil. 1 — Care este capabil să intre în erecție. 2 — Care se referă sau are contingențe cu erecția. 3 — Care are structură convenabilă erecției: țesutul erectil al uretrei, corpul cavernos al penisului, țesutul erectil al mamelonului etc.

Erector (lat. *erigere*: a ridica). Formațiune anatomică specială care prin acțiunea ei provoacă schimbarea poziției unei alte formațiuni, asupra căreia acționează activ: erectorul firului de păr etc.

Erector (nervul -) (lat. *N. erigens*). Nervul erector al penisului, compus din ramuri para-

simpatice (sacrate), detașate din măduvă o dată cu nervii pelvici (ramuri ventrale din perechile sacrate) și întretesute la plexul pelvin.

Erecție. 1 — Starea unei formațiuni moi sau a unui organ, care prin aflux de sînge (direct sau indirect) cîștigă rapid o rigiditate apreciabilă. 2 — Fenomenul fiziologic de aflux și stagnare a sîngelui într-un organ cu structură caracteristică areolată (organ erectil), pe care-l forțează să devină rigid. 3 — Fenomenul fiziologic de stagnare a sîngelui în corpul cavernos, conferind o rigiditate convenabilă penisului pentru efectuarea montei.

Ereditate. 1 — Transmiterea de-a lungul generațiilor a modului specific în care organismele vii intră în legătură cu mediul, prelucrează elementele luate din mediu și se dezvoltă. 2 — Repetarea, la generații consecutive, a acelorași forme de metabolism.

Erepsină. Diastază din intestinul subțire care transformă peptonele în acizi aminați.

Eretism. Hiperecitația și hiperfuncțiunea incoordonată a unui organ: eretism cardiac (cu contracții violente și dezordonate ale miocardului) etc.

Ergastoplasmă. 1 — Organit celular filamentos, plasat în citoplasmă, în apropierea polului bazal al celulelor secretorii exocrine. 2 — Citoplasmă diferențiată funcțional, cu aspect filamentos și conținînd o mare cantitate de acid ribonucleic.

Ergometrină. Alcaloid toxic din seara cornută (*Claviceps*).

Ergosterol. Lipidă conținînd în moleculă alcool cu structură ciclică, aparținînd sterolilor vegetali, putînd fi izolată dintr-o ciupercă a bobului de seară și reprezentînd provitamina D₂.

Ergotină. Complex de alcaloizi din secara cornută, cu acțiune simpaticolitică, stimuloare a musculaturii netede vasculare etc.

Ergotism. Intoxicație determinată de furajele ce conțin scleroți ai secarei cornute (*Claviceps purpurea*).

Eringer. Rasă de taurine, ce se crește în unele țări din Europa de vest.

Eriofagie (gr. *erion* sau *mallos*: lână și *fagein*: a mânca), sin. *malofagie*. Formă de pica specifică oii, constând din consumul lânii.

Eritabilitatea caracterelor. Termen sub care se indică în zootehnie și genetică, corelația fenotipică dintre părinți și produși, exprimată prin regresia fenotipului produsului față de media fenotipică a părinților.

Eritem. Înroșirea pielii, ca urmare a unei congestii.

Eritemul exsudativ polimorf al porcului. Boală necontagioasă a porcilor tineri, caracterizată prin leziuni circuliiforme, edematoase și hiperemice, localizate mai ales pe regiunea toraco-abdominală, urmate de vindecare în 2—4 săptămâni; trebuie diferențiată de *Pityriasis rosea* și de bolile însoțite de erupții varioloide.

Eritemul facial al oii. Formă de manifestare a fotodermatozei.

Eritem solar, sin. *heliodermită*, *fotodermatoză*. Arsură de gradul I, produsă de acțiunea supradozată a razelor solare la animalele cu pielea depigmentată și eventual fotosensibilizate.

Eritemie (gr. *erythros*: roșu *haima*: sânge), sin. *poliglobulie*, *policitemie*. Mărirea numărului de globule roșii pe volum de sânge circulant; la animale se datorește de obicei inegalității de distribuție sau este simptomatice (colaps, boală de alti-

tudine, boli respiratorii cronice), leucoza eritroidă fiind relativ rară.

Eritroblast (gr. *erythros*: roșu, *blastos*: germene, generator). Element nucleat, premergător globului roșu anucleat (hematita); după dimensiuni se disting *normoblaști* (diametrul egal cu cel al hematiei normale), *macroblaști* (celule mai voluminoase) și *microblaști* (celule mai mici decât hematiele), formele mari fiind în general mai „tinere“.

Eritroblastoză, sin. *eritroleucoză*, *leucoză eritroidă*. Boală infecțioasă, probabil contagioasă, produsă de un virus, întâlnită la galinaceele în vîrstă de 6—24 luni și manifestată printr-o hiperplazie a măduvei osoase, fără semne de leucoză.

Eritrocit (gr. *erythros*: roșu, *cytos*: celulă). 1 — Globulă roșie în general. 2 — Globulă roșie nucleată.

Eritrocitoză. Stare caracterizată prin creșterea numărului de eritrocite.

Eritroniclină. Antibiotic obținut din culturi de *Streptomyces erithreus*, cu spectru relativ larg, activ adesea și față de germeni penicilino-, streptomincino- și chiar aureomicino-rezistenți.

Erizipel. Dermatită infecțioasă (eventual și contagioasă), produsă cel mai adesea de un streptococ pătruns printr-o soluție de continuitate, frecvent însoțită de limfangită, adenită, flegmazie difuză, febră etc. distingându-se diverse forme: simplă, flegmonoasă, gangrenoasă, septicemică.

Erizipelatos. Afectat de erizipel sau avind contingențe cu erizipelul: plăci erizipelatoase, zonă erizipelatoasă etc.

Erizipeloid Rosenbach. Infecția locală (la om) produsă de bacilul rujetului porcin, apă-

rută în urma manipulării cadavrelor sau produselor de sacrificare a porcilor bolnavi de rujet și manifestată prin placă erizipelatoasă la locul de infecție, adenită, artrite, dureri musculare sau chiar endocardită mortală.

Eroare de diagnostic. Diagnostic neadevărat, uneori justificabil parțial prin neconcludența, neclaritatea sau falsitatea datelor. Când această justificare lipsește este vorba de o culpă medicală (culpă prin imperiție). **Erotomanie** (gr. *eros*: amor, dragoste, *mania*: nebunie). Obsesie amoroasă sau sexuală (la om reprezentând o afecțiune mentală). La animale, erotomania se manifestă sub forma unor tulburări de comportament însoțite de excitație genetică, condiționate de leziuni organice endocrine și uneori de viroze neurotrope.

Eroziune (lat. *erodere*: a roade). Leziune superficială a epitelii provocată de acțiunea limitată a substanțelor corosive. **A** nu se confunda cu excoriația, care are o origine traumatică. **Erucție.** Eliminarea bruscă pe nas și prin cavitatea bucală a gazelor din stomac; este fiziologică (în gastropatii) la celelalte specii; pseudocruceația (respirația esofagiană) implică intrarea și eliminarea aerului în și de la nivelul esofagului, producându-se în cursul unor dispnei.

Erupție (lat. *erumpere*: a ieși, a erupe), sin. *eflorescență*. Leziune a pielii sau mucoaselor aparente, foarte variată ca etiopatogenie (infecții, intoxicații, alergoze, iritații chimice etc.) și aspect: maculă, eritem, rozeolă, purpură, papulă, nodul, placă urticată, vegetație, veziculă, pustulă, crustă, scuamă, crevase, lichenificație.

Erysipelothrix. Gen de bacili nesporulați și Gram-pozitivi, mai important fiind *E. insidiosa* (*E. rhusiopathiae*, bac. rujetului).

Esbach (aparatură, albuminometru-, metoda-). Aparatură (albuminometru), respectiv metodă pentru determinarea albuminuriei.

Escară. Porțiune de țesut mortificat prin gangrenă uscată circumscrișă.

Escarificare. 1 — Procesul de apariție și de formare a unei escare. 2 — Procesul de gangrenare uscată cutanată.

Escarotic. Substanță caustică, utilizată în aplicații cutanate, cu scopul de a produce o escarificare.

Escherichia coli. Bacterie Gram-negativă, agent etiologic al diverselor infecții urinare și intestinale.

Eschilă. Schije. Fragment de os, într-o fractură cominutivă.

Esculap, sin. *Asclepios*. Zeul medicinei în mitologie, fiul lui Apolon, înzestrat cu puterea de a trata și vindeca bolnavii. Depășindu-și atribuțiile acordate de părintele zeilor și începând să învie morții, Apolon l-a ucis, fulgerându-l la cererea lui Pluton (regele infernului și zeul morții), care se temea ca să nu-i rămână imperiul deșert. Șarpele (simbol al prudenței) și cocoșul (simbol al vigilenței) erau consacrați lui Esculap.

Esofag. Organ tubular prin care alimentele trec din faringe în stomac. Situat deasupra și parțial deviat în stînga traheii (în regiunea cervicală) și în spațiul mediastinal (în cavitatea toracică), esofagul cuprinde în structura lui o musculoaasă (striată în porțiunea inițială, netedă în apropierea stomacului) și o mucoasă, cutată, incluzînd un corion, o muscu-

loasă a mucoasei și un epiteliu cu glande diseminate.

Esofagian (trunchi-) (lat. *Truncus esophagicus dorsalis et ventralis*). Ramuri terminale ale celor doi vagi, anastomozate în câte un cordon esofagian dorsal și altul ventral, la nivelul mediastinului posterior străbat diafragma și se distribuie astfel: n. esofagian ventral, format cu deosebire din fibrele vagului drept, plexului gastric anterior și miicii curburi gastrice; n. esofagian dorsal, format mai ales din fibrele vagului stâng, plexului gastric posterior, emițind un mănunchi de fibre pentru plexul solar, formind ansa memorabilă a lui Wrisberg.

Esofagică (lat. *A. oesophagica*). Colaterală a aortei descendente, detașată uneori / cal / împreună cu a. bronhială și distribuie esofagului toracal.

Esofagism. Predispoziție la manifestări esofagiene spasmodice.

Esofagită. Inflamația esofagului.

Esofagocel. Fals diverticul esofagian, realizat de hernia mucoasei prin soluțiile de continuitate ce interesează celelalte straturi ale peretelui esofagian.

Esofagopatie. Boală a esofagului, în general.

Esofagostomoza nodulară. Boală parazitară întilnită la porc și rumegătoare, provocată de diverse esofagostome și caracterizată prin apariția de noduli submucoși la nivelul intestinului gros.

Esofagotomie. Incizia peretelui esofagian (fără ablația vreunei porțiuni), practică cu scopul de a îndepărta un obstacol de tranzit.

Est bulgară. Rasă locală de cai, cu aptitudini pentru muncă și călărie, adaptată la condițiile de mediu și reprezentând efectivul cel mai numeros din Bulgaria.

Esterază. Enzimă (hidrolază) care scindează legătura ester, catalizând reacția reversibilă de scindare a esterilor în acidul și alcoolul corespunzător, distingându-se: esteraze simple (lipazele, lecitinazele, colesterolesterazele, colinesterazele, clorofilazele, tanasele), fosfataze și sulfataze.

Esterfosfatide. Lipide complexe din categoria monoaminofosfatidelor, sistematizate în lecitine și cefaline, prezente în gălbenușul de ou, substanța nervoasă etc., fiecare conținând în componența lor glicerol (alcool), două molecule de acizi grași superiori, o moleculă de acid ortofosforic și o bază azotată (colina pentru lecitine și colamina sau etanolamina pentru cefaline).

Esteri fosforici ai monozaharidelor. Derivați ai monozaharidelor, rezultați din esterificarea grupărilor hidroxilice cu acid ortofosforic, aparțin ca etape intermediare în metabolismul glucidelor.

Estesiologie (gr. *aisthesis*: sensibilitate, *logos*: vorbire). Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul organelor de simț. Noțiunea și-a extins sfera, definind studiul morfo-fiziologic al analizorilor.

Estonian de bacon. Rasă de porci, specializată pentru producția de bacon.

Estradiol, sin. *dihidroestronă*. Hormon oestrogen, sexual, femel, de 3-10 ori mai puternic decât foliculina. A fost preparat în laborator prin reducerea grupării cetonice din molecula foliculinei la gruparea hidroxică. Se crede că ar fi estrogenul primar format în ovar, putându-se prezenta sub trei forme (alfa, izo și beta), forma alfa fiind cea mai activă.

Estriol. Hormon estrogen cu formula brută $C_{18}H_{24}O_3$, având

o moleculă de apă mai mult decât estronul, prin deshidratare putînd trece în estron.

Estrogen sintetic. Compus cu acțiune similară celeia a foli-culinei (stilbestrol, dietilstilbestrol, hexestrol, sinestrol, esterii ai acestora etc.), mai ales în privința contractțiilor uterine pe care le produce, fără să acționeze asupra ovarului.

Estron. Hormon sexual feminin, cu formula brută $C_{18}H_{22}O_2$, avînd o grupare hidroxil și o grupare cetonă și trei duble legături conjugate, aromatice. Se găsește în urina femeilor însărcinate, în sînge, mușchi etc.

Estru, sin. *oestru*. Stadiu al ciclului sexual la mamifere, în care are loc expulzarea ovului matur din ovar.

Eșancrură (fr. *echancrure*: rozătură). Barbarism utilizat în anatomie pentru definirea incisurilor sau scobiturilor arcuite de pe marginea unui organ (în special organe osoase).

Ethologie. Studiul obiceiurilor animalelor sălbatice.

Etiologie (gr. *aitia*: cauză, *logos*: vorbire). Studiul cauzelor diverselor boli.

Etiotrop (gr. *aitia*: cauză, *tropi*: schimbare). Care se adresează cauzelor: tratament etiotrop sau etiologic etc.

Etmocefal. Monstru avînd ochii foarte apropiați dar distincți, zona nazală nedezvoltată și cu aspect de trompă, plasată deasupra orbitelor.

Etmoid (gr. *ethmos*: ciuruit, perforat, *eidos*: aspect). Component osos al craniului, situat între cavitatea craniană și cavitățile nazale, format dintr-o lamă perpendiculară (prelungită cu septumul nazal spre înainte și proeminînd în cavitatea craniană, formînd apofiza „crista galli”), două lame ciuruite (care despart cavitățile

nazale de cavitatea craniană) și două mase laterale, rulate în volute etmoidale, participînd la formarea labirintului olfactiv.

Etmoidal (lat. *N. ethmoideus*). Ramură detașată din n. oftalmic al trigemenului, în cavitatea orbitală, între mușchii ochiului, însoțind artera oftalmică, pătrunde în cavitatea craniană prin gaura etmoidală, prezentînd adesea pe traiect un ganglion etmoidal (*Paștea*), trece prin lama ciuruită și se distribuie labirintului olfactiv și porțiunii caudale a septumului nazal.

Etmoidală externă (lat. *A. ethmoidalis externa*). Continuare terminală a arterei oftalmice externe (din a. mixilară internă), pătrunde în cavitatea craniană prin gaura etmoidală și ajunge în fosa etmoidală, sub lobul olfactiv, unde emite ramuri fine meningeale; trece apoi la partea laterală a fosei etmoidale, străbate lama perforată a etmoidului și se împărtășie în peretele cornetului etmoidal.

Etolide. Lipide simple, rezultate din esterificarea a doi compuși conținînd fiecare din ei și funcția acid și funcția alcool, prezente în ceara unor conifere.

Etuvă. 1 — Aparat în care se poate realiza o temperatură ridicată, la care germeii patogeni sînt omorîți. 2 — Aparat de sterilizare cu ajutorul vaporilor de apă. A nu se confunda cu termostatul.

Etuvă pentru sulfurizare. Construcție specială din lemn sau zid, în care se introduce cîte un singur animal (păstrîndu-i doar capul în atmosferă liberă, grație diverselor dispozitive de etanșare), cu scopul tratării scabiei, folosind bioxidul de sulf.

Eufilină, sin. *Corfilin*, *Miofilină*, *Aminofilină*. Complex de teofilină și etilendiamină, cu acțiune similară celei a teofilinei.

Euforbină. Anhidrida acidului euforbic, prezentă în latexul toxic elaborat de plantele din familia euforbiaceelor.

Euliază palpebrală, sin. *oftalmiază*, *euliază palpebro-conjunctivală*. Inflamație palpebro-conjunctivală provocată de prezența larvelor de muște în masa țesuturilor traumatizate.

Eunarcon, sin. *Pronarcon*. Sare de sodiu a acidului N. metilzopropil-bromalil barbituric, utilizat pentru narcoză (suine, câine etc.).

Eupeptic. Care facilitează și normalizează funcția digestivă.

Eupnee. Respirație normală, ritmică.

Euristic (gr. *heurisko*: găsesc). Care servește la descoperire. Termenul se utilizează pentru definirea unor metode, procedee sau principii care servesc la precizarea diagnosticului unei boli. De exemplu, diagnosticul diferențial sau metoda de diagnoză diferențială se bazează pe principii euristice (utilizează metoda euristică).

Euritm. Care are un ritm regulat: cord euritm etc.

Europeană galbenă. Rasă de viermi de mătase, cu gogoși de culoare galbenă-roz, rareori galbenă-portocalie, puțin centurate, foarte răspândită în țara noastră și în alte țări europene.

Eurycefalie (gr. *euros*: larg, *kefali*: cap). Conformație caracterizată prin craniu larg, brahicefal.

Eurydolicotic (raport -). Raportul dintre lungimea și lărgimea diverselor segmente corporale.

Eurygnat (gr. *gnatos*: falcă). Cu fața lată și brațele mandibulare îndepărtate.

Eurystenotipic (raport -). Raport cranian între diametrul biparietal $\times 100$ și suma diametrelor fronto-occipital + apico-auricular împărțit la 2.

Eustache (trompa -), sin. *trompa faringo-timpanică*, *tuba faringo-timpanică*. Formațiune tubulară de comunicare între cavitatea timpanică (urechea mijlocie) și faringe. Fisurată ventral la cal, comunică cu pungile guturale.

Eustrongiloză. Boală parazitară, frecventă la canide, cauzată de prezența eustrongililor în căile urinare și manifestată clinic prin dureri lombare, hematurie etc.

Eutanasi. 1 — Moarte fără suferințe. 2 — Sacrificare umanitară, prin procedee rapide, nedureroase, a animalelor a căror vindecare este imposibilă.

Eutocie (gr. *eu*: bine, *tocos*: parturiție). Parturiție normală; fătare fără complicații.

Eutonie. Stare în care tonusul neurovegetativ se menține în echilibru.

Eutrepstie (gr. *eutrepizein*: a prepara cu bună intenție). Metodă de prevenție medicală, cu scopul de a crea bolnavului condiții de rezistență la infecții.

Eutrofic (gr. *eu*: bine, *trophe*: hrană). Cu stare nutrițională bună (greutate corporală, dezvoltare, turgor cutanat, maniaimente etc.).

Euvernii, sin. *Urosulfan*, *Sulfaniluree*, *para-aminobenzensulfaniluree*. Sulfamidă albă cu indicații aparte în infecții urinare.

Evacuație (lat. *evacuare*: a goli), sin. *evacuare*. 1 — Eliminarea conținutului unui organ sau formațiuni patologice (chist, abces etc.). 2 — Eliminarea materialului excremental (urină, fecale).

Evaginație (lat. *ex*: afară, *vagina*: pungă). 1 — Dilatarea, creșterea și denivelarea peretelui unui organ spre în afară, porțiunea dilatată aparținând ca un fel de pungă. 2 — Ieșirea unei formațiuni dintr-o cavitate, antrenând denivelarea peretelui organic, fără ruperea lui: evaginarea rectului în caz de prolaps etc.

Eventrație (lat. *ex*: din, afară, *ventrum*: abdomen, burtă). 1 — Ieșirea masivă, exagerată, a viscerelor din abdomen sub piele. 2 — Hernie abdominală considerabilă, exagerată. 3 — Ieșirea viscerelor abdominale printr-o breșă parietală, fără rupturi de mezenter.

Eversivune. Răstrângerea limitelor mucoase în afară, la nivelul unui orificiu (prolaps incipient).

Eviscerație. 1 — Scoaterea și îndepărtarea viscerelor din cavitatea abdominală și toracală, după sacrificarea animalului. 2 — Termenul se utilizează de asemenea pentru definirea complicațiilor traumatiche abdominale, când organele ies din cavitatea abdominală printr-o plagă largă, antrenând rupturi mezenterice și epiploice.

Evoluție (lat. *evolvere*: a se desfășura). 1 — Serie de transformări succesive, cum ar fi schimbările succesive suferite de diversele specii de plante și animale. 2 — Indică de asemenea succesiunea manifestărilor unei boli: evoluția bolii. 3 — Durată, în cazul proceselor patologice (evoluție fulgerătoare, acută, cronică etc).

Evoluționism. Doctrină filozofică fondată pe ideea evoluției speciilor, înmănunchind o serie de teorii explicative (lamarckism, darwinism, mutaționism etc.).

Evlivune (lat. *evulsio*: smulgere). Extracție prin smulgere.

Ex professo (expresie latină însemnând: „pe față, după declarație”). Calificativ în diagnostic și prognostic, indicând afirmarea deschisă, pe față, fără reticențe și fără ascunzișuri. Se utilizează în caracterizarea deontologică-medicală: greșală terapeutică „ex. professo” etc.

Exacerbație (lat. *ex*, indicând o întărire, *acerbus*: crud). 1 — Creșterea intensității simptomelor în cursul evoluției unei boli. 2 — Mărirea virulenței unui agent patogen. Termenul indică totdeauna creșterea unei proprietăți negative sau modificarea în rău a unei situații.

Exala(a-). A împrăștia în jur vapori, miros etc.

Exalta(a-) (lat. *exaltare*: a ridica). Creșterea, mărirea, ridicarea la un nivel superior a unei proprietăți, calități etc.: exaltarea virulenței ș.a.

Examen clinic. Explorarea animalului în vederea precizării diagnosticului, începând cu interogatoriul și examenul general (de ansamblu) și continuând cu cercetarea amănunțită a fiecărui organ sau regiuni, mai întâi prin marile metode de explorare clinică (inspecție, palpație, percuție, auscultație, termometrie), apoi prin diferite metode speciale („examenul de laborator”, „examenul bacteriologic”, „examenul hematologic” etc. nu reprezintă decât metode speciale de explorare), alături de interpretarea datelor furnizate.

Exantem coital. Afecțiune contagioasă, produsă de un virus specific, întâlnită la taurine, cabaline, ovine și caprine, caracterizată prin vulvită sau vaginită veziculoasă (la femelă), inflamație peniană sau scrotală (la mascul) etc.

Exantemul coital paralizic, v. Durină.

Exantemul veziculos al porcului. Viroză caracterizată prin semne generale, urmate de erupție veziculoasă bucală, peribucală și podală, ce pretează la confuzie cu febra aftoasă.

Exarticulare. 1 — Dezarticulare. 2 — Amputare prin dezarticulare.

Exartroză (gr. *ex*: afară, *arthros*: articulație). Luxație la nivelul unei enartroze sau articulații sferoidale.

Excipient (lat. *excipere*: a primi din afară). Substanță în care se înglobează unele medicamente, cu scopul de a mări volumul, facilitând administrarea sau aplicarea, a masca gustul etc.

Excitabil. Care poate fi excitat.

Excitant. Care excită, care stimulează un organ, intensificându-i funcțiile.

Excitație. Influența pe care o are un excitant asupra unui organ, sistem, aparat sau organism, intensificându-i funcțiile.

Excizie (lat. *excidere*: a tăia), sin. *abscizie*. 1 — Eliminarea unei porțiuni dintr-un țesut, organ etc., utilizînd un instrument tăios. 2 — Traumă chirurgicală liniară, practică cu un instrument tăios și soldată cu îndepărtarea unei porțiuni de țesut (ablație).

Excoriație (lat. *ex*: afară, *corium*: piele). Traumă mecanică cu lipsă de substanță, localizată la epiderm.

Excrement. Materie reziduală evacuată din corp pe cale naturală.

Excremențial. Care se referă la excrement.

Excreta. Totalitatea substanțelor excrementiale, metabolite etc., eliminate din organism, ca inutile, ca rezultate dintr-un proces metabolic ș.a. m.d.

Excretă (a-) (lat. *excretum*, supinul verbului *excernere*: a separa). 1 — A evacua prin excreție. 2 — A servi transportului spre exterior, fără a modifica produsul transportat.

Excretor. Termen uzitat pentru calificarea unor formațiuni care efectuează excreția, care servesc excreției etc. De exemplu, canal excretor: canal care conduce produsul de excreție sau chiar de secreție spre exterior.

Excreție. 1 — Acțiunea de eliminare de către organism sau de către un organ a produselor metabolice inutile sau acumulate. 2 — Materialul excretat (sin. *excreta*).

Exencefal (gr. *ex*: afară, *encefalon*: creier). Monstru caracterizat prin hernia exocraniană totală a encefalului.

Exenterație (lat. *ex*: afară, gr. *enteron*: intestin). 1 — Ieșirea intestinelor din cavitatea peritoneală printr-o plagă abdominală, însoțită de ruperea sau distrugerea parțială a viscerelor. 2 — Ablația intestinelor în abator. 3 — Se utilizează adesea în același sens cu „eviscerație“.

Exereză. Ablația chirurgicală a unei porțiuni apreciabile dintr-un țesut (în general bolnav), utilizînd o tehnică complexă, bazată pe diereză.

Exfoliație. Eliminarea straturilor superficiale ale epidermului, sub forma unor lamele foliacee uscate.

Exhalație. 1 — Se definește sub acest termen evaporarea care are loc la suprafața corpului. 2 — Mirosul împrăștiat în atmosferă de un corp oarecare.

Exhumație. Dezgroparea unui cadavru (se va reține pericolul din perioada primă, de putrefacție, cînd mușchii abdominali ai cadavrului se desiră

cu ușurință, splanchnenele fiind intrate în liză putridă).

Exitus. Momentul în care încetează orice funcție vitală (v. Moarte).

Exmoor. Rasă de oi de munte, ce se crește în Anglia.

Exocardiac (gr. *ex*: afară, *cardia*: inimă), sin. *extracardiac*. Care se găsește sau își are originea în afara cordului: zgomot exocardiac etc.

Exocardie. Monstruoșitate caracterizată prin dezvoltarea cordului în afara cavității toracice.

Exocitoză. Prezența în unele leziuni eczematoase epidermice a celulelor mononucleate (limfocite, histiocite), însoțită de exoseroză.

Exocrinopatie. Termen general definind orice boală a unei glande cu secreție externă.

Exoderm, v. Ectoderm.

Exoftalmic. 1 — Care se referă la exoftalmie. 2 — Care suferă de exoftalmic.

Exoftalmie. Poziția anormală a globilor oculari, care proemină mult din orbită.

Exogen (gr. *exo*: în afară, *genao*: zămislesc, nasc). Care se formează sau își are originea în afara organismului: intoxicație exogenă (cu produse introduse din afară în organism) etc.

Exopeptidază. Enzimă proteolitică ce rupe legătura peptidică adiacentă unui aminoacid terminal, distingându-se: carboxipeptidaze (care rup legătura peptidică adiacentă unui aminoacid terminal, având gruparea carboxilică liberă), aminopeptidaze (exopeptidaze care rup legătura peptidică adiacentă unui aminoacid terminal având gruparea aminică liberă), și dipeptidaze (exopeptidaze care acționează asupra dipeptidelor), toate intervenind în

procesul de degradare al proteinelor.

Exoschelet. Denumire utilizată uneori pentru definirea, la vertebratele superioare, a producțiilor epidermice (fanerelor).

Exoseroză. Proces reactiv cutanat, frecvent în leziunile eczematoase, caracterizat prin producția de lichid care disociază celulele epidermice (spongioză), generând apariția veziculelor.

Exosmoză (gr. *exo*: afară, *osmos*: împins). Curent osmotic cu sens de la interior spre exterior, produs la nivelul membranelor care separă două lichide cu concentrație inegală.

Exostoza. Neoformațiune osoasă proeminând pe suprafața osului.

Exotermic. Calificativ atribuit fenomenelor, reacțiilor etc. care se produc cu degajare de căldură.

Exotoxină. 1 — Toxină microbială difuzată în mediul de cultură, ea putându-se forma în interiorul microbului sau eventual chiar în afara lui, dar sub acțiunea unui ferment pe care-l produce microbul. 2 — Toxină introdusă în organism din afară.

Expectativă. Poziție sau timp de așteptare, în care se observă evoluția bolii fără a interveni, chiar dacă apar accidente sau complicații.

Expectație. 1 — Așteptare în observația evoluției unei boli. 2 — Metodă medicală (de diagnostic), constând din observarea dinamicii manifestărilor morbide, cu scopul precizării în timp a unor laturi de diagnostic neclare la început (diagnostic etiologic, patogenetic etc.); între timp se aplică tratament simptomatic, igieno-dietetic etc.

Expectora (a-) (lat. *ex*: din, *pectoris*: piept). Acțiunea de

eliminarea a produselor patologice sau secrețiilor de pe căile respiratorii posterioare.

Expectorant. Medicament care fluidifică și facilitează eliminarea secrețiilor din căile respiratorii.

Expectorat. Produsul eliminat prin expectorație.

Expectorație. Eliminarea secrețiilor din arborele trașeo-bronșic.

Expedient. Mijloc (condamnabil) de degajare față de un caz de boală, dînd impresia unei acțiuni, fără însă a rezolva fondul solicitării terapeutice (v. Șarlatanism).

Experiență, 1 — Cunoștință cîștigată prin practică îndelungată. **2** — Probă verificatoare pentru demonstrarea unui adevăr științific (sin. experiment, experimentare). **3** — Provocarea unui fenomen pentru a-i descoperi legile care-l condiționează. În patologie definește provocarea voită a unei boli, pentru a-i analiza cauzele, condițiile de apariție, evoluția etc.

Experimental. Calificativ acordat la ceea ce se bazează pe experiență și experimentare: metodă experimentală etc.

Experimentație, 1 — Arta de a opera cu experiențele. **2** — Acțiunea de a folosi experiențele în cercetarea științifică a fenomenelor patologice și terapeutice, eșafodarea rațională a producerii, la dorință, a unui fenomen, observarea lui sistematică și intuirea modului în care acționează cauzele, fără idei preconcepute în interpretare.

Expert (lat. *expertus*: care aduce proba). Cel care are capacitatea de a examina, verifica și de a se exprima cu competență într-o problemă litigioasă.

Expertiză. Acțiunea de cercetare a unei situații litigioase întreprinsă de experți în ma-

terie medicală, chemați să stabilească responsabilitățile.

Expirație prelungită și întărită. Prolungirea și intensificarea murmurului vezicular expirator, observată în prima fază a pneumoniei, în cazul bronhopneumoniei cu focare mici și dispersate ș.a.

Explora(a-). **1** — A cerceta cu scop diagnostic sau terapeutic o zonă bolnavă, un aparat etc., folosind simțul tactil (explorare digitală palpăre) sau diverse instrumente adecvate (explorație indirectă sau mediată). **2** — A examina. **3** — A investiga, a cerceta.

Explorația plăgii. Cercetarea sistematică (vizuală, tactilă etc., cu sau fără ajutorul unor instrumente) a plăgilor, pentru identificarea traiectului, profunzimii, distrugerilor, corpurilor străini etc.

Explorație rectală, sin. palpație transrectală. Metodă de investigație a organelor abdominale, practică prin rect, cu ajutorul degetelor (tușeu rectal) sau, la animalele mari, prin introducerea mîinii sau brațului în rect; se practică pentru diagnosticul enteropatiilor, gestației etc.

Expresie genetică. Modalitatea cantitativă de manifestare a efectelor unei gene.

Expresivitate genetică. Calitatea unei gene capabile să se manifeste prin diverse modalități cantitative.

Expulza (a -). A elimina, cu sau fără violență. Termenul se referă mai ales la evacuarea conținutului dintr-un organ cavitătar: expulzarea fătului, expulzarea fecalelor etc.

Exsangvinare. **1** — Operația de eliminare a unei cantități de sînge circulant printr-o traumă vasculară. **2** — Golirea de sînge a conductorilor vasculari.

Exsangvino-plasmoterapie. Exsangvinare urmată de injectarea intravenoasă masivă de plasmă, egală cantitativ cu sîngele înlocuit.

Exsangvino-transfuzie. Sîngerare masivă urmată de introducerea în circulație a unei cantități suplimentare de sînge, în vederea punerii în circulație a unui volum de sînge superior volumului inițial (putînd întrece de 2—3 ori volumul de sînge înlocuit).

Exsiccoză. Diminuarea masei sangvine prin pierderea unei cantități din masa lichidă, eliminată la nivelul rinichiului (în poliurie) sau intestinului (în diareile profuze, rebele).

Exsudat. Lichid prezent într-o cavitate organică, rezultat din trecerea plasmei cu o mare cantitate de proteine (proba Rivalta pozitivă), din vase în cavitatea respectivă, creșterea permeabilității vasculare fiind consecința unei inflamații de continuitate sau de contiguitate. De exemplu, lichidul din cavitatea peritoneală în caz de peritonită este un exsudat, în timp ce lichidul din ascită nu (fiind transsudat, cu redusă cantitate de proteine).

Extemporaneu (lat. *extemporalis*: nepregătit). Care se face fără pregătire prealabilă, în momentul utilizării. Calificativ dat preparatelor de farmacie care se prepară în momentul administrării (soluție sau breuvaj extemporaneu), precum și anumitor procedee de urgență în chirurgie (bandaj extemporaneu) etc.

Intenseficacitate. Indice de eficacitate a medicamentelor antiparazitare, redat sub forma procentului de animale la care intenseficacitatea a fost 100%.

Extensibilitatea linii. Însușire a linii legată de rezistență, reprezentînd cuantumul de alun-

gire a unei fibre din momentul dispariției ondulației, pînă în momentul ruperii. Extensibilitatea absolută se exprimă în centimetri, iar cea relativă în procente față de lungimea inițială.

Extensiune. 1 — Acțiunea dinamică de mărire a unghiului de flexiune. **2** — Întinderea unei boli contagioase la un nou lot sau într-o nouă zonă.

Extensor. Mușchi cu rol principal în efectuarea mișcării de extensiune dinamică.

Extensor carpo-radial (lat. *M. extensor carpiradialis*). Mușchi din regiunea antebrahială anterioară, inserat pe creasta epicondilului humeral lateral (proximal) și pe tuberozitatea anterioară a extremității metacarpice proximale (distal), intervenind în extensiunea autopodiului.

Extensor carpo-ulnar (lat. *M. extensor carpi ulnaris*). Mușchi din regiunea antebrahială postero-laterală, inserat proximal pe vârful epicondilului humeral lateral și distal printr-o bifurcație pe pisiform și pe metacarpul lateral. La animalele mari intervine în flexarea autopodiului.

Extensor digital. Mușchi care produce extensiunea zonei digitale.

Extensor digital comun (lat. *M. extensor digitalis communis*). Mușchi din regiunea antebrahială anterioară, inserat proximal pe epicondilul lateral al humerusului și pe ligamentul colateral humeroradial, iar distal, printr-un lung tendon (unic sau ramificat, în funcție de numărul degetelor, exceptînd polexul) pe falanga a III-a a fiecărui deget. La taurine și ovine adesea poate fi divizat în două corpuri musculare, porțiunea medială reprezentînd extensorul degetului III, iar la

suine putînd prezenta chiar trei porțiuni.

Extensorul degetului III (lat. *M. extensor digiti tertii proprius*). Porțiune a mușchiului extensor digital comun, perfect individualizat la rumegetoare (v. respectivul extensor digital comun).

Extensorul degetului IV (lat. *M. extensor digiti quarti proprius*). Mușchi din regiunea antebrachială anterioară, individualizat din extensorul digital lateral la rumegetoare și suine, inserat proximal pe epicondilul lateral al humerusului și distal pe falanga a treia a degetului IV.

Extensorul degetului V (lat. *M. extensor digiti quinti proprius*). Porțiune laterală a extensorului digital comun, individualizată însă și avînd inserția distală pe degetul V.

Extensorul digital lateral (lat. *M. extensor digitalis lateralis*). Mușchi din regiunea antebrachială anterioară (laterală), cuprins într-o teacă specială fibroasă și avînd configurație variată, în general inserat pe tuberozitatea laterală proximală a radiusului (proximal), prezentînd un singur corp muscular la cabaline (la care tendonul lui lung se inseră pe falanga a II-a), la carnivore (la care tendonul se trifurcă inserîndu-se pe aceeași falangă a degetelor II, III, IV) și rumegetoare (la care este definit adesea ca extensor al degetului IV, pe a cărui falangă a III-a se inseră), reprezentat prin două corpuri musculare la suine (unul avînd tendonul inserat pe degetul IV, altul inserat pe degetul V, reprezentînd extensorul respectivului deget).

Extensorul lateral al degetelor piciorului (lat. *M. extensor digitalis*). Mușchi din regiunea anterioară a gambei, inserat proximal pe ligamentul femuro-tibial

lateral și prelungit distal cu un tendon, unit la cal cu cel al extensorului lung, distribuit degetului IV (rumegetoare) și divizat în două tendoane distribuite degetelor IV și V la restul mamiferelor domestice.

Extensorul lung al degetelor piciorului (lat. *M. extensor digitalis pedis longus*). Mușchi din regiunea anterioară a gambei, inserat proximal în fosa musculară a extremității femurale distale, prelungindu-se distal cu un tendon ramificat, ce se distribuie fiecărui deget, la rumegetoare și suine adesea prezentînd corpul divizat în două porțiuni, cea medială reprezentînd extensorul degetului III.

Extenuant. Care provoacă reducerea forțelor organice la cel mai scăzut nivel.

Extenuare. Diminuarea la extrem a forțelor organice.

Exterior. 1 — Ceea ce se găsește în afară. 2 — Termen utilizat pentru definirea capitoului de zootehnie care se ocupă cu studiul caracterelor fenotipice ale indivizilor dintr-o rasă.

Exterioriza (a -). A manifesta. Termenul se utilizează în definirea anumitor manifestări de boală, cu sau fără alterații oculite: hemoragia gastrointestinală se exteriorizează prin melenă etc.

Exteritorializare. Termen eufemic utilizat în definirea izolării unui proces supurativ, corp străin etc., printr-o reacție conjunctivă perifocală sterilizantă, în urma căreia focarul respectiv este complet separat de restul țesuturilor.

Extermina (a-). A face să piară, a distruge în totalitate. Termenul se folosește pentru caracterizarea pericolului pe care-l prezintă unele boli („extermină întregul efectiv“).

Extern. Ceea ce-i în afara organismului sau orientat spre zona

din afară (fața externă a speței), eventual avînd corelație directă cu exteriorul (porțiunea externă a aparatului genital) sau executîndu-se de la exterior (factor extern) etc.

Exteroceptor. Termen general folosit pentru definirea receptorilor senzoriali sau senzitivi care culeg impresii din mediul exterior (*Sherington*).

Extincție. Dispariție totală: extincția unei specii, extincția unei boli etc. A nu se confunda cu eradicare.

Extirpa (a-) (gr. *ex*: din, *tirpao*: rădăcină). A scoate din rădăcină. Acțiunea de îndepărtare a unei formațiuni tumorale, cu intenția vădită de a preveni orice refacere ulterioară (deci o porțiune de țesut nu se extirpă, ci se excizează)

Extirpare. Ablația unei formațiuni tumorale.

Extra... Termen latin (prepoziție) avînd semnificația de „afară din”, „în afară de” etc.

Extraabdominal. În afară de abdomen; în afara cavității abdominale. Termenul se utilizează cu referințe la traiectul unor formațiuni anatomice, la sediul unor leziuni ș.a.: porțiune extraabdominală a canalului deferent etc.

Extract (lat. *extraho*: a scoate din). Preparat galenic obținut prin concentrarea soluțiilor extractive din vegetale sau din surse de origine animală, fie proaspete, fie uscate.

Extractor. 1 — Care practică sau cu care se practică o extracție. Termenul se folosește mai ales în denumirea instrumentelor chirurgicale care servesc la extragerea corpilor străini din țesuturi. 2 — Aparat folosit în apicultură pentru scoaterea mierii din fagure.

Extracție. Scoaterea prin tracțiune: extracție dentară, extracția fătusului etc.

Extramural (lat. *murus*: perete). Plasat în afara peretelui unui organ cavitat.

Extrapelvin. În afara cavității pelvine: porțiunea extrapelvină a uretrei etc.

Extrapiramidal (sindrom-). Complex de tulburări provocate de leziuni ale cordoanelor extrapiramidale ale măduvei, constînd din modificări de tonicitate musculară, mioclonii etc.

Extrapiramidal (sistem-), sin. *sistem subcortical.* Complex de nucleii cenușii motori, fibre aferente și eferente din regiunea subcorticală și subtalamică.

Extraperitoneal. În afara cavității peritoneale. Vasele, nervii și diversele organe abdominale sînt plasate extraperitoneal.

Extras. Copie după un act oficial (de identificare a animalelor, după registru genealogic, condica de tratament etc.). A nu se confunda cu extractul.

Extrasenzorial. Care are loc fără a putea fi perceput pe cale senzorială.

Extraseros. Situat în afara seroasei; cavitatea abdominală corespunde spațiului virtual extraseros etc.

Extrasistolă (lat. *extra*: în afară, *ystole*: contracție). Contracție suplimentară segmentară sau interesînd miocardul în totalitate, produsă de un extrastimul ce ia naștere în centrul heterotopi (din afara nodulului Keith-Flach); se manifestă prin aritmie cardiacă de tipul aloritmiei etc.

Extrasistolic. 1 — În afara sistolei. 2 — Manifestat sau produs prin extrasistole.

Extratoracic. Care se găsește plasat în afara cavității toracice. Termenul se folosește mai frecvent pentru a indica deplasarea unor organe toracale.

Extrauterin. În afara cavității uterine; în afara uterului: gestație extrauterină etc.

Extravaza (a—). Indică acțiunea de ieșire a sîngelui sau limfei din sistemul conductor, fără traumatizarea peretelui vascular.

Extravazat. Termen general sub care se definește partea de lichid plasmatic care, ieșind din vas (peretele vascular fiind intact), infiltrază un țesut sau ocupă o cavitate.

Extraversie, sin. *extraversiune*. Întoarcerea pe dos a unui organ cavitat, în sensul că fața lui internă (de obicei căptușită de mucoasă) devine externă, descoperindu-se: în prolapsul uterului are loc și o extraversie.

Extrinsec. Care vine din afară: cauzele extrinseci ale bolilor etc.

Extrofie. Viciu de conformare a unui organ membranos, la care mucoasa apare descoperită: extrofia vezicii urinare etc.

Exuberant (lat. *exuberans*: care are din belșug, supraabundent). Termen uzitat în definirea ca-

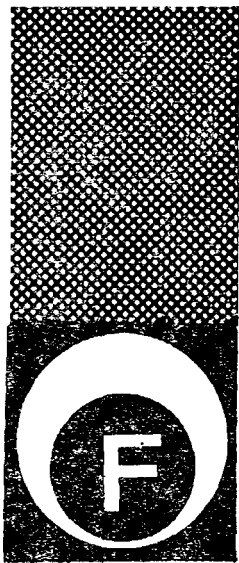
racteristicelor unui proces restitucional cu muguri exagerați (cicatrizare exuberantă), care depășesc dimensiunile obișnuite, debordînd suprafața plăgii etc.

Exudat. Termen definind în medicina clasică lichidul prezent într-o cavitate organică, rezultat din trecerea plasmelor cu o mare cantitate de proteine (proba Rivalta pozitivă) din vase în cavitatea respectivă, creșterea permeabilității vasculare fiind consecința unei inflamații de continuitate și de contiguitate. De exemplu, lichidul din cavitatea peritoneală ar fi un exsudat în caz de peritonită, în timp ce lichidul din ascită nu (fiind transsudat, cu cantitate redusă de proteine).

Exulcerație. Ulcerație superficială.

Ezerină (lat. *Physostigminum*). Alcaloid vagomimetic de origine vegetală, utilizat în oftalmologie, ca purgativ etc.

F (compou:d) (Kendal), sin. *cortizol, hidrocortizonă*. Unul din 11-oxicorticosteroidi, considerat ca un veritabil hormon protidoglicidic, secretat de corticosuprarenală.

F (vitamina-). Denumirea generică improprie, utilizată pentru definirea a trei acizi grași nesaturați (acidul linoleic linolenic și arachidonic), care par a avea un rol asemănător cu al vitaminelor, carența lor provocând tulburări în gestație și creștere, precum și o dermatoză depilantă.

F.A.D. Termen abreviativ pentru definirea flavinenzimelor dinucleotidice.

F.M.N. Termen abreviativ pentru desenarea flavinenzimelor care conțin ca grupare prostetică un flavinmononucleotid. Cea mai cunoscută enzimă din această categorie este fermentul galben de oxidare al lui Warburg și Christian.

F.S.A. (prescurtare din latină: *fiat secundum artem*). Abreviație utilizată în redactarea receptelor, însemnând: fă după indicațiile artei (medicale).

F.S.H. Termen abreviativ pentru hormonii de stimulare foliculinică.

Facial. Care aparține feței, se găsește, se distribuie sau se manifestă la nivelul feței.

Facial (nerv -), sin. *intermedio-facial, perechea a VII-a de nervi craniani*. Nerv distribuit mușchilor feței, cu origine aparentă pe partea laterală a corpului trapezoid, imediat înapoia protuberanței, iese din craniu prin apeductul Fallope, distribuind pe traiect: n. marele pietros superficial, micul pietros superficial, n. scârței, n. coarda timpanului, ramura anastomotică cu vagul, n. occipitohioidian, n. digastric, n. stilo-hioidian, n. cervical, n. auricular posterior, n. auricular

mijlociu, n. auricular anterior, ramurile lui terminale întrecându-se cu n. temporal superficial pentru a forma plexul subzigomatic.

Facială (lat. *A. facialis*). Continuare a a. maxilare externe, după depășirea jgheabului mandibular, emițind pe traiect: a. labială mandibulară, a. labială maxilară, a. laterală nazală și terminându-se (la cal) prin a. dorsală a nasului și a. angulară palpebrală. La taurine, a. labială mandibulară poate fi dublă (superficială și profundă), având două origini diferite, a. dorsală nazală fiind emisă la taurine de a. lacrimală, etc. La oaie lipsește, fiind suplinită prin ramuri din lacrimală etc.

Facies (lat. *facies*; figură, formă exterioară). Aspectul feței, condiționat de forma și mișcările de la nivelul feței (v. și Mimică).

Facomalacie. Rămolisment cristalinian.

Facoscleroză. Scleroză cristaliniană.

Factor 3. Factor izolat din rinichiul de porc, având acțiune asemănătoare cu a unei vitamine, incluzând 2% seleniu și având acțiune protectoare contra necrozei hepatice de natură alimentară la șoarece și contra diatezei exsudative la pui.

Factor antilipotrop, v. Factor lipotrop.

Factor C, sin. *factor protromboplastinic plasmatic C, PTA*. Factor al cărui deficit produce hemofilia C (afecțiunea hemoragipară).

Factor C₂, sin. *Citrina*. Produs extras de *Szent-Györgyi* din lămii și constituit dintr-un complex de flavone, partea activă părind a fi reprezentată de hesperidină. Are rol vitaminic P și reglează permeabilitatea capilară, completând acțiunea acidului ascorbic.

Factor Cellano, sin. *factor rhesus*. Factor descoperit de *Landsteiner și Wiener* în 1940, cu rol de aglutinogen, fixat 85% pe hematii, putând provoca accidente la nou-născuți, independente de aglutinogenul A și B.

Factor de coagulare. Factor ce intervine în producerea coagulării sîngelui: factorul I (fibrinogenul), II (protrombina), III (trambochinaza), IV (calciul), V (proaccelerina), VI (acelerina), VII (proconvertina ce se activează sub formă de convertină), VIII (globulina antihe-mofilică plasmatică), IX (factorul Christmas), alți 3 factori trombocitari ș.a.; acțiunea acestor factori (deci coagularea intravasculară) este frinată de „antifactori“ de coagulare: heparina, antitromboplastine, antiacelerine etc.

Factor de creștere. Termen general sub care se definesc o serie de substanțe complexe, indispensabile creșterii și dezvoltării normale a unor microorganisme, insecte sau animale superioare. Datorită asemănării lor funcționale cu vitaminele, au fost incluși în categoria vitaminelor. Unii din acești factori sînt bine cunoscuți (cum ar fi acizii lipoiici), atribuindu-li-se un rol de participant structural al coenzimelor; alții însă nu au putut fi identificați chimic.

Factor de transfer al alergiei. Factor (probabil acid nucleic depolimerizat) care ar transmite „mesajul alergic“ („informația-alergică“) de la celulele sensibilizate, la cele indemne, chiar din același organism, în cazul sensibilizării de tip întirziat.

Factor Hagenan, sin. *factor de contact*. Factor tromboplastinic, a cărui absență produce o prelungire a timpului de coagulare.

Factor letal, sin. *genă letală*. Genă a cărei prezență la părinți

provoacă moartea embrionului sau nou-născutului.

Factor limitant. Factor reprezentat de unul din acizii aminoacizi indispensabili (cum ar fi lizina, de pildă), și care determină concentrația în cantitate maximă a unui aliment proteic, indicînd proporția maximă în care respectivul aliment poate intra în formula alimentară la o anumită specie.

Factor lipotrop, sin. *substanță lipotropă, substanță antisteatogenă.* Substanță care poate face să crească tranzitul hepatic al lipidelor, opunîndu-se degenerescenței grase a ficatului (ultima favorizată de factori antilipotropi).

Factor mutagen. Factor (în general de natură fizică) putînd provoca o ridicare a frecvenței mutațiilor într-o populație.

Factor plachetar. Tromboplastinogenaza și alți factori de coagulare sangvină din trombocite.

Factori plasmatici, v. Factor de coagulare.

Factor protromboplastinic. Element formator de tromboplastină, dintre care unul (tromboplastinogenaza) este eliberat de trombocite, alții (tromboplastinogenul, factor plachetar B și C, factorul Hagenan etc.) avînd origine plasmatică.

Factor X, sin. *vitamină H, vitamina B w, Bios II b, coenzima R etc.,* v. H (vitamina-).

Facultativ (lat. *facultas:* puțință, capacitate). Care poate produce anumită acțiune, însă nu obligator: bacterii facultativ patogene etc.

Fagocit (gr. *fagein:* a mîncă, *cytos:* celulă). Denumire acordată unor celule dotate cu proprietatea de a îngloba particule organice și a le distruge.

Fagocita (a -). Acțiunea care se desfășoară în unele celule animale care înglobează distru-

gînd (digerînd) diverse particule animate sau neanimate.

Fagocitar. Care se referă la fagocitoză sau la fagocite.

Fagocitină. Globulină cu activitate antibacteriană, elaborată de granulocitele neutrofile.

Fagopirism. Intoxicație cu *Fagopyrum.*

Figure. Strat de celule mici, hexagonale, produse de albinele lucrătoare cu ajutorul glandelor cerifere, în scopul depunerii ouălor și mierii. Se compune din circa 8 000 — 10 000 celule, situate pe ambele fețe.

Falanga I. Falanga proximală a fiecărui deget, articulată cu metacarpul sau metatarsul, avînd caracter de os lung, cu corpul excavat de un redus canal medular. Extremitatea proximală este sculptată de două cavități glenoidale separate de un șanț median, iar extremitatea distală prezintă doi condili separați de un șanț median.

Falanga a II-a. Piesă osoasă a degetelor, articulată proximal cu falanga I și distal cu falanga a III-a (exceptînd polexul), prezentînd un corp scurt, cu caracter de os lung la majoritatea speciilor, extremitatea proximală excavată de două cavități glenoidale separate de un relief median, iar extremitatea distală cu doi condili separați de un șanț median.

Falanga a III-a. Piesă osoasă distală a fiecărui deget (exceptînd polexul, care are numai două falange), avînd o formă variată: conoidă (sudată cu micul sesamoid) la animalele mici și tetraedrică la rumegătoare, baza fiind sculptată de o suprafață articulară formată din două cavități glenoide despărțite printr-un relief median. La cabaline are un aspect particular, de trunchi de con, cu fața parietală convexă, fața plantară accidentată de o creastă semi-

lunară și de găurile plantare, continuate în interiorul osului printr-un canal semilunar, unghiurile fiind divizate într-o apofiză basilară și una retrosală.

Falange. Piese osoase componente ale acropodiului.

Falangiane (articulații -) (lat. *Articuli phalanges*). Articulații care leagă falangele aceluiași deget, distingându-se: o articulație interfalangiană proximală (a chișitei), între falanga I și II, cu un ligament capsular (care în zona palmară formează marele burelet glenoidal) și două ligamente colaterale cu câte două fascicule fiecare, cel anterior prelungindu-se (la animalele mari), până la articulația distală; și o articulație distală (a coroanei), între falanga II și III, fixând și micul sesamoid în mod variat. La cabaline, sesamoidul este legat la falanga III printr-un ligament falango-sesamoidian (interosus), iar falangele între ele, prin două ligamente scurte colaterale anterioare și două ligamente colaterale posterioare, prelungire a ligamentelor colaterale de la prima articulație interfalangiană, care la nivelul micului sesamoid emite câte un fascicul volar, formând micul burelet glenoidal. La taurine, în plus, există un ligament elastic impar, trecând de pe fața concentrică a falangei a II-a pe eminența piramidală și două ligamente interdigitale (proximal și distal). La ovine, ligamentul proximal lipsește, iar la suine există ligamente interdigitale transversale și longitudinale. La carnișiere există un ligament elastic, foarte dezvoltat la pisică, inserat pe eminența piramidală, micul sesamoid fiind sudat la falanga a II-a.

Falciform (lat. *falx*: coasă, *formis*: formă). În formă de

coasă: ligament falciform, sinus falciform etc.

False membrane. Concrețiuni exsudative în placă, formate pe suprafața mucoaselor sau seroaselor inflamate și rezultate din coagularea fibrinei, care a prins în ochiurile rețelei leucocite și celule descumate.

False seroase. Formațiuni membranoase, asemănătoare seroaselor, dar rezultate prin clivajul țesutului conjunctiv, în structura lor intrând țesut conjunctiv orientat și fibrocite cu caracter epiteloid: sinovialele articulare, tendinoase etc.

Fanere (gr. *phaneros*: care proemină, care iese în evidență). Termen general sub care se definesc producțiunile dure ale pielii: unghii, ongloane, peri, coarne, pene, castane etc.

Fanon (fr. *fanon*: salbă). Cută a pielii întâlnită la taurine, întinzându-se din regiunea laringiană până în zora prepectorală, pe fața ventrală a gâtului.

Faradizare. Denumire utilizată pentru definiția utilizării în terapeutică a curenților de inducție.

Farcin. Forma cutanată a morveii. Termen arhaic pentru morva cutanată.

Farcin bovin, v. Sporotricoză.

Farcin de riu, v. Boala Rivolta.

Faringian. Care aparține faringelui sau se referă la faringe.

Faringiană ascendentă (lat. *A. pharyngica ascendens*). Colaterală a carotidei primitive sau a arterei tiroidiene craniale, eventual a arterei laringiene, distribuind ramuri originii esofagului și peretelui posterior al faringelui.

Faringită. Inflamația faringelui.

Farmacodinamie. Parte a studiului medical care analizează modul de acțiune a medicamentelor, efectele etc.

Farmacognozie (g. *farmacon*: medicament și *gnosis*: cunoaștere). Studiul drogurilor.

Farmacologie. Parte a studiului medical care se ocupă cu cunoașterea sistematică a medicamentelor.

Farmacon (gr. *farmacon*: medicament). Substanță utilizată în terapeutică sau cercetările biologice pentru acțiunea sa farmacodinamică.

Farmacopee. 1 — Arta preparării medicamentelor. 2 — Cunoașterea formelor și formulelor de preparare a medicamentelor. 3 — Înmănunchere de reguli și formule pentru prepararea formelor medicamentoase.

Farmacoprofilaxie. Profilaxie realizată cu ajutorul medicamentelor.

Farmacoterapie. Parte a studiului medical care se ocupă cu analiza acțiunilor specifice ale medicamentelor și cu modul de utilizare a acestora în scop terapeutic.

Fascial. Care se referă la fascii.

Fascicul (lat. *fascis*: mănunchi).

Grup de diverse formațiuni fibrilare (fibroase, musculare, nervoase), de raze luminoase (fascicul luminos) sau de raze X.

Fascicul Arnold, sin. *fascicul temporo-talamic*. Grup de fibre de conexiune nervoasă, care iese din fasciculul cortico-pon-tin Türck, trece pe fața inferioară a talamusului în drum către protuberanță, pentru a ajunge în zona posterioară a feței talamice posterioare.

Fascicul Burdach. Grup de fibre nervoase senzitive, așezat în cordonul dorsal al măduvei spinării, de o parte și de alta, între cordonul Goll și zona de emergență a rădăcinilor nervoase senzitive. Fibrele respective își au originea în ganglionii spinali, de unde pătrund în măduvă, bifurcându-se în fibre

descendente și fibre ascendente (scurte, mijlocii și lungi).

Fascicul cerebelos direct, sin. *fascicul cerebelos dorsal* (Flechsig). Grup de fibre nervoase din cordonul lateral al măduvei spinării, plasat în stratul superficial, între zona de emergență a rădăcinilor nervoase senzitive și fasciculul Gowers. Respectivul fascicul începe în zona lombară, crescând prin adăugarea de fibre detașate de la nivelul celulelor coloanei Clarcke, fiind format din fibre medulo-cerebeloase ascendente și descendente.

Fascicul colagen. Grup de fibre colagene din masa conjunctivă sau mezenchimațoasă, fiecare fibrilă rezultând din întrețeserea unor macro-molecule alungite și paralele, care se orientează în funcție de solicitările mecanice.

Fascicul comisural, sin. *sistem comisural*. Grup de fibre nervoase care leagă polul intern al corpului Luys (nucleu hipotalamic, situat la limita ventrolaterală a regiunii suboptice) cu regiunea hipotalamică opusă.

Fascicul conjunctiv. Fascicul de fibre colagene.

Fascicul cunelform, v. Fascicul Burdach.

Fascicul Flechsig v. Fascicul cerebelos direct.

Fascicul fundamental al cordonului lateral, sin. *fascicul propriu*, *fascicul restant*. Termen sub care se definește o parte a cordonului lateral al măduvei spinării, cuprinsă între fasciculul Gowers și fasciculul restant al cornului inferior, așezată între substanța cenușie și fasciculul piramidal încrucișat.

Fascicul Goll. Grup de fibre nervoase senzitive din cordonul dorsal al măduvei spinării, așezat de o parte și de alta a șanțului median dorsal (mai evident în regiunea cervicală), cu-

prinzînd fibre cu originea în ganglionii spinali, care, după ce pătrund în măduvă, dau o ramură descendentă (care, după un scurt traieci, se recurbează în unghi drept, pătrunzînd în substanța cenușie a cornurilor superioare) și o ramură ascendentă, care urcă la diverse nivele (fibre scurte, mijlocii și lungi), ajungînd pînă la nucleii din bulb sau chiar mai departe.

Fascicul Gowers, sin. *fascicul antero-lateral ascendent*, *fascicul spino-cerebelos ventral*. Fascicul al măduvei spinării cuprins în cordonul lateral al măduvei, pe secțiune transversală avînd aspect de virgule (coada virgulei fiind plasată înaintea fasciculusului fundamental anterior, pînă la fasciculul piramidal direct, iar capul virgulei între fasciculul piramidal încrucișat și fasciculul cerebelos), în structura sa cuprinzînd fibre ascendente.

Fascicul Helweg, v. Fascicul olivo-spinal.

Fascicul Hiss. Șir de celule miocardice, embrionare, bogate în glicogen, realizînd o tramă funiculară care trece de la nodulul atrio-ventricular Aschoff-Tawara, pe fața dreaptă a peretelui intern al atriului drept, traversează peretele atrio-ventricular și pătrunde în septul inter-ventricular. Face parte din sistemul autonom, cardiovector, al cordului.

Fascicul în virgule. Grupă de fibre descendente, situată în cordonul posterior al măduvei, între fasciculul Goll și fasciculul Burdach.

Fascicul longitudinal inferior. Grup de fibre de asociație telencefalică, conexiunînd polul occipital cu polul temporal.

Fascicul longitudinal superior. Grup de fibre de conexiune telencefalică între lobul frontal și lobul temporal.

Fascicul marginal Loewenthal. Termen sub care se definește uneori grupul de fascicule tecto-spinal și mezencefalo-spinal.

Fascicul Meynert. Grup de fibre conexionale între ganglionul interpeduncular și haberculă.

Fascicul olivo-spinal, sin. *fascicul Helweg*. Fascicul superficial de fibre nervoase descendente din cordonul ventral al măduvei spinării, așezat între fasciculul spino-olivar, rădăcinile ventrale ale nervilor rahidiani și suprafața măduvei, în partea medială a fasciculusului spino-tectal.

Fascicul Papez, v. Fascicul reticulo-spinal.

Fascicul piramidal anterior, v. Fascicul piramidal direct.

Fascicul piramidal direct, sin. *fascicul piramidal inferior sau piramidal anterior*, *fascicul Türk*.

Grup de fibre nervoase plasat de o parte și de alta a șanțului median ventral al măduvei, aparținînd cordonului ventral și format din fibre descendente, detașate în principal din celulele piramidale ale creierului, conducînd motricitatea voluntară.

Fascicul piramidal încrucișat, sin. *fascicul piramidal lateral*.

Grup de fibre nervoase din cordonul lateral al măduvei spinării, așezat între cornul posterior al măduvei și fasciculul cerebelos direct, în partea profundă și superioară a cordonului, fiind format din fibre descendente detașate de la nivelul celulelor psiho-motoare piramidale ale creierului, de unde coboară trecînd prin capsula albă internă, piciorul pedunculului cerebral și piramida inferioară a bulbului, la nivelul gitului bulbar încrucișîndu-se cu fibrele din partea opusă.

Fascicul reticulo-spinal, sin. *fascicul Papez*. Grup de fibre ner-

voase descendente, detașate de la nivelul celulelor reticulare mari din bulb și protuberanță, atribuindu-i-se rol în motricitatea cozii la animale.

Fascicul rubro-spinal. Grup de fibre descendente din cordonul lateral al măduvei spinării, așezat între fasciculul Gowers și fasciculul propriu al cordonului lateral, limitat dorsal de fasciculul piramidal încrucișat, avînd originea fibrelor în celulele mari din nucleul roșu al mezencefalului (partea opusă), încrucișându-se la nivelul pedunculilor cerebrali, trecînd prin decusația Forel, apoi coborînd în măduvă pentru a forma sinapsă fie cu neuronii din cornul ventral (motori), fie cu cei din cornul lateral (vegetativi).

Fascicul spino-olivar. Fin fascicul de fibre ascendente situat în partea ventro-medială a fasciculului spino-tectal.

Fascicul spino-talamic lateral. Mic fascicul de fibre nervoase ascendente, din cordonul lateral al măduvei, așezat pe partea medială (profundă) a fasciculului Gowers.

Fascicul spino-talamic ventral. Fin cordon de fibre nervoase ascendente din cordonul ventral al măduvei, situat în partea medială a rădăcinilor ventrale ale nervilor rahidieni.

Fascicul spino-tectal. Foarte redus fascicul de fibre nervoase ascendente din cordonul lateral al măduvei spinării, așezat la limita dintre cordonul lateral și cel ventral, în contact cu extremitatea ventrală a cordonului Gowers.

Fascicul sulco-marginal, sin. *fascicul Pierre-Marie*. Fascicul de fibre descendente din cordonul ventral al măduvei, situat în peretele ce delimitează șanțul ventral al măduvei, între

acest șanț și fasciculul piramidal direct.

Fascicul talamic. Zonă de conexiune encefalică, stabilind legătura stratului optic cu regiunea infundibulo-hipotalamică, contribuind și la formarea capsulei anterioare a nucleului roșu.

Fascicul tecto-spinal. Grup de fibre descendente din cordonul ventral al măduvei spinării, fibrele fasciculului tecto-spinal medial coborînd din mezencefal, pentru a forma, împreună cu fasciculul mezencefalo-spinal, fasciculul marginal Loeventhal. Are rol în funcțiunile reflexe ale centrilor vizuali și auditivi.

Fascicul temporo-talamic Arnold. Grup de fibre detașate din fasciculul cortico-pontin sau cortico-protuberanțial Türck, pentru a aborda zona posterioară a feței talamice inferioare.

Fascicul Türck, sin. *fascicul piramidal inferior, fascicul piramidal direct*. Grup de fibre nervoase, cu traiect lung, formînd un mănunchi situat pe partea medială a cordonului inferior al măduvei, puțin dezvoltat la speciile domestice. Fibrele secționare suferă degenerescență ascendentă. Alături de fibrele fasciculului piramidal lateral reprezintă una din căile de conducere a incitațiilor motrice voluntare, de la creier spre măduvă.

Fascicul vestibulo-spinal lateral. Grup de fibre descendente, situate în cordonul lateral al măduvei spinării, în apropierea zonei de emergență a rădăcinilor ventrale ale nervilor rahidieni, avînd rol în tonusul muscular și echilibru.

Fascicul vestibulo-spinal medial. Grup de fibre descendente situat în cordonul ventral al măduvei, în zona laterală-profundă a fasciculului piramidal

direct. Are rol în tonusul membrilor și în echilibru.

Fascicul Vicq d'Azyr. Zonă de conexiune encefalică ce leagă nucleul intern al corpului mamilar cu nucleul anterior al talamusului.

Fasciculat (lat. *fasciculus*: pachet mic). 1 — Format din fascicule. 2 — Cu aspect de fascicul. 3 — La care nu se poate distinge o tijă principală.

Fasclie. În morfologie definește o formațiune conjunctivă, diferențiată în urma acțiunii de tracțiune, pe două direcții.

Fasclie profundă. 1 — Denumire generică utilizată pentru definirea formațiunilor fibroase de învelire, diferențiat sub acțiunea forțelor de tracțiune, realizând cel mai adesea teci de contenție pentru mușchi între care emit septumuri. Denumirea corespunde vechii denumiri de aponevroză de contenție. 2 — Fasclie sau strat conjunctiv situat în profunzime.

Fasclie superficială. Denumire generală utilizată pentru definirea fasclilor de suprafață lipsite de septumuri intermusculare și a țesutului conjunctiv subcutanat, caracterizându-se printr-o orientare relativă a fibrelor.

Fasciola hepatică. Trematod ce se dezvoltă în căile biliare (în special la rumegătoare), provocând angiocolită.

Fascioloză, sin. *distomatoză.* Helmințoză hepatică produsă de trematode din familia *Fasciolidae.*

Fascioloză bovină, sin. *fascioloza taurinelor.* Helmințoză hepatică cu evoluție cronică, produsă de *Fasciola hepatica* (vierme foliaceu cu două ventuze — bucală și abdominală —, lung de 18—20 mm) și manifestată clinic prin simptome discrete, vagi semne hepatice, debilitare etc. Cel mai adesea

evoluează în prezența dicroceliului.

Fascioloză ovină, sin. *fascioloza oilor, gâlbează.* Helmințoză hepatică produsă de *Fasciola hepatica,* apărînd de obicei toamna și evoluînd în trei etape: perioada I cu îngrășare, astenie, hepatită acută etc., aparentă în septembrie-octombrie; perioada a II-a cu debilitare, icter, anemie, polidipsie, edeme conjunctivale, aparente în decembrie - ianuarie și perioada a III-a cu cahexie, diaree, abdomen balonat, avorturi spontane, aparente în februarie-martie etc.

Fasciozan, sin. *Distozan.* Preparat antifasciolotic pe bază de hexacloretan sau tetraclorură de carbon.

Fastigium (lat. culme, vîrf). Cuvînt latin, utilizat în patologie pentru a defini punctul culminant în evoluția unei boli sau momentul în care un simptom prezintă intensitate maximă. **Fațetă.** Termen utilizat în anatomie pentru a defini o porțiune circumscrisă de pe suprafața unui os: fațetă articulară etc.

Faună. Totalitatea animalelor de pe un teritoriu, constituită în urma unui proces istoric de evoluție.

Faverolle. Rasă de găini creată în Franța prin încrucișarea dintre Houdan cu Brahma și succesiv infuzie de sînge Dorking. Are o bună dezvoltare, este foarte precoce și are capul împodobit cu favoriți și un colet de pene abundente.

Favory. Linie principală din rasa de cai lipițani.

Favus. Termen polivalent cu utilizare ambiguă, în general definind leziunile crustoase înțilnite la păsări, provocate de *Laphophyton gallinae* și manifestate prin cruste cenușii-găl-

bui, turtite în zona lor centrală.

Fazan (lat. *Phasianus colchicus*). Specie de păsări din ordinul galiformelor, de mărimea unei găini, cu coadă lungă și ascuțită. Gocoșul este viu colorat. La noi trăiește ca pasăre sedentară, crescută în rezervații speciale, fiind mult apreciată ca vînat pentru carnea sa deosebit de gustoasă.

Fazan de Amherst (lat. *Chrysolophus amherstiae* — Leadbeather). Fazan crescut pentru decor, originar din China de vest, cu penaj frumos colorat.

Fazan argintiu (lat. *Gennaeus nyctemerus* — Linné). Fazan crescut pentru decor, originar din China de nord.

Fazan auriu (lat. *Chrysolophus pictus* — Linné). Fazan crescut pentru decor, originar din China de sud, unul dintre cei mai mici fazani, însă dintre cei mai frumoși.

Fazan mongol (lat. *Phasianus colchicus mongolicus* — Brandt). Fazan originar din Turkestan, crescut pentru vînațoare, caracterizat printr-un guler alb la gît (la masculi), producție mare de ouă și creștere foarte rapidă a puilor.

Fazan negru (lat. *Phasianus colchicus colchicus*, var. *tenebrosus* — *Hachisuka*). Varietate a fazanului comun de vînațoare, cu talia mai mică și producția mai mare de ouă. Masculul are culoarea verde închis, iar femela este aproape neagră.

Fazan reezevi (lat. *Syrmaticus reevesi* — Gray), sin. *fazanul regal*. Fazan crescut pentru decor, originar din China de nord avînd talia cea mai mare, cu o lungime de peste 2 m, din care numai coada pînă la 1,5 m, cu penaj frumos colorat.

Fazan verde (lat. *Phasianus colchicus versicolor* — Vieillot).

Unul din cei mai mici fazani, originar din insulele Japoniei, caracterizat printr-un penaj frumos colorat, crescut pentru vînațoare.

Fazanul chinezesc gulerat (lat. *Phasianus colchicus torquatus* Gmelin). Fazan originar din China sud — estică, caracterizat printr-un guler alb în jurul gîtului, complet închis sau uneori întrerupt posterior, crescut pentru vînațoare.

Fazanul comun de vînațoare (lat. *Phasianus colchicus colchicus* — Linné). Fazan crescut pentru vînațoare, originar din Asia Mică, cu greutate corporală de 1—1,5 kg la masculi și 0,5—1,0 kg la femele.

Fazanul de Formoza (lat. *Phasianus colchicus formosanus* — Elliot). Fazan originar din Taiwan, de talie mică, crescut pentru vînațoare.

Faze restitutive, sin. *faze de cicatrizare*. Etapele prin care trece procesul restituțional (de cicatrizare), distingîndu-se: o fază degenerativă — în care celulele traumatizate trec printr-un proces distrofic; o fază congestivă — cînd în zona traumatizată vasele sufăr un proces congestiv și de permeabilizare; și o fază proliferativă — în care are loc refacerea țesuturilor lezionate. Refacerea se desfășoară pe baza unui dublu proces: de adîncime — manifestat printr-o înmugurire — și de suprafață sau de epitelizare, cele două procese fiind coordonate și echilibrate neuro-hormonal. Dezechilibrul dintre cele două procese se manifestă prin diverse devieri restituționale (deviere pozitivă — cu înmugurire excesivă, epitelizarea stagnînd — și deviere negativă — ambele procese stagnînd).

Făină animală, sin. *făină de carne, de cadavre*. Produs obținut din resturile animale de la fabricile de conserve, sînge, cadavre etc., sterilizate, caracterizat prin conținut mare de proteină cu valoare biologică ridicată. Se folosește ca furaj mai ales în hrana puilor, păsărilor ouătoare și a porcilor, precum și în componența unor nutrețuri combinate.

Făină de oase. Produs obținut prin măcinarea oaselor după degresare și gelatinizare. Se folosește ca supliment mineral în rațiile de hrană ale animalelor.

Făină de pește. Produs industrial obținut din pești inferiori și necomestibili sau din diferite deșeuri de la fabricile de conserve de pește. Se caracterizează prin conținutul ridicat în proteine și săruri minerale.

Febra catarală malignă a bovinelor, v. Coriza gangrenoasă a bovinelor.

Febra catarală malignă a oilor. Boală infecțioasă și inoculabilă, întâlnită la oi (și eventual la bou), produsă de un virus (transmis printr-un vector animat, în general o insectă hematofagă) și manifestată prin cianoză linguală (urmată de necroze bucale), eventual nazală, febră intensă, stare de adinamie etc.

Febra de Dalmația, v. Febra papataci.

Febra de lapte, v. Febra vituleră.

Febra de Malta, v. Bruceloză.

Febra efemeră a bovinelor, sin. *febra de 3 zile*. Viroză tropicală manifestată prin febră și eventual alte semne generale.

Febra papataci, sin. *febra ciinelui, tifosul ciinelui, febra de Dalmația, febra Pich, febra Pym*. Boală infecțioasă comună animalelor și omului, caracterizată prin acces hipertermic

violent, brusc, durînd în general 3 zile, bradicardie, tulburări digestive, eritem etc., urmate de vindecare lentă.

Febra pernicioasă. Febra marcată printr-un acces caracterizat printr-o indiferență totală.

Febra Q, sin. *boala Derrick-Burnet, febra Queensland, febra Mossman etc.* Boală infecțioasă, inoculabilă, transmisibilă prin contact, produsă de *Rickettsia burnetti*, comună omului și rumegătoarelor, la animale cel mai adesea evoluînd sub formă de bronhopneumonie. Poate fi frecvent întâlnită la lucrătorii din abatoare. Se transmite de la animale la om prin lapte, pulbere virulentă etc.

Febra tifoidă a calului. Boală extrem de contagioasă infecțioasă și inoculabilă la cal, produsă de un virus specific și manifestată prin febră excesivă (hipertemie evidentă), depresiune nervoasă, modificări circulatorii, mai ales puls rapid și slab, catar al mucoaselor etc.

Febra văii Rift, sin. *hepatita enzootică*. Boală contagioasă de origine virotică, apărută inițial la animalele din Kenia, avînd tendință de extensiune, transmisibilă omului și manifestată prin accese febrile violente, recurente (3—5 zile de febră, 2—3 zile de apirexie), cu evoluție benignă, dar cu mare perioadă de convalescență, în care producțiile la animale se reduc.

Febra vituleră. Afecțiune cu caracter nevrotic, provocată de o hipocalcemie acută și manifestată prin paraplegie postpartum etc.

Febră (lat. *Febris*). Sindrom complex caracterizat prin hipertermie, modificări generale și ale marilor funcțiuni: abateri, frisoane, disorexie, tendință la constipație, polipnee, tahicardie, oligurie etc.;

după durată, poate fi *efemeră*, *acută*, *subacută* și *cronică*; în funcție de temperatura corporală se distinge febră *latentă* (cu temperatură normală), *relativă* (tendință spre hipertermie), *adinamică* (hipertermie ușoară, alături de semne generale și funcționale evidente), *mică* (subfebrilitate), *mijlocie*, *mare* și *foarte mare* (hiperpirexie); după aspectul diagramei termice, febra poate fi *continuuă* (în platon), *remitentă* (continuuă remitentă; cu variații mari, „în dinții de ferăstrău”, a temperaturii fără reveniri în limite normale), *intermitentă* (perioade febrile scurte, repetate), *recurentă* (ondulantă, alternantă) și *atipică*; din punct de vedere etiopatogenetic, febra poate fi *septică* (infecțioasă), mai rar *aseptică*: de resorbție (a unor produse patologice pirotoгене), *medicamentoasă*, *funcțională* (neurogenă, hormonală, musculară etc.), *alergică*, *toxică*, *tumorală* ș.a. A nu se confunda febra cu hipertermia.

Febră ațtoasă. Boală infecțioasă și contagioasă a rumegătoarelor și suinelor, inoculabilă, provocată de un virus polivalent, cu diverse tipuri (A, O, C, sot 1, sot 2, sot 3, Asia etc.), fiecare din tipuri avînd variante diferite (1,2,3 etc.) Extrem de difuzibilă, debutează prin acces febril, urmat de apariția unor afte pe mucoase (bucală, faringiană, laringiană etc.), pe piele (mamele, în spațiile interdigitale etc.). Animalele bolnave își reduc producția, adesea prezentînd complicații cardiace (cord tigrat), manifestări astmatice etc.; la suine are evoluție extrem de gravă.

Febră cărbunoasă, v. Antrax.

Febră peteșială, v. Anazarcă.

Febră puerperală. Sindrom febril produs de o stare septemică apărută în perioada de

puerperium, consecutiv traumelor zonale, retențiilor placentare etc.

Febritică (a-). 1—A avea accese febrile. 2— În mod impropriu se utilizează pentru a defini o stare de pirexie sau hipertermie intermitentă.

Febriticant. Care prezintă febră.

Febriflug, sin. *antipiretic*. 1 — Substanță care combate febra. 2—Care face să scadă hipertermia. 2 — Medicament antifebril.

Fecale (lat. *foex*, *foecis*: reziduu). Reziduuri digestive eliminate *per rect*.

Fecaloid. Care are aspect de fecale: vomitat fecaloid etc.

Fecalom. Conglomerat de fecale uscate sau împistate, în măsură să jeneze tranzitul intestinal.

Fecund. 1 — Apt pentru reproducție. 2 — Care posedă capacitatea de a favoriza asimilarea reciprocă a gameților.

Fecundant. 1 — Care fecundează. 2 — Care servește pentru realizarea directă a fecundației, avînd rol principal.

Fecundație. Proces fiziologic de contopire și asimilare reciprocă a celor doi gameți, rezultînd un zigot apt pentru diviziune (pînă la realizarea unui nou individ).

Fecundație artificială. 1— Termen impropriu utilizat pentru a defini metoda de laborator prin care se declanșează în mod artificial un proces de segmentare a ovulei, fără intervenția gametului mascul, ci utilizînd agenți chimici sau fizici. Diviziunea este însă limitată în timp și în evoluție, termenul just fiind acel de diviziune provocată sau „pseudofecundație”. 2— Se utilizează, de asemenea în mod impropriu, în locul termenului de montă artificială

(adesea substituită prin termenul de însămințare artificială). **Fecunditate.** 1 — Proprietatea de fecundație a celor doi gameți. 2 — Calitatea pe care o posedă celulele sexuale mature de a da naștere unui zigot capabil de diviziune completă, pînă la realizarea unui nou individ. A nu se confunda cu fertilitatea (v. infra).

Fehling (prob-). Probă bazată pe oxidarea sulfatului de cupru de către compuși glucidici, utilizată pentru depistarea glicozuriei.

Felide (lat. *feles-is*: pisică, jder). Familie de mamifere din ordinul carnivorelor, cu corpul zvelt, mlădios, gîtul scurt, capul rotund, cu fălci scurte; au gheare retractile și coada de obicei lungă. Trăiesc în toate continentele, cu excepția Australiei. Unele aduc daune economiei vînatului. Sînt vîinate pentru blana lor prețioasă (rîsul, pantera, tigru, leul). Singura specie domestică este pisica.

Fellnar. Brezătură reprezentată de o zonă albă, care ocupă toată suprafața anterioară a capului, întinzîndu-se pînă la narine.

Femelă. Termen general utilizat pentru diferențierea — la toate speciile — a individului capabil să producă în exclusivitate gameți apti de a fi fecundați (care după fecundare intră în diviziune).

Fémeline. Rasă de taurine, cu talie medie, cu roba de culoare deschisă, cu constituție fină, cu aptitudini pentru lapte și carne.

Feminin (lat. *femininus*, de la *femina*: femeie). 1 — Care aparține femeii. 2 — Prin lărgirea sferei se utilizează, în sens adjectival, pentru definirea caracteristicilor specifice femeilor.

Feminizare. Modificarea caracterelor masculine și cîștigarea de către mascul a unor caractere noi, similare celor specifice femelei.

Femur. Os lung, formînd baza anatomică a coapsei, prezentînd pe extremitatea proximală un cap articular, flancat de un trocanter mare, pe corp (sau în apropierea capului, în zona medială sau medio — caudală), un trocanter mic (la cal și ie pure existînd și un al treilea trocanter, situat în partea latero-proximală a corpului femural și unit la trocanterul mare printr-o creastă trocaterică, ce flanchează o fosă trocaterică adîncă). Extremitatea distală prezintă doi condili (despărțiți printr-o scizură intercondiliană) și o troclea, condilii fiind accidentați de fose de inserție (ligamentară și musculară).

Femural. Care se referă, are contingențe cu femurul sau aparține femurului: n. femural etc.

Femural (nervul -) (lat. *N. femoralis*). Nerv evident detașat din porțiunea cranială a plexului lombosacrat, așezat între psoași, apoi între psoasul iliac și croitor, pentru a pătrunde în masa cvadriicepsului femural, în care se distribuie, după ce a emis pe traiect nervul safen.

Femurală (lat. *A. femoralis*). Continuare a arterei iliace externe de la nivelul de emiteră a pudendo-epigastricei, pînă la nivelul de emiteră a femuralei caudale. Superficială și abordabilă la nivelul triunghiului Scarpa, emite pe traiect: a. femurală cranială (la rumegătoare, suine, cîine.) a. circumflexa femurală laterală, a. safenă, ramuri musculare, a. descendentă a genunchiului, a. nutritivă a femurului și a. femurală cau-

dală. La păsări apare extrem de redusă, fiind suplinită prin a. ischiadică.

Femurală caudală (lat. *A. femoris caudalis*). Colaterală a arterei femurale la limita de continuitate cu a. poplitee, strecurată între demitendinos și demimembranos într-un traiect caudal, pentru a se termina printr-o mulțime de ramuri ascendente (satelite ale n. tibial) și descendente (unele satelite ale n. safen). Pe traiectul ramurilor sale terminale se găsesc plasate ganglionii limfatici poplitei.

Femurală cranială (lat. *A. femoris cranialis*). Colaterală a arterei femurale, descrisă în literatura franceză sub denumirea de a. musculară superficială sau a. marea musculară anterioară a coapsei, coboară în masa quadricepsului femural între dreptul femural și vastul intern, distribuind colaterale masei quadricepsului.

Femuro-tibio-patelară (articulația -) (lat. *Articulus femuro-tibiopatellaris*), sin. *articulația grasetului, articulația femuro-tibio-rotuliană*. Complex articular care leagă rotula și tibia la femur, distingându-se: o articulație femuro-patelară în sanie, prin care rotula este legată la femur, grație unui ligament capsular întărit lateral (aripioarele rotulei); o articulație femuro-tibială (dublă condiliană), între suprafețele articulare, la nivelul fiecărui condil femural existând câte un menisc, legătura articulară realizându-se prin două ligamente intraarticulare încrucisate (decusat medial și decusat lateral), un ligament capsular (mai evident pe partea caudală) și două ligamente colaterale (unul lateral, altul medial); o articulație tibio-patelară leagă rotula la tibie (sindesmoză),

prin trei ligamente separate (la animalele mari) sau unite (la cele mici).

Fenazonă (lat. *Phenazonum*), sin. *Antipirină, Analgezină*. Derivat pirazolonc pulverulent, cu acțiune antipiretică, analgezie, antireumatică, anestezică a mucoaselor, antispasmodică, hemostatică etc.

Fenergan, v. Antihistaminic de sinteză.

Fenestrat. Termen utilizat în anatomie pentru definirea caracteristicilor unei formațiuni care prezintă zone largi de discontinuitate: epiploon fenestrat etc.

Fenilalanină. Aminoacid esențial, prezent în furaje cu rol important în sintezele organice, în hematopoeză, în formarea pigmentilor etc.

Fenobarbital (lat. *Phenobarbitalum*), sin. *Luminal, Gardenal, acid feniletilbarbituric* etc. Barbituric cu acțiune sedativă, hipnotică, anticonvulsivantă (antispasmodică).

Fenobent. Preparat antihelmințic (conține fenotiazină, bentonită etc.).

Fenogenetică. Termen general definind studiul ontogenetic, fiziologic și biochimic al unui individ, raportate la baza lui ereditară.

Fenomen Arthus, sin. *șoc anafilactic local*. Reacție inflamatorie localizată, cu desfășurare rapidă, putând ajunge pînă la necroză, observată consecutiv injectării unui antigen, față de care individul în cauză a fost sensibilizat anterior.

Fenomen de blocaj, sin. *fenomen de interferență*. Manifestare în bolile virale, obținută prin utilizarea unui virus atenuat, care, injectat la începutul unei boli, blochează evoluția ulterioară a bolii (în turbare de pildă). Neclar și neelucidat în esența lui, dreptul de prim ocu-

pant este interpretat printr-o eventuală combinare a materialului viral cu celulele afectate, nepermițându-se în acest mod dezvoltarea ulterioară a virusului patogen.

Fenomen diafragmatic. Tiraj moderat intercostal, marcind limita ventrocaudală a ariei de proiecție clinică a pulmonului.

Fenomen Pfeiffer-Issaev. Imunobacterioliză (respectiv producerea lizei microbilor prin seruri imune corespunzătoare) ce se realizează prin acțiunea conjugată a anticorpului specific și a alexinei.

Fenomen Sanarelli. Reacție de sensibilizare, produsă de reluarea contactului cu un antigen, manifestată prin hemoragii viscerale.

Fenomen Schwartzmann. Erupție hemoragică cutanată, declanșată ca semn al anafilaxiei locale, la reluarea contactului cu un antigen.

Fenotiazină (lat. *Phenotiasinum*) sin. *tiodifenilamină*. Pulbere cristalină verzuie, eficientă în helmintoze.

Fenotip (gr. *phainomenon*: ceea ce apare). Expresie sub care se definește în zootehnie și genetică totalitatea însușirilor pe care le prezintă un animal, sub forma sensibilă, aparentă.

Fecromocitom, sin. *cromafinom* (cu afinitate pentru crom), paragangliom (asemănător cu *paraganglionii* abdominali). Tumoră a medulosuprarenalei, cu structură specifică corespunzătoare.

Ferment. 1 — Agent care poate provoca fermentația unei substanțe. 2 — Substanță capabilă să provoace o serie de procese chimice, fără ca ea însăși să fie modificată, distingându-se fermenți solubili (diastaze, enzime sau zimaze), rezultați dintr-o activitate ce-

lulară, și fermenți figurați (levuri, bacterii, vegetale inferioare), care, prin intermediul fermenților solubili, modifică diverse materii organice.

Fermentație. Degradarea unor substanțe organice sub acțiunea fermenților. Inițial, termenul era utilizat pentru definirea descompunerii unei substanțe organice, descompunere însoțită de o degajare de gaze. Ulterior, termenul a fost utilizat pentru definirea oricărei reacții chimice care are loc într-un substrat organic sub influența fermenților.

Fermentescibil. Care poate fermenta.

Fermentul galben Warburg. Ferment rezultat din combinarea unui ester fosforic al vitaminei B₂ (flavinei) cu o proteină, avind rol de transportor de hidrogen în metabolismul celular al glucidelor.

Fermentul respirator Warburg, sin. *citocromoxidază*. Oxidază conținind fier, cu rol în respirația celulară, oxidind oxigenul și transferindu-l citocromului.

Ferocitate (lat. *fera*: fiară). Sălbăticie sangvinară, cruzime.

Ferrandaise. Rasa de taurine franceză, cu caractere de exterior puțin omogene, de culoare bălțată roșu-cărămiziu, cu coarne puțin întoarse înapoi, cu o producție medie anuală de circa 2 500 l lapte.

Fertilitate. Capacitatea naturală de stabilire a relației fiziologice normale în dezvoltarea zigotului, prin aportul de material plastic matern. Aportul respectiv poate fi oferit de mamă în ovulele telolecite (reptile, păsări) sau prin intermediul placentei (la mamiferele placentate). Capacitatea fertilită este o proprietate maternă deci, nu paternă.

Fesieră (regiune -), v. Gluteană.

Feston (ital. *festone*: ghirlan-dă). Ornament în formă de ghirlan-dă, servind ca termen de comparație în morfologie.

Festonat. Dantelat, cu aspect de ghirlan-dă, cu fisuri. Termenul este folosit îndeosebi în anatomie, pentru caracterizarea unor formațiuni cu margine neregulată, dantelată.

Fetal, sin. *foetal*. Care se referă la fetus sau aparține acestuia.

Fetid (lat. *foetidus*: urit mirositor), sin. *foetid*. Care împrăștie un miros puternic și respingător, dezagreabil.

Fetiditate, sin. *foetiditate*. Starea sau caracteristica materii- lor fetide.

Fetus, sin. *foetus*. Produs al dezvoltării zigotului, după ce a trecut prin perioada embrionară, caracterizat prin comple-ta apariție a organelor, aparate- lor etc., fără să fi ajuns însă la finalitatea dezvoltării.

Fiamminga. Rasă de taurine (v. Flamandă).

Fibră. Element anatomic, în general microscopic, făcînd parte în majoritatea cazurilor dintr-un mînunchi, putînd exista însă și izolat, în general cu structură subcelulară sau cel mult de complexitatea unei ce- lule, uneori cu caracter acelu- lar, paracelular sau anhist (v. și infra).

Fibră aferentă cerebeloasă. Element dintr-un mînunchi fi- brilar care ajunge la scoarța cerebelului, distingîndu-se: a. fibre mușchioase — ramificate în stratul granular și, b. fibre agățătoare — care urcă spre stratul celulelor Purkinje.

Fibră aferentă cerebrală. Fibră nervoasă care ajunge la scoarța cerebrală, ramificîndu-se în ju- rul celulelor piramidale.

Fibră amielinică, sin. *fibră Re- mak*, *fibră cenușie*. Fibră ner- voasă simplă, lipsită de teacă mielinică, formată în general dintr-un neurit învelit într-o teacă Schwann. Intră cu deose- bire în constituția sistemului *neuro-vegetativ*.

Fibră cenușie, v. Fibră amielini- că.

Fibră colagenă, sin. *fibră con- junctivă*, *fibră conectivă*. Ele- ment structurat cu caracter fibrilar, care intră în compo- nența țesutului conjunctiv. For- mate din fibrile colagene, fibre- le conjunctive apar neramifi- cate, neanastomozate, uneori prezentînd strangulații (Henlé), foarte rezistente la tracțiune, deșirîndu-se ușor, prin fierbere devenînd gelatinoase.

Fibră conjunctivă, v. Fibră colagenă.

Fibră cristaliniană. Element constitutiv al cristalinului, fi- ind un derivat celular ectoder- mic alungit și modificat, fi- brele cristaliniane centrale apărînd anucleate.

Fibră elastică. Element figu- rat fibrilar al țesutului con- junctiv, fin, monofibrilar, re- fringent, ramificat, cînd se rupe formînd la vîrf un cîrlig (Bi- schoff). Rezistentă la digestia gastrică, are structură macro- moleculară sferoidală.

Fibră mielinică. Fibră nervoasă avînd neuritul învelit într-o teacă de mielină, peste care se suprapune teaca Schwann. Tea- ca de mielină prezintă din loc în loc strangulații (Ranvier), iar între strangulații, segmen- tul delimitat prezintă o serie de incizuri (Schmidt-Lanter- mann).

Fibră musculară cardiacă.

Element contractil, striat, invo- luntar, în rețea, apărînd ca zone segmentare delimitate în jurul unor nuclee centrali, rea-

lizind în complex un sistem în scară.

Fibră musculară netedă. Element contractil fuziform, neted, lipsit de striații la nivelul fibrelor, cu un singur nucleu central.

Fibră musculară striată. Element contractil cu caracter plasmodial, prismatic sau cilindric, multinucleat, cu nucleii periferici și cu miofibrilele formate din discuri clare și întunecate apărând striate și grupate în cilindrii Leydig.

Fibră nervoasă. Elementul constitutiv al nervilor, în structura unei fibre nervoase complete distingându-se: a. neuritul — cu aspect de filament cilindric, conținând axoplasmă și neurofibrile; b. teaca de mielină — situată ca un manșon în jurul neuritului, prezentând strânguturile Ranvier și incizuri oblice Schmidt-Lantermann din loc în loc, la nivelul incizurilor observându-se niște formații reticulate în formă de pilnie (aparatură Golgi-Rezzonico); c. teaca Schwann sau nevrilem — membrană fină, cu aspect sînțial, nucleată la nivelul fiecărui segment mielinic; d. teaca endoneurală Key-Retzius (impropriu numită teacă Henlé).

Fibră nervoasă nudă. Fibră nervoasă fără teci de învelire. În realitate chiar și aceste fibre, considerate mult timp complet dezgolite, au nevrilem.

Fibre Purkinje. Grup de celule subendocardice, la nivelul cărora se termină cele două brațe ale fasciculului Hiss.

Fibre Sharpey. Fibre conjunctive, colagene, cuprinse în substanța osoasă și care se continuă în periost (la oasele encondrale) sau în țesutul conjunctiv periost (la oasele desmale).

Fibre tendinoase. Fibre colagene, conjunctive, monoorientate și care intră în structura

tendoanelor. Printre grupele de fibre, celulele tendinoase, având nucleii polarizați, realizând perechi bigeminate, apar turtite (aliforme).

Fibre Tomes. Prelungiri citoplasmice ale odontoblastelor, fiecare prelungire fiind învelită în teaca Neumann și plasată în cîte un canalicul al dentinei.

Fibre ultraterminale. Fine ramificații nervoase care se detașează din rețeaua plăcii motrice, pe fibra musculară din apropiere.

Fibrilație. Con tracție a unor fibrele musculare izolate, eventual a unor fascicule musculare (con tracție fasciculară).

Fibrilație auriculară, sin. aritmie completă, folie cardiacă, delir cardiac. Aritmie cardiacă realizată prin contracții fibrilare la nivelul auriculelor, manifestată clinic prin aritmie și disociație cardiosfigmică, decalaj între pulsul arterial și venos etc.; precizarea se poate face electrocardiografic.

Fibrile epidermice. Formațiuni fibrilare, dependente de fibrele conjunctive care se găsesc în corpul mucos malpighian al epidermului, formînd în interiorul celulelor o rețea periferică, reunind celulele vecine, trecînd din celulă în celulă. Fără a avea caracter colagen, ele se aseamănă cu fibrele nevroglice, apărînd ca niște formațiuni ectodermice.

Fibrile musculare, sin. fibrile contractile. Diferențieri citoplasmice filamentoare, paralele cu axul principal al celulei musculare, birefringente, intrasarcoplasmice, grupate în fascicule (colonete Leydig), uniforme și omogene în mușchii netezi și formate dintr-o succesiune de porțiuni alternînde, clare și întunecate, în mușchii striati.

Fibrină. Substanță protidică din sânge (globulină filamentoasă), rezultată din fibrinogen, în urma coagulării, realizând o rețea în care se prind elementele figurate.

Fibrinemie. Titrul pe litru de sânge al fibrinei obținute după coagulare.

Fibrinogen. Substanță protidică solvatată în sânge (în plasmă), capabilă să se transforme în fibrină în timpul coagulării.

Fibrinogenoliză. Disparația fibrinogenului din sânge.

Fibrinokinază. Ferment normal în plasmă, activat de extractele celulare, având rol în transformarea profibrinolizinei în fibrinolizină.

Fibrinolizină. 1 — Ferment proteolitic capabil să activeze protrombina în absența calciului și să dizolve fibrinogenul sau fibrina (sin. plasmină, trombolizină, triptază). 2 — Component agresiv bacterian (probabil sinonim cu streptokinaza), având proprietatea de a liza fibrina.

Fibroadenom. Fibrom dezvoltat cu participarea masivă a țesutului glandular.

Fibroblaste. Celulele conjunctive tinere.

Fibroblastoză. Afecțiune caracterizată prin proliferarea fibroblastelor.

Fibrocartilaj. Țesut cartilaginoid de tip fibrilar, caracterizat prin abundența în fibre conjunctive.

Fibroцит. Celulă conjunctivă matură, fixă, în general având un aspect stelat, fuziform, sferic sau ovoid. Este un element considerat de repaus, cu metabolism redus.

Fibroglie, sin. *nevroglia fibroasă, gliocit fibros, nevroglia substanței albe.* Macroglie având citoplasma traversată de gliofibrile cu ramificații lungi, numeroase, dar în general mai reduse decât ale protogliei. Pre-

lungirile ajunse în vecinătatea spațiilor perivascularare se măresc, formând un picioruș vascular, din reunirea piciorușelor vasculare rezultând o veritabilă manta nevroglică, cu rol de barieră ectomezodermică.

Fibrolipom. Fibrom dezvoltat cu participarea masivă a țesutului gras.

Fibrom. Neoplasm benign, dezvoltat în masa țesutului conjunctiv.

Fibrom Shope. Tumoră benignă produsă de un virus specific, virus care injectat la iepure îl protejează contra virusului mixomatos.

Fibromatos. Cu aspect sau caracter de fibrom difuz.

Fibromatoză. Dezvoltarea de tumori fibromatoase multiple în diverse zone sau părți ale organismului.

Fibromiom. Tumoră mixtă, formată din țesut conjunctiv și muscular (în general neted), dezvoltată mai ales la nivelul uterului.

Fibromixom. Tumoră complexă, formată din țesut fibros și mucoasă, adesea având tendință la malignizare.

Fibrosteom. Fibrom dezvoltat cu participarea masivă a țesutului osos.

Fibroplastic. Care poate da naștere la fibre; care se poate organiza în timp, câștigând un aspect fibros.

Fibroreticuloză. Proliferarea activă a țesutului reticulo-histocitar, însoțită sau urmată de scleroză.

Fibroză (lat. *fibra*: fibră). Stare caracterizată prin dezvoltare sau exces de țesut fibros; fibroză pulmonară, ciroză, scleroză etc.

Fibular. Care are contingențe cu fibula sau aparține acesteia.

Fibular (lat. *N. fibularis*). Ramură a nervului tibial, detașată la zona de continuitate cu scia-

ticul și cuprinsă în teaca sciatică, trece pe fața laterală a gastrocnemienului lateral, și, după ce emite n. cutanat sural dorsal, se termină prin n. fibular superficial și n. fibular profund.

Fibular profund (lat. *N. fibularis profundus*). Ramură terminală a nervului fibular, la nivelul articulației grasetului, distribuită mușchilor din regiunea anterioară a gambei; la rume-gătoare ajunge pînă în regiunea autopodială.

Fibular superficial (lat. *N. fibularis superficialis*). Ramură terminală a nervului fibular, la nivelul articulației grasetului, trece peste extremitatea proximală a extensorului digital lateral (pe care-l inervează), apoi coboară, traversînd fascia gambieră, devenind subcutanat, inervînd fața anterioară a tarsului și metatarsului; la rume-gătoare dă Nn. digitali dorsali.

Fibulă (gr. *fibula*: ac de păr, agrafă), sin. *peroneu*. Os secundar din regiunea gambei, prezent la toate animalele, cu excepția rume-gătoarelor și avînd extremitatea proximală în general mai lătită, articulată cu tibia, împreună delimitînd spațiul interesos crural. Extremitatea distală apare mai redusă, ascuțită (la cabaline), sudată la tibie (iepure) sau articulată cu extremitatea distală a tibiei și cu calcaneul.

Fic, sin. *ficus*. Excrescență pediculată, rezultată dintr-un mugur vascular excesiv (în masa țesutului de înmugurire dintr-o plagă).

Ficat. Glandă complexă, anexă a aparatului digestiv, relativ lobulată, cuprinzînd în structură țesut propriu, o capsulă (Glisson) și un sistem canalicular excretor. Situat înapoia diafragmei, de care este legat prin ligamentul comun (coronar) și

suspendat prin două ligamente triunghiulare (stîng și drept), ficatul prezintă volum și pondere variată: la cal (4—5 kg) este lipsit de vezică biliară, prezentînd 5 lobi nedistincți; la bou (5—6 kg) prezintă vezica biliară excesiv de dezvoltată și 4 lobi nedistincți; la oaie, lobul pătrat este mic, iar cel accesoriu cu aspect dreptunghiular; la porc (1,5—1,8 kg) prezintă lobul pătrat de aspect triunghiular și țesutul interlobular abundent; la cîine (0,3—1 kg) este foarte lobulat, iar la pisică (0,100—0,200 kg) prezintă canalul cistic sinuos etc.

Ficat de stază, sin. *ficat muscat*, *ficat cardiac*. Leziune hepatică datorată hiperemiei pasive; organul prezintă volum crescut, cantitate mare de sînge venos pe secțiune, lobulație evidentă, contrast între culoarea brună centrolobulară și cea galbuie a zonei din jur etc.

Ficat glasé. Denumire folosită pentru caracterizarea aspectului cîștigat de ficat în urma hepatitelor adezive sau peritonitelor cronice, cînd se constată o îngroșare a capsulei Glisson, care apare în același timp și de culoare sidemie.

Filament. Element fin și alungit al unui organ.

Filamentos. Cu aspect de filament, format din filamente.

Filant. Care curge fără a se diviza în picături.

Filariatoză. Helmintoză produsă de viermi din subordinea *Filariata*, cu localizări în țesutul conjunctiv subcutanat, în peritoneu, de-a lungul tendoanelor etc.: parafilarioza calului, filarioza canină, oncocercozele, setariozele etc.

Filarioza bovină, sin. *parafilarioza bovinelor*. Boala produsă de *Parafilaria bovicola*, manifestată clinic prin butoni sîn-

gerinzi, în care se găesc para-
ziții.

**Filarioza hemoragică a caba-
linelor**, sin. *parafilarioză*, *der-
matoragia parazitară*. Boală pro-
dusă de parazitul *Parafilaria*
multipapilosa și manifestată
clinic prin apariția unor butoni
cutanați hemoragici, cu evo-
luție rapidă, din care se scurge
sînge în picături continue.

Filet (fr. *filet*: firisor). Fir fin.
În anatomie se utilizează pentru
definirea formațiunilor fine, a-
lungite, subțiri: filet nervos
etc.

Filiație. Linia directă dintre
ascendent și descendenți.

Filicină, sin. *acid filicinic*. Ex-
tract uscat din rizomul de fe-
rigă, activ în cestodozele păsă-
rilor.

Filiform. Fin, subțire, cu aspect
de firisor: papile filiforme (pa-
pile linguale alungite), puls
filiform (puls mic, fin, care dă
senzația unui fir tras printre
degete) etc.

Filmaron. Toxic cetonic din fe-
rigă (*Dryopteris filix mas*).

Filochinonă, v. K_1 (vitamina).

Filogenie (gr. *phylon*: rasă,
genesis: naștere). Istoria dezvoltării
speciilor și raselor.

Filtrabil. Care poate trece prin
filtru.

Filtrant. 1 — Care servește la
filtrare. 2 — Care poate trece
prin filtru: virus filtrant (vi-
rus capabil să traverseze filtre-
le de porțelan poros care rețin
bacteriile) etc.

Filtrat. 1 — Trecut prin filtru.
2 — Lichidul care a traversat
filtrul, în principiu nemaicon-
ținînd particule în suspensie.
Filtrat (factor-), v. Acid ni-
cotinic

**Filtrația productivă a corpului
apos**. Fenomenul de formare a
corpului apos la nivelul proce-
selor ciliare.

**Filtrația resorbțivă a corpului
apos**. Proces prin care o parte

din lichidul care umple camera
anterioară și posterioară a ochiu-
lui reintră în circuitul sanguin.

Filtrație, sin. *filtrare*. 1 — Me-
todă de laborator folosită pentru
izolarea ultravirusurilor, utili-
zînd filtre de porțelan, discuri
de filtrare etc., calibrate în așa
fel încît se pot deduce dimen-
siunile aproximative ale viru-
sului. 2 — Metoda de separare
în care se utilizează filtrul.

Filtru. 1 — Instrument utili-
zat în chimie, farmacie, micro-
biologie etc. pentru filtrare,
putînd fi confecționat — în func-
ție de utilizare — din hîrtie
specială, piatră poroasă, căr-
bune, porțelan cu compoziție
definită etc. 2 — Zonă amenaja-
tă pentru dezinfecție.

Fimbria, sin. *corp bordant*, *te-
nia hipocampului*. Mică zonă
de substanță albă așezată pe
marginea concavă a hipocampu-
lui de sub care ies plexurile co-
roide cerebrale. Corpul bordant
apare ca o prelungire a trigonu-
lui cerebral, limitînd lateral o
panglică de substanță cenușie,
curbată spre interior, relativ
festonată și cunoscută sub de-
numirea de corp gudronat.

Fimoză (gr. *fimosis*, de la *fimis*:
fir, cordon). Strîmțarea naturală
sau accidentală a deschiderii
prepuțului (furoului), înaintea
glandului, făcînd imposibilă
descoperirea acestuia. Poate fi
congenitală și accidentală, com-
pletă sau incompletă.

Finalism. Sistem filozofic care
interpretează universul prin fi-
nalitate, transformările succe-
sive ale naturii fiind explicate
pe baza unui plan preconcept
de finalitate dirijată.

Finalitate. Ipoteză după care
se presupune că toate lucrurile
și toate fenomenele au fost con-
cepute cu un scop.

Finalitate externă. Adaptarea
unei ființe sau acțiuni la un
scop care-i este exterior.

Finalitate internă. Adaptarea diverselor părți ale unui întreg la întregul însuși.

Finețea lînii. 1 — Grosimea sau diametrul secțiunii transversale a unei fibre de lînă, exprimată în microni. 2 — Media fineții a 100—150 fibre de lînă, recoltate de regulă, de pe nișlocul regiunii spetei.

Finisher. Furaj combinat, complet, destinat furajării de finisare, de pregătire a animalelor în vederea sacrificării, în scopul de a asigura cărnii un gust și un aspect organoleptic corespunzător cererii consumatorilor. Se caracterizează printr-un conținut mai scăzut de proteine și printr-o valoare energetică mai ridicată.

Finlandeză. Rasă de oi, caracterizată printr-o prolificitate ridicată (3—4 miei la o fătare), apreciată pentru calitatea pielicelelor.

Fiords. Populație cabalină, ce se crește în partea septentrională a peninsulei Scandinave, de statură mică, rustică și rezistentă.

Fir de ligatură. Fir lung și subțire, de in, mătase, catgut etc., folosit în chirurgie pentru ligaturarea unui vas cu scop hemostazic, a unei formațiuni pentru restabilirea continuității etc.

Fir de platină. Termen uzitat pentru definirea unui dispozitiv format dintr-un filament de platină simplu, curbat, în buclă, cu aspect de spatulă etc., lung de 5—6 cm și fixat la un mâner de sticlă, ebonită etc., utilizat pentru însămintarea mediilor de cultură bacteriană.

Fir de sutură. Termen utilizat pentru definirea firelor de in, mătase, catgut etc. folosite pentru reunirea țesuturilor, buzelor plăgii etc.

Firujă (lat. *Poa pratensis*). Graminee de etaj inferior, care se pretează bine la pășunat, cu

ritm de dezvoltare lent și vivalitate mare, cu producție mijlocie, cu grad ridicat de consumabilitate, răspîdită pe pajiștile naturale din zona de stepă și silvostepă.

Fischer. Soi de bromus, cu producție mare, cultivat în S.U.A. și Canada.

Fisher-Evans (sindrom-). Complex de tulburări, caracterizat prin asocierea hemoragiei cu o anemie hemolitică, în caz de autoimunizare.

Fistulă. 1 — Canal anormal prin care se scurge un lichid fiziologic sau patologic. 2 — Soluție de continuitate canaliculară prin care se scurge un produs.

Fistulă anală. Soluție de continuitate în zona anală, frecventă la cîine, în urma unor plăgi sau cel mai adesea consecutivă inflamațiilor glandei anale.

Fistulă completă. Fistulă avînd la ambele extremități cite un orificiu, prin care comunică cu exteriorul sau cu un organ cavitatar.

Fistulă congenitală. Soluție de continuitate canaliculară, anormală, apărută în urma vicierii dezvoltării ontogenetice.

Fistulă excretorie. Fistula prin care se elimină o substanță excretată sau un produs de excreție: fistula urinară etc.

Fistulă externă. Fistulă care se deschide în mediul extern.

Fistulă incompletă, sin. *fistulă oarbă*. Termen utilizat pentru definirea acelor fistule care nu au decît un orificiu, care se deschide la exterior, extremitatea canalului fistulos fiind infundată în masa țesuturilor.

Fistulă internă. Fistulă care prezintă orificiul (sau orificiile) de deschidere la nivelul unei seroase sau mucoase, produsul de eliminare fiind vărsat într-o cavitate sau organ cavitatar.

Fistulă intestinală. Comunicare artificială, anormală, a tubului digestiv cu exteriorul.

Fistulă în anus de găină. Fistula care prezintă deschiderea externă cu marginile răsbuzate.

Fistulă oarbă, v. Fistulă incompletă.

Fistulă ostială. Fistulă cu traiect foarte scurt, reprezentat doar printr-un orificiu de deschidere.

Fistulă patologică. Termen impropriu (toate fistulele fiind mai mult sau mai puțin patologice), folosit pentru definirea fistulelor cistigate în urma unui proces patologic.

Fistulă stercorală. Fistulă prin care se elimină o cantitate de fecale (sau puroi cu fecale), realizată cel mai adesea printr-o leziune simultană a peretelui intestinal și a țesuturilor de acoperire.

Fistulizare. Procesul de apariție sau creare a unei fistule.

Fistulos. Care se raportează la fistulă sau aparține unei fistule: traiect fistulos etc.

Fisură (lat. *fissura*: crăpătură). Soluție de continuitate strîmtă, longitudinală, în general puțin adîncă, distingîndu-se fisuri normale, anormale, congenitale, cistigate etc.

Fithormon. Denumire generică utilizată pentru definirea hormonilor vegetali.

Fitobezoar. Formațiune realizată de fibrele vegetale din conținutul digestiv, împăstare sub formă de minge.

Fitoconcrement (gr. *phyton*: plantă). Concrement format de conținut vegetal din intestin, conglomerat și indurat, datorită impregnării cu săruri calcare.

Fitofag. Care se hrănește cu vegetale.

Fitotoxină (gr. *phytone*: plantă, *toksicon*: otravă). Toxină de origine vegetală.

Fixare. Operație de laborator care are drept scop conservarea elementelor morfologice (anatomice, histopatologice), păstrîndu-se structura, în așa fel încît să reziste la acțiunea substanțelor colorante. În acest scop, se utilizează căldura sau diverse substanțe chimice (fixatori).

Fixarea complementului, sin. *reacția de fixare a complementului*, R.F.C. Reacție serologică de diagnostic, utilizată mai ales în unele infecții cronice (durină, morvă, bruceloză), constînd din urmărirea reacției unui sistem hemolitic, pus în contact cu amestecul dintre serul suspect și antigenul corespunzător; producerea hemolizei denotă reacție negativă, lipsa ei, reacție pozitivă.

Fixator. Denumirea dată unor reactivi dotați cu proprietatea de a fixa elementele morfologice (histologice), acționînd fie prin combinare cu elementele celulare (bicromatul de potasiu), fie reducîndu-se în contact cu substanțele organice (acid osmic) etc.

Fixism. Teorie biologică, bazată pe concepția creaționistă, care afirmă că toate speciile de viețuitoare au fost întotdeauna aceleași și că n-au suferit nici o modificare de la apariția (crearea) lor.

Fiziologic. Care se referă la fiziologie.

Fiziologie. 1 — Știință care se ocupă cu studiul funcțiilor organice normale. 2 — Parte a biologiei care se ocupă cu studiul dinamic al organismului viu, distingîndu-se o fiziologie normală, alta patologică, o fiziologie generală, celulară, comparativă, experimentală, specială, animală, vegetală etc. **Fiziopatologie.** Parte principală a nosologiei care studiază funcțiile organice dereglate, aspec-

tul, modificările, caracteristicile etc., pe care le manifestă organismele bolnave. Se deosebește de semiotică (analizează doar manifestările în timpul vieții), precum și de anatomia patologică (analizează numai modificările morfologice), ea permițând aprecierea tulburărilor provocate de boală în funcția normală a organismului, în complexul lor.

Fizioterapie. Ansamblul metodelor de tratament bazate pe utilizarea agenților fizici (temperatură, lumină, mișcare, aer, apă, climat, altitudine etc.).

Fizocel. Distensiunea pungilor testiculare de către gaze (cel mai adesea produse într-o ansă intestinală herniată).

Fîneață artificială. Teren înierbat artificial, prin însămînțarea unui amestec de ierburi (leguminoase și graminee perene), de pe care se recoltează masa verde prin cosire, în vederea preparării fînului.

Fîneață naturală. Teren înierbat în mod natural, de pe care se recoltează masa verde prin cosire și se usucă, în vederea pregătirii fînului.

Fjäll, sin. *Fjällrasse, Vittzullerlasse.* Rasă de bovine din zona muntoasă a Suediei septentrionale, fără coarne, cu roba albă, cu urechi brunc sau negre și cu mici pete. Are o conformație grațioasă, greutate corporală de 320–370 kg și produce în medie anual 2 000–3 000 l lapte, cu 3,8–4% grăsime.

Flabelliform. Termen uzitat în anatomie pentru caracterizarea unor mușchi cu fibrele dispuse în evantai.

Flacid. 1 — Flasc. 2 — Lipsit de tonus.

Flacon (germ. *flachen*: a șlefui). Gen de borcan de sticlă cu dop șlefuit.

Flagel (lat. *flagellum*: bici).

1 — Filament mobil servind ca organ locomotor unor protozoare, spermatozoidului etc. 2 — Termen arhaic utilizat pentru definirea epizootiilor, epidemiilor etc., considerate drept calamități naturale.

Flagelat. Individ din clasa flagelatelor, organisme inferioare unicelulare, lipsite de cili vibratili, dar posedînd un filament mobil sau o membrană ondulată. Se multiplică prin sciziune sau prin sporulație, au în general capul cuticulat, trăiesc libere în apă, unele specii fiind parazite sau patogene.

Flamandă, sin. *Fiamminga.* Rasă de taurine, crescută în Franța și în Belgia, cu roba de culoare roșie, mucoasele aparente de culoare neagră, specializată în producția de lapte, dînd în medie 4 000 l lapte, cu 4% grăsime.

Flamă. 1 — Instrument arhaic, format dintr-o lamă tăioasă (în general pliantă), utilizată pentru flebotomie (v. flama de venisecție). 2 — Barbarism de origine franceză, utilizat în locul termenului de flacăra.

Flamă de venisecție. Instrument arhaic, reprezentat printr-o lamă tăioasă, triunghiulară, pliantă, susținută de un mîner și folosită pentru venisecție la animale.

Flamba (a-). A trece un obiect (instrument medical) prin foc (flacăra).

Flambaș. Acțiunea de sterilizare a unui instrument medical cu ajutorul căldurii, trecîndu-l în mod repetat printr-o flacăra. Sterilizarea este relativă, iar instrumentul se deteriorează.

Flanc. Termen general folosit în anatomie și zootehnie pentru definirea porțiunii laterale a peretelui abdominal, cuprinsă între unghiul extern al iliului și hipochondru, avînd ca bază anatomică oblicul intern

al abdomenului. Se sistematizează în: golul flancului (scoabitura dintre unghiul extern al iliumului, apofizele transverse lombare și marginea dorsală a oblicului intern), coarda flancului (corespunzând zonei musculare a oblicului intern al abdomenului, care trece de pe unghiul extern al iliumului pe ultima coastă) și panta flancului (zona declivă, situată sub coarda flancului).

Flasc. Flacid, fără tonus.

Flașeria, sin. *moleșcă*. Maladie infectocontagioasă (agent *B. cereus*) a viermilor de mătase, determinând o funcționare anormală a vaselor malpighiene, manifestată prin agitație, diaree, mortalitate ridicată a larvelor etc.

Flatulență. Producere exagerată de gaze intestinale și eliminarea lor intermitentă prin anus.

Flatus. Emisiunea bruscă de gaze prin anus.

Flavinenzime. Enzime de oxidoreducere, conținând ca grupare structurală coenzimatică un flavinnucleotid, în categoria acestor enzime incluzându-se de fapt transhidrogenazele aerobe și transelectronazele anaerobe.

Flebotomie. Dilatația unei vene sau a unei porțiuni dintr-o venă.

Flebotomie. Secționarea unei vene, urmată de ablația unei porțiuni din vasul respectiv.

Flebită. Inflamația unei vene.

Flebocenteză. Puncția unei vene, practică cu ajutorul unui ac de metal (nu „ac de venisecție“, fiindcă nu se produce nici o secționare a venei), cu scopul recoltării unei cantități de sânge, eliminării unui volum de sânge sau administrării unui medicament. Termenul de flebocenteză este corect atita timp cât se practică doar puncționarea peretelui, cel de venisecție trebuind

rezervat pentru operațiile de secționare a venei.

Fleboragie. Hemoragie venoasă.

Fleboscleroză. Scleroză venoasă.

Flebotomie. 1 — Termen utilizat pentru definirea plăgilor transversale ale venelor. 2 — Secționarea unei vene. 3 — Termen arhaic pentru definirea disecției venelor.

Flegmazie. 1 — Termen arhaic cu sens general, păstrat din medicina galenică pentru definirea oricărei inflamații însoțită de febră. 2 — Se utilizează de asemenea pentru definirea inflamațiilor interne, localizate la organele cavitare căptușite de mucoase.

Flegmă. Neologism ambiguu, definind dejecțiile căilor respiratorii eliminate pe gură.

Flegmon. Inflamația supurativă difuză a țesutului conjunctiv.

Flegmonos. Cu caracter de flegmon, care prezintă caracterele unui flegmon, care aparține flegmonului sau se referă la caracteristicile flegmonului.

Flexiune. 1 — Acțiunea de reducere a unghiului articular de flexiune. 2 — Mișcarea de apropiere a două oase articulate mobil prin una din extremitățile lor. 3 — Îndoire: flexiune intestinală etc.

Flexiune uterină. Schimbarea poziției și formei uterului, prin modificarea direcției unora din porțiunile sale în raport cu axul principal, distingându-se: anteflexie, retroflexie, lateroflexie etc.

Flexor. Termen utilizat pentru definirea mușchilor care produc flexiunea.

Flexor carpo-radial (lat. *M. flexor carpi radialis*). Mușchi situat în regiunea antebrațială posterioară, inserat proximal pe baza epicondilului humeral medial și prezentând distal un tendon inserat pe metacarpul rudimentar medial.

Flexor carpo-ulnar (lat. *M. flexor carpi ulnaris*). Mușchi din regiunea antebrahială posterioară, inserat proximal pe baza epicondilului humeral medial și pe olecran, iar distal pe pisiform.

Flexor digital lung al degetelor piciorului (lat. *M. flexor digitalis pedis longus*). Mușchi din regiunea posterioară a gambei, inserat proximal înapoia tuberozității laterale a tibiei și prelungit distal cu un tendon care se unește, în regiunea tendoanelor, cu tendonul mușchiului flexor lung al halucelui.

Flexor digital profund (lat. *M. flexor digitalis profundus*). Mușchi din regiunea antebrahială posterioară, inserat proximal pe vârful epicondilului humeral medial, pe olecran și pe radius, prelungit distal cu un tendon ce se inseră pe creasta semilunară.

Flexorul digital profund al degetelor piciorului (lat. *M. flexor digitalis pedis profundus*). Mușchi din regiunea posterioară a gambei, cuprinzând 3 porțiuni, descrise adesea ca mușchi separați (m. tibial posterior, m. flexor lung al degetelor piciorului și m. flexor lung al halucelui).

Flexorul digital superficial (lat. *M. flexor digitalis superficialis*). Mușchi așezat în regiunea antebrahială posterioară, inserat proximal pe vârful epicondilului humeral și pe radius (printr-o bridă), prelungit distal cu un tendon care se inseră pe marele burelet glenoidal.

Flexorul digital superficial al degetelor piciorului (lat. *M. flexor digitalis pedis superficialis*). Mușchi din regiunea posterioară a gambei, așezat între gastrocnemieni, inserat proximal în fosa plantară a femurului și prelungit distal cu un tendon

ce se prinde pe marele burelet glenoidal.

Flexorul lung al halucelui (lat. *M. flexor digitalis halucis longus*). Mușchi din regiunea posterioară a gambei, inserat proximal pe tuberozitatea proximo-laterală a tibiei și prelungit distal cu un tendon care se unește cu tendonul flexorului lung al degetelor piciorului și cu tendonul tibialului posterior, pentru a se insera pe creasta semilunară.

Flexuos. Cu inflexiuni și curburi în diverse sensuri.

Flexuozitate. Stare pe care o prezintă formațiunea flexuoasă.

Flicten, sin. *bulă* (*veziculă gigantică*). Alterare transsudativă a pielii, cu dimensiuni exagerate, apărută în urma aglomerării de transsudat care forțează stratul malpighian la clivare, distingându-se flictene superficiale (între stratul granular și lucidum) și flictene profunde (între derm și epiderm.)

Flock-Book. Denumirea engleză a registrului genealogic pentru oi.

Flocon. Care se aseamănă cu un smoc de lână sau cu o pală de zăpadă.

Floconos. Care prezintă aspectul unui flocon. Termenul se folosește în patologie, pentru caracterizarea depozitelor albuminice etc.

Flocula (a-). A precipita sub formă de flocoane (mai ales soluțiile coloidale).

Floculare. Coagularea (sau precipitarea) unor soluții coloidale sub formă de flocoane, care se depun pe fundul vasului.

Floculare (reacție de-). Reacție fizico-chimică, utilizată pentru diagnostic.

Flogistic. 1 — Fluid imaginat de chimiștii din antichitate pentru explicarea combustiei. 2 — Ulterior termenul a fost folosit și în medicina veche pentru

definirea imaginativă a cauzelor care produc inflamația.

Flot. Barbarism de origine franceză utilizat pentru definirea semnului de deplasare de lichid, depistabil prin palpare (senzație de val).

Fluctuație, sin. *consistență fluctuantă*. Mișcarea oscilatorie pe care o manifestă un lichid închis într-o cavitate organică. Mișcarea se face simțită fie exercitând o presiune puternică, urmată de un contra șoc (senzație de val), fie aplicând două degete pe peretele cavității (abces, chist) și exercitând o presiune cu un deget; la nivelul celuilalt deget se simte un contra șoc datorit oscilației conținutului.

Fluctuație falsă, sin. *pseudo-fluctuație*. Impresie de fluctuație produsă de lichide sau semilichide infiltrate printre fibrele unui țesut, de o masă de grăsimi etc., așa cum se observă la palpația fosei temporale la cal.

Fluidifiant. Agent în general terapeutic, care forțează trecerea unei substanțe în stare fluidă.

Fluiditate. Stare de agregare caracteristică fluidelor (deformabile fără efort).

Fluor. Oligoelement din componența dinților, oaselor etc., metabolismul lui fiind relativ dependent de acel al calciului și fosforului.

Fluorescent. Dotat cu fluorescență.

Fluorescență. Proprietatea unui corp sau substanțe de a emite lumină temporară, după ce asupra lui se proiectează un fascicul din razele cele mai deviate ale spectrului solar (ultraviolete, X, catodice).

Fluorografie (lat. *fluere*: a curge, gr. *graphein*: a înscrice). Reproducerea fotografică a unei imagini fluorescente, obișnuit

pe film fotografic îngust („rol-film“).

Fluoroză. Stare patologică dependentă de compoziții fluorului, de cele mai multe ori fiind vorba de intoxicație cronică de tip industrial.

Fluorură de sodiu (lat. *Natrium fluoratum*). Cu aspect cristalin sau pulverulent, incolor ori alb, este eficientă în ascaridoza porcului, ca insecticid etc., fiind foarte toxică.

Flutter auricular (fr. *flutter*: contracție fibrilară). Aritmie cardiacă determinată de stimuli auriculari de frecvență foarte mare (200—600 pe minut).

Fluxiune periodică, v. Oftalmie periodică.

Fobie. Obsesie impulsivă anxioasă; teamă față de obiecte inofensive.

Focar. 1 — Sediul primitiv al unei boli, distingându-se focare infecțioase, traumatice, epidemice etc. 2 — Punctul de concentrare a razelor de lumină reflectate etc. (v. și infra).

Focar de ascultație. Zonă circumscrisă de pe suprafața cutanată pe care se transmite cel mai bine zgomotele unui anumit organ; termenul se utilizează pentru zonele pe care se aud optim zgomotele produse la nivelul diferitelor orificii cardiace (focar mitral etc.).

Focar de fractură. Zona în care s-a produs discontinuitatea osoasă și traumatizarea maximă a țesuturilor înconjurătoare.

Focar de infecție. 1 — Termen folosit pentru definirea zonei în care s-au cantonat microbii în organism. 2 — Termen definitiv pentru anumite teritorii, zone delimitate, adăposturi etc., care prin natura lor, lipsa de igienă ș.a. prezintă pericolul de a genera apariția sau difuzarea unor boli.

Focar hematopoetic. Masă de țesut embrionar din care vor

lua naștere o parte din globulele albe ale singelui.

Focar limfopoetic. Masă de țesut embrionar din care vor lua naștere limfocitele.

Focar purulent. Zona în care se produce puroiul.

Focar traumatic. Zona circumscrisă în care țesuturile au fost traumatizate, zdrobite.

Focomel. Monstru caracterizat prin lipsa zeugopodiului și stilopodiului, bazipodiul fiind atașat direct la trunchi.

Foiță mezodermică. Foița mijlocie a embrionului dezvoltată între ecto- și endoderm, prin migrarea celulelor endodermale.

Foiță seroasă Baer, v. Corion.

Foiță somatică. Lama externă a sacului mezodermic embrionar, alipită de ectoderm.

Foiță splanchnică. Lama internă a sacului mezodermic embrionar, alipită de endoderm.

Folic (acid-), sin. *vitamină Bc*, *vitamină M*, *Chicken Antianemic factor*, *factor Lactobacillus casei*, *G.P.F.*₁ etc. Termen echivalent pentru acidul pteroilmonoglutamic, considerat ca vitamină din complexul B, utilizat ca provitamină pentru producerea vitaminei antianemice. Lipsa acidului folic determină oprire în creștere, anemie macrocitară, leucopenie și tulburări în funcția de reproducere. Rumegetoarele îl sintetizează.

Folicul (lat. *folliculus*: sac mic). 1 — Denumire folosită pentru definirea înfundăturilor tisulare, în formă de deget de mânășe. 2 — Denumire anatomică pentru diverse formațiuni în formă de fund de sac. 3 — Aglomerare de celule în diviziune.

Folicul cavitat, sin. *folicul ovarian matur*, *folicul De Graaf*. Foliculul ovarian care prezintă în masivul folicular o cavitate plină cu lichid folicular.

Folicul De Graaf, sin. *ovisac*, *folicul ovarian matur*. Forma-

țiune complet dezvoltată în ovar, în jurul ovulei în evoluție și cuprinzând în structura lui: *ovula* (sau ovocitul, cu membrana ei vitelină, învelită în membrana pelucidă), *celule foliculare* (parte grupate în jurul ovocitului, formînd coroana radiată și cumulusul proliker, altă parte formînd granuloasa aderentă la teaca foliculară), *teaca foliculară* (formată din celule foliculare delimitînd un spațiu chistic, peretele folicular fiind învelit în membrana Slawjanski sau vitroasa foliculară, peste care se suprapune un strat conjunctiv formînd teaca internă, învelită la rîndul ei de un strat de fibre reprezentînd teaca externă) și *lichidul folicular* (care umple cavitatea delimitată de celulele foliculare).

Folicul dentar. Formațiune stadială în odontogeneză, constituită din o grămadă de celule epiteliale formînd: organul smalțului, organul cementului, organul ivoriului etc.

Folicul închis. Folicul limfoid (0,5—2 mm) diseminat în mucoasa intestinală și format dintr-un grup de celule limfoide, înconjurate de un sistem de capilare dilatate și radiate într-un corion burat de limfocite și alte leucocite.

Folicul lienal, v. Folicul malpighian.

Folicul limfatic. Formațiune limfoidă complexă, putîndu-se prezenta sub formă de folicul primar, secundar, dispozitiv limfo-epitelial etc. Foliculul limfatic tip apare ca o formațiune globuloasă (1—5 mm), formată dintr-o stromă reticulată radiată, în care se găsesc limfocite în diverse stadii; la periferia foliculului se observă cordoane radiate foliculare, delimitînd spații limfatice (cavernoase), asimilabile unor capilare

limfatice. Foliculii secundari prezintă o zonă centrală clară.

Folicul malpighian, sin. *folicul Malpighi*, *folicul lienal sau splenic*. Formațiune nodulară, ovoidă sau fuziformă a tecii limfoide arteriale din splină, situată în pulpa albă (v. Splină).

Folicul matur. Folicul ovarian cavitat în evoluție terminală, avînd celulele foliculare grupate în coroană radiată.

Folicul ovarian. v. Folicul De Graaf.

Folicul pilos. Termen general folosit pentru definirea porțiunii de implantare a firului de păr, învelită în tecile epiteliale, cu anexele respective (glande sebacee, papilă, mușchi erectori).

Folicul primar. Folicul ovarian în dezvoltare, reprezentat doar printr-un ovocit învelit în mai multe straturi de celule foliculare, fără a delimita un spațiu cavitat.

Folicul primordial. Folicul ovarian primar, format dintr-un ovocit înconjurat de un singur strat de celule foliculare. Evoluînd, se transformă în folicul primar propriu-zis.

Folicular. Care se raportează la folicul sau care aparține foliculului: lichid folicular etc.

Foliculină, sin. *dihidrofoliculină*, *oestradiol*. Hormon sexual estrogen (produs de foliculul De Graaf) sau produs pulverulent albicios (obținut din estron), stimulant al foliculilor ovariani, ovulației, dezvoltării organelor sexuale și caracterelor sexuale secundare la femele etc.

Foliculinemie. Titru foliculinei în sînge.

Foliculinurie. Prezența foliculinei în urină.

Foliculită. Acnee inflamatorie provocată de infecția foliculului pilos și a glandelor sebacee.

Foliculos. Cu aspect de folicul.

Folle cardiacă, v. Fibrilație ariculară.

Folită (gr. *follos*: penis). Termen arhaic pentru definirea inflamației peniene.

Fomentație. Medicația bazată pe folosirea căldurii. În mod curent se utilizează termenul de termoterapie.

Fond de gene al populației (din engl. „*gene pool*”). Totalitatea genelor existente într-o populație naturală sau artificială.

Fondant. Termen medical arhaic, utilizat pentru definirea agenților terapeutici presupuși capabili să amendeze obstrucțiile.

Fongiform (lat. *fungus*: ciupercă). Cu aspect de ciupercă.

Fongistatic, sin. *fungostatic*. Care oprește dezvoltarea ciupercilor.

Fongozitate. Deformație în relief, obișnuit netedă, a unui organ, produsă sub influența unei inflamații, imprimînd zonei respective un aspect spongios.

Fonometrie (gr. *phone*: sunet, zgomot și *metron*: măsură). Metodă de investigație ce presupune înscrierea efectelor acustice, utilizată mai ales la cord (cardiofonometrie).

Fontanelă. Spațiu membranos pe care-l prezintă craniul de fîtus și de nou-născut, înainte de osificarea completă a bolții craniane.

Foramen. Termen latin conservat în anatomie pentru definirea orificiilor de pe suprafața unor formațiuni (în special osoase).

Forcipresură. 1 — Aplicarea pe un vas (lezat sau nelezat) a unei presiuni directe sau indirecte, cu un instrument adecvat, cu scopul de a opri hemoragia. 2—Acțiunea de strivire a unei formațiuni (vase în special).

Foresta Nera. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Formaldehidă (lat. *Formaldehydum*). Gaz incolor, înțepător, utilizat mai frecvent sub formă de formol sau formalină (lichid incolor de concentrație 36–40%), ca antiseptic, dezinfectant, antifermentescibil, anti-scabios, astringent, caustic, excitant vagal central și uneori paralizant periferic al simpaticului (în colici, formol 1/10), fixator histologic (diluție 1/4 formalină), conservant etc.

Formă medicamentoasă. Forma optimă de utilizare a medicamentelor: pulvere, ceai, tabletă, pilulă, bol, supozitor, electuar, unguent, pastă, liniment, soluție, mixtură, infuzie, decoct, mucilag și emulsie; dintre acestea, *formele medicamentoase oficinale* (lat. *officina*: farmacie) sînt întrebuintate pe scară largă, găsindu-se gata preparate în farmacii și fiind trecute în farmacopee; *formele medicamentoase magistrale* (lat. *magister*: cel ce comandă) se prepară în baza rețetei medicale.

Formolgelifierea, v. Gelificare.

Formolsulfatiazol. Sulfamidă similară cu formosulfamida (provine din condensarea sulfatiazolului cu formolul).

Formosulfamidă. Sulfamidă albă de condensare (para-aminobenzensulfamidă cu formol), indicată în enteropatii.

Formular (lat. *forma*: model, tipar, regulă). 1—Publicație ce conține formule: formular terapeutic, medical etc. 2—Imprimat standardizat pentru ținerea evidențelor, raportarea situațiilor etc.

Formulă dentară. Expresie abreviativă utilizată pentru indicarea numărului diferitelor categorii de dinți, la anumită specie.

Formulă leucocitară. Proporția procentuală dintre diferitele varietăți de leucocite (neutrofile, eozinofile, bazofile, monocite, limfocite, forme nemature etc.)

Fosă. Depresiune puțin adîncă, de pe suprafața unui organ sau formațiunii.

Fosetă. Depresiune redusă de pe suprafața unei formațiunii.

Fosfat. Sare a acidului fosforic (de calciu, sodiu etc.), cu utilizări în direcția osteopatiilor etc.

Fosfaturie. 1—Prezența în exces sau conținutul de fosfați în urină. 2—Tulburare de nutriție, însoțită adesea de oxalurie, constînd din descompunerea fosfaților de calciu în urați și acid fosforic, care apar în urină în cantități exagerate.

Fosfomutază. Enzimă care catalizează transferul unei grupări fosfat de la o poziție a moleculei la altă poziție a aceleiași molecule.

Fosfoproteide. Protide care conțin acid fosforic, legat esteric de hidroxiaminoacizi (serina etc.). Prezente în special în lapte (cazeina) și în ouă (vitelina), servesc la nutriția animalelor tinere și a embrionului.

Fosforism. Intoxicație cu fosfor.

Fosforizație. Formarea fosfatului calcar în organism.

Fosfotransferază. Transfosfatază care catalizează transferul grupării fosfat de pe un compus organic oarecare pe un alt compus organic.

Fossombrone. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile galbene, centurate.

Fotodermatoză, sin *photodermiță*. Leziune cutanată inițial congestivă, ulterior putînd lua aspect veziculos, gangrenos etc., produsă în urma expunerii la razele solare, cu deosebire pe zone neacoperite, depigmentate și la animale fotosensibile.

Fotofobie. Senzație penibilă, însoțită de aversiune față de lumină, manifestată prin lăcrimare, blefarospasm etc.

Fotopsie. Tulburare vizuală manifestată prin senzații luminoase iluzorii.

Fotosensibil, sin. *fotosensibilizat*. Sensibil la lumină.

Fotosensibilizare. Sensibilizare la lumină, respectiv la razele solare prin diferiți principii exogeni (porfirine, fenotiazină etc.) sau endogeni (pigmenți biliari) manifestată prin semne generale, nervoase, cutanate (fotodermatoză) etc.

Fotosinteză. Sinteza unui corp chimic (organic) sub influența luminii, efectuată de vegetalele clorofiliene.

Fototactism. Proprietatea generală a protoplasmei vii de a reacționa sub influența luminii, distingându-se un fototactism pozitiv (cînd protoplasma este atrasă de lumină) și altul negativ (cînd este respinsă).

Fototerapie. Terapeutică bazată pe utilizarea razelor luminoase.

Fototropism, v. Fototactism. Se utilizează în plus pentru definirea deplasării de creștere a plantelor sub influența luminii.

Foulbe, v. Peuhl.

Foxsîrmos, v. Fox-terrier sîrmos.

Fox-terrier. Rasă de ciini Fox folosită pentru vînătoarea vulpilor la viziună și pentru distrugerea șobolanilor.

Fox-terrier cu păr neted (moale).

Ciine de vînătoare și apartament, voioi, cu craniul plat, diminuînd în lărgime la nivelul orbitelor, avînd urechile mici în formă de „V”, căzînde, părul dens, abundent, lins, roba albă cu pete negre sau albă cu pete roșcate (albul trebuind să domine), coada atașată sus, nerăsucită (se amputează), talia 36—38 cm.

Fox-terrier sîrmos, sin. *fox sîrmos*. Una din varietățile de

Fox-terrieri. Foarte vioi, inteligent, cu alura remarcabilă, sacadată. Are capul alungit, prezentînd în jurul botului și în special în zona ventro-laterală, părul lung (se tunde imprimînd botului o formă pătrată). Urechile le are mici, în „V”. Părul este aspru. Roba, în general albă are pete negre și cenușii-roșcate (trei culori). Coada este atașată sus (se amputează la 1/3 sau 1/4 de bază). Talia este de 36—38 cm.

Frabosa. Populație ovină din Italia, caracterizată prin mare rusticitate și sobrietate, adaptată la transhumantă și pentru valorificarea pășunilor sărace. Are aptitudini triple, cu predominarea celei de lapte (90 l lapte anual) și lină grosieră.

Fractură. Soluție de continuitate osoasă, totală sau parțială, produsă de un factor traumatic mecanic. Într-o fractură se disting: focarul de fractură (reprezentînd zona principală de leziune a osului și țesuturilor înconjurătoare), linia de fractură (direcția soluției de continuitate) și zona perifocală (complexul țesuturilor din jurul focarului, influențat în mod indirect de leziunea focală).

Fractură articulară. Fractură osoasă în care cel puțin o extremitate a liniei de fractură interesează și o suprafață articulară.

Fractură cominutivă, sin. *fractură multiplă, fractură cu eschile*. Fractură osoasă caracterizată prin existența mai multor linii de fractură, rezultînd mai multe fragmente osoase în focarul de fractură, realizîndu-se o veritabilă explozie osoasă prin zdrobirea osului.

Fractură completă. Fractură osoasă caracterizată prin apariția unei zone de discontinuitate totală a osului, soluția de

continuitate interesind grosimea osului, în totalitatea ei.

Fractură complicată. Fractura osoasă însoțită sau urmată de tulburări suplimentare generale (șoc, embolie) sau locale (hematoame, gangrenă), focale (interpunere de părți moi, heterotipia extremităților de fractură, vicierea calusului, pseudartroză etc.) sau perifocale (artrite, distrofii, hemartroze, necroză osoasă, infecții etc.)

Fractură decalată, sin. *fractură cu decalaj*. Fractură osoasă în care segmentele osoase au suferit o răsucire sau o rotație parțială în jurul axului propriu. În decalajul simplu numai unul din segmente s-a rotit, în cel dublu, ambele segmente osoase au suferit o rotație, dar în sens invers.

Fractură deplasată, sin. *fractură cu deplasare*. Fractură osoasă însoțită de schimbarea raporturilor anatomice ale fragmentelor osoase, distingându-se fracturi cu deplasare primitivă (produsă în momentul accidentului), cu deplasare secundară (după un interval de la accident), cu deplasare laterală, unghiulară, longitudinală, cu încălecare fragmentelor etc.

Fractură deschisă, sin. *fractură expusă*. Fractură osoasă caracterizată prin prezența unei soluții de continuitate cutanată, care permite comunicarea focarului de fractură cu exteriorul, plaga cutanată creind posibilitatea unei infecții prin pătrunderea microbilor de la exterior în focarul de fractură.

Fractură diafizară. Fractură osoasă localizată la diafiză.

Fractură diafizo-epifizară. Fractură osoasă în care linia de fractură (sau focarul de fractură) afectează atât diafiza, cât și epifiza osului.

Fractură directă. Fractura în care soluția de continuitate osoasă s-a produs la nivelul la care a acționat agentul traumatic.

Fractură epifizară. Fractură osoasă localizată exclusiv la epifiză.

Fractură expusă, v. Fractură deschisă.

Fractură extraperiostală. Fractură osoasă în care capetele de fractură distrug parțial sau total periostul, ieșind din învelișul periostal și ajungând în contact cu țesuturile moi juxtapuse.

Fractură incompletă. Fractură osoasă în care soluția de continuitate nu interesează întreaga grosime a osului, linia de fractură fiind incompletă (osul apărând fisurat).

Fractură indirectă. Fractura osoasă produsă la distanță de zona în care a acționat agentul traumatic.

Fractură în așchie, sin. *fractură parțială, fractură cu eschilă*. Fractură osoasă în care linia de fractură nu interesează decât parțial grosimea osului, din corpul osului fracturat detașându-se un fragment (eschila sau așchia), de dimensiuni variate.

Fractură în cioc de clarinet. Fractură osoasă în care soluția de continuitate este plasată în plan oblic în raport cu axul osului.

Fractură în pană. Fractură osoasă în care capătul de fractură este secționat în două planuri convergente.

Fractură în pivot. Fractură osoasă în care cel puțin unul dintre capetele de fractură apare ascuțit (în pivot).

Fractură închisă. Fractură osoasă caracterizată prin lipsa unei soluții de continuitate cutanată, focarul de fractură fiind lipsit de comunicare cu exteriorul.

Fractură juxtaarticulară. Fractură osoasă în care linia de fractură este situată în imediata apropiere a capsulei articulare, fără a interesa însă suprafața articulară.

Fractură longitudinală. Fractura osoasă în care linia de fractură este paralelă cu axul principal al osului.

Fractură mixtă. Fractură multiplă și concomitentă directă și indirectă (v. supra).

Fractură oblică. Fractură osoasă în care linia de fractură este orientată oblic în raport cu axul osos.

Fractură penetrantă. Fractura osoasă în care unul din capetele de fractură s-a implantat în canalul medular al segmentului opus sau în spongioasa respectivă.

Fractură plurieschiloasă, v. Fractură cominativă.

Fractură spiroidă. Fractură osoasă în care linia de fractură are un traiect spiralat.

Fractură subperiostală. Fractură osoasă în care capetele de fractură ale osului rămân sub periostul intact.

Fractură transversală. Fractură osoasă în care linia de fractură este orientată transversal în raport cu axul osos.

Fragilitate. Termen utilizat pentru definirea caracterului unor formațiuni vii care se lasă ușor deteriorate.

Franceză ameliorată. Rasă de găște franceză, cu greutatea corporală medie de 5—8 kg.

Franceză pur sînge, v. Anglo-arab.

Franconia. 1 — Rasă de taurine cu roba de culoarea izabelă, ceva mai închisă la tauri, cu greutatea corporală de circa 600 kg, robustă, cu aptitudini pentru muncă. Produce anual circa 2 400 l lapte (sin. *Galbenă de Franconia*). 2 — Rasă de cрпи, cu corpul lipsit de

solzi, cu spinarea puțin rotunjită, capul și înotătoarele mici. Trăiește în ape mai calde și ajunge la vîrsta de trei veri la 1,2 — 2 kg greutate.

Franocid. Preparat ce conține citrat de dietilcarbazonă, activ în dictiocauloză.

Fraser. Soi nou de ovăz, din specia *Avena sativa* L., creat în Canada, rezistent la cădere, rugină și tăciune, adaptat pentru tipurile de sol cernoziom și brun-roșcat.

Freemăt (lat. *fremitus*: tremurătură), sin. *fremisment catar*. Senzație tactilă de mișcare redusă sau de vibrație a regiunii examinate, identică celei produse dacă se palpează corpul unei pisici care toarce. Corespunde, adesea și acustic, unor zgomote de tonalitate scăzută (sufhuri endocardice, zgomote de frecare, zgomot de contracție musculară etc.). Mai frecvent se înregistrează freemătul vocal, pleural, bronșic, pericardic, endocardic și arterial; ultimul, numit și „pulsatie vibratorie”, se urmărește obișnuit pe uterina medie (pentru diagnosticul gestației).

Frecătură pericardică, sin. *zgomot de frecătură sau de frecare pericardică*. Zgomot supraadăugat, ce se percepe pe aria de ascultație a cordului, ca o consecință a uscării foitelor pericardice (pericardită uscată).

Frecătură pleurală. Zgomot de frecare sincron cu mișcările respiratorii, realizat în urma uscării foitelor pleurale, obișnuit în faza de sicitate (congestivă) a pleuritelor.

Frecătură pleuro-pericardică. Zgomot de frecare descoperit în pleuro-pericardita uscată.

Frecvența genelor. 1 — Incidența genelor pe care le cuprinde o populație. 2 — Specificarea alelelor prezente la fiecare locus. 3 — Specificarea numărului

rului sau proporției diferitelor alele de la fiecare locus. Suma frecvențelor tuturor alelelor la un singur locus este egală cu unitatea sau 100%. 4 — Expresie indicând proporția dintre genele alelomorfe.

Frecvența genotipurilor. Proporția unui anumit genotip față de totalul indivizilor.

Free-martinism (orig. engl. *ferry*: steril, în dialect scoțian, *martin*: bovideu). Denumire sub care se definește influența pe care un fetus femel o suferă „în utero” din partea unui fetus mascul cu care are circulația sangvină comună (caracterele secundare sexuale sînt atenuate, aparatul genital hipoplazic etc.)

Fremisment, v. Freamăt.

Frenezie. Termen arhaic definind inflamația meningoencefalică.

Frenic. Care se referă la diafragmă.

Frenic (nervul -) (lat. *N. phrenicus*), sin. *nerv diafragmatic*. Nerv voluminos, rezultat din unirea ramurilor ventrale C₅, C₆ și C₇ pe suprafața scalenului, de unde pătrunde în cavitatea toracică, trecînd pe partea laterală a cordului, distribuindu-se diafragmei.

Frenică (lat. *A. phrenica*). Colaterală, adesea dublă, a aortei toracice (cal), a arterelor intercostale sau a aortei abdominale (porc, rumegătoare, carnivore), a trunchiului celiac sau chiar a primei artere lombare, și distribuită stîlpilor diafragmatici. La taurine adesea se întîlnesc ramuri frenice suplimentare provenite din a. reticulară.

Freno-abdominală (lat. *A. phreno-abdominalis*). Primă colaterală a aortei abdominale (suine) la nivelul mezentericeii craniale (ciine); după un traiect variat se divide într-o ra-

mură frenică, distribuită diafragmei, și o ramură abdominală, distribuită peretelui abdominal. Lipsește la restul speciilor domestice.

Frenologie. 1 — Ipoteză infirmată, care consideră creierul constituit din organite corelate fiecare cu un instinct, o facultate etc., intensitatea fiecărei proprietăți funcționale fiind dependentă de dezvoltarea organitului. 2 — Studiul caracterelor și funcțiunilor cerebrale, fundamentat pe conformația craniului.

Friabil (lat. *friare*: a face bucăți). 1 — Care se rupe cu ușurință. 2 — Care poate fi ușor transformat în pudră.

Friburg. Rasă de taurine elvețiană, cu roba bălțată cu negru, cu exterior asemănător cu al rasei Simmental, însă cu musculatură și osatură mai dezvoltată. Este rustică, cu greutate corporală mare (650 — 800 kg la vaci) și produce anual circa 3 000 l lapte.

Friedman (reacția -). Metodă de diagnostic hormonal în gestație, bazată pe utilizarea serului de iapă gestantă, injectat la iepuroaică impuberă și verificînd la 48 ore prezența foliculilor hemoragici în ovarul greșat pe ochi.

Frigiditate. Absența dorinței de împreunare sexuală, tradusă la mascul prin indiferență, iar la femelă prin permanentizarea a-naoestrului.

Frison. Tremurătură involuntară produsă de o stare febrilă.

Friulina, sin. *Bălțată cu roșu de Friulina*. Rasă de taurine, formată prin încrucișarea de absorbție a populației taurine din Friuli (Italia), cu tauri de rasă Simmental. Are aptitudini triple, fiind asemănătoare cu rasa Simmental.

Frizată Danubiană. Rasă de giște, răspîdită în întreg sud-

estul Europei, în regiunea Dunăreană și pe litoralul Mării Negre, rustică, rezistentă, folosește bine pășunile. Are două varietăți: cenușie și albă.

Friză. Rasă de oi, de culoare albă, cu coada scurtă, originară din R.F. a Germaniei, specializată în producția de lapte (400 kg lapte în medie anual, cu 6,4% grăsime) precoce și foarte prolifică. 2— Rasă de taurine (v. Bălțată cu negru olandeză).

Friză de Israel. Rasă de taurine ce se crește în Israel, cu producție de lapte ridicată (4 500 — 5 000 l lapte în medie pe an).

Friză Engleză v. British Friessian.

Frontal (osul. -) (lat. *Os frontale*). Piesă osoasă, situată la limita dintre neurocraniu și craniul facial, formînd baza anatomică a frunții, la speciile domestice prezentînd aspecte variate, în general distingîndu-se o față externă și una internă, la rîndul ei avînd o porțiune craniană și alta frontală. La taurine și suine, între cele două compacte rămîn o serie de spații sinusale, reduse la restul speciilor.

Frontal (nervul -) (lat. *N. frontalis*). Ramură a nervului oftalmic, din trigemen, izolată în teaca oculară, de unde iese prin gaura supraorbitară, pentru a concura la formarea plexului fronto-parietal, distribuindu-se pielii frunții și pleoapei superioare.

Frontală (lat. *A. frontalis*), sin. *artera supraorbitară*. Colaterală a maxilarei interne la nivelul orbitei, din care iese prin gaura supraorbitară, pentru a se distribui formațiunilor din zona frunții. Redusă sau inexistentă la rumegătoare.

Frugal (lat. *frugalis*: cumpătat). Compus din alimente simple și în cantitate redusă.

Frust (ital. *frusto*: uzat). Fără relief. Termenul se folosește pentru definirea unei boli cu simptomele șterse sau doar cu o parte din simptomele obișnuite.

Ftalilsulfatizol, sin. *Talazol*, *Ftalazol*, *Sulfatalidină*, *paraftalilaminobenzensulfamidotiazol*. Sulfamidă albă greu resorbabilă, cu indicații în infecții intestinale.

Ftizie (gr. *phthisis*: pieire). 1— Slăbire excesivă, topire, rataținare. 2— Termen uzitat pentru definirea indirectă a tuberculozei la om.

Ftizie bulbară. 1 — Ratatînarea bulbului ocular în urma unui proces de alterare sau de eliminare parțială a lichidelor intraoculare. 2— Faza terminală în oftalmiile grave, iridociclo-coroidita recidivantă etc. **Fudrolant**. Barbarism de origine franceză, indicînd o evoluție rapidă, fulgerătoare, a unei boli.

Fuleu. 1— Spațiu parcurs de un cal în timpul unui pas, marcat prin două urme succesive ale aceluiași picior. 2— Lungimea pasului la patrupeze.

Fulg. Categorie de pene la păsări, mijlocii ca mărime, caracterizate prin faptul că au jumătate din lamă pufoasă.

Fulgurație. Ansamblul tulburărilor provocate de fulger într-un organism (și prin extensiune, de electricitate în general; v. și Electrocutare).

Fuliginos (lat. *fuligo*: funingine). Fumuriu (negricios). Aspectul se produce obișnuit prin cruste sau alte depozite biologice impregnate cu impurități: limbă fuliginoasă, buze fuliginoase etc.

Fumidil B. Produs antibiotic activ în nosemoza albinelor.

Fumigație (lat. *fumigare*: a a-fuma). Mijloc de tratament sau dezinfectie, bazat pe utilizarea unor produse volatile, transformate în fum.

Funcțional. Care se raportează la funcțiuni, la fiziologie: boală funcțională (tulburarea unei funcțiuni organice, independentă de o leziune organică decelabilă) diagnostic funcțional etc.

Fungicid (lat. *fungus*: ciupercă, *caedo*: tai, nimicesc). Substanță care distruge ciupercile microscopice (fungi).

Fungiform, v. Fongiform.

Fungos. Care seamănă cu o ciupercă sau cu un burete.

Funicul (lat. *funiculus*: frînghie, cordon). Termen uzitat în anatomie pentru definirea formațiunilor cu aspect cordonal: funicul testicular (cordon testicular) etc.

Funicular. 1—Care se referă la funicul. 2—Care se referă la cordonul testicular.

Funiculită. Inflamația cordonului testicular.

Furacin, v. Nitrofuran.

Furaj (termen din limba francică). 1—Complex alimentar pentru animale, incluzând mai ales păioasele (iarbă, paie, fîn). 2— În mod impropriu este utilizat pentru definiția tuturor produselor folosite ca hrană pentru animale.

Furajer. 1—Care poate fi folosit ca furaj. 2—Care se referă la furaje.

Fural. Produs obținut în R.S. Cehoslovacia, prin hidroliza cocenilor și ciocălăilor de porumb, folosind aburii sub presiune, precum și unii catalizatori. Se folosește în hrana animalelor.

Furamon (lat. *Phuramonum*), sin. *iodură de furfuriltrimetilamoniu*. Parasimpaticomimetic pulverulent alb, cu acțiune chinetică rumină, miotică etc.

Furazolidonă, sin. *Furoxon*. Derivat chimioterapic furfuril-

oxazolidonic, pulverulent, gălbui, activ în salmoneloză, coccidioză aviară ș.a.

Furbură. Termen folosit pentru definirea sindromului furburic (v. infra).

Furburic (sindrom -). Complex simptomatic, constând din sensibilitate excesivă a membranei cheratogene, o ținută specială ortopneică a animalului bolnav, modificări mecanodinamice, respiratorii, circulatorii etc. Sindromul furburic poate fi întâlnit în afecțiuni foarte variate (nefiind deci, în nici un caz, asimilat unei entități morbide).

Furcuță. Formațiune plantară cu aspect particular la ecvine, situată ca o învelitoare cornoasă a corpului piramidal (relicul plantar al cuzinetului plantar), prezentând o lacună mediană, două brațe și doi bulbi. Prin sudura cu barele, delimitează lacunele laterale. Îndeplinește un rol amortizor.

Furfur. Peliculă epidermică cu aspect târișos.

Furfuraceu. Care se aseamănă cu târișele.

Furioso. Armăsar Pur sînge de galop, întemeietorul liniei Furioso din varietatea de cai Furioso North-Star.

Furioso North-Star. Varietate de cai de tip jumătate sînge, formată la herghelia Mezöhegyes (Ungaria) la baza căreia stau doi armăsari Pur sînge de galop (Furioso și North-Star). Se caracterizează prin cap uscat, cu profil drept, gît muscular, spinare și șale lungi, membre puternice, rezistent, cu temperament vioi, blind, dar cam pretențios. Se folosește pentru tracțiune și călărie.

Furnicar, sin. *perete găunos*. Desprinderea parțială a peretelui cutiei de corn, cu crearea unui spațiu între acesta și membrana cheratogenă.

Furuncul. Inflamația septică necrozantă a foliculului pilos, produsă în general în urma unei infecții cu stafilococ auriu.

Furunculos. 1—Cu aspect de furuncul. 2—Afectat de furunculoză. 3—Care are contingență sau se referă la furuncul.

Furunculoza șalmonidelor. Boală contagioasă a peștilor, provocată de *Bacterium salmonicida* și manifestată prin apariția unor abcese cutanate multiple.

Furunculoză. Boală caracterizată prin erupția simultană sau succesivă a mai multor furunculi, implicând o infecție masivă produsă de un stafilococ, în general foarte virulent.

Fus acromatic, sin. fus nuclear. O structură în formă de fus de tors formată de fibrile fine, în citoplasmă, care se formează în timpul metafazei.

Fus cromatic. Zonă de centrosomoză filamentară apărută la sfârșitul profazei kariokinetice și formată din filamente fine ale căror extremități converg spre cei doi centrosomi

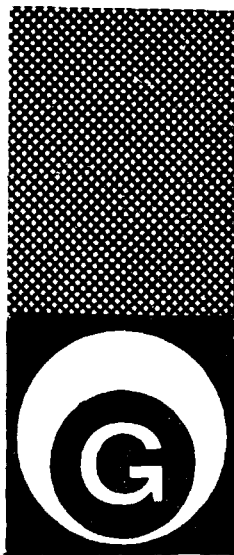
polari, împingând cromosomii în zona citoplasmatică periferică.

Fuso-celular (sarcom -). Neoplazie conjunctiv-fibroasă în care celulele apar alungite, cu aspect fuziform.

Fusar (lat. *Aspro streber*). Pește fuziform, din ordinul perciformelor, de culoare galbenă-castanie, cu 4—5 dungi transversale de culoare mai închisă, răspândit în râurile din regiunile de coline și în Dunărea de jos.

Fuschia. Armăsar care a jucat un rol deosebit de important în formarea rasei anglo-normande, considerat ca întemeietor al acestei rase.

Fuzariotoxicoză, sin. fuzarioză, aleucie toxi-alimentară. Toxicoză cronică determinată obișnuit de *Fusarium sporotrichoides var. toxicum*, manifestată la animale prin erupții peribucale, bucale și faringiene, leucopenie, sindrom hemoragipar, slăbire, adinamie; apare după consum de grăunțe sau rădăci-noase mucegăite.

G.B.S.11 sau 13. Frațiune glicuro-conjugată extrasă prin narbutanol în mediu alcalin, din produsele de eliminare urinară a hormonilor steroizi.

Gaddi. Rasă de oi, ce se crește în India.

Galacol (lat. *Guajacolum*), sin. 2-*metoxifenol*. Derivat cristalin incolor sau roșcat, sintetic sau de distilare, antiseptic respirator și urinar, analgezic în combinație cu rubefiantele care produc durere etc.

Galal. Formă domestică a gaurului. Trăiește în insulele indoneziene și se folosește ca animal de tracțiune la cultura orezului, mai puțin pentru lapte și carne.

Galactie, sin. *galactoree*. 1—Scurgere abundentă și spontană de lapte la femelele în lactație. 2—Secreție anormală de lapte, antrenând tulburări grave de natură anemică sau nervoasă. Uneori, în locul termenului

propriu de galactie, se întrebuințează termenul de galaxie (v. *Agalaxie*).

Galactocel. Chist intramamar, consecutiv unei retenții de lapte.

Galactofag. Care se hrănește cu lapte.

Galactofor (gr. *gala*: lapte, *ferrein*: a duce, a conduce). Care conduce laptele: canalele galactofore etc.

Galactoforită. Inflamația canalelor galactofore, marcând de obicei o infecție ascendentă a glandei mamare (când apare primitiv).

Galactogen. 1—Element care favorizează secreția de lapte. 2—Substanță sau mijloc utilizat pentru mărirea secreției mamare.

Galactogeneză, sin. *galactopoeză*. 1—Procesul de producere a laptelui în mamelă. 2—Secreția laptelui.

Galactogog, sin. *galactogen*. Care determină secreția lactată.

Galactografie. Radiografia glandei mamare.

Galactolit. Calcul sau concrement mineral (calcaros) ce se formează în sinusul galactofor la vacile în lactație.

Galactopexie. Fixarea galactozei în țesuturi.

Galactopoeză, v. Galactogeneză.

Galactoree, v. Galactie.

Galactozemie. 1 — Prezența sau nivelul galactozei în sânge. 2 — Boală ereditară recesivă, aparentă la nou-născuți și manifestată prin ciroză ascitică, hepato-splenomegalie etc.

Galactozurie, sin. *lactozurie*. Prezența în urină a galactozei, observată în apropierea fătării, la sugarii cu enterită etc.

Galben Băneasa. Rasă de viermi de mătase cu gogoși galbene.

Galben Cislău. Rasă de viermi de mătase cu gogoși galbene.

Galben Orșova. Rasă de viermi de mătase cu gogoși galbene.

Galbenă. Rasă de curci, cu colorit galben frumos, crescută în America, în scop ornamental.

Galbenă de Franconia, v. Franconia.

Galbenă Poloneză. Rasă de viermi de mătase, cu gogoșile galbene crescută în Polonia.

Galbenă Tbilisi Nr. 2. Rasă de viermi de mătase, monovoltină, cu gogoși de culoare galbenă.

Galbenă turcească. Rasă de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă.

Galbenă de Wrocław. Rasă de viermi de mătase, cu gogoșile galbene, creată în Polonia.

Galien. Medic din Pergam (131—200).

Galien (vena). Vas de descărcare cerebrală, situat la baza coasei creierului.

Galiforme (lat. *Galliformes*). Ordin de păsări tericole sau arboricole, de talie mare (coșul de munte), mijlocie (ierunca, găina) sau mică (prepețița), slab zburătoare, cu aripi scurte, rotunde și bombate. Sint răspândite pe tot globul și se vînează pentru carnea lor gustoasă (fazanul, potirnichea). Cîteva specii au fost domesticite (găina, bibilica, păunul).

Galiport. Complex mineralo-vitaminic folosit în furajarea păsărilor.

Galiția (crap de), sin. *crapul oglindă*. Rasă de crapi, cu solzi dispuși pe trei șiruri laterale, cu capul mare. Trăiește în ape reci și în ape calde și poate ajunge la vîrsta de trei veri la greutatea de 2,5 kg.

Galla. Rasă africană de cai de statură mică, cu membrele fine, foarte rustică și sobră, cu conformație puțin corectă.

Galli-Mainini (reacția). Metodă de diagnostic hormonal al gestației, constînd din utilizarea serului de femelă gestantă injectată în sacul dorsal la broscii și căutarea prezenței de spermatozoizi.

Gallisan, sin. *Coccidizin*. Preparat combinat (aureociclină și Moldamin), cu efect anticoccidian.

Galloway. Rasă de bovine din Scoția. fără coarne, de culoare neagră, foarte rustică, adaptată pentru ținuturile reci, avînd ca aptitudine principală producția de carne.

Galop. 1 — Mers săltat de mare viteză, caracterizat printr-un timp de suspensie totală și un timp de sprijin, în care se aud 3 bătăi. 2 — Aritmie a zgomotelor cardiace (v. Ritm de galop).

Galop zburător. Galop de curse, de mare viteză.

Galopant. 1 — Termen utilizat uneori pentru definirea evoluției extrem de rapide a unei boli. 2 — Care se referă sau poate fi comparat cu ritmul de galop.

Galt. Soi de orz, cu producția mare, cultivat în Canada.

Galvanocauter. Instrument utilizat pentru cauterizare, hemostază etc., folosind curentul galvanic pentru a produce incandescența unui fir platinat.

Galvanopunctură, sin. *electropunctură.* Operație constând din implantarea în țesuturi a unor ace inoxidabile prin care se trece un curent electric continuu.

Galvanoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea curentului galvanic.

Galvayne (semnul lui -). Pată neagră pe suprafața latero-externă a lăturașilor superiori, ce apare la vârsta de 9—10 ani și coboară pe lungimea coroanei cu vârsta. Ajută la stabilirea vârstei după dinți la cabaline.

Gamaglobuline, sin. *imunoglobuline.* Frațiuni proteice din serul sangvin care suportă cea mai mare parte din anticorpi și care, în cursul electroforezei, se deplasează cel mai lent.

Gamagrafie. Explorarea funcțiilor hepatice cu ajutorul izotopilor radioactivi (roz bengal marcat cu iod 131, pentru explorarea parenchimului și aur marcat pentru explorarea mezenchimului).

Gambora (boala de -) la puii de găină, sin. *sapurația hemoragică a bursei lui Fabricius.* Viroză a puilor de găină, manifestată prin anorexie, depresie nervoasă, tulburări locomotorii, diateză hemoragipară, tumefacția inflamatorie a bursei lui Fabricius (semn aproape

patognomonic), edem visceral și al musculaturii, nefroză-nefrită etc.

Gambuzie (lat. *Gambusia affinis*). Specie de pește teleostean din familia percilidelor, de talie mică (femela de 6 cm, masculul de 2,5 cm), vivipar, originar din America de Nord. Deoarece consumă cu precădere larve de țânțari, a fost aclimatizat și în Europa, în scopul stingerii focarelor de paludism.

Gamet (gr. *gamos*: împreunare, unire). Celulă sexuală a organismelor animale sau vegetale. Gametul mascul se numește spermatozoid, iar cel femel, ovulă.

Gameticid. Care omoară gamețul (termenul se folosește pentru caracterizarea anumitor medicamente).

Gametogeneză. Procesul normal de formare a gameților în gonade, cuprinzând 3 faze: de multiplicare a gonocitelor, de creștere (cu acumulare de substanță) și de maturare (caracterizată prin diviziunea heterotipică).

Ganașc. Denumire zootehnică utilizată pentru definirea marginii ventrale a brațelor mandibulare.

Gangliform. Care are aspectul unui ganglion.

Ganglion. Formațiune cu formă, structură și dimensiuni variate, distingându-se: ganglioni nervoși (neuroganglioni) și ganglioni limfatici (limfoganglioni sau limfonoduli, v. *Infra*).

Ganglion Andersch. Ganglion nervos situat pe traiectul nervului glosofaringian, la ieșirea acestuia din craniu, într-o mică excavație a porțiunii pietroase a temporalului, la nivelul găurii sfîșiate posterioare.

Ganglion Arnold, v. *Ganglion otic.*

Ganglion cardio-pulmonar. Mic ganglion juxtaorganic situat pe fața laterală stîngă a cîrjei aortice, prezentînd ramuri aferente (N.n. splanchnici pulmonari) și ramuri eferente cardiace și pulmonare.

Ganglion carotidian. Grup neuronal situat la nivelul sinusului carotic, în unghiul caroto-occipital. A nu se confunda cu para-ganglionul carotidian.

Ganglion celiac. Evident ganglion simpatic prevertebral, situat pe partea laterală sau înapoia originii arterei celiace, adesea fiind unit cu ganglionul mezenteric cranial (cabaline, rumegătoare), formînd un evident ganglion celio-mezenteric. Ganglionul celio-mezenteric stîng este reunit cu cel drept printr-o ansă de substanță cenușie, rezultînd o formațiune unică cunoscută sub denumirea de ggl. semilunar sau solar, ocupînd centrul plexului solar.

Ganglion celio-mezenteric, v. Ganglion celiac.

Ganglion cervical caudal, sin. ganglion cervical inferior. Ganglion ortosimpatic situat la nivelul aperturii toracale craniale, pe fața medială a primei coaste, prezentînd ramuri comunicante (n. vertebral) și ramuri eferente cardio-pulmonare. Cel mai adesea este unit cu primul (eventual și al doilea) ganglion ortosimpatic toracal, formînd împreună ganglionul stelat.

Ganglion cervical cranial, sin. ggl. cervical superior. Ganglion ortosimpatic, fuziform, situat cu aproximație la nivelul aripei atlasului, legat de ggl. cervical caudal prin conectivul cervical, prezentînd ramuri de anastomoză (comunicante) cu glosofaringicul, pneumogastri-cul, spinalul și hipoglosul și emițînd eferente carotidiene superioare (n. carotic intern sau

conectivul subbazal, n. caroticotimpanic, jugular etc.), eferente carotidiene inferioare pentru plexul intercarotic, eferente faringo-guturale etc.

Ganglion cervical inferior, v. Ganglion cervical caudal.

Ganglion cervical mijlociu. Ganglion ortosimpatic inconstant, situat pe traiectul conectivului cervical, înaintea aperturii toracale, emițînd nervii cardiaci mijlocii. Cel mai adesea este unit cu ggl. cervical inferior.

Ganglion cervico-toracic, v. Ganglion stelat.

Ganglion ciliar, sin. ggl. oftalmic. Mic ganglion parasimpatic situat în teaca oculară, pe traiectul nervului oculomotor, la nivelul la care emite ramura pentru mușchiul micul oblic al ochiului. Ramurile aferente (rădăcinile) sînt reprezentate de fire ortosimpatice (din plexul cavernos), motrice (din oculomotor) și senzitive (din naso-ciliar), ramurile eferente formînd nervii ciliari.

Ganglion Corti, v. Ganglion spiral.

Ganglion Ehrenritter. Fin ganglion nervos situat pe traiectul nervului glosofaringian, imediat sub ganglionul pietros, la care adesea este unit.

Ganglion extracranial, sin. ggl. pietros. Unul din cei doi ganglioni care se găsesc situați la originea glosofaringicului la om, din care se izolează n. timpanic.

Ganglion Gasser. Masiv ganglion nervos situat pe traiectul intracranian al trigemenului, deasupra găurii sfîșiate. Neregulat, globulos, cuprins în fibrocartilajul zonal care astupă gaura sfîșiată, acoperit parțial de extremitatea ventrală a cortului creierușului, primește pe partea medială două rădăcini (senzitivă și motrică) și

emite trei trunchiuri nervoase (n. oftalmic, n. maxilar și n. mandibular).

Ganglion geniculat. Mic ganglion nervos situat pe traiectul intraosos al nervului facial. Primește o rădăcină motrică (facialul) și o rădăcină senzitivo-vegetativă (intermediarul Wrisberg) și emite marele pietros superficial și micul pietros superficial.

Ganglionul habenulei. Fină formațiune nodulară (cabaline) situată pe fiecare habenulă (frîu al glandei pineale), de o parte și de alta a infundibulului epifizar al ventriculului al treilea.

Ganglion hipogastric. Ganglion sau grup de mici ganglioni nervoși diseminați în țesătura plexului hipogastric sau pelvin, distribuind ramuri vegetative organelor din cavitatea pelvină.

Ganglion intercarotic. Mic ganglion nervos (taurine și ovine) situat în țesătura plexului carotidian. La restul speciilor este reprezentat prin grupe neuronale în contact cu glomul carotic (*Paștea*).

Ganglion interpeduncular. Fină formațiune nervoasă nodulară situată în partea caudală a spațiului perforat posterior (taurine), în șanțul interpeduncular, înaintea șanțului ponto-peduncular.

Ganglion jugular. Ganglion nervos situat pe traiectul vagului, la ieșirea acestuia din craniu prin gaura sfișiată posterioară, emițând ramuri anastomotice pentru ggl. Adersch, pentru n. accesoriu și pentru intermediofacial.

Ganglion laringian. Mic grup neuronal, descris de E. P a ș t e a, probabil parasimpatic, situat pe traiectul nervului laringeu cranial, în apropierea fisurii tiroidiene.

Ganglion laterofaringian. Mic grup neuronal descris de *Simonetta* pe traiectul ramurei linguale a glosofaringianului.

Ganglion lingual. Mic grup neuronal parasimpatic, inconstant, situat pe traiectul firelor excitosecretorii sublinguale, între nervul lingual și glanda sublinguală, adesea confundat cu ggl. submandibular.

Ganglion Ludwig, sin. *ganglion interatrial.* Mic grup neuronal situat în peretele interatrial.

Ganglion Meckel, v. Ganglion sfeno-palatin.

Ganglion mezenteric caudal. Ganglion ortosimpatic prevertebral cu dimensiuni variate, situat în țesătura plexului mezenteric caudal, la originea arterei mezenterice caudale.

Ganglion mezenteric cranial. Denumire utilizată pentru porțiunea caudală a ganglionului celio-mezenteric, situată la originea arterei mezenterice craniale, uneori putînd apărea ca o formațiune distinctă.

Ganglion nodos, sin. *Ganglion olivar,* ggl. *plexiform.* Ganglion nervos situat pe traiectul pneumogastricului, la nivelul la care acesta emite n. laringic cranial. Respectivul ganglion primește ramura internă a n. accesoriu, anastomoza cu hipoglosul, cu ganglionul cervical superior etc.

Ganglion oftalmic, v. Ganglion ciliar.

Ganglion otic, sin. ggl. *Arnold.* Mic ganglion nervos parasimpatic situat sub baza craniului, la originea nervului mandibular (din trigemen), în zona în care se detașează n. buccinator și n. pterigoidian, avînd rădăcini ortosimpatice (din plexul subsfenoidal), motrice (prin micii pietroși), senzitive (din glosofaringic, prin micul pietros profund).

Ganglion pietros, sin. *ggl. Andersch*. Fin ganglion periferic al glosofaringianului, situat în foseta pietroasă a temporalului, la nivelul găurii sfîșiate. Fuziform și fuzionat ventral cu *ggl. Ehrenritter*, detașează pe partea anterioară nervul timpanic (*Jacobson*), care pătrunde în cavitatea timpanică.

Ganglion plexiform, v. *Ganglion nodos*.

Ganglionul pterigopalatin, sin. *ggl. sfenopalatin*, *ggl. Meckel*. *Ganglion nervos*, parasimpatic, situat pe traiectul nervului sfenopalatin, între hiatusul orbital și hiatusul maxilar, fiind parțial acoperit de n. infraorbital. Prezintă rădăcină simpatică (din plexul subfenoidal, prin n. vidian), rădăcină motrică (din facial, prin n. marele pietros superficial) și senzitivă (din n. sfenopalatin), emițind eferente pentru teaca orbitală, *ggl. ciliar*, n. palatin, mucoasa nazală etc.

Ganglion Remak. Mic grup neuronal situat la nivelul deschiderii venei cave caudale în sinusul atriului drept.

Ganglion Scarpa, v. *Ganglion vestibular*.

Ganglion semilunar, sin. *ggl. solar*. Termen uzitat pentru definirea masivului ganglionar care ocupă centrul plexului solar. În mod obișnuit se găsesc doi ganglioni celiaci (celiomezenterici) simetrici, reuniți printr-un mănunchi nervos cu dimensiuni variate, adesea înconjurați de ganglioni mai mici (rumegătoare), uneori formînd un singur corp cu *ggl. mezenterici craniali* etc.

Ganglion sfeno-palatin, v. *ggl. pterigopalatin*.

Ganglion spiral. Grup neuronal plasat pe ramura cocleară a nervului statoacustic.

Ganglion stelat, sin. *ggl. cervico-toracic*. Complex ganglionar

ortosimpatic situat la fața medială a primei coaste, rezultat din fuziunea ganglionului cervical caudal cu *ggl. cervical mijlociu* și cu primul *ggl. toracic (cabaline)*, numai cu primul ganglion toracic (svine), cu primul și al doilea *ggl. toracic (taurine)*.

Ganglion submandibular. Mic ganglion parasimpatic situat pe traiectul ramurilor secretoarei ale nervului lingual, între respectivul nerv și glanda submandibulară.

Ganglion vestibular, sin. *ggl. Scarpa*. *Ganglion nervos* situat pe traiectul ramurei vestibulare a nervului statoacustic.

Ganglion Wrisberg, sin. *ggl. cardiac*. Mic ganglion nervos situat înapoia cîrjei aortice, reprezentînd formația de convergență a nervilor cardiaci.

Ganglioni abomazici. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor gastrici la rumegătoare, sistematizați într-o grupă dorsală (plasată pe mica curbură a cheagului) și alta ventrală (pe marea curbură a cheagului), primînd aferente de la stomacul glandular, eferentele convergînd spre ganglionii celiaci.

Ganglioni anali. Grup ganglionar limfatic redus, situat în zona anală, primînd aferente de la anus și mușchii regionali, eferentele mergînd la ganglionii sacrali și hipogastrici.

Ganglioni ano-rectali. Grup ganglionar limfatic la taurine, situat în lungul rectului și deasupra anusului, în zona retroperitoneală, primînd vase aferente de la rect și anus, vasele eferente mergînd la ganglionii iliaci mediali.

Ganglioni aortici, v. *Ganglioni mediastinali aortici*.

Ganglioni atriali. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor gastrici la rumegă-

toare, situați la nivelul cardiei, în șanțul atrioruminal, pe traiectul arterei ruminale drepte, primind aferente din zona atrioruminală, eferentele mergând spre ganglionii celiaci.

Ganglioni axilari, sin. *ganglioni brahiali superiori*. Grup ganglionar limfatic voluminos situat pe partea medială a brațului, la originea arterei brahiale (cal), pe fața internă a m. marele rotund, pe traiectul a. subscapulare (taurine), uniți cu grupa prepectorală (suine), primind aferente din regiunea subscapulară medială, braț, ggl. brahiali inferiori etc., eferentele mergând la ganglionii cervicali caudali (prepectoralii).

Ganglioni axilari accesorii. Grup ganglionar limfatic (capră și ciine), situat în apropierea porțiunii humerale a m. pectoral profund, primind aferente de la formațiunile zonale, eferentele mergând la ggl. sternali craniali.

Ganglioni ai bifurcației traheale. Termen sub care se descriu în anatomie grupele ganglionare bronhice (mediale, ale bifurcației stîngi și ale bifurcației drepte) la rumegătoare și suine, existînd și o grupă de ganglioni epitraheali (v. ganglionii bronhiali).

Ganglioni axilari ai primei coaste. Grup ganglionar limfatic la taurine, situat la fața medială a articulației spetei, pe traiectul a. axilare, primind aferente de la fața medială a spetei și brațului, eferentele mergînd la ggl. cervicali caudali.

Ganglioni axilari proprii. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ggl. axilari la taurine, compus din ganglionii axilari propriu-ziși, separat de ganglionii primei coaste.

Ganglioni Bidder, sin. *ganglioni ventriculari*. Ganglioni nervoși

situați în apropierea bazei de inserție a valvei atrioventriculare stîngi, cu rol în automatismul cardiac.

Ganglioni brahiali inferiori, sin. *ganglionii ulnari*. Grup ganglionar limfatic situat deasupra articulației humero-radio-ulnare (cal) sau pe traiectul a. colaterale ulnare (taurine), redus (suine), primind aferente de pe fața medială a membrului toracic, eferentele mergînd la ggl. axilari.

Ganglioni brahiali superiori, v. ggl. axilari.

Ganglioni bronhiali, sin. *ggl. bronhici*. Evident grup ganglionar limfatic, situat la bifurcația traheii, putînd fi sistematizați în ggl. bronhiali mijlocii (între cele două bronhii), ggl. bronhiali stîngi, ggl. bronhiali drepi, vasele aferente venind de la pulmoni, cord și pericard, iar eferentele mergînd la ggl. mediastinali craniali.

Ganglioni bronho-pulmonari. Termen general sub care se definesc uneori grupele ganglionare limfatice bronhiale și ale bifurcației traheale.

Ganglioni cecali. Grup ganglionar limfatic situat în apropierea cecului, pe traiectul arterei cecale, primind aferente de la ccc, eferentele convergînd spre trunchiul limfatic intestinal.

Ganglioni celiaci. Grup ganglionar limfatic, masiv, situat la originea trunchiului celiac, primind aferente de la ggl. lienali, portali și de gastrici, eferentele formînd vasul limfatic celiac, care concură la realizarea cisternei chilifere.

Ganglioni cervicali caudali, sin. *ggl. prepectoralii (cal)* sau *ggl. cervicali inferiori profunzi caudali (suine)*. Grup ganglionar limfatic, situat în spațiul prepectoral, înaintea primei coaste, vasele aferente venind de la esofag, trahee, ggl. cervicali

mijlocii, ggl. membrului toracic etc., eferentele convergînd spre vena limfatică ce se varsă în vena cavă cranială. Lipsesc la ciine.

Ganglioni cervicali inferiori profunzi caudali, sin. *ggl. prepectoralii*. Masiv grup ganglionar limfatic, la suine putînd fi divizați în mediali (pe fața ventrală a traheii, aferentele fiind zonale), și în laterali (plasați în spațiul prepectoral), eferentele convergînd spre trunchiul limfatic drept, care se varsă în v. cavă cranială.

Ganglioni cervicali inferiori profunzi craniali. Grup ganglionar limfatic situat înapoia laringelui, aferentele venind de la laringe, tiroidă, originea traheii și esofagului etc., eferentele mergînd la conductul traheal.

Ganglioni cervicali inferiori profunzi mijlocii. Grup ganglionar limfatic la suine, așezat pe traiectul traheii, aferentele venind de la trahee, esofag și timus, eferentele mergînd la conductul limfatic traheal.

Ganglioni cervicali mijlocii. Grup ganglionar limfatic (constant la cal) situat pe fața laterală a traheii, aferentele venind din zona tiroidiană și eferentele mergînd la ggl. cervicali caudali și la conductul limfatic traheal.

Ganglioni cervicali profunzi. Grup ganglionar limfatic (taurine, suine), situat de-a lungul traheii, esofagului, jugularei profunde, fiind diseminați în mai multe grupe (inferiori caudali, inferiori craniali și inferiori mijlocii, la suine, craniali, mediani și caudali la taurine) (v. infra).

Ganglioni cervicali superficiali, sin. *ggl. prescapulari*. Grup ganglionar limfatic situat înaintea articulației scapulo-humerales, sub m. cleido-mastoidian și

cleido-transvers (cal), sub cleido-occipital (taurine), aferentele venind de la regiunea spetei, gît, grebăn etc., eferentele mergînd la ggl. cervicali caudali.

Ganglioni cervicali superficiali dorsali. Grup ganglionar limfatic la suine, voluminos, situat pe traiectul a. omocervicale, acoperit de m. trapez cervical, aferentele venind din regiunea cervicală, grebăn, fața laterală a spetei, jumătatea anterioară a cavității toracice etc. și de la ggl. cervicali superficiali, eferentele mergînd la ggl. cervicali superficiali mediani și ggl. cervicali caudali.

Ganglioni cervicali superficiali mijlocii. Grup ganglionar limfatic la suine, redus, inconstant, situat sub cleido-occipital, pe fața laterală a scalenului, aferentele venind de la formațiunile zonale, iar eferentele mergînd la ggl. cervicali superficiali dorsali și cervicali profunzi caudali.

Ganglioni cervicali superficiali ventrali. Grup ganglionar limfatic la suine, situat de-a lungul marginii caudale a parotidei, aferentele venind de la ggl. mandibulari și ggl. parotidieni, eferentele mergînd la conductul traheal.

Ganglioni colici. Grup ganglionar limfatic situat pe traiectul arterelor colice, primind aferente de la colonul ascendent, eferentele mergînd spre ganglionii mezenterici craniali.

Ganglioni costo-cervicali. Mic grup ganglionar limfatic (rumegătoare), situat pe traiectul arterei costo-cervicale, primind aferente de la mușchii zonali, pleura costală, de la primii 2 ggl. intercostali, eferentele mergînd la canalul toracic sau ggl. cervicali caudali (stînga) sau direct la canalul traheal (dreapta).

Ganglioni coxali. Grup ganglionar limfatic (25% la cal, 60% la taurine), situat între dreptul femural și tensorul fasciei lata, primind aferente de la cvadriicepsul femural și tensorul fasciei lata, eferentele mergînd la ggl. iliaci laterali și mediali.

Ganglioni cubitali. Grup ganglionar limfatic (cabaline), situat pe partea medială a membrului toracic, la originea arterei colaterale ulnare, primind aferente din regiunea medială a membrului toracic, eferentele mergînd la ggl. axilari. La capră sint situați în apropierea inserției humerale a marelui rotund.

Ganglioni diafragmatici, sin. *ggl. xifoidiani*, *ggl. sternali caudali*. Mic grup ganglionar limfatic parietal, situat pe traiectul arterei toracice interne, la inserția diafragmei pe stern (divizați în craniali și caudali, la taurine), primind aferente de la planșul toracic și diafragmă, eferentele mergînd la ggl. sternali craniali.

Ganglioni duodenali. Mic grup ganglionar limfatic (ciine), situat în apropierea duodenului, pe traiectul arterei duodenale, primind aferente de la duoden și trimițînd eferente spre ggl. portali.

Ganglioni eparteriali. Subgrupă ganglionară limfatică la taurine și suine, situată la originea bronhiei apicale (accesorii), primind aferente de la lobul apical drept și lobul cardiac cranial, eferentele mergînd la ganglionii dreپți ai bifurcației traheale.

Ganglioni epigastrici. Grup ganglionar limfatic (taurine), situat în contact cu m. dreptul abdominal, primind aferente de la peritoneu, eferentele mergînd la ggl. iliaci mediali.

Ganglioni femurali mediali. Grup ganglionar limfatic (specific carnivorelor), situat pe

fața medială a coapsei, între m. croitor și dreptul intern al coapsei, primind aferente zonale și emițînd eferente spre ggl. ingvinali profunzi.

Ganglioni femurali profunzi, v. *ggl. profunzi al femurului*.

Ganglionii fosei iliace, sin. *ganglionii flancului*. Mic grup ganglionar limfatic prezent la taurine, situat în golul flancului, aferentele venind din zona flancului și eferentele mergînd la ggl. subiliaci.

Ganglioni gastrici. Grup ganglionar limfatic situat pe traiectul arterelor gastrice, pe mica curbură a stomacului, primind aferente de la stomac, eferentele mergînd la ggl. celiaci. La rumegetoare se împart în ggl. atriali, ruminali, reticulari, omazici, abomazici și reticulo-abomazici

Ganglioni gluteici. Mic grup ganglionar limfatic (10% din cazuri la suine), situat sub extremitatea proximală a bicepsului femural, primind aferente zonale și trimițînd eferente la ggl. sacrali.

Ganglioni hemolinfatici. Formațiuni cu clasificare intermediară între ganglioni limfatici și splină (rumegetoare, cal, porc, șobolan), diseminați în țesutul gras perirenal și periaortic, deosebindu-se de ganglionii limfatici adevărați prin lipsa vaselor limfatice aferente și eferente. Astfel, deși arhitectonica ganglionului limfatic este păstrată, în sinusurile lor se găsește sînge, nu limfă. Li se atribuie un rol hemolitic.

Ganglioni hepatici, v. *Ganglioni portali*.

Ganglioni hioidiani aborali. Grup ganglionar limfatic inconstant (taurine), situat pe fața laterală a tirohioidului, primind vase aferente de la laringe-faringe, eferentele mergînd la ggl. retrofaringieni.

Ganglioni hioidiani orali. Mic grup ganglionar limfatic inconstant (taurine), situat la nivelul unghiului caudal al stilo-hialului, pe traiectul arterei condilice, aferentele venind de la formațiunile zonale, iar eferentele mergînd la ggl. retrofaringiani laterali.

Ganglioni hipogastrici, sin. *ggl. sacrali*. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor sublombari, plasați între cele două artere hipogastrice, primind aferente de la organele genitale și de la pereții cavității pelvine, eferentele mergînd la ggl. iliaci mediali.

Ganglioni ileo-ceco-colici. Grup ganglionar limfatic (taurine), situat pe traiectul arterei ileo-ceco-colice și pe colateralele ei, primind aferente de la ileon, cec, colon sigmoid și colon spiralat, concentric, eferentele mergînd la trunchiul limfatic mezenteric.

Ganglioni iliaci laterali. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor sublombari, așezați la nivelul ramificației arterei circumflexe iliace profunde, primind aferente de la ganglionii precurali și de la fața internă a flancului, eferentele mergînd la ggl. iliaci mediali.

Ganglioni iliaci mediali. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor sublombari, plasați la nivelul originii arterei iliace externe, primind aferente de la ggl. hipogastrici, ggl. iliaci laterali, ggl. ingvinali profunzi etc., eferentele realizînd trunchiurile lombare, care contribuie la formarea cisternei chilifere.

Ganglioni infraspinali. Mic grup ganglionar limfatic (taurine), situat în contact cu marginea caudală a m. infraspinos și capul lung al tricepsului brahial, primind aferente de la m.

marele dorsal, eferentele mergînd la ggl. axilari.

Ganglioni ingvinali accesorii. Mic grup ganglionar limfatic (25% la suine) situat în apropierea furoului, de la care primesc aferentele, vasele eferente mergînd la ggl. ingvinali superficiali.

Ganglioni ingvinali profunzi. Grup ganglionar limfatic situat în triunghiul Scarpa (cal) sau în cavitatea abdominală (taurine, suine), pe traiectul a. iliace externe, primind aferente de la ggl. ingvinali superficiali și ggl. poplitei, eferentele mergînd la ggl. sublombari (cabaline, taurine), sau direct la cisterna chilului (suine)

Ganglioni ingvinali superficiali, sin. *ggl. mamari (la femelă)*. Grup ganglionar limfatic situat în vecinătatea inelului ingvinal inferior (cal), de o parte și de alta a „S”-ului penian (rumegătoare, suine), primind aferente de la organele genitale externe (mascul) și de la mamelă (femelă), perineu, peretele ventral al abdomenului etc., eferentele mergînd la ggl. ingvinali profunzi.

Ganglioni intercostali. Grup ganglionar limfatic redus, dispus succesiv la fiecare spațiu intercostal, în dreptul articulației costo-vertebrale, primind aferente de pe plafonul cavității toracice, eferentele mergînd la ggl. mediastinali-aortici (cal) sau mediastinali dorsali (rumegătoare, suine).

Ganglioni ischiadici. Mic grup ganglionar limfatic (rumegătoare), situat în apropierea incizurii ischiadice mici, sub extremitatea proximală a bicepsului femural, pe traiectul vaselor gluteane caudale, primind aferente de la formațiunile crupei, eferentele mergînd la ggl. hipogastrici. La oaie se impart în-

tr-o grupă cranială și alta caudală.

Ganglionii jaretului. Mici ganglioni limfatici inconstanți (suine), plasați înaintea corzii jaretului, aferentele fiind zonale, iar eferentele mergînd la ggl. poplitei.

Ganglioni jejunali. Grupuri ganglionare limfatice, dispersate pe arterele jejunale, în vecinătatea arcadelor vasculare jejunale, primind aferente de la masa jejunală, eferentele concurînd la formarea trunchiului limfatic intestinal.

Ganglioni laterovertebrali. Ganglioni ortosimpatici din lanțul catenar, ocupînd fiecare în parte o poziție caracteristică pe fața ventrală a coloanei vertebrale, din regiunea cervicală pînă în regiunea sacro-caudală.

Ganglioni lienali, sin. ggl. *splenicici*. Grupuri ganglionare limfatice plasate pe traiectul arterei splenice, primind aferente de la splină, ligamentul gastro-splenic și de la ggl. omentali (taurine), eferentele mergînd la ggl. celiaci.

Ganglioni lienali accesorii. Mic grup ganglionar limfatic diseminat pe vasele splenice.

Ganglioni lombari aortici, sin. ggl. *lombo-aortici*. Grup ganglionar limfatic situat de o parte și de alta a aortei descendente și venei cave caudale, în regiunea lombară, primind aferente din regiunea sublombară, ovare (femelă), oviducte, coarne uterine etc., eferentele mergînd la cisterna chilului (cal) și la trunchiurile lombare (rumegătoare, suinc).

Ganglioni lombari proprii. Subgrupă ganglionară limfatică din grupa ganglionilor lombari la taurine, situată în apropierea gaurilor intervertebrale.

Ganglioni mandibulari. Grup ganglionar limfatic situat în spațiul intermandibular pe tra-

iectula sublinguale, sub corpul hioidului, primind aferente de la cavitățile nazale și pereții cavității bucale, eferentele mergînd la ggl. retrofaringiani (mediali).

Ganglioni mandibulari accesorii. Mic grup ganglionar limfatic (suine), situat înapoia ggl. mandibulari, pe traiectul vaselor eferente ale acestora.

Ganglioni mediastinali aortici. Grup ganglionar limfatic (suine), similar grupului mediastinal aortic de la alte animale, situat între aorta descendentă și corpul vertebrelor, primind aferente de la plafonul cavității toracale și de la ggl. mediastinali caudali, eferentele însoțind canalul toracic.

Ganglioni mediastinali caudali, sin. *ganglioni esofagiени* (taurine) Grup ganglionar limfatic situat în mediastinul postcardiac, de-a lungul esofagului, pe traiectul arterei esofagiene, primind aferente de la lobii diafragmatici ai pulmonului, esofag, diafragmă etc., eferentele mergînd la ggl. mediastinali craniali (cal) sau formînd un vas colector special (taurine).

Ganglioni mediastinali craniali. Grup ganglionar limfatic situat în mediastinul anterior, între trunchiurile brahiale, unindu-se cu ganglionii prepectoralii, primind aferente de la mediastinul precardiac, eferentele concurînd (împreună cu cele de la ggl. prepectoralii) la formarea venei limfatice drepte. La suine formează o grupă impară (sub vena cavă cranială), o grupă stîngă și o grupă dreaptă.

Ganglioni mediastinali dorsali aortici, sin. ggl. *mediastinali dorsali*. Grup ganglionar limfatic plasat pe traiectul aortei descendente, la originea arterelor intercostale, primind aferente de la aortă și de la fața craniodorsală a diafragmei, efe-

rențele mergînd la ggl. mediastinali craniali (cal) sau în vasul colector al ggl. esofagiani.

Ganglioni mediastinali mijlocii. Grup ganglionar limfatic situat în mediastinul mijlociu, la nivelul originii aortei ascendente și deasupra esofagului, la cabaline existînd trei grupe: între trahee și esofag, deasupra aortei ascendente și deasupra esofagului. Primesc aferente de la originea vaselor mari și baza cordului, eferentele mergînd la ggl. mediastinali craniali.

Ganglioni mediastinali mijlocii aortici. Grup ganglionar limfatic situat la cabaline la nivelul cîrjei aortice.

Ganglioni mezenterici caudali. Grup ganglionar limfatic situat pe traiectul arterei mezenterice caudale, primind aferente de la colonul descendent și rect, eferentele mergînd la ggl. iliaci mediali.

Ganglioni mezenterici craniali. Mare grup ganglionar limfatic (70—80 ganglioni), situat pe traiectul arterei mezenterice craniale, primind aferente de la duoden, colon mare, pancreas, suprarenale, ggl. jejunali etc., eferentele mergînd spre trunchiul limfatic intestinal.

Ganglioni obturatori. Mic grup ganglionar limfatic situat pe traiectul arterei obturatoare la cal.

Ganglioni omazici. Grup de 6—12 ganglioni limfatici situat pe suprafața foiosului.

Ganglioni omentali. Grup ganglionar limfatic situat pe traiectul a. epiploice, pe marea curbură a stomacului (cabaline), primind aferente de la zona fundică a stomacului și marea epiploon, eferentele mergînd la ggl. lienali (cabaline).

Ganglioni ovarici. Mic grup ganglionar limfatic așezat la nivelul ligamentului ovarian la iapă.

Ganglioni pancreatico-duodenali. Grup de ganglioni limfatici diseminați în masa pancreasului și în zonele de contact ale acestuia cu duodenul.

Ganglioni pancreatico-intestinali. Grupe de ganglioni limfatici diseminați în zonele de contact dintre pancreas și diverse porțiuni ale intestinului.

Ganglioni parotidici, sin. ggl. parotidiani. Grup ganglionar limfatic situat în profunzimea parotidei, înapoia articulației temporo-mandibulare și pe traiectul arterei subzigomatice, primind aferente din regiunea auriculară, frontală, temporală, maseterină, unghiul temporal al ochiului și parotidă, eferentele mergînd la ggl. retrofaringiani mediali.

Ganglioni periferici ai glosolaringicului. Sub această denumire se definesc doi ganglioni nervoși situați pe teritoriul perechii a IX-a de nervi capitali (ggl. pictros și ggl. Ehrenritter), plasați la ieșirea nervului din cavitatea craniană.

Ganglioni periferici ai trigemenului. Sub această denumire se definesc adesea, în mod impropriu, diverși ganglioni parasimpatici situați pe traiectul celor trei ramuri trigeminale și anume: ggl. oftalmic (pe traiectul nervului oftalmic), ggl. sfenopalatin (pe traiectul nervului maxilar), ggl. lingual (pe traiectul nervului lingual) și ggl. otic (pe traiectul nervului mandibular).

Ganglioni periferici ai vagului. Sub această denumire se descriu în anatomie doi ganglioni situați pe traiectul vagului, după ieșirea lui din cavitatea craniană (ggl. jugular și ggl. plexiform). *E. Paștea* a descris un al treilea ganglion, situat pe traiectul n. laringic cranial (ggl. laringic). *Literatura* amintește, în plus, de grupe neuro-

nale dispersate pe vag, nervii laringici etc. La păsări există de asemenea un ganglion vagal (ggl. Gouvreuri), situat în zona tiro-paratiroidiană, înainte de pătrunderea vagului în cavitatea toracică. La ciine există în aceeași regiune un ganglion vago-simpatic.

Ganglioni poplitei. Grup ganglionar limfatic situat sub bicepsul femural, între acesta și semitendinos, pe traiectul arterei circumflexa femurală caudală, primind aferente de pe fața laterală a autopodiumului, gambei și coapsei, eferentele mergând la ganglionii ingvinali profunzi (cal, bou), sau la ggl. sacrali laterali (suine).

Ganglioni portali, sin. *ggl. hepatici*. Grup ganglionar limfatic situat în scizura portală a ficatului, primind aferente de la ficat, pancreas și originea duodenului, eferentele mergând la ggl. celiaci.

Ganglioni precurali, v. Ganglioni subiliaci.

Ganglioni prepectorali, v. Ganglioni cervicali caudali.

Ganglioni prescapulari, v. Ganglioni cervicali superficiali.

Ganglioni prevertebrali. Sub acest termen se descriu în general ganglionii neurovegetativi care se găsesc cuprinși în plexurile nervoase juxtaorganice sau pe traiectul fasciculelor nervoase detașate din ganglionii ortosimpatici laterovertebrali.

Ganglioni pterigoidiani. Grup ganglionar limfatic (taurine), situat înapoia protuberanței alveolare, aferentele venind de la baza limbii și de la vâlul palatin, eferentele mergând la ggl. retrofaringieni (mediali).

Ganglioni pulmonari, v. Ganglionii bifurcației traheale.

Ganglioni rectali. Grup de 10—30 ganglioni limfatici (cal), colectând limfa de la colonul des-

centent, vasele eferente ajungând la ganglionii colici.

Ganglioni renali. Grup ganglionar limfatic situat la nivelul hilului renal, primind aferente de la rinichi și suprarenală, eferentele ajungând la cisterna chilară.

Ganglioni reticulari. Subgrup de ganglioni limfatici din grupa ganglionilor gastrici, la rumegetoare, situați pe traiectul arterei reticulare și rumino-reticulare, primind aferente de la rețea, eferentele mergând spre ganglionii celiaci.

Ganglioni reticule-abomazici. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor gastrici, la rumegetoare, situat la originea arterei gastro-epiploice stîngi, primind aferente de la organele vecine și trimițând eferentele la ggl. celiaci.

Ganglioni retrofaringieni, sin. *ggl. cervicali craniali*, *ggl. guturali*. Grup ganglionar limfatic situat pe fața dorsală și laterală a faringelui, la rumegetoare fiind divizați în grupă medială și laterală.

Ganglioni retrofaringieni laterali. Subgrup ganglionar limfatic la taurine și suine, situat sub aripa atlasului (taurine) sau pe fața laterală a dreptului mare ventral al capului (suine), primind aferente de la ggl. retrofaringieni mediali, ggl. parotidiani, hioidiani etc., eferentele convergînd spre vasul limfatic traheal.

Ganglioni retrofaringieni mediali. Subgrup ganglionar limfatic așezat pe fața dorsală a faringelui (taurine) sau sub aripa atlasului (suine, la care sînt acoperiți de parotidă), aferentele venind de la faringe, limbă, ggl. submandibulari, ggl. parotidiani, eferentele convergînd spre vasul limfatic traheal.

Ganglioni romboidali. Mic grup ganglionar limfatic, pre-

zent uneori la rumeșătoare, situat la nivelul limitei ventrale a m. romboid, aferentele venind din regiunea prescapulară, iar eferentele unindu-se cu eferentele ganglionilor costo-cervicali.

Ganglioni ruminali. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor gastrici la rumeșătoare, sistematizați în ruminali dreșți (plasați pe șanșul longitudinal drept) și ruminali stingi (în șanșul longitudinal sting), primind aferente de la rumen, eferentele mergînd spre ggl. celiaci.

Ganglioni rumino-abomazici. Subgrup ganglionar limfatic din grupa ganglionilor gastrici la rumeșătoare, așezați în șanșul ventral rumino-abomazic, primind aferente zonale, eferentele mergînd la ganglionii portali și celiaci.

Ganglioni sacrali, v. Ganglioni hipogastrici.

Ganglioni sacrali interni. Grup ganglionar limfatic situat pe fașa laterală a ligamentului sacrotuberos, sub bicepsul femural (taurine) sau deasupra creștei acetabulare (suine), primind aferente de la musculatura profundă a bazinului, crupă și coadă, eferentele mergînd la ggl. sublombari (iliaci mediali).

Ganglioni sacrali laterali. Grup ganglionar limfatic situat pe fașa laterală a lig. sacrosaciat, sub inserșia proximală a bicepsului femural, aferentele colectînd limfa din regiunea cozii, crupei și punctului fesei, eferentele mergînd la ggl. iliaci mediali.

Ganglioni sacrali mijlocii. Mic grup ganglionar limfatic situat pe fașa medială a lig. sacrosaciat (taurine), deasupra și înaintea tuberozitășii ischiadice, aferentele venind din zona punctului fesei.

Ganglioni simpatici, v. Ganglioni laterovertebrali.

Ganglioni spermatici interni. Mici și inconstanși ganglioni limfatici situați pe traiectul vaselor spermatiche.

Ganglioni spinali. Ganglioni plasați pe rădăcinile posterioare (dorsale, senzitive) ale nervilor rahidiani.

Ganglioni splenici, v. Ganglionii lienali.

Ganglioni sternali caudali, v. Ganglionii diafragmatici.

Ganglioni sternali craniali. Grup ganglionar limfatic (taurine, cabaline), situat pe traiectul a. toracice interne, în jumătatea anterioară a sternului (la rumeșătoare existînd cîte un ggl. la nivelul fiecărei articulașii costo-sternebrale), primind aferente de la stern, ggl. sternali caudali și pereșii toracici, eferentele mergînd la ggl. prepeptorali.

Ganglioni subiliaci, sin. ggl. precruvali. Grup ganglionar limfatic situat de-a lungul marginii anterioare a tensorului fasciei lata, pe traiectul arterei circumflexe iliace profunde, primind aferente de la peretele abdominal și o parte din peretele toracic, fașa laterală a coapsei, regiunea gluteană, fașa laterală a gambei etc., eferentele mergînd la ganglionii sublombari (taurine, cabaline), ingvinali profunzi și iliaci laterali (la suine). Lipsesc la cîine.

Ganglioni sublombari. Grup ganglionar limfatic masiv, situat la terminarea aortei descendente și format din ggl. hipogastrici, iliaci mediali, iliaci laterali (v. supra).

Ganglioni submandibulari, v. ggl. mandibulari.

Ganglioni supramamari, sin. ggl. retromamari, ggl. ingvinali superficiale. Grup ganglionar limfatic situat în partea caudală a bazei ugerului (vacă), primind aferente de la mamelă și tri-

mițind eferente la ggl. ingvinali profunzi.

Ganglioni supramamari accso-rii. Grup inconstant de gangli-
oni limfatici (cabaline), așe-
zați în partea caudo-laterală a
mamelei.

Ganglioni testiculari (proprii),
sin. *ggl. spermatici interni*. Mici
ganglioni limfatici inconstanți,
descriși de A p o s t o l e a n u
la porc, fiind plasați pe traiec-
tul vaselor spermatiche, aferen-
tele venind din zona cordonu-
lui testicular, iar eferentele mer-
gînd la ggl. iliaci mediali.

Ganglioni tuberoși. Mici gangli-
oni limfatici inconstanți (oa-
ie) situați în apropierea tube-
rozității ischiadice.

Ganglioni uterini. Mici gangli-
oni limfatici situați în ligamen-
tele largi la iapă și scroafă.

Ganglioni xifoidiani, v. Gang-
lionii diafragmatici.

Ganglionar. Care se referă la
ganglioni.

Ganglioplegic (gr. *plege* : lovi-
tură), sin. *neuroplegic*. Compus
ce deconectează sistemul neuro-
vegetativ, prin reducerea tonu-
sului sau blocarea fibrelor pre-
ganglionare (receptorii): săru-
rile de metoniu, largactilul etc.

Ganglită. Termen arhaic echi-
valent termenului de adenită
(limfadenită).

Gangrena extremităților. Întîl-
nită mai frecvent la porc, vițel
și iepure, gangrena extremită-
ților se datorește de cele mai
multe ori angiospasmului, obiș-
nuit toxic.

Gangrenă. Mortificarea țesutu-
rilor, în urma unei ischemii de
origine circulatorie sau a unei
infecții posttraumatice cu ger-
meni anaerobi.

Gangrenă gazoasă, sin. *edem*
*gazos malign, septicemie gangre-
noasă.* Boală infecțioasă, poli-
morfă, produsă de diverși ger-
meni anaerobi (vibriion septic,
Cl. *oedematiens*, Cl. *perfringens*

etc.), pătrunși într-o plagă prin
întepare sau zdrobire, neacerată,
și manifestată prin tulburări
generale grave, autointoxicație
etc., la nivelul plăgii apărînd
un edem gazos cu tumefacție
mare, crepitant etc.

Gangrenă traumatică. Tip de
gangrenă gazoasă consecutivă
traumatismelor.

Gangrenă umedă. Mortificare ti-
sulară provocată de o cauză
gangrenigenă diversă (compre-
siuni, tulburări vasculare etc.),
la care se adaugă o infecție pri-
mitivă, procesul morbid mani-
festîndu-se prin insensibilizarea
țesuturilor, hipotermie locală,
sfacelare etc.

Gangrenă uscată. Mortificare ti-
sulară provocată de cauze meca-
nice, toxice, neurovasculare etc.,
caracterizată prin deshidratarea
țesuturilor, care cîștigă un aspect
de țesut mumificat.

Gangrenos. Care se referă la
gangrenă sau care are caracte-
rele gangrenei.

Gaolean (lat. *Sorghum chi-
nense*). Specie de plantă anuală
din familia gramineelor, cu tul-
pini suculente și frunze asemă-
nătoare cu ale porumbului. Are
semințe mici și cu conținut ridi-
cat în proteine și grăsimi. Se
cultivă foarte mult în estul
Asiei, pentru semințele sale fo-
losite în alimentație. La noi,
denumirea de gaolean se atri-
buia uneori și sorgului zaharat
(*Sorghum saccharatum*), culti-
vat pentru nutreț.

Garafagnina. 1 — Rasă de tau-
rine din Italia, cu aptitudini
triple: lapte, carne, muncă. Are
culoarea variabilă de la gri-
deschis la gri-închis, formată
din amestec de peri albi și
negri și talia de 1,30 m. Pro-
duce 2 000 l lapte. 2 — Popu-
lație ovină (v. Appenninica).

Garessina. Rasă de oi din Ita-
lia, cu statură redusă, cu greu-
tatea sub 50 kg, cu aptitudini

pentru producția de lână fină și carne.

Garonnaise. Rasă de taurine franceză, cu aptitudini pentru muncă și carne, cu talie și greutate corporală mare, cu corp cilindric, piept dezvoltat, membre robuste și musculose, cap mare cu coarne caracteristic întoarse în jos.

Garou. Ligatură elastică (în mod obișnuit practică cu un tub de dren sau o fișă de material elastic), prezonizată de M o r e l (în 1674), aplicată pe o regiune (în special în zonele apendiculare), cu scopul de a opri hemoragia. Lăsată timp îndelungat (peste 2 ore), ligatura poate provoca ischemie gravă locală, gangrenă etc.

Gascogne. Rasă de găini, cu greutatea corporală medie și producție bună de ouă.

Gasteropode (gr. *gaster*: stomac, *pous, podos*: picior), sin. *melci*. Clasă de moluște cu picior în formă de talpă, așezat pe fața ventrală a masei viscerale, de unde le vine și numele. Au un cap bine diferențiat, prevăzut cu tentacule; masa viscerală este de obicei asimetrică (răsucită) și cuprinsă într-o cochilie, formată dintr-o singură bucată. Cochilia poate fi răsucită sau nerăsucită. Trăiesc pe uscat, în locuri umede, în ape dulci sau mări și oceane. Unele specii se cultivă, fiind comestibile.

Gastralgie. 1 — Durere gastrică. 2 — Nevroză dureroasă a stomacului.

Gastrectazie. Dilatația stomacului.

Gastrectomie. Excizia parțială a peretelui stomacal.

Gastric. Care se referă, se raportează sau aparține stomacului: regiune gastrică, mucoasă gastrică etc.

Gastrică caudală (lat. *A. gastrica caudalis*). Denumire cu utilizare variată, la suine definind

o ramură a trunchiului celiac, distribuită feței caudale a stomacului, ramură corespunzătoare de fapt arterei gastrice stîngi; la cal sub această denumire se descriu ramificațiile arterei gastrice stîngi, distribuite feței caudale a stomacului etc.

Gastrică cranială (lat. *A. gastrica cranialis*). La suine definește o colaterală a arterei hepatice, distribuită feței craniale a stomacului; la cabaline din contră definește ramurile arterei gastrice stîngi, distribuite feței craniale a stomacului etc.

Gastrică dreaptă (lat. *A. gastrica dextra*). Colaterală a arterei hepatice, descrisă în literatura franceză sub denumirea de a. pilorică, distribuită zonei dorsale și porțiunii drepte a micii curburi stomacale. La suine, artera respectivă este descrisă sub denumirea de a. gastrică cranială, la rumegătoare corespunzând arterei duodenale.

Gastrică scurtă (lat. *Aa. gastricae breves*). Arteriole cu origine variată, distribuite fundului de sac stomacal stîng. La suine, cabaline și carnivore se detașează din a. lienală, abordînd marea curbură gastrică. La carnivore, sub aceeași denumire se definesc o serie de arteriole detașate din a. gastrică stîngă și distribuite fundului de sac stomacal stîng.

Gastrică stîngă (lat. *A. gastrica sinistra*). Terminală a trunchiului celiac. La cabaline dă ramura gastro-pulmonară, ramuri pancreatice, gastrice caudale și ramuri gastrice craniale. La carnivore coboară de la cardia pe mica curbură, aproape de originea ei emițînd o arteră gastrică scurtă, în timp ce la suine este suplinită prin ramuri detașate din a. lienală: prima ramură corespondentă arterei gastrice stîngi este definită ca

o arteră gastrică caudală, cea de a doua reprezentînd a. diverticulară. La rumegătoare corespunde arterei omaso-abomasice.

Gastricism. Concepție medicală, în funcție de care cea mai mare parte a bolilor depind de o proastă funcționare a stomacului.

Gastric. Manifestare gastrică de origine alergică, caracterizată prin edeme fugace ale mucoasei stomacale, hemoragii și eroziuni gastrice, dureri stomacale etc.

Gastrita cronică hipertrofiată a calului. Afecțiune de origine necunoscută, caracterizată printr-o îngroșare considerabilă a pereților stomacali la cabaline.

Gastrita edematoasă a bovinelor. Afecțiune de origine încă neprecizată, manifestată printr-o hipertrofie edematoasă a pereților cheagului și tradusă clinic prin tulburări digestive diverse, debilitare etc.

Gastrită. Inflamația stomacului (mucoasei gastrice).

Gastrită traumatică. Inflamație stomacală provocată de prezența corpiilor străini în stomac, care produc o traumatizare a mucoasei gastrice.

Gastro-cardio-pneumonic (sindrom). Sindrom vagotonic plurivisceral, de origine variată, putînd fi întîlnit în diverse boli la cîine și cal, caracterizat prin reflex oto-cardiac pozitiv, hipersecreție salivară, dispnee, bradicardie etc.

Gastrocolita hemoragico-necrotică a porcului, v. Dizenteria porcului.

Gastro-duodenală (lat. *A. gastro-duodenalis*). Colaterală a arterei hepatice, care coboară retrograd de la pilor spre marea curbură gastrică, după un scurt traiect divizîndu-se într-o arteră pancreato-duodenală și o arteră gastro-epiploică dreaptă.

Gastro-epiploică dreaptă (lat. *A. gastro-epiploica dextra*). Ter-

minală a arterei gastro-duodenale, care după separarea ei de artera pancreatico-duodenală întretaie pilorul în porțiunea inițială a duodenului și coboară retrograd pe marea curbură a stomacului (sau la distanță de ea), dînd ramuri multiple pentru porțiunea terminală a mării curburi gastrice, anastomozîndu-se în plin canal cu a. gastro-epiploică stîngă.

Gastro-epiploică stîngă (lat. *A. gastro-epiploica sinistra*). Terminală a arterei splenice la animalele monogastrice, prelungită de la extremitatea ventrală a splinei spre marea curbură a zonei fundice stomacale, emițînd pe traiect o mulțime de ramuri gastrice, anastomozîndu-se în plin canal cu gastro-epiploica dreaptă. La rumegătoare apare ca o terminală a arterei omaso-abomasice, trecînd printre rețea și foios, pentru a aborda marea curbură a cheagului.

Gastrocel. Hernia stomacului.

Gastrodinie (gr. *gaster*: stomac, *odini*: durere). Sensibilitate gastrică dureroasă mărită.

Gastroenteralgie. Durere gastrică și durere intestinală, corespunzînd colicilor gastro-intestinale adevărate.

Gastroenterita hemoragică enzootică a cîinelui, v. Boala de Stuttgart.

Gastroenterita infecțioasă a felinelor. sin. *tifos felin*. Boală infecțioasă, contagioasă, cu caracter epizootic, produsă de un virus specific (probabil al leucopeniei infecțioase) și manifestată prin febră, diaree profuză, hemoragică, vomitări, cel mai adesea fiind mortală.

Gastroenterita infecțioasă a porcului, v. Deyle-Hutchings.

Gastroenterita purceilor întărcați. Tulburare gastro-intestinală apărută la purcea imediat după întărcare, provocată de

GAS schimbarea alimentației și manifestată prin diaree hemoragică, debilitare etc.

814

Gastroenterită. 1 — Inflamația simultană a stomacului și intestinului. 2 — Inflamația tubului digestiv în general.

Gastroenterologie. Parte a medicinei care se ocupă cu studiul bolilor gastro-intestinale.

Gastro-enterostomie. Operație chirurgicală constând din stabilirea unei comunicări artificiale directe între stomac și intestin, eliminând pilorul din circuit (în caz de stricturi pilorice).

Gastrofiloză. Stare patologică întâlnită la cabaline, produsă de dezvoltarea larvelor unor insecte din genul *Gastrophilus* în stomac și intestin, manifestată prin semne de ordin general și simptome digestive (anorexie, colici etc.).

Gastro-hepatic. Care se referă simultan la stomac și ficat.

— **Gastro-intestinal.** Care se referă în același timp la stomac și intestin.

Gastromicoză, v. Bradsot.

Gastropatia ulceroasă a suinelor.

Gastropatie ulceroasă, întâlnită frecvent în special la porcii din crescătorii, alimentați intensiv, caracterizată prin ulcere trofice diseminate sau circumscrise, cu simptomatologie generală și digestivă diferită.

— **Gastropatie.** Termen general folosit pentru definirea bolilor de stomac, indiferent de originea, caracterul sau aspectul lor, distingându-se: gastropatii funcționale (fără leziuni) și gastropatii organice (cu leziuni).

Gastropatie senzitivă, sin. *gastroalgia, crampa sau spasmul stomacal, colica de foame.* Gastropatie funcțională determinată de foame, gastrite, gastroze, iritații mecanice, chimice etc., manifestată prin colici, vomitări, reflectivitate gastrică, care

cedează la medicația calmantă sau — în cazul foamei — după administrarea alimentelor.

Gastropatia ulceroasă. Afecțiune ulceroasă a mucoasei gastrice, întâlnită la toate speciile, mai frecventă la suine și carnivore, distingându-se un ulcer peptic (primitiv), consecutiv unor tulburări trofice, și un ulcer simptomatic (secundar).

Gastroplegie. Paralizie gastrică.

Gastroptoza. Deplasarea topografică a stomacului prin relaxarea ligamentelor, tradusă prin sensibilitate epigastrică, tulburări funcționale, debilitare etc.

Gastroragie. Hemoragie gastrică.

Gastroree (gr. *gaster*: stomac, *rheo*: a curge). Hipersecreție gastrică.

Gastroscope (gr. *gaster*: stomac și *skopeo*: cercetez). Inspecția stomacului, fie imediat (cu gastroscopul), fie direct (după laparotomie și gastrotomie exploratoare).

Gastrostomie. Incizarea peretelui stomacal, urmată de practicarea unei fistule artificiale, pentru eliminarea conținutului gastric direct în exterior.

Gastrotomie. Incizarea peretelui stomacal pentru extracția corpurilor străini din stomac, practică mai ales la ciine.

Gastroxie. Termen utilizat uneori pentru definirea dispepsiei hiperstenice.

Gastrulare. Succesiunea de fenomene pe care le suferă blastula în trecerea ei spre faza de gastrulă.

Gastrulă. 1 — Formă tranzitorie în dezvoltarea embrionului nevertebratelor și a unor vertebrate inferioare, rezultată prin invaginarea unei porțiuni din peretele veziculei blastoder-mice. 2 — Stadiul didermic al embrionului.

Gauda. Tip de brinză olandeză, cu pastă tare, care se prepară din lapte integral.

Gaur (lat. *Bibos gaurus*). Specie de mamifer din familia bovidelor, de talie mare (lungimea peste 3 m, înălțimea la grebăn 1,85), foarte robust și masiv, acoperit cu păr des și scurt, de culoare brună-roșcată, cu coarnele lungi și arcuite. Trăiește în turme mici în nordul Indiei, în Birmania, la poalele munților Himalaia, în locuri muntoase și împădurite. Forma domestică a gaurului se numește Gaial.

Gaură Botal. Comunicare interatrială la fetus, putând persista ca anomalie și după naștere, condiționând apariția bolii albastre.

Gazelă. Nume dat mai multor genuri de mamifere rumegătoare din subfamilia antilopelor, cu corpul grațios, cu picioarele lungi și sprintene, coarne în formă de liră cu îngroșări inelare, prezente la ambele sexe, și cu ochii mari. Trăiește în stepă și deșerturile din Asia și din Africa (*Gazzella granti*, *Gazzella dorcas*).

Gazogen (termen compus din „gaz” și gr. *gennae*: a naște). 1 — Termen utilizat pentru definierea alimentelor care fermentând în tubul digestiv produc o mare cantitate de gaze. 2 — Gaze produce gaze.

Găina albă rusească, v. Albă rusească.

Găina de matase, v. Japoneză cu penaj mătăsoasă.

Găina de porțelan. Rasă de găini, pitică, cu penaj bogat și foarte viu colorată, deosebit de frumoasă, crescută în scop ornamental. Se cunosc două varietăți: aurie și albastră.

Găină (lat. *Gallus bankiva domestica*). Specie de păsări domestice, originară din India, care cuprinde o mare diversitate

de rase, grupate în: rase ușoare, bune producătoare de ouă, grele, crescute pentru producția de carne, mixte, combatante, decorative etc.

Găinușa de baltă (lat. *Galinula chloropus*). Pasăre din familia ralidelor, puțin mai mică decât o cioară, de culoare neagră, golașe în frunte (o pată roșie de piele) și cu picioare verzi. În țara noastră trăiește mai ales în bălțile Dunării, unde sosește primăvara și de unde pleacă din nou toamna.

Găinușa de stepă (lat. *Syrhaptes paradoxus*). Pasăre de stepă din ordinul columbiformelor, de mărimea unui porumbel, colorată în galben-brun, cu rînduri de pete sure pe spate; picioarele au numai trei degete, acoperite cu pene pînă la gheare. Se hrănește mai ales cu semințe. Clocește în Asia Centrală, de unde migrează uneori în Europa, ajungînd și în țara noastră.

Geiger-Müller (detector). Aparat pentru detectarea particulelor radioactive.

Gel. Stare (substanță) coloidală de consistență viscoasă, care are tendința să se îmbibe cu apă.

Gel hidric, sin. *hidrogel*. Coloid hidrofili cuprinzînd micelle foarte mari, dintr-un fluid mai puțin dens decât mediul dispersant, care apare redus proporțional, legătura dintre cele două faze fiind foarte strînsă.

Gelatinizare. Transformarea în gelatină sau cîștigarea unui aspect gelatinos.

Gelatină albă. Foi transparente obținute din fierberea cartilajelor și oaselor, utilizată în soluții injectabile cu efect hemostatic (sindroame hemoragipare) sau pentru prepararea unor forme medicamentoase (capsule etc.)

Gelificare. 1 — Procesul de formare sau de apariție a unui gel.

Geloză, sin. *Agar-agar*. Materie
gelatinoasă, extrasă dintr-o algă
emolientă din genul *Gellidium*,
precum și din alga cunoscută
sub denumirea de *Agar-agar*.
Insolubilă în apă rece, amorfă,
se solubilizează în apă caldă și
se transformă în gel prin răcire.
Servește ca mediu de cultură
pentru unele bacterii.

Gemelar. Care se referă la ge-
meni.

Gemelologie (lat. *gemellus*: ge-
men). Studiul gemenilor, folo-
sit pentru a diferenția rolul
eredității de rolul mediului,
în apariția diferitelor însușiri.

Gemeni dizigoți. Gemeni pro-
veniți din doi zigoți, ca urmare
a două fecundări separate, fie-
care din acestea între un alt
spermatozoid și o altă ovulă.

Gemeni monoziгоți, sin. *gemeni*
identici. Gemeni proveniți din-
tr-un singur zigot.

Geminat. Dispus în grupuri de
2 (bigeminat), de 3 (trigeminat)
etc.

Genă. 1 — Factor ereditar. **2** —
Denumire utilizată în genetică
pentru definirea unității ge-
netice (particulă materială di-
ferențiată) care deține informa-
rea genetică a unui anumit
caracter, unitate care determi-
nă comportamentul caracteru-
lui respectiv.

Genă complementară. Denumire
utilizată pentru definirea ace-
lor gene care nu acționează de-
cît în cuplu (numai dacă sînt
prezente amîndouă).

Genă letală. Gena care în stare
omozigotă are un efect letal.

Genă letală dominantă. Genă
care determină un efect letal
vizibil și în stare heterozigotă.

Genă letală recesivă. Genă care
în stare heterozigotă nu deter-
mină un efect letal vizibil, dar
în stare omozigotă are acțiune
letală.

Genă majoră. Genă cu efect
destul de mare pentru a provo-
ca o discontinuitate chiar în
prezența segregării la alți loci
și a variației negetice, pu-
tînd fi studiată prin metode
mendeliene.

Genă minoră. Genă a cărei efect
nu este destul de mare pentru a
provoca discontinuitate, ne-
putînd fi studiată în mod in-
dividual.

Genă modificatoare. Genă care,
prin acțiunea ei, determină o
schimbare a unui caracter.

Genă semiletală. Gena care de-
termină turburări grave care nu
se soldează neapărat cu moar-
tea organismelor (fiind compa-
tibile cu supraviețuirea).

Genă subvitală. Genă care de-
termină turburări relative, în
general minimale, dar certe.

Genealogic. Care se referă la
genealogie: registru genealogic
etc.

Genealogie. 1 — Șirul de stră-
moși ai unui individ. **2** — Stu-
diul originii unui individ sau
a șirului de ascendenți.

Gene asemănătoare în condiție.
Gene care nu pot fi diferențiate
prin efectele lor fenotipice sau
prin oricare alt criteriu func-
țional, cu alte cuvinte, care au
aceeași condiție alelomorfă.

Gene identice prin origine, sin.
gene identice. Gene care provin
din replicarea unei gene dintr-o
generație anterioară.

Gene independente. Genele care
nu sînt identice prin origine,
indiferent dacă au aceeași stare
alelomorfă (asemănătoare în
condiție) sau sînt alele diferite.

Gene multiple, sin. *factors mul-
tiplici sau gene polimere*. Două
sau mai multe gene situate în
loci diferiți (deci aparținînd la

perechi de alele diferite) care acționează asupra dezvoltării aceluiași caracter, prin însușirea efectului lor (aditivitate).

Geneen (gr. *geneion*: bărbie), sin. *genien*. Care se referă la bărbie: linie geneenă (zonă angulară retrosimfizară mandibulară) etc.

Generație. 1 — Producerea unei noi ființe vii, relativ asemănătoare cu aceea care i-a dat naștere. **2** — Funcțiune prin care ființele vii se reproduc. **3** — Fiecare filiațiune sau descendență de la părinți la copii. **4** — Totalitatea acelor care trăiesc în același timp.

Genetic. Care se referă la caracterele ereditare și la genetică.

Genetica biochimică. Parte a geneticii care se ocupă cu studiul proceselor biochimice desfășurate la nivel leptonic și celular, dependente de baza ereditară din zigot și manifestate la animalul adult.

Genetica biometrică. Parte a geneticii cantitative care tratează problema eredității diferențelor cantitative, măsurabile. Unii autori folosesc noțiunea de genetică cantitativă în locul termenului definit.

Genetica cantitativă. Parte a geneticii care se ocupă cu studiul transmiterii ereditare a caracterelor cantitative. În genetica cantitativă, se pornește de la premiza că ereditateadiferențelor cantitative depinde de gene care sînt supuse aceluiași legi de transmitere și care au aceleași proprietăți ca genele a căror transmitere și proprietăți sînt evidențiate prin diferențe calitative (v. caracter calitativ). Deci genetica cantitativă este o extindere a principiilor geneticii mendeliene la analiza caracterelor cantitative, deosebindu-se de aceasta,

prin faptul că diferențele dintre caracterele cantitative, în măsura în care ele sînt moștenite, depind de diferențele dintre genele mai multor loci, ale căror efecte nu sînt distinse în mod individual, pe cînd în cazul caracterelor calitative, diferențele depind numai de o genă de la un singur locus. Din această cauză, raporturile mendeliene nu sînt reliefate în diferențele cantitative, fapt care face ca metodele de analiză mendeliană să nu fie adecvate în genetica cantitativă. Înțelegerea eredității caracterelor cantitative prezintă o însemnătate fundamentală în studiul evoluției și în aplicarea geneticii la ameliorarea plantelor și a animalelor.

Genetica embriologică. Parte a geneticii care se ocupă cu studiul fenomenelor ontogenetice (și filogenetice) dependente de baza ereditară din zigot și manifestate la animalul adult.

Genetica fiziologică. Parte a geneticii care se ocupă cu studiul fenomenelor fiziologice dependente de baza ereditară conținută în zigot și manifestate la animalul adult în specificitatea lor.

Genetica populațiilor lor. Parte a geneticii cantitative, care se ocupă cu studiul proprietăților genetice ale populațiilor, cu referiri la genele care provoacă diferențe ușor identificabile, cantitative. Unii autori folosesc acest termen ca sinonim cu genetica cantitativă.

Geneză (gr. *genesis*: naștere). **1** — Termen arhaic utilizat pentru definirea generației spontance. **2** — Termen folosit pentru definirea procesului de apariție a unei boli (geneza bolii), a unor virusuri, formațiuni, procese etc.

Genetic. Care se referă la reproducție.

Genie. Parte moale componentă a dintelui, reprezentînd o porțiune a mucoasei bucale, densificată și răsfrîntă de pe zona alveolară pe gitul dentar, la care aderă, dermul subepitelial cîștigînd un aspect lamelar-elastic.

Geniculat (gan₂lion-), v. Gan₂lion, Gasser.

Genioglos (mușchi-). Mușchi al limbii, cu aspect semipenat, situat pe partea mediană, în contact cu congenerul lui, inserat printr-un scurt tendon pe suprafața geneenă și dispersat pe trei direcții (oral, aboral și intermediar), imprimînd mobilitatea limbii (prepusia-retropulsia).

Geniohioidian (mușchi-). Mușchi din complexul hioidian fuziform, inserat oral pe suprafața geneenă și caudal pe entoglos, intervenînd în deplasarea spre înainte a hioidului.

Genioplastie. Repararea zonei bărbiei prin autoplastie (în fracturi, plăgi etc.)

Genital (lat. *genitalis*: născător). Care se referă la funcțiunea de reproducție.

— **Genitor** (lat. *genitor*: născător, creator, tată). Cel care zămislește.

— **Genito-urinar.** Care se raportează simultan la aparatul genital și urinar.

Genofond. Expresie definind în zootehnie și genetică totalitatea genelor existente la diferiți indivizi care compun o populație.

— **Genom.** 1— Ansamblu de gene. 2— Setul minim de cromozomi, moștenit ca o unitate de la unul din părinți.

— **Genotip.** Expresie definind în zootehnie și genetică modul în care sînt grupate genele la indivizii care compun o anumită populație.

Gentile de Puglia. Rasă de oi italiană, cu lînă fină, formată

din oile locale ameliorate cu reproducători din rasa Merinos. Are triple aptitudini, cu prevalența producției de lînă și cu exterior asemănător cu rasa Sopravissana.

Genunchi. În morfologia veterinară și zootehnie, noțiunea de genunchi are alt sens decît în antropotomie, întrucît definește (impropriu) zona articulației antebrahio-carpo-metacarpiană.

Genunchiului (artera-) (lat. *A. genus*). Colaterală a arterei femurale care coboară spre inserția patelară a quadricepsului femural, distribuînd ramuri articulației, vastului medial și croitorului. La păsări sub denumirea de „a. supremă a genunchiului” se descrie o fină ramificație a redusei artere femurale, ramificație care se distribuie zonei mediale a articulației femuro-tibiale.

Genu-valgum. Termenul științific al viciului de aplomb cunoscut sub denumirea zootehnică de picioare în „X” sau „genunchi de vacă”, presupunînd devierea zonei carpiene (tarsiene) spre planul de simetrie.

Genu-varus. Termenul științific al viciului de aplomb cunoscut în zootehnie sub denumirea de „genunchi de rață” sau „picioare în „O” caracterizat prin devierea zonei carpiene de la planul de simetrie, spre în afară.

Geofagie (gr. *gi, geo*: pămînt, *fagein*: a mîncă). Aberație gustativă caracterizată prin conșum de pămînt.

Gerber, v. Butirometru.

Gerhard (proba -). Probă pentru evidențierea cetonuriei, bazată pe reacția perclorurii de fier cu acidul diacetic.

German, sin. Ciobănesc german. Rasă de cîini ciobănești, cu conformație și aspect de lup, cu talie mare (68 cm) cu linii ar-

monioase și elegante. Se crește pentru paza turmelor, urmărire și agrement.

Germen. 1 — Termen general pentru definirea stadiului simplu și primitiv din care se formează ulterior o ființă vie. 2 — Originea materială a ființei vie. 3 — Se utilizează în sens eufemic pentru definirea microbilor.

Germfree (engl.), sin. *axenic*. Lipsit de germeni (metazoare, protozoare, bacterii, ciuperci, levuri, virusuri). Animalele de această categorie se obțin prin cezariană, executată în condiții de sterilitate perfectă, crescându-se ulterior în aceleași condiții, în vederea cercetărilor în care să se excludă influența unor infecții, a combaterii unor boli infecțioase etc. (v. și Gnotobiotic și S.P.F.).

Germicid. Care ucide germenii.

Germinativ. Care are raport cu germinația sau din care se naște ceva: stratul germinativ al epidermului (stratul la nivelul căruia are loc multiplicarea celulelor epidermice) etc.

Geromorfism. 1 — Stare în care un țesut sau organ câștigă aspectul pe care-l are la animalul bătrîn. 2 — Proces de îmbătrânire morfologică.

Gerontoxon. Opacificare gălbuie a circumferinței corneei, cu aspect de cerc sau de arc, provocată de senilitate.

Gessienne. Rasă de taurine franceză, cu roba bălțată cu roșu, cu capul alb, crescută pentru producția de lapte (3 000 l în medie) și pentru carne.

Gestaltism (germ. *Gestalt*: structură). Teorie filozofică a formei, afirmând influența în toate domeniile a întregului asupra părților care-l compun.

Gestație. Timp în care femelele vivipare adăpostesc în corpul lor (în uter) noua ființă care a rezultat prin dezvoltarea zigo-

tului, hrănind-o (grație legăturilor circulatorii sangvine) și oferindu-i materialul de dezvoltare pînă în momentul în care va fi suficient de evoluată pentru a putea reacționa pozitiv la condițiile mediului, cînd este expulzat (naștere, fătare).

Gestație extrauterină, v. Extrauterină.

Gestație imaginară, sin. *pseudogestație*. Comportament particular observat mai ales la cățea, constînd dintr-o serie de semne asemănătoare cu cele manifestate de femela gestantă, eventual existînd chiar și o declanșare a secreției lactate la 2 luni după călduri (cînd ar fi născut, dacă ar fi fost gestantă).

Gestație prelungită. Prolungirea gestației la o specie, peste limita maximă, urmată de fătare laborioasă.

Gheară. Formațiune cornoasă situată în prelungirea extremității degetelor; a nu se confunda cu unghiile (care acopăr extremitatea degetelor): pisica are unghii, păsările au gheare.

Ghemul albinelor. Starea în care se găsește familia de albine în timpul iernii, cînd, din cauza frigului, albinele se adună într-o grămadă compactă, de formă sferică sau elipsoidală, în partea cea mai călduroasă a stupului.

Ghepard (lat. *Acinonyx jubatus*), sin. *Cynailurus jubatus*.

Specie de mamifer carnivor din familia felinelor, care are atît caractere specifice felinelor (capul mic și rotund, coada lungă) cît și unele specifice cîinelui (picioare înalte, unghii neretractile etc.). Are lungimea de 140 cm și blana de culoare gălbuie, cu pete mici întunecate. Vinează, ca și canidele, fugărind prada în terenuri deschise. Trăiește în regiunile de stepă din sudul Asiei și din Africa; în India este domesticit și folosit la vînarea antilopelor.

Gherro, sin. *Danara*. Rasă de taurine somaleze, de talie medie, cu aspect unghiulos, cu coarne rudimentare, păr abundent, cocoasă mică, membrele cu aplomburi defectuoase, de culoare roșie închisă. Se cresc pentru lapte și carne, dar mai ales pentru muncă.

Ghiborj (lat. *Acerina cernua*). Specie de pește teleostean din familia percidelor, lung de 10—20 cm, de culoare verde-măslinie, cu numeroși spini în partea anterioară a aripioarelor dorsale și pe opercule. Este foarte frecvent în apele de șes, în Dunăre, în bălțile Dunării și în deltă.

Ghidrin (lat. *Gasterosteus aculeatus*). Specie de pește teleostean, cu trei spini osoși pe spate, înaintea înotătoarei dorsale, cu lungimea de 4—6 cm. La noi trăiește în bălțile Dunării și în limanele litorale și distruge icrele altor pești.

Ghissar. Rasă de oi de carne și grăsime, din grupa oilor Kurdiuk. Se caracterizează printr-o dezvoltare corporală foarte mare, depășind toate rasele de oi domestice (batalii îngrășați depășesc 180 kg), lână groasă, neuniformă, de calitate inferioară. Este apreciată pentru capacitatea ei de îngrășare și precocitate.

Giavo. Rasă de găini pitice, cu creastă dublă și penaj negru, asemănătoare cu rasa Hamburg negru, dar cu o greutate mai redusă.

Giazole 106. Soi de dud, creat și selecționat în Italia, cu producția de frunze de 7 000—8 000 kg/ha anual, rezistent la boli și la ger.

Gidran. Varietate de cai anglo-arabă, creată la herghelia Mezőhegyes (Ungaria). Are talie mijlocie (1,55 m), formatul corpului pătrat, cap proporționat cu profil drept, aplomburi corecte, temperament vioi, de

culoare roibă de diferite nuanțe și cu multe brezături și pinte-nogeli. Are aptitudini pentru călărie și tracțiune ușoară.

Gidran-Senior. Armăsar care a participat la formarea rasei Gidran, urmașul armăsarului Siglavi-Gidran.

Gigantism. Anomalie caracterizată prin înălțime corporală ce depășește standardul rasei și vârstei; *gigantismul hipofizar* (hipercozinofilism) se individualizează prin armonie în dezvoltarea diferitelor regiuni corporale; *gigantismul genital*, apărut la animalele castrate de timpuriu, se bazează pe prelungirea consecutivă a osteogenezei condrale, astfel că membrele cresc dizarmonic în lungime (tip eunucoid).

Ginandrie, sin. *hermafroditism*, *bisexualitate*. Denumire improprie utilizată în locul celei de pseudohermafroditism, care definește coexistența sub formă rudimentară, pe un individ femel, și a organelor genitale masculine.

Ginatrezie. Atrezia vaginei sau colului uterin.

Ginecologie (gr. *ginaikos*: femeie, *logos*: cuvânt, știință). 1 — Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul morfo-fiziologic, patologic și psihologic al femeii. 2 — Specialitatea medicală care se ocupă cu studiul bolilor la femeie. Rezultă deci că termenul de ginecologie veterinară este relativ impropriu, folosindu-se totuși, prin lărgirea sferei, pentru a defini specialitatea medical-veterinară care se ocupă cu studiul bolilor aparatului genital femel.

Gingrică (lat. *Clupeonella delicatula*). Specie de pește teleostean din familia clupeidelor, de talie mică (8—10 cm), foarte asemănător cu scrumbia de Dunăre, dar mai mic decât aceasta. Trăiește în bancuri în Ma-

rea Caspică, Marea de Azov și Marea Neagră, de unde migrează în fluvii.

Gingival. Care se raportează la gingii.

Gingivită. Inflamația gingiilor, provocată de traumatisme, infecții, intoxicații etc.

Ginglimă. Diartroză avînd suprafețele articulare reprezentate printr-un segment de cilindru, distingîndu-se: ginglime laterale sau trochoide și ginglime angulare sau trochleene.

Gir. Rasă de zebu, ce se crește în Brazilia

Gitalină. Toxiglucozid din digitală (*Digitalis*).

Gitoxină. Toxiglucozid din digitală (*Digitalis*).

Gîrlița (lat. *Anser albifrons*). Specie de gîscă sălbatică, de talie mică, de culoare cenușie pe spate și pe laturi și alburie pe piept și pe pîntece, cu o pată albă în frunte.

Gîscă (lat. *Anser*). Gen de păsări din ordinul anzeriformelor, de talie mare, de culoare cenușie pe spate și pe laturi și alburie pe piept și pe pîntece, distingîndu-se: Gîsca de cîmp (*Anser fabalis*), Gîsca sălbatică (*Anser anser*), Gîsca domestică (*Anser domesticus*) cu mai multe rase etc.

Gîscă cu caruncul, v. Chineză.

Gît golaș de Transilvania. Rasă de găini cu caractere apropiate de ale raselor mixte. Producția medie de ouă este de 120—150 de bucăți anual, iar greutatea corporală este de circa 2,5 kg. Are capul și gîtul lipsit de pene pînă sub gușa și penajul mai rar pe piept și abdomen. Prezintă trei varietăți: albă (cea mai răspîndită), neagră și porumbacă.

Gît golaș românesc. Rasă de porumbei, apărută înaintea primului război mondial în Moldova (astăzi pe cale de dispariție), cu gîtul golaș pînă dea-

supra gușii și cu penele de la baza porțiunii golașe colorate într-o nuanță diferită de cea de pe restul corpului.

Gland. Extremitatea liberă a penisului, evidentă la armăsar și la ciine.

Glandă. Formațiune în a cărei structură intră celule dotate cu proprietatea de a elabora diverse substanțe ce se elimină în exterior (glande exocrine) sau în sânge (glande endocrine), după aspectul, componența sau produsul lor distingîndu-se diverse categorii (v. infra).

Glandă acinoasă, sin. *glandă alveolară.* Grup de celule glandulare orientate sferoidal, cu polul apical spre un lumen central, din care pleacă un fin canal excretor.

Glandă adrenalinogenă. Termen uzitat pentru definirea glandelor producătoare de adrenalină (medulo-suprarenale).

Glandă amficrină, sin. *glandă mixtă.* Glandă cu dublă secreție (internă și externă): ficatul, pancreasul etc.

Glandă anală. Grup glandular situat în hipodermul anal, la carnivore și rozătoare.

Glandă apocrină. Varietate de glandă sudoripară sau sudoripară modificată, holomocrină, cu corp voluminos și cu canal scurt care se deschide în foliculul pilos, foarte activă la pubertate: glandele anale etc.

Glandă Bartolin, sin. *glandă vulvo-vaginală.* Complex glandular situat în submucoasa vaginală la unele mamifere.

Glandă Blandin, v. Glandă sublinguală.

Glandă Brunner, sin. *glandă duodenală.* Formațiune glandulară așezată în mucoasa duodenală (considerată de unii cercetători ca formațiune acinoasă pancreatică accesorie, eratică). Cu aspect tubulo-alveolar, foarte ramificate, situate în două

grupe (superficiale și profunde), cuprind elemente de tip mucos sau mucos și seros (rozătoare), fiecare glandă avînd un canal care se deschide la baza vilozităților intestinale, în fundul unei glande Lieberkühn.

Glandă bulbo-uretrală, sin. *glandă Cowper*. Glandă anexă a aparatului genital masculin, plasată retroprostatic, cu aspect de castană (taur), ovoidă (armăsar), dispusă de-a lungul uretrei intrapelviene (vier). Lipsesc la cîine, dar sînt prezente la cotoi.

Glandă cardiacă. Glandă tubulară, ramificată, de tip mucos, din corionul esofagian și al regiunii cardiale a stomacului, cuprinzînd în structură celule delomorfe și adelomorfe.

Glandă carotidiană, sin. *glom carotic*. Paraganglion acromafin, anexat zonei reflexogene sinocarotidiene. Compusă din celule clare, sferoidale, cu nucleu oval, cu cromatina distinctă, glanda carotidiană include numeroase capilare cu aspect glomerular și numeroși nervi, la exteriorul glandei găsindu-se o capsulă colgenă. I s-a atribuit rol în producerea acetilcolinei.

Glandă Ciaccio, sin. *glandă Wolffring*. Glandă de tip lacrimal, tubuloacinoasă, cuprinsă în lama fibroasă a tarsului palpebral.

Glandă ciliară, sin. *glandă ciliară Moll*. Glandă sudoripară situată la rădăcina cilului palpebral, prezentînd o extremitate ampulară profundă și un canal lung flexuos.

Glandă Cowper, v. Glandă bulbo-uretrală.

Glandă diastematică, sin. *glandă interstițială testiculară*. Grup celular (Leydig) dispus în cordoane sau grămezi perivasculară în țesutul dintre tubii semi-

niferi ai testiculului, cu rol endocrin.

Glandă Ebner. Glande linguale de tip seros, situate în grosimea corionului lingual, spre fața dorsală a limbii, canalele de deschidere vărsîndu-se în șanțul papilelor valate.

Glandă ecrină. Termen folosit pentru definirea glandelor sudoripare, propriu-zise.

Glandă endocrină, sin. *glandă cu secreție internă, glandă închisă*. Grup de elemente glandulare, fără canal excretor, produsul fiind vărsat direct în sînge, distingîndu-se: glande endocrine de tip vezicular (tiroida) și de tip cordonal (hipofiză, suprarenală, paratiroidă etc.). Celulele sînt diferențiate funcțional, așezate în jurul unor vase sinusoidale (cu calibrul neregulat).

Glandă exocrină, sin. *glandă cu secreție externă, glandă exepitelială*. Glande ale căror elemente secretorii sînt dispuse în jurul unui lumen central, care se continuă cu un canal ce se deschide la exterior sau în interiorul unui organ cavitat. Există și glande exocrine fără canal excretor (unicelulare).

Glandă fundică, sin. *glandă stomacală*. Termen uzitat pentru definirea glandelor tubulare principale ale stomacului, incluzînd în structura lor celule principale (adelomorfe sau bazofile, producătoare de pepsină) și cele marginale (delomorfe, de acoperire, acidofile, mari, intercalate printre celulele principale și avînd rol în producerea acidului clorhidric).

Glandă Harder, v. Harder

Glandă hemolinfatică, v. Ganglion hemolinfatic

Glandă holocrină. Glandă al cărei produs se realizează prin distrugerea totală a unora din celulele componente,

Glandă interstițială. Termen general folosit pentru definirea glandelor diastematice precum și pentru grupele celulare asemănătoare din ovar.

Glandă intraepitelială. Grup celular secretor situat exclusiv în grosimea epiteliului.

Glandă Krauze. Glandă de tip lacrimal cuprinsă în țesutul conjunctiv al bazei pleoapelor.

Glandă labială. Glandă salivară situată în grosimea buzelor.

Glandă lacrimală. Glandă anexă a bulbului ocular, situată în partea dorsală a orbitei, sub apofiza orbitară (separată în două porțiuni, la taurine). Structurată pe tipul tubulo-acinos, secretă lacrimile, care se varsă, prin canalele higroftalmice, în sacul conjunctival dorsal.

Glandă Lieberkühn. Glandă intestinală tubulară, dreaptă, ce se deschide la baza vilozității intestinale, avînd peretele constituit dintr-un epiteliu simplu prismatic sau cubic, cuprinzînd 4 feluri de celule (cu platou striat, caliciforme, Paneth și cromo-argentafine). Concură la secreția sucului intestinal.

Glandă lipoidogenă, sin. glandă colesterinogenă. Termen utilizat pentru definirea cortico-suprarenalei.

Glandă Littre, sin. glandă uretrală, Glande tubulare sau tubulo-alveolare de tip mucoas, situate sub epiteliul uretral.

Glandă mamară. Organ glandular, cutanat, de tip acinos, cu secreție holomocrină, producător de lapte, cuprinzînd în structură acini glandulari (formați din celule globuloase și celule mioepiteliale) și canale excretore (intralobulare, interlobulare și colectoare sau galactofore).

Glandă Manz. Glandă în criptă, de tip lacrimal, situată în con-

junctiva din apropierea limbului sclero-cornean.

Glandă Meibomius, sin. glandă tarsală meibomiană. Glandă de tip sebaceu, cuprinsă în stratul fibros palpebral, fiecare glandă fiind formată dintr-un canal central, rectiliniu, ce se deschide pe marginea liberă a pleoapei, flancat fiind pe toată întinderea lui de acini periferici cu canal scurt.

Glandă merocrină. Glande al căror produs de secreție se realizează prin elaborare intracelulară, fără ca celula să se distrugă, după eliminarea produsului intrînd într-un nou ciclu de activitate.

Glandă miometrială. Termen uzitat pentru definirea complexului celular epitelial cu enclave de lipoizi, glicogen etc. din miometru, căruia *Ancel și Bouin* îi atribuie funcțiuni endocrine.

Glandă Moll, v. Glanda ciliară.
Glandă parotidă. Glandă salivară situată în regiunea temporo-retromandibulară, formată din lobuli glandulari tubulo-acinoși compuși, în general seroși, și celule mioepiteliale turtite. De la fiecare acin pleacă un canal (Boll) fin, cu peretele format din celule cubice monostratificate, continuat cu un canal cu pereții formați din celule cilindrice striate, din cauza condriomului, canal care se deschide într-un canal intralobular, devenit apoi extralobular, convergînd spre canalul parotidian (Stenon).

Glandă pilorică, Glandă intestinală, tubulară, ramificată, cu epiteliul format dintr-un singur rînd de celule cubice sau cilindrice, producătoare de pepsină.

Glandă pineală sin. epifiză. Mică formațiune cenușie cu caracter de glandă endocrină,

situată în zona epitalamică, în masa plexurilor coroide, deasupra și înaintea tuberculilor patrugemeni și a recesului epifizar al ventriculului III, prezentînd spre înainte două prelungiri de substanță nervoasă (habenulele epifizare), care ajung pînă în partea antero-superioară a păturilor optice și la deschiderea comună anterioară (gaura Monro), stabilind legătura cu trigonul cerebral. Acoperită la exterior de o teacă (leptomeninge) care dă septumuri ce-o împart în loji, prezintă în structura ei celule (pinocite) cilindrice sau poliedrice, cu nucleu masiv, în general excentric, și cu citoplasma încărcată cu pigmenți, precum și fibre nevroglice, eventual chiar fibre musculare striate (bou).

Glandă salivară. Glandă producătoare de salivă, distingîndu-se: gl. diseminate în mucoasa bucală, gl. sublinguale, gl. molare, gl. mandibulare, gl. parotide, gl. zigomatice (carnivore) etc.

Glandă sebacee. Glandă holocrină, producătoare de sebum, anexată rădăcinii firului de păr, fiecare acin fiind format dintr-un rînd de celule bazale, poliedrice, adesea în kariokineză și mai multe rînduri neregulate de celule poliforme, pline cu granulații adipoase, elementele celulare din centrul acinului dezintegrîndu-se și dînd sebumul. Glandele Meibomius și glandele Tisson sînt tot glande sebacee, ca și glanda uropigială etc.

Glandă Skene. Glandă mucoasă de tip alveolar, situată în perețele muscular al uretrei femelelor omologată cu glanda prostată de la mascul.

Glandă submandibulară, sin. *submaxilară*. Glandă salivară de tip tubulo-acinos ramificat,

în general mixtă, fiecare acin cuprinzînd celule secretorii seroase (acini seroși) sau seroase și mucoase (micști, cu elementele seroase formînd semilunele Gianuzzi). Acinii seroși au lumenul mic și cuprind celule secretorii, celule centro-acinoase și celule mioepiteliale, canalele convergînd în canale Rivinus sau canal Bartholin.

Glandă sudoripară. Glandă cutanată tubulară, simplă, formată dintr-o porțiune secretorie glomerulară și un canal sudoripar care străbate dermul rectiliniu, dar devine helicoidal la nivelul epidermului. Glomerulul sudoripar, cu aspect de ghem, cuprinde celule sudoripare mari, cu baza aplicată pe celule mioepiteliale. Glandele Moll sînt tot glande sudoripare.

Glandă suprarenală. Organ ovoid, adesea modificabil prin presiune organică, de culoare șocolatie, situat la polul cranial al rinichiului, avînd un rol endocrin și prezentînd în structură două formațiuni distincte: a) corticală (cortico-suprarenală) formată din cordoane celulare structurate pe trei zone: glomerulată (externă), fasciculată (mijlocie) și reticulată (internă) și b) medulară (medulo-suprarenală), formată din cordoane anastomozate și constituite din celule poliedrice, încărcate cu granulații adrenalinogene. Corticala produce hormoni corticoidi, medulara adrenalină.

Glanda Tisson. Glandă de tip sebaceu, situată la nivelul cutei prepuțiale, la mascul.

Glandă uretrală. v. Glandă Littré.

Glandă uropigială, Glandă de tip sebaceu, situată în tegumentul extern al bazei cozii, la păsări.

Glandă vulvo-vaginală, v. Glandă Bartolin.

Glandă Weber. Glande linguale de tip mucos, localizate la baza limbii.

Glandă Wolffring, v. Glandă Ciaccio.

Glandă Tiroidă. Glandă endocrină, situată în zona laringotraheală, avînd aspect lobat și cuprinzînd în structura ei o serie de vezicule închise, cu peretele format dintr-un singur rînd de celule poliedrice sau cubice, de 2 tipuri: principale (cromofobe) și celule cu coloid (cromofile), centrul veziculei fiind ocupat de o substanță coloidă siropoasă, translucidă, conținînd tiroxină.

Glandă timică, sin. *timus*. Glandă cu rol tranzitoriu în limfopoeză și probabil în imunitate, de natură limfo-epitelială, situată în mediastinul anterior și în regiunea cervicală inferioară (vițel, miel, păsări), avînd aspect lobat, fiecare lob prezentînd o capsulă și un parenchim așezat pe 2 zone: o zonă corticală, cuprinzînd o rețea de susținere și limfocite mici (timocite) așezate în ochiurile rețelei și o zonă medulară, formată dintr-o rețea epiteloïdă, limfocite și corpusculi Hassall (formațiuni ovoide, comuse din grămezi epiteliale imbricate sau concentrice).

Glandă Zeiss. Glandă sebacee, fină, atașată cilului palpebral.

Glandei submandibulare (artera -) lat. *A. glandulae mandibularis*). Fină colaterală a arterei carotide externe la cal, detașată aproape de trifurcația carotidiană și distribuită glandei salivare submandibulare.

Glandular. Care are aspectul, funcțiunea sau structura unei glande sau aparține glandei.

Glandului (artera -) (lat. *A. glandis*). Ramură terminală a arterei penisului, care la cal

și ciine se distribuie extremității libere a penisului și glandului. La ciine prezintă o multiplă anastomoză cu artera dorsală a penisului (provenită din pudenda internă).

Glaucom (gr. *glaukos*: verde marin). Gravă afecțiune oculară, mai frecventă la carnivore și eventual la cal, caracterizată prin creșterea tensiunii intraoculare, fără distensiunea membranelor și fără mărirea în volum a bulbului ocular.

Glaucom absolut. Formă finală de glaucom, caracterizată prin creșterea tensiunii oculare, modificări grave ale elementelor oculare, pierderea vederii, atrofie optică etc.

Glaucom compensat. Formă evolutivă de glaucom, caracterizată prin evoluție lentă, reducerea acuității vizuale, modificări fine ale fundului de ochi, relativă excavație papilară și ușoară creștere a tonusului bulbar.

Glaucom decompensat, sin. *glaucom congestiv*, *glaucom inflamator*. Formă evolutivă gravă de glaucom, frecvent întilnită la animalele de rasă, nervoase, manifestată prin decompensarea netă a circulației lichidelor oculare, edem bulbar, accese hipertone, tumefacție conjunctivală, edem palpebral, modificări corneene, reducerea acuității vizuale etc.

Glaucom primar. Denumire folosită pentru definirea glaucomului apărut brusc, în mod nejustificat de vre-o cauză aparentă, evidentă, accesul nefiind precedat de vre-o altă tulburare oculară.

Glaucom secundar. Denumire folosită pentru caracterizarea glaucomului apărut în urma unei afecțiuni primare, creșterea tensiunii oculare fiind consecutivă.

GLA **Glaucomatos.** Care se referă la glaucom.

826

Glasser (boala-), sin. *artrita și serozita fibrinoasă a purceilor, poliartrita serofibrinoasă a purceilor, enterito-serita purceilor etc.* Boală infecțioasă a purceilor, provocată de germeni din categoria *Haemophylus* (sau apropiati) și manifestată printr-o inflamație fibrinoasă a sinovialelor articulare, pleurită, pericardită, peritonită etc.

Glenoid (gr. *glini*: cavitate articulară mică, *eidōs*: formă). Cavitate articulară puțin adâncă, în general avînd aspectul unei porțiuni de sferă, fără însă a cuprinde în totalitate suprafața articulară oponentă.

Glenoidal. Care se referă la cavitatea glenoidă.

Gler (fr. *glair*: mucus). Conținut mucos filant, coagulat sau sub formă de false membrane: vomitat gleros, fecale gleroase etc.

Gleros. Cu aspect de albuș de ou.

Gladine. Proteine vegetale care se găsesc în semințele cerealelor, formate în cea mai mare parte din prolină și acid glutamic, principal component al glutenului. Poartă nume diferite după cereala în care se găsesc: gliadină propriu-zisă în grâu, hordeină în orz, zeină în porumb etc.

Glicemie. Titrul glucozei în sînge.

Glicină, sin. *glicocol.* Aminoacid cu structură chimică simplă, esențial pentru păsări și neesențial pentru celelalte specii de animale. Are rol în dezvoltarea normală a mușchilor și a penajului.

Glicogenogenează, sin. *glicogenenie, glicogenie.* Formarea glicogenului (hepatic, muscular) din glucidele circulante sau — în cazul neoglicogenezei chiar din grăsimi sau protide.

Glicogenoliză. Scindarea glicogenului în glucoză.

Glicoliză. Distrugerea zahărului în țesuturi.

Glicozurie, sin. *glucozurie, meliturie.* 1 — Prezența glucozei în urină. 2 — Titrul de glucoză din urină.

Gliocit, sin. *celulă glială.* Termen utilizat uneori pentru definirea nevrogliilor.

Gliocit perivascular, sin. *protoglie, astrocit* etc. Macroglie caracterizată prin citoplasmă lipsită de gliofibrile și prin prelungiri abundente, spinoase, fiind numeroasă în substanța cerebrală.

Gliofibrile, sin. *fibrile Weigert-Ranvier.* Formațiuni fibrilare, fine, dispersate în citoplasma gliocitelor.

Gliom. 1 — Neoplasm pe bază de țesut nervos de susținere. 2 — Tumoră nevroglică ce se poate dezvolta atât în centrul nervoși, cât și în cavitățile epidurale, distingîndu-se: glioastrocitoame (astrocitoame) formate esențial din astrocite, glioame oligodendrocitare și glioblastoame (gliom cu celule nediferențiate), glioame dure, moi etc.

Glioză. Termen uzitat pentru definirea proliferării țesutului nevroglic, distingîndu-se: glioze primare și glioze secundare, apărute în urma unor traumatisme, a tulburărilor circulatorii, infecțiilor etc.

Gliozomi (numai la plural). Granulații din citoplasma celulei nevroglice.

Globidloză, sin. *besnoitioză.* Protozooză observată la bovine și ecvine în Africa, produsă de *Globidium besnoiti*, manifestată prin slăbire, semne din partea diferitelor organe etc.

Globulă (lat. *globulus*: glob mic). Particulă sferică lichidă sau corpusul sferic: globule

de grăsime, globule sangvine etc.

Globule albe, sin. *leucocite*. Elemente figurate ale sîngelui, putînd fi sistematizate, în a-granulocite (mononucleate), cuprînzînd limfocitele și monocitele, și granulocite (polimorfonucleare), cuprînzînd neutrofilele, bazofilele și eozinofilele etc.

Globule roșii, sin. *hematii, eritrocite (cu nucleu)*. Elemente figurate sangvine, anucleate în sîngele mamiferelor (hematii), cu aspect discoidal, cu contur circular sau elipsoidal (ovalocite la camelide și păsări) și încărcate cu hemoglobină, servînd ca transportor de oxigen.

Globulie. Numărul de globule roșii din sînge (normal sau patologic).

Globulină. 1 — Holoproteidă sangvină (seroglobulină), diferențiabilă prin electroforeză în fracțiuni alfa, beta și gama. 2 — Termen ambiguu utilizat altădată pentru definirea trombotocitelor.

Globulină antihemofilică, sin. *factorul VIII al coagulării sîngelui*. Globulină plasmatică ce activează coagularea sangvină.

Globulinorahie. Conținutul în globuline din lichidul cefalorahidian, dînd relații de diagnostic mai ales în bolile meningelor.

Glom carotic, v. Glanda carotidiană.

Glomerul. Ghem vascular: glomerul renal etc.

Glomerulită, sin. *glomerulonefrită*. Inflamația glomerului renal, produsă de o cauză infecțioasă.

Glosalgie. Sensibilitate linguală dureroasă mărită.

Glosita ulcerativă a pisicii. Viroză manifestată prin febră, sialoree, semne de deshidratare, tumefacția, roșeața, vezi-

culizația sau ulcerarea limbii etc.

Glosită. Inflamația limbii.

Glosocel. Proeminarea limbii din cavitatea bucală, în urma unui edem infiltrativ lingual.

Glosodinie. Nevralgie linguală.

Glosofaringian (lat. *N. glossopharyngicus*), sin. *perchea IX-a de nervi capitali*. Nerv cranian, mixt, cu originea aparentă în șanțul colateral dorsal al bulbului rahidian, prezentînd la nivelul gării sfișiate posterioare, prin care iese din craniu, un ganglion pietros (ggl. Andersch) și detașînd: n. timpanic sau n. Jacobson (care se angajează în cavitatea timpanică, unde emite n. pietros profund mare, n. pietros profund mic, ramuri pentru fereastra ovală, ramuri pentru fereastra rotundă, n. caroticotimpanic și ramuri pentru trompa faringotimpanică), n. sincarotic (n. Hering), ramuri faringiane (înțreșute la plexul faringian) și ramuri linguale, distribuite mucoasei limbii.

Glosoplegie. Paralizie linguală.

Glosotomie. 1 — Secționarea limbii. 2—Amputarea limbii. 3—Termen arhaic pentru acțiunea de disecare a limbii.

Glota. Spațiul laringian cuprins între coardele vocale (glota vocală) și peretele dorsal al laringelui (glota respiratorie).

Glotic. Care se referă la glota.

Glover—Scott Blair (metoda -). Procedeu de diagnostic a gestației, pe baza aprecierii elasticității glerurilor culese din colul uterin.

Glucagon. Hormon antagonist insulinei, secretat de celule alfa din pancreas.

Glucide. Clasă de substanțe ergogene naturale cu importanță biologică fundamentală în dinamismul vieții. Sînt răspîndite în toate viețuitoarele.

În plantele verzi apar în urma procesului de asimilație clorofiliană. Se împart în *monozaharide* (glucoza, galactoza, fructoza, riboza), *oligozaharide* (zaharoza, lactoza etc.) și *polizaharide* (amidonul, celuloza, glicogenul).

Gluconat de calciu (lat. *Calcium gluconicum*). Sare organică, albă, a calciului, ușor tolerată după administrări parenterale, utilă în hipocalcemii acute, ca stimulent, favorizant al coagulării singelui etc.

Glucoză (lat. *Glucosum*), sin. *dextroză*. Pulvere albă, utilizată obișnuit în soluții, pentru acțiunea trofică, energetică, antitoxică, diuretică, excitantă a chemoreceptorilor tisulari etc. (v. și glucide).

Glucozurie, v. Glicozurie.

Glutatemie. Prezența glutatiunului în singe.

Glutation. Tripeptid (cisternă + acid glutamic + glicină) caracterizat prin ușurința de a trece din formă oxidată în formă redusă și invers, îndeplinind un important rol de transportor de oxigen în metabolismul celular.

Gluteană (artera -) lat. (*A. glutaea*). Fină colaterală a arterei ischiadice la păsări, detașată la nivelul găurii ischiadice și distribuită mușchilor glutei.

Gluteană (regiune -), sin. *regiunea fesieră*. Zonă topografică corespunzătoare limitei de proiecție a mușchilor glutei.

Gluteană caudală (lat. *A. glutaea caudalis*). Terminală a arterei sacrate laterale (cabaline), distribuită extremității proximale a bicepsului femural și mușchilor glutei, continuare a hipogastrice la rumegătoare și a ramurii parietale a hipogastrice, la carnivore.

Gluteană cranială (*A. glutaea cranialis*). Colaterală a arterei

hipogastrice (rumegătoare, suine și cabaline) sau a ramurii parietale a hipogastrice (carnivore) distribuită porțiunii anterioare a mușchilor glutei.

Glutei. Mușchi din regiunea crupei, inserați în general pe una din piesele bazinului și pe extremitatea proximală a femurului.

Glutenină. Proteină din cereale, insolubilă în apă. Are o valoare alimentară aproape completă.

Gluteu caudal (lat. *N. glutaeus caudalis*). Nerv detașat din porțiunea caudală a plexului lombosacrat, ieșind din cavitatea pelvină cu n. sciatic, trece pe sub m. gluteul mijlociu, pentru a ajunge sub extremitatea proximală a bicepsului femural, pe care-l inervează, distribuindu-se și gluteului superficial.

Gluteu cranial (nervul-). Ramură a plexului sacrat distribuită mușchilor glutei.

Gnatită (gr. *gnatos*: falcă). Inflamația mucoasei buccelor.

Gnatostomoză. Boală parazitară (suine) provocată de *Gnathostoma hispidum* și manifestată prin gastrită cronică hipertrofică.

Gnotobiotic (gr. *gnotos*: cunoscut, *bios*: viață). Cu viață cunoscută. Calificativ acordat animalelor la care se cunosc cu precizie germenii pe care eventual îi conțin, distingându-se: *animalele lipsite de germeni* (v. germ-free), și *animalele definit asociate* (defined associated animals), care conțin cu siguranță numai anumiți germeni (monoasociate, diasociate, pluriasociate etc., după cum conțin o singură sușă de germeni, două sau mai multe).

Gnotobioză. Stare caracteristică animalelor gnotobiotice.

Gobra. Varietate de Zebu ce se crește în Senegal, de talie

niere (1,4 - 1,5 m), înalt pe picioare, cu trenul posterior îngust, cu o cocoasă de grăsime mai mult sau mai puțin dezvoltată, cu coarne foarte mari în formă de liră, de culoare mai ales albă sau gri, cu mucoasele aparente negre și rareori depigmentate. Produce 2 - 3 l lapte pe zi. Are greutate corporală de 400-450 kg.

Gogoasă de mătase. Înveliș protector secretat de larvele viermilor de mătase.

Goldolphin Barb. Armăsar de origine barbă, care a participat la formarea rasei de cai Pur sînge englez.

Golomăț (lat. *Dactylis glomerata*). Plantă erbacee perenă din familia graminaceelor, înaltă pînă la 120 cm, cu tufă rară, tecile frunzelor aspre și lăstarii comprimați la bază. Inflorescența este un panicul glomerulat. În țara noastră crește prin fînețe și păduri, mai frecvent în regiunea de dealuri și cîmpie, în locuri umbroase. Este o bună plantă furajeră.

Gomfoză. Articulație imobilă, realizată între două oase, dintre care unul pătrunde ca un cui în osul opus.

Gonacor. Preparat cu hormon gonadotrofic corionic, cu efect în nimfomanie, degenerescență chistică, foliculară, ovulație întârziată, agalaxie, infantilism genital etc.

— **Gonade.** Termen utilizat pentru definirea glandelor genitale esențiale (testicule, ovare).
Gonadostimulină. Hormon stimulator al ovarelor, distingîndu-se gonadostimuline prehipofizare (produse de celule bazofile prehipofizare, la rîndul lor sistematizate în foliculostimuline A sau FSA și luteostimuline sau LH) și gonadostimuline placentare, corionice sau gonadotrofine (v.infra.)

Gonadotrofine. Hormoni placentari stimulatori ai funcției ovariene, distingîndu-se: gonadotrofine corionice, produse de corion, și gonadotrofine serice sau hormonul gonadotrop seric al iepelor.

— **Gonalgie.** Durere la nivelul genunchilor.

Gongilonemoză. Biohelmintoză întilnită la toate speciile de animale produsă de localizarea în esofag a multor specii din genul *Gongylonema*, fam. *Thelaziidae*, cu efecte reduse asupra organismului gazdă.

Gonocel. Aglomerarea și stagnarea spermei în canalele seminifere, care suferă o dilatație.

Gonocite. Celulele reproducătoare primordiale din glandele sexuale esențiale.

Goral. Una dintre cele mai vechi și mai importante linii de cai huțuli.

Gorgonzola. Brînză italiană, cu pasta moale, sărată și fermentată.

gorikov. Rasă de oi de carne și lînă semifină, creată în U.R.S.S., prin încrucișarea oilor locale nordice cu coada scurtă cu berbeci Hampshire. Se folosește la ameliorarea oilor locale cu lînă groasă.

Gossipol. Compus fenolic toxic din semințele de bumbac

Gotland, sin. Smaland. Rasă de taurine ce populează Suedia centrală, cu statură mică, robă roșietică cu pete albe, bună producătoare de lapte.

Grad de înrudire descendentă. Cota parte cu care genotipul unui strămoș contribuie la formarea genotipului produsului.
Graefe (bisturiu -). Mic bisturiu, cu lamă fină, utilizat în oculistică.

Gram (metoda -). Metodă de colorare, presupunînd acțiunea unui compus bazic de anilină, a soluției iod-iodurate, alcoo-

lului și recolorarea cu culori acide; microbii care se decolorează și apoi prind culoarea roșie, acidă, se numesc *Gram-negativi*; cei care păstrează culoarea bazică, albastră, se numesc *Gram-pozitivi*.

Gramicidină. Antibiotic cu aplicații locale (este hemolitic).

Gran-Sasso. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Granular. 1—Cu referire la țesutul de înmugurire. 2—Cu referire la aspectul sau asemănarea pe care o are cu granulele.

Granulă. 1—Formă medicamentoasă cu aspect sferic, mică, dură. 2—Organit celular (v. și *infra*).

Granulă Heinz. Incluzie eritrocitară la animale bolnave de pestă porcină, reprezentând, se pare, o alterație specifică produsă de virusul respectiv.

Granuloasă (membrană-). Complexul celulelor foliculare așezate pe unul sau mai multe straturi, pe fața internă a ovicelului.

Granuloblastoză, sin. *leucoză mieloidă, mieloleucoză.* Boală infecțioasă, probabil, contagioasă, inoculabilă, întâlnită la păsări, rareori la câine pisică etc. și caracterizată prin apariția de focare mieloide în diverse organe, formula leucocitară indicând o creștere exagerată a numărului de leucocite mieloide.

← **Granulocit,** sin. *polimorfonuclear.* Element figurat (globul alb) al singelui, caracterizat prin prezența în citoplasmă a unor granulații abundente, distingându-se 3 categorii de granulocite: bazofile, neutrofile și eozinofile (acidofile).

— **Granulocitopenie.** Leucopenie ce interesează granulocitele.

Granulom. Leziune inflamatorie proliferativă, în care proliferarea mezenchimală reali-

zează aspectul granular, conoidiform, iar dintre componentele celulare (histiocit, limfocit, celulă plasmatică, mastocit, eozinofil, fibroblast) se distinge celula epitelioidă și celula gigantă patologică; în funcție de etiopatogenie și de morfologie, se deosebesc *granulomul de corp străin inert* (oleogranulom, talcom, colesterogranulom etc.) și *granulomul de corp străin „vii”,* respectiv infecțios sau parazitar (tuberculoză, morvă, bruceloză, actinobaciloză, candidoză etc.).

Granulomul nazal al vacilor. Rinită catarală, purulentă, pseudomembranoasă sau chiar necrotică, de ordin micotic, probabil cu patogenie alergică.

Granuloterapie. Tratament stimulant, realizat prin injecții cu suspensie de cărbune animal.

Grașef. Denumirea zootehnică și hipologică a regiunii centrate pe articulația femuro-tibio-patelară.

Grataj (fr. *grattage*: zgîriere). Barbarism utilizat pentru definirea acțiunii de zgîriere cu unghiile (proprii).

Gratiogenină. Toxiglucozid din veninăriță (*Gratiola*).

Gratiolină. Toxiglucozid din veninăriță (*Gratiola*).

Graur (lat. *Sturnus vulgaris*). Specie de pasăre migratoare din ordinul passeriformelor, puțin mai mare decât vrabia, de culoare neagră cu reflexe verzi, stropită cu puncte albe și cu ciocul ascuțit, de culoare galbuie. La noi trăiește în stoluri mari pe câmpii și prin livezi și aduce foloase agriculturii prin stîrpirea insectelor. Se vînează mai ales toamna, pentru carnea sa gustoasă.

Graviditate, v. *Gestație.*

Grătarul eredității. Reprezentare grafică a valorii de ameliorare a unui genitor (mascul, de pildă), prin compararea in-

dividuală a fiecărui cuplu mamă-fiică, pe linia absciselor înscrindându-se valoarea fenotipică a caracterului la mame, iar pe linia ordonatelor valoarea fenotipică a aceluiași caracter la fiice și raportarea punctelor de intersecție la o diagonală (care indică o constanță); în cazul că toate punctele se situează pe diagonală, masculul n-a avut nici un efect.

Greață. Senzație greu de precizat la animale, dedusă după unele manifestări identice celor care premereg vomitarea sau a care întilnite în vomiturii: facies îngrijorat și mobil, mișcări ale limbii, masticării și deglutiții în gol, aplecarea capului sau convulsii ale lui, amplificarea mișcărilor respiratorii, contracții abdominale etc.; este adesea preludele vomitării, având semnificație identică cu aceasta din urmă.

Grebăn, sin. *greabăn*. Regiune corespunzătoare punctului prominent dintre spete, la baza gitului, avind ca bază anatomică apofizele spinoase ale vertebrelor dorsale.

Green Meadow Lily Pabst. Vacă recordistă din S.U.A., din rasa Holstein Friză, care a realizat în 1951, în 365 de zile, 20 147 l lapte și 563,3 kg unt.

Grefă. Operație chirurgicală de implantare în țesuturi sau în organe a unor fragmente de țesuturi sau organe provenite de la alt organism diferit (heterogrefă, asemănător (grefă homoloagă) sau de același individ (autogrefă).

Gregarism. Tendința de a trăi și a se deplasa împreună, vizibilă la oile ținute-n turmă. Când există în aceeași turmă mai multe rase se observă gruparea lor pe rase (probabil pe baza mirosului împrăștiat de glandele interdigitale).

Greyface. Oaie metisă engleză, obținută din încrucișarea raselor Border-Leicester cu Scotch Blakface, avind carne de calitate foarte bună.

Grifon. Rasă de câini (v. Schnauzer).

Grindel (lat. *Nemachilus barbatus*). Specie de pește teleostean din familia cobitidelor, asemănător cu țiparul, cu trei perechi de mustăți, avind corpul de 7—12 cm lungime, de culoare verde gălbuie, cu pete mari negre. La noitrăiește în apele de munte.

Gripa calului. Viroză contagioasă benignă, caracterizată clinic prin febră intermitentă.

Gripa purcellor. Formă gravă a influenței porcului observată la porceii de 3—4 săptămâni, manifestată ca o pneumonie enzootică, prin semne generale, respiratorii și mortalitate ridicată.

Gripă. 1—Boală virotică, facilitată de condiții climatice, cu extensibilitate rapidă și masivă, caracterizată în principiu prin catar respirator, febră, inapetență etc. 2—Denumire vulgară dată tuturor bronșitelor febrile.

Croninga. Rasă de taurine, ce se crește în nordul Olandei, caracterizată prin robă neagră și extremitățile membrelor albe, talie puțin mai redusă decât Bălțata cu negru olandeză, masele musculare mult mai dezvoltate și trenul posterior ușor supradezvoltat, ceea ce denotă aptitudine pentru carne. Produce circa 2 700 l lapte anual cu 3,2% grăsime.

Gros (testul -). Test pentru aprecierea disproteinemiei, bazat pe precipitarea globulinelor sub influența sublimatului.

Grower. Furaj combinat, complet, destinat furajării animalelor în perioada de creștere

GRO. (succedînd furajarea cu „starter“).
332

Groznensk. Rasă de oi cu lînă fină, formată în U.R.S.S. pe baza Merinosului local și Merinosului australian.

Grup sanguin. Complex hematologic caracterizat prin anumit echipament de substanțe aglutinabile (aglutinogeni) și de substanțe ce produc aglutinarea celor anterioare (aglutinine), propriu unor grupe mai mici sau mai mari de indivizi din aceeași specie; prin contactul unui sînge cu anumit complex aglutininic, cu sîngele de la alt individ în care există aglutinogeni corespunzători, se produce aglutinarea sau liza globulelor roșii și alte reacții, în măsură să provoace accidente mai ușoare sau mai grave dacă se desfășoară în organism sau diferite reacții de identificare, *in vitro*; cercetarea grupei sanguine are importanță pentru prevenirea accidentelor de transfuzie, pentru diagnosticul icterului nou-născuților, pentru individualizări biologice, verificarea pedigreeelor, stabilirea apropierii biologice între diferiți indivizi, specii sau rase etc.

Gruyère. Brînză franțuzească maturată, cu pasta tare.

Gruzină. Rasă de oi cu lînă fină, provenită din rasa Tușin și Merinosul precoce.

Gubernacul (lat. *gubernaculum*: cîrmă). Formațiune fibroasă ce leagă coada epididimului de pungile testiculare (ligament scrotal).

Gudali. Rasă de taurine locale, ce se crește în Africa de vest.

Guelma. Rasă de taurine din Algeria, de talie mică, cu roba gri-roșietică închisă, cu producție redusă de lapte. Boli sînt foarte buni pentru muncă și se îngrașă ușor.

Guernesey. Rasă de taurine renumită pentru producția mare de lapte (4 000 l), cu procent mare de grăsime (4,8 - 5%). Are culoare variabilă, de la galben la roșu, cu frecvente pete albe și greutate corporală mare.

Gulie furajeră. Plantă bienală, din familia cruciferelor, cu tulpina îngroșată și fragedă. Se cultivă și constituie un nutreț suculent, important pentru hrana animalelor, datorită producțiilor mari pe care le dă și valorii sale hrănitoare.

Gură de lup. Malformație congenitală, constînd din comunicarea cavității bucale cu cavitățile nazale, ca o consecință a lipsei de sudare a celor două jumătăți ale palatului.

Gurgul. Linie principală din rasa de cai huțuli.

Gurmă. Boală infecto-contagioasă a ecvinelor tinere, produsă de streptococ, manifestată prin semnele inflamațiilor purulente ale căilor respiratorii anterioare sau prin stare piosepticemică.

Gușați englezi. Rasă de porumbei ornamentali din subgrupa raselor de porumbei gușați, caracterizați printr-o direcție aproape verticală a trunchiului, înalți pe picioare, cu o dezvoltare a gușii deosebit de mare.

Gușați maghiari, sin. *gușați germani*. Rasă de porumbei ornamentală, din subgrupa raselor de porumbei gușați, cu greutate corporală mare (cca 1 kg), cu talie mare și cu picioare scurte. Se crește pentru producția de carne și cu scop decorativ.

Gușă. 1—Diverticul esofagian normal la unele specii de păsări (sin. *ingluviens*). 2 — Mărirea în volum a glandei tiroide, neîntovărașit de semne de disfuncții:

une (gușa simplă), sau în prezența acestora (gușa hipotireotică și gușa hipertireotică (v. și infra).

Gușa moale, v. Ingluvită.

Gușa tare, v. Obstrucția gușii.

Gutapercă (*gutta*: gumă, *Percha*: denumirea malaieză a insulei Sumatra; deci gumă de Sumatra). Produsul solidificat al sucului lăptos produs de arborele *Ossamandra gutta*.

Gută. 1— Afecțiune, primitiv considerată ca o formă de catar produs prin depunerea unor săruri pe suprafața articulară, caracterizată printr-un exces de urați în sânge și prin depozitarea lor la nivelul articulațiilor. 2— Afecțiunea cu caracter diatezic, caracterizată prin tulburări viscerale, metabolice, dureri articulare etc.

Gutieră. Accident de relief cu aspect de șanț, situat pe suprafața unui organ.

Gutos. Care are contingențe cu gută, este afectat de gută sau este provocat de gută: acces gutos, animal gutos etc.

Gută. 1— În farmacologie definește o cantitate mică de lichid, care se scurge dintr-un flacon, sub formă de picătură. 2— Picătură.

Gutural. Care se referă la regiunea faringo-laringiană sau la punga guturală.

Guturală (pungă -), sin. *diverticulul trompei faringo-timpanice la cabaline*. Formațiune saculară, situată în profunzimea regiunii parotidiane și rezultată prin evaginarea mucoasei care căptușește trompa faringo-timpanică.

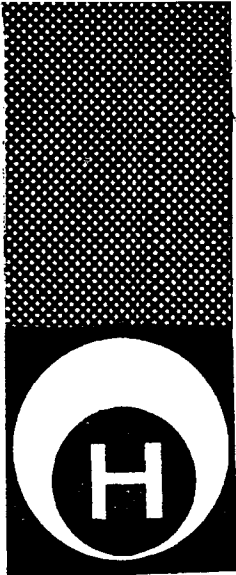
Guturolite. Concremente calcare în punga guturală.

Guvîd. Denumire dată mai multor specii de pești teleosteni din genul *Gobius*, familia gobiidelor. Au o lungime corporală de 15 — 25 cm, capul mare și turtit, corpul subțiat spre coadă și aripioarele ventrale unite într-un fel de ventuză, cu care se prinde de pietre. La noi, cele mai multe specii de guvizi trăiesc în platforma continentală a Mării Negre.

Guyerati. Rasă de zebu, răspîndită în India, printre cele mai apreciate pentru muncă și pentru carne, cu talie de 1,40 m, coarne lungi sau mijlocii, robă cenușie-fer, cute pigmentate. A fost exportată în Australia și Texas pentru încrucișări cu rasele de taurine de carne.

Guzerat. Rasă de zebu, ce se crește în Brazilia.

H (vitamina-), sin. *vitamina Bw*, *factor x*, *biotină*, *bios II b*, *coenzima R*, *factorul protector contra bolii albuşului de ou* etc. Factor de creştere din complexul B, necesar microorganismelor. La mamifere induce acţiunea unui ferment care participă la metabolismul glucidic. Carenţa în vitamina H condiţionează apariţia unei paralizii progresive şi a unei dermatoze. În albuşul de ou crud există o anti-vitamină H (avidina).

H₁ (vitamina-), sin. *vitamină H₂*, *vitamină P*, *acid paraminobenzoic*, *PAB*. Element din complexul vitaminic B, considerat ca factor de creştere pentru organismele unicelulare, avînd şi o acţiune anticancerigenă. Sulfamidele au o acţiune antivitamină H₁.

H₂, v. **H₁** (vitamina-).

H.C.H., v. Hexaclorciclohexan.

Habenule. 1 — Frîiele glandei hipofize. 2 — Mic nucleu de sub-

stanţă cenuşie, situat superficial, la nivelul păturilor optice, înaintea zonei în care comisura posterioară pătrunde în respectivele pături.

Habitus (lat. *habitus*: aspectul, forma, starea, atitudinea). Aparenţa, aspectul exterior sau felul de a fi al unui animal în funcţie de starea lui de sănătate sau de boală, apreciat după conformaţie, constituţie, stare de întreţinere, temperament, atitudine, faţes (în sens mai larg incluzînd şi datele examinării pielii, mucoaselor, sistemului limfatic etc.).

Habronemoza cîinelui. Parazitoză produsă de *H. sanguinolenta*, care se localizează în esofag, stomac şi eventual în peretele aortic, provocînd tulburări clinice în funcţie de localizare.

Habronemoza conjunctivală. Infecţie conjunctivală provocată prin infestarea plăgilor zonale cu larvele de *Habronema*

muscae manifestată prin apariția pe suprafața conjunctivei a unor noduli de culoare galbenă, înconjurați de o zonă clară, însoțiți de fotofobie, epiforă etc.

Habronemoza ecvină, sin. *spiruroza ecvină*. Parazitoză produsă de *H. megastoma*, parazitul adult localizându-se în stomac, unde provoacă diverse leziuni, larvele diseminând subcutanat, subconjunctival, în pulmon etc., dând tulburări în funcție de localizare.

Habronemoză, sin. *spiruroză*. Boală produsă de *Habronema (Spirura) megastoma*, la cal și de *H. sanguinolenta* la ciine.

Hackney. Tip de cal adaptat pentru călărie și tracțiune ușoară. Este robust, cu cap relativ mic, uneori cu profil berbecat, gât arcat și musculos, piept larg, membre solide, talie 1,60 m, mers elegant. Cei mai renumiți Hackney sînt cei de Norfolk, denumiți și Norfolk-Trotters.

Hadban (arab: gene lungi). Linie de cai arabi, caracterizată prin finețe și temperament deosebit.

Haemophilus. Gen de bacili nesporulați și Gram negativi, în măsură să determine manifestări secundare în pneumopatiile virale ale porcului (*H. suis*), în diferite pneumopatii ale oii (*H. ovis*) sau la păsări (*H. galinarum*) etc.

Haflinger. Rasă de cai, creată în Tirol, cu talie mică, constituție robustă, puțin pretențioși la condițiile de hrană și întreținere, cu capacitate mare de muncă. Se folosește pentru călărie și samar în zonele muntoase, pentru agricultură și transporturi în zonele în care nu se poate aplica mecanizarea.

Hagedorn (ac-). Varietate de ac chirurgical, curb, prevăzută cu

orificiu nefisurat pentru introducerea firului.

Half-breed. Oaie metisă engleză, obținută din încrucișarea berbecilor Border-Leicester cu oaia Cheviot, avînd aptitudini pentru carne.

Halistereză (gr. *hals*: sare, *sterezis*: deposedare). Mecanism de realizare a osteolizei, caracterizat prin eliberarea lentă a sărurilor minerale din os, probabil sub influențe hormonale și enzimatice.

Halogen. Noțiune definitorie pentru elementele electronegative (clorul, iodul, bromul, fluorul, cianogenul), care produc săruri combinîndu-se cu metalele electropozitive.

Halotan, sin. *2-brom-2-clor-1, 1, 1-tricloretau*. Narcotic volatil.

Halucinație. Turburare psihică (parapsihică), animalul manifestînd reacții nejustificate și paradoxale (fără cauză externă reală), frecventă la cîinii clo-roformizați și în encefalopatii.

Hamat (proces-). Termenul științific utilizat în anatomie pentru definirea apofizei ventrale a spinei scapulare.

Hambletonian 10. Cel mai important urmaș al armăsarului Messenger care a dat peste 1300 de produși, considerat adevăratul întemeietor al Trăpașului american.

Hamburg. Găină de talie mică, greutate corporală 1,5—2 kg, de origine olandeză, selecționată în America, bună ouătoare, cu creastă alungită posterior, urechiuși albe, picioare cenușii, distingîndu-se diverse varietăți: argintie, aurie, neagră.

Hamdame. Linie de cai arabi, caracterizată prin masivitate și talie mai înaltă.

Hammerschmidt, v. Butirome-tru.

Hampshire. 1 — Rasă de oi de carne, cu lână scurtă, formată în Anglia. Se caracterizează prin corp masiv, cap mare, fără coarne, osatură dezvoltată, membre solide, constituție robustă, precocitate mare, capacitate foarte pronunțată de folosire a hranei, intensitate mare de creștere, adaptabilitate apreciabilă la condiții variate, potență amelioratoare, cap și extremități de culoare neagră. 2 — Rasă de porci, creată în Anglia, de culoare bălțată alb cu negru, cu membrele și botul relativ lungi, rustică și cu o bună prolificitate.

Hamsie (lat. *Engyaulis encrasicolus*). Specie de pește teleostean din ordinul clupeiformelor, de talie mică (10—17 cm lungime), de culoare argintie, care trăiește în bancuri masive în Oceanul Atlantic, Marea Mediterană, Marea Neagră și Marea de Azov.

Hamulus (lat. *hamulus*: cîrlig mic). 1 — Termen sub care se definește în anatomie extremitatea recurbată a lamei spirale din urechea internă, la nivelul helicotreimei. 2 — Cîrligul osului pterigoidian.

Hanna Kargyn. Soi de orz, răspîndit în cultură în țara noastră.

Hannover. Rasă de cai germană, cu talie de 1,60—1,70 m, adaptată pentru șa și tracțiune ușoară.

Haploid (grec. *haploos*: simplu și *eidōs*: formă, aspect). Cu un număr de cromozomi caracteristic celulelor sexuale, adică un singur set de cromozomi, care se notează cu litera n. Numărul gametic tipic al cromozomilor după meioză.

Haplomicoză. Boală provocată de o ciupercă microscopică din genul *Emmonsia* (*Haplosporangium*), frecventă la animalele insectivore și rozătoare, mani-

festată prin apariția de sferule parazitare în pulmon.

Haptalgezie. Senzație dureroasă intensă, manifestată la apăsarea pe anumite zone (nedureroase în mod normal), fără să existe o leziune, ci indicînd o tulburare nervoasă.

Haptenă, sin. *antigen rezidual* sau *incomplet*. Component, obișnuit neproteic, derivat dintr-un antigen complet; haptena nu mai determină anticorpoformare, însă reacționează cu anticorpii produși sub influența antigenului complet din care provine.

Haptoglobină, sin. *seromucoid alfa₂*. Mucoproteină plasmatică, aparținînd grupului de globuline alfa₂, capabilă să se combine cu hemoglobina. Crește cantitativ în boala colagenului etc.

Harder (glandă-). Glandă situată în unghiul nazal, sub pleopa a III-a la păsări și unele mamifere (carnivore, porc etc.).

Harmonie. Articulație realizată prin dințături.

Harnașament. Ustensilele din piele, fier, frînghie etc. folosite pentru utilizarea forței de tracțiune (hamuri) sau de suportare (șă, samar) a unui animal, distingîndu-se harnașament de conducere (zăbăluțe, friu etc.) de tracțiune (ham), de călărie (șă) etc.

Harpon 1— Unealtă de pescuit de oțel, în formă de sulită, cu țepi și cu miner, utilizată prin aruncare pentru pescuitul peștilor marini și balenelor. 2 — Ac gros sau trocar, cu dispozitiv distal destinat biopuncției (harponajului).

Harzer Roller, sin. *Edel Roller*, *Canarul german*. Rasă de canari, dintre cele mai renumite, creată în Germania prin selecție, caracterizată printr-un cîntec foarte melodios.

Havană. Rasă de iepuri de blană și carne, cu talie și greutate relativ mici (2,5—3 kg), cu ochii brun-roșcați și cu blană foarte apreciată, de culoare havan strălucitoare.

Hawen Hill Crescent. Vacă din rasa Holstein Friză din S.U.A., recordista din anul 1956 pentru producția de unt, care a dat în 365 zile 708, 3 kg unt și 17 611 l lapte.

Hărți cromozomale. Reprezentarea grafică a locilor pe care diferite gene le ocupă în cromozomii unui organism.

Heclotox, v. Hexaclorciclohexan.

Heidschnucke. Oaie cu lina groasă și lungă, ce se crește pe solurile mai sărace din R.F.a Germaniei. Se caracterizează printr-o bună dezvoltare corporală, mare sobrietate și rezistență, carne gustoasă.

Helicologie. Tratat privind ulcerele.

Helix (lat. *helix*: iederă, podoba de capitel). Cuta care marchează marginea pavilionului urechii la om.

Helicin. În formă de spirală: artere helicine (artere spiralate, frecvente în țesuturile erectile, ovar, perete uterin) etc.

Helicoidal. Calificativ acordat formațiunilor dispuse în spirală: colon helicoidal etc.

Helicotremă. Orificiul de comunicare între ramba vestibulată și ramba timpanică, situat în vârful melcului osos.

Heliodermită (gr. *helios*: soare, *derma*: piele). Eritem solar (v. fotodermatoză).

Heliofob. Care nu suportă razele solare.

Helioptic. Termen general definind orice accident produs de razele solare.

Helmintiază, v. Helmintoză.

Helmintologie. Subdiviziune zoologică a parazitologiei, cuprinzând studiul viermilor.

Helmintoscopie. Examenul vizual direct (sau cu instrumente optice) al helminților sau ouălor de helminți.

Helmintoză, sin. *helmintiază.* Boală provocată de helminți.

Hemaglutinare, sin. *reacția Migdalebrook-Dubas.* Reacție de aglutinare, printr-un ser provenit de la un animal bolnav (tuberculos etc.). a hematiilor de oaie sensibilizate prin adsorbția antigenilor extrași din bacilul tuberculos sau a altor hematii, în funcție de boală etc.

Hemaglutinină: 1 — Anticorp ce produce aglutinarea hematiilor. 2 — Enzimă virală capabilă să se fixeze pe unii compuși de pe suprafața hematiilor (numiți receptori), pe care îi distruge, favorizând astfel aglutinarea hematiilor; poate fi distrusă mai ales de anticorpi specifici, fapt ce inhibă aglutinarea hematiilor.

Hemaglutinogen (gr. *haima*: sânge, lat. *agglutinare*: a lipi, gr. *ginein*: a produce). Complex biochimic din hematii (eritrocite), în măsură să determine producerea de hemaglutinine serice specifice.

Hematemeză (gr. *haima*: sânge, *emiēn*: a vomita). Eliminarea de vomitat hemoragic.

Hematidroză (gr. *haima*: sânge, *idros*: transpirație), sin. *hematidroză.* Transpirație hemoragică, observată în unele sindroame hemoragipare.

Hematimetrie (gr. *haima*: sânge, *metron*: măsură). Stabilirea numărului de globule dintr-un anumit volum de sânge.

Hematină. 1 — Pudră amorfă, neagră-albăstrie cu luciu metalic, insolubilă în apă, eter, cloroform ș.a., obținută din hemină, cu ajutorul amoniacului etc. 2 — Pigment feruginos derivat din sânge. 3 — Denumirea a fost utilizată de H ü n e f e l d

in 1827 pentru substanța ferugi-
noasă a singelui, care intră în
componenta hemoglobinei.

Hematic (gr. *haima*: sînge), sin.
hematologic. În legătură cu sin-
gele.

Hematoblast (gr. *haima*: sînge,
blastos: germene, generator). Cel-
lulă de origine a elementelor fi-
gurate sanguine.

Hematocel. Termen arhaic uti-
lizat pentru definirea hematoa-
melor în general, a infiltrațiilor
sanguine etc.

Hematocit (gr. *haima*: sînge,
cytos: celulă). Termen general
pentru definirea oricărui ele-
ment figurat din sînge.

Hematocrit. 1 — Proporția de
globule roșii dintr-un volum de
sînge. 2 — Prin extensiune, ter-
menul este utilizat și pentru de-
finirea aparatului cu care se
apreciază respectiva proporție:
hematocrit Deland (model bazat
pe centrifugare la 10 000 ture/
minut) etc.

Hematogeneză sin. *hematopoeză*,
hemopoeză. Procesul de formare
a singelui.

Hematolitic. Care se referă la
hematoliză.

Hematoliză, sin. *eritroliză*. Liza
(disoluția) globulelor roșii, ce
are loc în urma introducerii he-
matiilor într-un lichid cu tonici-
tate inferioară celei sanguine
(soluție hipotonă), sub acțiu-
nea hemolizinelor etc.

Hematologie (gr. *haima*: sînge,
logos: vorbire, studiu). Studiul
singelui.

Hematom. 1 — Leziune obiș-
nuit traumatică, manifestată
prin apariția în zona traumati-
zată a unei deformații fluctu-
ante, dureroasă în primele zile,
care se organizează ulterior (în
chist sero-sangvinolent) sau se
resoarbe. 2 — Colecție hemora-
gică intratisulară.

Hematom subcutan. Colecție
produsă prin crearea unui spa-
țiu de clivaj artificial, în care
se aglomerează o cantitate de
sînge, ieșit din vasele rupte în
urma traumatismului.

Hematomielle (gr. *haima*: sin-
ge, *myelos*: măduvă). Hemora-
gie (hematom) în măduva spi-
nării.

Hematomiellită (gr. *haima*: sin-
ge, *myelos*: măduvă). Inflama-
ția măduvei hematoformatoare.

Hematonefroză. Epanșament
sangvin intrarenal posttrauma-
tic.

Hematopoeză (gr. *haima*: sin-
ge, *poiesis*: creare), sin. *hemo-
poeză*. 1 — Geneza singelui. 2 —

Procesul de formare a ele-
mentelor figurate din sînge (he-
matocitogeneza), presupunînd
geneza și diviziunea celulelor
din organele hematopoetice,
maturația lor și pătrunderea în
circulație (citodiabeza); sub
raport evolutiv, hematopoeza
recunoaște o fază mezoblastică
(prehepatică) și o fază hepa-
to-splenică, în timpul vieții in-
trauterine, urmate de perioada
definitivă, în care hematopoeza
se realizează de către măduva
osoasă, splină și organele lim-
foide.

Hematoporfirinurie. Prezența
hematoporfirinei în urină, con-
secutivă intoxicațiilor (satur-
nism), hemoragiilor intestinale
etc.

Hematoză. Procesul fiziologic
de schimb de la nivelul pulmo-
nului (eliminarea bioxidului de
carbon și încărcarea transpor-
torilor cu oxigen).

Hematozoar. Parazit monoce-
lular al globulelor roșii.

Hematoxilină. Colorant utili-
zat în histologie, bacteriologie
etc.

Hematurie (gr. *haima*: sînge,
ouron: urină). Prezența de sînge

(hematii) în urină, produsă de cauze traumatice (renale, vezicale, uretrale), infecțioase etc. **Hematuria cronică (esențială) a bovinelor**, v. Cistită hemoragică a bovinelor.

Hemeralopie, (gr. *hemera*: ziua, *ops*: vedere), sin. *hesperanopie*. 1 — Diminuarea vederii la lumină crepusculară (lumină puțin intensă). 2 — Cecitate nocturnă, frecventă la cline, indicând adesea existența unor leziuni de retinită pigmentară.

Hemeropatie. Boală care nu se produce sau nu apare decît în timpul zilei.

Hemiaghezie. Abolirea gustului pe jumătate de limbă.

Hemialgie. 1 — Durere care nu afectează decît o jumătate dintr-un organ sau regiune. 2 — Senzație dureroasă pe jumătate din regiunea cefalică: hemicranie, hemialgiecraniană. 3 — Cefalee localizată la o jumătate din formațiunile cefalice.

Hemianestezie. Abolirea sensibilității la jumătate de corp consecutivă unor leziuni medulare sau encefalice.

Hemianopsie. Pierderea vederii într-un sector al câmpului vizual.

Hemianosmie (gr. *imitis*: jumătate, *a*: privativ, *osmaomai*: simț). Diminuarea sau pierderea simțului mirosului la nivelul unei jumătăți din mucoasa nazală.

Hemiclonie. Mioclonie manifestată la o jumătate din corp.

Hemidiaforeză. Transpirație pe jumătate din corp.

Hemiglosită. Inflamație localizată la jumătate de limbă.

Hemion (lat. *Equus Hemionus*). Specie de animale erbivore, din familia equideelor, care trăiește în stare sălbatică în sudul Asiei, asemănător cu măgarul, însă cu urechi mai mici. Are culoare galbenă-roșcată, cu o dungă mai închisă

pe spinare. Se cunosc trei tipuri: Kiangul, Onagrul, Culanul.

Hemipag. Monstru dublu, monomfalian, cu aderența regiunii toracice.

Hemiparenenie (gr. *pareini*: a împreuna). Imposibilitatea executării copulației complete, datorită unor malformațiuni genitale femele.

Hemipatie. Boală localizată la jumătate de corp, consecutivă unor leziuni nevrxiale sau cerebrale.

Hemiplegie (gr. *hemi*: jumătate, de o singură parte, *plege*: lovitură). Paralizia unei jumătăți a corpului distingîndu-se *hemiplegia homolaterală* (paralizia jumătății feței de aceeași parte cu a trunchiului sau cu leziunea) și *hemiplegia alternă* (v. infra).

Hemiplegie alternă (sindrom de -). Paralizia unilaterală a feței concomitentă cu hemiplegia opusă a trunchiului și membrilor, cu unele deosebiri simptomatice în funcție de întinderea și nivelul leziunilor din pedunculii cerebrali, protuberanța sau bulb, care le determină (v. și Weber, Benedikt, Milliard-Gübler).

Hemiplegie laringiană. Paralizia unei jumătăți a laringelui, consecință a paraliziei recurentului, manifestată prin cornaj (v.) etc.

Hemisferă cerebrală. Una din cele două jumătăți ale telencefalului.

Hemocaterază. Distrugerea globulelor roșii.

Hemocitometru (gr. *haima*: sînge, *kytos*: celulă, *metron*: măsură), sin. *hemacitometru*. Dispozitiv de numărare a elementelor figurate din sînge, necesitînd pipete de diluție și camere marcate, de numărare sau — recent — „numărătoare“ (engl. counters) electronice.

Hemoclazie (șoc -) (gr. *haima*: sînge, *clazein*: a sparge), sin. *criză coloidoclastică*. Șoc provocat de introducerea brutală, bruscă și în general în cantitate apreciabilă a unei substanțe coloidale în circuitul sangvin, manifestindu-se prin stare febrilă, scăderea bruscă a tensiunii sangvine, leucopenie, hipopolinucleoză, creșterea coagulabilității, scăderea indicelui refractometric, adesea urmată de urticarie, frisoane etc.

Hemoconcentrație. Concentrarea sîngelui caracterizată prin creșterea greutății specifice, viscozității și numărului de globule roșii pe mmc, datorită diminuării volumului de plasmă, fără diminuarea proporțională a volumului globular total.

Hemoconie. Corpuscul de maximum un micron, animat de mișcări browniane, vizibil la ultramicroscop, atunci cînd se examinează o picătură de sînge proaspăt recoltat în timpul digestiei (substanță grasă).

Hemocrioterapie. Utilizarea cu scop terapeutic a unui amestec injectabil de sînge și extract glandular.

Hemocultură. 1 — Cultură bacteriană efectuată prin prelevare de sînge de la un animal cu bacteriemie. 2 — Metoda cultivării bacteriilor din sînge.

Hemodiagnostic. 1 — Metodă de aglutinare între sînge și un antigen colorat. 2 — Diagnostic bazat pe examenul sîngelui.

Hemodinamică, sin. *hemadinamică*. Teoria mecanică a circulației sangvine.

Hemofilie. Boală sangvină ereditară, caracterizată prin imposibilitatea (sau întîrzierea) procesului de coagulare a sîngelui (deficit trombochinazic)

Hemoftalmie. Invadarea camerelor oculare de către sînge.

Hemogenie (gr. *haima*: sînge *genein*: a produce). Purpură trombopenică pseudohemofilică.

Hemoglobinemie. 1 — Prezența hemoglobinei solvate în serul sangvin. 2 — Denumire utilizată pentru definirea unor sindroame sau afecțiuni: hemoglobinemie bacilară, enzootică puerperală etc.

Hemoglobinemie post-partum, sin. *hemoglobinemie puerperală*. Formă specială de cetoză, întîlnită la vacile adulte, recordește în producerea de lapte, manifestată prin hemoglobinurie și simptome de cetoză.

Hemoglobinurie. 1 — Eliminarea hemoglobinei prin urină, în cazul unor hemoglobinemii mai crescute. 2 — Denumire simptomatică pentru unele afecțiuni sau sindroame: hemoglobinuria puerperală, *a frigore*, reumatismală etc.

Hemoglobinurie bacilară. Boală infecțioasă întîlnită la rumegătoare și eventual la suine, produsă de *Clostridium hemoliticum*, manifestată prin leziuni de tip hemoragic, tulburări generale grave etc., urmate de moarte.

Hemoglobinurie puerperală, v. Hemoglobinemia post-partum.

Hemogramă (gr. *haima*: sînge, *gramma*: însciere). Reprezentarea sub formă de tabele sau diagrame a valorilor absolute sau relative ale elementelor figurate sangvine.

Hemohistioblast. Celulă mare (15—20 microni), cu citoplasma ușor bazofilă și cu nucleu mare, rotunjit, semilunar, din țesutul reticulohistiocitar, abundînd în măduva osoasă, splină etc. și reprezentînd sursa nediferențiată pentru celulele sangvine și pentru celulele libere ale țesuturilor, dînd naștere hematoblastelor și histioblastelor.

- **Hemolitic.** Care se referă la hemoliză, provoacă hemoliza etc.
- **Hemoliză.** (gr. *haima*: sînge, *lisis*: topire). Distrucția globulelor roșii, cu eliberarea hemoglobinei.
- Hemolizină.** Anticorp sau toxină cu acțiune hemolitică.
- Hemopatie** (gr. *haima*: sînge, *pathos*: boală). Termen generic pentru definirea oricărei boli a sîngelui, indiferent de aspect, origine sau manifestare.
- Hemopericard.** Acumularea de sînge în pericard.
- Hemoptoză.** Termen arhaic pentru definirea hemoragiei.
- Hemoptizie.** 1 — Eliminarea de sînge provenit din pulmon. 2 — Expectorăția unei cantități de sînge spumos.
- Hemoragie (sindrom -) la bovine,** sin. *boala Kerdiles*. Tulburare gravă cu caracter hemoragipar, caracteristică intoxicațiilor cu foi de ferigă și manifestată prin hematidroză, hemoragii intestinale și nazale, urmate de moarte.
- Hemoragie.** Ieșirea sîngelui din vas printr-o soluție de continuitate a pereților vasculari, sau prin eritrodiapedeză, distingîndu-se: hemoragii arteriale, venoase, capilare, externe, interne, primare, secundare etc. În funcție de localizare, pot produce manifestări diferite: epistaxis (picurarea de sînge relativ nemodificat, pe nas), hemoptizie (sînge spumos din pulmon) etc.
- Hemoragie cerebrală,** sin. *hemoragie meningoencefalică*. Accident caracterizat clinic prin ictus apoplectic, urmat fie de moarte, fie de trezirea animalului, după care acesta pare sănătos sau prezintă diferite semne de focar ș.a. („fază de reacție“).
- Hemoragie interstițială a puilor de pasăre.** Boală gravă întîlnită la tineretul aviar, provocată de un defect în sinteza intestinală

a vitaminei K și manifestată prin enterită hemoragică.

Hemoragie primară. Hemoragia apărută în momentul traumatizării.

Hemoragie pulmonară, sin. *apoplexie pulmonară*. Sindrom caracterizat morfopatologic prin hemoragii la nivelul pulmonului, iar clinic prin manifestări generale (abatere, anemierea tegumentelor etc.), dispnee, hemoptizie, raluri umede bronhoalveolare.

Hemoragie secundară. Hemoragia apărută la un interval de timp după traumatism sau după intervenția factorilor hemoragipari de altă natură.

Hemoragipar (sindrom-), sin. *stare sau diateză hemoragipară*. Stare patologică ce se caracterizează prin tendința la hemoragii (pete hemoragice tegumentare, epistaxis, hemoptizie, hematurie, gastroenteroragie etc.), sub influența unor factori ocazionali inofensivi pentru animalele sănătoase (lovituri, eforturi etc.); etiopatogenia este complexă, intervinând fie fragilizarea vasculară (vasculopatii) sau deficitul vasoconstricției, fie excesul antifactorilor de coagulare sau insuficiența factorilor de coagulare, mecanisme ce pot fi declanșate de boli infecțioase, toxicemii, stări carentiale, anumiți factori genetici etc.; exemple de sindroame hemoragipare la animale: hemofilia, purpura, hemogenia, anazarca.

Hemoree. 1 — Hemoragie pasivă. 2 — Scurgere de sînge (dintr-o cavitate sau organ cavitat).

Hemorinle, sin. *epistaxis*. Hemoragie nazală.

Hemoroid. Flebectazie rectală, adesea însoțită de anoragie.

Hemoroidal. Care se referă la hemoroizi sau la zona ano-rec-

tală; astfel, în anatomie, se utilizează ca termen definitoriu pentru unele formațiuni anorectale, cum ar fi arterele hemoroidale, nervul hemoroidal etc.

Hemoroidal (nerv -) (lat. *N. haemorrhoidalis*). Ramură ventrală a perechii a IV-a sacrate, așezată pe fața medială a ligamentului sacroschiatic, înapoia nervului pudend și distribuită sfincterului anal extern și tegumentului anal. Se anostomotează cu S₅. La carnivore se detașează din S₁ și S₂ rezultând un nerv hemoroidal caudal.

Hemoroidală caudală (lat. *A. haemorrhoidalis caudalis*). Fină colaterală a pudentalei interne, detașată la nivelul zonei recto-anale și distribuită rectului și mușchilor ano-coccigieni, precum și ggl. anali. La rumegătoare și suine este relativ voluminoasă. La carnivore se izolează din ramura viscerală a hemoroidalei (echivalenta pudendei interne), distribuindu-se cu deosebire glandelor anale.

Hemoroidală cranială (lat. *A. haemorrhoidalis cranialis*). Terminală a arterei mezenterice caudale, distribuită porțiunii terminale a colonului descendent și porțiunii inițiale a rectului.

Hemoroidală medie (lat. *haemorrhoidalis media*). Colaterală fină a arterei pudende interne, distribuită prin ramuri multiple, la cal, ampulei diferențiale, veziculelor seminale, prostatei, porțiunii caudale a vezicii urinare și porțiunii anale mijlocii. Literatura franceză o descrie sub denumirea de a. vezico-prostatică. La rumegătoare lipsește, fiind suplinită prin hemoroidală cranială. La carnivore se distribuie în special prostatei. La femele, după un scurt traect, se termină printr-o arteră uterină caudală, o arteră vezicală caudală și o arteră recto-vaginală.

Hemosiderină. Pigment de culoarea lutului, având origine hematică, insolubil și care impregnează țesuturile în caz de hemoliză toxică sau infecțioasă.

Hemosideroză. Acumularea de hemosiderină în ficat sau în alte țesuturi.

Hemosporidie. Protozoar parazit, intracelular, din ordinul *Hemosporidia*, clasa sporozoaare, parazitând eritrocitele, cu evoluție indirectă (gazde intermediare), cele mai importante fiind: piroplasmeele, babesiile, theileriile, plasmodiumul etc.

Hemosporidioză. Termen general (referindu-se la ordinul din care face parazitul parte), utilizat pentru definirea oricărei boli produse de hemosporidii.

Hemostatic. Care facilitează sau produce hemostaza, prin acțiunea pe care o are asupra procesului de coagulare sau a vaselor, intervenind local (trombina etc.) sau general (vitamina K, adrenalina etc.).

Hemoterapie. Utilizarea singelui în scop terapeutic, în transfuzie, autohemoterapie etc.

Hemotorax. Acumularea de sînge în cavitatea toracică.

Henderson-Hasselbalch (ecuația -). Formula care permite calcularea pH-ului sangvin în funcție de concentrația în plasmă a CO₂ dizolvat și CO₂ combinat în stare de bicarbonat;

$$\text{pH} = 6,12 \times \log. \frac{\text{CO}_2\text{HNa}}{\text{CO}_2\text{H}}$$

Heparină. Substanță anticoagulantă naturală, produsă de ficat, mușchi, unele globule albe etc.

Heparinoterapie. Terapeutică anticoagulantă bazată pe folosirea heparinei, pentru prevenirea trombozelor arteriale etc.

Hepatalgie. Durere hepatică.

Hepatectomie. Excizia unei porțiuni din țesutul hepatic.

Hepatic. Care se referă la ficat, depinde de ficat sau în general are conținutul sau ficatul.

Hepatică (lat. *A. hepatica*). Una din cele trei ramuri terminale ale trunchiului celiac, distribuită ficatului, zonei pilorice și fundului de sac drept al stomacului (prin diversele ei ramuri). După izolarea ei, în general, prezintă raporturi intime cu pancreasul (la unele specii apărând ca încrustată în țesutul pancreatic), de unde coboară, abordând hilul hepatic, pe traiect emițind: ramuri pancreatice (la cal și porc), apoi la rumegătoare a. gastrică dreaptă și a. gastro-duodenală, care la rîndul ei se împarte în a. gastro-epiploică dreaptă și a. pancreatico-duodenală. La rumegătoare, porc și carnivore, în plus, emite în apropierea hilului hepatic o fină arteriolă cistică, distribuită vezicii biliare.

Hepatita enzootică a porcului, v. Hepatoza dietetică a porcului.

Hepatita infecțioasă a ciinelui, v. Boala Rubarth.

Hepatita infecțioasă necrozantă a oilor, sin. *hepatita toxemică bacilară a oilor*, *hepatotoxiemia bacilară a oii*. Afecțiune hepatică produsă de *Clostridium oedematiens* tip B, greșit pe leziuni hepatice de fascioză sau dicrocioză și manifestată prin moarte subită, la autopsie constatându-se grave leziuni hepatice, leziuni hemoragice etc.

Hepatita nodulară, v. Necroza nodulară multiplă a ficatului.

Hepatita supurativă, sin. *abscesul ficatului*. Realizată de germeni diferiți, însămințați direct, pe cale biliară sau sangvină, se caracterizează prin abcese în ficat, simptome generale, digestive, respiratorii, durere pe aria hepatică, leucocitoză cu reac-

ție neutrofilică, uneori icter etc.

Hepatita virotică a bobocilor de rață. Boală infecțioasă și contagioasă a bobocilor de rață (1-3 luni), produsă de un virus specific și manifestată prin hepatită, în general mortală.

Hepatită. Inflamația ficatului, produsă sub acțiunea infecțiilor, intoxicațiilor, bolilor diferitelor organe, dezechilibrelor alimentare etc. Clinic *hepatita acută* se manifestă prin semne generale, eventual icter, modificări ale fecalelor și urinii, pozitivarea probelor funcționale hepatice, rareori semne fizice locale (durere, întinderea ariei semiologice); *hepatita cronică* se diferențiază greu de ciroză la animale, distingându-se o formă icterigenă și alta ascitogenă, alături de simptome progresive de ordin general.

Hepatită cazeoasă (a porumbelului), v. Trichomonoză păsărilor.

Hepatită enzootică. Boală infecțioasă, a rumegătoarelor, produsă de un virus transmis prin căpuși și manifestată prin semne discrete de hepatită febrilă, avort (la oi), mortalitate mare (la miei) etc.

Hepaticizare. 1 - Modificarea aspectului unui țesut care câștigă o consistență, culoare etc. asemănătoare cu a ficatului. 2 - Stadiu în evoluția pneumoniei sau bronhopneumoniei.

Hepatoceel. Hernia ficatului.

Hepatociroză. Giroza ficatului.

Hepatocistic. Care aparține sau se referă simultan la ficat și la vezica biliară.

Hepatocit. Celulă hepatică.

Hepatoencefalic (sindromul -), sin. *neburnia* sau *furia hepatică*, *boala de văi*, *de Zdar*, *de Schweinsberg* etc. Manifestări mixte, hepatice și encefalice (modificări generale, icter, sindrom hemoragipar, semn de excitație

HEP corticală, de lipsă a mișcărilor
344 intestinale etc.), consecutive ne-
crozei sau cirozei hepatice, de
ordin toxic, întâlnite frecvent
la cal, rareori la rumegătoare
ș.a.

Hepatolit. Calcul hepatic.

Hepatologie (gr. *hepar*: ficat,
logos: studiu, vorbire). Studiul
ficatului la animale sănătoase
și în cursul diferitelor boli ce
interesează ficatul.

Hepatomegalie. Creșterea volu-
mului (dimensiunilor) ficatului,
în diverse boli infecțioase, to-
xice etc.

**Hepato-nefrita virală a scroa-
felor.** Boală contagioasă pro-
dusă de un ultravirus, mani-
festată prin nefrită hipertrofică
și degenerescență grasă a fika-
tului.

Hepatopatie. Termen general
folosit pentru definirea oricărei
boli hepatice.

Hepatoptoză. Mobilitate anor-
mală a ficatului, cu deplasare,
consecutivă relaxării sau în-
tinderii ligamentelor de fixare.

Hepatoragie. Hemoragie hepa-
tică.

**Hepatorenal al puiilor (sindromul
trandafirii)** (sin. *boala culorii
trandafirii* (engl. *pink disease*)).
Observată mai ales la pui pentru
broiler în vîrstă de 2—7
săptămîni, atribuită unui defi-
cît metabolic, evoluează deseori
inaparent, eventual cu tremurări
de scurtă durată, animalul
murind bursc; dintre datele
examenului necropsic este ca-
racteristică culoarea roză a mus-
culaturii, grăsimii și organelor
interne.

Hepatorexie (gr. *hepar*: ficat,
rexis: ruptură). Ruptura fika-
tului.

Hepatotomie. 1 — Operația de
incizare a ficatului (pentru des-
chiderea unui abces sau pentru
eliminarea unui calcul intrahe-
patic). 2 — Disecția ficatului.

Hepatotoxiemia bacilară a oii,
v. Hepatita infecțioasă necro-
zantă a oii.

Hepatoza dietetică a porcului,
sin. *hepatita enzootică a porcelor,*
hepatodistrofia toxică. Degene-
rare hepatică produsă obișnuit
prin intoxicații alimentare (a-
limente mucegăite sau bogate
în grăsimi peroxidate etc.),
mai frecventă la porceii de
2—4 luni, toamna și iarna, tra-
dusă prin leziuni degenerati-
ve hepatice de diferite grade
și leziuni ale altor organe; ani-
malele atinse mor brusc sau
manifestă semne generale, di-
gestive și nervoase, timp de 1—
2 săptămîni.

Hepatoză. Proces degenerativ
hepatic (v. și diferitele hepa-
toze, degenerescența grasă a fi-
catului și necroza ficatului).

Herd-Book. Denumirea engle-
ză a registrului genealogic pen-
tru bovine.

Herdwick. Rasă de oi de mun-
te, ce se crește în Anglia.

Hereford. Rasă de taurine, ori-
ginară din Anglia, de talie ma-
re, cu cap mic, trunchi volu-
minos, musculos, cu coarne de
lungime medie, drepte lateral.
Roba este de culoare roșie în-
chisă sau roșietică pe trunchi,
albă pe cap și uneori pe piept,
abdomen, extremitățile mem-
brelor și vârful cozii. Este cea
mai apreciată rasă de carne de
calitate din lume, taurii putînd
ajunge pînă la 1 300 kg, iar va-
cile pînă la 1 000 kg.

Herenz. Rasă de taurine de mun-
te (Alpi), cu talie de 1,10—
1,20 m, greutate corporală la fe-
mele între 350 și 400 kg, roba
de culoare uniformă mergînd de
la brun-castaniu pînă la roșu-
negricios, rustică, agresivă, cu
temperament vioi. Aptitudi-
nea principală este producția de
lapte (circa 2 200 l).

Herghele. 1 — Crescătorie de
cai, formată din animale de

reproducție (iepe și armăsari) și tineret de diferite vârste. 2 — Efectiv mare de cai, de anumită categorie (herghelie de iepe, herghelie de minji etc.), care cresc sau pasc împreună.

Hering (lat. *Clupea harengus*). Specie de pește telcosteand din familia clupeidelor, lung de circa 20 cm, cu coloritul argintiu-cenușiu. Trăiește în nordul oceanului Atlantic, în Pacific, în marea Nordului și în marea Baltică, de unde migrează în perioada depunerii icrelor spre țărmurile sud-vestice ale Scandinaviei.

Hermafrodit (gr. *hermaphroditos*: bisexual). Viețuitor dotat cu organe sexuale complete, atât femele, cât și masculi. Utilizat pentru vertebratele superioare, termenul este impropriu, întrucât nu s-au întâlnit indivizi de mamifere care să aibă ambele organe genitale complet dezvoltate (v. și pseudohermafroditism).

Hermafroditism, sin. *hermafroditism*. Stare caracterizată prin coexistența pe același individ atât a organelor sexuale masculine, cât și a celor femele complet dezvoltate. Există animale inferioare, nevertebrate, hermafrodite, precum și plante. La animalele domestice se întâlnește o ginandrie sau pseudohermafroditism (v. ginandrie).

Hermelină. Rasă de iepuri poloneză, din grupa raselor mici, cu greutate corporală de 1,5—2 kg, cu blană albă, cu păr scurt și mătășos, apreciată pentru imitarea herminei, cu urechi scurte și reflexie pupilară roșie.

Hermerină. Toxicăloid din stirigoaie (*Veratrum*).

Herminată. Culoare a penajului, specifică unora dintre varietățile raselor de găini Sus-

sex, Brahma etc. Se caracterizează printr-un fond alb, având penele din coadă și din vârful aripilor negre, iar penele de pe gât (lanțetele) negre, mărginite cu alb.

Herminată de Cröllwitz. Rasă de curci, creată la stațiunea experimentală Halle — Cröllwitz (Germania), cu dezvoltare corporală medie (8 kg la femele și 12 kg la masculi), cu ritm de creștere deosebit de rapid, rustică, rezistentă.

Hermină (lat. *Mustela hermina*), sin. *Cacom*. Specie de mamifer carnivor din familia mustelidelor, asemănătoare cu nevăstuica, mult apreciată pentru blana sa prețioasă. Culoarea blănii se schimbă după anotimp: vara este brun-deschisă, iarna albă, cu vârful cozii negru. Trăiește în pădurile din Europa și nordul Asiei.

Hernie. Migrarea unui organ sau a unei porțiuni de organ printr-o breșă a învelitorii care-l menține normal în poziție, distingându-se diverse forme de hernie (v. infra). La o hernie completă se disting următoarele componente: organul herniat, zona de hernie, breșa parietală (inelul herniar), sacul hernial (sau eventual pseudosacul hernial).

Hernie abdominală. Hernie localizată în zona abdominală, organele intracavitare ajungând sub piele, printr-o breșă apărută în masa mușchilor care formează pereții cavității abdominale.

Hernie accidentală. Hernia apărută în urma unui traumatism care a produs ruptura formațiunilor musculare sau aponevrotice, facilitând apariția breșei de hernie.

Hernie acută. Urgență chirurgicală impusă de migrarea unui organ printr-o breșă herniară.

Hernie cerebrală. Hernia meningelor (meningocel) sau a creierului (encefalocel), eventual a ambelor formațiuni (meningoencefalocel) printr-o soluție de continuitate a cutiei craniene, avînd în majoritatea cazurilor un caracter congenital.

Hernie cîștigată. Hernia apărută în timpul vieții individului, indiferent de cauză și împrejurări.

Hernie congenitală. Deplasarea unui organ din zona topografică normală și ieșirea lui din cavitatea care-l adăpostește în mod normal, datorită unei tulburări ontogenetice, anomalia devenind vizibilă din momentul nașterii.

Hernie cronică. Hernie cu evoluție lentă, durată lungă, neînsoțită de semne acute.

Hernie crurală, sin. *merocel*. Hernia unui viscer abdominal sau pelvin prin inelul crural.

Hernie cu pseudosac. Hernie în care migrarea organului herniat sau traumatismul care a provocat hernia a produs și ruptura seroasei (peritoneului, în caz de hernie abdominală), cavitatea herniară rămînînd delimitată de un strat de țesut conjunctiv care se orientează și se organizează (pseudosacul), fibrocitele cîștigînd adesea un caracter epiteloid.

— **Hernie de disc,** sin. *protrusiune de disc*. Afecțiune frecventă la cîinii brevivorfi și brahicefali, apărută în urma unui efort, pe un substrat predispus, manifestată printr-o ramolire a discului intervertebral și o deplasare a acestuia spre canalul rahidian, condiționînd compresiune medulară sau radiculară, semnele clinice fiind în funcție de gravitatea și locul compresiunii.

Hernie diafragmatică. Hernie caracterizată prin deplasarea unui viscer printr-o breșă con-

genitală sau accidentală a diafragmei.

Hernie entero-epiploică, sin. *entero-epiplocel*. Delasarea sub piele printr-o breșă parietală, a unei porțiuni de intestin și a unei porțiuni de epiploon, consecutivă în general traumatismelor abdominale.

Hernie epiploică, sin. *epiplocel*. Hernia epiploonului printr-o breșă parietală abdominală.

Hernie extraingvinală extrascrotală. Hernie ventrală sistemată topografic, caracterizată prin deplasarea unui viscer (în majoritatea cazurilor o ansă de intestin) printr-o breșă parietală localizată în imediata apropiere a canalului ingvinal, respectiv în regiunea ingvinală, dar deplasarea viscerului neavînd loc prin angajarea în inelul ingvinal, nici în pungile testiculare, ci în afara acestor formațiuni.

Hernie extraingvinală intrascrotală. Hernie sistemată topografic, caracterizată prin deplasarea unui viscer abdominal printr-o breșă parietală „juxtaingvinală“ (pe lîngă inelul ingvinal superior, care rămîne liber), dar ansa sau organul pătrunde în interiorul pungii testiculare (extravaginal), hernia fiind în același timp și extraingvinală (superioară) și extravaginală, dar intrascrotală. Asemenea hernii sînt însă extrem de rare.

Hernie femurală. Hernie sistemată topografic, caracterizată prin deplasarea unui viscer prin inelul femural.

Hernie gastrică, sin. *gastrocel*. Deplasarea stomacului și ieșirea lui din cavitatea abdominală, printr-o breșă parietală.

Hernie ingvinală, sin. *bubonocel*. 1 — Deplasarea unui organ abdominal și apariția lui sub pielea regiunii ingvinale. 2

— Hernia unui viscer abdominal prin canalul ingvinal.

Hernie ingvino-scrotală. Termen impropriu, utilizat adesea în locul celui de hernie ingvino-vaginală. Practic vorbind, hernia ingvino-scrotală nu este imposibilă, dar este cu totul excepțională, termenul indicând deplasarea unui viscer abdominal prin inelul ingvinal superior și apariția lui „între teaca vaginală și scrot”. Or, un atare fenomen este excepțional, dată fiind aderența scrotului la dartos (formează doar o unitate scroto-dartocică). Poate fi eventual întâlnită la animalele cu inelul ingvinal superior foarte larg, dar cu inelul vaginal strîmt.

Hernie ingvino-vaginală. Hernie sistematizată topografic, caracterizată prin deplasarea și angajarea unui viscer prin inelul vaginal (deci și ingvinal superior) în interiorul pungii vaginale a testiculului.

Hernie intermitentă. Hernie condiționată, cu caracter evolutiv, caracterizată prin angajarea temporară și intermitentă a unui viscer printr-o breșă parietală largă, care permite repunerea viscerului fără intervenție chirurgicală și dispariția temporară a herniei, pentru ca după un timp fenomenul să se repete (la efort, poziții favorabile angajării etc.).

Hernie intestinală, sin. *enterocel*. Deplasarea unei anse de intestin printr-o breșă a peretelui abdominal, putînd fi congenitală sau cîștigată, acută, cronică, strangulată etc.

Hernie ireductibilă. Se definește sub acest termen cea categorie de hernie în care, datorită disproporției dintre conținutul sacului herniar și dimensiunile inelului herniar, deformarea zonei de hernie nu cedează și dimensiunile herniei nu se

reduc atunci cînd se exercită presiuni moderate pe sacul herniar. A nu se confunda ireductibilitatea cu ireponibilitatea. **Hernie ireponibilă.** Se definește sub acest termen cea categorie de hernie, în care, în urma exercitării pe zona deformată a unei presiuni moderate, nu se produce repunerea organului herniat în cavitatea din care s-a deplasat. Ireponibilitatea poate fi parțială (datorită aderențelor) și totală (datorită dimensiunilor reduse ale inelului herniar).

Hernie iriană, sin. *prolaps irian*. Deplasarea și angajarea irisului printr-o plagă corneeană accidentală sau chirurgicală.

Hernie musculară. Afecțiune post traumatică, cu evoluție cronică și caracterizată prin angajarea unei porțiuni de mușchi printr-o breșă fascială sau aponevrotică.

Hernie ombilicală, sin. *omfalocel*. Hernie sistematizată topografic caracterizată prin deplasarea unui viscer (ansă de intestin în mod curent) prin inelul ombilical neobliterat.

Hernie pseudoreponibilă. Hernie care-și reduce dimensiunile cînd se exercită o presiune moderată pe conținut dar organul herniat nu își recîștigă topografia, dînd o falsă impresie de eliberare a inelului herniar, impresie datorită fie fineții pereților ansei intestinale, fie îngroșării buzelor inelului herniar.

Hernie reductibilă. Hernia caracterizată prin reducerea dimensiunilor zonei deformate atunci cînd se exercită o presiune pe sacul herniar. Nu trebuie confundată cu hernia reponibilă, reducerea volumului neindicînd cu certitudine și repunerea organului în cavitatea din care a herniat. De pildă, un enterocel (hernia intestinală)

poate prezenta caracter reduc-tibil datorită scurgerii sau refu-lării conținutului intestinal din ansa herniată, diminuînd în volum, fără ca ansa să se re-pună în cavitatea abdominală, ea rămînînd aderentă la sacul sau la pseudosacul herniar.

Hernie reponibilă. Hernia caracterizată prin capacitatea de refulare a organului herniat, spontan sau la presiune mode-rată, sacul herniar „golindu-se și ansa repunîndu-se în cavi-tatea din care s-a deplasat“, in-elul herniar eliberîndu-se com-plet.

Hernie subcutanată. Deplasarea subcutanată a unui organ, în-soțită de „ruperea“ sacului her-niar-peritoneal, organul her-niat ajungînd în contact cu țes-utul conjunctiv subcutan (care, în cazul herniilor cronice, se organizează în pseudosac her-niar).

Hernie strangulată. Hernie com-plexă prin angajarea organu-lui deplasat și (în caz de her-nie intestinală) oprirea tranzi-tului intestinal, apariția sta-zei circulatorii, colici grave etc. În caz de neintervenție de urgență se soldează cu moartea bolnavului, datorită procesului de gangrenă care afectează or-ganul herniat și autointoxica-ției consecutive.

Hernie temporară. Hernie frec-ventă la tineret (ombilicală mai ales), care după un timp dis-pare fără nici o intervenție.

Hernie uterină, sin. *histerocel*. Deplasarea uterului printr-o bre-șă realizată la nivelul apone-vrozelor oblicilor abdominali.

Hernie ventrală. Hernie siste-matizată topografic, deplasa-rea viscerului herniat avînd loc printr-o breșă accidentală a peretelui ventral al abdo-me-nului. Cînd breșa (inelul her-niar) se produce printr-o deși-rare întinsă a țesăturii muș-

culare și aponevrotice, cîști-gînd dimensiuni considerabile, hernia ventrală poartă denumi-rea de eventrație.

Hernie vezicală, sin. *cistocel*. Deplasarea vezicii urinare prin o breșă parietală, în general ac-cidentală (cîștigată), putînd fi însă și congenitală.

Hernioptoză. Hernia unei anse de intestin (gros, în special), printr-o breșă parietală, urma-tă de dilatația respectivei anse, care poate cîștiga dimensiuni considerabile. Cel mai frecvent se întîlesc hernioptoze cecale, eventual colice, la cal, boselura angajată în sacul herniar pu-tînd atinge dublul sau chiar triplul dimensiunilor normale.

Herniotom. Instrument chirur-gical, cu lamă boantă, eventual ascunsă, folosit pentru debri-darea inelului herniar (în her-niile strangulate mai ales), fără pericol de a înțepa viscerul herniat.

Herpes. Dermatitis de origine virotică, manifestată printr-o erupție veziculară grupată pe o zonă inflamată, situată la li-mita dintre mucoase și piele, în jurul orificiilor naturale, în-soțită fiind neori de adenită.

Herpetic. Care se referă la her-pes, are contingențe cu herpes-ul sau eventual o origine co-mună.

Herpetiform. Care prezintă ca-racterul (aspectul) herpesului.

Heteradelf. Monstru dublu, unul din indivizi fiind incomplet dezvoltat și în general privat de cap, eventual și de torace, dar apărînd implantat pe fața anterioară a corpului individu-lui principal.

Heterakidoza păsărilor. Nema-todoză produsă de dezvoltarea în cecuri a unor specii de *Hete-rakis*, la găini, curci și fazani; se manifestă clinic de obicei nu-mai la fazani, prin abatere, ina-

petență, slăbire, anemie, diaree, fiind uneori chiar mortală.

Heteroaglutinare. Aglutinarea care are loc între sângele speciilor diferite.

Heteroaglutinină. Aglutinina care acționează asupra globulelor unui individ dintr-o specie diferită.

Heteroalergie. Modificare reacțională pe care o conferă sensibilizarea alergică a unui organism față de o substanță diferită de alergenul specific.

Heteroanticorp. Anticorp seric activ față de un antigen provenit de la un individ dintr-o specie diferită.

Heterocromie iriană. Colorație diferită a celor două irisuri.

Heterodin. Monstru dublu, unul din indivizi fiind mic, imperfect și redus la existența extremității cefalice, prinsă pe fața anterioară a corpului individului principal.

Heterodonte (gr. *heteros*: altul, *odontos*: dinte). Animale cu dinți diferențiați în incisivi, canini, premolari și molari. Cele mai multe specii de mamifere sînt heterodonte.

Heterogrefă. Grefă animală practică cu grefon provenit de la o altă specie.

Heteroinfecție. Infecție prin contact, de la exterior, ca modalitate contrarie autoinfecției.

Heterolog. Care provine de la o altă specie: ser heterolog, grefă heterologă etc.

Heteromorf. Cu forme variate. În medicină, termenul definește unele afecțiuni sau malformațiuni care nu pot fi încadrate în nici un fel de grupă zisă naturală.

Heteromorfism (gr. *heteros*: altul, *morfi*: formă). Capacitatea de a prezenta forme variate.

Heteronomie. Abatere de la legile normale.

Heteropag. Monstru dublu, individul accesoriu fiind foarte

mic, imperfect, dar avînd cap distinct și membre pelvine rudimentare, apărînd implantat pe fața anterioară a corpului individului principal.

Heteroplazie. Neoformație în care celulele nu mai seamănă cu acele ale țesutului din care s-au dezvoltat.

Heterorexie. Aberație gustativă, perversiunea gustului.

Heterotaxie (gr. *heteros*: altul, *taxis*: ordine). Anomalie anatomică congenitală, caracterizată prin modificări topografice ale organelor fără a antrena tulburări funcționale.

Heterotipia extremităților de fractură. Complicație posttraumatică frecventă la nivelul focarelor de fractură, caracterizată prin fixarea capetelor de fractură la distanță unul de altul, implicînd o imposibilitate de reducere.

Heterotipie. Monstruozitate constînd din atașarea individului accesoriu la peretele anterior al corpului individului principal, caracterizînd monștrii heteropagi, heterodini și heterodelfi.

Heterotopic. Care se găsește într-o poziție neobișnuită sau într-alt loc decît acel pe care-l ocupă în mod normal.

Heterozigot (gr. *heteros*: diferit și *zygatos*: împreunat). În sens larg, organism cu caractere instabile în descendență, rezultat din unirea a doi gameți genetic diferiți.

Heterozis. 1 — Termen sub care se definește în genetică și zootehnie, creșterea valorii medii a caracterelor, într-o populație în care s-a practicat încrucișarea diferențiată prin împerecheri înrudite (opus depresivității consangvine). 2 — Creșterea vitalității obținută prin încrucișări între indivizi înrușiți. 3 — Obținerea în masă a unor genotipuri foarte valoroase

prin utilizarea liniilor sau grupelor consangvine.

Hetolin. Preparat pulverulent antidicroceliotic, piperazinic.

Hexaclorciclohexan, sin. *H.C.H.*

Produs insecticid și acaricid sintetic clorurat, utilizat în amestec cu pulberi interte, în soluții, suspensii, fumigații, aerosoli etc. în ectoparazitose, comercializat sub forma a numeroase preparate: Heclotox, Entomoxan, Lindan, Tarsol, Răudolan, Duplitox, Deparatox etc.; intoxicația animalelor gazdă se manifestă prin convulsii și semne de excitație encefalică, leziuni degenerative nervoase, hepatice, renale etc.

Hexametioza curcanilor. Parazitoză mortală, produsă de *Hexamita meleagridis* și manifestată prin diaree rebelă.

Hialin (gr. *hialos*: sticlă). Care este transparent, ca sticla.

Hialită. Inflamația corpului vitros.

Hialoidă. Zona periferică, densificată, a corpului vitros.

Hialoidian. Care se referă la corpul vitros: artera hialoidiană etc.

Hialuronidază, sin. *factor de difuziune*. Enzimă sau complex enzimatic prezent în anumite țesuturi (testicul, corp vitros etc.) sau elaborat de unele microorganisme; prin descompunerea acidului hialuronic, hialuronidaza acționează favorabil în unele procese atone, activându-le, ușurează difuziunea microbilor și altor elemente în țesuturi, mărește permeabilitatea unor țesuturi sau „bariere” etc.

Hiatus. Denumire dată de anatomiciștii unor accidente de relief sau zone în care converg deschiderile mai multor canale etc.

Hibernare. Stare de viață latentă a unor animale în timpul iernii. Se caracterizează prin scăderea temperaturii corpului și prin încetinirea proceselor de

metabolism. Reprezintă o formă de adaptare a organismului animal la condițiile de mediu neprielnice (lipsă de hrană, frig etc.). Exemple de animale hibernante: marmota, ariciul, popândăul, liliicii.

Hibrid (lat. *hybrida*: de sînge amestecat). 1 — Produsul rezultat din hibridare. 2 — Indivizii rezultați prin încrucișarea (împerecherea) unor indivizi din specii diferite.

— **Hibridare** (lat. *hybridum*: din sînge amestecat), sin. *bastardare*, *încrucișare*. Încrucișarea a două linii consangvinizate, rase sau specii.

Hibridare apropiată. Încrucișare între indivizii din linii consangvinizate sau rase diferite, dar care aparțin aceleiași specii.

Hibridare complexă. Încrucișare în care una sau ambele forme parentale sînt la rîndul lor hibrizi în F_1 , obținuți cu participarea unor forme parentale diferite.

Hibridare îndepărtată. Încrucișare între indivizi aparținînd unor specii sau genuri diferite.

Hibridare reciprocă, sin. *încrucișare reciprocă*. Încrucișare în care partenerul tată dintr-o încrucișare anterioară, considerată ca termen de referință, este folosit ca mamă și viceversa. Astfel, hibridul reciproc al hibridului $A \text{♀} \times B \text{♂}$, este $B \text{♀} \times A \text{♂}$.

Hibridare simplă. Încrucișare în care participă două forme parentale cu constituție genetică simplă (linii).

Hidartroză. Hidropizia sinovialei articulare, provocată de cauze traumatiche, infecțioase etc.

Hidatenterocel. Hernie intestinală complicată cu hidrocел.

Hidatic (cist-). 1 — Termen definind veziculele cu volum variat, întîlnite în dezvoltarea

larvară a unor tenii (echinococoză viscerală etc.). 2 — Care se referă la chiștii hidatici, aparține acestora etc.

Hidatioză, sin. *hidatidoză* v. Echinococoză.

Hidragog. Care este capabil să evacueze lichidele din organism (sudorifice, purgative, diuretice).

Hidrameză. Vomitat apos.

Hidramnios. Exces de lichid amniotic.

Hidrancefalie (gr. *hydor*: apă, *an*: fără, lipsit, *kephale*: cap). Lipsa sau dezvoltarea rudimentară congenitală a encefalului, alături de mărirea cantității de lichid cefalorahidian, fără modificări craniene.

Hidrargirism. Ansamblul tulburărilor provocate de intoxicația (cronică) cu mercur.

Hidratare. 1 — Termen utilizat în patologie pentru definirea fenomenului de intrare a apei în componența unei formațiuni, reacții, proces. 2 — Hidroterapie practică în stări de deshidratare.

Hidremie (gr. *hydor*: apă, *haima*: sînge). Termen arhaic definind predominanța sau creșterea anormală a cantității de apă din sînge.

Hidriatrie. Terapeutică bazată pe utilizarea apelor (dulci, sărate, minerale etc.), indiferent de modul de întrebuințare.

Hidric. Care se referă la apă, la utilizarea apei, care conține apă.

Hidrocahexie. Infiltrație exagerată a țesutului conjunctiv, însoțită de absența grăsimii și de amiotrofiie generalizată.

Hidrocefalie. 1 — Anomalie foetală de origine genetică, în general letală, sau cîștigată (la cal mai ales), manifestată prin deformare craniană (în cea congenitală), sindrom de imobilitate etc. 2 — Hidropizie encefalică.

Hidrocel. Acumulare de lichide (serozitate) în punga vaginală testiculară.

Hidrocenoză. Evacuare apoasă.

17-hidrocorticosterona. Unul din cei 11-oxicorticoizi, foarte asemănător cu cortizonul, dar mult mai activ, fiind considerat ca un veritabil hormon protidogenetic, secretat de corticosuprarenală.

Hidrocortizon. Derivat al cortizonului, cu utilizări (antiflogistic etc.) mai mult locale.

17-hidroxicorticosteroidi. Termen sub care se definesc unii din hormonii produși de corticosuprarenală, cum ar fi hidrocortizonul (17-hidrocorticosterona), cortizonul (17-hidroxi-11-dehidrocorticosterona) și 17-hidroxicortisona, cu rol complex în metabolismul țesutului conjunctiv, stimularea rezistenței organice etc.

17-hidroxi-11-dehidrocorticosterona, sin. *cortison*. Hormon corticosuprarenal, regulator al metabolismului colagenului, inhibitor al reacției inflamatorii și alergice etc.

Hidroencefalocel. Hidrocefalie.

Hidroenterocel. Enterocel complicat cu hidrocel.

Hidroenteromfal. Hernie ombilicală complicată cu aglomerarea de lichide (serozități) în sacul herniar.

Hidrofobie. Teamă de apă, animalul refuzînd să consume lichide.

Hidrohemie. Infiltrarea țesutului conjunctiv cu lichide și reducerea depozitului de grăsimi subcutanată, țesutul muscular fiind modificat, cu valoare comercială scăzută.

Hidromanie. Tendința irezistibilă de a se îmbăia (la bivoli).

Hidromediastinită. Inflamație mediastinală complicată cu hidropizia spațiului mediastinal.

Hidrometru. Acumulare de serozitate nepurulentă în uter, ma-

nifestată prin creșterea volumului uterin.

Hidromiellie (gr. *hydor*: apă, *myelos*: măduvă). Stare caracterizată prin dilatația canalului ependimar, ca o consecință a blocării fluxului de lichid cefalorahidian prin cheaguri de sînge sau fibrină, determinînd, sub raport clinic un sindrom de compresiune medulară.

Hidronefroză (gr. *hydor*: apă, *ouros*: urină și *nephros*: rinichi), sin. *uronefroză*. Destinderea și atrofia consecutivă a rinichiului, alături de destinderea bazinetului și uneori a ureterului, prin urină aseptică sau un conținut similar; se poate produce prin anomalii congenitale sau obstacole cîștigate ce blochează tranzitul urinar, manifestîndu-se prin semne generale, deformarea abdomenului și a rinichiului atins, alături de fluctuația lor etc.

Hidropericard (gr. *hydor*: apă, *peri*: în jur, *kardia*: cord). Acumularea de transsudat în pericard.

Hidroperitoneu, v. Ascita.

Hidropedeză. Sudorație excesivă.

Hidropic. Afectat de hidropizie.

Hidropizia infecțioasă a peștilor. Boală infecțioasă a ciprinidelor (crap, lin etc), produsă de *Pseudomonas punctata* și *Pseudomonas fluorescens*, manifestată prin ascită cu lichid roșietic și mortalitate ridicată.

Hidropizie (gr. *idrops*, de la *hydor*: apă, particula *ops* indicînd colectarea, colecția). Acumularea unui lichid seros într-o cavitate organică.

Hidropizie cerebrală, sin. *hidrocefalie*. Creșterea cantității de lichid cefalorahidian și aglomerarea lui în ventriculii cerebrali, manifestată în general prin sindrom de imobilitate.

Hidropizie pleurală, v. Hidrotorax,

Hidrorahiocenteză. Operația de puncție și eliminare a unei cantități de lichid în caz de hidrorahis.

Hidrorahis. Hidropizia canalului rahidian.

Hidroree. Termen arhaic utilizat pentru definirea scurgerii abundente de secreție la nivelul unei mucoase inflamate.

Hidrosadenită. Inflamația glandelor sudoripare.

Hidrosarcocel. Sarcocel complicat cu hidrocel vaginal.

Hidroterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea apei.

Hidrotomie. Procedeu de disecție constînd din injectarea arterelor cu apă sub presiune. Apa, transsudînd, infiltrază țesuturile, disociînd fibrele, mărînd transparența țesuturilor lamelare și separînd organele unul de altul. Se facilitează în acest mod disecția peretilor intestinali, a aponevrozelor, nervilor etc. Pentru evitarea scurgerii lichidului, piesele trebuie ținute sub apă. Eficacitatea metodei este de scurtă durată.

Hidrotorax. Acumulare de transsudat în cavitatea pleurală.

Hidroxirolină. Aminoacid neesențial.

Hidrurie, sin. *poliurie*. Creșterea elaborării și eliminării de urină.

Higmore (corpul), sin. *mediastin testicular*. Zonă fibroasă de întreșere a septurilor intratesticulare.

Higienă, sin. *igienă*. Parte a medicinei care analizează și fixează principiile și mijloacele necesare conservării sănătății.

Higienic, sin. *igienic*. Care se raportează la igienă.

Higromă, sin. *pipă*. Complicație posttraumatică, constînd din acumularea unei serozități într-o pungă subcutană, distingîndu-se: higrome acute, cronice, seroase, supurative, hiperplastice etc.; se manifestă cli-

nic prin deformare dureroasă (higromă acută, inflamatorie) sau nedureroasă (higromă cronică) etc.

Hil. Termen general de morfologie, definind zona circumscrisă, în general cu aspect de depresiune, prin care vasele, nervii, eventual diverse conducte pătrund sau ies dintr-un organ: hil renal, hil pulmonar etc.

Himalaia. Rasă de iepuri, din grupa raselor mici, cu capul mare și urechile scurte, cu greutate corporală de 2—2.5 kg, cu blăniță de culoare albă, în afară de urechi, bot, labe și coadă, care sînt negre. Se folosește mai ales ca animal pentru experiențe de laborator.

Himenolepididoza păsărilor. Parazitoză intestinală, înfîlțită la păsările domestice, produsă de diverși paraziți din genul *Hymenolepis*.

Himenologie. Capitoul de morfologie care se ocupă cu studiul membranelor organice.

Himenoptere (gr. *himen*: membrană, *pteros*: aripă). Ordin de insecte care au două perechi de aripi membranoase și cu nervuri puține. Au metamorfoză completă și sînt insecte gregare. Se cunosc peste 80 000 de specii. Unele sînt folositoare, fiind entomofage sau polenizatoare (albinele, bondarii etc.), iar altele sînt dăunătoare.

Himenotomie. Disecția membranelor.

Hinterwälder. Rasă de taurine cu talia de 114 cm și greutatea corporală de 375 kg. Vacile înscrise în registrul genealogic produc în medie circa 2 500 l lapte cu 4,2% grăsime. Sînt cele mai mici vaci din R.F. a Germaniei.

Hioepiglotic (lat. *M. hyoepigloticus*). Mușchi laringian impar, redus, situat pe fața dorsală a hioidului, pe care se inseră,

extremitatea opusă prinzîndu-se pe fața ventrală a epiglotei.

Hiofaringian (lat. *M. hyopharyngicus*). Mușchi faringian inserat pe tirohial și pe fascia faringiană dorsală, cu rol de constrictor faringian, intervenind în deglutiție.

Hioftalmie. 1 — Strîmtarea, îngustarea sau nedezvoltarea completă a fantei palpebrale. 2 — Existența unei fante palpebrale reduse: porcul, de pildă, este un hioftalm natural. A nu se confunda cu microftalmia.

Hloglos (lat. *M. hyoglossus*), sin. *basioyglos*. Mușchi lingual, situat la nivelul bazei limbii, inserat pe corpul hioidului și dispersîndu-și fibrele în baza limbii.

Hioid. Termen general sub care se definește arcul de suspensie laringo-faringian, pe care se inseră rădăcina limbii.

Hioidiane (articulațiile-) (lat. *Articuli hioidei*). Piesele arcului de suspensie hioidian sînt legate prin mai multe articulații, distingîndu-se: articulația temporo-hioidiană (sincondroză, consolidată de periost); articulația kerato-stiloidiană (amfiatroză la taurine, cabaline și suine), realizată printr-o piesă cartilaginoasă (epihialul), consolidată de periost (la carnivore, epihialul adesea osificîndu-se și articulîndu-se cu stilohialul și cu keratohioidul, prin cîte o amfiartroză), articulația kerato-bazilară leagă keratohioidul de bazihioid, în mod frecvent printr-o artrodie. La păsări, arcul hio-hipobranhio-lingual are aspect particular, fiind atașat în zona occipitală printr-o dublă sindesmoză, keratobranhialele articulîndu-se cu hipobranhialele prin cîte o amfiartroză (eventual chiar diartroză), articulațiile copulo-hipobranhiale fiind enartroze, iar articu-

lația copulo-entoglosială avînd aspect de diartroză selară.

Hiosclamină. Toxialcaloid din mătăgună (*Atropa belladonna*).

Hiostrongiloză. Afecțiune parazită, întîlnită la porc, provocată de *Hyostrogilus rubidus* și manifestată prin gastrită catarală, tulburări de nutriție, slăbire progresivă etc.

Hiotiroidian (lat. *M. hyothyreoideus*). Mușchi laringian extrinsec, inserat oral pe tirohial și caudal pe fața laterală a tiroidului, intervenind în deplasarea în sus și înainte a laringelui.

Hiovertebrotomie. Deschiderea chirurgicală a pungilor guturale la cabaline, cu scopul evacuării colecției purulente din interior sau a eliminării guturolitelor.

Hipalgie. Ușoară sensibilitate dureroasă. Durere redusă.

Hiparion. Gen fosil de mamifere imparicopitate din familia cvi-deelor, care aveau un deget mijlociu funcțional, iar degetele laterale, deși existau, nu mai atingeau pămîntul. Speciile acestui gen au trăit în pliocen, avînd o mare răspîndire în America, Asia și Europa. În țara noastră s-au găsit urme în apropiere de Iași și în munții Vrancei.

Hipastenle (gr. *hypo*: scăzut, *asthénia*: slăbiciune). Reducerea pronunțată a forțelor.

Hiperacantoză (gr. *akanta*: spin). Hipertrofia stratului malpighian sau cornos al pielii, observată în cazul unor erupții papuloase, al paracheratozei, eczemei etc.

— **Hiperacuzie** (gr. *hyper*: mult, exagerat, *akuein*: a auzi). Hiperestezie auditivă.

Hiperalgie. Exagerarea sensibilității dureroase.

Hiperantehipofizar (sindrom -). Complex de manifestări, constînd din gigantism la tineret și acromegalie la adulți, în cazul adenomului eozinofilic (hi-

perantehipofizie eozinofilică), în hiperantehipofizia bazofilică (adesea stare pur funcțională) poate apare insuficiența genitală, masculinizarea femelelor, adipozitate, hipetrihoză, osteoporoză, exoftalmic sau alte semne de hipertiroidism ș.a.

Hiperantehipofizie. Hiperfuncțiune prehipofizară.

Hiperazotemie. Creșterea cantității de corpi azotați din sînge, ca o consecință a aportului exagerat, insuficienței renale etc.

Hipercalcicoză. Efect patologic determinat de creșterea cantității de calciu în organism.

Hipercapnee, sin. *hipercapnie*. Creșterea titrului de CO₂ din sînge.

Hiperchartsie (gr. *hyper*, prepoziție care indică supraabundența, *catharsis*: purgație) Hiperpurgație. Purgație exagerată.

Hipercheratoză. Discheratoză caracterizată prin îngroșarea stratului cornos al epidermului.

Hipercheratoză (naftalenică), sin. *boală x*. Intoxicație cu naftalină sau naftoleni clorinați (cu ceruza ce impregnează sfoara pentru balotarea furajelor, produse rezultate din distilarea gudronului sau petrolului utilizate ca protectoare pentru lem-năria grajdului etc.), mai frecventă la rumegătoarele mari, rară la carnsiere, manifestată prin diferite semne de ordin general, alături de hipercheratoză tegumentară, stomatită, leziuni vaginale, ulcere faringiene, esofagiene etc.

Hiperchinezie (gr. *hyper*: mult, exagerat, *kinesis*: mișcare). Manifestare a exagerării involuntare a funcției motorii (v. și convulsive).

Hiperclorhidrie. 1 — Mărirea cantității de acid clorhidric din suc gastric. 2 — Dispepsie gastrică secretorie hiperclorhidrică.

Hipercolie (gr. *hyper*: exăgerat, *cholē*: bilă), sin. *policolie*. Mărirea secreției și excreției biliare.

Hipercorticism (sindrom de-), sin. *sindrom de hiperepinefrie corticală*. Endocrinoză cortico-suprarenală prin exces hormonal, manifestată sub forma unor sindroame „parțiale“ (pseudhermafroditism, macrogenitosomie precoce, virilism la femeie, sindromul lui Cushing) sau ca hipercorticism global, cu prezența tuturor sindroamelor.

Hipercrinie, sin. *hiperdiacreezie*. Exagerarea secreției unui organ glandular.

Hipercrizie. Criză exagerată în evoluția unei boli.

Hiperdiacreezie, v. Hipercrinie.

Hiperdinamie. Exagerarea forțelor organice.

Hiperemezie. Vomisment repetat și masiv.

Hiperefidroză. Transpirație excesivă.

Hiperemie (gr. *hyper*: exagerat, *haima*: sânge) v. congestie.

Hiperepinefrie (sindrom de-). Sindrom de hiperfuncțiune a glandelor suprarenale; se distinge o *hiperepinefrie corticală* (v. hipercorticism) și *hiperepinefria medulară* (sin. *hipernefrom medular*, *paragangliom*, *epinefrom* sau *feocromocitom hipertensiv*), ultima manifestată prin hipertensiune arterială, hiperglicemie, glicozurie, albuminurie, hiperpotasemie, uremie etc.

Hiperergic (gr. *hyper*: mult, exagerat, *ergon*: activitate). 1 — Gare prezintă alergii sau o stare alergică excesivă. 2 — Gare prezintă o activitate funcțională exagerată (sin. *hiperergazie*).

Hiperestezie (gr. *hyper*: exagerat și *aisthesis*: senzație, sensibilitate). Creșterea sensibilității; în funcție de categoria sensibilității modificate se poate vorbi de termohipersesție, hi-

perestezie dureroasă (durere, algie, hiperalgie, hiperalgezie) etc.

Hiperfagie (gr. *hyper*: exagerat, *phagein*: a mânca), v. Polifagie.

Hiperfoliculinism. Sindrom determinat prin exces al producției de foliculină, manifestat prin excitație genezică (ninfomanie).

Hiperglicemie. Creșterea titrului sangvin al glucozei.

Hiperglobulie. Exagerarea numărului de globule roșii din sânge, putînd fi: adevărată (cînd este însoțită de o creștere și a volumului sangvin) și relativă (cînd proporția de lichid diminuează, cum ar fi după diaree profuză, transpirație abundentă etc) (v. și poliglobulie).

Hiperhidroză. Exagerarea secreției sudorale.

Hiperimunizare. Metodă de imunizare prin inoculări repetate și progresive, practicate unui animal donator de ser terapeutic.

Hiperinoză (gr. *iper*, peste, *isinos*: fibră). 1 — Creșterea cantității de fibrină. 2 — Supraactivitatea fibrei musculare.

Hiperinsulinism (sindrom de-). Sindrom determinat de hipersecreția insulinică (tumori pancreatice, boli ale sistemului nervos sau endocrin, tulburări de nutriție etc.), caracterizat prin apatie, foame, tremurături, somnolență, transpirații etc., datorite hipoglicemiei insulince.

Hiperleucocitoză (gr. *hyper*: exagerat, *leukos*: alb, *cytos*: celulă), v. Leucocitoză.

Hipermetrop (ochi-). Se definește drept ochi hipermetrop, dioptrul ocular redus, caracterizat printr-o suprafață refringentă reprezentînd o suprafață de revoluție, focarul posterior fiind situat înapoia retinei, iar focarul conjugat al retinei găsindu-se înapoia ochiului.

Hipermetropie. Ametropie caracterizată prin incapacitatea ochiului de a percepe clar, fără

acomodare, obiectele situate la infinitul optic, imaginea acestora formându-se înapoia retinei. Pentru a vedea totuși ceva mai clar obiectele situate la infinit, ochiul hipermetrop are nevoie de acomodare, în general obiectele îndepărtate distingându-se mai clar.

Hipermnzie. Supraactivizarea memoriei.

Hiperosmie. Exagerarea acuității simțului olfactiv.

Hiperparatiroidie. Exagerarea funcțiilor paratiroidei, produsă de un adenom sau de o hiperplazie paratiroidiană, manifestată prin osteofibroză (forma cronică), modificări în metabolismul calciului etc.

Hiperpirexie. 1 — Stare febrilă intensă. 2 — Hipertermie exagerată.

Hiperplazia musculară la viței și miei, sin. *crupa dublă*. Defect congenital, probabil ereditar, caracterizat prin dezvoltarea în exces a musculaturii șoldului, dezavantajos prin distociile pe care le provoacă, prin osteopatii concomitente ș.a., observat mai ales la rasa Friză, Ayreshires, Gharoleză, Shorthorn și Piemont.

Hiperplazie (gr. *hyper*: peste, *plasis*: formațiune). Care se referă la hiperplazie, pe care o stimulează, o provoacă etc.

Hiperplazie. Creșterea exagerată în volum a unui țesut.

Hiperpolipeptidemie. 1 — Creșterea conținutului în polipeptide din sânge. 2 — Sindrom consecutiv hiperpolipeptidemie, constând din semne generale, nervoase (depresive, contrac-tura cefei), humorale etc.

Hiperpol pept dorahie. Creșterea cantității de polipeptide din lichidul cefalorahidian, ca o consecință a hiperpolipeptidemie, determinată obișnuit de insuficiența hepatică.

Hiperproteinemie. Creșterea cantității de proteine plasmatic.

Hiperproteinoză. Stare patologică realizată prin exces protidic: dismicrobisme intestinale, enterotoxiemii, dispepsii, gută, dismineraloze, tetanii, sterilitate, tulburări în dezvoltare etc.

Hipersecreție (cuvânt compus din gr. *hyper*: peste și secreție). Indică o hipercrinie (secreție exagerată).

Hipersensibilitate. Cuvânt hibrid (gr. *hyper*: peste și sensibilitate) utilizat adesea în locul termenului de hiperestezie

Hiperesialie (gr. *hyper*: exagerat, *sialon*: salivă), v. Ptialism.

Hiperspadias (gr. *hyper*: peste, deasupra, *spado*: a despica), sin. *epispadias*. Deschiderea orificiului uretral pe partea dorsală a penisului, adesea orificiul avînd aspectul unei despicăturii uretrale.

Hiperstenie. Exaltarea funcțiilor organice, în afecțiunile zise stenice: gastrită hiperstenică (însoțită de creșterea secreției de acid clorhidric) etc.

Hiperstenurie (gr. *hyper*: peste, mult, *sthenos*: forță, concentrație, *ouron*: urină). Creșterea relativă a molarității urinei față de a singelui, tradusă clinic prin creșterea densității urinei, ceea ce demonstrează o bună putere de concentrare a rinichiului.

Hipertensină, v. Angiotonină.

Hipertensiune. 1 — Creșterea tensiunii arteriale peste limita normală. 2. — Creșterea tensiunii în general: hipertensiune oculară etc.

Hipertermie. Creșterea temperaturii corporale peste limita normală (ca simptom, în sindromul de febră, sau independent), provocată de infecții generale sau locale, muncă, blocaj sudoral (fără alte semne de febră), deshidratare postopera-

torie, alergoze, endocrinoze, tumori cerebrale etc.

Hipertiroidism. Sindrom de hipperfuncție tiroidiană, produs fie de un dezechilibru hormonal, fie de o tendință neoplazică, putînd evolua inaparent sau manifestat prin creșterea metabolismului bazai, agamaglobulinemie, tremurături, tahicardie, miastenie, eventual deformare în regiunea tiroidiană, exoftalmie etc.

Hipertonie. 1 — Creșterea tonicității unui organ. 2 — Termenul se utilizează pentru indicarea dominanței neurovegetative. 3 — Starea de tensiune osmotică a unei soluții cu concentrație ionică mai mare decît a plasmiei.

Hipertricoză. Creșterea excesivă și îndesirea firelor de păr.

Hipertrofia prostatei. Creșterea în volum a prostatei, datorită adesea unui proces adenomatos, frecventă la cîine, și manifestată funcțional prin disurie, dureri etc.

Hipertrofiile. Creșterea în volum a unui organ sau porțiuni de organ, peste limitele normale.

Hipertrofiile compensatoare. Creșterea în volum a unui organ, ca o reacție de suplinire a funcțiunii alterate a altui organ omolog (sau din cadrul aceleiași complex funcțional).

Hiperuricemie. Exces de acid uric în sînge, incriminat (alături de alergia față de substanțele purinice ș.a.) în patogenia gutei.

Hipervitaminoză. Tulburare organică produsă prin prezența în exces a unui factor vitaminic în hrană.

Hipervolemie. Creșterea masei de sînge circulant.

Hipiatic. Care se referă în special la patologia calului.

Hipiatrie. Medicină cabalină.

Hiplatru. Medic veterinar care se ocupă în special cu patologia calului.

Hipic. Care se referă la cal: concurs hipic etc.

Hipinoză (gr. *hypo*: sub, *is, inos*: fibră). Diminuarea cantității de fibrină.

Hipism. Sport hipic (curse de cai, echitație etc).

Hipnalgie. Durere care se manifestă numai în timpul somnului.

Hipnestezie. Tendință la somn.

Hipnotic (gr. *hipnos*: somn). 1 — Care provoacă hipnoza sau somnul (medicamente, substanțe etc). 2 — Medicament psiholeptic.

Hipnopatie. Boala somnului.

Hipnoză. Somn provocat.

Hipoalgezie. Scăderea sensibilității.

Hipoantehipofizar (sindrom). Sindrom produs de hipoantehipofizie.

Hipoantehipofizie. Deficiență în funcția hipofizei anterioare, avînd caracter congenital sau cîștigat și manifestîndu-se prin nanism (la animalele în creștere) și cahexie hipofizară (la animalele adulte).

Hipocalcemie. 1 — Reducerea cantității de calciu din sînge. 2 — Manifestări legate de reducerea calcemiei.

Hipocalcicoză. Aspect patologic legat de scăderea calciului din organism.

Hipocamp (*hippos*: cal, *kampa*: curbură). 1 — Termen utilizat în anatomie pentru definirea circumvoluției interne a encefalului, cunoscută încă și sub denumirea de „cornul lui Amon“. 2 — Căluțul de mare. 3 — Monstru marin.

Hipochinezie (gr. *hipo*: scăzut, *kinesis*: mișcare). Diminuarea funcției motrice (v. și paralizie).

Hipocolie (gr. *hipo*: scăzut, *cholē*: bilă). Reducerea secreției și excreției biliare.

Hipocondru (gr. *ipos*: sub, *chondros*. cartilaj). Regiune care are ca bază anatomică zona articulară a cartilajelor costale a sternale.

Hipocorticism. Endocrinoză caracterizată prin insuficiența funcțională a corticosuprarenalei, manifestată sub forma *insuficienței corticosuprarenale cronice* (adinamie, depresiune nervoasă, vomitări, diaree, răcirea extremităților, deshidratare gravă, uneori melanodermie etc.; corespunde cu boala lui Addison de la om) sau a *insuficienței corticosuprarenale acute* (foarte greu de diferențiat de colapsul circulator de altă natură).

Hipocrate. Medic celebru din insula Cos, considerat părintele medicinei (secolul V înaintea erei noastre).

Hipocratic. Gare se referă la doctrina lui *Hipocrate* sau la *Hipocrate* însuși.

Hipocratism. Doctrină (concepție) medicală, care valorifică exagerând, principiile hipocratice, după care terapeutica trebuie să faciliteze eforturile naturale ale organismului (*primum non nocere*: întâi să nu vatăm).

Hipocrinie. Scăderea procesului secretor al unui organ glandular.

Hipocromie. Disfuncțiune în producerea de pigment (piele, fanere), putînd fi congenitală (albinism) sau cîștigată (prin bătrînețe-caniție, hipovitaminoze, traumatisme etc.).

Hipoderm. 1 — Stratul de țesut conjunctiv gras situat sub piele. 2 — Stratul profund al dermului.

Hipodermic. Care se referă la hipoderm.

Hipodermoză. Boală parazitară produsă de larvele de *Hypoderma bovis*, frecventă la taurine. Musca adultă depune ouăle vara pe părul taurinelor; prin lingere

ouăle sînt introduse în tubul digestiv, ulterior larvele migrează sub piele, unde provoacă apariția unor butoni ce se deschid, larvele perforînd epidermul, pentru a cădea pe sol, unde se transformă în adult. Depreciază pielea și produce un efect debilitant.

Hipodrom (gr. *hippos*: cal și *dromos*: cursă). Teren special amenajat, prevăzut cu piste de formă ovală în scopul antrenării cailor tineri din herghelii, pentru aprecierea energiei cinetice, a aptitudinilor și a însușirilor utile din punct de vedere economic a acestora și pentru organizarea de concursuri hipice.

Hipoepinefrie (sindrom de-). Sindrom de hipofuncție a glandelor suprarenale; se distinge *hipoepinefria corticală* (v. hipocorticism) și *hipoepinefria medulară*, ultima caracterizată prin hipotensiune arterială, hipoglicemie ș.a.

Hipoestezie. Diminuarea sensibilității.

Hipofag (gr. *ippos*: cal, *fagein*: a mânca). Consumator de carne de cal.

Hipofiză. Glandă endocrină cu rol complex, situată în zona hipotalamică, adăpostită în fosa și cortul hipofizar, în structura ei distingîndu-se: un *lob prehipofizar* (anterior, glandular sau adenohipofizar), de origine epitelială, lojat, cuprinzînd cordon de celule așezate printre capilare sinusoide, fiecare cordon incluzînd celule principale, cromofobe sau cu granulații gama, și celule cromofile, unele cu granulații alfa, altele cu granulații beta (numite încă și celule bazofile sau siderofile); un *lob posterior* (posthipofizar, nervos sau neurohipofizar), cuprinzînd fibre colagene, fibre nervoase amielinice și formațiuni nevroglie; un *lob intermediar* (format din celule epi-

teliale așezate în cordoane, anastomozate, nediferențiate sau cu granule alfa, beta și gama) și un *lob tuberal*, foarte dezvoltat la carnivore (cuprinzând celule cromofobe și celule nevroglice).

Hipofizar (hormon-). Component al secreției hipofizare, distingându-se hormoni prehipofizari (de creștere, stimulină diverse, în special gonadotrope, corticostimuline, prolactine, regulatori citogeni, glicogenetici etc), hormoni intermedihipofizar (intermedine) și hormoni posthipofizari (adiuretină, ocitocină, vasopresină etc.).

Hipofoliculinemie. Disfuncțiune în producerea foliculinei, provocată de diverse cauze (hipoovarie, hipoendocrinie generală etc.) și manifestată prin infantilism genital, frigiditate, atenuarea sau neapariția caracterelor sexuale secundare ș.a.

Hipogastrică (lat. *A. hypogastrica*), sin. *iliaca internă*. Una din terminalele aortei abdominale, distribuită în principal organelor din cavitatea pelvină, emițând pe trasee: ramuri parietale (a. iliolombară, a. gluteană cranială, a. obturatorie, a. gluteană caudală, a. sacrată laterală) și ramuri viscerale (a. ombilicală, a. vezicală caudală, a. hemoroidală mijlocie, a. hemoroidală caudală, a. rușinoasă internă etc), modul de ramificare apărând extrem de variat la speciile domestice.

Hipogastru (gr. *hypo*: sub, *gaster*: stomac, burtă). Zona peretelui ventral al abdomenului, cuprinsă între ombilic și pubis.

Hipogenezie. Anomalie prin defect de dezvoltare.

Hipoglicemia purceilor. Boală a purceilor, apărând în primele 3 zile de viață, declanșată de foame (agalaxie, disorexie etc.) frig ș.a., manifestată prin semne

de depresiune nervoasă, alterând cu scurte perioade de excitație, tremurături, zburlire, hipotermie etc.

Hipoglobulie (gr. *hypo*: scăzut, lat. *globus*: glob). Reducerea numărului de globule pe unitatea de volum sangvin.

Hipoglos (lat. *N. hypoglossus*), sin. *perechea a XII-a de nervi capitali*. Nervul motor al limbii, avind originea aparentă în șanțul colateral ventral al bulbului, ieșind din cavitatea craniană prin gaura nervului hipoglos (condiliană), pentru a trece printre vag și n. accesoriu, distribuindu-se mușchilor limbii.

Hipognat. Monstru prezentând un cap accesoriu rudimentar, atașat la mandibula corpului principal.

Hipohemă. Prezența de sînge în camera anterioară a ochiului, unde formează un depozit decliv de formă semilunară.

Hipohepatie. Insuficiența funcțională hepatică, interesînd una sau mai multe funcțiuni, de unde o gamă foarte largă de posibilități etiopatogenice și de manifestări clinice; în privința ultimelor, se distinge o mică *insuficiență hepatică*, greu de diagnosticat altfel decît prin probe funcționale, și *marea insuficiență hepatică*, în care bătăerile de teste funcționale hepatice dau relații prețioase, în plus apărînd o serie de alte manifestări: stare de abatere, somnolență, uneori prurit, disorexie, slăbire, icter, ascită, sindrom hemoragipar, hipotermie etc.

Hipoinulinism. Disfuncțiune pancreatică, consecință a hipoplaziei insulelor Langerhans, manifestată prin scăderea producției de insulină și tradusă prin semne de diabet.

Hipoluteinemie (sindrom de -). Manifestări dependente de hipo-

producția de progesteron (sterilitate prin lipsă de nidație, cu apariția căldurilor după fecundație și avorturi precoce), consecutiv reducerii cantității de gonadostimulină B.

Hipomielogeneza congenitală a mielilor și vișeilor. Caracterizată histologic prin reducerea sau lipsa mielinei din fibrele nervoase, se manifestă prin tremurături, convulsii coreiforme, ataxie ș.a. părînd a fi ereditară, de ordin carențial sau toxic.

Hipoparatiroidie. Endocrinoză dependentă de insuficiența paratiroidelor, manifestată sub formă de febră vituleră la vaci, tetanie (eclampsie) de lactație la cățea, prin tetanie acută sau latentă la celelalte animale.

Hipopepsie (gr. *hypo*: scăzut, *pepsis*: coacere). Reducerea digestiei gastrice, cu hiposecreție de acid clorhidric, fermentații mai intense, dilatație atonă a stomacului etc.

Hipoplazie uterină, v. Infantalismul genital și stare infantilă a uterului.

Hipopion. Prezența în camera anterioară a ochiului de exsudat fibrinos și de globule albe, provocînd tulburarea corpului apos, ulterior decantînd și dînd un depozit decliv.

Hipopituitarism. Manifestări determinate de insuficiența hipofizei.

Hipoplazie. Diminuarea volumului unui organ sau nedezvoltarea lui completă, cel mai adesea indicînd o atrofie tisulară sau organică incipientă.

Hipoplazie ovariană. Produsă obișnuit de endocrinoze congenitale și observată mai frecvent la juninci; constituind o cauză de sterilitate, se manifestă clinic prin ovare mici, elastice sau fibroase, fără semne de maturare foliculară; femelele atinse pot prezenta călduri puțin expri-

mate, fapt ce îngreuiază diagnosticul.

Hipoproteinemie. Reducerea cantității de proteine plasmatice.

Hipoproteinoză. Manifestare a deficitului calitativ sau cantitativ în protide, îmbrăcînd forme foarte variate: scăderea producției, slăbire, perturbații în sfera genitală, hipotrepisie, pica, hipoproteinemii, leucopenie, predispoziție la infecții intercurrente etc.

Hipoprotrombinemie. Reducerea cantității de protrombină circulantă.

Hiposecreție. Scăderea secreției unor glande, indiferent de natura lor.

Hiposelenoză. Boală produsă prin insuficiența seleniului.

Hiposerinemie. Scăderea albuminelor (serinelor) sanguine, în insuficiențe hepatice etc.

Hiposmie. Diminuarea acuității olfactive.

Hipospadias. Anomalie (în general congenitală, putînd fi însă și cîștigată), caracterizată prin prezența unei fisuri uretrale ventrale.

Hipostază (gr. *hypo*: expresie de diminuare, *stasis*: poziție). Acumularea pasivă a singelui în zonele declive ale unui organ.

Hipostenie (gr. *hypo*: expresie de diminuare, *steno*: (forță). Diminuarea forțelor organice.

Hipostenurie (gr. *hypo*: sub, scăzut, *sthenos*: forță, concentrare și *uron*: urină). Reducerea relativă a molarității urinii față de a singelui, manifestată clinic prin scăderea densității urinii și realizată prin coborîrea puterii de concentrare a rinichiului.

Hiposulfat de sodiu (lat. *Natrium thiosulfuricum*), sin. *tiosulfat de sodiu*. Sare cristalină incoloră cu acțiune antisca-

bioasă, antitoxică (antidot), desensibilizantă (alergoze) etc.

Hipotalamus. Termen general folosit pentru definirea zonei ventrale a diencefalului, cuprinzând tuberculul cenușiu (*tuber cinereum*), cu nucelii corespunzători, și hipofiza, cu tija ei. Este considerat ca principal centru vegetativ, metabolic, simpatic, termogenetic și termoreglator, centru al somnului etc.

Hipotermic. Afectat de hipotermie.

Hipotermie. Coborîrea sub normal a temperaturii corporale, frecvent produsă de uremie, inanție, cancer gastric, convalescență etc.

Hipotermizant, sin. *antipiretic*. Care facilitează sau provoacă scăderea temperaturii centrale.

Hipotimie (sîndrom de -). Manifestări dependente de involuția patologică a timusului: unele cazuri de criptorhidie sau obezitate, hipotresie, cașexie, liomanie la viței etc.

Hipotiroidism, sin. *hipotiroidie, hipotireoză*. Endocrinoză tiroidiană realizată prin insuficiență funcțională, tradusă prin depresiune nervoasă, tulburări ale funcției genitale, nanism dizarmonic („boala gîtului scurt“, datorită mixedemului) la pucei, eventual hipertrofia glandei (gușă hipotireotică) etc.

Hipotonie. 1 — Dezechilibru neuro-vegetativ însoțit de coborîrea tonusului orto-parasimpatic. 2—Stare de tensiune osmotică a unei soluții cu concentrație ionică mai mică decât a plasmiei.

Hipotropsie, sin. *atropsie, hipotrofie* sau *distrofie alimentară*. Dezvoltarea insuficientă a animalelor în perioada embrionară (hipotropsie congenitală) sau după naștere (hipotropsie câștigată), însoțită de stare de

întreținere rea, reducerea vioiciunii, disorexie, hipotermie, anemie, susceptibilitate deosebită față de infecții intercurante etc.; se poate datora deficiențelor igieno-dietetice la reproducători sau tineret, tulburărilor digestive, diferitelor boli infecțioase, parazitare etc., care pot produce carențe primare sau condiționate în diferiți factori maximali sau minimali.

Hipotrofie. Nutriție insuficientă (v. și hipotropsie).

Hipus. Alternanță de mioză și midriază neprovocată.

Hirsut. Păros, cu păr exagerat, abundent.

Hirsutism, v. *Hipertricoză*.

Hipovitaminoză, v. *Vitaminoză*.

Hipovolemie. Reducerea sub normal a cantității de sînge circulant.

Hirudinoterapie, sin. *hiruditerapie*. Terapeutică arhaică bazată pe folosirea lipitorilor, cu scop desconggestionant și de-tensionant.

Histamină. Substanță organică, derivat al imidazolului, prezentă în țesuturile animale, stimuloare a secrețiilor și cu rol deosebit în activitatea capilarelor sangvine pe care le dilată, contractînd arterele. I se atribuie un rol de mediator chimic.

Histeralgie (gr. *istero*: uter, matrice, *algos*: durere). Nevralgie uterină, dureri neinflamatorii ale uterului.

Histerectomie. Operație complexă de ablație totală sau parțială a uterului, practică la animalele mici în caz de tumori grave uterine. La animalele mari se practică doar în prolapsurile uterine ireponibile.

Histerie canină. Psihoză (parapsihoză), uneori cu caracter enzootic, produsă de intoxicații cu substanțe chimice asemănătoare detergenților ș.a.

HIS 362 Histerocel. Hernia uterului.
Histeromalacie. Ramolismen-
terin.

Histeropatie. Termen general
pentru definirea oricărei boli
uterine, indiferent de natura
sau caracterul ei.

Histeropexie. Operație de fixare
a uterului la peretele abdominal
în caz de hernie recidivantă
uterină sau de prolaps uterin,
practicată mai ales la cățea.

Histeroplegie. Paralizie uterină.

Histeroptoză. Prolaps uterin.

Histeroragie. Scurgere de sânge
din uter. Hemoragie uterină.

Histerotomie. Practicarea unei
incizii a peretelui uterin (în ce-
zariană de pildă).

Histidină. Aminoacid bazic e-
sențial, cu rol important în nu-
triție, în special în metabolismul
azotului, în formarea sân-
gelui, în metabolismul prote-
inelor etc. Se găsește în canti-
tăți diferite în proteina nutre-
țurilor vegetale și animale.

Histiocit. 1—Termen general
sub care se definește celula
macrofagă din diverse țesu-
turi. 2—Element figurat ce-
lular al țesutului conjunctiv.

Histochimie. Studiul chimic al
componenților tisulari, reac-
țiile respective fiind analizate
pe preparate histologice.

Histogeneză. Studiul dezvoltă-
rii țesuturilor.

Histoliză. Procesul de lizare,
de distrugere prin liză, a țesu-
turilor.

Histologic. Care se referă la
histologie.

Histologie. Studiul descriptiv
al țesuturilor.

Histomonoză. Parazitoză pro-
dusă de flagelate din genul
Histomonas care se dezvoltă în
cecul și ficatul păsărilor de
curte.

Histomonoză păsărilor, sin. *pe-
ritiflohepatita infecțioasă a pă-
sărilor.* Boală produsă de *H.
melleagridis*, frecventă la puii

de curcă, infestație prin excre-
mente, cadavre de animale bol-
nave, viermi *Heterakis*, cu in-
cubație de 9—15 zile, mani-
festată prin adinamie, diaree
galbenă spumoasă (ca sulful),
fetidă, slăbire rapidă, anima-
lul sucombând în 2—10 zile
(forma acută), eventual diaree
trenantă, puii debilitându-se
(forma cronică).

Histopatologie. Studiul altera-
țiilor tisulare și celulare pro-
vocate de diverse boli.

Hoflund (sindromul lui-), v.
Atonia de origine vagală.

Holmogor. 1—Rasă de găște
creată în regiunea Voronej și
Kursk. 2—Rasă de taurine
creată în U.R.S.S.

**Holocrin (gr. holos: întreg, cri-
nein: a secreta).** Cu secreție
totală. Termenul se utilizează
pentru caracterizarea glande-
lor care realizează produsul
de secreție prin distrugerea
totală a celei (gl.sebacee).

**Holopatie (gr. holos: întreg,
pathos: boală).** 1—Stare pa-
tologică generală exteriorizată
prin modificări locale. 2—Teo-
rie conform căreia orice tulbu-
rare sau boală locală este con-
secința unei stări patologice
generale, de ordin constituțio-
nal sau de altă natură.

Holstein. 1—Rasă de taurine
din Germania (considerată de
unii varietate a rasei Ostfrize),
cu roba bălțată alb cu negru
sau cu roșu, cu o greutate cor-
porală de 500 kg, cu o produc-
ție de lapte de 3 000—4 000 l
în medie și cu un bun randa-
ment de abator. 2—Rasă de
cai germană cu talia 1,60—
1,65 m, cu o greutate corpora-
lă de 550—600 kg, folosită la
trăsură și la muncile agricole.
Homar (lat. *Homarus vulgaris*).
Specie de crustaceu marin co-
mestibil, din ordinul decapo-
delor, asemănător cu racul, dar
mult mai mare, ajungând pînă

la 30—50 cm lungime și 3—5 kg greutate.

Homeopatie (gr. *omeios*: asemănător, *pathos*: boală), sin. *homeoterapie*. Terapeutică bazată pe principiul utilizării în doze infimizezimale, împotriva unei boli a acelor agenți terapeutici care administrați unui organism sănătos ar produce aceleași turburări (principiul: *similia similibus curantur*, opus principiului hipocratic: *contraria contrariis curantur*). Adesea, reprezintă o terapie de expectanță.

Homeostazie. Termen general definind mecanismul de reglare și întreținere a constantelor fizico-chimice, fiziologice, la valoarea lor normală.

Homeoterapie, v. Homeopatie.

Homeoterm (gr. *omoios*: asemănător, la fel, același, *thermi*: căldură). Cu temperatură constantă, uniformă.

Homogrefă. Grefă practică cu grefon obținut de la un individ din aceeași specie (v. grefă).

Homolog (gr. *omos*: egal, *logos*: raport). Termen general indicând proveniența unui produs (terapeutic, în general) sau a unui țesut de la un alt individ din aceeași specie. Se folosește pentru categorisirea serurilor, grefelor etc.

Homotipie (gr. *omos*: egal, *tipos*: tip). Termen general utilizat în morfologie (anatomie) pentru definirea acelor organe care, pe același animal prezintă același tip structural.

Homozigot identic. Individ care posedă două gene identice la un locus.

Homozigot independent. Individ homozigot pe gene independente.

Homozigot obișnuit. Un individ care poartă o pereche de gene asemănătoare în condiție.

Hordeină. Proteină vegetală care se găsește în boabele de orz (v. și gliadine).

Horipilație (lat. *harrere*: a se sbîrli, *pilus*: păr). Sburlierea părului (reflexă, produsă de frig, sau de factori psihici, fiziologici etc.).

Hormon. Produsul secretat de un organ sau de o glandă, vărsat direct în sânge, de care este transportat la alt organ, asupra căruia are acțiune specifică și diferențiată.

Hormonoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea hormonilor, distingîndu-se: organoterapie hormonală (prin folosirea organului secretant în totalitatea lui), opoterapie (folosind extracte de organ) și hormonoterapie propriu-zisă (utilizînd hormoni purificați sau sintetici).

Hormono-vitamine. Termen sub care se definesc uneori vitaminele care au rol regulator al metabolismului (A, D, E, K.).

Horse-pox, sin. *variola ecvină*, *variola calului*. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, produsă de un virus și caracterizată prin apariția unor erupții veziculo-pustuloase pe mucoase și pe membre.

Hostacyclin, v. Tetracyclină.

Houdan. Rasă franceză de găini, apreciată în trecut pentru producția mare de ouă și succulența cărnii. În prezent, mult transformată, este considerată ca o rasă ornamentală, avînd penajul pestriț alb cu negru, iar capul împodobit cu un moț mare.

Houston. Soi nou de ovăz, obținut prin selecție în S.U.A., dintr-o populație hibridă complexă din 11 soiuri, cu capacități de producție ridicată, rezistent la putrezirea tulpinii și la cădere, cu pai scurt, bob alb, de mărime medie. Dă

producții ridicate chiar și în condiții de secetă.

Höyberg. v. Butirometru.

Hrană. Termen general folosit pentru definirea tuturor produselor folosite în alimentația animalelor.

Hroby. Una din cele mai vechi și mai importante linii din rasa de cai Huțuli.

Huhnschecke. Rasă de porumbei de carne, din grupa raselor de *porumbei găină*, originară din Austria. Sint apreciați pentru carnea lor, dar și ca păsări decorative.

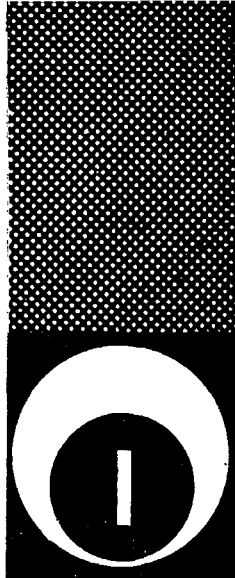
Humero-radio-ulnară (articulația -) (lat. *Articulus humero-radio-ulnaris*). Complex articular care leagă radiusul și ulna la humerus, distingându-se: a — o articulație humero-radială, prezentînd un ligament colateral lateral, în ligament colateral medial și un ligament capsular (la carnivore, ligamentul colateral lateral formînd un burelet fibrocartilaginos, cel colateral medial trifurcîndu-se ventral, iar ligamentul capsular fiind fortificat printr-un ligament oblic). b — o articulație radio-ulnară complexă (la cabaline, taurine, ovine, suine existînd un ligament interesos și unul periferic, la carnivore prezentînd un ligament inelar care înconjoară extremitatea proximală a radiusului); c — în zona mijlocie a celor două oase există fie o sinostoză (taurine, cabaline, ovine, suine), fie o sindesmoză (carnasiere), iar în zona distală se poate întîlni o artrodie (suine, carnivore).

Humerus. Os lung, bază a brațului, articulat proximal cu spata și distal cu radius și ulna. Extremitatea proximală prezintă un cap articular și 2 tuberculi (mare și mic), despărțiți de un șanț intertubercular. Corpul, relativ cilindric, prezintă pe partea laterală un larg șanț spiral flancat proximal de creasta tuberculului mare și de creasta deltoidiană, iar caudal de creasta epicondilului lateral. Extremitatea distală este șlefuită de o trochlee, flancată de unul sau doi condili, deasupra fiecăruia proeminînd cîte un epicondil, între cei doi epicondili existînd fosa olecraniană, iar opus acesteia, fosa radială.

Hutegen. Rasă de rațe belgiană, cu greutate corporală medie și producție mixtă (ouă și carne).

Huțul, sin. *Huțan*, *Tarpano-mongol*. Rasă de cai de munte, rezultată din încrucișarea calului tarpan cu calul mongol. Are capul relativ mare, urechi mici și mobile, gît muscular, spinare și șale lungi, crupă lungă, largă și oblică, membre relativ scurte și puternice. Este robust, îndesat, bine conformat, puțin pretențios la hrană și întreținere. Se folosește la tracțiune și port-samar în regiunile muntoase.

Howship (lacune -). Spații săpate în substanța osoasă, apărute prin resorbția țesutului osos, în urma acțiunii osteoclastelor.

I.H.A., v. Inhibarea hemaglutinării.

Ialomițeană. Varietate de taurine și de cai, aparținând raselor autohtone din țara noastră, formată în condițiile din șesul Dunării, pe valea râului Ialomița. Aceste varietăți sînt pe cale de transformare prin încrucișări cu diferite rase amelioratoare.

Iarbă de Sudan (lat. *Sorghum sudanense*). Graminee anuală, cu capacitate mare de regenerare, pretențioasă la căldură, foarte rezistentă la secetă. Se cultivă pentru fîn și masă verde, mai ales în zonele secetoase. Produce 20 000 — 25 000 kg masă verde la ha.

Iași 10. Soi românesc de soia.

Iatrofizică. Fizică medicală.

Iatrogen (gr. *iatros*: medic). Produs de medic sau de medicamente: boli iatrogene prin incompatibilitate medicamentosă etc.

Iatrogenie. Producerea unei boli prin intervenție medicală; la animale se înregistrează numai sub forma *iatrosomatopatiilor* (la om intervin și *iatropsihopatiile*).

Iatrogie (gr. *iatros*: medic, *logos*: tratat, știință, cuvînt). Știința medicală. Tratat de medicină.

Iatroleptică. Terapeutică bazată pe utilizarea fricțiilor, oncțiunilor etc.

Iberică. Rasă locală de porci, formată în Spania, cu părul de culoare neagră, cu constituție robustă, bună producătoare de grăsime.

Ichoros. Termen utilizat pentru caracterizarea unui material organic, amestecat cu puroi fetid.

Ichtiofag. Care se hrănește cu pește.

Ichtiopag. Monstru compus din doi indivizi care au un ombilic

ICH comun, fiind reuniți prin regiunea hipogastriacă.

366

Ictioză. Tulburare trofică a pielii, caracterizată prin îngroșarea stratului cornos al epidermului, care câștigă un aspect solzos.

Ictioză congenitală. Anomalie, probabil ereditară, citată la vișel, caracterizată prin ictioză.

Icre. Denumirea dată ovulelor produse de glandele genitale femele ale peștilor. La majoritatea speciilor de pești, icrele (ovulele) sînt fecundate extern. Peștii răpitori (știuca, șalăul etc.) produc mai puține icre și de dimensiuni mai mari decît peștii nerăpitori (crapul, plătica etc.). Unii pești produc icre necomestibile, toxice (mreana, anghila etc.).

Icre negre. Icre de culoare cenușie închis sau neagră, cu gust caracteristic, foarte apreciate, obținute de la acipenseride.

Icter (gr. *ikteros*: îngălbenire), sin. *gălbînare*. 1—Colorarea galbenă a țesuturilor și humoilor, datorită hiperbilirubinemiei; trebuie diferențiat de *pseudoicter*, produs prin alți coloranți (pigmenți luteinici, caroteni, compuși flavinici); patogen se distinge un *icter hepatic* (hepatocelular, prin hiperpermeabilizare sau efracție), *icter mecanic* (blocaje biliare) și *icter hemolitic* (hemolize toxice, infecțioase, imunitare etc.). 2—Denumire a unor entități patogenetice sau clinice: icter infecțios, icter al nou-născuților etc.

Icteric. Care se referă la icter, este afectat de icter sau are contingențe cu icterul.

Icterul infecțios al câinelui, v. Boala de Stuttgart.

Icterul nou-născuților. Sindrom cu etiopatogenie diferită, distingîndu-se: *icterul mecanic* (leziuni ombilicale, retenție de

meconiu), *icterul hepatic* (omfalopatii, leptospiroză ș.a.), *icterul hemolitic*, mai frecvent la purcei și cățirași (izoimunizarea mamei față de făt, căruia îi transmite anticorpi hemolitici prin colostru; vaccinarea antipestoasă repetată cu vaccin cu cristal violet, anticorpii transmițîndu-se tot prin colostru); rar un *icter fiziologic*, la purcei ș.a. bazat pe excluderea din circulație a surplusului de hematii; în afara colorării galbene, nou-născuții icterici manifestă diferite semne generale și mai ales nervoase.

Ictus (lat. *ictus*: lovitură). Termen utilizat în patologie pentru definirea unei stări morbide, manifestată brusc; ic-tus apoplectic etc.

Identificare. Metodă sau mijloc de recunoaștere (a indivizilor dintr-o populație de aceeași specie, a unei substanțe dintr-un complex etc.)

Idiopatic. Care se referă la idiopatie.

Idiopatie (gr. *idiopatheia*, de la *idios*: propriu, *pathos*: boală). Boală care există prin ea însăși, fără a fi consecința altei afecțiuni sau care, apărînd în urma alteia, nu depinde de precedentă.

Idiosincrazie. Hipersensibilitate congenitală și imprevizibilă pe care o prezintă anumiți indivizi față de diverse noxe, substanțe etc.

Iepuraș. Exostoză pe fața externă a jaretului la cal.

Iepure de casă (lat. *Oryctolagus cuniculus*). Specie de iepuri crescuți de om pentru carne, blană etc. Se cunosc multe rase de iepuri de casă (Angora, Albastru vienez, Uriaș belgian, Rex etc.).

Iepure de cîmp (lat. *Lepus europaeus*). Iepure cu blană cenușie cu importanță cinegetică,

care trăiește în Europa, Africa de Nord și Asia Mică.

Iepure polar (lat. *Lepus timidus*). Iepure care trăiește în tundrele și pădurile din nordul Europei, Asiei și Americii de Nord.

Ieruncă (lat. *Tetrastes bonasia*). Specie de pasăre din ordinul galiformelor, puțin mai mare decât o cioară, de culoare brun-roșcată, cu pete albe, negre și cenușii. La noi trăiește în păduri, fiind vînată pentru carnea sa gustoasă.

Ignipunctură (lat. *ignis*: foc). Terapeutică bazată pe efectuarea cauterizărilor punctiforme (puncte de foc).

Ihtiol (lat. *Ammonium ichthyo-sulfonicum*), sin. *ichtiosulfonat de amoniu*. Lichid uleios conținînd hidrocarburi, compuși sulfurați (tiofen etc.) ș.a., cu efect reductor, antiseptic, antiparazitar, antipruriginos, iritant etc.; produse derivate sau similare: Albichtol, Leukichtol, Tiol, Cehasol, Tumenol, Thiogenol.

Ihtologie (gr. *ichtys*: pește, *logos*: știință). Studiul peștilor (sistematică, morfologie, anatomie, fiziologie, ecologie etc.).

Ie. Zonă corporală la animalele mamifere, reprezentată printr-o îndoitură a pielii, situată în regiunea ilio-mezogastrică.

Ile de France. Rasă franceză de oi, creată prin încrucișarea oilor engleze din rasa Dishley cu rasa Merinos. Are capul relativ mare, fără coarne, gît scurt, trunchi bine dezvoltat, membre scurte, aptitudini pentru producția de carne și lînă.

Iliocecală (**valvulă** -). Cută mucoasă situată la nivelul deschiderii ileonului în cec, rezultînd din invaginarea mucoasei ileonice în cavitatea cecală.

Ileon (gr. *eilein*: a răsuci). Cea de a treia (și ultima) porțiune a

intestinului subțire, delimitată convențional de lungimea inserției pe intestinul subțire a ligamentului ileo-cecal.

Ileo-cecală (lat. *A. ileo-caecalis*). Ramură a ileo-ceco-coliceii, divizată într-o a. ileonică și o a. cecală, distribuită ileonului și cecum-ului. La cal în mod obișnuit a. cecală se divide în a. cecală dreaptă și a. cecală stîngă (medială), adesea putîndu-se întîlni și o a. cecală proximală, distribuită cîrjei cecale.

Ilec-ceco-colică (lat. *A. ileo-caeco-colica*). Trunchi arterial detașat din a. mezenterică cranială; de la originea lui divizîndu-se într-o arteră cecală și o arteră colică (ventrală la cal), distribuită porțiunii inițiale a colonului ascendent (ansei I și II la cal), anselor concentrice ale colonului spiralat (la rumegetoare) și anselor concentrice ale colonului helicoidal (la suine).

Ileus (gr. *eileo*: a comprima, a stinge, a torsiona). Lipsa tranzitului intestinal (sindrom de obstrucție sau ocluzie intestinală), manifestată prin lipsa defecării, balonare, colici etc.; se distinge un **ileus mecanic**, în care blocarea tranzitului se face de la interiorul intestinului (obstrucție intestinală) sau din afară (ocluzie intestinală) și un **ileus dinamic**, reprezentat — la rîndul lui — de ileusul spasmodic și paralițic.

Iliac (gr. *ilia*: pîntece, șold, flanc). Care se referă sau are contingențe cu regiunea flancului sau șoldurilor.

Iliacă externă (lat. *A. ilica externa*). Una din terminalele aortei abdominale, coborînd pe conturul aperturii pelvine craniale, pentru a se continua la nivelul inelului femural cu artera femurală. Pe traiect emite: a. circumflexă iliacă pro-

fundă (care la ciine ia naștere din aortă), a. spermatică externă (care la cal poate lua naștere din aortă) și trunchiul pudendo-epigastric.

A. ilică (lat. *A. ileca*), sin. *artera ileonică*. Ramură a arterei ileo-ceco-colice cu traiect retrograd, distribuindu-se ileonului. La rumegetoare și suine se detașează din a. cecală. După un traiect variat, se anastomozează cu ultima ramificație a arterelor jejunale.

Ilio-hipogastric (lat. *N. ilio-hipogastricus*). Ramură ventrală a primei perechi lombare, ce trece pe sub apofizele transverse, se anastomozează, cu L₂, traversează oblicul abdominal extern și se distribuie flancului și regiunii antero-laterale a coapsei.

Ilio-ingvinal (lat. *N. ilioingvinalis*). Ramură ventrală a perechii a II-a lombare, ramificată în mușchii regiunii flancului, după ce a emis trei nervi ingvinali, care pătrund în traiectul ingvinal, plasându-se, unul (n. ingvinal intern) pe fața medială a cordonului testicular, ceilalți doi (n. ingvinali externi) pe fața laterală a cordonului.

Ilio-lombară (lat. *A. iliohumbalis*). Colaterală a hipogastriceii, distribuită gluteului mijlociu și tensorului fasciei lata.

Ilio-muscular (lat. *N. iliomuscularis*). Ramură detașată din porțiunea cranială a plexului lombosacrat și distribuită psoasului iliac.

Ilrică. Rasă de taurine, crescută în Dalmația, Bosnia și Herțegovina, cu greutate corporală de 300 kg și cu o bună rusticitate.

Ilium, sin. *os iliac*, *osul șoldului*. Cel mai masiv din cele 3 oase care compun coxalul, având în general o formă triunghiulară, partea lătită repre-

zentînd paleta iliacă, iar cea gîtită corpul iliac. Paleta prezintă pe fața medială o suprafață auriculară (de articulară cu sacrum-ul), pe fața laterală o scobitură (fosa iliacă), accidentată de o creastă (sau linie) gluteană. Unghiul medial al paletei (unghiul sacrat) se articulează sau proemină deasupra sacrumului, cel lateral (unghiul șoldului), tuberos, servește ca zonă de inserție. Gele două unghiuri sînt unite prin creasta iliacă. Unghiul caudo-ventral concură (prin articularea cu ischiul și pubisul) la delimitarea cavității acetabulare, care prezintă în partea dorsală o creastă supraacetabulară, limitată cranial de marea incisură ischiadică.

Illahee. Soi de păiuș tîrîtor din specia *Festuca rubra* L., creat și cultivat pentru fîn și sămînță în Canada.

Imersiune, sin. *imersie*. Acțiune de scufundare într-un lichid. Termenul este uzitat în microscopie pentru definirea obiectivului cu imersie (interpunînd în fața obiectivului o picătură de ulei: imersie omogenă).

Imigrație genetică. Termen uzitat în genetică pentru indicarea procesului de pătrundere a unor gene străine, în genofondul unei populații.

Imobilitate (lat. *immobilis*: nemîșcat), sin. *sindrom de imobilitate*. Sindrom depresiv, frecvent în encefaloze și caracterizat prin reducerea cunoștinței, sensibilității și reflectivității generale, cu deficiență de orientare în mediu, păstrarea unor poziții forțate imprimate de examinator etc.

Imobilizare. Acțiunea de suprimare provizorie a oricărei mișcări, deplasări etc.: imobilizarea zonei de fractură, imobilizarea animalului etc.

Impermeabilizarea corpului apos. Tulburarea corpului apos, ca o consecință a unei irido-ciclite, cînd cantitatea de proteine ce intră în componența corpului apos crește.

Impetigo (lat. *impetus*: năvală atac, aprindere). Epidermită veziculo-pustuloasă, apoi crustoasă, crustele avînd culoarea mierii; mai frecventă la viței și porcei, poate fi produsă de flora bacteriană banală (stafilococi, streptococi) sau este simptomatică (eczemă, gastroenterită, gurmă, boala Carré); cînd erupția ia aspectul bulelor infectate, manifestarea se numește și *impetigo bulos*.

Impetigo contagios ecvin, v. Dermatita pustuloasă a calului.

Implant. Element terapeutic variat (porțiuni de țesut, de organ etc.) introdus sub piele sau în masa țesuturilor, de unde se resoarbe pe îndelete.

Implant fascial. Porțiune de fascie conservată la rece în soluție de sulfamidă (sulfatia-zol) și implantată printr-o breșă cutanată practică în regiunea malară, cu scopul de a influența evoluția oftalmiei recidivante la cal.

Impresie digitală. 1—Depresiune redusă, pe suprafața unui os sau altui organ dînd impresia că a rezultat în urma modificării suprafeței prin apăsare cu degetul. 2—Termen folosit în patologie pentru definirea principalului semn al existenței păstoase.

Impuber. Gare n-a ajuns încă în faza puberă, de maturitate sexuală.

Imun. lat. *immunis*: scutit de bir. 1—Nereceptiv față de o anumită boală. 2—Calificativ pentru serul obținut de la animalele imunizate.

Imunitate. Calitatea pe care o prezintă un organism de a rezista infecției, distingîndu-se: i-

munitate activă, pasivă, naturală etc.

Imunizare. Metoda (mecanismul) prin care se obține imunitatea.

Imunizare activă. Metoda prin care un organism își cîștigă capacitatea de a nu fi receptiv la o boală. În mod obișnuit se obține prin vaccinare, prin trecerea printr-o boală naturală etc.

Imunizare mixtă. Procedeu de conferire (prin ser) și cîștigare (prin vaccin) a imunității. Se obține prin sero-vaccinare (sau serumizare în focar).

Imunizare ocultă. Cîștigarea unei imunități în mod spontan, fără a i se putea decela cauzele (probabil în urma unei infecții și imbolnăviri inaparente).

Imunizare pasivă. Metodă prin care se conferă unui animal o imunitate rapidă dar tranzitorie, prin folosirea serului specific.

Imunobacterioliză, v. Pfeiffer-Issaev (fenomenul -)

Imunologie. Studiul imunității.

Imunosupresiv. Mijloc de reducere a reacțiilor imunitare, deci de producere a toleranței imunologice în sens larg, prin blocarea sistemelor imunocompetente: radiații, compuși chimici care blochează anumite celule etc.

In situ (*in*: în *situ*: situație, poziție). 1—Locuțiune latină indicînd poziția proprie, normală, a unui organ, fără modificarea raporturilor lui. 2—Local, direct local: administrarea medicamentelor „in situ” (intraperitoneal, de exemplu, în peritonită) etc.

Inaniție (lat. *inanis*: gol, ușuratic). Reducerea sau suspendarea consumului de alimente sau a asimilării, față de necesar; se distinge o *inaniție completă* (rație insuficientă, asi-

milare insuficientă) și *inaniție parțială* sau *calitativă* (deficit numai al unor elemente din rație), manifestate prin semne nervoase (agitație, paralizii etc.), scăderea greutateii corporale și a temperaturii centrale, acidoză, modificarea cîtului respirator etc. Se întîlnește în caz de alimentație insuficientă cantitativ sau calitativ, stări comatoase, disfgii, vomități, obstrucție intestinală, insuficiență hepatică, hiperpirexie sau febre prelungite etc.

Inapetență (lat. *in*: fără, *ap-petitus*: poftă de mîncare). Reducerea sau lipsa apetitului pentru alimente.

Inarticulat. Nearticulat.

Incarcerație (lat. *in carcer*: în închisoare). Termenul se utilizează în patologie (și în special în chirurgie) pentru a defini deplasarea și strangularea unui organ într-un orificiu natural sau accidental: hernie incarcerată (hernie strangulată) etc.

Incastelat. Care suferă de incastelură.

Incastelura călcîielor. Deformare a cutiei de corn a copitei, produsă de cauze dinamice (potcovit, defectuos, imobilizare etc.) sau fizice (neîngrijirea copitei, uscarea cornului etc.), caracterizată prin apropierea exagerată a călcîielor, atrofia furcuței și șchiopătura de diverse grade.

Incastelura coroanei. Formă de incastelură, frecventă la caii de tracțiune grea, produsă de potcovit defectuos, caracterizată prin strîmtarea exagerată a marginii coronare a cutiei de corn, însoțită de șchiopătură.

Incastelura tălpii. Modificare de formă a copitei, provocată de potcovit defectuos și caracterizată printr-o boltire exagerată a tălpii, rețracția marginii de sprijin a copitei, convexi-

tate exagerată a pencei și sensibilitate exagerată în sprijin.
Incastelură. Afecțiune podală, frecventă la cabaline, caracterizată printr-o îngustare anormală a cutiei de corn a copitei, apropierea călcîielor, boltirea tălpii, ștrangularea coroanei și modificări mecano-dinamice.

Incisiv (lat. *incidere*: a tăia). Care taie. În anatomie definește o categorie de dinți, plasați înapoia orificiului bucal și care prezintă coroana lătită în sens transversal. Dinți tăietori.

Incisivă (lat. *A. incisiva*). Trunchi anastomotoc la cal și porc, așezat în conductul incisiv, realizînd legătura între a. palatină și aa. labiale-maxilare.

Incitație. Termen uzitat în fiziologie pentru definirea excitației de scurtă durată.

Inciza (a -). Acțiunea de separare a țesuturilor cu ajutorul unui instrument tăios, rezultînd o traumă „liniară”, care nu elimină porțiuni de țesut (în cazul eliminării unci porțiuni, se „excizează”).

Incizie. Traumă chirurgicală liniară, practică cu un instrument tăios. A nu se confunda cu secționarea, care se practică numai pe organe sau formațiuni care au o dimensiune mai mare decît celelalte două (organe funiculare). De exemplu, se secționează un nerv, o arteră, un tendon etc.; pielea nu se secționează, ci se incizează.

Incizură. Scobitură pe marginea unui organ (os, ficat etc.).

Incluzie, sin. *incluziune*. 1—Înglobare (incluzie celulară). 2—Etapă de tehnică în histologie, definind înglobarea pieței ce urmează să fie secționată, într-o materie solidifiantă (celoidină, parafină), cu scopul de a se realiza un bloc

rezistent la acțiunea cuțitului de microtom, protejînd în același timp structura formațiunii.

Incluzie virală. Formație oxidilă, obișnuit omogenă, rotundă sau ovoidă, cu diametrul de 1—30 micrometri, compusă în mare parte din particule virulente și prezentă în celulele pentru care virusurile cu efect incluzional au electivitate: corpusculii Babeș-Negri determinați de virusul rabic în celulele nervoase etc.

Incoagulabil Care nu coagulează.

Incoercibil (lat. *in.*: negatoriu, *coercere*: a constrînge). Care nu poate fi oprit, redus: tuse incoercibilă, vomitare incoercibilă etc.

Incoherent. Lipsit de continuitate, de legătură.

Incompatibil. Care nu poate coexista fără a produce tulburări grave. Termenul se utilizează în medicină pentru definirea raportului de necoexistență sau a imposibilității de administrare simultană a două substanțe terapeutice, fără a produce antagonism, intoxicații etc.

Incongruent (lat. *in.*: negatoriu, *congruere*: a se acorda). Care nu se acordă, nu se adaptează, nu corespund. Termenul se utilizează în artologie pentru definirea articulațiilor ale căror suprafețe de contact nu sînt corespondente.

Inconsumabil. Care nu poate fi consumat. Termenul se utilizează pentru definirea calității unor produse de abator, a produselor de origine animală în general, necorespunzătoare, a alimentelor stricate etc.

Inconștiență. Stare psihică, nepermițînd sesizarea circumstanțelor externe.

Incontinența laptelui, v. Lactoree.

Incontinență. Eliminare involuntară de fecale, urină, lapte. **Incontinență alvinală** (lat. *alvus*: intestin). Defecare involuntară.

Incontinență urinară, sin. *enuvezie*. Mictiune involuntară, neînsoțită de luarea poziției caracteristice sau de contractia musculaturii abdominale; poate fi totală sau parțială, continuă sau periodică, întîlnindu-se ca o consecință a infiltrației gîtului vezicii, a unor afecțiuni medulare ce produc paralizia sfîcterului vezical sau hipertonia vezicii, a unor tulburări nervoase funcționale (spaimă, epilepsie) etc.

Increment (lat. *in.*: în, *cernere*: a separa sau *crescere*: a crește). 1—Denumire folosită în fiziologie, alimentație etc., cu sens opus celui de excrement, definind orice material care este introdus în corpul animal, fără a fi eliminat, ci utilizat de organism. 2—Dezvoltare sau creștere în privința volumului, temperaturii etc.: „Stadium incrementi“ (faza inițială, de creștere a temperaturii corporale, în febră) ș.a.

Increște (lat. *in.*: în, la interior, *secernere*: a separa), sin. *increta*. 1—Secreție internă. 2—Produs sau activitate funcțională a glandelor cu secreție internă.

Incubație (lat. *in.*: în, *cubare*: a sta culcat). 1—Perioadă și procedeu în care ouăle sînt supuse temperaturii convenabile pentru a embriona: incubație naturală (cu cloști etc.) și artificială (cu incubatoare). 2—Perioadă scurtă între pătunderea în organism a unui microb și apariția primelor semne de boală.

Incurabil (lat. *in.*: negatoriu, *curare*: a vindeca). Care nu poate fi vindecat. Se utilizează fie pentru definirea unei boli față

de care nu se cunosc procedee de tratament, fie pentru defnirea stării unui bolnav care nu poate fi absolvit de boala de care suferă.

Indemn (lat. *in*: negatoriu, *damnum*: pagubă, vătămare, defect, lipsă). Care nu prezintă nici un defect, nici o lipsă. Termenul se utilizează pentru defnirea stării unei zone, regiunii sau a unui animal neafectat de o anumită boală.

Indeterminism. Sistem filozofic după care cursul natural al lucrurilor (deci și evoluția animalelor) n-ar fi supus nici unei cauzalități.

Index. 1—Al doilea deget al membrului toracic. 2—Registru de evidență după o anumită ordine, fixată drept criteriu.

Indicanurie, sin. *indoxilurie*. Prezența indicanului în urină.

Indice de valorificare a hranei, sin. *indice de consum (rاندament)*. Numărul unităților nutritive consumate pentru producerea unui kg de carcasă.

Indice veteric. Prezentarea colemiei sub formă de valoare relativă, determinată prin colorimetria comparativă a serului sangvin cu o soluție de bicromat de potasiu.

Indice panmictic (simbol P). Complementul coeficientului de consangvinitate, care este egal cu $1 - F$ și deci $P = 1 - F$.

Indigest. Termen uzitat în fiziologie și alimentație pentru indicarea alimentelor dificile pentru digestie sau care nu pot fi digerate.

Indigestia gazoasă acută a rumenului, sin. *meteorism ruminal acut, timpanism acut, indigestie mefilitică, umflare* etc. Dilatația gazoasă rapidă a rumenului și rețelei, înfilită mai frecvent la taurine și ovine, după consumul de alimente

ușor fermentescibile, care nu favorizează eructația ș.a. Se manifestă prin modificări de ordin general, alături de tensiune, balonament și timpanism abdominal, mai evident pe stnga, instalat în câteva ore sau chiar minute; evoluția este obișnuit supraacută.

Indigestia spumoasă a rumenului, sin. *timpanita spumoasă*. Distensiunea rumenului prin acumulare de spumozitate, rezultată din fermentația de conținut cu tensiune superficială diminuată și ușor fermentescibil. Se manifestă similar cu indigestia gazoasă acută a rumenului, diferind prin faptul că la sondaj sau ruminocenteză nu se elimină gaze, ci doar o cantitate redusă de spumozitate, destinderea rumenului rămânând practic nemodificată.

Indigestie (lat. *in*: termen negatoriu, *digestio*: mstuire). Tulburare a digestiei, realizată la nivelul gușii, prestomacelor, stomacului sau intestinului, caracterizată prin supraîncărcarea cu conținut alimentar sau gazos a compartimentului digestiv afectat; poate evolua acut, subacut sau cronic, sub formă unică sau recidivant (v. și dilatația stomacului și intestinului, indigestia ingluvială etc.).

Indigestie gazoasă cronică a rumenului, v. Sindromul de meteorism cronic al rumegătoarelor.

Indigestie prin supraîncărcare a rumenului, sin. *indigestie acută prin supraîncărcarea rumenului, supraîncărcarea sau împistarea rumenului*. Acumularea de conținut nefermentescibil în rumen, în măsură să jeneze sau să suprime tranzitul digestiv, manifestat prin semne generale, uneori colici, dilatație abdominală mai evidentă în partea ventrală a flancului stng, con-

sistență dură sau păstoasă a conținutului ruminal etc.

Indigestie traumatică. Tulburare în funcția de digestie gastro-intestinală, cauzată de prezența unui corp străin în stomac sau în prestomac (la rumegetoare).

Indolență, v. Torpoare.

Indolor. Nedureros.!

Indoxilurie, v. Indicanurie

Indurație. Zonă reactivă în care țesuturile s-au modificat, consistența tisulară fiind mărită, ca o consecință a limitării sau rezolvării unui proces patologic, soldat însă cu reducerea elasticității țesutului afectat.

Inerție (lat. *inertia*: lene, moliciune). Reducerea contractilității viscerale: inerție gastrică, intestinală, uterină, vezicală etc.

Inerție uterină. Încetinirea sau abolirea contracțiilor uterine în timpul fătării, cu toate că celelalte semne de parturiție sînt prezente, inerția uterină indicînd fie o scădere a tonusului uterin, pe bază de degenerescență, senilitate etc., fie o disfuncțiune posthipofizară.

Inextricabil (lat. *in*: negatoriu, *extricare*: a descurca). Care nu poate fi descurcat. Termenul se utilizează cu deosebire în anatomie, cu referire la plexurile nervoase, arteriale sau formațiunile fibrilare întreșute: plex inextricabil (în care nu se pot urmări fibrele nervoase componente, pe toată întinderea lor) etc.

Infantil (lat. *infans*: copil). Nematur. Nematurizat.

Infantilism. 1—Stare a organismului care-și păstrează și în perioada de adult caracterele pe care le avea în prima perioadă după naștere. 2—Oprire în dezvoltarea unui organism, datorită unei insuficiențe endocrine.

Infantilism genital. Hipoplazie utero-ovariană, mai frecventă la bovine, mai rară la iapă, reprezentînd o cauză congenitală de sterilitate la femele.

Infarct (lat. *infarcio*: a umple, a îndopa). Necroză localizată, consecutivă blocajului circulației; în funcție de localizarea stopului circulator se distinge *infarctul arterial*, care poate îmbrăca aspectul de *infarct alb* (anemic), în organele cu circulație terminală sau cu anastomoze vasculare reduse, și de *infarct roșu* (hemoragic), în teritoriul cu alt dispozitiv de reglare a debitului circulator local; *infarctele venoase* pot fi, la rîndul lor, *difuze* și în *focar* (circumscrise); infarctele se observă mai frecvent în splină (pestă porcină ș.a.), rinichi, ficat și intestin.

Infarctizare. Procesul de suprimare bruscă a aportului de sînge într-o zonă limitată a parenchimului unui organ, urmată de apariția unui infarct.

Infecție. 1—Pătrunderea sau dezvoltarea microbilor în organism. 2—Stare patologică determinată de microbi sau secrețiile acestora (sin. boală infecțioasă); obișnuit prezintă 3 faze: de incubație, de stare și faza finală. Clasificarea se poate face în funcție de complexul etiologic (infecții primare, secundare, condiționate, asociate), de agentul determinant (viroze, bacterioze, rickettsioze, micoze), de manifestări (infecții oculute, aparente, locale, generale), de durată (infecții supraacute, acute, subacute, cronice), de aspectul epizootologic (infecții sporadice, enzootice, epizootice, panzootice), de transmisibilitate (infecții transmisibile — ca cele prin înțepături, necontagioase, contagioase), de proveniența agentului infecțios (autoinfecții sau

INF infecții endogene, exogene) și
374 altele (v. și infra).

Infecție acută. Pătrunderea și multiplicarea microbilor patogeni în organism, însoțită de declanșarea unor tulburări evidente și în general cu sediu determinat.

Infecție de focar. Termen utilizat pentru definirea unei stări morbide, întreținută prin existența unui focar infecțios localizat, de la nivelul căruia se lansează periodic sau permanent în organism diverse toxine, se produc influențe reflexe, sensibilizare etc.

Infecție inaparentă. Pătrunderea și multiplicarea microbilor în organism, fără a produce o reacție organică vizibilă și fără sediu clinic determinat, depistarea infecției făcându-se mai ales pe cale serologică.

Infecție latentă. Infecție lipsită de manifestări sau prezentând semne minimale, cu posibilitatea transformării în infecție acută, sub impulsul unor factori suplimentari (organici, de mediu etc.).

Infecție post partum. Infecție condiționată de parturiție și care are loc în urma parturiției, distingându-se: infecții *post partum* locale (vulvovestibulite, vaginite, metrite, cistite etc.) și infecții *post partum* generale (septicemie).

Infecție puerperală. Infecție apărută în faza de puerperium și condiționată de această fază.

Infecțios. Care se referă la infecție, care produce infecția, care rezultă în urma infecției sau care este capabil să transmită infecția.

Infecund. Care nu este fecund, la care fecundarea nu poate avea loc, deși restul funcțiilor genitale sînt normale.

Infecunditate. Consecința imposibilității de obținere a zigotului. Infecunditatea este în

funcție de condițiile create pentru ca cei doi gameți să poată să se asimileze reciproc. Infecunditatea poate depinde deci atât de gametul mascul, cât și de cel femel, atât de individul mascul, cât și de cel femel. A nu se confunda cu sterilitatea, care este o consecință, nici cu infertilitatea (care depinde de factori de nidație).

Inferior. Termen cu utilizare ambiguă, indicînd situarea unei formațiuni sub planul frontal.

Infertil (lat. *fertilis*: roditor, care face roditor, care produce mult, particula *in* avînd semnificație negatorie). Care nu permite rodirea. În patologia reproducției indică situația celui care nu permite creșterea și dezvoltarea zigotului, neoferind condițiile necesare.

Infertilitate. Consecința instalării unor condiții patologice la nivelul organului hrănitor al zigotului (la mamifere, organul genital „femel“), care nu permit fixarea, creșterea și dezvoltarea zigotului. Este vorba deci de o dereglare a raportului zigot-zonă de nidație și formațiunea trofica de dezvoltare. În consecință, un mascul nu poate fi infertil, ci infecund, cu putere redusă de fecunditate, cu putere limitată etc. Femela poate fi infertilă.

Infertilitatea infecțioasă a bovinelor. Boală infecțioasă, de ordin virotic, manifestată prin vaginită și cervicită cronică. Transmisă la taur, provoacă epididimită (sterilitate prin scăderea puterii fecundante a spermatozoizilor sau chiar prin suprimarea spermatogenezei).

Infesta (a -). Acțiunea de pătrundere a paraziților în corpul unui animal.

Infestant. Care provoacă infestarea.

Infestare. 1—Invadarea unui organism viu de către elemente parazitare. 2—Starea organismului infestat. 3— Prezența paraziților.

Infestat. 1—Care suferă infestarea. 2—Organismul care suportă prezența paraziților.

Infiltrat. 1—Care este pătruns de lichide, celule supranumerare sau neobișnuite la acel nivel. 2—Prezența masivă a unui lichid organic sau a unor celule într-un parenchim: infiltrat pulmonar, infiltrat limfocitar etc.

Infiltrație. 1—Creșterea cantității de serozitate, de lichid interstițial sau de celule străine în masa unui țesut. 2— Rezultatul creșterii cantitative de lichid interstițial, cu acumularea plasmei în țesuturi.

Infirm. Care a suportat o alterare ireversibilă la nivelul unui organ important. Se utilizează mai ales cu referire la om, pentru animale rezervându-se termenul de tarat.

Infirmerie. Local anexă în care se examinează și se tratează animalele bolnave, fără a fi spitalizate.

Inflamație. Fenomen reactiv la acțiunea diverselor noxe (traumatice, infecțioase), caracterizat prin roșeață (*rubor*), creșterea temperaturii locale (*calor*), deformare regională (*tumor*), sensibilitate crescută (*dolor*) și tulburări funcționale zonale (*functiolesă*), consecință a unor procese complexe dominate de raportul nerv-vas-țesut și soldate cu congestie capilară, exsudație, dispedeză, modificări trofice celulare etc., distingându-se inflamații congestive, supurative, specifice etc.

Inflexiune. Îndoire, deviere: inflexiune uterină etc.

Influența gîștelor, sin. *septicemia exsudativă a gîștelor*. Bac-

terioză determinată de germeni din grupa *Haemophilus*, caracterizată prin leziuni edematoase, hemoragice sau fibrinoase subcutanate, pe suprafețele se-roase, sacii aereni, aparat respirator și intestin.

Influența porcului. Boală contagioasă produsă de un virus în asociație cu *Hemophilus influenzae suis*, evoluind enzootic sau epizootic, caracterizată prin febră, semne generale și respiratorii, urmate obișnuit de vindecare (v. și gripa porcului și gripa purceilor).

Influx. Inițial definea propulsarea sîngelui din cord. Ulterior, prin analogie, termenul a fost utilizat pentru definirea energiei nervoase transmisă prin nervi (influx nervos).

Informare genetică, sin. *programare genetică*. Capacitatea teoretică a materialului genetic de a determina sinteza unor compuși chimici specifici (proteine, enzime etc.) care determină specificul metabolic al fiecărui individ.

Infracțiune medicală. Abatere de la principiile deontologice sau de drept, care reglementează limitele activității medicale. Evitarea infracțiunii (culpei) implică pe de o parte precizarea respectivelor limite, iar pe de altă parte, existența unui self-control (conștiință) profesional. Infracțiunea implică responsabilitate și, în consecință, sancțiuni.

Inframicrob, v. Virus.

Infraorbital (nerv -) (lat. *N. infraorbitalis*). Ramură a n. maxilar, așezată în canalul dentar superior, din care iese prin gaura infraorbitală, după ce a emis ramuri alveolare, distribuindu-se buzei superioare.

Infraorbitală (lat. *A. infraorbitalis*). Ramură a arterei maxilare interne, detașată la nivelul hiatusului orbital și pla-

sată în conductul infraorbitar (maxilar sau dentar superior). Pe traiect emite ramuri alveolare pentru molarii superiori și ramuri incisive, pentru incisivii superiori (sau pentru buleletul incisiv, la rumegătoare).

Infraspinos (lat. *m. infraspinosus*). Mușchi din regiunea spetei, situat în spatele spinei scapulare, inserat proximal pe fosa infraspinosă și formațiunile de limită, iar distal pe tuberculii extremității proximale a humerusului. Extensor al brațului.

* ← **Infratroclear** (lat. *N. infratrochlearis*). Ramură din nasociliar a nervului oftalmic al trigemenului, izolată de nervul etmoidal în teaca ochiului și distribuită pleoapei a III-a, carunculei lacrimal, conjunctivei și pielii zonale.

Infravirus, v. Virus.

Infundibul (lat. *infundibulum*: pîlnie, coș de moară). Adîncitură în formă de pîlnie, din care pornește sau la care se termină un conduct: infundibul hipofizar etc.

Infundibuliform. Cu aspect de infundibul, de pîlnie, de fund de sac.

Infuzie (lat. *in*: în, *fundere*: a vărsa, a turna, a curge).

1 — Produsul obținut prin extracția unui principiu activ dintr-un vegetal, cu ajutorul unui lichid fierbinte, care se toarnă peste vegetalul respectiv (nu prin fierbere, deci). 2 — Introducerea sau pătrunderea unui lichid organic în organism cu ajutorul unui dispozitiv special (infuzie de sînge). 3 — Prin lărgirea sferei, în zootehnie se utilizează termenul pentru definirea aportului genetic de către rasa amelioratoare.

Ingera (a-). Acțiunea de introducere a unei substanțe (aliment) prin gură, în stomac.

Ingesta. Totalitatea substanțelor introduse în tubul digestiv sub formă de alimente, apă etc. **Ingestiune**, sin. *ingestie*. Acțiunea de ingerare.

Inginer zootehnist. 1 — Specialist în creșterea animalelor care se ocupă, în special, de aspectul productiv și ameliorativ al acestei ramuri. 2 — Absolvent al facultății de zootehnie după susținerea examenului de stat.

Ingluvial. Care se referă, aparține sau are contingențe cu gușa la păsări.

Ingluviens. Denumirea științific-anatomică a gușei la păsări.

Ingluvită, sin. *catar al gușii*. Inflamația mucoasei ingluviale la păsări, produsă de substanțe chimice, indigeste, toxice etc. și manifestată prin sensibilitate zonală, indigestie, eliminarea de mucozități pe gură etc.

Ingredient (lat. *ingredi*: a intra). Ceea ce intră în componența unui amestec (medicament etc.)

Ingurgita (a-) (lat. *ingurgitare*: a se îndopa). A mânca cu lacomie, în cantitate mare.

Ingvinal (canal-). Spațiu de pasaj pentru testicul în migrarea spre pungile testiculare, delimitat de m. oblicul intern al abdomenului și aponevroza ingvinală, distingîndu-i-se 3 elemente: inelul ingvinal superior (delimitat de marginea superioară a micului oblic și de aponevroza ingvinală), traiectul ingvinal (delimitat de fața posterioară a micului oblic și de fața anterioară a aponevrozei ingvinală) și inelul ingvinal inferior (reprezentînd o spîrtură în aponevroza oblicului extern).

Ingvinal (nervul-), v. Ilio-ingvinal.

Inhala (a-) (lat. *inhalare*: a sufla peste). A inspira, a introduce în pulmon o dată cu aerul.

Inhalație. Introducerea prin căile respiratorii, datorită inspirației, a unui gaz, medicament, anesteziec, toxic etc.

Inhiba (a-) (lat. *inhibare*: a opri).
1 — A se opune unei activități.
2 — A suspenda o activitate fiziologică. 3 — A nu permite declanșarea unui fenomen fiziologic.

Inhibarea hemaglutinării, sin. *I.H.A.* Reacție de identificare a unor specii virale, presupunând dispariția puterii de hemaglutinare după adăugarea serurilor imune specifice cunoscute.

Inhibitor. Care provoacă inhibiția sau care se referă la procesul din inhibiție.

Inhibiție. Suspendarea sau diminuarea unui proces fiziologic sub influența unui reflex nervos, a unui hormon, medicament etc.

Inhibiție solară (sindrom de-). Complex de simptome apărut în urma paraliziei ganglionilor celio-mezenterici și a plexului solar, consecutiv intoxicațiilor, bolilor infecțioase etc., constând din diaree, vomitări, accentuarea reflexului oculo-oto-cardiac etc.

Injectabil. Care poate fi injectat, folosit în injecții, administrat prin injecție.

Injecție. Administrarea unei substanțe (medicament etc.) cu ajutorul unei seringi și a unui ac ce pătrunde în țesuturi sau organe (vas, mușchi etc.), distingându-se: injecții anesteziante, hipodermice, intraarteriale, intramusculare, intravenoase, intrarahidiene etc.

Injecție anafilactică. Administrarea, la un animal sensibilizat, pe cale intravenoasă, hipodermică etc. a unei substanțe care declanșează un șoc anafilactic.

Inocula (a-) (lat. *inoculare*: a altoi, a grefa). Acțiunea de introducere experimentală, pe

cale parenterală, a unui material patogen în organism, cu scopul de a reproduce boala sau de a o evidenția.

Inoculabil. Care poate fi inoculat.

Inodor. Fără miros.

Inopexie (gr. *inos*: fibră, *pixis*: coagulare). Coagularea fibrinei, eventual creșterea puterii de coagulare „in vivo”, făcînd-o să se solidifice spontan.

Inosculație (lat. *in*: în, *osculum*: guriță), sin. *anastomoză în arcadă*. Termen utilizat în ageiologie pentru definirea comunicării a două vase între ele, fiecare avînd altă origine, îmbrucîndu-se reciproc la nivelul extremității lor fictive sau convenționale.

Insalubru (lat. *in*: negatoriu, *salubris*: sănătos). Vătămător sănătății, periculos pentru sănătate.

Inseminare, sin. *însămînțare*.

1 — Procesul prin care se permite ajungerea în contact a celor doi gameți. 2 — În microbiologie, termenul se utilizează pentru a indica împrăștierea unui microb în mediul de cultură.

Insensibil. 1 — Lipsit de sensibilitate. 2 — Care nu poate fi sesizat prin simțuri (insesizabil).

Insensibilizare. Suspendarea sensibilității.

Inserat. Care are punct de ataș, de fixare.

Inserție (lat. *in*: în, *serere*: a lega). Termenul se utilizează în anatomie pentru a defini modul (și zona) de fixare a mușchiului (tendonului) pe os.

Insidios (lat. *insidae*: cursă). Termen utilizat în patologie pentru definirea unei boli, a cursului unei boli, a evoluției bolii sau a microbului patogen care nu pare atît de periculos pe cît este în realitate.

Insolație. 1 — Traumă fără soluție de continuitate produsă de razele solare care acționează direct asupra zonei craniene, provocând congestie cerebrală. 2 — Efect patologic general, cu predominanță nervoasă, al expunerii la razele solare.

Inspecția cârnii. Ramură importantă și exclusivă a medicinei veterinare, bazată pe studiul de detaliu al morfologiei normale, sau patologice, patologiei generale, speciale, infecțioase și parazitare, histopatologiei și igienei sanitar-veterinare, aplicată în controlul și aprecierea calității și salubrității produselor de origine animală dată în consum public. Implicând responsabilități sociale deosebite, inspecția cârnii nu poate fi practică decât de către un specialist.

Inspecție (lat. *inspectio*: privire, cercetare). Metodă de examinare bazată pe văz, în măsură mult mai redusă pe alte simțuri ce pot da relații de la distanță de animal (miros, auz de la distanță); se distinge o *inspecție directă*, efectuată cu ochiul liber, și *inspecția mediată*, pentru care se recurge la instrumente intermediare de tipul endoscoapelor (laringoscop, cistoscop etc.), *inspecția externă*, *inspecția internă* sau *endoscopia* (vaginoscopia directă, laringoscopia mediată etc.; v. și radioscopia). Prin inspecție se obțin relații asupra volumului, formei, culorii, mișcărilor, umidității, mirosului, unor zgomote de la distanță (tuse, corăj) etc.

Instilație. Administrarea în picături a unei soluții într-o zonă organică sau organ (ochi etc.)

Instinct. Complex de reflexe innăscute și specifice, care determină comportamentul unui animal.

Instrumentar. Termen general definind totalitatea ustensilelor folosite în exercitarea medicinei.

Insuficiență endocrină. Scăderea sau lipsa unui hormon.

Insuficiență hepatică, v. Hipohepatie.

Insuficiență urinară, sin. *insuficiență renală*. Disfuncțiune renală (reducerea filtrației, a puterii de concentrare și de elaborare), repercutată prin tulburarea homeostaziei, cu perturbări consecutive la nivelul diferitelor organe; intervine în nefropatii, insuficiențe circulatorii, supraproducție de cataboliți azotați, după cloropenii, natriopexii tisulare etc.; se poate manifesta prin *sindrom de retenție azotată* (de uremie), caracterizat prin abatere, convulsii, hipotermie, slăbire, miros urinos, poliurie, albuminurie, hiperazotemie etc.; *sindromul de retenție clorurată* (cloruremie) este reprezentat de semne de excitație (edem cerebral), edeme subcutanate, renale, pulmonare, colici, albuminurie, scăderea clorurilor din urină, semne de enterită etc.

Insula (*lob-*), sin. *lobulul insulei*, *insula Reil*, *lobulul corpului striat*. Mică circumvoluție cu aspect de proeminență, situată în fundul văii sylviane și care se mulează pe convexitatea corpului striat. Foarte dezvoltată la om, prezentând 3—4 pliuri, considerată ca zonă centrală a limbajului articulat, este puțin dezvoltată la animale.

Insulă Langerhans, sin. *insulă pancreatică*. Grup celular pancreatic cu rol endocrin, producător de insulină. Grupele cuprind celule mici poliedrice, culimite nedistincte sau puțin distincte, greu colorabile, cu nucleu compact, bogat în cromatină, distingându-se celule alfa

(cu granulații acidofile), beta (cu granulații bazofile), celule cu granulații gamma, delta, epsilon etc.

Insulină. Hormon pancreatic produs de celulele insulelor Langerhans, avînd rol deosebit în metabolismul glucidelor, sub acțiunea lui scăzînd glicemia. Absența sau insuficiența face să crească valoarea glicemiei (diabet insular).

Insulinoterapie. Terapeutică (antidiabetică, stimulatorie etc.) bazată pe folosirea insulinei.

Intensificacitate. Indice de eficacitate a medicamentelor antiparazitare, redat sub forma procentului de paraziți eliminați din organism sau omorîți, raportat la numărul de paraziți existent anterior la animalul în cauză (v. și extensificacitate).

Intensitatea selecției. Termen sub care se definește în zootehnie posibilitatea depistării și eliminării selective din efectiv a fenotipurilor corespunzătoare unui anumit genotip din cele trei categorii de genotipuri.

Interacțiune aditivă. Termen folosit în genetică pentru definirea însumării genelor situate în loci diferiți (în formarea unui caracter genetic).

Interarcuală (articulația-) (lat. *art. interarcualis*). Articulație complexă care leagă arcurile a două vertebre adiacente, distingîndu-se: a — două articulații diartrodiale planiforme (cite una la nivelul fiecărei apofize articulare), cu cite o capsulă articulară și un ligament interarcual (care completează spațiul dintre arcurile vertebrale) și b — o articulație interspinoasă (care leagă apofizele spinoase printr-o desmoză. În porțiunea dorso-lombară există un ligament interspinos, lamelar și un ligament supraspinos). În regiunea cervicală, la tau-

rine, ovine și cabaline, ligamentul supraspinos este reprezentat prin ligamentul nucal, cuprînzînd două porțiuni, una funiculară (coarda ligamentului cervical) și alta lamelară, care la taurine este formată din trei planuri. La suine, lama lipsește, iar la carnivore, tot ligamentul este reprezentat de un rafeu fibros.

Interaritenoidiană (articulația-) (lat. *Art. interarytaenoides*). Sarcodesmoză care leagă între ele cele două cartilaje aritenoidiene prin intermediul mușchiiului aritenoidian și mucoasei laringiene.

Intercarotică (lat. *A. intercarotica*). Fină ramură de anastomoză intracraniană, între cele două carotide interne la cal, plasată la nivelul zonei posthipofizare.

Intercarpene, v. Carpiene (articulațiile—).

Intercelular. Ceea ce se găsește între celule: spațiu, substanță, lichid, punți intercelulare etc.

Interconexiune. Legătură fenomenologică reciprocă, stabilită între două funcții, formațiuni sau aparate, care se influențează reciproc.

Intercostal. Care se găsește între coaste: spațiu, mușchi, nervi, artere intercostale etc.

Intercostală supremă (lat. *A. intercostalis suprema*). Ramură a arterei costocervicale (la cal, porc și ciine) sau a trunchiului comun costovertebral (la rumegătoare) care abordează unghiul costo-vertebral, la nivelul ggl. stelat, apoi se așază sub primele articulații costovertebrale, emițînd primele 3—4 artere intercostale (carnivore și rumegătoare) sau pînă la a 6-a (cabaline, suine).

Intercostale (lat. *A. a. intercostales*). Colaterale perechi și în general simetrice ale aortei des-

cendente (cu excepția primelor 4—6 din 18 la cal, a primelor 3 din 13 la rumegătoare, a primelor 2—4 din 14—16 la suine și a primelor 2—3 din 13 la carnivore). După detașarea lor urcă spre corpul vertebral, pentru a ajunge la extremitatea spațiului intercostal unde se termină printr-o ramură ventrală (care coboară în spațiul intercostal) și alta spinală.

Intercurent (lat. *inter*: între, *currere*: a alerga, a curge). Termen utilizat pentru definirea unei boli sau manifestări care apare în anotimpuri sau locuri în care ea nu se manifestă în mod obișnuit, având în general un caracter de complicație: febră intercurrentă (febră care apare într-o boală afebrilă) etc.

Interdependență organică. Dependență reciprocă a două organe sau a funcțiunilor lor.

Interferență, v. Fenomenul de blocaj.

Interferon. Produs al celulei-gază, sub influența unui virus (interferent), în măsură să oprească dezvoltarea altui virus în celula respectivă.

Interlinie. Spațiu între două zone liniare: interlinia de coalescență metacarpiană sau metatarsiană la taurine etc.

Intermedină. Hormon produs de lobul intermediar al hipofizei, cu acțiune asupra celulelor melanofore sau (indirect) asupra hipotalamusului și posthipofizei.

Intermedio-facial (lat. *N. intermediofacialis*), sin. *perechea a VII-a de nervi capitali*. Nerv cranian motor și parasimpatic (prin intermediar), având originea aparentă pe partea latero-anterioară a bulbului rahidian, de unde se angajează în hiatusul auditiv intern, apoi în canalul facialului (Fallope), prezentând pe traiect un ggl. geniculat (intraosos) și emițând pe

traiect: n. marele pietros superficial, n. micul pietros superficial, n. mușchiului scârții, n. coarda timpanului; după ieșirea din conduct detașează: n. auricular anterior (nazal), n. auricular intermediar (mijlociu), n. auricular caudal (posterior), n. digastric, n. jugulo-hiostilohioidian, n. cutanat cervical și ramuri pentru zona parotoguturală, apoi participă la formarea pîcului subzigotic.

Intermitent (lat. *intermittere*: a întrerupe). Care prezintă întreruperi la intervale mai mult sau mai puțin regulate: febră intermitentă etc.

Interoceptor. Receptor nervos care culege impresii din interiorul organismului.

Interogatoriu (lat. *interrogare*: a întreba). Metodă de examinare ce constă din întrebări puse de examiner și răspunsuri din partea celor care prezintă animalele spre examinare, urmărind precizarea anamnezei.

Interosoasă comună (lat. *A. interossea communis*). Colaterală a arterei mediane la nivelul arcadei radio-uluiare.

Interosoasă volară (lat. *A. interossea volaris*). Ramură a interosoasei comune, detașată înainte de angajarea ei în spațiul interosos al antebrațului, prezentă la cabaline, suine și carnivore. Coboară pe partea volară a spațiului interosos, anastomozându-se la nivelul zonei proximale a metacarpului cu o ramură din a. radială, pentru a forma arcul volar profund.

Intersternebrale (articulațiile-) (lat. *Articuli intersternebrales*). Leagă sternebrele între ele prin sincondroză. La taurine, ovine și suine, prima articulație intersternebrală este o diartroză, posedând o capsulă articulară.

Interstițial. Care se referă la interstiții. Termenul se utilizează pentru definirea substanței

(substanță interstițială), țesutului (țesut interstițial) care ocupă spațiile interstițiale.

Interstițiu (lat. *interstitium*: loc între). Interval. În anatomie definește intervalul sau spațiul care se găsește între două formațiuni care ajung în contact (interstițiu muscular etc.).

Intertrigo (lat. *inter*: între, *terere*: a înroși). Înroșire sau erupție dermatitică în zona de contiguitate dintre piele și mucoase.

Interventricular (**sept**-). Perețele muscular care separă cele două ventricule cardiace.

Interventricular (**șanș**-). Depresiune care delimitează ventriculele cordului.

Intervertebral. Care este plasat între vertebre; disc intervertebral etc.

Intervertebrale (**articulațiile**-) (lat. *Articuli intervertebrales*). Complexe articulare care leagă vertebrele între ele, distingându-se: articulații ale corpurilor vertebrale și articulații ale arcurilor vertebrale.

Intestin (lat. *intestinum*: din interior, pl. *intestina*: intestine). Lung conduct organic, situat în cavitatea abdominală, de la stomac pînă la anus, putînd fi sistematizat în: intestin subțire (duoden, jejun, ileon) și intestin gros (cec, colon, rect).

Intestinal (**nerv**-) (lat. *n. intestinalis*). Cordon nervos voluminos, vegetativ la păsări, așezat în apropierea micii curburi a intestinului terminal, stabilind legătura între plexul pelvin și plexul mezenteric.

Intima, sin. *endarteră*, *tunică internă a arterelor*, *endotelii vascular*. Tunică internă, monostratificată, a vaselor, compusă din celule endoteliale, alungite în sensul vasului, dispuse pe o membrană bazală la arteriole și pe un strat subendotelial stri-

at, cu aspect granulos, la arterele mari.

Intoleranță. Imposibilitatea organismului viu de a suporta un medicament oarecare, grefon etc. fără a suferi tulburări grave.

Intoxicație. Tulburare produsă de prezența unei toxine în organism, distingîndu-se intoxicații exogene (prin aport) și endogene (autointoxicații).

Intra vitam (lat.). În timpul vieții.

Intradermic. Exclusiv în grosimea dermului, localizat numai la derm.

Intubație. Introducerea unui tub proporțional cu organul care-l suportă, cu scopul păstrării tranzitului. Se aplică intratraheal în timpul anesteziei sau în chirurgia toracică.

Intricat. Întrețesut.

Intrinsec. Care-i este propriu și esențial.

Intromisie (lat. *intramitere*: a introduce în). Introducerea unui corp în altul. Termenul se utilizează pentru acțiunea de a introduce a penisului erectat în vagin.

Intumescență. (lat. *in*: în, *tumescere*: a se umfla). Creșterea volumului unui organ sau a unei componente organice.

Invaginație. Pătrunderea unei porțiuni de organ sau de țesut într-o cută proprie: invaginarea tubului neural la embrion etc.

Invazie. Năvălire. Împrăștierea germeilor patogeni sau a paraziților în întreg organismul, condiționînd accentuarea semnelor de boală.

Inversie, sin. *remaniere inter-cromosomică*. Termen utilizat în genetică pentru definirea schimbării locului unor segmente ale aceluiași cromosom, implicînd schimbarea locusului (poziției) genelor.

Inversiune uterină, sin. *prolaps uterin*. Deplasarea spre înapoi

și evaginarea în zonă perineală a uterului, cu răsfrângerea mucoasei, care devine exterioară, o parte din uter apărînd sub forma unei mase voluminoase, învelită în mucoasă, cu o depresiune centrală reprezentînd continuitatea organului spre interior.

Investigație (lat. *investigare*: a căuta cu luare aminte). Cercetarea atentă și ordonată, efectuată cu scopul de a descoperi ceea ce nu poate fi observat cu ușurință, ceea ce trece neobservat sau este necunoscut.

Involuție. Regresiunea unui organ sau formațiuni, normale sau patologice.

Iodisept, sin. *Yatren*. Produs iodat și bicarbonatat, utilizat pentru acțiunea antiseptică și stimulentă nespecifică.

Iodură de potasiu (lat. *Kalium iodatum*). Compus cristalin alb, utilizat ca rezolativ, dezinfectant, antimicotic, diuretic, expectorant, eumetabolizant în distiroidii etc.

Iohimbina (lat. *Yohimbium*). Alcaloid ce dilată vasele organelor genitale ș.a., servind astfel ca afrodisiac, în caz de impotență a masculilor, pentru apariția căldurilor etc.

Iomud, v. Calul Iomud.

Ireductibil. Care nu poate fi redus: hernia ireductibilă etc.

Iremidiabil. Fără posibilitate de remediere.

Ireponibil. Care nu poate fi repus: hernie ireponibilă etc.

Ireversibil. Care nu poate fi redus în starea sau forma precedentă formei actuale.

Iridareoză (gr. *iris*: iris, *araitis*: diminuaire). Atrofia irisului.

Iridectomedializă (gr. *iris*: iris, *ectomi*: tăierea unei părți, *dialisis*: separarea). Metodă de practicare a unei pupile artificiale prin excizia unei porțiuni din circumferința iriană.

Iridectomie. Excizia unei porțiuni din iris.

Iridelcoză (gr. *iris*: iris, *elcosis*: ulceratie). Ulcerația irisului.

Iridencliză. Metodă de practicarea a unei pupile artificiale prin decolarea unei porțiuni din marea circumferință a irisului și fixarea porțiunii decolate în plagă.

Irideremie (gr. *iris*: iris, *erimia*: absență). Absența congenitală a irisului.

Irideză. Strangularea irisului într-o plagă corneană.

Iridocel. Hernia irisului printr-o plagă sau ulcer cornean.

Iridocicloroidita infecțioasă a bovinelor. Oftalmie exsudativă cu caracter inflamator fibrino-purulent, recidivant, specifică rumegătoarelor mari, cu etiologie neprecizată, putînd evolua acut (fotofobie, lăcrimare, edem palpebral, congestie conjunctivală și pericheratică, ulcer cornean etc.) sau cronic (abcese croneene, cataractă, atrofii).

Iridocicloroidita recidivantă a calului. Sindrom ocular inflamator, exsudativ, cu caracter recidivant, evoluînd în accese. Accesele, la rîndul lor, evolu-ează trecînd printr-o fază acută inflamatorie, alta exsudativă (cu fotofobie, epiforă, edem palpebral și conjunctival, congestie pericheratică, impermeabilizarea corpului apos, pareză iriană, hipopion etc.), urmată după unul sau mai multe accese, de o perioadă de stingere (atrofie oculară). În cadrul sindromului s-au distins forme recidivante cu exsudat redus (glaucomatoase, reumatismale), cu exsudat abundent și acces simultan la ambii ochi (leptospirice, gravidice) sau cu accese succesive (oftalmii intermitente, periodice etc.).

Iridocicloroidită. Inflamația complexă a membranei musculo-vasculare a ochiului.

Iridocolobomă (gr. *iris*: iris, *coloboma*: deșirare, fisurare). 1 — Fisurarea irisului. 2 — Lipsa unei porțiuni din iris.

Iridocoroidita omfalică. Inflamație irido-coroidiană de natură infecțioasă, în general avînd caracter de metastază sau alergoasă, frecventă la mîinii și viteii cu omfaloflebită.

Irido-coroidită. Inflamația simultană a irisului și coroidiei, recunoscînd cauze complexe și multiple.

Iridoddeză (gr. *iris*: iris, *dein*: a fixa). Operația practică de a deplasa pupila, fixînd irisul la corneea.

Iridodializă (gr. *iris*: iris, *dialysis*: separare). Decolarea unei porțiuni din marea circumferință a irisului.

Iridoncoză (gr. *iris*: iris, *oncosis*: tumefacție). Hipertrofie iriană.

Iridoptoză (gr. *iris*: iris, *ptosis*: cădere). Deplasarea spre înainte a irisului.

Iridorexă, sin. *iridorexie*. Deșirarea irisului (practicată eventual în scopul deslipirii lui de cristalini, în caz de sinechii posterioare totale).

Iridoschismă (gr. *iris*: iris, *schisma*: divizare). Divizarea irisului prin persistența congenitală a fantei ontogenetice ventrale.

Iridotomie. Practicarea unei pupile artificiale prin incizarea simplă sau multiplă a irisului.

Iris. Porțiune a membranei musculo-vasculare a ochiului, situată înapoia corneii, la distanță de aceasta (delimitînd caudal camera anterioară și cranial camera posterioară a ochiului), prezentînd în centru o perforație (pupila). Marea circumferință se fixează la nivelul limbului sclero-cornean, continuîndu-se cu corpul ciliar.

Irish-blue, sin. *Kerry-blue*. Cîine irlandez cu craniu plat, bun vîntor și ușor de dresat. Prezintă urechi mici în formă de „V”, păr moale mătășos (se tunde pe cap și pe gît). Roba de la negru-cenușiu-albăstriu la cenușiu-roșcat. Coadă se amputează. Talia: 45—47 cm.

Irish-terrier. Cîine de apartament și de vîntoare, fidel, bățaios, curajos, cu capul lung și craniul plat și strîmt. Prezintă urechile mici, bine atașate, în formă de „V”, atîrnînd spre înainte, părul aspru și semilung pe corp, scurt și aspru pe cap, cu barbișon. Roba în general uniformă, roșie sau gălbui-roșiatică, mai deschisă pe pînțe. Coadă în general scurtă este lipsită de franjuri, atașată sus, purtată vioi dar fără a fi ridicată deasupra feselor și fără a fi încovrigată. Talie: 45 cm.

Iritabilitate (lat. *irritare*: a provoca). 1 — Caracterul de a fi impresionat de o excitație și de a răspunde relativ corespunzător. 2 — Excitabilitatea sau sensibilitatea crescută a unui organ, regiuni etc.

Irită. Inflamația irisului.

Irită hemoragică. Formă de irită, frecventă în accesele grave de iridocicloroidită recidivantă, de oftalmie jigodiosă, intoxicații etc. Se manifestă prin fotofobie, lăcrimare, mioză, tulburarea hemoragică a corpului apos, exsudat roșcat în camera anterioară a ochiului etc.

Irită leptospirică. Inflamație iriană bilaterală, cu caracter de epifenomen, în leptospiroza cabalină, cel mai adesea coexistînd cu subicter.

Irită plastică. Complicație a iritelor acute, caracterizată prin apariția unor aderențe irido-cristaliniene (sinechii).

Irită reumatismală. Inflamație iriană, de natură reumatismală,

cu caracter cronic, recidivant, coexistind cu alte semne de reumatism, întâlinită la cal și cîine.

Irită seroasă. Irită de origine toxică sau infecțioasă, caracterizată printr-o inflamație acută a irisului, urmată de apariția unui exsudat uniform pe suprafața irisului și în camera anterioară, fotofobie etc.

Irită supurativă. Formă de inflamație iriană caracterizată prin inflamația acută a irisului, consecutivă plăgilor iriene sau infecțiilor endogene.

Irită tifică. Inflamație iriană secundară, frecventă la caii bolnavi de febră tifoidă, caracterizată prin tulburarea corpului apos și apariția unui hipopion cenușiu.

Ischemic (gr. *ischein*: a opri, a reduce, a: fără, *haima*: sînge), sin. *anemic*. Cu cantitate redusă de sînge.

Ischemie, sin. *anemie localizată*. Scăderea cantității de sînge dintr-un teritoriu relativ circumscris, consecutiv insuficienței vasculare locale (compresiune de la exterior, tromboză, embolie, angiospasm), fiind afectate cu deosebire organele sau teritoriile cu circulație terminală.

Ischiadic (nervul-) (lat. *N. ischiadicus*), sin. *nervul sciatic*. Cel mai voluminos nerv detașat din porțiunea caudală a plexului lombosacrat; iese din cavitatea pelvină prin marea gaură ischiadică, trece pe suprafața externă a ligamentului sacroschiatic și se continuă la nivelul articulației coxo-femorale cu nervul tibial.

Ischiadică (lat. *A. ischiadica*). Colaterală a aortei abdominale la păsări. După ce emite două artere renale caudale, iese din cavitatea pelvină prin gaura ischiadică, la nivelul căreia emite o arteră trocanterică (cra-

nială) și o a. gluteenă (caudal), apoi, în regiunea coapsei dă artera profundă a femurului, a. nutricională femurală și a. femurală caudală. La nivelul unghiului de flexiune femuro-tibial se anastomozează cu a. femurală, apoi se bifurcă în a. tibială medială și a. tibială anterioară (din care se izolează a. tibială posterioară).

Ischio-anal (mușchi-), sin. *ridicătorul anusului, retractorul anusului*. Mușchi fin, lățit, inserat cranial pe creasta supraacetabulară și pe fața medială a ligamentului sacroschiatic și întretesut caudal cu sfincterul extern al anusului.

Ischio-cavernos (lat. *m. ischio-cavernosus*). Mușchi scurt și gros, așezat peste rădăcinile penisului, inserîndu-se pe arcada ischiatică și pe părțile laterale ale corpului cavernos.

Ischio-coccigian (*m. ischio-coccygeus*). Mușchi al cozii la mamifere, triunghiular, inserat cranial pe fața medială a ligamentului sacroschiatic și pe creasta supraacetabulară, caudal pe apofizele transverse, fața ventrală a ultimelor vertebre sacrale și primele caudale. Coborîtor al cozii. Foarte dezvoltat la păsări.

Ischio-pubiană (articulația-) (lat. *ischio-pubicus*), sin. *simfiza pubiană*. Leagă cele două coxale între ele printr-o masă de țesut cartilaginos (la tineret) sau osificat (la animalele bătrîne), întărită de un ligament periferic cu fibrele transversale.

Ischium. Piesă osoasă care intră în componența coxalului, delimitînd parțial gaura obturată (pe podeaua bazinului) și articulîndu-se medial cu osul simetric. Marginea laterală este scobită de mica incizură ischiatică, marginea caudală determină cu simetrica ei arcada ischiadică,

cea medială concură la formarea simfizei ischiadice, în timp ce unghiul cranio-lateral participă la delimitarea cavității cotiloide.

Ischiurie (gr. *ischein*: a reduce, a opri, *ouron*: urină), v. Retenție urinară

Isker. Rasă de taurine formată în Bulgaria, pe valea râului cu același nume, prin încrucișarea rasei de stepă locale cu vitele ilirice (*Bos brachyceros*) din peninsula Balcanică.

Isonzo. Hibrid dublu de viermi de mătase, originar din Italia, cu gogoșile albe. Se crește și în țara noastră.

Isterie (gr. *hystera*: uter). Manifestare parapsihotică, diferită de cea de la femeie, întâlnită mai ales la pisicile siameze în perioada căldurilor, caracterizată prin excitabilitate mărită, accese convulsive, agresivitate etc.

Istizin, sin. *dioxiantrachinonă*. Purgativ sintetic pulverulent portocaliu, deosebit de activ în supraincercări intestinale, mai puțin în cele ale compartimentelor gastrice.

Ivoriu, sin. *dentină*. Component dur al dintelui, de culoare gălbuie, străbătut de fine canalicule dentare, paralele (2 microni), captușite de teaca Neumann și orientate de la cavitatea pulpară spre suprafața dintelui. Canaliculele adăpostesc fibrele Tomes. Din loc în loc se observă mici spații neregulate (Czermak).

Ixod, sin. *căpușe*. Acarian de dimensiuni mari, cu rostru terminal flancat de 2 palpi șanțuiți la fața internă, picioarele din 6 articole, cu ventuze. Este un hematofag, parazit temporar, distingându-se diverse genuri: *Ixodes*, *Haemophysalis*, *Dermacentor*, *Rhipicephalus*, *Hyalomma* etc.

Izabelă. Culoare simplă, dată de fire de păr de culoare gal-

benă, pe tot corpul. Se cunosc nuanțele: deschis, ordinar, închis.

Izoaglutinare. Aglutinarea produsă folosind material obținut de la animale din cadrul aceleiași specii.

Izoaglutinină (gr. *isos*: egal, *agglutinare*: a lipi), sin. *izohemaglutinină*. Aglutinină în măsură să producă reacție de hemaglutinare la alt individ, din aceeași specie cu cel în al cărui sânge se găsește.

Izoanticorpi. Anticorpi normali ce se găsesc la mulți dintre indivizii aceleiași specii, în măsură să determine reacții la alte grupe de indivizi de aceeași specie: izoaglutininele legate de grupele sanguine etc.

Izoantigen. Antigen obținut de la animale din aceeași specie.

Izohemolizină (gr. *isos*: egal, *haima*: sânge, *lysein*: a liza, a topi). Hemolizină activă asupra globulelor roșii ale unui individ de aceeași specie cu individul care o posedă în sânge.

Izohemoterapie. Terapeutică bazată pe folosirea sîngelui obținut de la un animal din cadrul aceleiași specii (transfuzia sanguină).

Izolmunizare. Apariția în serul sangvin de anticorpi care reacționează în prezența hematiilor obținute de la un animal din aceeași specie așa cum se întâmplă în icterul hemolitic al nou-născuților.

Izoleucina. Aminoacid esențial, cu rol important în nutriție, în metabolismul aminoacizilor și în activitatea sistemului endocrin.

Izostenurie (gr. *isos*: egal, *sthenos*: forță, concentrare, *ouron*: urină). Egalitatea sîngelui și a urinii în ce privește molaritatea, caracterizată printr-o densitate a urinii în jur de 1010 la majoritatea speciilor; prelungită sau permanentă, ea

demonstrează insuficiența funcțională renală față de solicitările mereu variabile.

Izotonic. Starea tensiunii osmotice a unei soluții cu concentrație ionică egală cu a plasmei.

Izotop (gr. *isos*: egal, *topos*: loc). Element cu același număr de ordine (egal cu numărul protonilor din nucleu sau cu numărul electronilor orbitali) în tabloul periodic, ca și alt element; pentru tehnicile de investigație biologică au importanță și *izotopii stabili*, însă mai ales *izotopii radioactivi* (astfel numiți întrucît se dezintegrează, emițînd raze), în cercetarea diferitelor metabolisme, a hematopoeziei, timpului de circulație, explorării țesutului osos, glandelor endocrine, digestiei, funcției diferitelor organe etc.

I

Imblinzire. 1 — Fază a domesticirii (v). 2 — Atenuarea caracterelor sălbatice, de agresivitate etc.

Împîștirea foiosului, sin. *obstrucția foiosului*. Boală determinată de alimente lignificate, caracterizată morfopatologic prin desținderea organului de către materialul alimentar aglomerat și îndurat, iar clinic, prin colică, durere sau senzație de bloc de gheață în apă la palpația prin izbire, parezia prestomacelor etc.

Încălțat. Pintenogeață la care zona albă se întinde de la chișită pînă la genunchi sau pînă la jaret.

Închistare (gr. *in*: în, *kystis*: vezică). Înconjurarea de un țesut fibros sau o membrană ce poate fi asemănătoare cu o vezică, în cazul unor colecții purulente, paraziți, corpi străini pe altă natură etc.

Încolorăpat. Pintenogeață la care zona albă se întinde de la chișită pînă peste genunchi sau peste jaret.

Încrucșare complexă. Metoda de încrucșare amelioratoare în care se folosesc trei sau mai multe rase de animale.

Încrucșare de absorbție. Metodă de încrucșare a femelelor dintr-o rasă locală neameliorată cu masculi ameliorați timp de mai multe generații.

Încrucșare de ameliorare. Metodă de încrucșare practică în zootehnie cu scopul îmbunătățirii însușirilor unei rase, distingîndu-se: încrucșări de absorbție, de infuzie, pentru obținerea de rase noi etc.

Încrucșare de infuzie. Metodă amelioratoare (de remediere a unui defect existent la o anumită rasă) constînd din încrucșarea unui grup de femele neameliorate cu masculi amelioratori, producții rezultați fiind la rîndul lor împerechiați cu alți reproducători din cadrul rasei respective.

Încrucșare de producție. Metoda de încrucșare prin care se urmărește obținerea efectului heterozis, distingîndu-se încrucșări industriale alternative și încrucșări industriale de rotație.

Încrucșare industrială. Metodă de încrucșare practică cu scop economic imediat (prin fenomen heterozis de pildă).

Încrucșare simplă. Împerechieră dintre două rase practică cu scop ameliorator.

Îndopare. Metodă de îngrășare rapidă, constînd din hrănirea forțată a păsărilor (în special găște, rațe și curci). Se poate face manual sau cu mașini speciale. Prin îndopare, păsările consumă o cantitate de hrană mai mare cu 30—50% de cît ar consuma hrănite liber.

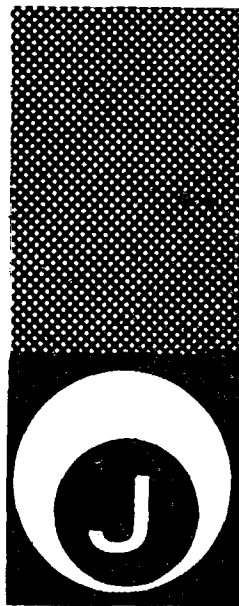
Îngustarea canalului pelvin. Reducerea diametrelor canalului pelvin (modificări osoase, uterine, cervicale, vaginale, vulvo-vestibulare), în măsură să determine distocii chiar în caz de poziție și prezentare eutocică a fetilor.

Însilozarea nutrețurilor. Mod de conservare a nutrețurilor verzi și succulente, prin fermentație anaerobă (lactică).

Însilozat (nutreț). Nutreț preparat și conservat prin însilo-

zare. A se evita folosirea ca echivalent al termenului de „siloz”, care indică construcția (amenajarea în care se practică însilozarea): nu se va spune „siloz” în loc de „furaj însilozat”.

Înțepare cu calaua, sin. atingere cu calaua. Termen sub care se definește în ortopedia veterinară traumatizarea membranei cheratogene printr-o caia prost bătută, dar nereținută în țesuturi.

Jabou esofagian, v. Dilatație esofagiană.

Jacobson (nerv-) (lat. *N. tympanicus*) sin. *n. timpanic*. Ramură a n. glosfaringian, detașată de la nivelul ganglionului pietros (de fapt din porțiunea corespunzătoare ggl. Ehrenritter) și pătrunsă în cutia timpanică, unde trece peste promontoriu, dând 6 colaterale: pentru fereastra rotundă, fereastra ovală, n. timpano-carotic, pentru trompa faringo-timpanică, n. marele pietros profund și n. micul pietros profund.

Jane (rol a lui -). 1 — Reacție pentru evidențierea indicaturiei. 2 — Reacție pentru evidențierea creatininuriei. 3 — Probă pentru diagnosticul anizocoriei congenitale (sin. proba celor două colire).

Jaguar (lat. *Felis onca*). Specie de mamifer carnivor din familia felidelor, cu corpul acoperit cu blană galben-roșietică, cu

pete și inele negre. Trăiește în America și se vîinează pentru blana sa.

Japoneză cu penaj mătășos, sin. *găina de mătase, Negresse*. Rasă de găini, originară din Japonia, cu talia mică, de culoare neagră, albă sau galbenă, cu penaj moale și mătășos și cu moț mare, crescută pentru frumusețea penajului.

Jar. Părul care acoperă extremitățile corpului la majoritatea raselor de oi. Se găsește pe față, urechi, extremitățile membrilor, la unele rase cu coada golașă și pe vârful cozii (friză). Este scurt, gros și fără proprietăți textile.

Jardă. Exostoză a extremității proximale a metatarsului rudimentar lateral și a tuberozității ligamentare a metatarsului principal, fără a depăși nivelul metatarsian (în caz contrar este vorba de eparven).

Jaret. Termen de zootehnie și hipologie, definind regiunea axată pe articulația tibio-tarso-metatarsiană.

Javart. Necroza țesuturilor conjunctive dure (tendinos, cartilaginose).

Javart cartilaginose, sin. *javart podal*, necroza fibrocartilajelor complementare ale copitei. Boală specifică ecvinelor, apărută în general ca o complicație a traumelor coronare și caracterizată printr-o deformare inflamatorie-fistuloasă a coroanei.

Javart furcal, v. Necroza furcuței de corn și a cuzinetului plantar.

Javart tendinos bulbar. Necroza tendonului m. flexor profund al falangelor și a porțiunilor fibroase care-l acoperă la nivelul călcâielor, produsă de traumatisme complicate și manifestată prin edem, deformare și sensibilitate evidentă la nivelul chișitei, mortificare circumscrisă etc.

Javart tendinos coronar. Necroza tendonului m. extensor digital comun, la nivelul inserției lui pe eminența piramidală, provocată de traumatisme complicate și caracterizată prin necroză zonală, inflamație evidentă, șchiopătură etc.

Javartul cuzinetului. Necroza parțială a cuzinetului plantar, produsă de traumatisme furcale și manifestată prin sensibilitate și mortificare zonală, localizată la corpul cuzinetului plantar.

Jder (lat. *Martes martes*). Specie de mamifer carnivor din familia mustelidelor, asemănător cu dihorul, cu blană de culoare brun-închisă, foarte prețioasă. Trăiește în pădurile din Europa (și în țara noastră), și din vestul Siberiei, vinându-se pentru blană.

Jejun (lat. *jejunus*: gol, nemîncat, flămînd). Porțiunea intes-

tinului subțire cuprinsă între duoden (ligamentul duodenotransvers) și ileon (originea ligamentului ileo-cecal).

Jejunal. Care se referă la jejun.

Jejunală (lat. *Aa. jejunales*). Puternic fascicul de artere detașate din a. mezenterică cranială, cuprinzînd 15–20 de vase la cal, izolate succesiv dintr-un trunchi jejunal la restul animalelor domestice. Fiecare arteră, în apropierea micii curburi intestinale, se bifurcă, realizînd o serie de anastomoze în arcadă (prima anastomoză unindu-se la a. duodenală, iar ultima stabilind legătura cu a. ileonică).

Jersey. Rasă de taurine, originară din Anglia, una din cele mai bune producătoare de lapte (3 500 l). Are talia de 1,25 m, greutatea corporală a vacilor de 300–350 kg, cu cap scurt, expresiv, cu orbite evidente, coarne scurte și fine, îndreptate înainte, cu osatură fină, piele și păr fin, conformație tipică de lapte, cu uger foarte bine extins înainte și bine susținut. Roba este de regulă de culoare uniformă, brună-roșcată sau izabelă, cu extremitățile mai închise.

Jersey gălbui. Linie de curci.

Jervină. Toxicăloid din știri-

goaie (*veratrum album*).

Jetaj (fr. *jeter*: a arunca, a da afară). 1 — Eliminarea pe nări a diferitelor produse (jetaj redus, abundent, continuu, intermitent, unilateral, bilateral etc.). 2 — Conținutul eliminat pe această cale (jetaj alimentar, seros, mucos, spumos, hemoragic etc.). Jetajul apare în rinite, colecții paranazale, guturale în afecțiuni întovărășite de expectorație abundentă, disfație, vomitare etc.; jetajul seros se observă și la animale sănătoase.

Jgheab. Regiune corporală (depresiune) delimitată de o parte

și de alta de cele două ramuri ale mandibulei.

Jigou. Denumire comercială dată regiunilor musculare ale coapsei, gambei și fesei. La ovine, jigoul cuprinde carnea de cea mai bună calitate.

Jintiță. Lichid de culoare alb-gălbuie, preparat din zerul proaspăt, fiert, din care nu s-a ales urda.

Joung Rattler. Armăsar jumătate sînge de galop, creator de linie, din rase de cai trăpaș anglo-normand.

Jucători clujeni. Rasă de porumbei, din grupa raselor de porumbei jucători la înălțime, ce se cresc în jurul Clujului.

Jucători de Komaron, sin. *Komaron.* Rasă de porumbei din grupa raselor de porumbei jucători la înălțime, formată în Ungaria.

Jucători de Moldova. v. Jucători dublu moțați de Ardeal.

Jucători dublu-moțați de Ardeal, sin. *jucători de Moldova.* Rasă de porumbei din grupa raselor de porumbei jucători la înălțime, caracterizați printr-un moț dublu, din care al doilea apare ca o rozetă pe frunte. Se cresc în centrul Transilvaniei și în Moldova.

Jucători de Timișoara. Rasă de porumbei, din grupa raselor de porumbei jucători la înălțime, crescuți în jurul Timișoarei, asemănători întrucîtva cu porumbeii Komaron, însă mai mici și cu un zbor și joc superior.

Jugula (a-) (lat. *jugulare*: a tăia gîtul, a jugula). 1 — Termenul se folosește în activitatea de abator pentru definirea operației de sacrificare prin tăierea în masă a vaselor cervicale și traheii. 2 — În patologie (terapeutică, epizootologie) definește reușita acțiunii de oprire a evoluției unei boli (jugularea

bolii), a unei epizootii (jugularea epizootiei) etc.

Jugular (nervul-) (lat. *N. Jugularis*). Fir ortosimpatic fin ce leagă ganglionul cervical superior (sau n. carotic intern) de ganglionul pietros Andersch al glosofaringianului și de ganglionul jugular al vagului.

Jugulară (venă-). Trunchi colector venos, care descarcă sîngele din regiunea cefalică, rezultînd prin confluarea venelor capului (v. temporală superficială, v. maxilară internă v. linguală etc.) la nivelul parotidei. Trunchiul rezultat se plasează în jgheabul jugular, conflînd cu simetricul lui la nivelul aperturii toracale craniale (confluența jugular) și cu venele axilare. În regiunea cervicală superioară și mijlocie este separată de a. carotidă prin interpunerea m. omohioidian. Rumegetoarele și suinele prezintă o v. jugulară superficială și una profundă.

Jumătate sînge de sud, v. Tarbes.

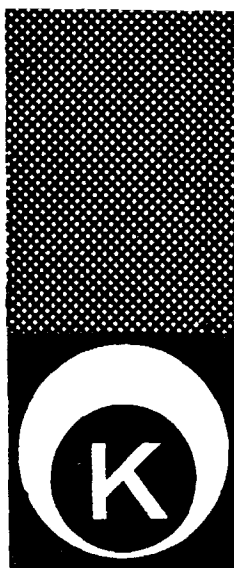
Jumătate sînge normand, v. Anglo-normand.

Jurisprudență veterinară. 1 — Studiul legilor și regulamentelor care fixează limitele, drepturile și responsabilitățile celui care practică medicina veterinară. 2 — Complexul de legi și regulamente care fixează limitele practicii profesiei medical-veterinare, utilizării și mișcării efectivelor de animale, manipulării și utilizării produselor de origine animală etc.

Justin Morgan. Armăsar arab, de talie mică, dar foarte vioi și energic care a creat o linie principală a Trăpașului american.

Juvelnic. Unealtă pentru păstrarea peștelui viu în apă, confecționată din plasă, nuiele, scînduri, montate pe cercuri de lemn sau de sîrmă groasă.

Juvenil. 1 — Nedezvoltat complet. 2 — Cu aspect tînr.

K (vitamina-), sin. *vitamină antihemoragică*. Vitamină de coagulare, sintetizabilă de bacteriile din tubul digestiv al vertebratelor superioare, avînd un rol deosebit în procesul de coagulare a sîngelui, prin favorizarea procesului trombinogenetic al ficatului. Carența în vitamina K, apărută ca o consecință a sterilizării faunei și florei intestinale sau în urma ingerării unor substanțe care tulbură metabolismul bacterian (antivitaminic) predispozează la hemoragii grave.

Kahuri × **Alb Băneasa**. Hibrid de viermi de mătase cu gogoși albe.

Kalchschmidt (proba -), sin. *proba zonei corpilor străini*. Proba tactilă pentru evidențierea durerii reflectate de la suprafețele lezate în reticuloperitonită, pînă în zona grebănului sau chiar pe regiunea costală.

Kaltblut. Tip de cal german de tracțiune grea, ce se crește în Bavaria. Este mai mic și mai ușor în raport cu celelalte rase de tracțiune.

Kansas. Soi de lucernă, creat și cultivat în S.U.A.

Karabah. Rasă de oi de carne, lină și lapte, ce se crește în raioanele de munte din Caucaz, cu lină groasă și mixtă, coadă grasă, bine adaptată întreținerii pe pășuni de munte.

Karakul, v. Caracul.

Karlsberg. Soi de orzoaică, ce se cultivă în Transilvania și Banat.

Karnabat, v. Carnabat.

Kaschgar (lat. *Ovis polli*). Varietate de oaie sălbatică ce reprezintă o formă gigantică a Argalului, trăind în regiuni muntoase foarte înalte. A fost descoperită la sfîrșitul secolului al XVIII-lea de Marco Polo.

Kastl-Mayer (reacția-). Reacție de apreciere a prezenței sînge-

lui în produsele biologice (fecale, urină).

Kazahă cu capul alb. Rasă de taurine, formată în U.R.S.S., prin încrucișarea vacilor locale cu tauri de rasa Hereford.

Kazahstan. Rasă de oi cu lână fină, formată în U.R.S.S. prin încrucișarea oilor locale Kurdiuk cu berbeci Merinos precoce și infuzarea ulterioară cu Merinos Rambouillet. Este rezistentă, cu capacitate mare de valorificare a pășunilor uscate și are aptitudini pentru îngrășare.

Kefir. Lichid acidulat, fermentat, preparat din lapte de vacă supus acțiunii unui bacil (*Bacillus caucasicus*) și acțiunii unei levuri (*Sacharomices kefir*).

Keler-Funke, v. Butirometru.

Kellotomie. Practicarea unei incizii labiale.

Kelotomie. Incizia inelului herniar în herniile abdominale (ingvinale) strangulate.

Kenai Mink (lat. *Mustela Vison Melampeplus* — Elliot), sin. *Vizon Kenai*. Varietate principală de vizon, care a contribuit la crearea populațiilor și variațiilor actuale, ce se cresc în America de Nord.

Kenana. Tip de taurine cu coacășă, ce se crește în Sudan.

Kent. 1 — Rasă de oi englezescă de carne cu lână lungă (v. Romney-Marsh). 2 — Soi de soia, ce se cultivă în S.U.A., cu productivitate mare.

Kent-Berlchonne, v. Charmoise.

Keratoplastie. Operație reparatorie plastică a corneii, prin heteroplastie.

Keratoză, v. Discheratoză.

Kerdiles (boala-), v. Sindromul hemoragic al bovinelor.

Kermes mineral (lat. *Stibium sulfuratatum rubrum*). Pulbere roșie utilizată pentru efectul expectorant.

Kerry. Rasă de taurine din regiunile muntoase ale Irilan-

dei, caracterizată prin talie mică (circa 1 m) și greutate redusă (250 kg), cu conformație fină și corectă, cu roba neagră sau brună, cu o linie mai deschisă pe spate, puțin pretențioasă la condițiile de alimentație, producând 1 800 l lapte.

Keta (lat. *Oncorhynchus keta*). Pește teleostean, înrudit cu păstrăvul, putând ajunge la 1 m lungime și la 10 kg greutate. Trăiește în mările din Extremul-Orient, fiind unul dintre peștii care produc icrele de Manciuria.

Keystone. Soi de orz, productiv, cultivat în Canada.

Khaki-Campbell. Rasă de rațe creată în Anglia, prin încrucișarea raselor locale cu rasa Alergătoare indiană. Se caracterizează prin direcția ușor oblică a trunchiului, culoarea penajului diferită în funcție de sex, producție de 180 — 200 ouă anual, greutate corporală de circa 2,5 kg, la rățoi și 1,8 — 2 kg la rațe. Datorită calităților sale și ușurinței de a se aclimatiza, a devenit una din cele mai răspândite rase.

Kiangul. Tip de hemion, de talie mai mare, care trăiește sălbatic în Tibet și Cașmir.

Kills. Rasă de capre, specializată în producția de lapte, ce se crește în sud-estul Turciei.

Kladrub. Rasă de cai, ce se crește în R.S. Cehoslovacă, formată din amestec sînge spaniol cu calul local. Are înfățișarea calului lipițan de la noi și are aptitudini pentru tracțiune ușoară și mijlocie.

Klebsiella. Gen de cocobacili nesporulați, Gram negativi, în care se încadrează *Kl. pneumoniae*, incriminat ca agent determinant în bronhopneumonia mînjilor, în anumite mame ale vacilor etc.

Klepper. Cal local din Estonia care a participat la formarea rasei de cai Tori.

Kocuso. Soi de dud, creat și selecționat în Japonia, cu producție de frunze de 6 000—7 000 kg/ha anual.

Koheilan (arab *Ku-Hai-Lin*: cal distins). Cea mai veche, mai numeroasă și apreciată linie de cai arabi, care a contribuit la formarea tuturor celorlalte linii.

Kombar, v. Comor.

Konic, v. Calul local polonez.

Kuciugurov. Rasă de oi de carne-lină, ce se crește în U.R.S.S., cu lână groasă și mixtă.

Kuhländer. Rasă de taurine, ce se crește în Moravia și Austria, derivând din încrucișarea de absorbție a rasei vechi austriece brune cu rasa Simmental. Conformația și roba bălțată cu roșu o face asemănătoare cu rasa Simmental. Produce circa 2 500 l lapte anual și are aptitudini pentru carne și muncă.

Kuibîșev. Rasă de oi cu lână semifină, formată în U.R.S.S., prin încrucișarea oilor locale cu lână groasă și mixtă Cerkassk cu berbeci Romney-Marsh. Este adaptată la condițiile de mediu, rezistentă, cu aptitudini pentru producția de carne și cu lână de calitate.

Kuludin. Rasă de oi pentru blană, ce se crește în stepile din Altai. Se aseamănă în oarecare măsură au oile de tip Kurdiuk, însă au coada scurtă, grasă și lipsește depozitul de grăsime pe fesă. Lâna este groasă, de culoare neagră. Se crește pentru producția de blănuri.

Kumis. Băutură de origine asiatică, produsă prin fermentarea alcoolică a laptelui de iapă. În Europa se prepară și din lapte de vacă ecremat parțial, prin adăugare de fermenți animali sau vegetali.

Kurasowa (test -). Metodă citologică de diagnostic al gestației la iapă, bazată pe rapiditatea și intensitatea colorării cu hematoxilină a mucusului cervical.

Kurdiuk. Grup de rase de oi de carne și grăsime ce se cresc în U.R.S.S., caracterizate printr-o talie mare, lână de calitate inferioară și printr-un depozit de grăsime la crupă, fesă și baza cozii. Are capul uscățiv, convex, urechi lungi, late și purtate în jos, conformație corectă, membre uscățive și relativ înalte, culoarea predominantă brun-roșcată de diferite nuanțe. Cele mai importante rase sînt Ghissar, Edilbaev, Saradjin etc.

Küssmaul (respirația de tip — respirația mare a lui -). Aritmie a mișcărilor respiratorii, de tipul dispneilor periodice, caracterizată prin inspirație profundă urmată de pauză, apoi de expirație prelungită, după care intervine o nouă pauză; este de prognostic defavorabil (agonie, stări comatoase).

Kuuziku. Plantă hibridă, produsă în Estonia, prin încrucișarea verzei furajere cu gulia furajeră. Produce peste 110 000 kg/ha rădăcini și peste 30 000 kg/ha frunze. Crește pe toate solurile, însă cele mai bune rezultate le dă pe solurile bogate în humus și în anii friguroși și umezi.

Laban (lat. *Mugil cephalus*). Pește din ordinul mugiliformelor, de culoare cenușie-albăstrui, lung de circa 27 cm, în greutate până la 1 kg, cu capul mare, cu solzi pe corp și pe cap. Trăiește în Oceanul Atlantic, Pacific, Indian, în Marea Mediterană și Marea Neagră. La noi se pescuiește de-a lungul platformei continentale, pentru carnea și icrele lui, care sînt foarte apreciate.

Labial (lat. *labium*: buză). Care se referă la buze, aparține buzelor etc.

Labiale (lat. *Aa. labiales*). Artere cu origine variată, distribuite buzelor: la cal și rume-gătoare se distinge o labială mandibulară și o labială maxilară, ambele colaterale ale a. faciale. La taurine labiala mandibulară adesea este dublă (superficială și profundă), la suine și ovine, datorită absenței a. faciale, a. labială mandibulară

este dată de a. mentală și submentală, iar a. labială maxilară de a. infraorbitară.

Labirint (lat. *labirintus*: cu cotituri, cu multe ocolșuri). Ansamblu de cavități (canale) flexuoase care constituie urechea internă.

Laborios (lat. *laboriosus*: obositor, greu). Dificil. Obositor. Termenul se folosește pentru caracterizarea dificultăților întâmpinate în timpul unei operații de lungă durată, unui proces fiziologic (naștere laborioasă) etc.

Labrador. 1—Rasă de rațe, decorativă, originară din India. 2—Rasă de ciini.

Lacaune. Rasă de oi franceză, asemănătoare cu rasa Larzac, de statură medie, avînd aptitudini triple, cu prevalența celei de lapte. Furnizează peste jumătate din laptele destinat fabricării renumitei brînze Roquefort.

Lacerat (lat. *lacerare*: a rupe, a sfîșia). Rupt. Sfîșiat. Termenul se folosește pentru definirea unor formațiuni care apar cu contur neregulat.

Lacerație. Operație constînd din ruperea țesuturilor, în special a țesutului conjunctiv.

Lacrimal (nervul -) (lat. *N. lacrimalis*). Ramura detașată din nervul oftalmial trigemenului, dînd ramuri pentru glanda lacrimală, apoi ieșind din zona orbitală, dă n.zigomato-temporal.

Lacrimo-palpebral (sindrom -). Complex de semne lacrimo-palpebrale produs de un dezechilibru vago-simpatic și manifestat prin conjunctivită catarală, blefarită, epiforă, cheratinizarea pielii din jurul orbitei și a pliului cutanat al nasului la cîine etc.

Lactalbumină. Albumină care se găsește în lapte.

Lactație (lat. *lactare*: a da lapte). Procesul fiziologic de secreție și excreție a laptelui.

Lactație nervoasă. Secreție mamară întîlnită în caz de gestație imaginară, la căteă.

Lactază. Diastaza care transformă lactoza în glucoză și galactoză.

Lactescent. Aspect asemănător cu al laptelui.

Lactifer, sin. *galactofor*. Care conduce laptele. Termenul se utilizează în anatomie pentru definirea canalelor prin care trece laptele de la acinul glandular, pînă ajunge la exterior.

Lactigen. Care favorizează creșterea secreției de lapte.

Lactobacillus. Gen de bacili nesporulați. Gram pozitivi, aciliați și acapsulați, uneori termofili, izolați din furaje însilozate, din produse alimentare de origine animală, din materii fecale ș.a.; anumite specii sînt utilizate în industria laptelui, la însilozarea furajelor, în tra-

tamentul unor gastroenteropatii ca stimulatori în dezvoltarea animalelor tinere etc.

Lactodensimetru. Aparat pentru măsurarea densității laptelui în raport cu densitatea apei.

Lactoflavină v. B₂ (vitamina-).
Lactogen (hormon -), v. Pro-lactină.

Lactometru. Instrument utilizat pentru aprecierea calității laptelui, distingîndu-se lactometre de tipul areometrelor (măsurarea densității laptelui), de tipul refractometrelor (pentru determinarea conținutului de substanțe uscate, negrase din lapte).

Lactoree (gr. *rhoeo*: a curge), sin. *incontinenta laptelui*. Eliminarea continuă a laptelui din mameleane, sub formă de picături sau jet, ca o consecință a hipotonicității, paraliziei sau lezării sfincterului papilar, a supraîncărcării cu lapte a sinusurilor galactofore etc.

Lactoterapie, sin. *galactoterapie*. Terapeutică bazată pe utilizarea laptelui, injectat subcutanat, cu scopul de a provoca un șoc coloidoclastic, terapeutic.

Lactoză. Dizaharid ce se găsește în lapte, format dintr-o moleculă de glucoză și o moleculă de galactoză.

Lactozurie. Prezenta lactozei în urină; se observă în apropierea fătării, în mamite, nevroză puerperale, gastroenteritele sugarilor etc.

Lacună (lat. *lacuna*: groapă, scobitură, lipsă). Spațiu gol din interiorul unei formațiuni. Termenul se folosește pentru definirea scobiturilor din zona furcuței la ecvine (lacune furcale) sau a unor formațiuni speciale (v.infra).

Lacună Hawshlp. Spațiu lojat apărut prin resorbție în sub-

stanța osoasă, datorită acțiunii osteoclastelor.

Lacună Morgagni. Depresiune a mucoasei uretrale (la om), avînd aspectul unor sinusuri oblice, care pătrund pînă în submucoasă.

Ladzeria peștilor. Boală parazitară întîlnită la peștii de apă dulce, produsă de larvele de *Botriocephalus latus* și manifestată prin invadarea musculaturii peștelui de către larvele respective.

Lagofalmie, sin. *ochi de iepure.* Imposibilitatea de închidere completă a fantei palpebrale, datorită unei paralizii a mușchiiului orbicular (lagofalmie paralică), unui defect de conformație palpebrală (congenital sau cîștigat) sau unei conformații speciale (iepure).

Lagonegrese, v. Calabrese.

Lama. Gen de mamifere artiodactile, asemănătoare cu cămilele, dar mai mici și fără coacășă. Trăiește pe platourile înalte din America de Sud. Se folosește ca animal de povară și pentru lînă.

Lamă (lat. *lamina*: foaie, placă de lemn). 1— Termen utilizat în morfologie pentru definirea unor formațiuni variate, cu aspect de placă, perete organic etc.: lamă spirală, lamă ciuruită, lamă osoasă etc. 2— Bucată dimensionată de sticlă, servind la examinarea și conservarea secțiunilor histologice.

Lambou, v. Scvamă.

Lambroid (monstru -). Monstru dublu a cărei formă seamănă cu litera lambda din alfabetul elin.

Lamelă. Peliculă fină de sticlă, dimensionată (2/2 cm) cu care se acoperă preparatele histologice fixate pe lamă.

Lamelibranchiate (lat. *Lamelli-branchiala*). Clasă de moluște caracterizate prin corpul turtit lateral, acoperit cu cochilie

bivalvă, și prin prezența branhiilor lamelare. Sînt animale acvatice, marine sau dulcicole, trăind pe fundul apei sau fixate pe pietre, alcătuiind în unele mări bancuri masive. Unele (stridiile și midiile) sînt comestibile; din altele se extrag perlele, iar din stratul interior al cochiliei se confecționează obiecte de sîdef.

Lamina cribrosa. sin. *lamina cribriiformis.* 1— Lama ciuruită a etmoidului, prin care trec filele olfactorii. 2— Zona ciuruită a sclerei, prin care trec fibrele nervului optic.

Lamina fusca. Stratul de țesut conjunctiv lax dintre scleră și coroidă.

Laminectomie (lat. *lamina*: placă, *ektomîs*: extirpare). Operație de îndepărtare a arcului vertebral.

Lanametru. Aparat special pentru determinarea fineții lînii.

Lanceolat (lat. *lancea*: lance). Cu aspect de lance. Termenul caracterizează unele formațiuni care prezintă o parte mai strîmtă, cu marginile curbate și unite într-un vîrf, realizînd o figură asemănătoare cu un fier de lance.

Lancinant (lat. *lancinare*: a sfișia). Calificativ pentru senzația dureroasă care se manifestă brusc, puternic, repetat, zvicnitor.

Lancisi (nervi -). Termen folosit pentru definirea striilor nervoase de pe fața superioară a corpului calos, vizibile în fundul fantei interhemisferice.

Landrace. Rasă de porci, specializată în producția de carne, formată în Danemarca și răspîndită în multe țări, fiind considerată cea mai perfecționată rasă de porci pentru producția de bacon. Se caracterizează prin culoarea albă, corpul foarte lung (are 1—2 perechi de coaste în plus), trunchi oval,

membre scurte și piele fină. Are prolificitate bună, precocitate foarte accentuată și o mare capacitate de valorificare a hranei.

Langshan. Rasă veche de găini înalte pe picioare, formată în mod natural în China. Are greutatea corporală de 3,5 — 5 kg, carne gustoasă și produce în medie 150 — 160 ouă pe an. Se cunosc două tipuri (vechi și modern) și trei varietăți de culoare: neagră, albă și albastră.

Langustă (lat. *Palinurus vulgaris*). Specie de crustaceu din ordinul decapodelor, de mărirea unui homar, cu carapacea acoperită cu spini și lipsită de rostru, cu antenele foarte lungi, îngroșate la bază și acoperite cu țepi; nu are clești. Este comestibilă și trăiește în Marea Mediterană și Oceanul Atlantic.

Lanieră (fr. *lanière*: curea îngustă). În anatomie definește o formațiune fibroasă, membranoasă, îngustă, lungă, rezistentă: laniera fibroasă a bicepsului brahial (tendonul intermediar) etc.

Lansetă. Instrument de pescuit format dintr-o tijă elastică și rezistentă (de bambus, din fibre de sticlă sau din aliaje de oțel), care permite derularea firului de pe tamburul mulinetei și aruncarea nălucilor la mari distanțe.

Lanțetă (fr. *lancette*: lance mică). Instrument chirurgical, utilizat pentru practicarea scarificărilor, unor incizii fine (în oculistică), punctii (corneane) etc., caracterizat prin vârful fin, cu aspect de fier de lance.

Lanțete. Categorie de fulgi la păsări, ce se găsesc de obicei pe gât, avînd un luciu mai intens și o formă lanceolată.

Laparatomie (gr. *lapara*: lombe, flanc). Operația de deschidere a cavității abdominale, inițial termenul fiind folosit

pentru definirea inciziei practicate în flanc și a deschiderii cavității abdominale la acest nivel. Ulterior, termenul a fost folosit pentru indicarea operației de deschidere a cavității abdominale, indiferent de zona topografică în care se practică.

Lapinizat. Termen uzitat pentru definirea modificării unui virus prin pasaje repetate pe iepure sau pe țesuturi recoltate de la iepure (v. și Animalizat).

Lapte ingluvial. Produs ingluvial la colombine (porumbel, turturică), în timpul clocitului și în prima perioadă de îngrijire a puilor, imediat după ecloziune.

Lapte uterin. Produs fluid, rezultat din amestecul produsului de secreție al glandelor uterine cu celulele descuamate ale endometrului, servind la hrănirea prin osmoză a embrionului, înainte de implantarea nidativă în mucoasa uterină.

Laptele cucului, sin. *laptele cîinelui*. Denumirea dată plantelor din familia euforbiaceelor, caracterizate prin secreția unui suc alb lăptos, toxic: *Euphorbia plathyphyllos*, aliorul ș.a. **Lapți.** Denumire atribuită produsului organelor sexuale masculine ale peștilor.

Lardak. Soi de lucernă, creat și cultivat în S.U.A.

Large White, v. Marele alb.

Largactil, v. Clordelazin.

Laringe. Porțiune (organ) a căilor respiratorii, situată la originea traheii, suspendată de hoid și conținînd un schelet cartilaginos (tiroid, cricoid, aritenoid, epiglotă), articulații, mușchi extrinseci (sternotiroidian, hiotiroidian, hioepiglotic), mușchi intrinseci (cricotiroidian, cricoaritenoidian posterior, cricotiroidian lateral, aritenoidian, tiroaritenoidian, ventricular, vocal) și o mucoasă. Ligamentele tiroaritenoi-

diane corespund corzilor vocale, la mamifere laringele fiind și organ fonator.

Laringectomie. Ablația parțială a laringelui, practică în caz de cornaj etc.

Laringiană (lat. *A. laryngica*). Terminală a arterei tiroidiene craniale, emițind pe traiect o ramură fină laringiană dorsală, după care pătrunde sub cartilajul tiroidian, strecurându-se printre tiroid și cricoid, distribuindu-se mucoasei laringiene, ventriculului glotic, mușchilor vocal, ventricular, crico-aritenoidian lateral etc.

Laringic caudal (nervul -) (lat. *N. laryngeus caudalis*), sin. *nervul laringic inferior, recurent*. Ramură detașată din vag în cavitatea toracică, de unde se reîntoarce spre laringe (recurent). Laringicul drept se detașează din vag la nivelul trunchiului cervico-costal (brahial), în timp ce laringicul stâng se izolează la nivelul ligamentului aorto-pulmonar, înconjurând cîrja aortică, urcînd spre laringe paralel cu carotida, pe traiect emițînd ramuri esofagiene și traheale.

Laringic cranial (nervul -) (lat. *N. laryngeus cranialis*), sin. *nervul laringic anterior* sau *superior*. Ramură detașată din vag la nivelul ganglionului nodos (puțin evident la animalele mari), de unde trece pe partea laterală a laringelui, în care pătrunde, trecînd prin fisura tiroidiană, unde prezintă ggl. laringian, după ce a emis n.laringic mijlociu.

Laringic mijlociu (nervul -) (lat. *N. laryngicus medius*). Ramură colaterală a nervului laringic cranial (eventual a vagului sau a ramurei faringiene vagale), distribuită m. crico-faringian și cricotiroidian.

Laringită. Inflamația laringelui.

Laringoenterita infecțioasă a pi-

sicilor, sin. *angina contagioasă a pisicii*. Boală contagioasă și inoculabilă, cu origine virală, caracterizată prin tulburări digestive grave și semne de laringită acută. Mortală.

Laringoplegie (gr. *plege*: lovitură). Paralizie laringiană, îmbrăcînd obișnuit forma hemiplegiei laringiene, ca manifestare a paraliziei unilaterale a nervului recurent (v. și cornaj).

Laringoscopie (gr. *skopeo*: cercetez, examinez). Inspectia directă sau mediată (cu laringoscopul) a laringelui.

Laringotomie. Incizarea peretelui laringian în timpul operației de cornaj.

Laringotrașeita infecțioasă a calului, v. bronhopneumonia infecțioasă a calului și taurinelor.

Laringotrașeita infecțioasă a păsărilor. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, de origine virotică, specifică, frecventă la găini și fazani, manifestată prin inflamația acută a căilor respiratorii anterioare (laringotrașeită), cu aspect crupeal, tendință la sufocare prin obstrucție traheală, mortalitate mare.

Laringocel. Deformare regională cervico-laringiană, datorită unei colecții de aer (gaz) și comunicînd cu laringele.

Laringopatie. Termen general pentru definirea oricărei boli laringiene, indiferent de origine, aspect etc.

Larinx, v. Laringe.

Larvar. Care se referă la larvă, la stadiul larvar sau aparține larvei.

Larvă. Stadiu intermediar de dezvoltare (insecte, batracieni etc.), diferit de stadiul de adult prin formă și mod de viață.

Larzac. Rasă de oi, ce se crește pe platoul omonim, în condiții de vegetație săracă și climă aspră. Are talia de 50—60 cm,

greutatea corporală de 40—45 kg, lină de culoare albă, uniformă, scurtă, deasă și fină (2,5—3 kg). Aptitudinea principală este producția de lapte (70—90 l lapte pe lactație și mai mult în condiții de hrană corespunzătoare), din care se prepară brînză Roquefort.

Latebra Purkinje. Zonă de vitelus alb (la oul de pasăre) care se prelungeste în vitelusul galben, apărînd ca o limbă de clopot sub discul germinativ.

Latent. 1—Calificativ acordat în patologie proceselor (bolicilor) care evoluează cu semne obscure și în timp mai lung. 2—Termen definind infecțiile care evoluează lent fără manifestări de boală.

Lateral (lat. *latus-lateris*:flanc). Care se găsește în partea opusă planului median.

Laterală nazală (lat. *A. lateralis nasi*flanc). Arteriolă distribuită zonei nazale laterale, avînd origine variată. La cabaline se detașează din a. facială, la rumegătoare din a.malară, la suine și carnivore lipsește.

Lateropulsie, v. Pulsiune.

Latir (lat. *Lathyrus sativus*). Plantă furajeră, erbacee, din familia leguminoaselor, cu tulpina de 30 — 70 cm, tîritoare și foarte ramificată. Frunzele sînt terminate cu un cercel ramificat, iar florile sînt de culoare albă, albastră, violetă sau roză. Este rezistentă la secetă și se cultivă pe suprafețe mari în India, Spania și în nordul Africii. La noi se cultivă în zonele secetoase, pe suprafețe mici.

Latirism. Intoxicație cu plante din genul *Lathyrus*, întîlnită la rumegătoare și cabaline.

Lausitz. Rasă de crapi, cu corpul complet lipsit de solzi, adaptată la regiunile mai reci. Are capul mic, spinare dreaptă, trunchi butucănos. Ajunge la

greutatea de 2,5 kg la vîrsta de trei veri.

Laxativ (lat. *laxare*: a slăbi). Care provoacă o purgație ușoară.

Laxitate (lat. *laxitas*: loc liber). Lipsit de forță și de tensiune.

Lăptișor de matcă. Secreție a glandelor faringiene ale albinelor lucrătoare, folosită pentru hrana larvelor de albine lucrătoare în primele trei zile, a larvelor de matcă în tot cursul stadiului larvar și a mătcilor în perioada ouatului. Fiind bogat în amino-acizi, vitamine hormoni ș.a., se experimentează în numeroase afecțiuni.

Lebădă (lat. *Cygnus*). Gen de păsări acvatice din ordinul anzeriformelor, mai mari decît gîsca, cu pene de culoare albă și cu gît lung și arcuit. Se cunosc mai multe specii, unele fiind foarte apreciate ca păsări ornamentale.

Lebăda cu caruncul, v. Lebăda comună.

Lebăda cîntătoare (lat. *Cygnus cygnus*). Specie de păsări decorative, cu greutate corporală de circa 10 kg; are un cîntec aparte, asemănător sunetelor produse de un clopot.

Lebăda cîntătoare mică, v. Lebăda pitică.

Lebăda comună (lat. *Cygnus olor* — Gm), sin. *lebăda mută*, *lebăda cu caruncul*. Specie de păsări decorative, cu greutatea corporală de 10—18 kg, cu gîtul lung în formă de S, aripi lungi, picioare scurte, cu un caruncul negru pe frunte, de culoare albă.

Lebăda Coskoroba (lat. *Coscoroba coscoroba*). Lebădă cu penajul alb, cu virful aripilor negre și ciocul și picioarele roșii-închis.

Lebăda cu gîtul negru (lat. *Cygnus melancoriphus*). Specie de lebădă, cu capul complet alb

și cu corpul și gîtul de culoare neagră.

Lebădă cucuiată (lat. *Cygnus olor*). Specie de lebădă, cu ciocul prevăzut cu o cocoasă la bază și care clocește în bălțile Dunării.

Lebăda neagră (lat. *Cygnus stratus*). Specie de lebădă, foarte frumoasă, cu penajul negru, uneori cu vârful aripilor albe, picioarele negre, ochii și ciocul roșii.

Lebăda pitică (lat. *Cygnus columbianus bewickii* — Jarr), sin. *lebăda cîntătoare mică*. Specie de lebădă cu greutate corporală mică (cca 5 kg), asemănătoare cu lebăda cîntătoare.

Lebăda trompetistă (lat. *Cygnus cygnus buccinator*). Specie de lebădă, cu penajul alb și ciocul negru, care produc sunete asemănătoare cu cele ale unei trompete.

Legal (proba -). Probă pentru evidențierea cetonuriei, bazată pe reacția dintre nitroprusiatul de sodiu și acetonă sau acid diacetic.

Legea Hardy-Weinberg, sin. *echilibrul Hardy-Weinberg*. Într-o populație mare în care împerecherea indivizilor se face la întîmplare, frecvența genelor și frecvența genotipurilor sînt constante din generație în generație, dar în cazul absenței mutației, migrației și selecției, frecvența genotipurilor este determinată de frecvența genelor.

Leghorn. Rasă de găini, specializată în producția de ouă (180 — 200 ouă anual). Cocoșii adulți cu greutatea de 2—2,5 kg, iar găinile 1,5 — 2 kg. Carnea este de calitate mediocră. Are diverse varietăți, cea mai răspîndită fiind varietatea albă.

Lelomiom. Neoplasm benign de natură musculară netedă, înțîlnit la nivelul uterului.

Leishmanioza cutanată a cîinelui. Boală produsă de *L. tropica*, transmisă prin flebotomi și manifestată clinic prin butoni cutanați (nări, obraji, buze, pleoape etc.) care ulcerază superficial, prin debilitare, miros neplăcut al pielii etc.

Leishmanioza viscerală a cîinelui. Boală provocată de *L. Donovanii*, manifestată clinic prin febră intermitentă, inapetență, anemie, diaree, inflamații palpebrale, oculare, nazale și ulcerații pe pielea capului sau din regiunea spinării, eventual pareze, moartea survenind în câteva zile (forma acută) sau afecțiunea trecînd în stare cronică.

Leishmanioză. Boală provocată de *Leishmanii*, care se dezvoltă în elemente limfocitare și endoteliul vaselor.

Lenticon. Deformație cristaliniană, caracterizată prin accentuarea curburilor și proeminarea conturului curbării feței anterioare.

Lentigo. Pete hiperpigmentare cutanate, congenitale.

Lentin, v. Vasoperif.

Leptomeninge (gr. *leptos*: subțire, moale). Meningele moi (piamater și arahnoida).

Leptomeningită. Inflamația leptomeningelor.

Leptospiră. Germen din familia spirochetacee, alungit, cu aspect de filament helicoidal, foarte mobil, necolorabil, sensibil la impregnarea argentică.

Leptospiroza bovină. Boală contagioasă, specifică, produsă de *L. pomona* și *L. gripotyphosa*, manifestată prin icter, hemoglobinurie, nefrită cu uremie, evoluînd frecvent și sub formă inaparentă, decelabilă doar serologic.

Leptospiroza canină, v. Boala de Stuttgart.

Leptospiroza ecvină. Boală contagioasă a cabalinelor produsă de diverse leptospire (*L. gri-potyphosa*, *L. pomona*, *L. canicola* etc.), cel mai adesea evoluind sub formă inaparentă dar cu anticorpi specifici. Clinic se poate manifesta prin nefrită, icter, oftalmie etc.

Leptospiroza porcină. Boală contagioasă, produsă de leptospire (*L. pomona*, eventual *L. mitis* și *L. icterohemoragiae*), în majoritatea cazurilor evoluind inaparent sau sub o formă cronică foarte atenuată, evoluția acută fiind rară și mortală.

Leptospiroză. Boală produsă de leptospire.

Lermena. Rasă de porci spaniolă, cu constituție robustă, cu aptitudini pentru grăsime și carne.

Lesoc. Linie a trăpașului Orlov, caracterizată prin fecunditate mare și rezistență pe distanțe lungi.

Lest. Aliment grosier, cu valoare nutritivă scăzută, dar necesar declanșării dinamicii gastrice.

Leșească (lat. *Carina moschata domestica*). Rasă de rațe, originară din America, cu greutatea corporală mare (5–6 kg), crescută pentru producția de carne. Are mai multe varietăți: neagră, albă, maro, galbenă-roșcată, gri-albăstruie etc.

Letal (lat. *letum*: moarte). 1—Mortal. Termenul se referă în special la factorii sau cauzele care provoacă moartea embrionului sau fetusului. 2—Indică, de asemenea, caracterul grav al evoluției unei boli.

Letalitate. 1—Mortalitate. 2—Termenul se mai referă la procentul de mortalitate sau la caracterul unor gene (factor letal etc.).

Letargic. Care se referă sau aparține letargiei.

Letargie (gr. *lêthê*: uitare, *argia*: amortire, toropeală). Stare depresivă însoțit de pierderea cunoștinței și surprimarea activității musculare.

Letucii-Gromadnii. Linie principală a trăpașului Orlov, caracterizată prin masivitate, eleganță, temperament vioi, vitează, rezistență pe distanțe lungi și constituție robustă.

Leucemie (gr. *Leukos*: alb, *haima*: sînge), v. leucoză.

Leucină. Aminoacid esențial, cu rol important în nutriție, în sinteza proteinelor și în funcționarea normală a glandelor endocrine. Intră în constituția tuturor proteinelor din nutrețuri, în cantități diferite.

Leucită, v. Sclerită.

Leucocit (gr. *leucos*: alb, *citós*: celulă). Termen general definitiv pentru globulele albe ale sîngelui, sistematizate în leucocite polimorfonucleare (granulocite), mononucleare (limfocite, monocite), forme tinere etc.

Leucocit acidofil, sin. *eozinofil*, *leucocit cu granulații alfa*. Element figurat al sîngelui din categoria polimorfonuclearelor granulocite, avînd nucleul ușor lobat și citoplasma plină cu granulații mari, egale, acidofile, cu rol antihistaminic, reacționînd în stări de sensibilizare, de șoc etc.

Leucocit bazofil, sin. *leucocit polimorfonuclear bazic*, *leucocit de tip Mastzellen*, *mastoleucocit*. Element figurat sangvin, din categoria granulocitelor, cu nucleul polimorf, cu granule citoplasmice metacromatice; conține histamină, heparină, serotomină etc., reacțiile bazofilice înregistrîndu-se în cursul sensibilizării, în reacții de adaptare de altă natură etc.

Leucocit eozinofil, v. Leucocit acidofil.

Leucocit granular, sin. *granulocit*, *polimorfonuclear*. Termen general sub care se definesc elementele figurate ale sîngelui din seria albă, care au citoplasma burată cu diverse granulații, distingîndu-se: granulocite eozinofile, granulocite bazofile și granulocite neutrofile.

Leucocit mononuclear, sin. *agranulocit*. Termen general utilizat pentru definirea elementelor figurate ale sîngelui, din seria albă, care au nucleu neobulbat și citoplasma agranulară, distingîndu-se limfocite (mari, mijlocii și mici) și monocite.

Leucocit neutrofil, sin. *neutrofil*, *microfag*, *leucocit cu granulații epsilon*. În general, cel mai numeros element figurat sangvin din seria albă, cu caracter de granulocit, polimorfonuclear, avînd nucleul bogat în cromatină, cu 2—5 lobi reușiți prin filamente cromatice și citoplasma cu granulații fine.

Leucocitoză. Reacție leucocitară secundară (cele primare constituind leucoza leucemică), caracterizată prin mărirea numărului de leucocite circulante; cînd este exagerată constituie *hiperleucocitoza*; dacă se descoperă doar în anumite zone vasculare (prin modificări de distribuție) constituie o *leucocitoză falsă* (aparentă); cînd interesează doar anumit leucocit se utilizează termenii de *leucocitoză neutrofilă* (*neutrofilie*), *eozinofilă* (*eozinofilie*), *bazofilă*, *limfocitoză*, *monocitoză*; *leucocitoza absolută* (globală, neutrofilă etc.) presupune numărarea directă a leucocitelor, iar *leucocitoza relativă*, stabilirea numărului relativ pe baza formulei leucocitare, fiind mai susceptibilă erorilor; leucocitoza poate fi fiziologică (la naștere etc.), postterapeutică (iodurate, alcaloizi, proteino-

terapia etc.), posthemoragică ș.a., întîlnindu-se însă cel mai frecvent în inflamațiile bacteriene supurative.

Leucodermie (gr. *leukos*: alb, *derma*: piele). Hipocromie cutanată cîștigată.

Leucomă. Pată cicatricială neinflamatorie a corneei, consecutivă afecțiunilor corneene sau inflamațiilor cronice, distingîndu-se diverse tipuri de leucomă (parțială, totală, apłatizantă, ectatică, panoasă etc.).

Leucomieliță (gr. *leukos*: alb, *myelos*: măduvă). Inflamația substanței albe din măduva spinării, manifestată prin diferite sindroame leucomedulare în funcție de etajul leziunii și de întinderea ei pe suprafața de secțiune a măduvei spinării: paralizie spastică, sindrom Brown-Sequart, anestezie zonară, disociație termoanalgezică etc. (v. și Medular).

Leucopenia infecțioasă a pisicii. Viroză cu manifestări polimorfe (febră, semne digestive, depresiune nervoasă, coriză etc.), alături de leucopenie accentuată.

Leucopenie, sin. *hipoleucocitoză*. Reducerea numărului de leucocite circulante pe unitate de volum sangvin; cînd scade numai anumită linie leucocitară se vorbește de neutropenie, eozinopenie, limfopenie etc.; *leucopenia falsă* (aparentă) se realizează prin deosebiri de distribuție a leucocitelor între diferitele organe (toxicoze, șoc anafilactic).

Leucoree. Termen ambiguu, definind scurgerea vulvo-vaginală de lichid alburiiu, rezultat din exagerarea secrețiilor vaginale (cu sau fără alterații patologice).

Leucosplenină. Hormon splenic ce intervine în leucopoeză, în echilibrarea eritropoezei cu eritroliza etc.

Leucotaxină. Factor polipeptidic ce favorizează migrația leucocitelor spre focarul inflamator.

Leucoză, sin. *leucemie, limfosarcomatoză, reticuloendotelioză, limfomatoză, hemopatie malignă* etc. Creșterea tumorală a sistemului hematopoetic (limfosarcoame, fibrosarcoame, peritelioame), însoțită eventual de metaplazie și metastază în diferite organe; după linia celulară interesată se disting leucoze *eritroide, mieloid, limfoide* etc.; în funcție de tabloul sangvin se deosebește *leucoza leucemică* (intravasculară), în care seria interesată crește în sine, cu eventuale forme tinere și patologice, *leucoza aleucemică* (extravasculară, limfadenoză difuză și nodulară etc.), fără modificări ale elementelor circulante, și *leucoza subleucemică*, o formă intermediară; etiologia virală este confirmată pentru unele leucoze; manifestările clinice sînt diferite, diagnosticul ținînd cont și de contextul epizootologic, examenul hematologic, al punctatului din organele hematopoetice, examenului histopatologic etc.

Leucoză eritroidă, sin. *eritroblastoză, leucoză eritroblastică* etc. Viroză ce determină la găini modificări de tip leucotic, fie de *formă leucemică*, cu multe elemente roșii nemature în circulație (hemocitoblaști, eritoblaști), fie — mai rar — de *formă aleucemică* (eritroblastomatoză); boala se manifestă clinic prin stare de abatere și anemie gravă progresivă etc.

Leucoză limfoidă, sin. *limfoleucoză, leucoză limfocitară, limfoblastică, limfoză, limfadenoză* etc. Modificarea de tip neoplazic a celulelor limfocitare din organele limfopoetice (limfanglioni, foliculi splenici, ti-

mus, amigdale etc.), natura virală fiind confirmată în multe cazuri; *la păsări* este mai frecventă *forma aleucemică viscerală*, fie *difuză* (limfoblastomatoză), fie *circumscrișă sau discretă* (limfocitoame v. și limfomatoza); *la mamifere*, este obișnuită *forma leucemică*, în care, alături de modificările hematologice se descoperă simptome generale, limfadenomegalie și leziuni sau semne clinice din partea altor organe; este mai irecventă la taurine, mult mai rară la porc, ciine ș.a.

Leucoză mieloidă, sin. *leucemie mieloidă, mielocitară, mieloblastică, mieloză* etc. Leucoză caracterizată prin hiperplazia țesutului mieloid; *la păsări* poate fi *leucemică* și *aleucemică*, ultima luînd aspect *difuz*, cu interesarea multor organe, și *discret*, în care mielociții și mieloblaștii formează adevărate tumori circumscrie doar în unele țesuturi sau organe (mielocitoame); *la mamifere*, leucoza mieloidă este cu mult mai rară decît cea limfoidă.

Leucozele aviare, sin. *complexul leucozelor aviare*. Viroze ce determină modificări de tip leucotic, distingîndu-se următoarele forme mai importante: leucoza eritroidă, mieloidă și limfomatozele.

Leukina. Compus antibacterian izolat din granulocitele neutrofile.

Levrier. Ciine de curse, cu conformația adaptată pentru vitează: piept îngust și adînc, pîntece supt, picioare înalte și puternice.

Lezghinsk. Oi locale din U.R.S.S., cu lină groasă, bine adaptate în raioanele de munte.

Leziune. Modificare alterativă morfopatologică, micro- sau macroscopică, la nivelul unui țesut sau organ.

Lichenificație (gr. *leicho*: a linge). Îngroșarea și cutarea adincă a pielii, cutele formînd un adevărat cadrulaj.

Lichidul cefalorahidian, sin *L. C.R.* Produsul plexurilor coaroidiane și care ocupă ventriculii encefalici, canalul ependimar medular și spațiul subarahnoidian; se prezintă ca un lichid seros, perfect transparent („ca apa de stîncă”), cu conținut cristaloïdic (clorurorahie, calcirahie, glicorahie, magneziu, potasiu etc.), cu albuminorahie redusă și elemente figurate în număr mic etc.; în afecțiuni meningoencefalice se evedențiază globulinorahie, hiperalbuminorahie, modificarea conținutului în cristalaoizi, mărirea numărului de elemente figurate (pleiocitoză) etc.

Lichomanie (gr. *lichmos*: lins). Formă de manifestare a perversității gustului, încadrată în sindromul de pica; se întilnește la bovine, manifestîndu-se prin lingerea insistentă a congenerilor, diferitelor obiecte din jur etc.

Lieben (proba -). Probă bazată pe transformarea iodului în iodoform, în prezența corpiilor cetonici, utilizată pentru evedențierea cetonuriei.

Lienal (lat. *lien*: splină). Care se referă la splină: arteră lienală, ganglioni lienali etc.

Lienală, v. Splenică (artera—)

Lienită, v. Splenită.

Ligament (lat. *ligamentum*: legătură). 1—Fascicul de țesut fibros, orientat în continuarea periostului și stabilind legătura dintre piesele osoase care se articulează între ele. 2—Cută seroasă de legătură și susținere a viscerelor: ligament coronar, triunghiular, hepatoduodenal etc.

Ligament capsular. Formațiune fibroasă de legătură articulară, membraniformă, rezultată din prelungirea periostului de pe

un os pe altul, delimitînd o cavitate articulară închisă, protejînd sinoviala articulară.

Ligament c lateral. Termen folosit pentru definirea ligamentelor articulare funiculare așezate pe părțile laterale ale unei articulații, limitînd mișcările permise de articulație la flexiune-extensiune și eventual lateralitate.

Ligament elastic. Categorie de ligamente articulare în componența cărora intră predominînd fibre elastice, avînd rol de amortizare și de redresare: ligamentul cervical etc.

Ligament funicular. Categorie de ligament articular, format din fibre orientate pe o direcție principală, eventual putînd fi ușor răsucite, cîștigînd aspectul unui segment de frînghie.

Ligament în resort. Termenul se utilizează pentru definirea unor ligamente funiculare, torsionate, care, în funcție de conformarea suprafețelor articulare, facilitează, în primul moment de acțiune articulară înmagazinarea unei cîtimi de energie sub formă potențială, pe care o cedează în al doilea timp al dinamicii articulare: ligamentele articulației humero-radio-ulnare la cal etc.

Ligatură. Legătură aplicată pe un organ (cu scop de imobilizare) sau pe un vas (cu scop hemostatic).

Liguloza intestinală a păsărilor. Tenioză întilnită la păsările ichtiofage, produsă de *Ligula intestinalis*.

Liguloza peștilor. Parazitoză provocată de *Ligula intestinalis*, întilnită la crap și lin, manifestată prin peritonită mortală.

Limb (lat. *limbus*: margine). Marginea unei formațiuni circulare: limbul sclero-cornean (limita circulară de continuitate dintre scleră și corne) etc.

Limbă de lemn. Aspectul pe care-l câștigă limba la rumegătoare, în cazul localizării linguale a actinomicozei (actinomicoza linguală).

Limbă de mare (lat. *Soleia nasuta*). Specie de pește din ordinul pleuronectiformelor, cu corpul oval și asimetric, lung de 15—20 cm și avînd greutatea de circa 250 g. Trăiește culcat pe stînga, aproape complet îngropat în nisip, din care cauză ambii ochi sînt situați pe partea dreaptă. Se pescuiește în cantități mici în lungul litoralului Mării Negre.

Limbă scrotală. Denumire simptomatică ce indică cutarea mucoasei limbii, în urma proceselor inflamatorii sau distrofice (glosite etc)

Limfadenita cazeoasă a oii, sin. *boala cazeoasă a oilor* etc. Boală contagioasă, provocată de *Corynebacterium ovis* și manifestată prin septicemie (forma acută), abcese cazeoase, purulente, la nivelul diversilor ganglioni, debilitare etc. (forma cronică).

Limfadenită, sin. *adenită*. Inflamația ganglionilor limfatici.

Limfadenoză, v. Leucoza limfoidă.

Limfangiectazie (gr. *angeion*: vas, *ectazis*: dilatație), v. Coardă limfatică.

Limfangiom. Termen general folosit pentru definirea unei tumori (în general congenitale), formată din vase limfatice neoformate, dilatate.

Limfangiopatie. Termen general utilizat pentru definirea oricărei afecțiuni a vaselor limfatice.

Limfangita epizootică, v. Boala Rivalta.

Limfangita pseudofarcinomoasă, sin. *limfangita ulceroasă*. Boală infecțioasă produsă de *Corynebacterium ovis*, întâlnită

la cal și manifestată prin dermatită pustuloasă și ulceroasă localizată în special la nivelul autopodiului, însoțită de limfangită tronculară.

Limfangita ulceroasă, v. Limfangita pseudofarcinomoasă.

Limfangită. Inflamația vaselor limfatice.

Limfangită traumatică. Complicație posttraumatică acută a vaselor limfatice regionale, provocată de pătrunderea stafilococilor și streptococilor printr-o traumă și manifestată prin deformare regională inflamatorie acută, plăci edematoase, eventual septicemie. Frecvența la membrele posterioare, la cabaline.

Limfatic. 1 — Gare se referă la limbă. 2 — Termen uzitat pentru definirea animalelor cu temperament atenuat și constituție robustă.

Limfatism, sin. *diateză limfatică*. Stare caracterizată prin dezvoltarea exagerată a sistemului limfatic, constituind un adevărat suport predispozant pentru unele stări patologice, datorită reducerii schimburilor la nivel tisular: infecții cutanate, eczemă etc.

Limfă. 1 — Lichidul circulant din vase limfatice. 2 — Componenta lichidă a sîngelui. 3 — Sîngele alb (fără globule roșii).

Limfogen. Producător de limfă sau de limfocite.

Limfoleucoză, v. Leucoză limfoidă.

Limfom. Neoplazia țesutului adenoid.

Limfomatoza neurală a găinilor, sin. *boala Marek*, *paralizia Marek*, *paralizia aviară enzootică*, *nevolimfomatoză*, *polinevrita cronică interstițială*, *neurogranulom infecțios*, *limfomatoza neurală* etc. Boală atribuită unei infecții virotice, suspectată cu caracter neoplazic ereditar și caracterizată prin

tulburări în locomoție, paralizii, adesea însoțite de leziuni edematoase ale plexului lombar etc.

Limfomatoza oculară. Limfomatoză aviară, afectînd cu precădere păsările în vîrstă de 6—12 luni, coexistînd uneori cu neurolimfomatoza; se manifestă prin înroșirea irisului, inegalitate de colorare a irisului la cei 2 ochi, neregularitatea și strîmtarea fantei pupilare, spărturi iriene, leucomă etc., din cauza infiltrației limfocitare a tunicilor ochiului (iridocoroidită și retinită infiltrativă) și a nervului optic.

Limfomatoza pulmonară cronică a oilor, sin. *pneumonia progresivă a oii*. Boală probabil vîrotică (eventual ereditară), întîlnită la oi și caracterizată prin pneumonie cronică însoțită de prezența unor noduli cenușii-translucizi în peretele alveolar.

Limfomatoza viscerală a păsărilor. Formă de limfomatoză, întîlnită frecvent la găină; se caracterizează morfopatologic prin tumori albicioase, formate din elemente limfoide, obișnuit mature, localizate în diferite viscere. Clinic, se manifestă prin anemie, poziție de pinguin și alte semne de hepatomegalie sau moarte bruscă, din cauza hemoragiei interne.

Limfomatoză. Hiperplazie difuză, de aspect infiltrativ, sau circumscrisă, de aspect tumoral (limfocitom) a țesutului limfoid; se observă la păsări, putîndu-se încadra în leucozele aleucemice (reticuloendotelioblastoze); forme mai importante: limfomatoza viscerală, nervoasă (neurolimfomatoză) și oculară.

Limforagie. Scurgere abundentă de limfă dintr-un vas limfatic sau dintr-un țesut.

Limforee. Hemoragie limfatică pasivă.

Limforeticulomatoză benignă de origine felină. Boală produsă de un ultravirus, transmisă la om și la alte animale prin zgîrțieturile făcute de pisică cu ghearele, manifestată (mai ales la om) prin febră și adenopatie (la animale evoluînd inaparent sau cu semne minimale).

Limfosarcom, v. Reticulosarcom.

Limitantă. Termen generic utilizat în histologie pentru definirea unor formațiuni fine, lamelare, care separă două categorii de țesuturi ce intră în constituția aceluiași organ.

Limitantă anterioară, sin. *membrană bazală anterioară, membrană Bowman*. Fină formațiune transparentă, omogenă, neregenerabilă, așezată între epiteliul anterior al corneii și țesutul cornean propriu-zis.

Limitantă elastică. Lamă elastică fină subțire, care separă tunicile vasculare una de alta.

Limitantă externă. 1 — Fină lamă elastică, adesea perforată și formată din fibre elastice circulare, separînd media arterială de adventice. 2 — Strat de substanță precolagenă care limitează periferic osteonul.

Limitantă internă. 1 — Lamă fină, elastică, subțire, care separă intima arterială de tunica mijlocie. 2 — Strat osteoid de substanță precolagenă care căptușește osteonul.

Limitantă posterioară, sin. *membrană bazală posterioară, membrana Descemet*. Formațiune produsă de epiteliul cornean posterior, retractilă, fragilă, regenerabilă, situată între țesutul cornean propriu-zis și epiteliul posterior (endoteliul) corneii.

Lin (lat. *Tinca tinca*). Specie de pește din familia ciprinidelor, lung de 20—30 cm, cu greutatea de 0,5—1 kg, cu corpul gros, acoperit cu solzi mărunți, cu gură mică, cu buze groase

și mustăți scurte. Trăiește în apele dulci stătătoare.

Linarozid. Glucozid cianogenetic din semințele de in.

Lincoln. 1 — Rasă de porci, creată în Anglia și reprezentată prin animale de talie mare, cu urechile lungi și aplecate, cu părul ondulat și de culoare albă-gălbuie. Este o rasă crescută în special pentru grăsime, dar, spre deosebire de alte rase de acest fel, are o prolificitate ridicată. 2 — Rasă de oi crescută pentru producția de carne, creată în Anglia. Se caracterizează prin masivitate și greutate corporală mare (125—145 la berbeci, 100—110 kg la femele) și lină foarte lungă (30—40 cm), la o tunsoare rezultând în medie 6—7 kg. 3 — Soi de soia, care dă cea mai mare producție de masă verde, în toate zonele din țara noastră.

Lindan, v. Hexaclorciclohexan.

Linder (proba -). Probă bazată pe coagularea albuminei la fierbere, utilizată pentru determinarea calitativă a albuminuriei.

Lingual (lat. *lingua*: limbă). Care se referă la limbă sau aparține limbii: friu lingual, glande linguale, dinamică linguală etc.

Lingual (nervul-) (lat. *N. lingualis*). Ramură senzitivă și excitosecretorie din nervul mandibular al trigemenului, detașată înainte de intrarea n. mandibular în conductul alveolo-mandibular, de unde trece sub mucoasa limbii, prezentând pe traiect un ggl. lingual, distribuindu-se glandei sublinguale și mucoasei linguale.

Linguală (lat. *A. lingualis*). Arteră care distribuie sînge limbii, cu origine variată (din a. maxilară externă la cabaline și obișnuit la rumegetoare, din a. carotidă externă la suine și carnivore). După ce ajunge la baza limbii, pătrunde sub ba-

zioglos (printre hioglos și keratohioidian), emite o ramură linguală profundă (care pătrunde între hioglos și genioglos), dispersînd în mușchii limbii, mucoasa linguală și glandele salivare zonale.

Linie fixată. Populație mică sau linie la care una, mai multe sau toate alelele sînt fixate. Cînd o singură alelă este fixată, toți indivizii liniei sînt de genotip identic referitor la acel locus. Cînd toți locii unei linii ajung la fixare, toți indivizii liniei devin identici din punct de vedere genetic, aceasta constituind baza uniformității genetice a sușelor puternic consanguine.

Liniment. Formă medicamentoasă alcoolo-uleioasă, utilizată pentru fricțiuni sau oncțiuni.

Linkage. Termen utilizat pentru definirea înlănțuirii factorilor genetici în cromosom.

Liofilizare. Metodă de conservare a unor produse biologice, bacterii, virusuri etc., implicînd uscarea în vid, după congelare prealabilă la temperatură de -30°C pînă la -40°C.

Lipan (lat. *Thymallus thymallus*). Specie de pește din familia salmonidelor, lung de 32—50 cm și cu greutatea de 0,350—1 kg; are corpul alungit, de culoare argintie, cu aripioara dorsală lungă și înaltă. Trăiește în zona inferioară a riurilor de munte din Europa nordică și centrală. Are carne gustoasă.

Lipaze (gr. *lipos*: grăsime). Grup de enzime din clasa hidrolazelor, care catalizează hidroliza esterilor acizilor grași ai glicerinei. Se găsesc în sucurile digestive, în unele organe și în unele țesuturi vegetale.

Lipemie (gr. *lipos*: grăsime, *haima*: sînge). Conținutul în lipide a sîngelui, obișnuit mai ridicat după digestie.

Lipide. Denumirea generică a substanțelor organice insolubile în apă, solubile în benzină, eter etc. și rezultate din combinarea unui acid gras cu un alt component organic (în general gliceride).

Lipițan. Rasă de cai, creată la herghelia Lipița din Istria, prin încrucișarea cailor spanioli, cu armăsari danezi și arabi. Se caracterizează prin talie mijlocie, format dreptunghiular, cap uscățiv cu profil drept sau berbecat, spinare și șale relativ lungi și largi, mers caracteristic, energic și înalt, cu temperament vioi. Se folosește pentru călărie, atelaje de lux, tracțiune și munci agricole.

Lipocel. Hernia țesutului gras printr-o breșă oarecare.

Lipocromie (gr. *lipos*: grăsime, *chroma*: culoare). Colorarea grăsimii, de exemplu, în „boala grăsimii galbene”, produsă, alături de hepatoză nutrițională, după consumul alimentelor cu grăsimi peroxidate.

Lipoid. Care se aseamănă cu grăsimea.

Lipoliză. 1 — Liza grăsimilor organice. 2 — Distrugerea grăsimilor în organism.

Lipo.n. Neoplasm benign, dezvoltat pe seama țesutului gras.

Lipomatoză (gr. *lipos*: grăsime, *ōma*: tumoare). Stare determinată de lipoame (tumori benigne în care predomină celulele grase), dezvoltate mai ales în țesutul subcutanat și subseros.

Liposolubil. Solubil în grăsimi.

Lipotimie (gr. *leipein*: a pierde, *thymos*: spirit), sin. *leșin*. Pierderea de scurtă durată a cunoștinței, alături de păstrarea reflexelor, ca o consecință a anemiei cerebrale acute.

Lipotrop. Care se fixează pe grăsimi sau care facilitează metabolismul grăsimilor: factor lipotrop etc.

Liptovscaia. Brânză din lapte de oaie, ce se prepară în R.S. Cehoslovacă.

Lipurie (gr. *lipos*: grăsime, *ouron*: urină). Eliminarea compușilor lipidici prin urină, fie sub forma unor adevărate picături de grăsime, fie a cilindrilor grași; urina poate deveni, în acest caz, lactescentă; lipuria se observă în degenerările hepato-renale, după ingestia cantităților mari de grăsime etc.

List. Linie de porumbei volajori germani, pentru zbor de distanță și orientare, ce se crește și în țara noastră.

Listereloză, sin. *listerioză*. Boală infecțioasă contagioasă și inoculabilă, provocată de *Listeria monocytogenes*, întâlnită la rumegătoare, suine etc., caracterizată prin hipertonie și semne de meningoencefalită.

Listeria. Gen de bacili nesporulați, Gram-pozitivi.

Lișiță (*Fulica atra*). Specie de pasăre călătoare, acvatică, din ordinul raliiformelor, de culoare neagră, cu o pată albă în frunte. În țara noastră se găsește în număr mare în bălțile Dunării, iar iarna migrează spre sud. Se vinează pentru carne.

Litiază (gr. *lithos*: piatră, concrement), sin. *Boală litiatică*. Formarea de concremente minereale de dimensiuni mici, în general insolubile, apărute în organele cavitare (vezică biliară, vezică urinară etc.). Când cîștigă volume considerabile, concrementul poartă denumirea de calcul.

Litiază biliară. Stare patologică ce se caracterizează prin formarea de calculi de bilirubină, colesterină, calciu etc., pe căile biliare; se evidențiază clinic cu ocazia obstrucției căilor biliare, a angiocolitelor sau a colecistitelor calculoase ș.a., prin inapetență, parezie digestivă, colici, icter etc.

Litiază urinară. Stare patologică ce se caracterizează prin formarea de calculi (urați, săruri de calciu sau magneziu etc.), în vezica urinară, în bazineț, mai rar pe celelalte căi urinare și în rinichi (nefrolitiază); cu ocazia obstrucțiilor și inflamațiilor pe care le produce, devine evidentă clinic, manifestându-se prin colici false, lumbago, febră, hematurie, nisip urinar sau calculi mai mari în urină etc.

Litocenoză (gr. *lithos*: piatră, *cenosis*: evacuare). Evacuarea de calculi sau de fragmente calculoase prin uretră, spontan sau cu ajutorul sondei, după ce calculii au fost zdrobiți.

Litoclastie (gr. *lithos*: piatră, *claein*: a sparge). Operația de zdrobire a calculilor vezicali în particule mici, care să poată fi eliminate sau extrase prin uretră.

Litodializă. Denumire utilizată pentru definirea oricărei acțiuni de dizolvare a calculilor vezicali sau de debarasare a vezicii de calculii fragmentați.

Litodion. Fetus mumificat intrauterin și calcifiat.

Litofagie (gr. *lithos*: piatră, *phagein*: a mânca). Consumul de nisip sau pietriș, formă de manifestare a sindromului de pica.

Litotripsie (gr. *lithos*: piatră, *tripsis*: a zdrobi), sin. *litotritție*. Operația de zdrobire a calculilor vezicali în interiorul vezicii.

Livarot. Brînză franceză cu pasta moale, preparată din lapte ecremat și amestecat în proporție de 1/3 cu lapte integral din mulsoarea anterioară.

Livensk. Rasă de porci ce se crește în U.R.S.S.

Livid (lat. *lividus*). Caracterizat prin colorarea albăstruiă sau negricioasă a pielii.

Liză (gr. *lisis*: descompunere). 1 — Termen utilizat în fiziopatologie și în morfopatologie pentru definirea procesului de topire a unei formațiuni, țesut etc. 2 — Moment din evoluția unei afecțiuni, în care tulburările diminuează progresiv, pînă la dispariție.

Lizencefal. 1 — Encefal lipsit de circumvoluțiuni, cu suprafața netedă, neaccidentată. 2 — Termen folosit pentru categorisirea animalelor care posedă encefalul lipsit de circumvoluțiuni.

Lizina beta. Component antimicrobial humoral normal, activ față de bacterii Gram-pozitive.

Lizină. Aminoacid bazic esențial, strict indispensabil în alimentația animalelor, mai ales pentru porci și păsări. Are importanță în metabolismul proteinelor, în funcția de reproducție și în formarea țesutului osos. Se găsește în cantități diferite în majoritatea nutrețurilor vegetale și animale.

Lizogenie. Prezența profagului (A.D.N.-ul unuia sau mai multor fagi) în cromozomul celulei-gază, integrat ca un element propriu acestei celule; celula lizogenă în echilibru fiziologic este rezistentă față de fagul respectiv, însă prin intervenția unui dezechilibru (radiații etc.) ea devine sensibilă, fapt urmat de dezvoltarea virionilor maturi.

Lizozimă, sin. *lizozim*. Factor de imunitate naturală la plante și animale, prezent în țesuturi și umori (sînge, lacrimi, mucus nazal, lichid pleural etc.), mai ales la păsări și mamifere, cu funcție peptidazică ce explică liza unor bacterii, prin dezintegrarea compușilor polizaharidici din membrana bacteriană; lizozima acționează mai ales asupra unor bacterii Gram-po-

zitive, utilizându-se extern, în unele enterite ș.a.

Lob. Porțiune rotunjită, proeminentă, a unui organ: lob hepatic, lob cerebral etc.

Lobectomie. Ablația chirurgicală a unui lob, practică pe creier, pulmon, ficat etc.

Lobelină (lat. *Lobelinum*). Derivat piperidinic sintetic, cristalin, alb, analeptic respirator de scurtă durată.

Lobotomie. Operația neurochirurgicală de secționare a unui lob cerebral, fără a îndepărta vreoa porțiune de organ, urmărindu-se doar întreruperea continuității fibrelor nervoase la acel nivel.

Lobul. Lob mic, reprezentând o subdiviziune a unui lob.

Lobular. Care se referă la lobuli.

Lobulat. Cu lobuli. Care este divizat în lobuli.

Loca. Boală infecto-contagioasă gravă a puietului de albine. Se distinge o locă europeană, produsă de *B. pluton* (care afectează puietul necăpăcit), larvele bolnave îngălbenindu-se și emițând un miros acru, de putrefacție, și o locă americană, produsă de *B. larvae*, afectând mai ales puietul căpăcit, care, intrând în putrefacție, cîștigă un miros de clei de tîmplărie.

Local. Cal rezultat din încrucișarea cailor de tip mongol din R.S.S. Tadjică cu cai de tip sudic: iomud, carabair și arab. Are exterior variabil, amintind caracterele raselor de proveniență. Este foarte rezistent și are aptitudini pentru diferite munci în regiunile muntoase.

Local. 1 — Cu caracter particular și caracteristic unei anumite zone. **2** — Care se referă la o anumită zonă, delimitată, restrînsă.

Localizare. Determinarea sediului unei boli, a unui agent nociv introdus în organism, a unei leziuni etc.

Loco dolenti. Locuțiune latină utilizată pentru precizarea zonei dureroase, avînd semnificația: „în locul dureros”. Termenul se folosește pentru indicarea unei zone de intervenție, de administrare a unui medicament, de injectat o substanță etc.

Locus (plural loci). Loc (pozițional) determinat, pe care-l ocupă gena în poziția liniară din cromosom.

Lombar. Care aparține lombelor sau se referă la lombe.

Lombare (artere-) (lat. *Aa. lumbales*). Colaterale ale aortei abdominale, pare și în principiu simetrice, egale numeric cu numărul de vertebre lombare. După izolarea lor, urcă spre baza apofizelor transverse, apoi se bifurcă dînd o ramură ventrală (intertransversală), care dispersează în mușchii abdominali, și o ramură dorsală (lombo-spinală), care, după un scurt traiect, se divide într-o arteriolă spinală, ce pătrunde în canalul rahidian și o ramură musculară, ce dispersează în masa comună.

Lombe. Regiune care formează plafonul cavității abdominale, axată pe porțiunea coloanei vertebrale cuprinsă între ultima vertebră dorsală și sacrum.

Lombrical, v. Lumbricoid.

Long. Rasă de oi de munte, ce se crește în Anglia.

Lordoză (gr. *lordos*: încurbat). Încurbarea ventrală a coloanei vertebrale, obișnuită în rahitism sau alte osteopatii.

Lostrită (lat. *Hucho hucho*). Specie de pește răpitor din familia salmolidelor, cu corpul lung pînă la 1 m și greutatea de 10—12 kg, aproape cilindric, cu gură mare și dinți puternici. Trăiește în râurile adînci de munte. În țara noastră, fiind rară, este ocrotită de lege. **Louping-ill,** sin. *boala tremurătoare a oilor.* Encefalomielită

produsă de un virus transmis prin căpuși, caracterizată clinic prin tremurături, ataxie, convulsii și parezie.

Lourds (de-) v. Pirinei.

Lovcii. Una din cele mai apreciate linii ale trăpașului Orlov.

Lowicka. Rasă de oi poloneză, creată prin încrucișarea oilor locale cu rasa Merinos și Kent.

Lucernă (lat. *Medicago sativa*). Plantă furajeră erbacee, perenă, din familia leguminoaselor, cu rădăcina puternică, cu frunze trifoliolate și flori violete sau albastre. Este una din cele mai valoroase plante furajere, rezistentă la ger și secetă, cu o mare capacitate de producție și cu o valoare nutritivă ridicată. Se cultivă pentru masă verde, fîn, însilozare și pășunat.

Lucerna H (652). Soi românesc de lucernă, cu capacitate productivă ridicată.

Lucită, v. Fotodermatoză.

Lufar (lat. *Pomatomus saltatrix*). Specie de pește răpitor din ordinul scombriformelor, lung de 30—50 cm și cu greutatea de circa 3 kg, cu corpul robust, alungit, cu gură mare, cu dinți pe ambele maxilare. Trăiește în Oceanul Atlantic, în Oceanul Indian, în Marea Mediterană și în Marea Neagră. Are carne foarte fină și gustoasă.

Lugol (soluție-). Soluție iodiodurată (iod, iodură de potasiu), utilizată ca reactiv, antimicotic, dezinfectant, antihelmintic etc.

Lumbago, 1 — Durere lombară, fără semne inflamatorii (reumatismală, de contracție etc.). 2—Cifoasă și rigiditate lombară.

Lumbricoid, sin. *lombrical*. Care se aseamănă cu un limbric.

Lup de Alsacia, v. Alsacian.

Lup de Vosgi, v. Alsacian.

Lupin alb (lat. *Lupinus albus*). Plantă anuală din familia leguminoaselor, cultivată pentru furaj.

Lupin albastru (lat. *Lupinus angustifolius*). Plantă anuală din familia leguminoaselor, cu foliole înguste de 1—3 cm și cu flori albastre. Este puțin pretențioasă la căldură, rezistentă la secetă și crește bine pe solurile podzolice. Se cultivă pe suprafețe reduse, ca plantă furajeră sau pentru îngrășământ verde.

Lupin galben (lat. *Lupinus luteus*). Plantă anuală din familia leguminoaselor, cultivată pe suprafețe restrinse în țara noastră, pentru furaje.

Lupinină. Toxialcaloid din lupin.

Lupinoză. Intoxicație determinată de lupin (*Lupinus*).

Luteină, sin. *progesteronă*. Hormon produs de corpul galben din ovar, cu rol în nidarea și creșterea zigotului.

Luteinic. Care se referă la luteină sau la corpul galben.

Luteinizant (hormon-), sin. *luteostimulină, gonadostimulină B* etc., v. luteostimulină.

Luteostimulină. Hormon prehipofizar, cu rol în maturarea foliculilor ovariani.

Lutra, v. Vidra.

Lux, sin. *Lux polonez*. Rasă de porumbei de carne, formată în Polonia prin încrucișări complexe, rustică, una din cele mai apreciate rase de porumbei de carne.

Luxația bulbului ocular. Afecțiune posttraumatică a bulbului ocular, caracterizată prin modificarea raporturilor naturale ale bulbului, deplasarea lui spre înainte, ieșirea din orbită și fixarea lui la intrarea orbitei, fără ruperea nervului optic.

Luxația coxofemurală. Accident observat la rumegătoare și carnivore, manifestat prin șchiopătură gravă, apărută brusc, deformarea regiunii, scurtarea piciorului respectiv etc.

Luxația cristalinului. Afecțiune traumatică oculară (putând fi însă și congenitală), caracterizată prin ruperea zonulei Zinn și deplasarea cristalinului în camera anterioară (luxație anterioară), sub conjunctivă (luxație subconjunctivală) sau în afara învelitorilor și anexelor oculare (expulzie cristalină).

Luxația mandibulei. Mai frecventă la carnivore, se manifestă prin deschiderea permanentă a gurii sau devierea laterală a mandibulei, imposibilitatea apropierii pasive a maxilarelor etc.

Luxația mușchiului bicepsul femural. Întâlnită la bovine, presupune fixarea m. biceps femural, de marginea posterioară a marelui trocanter femural; se manifestă prin rămânerea în extensie a articulației coxofemorale, adducția membrului cu tendință de cosire în mers, proeminarea subcutanată a muș-

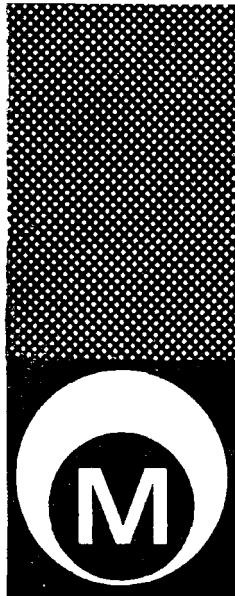
chiului între articulația coxofemurală și graset etc.

Luxație. Deplasarea unei formațiuni, în urma unei acțiuni traumatice (mecanice), rezultând o schimbare de raporturi.

Luxație articulară. Deplasarea suprafețelor articulare, cu pierderea contactului dintre porțiunile corespondente (luxație adevărată) sau cu păstrarea parțială a contactului (subluxație), manifestată prin impotență funcțională, deformare regională, fenomene congestive, sensibilitate excesivă. etc.

Luxație musculară. Deplasarea unui mușchi din poziția lui naturală, cu suprimarea parțială a raporturilor, survenită în urma unui traumatism, a unei contracții bruște etc.

Luxmetru. Instrument cu ajutorul căruia se stabilește intensitatea iluminatului natural sau artificial în adăposturi (în luși).

Macchiaiola, v. Maremano.

Macerare. 1 — Alterare tisulară consecutivă acțiunii prelungite a unei substanțe lizante. 2 — Operație de extracție a unor substanțe dintr-un complex brut, prin menținerea respectivului complex într-un lichid. 3 — Metodă de preparare a oaselor pentru schelet, prin menținerea lor timp îndelungat într-o baie cu apă simplă sau însămintată cu bacterii putrefiante.

Macerarea furcuței. Afecțiune furcală, consecutivă neîngrijirii copitei, lipsei de igienă, purinului etc. și caracterizată prin alterarea cornului care acoperă corpul piramidal, ce se transformă într-o magmă fetidă.

Mac lența. Boală a viermilor de mătase, determinată de înmulțirea streptococilor din intestinul mijlociu, ca urmare a distribuirii hranei în mod neregulat.

Macracantorincoza porcului.

Acantocefaloză produsă de *Macracanthorhynchus* (*Echinorhynchus*) *hirudinaceus*; apare toamna și iarna, la porcii de 4—8 luni, manifestându-se prin dizapetență, diaree, colici, slăbire progresivă, convulsii, eventual semne de peritonită.

Macrobie (gr. *macros*: mare, lung, *bios*: viață). Longevitate. Viață lungă.

Macrobronșită. Inflamația bronhiilor mari, manifestată prin tuse, jetaj, raluri etc.

Macrocefal (gr. *macros*: mare, *kefali*: cap). Gare are capul mare. Monstruozitate caracterizată prin dezvoltarea exagerată a extremității cefalice, fără a exista și o dezvoltare proporționată a encefalului.

Macroцит. Eritrocit cu dimensiuni mai mari decât dimensiunile normale, indicând adesea o anemie gravă.

Macrocitoză (gr. *macros*: mare, *cytos*: celulă). Stare caracterizată prin creșterea numărului de globule roșii cu dimensiuni mari; este semn al hiperregenerării medulare, consecutivă unor hemoragii, hemolizelor etc.

Macroductilie. Monstruozitate caracterizată prin dezvoltarea exagerată a degetelor.

Macroelement. Element chimic care se găsește în cantități relativ mici în sol, în plante și în organismele animale (sodiu, kalium, calciu, magneziu, clor, sulf, fosfor etc). În organismul animal îndeplinesc funcții generale și specifice, participând la metabolismul substanțelor nutritive. În rațiile de hrană macroelementele trebuie să participe în cantități și raporturi determinate.

Macrofag. 1 — Fagocit capabil să încorporeze particule voluminoase, cum sînt mononuclearele mari. 2 — Celulă mezodermică avînd proprietăți fagocitare, apărută printr-o diferențiere funcțională fie a celulelor endoteliale, fie cel mai adesea din mononuclearele gigante, lansate în sînge în număr mare la sfîrșitul infecțiilor grave, în țesuturi după iritații persistente etc.

Macrogenitosomia precoce, sin. *macrogenitosomie*, *sindromul lui Pellizzi*. Dezvoltarea corporală și mai ales genitală precoce, ca urmare a endocrinozelor epifizare sau corticosuprarenale (v. hiperkorticism).

Macroglobulinemie. Stare caracterizată prin apariția în plasma sangvină a unor globuline cu greutate moleculară mare, ca semn al reacției sistemului reticuloendotelial în boli marmare, podale etc., cu influență negativă asupra organismului (v. și paraproteinemie).

Macroglosie. Exagerarea dimensiunilor limbii (în general fiind

vorba de o hipotrofie însoțită de prolaps, cu caracter simptomatic).

Macropie. Tulburare vizuală caracterizată prin vicii de refracție care condiționează vederea obiectelor cu dimensiuni mult mai mari decît cele pe care le au în realitate.

Macroscopic (gr. *makros*: mare, *skopein*: a privi). 1 — Vizibil cu ochiul liber. 2 — Care se face cu ochiul liber: examen macroscopic etc.

Macula corneană. Pată corneană cicatricială, în general limitată, zona respectivă avînd transparența redusă.

Maculă, sin. *pată*. Modificarea relativ circumscrisă a culorii tegumentelor reprezentată de cele mai multe ori de înroșire (eritem, peteșii etc.).

Madaroză (gr. *madaros*: cel care este lipsit de păr). Căderea perilor și în special a cililor palpebrali.

Maedi (islandeză: dispnee). Viroză întîlnită mai ales în Islanda și Germania, la oi peste 2 ani, caracterizată prin pneumonie, cronică interstițială progresivă, slăbire treptată și moarte prin asfixie.

Maestoso. Linie principală din rasa de cai Lipițani.

Magazzari (semnul lui:). Ectazia venei pîntenului (toracica externă) întîlnită în emfizemul pulmonar alveolar cronic la cal.

Magendie (gaură-). Orificiu de comunicare între ventriculul IV și confluentul posterior al spațiilor subarahnoidiene.

Magendie (legea -). Rădăcinile ventrale ale nervilor rahidiani conținînd fibre motrice, iar cele dorsale, fibre senzitive.

Magistral (lat. *magister*: cel care instruieste, profesor). Termenul se aplică pentru definirea modului de preparare a medicamentelor, după rețete, „extempore“, folosindu-se substan-

țele indicate de medic, în funcție de scopul urmărit.

Magnă. Materie grasă, păstoasă, viscoasă. Termenul se utilizează pentru definirea produsului viscos, adesea avînd miros caracteristic, rezultat din aglomerarea în diverse formațiuni a unor produse de secreție sau de alterare tisulară.

Magna. Soi nou de bromus, creat în Canada, cu talie înaltă, tulpină groasă, semințe mari, cu o foarte bună producție de nutreț și semințe.

Magnet de apă, sin. *condensator de apă.* Dispozitiv format dintr-o fișie de tablă de 6/20 cm, montată pe fundul stupului de albine, pentru condensarea vaporilor în timpul iernii și scurgerea apei în afara stupului.

Magneziemie. Conținutul în magneziu al singelui.

Majella. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile ovale și de culoare galbenă.

Malabsorbție. Deficit de absorbție intestinală, determinat de diferite boli ale stomacului, intestinului, pancreasului etc.

Malacie (gr. *malakia*: înmuiere, îmbolnăvire). 1 — Ramolirea sau înmuierea unor țesuturi: encefalomalacie, osteomalacie etc. 2 — Pervertirea gustului (sin. *pica*).

Maladie (fr.). Barbarism indicînd un proces patologic privit în ansamblu, începînd cu cauzele posibile, manifestări, evoluție etc. și terminînd cu consecințele posibile.

Maladiv (fr. *maladif*: bolnăvicios). Predispus la contractarea diverselor afecțiuni. Bolnăvicios.

Malaeză. 1 — Rasă de găini combatantă, originară din Asia. 2 — Rasă de pisici (v. Siameză).

Malandră. Grevasă eczematoasă, localizată la nivelul unghiurilor de flexiune antebrahio-carpometacarpian la animalele mari.

Malar (lat. *mala*: obraz). Care se referă la regiunea obrazilor. În anatomia veterinară, termenul se referă mai ales la zona lacrimală.

Malară (lat. *A. malaris*). Colaterală a arterei maxilare interne, redusă la cal, bine dezvoltată la carnivore, suine și mai ales la rumegătoare, la care iese din cavitatea orbitală pe la unghiul nazal al ochiului, emițînd ramuri pentru periorbită, oblicul bulbar ventral, pleoapa a III-a, carunculul lacrimal, sacul lacrimal și pleoapa inferioară, terminîndu-se prin a. dorsală a nasului, la oase dînd și o arteră laterală a nasului.

Malaria păsărilor, sin. *plasmódioză.* Boală parazită produsă de diverse plasmodii.

Malarie (ital. *malaria*: aer alterat). Boală infecțioasă produsă de sporozoare care parazitează globulele roșii (*Plasmodium*), manifestată la om prin febră remitentă, cehexie palustră etc.; diferite specii din genul *Plasmodium* s-au izolat la numeroase specii de animale, avînd oarecare importanță patogenetică doar la maimuțe și păsări.

Maleină. Extract de culturi de bacil morvos, utilizat pentru diagnosticulergic al morvei.

Maleinizare, sin. *maleinare.* Administrarea subcutană sau intradermopalpebrală a maleinei și analizarea modificărilor reactive (locale și generale) prezente de animalul maleinizat, cu scopul bine precizat de a depista animalele cu morvă oculată.

Maleolară (lat. *A. malleolaris*). Ramură fină, adesea multiplă, detașată din a. tibială anterioară la nivelul articulației tarsiene și distribuită pe pielea și periostului din zona maleolară.

Maleolă. Denumirea folosită pentru definirea proeminențelor simetrice situate la nivelul

MAL extremității distale a tabei și fibulei.

416

Malformație. Denumire utilizată pentru definirea anomaliilor în general.

Malici. Rasă de oi de pielicele și lapte, ce se crește în Grimeea. Se caracterizează prin coadă lată, lână groasă și mixtă, de culoare neagră, albă sau brumărie. Este pe cale de înlocuire cu metiși Karakul × Malici, care dau pielicele de calitate apropiată de Karakul.

Malines, sin. *Coucou de Malines.* Rasă de găini, originară din Belgia, cu greutate corporală mare și cu producție bună de ouă.

Malofagie (gr. *mallos*: lână, *fagein*: a mânca). Formă de manifestare a pervertirii gustului (pica), întilnită la ovine și constând din consumul lînii.

Malofagoză. Parazitoză determinată de prezența pe corp a insectelor malofage, care acționează mecanic și iritativ.

Malpighi (corp mucos). Zona profundă a epidermului, cuprinzând 3 straturi: stratul bazal, stratul celulelor poliedrice și stratul granular.

Malpighi (corpusul). 1 — Dilație locală a tecii limfoide arteriale din splină. 2 — Element inițial al nefronului, format din capsula Bowman-Müller și din glomerulul renal.

Malpighi (glomerul -), sin. *glomerul renal.* Ghem capilar arterial, cuprins în capsula Bowman-Müller a nefronului.

Maltez. Rasă de porumbei de carne, din grupa raselor *porumbei găină*, înalți pe picioare, cu greutate corporală mare (900—1000 g).

Malteză. 1 — Rasă de capre, răspîdită în țările mediteraniene și în special în Sicilia. Se caracterizează prin statură de 60—70 cm, greutate de 40—60 kg, fără coarne sau cu coarne

mici, păr mai ales lung, de culoare variabilă de la alb-murdară pînă la izabelă, frecvent cu bălțături galbene-roșii. Are prolificitate ridicată și o bună producție de lapte (500—600 l). 2 — Rasă de cinei de lux, cu păr lung, în general de culoare albă.

Mamară (artera-) (lat. *A. mamma*). Se disting mai multe artere mamare, în funcție de numărul și distribuția mamelelor. La iapă, a. mamară apare ca o terminală a rușinoasei externe. La vacă se întilnesc două artere mamare: una caudală provenită din a. rușinoasă externă, alta cranială, veritabilă continuare a rușinoasei. La scroafă, mamelele toracale primesc vase detașate, din a. toracică externă, cele abdominale din arterele intercostale, iar cele ingvinale din a. pudendă externă. La cățea, mamelele toracale primesc vase detașate din a. toracică internă, cele abdominale din a. epigastrică cranială, iar cele ingvinale din a. pudendă externă etc.

Mamelă (lat. *mamma*: glandă producătoare de lapte). Termen propriu în antropotomie, preluat de anatomia comparativă și utilizat pentru definirea glandelor producătoare de lapte, putînd avea diverse forme, dimensiuni, așezări etc., în funcție de specia considerată. La mamiferele domestice, mamelele pot fi situate pe tot peretele ventral al abdomenului (scroafă, cățea, pisică, iepuroaică etc.), în două șiruri paralele: 5—9 perechi la scroafă (în mod obișnuit 7 perechi), 4—6 perechi la cățea (în mod obișnuit 5 perechi); 4 perechi la pisică; 3—5 perechi la iepuroaică. Pot fi uneori grupate în regiunea ingvinală: 2 perechi la vacă și o pereche la iapă, oaie sau capră.

Mamelon, sin. *sfiroc*. Eminentă, relativ cilindrică, situată în partea ventrală a mamelei, spre interiorul bazei căruia converg canalele galactofore (sinusul galactofor), pentru a forma unul (la vacă) sau mai multe canale papilare ce comunică cu exteriorul fiecăre printr-un orificiu papilar.

Mamelonat. Care prezintă suprafața accidentală de ridicături similare mameloanelor.

Mamifer. 1 — Animal care posedă mamele. **2** — Clasă a vertebratelor caracterizată prin prezența mamelor, avînd în general corpul acoperit cu păr, născînd puii vii pe care-i alăptează etc.

Mamilar (lat. *mamilla*: mamelă mică). Cu aspect de mamelon. **Mamită**, sin. *mastită*. Inflamația glandei mamare, produsă, în general, de o infecție (exosau endogenă) și manifestată prin semne inflamatorii indurație, alterarea laptelui etc.

Mammouth, v. Bronzată cu piept larg.

Mamut roșu. Soi de sfeclă furajeră, ce se cultivă în țara noastră pe solurile mai grele din regiunile cu umiditate suficientă.

Man. Rasă de pisici din insula irlandeză omonimă, avînd culoarea albă sau neagră, coada foarte redusă și membrele posterioare mai lungi decît cele anterioare.

Managra. Rasă nouă de porci creată în Canada.

Mana. Sucuri dulci eliminate de Aphide, Lachnide și alte insecte ce se hrănesc cu sucurile plantelor și care sînt cîteodată culese de albine.

Manchester. Rasă de canari caracterizată prin coloritul frumos al penajului.

Mandarină (lat. *Anas galericulata*). Rasă de rațe, decorativă, rustică, rezistentă, cu mare di-

versitate de culori. Glocește în pomi și se crește pentru frumusețea penajului.

Mandibular (lat. *N. mandibularis*), sin. *nervul alveolo-mandibular*. Ramură a trigemenului, detașată din ggl. Gasser, iese din craniu prin gaura sfișiată anterioară (ovală) și se ramifică în: n. maseterin, n. buccinator, n. pterigoidian intern, n. temporal superficial, n. lingual, n. milohioidian, apoi intră în conductul dentar inferior, dînd ramuri alveolare și ramurile mentale, ce ies prin gaura mentală, formînd plexul mental.

Mandibulă. Denumirea proprie a maxilarului inferior, cele două piese osoase care formează mandibula fiind articulate la nivelul simfizei mandibulare (simfiza bărbiei), fiecare mandibulă prezentînd un corp curbat, extremitatea caudală articulîndu-se mobil cu temporalul prin intermediul unui tubercul articular.

Mandren. 1 — Tijă metalică, utilizată inițial pentru a conferi rezistența sondelor flexibile în momentul în care erau introduse în canalele organice explorabile, urmînd a fi scoasă din sondă, eliberînd lumenul în momentul în care se urmărește drenarea. **2**. — Termenul se folosește și pentru tijele care protejează lumenul acelor de seringă sau a altor instrumente de sondat.

Maneki (arab: *gît frumos*). Linie de cai arabi.

Mangalița. Rasă de porci, crescută în special pentru producția de grăsime, în nuclee restrînse în R.S. România, R.P. Ungară și R.S.F. Jugoslavia. Se caracterizează prin rezistență deosebită, mărime mijlocie, avînd corpul relativ scurt și adînc, cu păr des și creț, prolificitate redusă (în medie 5—6 purcei la o fătare). Are patru varietăți:

blondă (cea mai răspîndită), roșie, neagră și albă cu negru. **Maniament.** Depozit subcutanat de grăsime (reg. pectorală, salbă, reg. caudală, iiei etc.) eventual proeminent, servind la aprecierea stării de îngrășare a unui animal.

Mantaua gîlălă. Formațiune cu rol de barieră ecto-mezodermică, situată la nivelul centrilor nervoși, rezultată din reunirea piciorușelor vasculare ale gliocitelor fibroase.

Marasm (gr. *marainein*: a usca), sin. *cahexie*. Slăbire extremă datorită bolilor de durată sau atrofiei enzile fiziologice.

Marasm enzootic, sin. *boală de coastă*. Hipocobaltoză a bovinelor din Australia, caracterizată prin anemie hipocromă progresivă și marasm.

Marchoise. Rasă de taurine, franceză, apreciată în trecut pentru muncă și rusticitate. În prezent se fac încrucișări de absorbție cu Limousine și Charolaise.

Marconee. Soi de orz, creat în S.U.A. din populația hibridă Hooded 4 x Wong, cu talie înaltă, rezistent la cădere, relativ precoce, rezistent la făinare.

Marek (boală-), v. Limfomatoză neurală a găinilor.

Marele alb. 1 — sin. *York mare, Yorkshire, Large White*. Rasă de porci, creată în Anglia, aparținînd tipului de carne, cu talie mare, culoare albă, prolificitate mare (în medie 11 purcei la o fătare), foarte precoce. Datorită calităților sale s-a răspîndit în aproape toate țările din lume și a contribuit la formarea și ameliorarea multor rase de porci. 2 — Rasă de iepuri (v. Temrod).

Marele alb cehoslovac. Rasă de porci, cu aptitudini pentru carne și bacon.

Marele alb estonian. Rasă de porci cu aptitudini pentru bacon. **Marele argintiu german.** Rasă de iepuri, specializată în producția de carne.

Marele combatant de nord. Rasă de găini, combatantă, originară din Belgia.

Marele negru. Rasă de porci originară din Anglia, crescută pentru producția de carne. Se caracterizează prin culoarea neagră, talie mare, urechi mari și lăsate în jos. Are o prolificitate și precocitate bună. În țara noastră a contribuit la formarea porcului de Strei și a altor tipuri de porcine.

Maremano, sin. *Abruzzese*. Rasă de cîini ciobănești originară din Italia, apreciată pentru calitățile sale.

Marfanii, sin. *para-aminobenzensulfamidă*. Sulfamidă activă local, în procese purulente și în cele produse de germeni anaerobi.

Maria Stuart. Rasă de porumbei de ornament. Prezintă în jurul gîtului o formațiune din fulgi, sub formă de guler.

Mariahof-Lavant-Thaler. Rasă de taurine austriacă, cu roba variabilă de la alb la galben deschis, cu greutate corporală mare, apreciată în special pentru muncă.

Marii. Rasă de măgari de culoare albă sau cenușie-deschisă, cu talia de 1,35—1,40 m, caracterizată printr-o constituție robustă și o foarte bună rezistență la muncă, intemperii și boli.

Marmota (lat. *Marmota*). Gen de mamifere rozătoare, înrudite cu veverița, cu corpul lung de 50—60 cm, cu capul mic, urechile mici, coada stufoasă și membrele anterioare avînd degetul mare rudimentar. Trăiește în Alpi, în nordul și centrul Asiei și în America de Nord. Blana sa este foarte apreciată. În zonele înalte din Carpați

(Transilvania) a trăit specia *Marmota marmota*, care a fost stîrpită în secolul trecut.

Martelaj. Procedeu arhaic de castrare, constînd din strivirea cordonului testicular cu un ciocan special, cordonul fiind susținut de o suprafață dură.

Marțial. Care conține fier sau care se referă la fier: funcție marțială etc.

Masaj. Metodă mecanoterapică, constînd din presarea, frămîntarea cu mina etc. a unei regiuni, cu scopul activizării circulației, modificării trofismului local etc.

Mascarpone. Brînză italiană, cu pasta moale, nefermentată.

Mască apicolă. Ustensilă de protecție a feței, folosită de apicultori. Se confecționează din voal mătășos, rar și subțire, de culoare neagră în întregime sau numai în dreptul feței, pentru a vedea mai bine.

Mascul. Cel care produce gametul ce fecundază ovula.

Masculin. Care aparține sau se referă la mascul: organ masculin etc.

Maseter (lat. *m. maseter*). Principal-mușchi din regiunea obrazilor, inserat fix pe creasta maxilară și mobil pe fața laterală a mandibulei, avînd rol în masticatie.

Maseterin. Care are contingențe sau aparțin maseterului: fascia maseterină, regiune maseterină etc.

Maseterin (nervul-) (lat. *N. massetericus*). Ramură motorie, detașată din n. mandibular al trigemenului, la ieșirea din cavitatea craniană, de unde trece prin scizura sigmoidiană a mandibulei, pe traiect emițînd nervul temporal profund aboral și nervul temporal profund mijlociu (distribuiți mușchiului temporal), restul ramurilor maseterine distribuindu-se maseterului.

Maseterină (lat. *A. masseterica*). Colaterală a carotidei externe la cal, bou și porc, a trensversei feții la oaie sau a carotidei externe (ramurile aborale) și a arterei temporale superficiale la carnivore, distribuindu-se mușchiului maseter.

Mastica (a-). A zdrobi alimentele în gură.

Masticator. Care are rol în masticatie: mușchi masticatori etc.

Masticație. Operația fiziologică de strivire a alimentelor cu ajutorul dinților.

Mastigoforoză. Boală determinată de protozoare parazite din clasa *Mastigophora* (*Flagelata*): tripanozomozele (durina, leishmanioza etc.), trichomonoză bovinelor și păsărilor, histomonoză ș.a.

Mastită, v. Mamită.

Mastocit, sin. *Mastzelle*. Element celular conjunctiv, grupat în lungul capilarelor, avînd citoplasma burată de granule metacromatice, conținînd fosfataze etc. și avînd rol în formarea unora din componenții substanței fundamentale, heparinei, histaminei, serotoninei etc.

Mastodinie. Durere mamară.

Mastoidă (apofiză-). Proeminență osoasă situată la baza piramidei temporale.

Mastoidian. Care aparține sau se referă la zona mastoidei.

Mastoidită. Inflamația apofizei mastoide.

Masturbare. Excitația artificială (voită) a organelor genitale, provocînd ejacularea; se întîlnește la ciine, armăsar, mai rar la alte animale domestice.

Mastzelle, v. Mastocit.

Matcă. 1 — Insectă, de obicei unică în stup, în stare să depună ouă fecundate din care se nasc albine, asigurînd continuitatea speciei. Prin prezența ei permanentă în cuib, dă albinelor siguranța perpetuării coloniei.

2 — Categorie de animale pentru reproducție (v. și nucleu).

Matitate, v. Sunete de percuție.

Matrice (lat. *matrix*: care dă naștere). 1 — Termen general utilizat pentru definirea formațiunilor generatoare de organe, formațiuni morfologice diverse etc., imprimându-le o anumită formă (v. infra). 2 — Tipar pentru diverse ustensile. 3 — Termen folosit în locul celui de uter.

Matrice ungală, sin. *burelet cutidural*. Zonă cutanată situată la limita de continuitate dintre piele și cutia de corn a copitei, modificată morfologic, cu papilele dermice foarte dezvoltate și avînd rolul de a produce tubii de corn și substanța intertubulară.

Matricol (lat. *matricola*: mic registru). 1 — Registru de înscriere într-o anumită ordine a unor date referitoare la o anumită problemă. 2 — Numărul de înscriere în respectivul registru. Termenul se folosește în zootehnie pentru evidența animalelor.

Maturator. Vas din tablă grosă cositorită, din aluminiu sau oțel inoxidabil, de formă tronconică, cu capacitatea de 200—300 kg. Se folosește pentru maturarea mierii.

Maturație. 1 — Ajungerea în stadiul matur. 2 — Evoluția finală a foliculului de Graaf (maturație foliculară). 3 — Autodigestia diastazică normală a cărnii după dispariția rigidității cadaverice, avînd loc la temperatură scăzută și ameliorînd calitățile alimentare. 4 — Termenul se folosește de asemenea pentru a indica stadiul de colectare al unui abces.

Maxilar. 1 — Termen arhaic pentru definirea atât a maxilei, cît și a mandibulei. 2 — Care se referă sau aparține maxilei.

Maxilar (nervul-) (lat. *N. maxilaris*). Ramură a trigemenului detașată la nivelul ggl. Gasser, iese din craniu prin gaura rotundă mare, apoi se divide în n. zigomatic, n. palatin (mare și mic), n. nazal aboral și se termină prin nervul infraorbital, care se angajează în conductul alveolo-maxilar, dînd ramuri alveolare, apoi iese prin gaura infraorbitală, formînd plexul infraorbital.

Maxilară externă (lat. *A. maxilaris externa*). Colaterală a carotidei externe, prezentînd: a — o porțiune intermaxilară, la nivelul căreia se detașează: a. palatină ascendentă (numai la cal, întrucît la bou se izolează din a. carotidă externă sau occipitală, iar la porc și ciine din a. linguală), a. linguală (la cal și eventual la bou), a. glandei submandibulare, a. sublinguală (la bou și porc se detașează din a. linguală); b — o porțiune facială (inexistentă la rumegătoarele mici și redusă la suine), din care se detașează: a. labială mandibulară (dublă la bou, provenind din alveolara mandibulară sau din buccinatorie la porc și din transversa feții la oaie), a. labială maxilară (detașată din infraorbitală la porc și din transversa feții la oaie), a. laterală nazală, a. dorsală nazală și a. unghiulară palpebrală (numai la cal), etc.

Maxilară internă (lat. *A. maxilaris interna*). Continuare a carotidei externe, pătrunde sub mandibulă la mică distanță sub articulația temporo-mandibulară, emițînd pe traiect: a. alveolara mandibulară, ramuri pterigoidiane (cal, rumegătoare), a. timpanică (cal), a. meningică medie (la rumegătoare ia naștere din a. occipitală), a. temporală profundă (dublă la cal, porc și pisică, distingîndu-se o a. temporală profundă,

orală și alta aborală), ramura proximală pentru rețeaua circumhipofizară (numai la rumegătoare), a. oftalmică (la cal detașată din a temporală profundă orală), a. buccinatorie, a. malară (redușă la cal), a. infra-orbitală (a. alveolară maxilară), a. palatină mică, a. sfeno-palatină (sau nasală caudală) și a. palatină mare.

Maxilă. Os al craniului facial, în care se găsesc implantații molarilor superiori. Excavat în interior de sinusurile maxilare și de canalul infraorbital, prezintă pe fața medială apofiza palatină, pe fața laterală creasta facială, o gaură infraorbitală, eventual o fosă canină, iar în partea caudală o tuberozitate alveolară.

Maxilită, sin. *submandibulită*. Inflamația glandei submandibulare.

Măcriș (lat. *Rumex acetosa*), sin. *burboanca*. Plantă erbacee din familia *Polygonaceae*, cu frunze numeroase în formă de săgeată și flori hermafrodite, verzi sau roșietice. Frunzele conțin acid oxalic și acid tartric fiind folosite de agricultori pentru neutralizarea efectelor nocive provocate de consumul mierei de mană, cu care sînt hrănite uneori albinele iarna.

Măduva osoasă. Organ hematopoetic care umple canalul medular al oaselor lungi și areolele oaselor scurte și late, distingîndu-se: o măduvă roșie (hematopoetică), una galbenă (încărcată cu grăsimi) și una cenușie (cahectică). Măduva hematogenă cuprinde megacariocite, celule de derivație în cursul hematopoezii, globule albe și globule roșii în diverse faze de evoluție.

Măduva spinării. Porțiune a axului cerebro-spinal, inclusă în canalul rahidian, continuată cranial cu bulbul rahidian și caudal cu un con terminal din care

se detașează nervii sacrali și caudali formînd „coada ecvină”. Cu aspect cordonal, ușor turtită dorso-ventral, prezintă cite un șanț median, atît pe fața dorsală (adînc), cît și pe fața ventrală (mai larg), emițînd pe părțile laterale nervii spinali și prezentînd în structura ei neuroni grupați central, în substanța cenușie, și fibre, în special așezate periferic, formînd substanța albă. Centrul ei este străbătut de canalul endependimar.

Măgar (lat. *Equus asinus*). Equideu, de talie mai mică decît calul, cu cap mare, grosolan, cu profil drept sau convex, urechi lungi, coamă scurtă, crupă scurtă și teșită, coadă subțire terminată cu un smoc de păr, picioare subțiri dar puternice, culoarea uniformă, brună, cenușie, neagră, mai rar albă sau cenușie-argintie. Se caracterizează prin putere de muncă și longevitate mare, puțin pretențios la hrană și rezistent la intemperii și boli.

Mărgăritărelel gurii. Denumire simptomatică pentru mughet.

Mătăciune (lat. *Drococephalum moldavia*), sin. *busuiocul stupului*, *busuioc de munte*, *roiniță*, *melisă turcească*. Plantă erbacee meliferă din familia *Labiatae*, cu tulpina ramificată de la bază, frunze lanceolate și flori de culoare albastră-violetă.

Măzărice. Nume dat mai multor plante furajere anuale din familia leguminoaselor (genul *Vicia*), distingîndu-se mazărice de primăvară, de toamnă etc.

Meat (lat. *meare*: a curge). Orificiul de deschidere la exterior al unui canal: meat urinar (orificiul extern al uretrei) etc.

Media aritmetică a caracterelor. Expresie abreviativă indicînd comportarea unui caracter cantitativ într-un grup de indivizi (se exprimă în general prin simbolul $\bar{x}$).

Medial (lat. *medialis*). Orientat spre planul median.

Median (lat. *medius*: care se găsește la mijloc). Care se găsește pe linia de mijloc: plan median (planul care desparte corpul în două jumătăți simetrice) etc.

Median (nervul-) (lat. *N. medianus*). Nerv voluminos detașat din plexul brahial, coborînd pe fața medială a articulației scapulo-humerale, paralel cu artera humerală, trece pe fața medială a articulației cotului (cu artera mediană) și pătrunde sub m. flexor carpo-radial, deasupra pisiformului, terminîndu-se printr-un nerv volar medial și o ramură de fortificare pentru n. volar lateral.

Mediană (lat. *A. mediana*), sin. *artera radială posterioară*. Veritabilă continuare a arterei brahiale (humerale), prezintă un aspect destul de variat la diversele specii domestice, în general definindu-se sub această denumire porțiunea de vas cuprinsă între zona de detașare a colateralei radiale distale și nivelul la care mediana se divide în a. radială și a. ulnară (la rumegătoare, suine și carnivore) sau în a. metacarpica volară superficială și a. metacarpica volară profundă medială (la cal). La păsări, dat fiind faptul că originea arterelor radială și ulnară se găsește aproximativ la jumătatea brațului, a. mediană lipsește. La mamifere, pe traiectul ei emite o serie de ramuri pentru articulația humero-radio-ulnară, fine ramuri musculare pentru inserția pectoralului superficial și pentru mușchii antebrahiali posteriori (la cal) precum și a. interosoasă comună, care străbate spațiul interosos radio-ulnar proximal.

Mediastin (lat. *mediastinus*: servitor pentru toate în casă, care ține de mediul casei). Peretele

separator al cavității toracale în două jumătăți, rezultat din alipirea porțiunilor concentrice ale pleurilor, răsfrînte de pe plafonul cavității toracale. A nu se confunda cu spațiul mediastinal delimitat de cele două foițe seroase care formează mediastinul.

Mediastinal (sindrom-). Manifestări ale organelor mediastinale, de ordin mecanic, reflex sau paralytic, diferind după cauze și topografia leziunilor determinante: pseudopericardită, tuse astmatiformă, bradicardie, cornaj, spasm glotic, disfagie, meteorism recurent etc.; pot fi produse de limfadenomegalii, mediastinite, dilatația esofagului toracic, hernii în spațiul mediastinal etc.

Mediastinală cranială (lat. *A. mediastinalis cranialis*). Fină colaterală a arterei cervicale profunde (la cal) și distribuită mediastinului percardial. Atît la cal cît și la restul speciilor, mediastinul precordial mai primește ramuri arteriale fine din a. toracică internă, la animalele tinere respectivele ramuri detașîndu-se împreună cu ramurile timice.

Mediastinită. Inflamația componente celulare conjunctive a mediastinului, în măsură să determine sindrom mediastinal (v. mediastinal).

Mediat. Care nu are atingere cu altă entitate, venind în raport prin intermediul unei a treia entități (formațiuni): ascultație mediată (care nu se practică direct, ci prin intermediul stetoscopului) etc.

Medic. Persoană care exercită medicina pe baza unei calificări anume, superioare (facultate de medicină).

Medic veterinar (doctor-). 1 — Medicul care exercită medicina aplicată pe animale, exercitarea respectivă fiind condiționată

de calificare superioară prin școlarizare în cadrul unei Facultăți de medicină veterinară. 2 — Absolvent al facultății de Medicină veterinară, după susținerea examenului de stat.

Medicament. Element sau compus capabil să reducă sau să suprimă diferite tulburări ale organismului tratat.

Medicamentos. În legătură cu medicamentele.

Medicație. Administrarea unuia sau mai multor agenți terapeutici-medicamentoși cu scopul de a provoca un efect particular. A nu se confunda cu medicamentul (agentul terapeutic), nici cu tratamentul (totalitatea procedeeilor și substraturilor materiale utilizate pentru combaterea unei boli).

Medicinal. Care are proprietățile necesare pentru a fi utilizat în medicină. Termenul se utilizează mai ales cu referire la unele substanțe: spirt medicinal etc.

Medius. Termen uzitat pentru definirea degetului III.

Medular (sindrom -). Cadru simptomatic ce însoțește leziunile măduvei spinării, distingându-se: un *sindrom medular total* (ca în leziune transversală completă) și *sindroame medulare sistematizate* (corespunzătoare leziunilor ce interesează doar o parte din grosimea măduvei), cum ar fi: *sindromul Brown-Sequart* (în leziunile unei jumătăți laterale a măduvei), *sindromul poliomedular dorsal sau ventral* (în leziuni ale substanței cenușii), *sindromul leucomedular dorsal, lateral sau ventral* (în leziuni ale substanței albe). Sindroamele medulare constau din diferite simptome senzitive, motorii sau vegetative (mioclonii, anestezie, disociație termoalegezică, retenție sau incontinență urinară etc.), dis-puse radicular (în bandă per-

pendiculară pe coloană) sau zonal (pe toate regiunile corporale situate caudal față de leziune), neînsoțite de tulburări de cunoștință.

Medulocel (lat. *medulla*: măduvă, *kele*: hernie). Hernia măduvei.

Medulogramă (lat. *medulla*: măduvă, gr. *gramma*: scris), sin. *mielogramă*. 1 — Prezentarea procentuală a diferitelor celule din măduva osoasă (celule primordiale, macroblaștii, promielocite, mielocite etc.). 2 — Radiografia măduvei.

Mefitic (lat. *mefiticus*: pestilent, otrăvitor). Infectat, impur, periculos sau nociv: indigestie mefitică etc.

Mefitism. Vicierea aerului, devenit irespirabil dintr-o cauză oarecare.

Megacariocit (gr. *megas*: mare, *karion*: nucleu, *kytos*: celulă). Celulă medulară gigantă, cu nucleu mare, neregulat sau picnotic, precursoare a trombocitului circulant.

Megacolon (gr. *megas*: mare, *kolon*: intestin gros). Dilatarea permanentă a colonului, apărută congenital sau câștigată (distonii vegetative, obstacole mecanice în tranzit etc.).

Megaesofag (gr. *megas*: mare), sin. *dilatația idiopatică a esofagului*. Destinderea permanentă a esofagului, determinată de cele mai multe ori de obstacole de tranzit la nivelul cardiacii, cum ar fi lipsa de deschidere a cardiacii, observată la câine.

Megalosplenie, v. Splenomegalie.

Melanină (gr. *melas*: negru). Pigment brun sau negru, care se găsește în piele, păr, coroidă etc.

Melanodermie (gr. *melas*: negru, *derma*: piele). Hiperchromie cutanată, caracterizată prin culoare brună-închisă, ce apare în me-

lanoză, melanosarcomatoză, hipocorticism etc.

Melanosarcomatoză (gr. *melas*: negru). Stare patologică determinată de dezvoltarea melanosarcomamelor, tumori maligne mezenchimale; se întâlnește mai frecvent la caii suri, manifestându-se prin semne generale, melanemie, melanurie, melano-dermie, melanoză la nivelul altor organe, slăbire caracteristică bolii neoplazice, sindrom de obstrucție intestinală și alte semne datorite compresiunii etc.

Melanoză (gr. *melas*: negru). 1 — Stare patologică bazată pe distrofia melaninică; se manifestă sub forma *melanozei maculate*, în care pigmentarea brună sau negricioasă melaninică se prezintă sub formă de pete în diferite țesuturi sau organe, și a *melanozei difuze*, interesând teritoriul întins; *pseudomelanoza* se datorește combinațiilor sulfului cu fierul la nivelul intestinului, prezentându-se sub formă de hiperchromie maculară sau difuză pe intestine și mai ales pe colon. 2 — Micoză a aparatului reproducător al albinelor, provocată de *Melanosella mors apis*.

Melanurie (gr. *melas*: negru și *ouron*: urină). Prezența de pigment melanic (în caz de melanoză sau melanosarcomatoză) în urină, căreia îi conferă culoarea negricioasă; *falsa melanurie*, tradusă prin aspect similar al urinei, se datorește mioglobinuriei, hemoglobinuriei etc.

Melașă. Reziduu siropos, de culoare brună-neagră, rezultat la fabricarea zahărului. Conține circa 50% zahăr și se folosește în industriile fermentative și în hrana animalelor.

Mélé. Oaie metisă, formată în Germania din încrucișarea rasei Dishley cu Merinos, asemănătoare cu oaia Dishley-Merinos din Franța.

Melena (gr. *melas*: negru). Fecale negricioase sau negre, de obicei fiind urmarea gastroenteroragiilor; o falsă melena poate fi realizată de tratamentul cu compuși ai cărbunelui, bismutului, fierului etc. sau de policolie.

Melișă (v. Mătăciune).

Melitină. Filtrat de cultură brucelică (*Br. melitensis*) utilizat pentru diagnosticarea pe cale alergică a brucelozii.

Meliturie, v. Glicozurie.

Melofagoză. Parazitoză cutanată a ovinelor, determinată de *Melophagus ovinus*, manifestată prin prurit, eventual prin slăbire.

Melomelie. Monstruoșitate constând din dedublarea unui membru.

Meloscop. Aparat prevăzut cu mai multe plăci de sticlă diferite colorate, cu ajutorul cărora se stabilesc nuanțele culorii mierii.

Membrană. Termen general folosit pentru definirea formațiunilor organice subțiri, largi, întinse în suprafață, variate ca structură, rol, proprietăți etc., uneori învelind, căptușind sau întărind alte formațiuni, eventual având un rol absorbant etc. Se disting: membrane fibroase, seroase, mucoase, false membrane etc.

Membrană ciclitică. Depozit fibrinos vascularizat, organizat pe fața anterioară a cristalinului, apărut în urma unor iridociclite grave.

Membrană fundamentală Krause, sin. *discul subțire*, *membrana Z*, *telofragmă*. Zonă fină cuprinsă în structura fibrelor musculare, delimitând căsuța musculară (Krause) sau sarcomerul (Scheffer).

Membrana M, sin. *membrana Heidenhein*. Formațiune fină cu caracter segmentar, care apare în timpul contracției, în mij-

locul striei Hensen din discul întunecat al celulelor musculare striate.

Membrană nictitantă, v. Clignotant.

Membraniform. Care are același aspect (formă) cu o membrană.

Membranos. Care are aceeași natură, aspect sau structură cu o membrană.

Membru. 1 — Apendice al trunchiului, de care este articulată, servind la deplasarea animalului. 2 — Apendice locomotor.

Mendelism. Concepție biologică, privind ereditatea axată pe lucrările lui Mendel, după care transmisia caracterelor de la ascendenți la descendenți se realizează în funcție de anumite „legi“.

Meninge (gr. *meninx*: membrană). Denumire colectivă pentru învelitorile membranoase ale porțiunii cerebro-spinale a sistemului nervos.

Meningică accesorie (lat. *A. meningica accessoria*). Fină colaterală a arterei temporale profunde (la rumeătoare), pătrunzând în craniu printr-un orificiu al bazei temporalului și distribuindu-se pahimeningelui.

Meningică caudală (lat. *A. meningica aboralis*), sin. *artera meningică aborală*. Colaterală a arterei occipitale, urcă spre baza craniului și pătrunde în cavitatea craniană prin conductul facialului și conductul parieto-temporal (cal), distribuindu-se pahimeningelui după ce s-a anastomozat cu a. meningică medie (la cal) sau cu ramuri din meningică accesorie (la bou). Literatura anatomică franceză o descrie sub denumirea de a. mastoidiană, la cal trecând pe fața laterală a apofizei stiloide a occipitalului, pentru a pătrunde în

conductul temporal, apoi în cel parieto-temporal, distribuindu-se pahimeningelui și în special cortului creierușului.

Meningică medie (lat. *A. meningica media*). Fină colaterală a maxilare interne (la cal, porc, cîine) sau a arterei occipitale (bou, oaie). La cal se detașează împreună cu a. timpanică aproape de intrarea a. maxilare interne în conductul alar, de unde, printr-un traiect retrograd pe suprafața sfenoidului, pătrunde în cavitatea craniană prin gaura rotundă mică (gaura deșirată anterioară). La bou pătrunde în craniu prin gaura sfîșiată posterioară, la porc prin gaura sfîșiată anterioară, iar la cîine prin gaura ovală, distribuindu-se pahimeningelui și anastomozându-se în conductul parieto — temporal (la cal) cu a. meningică aborală. Literatura franceză o descrie sub denumirea de a. sfeno-spinoasă.

Meningism sin. *pseudomeningită*. Tablou clinic caracterizat prin semne analoage celor din meningita acută (excitație nervoasă, convulsii tonice sau clonice, ca spasmul cefei, torticolis etc.), condiționată de alte boli decît meningitele: acțiuni mecanice, boli musculare, edem cerebral, chiar iritații la distanță (meningism reflex).

Meningita cerebrospinală. Inflamația meningelor cerebrale și spinale, produsă sub influența unor factori aseptici, a infecțiilor sporadice sau celor de tip infecto-contagios (boala de Borna, meningoencefalomielitele enzootice etc.); se manifestă prin „simptome de împrumut“ din partea sistemului nervos: semne de excitație sau depresiune corticală, spasmul cefei, sindroame medulare etc.

Meningită. Inflamația meningelor. În funcție de localizare, leziuni, cauze etc., se disting: *pahimeningită* (inflamația durei-mater), *leptomeningită* (inflamația piei-mater sau arahnoidel, respectiv *piemerita* sau *arahnoidita*), *meningită cerebrospinală*, *meningoencefalită*, *meningomielită*, *meningită purulentă*, *osifiantă*, *alergică* etc.

Meningocel. Hernia meningelor printr-o breșă craniană.

Meningococ. Coc izolat frecvent în meningite.

Meningoencefalită. Inflamația simultană a encefalului și a meningelor cerebrale, în urma infecțiilor banale sau specifice; se manifestă mai ales prin semne de excitație corticală, urmate de depresiune corticală, alături de semne de focar mai șterse, cu deosebire din partea nervilor cranieni.

Meningoencefalomielită. Inflamația encefalului, măduvei spinării și a meningelor în totalitate, produsă prin intervenția infecțiilor banale sau a celor specifice, neurotrope; se manifestă prin semne de excitație sau paralizie din partea encefalului, măduvei spinării, rădăcinilor nervoase etc.: excitație sau depresiune nervoasă, trismus, opistotonus, nistagmus, strabism, oftalmoplegie, mer înțepenit, diferite paralizii locomotorii, hiperestezie sau anestezie întinsă sau circumscrisă etc.

Meningoencefalomielită enzo-otică. Meningoencefalomielită caracterizată prin frecvență relativ mare; se poate produce în multe dintre bacteriozele sau virozele cu evoluție enzootică, însă mai ales în cele neurotrope: boala de Borna, polinevrita oilor, paralizia contagioasă a micilor, meningoencefalomielitele infecțioase ale ca-

lului, boala de Teschen, boala lui Aujeszky, hepatita infecțioasă, neurolimfomatoza, encefalomielita infecțioasă a păsărilor etc.; apare mai rar în unele parazitoze, trematodoze ș.a.

Meningomielită. Inflamația concomitentă a măduvei spinării și meningelor corespunzătoare, manifestată prin sindroame medulare și radiculare.

Meningopatie (gr. *meningos*: membrană, *pathos*: boală). Boală a meningelor.

Meningoragie (gr. *meningos*: membrană, *raghein*: a erupe). Hemoragie la nivelul meningelor (v. și hematorahis).

Menisc (gr. *meniscos*: lună mică). Termen uzitat în anatomie pentru definirea formațiunilor fibrocartilaginoase biconcave interpuse la nivelul suprafețelor articulare necorespondente: menisc temporomandibular, menisc femuro-tibial etc.

Mental (lat. *mentum*: bărbie). Care se referă la bărbie: gaură mentală, nerv mental etc.

Mental (nervul-) (lat. *N. mentalis*). Porțiunea terminală a n.mandibular, după ieșirea lui din conductul dental inferior, distribuindu-se buzei inferioare.

Mentonier (fr. *menton*: bărbie). Barbarism de origine franceză utilizat în anatomie pentru definirea unor formațiuni care au contingentă sau aparțin bărbiei: n. mentonier etc.

Merel tem. Rasă de rațe belgiană cu producție mixtă, având o greutate corporală de 2-3 kg la femele.

Méré, v. Bambara.

Mericism, sin. *rumegare*. Procesul fiziologic prin care o parte din alimentele din rumen sînt readuse în cavitatea bucală, remasticate și rediglutite.

Merinolandschaf. Rasă de oi, originară din R.F. a Germaniei, caracterizată prin rezistență, rusticitate și precocitate mare. Este puțin pretențioasă la hrană și valorifică foarte bine pășunile montane. Produce lână și carne de calitate.

Merinos. Rasă de oi, originară din Asia Mică, unde se cunoștea cu 800 de ani î.e.n. Este aclimatizată și răspîdită pe tot globul, reprezentînd împreună cu metișii peste 40% din efectivul mondial de ovine. Se caracterizează prin talie mijlocie, piele cu salbă și cu 2-3 „cravate“, lână fină cu extindere pronunțată. A dat naștere la mai multe rase și tipuri de oi merinos.

Merinos american. Rasă de oi cu lână fină, ce se crește în S.U.A., provenind din Merinosul Rambouillet. Se disting două tipuri, după dezvoltarea corporală, dezvoltarea pliurilor cutanate și finețea lînii. Primul tip are pliuri mai multe, este de talie mijlocie, cu schelet puțin dezvoltat, cu pliuri răspîdite și pe trunchi nu numai pe gît, lână mai scurtă și mai fină. Cel de al doilea tip este mai mare și mai stofat, cu pliuri mai reduse și prezente numai pe gît, în număr de 2-3 cravate, avînd și un randament mai mare de carne. Ambele tipuri dau producții mari de lână.

Merinos australian. Rasă de oi cu lână fină, cea mai importantă și mai răspîdită în Australia. Se caracterizează prin corp de mărime mijlocie, trunchi scund și îndesat, suficient de larg, coarne foarte dezvoltate, prezente numai la masculi, cravate mari în număr de 3-4, schelet puțin dezvoltat, lână de culoare albă uniformă acoperă bine corpul, avînd o foarte bună extindere. Are mare

robustețe și rusticitate, fiind rezistentă la drumuri lungi și la uscăciune. Se cunosc mai multe tipuri, dintre care cel mai important este Peppin sau Wanganella.

Merinos de carne german. Rasă de oi de carne și lână fină, creată în Germania, pe baza Merinosului precoce francez. Are talie mare (65-75 cm), corp bine dezvoltat, cap scurt, gros și fără coarne, membre relativ înalte și puternice. Lîna este de culoare albă, extinsă pe cap pînă la linia dintre ochi și pe membre pînă la genunchi și jarete. Este precoce și are greutatea corporală de 60-70 kg la oi.

Merinos de Champagne. Rasă de oi franceză, asemănătoare cu rasa Merinos de Soissonnais, de care se deosebește prin talie și greutate ceva mai mici, iar lîna este foarte puțin extinsă pe corp și mai puțin deasă.

Merinos de Chatillonais. Rasă de oi franceză, asemănătoare cu rasa Merinos de Soissonnais, însă cu talia și greutatea corporală mult mai mici.

Merinos de munte Azerbaidjean. Rasă de oi cu lână fină adaptată la regiunile de munte cu altitudinile de 1 200 - 1 800 m, creată prin încrucișarea dintre Merinosul novocaucazian, Mazaev, rasa locală Bozah și rasele cu lână Askania și Caucaz. Se remarcă printr-o deosebită rezistență la piroplasmoză și sînt bine adaptate la pășunatul la altitudini mari.

Merinos de Palas. Rasă de oi, specializată pentru lână fină, și carne, creată la Stațiunea experimentală Palas - Constanța, prin încrucișarea oilor locale dobrogene cu Merinosul Rambouillet și Merinosul precoce german și prin alimentație și selecție. Este semiprecoce, cu constituție robustă, și osa-

tură puternică. Are o producție bună de lână (6—8, kg la femele; 8 — 17 kg la masculi, cu recordul de 24,6 kg), de culoare albă, deasă și uniformă, cu finețea de 20—22 microni. Este prolifică și are o bună capacitate de alăptare.

Merinos de Soissonais, sin. *Merinos-precoce*. Rasă de oi franceză formată pe baza Merinosului Rambouillet, prin hrănire intensă și selecție. Are talia de 65—70 cm, corpul masiv, cap fără coarne, jigouri dezvoltate și mușchiuloase, lina extinsă pînă aproape pe bot și pe membre pînă la chișiță, de culoare albă uniformă, cu greutate corporală de 60-70 kg, cu aptitudini mixte pentru lână și carne, cu precocitate, rezistență și rusticitate remarcabilă.

Merinos de Jedrzychowski. Tip nou de ovine Merinos, pentru lână, creat în Polonia.

Merinos pentru pășune. Rasă nouă de oi merinos, creată în Republica Sud Africană pentru folosirea pajiștilor naturale.

Merinos Polonez. Rasă de oi, cu lână fină, ce se crește în R. P. Polonă.

Merinos de Tasmania. Rasă de oi cu lână fină, ce se crește în Australia.

Merinos sovietic. Rasă de oi, avînd la origine Merinosul Mazaev și Novocaucazian, peste care s-a suprapus ulterior Merinos Rambouillet și apoi rasele cu lână fină de Ascania, Caucaz, Altai etc.

Merinos transilvănean. Tip de oaie cu lână fină, formată în partea de vest a țării, printr-un lung proces de absorbție a raselor locale Țigaie și Țurcană cu Merinosul Rambouillet și Negretti și mai tîrziu cu Merinosul precoce. Are talie și mărime corporală mijlocie și constituție robustă. Producția de

lână variază între 4—10 kg, iar cea de lapte între 80—90 kg. **Merinos unguresc de pieptene**. Rasă de oi, cu lână fină, formată pe baza ovinelor locale, în care predominau oile Rațca. Are talie mijlocie (65 cm), trunchi potrivit de lung, lână fină (4—6 kg), cu o bună extindere pe cap și membre, aptitudine bună pentru producția de lapte (50—110 l).

Mersuh. Linie de cai arabi.

Messenger. Armăsar pur sînge de galop, din linia creată de Eclipse, care a contribuit la formarea Trăpașului american.

Meșă de tifon. Segment de bandă de tifon utilizat pentru facilitarea scurgerii lichidelor dintr-un focar purulent. Spre deosebire de tubul de dren, meșa permite și un drenaj ascendent pe bază de capilaritate.

Metabolism (gr. *metabole*: schimbare). Totalitatea transformărilor suferite în organismul viu de substanțele care-l compun, trecînd prin reacții de sinteză-asimilare (anabolism) și de degradare — dezasimilare (catabolism), cu eliberare de energie.

Metabolism bazal. Metabolismul organismului în stare de repaus (apreciat în calorii).

Metabolit. Termen uzitat pentru definirea substanțelor organice cu greutate moleculară mică, participante la reacțiile metabolice.

Metacarp, sin. *metapodiu toracal*. 1—Zonă a scheletului membrului toracal, cuprinsă între zona carpiană și cea a degetelor. 2—Zona mijlocie a autopodiului, cuprinzînd un număr variat de oase metacarpiane: unul principal și două secundare, la solipede; două principale sudate, la rumegetoare; două principale și două secundare la suine; cinci la pisică și cîine etc.

Metacarpale (lat. *Aa. metacarpicae*). Artere cu origine variată distribuite zonei autopodiale, sistematizate în dorsale și volare, profunde și superficiale, mediale și laterale. La rumegătoare există o a. metacarpală dorsală, provenită din interosoasa dorsală și prelungită în regiunea digitală cu a. digitală comună dorsală, după ce s-a anastomozat cu două perforante metacarpale. La suine se disting 3 metacarpale dorsale (cea medială și cea laterală provenite din a. interosoasă volară printr-o ramură strecurată în spațiul interosos distal, cea mediană direct din interosoasa volară, toate prelungite cu câte o digitală comună. La cal, metacarpicele dorsale sînt reduse, plasate în interlinia metacarpiană și provenite din a. interosoase volare. La cal există o metacarpică volară superficială din a. mediană și 2 metacarpice volare profunde, din arcul subcarpian. La porc se găsesc 3 metacarpice volare profunde și 3 superficiale, iar la cîine, 4 metacarpice valoare profunde și 4 superficiale etc.

Metacarpian. Care se referă la metacarp: oase metacarpiane etc.

Metacarpo - sesamo - falangiană (articulația -) (lat. *Art. metacarpophalangicus*), sin. *articulația buletului*. Articulație complexă prin care falanga I și mării sesamoizi se leagă la oasele metacarpiene, distingîndu-se: o art. metacarpo-falangiană cu un lig. capsular și două ligamente funiculare colaterale; o art. metacarpo-sesamoidiană cu un ligament (elastico); o art. intersesamoidiană cu un ligament intersesamoidian încrustat cu cartilaj și o art. sesamo-falangiană, realizată prin două lig. inter-

osoase scurte și ligamente sesamoidiane inferioare (cu aspect variat), la animalele mari fiind situate pe trei straturi: superficial sau drept, mijlociu sau oblic și profund sau încrucișat. La taurine, ligamentele sesamoidiane inferioare sînt reprezentate prin lig. încrucișate, existînd în schimb un al treilea ligament intersesamoidian etc.

Metacromatic (gr. *metá*: schimb, *chroma*: culoare). Care prinde o culoare diferită față de colorantul utilizat: bazofilele se colorează roșcat cu albastru de toluidină, de metilen etc.

Metacromazie. Caracteristica de a se colora diferit față de colorantul aplicat sau față de țesuturile din jur (v. metacromatic).

Metafază. Fază de diviziune indirectă (holotipică), caracterizată prin apariția monasterului (coroana ecuatorială) rezultat din aranjamentul cromozomilor în zona ecuatorială a fustului de diviziune și clivare a cromozomilor.

Metamer. 1—Unitate anatomică la anelide. 2—Parte a corpului unui animal conținînd toate părțile esențiale ale organismului și capabilă de viață izolată. La vertebrate, metameria păstrează doar urme, din perioada embrionară, cînd fiecare metamer cuprindea un neurotom (segment al crestei neurale), un miotom (muscular), un dermatomer (cutanat) etc. fiecare neurotom corespunzînd unui grup muscular etc.

Metamielocit (gr. *metá*: schimb după; *lingá*, *myleos*: măduvă, *cytos*: celulă). Mielocit pe cale de transformare în leucocit adult, cu conturarea începutului de fragmentare nucleară.

Metanefros. Termen utilizat în embriologie pentru definirea rinichiului definitiv.

Metaplazie. Transformarea unei categorii de țesut în altă categorie, modificându-și aspectul, caracteristicile și proprietățile fiziologice: țesutul conjunctiv suferă metaplazie cartilaginooasă sau osoasă etc.
Metapodiu. 1—Zonă din scheletul membrelor corespunzătoare zonei cuprinse între oasele carpiene (sau tarsiene) și regiunea degetelor. 2—Termen general de anatomie comparativă, folosit pentru definirea regiunilor metacarpiană și metatarsiană.

Metastază. Schimbarea sediului unei boli prin dispersare și cantonarea agentului patogen în alt organ decât primul afectat, provocând tulburări suplimentare.

Matastrongiloza porcului. Helmintoză produsă de nematozi din familia *Metastrongylidae*, mai frecventă la tineret, manifestată prin semne de bronhopneumonie, obișnuit cronică.

Metatars, sin. *metapodiu pelvin*. 1—Zonă a scheletului pelvin cuprinsă între zona tarsiană și cea a degetelor. 2—Zona mijlocie a autopodiului pelvin, cuprinzând un număr variat de oase, în funcție de specie: două la taurine, trei la cabaline (dintre care unul principal și două secundare), patru la suine (dintre care două principale și două secundare) etc.

Metatarsale (lat. *Aa. metatarsicae*). Artere cu origine variată, distribuite autopodiului pelvin, sistematizate în dorsale și plantare, la rândul lor distingându-se în profunde și superficiale. La rumegătoare există o singură a. metatarsică dorsală III, continuată cu a. digitală dorsală comună. La cal există o metatarsică dorso-laterală, care trece pe partea

plantară, continuându-se cu 2 digitale. La porc sînt 3 metatarsice dorsale, provenite din a.dorsală a piciorului și continuate cu a.digitală comună. La rumegătoare există 2 metatarsice plantare superficiale (cea laterală provenind din a. tarsica laterală, cea medială din a.tarsică medială) și o a. metatarsică plantară profundă din a. tarsica perforată). La cal sînt 2 metatarsale plantare superficiale (medială și laterală) din a.plantare și 2 a. metatarsice plantare, profunde (medială și laterală), fine, provenite, din arcul subtarsian. La porc există 3 fine a. metatarsice plantare superficiale (din a. tarsica perforantă), o tarsică plantară superficială trifurcată, provenită din a. tarsică mediană, ca de altfel și la carnivore etc.

Metatarsalgie. Durere cu sediul în regiunea metatarsiană.

Metatarsian. Care se referă la metatars.

Metencefal. Porțiune a encefalului, cuprinsă între mielencefal (bulbul rahidian) și mezencefal (tuberculi patrugemeni și pedunculi cerebrali), corespunzînd punții, cerebelului și pedunculilor cerebeloși, participînd la delimitarea ventriculului al IV-lea.

Meteorism, sin. *meteorizare*. Dilatația prin gaze a unor organe cavitare: compartimente gastrice, intestin, pungi guturale etc. (v. și balonare, timpanism).

Meteorism cronic al rumegătoarelor (sindromul de -), sin. *meteorism* sau *timpanism cronic* sau *recurent*, *indigestie cronică gazoasă a rumenului*. Acumulare moderată și intermitentă de gaze la nivelul rumenului, produsă de bolile cronice ale prestomacelor și cheagului (inflamații posttraumatice, dis-

pepsii secretorii etc.), de afecțiuni stonozante ale esofagului sau intestinului, peritonite cronice etc.

Meteorizare. 1—Meteorism. 2—Procesul dinamic de producere a meteorismului.

Metemoglobină, sin. *hemiglobină*. Oxid hemoglobinic stabil, cu o grupă hidroxil, ce nu poate fi eliberată ca oxigenul din hemoglobină. Rezultă și normal din metabolismul eritrocitar, crescînd cantitativ, sub acțiunea unor oxidanți (nitriți, nitrați, clorați, peroxizi, albastru de metilen), cînd realizează toxicoză (methemoglobinemie).

Metemoglobinemie. 1—Conținutul în methemoglobină al sîngelui 2.—Toxicoză produsă prin hipermethemoglobinemie (v. methemoglobină), observată mai frecvent la porcine și rumeătoare intoxicate cu nitriți sau nitrați, manifestată prin dispnee, sînge șocolatiu și adesea moarte în câteva minute.

Metilsulfatiazol, sin. *Sulfametiliazol*, *Ultraseptil*, *Sulfazol*, *paraaminobenzensulfamidometiliazol*. Sulfamidă albă cu spectru antimicrobian larg, dar cu eficiență generală relativ redusă.

Metionină. Aminoacid esențial, sulfurat, strict indispensabil în alimentația animalelor, în special a porcilor și păsărilor, cu rol în creștere, în funcția tiroidei, în protecția ficatului și în metabolismul lipidelor și proteinelor. Se găsește în cantități mari în șroturile de floarea-soarelui, în șroturile de cîneapă și în porumbul boabe.

Metoda biometrică. Metodă de apreciere a exteriorului animalelor, care constă în măsurători corporale și cîntăriri, efectuate în diferite perioade ale

vieții extrauterine a animalelor.

Metoda dreptunghiulară. Metodă de apreciere a exteriorului la ovine, suficient de expeditivă și de precisă. Constă în notarea prin semne convenționale pe un dreptunghi a regiunilor corporale, în forma în care ele se prezintă. Se folosește în tehnica bonității ovinelor.

Metoda grupelor de frați buni. Metodă combinativă de determinare a coeficientului de ereditare (la suine și păsări în special) bazată pe calcularea raportului dintre varianța genetică a masculilor (reprezentînd un sfert din valoarea lor genetică) plus varianța dintre grupele de frați buni (exprimată prin varianța dintre mame) pe de o parte și varianța totală.

Metoda grupurilor de semifrați. Metodă de determinare a coeficientului de ereditare, bazată pe calcularea raportului dintre varianța genetică și varianța totală (după separarea acestora).

Metoda liberă. Metodă de apreciere a exteriorului la animale, mai mult folosită în aprecierea și selecția ovinelor. Constă în examinarea animalelor în ansamblu (sub raportul conformației și constituției). Metodă expeditivă, însă subiectivă.

Metoda punctelor. Metodă de apreciere a exteriorului la ovine, mai precisă decît metoda liberă, însă mai greu de aplicat la efective mari. Constă în acordarea de note în scara 1—5 ce se înmulțesc cu anumiți coeficienți. Se aplică de regulă la grupa de reproducție și la animalele ce se înscriu în registrul genealogic de stat.

Metralgie (gr. *mitra*: uter, *algos*: durere). Durere neinflamatorie a uterului.

MET **Metremphraxis** (gr. *mitra*: uter, *emphrasso*: astup). Obstrucție uterină.

432

Metrită. Inflamația uterului, consecutivă infecțiilor post partum, retențiilor placentare, traumatismelor ș.a. distinguindu-se metrite congestive, catarale, purulente etc.

Metrocampsie (gr. *mitra*: uter, *campsis*: flexiune). Inflexiunea uterului.

Metrodinie. Durere localizată la uter.

Metroperitonită. Inflamația concomitentă a uterului și peritoneului.

Metroragie (gr. *mitra*: uter, *ragimi*: a ieși cu violență). Hemoragie uterină.

Metrorexie. Ruptură uterină.

Mezarteră. Tunica mijlocie a arterei, caracteristică, elastică sau elastico-musculară, în funcție de predominanța fibrelor elastice sau musculare distinguindu-se artere de tip elastic și artere de tip muscular.

Mezarterită. Inflamația tunicii mijlocii a arterelor.

Mezel (turc. *mezele*). Preparat obținut din carne tocată introdusă în învelișuri membranoase naturale sau artificiale. Se disting 3 categorii principale de mezeli: prospături (tobă, caltaboș, piftii etc.), salamuri semi-afumate și salamuri de durată.

Mezenchim. Țesutul conjunctiv embrionar.

Mezencefal. Porțiune a encefalului, cuprinsă între diencefal (pături optice) și metencefal (punte, cerebel, pedunculi cerebeloși), corespunzând pedunculilor cerebrali și tuberculilor patrugemeni, interiorul fiind excavat de apeductul lui Sylvius.

Mezenter (gr. *meso*: la mijloc, *enteron*: intestin). Denumire generală definind cutele peritoneale care leagă diversele por-

țiuni ale intestinului de perețele cavității abdominale. În sens propriu, porțiunea de peritoneu care suspendă intestinul de lafonul cavității abdominale.

Mezenteric. Care se referă la mezenter: arteră mezenterică, plex mezenteric etc.

Mezenterică caudală (lat. *A. mesenterica caudalis*). Colaterală a aortei abdominale, distribuită colonului descendent. La cal se detașă la 12—15 cm de a. mezenterică cranială. La rumegetoare se detașă la nivelul terminării aortei (uneori chiar din iliaca externă), la suine la același nivel sau în apropierea spermaticeii interne, iar la carnivore în dreptul vertebrei V lombară. După izolarea ei la toate animalele se bifurcă dînd: a. colică stîngă (distribuită colonului descendent și anastomozată cu a. colică medie) și a. hemoroidală cranială (distribuită rectului).

Mezenterică cranială (lat. *A. mesenterica cranialis*). Colaterală a aortei abdominale, distribuită intestinului subțire, cecului, colonului ascendent și transvers. La rumegetoare se izolează în apropierea trunchiului celiac (uneori la oaie și păsări formînd un trunchi celio-mezenteric), emițînd a. pancreatico-duodenală, a. colică medie, a. jejunală, a. ileo-ceco-colică (la rîndul ei divizată în a. ileo-cecală, a. colică și o. a. colică dreaptă). La cal se divide în 3 fascicule: a — stîng, format din 12—15 artere jejunale; b — drept, care de la origine se divide într-o a. colică ventrală și o arteră ileo-cecală (la rîndul ei divizată într-o a. ileonică, a. cecală medială și a. cecală laterală, care dă a. cîrjei cecale); c — un scurt traiect se divide în a. co-

lică dreaptă (dorsală) și a. colică medie.

Mezenterită. Inflamația mezenterului.

Mezocestodoza carnivorelor. Cestodoză produsă de paraziți din fam. *Mesocostodiade* (v. tenioza carnivorelor).

Mezocolon. Porțiune de peritoneu care leagă colonul la peretele cavității abdominale, putând fi sistematizat în diverse segmente cu aspect variat, în funcție de specia considerată. A nu se confunda cu mezoul intercolic, prezent la cal, legând între ele ansele neperechi ale colonului ascendent.

Mezoderm (gr. *mesos*: între, *derma*: piele). Termen utilizat pentru definirea în embriologie a foitei mijlocii a blastodermului.

Mezogastric. Care se referă la mezogastru.

Mezogastru (gr. *mesos*: între, *gastir*: burtă). Regiunea mijlocie a abdomenului, situată între regiunea epigastrică (xifoidiană) și cea hipogastrică (ingvino-prepubiană), în general corespunzând zonei grupate în jurul ombilicului.

Mezoinozitol, v. Bios I.

Mezometru (gr. *mesos*: între, *mitra*: uter). Cută peritoneală care leagă uterul de peretele abdominal, corespunzând ligamentelor largi.

Mezonefros. Rinichiul primitiv (Corpul Wolf).

Mezoovar. Cută a peritoneului care leagă ovarul de peretele cavității abdominale.

Mezorect. Cută peritoneală care leagă rectul de plafonul cavității pelvine.

Mezotenon. Cută formată prin invaginarea pungii sinoviale tendinoase, în jurul tendonului, rezultând o legătură între foia parietală sau externă a pungii și foia organică, mulată pe tendon, apărând ca o

formațiune de legătură situată în partea opusă zonei de sprijin a tendonului pe suprafața de alunecare.

Mezou, sin. ligament visceral. Termen general folosit pentru definirea cutelor peritoneale, cu rol de legătură între un organ și peretele cavității abdominale sau între două organe vecine.

Mialgie (gr. *mys*: mușchi, *algos*: durere). Durere musculară.

Miastenia (gr. *mys*: mușchi, *a*: fără, *sthenos*: forță). Sindrom caracterizat prin oboseală deosebită, în lipsa afecțiunilor altor organe (pulmon, cord, suprarenală) care ar putea explica fatigabilitatea mărită; încă insuficient demarcată la animale de stări clinice similare, pare a fi realizată sub raport patogenetic prin insuficiența acetilcolinei sau prin excesul colinesterazei.

Miază. Boală, în general cutanată, provocată de larvele muștii *Sarcofaga magnifica* sau de larvele altor diptere, dezvoltate într-o plagă sau într-o cavitate naturală.

Miceliu. Complexul filamentar ramificat, al unor ciuperci etc.

Micobacterioză. Termen general utilizat pentru definirea oricărei boli provocate de *Mycobacterium*: *M. paratuberculosis*, agent etiologic al enteritei paratuberculoase la bou și oaie; *M. tuberculosis, varietas hominis, bovis, ovium, chelonis, muris* etc.

Micoplasma, v. Mycoplasma.

Micoplasmoza respiratorie aviară, sin. *Air Sac Disease, boala cronică respiratorie*. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, întâlnită la galinacee, produsă de *Mycoplasma gallisepticum* în asociere probabi-

lă cu un virus neidentificat, transmisibilă prin ou și manifestată prin tulburări respiratorii, respirație dificilă, ronflantă, datorită inflamației mucoasei nazale și sacilor aereni.

Micoplasmoză. Termen general utilizat pentru definirea bolilor provocate de micoplasme.

Micostatic (gr. *mykes*: ciupercă, *stasis*: a ține pe loc), sin. *fungostatic*. Mijloc de ordin chimic, biotic etc., în măsură să oprească dezvoltarea sau înmulțirea ciupercilor microscopice.

Micostatin, v. *Stamicin*.

Micoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea extractelor din muceți.

Micotoxicoză. Starea patologică produsă de toxinele muceților.

Micoză. Infecție determinată de ciuperci.

Micozootoxicoză. Stare patologică produsă de muceți, dependentă concomitent atât de acțiunea micotoxinelor (micotoxicoză) cât și de dezvoltarea în țesuturi a muceților (micoză).

Microangiopatia dietetică (engl. *Mulberry Heart-Disease*; germ. *Maulbeerherzkrankheit*: boala cordului în formă de dudă). Capilaropatie înfilită la porc, după consumul de furaje ce conțin grăsimi rîncezite; clinic poate fi inaparentă (moarte bruscă) sau devin evidente modificări generale, semne de edem pulmonar și alte semne de insuficiență cardiacă; morfopatologic atrag atenția mai cu seamă petele hemoragice subepicardice și subendocardice (de unde asemănarea cordului cu dulele), alături de edem pulmonar, hidrotorax, rareori leziuni ale altor organe (în forma „extracardiacă” a bolii).

Microangiopatie (gr. *mikros*: mic, *angeion*: vas, *pathos*: boală).

Boală a vaselor mici (capilaropatii etc.)

Microb (gr. *mikros*: scurt, mic, *bios*: viață). 1—Viețuitoare microscopică unicelulară sau chiar cu structură subcelulară: virusuri, bacterii, actinomicete, ciuperci, eventual protozoare. 2—Bacterie (sens rar acordat). 3—Viețuitoare invizibilă cu ochiul liber (sens rar acordat).

Microbicid (lat. *caedere*: a ucide) Produs care omoară microbii.

Microbism. Complex microbial din anumit sector organic. *Microbism latent*: floră bacteriană prezentă în organism, în stare de inactivitate, cu perspectivă de a deveni patogenă în condiții favorizante.

Microbiologie (gr. *mikros*: mic, *bios*: viață, *logos*: vorbire, studiu). Studiul microbilor.

Microblefarie. Anomalie congenitală, caracterizată printr-o dezvoltare incompletă (sau insuficientă) a pleoapelor.

Microcefal (gr. *mikros*: mic, *kephali*: cap). Ou capul mic. Anomalie de dezvoltare a craniului și a encefalului.

Microcitoză (gr. *mikros*: mic, *cytos*: celulă). Stare caracterizată prin creșterea relativă a numărului de globule roșii de dimensiuni mici, deci „îmbătrinite”, observată în anemii aplastice.

Microclimat. Ansamblul condițiilor de temperatură, umiditate etc. particular unui spațiu omogen și redus: zonă circumscrișă, adăpost etc.

Micrococ. Bacterie sferică de dimensiuni reduse.

Microelement, sin. *oligoelement*. Element ce se găsește în cantități foarte reduse în mediul înconjurător sau în organism (zinc, mangan, cobalt, cupru, iod etc.), important atât pentru dezvoltarea sau productivita-

tea animalelor, cît și pentru diferite boli de nutriție sau metabolism pe care le poate genera insuficiența sau lipsa diferitelor microelemente.

Microfag (gr. *mikros*: mic, *phagcin*: a mânca). Celulă fagocitară de dimensiuni mici (granulocite).

Microftalmie. Anomalie congenitală, caracterizată printr-o dezvoltare insuficientă a bulbului ocular, care rămîne cu volum mai mic decît normal.

Microglie, sin. *mezoglie*, *celulă Hortega*. Celulă nevrogică de dimensiuni reduse, cu nucleu mic, intens cromatic, polimorf și cu prelungiri dichotomice, formînd arborizații bogate, spinoase.

Microglosie. Dezvoltare incompletă a limbii, care rămîne cu dimensiuni mai mici decît normale.

Micromelie. Anomalie congenitală, produsă printr-o mutație recesivă, și caracterizată prin dezvoltarea incompletă a membrilor.

Micron. Unitate de măsură, reprezentînd a miia parte dintr-un milimetru sau a milionimea parte dintr-un metru.

Microorganism epifit, sin. *microorganism biofit*, *comensual*: în cazul gazdelor animale — *epizoon*: Microorganism ce se dezvoltă pe tegumente sau în tubul digestiv al gazdelor, față de care poate fi: în funcție de împrejurări indiferent, patogen sau simbiot.

Microorhidie. Anomalie caracterizată prin dezvoltarea incompletă, redusă, a testiculelor, care rămîn mai mici decît cele normale.

Microscop. Instrument optic, cu mai multe lentile, care permite examinarea obiectelor, sau formațiunilor foarte mici, la un mare grosiment (putere de mărire a imaginii).

Microscop electronic. Instrument analog microscopului optic ca scop și utilizare, dar care folosește, în locul razelor de lumină, un flux de electroni.

Microscopic. Care se referă la microscop, care se efectuează cu ajutorul microscopului (examen microscopic etc.) sau care nu poate fi constatat sau observat decît cu ajutorul microscopului (dimensiuni microscopice).

Microscopie. Examenul efectuat cu ajutorul microscopului.

Microsmie. Diminuarea simțului mirosului.

Microsomie, sin. *nanism*. Deficiență în creștere, dimensiunile corporale rămînînd subnormale, datorită unei disfuncțiuni prehipofizare ș.a.

Microsporidioza albinelor, sin. *nozemoza albinelor*. Parazitarea tubului digestiv al albinelor adulte de către *Nosema apis*, tradusă prin lipsa de vioiciune, abdomen bombat, debilitare; familiile bolnave rămîn în urmă cu dezvoltarea, adesea albinele mor în spasme, moartea familiei fiind precedată de moartea mătci.

Microsporidioza fluturilor de mătase. Parazitoza produsă de *Nosema bombycis* (nozemoza), manifestată prin debilitarea larvelor, adinamie, modificarea transparenței, creșterea turgescenței etc., prin transparența cutisului observîndu-se o serie de pete negre.

Microsporite, sin. *microsporoză*. Dermatomicoză produsă de ciuperci din genul *Microsporon*.

Micțiune (lat. *mictio*: urinare), sin. *urinare*. Eliminarea la exterior a urinei din vezica urinară, pe căile urinare.

Micul alb, sin. *York mic*. Rasă de porci creată în Anglia, crescută pentru producția de grăsimi. Se caracterizează prin talie mică, corp scurt, cap foar-

te mic, ritul scurt și concav, foarte precoce.

Micul combatant de nord. Rasă de găini combatantă, originară din Belgia.

Middle — **White**, v. Alb mijlociu.

Middlebrook-Dubas (reacția -) v. Hemaglutinare.

Midie (lat. *Mytilus galloprovincialis*). Specie de lamelibranhiate, cu cochilie lungă, aproape triunghiulară, colorată brun violaceu. Trăiește în Marea Neagră, formînd câteodată bancuri masive. Se pescuiește pentru carnea sa comestibilă.

Midriatic. Agent natural sau terapeutic care poate produce midriază.

Midriază. Dilatarea pupilei sub influența ortosimpaticului (sau a substanțelor care acționează asupra simpaticului), a obscurității etc., putînd fi întîlnită de asemenea în diverse afecțiuni oculare (oftalmie incipientă), în urma iritațiilor iriane etc.

Mielită (gr. *myelos*: măduvă). Inflamația măduvei (v. neuro-mielită și osteomielită).

Mieloblast (gr. *myelos*: măduvă, *blaste*: vlăstar, origine). Celulă medulară cap de serie pentru liniile medulare.

Mielocit (gr. *myelos*: măduva, *cytos*: celulă). Celulă intermediară între mieloblast (celula mamă) și granulocitele adulte.

Mielografie (gr. *myelos*: măduvă, *graphein*: a înscrie). Înscrisura aspectului morfologic al măduvei spinării, prin mijloace radiologice.

Mielogramă, v. Medulogramă.

Mieloid (gr. *myelos*: măduvă). În legătură cu măduva (obișnuit cu cea osoasă).

Mielomalacie (gr. *myelos*: măduvă, *malakia*: înmuiere), sin. *neuromielopatie degenerativă*, *neuromieloză*. Leziune degenerativă medulară, de ordin vas-

cular, mecanic, toxic, carențial, parazitar, infecțios, alergic (post-vaccinal) etc. În funcție de etajul și de întinderea longitudinală și transversală a ramolismenților medulari, animalele pot manifesta paralizii spastice sau flăște, ataxie, anestezie, reducerea reflexelor profunde, tulburări trofice cutanate sau la nivelul altor organe, semne vegetative (retenție sau incontinență de fecale și urină) etc.

Mielopatie (gr. *myelos*: măduvă, *pathos*: boală). Boală a măduvei osoase (osteomielopatie) sau a măduvei spinării (neuromielopatie).

Miere. Produs apicol pe bază de nectar floral, extrafloral, mană și alte surse, bogat în zaharuri (în special glucoză și fructoză) și cu cantități mici de proteine, substanțe minerale, vitamine, enzime, hormoni etc.

Miere extraflorală. Miere provenită din nectarul produs de alte componente nectarifere ale unor plante asemănătoare cu cele din interiorul florilor.

Migrație. 1—Termen general definind procesul de schimbare a sediului unei populații. În parazitologie indică deplasarea larvelor paraziților etc. dintr-o zonă de dezvoltare în altă zonă sau dintr-un organ în altul. 2—În anatomie definește deplasarea unei formațiuni organice: migrația testiculelor etc.

Migrație genetică. Termen utilizat în genetică și zootehnie pentru definirea procesului de modificare a structurii genetice a unei populații, distingîndu-se: o „emigrație“ (ieșirea unor gene din genofondul unei populații) și o „imigrație“ (pătrunderea unor gene străine în genofondul unei populații).

Mihnov. Rasă de oi de carne-lină, ce se crește în U.R.S.S., cu lina groasă și mixtă.

Milcu (proba lui -). Proba indirectă de explorare funcțională a corticosuprarenalei, constând din aprecierea eozinopeniei postinsulinice.

Millar. Cu aspect de bob de mei, nedepășind mărimea acestuia.

Miliară (tuberculoza -). Forma de tuberculoză în care leziunile diseminate au aspectul unor mici granule, ca bobul de mei.¹

Milking-Shorthorn, v. Shorthorn.

Millery. Rasă de oi, asemănătoare cu rasa Larzac. Se crește mai ales pentru producția de lapte, ce se întrebuințează în special la prepararea brânzei Roquefort.

Milliard-Gübler (sindromul -), sin. *nemiplegie alterna propriuzisă*. Sindrom protuberanțial de hemiplegie alternă, evoluind cu hemiplegia homolaterală a feței (ureche, buză, nară, strabism convergent, hipotonia masticatorilor etc.).

Milohioidian (lat. *M. mylohyoideus*). Mușchi hioidian cu aspect membranos, formînd podeaua cavității bucale, inserat lateral pe linia mileenă și medial pe un rafeu.

Milohioidian (nervul -). (lat. *N. mylohyoideus*). Ramura motrică detașată din n. mandibular al trigemenului, așezată între mandibula și m. pterigoidianul intern, pentru a se distribui m. milohioidian și m. biventer.

Milohioidiana (lat. *A. mylohyoidea*). Fină arteriolă, adesea multiplă, detașată din a. linguală (sublinguala, la cal) și distribuită mușchiului milohioidian.

Milton (test -). Test de diagnostic în gestație la vacă, constînd din cercetarea gonadotrofinelor urinare, prin injectarea la broscoi.

Mimetic (gr. *mimestai*: a imita). Care imită sau ia aspectul, coloratura, proprietățile etc. prin imitație: parasimpaticomimetice (substanțe care acționează la fel ca parasimpaticul, pe care adesea-l excită) etc.

Mimică (lat. *mimicus*: mimic, de pantomimă). Complexul mișcărilor dintr-o regiune sau a mișcărilor de ansamblu, în măsură să reflecteze diferite senzații: mimica facială, mimica caudală și în general partea mimată din sindromul de colici etc.

Minorca. Rasă de găini, creată în Anglia prin selecționarea materialului importat din insulele Baleare, cu foarte bune aptitudini pentru ouat. Se caracterizează prin statura înaltă, creasta mare, barbițe lungi și roșii, urechii albe romboidale, picioare relativ scurte, cu penajul de culoare neagră.

Miocard. Mușchiul cardiac.

Miocardită. Inflamația miocardului, produsă de cele mai multe ori secundar diferitelor boli de ordin general și mai ales celor pioseptice; se manifestă clinic prin modificări ale șocului și zgomotelor cardiace, cardioaritmie, insuficiență circulatorie etc.

Miocardoză. Stare miocardică degenerativă, obișnuit toxică sau nutrițională, adesea coexistînd cu miocardita și manifestîndu-se similar.

Miocit. Termen general utilizat pentru definirea celulei musculare.

Mioclonia congenitală, v. Boală tremurătoare.

Mioclonia frenică, sin. *coreea diafragmatică*, *spasmul diafragmei*, *sughitul*. Mioclonie stîngă sau bilaterală a diafragmei, realizată prin iritația directă sau reflexă a nervului frenic, manifestată prin convulsii clonice toraco-abdominale, adesea

Mioclonie (gr. *mys*: mușchi, *klonos*: agitație). Contractie de scurtă durată, obișnuit repetată.

Miodesopsie (gr. *miodis*: asemănător cu musca, *opsis*: vedere). Tulburare vizuală manifestată prin perceperea unor puncte strălucitoare deplasabile în câmpul vizual.

Miodistrofia mînjilor, v. **Miopatia mioglobinurică enzootică**.

Miodistrofie, v. **Boala mușchilor albi**.

Mioglobinurie. 1—Prezența mioglobinei în urină. 2—Boală manifestată prin mioglobinurie (denumire simptomatică).

Miograf. Aparat înregistrator al contracțiilor musculare.

Miografie. Tehnica de înscriere a curbelor de contracție musculară cu ajutorul miografului.

Miogramă. Curba obținută la înscrierea contracției musculare cu ajutorul miografului.

Miologie. 1—Studiul anatomic al mușchilor. 2—Capitol de anatomie care se ocupă cu studiul mușchilor.

Miomalacie (gr. *mys*: mușchi, *malakia*: înmuiere). Reducerea consistenței mușchilor, consecutivă unor procese degenerative.

Miometru, sin. *mușchiul uterin*. Stratul muscular al uterului.

Miop. Care suferă de miopie.

Miopatia acută a tineretului ovin. Condiționată de efort (transporturi) și alimentație dezechilibrată (vitaminoză E), se manifestă prin mers înțepenit, dificil, mioglobinurie etc.

Miopatia de surmenaj, sin. *surmenajul*. Observată mai ales la animalele predispuse (porci grași, eforturi la animale neantrenate, cu boli respiratorii sau cardiace etc.), după eforturi, rezidă pe dezechilibrul endo-

crin, metabolic și enzimatic, manifestându-se morfopatologic mai ales prin leziuni congestivo-hemoragice, iar clinic, prin mers nesigur, rigid, polipnee, tahicardie, cianoză, hipertermie, durere și indurație musculară etc., avînd evoluție fulgerătoare, acută sau subacută.

Miopatia de transport a vacilor. Existentă probabil și la alte rumegătoare domestice sau sălbatice, se manifestă prin tulburări locomotorii și leziuni degenerative musculare, instituite după transportul pe jos sau în diferite vehicule, mai cu seamă la animale gestante sau adăpate și alimentate insuficient.

Miopatia ereditară a puilor. Miodistrofie transmisă printr-o genă autosomală recesivă, manifestată de la ecloziune pînă la vârsta de 30 zile, prin tremurături ce dispar în timp, odată cu degenerarea grasă și fibroasă musculară.

Miopatia exsudativă depigmentară, v. **Boala mușchilor albi**.

Miopatia mioglobinurică enzootică, sin. *hemoglobinurie* sau *mioglobinurie enzootică*, *hemoglobinurie insidioasă*, *tetenie hemoglobinurică* etc. Miopatie degenerativă, probabil carențială, observată mai ales toamna și iarna, la cabalinele alimentate cu furaje din regiuni mlăștinoase, rar la alte specii; leziunile se localizează la mușchii masticatori, ai limbii, esofagului, diafragmei, rareori ai membrilor; clinic se remarcă abatere, oboseală, dispnee, tahicardie, mioglobinurie, însoțite de semne dependente de mușchii afectați (disfagie, obstrucție esofagiană, bronhopneumonie prin aspirație etc.).

Miopatia mioglobinurică paraltică, sin. *mioglobinurie*, *hemoglobinurie a frigore*, *paroxistică* sau *reumatismală*, *boala de sărbători*, *tifos lombar* sau

renal, strangurie neagră, miopatie toxică etc. Obişnuită la cai cu raţii bogate în glucide, după perioada de stabulaţie, se caracterizează prin falsă colică, pseudoparaplegie şi mioglobulinurie, dependente de o degenerare musculară de tip Zenker, produsă prin perturbarea metabolismului muscular.

Miopatia primară ereditară a şoarecilor (de casă), sin. *distrofia musculară ereditară a şoarecilor*. Stare ereditară, autosomal recesivă manifestată prin amiotrofie progresivă şi tulburări locomotorii consecutive.

Miopatie (gr. *mys*: muşchi, *pat-hos*: boală). Boală a muşchilor.

Miopatie-dispnee (sindromul-). Denumire simptomatică a miodistrofiei (boli muşchilor albi), în cazurile în care se manifestă mai ales prin dispnee la cel mai redus efort (mai ales la viteii miodistrofici).

Miopie. Ametropie caracterizată prin imposibilitatea de a distinge obiectele îndepărtate, putându-se datori fie alungirii axului ocular (miopie axilară), fie reducerii razei de curbură a dioptrului cornean sau cristalinian (miopie de curbură), imaginea obiectelor situate la infinit formându-se înaintea retinei.

Miopragie. Scăderea aptitudinilor funcţionale ale unui organ.

Miosalgie, sin. *mialgie*. Durere musculară.

Miotic. 1 — Care produce mioza (medicament miotic etc.). 2 — Care prezintă mioză (ochi miotic etc.) sau care se referă la mioză (perioadă miotică).

Miotomie. 1 — Selecţionarea unui muşchi. 2 — Termenul s-a utilizat şi pentru definirea operaţiei de disecţie a muşchilor.

Miotonia congenitală ereditară a caprelor. Boală evidenţiată la fătare prin rigiditatea mem-

brilor, ce poate ceda după supt, în câteva zile.

Mioză. Micşorarea diametrelor pupilei, sub influenţa vagului, sub acţiunea unui medicament parasimpaticomimetic etc.

Mioză paralică. Contractia pupilei provocată de leziuni ortosimpatice.

Mioză spastică. Contractia pupilei provocată de intoxicaţii (cloroform, pilocarpină, ezerină), boli medulare, excitarea vagului etc.

Miozină. Globulină, coagulabilă la 44°, intrînd în componenţa plasmei musculare. Prin coagulare devine insolubilă (miosinfibrină).

Miozinogen, sin. *miogen*. Globulină coagulabilă la 56°—60°, intrînd în componenţa plasmei musculare.

Miozita atrofică a masticatorilor, sin. *miozita eozinofilică*. Miopatie degenerativă, mai frecventă la cîine, manifestată prin tumefacţie şi durere a maseterilor, disfagie, moarte în câteva zile sau atrofia maseterilor.

Miozita (gr. *mys*; muşchi). Infламаţia muşchilor.

Miraaj. Operaţiune de examinare cu ajutorul ovoscopului a ouălor (supuse incubăţiei), cu scopul de a urmări starea şi dezvoltarea embrionului.

Miranda. Rasă de taurine, portugheză, cu roba de culoare castanie şi cu o dungă mai deschisă de-a lungul liniei dorsale. Se creşte în primul rînd pentru folosirea la munci agricole.

Mișcări forțate, v. Simptom de focar.

Mișună. Urma cornetului dentar extern, pe suprafața de contact a incisivilor, la cal.

Mitridatism. Formă de obișnuință față de toxine, obținută prin administrarea unor doze mici, netoxice, la început, apoi a dozelor din ce în ce mai mari,

pe măsura obișnuinței organismului.

Mișuitul mieilor. Tunsul mieilor din rasele cu lână lungă, la vârsta de 3—4 luni. Se practică la Țurcană, Stogoșă și mai rar la Spancă și Țigaie.

Mixedem, sin. *mixoedem*. Edem generalizat produs de o insuficiență tiroidiană.

Mixosarcom, v. Mixocelular (sarcom).

Mixosporidioza peștilor. Sporidioză produsă de diverse mixosporidii, manifestându-se sub forma unor ulcere și noduli musculari (forma musculară), anemie și alterații renale (forma renală), alterații hepatice etc.

Mixovirus, sin. *myxovirus*, *grupa Mixo*. Grupă de virusuri în care se încadrează virusurile pestei aviare, bovine, porcine, africane, gripei porcului, turbării ș.a., cu afinitate pentru mucine (lat. *myxa*; mucus).

Miyagawnella. Gen de rickettsii din fam. *Chlamydiaceae*, cuprinzând multe specii nepatogene și mai ales patogene, ca agentul ornitozei, al unui avort la oi, unor infecții respiratorii la păsări sau mamifere ș.a.

Migreliană. Varietate a subrasei de albine caucaziene de munte, caracterizate prin cea mai lungă trompă, dintre toate albinele de pe glob.

Moarte (lat. *mors*, *mortis*: moarte), sin. *exitus*. Încetarea definitivă a vieții (funcțiilor vitale dintr-un organism).

Moarte aparentă. Stare de reducere extremă a funcțiilor vitale, dând aspectul extern al morții (abolirea respirației, absența reflexului cornean, dispariția pulsului, deși cordul continuă să mai bată un timp), înțilnită, de exemplu la unii nou-născuți. Impune reanimare.

Moarte embrionară. Moarte cu substrat genetic, la speciile multipare unii dintre zigoti murind în prima perioadă a gestației, ulterior fiind absorbiți. Se atribuie unor caractere recesive, materne sau foetale.

Moarte fetală. Moarte survenită în perioada fetală, datorită în general unor boli infecțioase, intoxicațiilor, hipotoniei uterine, distociilor etc. Produsă înaintea termenului de parturiție, provoacă avort.

Moarte genetică. 1 - Suprimarea filiațiunii genotipice. Expresia se folosește pentru indicarea fenomenului prin care unii indivizi dintr-o specie nu ajung să se reproducă, datorită reducerii capacității genotipului sau (sau morții).

Moarte timica. Moarte subită, provocată de o hiperplazie a timusului.

Moartea cardiacă a porcilor, sin. *moartea prin cord*, *Herztod*, *Herztod enzootic*. Miocardită-miocardoză nutrițională (dislipidoză, carcnțe etc.), mai frecventă la porceii de curând înțărcați sau grăsuți, urmată de moarte bruscă sau după o simptomatologie de câteva ore, cu leziuni vasculare difuze și degenerare miocardică.

Modenes e, sin. *Carpigiana*. Rasă de taurine italiană, răspândită în Modena și alte regiuni, cu aptitudini triple. Se caracterizează prin robă albă lăptoasă la vaci și albă cenușie la tauri, cu cap relativ mic și coarne scurte, orizontale, orientate lateral, trunchi cilindric, uger dezvoltat, statura medie și greutate corporală mare.

Modeneză. Rasă foarte veche de porumbei de carne din grupa raselor *porumbei-găină*, creată în Italia (Modena), având greu-

tatea corporală asemănătoare cu a porumbeilor comuni, însă cu precocitate și fecunditate foarte bună. Varietățile din această rasă se împart în două grupe: Schietti — de culoare în general închisă și Gazii de culoare albă.

Modicana. v. Siciliana.

Modificator. Substanța capabilă să provoace schimbări în desfășurarea marilor funcțiuni.

Moelltal. Rasă de taurine italiană, de lapte și carne, cu talie medie cu roba de culoare albă și roșie, cu o distribuție caracteristică a celor două culori: culoarea albă începe de la ghebăn și se continuă ca o dungă lată pe spate, pe fese și pe partea ventrală pînă la punctul pieptului. Mucoasele aparente sînt de culoare roșie închisă.

Mohr. Linie de porumbei voiajori germani, pentru zbor la distanță, ce se crește și în țara noastră.

Mohor (lat. *Setaria*). Gen de plante erbacee din familia gramineelor, cu frunze liniare, ascuțite și cu spic cilindric. La noi se găsesc mai multe specii, printre care *Setaria viridis* și *Setaria glauca*. Cresc spontan pe terenuri cultivate, pe cîmpii etc. și sînt consumate de animale, mai ales în fază tină-ră.

Molar (lat. *molaris*: de la *mola*: piatră de moară), sin. *măsea*. Dinte, în general pluriradiculat, avînd fața masticatoare neregulată (mamelonată sau cu creste).

Moldamin, v. Penicilină.

Molet. Barbarism arhaic de origine franceză, utilizat pentru definirea deformației produsă de o sinovită tendinoasă la nivelul mării teci sesamoidiane.

Monaster. Denumire utilizată pentru indicarea figurii rezultate din aranjarea cromozomilor

în plan ecvatorial, în metafaza diviziunii celulare indirecte.

Moniezioză. Helmințoză intestinală a rumegetoarelor, determinată de cestodele *Moniezia expansa* și *M. benedeni*, manifestată la miei prin slăbire, anemie, diaree, semne respiratorii și nervoase, rar evidențiată clinic la viței, inaparentă la rumegetoarele adulte.

Moniliază. Afecțiune parazitară, întîlnită mai ales la tineret, produsă de *Monilia albicans* și manifestată prin stomatită (mamifere) și inflamația gușii (păsări) etc.

Monocit. Leucocit mare, cu nucleu rotund sau reniform, cu citoplasmă relativ bine reprezentată, de nuanță bazofilă, fără granule, avînd drept funcție principală fagocitoză.

Monocitopenie. Reducerea numărului de monocite circulante.

Monocitoza aviară, v. Boala crestei albastre.

Monocitoza. Creșterea patologică a numărului de monocite din sînge.

Monoclu (termen compus din gr. *monos*: singur și lat. *oculus*: ochi). 1 — Un singur ochi. 2 — Inițial termenul a fost utilizat pentru definirea ametropiei la un singur ochi. 3. — Se folosește pentru definirea unui pansament care acoperă un singur ochi.

Monocular (termen compus de la gr. *monos*: singur și lat. *ocularis*: de ochi). 1 — Termenul este utilizat în împrejurări diferite, referindu-se în mod obișnuit la definirea unui obiect sau instrument care solicită folosirea unui singur ochi (microscop monocular etc). 2 — Care interesează un singur ochi: vedere monoculară etc.

Monodactil (gr. *monos*: singur, *dactylis*: deget). Cu un singur deget. Calul este un animal

monodactil, în sensul că la fiecare membru posedă un singur deget și nu este soliped (fiindcă are 4 picioare, nu unul singur).

Monoftalmie. Termen utilizat pentru definirea existenței unei oftalmii la un singur ochi.

Monogastric (gr. *monos*: singur, *gaster*: stomac). Cu un singur stomac. Termenul este folosit pentru definirea animalelor care nu prezintă decât un singur compartiment gastric: cabalinele sînt monogastrice, majoritatea păsărilor sînt digastrice sau bigastrice etc.

Monohibridare. 1 - Împerecherea a doi indivizi care se deosebesc între ei printr-un singur caracter. 2 - Metoda de încrucișare între doi indivizi care se deosebesc prin cîte un singur caracter.

Mononuclear. 1 - Care are un singur nucleu. 2 - Termenul se utilizează pentru definirea leucocitelor care nu au nucleu lobat.

Monoplegie. Paralizie localizată la un singur membru sau regiune.

Monopodie. Monstruoșitate caracterizată prin existența unui singur picior.

Monopsie. Monstruoșitate caracterizată prin dezvoltarea unui singur ochi.

Monorai. Cale de rulare suspendată, alcătuită dintr-o singură șină pe a cărei talpă interioară se deplasează cărucioarele unei instalații pentru transportul furajelor sau al altor materiale.

Monoraidic. 1 - Stare în care un singur testicul este coborît în pungile testiculare. 2 - Dezvoltarea completă, cu migrarea în pungile testiculare, a unui singur testicul.

Monovoltină. Rasă de viermi de mătase, la care metamorfoza (cele patru stadii: ou, larvă,

crisalidă, fluture) are loc o singură dată pe an și care dau o singură recoltă de gogoși de mătase pe vară.

Monstru. Individ avînd o conformație necorespondentă speciei, datorită unor malformațiuni importante care-i imprimă o formă denaturată.

Monstruos. Cu o conformație care se abate total de la forma normală, naturală, obișnuită.

Monstruoșitate. Caracterul sau caracteristica monstrului (precizînd ce modificare anume conferă caracterul anormal al monstrului).

Móororo. Rasă de Zebu, ce se crește în Africa, cu cap mare, ochi mici și vioi, coarne mari, cocoasă puțin dezvoltată, crupă teșită, membre lungi, uscate și puternice. Se cunosc trei varietăți de culoare: Akou, Djafoum și Puldjafoum.

Morbid (lat. *morbus*: boală). Care se referă la boală, prezintă caractere de boală sau aparține bolii: proces morbid etc.

Morbiditate. 1 - Starea în care se găsește un bolnav. 2 - Proporția de indivizi bolnavi raportată la numărul total de indivizi al speciei afectate 3 - Manifestarea condițiilor care expun un individ (sau un grup) la boală.

Morfină clorhidrică (lat. *Morphinum hydrochloricum*). Alcaloid (opiaceu) toxic, cristalin sau pulverulent, alb, utilizat pentru efectul analgezic, hipnotic etc., diferit în funcție de specie.

Morfolog. Cel care se ocupă cu studiul formei.

Morfologie. Studiul formelor.

Mortal. Care are contingențe cu moartea, fiind dependent, condiționează sau provoacă moartea etc.

Mortalitate, sin. letalitate. 1 - Manifestarea aceluia caracteris-

tici a ființelor vii care le limitează existența în timp. 2 — Proporția de sucumbări, raportată la numărul total de indivizi ai speciei respective, dintr-o anumită zonă, unitate etc. 3. — Proporția de morți din cei bolnavi.

Mortificare, sin. *necroză*. Termen utilizat în special în chirurgie și în patologia generală pentru definirea procesului de suprimare a proceselor vitale de nutriție, de schimb etc. din masa unei porțiuni de organ sau dintr-un țesut.

Morun (lat. *Huso huso*). Specie de pește din familia acipenseridelor, lung de 1—3 m și având o greutate de 150—500 kg, corpul masiv, capul relativ mic, botul triunghiular, gura în formă de semilună, prevăzută cu mustați, pielea de culoare cenușie-închisă, fără solzi, având numai în partea dorsală un șir de scuturi osoase. Trăiește în Marea Neagră, Marea de Azov și Marea Caspică, de unde migrează primăvara, în fluvii, pentru reproducere. Este apreciat pentru carnea și icrele lui (icre negre).

Morunaș (lat. *Vimba vimba*). Specie de pește teleostean din familia ciprinidelor, lung de 25—30 cm și având o greutate pînă la 600 g, botul prelung, falca de sus depășind mult pe cea de jos. În țara noastră se pescuiește în cantități mici, în Dunăre, în bălți și în deltă.

Morvă. Boală contagioasă, inoculabilă, întîlnită în special la ecvine, produsă de *Malleomyces mallei*, manifestată clinic prin leziuni nodulare și ulcerative ale pielii, mucoaselor, pulmonului etc.

Morvos. 1 — Bolnav de morvă. 2 — Care se referă sau are conținutul cu morva: focar morvos etc.

Motilitate (lat. *motus*: mișcare). Posibilitatea mișcării unei regiuni, prin forțe proprii (motilitate activă) sau extrinseci (motilitate pasivă, mișcări pasive).

Motricitate (lat. *motus*: mișcare). Funcția sistemului nervos motor (centrii și căi motorii) prin care se asigură declanșarea contracției musculare.

Mowry Leader Sis. Vacă din rasa Holstein recordistă (S.U.A.) cu o producție de lapte de 18 120 kg în 365 zile (zilnic 57.300 kg lapte cu 3,9% grăsime).

Mozzarele. Brînză italiană nefermentată, cu pasta moale.

Mreață. Unealtă de pescuit formată dintr-o plasă dreptunghiulară, foarte ușoară, împletită din ață subțire.

Mreană (lat. *Barbus barbuis*). Pește teleostean din familia ciprinidelor, lung de 40—60 cm, cu greutatea de 1—2 kg, cu corpul alungit, acoperit cu solzi mărunți și cu botul lung, cu patru mustați groase. Trăiește în regiunea submontană a rîurilor. Icrele sînt toxice.

Mucilag. Lichid viscos, obținut prin fierberea în apă a unor semințe, rădăcini etc.

Mucilaginos. Care are aspectul de mucus sau de mucilag.

Mucipar (lat. *mucus*: secreție nazală, *parere*: a produce). Care produce mucus.

Mucoasă. 1 — Denumire generală pentru formațiunile complexe care cîmpușesc organele cavitate ce comunică cu exteriorul, în structura lor, mucoasele cuprinzînd un epiteliu și un corion, eventual și o musculară a mucoasei. 2 — Termen definitiv pentru anumite procese în care are loc o modificare de structură: degenerescență mucoasă etc.

Mucor. Gen de ciuperci din fam.

MUC *Mucoraceae*, ord. *Zygomycetes*,
444 ce se pot dezvolta pe alimente,
alterându-le.

Mucormicoză. Micoză determinată de ciuperca din genul *Mucor*.

Mucus (lat. *mucus*: secreție nazală). Denumire generală pentru toate secrețiile viscoase, transparente, vărsate pe suprafața mucoaselor.

Muflon. Specie de oaie sălbatică, care a participat la formarea oilor domestice. Muflonul este cel mai mic reprezentant al oilor sălbatice, fiind animal de munte care preferă pădurile dese. Se găsește și astăzi în Europa de sud, insulele mediteraniene și Asia Mică. Cele mai importante varietăți sînt Muflonul european și Muflonul asiatic.

Muflon asiatic (lat. *Ovis orientalis Gmelini*). Varietate de muflon, răspîndit în Asia mică (*Ovis anazolia*) și în Cipru (*Ovis ophion*). Are talia mai mică și coamele mai puțin dezvoltate decît muflonul european.

Muflon european (lat. *Ovis musimon*). Varietate de muflon care trăiește sălbatic în munții stîncoși din Corsica și Sardinia. Are talia de 60-70 cm, greutate 40—50 kg, cu coarne dezvoltate, groase și rotite în semicerc, cu păr scurt și gros, de culoare brun-roșcată mai deschisă pe abdomen, bot și fața internă a membrilor.

Mughet, sin. *stomatita oidică* sau *cremoasă*, *micoza* sau *mărgăritărelul gurii*. Stomatită membranoasă, mai frecventă la păsări sau tineretul mamifer, produsă de micetul *Oidium* (s. *Candida* s. *Saccharomyces* s. *Endomyces*) *albicans* sau *Monilia candida* (v. și candidoză).

Mulinetă. Dispozitiv care se fixează pe vergile de pescuit, constituită dintr-un tambur cu o manivelă, care servește la

înmagazinarea și bobinarea firului, precum și dintr-o frînă, pentru reglarea vitezei de derulare a firului. Există două tipuri de mulinetă: cu tambur rotativ și cu tambur fix (adecvat pentru pescuitul cu lanseta).

Multicuspid. Cu mai multe virfuri sau spine.

Multifid. Divizat în multiple porțiuni prin incizuri adînci. Termenul se utilizează mai ales pentru formațiunile ramificate.

Multipară (lat. *multus*: mult, *parere*: a da naștere). Femelă care naște mai mulți pui odată. Antonim: unipară.

Multiplicare. Termen general utilizat pentru definirea procesului de înmulțire celulară.

Mumifiere, sin. *mumificare*, *gangrenă uscată*. Necroză caracterizată morfologic prin culoare negricioasă, reducere în volum și deshidratare, zona interesantă amintind aspectul de mumie; se observă în urma obstrucției vasculare în zone cu circulație terminală.

Mural (lat. *muralis*: de la *muros*: perete). Termen general definind formațiunile care au rol de perete separator, delimitator, aparțin respectivelor formațiuni sau se referă la ele: plex intramural etc.

Murboden. Rasă de taurine austriacă, cu talie mare, cu roba blondă-roșietică, cu aptitudini pentru muncă și producția de lapte.

Murcia. Rasă de capre spaniolă, cu talia de 60—80 cm, greutatea corporală 40 kg, în general lipsită de coarne, cu roba de culoare roșie de diferite nuanțe, cîteodată neagră sau bălțată. Se caracterizează prin fecunditate medie și producție mare de lapte (500—600 l lapte pe lactație). 2 — Rasă de porci spaniolă.

Murg. Culoare compusă, binară, caracterizată prin culoarea ro-

șic sau roșie brună a părului de acoperire și culoarea neagră a părului din coamă, coadă și extremități, distingându-se diferite nuanțe: ordinar, închis, deschis, castaniu, vișiniu, rotat, căprioriu etc.

Murmur vezicular, sin. *murmur respirator*. Zgomot respirator normal, aspirativ, mai intens sau evident numai în timpul inspirației, descoperit la auscultația ariei pulmonare; este consecința aerodinamicii respiratorii, cu deosebire în sectorul bronhiolo-alveolar.

Muromsk. Rasă de porci ce se crește în U.R.S.S., cu aptitudini pentru grăsime și carne.

Murztaber. Rasă de taurine austriacă, cu aptitudini triple, cu roba albă și sură.

Muscular. Care se referă la un mușchi, aparține mușchiului.

Muscularis mucosae. Termen folosit pentru definirea stratului de mușchi netezi care intră în structura unor mucoase.

Musculatură. Totalitatea mușchilor din organism.

Musculo-cutanat (nervul-) (lat. *N. musculocutaneus*), sin. *nervul brahial*. Nerv detașat din plexul brahial, anastomozat cu nervul median, distribuind o ramură brahială (pentru coracobrahial și biceps) și o ramură cutanată (de anastomoză), care apoi se izolează de median, distribuindu-se pielii zonale.

Musculo-frenică (lat. *A. musculo-phrenica*). Terminală a arterei toracice interne, în zona xifoidiană, de unde urcă pe fața medială a hipocondrului, distribuindu-se diafragmei și inserției craniale a m. dreptul abdominal.

Musculos. Cu mușchi bine dezvoltati; bogat în mușchi.

Mussli (proba-). Probă pentru evidențierea albuminuriei, bazată pe turbiditatea urinei după amestecul cu un reactiv acid.

Mustelide (lat. *Mustelidae*). Familie de mamifere carnivore de talie mică și mijlocie, cu corpul foarte suplu, cu coada de obicei lungă, cu picioarele scurte, cu gheare neretractile, blana lor fiind apreciată. Din această familie fac parte: vidra, viezurele, nevăstuica, hermina, dihorul, jderul etc.

Mușcni (lat. *musculus*). Organ contractil, format din fibre iritabile și contractile, distingându-se mușchi netezi (involuntari) și mușchi striati (voluntari), mușchiul cardiac apărând ca un mușchi cu totul particular (striat dar involuntar).

Mutație (lat. *mutatio*: schimbare). Termen ce indică în biologie o schimbare bruscă și evidentă în substratul ereditar al unei specii.

Mutație cromosomică. Modificări genetice în care au loc remanieri în structura cromosomilor, distingându-se remanieri intracromosomice, remanieri intercromosomice și mutații genetice.

Mutație genetică. Termen uzitat pentru definirea modificării bruște spontane a structurii genetice a unei populații.

Mutații kariotipice. Mutații care marchează modificări ale numărului de cromosomi, distingându-se în cadrul acestora două categorii: poliploidia și polisomia.

Mutaționism. Teorie biologică (emisă de *De Vries* în 1901), după care mutațiile ar reprezenta baza apariției speciilor noi.

Mutilare (lat. *mutilare*: ciuntire). Acțiune traumatică, accidentală sau chirurgicală, prin care zone întregi sau porțiuni esențiale din organism sînt distruse sau îndepărtate, individual rămînînd, chiar și după vindecare, tarat.

Muturu. Rasă de taurine locală ce se crește în Africa de vest.

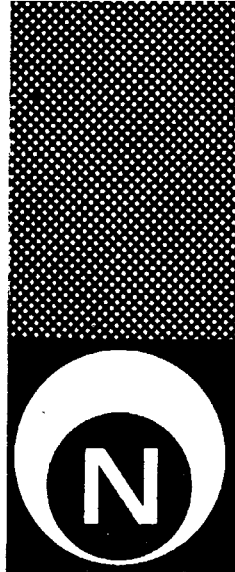
MYC **Mycobacteriaceae.** Familie de bacili din ordinul *Actinomyce-tales*, cuprinzînd — ca specii mai importante pentru patologie — *M. tuberculosis* și *M. paratuberculosis*, alături de alte specii patogene, epifite etc.

Mycoplasma: Gen de microbi din ordinul *Mycoplasmatales* (*Borrelo mycetales*), foarte polimorfi, avînd corpusul elementar ce traversează unele dintre filtrele prin care nu trec

alte bacterii, pe lângă caracteristici aparte în privința colorării, multiplicării ș.a.; cuprinde diferite specii, cum ar fi agenții peripneumoniei bovine, agalaxiei contagioase a oii, micoplasmozei respiratorii a viare ș.a.

Myofer. Preparat fero-dextranic antianemic și tonic general.

Myxovirus (lat. *myxa*: mucus), v. Mixovirus.

Nadă. Hrană naturală sau imitație de hrană (nadă artificială), folosită pentru ademenirea peștelui la pescuitul cu undița.

Nagasaki. Rasă de găini pitice, originară din Japonia, cu aspect elegant, cu creastă dezvoltată simplă, lungă și căzindă, cu coada mare, cu pene multe și lungi, purtată mult înainte (atingând gâtul), cu picioare subțiri de culoare galbenă și cu penaj mai frecvent herminat.

Nanism, sin. *piticism*. Dezvoltarea incompletă a unui individ, care rămâne sub talia caracteristică speciei sau rasei, datorită unei insuficiențe prehipofizare, endocrinozelor combinate, rahitismului etc.

Napii porcești, v. Topinambur.

Napolitană, v. Casertana.

Napolitano. Linie principală din rasa de cai Lipițani.

Narcitină. Toxialcaloid din narcise (*Narcissus*).

Narcotic (gr. *narcos*: adormit, amețit), sin. *soporific*, *somnifer*. Care are proprietatea de a produce narcoza, de a suprima sensibilitatea, de a provoca somnul.

Narcoză (gr. *narke*: somn). 1 — Efectul narcoticelor asupra organismului. 2 — Anestezie generală, obținută în principiu prin administrarea substanței narcotice pe cale respiratorie. Sensul noțiunii s-a extins, definind anestezia generală, indiferent de modul de obținere.

Narină (lat. *naris*: narină, nas). Orificiul de deschidere la exterior al fiecărei cavități nazale.

Narval (lat. *Monodon monoceros*). Specie de mamifer cetaceu, asemănător cu delfinul, de care se deosebește prin prezența în jumătatea stângă a fălcii superioare a unui canin lung de 3 m, cu aspect de corn. Trăiește în oceanul Arctic și are o lungime de 6 m.

Naștere. Termenul se folosește în biologie pentru a indica apariția unui nou individ. În fiziologie indică apariția unui corp organizat care n-a existat pînă atunci. În anatomie arată baza de pornire, de detașare a unei formațiuni, dintr-o alta, principală: artera circumflexa humerală cranială „ia naștere” (se detașează) din artera humerală etc.

Natalitate. 1 — Proprietatea de a naște. 2 — Raportul dintre numărul de nașteri și cel al indivizilor dintr-un teritoriu limitat, la un anumit moment.

Natremie. Conținutul în sodiu al sîngelui.

Natriopexie (gr. *pexia*: fixare). Fixarea sodiului (element umoral) de către diferite celule, în cursul insuficienței renale etc.

Naupatie. Dezechilibru vagotonic provocat de transportul cu vaporul, auto etc., condiționînd slăbirea, scăderea producției etc.

Navicular (lat. *naviculus*: barcă mică), sin. *micul sesamoid*. Pieșă osoasă situată în partea posterioară a articulației dintre falanga a II-a și a III-a, la animalele mici (ciine, pisică, iepure) fiind sudat la cea de a treia falangă.

Naviculartrită. Inflamația osului navicular.

Nazal. Gare aparține sau se raportează la nas.

Nazal aboral (nervul-) (lat. *N. nasalis aboralis*). Ramură detașată din n. maxilar al trigemenului, la nivelul hiatusului maxilar, de unde pătrunde prin gaura nazală în cavitatea nazală, distribuindu-se pituitarei.

Nazală aborală (lat. *A. nasalis aboralis*), sin. *artera sfenopalatină*. Colaterală a a. maxilare interne, detașată la nivelul hiatusului maxilar, pentru a pătrunde în cavitatea nazală prin

gaura nazală (sfenopalatină), distribuindu-se mucoasei de pe peretele lateral al cavității nazale și de pe septumul nazal. **Nazociliar (nervul-)** (lat. *N. nasociliaris*). Ramură detașată din nervul oftalmic al trigemenului, plasată între mușchii globului ocular, unde se divide într-o ramură etmoidală (n. etmoidal) și o ramură infratrocleară (n. infratroclear).

Năvod. Instrument de pescuit, format dintr-o plasă lungă prevăzută la mijloc cu un sac (mațița). Are dimensiuni diferite, de la 100 pînă la 1 500 m lungime și de la 2 pînă la 20 lățime, în funcție de suprafața și adîncimea bazinului unde se efectuează pescuitul.

N'Dama. Rasă bovină ce se crește în Senegal și Guineea, de pe coasta Atlanticului și pînă în nordul Dahomey-ului, cu talia mică (1,00—1,30 m), cap mic, coarne foarte dezvoltate, linia spinării dreaptă, membre scurte și fine, roba roșcată, mai mult sau mai puțin închisă, cu extremitățile negre. Are greutate vie de 200—350 kg, mamele slab dezvoltate, și produce în medie 2 l lapte pe zi. Au o foarte bună aptitudine pentru muncă și sînt rezistente la tripanozomioze și piroplozmoze. Se cunosc două varietăți: N'Dama mare și N'Dama mică.

Neagră de Forest. Rasă de rațe belgiană, cu greutate corporală medie și producție mixtă (ouă și carne).

Neagră de Norfolk. Rasă de curci, creată în Anglia, de tip mic, adulte avînd o greutate medie de 4,5—6,7 kg, de culoare neagră cu reflexe verzui pe aripi și coapse. Produce carne de o calitate excepțională.

Neagră de Sologne. Rasă de curci creată în Franța, caracterizată prin greutate corporală

mare și precocitate deosebită, culoare neagră, conformație asemănătoare cu rasa bronzată cu piept larg, dar cu picioare mai scurte și mai robuste.

Neagră rusească, v. Alaska.

Nebraska. Varietate de curci, din rasa bronzată cu piept larg. Se caracterizează printr-o culoare mai închisă a penajului, lipsa tulleilor negre și culoare albă cu o pată brună pe cap, la puii de o zi.

Necrobacil. Bacilul necrozei.

Necrobaciloza hepatică a mielilor, v. Necroza nodulară multiplă a ficatului.

Necrobaciloza ovină. Termen sub care s-au descris o serie întreagă de afecțiuni podale la ovine, restrîns apoi la definirea unei inflamații difuze a membranei cheratogene, însoțită de necroză „primară”, provocată de acțiunea directă a bacilului necrotic, avînd adesea un caracter enzootic. A se diferenția de pseudonecrobaciloză.

Necrobaciloză. Termen general definind orice boală provocată de *Spherophorus necrophorus* (bacilul necrotic); sistematica distinge în cadrul necrobacilozei o mulțime de entități morbide, cum ar fi, difteria vițelilor, necrobaciloza hepatică a mielilor, impetigo labial etc.

Necrobacterium. Gen de bacterii polimorfe, anaerobe, Gram negative; specie mai importantă fiind *N. necrophorum*, ce determină panarițiu, omfalite, bronhopneumonii, dermatite, complicații ale plăgilor etc.

Necrobiotic. Care se referă la necrobioză sau o produce.

Necrobioză. Necroză zonală aseptică. Termenul se folosește adesea pentru a indica moartea zonală a unor formațiuni, pe un organism viu.

Necropatie (gr. *necros*: moarte, *pathos*: afecțiune, boală). Stare

sau predispoziție organică, antrenînd necroza succesivă în diverse zone, organe etc.

Necropsie, sin. *autopsie*. Procedeu de examinare sistematică a cadavrelor pentru depistarea leziunilor, în scopul precizării diagnosticului.

Necrosteoză. Necroză osoasă.

Necrotomie. Necropsie, autopsie, disecția unui cadavru.

Necroza difuză a ficatului, sin. *degenerescenta necrobiotică a ficatului*, *atrofia galbenă acută sau subacută a ficatului*. Degenerescentă hepatică difuză, ce progresează rapid spre necroză și coafectarea altor parenchime, determinată de factori de natură diferită, ce acționează brutal; alături de leziuni, boala se manifestă prin semne generale grave (uneori și icter), modificări circulatorii, ale urinii, adesea manifestări de hiperexcitabilitate nervoasă („sindrom hepatocencefalic”) sau de depresiune nervoasă etc.

Necroza grăsoasă a mezenterului și epiploonului. Leziune cu etiopatogenie incertă (peritonite, endocrinoze, toxicoze?), mai frecventă la rumegătoare și porc, manifestată prin slăbire, tulburări ale sferei genitale, uneori colici, iar morfopatologic, prin colorarea brună sau portelanie a grăsimii de pe mezenter și epiploon, pe zone nodulare sau pe suprafețe întinse.

Necroza nodulară multiplă a ficatului, sin. *hepatita nodulară*, *hepatita necrozantă*, *necrobaciloza hepatică*. Mai frecventă la rumegătoare, recunoscînd cauze de natură diferită ce provoacă necroze în focar, pe fondul cărora se dezvoltă diferiți microbi (în special necrobacilul); pe lângă simptomatologia generală atipică, boala se manifestă uneori prin icter, mărirea în volum a ficatului, însoțită even-

NRC tual de durere, alteori apărînd
450 leucocitoză, febră intermitentă
etc.

Necroza splinei. Produsă după
obstrucția vaselor splenice sau
prin degenerare de altă natură
(toxicoze, torsiune, abcese), se
manifestă prin semne clinice
incerte și diferite, putîndu-se
preciza doar prin laparatomie
exploratoare sau la examenul
de abator.

Necroză (gr. *nekrosis*: mortifi-
care). 1-Mortificarea unui țesut
oarecare. 2. — În particular,
mortificarea unui os, porțiunea
necrozată și izolată purtînd de-
numirea de sechestr.

Nectar. Produs secretat de ele-
mentele nectarifere intraflora-
le și extraflorale ale unor plan-
te, recoltat de albine și trans-
format în miere.

Nedjari. Linie de cai din rasa
Arabă.

Nefelion. Pată corneană infla-
matorie, caracterizată prin re-
ducerea relativ uniformă a
transparenței corneei, datorită
infiltrării ei cu lichid

Nefelometrie (gr. *nefêle*: nor,
ceață). Aprecierea floclării sau
turbidității unui produs bio-
logic transparent, sub influența
unor reactivi, utilă pentru ur-
mărirea disproteinemiei serice,
aprecierea conținutului în bac-
terii a unei emulsii etc.

Nefralgie (gr. *nephros*: rinichi,
algos: durere). Durere renală.

Nefrectomie. Ablația unui ri-
nichi.

Nefrieze, sin. *nefyropatie*. Ter-
men general pentru definirea
oricărei boli renale.

Nefrină. Substanță hipertensivă
de origine renală, cu acțiune
similară reninei.

Nefrita gutoasă aviară, sin.
nefroza gutoasă. Boală diatezică,
frecventă la păsările ținute în
cuști sau în adăposturi nespa-
țioase, reduse, manifestată cli-

nic prin nefrită și deformări arti-
culare.

Nefrită (gr. *nefros*: rinichi). In-
flamația rinichiului (v. și pio-
nefrită).

Nefritic. 1 — Care suferă de ri-
nichi. 2 — Care este afectat
sau predispus la boli renale.

Nefrocel (gr. *nefros*: rinichi,
hêle: hernie). Hernie a rinichiu-
lui.

Nefrolitiază, v. Litiaza urinară.

Nefrologie. Parte a medicinei
care se ocupă cu studiul rinichi-
ului normal.

Nefronevroză (gr. *nefrós*: ri-
nichi, fr. *nefroze*). Necroză mono-
viscerală cu substrat pur func-
țional nervos (simpaticotonie,
vogotonie), manifestată prin mo-
dificarea cantității de urină
(diurezei).

Nefropatie (gr. *nefros*: rinichi,
pathos: boală), v. nefrezie.

Nefropioză (gr. *nephros*: rinichi,
piosis: supurație). Supurație re-
nală. Nefrită purulentă.

Nefrofragie. Hemoragie renală.

Nefrotomie. Operația de inci-
zare a bazinețului renal (în
caz de calculoză renală).

Nefrotoxină (gr. *nephros*: rinichi,
toxikon: otrăvă). Toxină cu
acțiune electivă asupra celule-
lor renale.

Nefroză. Termen general sub
care se definesc bolile degenera-
tive ale rinichiului, distingîndu-
se nefroze lipidice, amiloide,
necrotice etc.

Negativ. Gare infirmă o presu-
punere: probă sau reacție ne-
gativă (care infirmă boala pre-
supusă) etc. Probă negativă,
diagnostic negativ, reacție ne-
gativă.

Negresse, v. Japoneză cu penaj
mătăsoasă.

Negri (corpusculi-), sin. *corpus-
culi Babeș-Negri*. Corpuscule in-
tracitoplasmatici oxifili, struc-
turați, abundenți în celulele
piramidale din cornul lui Amon,

bulb olfactiv, celulele Betz din creier etc., la animalele moarte de turbare.

Negru. Termen definind culoarea simplă formată din fire de păr de culoare neagră, pe tot corpul. Poate fi: negru mat, corb, moarat, rotat, degradat, nins, înspicat etc.

Neguvon, sin. *Clorofos, Triclorofon, Dipterox.* Preparat conținând un ester fosforat, cu acțiune antiparazitara externă (insecte, căpuși, scabie, hipodermoză), după aplicații locale, mai rar utilizat oral.

Nellore. Rasă de zebu, răspândită în India, caracterizată prin talie înaltă (1,50 m), cu excelente aptitudini pentru muncă, producție bună de lapte, cu robă de culoare deschisă, cute albe și pielea pigmentată.

Nematelmint. Vierme cu corpul lung, cilindric, nesegmentat, acoperit cu tegument cuticular de natură chitinoasă.

Nematod. Vierme din încrengătura nematelmintilor, având aspect cilindric, fuziform, cu tub digestiv, fără trompă cefalică.

Nematodoză, Helmintoză determinată de viermi din clasa *Nematoda*: strongilidoze, strongilatoze, ascaridatoze, oxiuratoze, spiruratoze, filariatoze, trichocefaloze, trichineloze, dictiofimoze etc.

Neoartroză (gr. *neos*: nou, *arthros*: articulație). Termen utilizat pentru definirea legăturilor interosoase artificiale, produse în cazul fracturilor neimobilizate, a luxațiilor nedureroase etc.

Neoscaridoză. Helmintoză a vițelilor tineri, manifestată prin semne generale, gastrointestinale, miros de acetonă a gurii etc.

Neoformație (termen compus din gr. *neos*: nou și „formație“). Definește o masă de țesut nou

apărut (într-o plagă de pildă) sau o formațiune patologică ivită într-o zonă organică oarecare, fără a se indica sursa, originea sau caracteristicile.

Neoglicogeneza, v. Glicogenie.
Neomicină. Antibiotic utilizat în mamite, metrite, enterite etc., comercializat și sub denumiri ca Negamicin, Neocilin etc.

Neoplasm, sin. *neoplazie, tumora.* Termen utilizat pentru definirea formațiunilor patologice cu caracter multiplicativ anarhic, cu dezvoltare dispersivă, infiltrativă, recidivantă, adesea dând metastaze, distingându-se neoplasme benigne (neinfiltrative și nerecidivante etc.) și neoplasme maligne (cu metastaze, recidive etc.).

Neoplazic. Care aparține neoplasmului sau se referă la caracteristicile lui.

Neoxazol, sin. *Sulfizol, Sulfajurazol* etc. Sulfamidă albă activă în infecții urinare ș.a.

Neo-Zelandez alb. Rasă de iepuri de carne, cu o bună productivitate care se crește și în țara noastră.

Nero. Hibrid dublu de viermi de mătase, originar din Italia, cu gogoși albe; se crește și în țara noastră.

Nerv. Formațiune rezultată din gruparea prelungirilor neuronale, distingându-se nervi simpatici (ai vieții vegetative) și somatici (ai vieții de relație), la rîndul lor putînd fi grupați în senzitivi, motori sau micști.

Nervism. Ipoteză după care toate fenomenele fiziologice sau fiziopatologice își au esența în funcțiile nervoase superioare.

Neuchatel. Brînză cu pasta moale, sărată și fermentată.

Neurină. Produs de transformare a colinei sub influența bacteriilor de putrefacție.

Neurit. Axul central al fibrelor nervoase, grupînd neurofibrilele legate prin axoplasmă, fiind învelit la exterior de diverse teci (de mielină, Schwann etc.).

Neuroblast (gr. *neuron*: nerv, *blastos*: germen). Celulă embrionară din care rezultă celula nervoasă.

Neurochirurgie. Ramură a chirurgiei, care se ocupă cu studiul și terapeutică chirurgicală a bolilor sistemului nervos (în special central).

Neurodermatoză. Boală inflamatorie, cutanată, consecutivă unor tulburări nervoase: zona zoster, cheratoza facială simetrică, alopecia neurovegetativă, dermatofismul etc.

Neurodermită. Boală cutanată neurogenă, caracterizată prin prurit, dublat eventual de diferite erupții (prurigo lombar al oii etc.)

Neurofibrilară (teoria-). Concepție neurologică după care sistemul nervos se consideră a fi constituit dintr-o rețea neurofibrilară continuă, influxul nervos circulînd prin această rețea fără a fi necesar să treacă prin corpul neuronului, care ar avea doar un rol secundar, trofic, nu funcțional.

Neurofibrile. Diferențieri neuroplasmatică filamentoasă cuprinse în citoplasma celulelor nervoase (pericarion) și prelungirile lui.

Neurogranulomatoza infecțioasă a găinii, v. Limfomatoza nervoasă.

Neurohipofizar (sindrom-). Manifestări dependente de endocrinoze ale hipofizei posterioare (neurohipofiză): sindrom adipo-genital, diabet insipid, sindrom hiperhidropexic.

Neurolimfomatoză, v. Limfomatoză.

Neurolog. 1 — Specialist în boli nervoase. 2 — Specialist în morfologia sistemului nervos.

Neurologie (gr. *neuron*: nerv, *logos*: discurs). 1 — Ramură a anatomiei care studiază sistemul nervos. 2 — Specialitate medicală care se ocupă cu studiul și patologia sistemului nervos.

Neuromielită, sin. *mielită.* Inflamația măduvei nervoase (mielită spinală, mielită bulbară), determinată de microbi (virusuri sau bacterii neurotrope, agenții diferitelor stări pioseptice), chiar dacă în etiologie au importanță și unii factori favorizanți; se disting neuromielite *diseminate, focale, transverse, sistematizate*; clinic, neuromielitele se manifestă prin diferite sindroame medulare (v. medular, leucomielită, poliomielită), la care se adaugă, eventual febra și alte semne ale bolii infecțioase determinante.

Neuromielopatie. Boală a măduvei spinării.

Neuromieloză, v. Mielomalacie.

Neuron (gr. *neuron*: nerv). Termen utilizat de Waldeyer pentru definirea celulei nervoase în totalitatea ei, reprezentînd unitatea structurală a sistemului nervos. Prezintă un corp (poricarion) și prelungiri (axon și dendrite).

Neuronală (teorie-). Concepția neurologică după care sistemul nervos este structurat din neuroni, considerați ca elementele de bază morfologice și funcționale, legătura între neuroni stabilindu-se prin sinapse.

Neuropatie. Termen general utilizat pentru definirea oricărei afecțiuni a sistemului nervos, fără a ține cont de natură, cauze, aspect clinic etc.

Neuropilem. Substanță granulată indistinctă, situată la nivelul centrilor nervoși, între

fibrelor și celulele nervoase, pe care le solidarizează ca un ciment și în care se pierd indistinct prelungirile celulare și terminațiunile fibrelor nervoase.

Neuroplegic, v. Ganglioplegic.

Neuropraxie. Compresiune nervoasă.

Neurotmeză. Ruperea unui nerv în urma unei acțiuni traumatice.

Neurotonic (gr. *neuron*: nerv, *tónos*: tensiune), sin. *nevrostenic*. Tonic al sistemului nervos.

Neurotoxină. Toxină ce acționează electiv asupra sistemului nervos.

Neurotrop (gr. *neuron*: nerv, *tropi*: schimbare). Cu afinitate pentru sistemul nervos (compuşii chimici, microbi etc.)

Neurovegetativ (sistem). Termen uzitat pentru definirea porțiunii de sistem nervos reglator al vieții vegetative, formată din ganglioni și nervi, legați de axul cerebro-spinal prin comunicante. În general se sistematizează în ortosimpatic (mare simpatic, simpatic, format din lanțul ganglionar paravertebral, cu fibrele lui de legătură) și parasimpatic, la rândul lui divizat în sacrat și cefalic (ocular, lacrimo-salivar și cardio-pneumo-enteric), între orto- și parasimpatic existind un antagonism funcțional.

Neuroviroză. Boală virotică a sistemului nervos.

Neurovirus. Virus cu electivitate asupra sistemului nervos (virusul turbării, al bolii lui Aujeszky, encefalomielitelor virale etc.).

Neutrofil (lat. *neuter*: neutru, gr. *filein*: a iubi). Termen compus definind granulocitele care au afinitate pentru coloranții neutri sau care se colorează cu un amestec de coloranți acizi și bazici,

Neutrofilie, sin. *leucocitoză neutrofilică*. Leucocitoză ce întrezărește neutrofilele circulante, întâlnită mai frecvent consecutiv infecțiilor acute sau proceselor supurative de altă natură.

Neutropenie, v. leucopenie.

Nev (lat. *naevus*: neg, semn congenital). Pată cutanată discromică, de forma *nevrului pigmentar* (lentigo) și a celui *acromatic*.

Nevralgic (gr. *neuron*: nerv, *algos*: durere). Care se referă la nevralgie.

Nevralgie. Durere pe traiectul unui nerv.

Nevrax. Termen general utilizat pentru definirea axului nervos central cerebro-spinal (encefal și măduva spinării).

Nevrectomie. Ablazia unei porțiuni de nerv.

Nevrilem (gr. *neuron*: nerv, *eilima*: învelitoare). 1 — Tesutul conjunctiv care învelește un nerv. 2 — Teaca Schwan.

Nevrită. 1 — Inflamație a nervilor. 2 — Modificare cu substrat morfologic (inflamator sau neinflamator) a nervilor. Nevritele pot avea origine mecanică, toxică, infecțioasă, disvitaminotică etc. În faza de excitație, ele se manifestă prin hiperestezie, parestezie, contracturi (trismus, lumbago etc.); faza paralică este obișnuit mai evidentă, exteriorizându-se prin paralizii periferice, anestezie ș.a.

Nevritic. Care se referă la nevrită.

Nevroglie (gr. *neuron*: nerv, *glia*: clei). Termen general utilizat pentru definirea celulelor de susținere din masa sistemului nervos central, distingându-se: macroglia (de tip ependimar, fibros și plasmatic), microglia și oligodendroglia.

Nevrostenic, v. Neurotonic.

Nevroză, sin. (pentru animale, în cibernetică etc.) *paranevroză*. Dezechilibrul între procesele ner-

voase fundamentale (excitație, inhibiție) manifestat prin tulburări de cunoștință, motorii, vegetative, viscerale etc. în funcție de sectoarele nervoase interesate; după etiopatogenie, se disting *nevroze humorale* (vitulare și nevitulare sau tetanii), ce presupun dezechilibre fizico-chimice ale mediului intern, manifestându-se paretic, paralytic, convulsiv, comatos sau eclampatic (febra vitulcră, tetaniile); *nevrozele nedeterminate* (criptogenetice, esențiale) se exteriorizează sub formă de epilepsie esențială, coree, mioclonii adevărate, ticuri ș.a.

New-Castl (boala de-), sin. *boala Ranikhet, pseudopesta aviară*. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, virotică, frecventă la galinacee, putând fi întâlnită și la palmipede și manifestată prin tulburări respiratorii și encefalită, tulburări în echilibru, devierea membrilor, mișcări stereotipice etc.

New-Hampshire. Rasă de găini americană cu greutatea corporală de 3 kg la găini și 4 kg la cocoși, asemănătoare cu rasa Rhode-Island, de care se deosebește prin culoarea penajului care este roșie mai deschis și prin precocitate mai accentuată. Este o rasă apreciată pentru producția de carne și ouă.

Nguni. Rasă de taurine creată în Republica Sud Africană, cu aptitudini pentru producția de lapte, descendentă din rasa Zulu.

Nicarbazină, sin. *Nicrazină*. Chimioterapic pirimidinic pulverulent, cenușiu, cu efect cocidiostatic.

Nicotamidă, v. Acid nicotinic.

Nicotinamidă, sin. *vit. P.P.* Amida acidului nicotinic.

Nicotină (lat. *Nicotinum*). Alcaloid piridinic uleios, gălbui,

cu efect inițial excitant, apoi ganglioplegic (mai ales pe ganglionii parasimpatici), depresor central, antiparazitar etc. **Nicotinice (vitamine-).** Grup de substanțe cu rol de vitamine, incluzând acidul nicotinic și amida respectivului acid. Intervin în metabolismul glucidelor, proteinelor, lipidelor, sulfului, în metabolismul sistemului nervos, metabolismul pielii, tubului digestiv. Carența provoacă hiperkeratoză, astenie, anemie, anaciditate etc. **Nictalopie.** Caracteristica unei bune acuități vizuale, mai bună în timpul nopții decât în timpul zilei.

Nictemer (gr. *nictos*: noapte, *hemera*: zi). Unitatea fiziologică, de timp, cuprinzând o perioadă de veghe și o perioadă de somn, ritmată pe o zi și o noapte (24 de ore).

Nictitant (lat. *nictare*: a clipi). Care clipește: membrană nictitantă (pleoapa a treia la păsări) etc.

Nidație. Încuibare: nidație uterină (încuibarea zigotului în peretele uterin) etc.

Nilgau (lat. *Boselphaus tragocamelus*). Specie de antilopă de talie mare, lungă de cca. 2 m, cu capul robust și cu coarne scurte. Trăiește în pădurile din sudul Asiei; a fost aclimatizată și în Europa. Se vînează pentru carne și pentru pielea sa foarte apreciată.

Nimfă, sin. *pupă*. Stadiu din metamorfoza insectelor holometabole, urmat celui de larvă și premergător celui de adult. Nimfa nu se hrănește și de obicei este imobilă și acoperită cu un înveliș protector.

Nimfomanie. Tulburare de comportament, întreținută de permanentizarea căldurilor, provocată de disfuncțiune hormonală

nală (hiperfoliculinemie, chiști ovarieni etc.).

Nisetru (lat. *Acipenser güldens-taedi*). Specie de pește din familia acipenseridelor, lung de 0,70—1 m, cu greutate de cca. 25 kg, cu corpul alungit, avînd șiruri de plăci osoase pe laturi. Are capul mic, botul scurt și lat, iar gura este prevăzută cu patru mustăți. Trăiește în Marea Neagră, în Marea de Azov și în Marea Gaspică, de unde migrează primăvara în fluvii pentru reproducție. Se pescuiește pentru carnea și icrele sale (icre negre).

Nistagmus. Oscilație involuntară pe diverse direcții a bulbului ocular, avînd o origine nervoasă, toxică, hipocalcemică etc.

Nitrofulan, sin. *Nitrofulal*, *Furacilin*, *Nitrofulazon*, *Furacin*, *5-nitro-2 furaldehidsemicarbazonă*. Chimioterapic pulverulent gălbui, activ contra a numeroși microbi și a unor protozoare (coccidii, trichomone etc.).

Nittany. Linie de curci, obținută direct din curca sălbatică Nord-americană.

Nobil german, v. *Edelschwin*.

Nociv. Vătămător.

Nocivitate. Caracter sau proprietate vătămătoare: gradul de nocivitate al unui medicament etc.

Nodal (sistem-). Sistemul autonom al cordului.

Nodos. Cu aspect de nod. Deformat, cu umflături pe traiect.

Nodozitate. Nodul cu volum exagerat.

Nodul. Reacție inflamatorie de exteriorizare infecțioasă sau parazitară, formată din polimorfonucleare, limfocite și celule conjunctive.

Noma (gr. *nomê*: distrugere, roadere), v. *Stomatită*.

Nomal (gr. *nomalos*: obișnuit, regulat). Care se constată în

mod obișnuit. A nu se confunda cu „normal“ care definește conformarea la o anumită normă, regulă.

Nomenclatură (lat. *nomenclatura*: listă de nume). Totalitatea termenilor tehnici utilizați într-o ramură de activitate (știință, tehnică etc.). Nomenclatura zoo-veterinară se referă la diverse ramuri, specialități: nomenclatură anatomică, fiziologică, clinică, anatomo-patologică etc.

Nonius. Varietate de cai, formată la herghelia Mezöhegyes, cu exterior variat, cap mare cu profil convex, cu aplomburi corecte, cu aptitudini foarte bune pentru muncă. Liniiile principale sînt Nonius 29, Nonius 31 și Nonius 36.

Nonius-Senior. Armăsar de rasă anglo-normandă, întemeietor al varietății de cai Nonius.

Noradrenalină, sin. *Noradrenal*. Succedaneu al adrenalinei.

Norfolk-Breton. Cal francez, obținut prin încrucișarea armăsarilor Norfolk cu iepe bretone, folosit la tracțiune și diferite munci agricole.

Norfolk cărămiziu. Rasă de curci, ce se crește în Anglia, cu scop ornamental.

Norfolk-Trotters, v. *Hackney*.

Norico, sin. *Pinzgau*. Rasă de cai grei, originară din Austria, caracterizată prin cap mare cu profil convex, trunchi masiv, lung și adînc, spinare și șale duble, crupă mușchiuloasă, dublă și teșită, picioare groase, temperament limfatic, mers încet. Are talia pînă la 1,65 m, greutatea corporală 800—850 kg.

Normandă. 1 — Rasă de taurine franceză formată din amestecul a două tipuri de taurine locale din Normandia. Este robustă, cu cap scurt și cu profil concav, cu ochi proeminenți, cu coarne drepte orizontal înainte, cu

NOR schelet puternic, cu roba băl-
456 țată alb cu roșu neuniform, cu
aptitudini pentru producția de
carne și lapte. Produce 3 400 l
lapte anual, cu un procent
de grăsime de 4,5%, carne de
calitate foarte bună. 2 — Rasă
de cai (v. Anglo-normand). 3 —
Rasă de rațe (v. Rouen).

Norme furajere, sin. *norme de hrană*. Necesarul de substanțe nutritive ale unui animal pe timp de 24 ore, stabilit în funcție de specie, rasă, vîrstă, greutate corporală, stare fiziologică, nivelul producției etc. Exprimă cantitatea de substanță uscată (S.U.), unitățile nutritive (U. N.), proteina digestibilă (P.D.), săruri minerale și vitamine.

Normergie (lat. *norma*: regulă, gr. *ergon*: acțiune, funcționare). Stare caracterizată prin răspuns corespunzător la diferiți stimuli.

Normoblast. 1 — Termen utilizat pentru definirea eritrocitelor tinere normale. 2 — Variație de globul roșu nucleat, avînd dimensiunile egale cu hematia normală (întîlnit în stări anemice).

Normocit (lat. *norma*: regulă, gr. *kytos*: celulă). Hematie matură, normală în ce privește forma, colorabilitatea (normocrom) și volumul.

Normovolemie. Volumul normal de sînge circulant.

North Central Polycross. Soi de lucernă creat și cultivat în S.U.A.

North-Star. Armăsar pur sînge de galop care a participat la formarea varietății Furioso North-Star.

Norwick. Rasă de canari, cu pene de culoare aurie sau orange.

Nosemoză. Boală parazitară a albinelor, produsă de *Nosema apis* și manifestată prin gastroenterită mortală.

Nosologic (gr. *nosos*: boală, *logos*: discurs). Care se raportează la nosologie.

Nosologie. 1 — Parte a medicinei care se ocupă cu sistematizarea denumirii bolilor și cu criteriile de clasificare. 2 — Stadiul clasificării bolilor, sistematizate după principiul etiologiei, organului, reacțiilor organice etc.

Notalgie. Durere neinflamatorie în regiunea dorsală.

Novalgin, sin. *Algocalmin*. Preparat antialgic și antipiretic din grupa piramidonului.

Novocaină, sin. *Procaină*. Anestezic local (în special pentru infiltrații tronculare, anestezie regională și epidurală), mai frecvent utilizîndu-se clorhidratul de para-aminobenzoil-dietilaminoetanol.

Noxă (lat. *noxa*: greșală). 1 — Termen general utilizat în sensul cel mai larg pentru definirea oricărui factor periculos pentru organism. 2. — Adesea definește și complexul de tulburări suportate de organism la un moment dat.

Nubecula. Pată corneană cica-tricială, neinflamatorie, de mică intensitate și întindere (gradul I).

Nubia. Rasă de capre egipteană, răspîdită pe litoralul african al Mării Mediterane și al Mării Roșii. Are talia de 60—70 cm, greutatea corporală de 35—50 kg, cu păr scurt și fin, cu bălțături de culori variabile, capul cu profil pronunțat berbecat, cu urechi foarte lungi. În raport cu condițiile de hrană și cu greutatea corporală, are aptitudini foarte bune pentru producția de lapte.

Nuclear. Care se referă la nucleul celular.

Nucleat. Care posedă nucleu. Antonim: anucleat.

Nucleol. Parte componentă a nucleului, avînd aspect sferoidal, refrigență diferențiată și în general afinități tinctoriale mai accentuate decît restul nucleului.

Nucleolat. Care prezintă nucleol.
Nucleoproteid. Compus organic format din acizi nucleici și din proteine bazice (histone sau protamine). Intră în structura tuturor celulelor animale și vegetale.

Nucleu (lat. *nucleus*: sîmbure). 1 — Component celular, sferoidal, conținînd nucleoplasmă, cromatină, nucleol etc., cu rol deosebit în metabolismul celular și în procesul de reproducere celulară. 2 — Grup celular diferențiat de țesutul înconjurător prin particularități morfologice: nucleul roșu al lui Stiling etc. 3 — Grup de indivizi dintr-o rasă introdusă într-o populație de altă rasă: nucleu de Landrace etc. 4 — Colonie de albine de proporții reduse, care cu timpul se dezvoltă și ajunge o colonie normală. 5 — Grupare de indivizi dintr-o anumită rasă de animale, cu o anumită destinație: nucleu de reproducători (sin. matcă), nucleu de îngrășare etc.

Nucleu Pander, v. *Latebra Purkinje*.

Numărul de ordine al stupului. Numărul de inventar dat fiecărui stup (care dispore o dată cu vechimea, desființarea sau predarea stupului la alte unități sau persoane). Acest număr se înscrie în interiorul stupului și pe toate piesele componente, pentru preîntîmpinarea unei contagiuni în caz de boală.

Numărul efectiv al reproducătorilor, sin. *mărimea efectivă a populației*. Numărul de indivizi care ar putea da naștere unei variație datorită probei sau unui ritm deconsangvinita-

te adecvat condițiilor considerate, dacă ei se reproduc ca într-o populație ideală.

Numărul real al reproducătorilor. Numărul reproducătorilor dintr-o singură generație. Acest număr nu se poate obține printr-un recensămînt, decît în cazul cînd grupele de vîrstă sînt bine diferențiate.

Numular (lat. *nummus*: monedă). De formă circulară, ca a unei monede.

Nurcă (lat. *Lutreola lutreola*). Specie de mamifer carnivor semiacvatic din familia mustelidelor, asemănător cu dihorul, dar mai mare decît acesta (35 cm lungime), cu botul ascuțit și cu degetele unite prin membrane înotătoare. Trăiește în Europa, iar la noi se găsește mai frecvent în deltă și în bălțile Dunării. Are blana foarte apreciată, de culoare castanie, deasă și mătăsoasă, fapt pentru care se crește în captivitate, ca animal de blană.

Nutalioza ecvină. Sporozooză provocată de un germen din subgenul *Nuttalia* (*N. equi*), transmisă de căpușile *Hyalomma*, *Rhipicephalus* și *Dermacentor* și manifestată clinic prin febră, anorexie, anemie și eventual hemoglobinurie.

Nutreț. Termen folosit pentru definirea totalității aportului de substanțe asimilabile folosite în hrana animalelor (v. și nutriment, hrană, furaj, aliment).

Nutreț combinat. Nutreț concentrat, cu valoare hrănitore completă, produs în fabricile de nutrețuri combinate (F.N.C.), prin măcinare și dozare omogenă și în proporțiile necesare diferitelor specii și categorii de animale, a nutrețurilor de bază (porumb, orz etc.) și amestecarea cu un complex de substanțe cu acțiune specifică (vitamine),

săruri minerale, antibiotice etc.) denumite premixuri. Folosirea nutrețurilor combinate duce la scurtarea perioadei de creștere și îngrășare a animalelor, mărirea producției, reducerea consumului specific, scăderea prețului de cost, reducerea mortalității și creșterea rentabilității.

Nutreț însilozat, sin. *nutreț murat*. Nutreț suculent, cu aromă și gust plăcut, cu conținut ridicat în substanțe nutritive, săruri minerale și vitamine, care poate substitui cu succes nutrețurile verzi în hrana animalelor în timpul iernii și chiar și vara. Se obține în urma însilozării diferitelor nutrețuri verzi, suculete etc. și a acțiunii bacteriilor acido-lactice, care fermentează în condiții de anaerobioză zaharurile simple conținute în plantele respective.

Nutreț murat. Nutreț fermentat (prin însilozare). A nu fi substituit cu termenul „siloz” (acesta indicând construcția, nu furajul conținut).

Nutria (lat. *Myocastor coypus*), sin. *Biber de baltă*. Animal rozător, acvatic, originar din America de Sud, care se crește

în captivitate ca animal de blană. Are 6—8 kg și produce anual 14—16 pui. Are blăniță foarte apreciată, de culoare cenușie-albăstruie sau brun-cenușie.

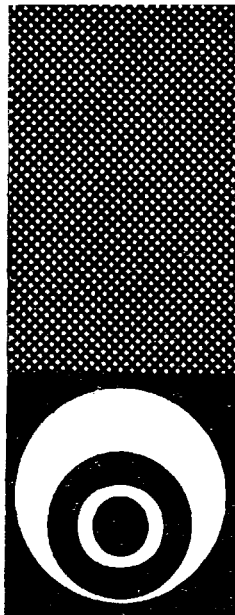
Nutr. et. Denumire atribuită blănițelor de miel care imită blana de nutrie și care se obțin printr-un procedeu special de tundere și vopsire. În țara noastră se folosesc în acest scop blănițele mieilor de Spancă și Țigale, sacrificați la vârsta de 5—7 luni.

Nutrimet. Substanță cu calități nutritive, fără a fi degradată. Injectat intravenos este reținut și utilizat (fără a fi traversat peretele intestinului): glucoza, peptonele artificiale etc.

Nutritiv. Care nutrește sau are conținute cu nutriția.

Nutriție. 1— Proprietatea elementară a corpurilor vii, organizate, de a transforma și utiliza alimentele pentru creștere și pentru producția de energie animală. 2. — Uneori se utilizează pentru indicarea aportului de materie în organism, până la nivelul celular (a nu se confunda, însă cu alimentația).

Nylander (proba -) Reacție de culoare pentru evidențierea glicozuriei.

Oaia cu cap alb germană. Populație ovină cu conformație asemănătoare cu a oilor de carne, cu greutate corporală de 70—80 kg, avînd o culoare albă uniformă, inclusiv jarul, prolifică, frecvent cu fătări duble.

Oaia cu cap negru germană. Populație ovină, cu talie mare (65 cm la grebăn), cu conformație asemănătoare cu a oilor de carne, cu lîna albă, extinsă pe frunte și pe membre pînă la genunchi și la jarete și cu jarul de culoare închisă, aproape neagră. Sînt precoce, rezistente și folosesc bine pășunile.

Oaia cu coadă grasă (lat. *Ovis plathyura*), sin. *oaia tătarască*. Veche oaie domestică, răspîndită de tătari din Asia pînă la Marea Neagră. A dat naștere la rasa Karakul.

Oaia cu coamă (lat. *Ammotragus Tragelaphus*). Specie de oaie sălbatică, considerată ca fiind

unul din strămoșii oii domestice.

Oaia cu coarne groase, v. Oaia de munte.

Oaia cu coarne în formă de cerc, v. Urialul.

Oaia cu fesa grasă (lat. *Ovis brahyura steatopyga*). Oaie domestică din Asia derivînd direct din Argali (sau după unii autori din încrucișarea Argalilor cu oile domestice de stepă din Asia de mijloc).

Oaia cu lînă uniformă (lat. *Ovis hispanica*). Veche oaie domestică, apărută mai întîi în Asia Mică, de unde a trecut apoi în țările din sud-vestul Europei și a dat naștere la oile Merinos.

Oaia de cupru. Veche oaie domestică, care a trăit pînă în perioada Imperiului roman, din care a derivat o serie de rase de oi. Originea este mult discutată.

Oaia de munte (lat. *Ovis montana*, *Ovis canadensis*), sin. *oaia cu coarne groase*. Specie de oaie sălbatică ce trăiește în regiunile muntoase din nord-estul Siberiei, Kamciatka, Alasca și Canada, considerată de unii autori ca făcând parte din grupa argalilor, cu care se aseamănă. Se folosește la hibridări cu oaia domestică pentru obținerea de hibridi cu greutate corporală mare și carne gustoasă. Dintre varietăți, cea mai cunoscută este oaia de zăpadă (*Ovis nivicola*).

Oaia de munte germană, v. Deutsche Bergschaf.

Oaia de munte marocană. Rasă de oi, de tip breviliniu, cu osatură fină, jigouri dezvoltate, cu greutate de 25—40 kg, produce lână grosieră, de calitate slabă, însă carnea este de calitate bună.

Oaia de stepă (lat. *Ovis vignei*, Blyth). Specie de oaie sălbatică, strămoș al oilor domestice, răspândită între marea Caspică și munții Himalaia. Trăiește mai ales în regiunile de stepă, avînd talia și greutatea mai mare decît muflonul. Masculii au coarne lungi și cu tendința de a forma o a doua spirală, pe fața inferioară a gîtului prezentînd o producțiune piloasă abundentă. Coadă este mai lungă decît la toate speciile sălbatice. Se cunosc două varietăți mai însemnate: Arkarul sau Arkalul (*O. vignei arkar*) și Urialul (*O. vignei cycloceos* Hutt).

Oaia de zăpadă (lat. *Ovis borealis*, *Ovis nivicola*). Varietate de oaie sălbatică de munte, ce trăiește în Kamciatka și Siberia de nord și se aseamănă cu Argalul.

Oaia domestică (lat. *Ovis aries*). Mamifer artiodactil rumeșător, din familia cavicornae, subfamilia ovidee, genul *Ovis*, domesticit și exploatat pentru producția de lână, lapte și carne.

Oaia palustră (lat. *Ovis palustris*), sin. *oaia de turbă*. Cea mai veche oaie domestică, formată din epoca palustră, prin încrucișarea dintre Muflanul asiatic și Arkar, fiind înlocuită de oaia de aramă sau de cupru.

Oaia platourilor Marocane. Rasă de oi, cu aptitudini pentru carne, cu lână de calitate slabă, însă ușor de ameliorat prin încrucișare cu Merinos. Se cunosc mai multe subrase: Talda, Beni-Meskine, Rehamna, Sraghna, și Beni Guil.

Oaia tătărească, v. Oaie cu coadă grasă.

Oaie buzată. Denumire dată oilor cu pete pigmentate dispuse în jurul botului, pe buza inferioară și pe cea superioară, pînă la comisuri, capul fiind de culoare albă.

Oaie ciulă. Oaie cu pavilionul urechii foarte redus, aproape absent. (rasa chineză Yang-Ti, rasa Karakul ș.a.).

Oaie oacheșe, sin. *oaie cu ochelari*. Denumire dată oilor cu pigmentație dispusă circular în jurul ochilor, corpul fiind de culoare albă uniformă.

Oaie pulpoasă. Denumire dată oilor care au lână de pe gambă și fesă cu mult mai groasă și mai lungă decît cea de pe restul corpului.

Oaie stropită. Denumire dată oilor de culoare albă, care au jarul de pe cap și membre (sau numai pe una din aceste regiuni) presărat cu pete pigmentate.

Oaie urecheată. Denumire dată oilor cu urechile pigmentate, restul corpului fiind de culoare albă.

Obaian (arab *U. Bai-Yan*: cal binecuvîntat). Linie de cai arabi, care a dat naștere ulterior la alte zeci de linii secundare.

Obermayer (proba-). Probă pentru aprecierea indicaturii, bazată pe o reacție de culoare.

Obezitate (lat. *obesitas*: îngrășare). Depozitare excesivă de grăsime de rezervă, provocată de un dezechilibru metabolic cu origine variată (neuroglandular, ereditar, alimentar etc).

Obiectiv. 1 — Semn sau simptom ce poate fi constatat și verificat, depinzând de obiectul examinării, nu de interpretarea clinicianului, neputând fi însă influențat sau modificat de bolnav. **2** — Grup de lentile fixate într-un dispozitiv tubular și atașat la extremitatea microscopului orientată spre piesa de examinat.

Oblete (lat. *Alburnus alburnus*). Specie de pește din familia cipridelor, lung de 10—15 cm, cu corpul acoperit de solzi mici, alb-argintii, caduci, cu gura oblică, fără mustăți. Trăiește în apele dulci din nordul și din centrul Europei. În țara noastră este abundent în Dunăre, în deltă și în bălți.

Obliterant. Care astupă (trombus obliterant, fecalom obliterant).

Obliterare. Acțiunea sau starea de întrerupere a tranzitului într-o formațiune canaliculară, în sensul cel mai general.

Obliterat. Cel care suferă astuparea.

Obnubilație, (lat. *obnubilare*: a acoperi cu nori, a întuneca). **1** — Amețelă însoțită de percepție vizuală neclară, estompată. **2** Starea de abatere.

O'Brien. Soi nou de ovăz, creat prin selecție în S.U.A., de talie înaltă, cu panicul semicomprimat, rezistent la cădere, foarte productiv, rezistent la rasele de rugină neagră și la rugina coronată.

Observație. 1 — Procedu prin care se constată particularitățile unui fenomen sau obiect, fără a-i produce vre-o modificare sau tulburare prin experimentație și fără intervenția

datelor subiective (comparare, sistematizare etc.). **2** — În medicină, termenul indică istoria particulară, exactă și în detaliu a unui fapt, tulburări, boli etc. **3**. Metodă de investigație în patologie, caracterizată prin constatarea simplă a faptelor și înregistrarea lor.

Obsigă (lat. *Bromus inermis*). Plantă erbacee perenă furajeră din familia gramineelor, cu rădăcini puternice, stoloni subterani lungi și tulpini înalte, pînă la 140 cm.

Obstetrică (lat. *obstruo*: a astupa). Parte a teoriei și practicii medicale care se ocupă cu studiul parturii, al tulburărilor eventuale care pot interveni în timpul nașterii și cu analiza cauzelor care produc respectivele tulburări, indicînd remediile adecvate.

Obstetrical. Care se referă la parturiție și la obstetrică.

Obstetrician. Medic specialist în obstetrică.

Obstrua (a-) (lat. *obstruo*: astupa). A astupa, a bloca, a întrerupe tranzitul printr-un organ tubular. Noțiunea implică o acțiune precisă, cu un sens bine definit, indicînd existența unei rezistențe sau presiuni contrarii acțiunii de obstruare.

Obstructor. Care provoacă obstrucția.

Obstrucția faringelui, sin. *ocluzia faringelui*. Reducerea de diferite grade a lumenului faringian, prin corpi obstruanți (corpi străini, tumori, boluri alimentare în paralizii incomplete) sau prin ocluzie de la exterior (faringită flegmonoasă, limfadenomegalii perifaringiene), manifestată prin dispnee și disfagie de diferită gravitate, alături de semne corespunzătoare.

Obstrucția foiosului, v. împis-
lirea foiosului.

Obstrucția gūșii, sin. *gușa tare*,
indigestia ingluvială. Observată
după consumul furajelor grosolane, a corpiilor străini, în
lipsa pietrișului etc., se mani-
festă prin abatere, zgribulire,
degluții în gol, mărirea în vol-
um a organului (ptoza gūșii),
alături de consistența dură a
conținutului.

Obstrucție (lat. *obstructus*: astu-
pat). 1 — Acțiunea de astupare,
de întrerupere a tranzitului. 2 —
Rezultatul acțiunii de astupare,
de întrerupere a tranzitului. Ter-
menul este utilizat în patologie
mai ales pentru definirea astu-
pării unui conduct organic prin-
tr-un obstacol care se găsește
în interiorul respectivului or-
gan.

Obstrucție esofagiană. Mai frec-
ventă la taurine, după consu-
mul rădăcinoaselor sau fructe-
lor netocate, al știuleților de
porumb etc. se manifestă prin
colici false, salivație abunden-
tă (vomitare falsă), meteorism
ruminal, senzație de obstacol
la sondaj etc.

Obstrucție intestinală. 1 — Sin-
drom caracterizat prin lipsa
defecării (sin. *coprostază*, *sin-
drom de ocluzie intestinală*.) 2 —
Blocarea din interior a lumenu-
lui intestinal, prin enteroliți,
fecaloame, corpi străini etc.,
cu reducerea sau suspendarea
tranzitului și defecării, colici,
vomitări, meteorism etc.

Obtura (a-) (lat. *obturare*: a
astupa). A astupa, a închide
printr-o intervenție din afară
sau printr-o formațiune străi-
nă de organul ce se obturează.

Obturare. Termen cu sens va-
riat, indicând în patologie fie o
acțiune ce se desfășoară pentru
astuparea unui organ, leziuni

etc. (obturarea plăgii, obtura-
rea canalului dentar etc.), fie
rezultatul acțiunii („obturarea
s-a produs prin“...).

Obturat. Care suferă procesul de
obturare, de închidere, de astu-
pare: gaura obturată (nu obtu-
ratoare) etc.

Obturator. Care astupă, care
închide. Termenul se utilizează
în morfologie și patologie pen-
tru definirea diverselor forma-
țiuni sau procese care realizează
obturarea.

Obturator (mușchi-). Formațiune
musculară din grupa mușchi-
lor bazinului, distingându-se:
un m. obturator intern (*m. ob-
turator internus*), situat în in-
teriorul bazinului, peste gaura
obturată, adesea prezentînd o
porțiune flabeliformă și una
relativ semipenată, și un m.
obturator extern, situat sub
gaura obturată, în afara bazi-
nului.

Obturator (nervul-) (lat. *N. ob-
turatorius*). Nerv detașat din
porțiunea cranială a plexului
lombo-sacrat, de unde coboară
paralel cu obturatorul intern,
întră în gaura obturatorie și se
distribuie adductorilor coapsei.

Obturatorie (lat. *A. obturatoria*).
Colaterală parietală (termina-
lă după literatura franceză) la
cal a a. hipogastrice, ieșind din
cavitatea pelvină prin gaura
obturatoare și emițînd pe tra-
iect: ramuri musculare pentru
mușchii obturatori, pentru o
parte din mușchii coapsei, ra-
muri pentru penis, ramuri pen-
tru bulbul uretrei (a. cavernoa-
să după literatura franceză),
ramuri clitoridiane (la femele)
și a. dorsală posterioară a pe-
nisului (la mascul). La alte ani-
male domestice decît la cal, a.
obturatorie este reprezentată
de fine ramuri obturatorii de-
tașate la rumegătoare și carni-
vore din a. hipogastrică, la ace-

lași nivel cu a. rușinoasă internă, glutea caudală și uretrogenitală.

Ocazional. În patologie, prin factor (cauză) ocazional se înțelege un factor favorizant, care întâmplător, intervine în declanșarea unei boli, de către factorii determinanți.

Occipital (lat. *occiput, itis*: ceață). Care are raporturi cu zona cefei: regiune occipitală etc.

Occipital (os-). Piesă osoasă impară a craniului neural, situată în jurul găurii occipitale, deasupra căreia se găsește rugozitatea cervicală (plasată sub și înapoia protuberanței occipitale externe de la care pleacă în fiecare parte liniile curbe). Gaura occipitală este flancată pe fiecare parte (la mamifere) de câte un condil, delimitat prin incizura stilocondiliană (în fundul căreia se găsește gaura n. hipoglos), limitată lateral prin apofiza jugulară. Corpul (situat ventro-oral) se articulează cu corpul sfenoidului, participând la formarea bazei craniului (apofiza bazilară), care delimitează medial gaura sfșișiată (hiatusul occipito-sfeno-temporal).

Occiput. Termen folosit ca atare (în latină), pentru definirea cefei (avînd ca bază osul occipital).

Ochrozoă, v. Porfirie congenitală.

Ocitocle. Care provoacă contracția musculaturii uterului.

Ocitoclină. Hormon posthipofizar stimulator al musculaturii uterine și al musculaturii netede în general.

Ocluzie (lat. *occludo*: închid). 1 — Noțiune cu sens diversificat, indicînd o acțiune (sau rezultatul acțiunii) de închidere a unei formațiuni (canaliculare mai ales), prin sine însăși, dis-

tingîndu-se *ocluzii organice* (prin îndoire, de pildă) și *ocluzii funcționale* (ocluzia gîtului uterin, prin spasm). 2 — Închiderea patologică a unui conduct, orificiu sau deschidere naturală, fără intervenția unei formațiuni care să-i astupe lumenul (cînd este vorba de o obstruare), presiunea exercitîndu-se de la nivelul peretelui.

Ocluzie esofagiană. Jena sau suprimarea tranzitului esofagian, prin modificări ale pereților esofagului sau prin acțiuni mecanice externe (cicatrici retractile esofagiene, tumori periesofagiene etc.), manifestată prin disfagie esofagiană, meteorism, dispnee etc.

Ocluzie intestinală. 1 — Sindrom caracterizat prin lipsa defecării (sin. coprostază, sindrom de ocluzie sau obstrucție intestinală). 2. — Blocarea tranzitului intestinal prin diferite modificări ale pereților intestinali (spasm, cicatrici, torsione) sau prin compresiuni de la exterior (limfadenomegalii, sinechii etc.)

Ocluzie papilară. Termen impropriu (corect: obstrucție) pentru definirea astupării pupilei printr-o cantitate de exsudat fibrinos (produs în timpul unei oftalmii) și soldată cu întreruperea circuitului umorii apoase.

Ocluziv. Care provoacă, condiționează sau realizează ocluzia: spasm ocluziv etc. Termenul de bandaj sau pansament ocluziv n-are decît valoare istorică.

Ocular (lat. *ocularius*: de ochi, pentru ochi). 1 — Care se referă sau se raportează la ochi (regiune oculară etc.). 2 — Parte a microscopului (reprezentată printr-un sistem optic, format dintr-o serie de lentile prinse într-un dispozitiv tubular) prin

OU
44 care privește observatorul, respectiv sistem optic îndeplinind rol de lupă față de imaginea dată de „obiectiv“ (sistemul optic așezat în apropierea obiectivului examinat (v. obiectiv)).

Oculist. 1 — Specialist în boli de ochi. 2 — Cel care se ocupă cu studiul ochiului.

Oculistică. Specialitate medicală care se ocupă cu studiul ochiului (oftalmologia), examenul ochiului în general și al fundului de ochi în special (oftalmoscopia), cu analiza bolilor ochiului (patologia oculară) și cu terapia bolilor oculare (terapia oculară).

Oculolimfomatoză, v. limfomatoza oculară.

Oculomotor (nervul-) (lat. *N. oculomotorius*), sin. *nervul oculomotor comun, perechea a III-a de nervi capitali*. Nervul motor al musculaturii ochiului, cu origine aparentă pe fața ventrală a pedunculilor cerebrali, iese din cavitatea craniană prin fisura etmoidală și se distribuie mușchilor bulbului ocular (exceptând dreptul lateral, și oblicul intern), ramura distribuită oblicului ventral al ochiului fiind cunoscută sub denumirea de nervul troclear mic.

Oculomotor (reflex-), sin. *reflex fotomotor*. Reflex de acomodare pupilară (mioză la lumină intensă, midriază la lumină slabă).

Oculopalpebral (reflex-). Termen general pentru definirea în complex a reflexului trigemino-facial.

Ocult (lat. *ocultus*: ascuns). Termen utilizat pentru definirea caracterului ascuns al unei boli, care evoluează fără simptome sau fără semne vizibile.

Odaxism (gr. *odaxai*: a fi pișcător). Prurit gingival (în erupția dentară, de pildă).

Odoare (lat. *odor*: miros). 1 — Impresia particulară pe care o produc unele substanțe asupra organului olfactiv. 2 — Termenul este folosit uneori pentru a indica și substanța care provoacă senzația.

Odontalgie (gr. *odus, odontos*: dinte, *algos*: durere). Durere dentară. Senzație dureroasă resimțită la nivelul unui dinte care poate fi el însuși algogen (leziunea fiind localizată la nivelul lui) sau sinalgic (suferind prin simpatie, datorită iradierii durerii de la un alt dinte, cu care are inervație comună și care de fapt este afectat).

Odontoblast. 1 — Celulă producătoare de dentină, care intră în constituția mugurelui dentar. 2 — Celulă tinără care intră în structura pulpei dentare, plasată în contact cu dentina și trimițând în canaliculele dentare prelungirile cunoscute sub denumirea de fibrele Tomes.

Odontocit. Odontoblastul matur. **Odontogeneză** (gr. *odus, odontos*: dinte, *genesis*: naștere). Termen sub care se definește procesul de formare și creștere a unui dinte.

Odontoid (gr. *odus, odontos*: dinte, *eidos*: formă). Care are forma unui dinte, asemănător cu un dinte: apofiză odontoidă, papilă odontoidă etc.

Odontolit. Tartru dentar masiv. **Odontologie.** Parte a biologiei care se ocupă cu studiul dinților.

Odontom. Tumoară dezvoltată din țesutul dentar embrionar.

Odontoragie. Hemoragie consecutivă extracției dentare sau altor traumatizări dentare.

Odontotehnie. Tehnică dentară (extracție, înlocuire etc).

Odorant (lat. *odoratus*: miros). Calificativ atribuit substanțelor care au proprietatea de a impresiona simțul mirosului.

Odorat. 1 — Simțul mirosului.
2 - Simțul prin care se percepe caracteristica odorantă a unei substanțe.

Odorizant. Care imprimă, răspindește, sau împrumută o odoare.

Oestradiol, sin. *dihidrofoliculina naturală*. Oestrogen natural produs de foliculul ovarian, de placenta, corticosuprarenală și testicular.

Oestral. Care se referă la ciclul sexual.: ciclul oestral etc. Complex de fenomene fiziologice, specifice femelelor, dependent de formarea și eliminarea ovulelor, prezentînd un caracter ciclic, periodic. În cadrul ciclului oestral se distinge anaoestrul (fază de repaus, corpul galben fiind în involuție), proestrul (fază de formare, de dezvoltare a foliculului ovarian), estrul (faza de eliberare a ovulei din foliculul ovarian) și postestrul (faza de formare a corpului galben).

Oestride. Familie de diptere, cu larve parazite, cum sînt cele din genul *Gastrophilus* la cabaline, de *Oestrus*, în sinusuri la ovine, de *Hipoderma* etc.

Oestrogen. Substanță care facilitează sau provoacă apariția oestrului la femelele castrate, distingîndu-se oestrogeni naturali (oestradiolul sau dihidrofoliculina, eliminată prin urină sub formă de oestronă), și oestrogeni de sinteză (stilbestrolul, cicloestrolul etc.).

Oestronă. Foliculină.

Oestroză. Boala provocată de oestrii.

Oestru. 1 — Perioada de eliberare a ovulei din foliculul ovarian, caracterizată prin modificarea mucoasei uterine, ce se pregătește pentru nidarea zigotului, de modificări în comportament etc. 2 — Perioada de

călduri la animalele domestice și de rut la cele sălbatice.

Oficinal (lat. *officinalis*, de la *oficina*: laborator, atelier). Termen uzitat pentru denumirea preparatelor terapeutice, a căror compoziție este indicată prin codexul farmaceutic, găsindu-se gata preparate în farmacie.

Oftalmic (gr. *ophthalmos*: ochi). Care se referă la ochi.

Oftalmic (nervul-) (lat. *N. ophthalmicus*), sin. *ramura oftalmică a lui Willis*. Ramură a trigemenului, detașată la nivelul ggl. Gasser, iese din craniu prin marea fisură sfenoidală și se divide în: n. lacrimal, n. frontal și n. nasociliar.

Oftalmică (lat. *A. ophthalmica*). Colaterală a carotidei interne la păsări distribuită bulbului ocular.

Oftalmică externă (lat. *A. ophthalmica externa*). Colaterală a maxilarei interne, la nivelul hiatusului orbitar. La rumegătoare formează pe traiect o „rețea admirabilă oftalmică“, apoi pătrunde în craniu prin gaura etmoidală, continuîndu-se sub denumirea de a. etmoidală externă. La oaie, la nivelul rețelei admirabile, dă o a. adiposă, ramuri musculare bulbare, o ramură oftalmică internă (în nervul optic), ramuri bulbare (trunchiul ciliar temporal din care se izolează a. ciliare proximale temporale lungi și scurte, a. ciliare nazale lungi și scurte precum și trunchiul arterei etmoidale și supraorbitare).

Oftalmică internă (lat. *A. ophthalmica interna*). Colaterală fină intracraniană a ramurei comunicante orale a poligonului circumhipofizar. La rumegătoare formează sau participă la formarea rețelei circumhipofizare.

Oftalmie. Termenul cel mai general sub care se poate defini inflamația bulbului ocular.

Oftalmie glaucomatoasă. Iridocicloroidită cu caracter recidivant de origine neprecizată, inclusă în sindromul de oftalmie recidivantă și manifestată prin accese oftalmice neregulate, însoțite de exsudat redus în camera anterioară, urmate de creșterea tensiunii oculare, fundul ochiului cîștigînd o tentă albăstruie de adîncime marină.

Oftalmie gravidică. Formă de iridocicloroidită recidivantă, cu exsudat abundent în camera anterioară a ochiului, înțilnită uneori la iepele gestante.

Oftalmie intermitentă. Formă de iridocicloroidită recidivantă a calului, cu accese succesive și exsudat abundent în camera anterioară, avînd origine neprecizată și caracterizată prin accese acute de iridocicloroidită fibrinoasă, repetată la intervale „inegale”.

Oftalmie leptospirică, sin. *iridociclită leptospirică, oftalmie spirochetică, spirochetoză oculară, leptospiroză oftalmică* etc. Formă de oftalmie recidivantă produsă de invazia leptospirică, manifestată prin accese oftalmice cu exsudat abundent, adesea ușor colorat, însoțit de subicter, afectînd în general ambii ochi. A nu se confunda cu oftalmia periodică.

Oftalmie periodică. Formă de iridocicloroidită recidivantă, cu origine necunoscută, caracterizată prin accese de oftalmie acută, care se succed la perioade „egale”. A nu se confunda cu oftalmia recidivantă (sindrom larg), nici cu oftalmia intermitentă (care-i neperiodică).

Oftalmie recidivantă. „Sindrom oftalmic” complex, ce poate fi întilnit în diverse afecțiuni, cum ar fi: oftalmia glaucoma-

toasă, reumatismală, leptospirică, gravidică, intermitentă, periodică etc.

Oftalmie reumatismală. Formă de iridocicloroidită recidivantă, coexistînd cu altesemne de reumatism, caracterizată prin accese oftalmice, însoțite de apariția în camera anterioară de exsudat redus.

Oftalmie simpatică. Inflamație oculară apărută la ochiul sănătos, în urma unei oftalmii grave care a afectat ochiul opus.

Oftalmie simptomatică. Proces inflamator ocular apărut în cursul unei boli grave: în febra tifoidă, jigodie etc.

Oftalmodinie. Durere oculară cu caracter nevralgic.

Oftalmoiatrie (gr. *ophthalmos*: ochi, *iatria*: medicină.) Parte a medicinei care se ocupă cu patologia ochiului (inclusiv terapeutică oculară).

Oftalmolog. 1 — Specialist care se ocupă cu studiul ochiului. A nu se confunda cu oculistul (care se ocupă și de patologia ochiului). 2 — Prin lărgirea sferii se utilizează și pentru definierea medicului oculist, noțiunea avînd un sens istoric.

Oftalmologie. 1 — Studiul ochiului normal; a nu se confunda cu oculistica, întrucît oftalmologia nu include ideea patologiei oculare, care în mod curent i se atribuie. 2 — Termenul se folosește — impropriu — și pentru definirea oculisticii (care include oftalmologia și oftalmoiatria).

Oftalmometru. Instrument pentru aprecierea deficiențelor dioptrice și în special pentru măsurarea curbării corneene.

Oftalmonoclu. Oftalmoscop, reprezentat printr-o simplă oglindă oftalmoscopică, fără mîner, care în timpul examenului ocular se fixează în orbită (ca un monoclu).

Oftalmoplegie. Paralizia mușchilor ochiului.

Oftalmoscop. Instrument pentru examinarea ochiului și în special a mediilor și a fundului de ochi, distingându-se diverse tipuri: Desmarres, Galezowski, Panas, Haab, Badal etc. În principiu, orice oftalmoscop cuprinde o oglindă (care proiectează lumina în interiorul ochiului), perforată în centru, spre a permite examenul (ochiul fiind așezat pe direcția razelor de lumină proiectate) și un dispozitiv de interpunere a unor lentile cu putere refrigentă măsurată, care indică totodată și gradul de ametropie.

Oftalmoscopie. Tehnica examinării ochiului cu oftalmoscopul.

Ogar. Giine cu conformație elegantă, adaptată pentru viteză, folosit la vânătoare. Se cunosc mai multe rase de ogari.

Oglinda stupului. Terenul din fața stupului curățat de albine, de aproximativ 1 m².

Oglindă. Rasă de rațe, creată în U.R.S.S., cu greutate corporală de 2—3 kg la femele și cu producție mixtă (ouă și carne).

Olandeză. 1 — Rasă de taurine specializată în producția de lapte, creată în Olanda printr-o selecție îndelungată a vitelor locale. Are mai multe varietăți, cea mai răspândită fiind varietatea *friză*, de culoare bălțată alb cu negru. Greutatea medie a vacilor este de 550—600 kg, iar a taurilor de 800—1 000 kg. Producția medie de lapte este de 4 500 kg cu 3,54% grăsime. Rasa Olandeză s-a răspândit în mai multe țări, servind și la formarea de rase noi prin încrucișarea cu vitele locale; dintre acestea, rasa *Ost-friză* este crescută și în țara noastră. **2** — Rasă de găini de ornament, de culoare neagră sau albastră, cu un moț foarte mare,

totdeauna de altă culoare decât restul penajului. **3** — Rasă de iepuri din grupa raselor mici, cu blană bălțată alb cu negru, cu carne foarte gustoasă.

Olandeză cu picioare lungi, sin. *canarul olandez*. Rasă de canari, cu talie mare, cu penele de pe spinare ondulate și cu „epoleți” pe umeri.

Oldenburg. Cal de tracțiune, care populează regiunea omonimă din Germania.

Olds. Soi de păiuș tîrîtor, din specia *Festuca rubra* L., creat și cultivat în Canada.

Olecran (gr. *oleni*: cot, *karinon*: cap). Apofiză masivă, reprezentînd extremitatea proximală a ulnei, ce depășește extremitatea corespunzătoare a radiusului, prezentînd o tuberozitate olecraniană de inserție musculară, proeminentă sub piele, în zona cotului. Marginea cranială a olecranului prezintă o incizură largă semilunară, deasupra căreia se detașează ciocul olecranului (*processus coracoideus olecrani*), contactul articular cu extremitatea proximală a radiusului stabilindu-se adesea printr-o incizură radială.

Olecranian. Care se raportează, se referă sau aparține olecranului.

Olfactiv (lat. *olfacio*: a mirosi). Care se raportează la simțul mirosului.

Olfactivi (nervii-) (lat. *filia olphactoria*), sin. *perechea I de nervi capitali*. Grup de fibre nervoase cu origine aparentă pe fața ventrală a bulbului olfactiv, străbătînd lama ciuruită a etmoidului, pentru a se împărtăși în mucoasa olfactorie. Firul distribuit organului vomeronazal este cunoscut sub denumirea de nerv terminal.

Olfactor (lat. *olfacto*: a mirosi intens). Termen uzitat în locul celui de olfactiv, implicînd o

diferență fină de nuanță intensivă: bulb olfactor etc.

Olighidramnios (gr. *oligos*: puțin, *hidramnios*: lichid amniotic). Insuficiență în lichid amniotic (viciu uterin, dezvoltare embrionară viciată).

Oligocitemie (gr. *oligos*: puțin, *cytos*: celulă, *haima*: sînge). Reducerea numărului de elemente figurate (celulare) din sînge.

Oligocromie (sangvină). Anemie prin reducerea încărcăturii hemoglobinic

Oligodendroglie. Nevrogliă cu ramificații scurte, noduroase, cu îngroșări punctiforme pe prelungirile celulare, avînd formă și nucleu cu aspect variat, prezentă atît în substanța albă, cît și în cea cenușie.

Oligoelement (gr. *oligos*: puțin), v. microelement.

Oligohemie (gr. *oligos*: puțin, *haima*: sînge). Reducerea masei totale de sînge.

Oligospermie. Reducerea cantității de spermă.

Oligoterapie. Tratament cu oligoelemente.

Oligurie (gr. *oligos*: puțin, *ou-ron*: urină). Reducerea diurezei.

Olivar. 1 — Care se referă la olivele nervoase. 2 — Care se referă la măslina; oleu olivar (ulei de măslina). 3 — Care are aspect (formă) de măslină.

Olivă (lat. *oliva*: măslină). Termen folosit în morfologia sistemului nervos pentru definirea: 1 — unor nuclee de substanță cenușie din cerebel și bulb; 2 — a unei eminente bulbare.

Omag (lat. *Aconitum*). Gen de plante din familia ranunculaceelor, cu rizom tuberos și flori albastre, violacee sau galbene. Este o plantă foarte toxică, datorită alcaloidului aconitină; crește mai ales prin păduri.

Omasum. Denumirea anatomică, corectă, în terminologia internațională, a foiosului.

Omazita. Inflamația foiosului.
Ombilic (lat. *umbilicus*: buric). Cicatricea rămasă pe fața ventrală a abdomenului la mamifere, după necroza și căderea porțiunii de cordon ombilical.
Ombilical, sin. *umbilical*. Care se referă la ombilic.

Ombilicală (lat. *A. umbilicalis*). sin. a. *umbilicală*. Artera viscerală a cavității pelvine. Se detașă din a. hipogastrică (taurine, suine), aproape de originea acesteia, pentru a emite pe traiect o arteră uterină la femelă apoi o arteră deferențială la mascul sau o arteră uterină medie la femelă, terminîndu-se prin ramuri vezicale craniale. La cabaline adesea apare obliterate, abordînd vezica urinară. La carnivore se detașează din pudenda internă, dînd ramuri vezicale craniale, o uterină, o uterină medie și o uterină caudală (femele) sau ramuri ureterice vezicale craniale și deferențiale (la mascul).

Omental. Care se referă la epiploon.

Omentopexie. Operație de fixare a epiploonului la peretele abdominal sau la o plagă chirurgicală organică, cu scopul de a accelera vindecarea sau cu rol absorbtiv.

Omentum. Termenul anatomic corect (după nomenclatorul științific) folosit pentru definirea epiploonului.

Omfalectomie. Rezecția ombilicului în caz de hernie ombilicală.

Omfalic. Care se referă la ombilic: cordon omfalic (cordon ombilical) etc.

Omfalită. Inflamația ombilicului.

Omfalocel. Hernie ombilicală.

Omfaloflebită. Inflamația venelor ombilicale, provocată în general de lipsa de igienă în pri-

mele clipe după naștere, manifestată prin deformare regională, sensibilitate, febră, anorexie, eventual septicemie (forma acută) sau metastaze articulare, oculare etc. (forma cronică).

Omfalopag (gr. *omfalos*: buric, *pageis*: reunit). Gen de monstru dublu, monoomfalian.

Omfalopatie. Boală a ombilicului sau a unora dintre componentele lui.

Omfalografie. Hemoragie ombilicală.

Omfalotomie. Operația de secționare a cordonului ombilical.

Omfalotripsie. Strivirea cordonului ombilical, cu scop hemostatic, în lipsa altor mijloace.

Omfalurie. Scurgere de urină prin ombilic, datorită unei anomalii.

Omnadin. Stimulent nespecific, avînd la bază un complex protidic extras din bacterii apatogene, componenți biliari etc.

Omnamicin, v. Penicilină.

Omnivor (lat. *omnis*: orice, *vorare*: a mânca). Termen utilizat pentru caracterizarea animalelor care consumă atât vegetale, cât și carne.

Omo-cervicală (lat. *A. omocervicalis*), sin. *a. cervicală inferioară*. Colaterală a axilarei, ieșind din cavitatea toracică și bifurcîndu-se într-o arteră cervicală ascendentă și o arteră transversală a scapulei (care la suine poate lua naștere direct din a. subclaviculară).

Omfagie (gr. *homos*: crud, *fagein*: a mânca). Bulimie pentru carne crudă.

Omoplat (lat. *scapulum*: spată). Os lățit (în general triunghiular) așezat în contact cu perețele toracic, prezentînd fața laterală separată în două zone (fosa infraspinoasă și fosa supraspinoasă), printr-o creastă osoasă (spina scapulară), care

se termină ventral la nivelul gîtului scapular printr-un vîrf (acromion sau apofiză hamată), mai mult sau mai puțin ascuțit. Se articulează cu humerusul printr-o suprafață glenoidă, deasupra căreia se găsește o tuberozitate supraglenoidă, prelungită medial cu o apofiză caracoidă.

Onagru. Tip de hemion, de talie mică, ce trăiește în stare sălbatică în Turchestan și Iran.

Onanism (Onan nume biblic). Determinarea și satisfacerea excitației sexuale în afară de acuplarea normală dintre sexe.

Oncocerczoa articulară a taurinelor. Parazitoză a țesuturilor conjunctiv și cartilajinos articular produsă de *Oncocerca*.

Oncocerczoa cervicală a cabalinelor. Parazitoză a ligamentului cervical, produsă de *Oncocerca cervicalis* și manifestată clinic prin edem flegmonos al grebănului, fistulizare cronică și tulburări generale de diverse intensități.

Oncocerczoa tendoanelor la cabaline. Parazitoză a tendoanelor, produsă de *Oncocerca reticulata* și manifestată clinic prin tumefacția interososului median (suspensorul buletului), schiopătură etc.

Oncocerczoă. Boala parazitată produsă de nematozi cu localizări articulare, ligamentare, tendinoase etc.

Oncoză, sin. *osteoliză osteoplastica*. Modalitate de realizare a osteolizei, bazată pe moartea osteoplastelor.

Onctuos. Cu aparența uleioasă (lichidul sinovial).

Onctiune. Aplicarea unei pomezi sau loțiuni cu grăsimi, prin masaj ușor.

Ondrata (lat. *Ondrata zibethica*), sin. *Bizam*. Specie de mamifer rozător din familia microtidelor, originară din America

de Nord. Are corpul lung (peste 30 cm), acoperit cu o blană valoroasă, de culoare cenușie roșcată. Trăiește în preajma apelor, în țara noastră fiind răspândită în Transilvania, Banat și Delta Dunării.

Ondulație venoasă. Mișcare ondulatorie a jugularei, sincronă cu mișcările respiratorii sau cu contracțiile cordului.

Onglon. Termen utilizat pentru definirea porțiunii acropodiale acoperite de corn, la animalele artiodactile (paricopitate).

Ongvent, sin. unguent. Formă medicamentoasă având ca excipient o rășină (o grăsime) și folosită pentru aplicațiile externe.

Ongviculat. Termen utilizat pentru definirea animalelor care au unghii la extremitatea fiecărui deget (ciinele, pisica etc).

Ongviform. Care are formă de unghie.

Ongulat, sin. copitat. Termen utilizat pentru definirea animalelor care au zona acropodio-apexială acoperită (învelită) într-o cutie de corn, reprezentând cutia copitei sau onglonului.

Onguligrad (lat. *ungula*: unghie, *gradior*: a merge). Termen utilizat pentru caracterizarea animalelor care se sprijină în deplasare pe vârful degetelor (pe unghii); calul, boul etc. sînt oguligrade, ciinele, pisica etc. digitigrade, iar omul, ursul etc. plantigrade.

Onicofagie. Tulburare psihică constînd din autofagia unghiilor.

Onicopatie. Boală de unghii. Boală localizată la copită, la ongoane.

Onicoză. Inflamația matricei unguale, urmată de deformarea unghiei.

Onixis, sin. onixită. Dermatită eczematoasă a buretelui ungal la ciine și pisică.

Ontogenoză, sin. ontogenie (gr. *ontos*: ființa, *genan*: a naște). Procesul de dezvoltare al unui individ, de la stadiul de zigot, pînă la completa cîștigare a formei și funcțiunilor caracteristice.

Ontologic. Care se referă la ontologie.

Ontologie. Termenul se utilizează în medicină pentru a defini concepția opusă doctrinei fiziologice, considerînd bolile fără raport cu fenomenele obișnuite ale vieții. Ontologia medicală separă patologia de fiziologie, dînd patologiei explicații fictive, iluzorii.

Oforită, v. Ovarita.

Opacificeri inflamatorii ale corneei. Termen general sub care se definesc reducerile tranziției ale transparenței corneene în timpul și din cauza unui proces inflamator, distingîndu-se opacificeri de gradul I (nefalion), de gradul II (albugo) și de gradul III (pseudoleucoma).

Opacificeri neinflamatorii ale corneei. Opacificeri corneane cicatriciale sau distrofice, în general nereversibile, distingîndu-se opacificeri de gradul I (nubeculă), de gradul II (masculă) și de gradul III (leucomă).

Opacitate (lat. *opacitas*: umbră, întuneric). Termen folosit în medicină pentru a indica pierderea transparenței normale a unei formațiuni organice: opacitatea cristaliniană etc.

Opacitatea vitroasei. Tulburarea transparenței corpului vitros, consecutivă unei oftalmii, manifestată prin abolirea acuității vizuale și prezența de flocoane vitroase, care se deplasează în corpul sticlos la fiecare mișcare a bulbului ocular.

Opalescent. 1 — Care devine lăptos, opalin, câștigînd aspectul sau culoarea opalului. 2 — Tulbure, cu reflex de opal.

Opaque. Soi de porumb cu conținut ridicat în lizina, creat în S.U.A., folosit cu bune rezultate în hrana porcinelor.

Operabil. Apt pentru a suporta intervenția chirurgicală.

Operat. Cel care a suportat operația.

Operator. 1 — Chirurgul care execută intervenția pe organismul viu, cu sau fără instrumente speciale. 2 — Care se referă la operație: act operator etc.

Operatorie (medicină-). Parte a chirurgiei care înmănușează toate principiile ce stau la baza unei intervenții chirurgicale.

Operatorie (tehnică-). Ansamblul procedeelor de tehnică chirurgicală proprii fiecărei gen de operație.

Operație chirurgicală. Intervenția practică de chirurg pe un organism, în principiu bolnav sau cu diformități, distingîndu-se operații de mare chirurgie (intervenții pe organe principale, utilizînd totalitatea mijloacelor și manevrelor tehnice, cu respectarea tuturor principiilor: aseptie, diereză, hemostază, reconstituirea planurilor, protecția plăgii și operatului etc.) și operații de mică chirurgie (în care nu se aplică decît o parte din principiile chirurgicale). De exemplu, enterectomia, hysterectomia etc. sînt operații de mare chirurgie, în timp ce deschiderea unui abces, asigurarea hemostazei temporare etc. sînt operații de mică chirurgie.

Opiaceu. Preparat derivat din opiu.

Opistorchioza hepato-pancreatică a carnivorei. Helmintoză hepatică și pancreatică produsă prin dezvoltarea unor spe-

cii de *Opistorchis (felineus, Meteorchis albidus etc.)* în organismul unui animal, manifestată clinic prin iritație biliară și hepatică, ciroză hepatică, ascită, icter, debilitare, progresivă etc.

Opistotonus (gr. *opistnen*: spre înapoi, *tonos*: tensiune). 1 — Încurbarea dorsală a regiunii cervicale, cu ducerea capului „pe spate”, în urma contracturii tonice a extensorilor capului și gîtului (meningite cerebrospinale ș.a.) 2 — Întinderea forțată a extremităților (cap, picioare, coada), din cauza contracturii extensorilor, în anumite cazuri de tetanos.

Opiu (lat. *Opium*). Substanță brun-închisă, obținută din uscarea latexului de *Papaver somniferum*, conținînd numeroși alcaloizi (morfină, narcotină, codeina, papaverina etc.); preparatele opiace se utilizează ca analgezice intestinale, peritoneale etc.

Optoterapie (gr. *opos*: suc, *therapia*: tratament). Utilizarea terapeutică a diferitelor organe (mai ales glande) sau țesuturi, ca atare sau sub formă de extracte.

Opomanie (gr. *opsos*: aliment, *mania*: manie). Preferință exclusivă de consumare a unui anumit fel de alimente.

Opsonină (gr. *opsonin*: a pregăti mîncarea). Factor ce mărește puterea de fagocitare (opsonizarea); opsoninele se pot găsi în serul normal (alexina) sau sînt anticorpi (tropine, bacteriotropine sau imunopsonine), în ultimul caz acționînd numai pentru antigenul corespunzător.

Optic (nervul-) (lat. *Fasciculus opticus*), sin *perechea a II-a de nervi craniani*. Fascicul nervos gros, învelit în teci meningiene, cu origine aparentă în chiasma optică, iese din cra-

niu prin gaura optică, pentru a pătrunde în bulbul ocular prin polul lui posterior.

Optico-facial (reflex -), sin. *reflex optic de clipire*. Închiderea reflexă a pleoapelor la apropierea bruscă de ochi a unui obiect sau la proiectarea bruscă în ochi a unui fascicul intens luminos.

Opto-striat. Care se referă simultan la straturile optice și la corpul striat: corp opto-striat (masa comună a păturilor optice și a corpului striat) etc.

Ora serrata. Limita de continuitate între coroidă și zona corpului ciliar.

Oral. Care se referă la gură. Termenul se folosește în morfologie pentru a indica orientarea unui organ: fața orală (față a unui organ orientată spre gură, spre partea anterioară a corpului) etc. Antonim: a-boral.

Orbicular (lat. *orbicularis*: diminutiv de la *orbis*: cerc). În formă de cerc. Circular. Termenul se folosește în anatomie pentru definirea unor mușchi care au axul de contracție curb (circular); orbicularul gurii etc.

Orbitar. Care se referă la orbită: arcada orbitară etc.

Orbită (lat. *orbis*: orbita ochiului). Cavitatea în care se găsește plasat bulbul ocular, delimitată de o parte de oasele feței și neurocraniului (lacrimal, frontal, zigomatic, sfenoid etc.).

Organ. Formațiune în a cărei structură intră mai multe categorii de țesuturi, având formă, dimensiuni, poziție, raporturi etc. proprii, funcție determinată și intrând în componența unui aparat sau sistem.

Organectomie. Termen general definind rezecția unei porțiuni de organ.

Organic. 1 -- Care se raportează la un organ sau la un corp organizat. 2 -- Care aparține unui organ ce intră în componența corpului animal. Termenul se folosește pentru definirea elementelor de constituție organică, biologică, bolilor, proceselor patologice cu leziuni vizibile la nivelul unui organ etc.

Organicism. Teorie medicală care condiționează toate bolile de existența unei leziuni organice.

Organism. 1 -- Orice corp organizat, capabil să existe separat, individualizat, independent. 2 -- Ansamblul organelor care constituie o viețuitoare.

Organit. Termen utilizat în morfologie pentru definirea elementelor organizate care intră în componența unei celule: organite celulare (nucleu, condriom) etc.

Organogenie. Procesul de apariție și dezvoltare a organelor.

Organoleptic. (gr. *organon*: organ, *leptos*: surprins, văzut). 1 -- Care poate fi sesizat direct, prin organele de simț: modificări organoleptice etc. 2 -- Se utilizează și cu referințe la respectivele organe: examen organoleptic etc.

Organopatie. 1 -- Boală organică. 2 -- Boală localizată la un organ, în general.

Organotomie. Termen general utilizat pentru definirea acțiunii de secționare a unui organ, fără ablația vreunei porțiuni din el.

Orhialgie. Durere testiculară.

Orhidectomie, sin. *ablația testiculelor*. A nu se confunda cu castrarea, care se poate obține și pe altă cale decât prin ablația testiculelor.

Orhită. Inflamația testiculelor.

Oriental. Rasă de porumbei de ornament.

Orificiu (lat. *orificium*: de la *os, oris*: gură și *facere*: a face). Termen utilizat în morfologie pentru definirea oricărei deschideri, care servește la comunicarea unei cavități organice (canal, organ cavitat etc.) cu exteriorul sau cu un organ oarecare.

Origine (lat. *origo, inis*: naștere, loc de proveniență. 1 — Termen utilizat în anatomie pentru a indica zona de detașare a unui vas, nerv etc. 2 — Locul din care provine o boală, un grup de animale etc.

Orlov. Rasă de cai trăpași, mult apreciată. Variază fenotipic de la tipul ușor, fin și uscățiv, asemănător calului arab, pînă la înfățișarea calului olandez, de talie mare cu corp lung, cap mare și berbecat și cu temperament liniștit. Are aplomburi corecte, constituție robustă, temperament vioi, mersul la trap frumos și energic.

Orlov american, v. Trăpaș rusesc.

Orlov Rostopcin, v. Calul rusesc de călărie.

Ornitologie (gr. *ornis, ornitos*: păsări și *logos*: știință). Ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul sistematicii, morfologiei, ecologiei și importanței economice a păsărilor.

Ornitoză, sin. *psitacoză*. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, virotică (corpul Levintnal Coles-Lillie) întâlnită la papagal, galinacee, palmipede, colombine și păsările, manifestată prin coriză, dispnee, apatie, anorexie, diaree etc.

Oro, v. Aur chinez.

Orpington. Rasă de găini de carne, originară din Anglia, cu creastă simplă și mică, cu urechii roșii și picioare albe-roșietice. Are conformație robustă, greutate corporală mare (4—5 kg) și este apreciată pentru producția de carne. Se

cunosc mai multe varietăți de culoare, dintre care cele mai răspândite sînt neagră (cu picioarele negre deschis) și roșcată.

Orșova. Hibrid de viermi de mătase cu gogoși albe, creat și crescut în țara noastră, distingîndu-se: hibrizi simpli (Orșova 5/38, Orșova 6/58 și Orșova 12/60) și hibrizi dubli (Orșova 1/63).

Ortogeneză. Serie de variații în același sens, produse în timpul filogenezei, la mai multe genuri sau specii.

Ortopedie. 1 — Parte a chirurgiei care se ocupă cu corectarea deformațiilor sau malformațiilor congenitale sau cîștigate. 2 — În medicina veterinară definește acea parte a chirurgiei care se ocupă cu corectarea viciilor de conformație a copitei și în sens mai larg — cu studiul bolilor copitei în general.

Ortopnee (gr. *ortos*: drept, *pnein*: a respira), sin. *atitudine ortopneică*. Poziție caracteristică în cursul dispneilor, constînd din întinderea capului, îndepărtarea laterală a picioarelor anterioare, mișcări respiratorii forțate, fațes spierat etc.

Ortosimpatic (sistem -), sin. *simpatic, mare simpatic*. Parte a sistemului neuro-vegetativ, avînd rol antagonist față de parasimpatic, accelerînd ritmul cardiac, încetinind dinamica digestivă, provocînd midriază etc. Anatomia identifică respectivul sistem cu dublul lanț de ganglioni paravertebrali, legați prin conective între ei și prin comunicante (albe și cenușii) de sistemul nervos central, emițînd eferente pentru ganglionii prevertebrali și pentru plexurile organice.

Ortostatic. Termen utilizat pentru calificarea fenomenelor care nu se produc decît în poziția verticală a corpului.

ORT **Ortostatism.** Termen utilizat pentru poziția pe care o are omul când este ridicat și sprijinit pe picioare. Poziție la verticală.

474

Ortotonus (gr. *orthos*: drept, *tonos*: tensiune). Aspect de coloana vertebrală rectilinie și rigidă, determinat de contractura musculaturii paravertebrale, în meningite ș. a.

Orzoaică (lat. *Hordeum distichon*). Specie de orz cu spic format numai din două rînduri de boabe, mai bogate în amidon decît cele de orz obișnuit. Se cultivă mai ales ca plantă furajeră, în zonele cu precipitații mai abundente. Principalele soiuri în cultură sînt: *Proctor*, *Karlsberg* și *Cluj 133*.

Osatură. Ansamblul oaselor din corp. Scheletul.

Oscheocel. Hernie scrotală.

Oseină. Substanța organică (scleroproteină) care intră în componența osului.

Osificarea miocardului. Observată la erbivore, după miocardite fibroase, probabil în hipervitaminoza A ș.a., cu localizare mai frecventă la auriculul drept, se manifestă prin insuficiență cardiacă, semne radiologice ș.a.

Osificare. 1 — Procesul de metaplazie a țesutului cartilagos (osificare encondrală) sau conjunctiv (osificare desmală) în țesut osos. 2 — Transformarea unui țesut în țesut osos, cu organizarea lui în travee sau osteoane.

Oslo. Linie de cai din rasa Trăpaș românesc.

Ostealgie, sin. *osteotalgie*. Durere osoasă neinflamatorie.

Osteită enzootică rareflantă, v. osteomalacie.

Osteită fibroasă deformantă sau chistică, v. Osteofibroză.

Osteită. Inflamația țesutului osos.

Osteită acută. Inflamația acută a țesutului osos, consecutivă unei traumatizări sau unei infecții, caracterizată prin sensibilitate, deformarea osului, modificarea țesutului osos etc.

Osteită cronică. Inflamația cronică a țesutului osos, consecutivă traumatismelor sau infecțiilor, caracterizată prin leziuni distructive, productive, necrotice etc.

Osteită de travaliu, sin. *osteită de oboseală*. Complex osteitic posttraumatic, caracterizat prin inflamații multiple ale diverselor oase (în special la nivelul membrelor), însoțite sau urmate de apariția unei hiperostoze, exostoze etc., diseminate sau circumscrise.

Osteită difuză. Osteomielită de complicație, post traumatică, localizată de obicei în jurul cartilajelor epifizare.

Osteită nevralgică. Inflamație osoasă însoțită de dureri nevralgice a tibiei la ciine etc.

Osteită traumatică. Inflamația osoasă consecutivă unei acțiuni traumatice.

Osteoartrită. Inflamația simultană a unei articulații și a porțiunilor osoase de contiguitate, avînd origine variată și prezentîndu-se sub aspect diversificat.

Osteoartropatia hipertrofantă pneumatică, v. Acropachia.

Osteoartropatie. Termen general utilizat pentru definirea oricăruui proces patologic care afectează simultan unul sau mai multe oase și una sau mai multe articulații, indiferent de natura afecțiunii.

Osteoblast. Celula osoasă tinără.

Osteocit. Celula osoasă matură.

Osteoclast. Celulă osoasă gigantică, dotată cu proprietatea de a distruge osul.

Osteoclazie. Operație de zdrobire a unui os, practică cu

scop reparatoriu, în fracturile vicios consolidate.

Osteocondrită. Modificare condrodistrofică, produsă în perioada de creștere, mai ales la tibia și condilii femurali, cel mai frecvent la câine, sub formă de osteocondrită disecantă, osteocondrită juvenilă, osteocondrită deformantă a coxalului sau Coxa plana etc.

Osteodinie (gr. *osteon*: os, *odine*: durere). Durere osoasă.

Osteodistrofie. Modificare distrofică osoasă, referitoare la componentele celulare (osteoblaste), la substanța fundamentală (oseină) sau la încărcătura fosfocalcică a osului; în funcție de modul de realizare, se disting *osteopatii morfodistrofice* (nanism, gigantism, acromegalie, acondroplazie) și *osteopatii chimiodistrofice*, ultimele realizându-se fie prin mutație calcică (acropachia), fie prin exces de mineralizare (osteomieloscleroza, fluoroza) sau prin deficit de mineralizare (osteoporoza, rahitismul, osteomalacia, osteofibroza).

Osteodistrofie aplazică. Distrofie caracterizată prin reducerea țesutului osos (osteoporoza), în cursul căreia în țesutul osos se formează cavități ce conțin țesut hemohistioblastic.

Osteodistrofie hiperplazică. Distrofie osoasă caracterizată prin formarea în exces a unor componente (rahitismul și osteomalacia cu exces de oseină etc).

Osteodistrofie malacică. Distrofie osoasă caracterizată prin înmuierea osului (gr. *malakia*: înmuiere), respectiv prin deficit de mineralizare: osteoporoză, rahitism, osteomalacie, osteofibroză ș.a.

Osteodistrofie metaplastică. Distrofie osoasă de tip metaplastic; osteofibroza (cu dezvoltarea

rea țesutului fibros în zonele demineralizate) etc.

Osteofibrom, sin. *fibroosteom*. Tumoră mixtă, conjunctivo-osoasă.

Osteofibroză, sin. *osteită fibroasă deformantă sau chistică, osteomalacia metaplastică, boala capului mare, boala sforăitului, boala de țărișe*. Chimiodistrofie osoasă, caracterizată prin resorbție osoasă osteoclastică și metaplasie fibroasă a măduvei; se întâlnește la cal, porc, capră și câine, realizându-se prin hiperparatiroidie secundară regimurilor hiperfosforate sau insuficienței renale; se manifestă hiperostotic (cu deformări cefalice) sau hipostotic (fără deformări osoase evidente), în general, animalele prezentând tulburări locomotorii, dentare, deformări ale oaselor feței etc.

Osteofit. Excrescență spinoasă pe suprafața unui os.

Osteogen (gr. *osteon*: os, *gennan*: a naște). Producător de os; strat osteogen etc.

Osteogenesis imperfecta, sin. *fragilitate osoasă*. Osteopatie ereditară sau dietetică, mai frecventă la tineretul carnasier, caracterizată prin tulburări locomotorii, reducerea umbrei radiologice și incidența mare a fracturilor, realizate prin deficit de mineralizare osoasă.

Osteogeneză. Termen general folosit pentru indicarea procesului de producere și dezvoltare a osului.

Osteohemocromatoză, v. Porfirie congenitală.

Osteoid (gr. *osteon*: os, *oidos*: formă). Termen folosit pentru indicarea unui țesut care prezintă caractere sau proprietăți asemănătoare cu ale osului.

Osteoliză. Termen sub care se definește procesul progresiv

de distrucție osoasă, indiferent de cauza care-l produce.

Osteologic. Care se referă la osteologie.

Osteologie. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul sistematic al scheletului și oaselor componente.

Osteom. Neoplasm benign al țesutului osos.

Osteomalacie. Afecțiune complexă caracterizată în principal prin ramolism osos, datorit unei demineralizări, înțilnită la animalele adulte în urma unui dezechilibru mineral (în mod obișnuit o carență) și manifestată prin predispoziție la fracturi, tulburări digestive, șchiopături etc.

Osteomielită. Inflamația acută sau cronică a țesutului osos și a măduvei osoase, produsă în mod obișnuit de o infecție, manifestată prin procese supurative, necrotice etc. localizate la nivelul osului afectat.

Osteomielită de focar. Formă de osteomielită cronică, de complicație, consecutivă fracturilor deschise, infectate.

Osteomieloscleroza păsărilor. Osteopatie ce apare la păsările femele în perioada de ouat, cu etiopatogenie necunoscută (endocrinoze?), manifestată clinic prin anemie aplastică hipocromă, progresivă și mortală, iar morfopatologic, prin metaplaszie osoasă la nivelul măduvei hematoformatoare.

Osteon. Unitate structurală a osului reprezentată de sistemul telescopat de lamele centrate pe un canal Havers.

Osteonecroză. Necroză osoasă.

Osteopatie. Termen general definind orice afecțiune osoasă, indiferent de origine, aspect etc. (v. și osteodistrofie).

Osteoperiostită. Termen sub care se definește inflamația simultană a periostului și a țesutu-

lui osos din zona corespunzătoare.

Osteopetroză (gr. *osteon*: os, *petros*: piatră). Osteopatie a puiilor, caracterizată prin îngroșarea oaselor, exces de osificare, fibroză medulară etc., fiind considerată ca formă a limfoleucozei.

Osteoplast (gr. *osteon*: os, *plastos*: formă). Cavitate microscopică în care se găsește așezat osteocitul.

Osteoplastie. 1 — Operație prin care se remediază o pierdere de substanță osoasă. 2 — Operația reparatorie întreprinsă pe un os oarecare, folosindu-se un transplant osos, periostal sau o grefă osoasă.

Osteoporoză (gr. *osteon*: os, *poros*: por), sin. *atrofie osoasă*, *chimiostrofie osoasă aplazică*. Osteopatie realizată prin oseinogeneză insuficientă (insuficiența anabolismului protidic sau catabolismul protidic excesiv), caracterizată clinic prin deformări osoase, tulburări locomotorii, reducerea opacității radiologice a osului, fracturi „în lemn verde” etc.

Osteosarcom. Neoplasm malign al țesutului osos.

Osteosinteză. Intervenție chirurgicală practică cu scopul reunirii capetelor de fractură osoasă, împiedicându-le deplasarea, utilizând artificii metalice, începuri osoase centromedulare etc.

Osteospongioză. Exagerarea porozităților osului printr-un proces de rarefacție osoasă.

Osteotiloză (gr. *osteon*: os, *tilosis*: indurație). 1 — Procesul de formare al calusului osos. 2 — Îngroșarea unui os în urma unui proces inflamator divers.

Osteotom. Instrument masiv folosit pentru secționarea oaselor,

Osteotomie. Rezecția parțială a unui os, practicăată cu scopul îndepărtării unei exostoze sau deformații.

Osteoză. Termen general utilizat pentru definirea bolilor neinflamatorii ale țesutului osos.

Ostfriză. Rasă de taurine formată în Germania, prin încrucișarea rasei Olandeze cu rasele locale. Culoarea este bălțată alb cu negru, cu predominarea negrului. Este perfecționată în direcția producției de lapte (anual 4 400 l de lapte cu circa 4% grăsime) și răspândită în aproape toate țările de pe glob.

Ostium. Termen latin uzitat pentru definirea unor orificii de deschidere a unor conducte organice: ostium uterin (deschiderea uterină a oviductului) etc.

Ostreinos (lat. *Mugil saliens*). Specie de pește din familia mugilidelor, lung de 25–30 cm, cu greutatea de 200–300 g, asemănător cu chefalul, dar mai mare. Trăiește în oceanul Atlantic, în Marea Mediterană și în Marea Neagră.

Otavă. 1 — Producție obținută din a doua cosire pe pajștiile naturale. 2 — Producția obținută din lăstarii de bază și mugurii de pe colet, la plantele perene (sau anuale) cu mai multe recolte pe an.

Otectomy. Termen utilizat pentru definirea operației de amputare a urechilor (la câine, în special).

Othematom (gr. *ous, otos*: ureche). Hematom al pavilionului auricular, înfilnit mai ales la câinii cu urechi lungi și blegi.

Otiatrie. Specialitatea medicală care se ocupă cu studiul patologiei urechii.

Otic. Care se referă la ureche.

Otic (ganglion -). Formațiune ganglionară parasimpatică, situată sub gaura ovală a sfenoi-

dului, la originea nervului buccinator, plasată pe releul lacrimo-salivar și avind conexiuni cu n. mandibular și cu n. intermedio-facial prin micul pietros superficial (rădăcini motrice, cu n. glosofaringian prin micul pietros profund, detașat din n. timpanic (rădăcini senzitive) și cu plexul subsfenoidal (rădăcini ortosimpatice). **Otită.** Inflamație auriculară, distingindu-se otite externe (localizate la conductul auditiv extern), otite medii (localizate la cavitatea timpanică și elementele conținute) și otite interne (localizate la nivelul labirintului și formațiunilor incluse).

Otodinie. Durere auriculară.

Otolit. Concrețiune calcară din urechea internă la pești.

Otologie. Studiul anatomic al urechii.

Otomicoză. Boală auriculară produsă de *Aspergillus*, localizat în conductul auricular intern.

Otopatie. Termen general folosit pentru definirea oricărei boli auriculare, indiferent caracterul, originea sau aspectul ei.

Otoragie. Hemoragie auriculară.

Otoree. Scurgere de lichid purulent din ureche prin conductul auditiv extern, datorită existenței unei otite (externe sau mijlocii), unei mastoidite etc.

Oto-rino-laringologie, sin.

O.R.L. Parte a medicinei care se ocupă cu studiul bolilor urechii, nasului și laringelui, grupează astfel pe criteriul morfologic al comunicărilor și raporturilor dintre cele trei categorii de formațiuni.

Otoscop. Instrument de investigație folosit pentru examinarea conductului auditiv extern.

Otoscopie. Examenul vizual, simplu sau cu otoscopul, al conductului auditiv extern.

Ototoomie. Disecția urechii.

Oțetar (lat. *Rhus typhina* L.). Arbore melifer din familia *Anacardiaceae*, cu frunze sub formă de foliole lanceolate, flori galbene verzui sau chiar roșii la unele specii.

Oușor. Linie principală din rasa de cai Huțuli.

Ovalbumină. Albumina din albușul de ou.

Ovar. Organul genital esențial femel, producător de gameți, situat în cavitatea abdominală (sublombar) și avînd un aspect ovoid sau muriform (scroafă, iepuroaică etc.). Este suspendat la intrarea în bazin, la marginea anterioară a ligamentelor largi, care prin dedublare formează punga ovariană, mezovarul fiind situat medial, iar mezosalpinxul lateral. În structura lui, ovarul cuprinde un parenchim ovarian, format dintr-o zonă corticală, cu folioli, și o zonă medulară, spongioasă, vascularizată, abundent inervată, conținînd glanda interstițială.

Ovaralgie. Durere cu caracter nevralgic în zona ovarelor.

Ovarian. Care se referă sau aparține ovarului.

Ovarică (lat. *A. ovarica*) Terminală a arterei utero-ovariane distribuită ovarului.

Ovariectomie, sin. *ablația ovarelor*. Operație de mare chirurgie, constînd din pătrunderea în cavitatea abdominală (prin colpotomie, celiotomie sau laparatomie), secționarea pedunculului ovarian și îndepărtarea unuia (ovariectomie unilaterală) sau ambelor ovare (ovariectomie bilaterală, castrare).

Ovarită. Inflamația ovarelor, întîlnită la vacă uneori, în ur-

ma febrei aftoase sau ca o complicație prin contiguitate.

Ovariotor. Instrument special, în general cu lamă ascunsă sau cu fir folosit pentru efectuarea ovariectomiei.

Ovariotorie. Termen impropriu, utilizat odinioară în locul celui de ovariectomie.

Ovăscior (lat. *Arrhenatherum elatius*). Specie de plantă erbacee perenă din familia gramineelor. Este o plantă furajeră ce crește prin livezi, pășuni etc., putîndu-se cosi de 2-3 ori pe an. Uneori se cultivă pentru nutreț în amestec cu alte graminee și leguminoase perene.

Oviduct, sin. *trompă uterină*, *trompă Fallope*. Conduct fin organic prin care ovulele detașate de pe ovar ajung în cavitatea uterină. Flexuos, prezintă o deschidere abdominală (ostium abdominală), protejată de pavilionul trompei, și un orificiu de deschidere în uter (ostium uterinum). În structura oviductului se distinge o mucoasă cu epiteliu simplu, cilindric (unele celule avînd cili vibratili), un corion, o musculoasă (formată din 2 straturi de fibre netede), și o seroasă dependentă de peritoneu.

Ovigen, sin. *oviger*. Producător de ovule.

Ovin. Care se referă la oi.

Ovipar (lat. *ovum*: ou, *parere*: a naște, a face). Care se reproduce prin ouă, ce trebuie incubate (clocite) pentru a ecloziona.

Ovogeneză. Procesul de dezvoltare a ovulei.

Ovoscop (lat. *ovum*: ou, gr. *skopein*: a observa). Ustensil utilizat în avicultură pentru a determina mărimea și forma camerei cu aer a ouălor, consistența și puritatea gălbenușului și a albușului, aspectul șalazelor, fazele dezvoltării em-

brionare din ouăle supuse incubăției etc.

Ovovivipar. Termen definitoriu pentru animalele care se înmulțesc prin ouă, pe care unorii le păstrează în conductele genitale pînă în momentul eclozionării, embrionul fiind hrănit însă numai prin rezervele oului.

Ovular. Care se referă la ovulă.

Ovulație. Eliberarea ovulei din ovisac.

Ovulă. 1 — Gametul femel produs de ovar cuprinzînd: un nucleu (vezicula germinativă Purkinje) cu un nucleol (pata germinativă Wagner), nucleul fiind inclus în ovoplasmă sau vitelus (sistemizat în formativ și nutritiv) și prezentînd la exterior o membrană vitelină, adesea dublată de o membrană pelucidă supraadăugată, peste care se găsește coroana radiată. În funcție de cantitatea de vitelus nutritiv și de gruparea lui se disting: *ovule hemolecite* (izolecite, alecite sau oligolecite), cu vitelus nutritiv puțin, relativ uniform; *ovule heterolecite*, cu vitelus nutritiv mai abundent, îngrămădit la un pol; *ovule telolecite*, cu vitelus nutritiv foarte abundent și cel formativ redus, localizat la un pol (animal); și *ovule centrolecite*, avînd vitelusul nutritiv localizat în centru. 2 — Formă medicamentoasă, avînd substanța activă conținută într-un excipient gras sau închis într-o capsulă gelatinoasă.

Ovuligen. Producător de ovule.

Ovuliger. Purtător de ovule. Termenul se utilizează pentru caracterizarea ovarelor pe suprafața cărora proemină ovisacii.

Ovassi. Rasă de oi, ce se crește în Israel, specializată în producția de lapte.

Oxalurie. Conținutul de oxalați (mai ales oxalat de calciu) din urină.

Oxford. Rasă de oi pentru carne, prolifică, obținută prin încrucișarea berbecilor Gotswold cu oi Hampshire. Greutatea oilor adulte este de 85—95 kg și a berbecilor de 120—140 kg. Producția de lînă este de 4,—4,5 kg anual.

Oxidază. Ferment din grupul desmolazelor, care transformă corpii acizi: catalaza, peroxidaza etc.

Oxidoreductază. Ferment din grupul desmolazelor, acționînd pe substraturi care se pot oxigena sau dehidrogena.

Oxiflegmazie. Inflamație violentă, exagerată, bruscă.

Oxifonie. Termen utilizat pentru definirea vocii stridente.

Oxiopie (gr. *oxis*: ascuțit, *ops*: vedere). Termen arhaic, folosit pentru caracterizarea unei acuități vizuale exagerate.

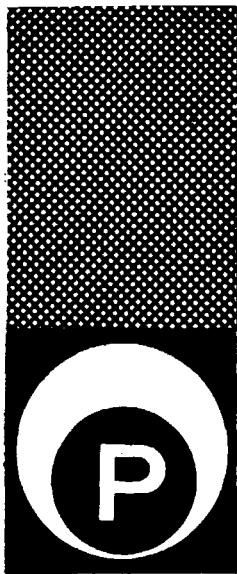
Oxiosmie, sin. *axisfresie*, *macrosmie*. Termen utilizat pentru definirea unei acuități olfactive foarte dezvoltate.

Oxisfrezie, v. Oxiosmie

Oxiuratoză. Parazitoză produsă de viermi din subordina *Oxyurata*. (oxiuroza cabalinelor, scriabinemoza oilor, pasaluroza sau oxiuroza iepurilor, heterakidoza păsărilor etc.).

Oxiuroză. Parazitoză intestinală (cal) produsă de *Oxiurus equi*, manifestată prin enterită, prurit anal etc.

Ozena (gr. *ozaina*, de la *ozein*: a miroși urît). 1 — Odoare infectă exalată de mucoasa nazală, consecutivă de obicei unei necroze a corneților nazali. 2 — Rinită atrofiantă, întilnită la om și ciine, produsă de bacilul ozenei și manifestată prin jetaj verzui fetid etc.

P (vitamina-), v. H. (vitamina-)

P₂ (vitamina-), sin. C₂. Factor de economie pentru vitamina G, prezent în sucul de lămâie și avînd acțiune protectoare asupra capilarelor, cărora le mărește rezistența.

P.A.B., v. H (vitamina-).

P.A.S., sin. *acid para-aminosalicilic*. Chimioterapic tuberculostatic.

P.P. (vitamina-), v. nicotina-mida.

P.P.L O. (Pleuropneumoniae-Licke-Organisms). Grup de microorganisme intermediar între virusuri și bacterii, în măsură să traverseze filtrele curent utilizate în microbiologie, dar în același timp să se cultive pe medii lipsite de celule.

ppm (părți pentru un milion).

Mod de exprimare a necesarului sau conținutului în rația ali-

mentară etc. a microelementelor sau altor compuși de doze foarte mici.

Padan. Populație cabalină ce se crește în cîmpia Padului, de tracțiune grea, puțin omogenă, obținută prin încrucișarea calului local cu cai belgieni bretoni sau perșeroni.

Padoc. Spațiu împrejmuț și amenajat în mod special, în afara adăposturilor de animale, destinat întreținerii și mișcării în aer liber.

Padovană. Rasă de găini italiană, cu un moț abundent pe vârful capului, caracteristic, în formă de cupă, cu creastă și bărbițe rudimentare și picioare de culoare închisă, distingîndu-se varietățile: albă, aurie, herminată etc. Are aptitudini bune pentru carne și ouă.

Pahiblefaroză (gr. *pachis*: gros, *blefaron*: pleoapă). Îngroșarea

pleoapelor, în urma blefaritelor cronice.

Pahicefalie (gr. *pachis*: gros, *kefali*: cap). Îngroșarea oaselor craniului.

Pahidactilie. Îngroșarea exagerată a acropodiului, la unele animale avînd caracter congenital.

Pahimeningită (gr. *pachis*: gros, *meninx*: membrană). Inflamația pahimeningelor (dura mater).

Pahimeningită osifiantă. Osificarea durei-mater în urma inflamațiilor, manifestată prin sindroame radiculare sau de compresiune medulară.

Pahipleurită, sin. *pahipleură*. Îngroșarea pleurei prin reacție conjunctivo-vasculară, obișnuită în pleuritele cronice.

Păiuș de livadă (lat. *Festuca pratensis*). Graminee de etaj mijlociu, care se pretează bine la pășunat și la cosit, cu ritm de dezvoltare și vivacitate medie, cu producție foarte mare, cu grad ridicat de consumabilitate, răspîdită pe pajiștile naturale din zona forestieră.

Păiuș roșu (lat. *Festuca rubra*). Graminee de etaj inferior, care se pretează bine la pășunat, cu ritm de dezvoltare lent și vivacitate mare, cu grad ridicat de consumabilitate, răspîdită pe pajiștile naturale din zona forestieră.

Palat. 1 — Termen utilizat în anatomie pentru definirea plafonului cavității bucale (*Palatum durum*) și a vălului palatin (*Palatum mole*) 2 — Boltă palatină.

Palatin. Care se referă la palat: boltă palatină, văl palatin etc.

Palatin mare (nervul -) (lat. *N. palatinus major*). Ramură a nervului maxilar al trigemenului, detașată la nivelul hiatusului maxilar, pătrunde în con-

ductul și scizura palatină, distribuindu-se mucoasei palatine și gingiei.

Palatin mic (nervul -) (lat. *N. palatinus minor*). Ramură a nervului maxilar, detașată la nivelul scizurii stafiline și distribuită vălului palatin, mucoasei și glandelor zonale (stafiline).

Palatină. 1 — Rasă de porci locală, primitivă, asemănătoare cu rasa Stocli, avînd însă o masă corporală mai mare. În trecut se creștea pe scară largă, mai ales în sud-estul țării. A participat la formarea altor rase. 2 — (lat. *A. palatina*). Colaterală a carotidei externe la păsări, așezată pe boltă palatină, pînă la spațiul interchoanic.

Palatină ascendentă (lat. *A. palatina ascendens*). Colaterală a carotidei externe, eventual a arterei occipitale (la bou), a maxilarei externe (la cal) sau a arterei linguale (la porc), distribuită zonei faringo-hioidiene.

Palatină descendentă (lat. *A. palatina descendens*), v. pterigopalatină.

Palatină mare (lat. *A. palatina major*). Continuare a maxilarei interne în conductul și șanțul palatin, distribuind sînge bolții palatine. La cal și porc se anastomozează la nivelul canalului incisiv cu congenera ei formînd un trunchi incisiv, care străbate canalul, pentru a se anastomoza cu labialele maxilare.

Palatină mică (lat. *A. palatina minor*). Colaterală fină a a. maxilare interne, distribuită vălului palatin, după ce a trecut prin scizura palatină. La rumegetoare, cel mai adesea apare ca o colaterală fină a palatinei mari sau este suplinită de 2-4 ramuri fine palatine mici, detașate din a. palatină

PAL mare. La porc și cîine este suplinită de colaterale fine ale palatinei mari.

482

— **Palatinită** (lat. *palatum*: palat), sin. *palatită*. Inflamația mucoasei bucale din regiunea palatului.

Palato-stafilin (lat. *M. palatinus*). Mușchi fuziform, redus, situat pe linia mediană în contact cu simetricul lui, inserat pe arcada palatină și pe aponevroza palatină.

— **Paliativ** (lat. *palliare*: a acoperi), sin. *paleativ*. Termen utilizat pentru definirea unor factori (sau procedee) terapeutici care nu produc decît o ameliorare aparentă, fără a avea un efect curativ propriu-zis.

— **Palmar** (lat. *palma*: palmă, palma mîinii). Care aparține palmei mîinii (feței volare a autopodiului): aponevroză palmară (formațiunea fibroasă situată pe partea posterioară a regiunii acropodiale, la membrul toracal) etc.

Palouse. Rasă de porci pitici, ce se crește în S.U.A., în scopuri experimentale.

Palpație, sin. *palpare* (lat.). Atingerea sau presiunea cu mîna asupra suprafețelor examinate, cu scopul stabilirii modificărilor de formă, consistență, tensiune, temperatură, sensibilitate, mișcări etc.

Palpebral (lat. *palpebra*: pleoapă). Care aparține pleoapei sau se referă la pleoape: cili palpebrali etc.

Palpebral (reflex-), sin. *reflex optic de clipire*. Termen utilizat pentru definirea a două categorii de reflexe și anume reflexul optico-facial și trigemino-facial.

Palpebrale (lat. *Aa. palpebrales*). Se disting mai multe arteriole palpebrale; la cal există: o a. palpebrală inferioară nazală, detașată din a. malară, o a.

palpebrală superioară nazală detașată din artera canalului lacrimal, ramuri suplimentare palpebrale ce se detașă din a. bulbară (colaterală a arterei oftalmice externe). Arterele palpebrale superioare temporale și arterele palpebrale inferioare temporale se detașă din a. lacrimală etc.

Pampa, sin. *pampas*. Amestec vegetal format din ierburi (în special graminee), caracteristic pentru cîmpiile cu climă subtropicală și temperată din America de sud (Argentina și sudul Uruguayului), pe baza căruia s-a dezvoltat puternic creșterea animalelor.

— **Pampiniform** (lat. *pampinus*: lăstar de vie cu frunze, formă: formă). Termen utilizat în anatomie pentru definirea unor formațiuni (țesuturi, vase etc.) imitînd întreteserea lăstarilor de viță de vie: plexul pampiniform (împletirea venelor spermatică la nivelul cordonului testicular) etc.

— **Panaceu** (lat. *panacea*: plantă închipuită care ar vindeca toate bolile). Pretins remediu pentru orice boală sau bolnav, doar întimplător activ, difuzat de empirici, șarlatani etc.

Panard. Termen definind un aplomb deviat al membrilor, regiunea bazipodială fiind mai apropiată de planul de simetrie decît normal.

Panarițiu. Inflamație flegmonoasă a pielii degetelor din zona apropiată matricei unguale. Prin extensiunea sferei s-a folosit pentru definirea inflamațiilor digitale în general, distingîndu-se panarițiu eritematos (sau subepidermic), panarițiu flegmonos (sau conjunctiv) și panarițiu tendinos (localizat la tecile tendoanelor).

Panarițiul interdigital al bovinelor. Afecțiune inflamatorie

cu caracter flegmonos-gangrenos, localizată la nivelul spațiului interdigital la rumegătoare, avînd caracterul unei complicații infecțioase posttraumatice și evoluînd sub diverse forme (coronar, interungual sau al călcîielor), zonele afectate fiind tumefiate, mortificate, animalul prezentînd adesea șchiopătură evidentă, tulburări generale de diverse intensități etc.

Pancardită, sin. *endomiopericardită*. Inflamația concomitentă a endocardului, miocardului și pericardului.

Pancreas. Glandă exo-endocrină, situată în partea dorsală a cavității abdominale și în contact cu duodenul (la păsări, între cele două porțiuni în ansă ale duodenului), în structura lui cuprinzînd: acini glandulari (cu celule Boll, celule pancreatice și celule centroacinoase) care-și varsă produsul prin canalul Wirshung (și eventual prin canale secundare, Santorini) în duoden, precum și insule Langerhans (formate din celule mici, producătoare de insulină).

Pancreatic. Care se referă la pancreas sau aparține acestuia: celule pancreatice, canal pancreatic etc.

Pancreatico-duodenală (lat. *A. pancreatico-duodenalis*). Colaterală a arterei hepatice sau terminală a arterei gastro-duodenale. La animalele mari se separă de a. gastro-epiploică dreaptă așezîndu-se pe mica curbură a pilorului, după un scurt traiect emițînd ramuri pancreatice și o ramură duodenală. La păsări, a. pancreatico-duodenală se izolează de a. gastrică dorsală dreaptă, emite o a. duodenală distală, eventual o fină arteriolă ceco-colică, ramuri pancreatice și se termină

prin două artere duodenale (directă și recurentă), anastomozate între ele la nivelul ansei duodenale intermediare.

Pancreatită. Inflamație a pancreasului, produsă de factori toxici, alergici, infecțioși ș.a., manifestată prin dureri abdominale („abdomen acut“), diaree, polifagie, eventual diabet zaharat etc.

Pancreato-stimulină, sin. *hormon pancreatotrop*. Hormon anterohipofizar neizolat, a cărei existență este presupusă după acțiunea pe care o au extractele hipofizare asupra pancreasului endocrin.

Pandy (reacția -). Probă de evidențiere a globulinorahiei, utilă pentru diagnosticul meningitelor.

Panicul (lat. *paniculus*, de la *pannus*: haină). Termen utilizat în anatomie pentru definirea straturilor subcutane: panicul grăsos (stratul de grăsime subcutană), panicul cărnos (pielosul) etc.

Panlecit (gr. *pan*: peste tot, *lecithos*: gălbenuș de ou). Termen uzitat pentru definirea ovulelor care au vitelusul nutritiv împrăștiat în partea cea mai îndepărtată de nucleu, după fecundare oul suferind o segmentare totală și inegală.

Panleucopenia infecțioasă a pisicii, v. leucopenia infecțioasă a pisicii.

Panmastită. Inflamația generală a mamelei.

Panmieloftizie, sin. *panmieloptatie*. Reducerea activității globale (eritropoeză, leucopoeză, trombopoeză) a măduvei osoase hematoformatoare.

Panmixie. Împerechere la întîmplare. Termen definind posibilitatea oricărui individ de a se împerechere cu orice individ de sex opus din aceeași populație.

Panoftalmia metastatică. Complicație oculară în boli infecțioase (piobaciloză, gurmă etc.), manifestată prin iridoclororoidită supurativă.

Panoftalm a supurată post-traumatică. Inflamație supurativă a tuturor învelitorilor oculare și a conținutului, consecutivă plăgilor oculare penetrante, infectate.

Pansaj. 1 — Termen utilizat pentru definirea acțiunii de curățare corporală a animalelor cu ajutorul periei și țesalei. 2 — Țesălatul calului.

Pansament. 1 — Aplicarea metodică pe o regiune bolnavă a unui topic sau a unui aparat destinat să o mențină într-o anumită poziție. 2 — Artificiu de protecție a plăgii, reprezentat printr-o compresă de tifon și un strat de vată.

Pansco-Hazel. Vacă recordistă pe viață din rasa Hollstein Friză din S.U.A., care a produs în 13 lactații 127 380 l lapte cu 4 801 kg unt.

Pantocaină. Anestezic de suprafață și local, similar cu Novocaina.

Pantotal, sin. *Tiopental.* Produs barbituric, cu acțiune narcotică de scurtă durată.

Panus. Cheratită vasculară profundă v. cheratită panoasă.

Panzootic. Care se referă la panzootie.

Panzootie. 1 — Termen general utilizat pentru definirea unei boli (în principiu contagioasă), răspândită pe tot globul și la toate speciile. 2 — În sens precis, boală cu extensivă exagerată, afectând în același timp toate speciile dintr-o regiune dată. Implică noțiunea de simultaneitate.

Papagal. Pasăre arboricolă, cățărătoare, din ordinul psitaciformelor, cu cioc mare și încovoiat, cu picioare terminate

cu patru degete, cu pene diferite și viu colorate. Trăiește în zonele tropicale. Se crește pentru ornament. Când este dresat, reproduce diferite cuvinte.

Papaverină (lat. *Papaverinum*), sin. *dimetoxibenzil-dimetoxi-izochinoleină.* Alcaloid din opiu, utilizat sub formă de clorhidrat (pulbere albă, cristalină), pentru acțiunea relaxantă asupra musculaturii netede (spasmolitic), ușor anestezică locală ș.a.

Papilar. Care se referă la papile. Care prezintă papile etc.

Papilă (lat. *papila*: sfirc). Denumire dată unor mici eminente conice, bine delimitate, evidente pe suprafața unei mucoase sau în masa țesuturilor: papile dermice etc.

Papilită. 1 — Inflamația unei papile. 2 — Inflamația papilei optice.

Papilită atrofică. Atrofia papilei optice în urma nevritelor sau a papilitelor edematoase, manifestată prin abolirea acuității vizuale și prin dispariția vaselor papilare.

Papilită congestivă, sin. *congestie papilară, papilită simplă.* Congestia papilei optice, consecutivă inflamațiilor retiniane, nevritelor optice etc. și manifestată prin tulburări vizuale, uniformizarea zonelor papilare, dilatarea vaselor papilare etc.

Papilită edematoasă, sin. *edem papilar de stază.* Complicație congestivă a bolilor papilare manifestată prin reducerea acuității vizuale, ștergerea excavației papilare, estomparea conturului papilar etc.

Papilită strangulată. Formă exagerată a edemului papilar, în care papila optică are aspect gelatinos, proeminând în fundul ochiului, acuitatea vizuală fiind complet abolită.

Papilo-condilomatoza taurinelor. Boală cvasispecifică taurinelor, transmisibilă experimental, produsă de un ultravirus și manifestată prin apariția de condiloame (unele cu dimensiuni considerabile), răspândite în diverse regiuni ale corpului.

Papilom. Neoplasm benign, strict epitelial, cutanat sau mucos (polip). A nu se confunda cu condilomul, care este o tumoră mixtă, avînd o tramă centrală conjunctivă.

Papilomatoza calului. Boală de origine încă neprecizată, avînd caracter relativ periodic, ne-transmisibilă experimental, uneori cîștigînd aspect de masă, caracterizată prin apariția unor papiloame multiple, fine, inegale, diseminate mai ales în zona peribucală și pe față, putîndu-se întinde și în alte regiuni, vindecabilă adesea spontan. Extractul apos (*Pastea*) injectat intradermic grăbește vindecarea. A nu se confunda nici cu condilomatoza rumegătoarelor, nici cu papilomatoza ciinelui (specifică).

Papilomatoza ciinelui. Boală înfîlnită la ciini de toate vîrstele, produsă de un ultravirus și manifestată prin apariția în masă a unor papiloame peribucale și pe mucoasa bucală.

Papilomatoza oilor. Formă de papilomatoză mamară, abdominalo-ingvinală, mai rar peribucală, frecventă la oile în lactație.

Papilomatoză. Afecțiune caracterizată prin apariția a numeroase papiloame, la același animal.

Papulă. Formație tegumentară ovalară densă, uneori pruriginoasă, realizată prin edem circumscris la straturile profunde.

Papulos. Manifestat prin erupție papuloasă sau prin aspecte de genul papulei.

Para... Prefix ce indică un raport de contiguitate organică (paracondrită etc.) sau asemănarea unei boli cu o alta (paratuberculoză etc.).

Parabiotic. Care se referă la parabioză.

Parabioză (gr. *para*: lingă, *bios*: viață). 1 — Fenomen constînd dintr-o serie de modificări determinate într-un nerv, prin excitații de o anumită intensitate și durată, și apărute înaintea abolirii funcțiunii, cuprinzînd trei stadii: transformarea ritmului iritațiilor, stadiul paradoxal (conductibilitatea stimulilor puternici fiind suspendată păstrîndu-se conductibilitatea pentru stimulii subliminali) și stadiul de inhibiție. Restituția funcțională se realizează în sens invers. 2 — Stare în care se găsește un organism la limita condițiilor vitale.

Paracenteză. Centeza (puncția) unei cavități pline cu lichid: paracenteză abdominală (în ascită), paracenteză corneană, paracenteză sinovială etc.

Paracheratoza porcului. Dermatoză paracheratozică (v. discheratoză), însoțită de reducerea indicelui de creștere și a sporului în greutate, consecință a unei carențe în zinc, condiționată prin exces calcic și protidic (hrănirea uscată la automate etc.), a eventualei carențe în acizi grași nesaturați ș.a.

Paracheratoza ruminală. Observată la rumegătoare hrănite cu concentrate, date alături de cantități reduse de fibroase, pentru accelerarea sporului de creștere. Se poate manifesta inițial prin semne digestive, iar mai tîrziu chiar prin simptome generale.

Paracheratoză, v. Discheratoză

PAR **Paracondrită.** Inflamația paracondrului.

486

Paracondru. Țesutul conjunctiv din jurul unui cartilaj.

Paradox fotomotor. Tulburare dinamică a pupilei, cu origine neprecizată, manifestată prin midriază la lumină și mioză la întuneric.

Parafilarioza cabalinelor, v. Filarioza hemoragică a cabalinelor.

Parafimoză (gr. *para*: dincolo, *lingă*, *fimo*: a strânge). Strangularea penisului prin furoul (prepușul) inflamlat, glandul penian apărând edemațiat, mărit în volum, adesea ulcerat.

Paraholera aviară. Boală infecțioasă produsă de un vibriion paraholeric (ce trăiește ca saprofit în bălți etc.) și manifestată prin necroză hepatică, necroză pulmonară, enterită etc.

Paraimunitate. Rezistență față de un anumit microb, produsă sub acțiunea altui microb (de exemplu, iepurii ce fac tuberculoză dobândesc o imunitate relativă față de *B. anthracis*).

Paralitic. Manifestat sau caracterizat prin paralizie: fază paralitică, turbare paralitică, formă paralitică etc.

Paralizant. Care produce paralizie.

Paralizia albinelor. Boală infecto-contagioasă probabil virotică, întâlnită vara. Se combate cu biomicină.

Paralizia aviară, v. Limfomatoza neurală a găinilor.

Paralizia consensuală totală. Tulburare dinamică a pupilei, provocată de leziuni pe n. oculomotor sau în centrul mezencefalici, de leziuni retiniane etc. și manifestată prin lipsa reflexului consensual la ambii ochi.

Paralizia contagioasă a mieilor, sin. *paraplegia enzootică a mieilor*. Termen general sub care se grupează în mod artificial o

serie de boli cu origine diferită, dar care se manifestă toate prin febră, encefalită, paralizie progresivă, degenerescență musculară, degenerescență miocardică etc.

Paralizia cozii de cal, sin. *paralizia cozii de cal și a sfincterului anal, nevrita cozii de cal*. Paralizia porțiunii terminale a măduvei spinării, manifestată în prima fază prin prurit, eventual mioclonii, iar ulterior, prin paralizia și anestezia cozii, regiunii perineale, anusului, sfincterului vezical, vezicii urinare și rectului.

Paralizia de baterie a găinilor, sin. *boala sau surmenajul de cușcă*. Observată la animale menținute în cuști strâmte, neventilate, în condiții de deficiențe alimentare, se manifestă prin tulburări paralitice locomotorii, semne de atrofie a musculaturii membrelor sau a celei pectorale, slăbire progresivă etc.

Paralizia enzootică a găinilor, v. Limfomatoza neuronală a găinilor.

Paralizia esofagului. Paralizie cu etiopatogenie similară celei faringiene, manifestată prin disfagie esofagiană, semne de obstrucție sau dilatație a esofagului paralizat etc.

Paralizia faringelui. Determinată obișnuit de leziuni bulbare (meningite de bază, tumori, hematorahis, mielite rabice, botulinice etc.), foarte rar de leziuni faringiene și perifaringiene, se manifestă prin disfagie faringiană, lipsa de reacție motorie a faringelui la palpația internă, lipsa semnelor de inflamație etc.

Paralizia glosolabială, sin. *paralizia glosolabiofaringienă, glosolabiolaringienă sau bulbară progresivă*. Sindrom bulbar, eventual peduncular, criptoge-

netic (toxic?) la cal, secundar unor boli infecțioase (listerioză) la rumegătoare, caracterizat prin paralizia progresivă a faringelui, buzelor, limbii, laringelui etc.

Paralizia infecțioasă a calului, sin. *paraplegia infecțioasă a calului*, *paralizia spinală enzootică*. Boală produsă de un virus (diferit de cel al bolii de Borna), avînd difuzibilitate redusă, manifestată prin tulburări nervoase, paraplegie, simptome bulbare etc.

Paralizia infecțioasă a porcului, sin. *encefalomielita infecțioasă a porcului*, *pesta de Boemia*, *meningoencefalomielita enzootică*, *poliomielita porcului*, *polioencefalomielita porcului*, *boala de Teschen*. Boală infecțioasă, contagioasă, virotică, polimorfă (inaparentă, acută, subacută, cronică etc.), manifestată prin hipostenie, hipertermie și tulburări nervoase centrale (la început excitație, apoi paralizie) etc.

Paralizia foto-consensuală, sin. *paralizia foto-motoare și consensuală*. Tulburare dinamică a pupilei, consecutivă inflamațiilor optice, manifestată prin lipsa reflexului fotomotor și dispariția reflexului consensual.

Paralizia fotomotoare. Tulburare dinamică a pupilei, întîlnită în tumorile cerebrale, după leziuni pe nervii ciliari etc. și manifestată prin dispariția reflexului fotomotor.

Paralizia laringiană, v. Cornaj
Paralizia Marek, v. Limfomatoza neurală a găinilor

Paralizia nervului facial. Centrală sau periferică, se manifestă prin imobilitatea urechii, a pleoapei superioare și aripii nării de partea paralizată, epiforă, deschiderea buzelor și devierea lor spre partea sănătoasă, greutate în prehensiunea

labială dacă paralizia este dublă etc.

Paralizia nervului femural. Obișnuit tronculară, se manifestă prin demiflexarea piciorului corespunzător în repaus, flexarea bruscă a grasetului și jaretului în momentul sprijinului etc.

Paralizia nervului fibular. De regulă traumatică, se traduce prin imposibilitatea extensiei falangelor, cu tendință de sprijin pe fruntea copitei etc.

Paralizia nervului glosofaringian. Centrală sau periferică, se evidențiază clinic mai ales prin paralizia faringelui.

Paralizia nervului hipoglos. De cele mai multe ori periferică, mai rar centrală, se manifestă prin tulburări de prehensiune, masticatie și deglutiție, reducerea motilității limbii, cu rămînerea vîrfului între buze, plăgi de partea paralizată a limbii sau leziunii linguale primare etc.

Paralizia nervului ischiadic. De ordin infecțios sau traumatic, se traduce prin schiopătură gravă, cu semiflexarea buletului, imposibilitatea reculului, anestezie locală etc.

Paralizia nervului oculomotor comun. Produsă mai frecvent prin leziuni encefalice, mai rar prin leziuni tronculare, se caracterizează prin ptoza pleoapei superioare și strabism extern.

Paralizia nervului oculomotor extern. Realizată cu ocazia encefalopatiilor, mai rar a leziunilor tronculare, se caracterizează prin strabism intern.

Paralizia nervului pneumogastriac. Obișnuit periferică, se manifestă prin disfagie (paralizie) faringiană sau esofagiană, împîstarea cu conținut alimentar a esofagului, paralizia laringelui, falsă deglutiție (ob-

strucția traheii, obstrucția bronhiilor, bronhopneumonie), tahicardie, tendință la constipație, atonie de origine vagală a prestomacelor etc.

Paralizia nervului pudend, sin. *paralizia penisului*. Produsă de nevrite, se manifestă prin prolabarea penisului, cu imposibilitatea retracției în furou, ulcerarea lui sub acțiunea diferiților factori de mediu etc.

Paralizia nervului radial. De cele mai multe ori de ordin mecanic, determină în repaus deschiderea unghiului scapulo-humeral, coborîrea spetei, demiflexarea cotului, genuchiului și sprijin în pensă, iar în mers, imposibilitatea sprijinului și tîrîrea piciorului.

Paralizia nervului suprascapular. Obişnuit produsă prin acțiune mecanică, se exteriorizează prin ţinerea piciorului înaintea liniei de aplomb în repaus, cu îndepărtarea bruscă de torace a umărului și brațului în timpul sprijinului.

Paralizia nervului trigemen. Obişnuit centrală (encefalopatii), mai rar datorită leziunilor de pe diferitele ramuri ale trigemenului, se manifestă clinic prin lipsa de închidere a buzelor (eventual de o singură parte), greutatea prehensiunii și mai ales a masticăției, uneori deschiderea permanentă a gurii, anestezia feței, globului ocular, buzelor și limbii.

Paralizia paradoxală consensuală. Tulburare funcțională a pupilei, consecutivă unor leziuni pe oculomotor sau pe n. ciliari, manifestată prin mioză la lumină, fără a se produce reflex consensual cînd se proiectează un fascicul luminos în ochiul opus.

Paralizia post partum, sin. *febră vituleră*. Boală frecventă la vaci în perioada imediat urmă-

toare parturii, provocată de o hipocalcemie acută, manifestată prin paraplegie, ținută specială, imposibilitate de ridicare din decubit etc. Remedială prin administrare de calciu intravenos.

Paralizia spinală enzootică, v. Paraplegia infecțioasă a ecvinelor.

Paralizia trecătoare la găini. Produsă probabil prin diferite infecții sau prin reacții alergice, mai frecventă în combinate de exploatare, se manifestă sub formă de pareze sau paralizii ale gîtului sau întinderea forțată a gîtului, ataxie cerebeloasă sau vestibulară, paralizia uneia sau ambelor aripi, decubit lateral ș.a., după care un număr redus de animale mor, restul vindecîndu-se în 1—3 zile, mai cu seamă dacă animalele se izolează de efectiv.

Paralizia vălului palatin. De ordin bulbar sau periferic, paralizia vălului palatin se traduce mai ales prin cornaj expirator, de tonalitate scăzută, eventual disfragie faringiană ș.a.

Paralizie (gr. *paraluein*: a destinde, a relaxa). 1 — Reducerea sau lipsa motilității unor organe sau regiuni (sin. hipochinezie, achinezie). 2 — Reducerea unor funcții nervoase (paralizie sensitivă, motorie etc.).

Paralizie adevărată. Reducerea sau lipsa motilității datorită tulburărilor sistemului nervos motor.

Paralizie centrală. Paralizie dependentă de centrul nervos motor (medulari, bulbari, corticali etc.).

Paralizie completă, sin. *achinezie*. Imposibilitatea mișcării unui organ sau unor regiuni.

Paralizie falsă, v. Pseudoparalizie.

Paralizie flască. Paralizie întovărășită de hipotonie musculară, fapt ce face ca regiunea paralizată să nu opună rezistență la mișcările pasive.

Paralizie funcțională. Paralizie de scurtă durată, determinată de tulburări nervoase motorii pur funcționale, reversibile (compresiuni, toxicoze etc.).

Paralizie imunologică. Incapacitatea organismului de a reacționa prin formarea de anticorpi, după administrarea unui antigen.

Paralizie incompletă, sin. *pareză*, *parezie*, *hipochinezie*. Reducerea motilității unor organe sau regiuni.

Paralizie nucleară. Paralizie determinată de tulburările pericarionului (corpul neuronului) ultimului neuron motor dinspre periferie; se manifestă sub formă de paralizie flască, dispusă radicular, alături de hiporeflexivitate profundă, amiotrofie etc.

Paralizie organică. Paralizie produsă de leziuni constituite la nivelul sistemului nervos motor.

Paralizie periferică, sin. *paralizie infranucleară*. Paralizie dependentă de tulburările rădăcinilor nervoase (v. paralizie radiculară) sau a trunchiurilor nervoase (v. paralizie tronculară).

Paralizie radiculară. 1 — Paralizie dispusă metameric, pe benzi corporale perpendiculare pe coloană (sindrom radicular motor, sindrom poliomedular ventral). 2 — Paralizie produsă de tulburările rădăcinilor nervoase, având manifestări comune cu ale paraliziei nucleare, în plus, evidențiindu-se tulburări sensitive cu aceeași dispoziție radiculară și pe aceeași suprafață cu tulburările motorii.

Paralizie spastică. Paralizie întovărășită de hipertonie musculară, ce determină rigiditatea regiunii paralizate, respectiv rezistența mărită la mișcări pasive; depinde obișnuit de leziuni supranucleare (v. paralizia supranucleară).

Paralizie supranucleară. Paralizie dependentă de căile și centrul situați în sens cortical față de ultimul neuron din rețea; clinic se manifestă ca o paralizie zonală, spastică (afară de faza de șoc), cu păstrarea sau exagerarea reflexelor profunde ș.a.

Paralizie tronculară. Dependență de trunchiurile nervoase, este o paralizie flască, întovărășită de hiporeflexivitate profundă, tulburări de sensibilitate ș.a., toate dispuse numai pe zona de distribuție a unui nerv motor sau mixt.

Paralizie zonală. Paralizie ce interesează toată partea posterioară a corpului, începând de la anumit nivel.

Parametrită. Inflamație supurativă periuterină.

Parametru. 1 — Mărire definitivă pentru starea unui sistem de corpuri. 2 — Termen general pentru definirea formațiunilor de contiguitate ale uterului.

Paramfistomoza rumegetoarelor. Trematodoză produsă de *Paramfistomum cervi*, evoluind cu semne vagi. Când parazitarea este masivă pot apărea tulburări digestive (diaree), anemie etc.

Paraminobenzoic (acid -), v. H (vitamina-).

Paramioclonie. Contractii de tip mioclonic, prezentate obișnuit în accese, pe diferite zone corporale, cu etiopatogenie deoseori greu de precizat.

Paranevroză, v. Nevroză.

Parapareză spastică, v. *Contractura tonică*.

Parapareză. Paralizie incompletă a trenului posterior.

Paraplegia congenitală ereditară. Sigură la viței și probabilă la porc și alte specii, paraplegia congenitală ereditară presupune drept suport morfopatogenic leziuni degenerative la nivelul centrilor nervoși.

Paraplegia enzootică a mieilor, sin. *paralizia contagioasă a mieilor*. Cădru simptomatic dominat de febră, simptome și leziuni musculare, de encefalită etc., determinat la miei de numeroase boli infectocontagioase.

Paraplegia infecțioasă a ecvineilor, sin. *paralizia spinală enzootică*. Boală enzootică, probabil infecțioasă, manifestată ca o mielită transversă lombară sau brahială, cu semne motorii, sensitive, reflexe și vegetative corespunzătoare etajului medular lezat.

Paraplegie (gr. *para*: lângă, *plege*: lovire). 1 — Paralizia membrilor posterioare (sens uzual). 2 — Paralizie simetrică (sin. diplegie).

Paraplegie antepartum. Sindrom întâlnit mai frecvent la vaci, cu 2—3 sau chiar 4—8 săptămâni înaintea fătării, determinat de condiții de întreținere și exploatare necorespunzătoare, caracterizat clinic prin paraplegie și complicațiile ei.

Paraproteinemie. Stare caracterizată prin apariția în plasma sangvină a unor macroglobuline, respectiv a unor proteine anormale sub raport structural și funcțional, numite *paraproteine*; însoțește stările de autoagresiune (paraproteinele având rol de autoanticorpi), nefrozele ș.a. (v. și macroglobulinemie).

Parapsihoză, sin. *psihoză*. Tulburare nervoasă funcțională

corespunzătoare psihozelor de la om (Florio și col.), manifestată diferit, în funcție de instinctul de care este legată: automutilație, anorexie, boala fricii, apatia prelungită, gestația imaginară, lactația nervoasă, retivitatea, isteria, perversiunile sexuale etc.

Parascaridoza cabalinelor. Neematodoză specifică tineretului sub 1 an, determinată de *Parascaridis equorum*, ce parazitează în intestinul subțire, manifestată prin semne de bronhopneumonie, colici, diaree, slăbire, anemie ș.a.

Parasimpatic. Noțiune inițial farmacodinamică, indicând o parte a sistemului nervos vegetativ, cu rol antagonist față de ortosimpatic și având acțiune frenatoare asupra cordului (reducând frecvența cardiacă), excitarea parasimpaticului provocând mioză, accelerarea dinamicii intestinale etc. Anatomia distinge o porțiune parasimpatică sacrată și o porțiune cefalică, la rîndul ei subdivizîndu-se în parasimpatic ocular (inclusiv în oculomotor), parasimpatic lacrimo-salivar (cu fibrele incluse în trigemen, facial și glosfaringic) și parasimpatic cardio-pneumo-enteric (cu fibrele incluse în vag).

Parasimpaticolitic, sin. *vagolitic*. Produs cu acțiune antagonistă față de parasimpaticomimetice, determinînd tahicardie, reducerea secrețiilor, a peristaltismului, midriază etc. (atropina, scopolamina ș.a.).

Parasimpaticomimetic, sin. *parasimpaticomimetic pozitiv, vagomimetic, vagotonic* etc. Substanță cu acțiune predominantă asupra parasimpaticului (acetilcolină, pilocarpină, arecolină etc.), producînd bradicardie, hipotensiune arterială și ocu-

lară, mioză, hiperperistaltism, creșterea secrețiilor etc.

Parasimpaticotonie, sin. *vago-tonie*. Creșterea tonusului parasimpaticului, caracterizată prin mioză, bradicardie, hiperperistaltism etc.

Paraspecific. Care nu este propriu unei specii, ci speciei vecine.

Paratifos porcin, sin. *salmoneloză sau paratifoză porcului*. Salmoneloză condiționată, cu evoluție acută, subacută sau cronică, întâlnită la porci în vîrstă peste 3 luni, manifestată prin febră, semne cutanate și respiratorii, uneori diaree, alături de manifestări pioseptice din partea diferitelor organe.

Paratifoză, v. Salmoneloză.

Paratirostimulină, sin. *hormon paratirotrop*. Hormon hipofizar neizolat, dedus după acțiunea pe care o au extractele antehipofizare asupra paratiroidelor.

Paratiroidă. Organ glandular situat în vecinătatea glandei tiroide, format din țesut glandular endocrin, producător de hormon paratiroidian, cu rol în metabolismul calciului și fosforului.

Paratiroidian (hormon -), sin. *parathormon, parathirină*. Hormon produs de paratiroidă, regulator al metabolismului calciului și fosforului.

Paratuberculoză. 1 — Boală avînd manifestări similare cu cele ale tuberculozei, însă cu altă etiologie. 2 — Bacterioză a taurinelor produsă de *Mycobacterium paratuberculosis*, caracterizată prin evoluție cronică, cu diaree, slăbire treptată pînă la cahexie și enterită hiperplazică difuză (sin. enterita hipertrofică a bovinelor).

Paravitaminoză. 1 — Forma cea mai gravă de manifestare a

carenelor vitaminice, cu modificări ireversibile, observată obișnuit doar în condiții experimentale. 2 — Sindrom similar celor produse de avitaminoze, însă cu altă etiologie.

Parazit. Viețuitor care trăiește pe un alt viețuitor, de la care-și ia hrana și asupra căruia exercită o acțiune spoliatrice, mecanică, iritativă, eventual toxică etc., distingîndu-se paraziți obligatorii, facultativi, temporari, permanenți, staționari, intermitenți, specifici, indiferenți, externi (exoparaziți), interni (endoparaziți) etc.

Parazitar. Care se referă la prezența, caracterul sau viața paraziților.

Parazitoid. Substanță care omoară paraziții.

Parazitifug. Substanță care facilitează eliminarea endoparaziților (sau îndepărtarea ectoparaziților), fără a-i ucide.

Parazitism. Stare care indică raportul parazitului față de gazdă.

Parazitoză. Termen general definind ori ce boală provocată de paraziți.

Parencefal. Termen utilizat uneori pentru definirea cerebelului.

Parencefalită. Inflamația cerebelului.

Parencefalocel. Hernia cerebelului.

Parenchim. Termen utilizat pentru definirea țesutului „propriu” al organelor glandulare (rinichi, splină, ficat) sau pulmonului, fiecare organ prezentînd un parenchim cu structură proprie, particulară, fiind un țesut diferențiat și specializat, diferit de țesutul de susținere de legătură, în general distingîndu-se parenchime glandulare și aglandulare.

Parenchimatos. Care se referă la parenchim. În anatomia pa-

tologică, inflamația parenchimatooasă indică afectarea țesutului specific organului examinat, în opoziție cu inflamația interstițială, care apare localizată la țesutul de susținere.

Parenta. Soi nou de trifoi, tetraploid, creat în R.D.G., cu frunze și semințe mari, rezistent la iernare, la antracoză și la cancer, bienal, cu producții mari.

— **Parental.** Care provine de la părinți.

Parenterală (cale-). 1 — Sub acest termen se indică ori ce cale de administrare internă a unui medicament, diferită de calea digestivă. 2 — În mod obișnuit, indică administrarea unui medicament prin injecții.

Parestezie (gr. *para*: lângă, *ais-tesis*: sensibilitate). Tulburare calitativă a sensibilității (prurit, furnicăături etc.), manifestată la animale prin scărpinare, mușcare sau chiar autofagie.

Pareză (gr. *paresis*: slăbiciune), v. Paralizie incompletă.

Pareză fotomotoare. Tulburare funcțională a pupilei, frecventă în afecțiunile oculare, manifestată prin întârzierea reflexului fotomotor.

Parezia prestomacelor, sin. *parezia cronică a rezervoarelor gastrice, atonia prestomacelor, uscăciunea, obstrucția sau indigestia cronică a foiosului, dispepsia cronică sau motrice* etc. Sindrom caracterizat prin reducerea mișcărilor prestomacelor, cu etiopatogenie foarte complexă: alimentare necorespunzătoare, bolile organelor digestive și ale peritoneului, bolile altor organe ce se răsfrâng și asupra tubului digestiv, emoții, dureri, oboseală și în general orice stare mai gravă a organismului.

Parezie, v. Paralizie incompletă.

Parhepatie. 1 — Disfuncțiune hepatică. 2 — Tulburare în fiziologia celulei hepatice.

Parietal. Care se referă la perețele unei cavități organice sau la pereții unui organ cavitat.

Parietal (os -). Piesă osoasă care concură la formarea bolții craniane, plasat fiind în partea supero-laterală, între frontal, occipital, sfenoid și temporal.

Parkland. Soi de orz, productiv, rezistent la boli, cultivat în America de Nord.

Parmigiana. Rasă veche de porci, din Italia, în bună parte substituită prin încrucișări cu Yorkshire. Se caracterizează printr-o robă cenușie-albă, cu rare pete de culoare neagră, printr-o bună dezvoltare corporală, cu o bună prolificitate, însă tardivă.

Paradontis, sin. *paradontoză*. Inflamația gingiei peridentale.

Paroftalmie. Inflamație perioculară.

Paromfalocel, Hernie ventrală juxtaombilicală, viscerele herniind printr-o breșă accidentală.

Paropsie. Termen general indicând o tulburare vizuală, fără a fi precizată.

Parorexie (gr. *para*: defectuos, *orexis*: apetit), v. Pica.

Parorhidie. Termen utilizat pentru indicarea oricărei deplasări a testiculelor în afara pungilor testiculare.

Parosmie. Tulburarea simțului mirosului.

Parotidă (gr. *para*: lângă, *oisotos*: ureche). Glandă salivară situată în regiunea subauriculară (parotidiană), avînd formă și dimensiuni variate în funcție de specie (exagerată la porc), formată din acini glandulari, produsul de secreție (saliva) strîngîndu-se printr-un sistem canalicular într-un canal parotidian (Stenon), care se deschide în vestibulul bucal lateral, după

ce a trecut peste maseter (oaie, ciine) sau prin jgheabul mandibular, urcând apoi înaintea marginei orale a maseterului (cal, bou, porc).

Parotidian. Care se referă la parotidă (regiune parotidiană) sau aparține parotidei (canal parotidian).

Parotidică (lat. *A. parotidica*). Colaterală fină a carotidei comune la cal, distribuită glandei parotide, inserție cefalice a m. sternomandibular, m. sternohioidian, traheii și ggl. limfatici cervicali craniali.

Parotidită. Inflamația glandei parotide, produsă prin traumatisme, metastaze de tip piosepticemic etc., manifestată prin tulburări în consumul alimentelor, deformare și durere locală, febră, leziuni catarale, purulente, gangrenoase etc.

Paroxism. Moment de manifestare maximă sau clinic evidentă (în cursul unei boli, a ciclului sexual etc.).

Paroxistic. Care survine brusc, sub formă de accese sau crize intermitente (epilepsie, astm, tahicardie paroxistică etc.).

Partenogeneza arhenotocă. Formă de partenogeneza prin care din ovulul nefecundat al unei femele se naște un mascul. La albine unde se întâlnește această formă de înmulțire, din ouăle nefecundate depuse de mătcă și din ouăle albinelor din coloniile orfane se nasc indivizi de sex masculin, trintori.

Parthenaise. Rasă de taurine franceză mixtă, cu cap mare și carne voluminoasă, drepte în liră, alb-gălbui la bază și negre la vîrf, cu trunchi bine dezvoltat, cu roba albă-cenușie, vîrfurile cozii și unghiile negre, cu greutate corporală de 400—500 kg la vaci.

Particular. Termen utilizat în medicină și patologie cu sensul

de distinct, diferențiat: formă particulară etc.

Parturientă. Femelă în plină parturiție.

Parturiție. Naștere. Fătare.

Parțial. Care se referă la o parte (din organism, din efectivul de animale etc.): infecție parțială etc.

Parulie. Abces gingival, apărut ca o complicație a paradentozelor.

Părul porcului, v. Țepoșică.

Părușcă (lat. *Festuca supina*): Graminee cu grad redus de consumabilitate, răspîndită pe pajistile naturale din zona alpină.

Pas. Mod de deplasare în spațiu, în timpul căruia membrele execută o serie de acțiuni dinamice sistematizate într-o perioadă de sprijin (pe sol) și o perioadă de suspensie a membrului, ordinea de trecere a fiecărui membru prin cele două perioade fiind caracteristică la patrupeze, lungimea pasului fiind reprezentată (spre deosebire de pasul omului) de distanța dintre două urme succesive ale aceluiași membru.

Pasiv. 1 — Care suportă (sufără) o acțiune sau consecințele unei acțiuni. 2 — Cu rol secundar. Cînd se referă la o boală indică o relaxare organică: hemoragie pasivă, mișcare pasivă etc.

Pasteurella. Bacterie Gram-negativă, cu numeroase specii majoritatea patogene, provocînd la animalele septicemiile hemoragice.

Pasteureloza bovină. Boală contagioasă, infecțioasă, inoculabilă, produsă de *Pasteurella* și manifestată prin tulburări grave, septicemie (moarte în 6—24 ore), febră, edem al salbei, respirație sufocantă, peteșii, mortalitate mare în 24—36 ore

PAS (forma edematoasă), tuse etc.

494 (forma pulmonară) etc.

Pasteureloza porcilor. Boală infecțioasă, contagioasă, produsă de *Pasteurella* și evoluind sub formă acută (febră mare, anemie, respirație sufocantă, peteșii cutanate, cianoză, jetaj spumos hemoragic, moarte 12—24 ore), subacută (pneumonii) sau cronică (tuse, cahexie etc.).

Pasteureloza păsărilor, v. *Holera aviară*.

Pasteureloză. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, întâlnită la majoritatea speciilor domestice (rumegătoare, porc, iepure, păsări) produsă de diverse pasteurele și caracterizată prin tulburări generale, semne de septicemie hemoragică etc.

Pasteurizare. Metodă de sterilizare a unui material biologic. Se folosește industrial la sterilizarea laptelui, constind din ridicarea temperaturii la 63° timp de 30 de minute (sau 20 de minute la 65°) în pasteurizarea joasă, eventual 3 minute la 80° (sau 2 minute la 85°) în pasteurizarea înaltă. Există, de asemenea o pasteurizare în strat subțire, prin încălzire bruscă, 5—8 minute, la 75°.

Patelă. Denumirea anatomică. în nomenclatura internațională, a rotulei.

Patelar. Care se referă la rotulă.

Paternal. Care provine de la tată; caracter paternal (transmis ereditar pe linia genetică a masculului) etc.

Patetic (nervul -) v. *trocLEAR*.

Patocliză (gr. *pathos*: boală, *clezis*: chemare, provocare).

Predispoziție de ordin morfologic sau funcțional pentru localizarea unui proces patologic cu predilecție sau în exclusivitate pe anumite organe sau zone (toxina botulinică sau unele micotoxine produc cel

mai frecvent leziuni bulbare etc.).

Patogenic, sin. *patogenetic*. Care se referă la patogenie.

Patogenie (gr. *pathos*: boală, *genesis*: naștere). Parte a patologiei care analizează procesul de apariție și modul de desfășurare al unui proces morbid.

Patogenitate. Capacitatea de a produce îmbolnăvire.

Patognomie (gr. *pathos*: boală, *gnomin*: semn indicator). Ansamblul semnelor caracteristice unei boli.

Patognomic (gr. *pathognomonikos*: care indică o boală), sin. *patognostic*. Care este atât de tipic pentru o boală, încât permite precizarea diagnosticului chiar în lipsa altor date de examinare.

Patologic. Care are contingențe cu patologia.

Patologie. Studiul (știința) care se ocupă cu analiza bolilor sub aspect fenomenologic și terapeutic, distingându-se patologia medicală (boli interne), externă (chirurgicală), specială, comparată, patologii de interdependență, patologii de relație, patologii de constelație etc.

Patologie chirurgicală. Studiul sistematic al bolilor chirurgicale.

Patologie medicală, sin. *boli interne*. Ramură a patologiei speciale, studiind, în general, sindroame sau boli cu etiopatogenie plurifactorială, care interesează organele interne și comportă tratament medicamentos.

Patologie obstetricală. Studiul sistematic al bolilor dependente de parturiție.

Patrimoniu ereditar. Totalitatea caracterelor transmise de ambii părinți pe cale ereditară.

Patron. Linie principală a calului de Don, reprezentind un tip mai greu, cu schelet și mus-

culatură dezvoltată, cu temperament mai liniștit și cu aptitudini mai mult pentru tracțiune. **Patrugemeni (tuberculi-)**. Formațiuni mezencefalice, situate deasupra pedunculilor cerebrali, înapoia epifizei, în două perechi mamelonate, reprezentând sediul unor centri senzoriali (auditivi, vizuali).

Patruped. Cu patru picioare. **Pavilion al urechii.** Parte a urechii externe, reprezentată printr-o formațiune mobilă la majoritatea animalelor, cu aspect de cornet, atașată la conductul auditiv extern printr-un inel cartilagos (întărit de fibre conjunctive) și formată dintr-un schelet (cartilaj concal), acoperit pe ambele fețe de tegument.

Pavimentos (lat. *pavimentum*): pavaj, podea de cărămizi). Care are aspect de pavaj sau poate fi comparat cu un pavaj. De exemplu epiteliu pavimentos: epiteliu format dintr-un rând (epiteliu simplu) sau mai multe rânduri de celule (epiteliu stratificat), dar avînd stratul superficial format din celule turtite, ca niște dale (lespezi).

Pălămidă (lat. *Sarda sarda*-). Pește teleostean răpitor din familia thunnidelor, lung de 30—40 cm cu greutatea de 2—3 kg, corp fusiform ca o torpilă, colorat pe spate în albastru. Trăiește în Marea Mediterană și în Marea Neagră și se pescuiește mai ales în larg.

Păpădie (lat. *Taraxacum officinale*, Vigg.), sin. *papă lungă*, *părsita păsărilor*. Plantă meliferă perenă, cu înălțimea de cel mult 25 cm, frunzele lanceolate, ascuțite, dințate, dispuse în formă de rozetă și cu flori galbene dispuse în capitule.

Păstrăv (lat. *Salmo*). Gen de pește din familia salmonidelor care trăiește în apele rece

de munte, avînd o lungime de 20—40 cm, o greutate de circa 0,200 kg (putînd ajunge uneori pînă la 3—4 kg) corpul fusiform, acoperit cu solzi mici, stropit cu puncte viu colorate. **Păstrăv fintinel** (Lat. *Salvelinus fontinalis*). Specie de păstrăv de origine nord-americană, introdus în Europa în 1884; are un colorit deosebit de frumos. În țara noastră trăiește în apele limpezi și reci de munte.

Păstrăv indigen (lat. *Salmo trutta morpha fario*), sin. *Păstrăvul de munte*. Specie de pește răpitor, din familia Salmonide, ce trăiește în special în apele de munte, cu apă rece și cu un conținut mare de oxigen.

Păstrăviu. Denumire dată culorii simple la animale caracterizate prin pete mici roșii sau brune roșcat ca la păstrăv diseminat în culoarea de fond: alb păstrăviu.

Păstruga (lat. *Acipenser stellatus*). Specie de pește din familia acipenseridelor, lung de 1,20—2 m, cu greutatea de 7—30 kg, corpul alungit, subțire, bot lung și turtit. Trăiește în Marea Neagră, în Marea de Azov și în Marea Caspică, de unde migrează primăvara în fluvii pentru reproducere. Are carne gustoasă, icrele negre și mici.

Păstură. Produs rezultat din prelucrarea polenului de către albine, prin diastazele secretate de glandele albinelor culegătoare și prelucrătoare.

Păun (lat. *Pavo cristatus*). Păsăre din ordinul galiformelor, mai mare decît o găină, originară din India, unde trăiește în stare sălbatică. Prezintă un dimorfism sexual accentuat, masculul avînd, spre deosebire de femelă, un penaj viu colorat, cu reflexe metalice și penele

cozii lungi și ornamentale. Domesticit, trăiește în parcuri și grădini. 2 — Rasă de porumbel de ornament.

Păunul alb (lat. *Pavo cristatus*, var. *albus*). Varietate de păun, cu culoarea de bază albă-mat și cu desenele existente la păunul albastru.

Păunul bălțat. Păun rezultat din încrucișarea păunilor albaștri cu cei albi.

Păunul comun albastru (lat. *Pavo cristatus*). Varietate de păun, în general de culoare albastră la mascul și marocenușiu la femelă, cu diferite desene.

Păunul cu aripi negre (lat. *Pavo cristatus*, var. *nigripennes*). Varietate foarte rară de păun, cu aripile de culoare neagră.

Păunul cu gîtul verde (lat. *Pavo cristatus*, varietate versicolor). Varietate de păun, cu penajul asemănător cu cel al păunului comun albastru, însă cu penele de pe gît verzi cu luciu metalic.

Pechin. Rasă de rațe, pentru ouă și carne, originară din China, avînd penaj de culoare albă, ciocul și picioarele galben-roșietică, cu greutatea corporală pînă la 4 kg.

Pectineu (mușchi-). Mușchi situat pe fața cranio-medială a coapsei, inserat fiind proximal pe pubis și distal pe femur, intervenind în flexiunea, aducția și rotația coapsei.

Pectoral. 1 — Care are contingență cu zona ventro-cranială a toracelui. 2 — Care se referă sau aparține regiunii pieptului.

Pectoral (mușchi-). Mușchi situat în regiunea pieptului. Se disting: *pectoralis superficialis* (p. descendent, inserat medial pe stern și lateral pe creasta humerală, avînd rol adductor, p. transvers, adesea format din două porțiuni, inserate medial

pe stern și lateral pe humerus sau pe fascia antebrațială, avînd tot rol adductor) și *pectoralis profundus* (p. ascendent, inserat pe stern și cranial pe tuberculi humerali, cu rol adductor și propulsor; și p. prescapular, inexistent la rumegătoare, inserat pe stern și pe fascia scapulară, avînd rol de basculator scapular) etc.

Pedicul (lat. *pediculus*: picioruș). 1 — Termen utilizat în morfologie pentru definirea unor porțiuni gîtuite, de legătură, incluzînd vase, nervi, conducte care pătrund într-un organ: pedicul pulmonar etc. 2 — În chirurgie indică porțiunea gîtuită a unei formațiuni naturale sau tumorale: pedicul tumoral etc.

Pedicular. Care se referă la păduchi. A nu se confunda cu pediculat.

Pediculat. Care posedă un pedicul: tumoră pediculată etc.

Pediculoză (lat. *Pediculos*: păduche). Stare patologică determinată de paraziți cutanați din familia *Pediculidae*.

Pedios. Care are contingențe cu piciorul: mușchi pedioși (mușchi pedioși reduși, așezați în zona autopodiului), arteră pedioasă (arteră din regiunea autopodiului) etc.

Peduncul (lat. *pedunculus*: picioruș). Termen utilizat în anatomie pentru definirea unor formațiuni (în special nervoase) care, prin aspectul și poziția lor, apar ca niște coloane de susținere (pedunculi cerebrali sau pedunculi cerebeloși) ori de legătură a altor formațiuni apendiculare sau de acoperire: peduncul tumoral.

Peduncular. Care se referă la pedunculi: șanț peduncular.

Pedunculi cerebeloși. Denumire acordată la trei perechi de formațiuni cordonale, care stabilizează legătura între creieruș și

bulbul rahidian (pedunculii inferiori), protuberanță (pedunculii mijlocii) și straturile optice (pedunculii superiori).

Pedunculii cerebrali. Denumire dată la două cordoane de substanță nervoasă albă, situate pe partea ventrală a encefalului, între protuberanță și zona diencefalică, fiecare părind a pătrunde în emisfera corespunzătoare, între cei doi pedunculi existând un spațiu interpeduncular, în a cărei extremitate anterioară se găsește plasat tuberculul pisiform (mamilar).

Pelagră (lat. *pellis*: piele, gr. *agra*: boală). Avitaminoză PP, manifestată prin dermatită crustoasă, diaree persistentă, hemoragii etc.

Pelatelli, v. Casertana.

Pelican (lat. *Pelicanus onocrotalus*). Specie de pasăre migratoare din ordinul steganopodelor (palmipede), lungă de circa 1,80 m, cu anvergura de peste 2 m, cu penele albe, cioc lung și puternic, sub cioc având o pungă de piele elastică, golașe, de culoare galbenă, unde adună peștii cu care se hrănește.

Pelucid (lat. *pellucidus*, de la *per*: prin și *lucidus*: clar, transparent). Care apare relativ transparent: zona pelucidă (învelitoarea transparentă a ovulei) etc.

Pelvimetrie. Parte a morfologiei, obstetricii și zootehniei care se ocupă cu măsurarea dimensiunilor, diametrelor și raporturilor canalului pelvin.

Pelvin. Care se referă la pelvis sau la canalul pelvian.

Pelvin (canal-), sin. *canal pelvian*. Spațiul delimitat de bazin și formațiunile anexe, raportate la traiectul pe care-l parcurge fetusul expulzat din cavitatea uterină.

Pelviperitonită. Inflamația peritoneului din bazin.

Pembroke welsh corgi. Ciine de apartament (ciobănesc la origine), cu capul fin, urechile drepte, ușor ascuțite, roba roșcată uneori pătată cu alb, coada scurtă, talia 30 cm.

Pemphigus (gr. *pemphix*: bulă). 1 — Vezicula gigantă. 2 — Epidermită cu origine nedeterminată, caracterizată prin erupție buloasă (sin. dermatită buloasă).

Penaj. Totalitatea penelor și fulgilor care acopăr corpul păsărilor.

Penetrant. Pătrunzător. Termenul se folosește pentru caracterizarea plăgilor care străbat peretele unei cavități organice, când se constată prezența unui orificiu extern și a altuia intern, de comunicare cu spațiul cavitat.

Penian. Care are contingențe cu penisul (tumoră peniană) sau aparține penisului (os penian).

Penicilină. Antibiotic cu dozaj exprimat uzual în U.I., utilizat mai frecvent sub formă de săruri de potasiu și sodiu (cristaline, cu absorbție rapidă), săruri organice, cum ar fi procain (novocain) penicilina, Moldamin, Dicilină sau Bicilină (suspensii cu absorbție lentă), sau preparate combinate: Omnicilina (cu Omnadin), Omnamicina (cu streptomycină și Omnadin), Efitard, Endocilin sau Supracilline (procainpenicilină și formă cristalizată), Propamicin sau Policilin (aceleași plus streptomycină), Tripedin (aceleași plus Moldamin). Administrarea se face i.m., bucal (penicilina V, Dicilina comprimate ș.a.), local, în aerosoli, soluții (instilații, comprese, băi, pulverizații), unguente (Asocilin etc.), bujii sau creioane. Sînt sensibili la penicilină streptococii, pneumococii, meningococii, unii stafilococi, ba-

cilul rujetului, antraxului, *Actinomyces*, *Clostridium*, mai puțin leptospirele ș.a. Penicilinele semisintetice (Ampicilina, Ancilina, Celbenin, Gloxacilina, Oxacilina) au spectru antimicrobian mai larg.

Penis. Termen latin utilizat ca denumire științifică pentru organul copulator mascul.

Penită, sin. *penitis*. Inflamația generală și totală a penisului, interesând atât țesutul erectil cât și furoul.

Pennmead. Soi de golomăț (*Dactylis*), creat în S.U.A. cu o mare capacitate de producție, precocitate medie, rezistent la boli.

Pensă. 1- Ustensil anatomic și chirurgical, folosit pentru prinderea și menținerea într-o anumită poziție a formațiunilor anatomice, în general compunându-se din două brațe, care pot fi apropiate prin apăsare, îndepărtarea, în general, fiind realizată prin elasticitatea materialului. 2 — Porțiunea anterioară a copitei.

Pensă anatomică. Pensă compusă din două lame de oțel reunite la o extremitate, acționând pe bază de resort (flexibilitate), putând fi apropiate când sînt presate (strînse între degete). Extremitatea liberă, ușor îngustată, prezintă renuri transversale care împiedică alunecarea formațiunii prinsă-n pensă.

Pensă chirurgicală. Denumire generală pentru diverse tipuri de pensă (oculistică, obstetrică, Pean, Kocker etc.), utilizate în operații diverse.

Pensă cu dinți de șoarece. Tip de pensă avînd extremitatea liberă prevăzută cu una sau mai multe proeminențe, care se îmbucă reciproc.

Pentazol, v. Cardiazol.

Pentetrazol, v. Cardiazol.

Pentozurie. Conținutul de pentoze din urină; întovărășește glicozuria sau se produce în urma supraalimentației la ierbivore.

Peppin, sin. *Wanganella*. Unul din cele mai importante tipuri de oi din rasa Merinos australian.

Pepsină (lat. *Pepsinum*). Produs enzimatic gastric, utilizat și terapeutic în dispepsii secretorii ș.a.

Peptic (gr. *peptein*: a digera). În legătură cu digestia sau cu pepsina: eupeptic, ulcer peptic etc.

Per os. Pe gură. Termen latin folosit ca atare pentru a indica în mod special modul de administrare pe cale bucală a unui medicament.

Per primam (corect: *per primam intentionem*). Termenul se folosește pentru caracterizarea procesului restituțional (de cicatrizare) care evoluează fără supurație.

Percaină, sin. *Sovcaină*, *clorhidrat de cincocaină*. Pulbere albă, utilizată pentru anestezie de suprafață, tronculară și epidurală.

Percuție (lat. *percussio*: lovire). Metodă de examinare bazată pe datele vibrației determinate de ciocănirea regiunii examinate (sunete, senzație tactilă de rezistență la percuție) sau pe reacțiile neuromusculare declanșate de lovire (semne de durere, mișcări reflexe etc.); *percuția directă* (imediată) presupune contactul între percutor (deget, pumn, ciocan etc.) și suprafața examinată; *percuția indirectă* (mediată) se realizează prin interpunerea degetului sau plăcii plesimetrice între suprafața percutată și percutor; *percuția superficială* se execută cu forță redusă, *percuția profundă*, prin loviri mai puternice; *percuția stacato* pre-

supune contact foarte scurt cu regiunea examinată, *percuția legato*, mai lung; prin *percuție palpatorie* se urmăresc date de ordin tactil (rezistență la percuție, sensibilitate dureroasă, contractii reflexe etc.)

Perforant (tendon-). Termen general utilizat pentru denumirea tendonului flexorului profund al falangelor, care în regiunea buletului alunecă printr-o teacă (inel) aparținând tendonului m. flexor superficial.

Perforantă (plagă-). Plagă prin înțepare sau prin armă de foc, care, pe lângă caracterul penetrant, străbătând peretele unei cavități organice (abdominale, de pildă), lezează și peretele unui organ cavitătar (vezica urinară, de exemplu).

Perforat (tendon-). Termen utilizat pentru denumirea tendonului flexor superficial al falangelor, care în regiunea buletului, realizează un inel, prin care alunecă tendonul perforant.

Performanță (fr. *performer*: a fi fără cusur). Neologism de origine franceză indicând rezultatul obținut de un animal de rasă în direcția în care este perfecționat și exploatat.

Perfuzie. Introducerea lentă și continuă a unui lichid tonic ș.a. sau a unei cantități de sânge într-un organism sau organ, distingându-se perfuzii intravenoase, intraarteriale, subcutane etc.

Perhidrol (lat. *Solutio hydroge-nii peroxydi concentrată*). Soluție 30% peroxid de hidrogen, din care se prepară apa oxigenată.

Perl... Prefix utilizat pentru indicarea raportului de cuprindere, de învelire. Arată raportul unei formațiuni cu țesuturile înconjurătoare (perifocal, perianal).

Periadenită (gr. *peri*: împrejur, *aden* glandă). Inflamația țesu-

tului conjunctiv din jurul unui ganglion limfatic.

Perianal. Termen indicând zona din jurul (vecinătatea) anusului.

Periarterită. Inflamația adventiceii arteriale și a țesutului conjunctiv periarterial.

Periarterita porcului, sin. *periarterita nodoasă a porcului*. Boală probabil alergică, adesea cistigînd un caracter enzootic și manifestată prin îngroșări nodulare ale pereților arteriali.

Periartrită. Inflamația țesuturilor din jurul articulației.

Pericard. Formațiune membranoasă cu aspect de sac, în care se găsește plasat cordul. Sacul fibros al pericardului este căptușit de seroasa pericardică, ce se prelungește și pe suprafața miocardului (epicard). Între cele două foițe (epicard și foia parietală de căptușeală) ale seroasei se delimitează un spațiu virtual (cavitatea pericardică), cu aspect de sac complet închis, în care există o redusă cantitate de lichid, care însă crește considerabil în inflamațiile pericardului (pericardite).

Pericardic. În legătură cu pericardul.

Pericardită. Inflamația pericardului, întilnită mai des sub forma pericarditei traumatice a rumegătoarelor, mai rar în diferite stări pioseptice sau ca pericardită primară; se manifestă prin febră, tahicardie, cardioaritmie, zgomot de frecătură pericardică, iar în faza de exsudație, asurzirea zgomotelor cardiace, zgomot de lichid, lărgirea aricii de matitate cardiacă, ectazia jugularelor etc.

Pericheratic. În jurul corneii: infiltrație pericheratică (infiltrație edematoasă în zona pericorneană) etc.

Pericistimicoză, v. Puiet văros.

Pericistită. Inflamația țesuturilor din jurul vezicii urinare, biliare etc.

Pericondru. Invelitoarea fibroasă (conjunctivă) a pieselor cartilajinoase.

Pericondrită. Inflamația pericondriului.

Periesofagită. Inflamația țesuturilor din jurul esofagului, deseori consecutivă rupturii sau flegmonului esofagului, manifestată prin febră, deformare edematoasă cervicală, sindrom mediastinal etc.

Perihepatită. Inflamația capsulei hepatice și a țesuturilor din jur, cu formarea de proliferări, sinechii etc.

Perimetrită. Inflamația țesuturilor și formațiunilor de continuitate cu uterul.

Perimisiu. Țesutul conjunctiv-elastic care îmbracă mușchii (perimisiu extern), pătrunzând printre fasciculele musculare (perimisiu intern).

Perineal. Care se referă sau aparține perineului: aponevroză perineală, inflamație perineală etc.

Perineală (lat. *A. perinei*). Colaterală a arterei pudende interne. La cal se anastomozează cu a. hemoroidală caudală. Detașată la nivelul perineului, se distribuie zonei perineale subanale la mascul și pereților laterali ai vulvei la femelă. La taurine se detașă din a. penisului în comun cu a. bulbului uretrei, iar la vacă se detașă din artera uretro-genitală.

Perinefrită. Inflamația capsulei renale și a țesuturilor din jurul rinichilor.

Perineocel. Hernie perineală.

Perineoplastie. Operație de autoplastie perineală.

Perineorafie. Sutura practică pentru reconstituirea planurilor anatomice în caz de rupturi perineale (plăgi accidentale),

produse de o parturiție laborioasă sau de intervențiile practice în distocii.

Perineotomie. Incizie perineală (în caz de tumori vaginale la cățea, de pildă).

Perineu. Regiune cuprinsă între anus și organele genitale externe. La femelele mamiferelor domestice se distinge un perineu superior, cuprins între anus și vulvă, și un perineu inferior, cuprins între vulvă și mamelele ingvinale. La mascul, perineul se întinde de la anus pînă la pungile testiculare.

Periodic. Care apare (se repetă) la intervale de timp regulate.

Periodinie. Durere intensă.

Periodontită. Inflamația periostului alveolo-dentar.

Perioftalmită. Inflamația capsulei Tenon.

Periorbită. Termen utilizat pentru definirea conturului deschiderii orbitare (orbitei).

Periorhită. Inflamația porțiunii superficiale, subalbugineice, a țesutului testicular.

Periost. Invelitoare fibroasă conjunctivă a osului.

Periostită, sin. *periosteită*. Inflamația periostului.

Peripneumonia caprelor, sin. *pleuropneumonia contagioasă a caprelor*. Boala infecțioasă produsă de *Burrelomyces peripneumoniae caprae*, caracterizată prin febră, edemesubcutanate, semne de catar respirator, de pneumonie sau pleurezie.

Peripneumonie. Termen arhaic pentru definirea pleuritei (v. și pleuropneumonie).

Periproctită. Inflamația țesutului conjunctiv perianal.

Perisalpingită. Inflamația peritoneului care învelește oviductul.

Perisclerită. Inflamația țesutului conjunctiv periscleral.

Perisodactile (gr. *perissos*: superficial, *daktilos*: deget). Sub-

ordin al mamiferelor ongulate, avînd un număr impar de degete, mediusul fiind mai dezvoltat (cal, măgar, catir, tapir, rinocer etc.)

Perisplenită. Inflamația capsulei splenice și a peritoneului din jur.

Peristaltic (gr. *peri*: în jur, *stelin*: a strînge). Care se referă la peristaltism. Mișcare peristaltică: acțiune dinamică a musculaturii netede a formațiunilor tubulare (în special intestin), prin care se realizează progresiunea conținutului. Mișcarea peristaltică intestinală (conform legii Beyllis-Starling) constă dintr-o contracție a fibrelor circulare, precedată de o relaxare a segmentului dinaintea celui contractat.

Peristaltism. Noțiune generală definind capacitatea unui organ sau formațiuni de a prezenta contracții peristaltice.

Peritendinită. Inflamația țesutului conjunctiv peritendinos.

Peritifilită (gr. *typhlos*: cec). Inflamația seroasei cecale și a peritoneului parietal sau visceral din vecinătate, cu formarea de aderențe, semne de peritonism, atonie digestivă etc.

Peritiflohepatita infecțioasă a păsărilor, v. Histomonoză a păsărilor

Peritoneal. Care se referă sau aparține peritoneului.

Peritonealgie. Durere peritoneală (v. și peritonism).

Peritoneu (gr. *peri*: în jur, *teinein*: a întinde). Seroasa care căptușește cavitatea abdominală (peritoneu parietal) și care se răsfrînge pentru a înveli fiecare viscer abdominal (peritoneu visceral), continuitatea dintre cele două porțiuni formînd o serie de plici seroase (ligamente, mezouri, mezentere), prin care visceralele sînt legate între ele sau de peretele cavi-

tății. Plica detașată de pe marea curbură a stomacului formează epiploonul.

Peritonism, sin. *pseudoperitonită* Sindrom caracterizat prin contractură abdominală și semne de durere locală, de tipul celui din peritonita acută, observat însă și ca reflex al bolilor dureroase biliare, renale, ale membrilor posterioare, algiilor radiculare lombare etc.

Peritonită. Inflamația peritoneului, de origine traumatică, pioseptemică etc., caracterizată clinic prin febră, contractură, durere și apoi semne de lichid peritoneal, iar morfopatologic, prin leziuni congestive în prima fază, apoi exsudat de diferite aspecte sau leziuni de tip proliferativ.

Periuretrită. Inflamația țesuturilor din jurul uretrei.

Perivaginită. Inflamația țesutului conjunctiv din jurul vaginei.

Perivascularită. Termen general sub care se definește inflamația adventiceei vasculare și a țesutului conjunctiv perivascular.

Periviscerită. Termen sub care se definește inflamația multiplă și simultană a diverselor seroase (peritoneu, pleură, pericard), care îmbracă diverse viscere.

Permeabilitate. Proprietatea unor formațiuni de a se lăsa traversate de lichidele organice: permeabilitatea conjunctivă, vasculară, renală etc.

Pernicios. Termen general sub care se definește caracterul unor boli care au în general o evoluție gravă și sfîrșit letal.

Peroneu (gr. *peroni*: agrafă), v. Fibula.

Peronier. Care se referă sau aparține peroneului.

Peroxid de magneziu (lat. *Magnesium peroxidatum*). Prezentat sub formă de pulbere albă, obișnuit în amestec cu oxid de

magneziu, cu acțiune antizimotică, antisepctică și antiacidă, comercializat sub denumiri ca Peromag, Magnoxid etc.

Peroză, sin. *moliciumea picioarelor sau a labelor, boala jaretelor, luxația tendoanelor lui Achile*. Boală a puilor de găină și curcă, determinată de carența în mangan sau vitamine, care duce la acondroplazie și lipsă de osificare a cartilajului de conjugare; se manifestă prin șchiopături, scurtarea și incurbarea oaselor lungi, apoi îngroșarea și colorarea albăstruiă a jaretelor, îndepărtarea laterală a picioarelor din cauza alunecării tendonului lui Achile etc.

Persană. 1 — Rasă de cai de călărie, foarte asemănătoare cu rasa Arabă, cu statura mai mare, conformația mai zveltă. 2 — Rasă de pisici.

Persistența arterei ombilicale. Anomalie înfîlnită la viței, reprezentînd adesea cauza unei ocluzii intestinale prin îndoierea unei anse intestinale în jurul respectivei artere.

Persistența canalului urac. Anomalie înfîlnită mai ales la mînji, caracterizată prin persistența respectivei formațiuni embrionare, care leagă în perioada uterină alantoida la vezica urinară. Se manifestă prin scurgere de urină prin ombilic, predispușind la infecții ombilicale și urinare grave.

Perșeron. Rasă de cai de povară, originară din Franța, asemănătoare cu rasa Belgiană, însă cu mers mai vioi. Are două tipuri: *Perșeronul mic*, cu talia sub 160 cm și greutatea pînă la 600 kg și *Perșeronul mare*, cu talia peste 160 cm și greutatea pînă la 700 kg, mai puternic și cu un temperament mai liniștit.

Perugia. Rasă de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Perugina, v. Chiana

Pervertire (lat. *perversus*: vicios, stricat). Abatere de la normal în privința diferitelor instincte: alimentar (v. pica), de perpetuare (v. pervertire sexuală).

Pervertire sexuală. Vicierea instinctului sexual, manifestată prin onanism, tulburări psihice în alegerea femeiei, montă contra naturii etc.

Pescăruș. Rasă de porumbei, de ornament.

Pescăruși chinezi. Subgrupă de rase de porumbei de ornament, din grupa de porumbei pescăruși, neîncălțați și fără moț.

Pescăruși germani. Subgrupă de rase de porumbei de ornament, din grupa de porumbei pescăruși, asemănători cu cei orientali, însă neîncălțați și în general fără moț sau cu moț mic.

Pescăruși orientali. Subgrupă de rase de porumbei de ornament din grupa de porumbei pescăruși. Sînt porumbei mici, cu ciocul foarte scurt, cu un mic moț ascuțit la vîrf, pe gît cu cravată din pene ondulate și pe picioare cu încălțătură mijlocie. La noi se cresc porumbeii blondineți, satineți, blueți, silvereți etc.

Pestriță. Rasă de curci, cu penaj frumos colorat, crescută în America în scop ornamental.

Pestă (lat. *pestis*: ciumă, epidemie, pacoste). Denumire sub care se definea inițial un complex de boli epidemice (epizotice). Ulterior, termenul a fost restrîns pentru definirea unor boli caracteristice, cu evoluție rapidă, mortalitate exagerată etc. (v. infra).

Pestă aviară. Boală infecțioasă, contagioasă, produsă de un virus filtrabil, specifică galina-ceelor, manifestată prin adina-

mie, diaree, anorexie, tulburări nervoase, mortalitate mare etc.

Pestă bovină. Boală infecțioasă, contagioasă, specifică rumegătoarelor, produsă de un virus filtrabil, manifestată prin hipertermie evidentă, inițial fără a fi însoțită de alte semne clinice, apoi salivație abundentă, necroză bucale, anorexie, modificări cardiace, adinamie, diaree, hemoragii cutanate, depilații și mortalitate mare.

Pestă porcină. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, produsă de un virus specific, întâlnită la porcii de toate vârstele și manifestată clinic prin hipertermie, leziuni septicemice, hemoragii pe mucoasele aparente și pe piele, dispnee, depresiune, conjunctivită, rinite, tulburări digestive, pete roșii pe piele (care dispar la presiune), tulburări nervoase etc., putînd evolua sub formă acută (în general mortală), subacută (cu leziuni cutanate) sau cronică.

Pestă porcină africană, sin. *boala Montgomery*. Boală infecțioasă cu foarte mare contagiozitate, inoculabilă, produsă de un virus filtrabil diferit de cel al pestei porcine clasice, cu care nu dă imunitate încrucișată, evoluînd în general cu semne de pestă acută sau supraacută, mortalitate mare etc.

Pestellino. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile galbene, centurate.

Pestifer. Care poate transmite sau declanșa pesta.

Pestilențial. Cu caracter putrid, urît mirositor, infect: atmosferă pestilențială etc.

Pestriță. Culoare compusă, caracterizată printr-un fond alb pe care se găsesc diseminate pete roșii sau negre, de dimensiuni mici.

Pești zburători (lat. *Exocoetidae*) Familie de pești caracterizați

prin înotătoare pectorale foarte lungi, ca niște aripi, permițîndu-le să sară din apă și să parcurgă în aer distanțe pînă la 50—60 m, la o înălțime de 2—3 m. Trăiesc în mările tropicale

Peteșie. Hemoragie atraumatică, punctiformă, cutanată, pe mucoase etc.

Petkus ameliorat. Soi nou de seară, productiv, rezistent la ger și cădere, suficient de rezistent la scuturare, rugină și secetă.

Pettenkofer (reacția-). Reacție pentru evidențierea cholaluriei.

Peuhl, sin. *Foulbe*. Rasă de zebru, ce se crește în Africa. Are cap fin, coarne lungi, cocoasă dorsală semiovală, membre subțiri, aptitudini pentru producția de carne (400—500 kg greutate vie), dar producție mică de lapte.

Pexie (gr. *pexis*: fixare). Fixarea unor corpi sau compuși (bacteriopexie, coloidopexie) de diferite sisteme defensive ale organismului sau fixarea prin procedeu chirurgical a unor organe (gastropexie etc.)

Pflüger (cordon-). Fine cordoane celulare, apărute secundar în țesutul embrionar prin proliferarea epiteliului germinativ, din care vor rezulta ulterior elementele ovulare.

Phillips-Van Slyke (metoda-). Metodă ce permite, prin utilizarea soluțiilor de sulfat de cupru de densitate diferită, să se stabilească densitatea singelui și a plasmei, în baza cărora se pot citi, pe o abacă, proteinele în g%, hemoglobina în g% și valoarea hematocritului.

Philosamia cynthia ricini. Specie de viermi de mătase, ce se crește în stare semisălbatică, în unele țări din Asia și care se hrănește cu frunze de *Ricinus communis* sau *Ailantus glandulosa*.

Phönix. Rasă de găini de ornament, cu talie mică, conformație asemănătoare cu a fazanului, cu coadă foarte lungă, care depășește 3 m.

Pia mater, sin. *leptomeninge*. Foița meningeală care se găsește situată în contact cu substanța nervoasă cerebro-spinală, însinuându-se prin toate accidentele de suprafață ale acesteia.

Piatigorsc nr. 3. Rasă de viermi de mătasc, monovoltină, creată în U.R.S.S.

Piau. Rasă de porci, ce se crește în America de Sud.

Pica (lat. *pica*: coțofană, animal care consumă murdăria), sin *pervertirea gustului*, *alotriofagie*, *parorexie*. Aberație gustativă caracterizată prin tendința de a linge sau a consuma elemente străine de alimentație, distingându-se: lichomanie (tendința de a linge congenerii sau obiectele din jur), malofagie (consumul lîinii), placentofagie (consumul placentei), fetofagie (consumul feților), picaj sau pteriofagie (ciugulirea, smulgerea sau consumul penelor), coprofagie (consumul fecalelor), ovofagie (consumul ouălor), canibalism (ciugulirea pînă la sînge și chiar pînă la eviscerare a păsărilor între ele), litofagie (consum de pietriș sau pietre), geofagie (consum de pămînt), xilofagie (consumul obiectelor de lemn) etc.; Sindromul de pica se produce prin tulburări de metabolism complexe.

Piccarda, v. Rouen.

Picnoză (gr. *pichnosis*: condensare). Condensarea cromatinei și uniformizarea cromatică a nucleului, în urma degenerării sau morții nucleare.

Picorn-grup (*Pico*: mic, RNA: ribonucleic acid, sau poliomielită, insensibilitate la eter, coxsackie, orfan și rinovirus Andrews). Grup de virusuri, cu

două subgrupe: enterovirusuri și virusurile ce produc enterorinocoriza.

Pielită (gr. *pyelos*: bazin). Inflamația bezinetului renal, produsă prin infecții descendente, ascendente etc., manifestată similar cu pielonefrita, cu deosebirea că atît semnele generale, cît și cele locale sau leziunile sînt mai discrete.

Pielografie. Examen radiografic al bazinetului și rinichiului, după administrarea unor substanțe de contrast pe căile urinare (pielografie ascendentă) sau intravenos (pielografie intravenoasă).

Pielonefrită. Inflamația concomitentă a rinichiului și bazinetului renal, prin infecții ascendente, hematogene, directe ș.a. manifestată prin febră, lumbago, modificări ale urinii, sindrom de insuficiență urinară etc.

Pielotomie. Incizarea bazinetului renal pentru evacuarea unui calcul.

Piemie, sin. *piohemie*. Termen arhaic definind: 1 — apariția simultană a mai multor abcese diseminate în diverse organe; 2 — pătrunderea puroiului în sînge; 3 — invazia metastatică.

Piemonteză. Rasă de taurine din Piemont, cu cap bine proporționat, cu profil drept, cu coarne de mărime medie, drepte lateral și înainte, trunchi lung, talie 1,30—1,40 m greutatea corporală 500—600 kg la vaci. Se îngrașă ușor, produce o carne de bună calitate și dă în medie 1800 litri lapte. Se substituie cu alte rase mai productive.

Pieptănariță (lat. *Cynosurus cristatus*). Graminee cu ritm de dezvoltare și vivacitate mijlocie, cu producție mijlocie, răspîndită pe pajiștile naturale din zona forestieră.

Pierściele. Guloare compusă, binară, formată dintr-un amestec de peri albi și roșii pe tot corpul.

Pietrificarea puietului, v. Aspergiloza.

Pietros profund mare (nervul -) (lat. *N. petrosus profundus major*). Ramură detașată din n. timpanic. Se anastomozează cu n. marele pietros superficial, formînd n. pietros mare, care primește o ramură ortosimpatică subsfenoidală, formînd împreună nervul conductului pterigoidian, ce abordează ganglionul sfenopalatin.

Pietros profund mic (nervul -) (lat. *N. petrosus profundus minor*). Ramură detașată din n. timpanic în interiorul cavității timpanice, de unde iese printr-un mic orificiu, pentru a aborda (singur sau unit cu micul pietros superficial) ganglionul otic (ggî. Arnold).

Pietros superficial mare (nervul -) (lat. *N. petrosus superficialis major*). Nerv detașat din intermedio-facial, la nivelul ganglionului geniculat, străbate piramida temporalului, se unește cu marele pietros profund și concureță la formarea n. pietros mare, apoi, împreună cu ramura ortosimpatică subsfenoidală, formează nervul conductului pterigoidian, ce abordează ganglionul sfenopalatin.

Pietros superficial mic (nervul -) (lat. *N. petrosus superficialis minor*). Nerv fin, detașat din intermedio-facial, la nivelul ganglionului geniculat, iese din canalul facialului, străbătînd piramida temporalului și abordează (singur sau unindu-se cu micul pietros profund) ganglionul otic.

Pietrosu. Linie importantă din rasa de cai Huțuli.

Pigmel. Monstru cu unul sau două membre accesorii, atașate

în regiunea mezogastrică, înapoia sau între membrele pelvine normale.

Pigopag. Monstru dublu, indivizii avînd regiunile ombilicale distincte, dar fiind reuniți prin regiunea gluteană.

Pilocarpină (lat. *Pilocarpinum*). Alcaloid din grupa derivaților imidazolici, în practică utilizîndu-se mai ales clorhidratul, pentru acțiunea parasimpaticomimetică (purgativ, diaforetic, miotic etc.).

Pilor (gr. *pili*: poartă, oiros: gardian). Orificiul de comunicare dintre stomac și duoden.

Piloric. Care aparține pilorului.

Pilorism, sin. *pilorospasm*.

Spasm piloric durabil.

Pilot. Armăsar buestraș care a creat o linie a trăpașului american.

Pineală (glandă -), v. Epifiză.

Pinocite. Termen utilizat pentru definirea celulelor epifizare caracteristice, cilindrice sau poliedrice, cu nucleu mare, excentric și cu citoplasma încărcată cu pigmenți, atribuindu-li-se rolul de a secreta un hormon complex cu rol în creștere.

Pinten apicol. Uncaltă formată dintr-o roțiță dințată cu un șanț în mijlocul muchiei sale, care se folosește la fixarea fagurilor artificiali pe sirmele ramei.

Pintenog. Termen uzitat pentru denumirea animalelor cu roba închisă, prezentînd extremitățile unuia sau mai multor picioare de culoare albă, distingîndu-se: pintenog de gradul I (zona albă interesînd co-roana și chișița), de gradul II (zona albă interesînd și buletul) și de gradul III (zona albă întinzîndu-se pînă la jumătatea fluierului).

Pintenogeli. Termen general definind toate petele sau zonele albe de la nivelul autopodiului la animalele care au părul de pe corp pigmentat, distingându-se: coronat, pintenog de gradul I, II și III, încălțat, înciorăpat etc.

Pinzgau. Rasă de taurine austriacă cu robă roșie-castanie, prezintă o dungă lată albă dorso-lombară, care descinde în regiunea perineală și se unește cu albul de pe partea ventrală și de pe fețele interne ale membrilor posterioare. Are cap scurt, cu coarne relativ mici, drepte orizontal la masculi și în sus la femele, trunchi lung, membrele bine proporționate, cu unele defecte de aplomb. Are aptitudini triple, predominând aptitudinea pentru producția de lapte (2 500 l lapte în medie pe lactație). 2 — Rasă de cai (v. Norico).

Piobaciloză, sin. *cahexia piemică a porcului*. Infecție secundară la porci, produsă de *Bact. piogenes*, însoțind pasteureloza, pesta, bronhopneumonia enzootică etc. și manifestată prin prezența de focare supurative diseminate, conținând un puroi gros, de culoare verzuie.

Piocit. Termen arhaic, utilizat pentru leucocitele din puroi.

Pioctanină (lat. *Pyoctanini coerulei*). Amestec de substanțe colorante cu acțiune antiseptică, sicativă și antipruriginoasă.

Piodermie. Supurația difuză a pielii.

Piogen (gr. *pios*: puroi, *genan*: a naște). Producător de puroi. Termen ambiguu, fiind utilizat pentru caracterizarea unor germeni (care nu produc, ci induc producerea de puroi, nu microbul fiind piogen, ci organismul).

Piometru. Colecție purulentă în uter.

Pionebrită, sin. *nefrită purulentă, supurativă sau embolică, abcesul rinichiului*. Nefrită produsă de bacterii diferite, caracterizată morfopatologic prin formarea de abcese în rinichi, iar clinic prin modificări generale, febră intermitentă sau remitentă, semne de durere renală, albuminurie, purie, mărirea în volum a rinichiului etc.

Pionefroză. Supurație a țesutului renal, pe care-l distruge în bună măsură, produsă în urma pionefritei sau pielonefritei.

Piopneumotorax. Colecție pleurală mixtă, purulentă și gazoasă, produsă în pleurezii septice, manifestată prin febră, sindrom de tignafes, semne fizice de pleurezie și pneumotorax, lichid de puncție purulent sau ihoros etc.

Pioree (gr. *pion*: puroi, *rein*: a curge). Scurgere purulentă.

Piosalpingită. Colecție purulentă (adesea închistată) la nivelul oviductelor.

Piosepticemie, v. septiciopiemie.

Piotorax, sin. *pleurezie purulentă*. Colecție pleurală purulentă, de ordin traumatic sau piosepticemic, manifestată prin modificări generale, febră, sindrom de tignafes, leucocitoză, neutrofilie, semne fizice de pleurezie, lichid purulent la toracenteză etc.

Piotrovski (proba -). Probă bazată pe o reacție de culoare, utilă pentru determinarea calitativă a albumozuriei.

Pipă, v. Higroma.

Piperazină (lat. *Piperasimum*). De aspect cristaloid, incolor, se utilizează ca antihelmintic, sub formă de hidrat sau adipat, eventual ca preparate ce conțin aceste săruri (Ascatrix, Adipin, Nematocton).

Pipotă. Denumirea uzuală a stomacului muscular la păsări.

Pir cristat (lat. *Agropyrum cristatum*). Graminee de etaj mijlociu, care se pretează bine la pășunat și la cosit, răspândite pe pajiștile naturale din zona de stepă și silvostepă și pe terenurile nisipoase.

Piramidal. Care se referă la piramide sau poate fi comparat cu forma unei piramide: celule piramidale (neuroni encefalici stratificați în scoarța cerebrală) etc.

Piramidă. 1 — Eminentă osoasă din interiorul cavității timpanice. 2 — Piramidele bulbare: eminențe alungite, situate pe fața ventrală a bulbului rahidian. 3 — Piramide malpighi: lobuli renali. 4 — Piramide Ferrein: vîrfurile de imbricare a medularii cu corticala renală.

Piretic (gr. *pyretos*: febră). Febril.

Piretogen (gr. *pyretos*: febră, *ghennaos*: a naște), sin. *pirogen*. Care determină febră sau hipertermie.

Pirexie (gr. *pyr*: foc, *exein*: a avea). Boală febrilă.

Pirinei. 1 — Denumire generală ce se atribuie populației taurine ce se crește în munții Pirinei și care cuprinde diferite rase și subrase: *Bearnese*, *de Lourds*, *Basca* etc. (caracterizate prin talie mică, cu coarne relativ lungi, roba frecvent de culoare albă, cu aptitudini triple), *Saint-Girons* și *Aure* (cu roba castanie și mucoasele aparente de culoare deschisă, rustice, pentru muncă). 2 — Rasă de cai cu talie mică, cu infuzie de sînge englez sau arab, special adaptată pentru călărie și tracțiune. 3 — Populație ovină din Pirinei, care reprezintă numeroase rase, cele mai multe fără coarne, cu ca-

pul grosolan și profilul berbecat, de talie diferită, frecvent cu extremitățile negre sau roșietice, unele cu lînă lungă, altele cu lînă scurtă, în general cu aptitudini multiple.

Pirofobie. Teamă anormală față de foc.

Pirogen, sin. *piretogen*. Care urcă temperatura corporală (boală piretogenă, medicament piretogen).

Piropasmin, v. Acaprin.

Piroplasmoză. Termen general utilizat pentru definirea unui grup de boli produse de piroplasme diferite sau chiar de genuri diferite (babesia, teileria etc.). Tendința de înlocuire a termenului întîmpină dificultăți și rezistență, întrucît toți germeii respectivi sînt endoeritocitari, provocînd distrugerea masivă a globulelor roșii, tradusă prin icter, anemie, hemoglobinurie etc.

Pisica sălbatică africană (lat. *Felis ochreata*). Specie de pisici sălbatice din nordul Africii, strămoșul pisicilor domestice.

Pisica sălbatică europeană (lat. *Felis sylvestris*). Specie de pisici sălbatice, cu corpul lung de 70 cm, cu blană deasă, de culoare cenușie-gălbuie, cu vîrfurile negre, precedat de două inele negre; trăiește în pădurile din Europa, inclusiv în țara noastră.

Pisică de mare (lat. *Trygon pastinaca*). Specie de pești cu scheletul cartilagos (plagiostomi), lung de 60—70 cm, cu greutatea de 6—15 kg, cu corpul turtit dorsoventral, romboidal, lipsit de solzi; coada are formă de bici și este prevăzută cu un spin străbătut de un canal, prin care se varsă veninul unei glande. Este un pește ovovivipar. În apele litorale românești este rară.

Pisică domestică. Specie de pisici cu corpul mai mic decât al pisicii sălbatice. Se cunosc un număr mare de rase și de varietăți (comună, angora, siameză, birmaneză, chineză etc.), diferite în ceea ce privește mărimea și culoarea.

Pitică (lat. *Anas domestica minuta*). Rasă de rațe, crescută în scop decorativ.

Pitman - Moore. Rasă de porci pitici, crescută experimental.

Pitocină, sin. ocitocină. Hormon posthipofizar care accentuează puterea și ritmul de contracție ale mușchilor netezi și în special ale mușchiiului uterin.

Pitresină. Hormon posthipofizar care provoacă vasoconstricție periferică și ridicarea tensiunii arteriale

Pituitară (lat. *pituita*: mucozitate). Mucoasa cavității nazale.

Pituitară (glandă -), v. Hipofiză.

Pityriasis (gr. *pitiron*: tărițe). Eruptie scuamoasă, caracterizată prin pelicule cornoase de dimensiunea tărițelor.

Pityriasis rosea. Boală cu etiologie incertă, mai frecventă primăvara, observată la porci, putînd îmbrăca aspect enzootic, caracterizată prin erupții cutanate eritemo-scuamoase înelare, care se vindecă deseori spontan.

↳ **Piurie.** Eliminarea de urină cu puroi.

Placă motrice. Formațiune specială la nivelul căreia terminațiunile nervoase motorii iau contact cu fibrele musculare striate, fibrele nervoase ramificându-se într-o substanță granuloasă, aderentă la fibra musculară.

Placă urticată (lat. *urtica*: urzică). Eruptie cutanată, de aspectul unei bombări plate, de dimensiunea unei monede sau

mai mari, cu caractere angioneurotice (apariție și dinamică vie, prurit, căldură).

↳ **Placentar.** Care se referă la placenta.

↳ **Placentație.** Modul în care se realizează placenta: difuză, cum este la suine, cotiledonată, cum se întîlnește la rumegătoare, inelară la carnivore etc.

Placentă. Organ tranzitoriu, extraembrionar, de legătură între fetus și organismul matern, care-i oferă substanțele plastice și nutritive, distingîndu-se: placentă epitelio-corială (indeciduată, difuză, cotiledonată), endotelio-corială etc. Legătura respectivă se poate realiza între corion și alantoidă (alantocorion) sau între corion și vezicula ombilicală (omfalocorion). Tipul alantocorial se poate realiza fie prin contact (indeciduată, difuză etc.), fie prin pătrunderea corionului în endometru, cu sau fără păstrarea endotelului vascular.

↳ **Placentofagie.** Tendința animalelor de a-și consuma placenta după parturiție, întîlnită la aproape toate speciile, cu excepția cabalinelor.

Plachetă sangvină, v. Trombocit.

Plagă. Soluție de continuitate la nivelul pielii sau a unui organ, distingîndu-se diverse tipuri de plăgi (v. infra).

Plagă bipolară. Plagă prin armă de foc sau prin înțepare, avînd un orificiu de intrare și unul de ieșire.

Plagă contuză. Plagă caracterizată prin ruperea și contuzionarea țesuturilor.

Plagă de vară, sin. plagă granuloasă. Leziune traumatică produsă sau întreținută de larve de *Habronema* și caracterizată prin înmugurire exuberantă, granuloasă, cazeoasă, însoțită de prurit etc.

Plagă decubitală, v. Plagă prin decubit.

Plagă delabrantă. Plagă însoțită de o deșirare masivă a țesuturilor, cu ruperi masive de vase, eventual cu pierdere de substanță.

Plagă dilacerantă. Plagă accidentală în care se constată dislocarea țesuturilor și alunecarea planurilor prin ruperea punților conjunctive (formă a plăgii delabrante).

Plagă penetrantă. Plagă avînd o deschidere profundă într-o cavitate organică: plagă abdominală etc.

Plagă perforantă. Plagă afectînd nu numai peretele unei cavități organice, ci și peretele unui organ cavitat: plagă intestinală etc.

Plagă prin decubit. Traumă cutanată, cel mai adesea complicată, polimorfă (de la excoriații la flegmon și escară), provocată prin traumatizarea țesuturilor de către pardoseala grajdului, frecventă la animalele forțate, la decubit prelungit.

Plagă tangențială. Soluție de continuitate produsă prin arme de foc, caracterizată prin prezența unui traiect deschis sub formă de jgheab, fără a avea orificiu de intrare și ieșire.

Plagă transfixiantă. Soluție de continuitate bipolară, traiectul străbătînd țesuturi profunde sau formațiuni importante.

Plagă unipolară, sin. *plagă oarbă*. Plagă produsă de un proiectil reținut în țesuturi sau prin înțepare prezentînd deci numai orificiu de intrare.

Plaigne. Rasă de rațe belgiene, cu greutate corporală medie și producție mixtă (ouă și carne).

Plakină. Factor de apărare antimicrobiană față de bacteriile Gram-pozitive, provenind din plachetele sangvine.

Plancton. Totalitatea organismelor care trăiesc și plutesc în pătura superficială a apei, distingîndu-se zooplancton și fitoplancton, constituind o sursă principală de hrană pentru pești ș.a.

Planșeta apicolă, sin. *calapod*. Scîndură de esență tare, perfect netedă, cu suprafața egală cu lumina unei rame de cuib și groasă cît jumătatea lățimii spetzelor laterale ale ramei standard, folosită pentru fixarea fagurilor artificiali în rame.

Planșeu. Barbarism utilizat pentru definirea podelei unei cavități: planșeul cavității pelvine etc.

Plantar (lat. *planta*: talpa piciorului). 1 — Care aparține tălpii piciorului (porțiunea posterioară a autopodiului pelvin). 2 — Zona de sprijin a membrului.

Plantare (lat. *Aa. plantares*. Artere din regiunea autopodială cu origine și distribuție variată. La cabaline se disting 2 plantare (medială și laterală). La rumegătoare se întîlnesc tot 2 plantare, dar terminale ale a. safene (de fapt tarsica medială). La porc, a. plantară laterală este foarte redusă. La carnivore, tarsica medială (continuare a safenei) se trifurcă în plantară mediană, laterală și mijlocie, continuate cu metatarsicele plantare superficiale.

Plantari. Continuarea nervului tibial în regiunea metatarsiană.

Plante melifere (lat. *mel*: miere, *ferre*: a purta). Plante ale căror flori produc nectar și pollen în cantități mari (salcîmul, trifoiul, lucerna, bobul, mazăricea, sparceta, sulfina, salcia, roinița, teiul, levănțica, facelia, floarea-soarelui ș.a.)

Plantigrad. Termen caracterizînd animalele care, în deplasare, iau contact cu solul prin toată zona autopodială.

Plasmatic. Care are contingențe cu plasma: component plasmatic etc.

Plasmă (gr. *plasma*: cu formă terminată). Partea lichidă a sîngelui și limfei, în care plutesc elemente figurate.

Plasmexodie, sin. *plasmoragie intratisulară*. Termen utilizat pentru definirea ieșirii (fugii) sau difuzării plasmei sangvine din vase spre țesutul conjunctiv lax perivascular, condiționînd apariția hemoconcentrației.

— **Plasmodial.** Care are contingențe cu plasmodiul.

Plasmodioza păsărilor. Hemosporidioză produsă de *P. gallinaceum* (la găini) sau de *P. danilewski* (la porumbel) și manifestată clinic prin inapetență, tristețe, debilitate, anemie, modificări sangvine etc.

Plasmodioză. Hemosporidioză produsă de germenii din subordnul *Plasmodida*, familia *Plasmodiidae*.

Plasmodiu.1 — Protozoar, parazit eritrocitar. 2 — Masă citoplasmatică multinucleată, rezultată prin divizarea nucleului, neînsoțită de divizarea citoplasmei. A nu se confunda cu sincițiu.

Plasmoliză. Disoluția citoplasmei în urma pătrunderii în celulă a unei soluții neizotonice.

Plasmoragie (gr. *rheo*: a curge). Extravazarea masivă în țesuturi sau chiar la exterior a plasmei sangvine (v. și plasmexodie).

Plasmorexis. Termen utilizat în histopatologie pentru definirea ultimului stadiu de degenerescență celulară, caracterizat prin dispariția membranei celulare și eliberarea citoplasmei.

Plasticitatea lîinii. Însușirea lîinii de a-și păstra un timp oarecare o anumită formă impusă și după ce au fost îndepărtate

cauzele care au dus la imprimarea acelei forme.

Platelmint. Vierme caracterizat prin corp turtit, lățit, adesea metamerizat, cu ventuze, avînd cavitatea generală plină cu țesut mezenchimatos, cu sistem nervos rudimentar, fără tub digestiv (cestode) sau tubul digestiv avînd aspect cavitat, cu un singur orificiu (trematode) etc.

Platină. 1 — Component al microscopului optic pe care se sprijină lama cu preparatul de examinat. 2 — Placă metalică încălzită (prin flacără sau electric) pe care se pun lamele în momentul lipirii secțiunii histologice.

Platinum, v. Albastră-argintie.

Platlonje. Accesoriu folosit în conțința animalelor, format dintr-o curea lată sau o frînghie împletită, care se aplică la chiostec.

Plătică (lat. *Brama brama*). Specie de pește din familia ciprinidelor, lung de 30—40 cm și cu greutatea de 0,500—1 kg, cu corp turtit lateral și acoperit cu solzi mari și moi. Trăiește în apele dulci.

Pleiocrom (gr. *pleion*: mai abundent, *chroma*: culoare). Supracolorat; termenul se utilizează mai frecvent pentru fecalele supracolorate din cauza descărcării unor cantități mărite de bilă.

Pleiocitoză (gr. *pleion*: mai abundent, *cytos*: celulă). Creșterea numărului de elemente figurate din componentele biologice cu consistență lichidă; termenul se utilizează mai des în cazul citorahiei mărite.

Plesimetric (gr. *plessein*: a lovi, *metron*: a măsura). Executat sau obținut cu ajutorul plesimetrului.

Plesimetru. Dispozitiv pentru percuție (ciocan plesimetric, placă plesimetrică).

Pleoră (gr. *plethein*: a umple). Exces de sînge sau excesul altor lichide biologice, în întregul organism sau în anumite sectoare.

Pleură. Seroasa care căptușește cavitatea toracică (pleura parietală) și învelește pulmonii (pleura pulmonară), în zona de trecere de pe perete pe pulmon realizînd mediastinul (pleura mediastinală).

Pleuretic, sin. *pleural*. În legătură cu pleura sau bolile ei.

Pleurizie. Fază exsudativă a pleuritei, obișnuit septică, manifestată prin febră, sindrom de tignafes, matitate declivă, orizontală și deplasabilă, suflu pleuretic etc.

Pleurită. Inflamația pleurei

Pleurodinie (gr. *odyne*: durere). 1 — Durere toracică pleurală sau nepleurală (pleurită, nevralgii sau mialgii intercostale etc.). 2 — Durere reumatoidă intercostală.

Pleuropatie (gr. *pathos*: boală). Boală a pleurei.

Pleuropericardită. Inflamație concomitentă a pleurei și pericardului, secundară bronhopneumoniilor sau unor stări pio-septicemice, manifestată prin dispnee, tahicardie, frecătură pleuropericardică etc.

Pleuroperitoneal. Care interesează deodată pleura și peritoneul.

Pleuropneumonia contagioasă a bovinelor, sin. *peripneumonia contagioasă a bovinelor*. Boală contagioasă epizootică, produsă de *Mycoplasma mycoides* (din grupul P.P.L.O.), caracterizată prin pneumonie și pleurezie fibrinoasă, eventual gangrenă pulmonară.

Pleuropneumonia contagioasă a calului. Viroză caracterizată

prin pneumonie, pleurezie sau pleuropneumonie, manifestată uneori și prin catar al căilor respiratorii anterioare, congestie pulmonară, gangrenă pulmonară, nefrită, furbură, artrite, enterite etc.

Pleuropneumonia contagioasă a caprelor, v. *Peripneumonia caprelor*.

Pleuropneumonie. Inflamația concomitentă a pleurei și pulmonului. Uneori se folosește drept sinonim cu „peripneumonie“.

Pleuroragie, v. *Hemotorax*.

Pleurostotonus (gr. *pleurothen*: lateral, *tonos*: întindere), sin. *pleurostotonus*. 1 — Încovoierea laterală a corpului prin contractură unilaterală a musculaturii. 2 — Încovoierea capului spre torace, observată de exemplu în unele stări depresive (febră vituleră).

Plevensk. Rasă de oi locală, din Bulgaria, cu lînă albă și capul negru, cu greutatea corporală de 45 kg în medie, produce anual 3 kg lînă semigroasă și 150 l lapte pe lactație.

Plex (lat. *plexus*, de la *plectere*: a împleti). Întrețeserea mai multor fire sau ramuri nervoase, arteriale etc.

Plex brahial. Întrețeserea ramurilor nervoase ventrale din perechile C₆, C₇, C₈, T₁ și T₂ într-o pînză nervoasă din care se izolează nervii distribuiți membrului toracal și — parțial — regiunii cervico-toracice.

Plex cervical. Întrețeserea firelor nervoase cervicale.

Plex lombo-sacrat. Întrețeserea ramurilor nervoase ventrale din L₄, L₅, L₆, S₁, S₂ într-o pînză nervoasă, din care se izolează apoi nervii distribuiți musculaturii crupei și membrului posterior.

Plexiform. În formă de plex.

Plică (lat. *plica*: îndoitură, cută). Termen uzitat pentru

definirea unor formațiuni diverse, rezultate din îndoirea (cutarea) unor mucoase (plica carunculară), șeroase (plică urogenitală), a cortexului cerebral (plici și circumvoluțiuni) etc.

Plurifetație. Dezvoltarea simultană a mai multor fetuși în aceeași gestație. În medicina veterinară se utilizează mai frecvent termenul de femelă multipară, pentru indicarea femelelor care prezintă plurifetație.

Pluriglandular (sindrom). Tulburare complexă și generală, datorită viciilor secrețiilor mai multor glande endocrine.

Pluripară. Termen utilizat pentru identificarea femelelor care au fătat de mai multe ori. Antonim: primipară (la prima fătare) sau nulipară (care n-a fătat niciodată).

Plurisulfan, sin. Trisulfamidă. Preparat trisulfamidic (sulfatiazol, sulfametazină, sulfacetamidă), cu spectru relativ larg.

Plusmilk. Înlocuitor de lapte, cu un conținut ridicat în grăsimi, hidrați de carbon și săruri minerale, produs în Anglia și folosit mai ales în alimentația mieilor.

Pluto. Linie principală din rasa de cai Lipitană.

Plymouth Rock. Rasă de găini americană, cu greutate corporală mare (5 kg la găini), cu creastă simplă, de mărime medie, urechiușe roșii, picioare galbene, spatc larg. Este precoce, cu aptitudini pentru ouă și carne, producând în medie 150 ouă anual și o carne de bună calitate. Se cunosc mai multe variații de culoare: barată, albă etc.

Pneumatoza chistică a intestinului, v. Emfizem intestinal.

Pneumatoză. Dezvoltarea și acumularea de gaze într-o cavitate organică sau organ cavitat.

Pneumatocel (gr. *pneima*: aer, vînt, *cili*: tumoră, deformare). Retenție gazoasă într-un conduct sau cavitare organică, urmată de deformarea, hernia sau deplasarea respectivei formațiuni, în urma presiunii exercitate de către gaze.

Pneumectomie. Rezecția parțială a pulmonului.

Pneumocel. Hernia unei porțiuni de pulmon printr-o breșă accidentală a peretelui toracic.

Pneumococ, v. Diplococ.

Pneumococia vițeilor, v. Diplococia vițeilor.

Pneumoconioză (gr. *pneumon*: pulmon, *konios*: praf, țărină), sin. *pneumonoconioză*. Inflamație cronică indurativă sau fibroasă a pulmonului, produsă de inhalarea particulelor minerale, mai frecventă la animalele care lucrează în mine sau cariere; denumirile etiologice indică particulele în cauză (sili-coză, antracoză, asbestoză etc.)

Pneumodinamică, sin. dinamică pulmonară (gr. *pnein*: a respira, *dinamis*: forță). Termen utilizat pentru definirea fenomenelor mecanice (dinamice) ale respirației.

Pneumogastric, v. Nervul vag.

Pneumograf, sin. stetograf. Dispozitiv de înregistrare a variației circumferinței toracice în timpul mișcărilor respiratorii.

Pneumonia cronică progresivă a oil, v. bouhita.

Pneumonia cu virus a porcelor, v. bronhopneumonia infecțioasă a porcelor și pneumonia virotică a porcului.

Pneumonia felină, sin. pneumonia cu virus a pisicilor. Pararickettsioză (agent *Miyagawanella felis*), caracterizată prin modificări ale căilor respiratorii și pulmonului.

Pneumonia indurativă, v. Pneumonia cronică.

Pneumonia interstițială atipică a vacii, sin. *febra* sau *emfizemul pulmonar de ceață, intoxicația cu rapiță*. Boală cu etiopatogenie discutată (alergoză după inhalarea bioxidului de carbon de siloz, a consumului de alimente mucegaite, de rapiță înflorită, inhalării particulelor de mucegaiuri etc.), caracterizată prin infiltrație pulmonară plasmatică sau eozinofilică, emfizem interstițial, fibroză alveolară, eventual bronhopeumonie, parezia prestomacelor ș.a.

Pneumonia lardacee a calului, sin. *pneumonia slăminoasă*. Pneumopatie de tip cronic, cu sindrom respirator corespunzător, caracterizată prin zone sau noduli pulmonari alb-cenușii, slăminoși, cu consistență densă, proliferarea epiteliului alveolar și a țesutului conjunctiv interalveolar, în centrul leziunii observându-se adesea noduli tuberculoși, cu celule gigante.

Pneumonia virotică a porcului. Cadru etiologic, incluzând pneumoniile virale ale porcului, produse de influența (gripa) porcului, gripa porceilor, pneumonia cu virus a porcului, pestă, ornitoză, virozele gripale de tip uman; în sens mai restrâns, ar interveni doar virusul influenței și al pneumoniei virotice a porcului.

Pneumonie. 1 — Animal cu pneumonie sau alte pneumopatii. 2 — Element în legătură cu pulmonul sau pneumonia.

Pneumonie, sin. *pnevmonie lobară, sporadică, crampală, fibrinoasă, a frigore*. Inflamație nepurulentă și negangrenoasă a unui lob pulmonar sau a unei porțiuni relativ întinse dintr-un lob, determinată de diferiți microbi, la animale predispușe, sub influența diferitelor cauze ocazionale, desfășurată ciclic și manifestată prin semne ge-

nerale, dispnee, tuse și semne fizice de congestie pulmonară, apoi de hepatizație și liză a blocului pneumonic (submatitate, matitate, raluri crepitante, suflu tubar etc.)

Pneumonie cronică, sin. *scleroză sau ciroză pulmonară, pneumonie interstițială cronică, pneumonie indurativă*. Pneumopatie cronică proliferativă, caracterizată prin sindrom respirator (mai ales tignafes), slăbire, hipotrepsie, anemie, pica ș.a., instalată după bronhopeumonie sau pneumonie acută, atelectazie pulmonară etc. sau evoluind de la început sub formă proliferativă (pneumonia interstițială atipică a vacii, Maedi, adenomatoza pulmonară, pneumonia lardacee a calului, tuberculoza, actinobaciloza și o serie de alte infecții cu localizări pulmonare, micoze, entequé, bouhita oilor etc.).

Pneumonie lobară, v. pneumonie.

Pneumonie lobulară, v. Bronhopneumonie.

Pneumonie traumatică. Pneumonie observată obișnuit la rumegătoare, la care afectează mai des lobul diafragmatic drept, produsă în urma migrării corpiilor străini metalici din rețea, mai rar prin acțiuni traumatice transtoracice sau transesofagiene.

Pneumologie (gr. *pnevmon*: pulmon, *logos*: studiu). Studiul pulmonului și al bolilor sale.

Pneumopatie (gr. *pnevmon*: pulmon, *pathos*: boală). Boală a pulmonului, în sens general.

Pneumopericard (gr. *pnevma*: aer, *perichardion*: pericard). Colecție gazoasă în pericard, mai obișnuit sub formă de piopneumopericard, produsă în pericardita traumatică, cu simptome similare (zgomotul de li-

FNE chid pericardic este totdeauna
514 clar în piopneumopericard).

Pneumoperitoneu. Colecție gazoasă peritoneală, produsă prin fermentație locală (peritonite gangrenoase) sau prin efracție din organele digestive sau de la exterior, manifestat prin modificări generale, dilatația abdomenului, sunet timpanic, crepitație etc.

Pneumotomie (gr. *pneumon*: pulmon, *tome*: secțiune). Incizia pulmonului.

Pneumotorax (gr. *pneuma*: aer, *thorax*: piept). Colecție gazoasă pleurală, realizată obișnuit prin efracția acruului din pulmoni sau prin peretele toracic (plăgi, rupturi), mai rar prin producere de gaze în urma fermentațiilor (piopneumotorax etc.); pneumotoraxul prin efracție poate fi *deschis* (în comunicare cu exteriorul), *închis* și *cu supapă* (comunicare numai în inspirație); clinic se manifestă prin dispnee gravă, sindrom de tignafes, dilatarea toracelui, lipsa zgomotelor respiratorii sau suflu amforic în dreptul colecției, murmur vezicular înăspriț în dreptul zonelor cu emfizem compensator etc.

Pododermatita congestivă simptomaticeă. Congestie difuză a membranei cheratogene, provocată de factori toxici sau infecțioși și manifestată prin acces furburic, apărut în perioada în care animalul este suferind de o boală infecțioasă gravă (gurmă, febră tifoidă etc.)

Pododermatita congestivă toxică-alimentară, sin. *furbură toxică, furbură alimentară, furbură prin supraalimentare.* Congestie exagerată a membranei cheratogene, produsă de alimentarea cailor cu furaje bogate în albumină. Se manifestă prin sin-

drom furburic, congestie generală etc.

Pododermatita congestivă toxigravidică. Congestie activă a membranei cheratogene, întilnită la femelele în gestație sau imediat după fătare, la iepe manifestându-se prin sindrom furburic apărut în primele 24 de ore de la expulzarea fetusului.

Pododermatita cronică deformantă, sin. *furbură cronică.* Inflamația cronică a membranei cheratogene, caracterizată printr-un proces hiperplastic difuz, cheratogenează anarhică, deformări podale etc.

Pododermatita cronică hipertrofică, sin. *cherafilocel.* Inflamație cronică productivă, circumscriasă, a membranei cheratogene, cu origine neelucidată, probabil traumatică, manifestată prin apariția unui con de corn interpus între membrana cheratogenă și cutia de corn.

Pododermatita cronică vegetantă, sin. *crapod.* Inflamația cronică, hipertrofică, cu caracter tumoral, putrid, a zonei plantare a membranei cheratogene, manifestată prin lizarea cornului și apariția de vegetații plantare.

Pododermatita difuză congestivă de stază. Inflamația difuză asepticeă a membranei cheratogene, manifestată prin sindrom furburic, apărut la animalele forțate la sprijin prelungit pe același membru (în fracturi).

Pododermatita difuză congestivă traumatică, sin. *furbură mecaniceă.* Inflamația difuză, asepticeă, posttraumatică, a membranei cheratogene, frecventă la caii forțați să lucreze pe teren dur, în zile călduroase, fără antrenament etc.

Pododermatita difuză reumatismală. Inflamație a membranei cheratogene provocată de răcirii-

le bruște ale copitei după efort și manifestată prin acces furburic cu caracter reumatic.

Pododermatita exsudativă cronică a buletului, sin. *crapodină*. Inflamație cronică, circumscriasă, exsudativă, hipertrofică și deformantă a bureletelor, provocată de diverse iritații și manifestată prin vicierea producției de corn, care apare „in valuri”.

Pododermatita gangrenoasă profundă. Gangrenă difuză a straturilor reticular al membranei cheratogene și țesuturilor subiacente, apărută ca o complicație a pododermatitelor gangrenoase superficiale.

Pododermatita gangrenoasă superficială. Gangrenă difuză a straturilor superficiale (epidermice) ale membranei cheratogene, apărută ca o complicație a pododermatitelor supurative.

Pododermatita supurativă profundă. Inflamația supurativă a straturilor dermice ale membranei cheratogene, apărută ca o complicație a bleimei, furcuței putrede, plăgilor plantare etc.

Pododermatita supurativă superficială. Inflamația supurativă a formațiunilor epidermice ale membranei cheratogene, apărută în urma traumelor plantare.

Pododermatită. Inflamația membranei cheratogene a copitei, la ecvine.

Pododermatită aseptică. Inflamația membranei cheratogene declanșată pe bază exclusiv nervoasă, în lipsa oricărei infecții.

Pododermatită congestivă. Pododermatită în care predomină fenomenele congestive, cel mai adesea reprezentînd o fază în evoluția pododermatitelor.

Pododermatită exsudativă. Fază evolutivă a pododermatitelor complicate de origine traumatică și manifestată prin șchiopătură, modificarea cornului pe zone circumscrise, datorită aglomerării unui exsudat sub cornul cutidural.

Pododermatită necrozoantă, sin. *haplodermatită necrozoantă infecțioasă specifică*. Mortificarea pe o zonă întinsă a membranei cheratogene, provocată de bacilul necrozei, pătruns printr-o plagă plantară.

Podofilită. Inflamația podofilului, provocată în general de cauze traumatice și manifestată prin sensibilitate la nivelul peretelui de corn, șchiopătură etc.

Podologie. 1 — Termen uzitat pentru definirea capitolului de morfologie care se ocupă cu studiul piciorului. 2 — În medicina veterinară se utilizează în special pentru definirea studiului care se ocupă cu morfologia copitei. 3 — În mod impropriu definește capitolul de patologie a copitei.

Podotroșilită. Inflamația miciei teci sesamoidiene.

Poikilocitoză (gr. *pokilos*: conformat diferit, *cytos*: celulă). Stare caracterizată prin deformarea globulelor roșii, obișnuit ca semn al anemiilor aplastice.

Pointer. Rasă de cîini engleză, cu mirosul foarte fin, special adaptat pentru vânătoare în cîmpie.

Poitou. 1 — Rasă de măgari, cu talie mare (1,40—1,55 m), corp masiv, picioare groase și puternice, de culoare brună-închis uniformă, cu păr lung și des, formînd șuvițe. Este foarte mult folosit pentru producerea de catiri. 2 — Populație cabalină cu talie înaltă, adaptată pentru producția de catiri.

POL **Polakiurie** (gr. *pollakis*: frecvent, *ourein*: a urina). Urinare frecventă, determină obișnuit reflex, mai cu seamă în cistite.

516

Poland-China. Rasă de porci, foarte răspândită în S.U.A., adaptată pentru producția de carne și grăsime. Arc talie mare, trunchi lung și profund, membre relativ scurte, cap a ic, urechi erecte la bază și îndoite la vîrf, de culoare neagră și cu pete albe pe extremități, precocitate ridicată, capacitate mare de utilizare a furajelor și a pășunilor. Există o subrasă denumită Spotted Potand-China.

Polany. Aparat pentru determinarea rezistenței și extensibilității lînii.

Polen. Grăuncioare galbene, fine, de dimensiuni microscopice, produse de stamine, cu rol de element sexual mascul (gametafit). Este foarte bogat în proteine, zaharuri, aminoacizi, vitamine și fitonide și reprezintă principala sursă de hrană proteică a albinelor.

— **Pollex**. Degetul mare de la mîna.

— **Poliadenie**. Termen arhaic utilizat pentru definirea hipertrofiei simultane a mai multor ganglioni limfatici.

— **Poliadenită**. Inflamația simultană a mai multor ganglioni limfatici.

Poliartrita mînjilor, sin. *septicemia mînjilor*. Boală contagioasă, cu caracter septicemic și metastatic a nou-născuților, produsă de germeni variați și parțial diferiți de acei care provoacă septicemia vițelilor și exteriorizată prin poliartrită, enterită, eventual bronhopneumonie etc.

— **Poliartrită**. Afectarea simultană — de către aceeași boală — a mai multor articulații, la același individ.

Poliartrită serofibrinoasă, v. Glässer.

Policefal. Cu mai multe capete.

Policilin, v. Penicilină.

Policitemie (gr. *poli*: mult, *cytos*, *cytos*: celulă, *haima*: sînge). Creșterea numărului de globule roșii pe unitate de volum sangvin, distingîndu-se: *policitemia absolută*, cu mărirea numărului total de globule roșii din organism, prin hipoxie ș.a. (boală de altitudine, emfizem pulmonar) și *policitemia relativă*, în urma hemoconcentrației etc.

Policolie, v. Hipercholie.

Policorie (gr. *poli*: mai multe, *cori*: pupilă). Anomalie iriană constînd din prezența mai multor orificii pupilare.

Policromatofilie (gr. *poli*: mult, *numeros*, *chroma*: culoare, *filia*: afinitate). Afinitatea unor globule roșii atît pentru coloranții acizi, cît și pentru cei bazici, ca semn al imaturității (anemii posthemoragice sau hemolitice etc.).

Policrot (gr. *poli*: *numeros*, *krotos*: bătaie). Care dă senzație de mai multe unde: puls dicrot etc.

Polidactil. Cu mai multe degete.

Polidactilie. Termen uzitat mai ales pentru definirea anomaliilor congenitale (mutație genetică) manifestate prin apariția unor degete supranumerare.

Polidipsie (gr. *poli*: mult, *numeros*, *dipsa*: sete). Sete exagerată.

Polidria, sin. *gălbănirea*. Maladie virotică a viermilor de mătase, afectînd larvele, crisalidele și fluturii.

— **Polifagie** (gr. *poli*: mult, *numeros*, *fagein*: a mîncea), sin. *hiperfagie*. Mărirea consumului de alimente.

Polifarmac. Medic care prescrie un număr exagerat de medica-

mente, cu tendința de a impresiona.

Polifarmacie. Termen utilizat pentru caracterizarea medicației bazată pe prescrierea unui prea mare număr de medicamente.

Poliglobulie. Mărirea numărului de globule pe volum de sânge circulant.

Polimastie, sin. *politelie*. Termen utilizat pentru definirea anomaliilor caracterizate prin prezența de mamele supranumerare.

Polimelien. 1 — Monstru posedând un picior supranumerar. 2 — Monstru caracterizat prin inserția pe un individ bine conformat a unui sau mai multor membre accesorii și rudimente din alte regiuni.

Polimiopia progresivă a oilor adulte. Miodistrofie de tip grăsos, întilnită la oi în vîrstă de peste 2 1/2 ani, manifestată mai frecvent prin falsă paraplegie și leziunile musculare.

Polimiozită (gr. *poli*: mult, *mys*: mușchi). Inflamația concomitentă a mai multor mușchi.

Polimorf. Termen general definind pluralitatea de aspect, capacitatea de a se prezenta sub mai multe forme a unui organism, fenomen etc.

Polimorfonuclear. Cu nucleu de formă diferită; obișnuit, termenul se folosește ca sinonim cu granulocit.

Polinevrita cronică interstițială a găinii, v. Limfomatoză nervoasă.

Polinevrita infecțioasă a calului, v. Durină.

Polinevrită. Lezarea simultană, de ordin inflamator sau neinflamator, a mai multor nervi.

Polinoză (lat. *pollen*: polen), sin. *boală de fîn*. Alergoză respiratorie produsă prin sensibilizare la polen.

Polinucleoză, v. Leucocitoză.

Polioencefalită (gr. *polios*: cenușiu). Inflamația substanței cenușii a encefalului (scoarță, nucleii cenușii de la bază etc.), obișnuit de origine infecțioasă și manifestată prin semne de focar: hemiplegie, semne de nervi cranieni, manifestări epileptice, sindrom de imobilitate etc.

Polioencefalomalacia oilor. Encefaloză de origine necunoscută, afectînd animale de toate vârstele, caracterizată prin necroză cerebrocorticală a substanței cenușii și sindroame de depresiune nervoasă corespunzătoare encefalozelor.

Polioencefalomielită. Inflamația concomitentă a substanței cenușii din encefal și măduva spinării, cu manifestări mixte de polioencefalită și poliomieliță.

Poliomielita infecțioasă a șoarecilor. Viroză neurotropă latentă la adulți, manifestată uneori la tineret prin convulsii sau paralizii.

Poliomieliță (gr. *polios*: cenușiu, *myelos*: măduvă). Inflamație septică, alergică etc. a substanței cenușii din măduva spinării, caracterizată clinic prin sindrom poliomedular ventral (mioclonii în prima fază, apoi paralizie flască, lipsa reflexelor profunde, amiotrofie etc., cu dispoziție radiculară) sau sindrom poliomedular dorsal (disociație termoalgezie dispusă radicular, prurit, chiar automutilație pe regiunea respectivă).

Poliorhidie. Anomalie caracterizată prin existența testiculelor supranumerare.

Polip. Varietate de papilom sau condilom dezvoltată pe suprafața unei mucoase (bucale, vaginale, prepuțiale, uretrale etc.).

- Polipag.** Monstru monomfalian — cu două coloane vertebrale complete și independente, cu mandibulă dublă, craniul părînd simplu, dar avînd două găuri occipitale, două maxile, două limbi, toracele fiind însă unic.
- Poliploid.** Termen folosit pentru caracterizarea nucleului celulelor care au mai mulți decît 2 n cromozomi.
- Poliploidie.** Mutație kariotipică manifestată prin mărirea cu un multiplu a stării haploide (3N, 4N etc.).
- Polipnee** (gr. *poly*: numeros, *pnein*: a respira), sin. *tahipnee*. Mărirea frecvenței mișcărilor respiratorii.
- Polipos.** Cu aspect de polip.
- Polipoză.** Afecțiune caracterizată prin dezvoltarea unor polipi multipli, în diverse zone ale mucoaselor.
- Polipod.** Monstru avînd mai multe picioare decît normal.
- Polipsie**, v. Polidipsie.
- Poliradiculat.** Cu mai multe rădăcini: molar poliradiculat etc.
- Poliserozita porcilor**, v. Gläser.
- Poliserozită**, sin. *poliserită*. Inflamația concomitentă a mai multor seroase.
- Polisomie**, sin. *aneuploidia*. Mutație kariotipică manifestată prin creșterea numărului de cromosomi cu o cifră inferioară stării haploide (crește cu un cromosom, doi, trei etc.).
- Polispermie.** Termen utilizat pentru definirea procesului de rezultare a unui zigot prin fecundarea unei ovule de către mai mulți spermatozoizi. Polispermia pare a fi originea monștrilor dubli.
- Politelé**, v. Polimastie.
- Politrofle.** Exces în procesul de nutriție.
- Poliurie** (gr. *poli*: mult, numeros, *ouron*: urină). Creșterea diurezei.
- Polivalent.** Care posedă mai multe proprietăți diferite: ser plivalent etc.
- Polivoltine.** Rase de viermi de mătase, la care metamorfoza se repetă de mai multe ori pe an și dau mai multe recolte de gogoși.
- Polo-Poney.** Tip de cal, din grupa cailor Poney, adaptat pentru jocul de polo, robust, rezistent, ușor, dotat cu un temperament vioi, cu statură oscilînd în jurul a 1,40 m, cu capul mic și conformație armonioasă.
- Polverara.** Rasă de găini italiană asemănătoare cu rasa Padovana, de care se deosebește prin moful mai mic și drept. Are o dezvoltare medie, este rustică și precoce, în general de culoare neagră. Se cunosc și varietăți de culoare albă, aurie, argintie etc.
- Polwat.** Rasă de oi pentru carne și lînă fină, creată în Australia, prin încrucișarea oilor Merinos cu berbeci Lincoln, adaptată pentru zonele umede și reci. Are forme simetrice, adînci și largi, întrucîtva asemănătoare cu rasa Corriedale, lînă fină și lungă de circa 10 cm, carne de bună calitate.
- Pomadă.** Formă medicamentoasă în care substanța activă este încorporată într-o substanță moale (vaselină, grăsime animală etc.), care se poate întinde pe piele.
- Pomerană.** Rasă de giște, rustică, cu greutate corporală de 7—8 kg, cu mai multe varietăți de culoare: albă, cenușie, cenușie-bălțată cu alb.
- Ponei din Țara Galilor**, sin. *Welsh Poney*. Rasă de cai, de statură mică (cca. 1,25 m), cu capul scurt, gîtul împodobit cu

coamă abundentă, constituție robustă, cu mers destul de rapid.

Ponei Schetlandesi, v. Schetlandpony.

Poney. Denumire dată unor cai de talie mică, utilizați fie pentru șa, fie pentru tracțiune ușoară, caracterizați prin temperament vioi și constituție robustă. Principalele rase de Poney ce se cresc în Anglia sînt: *Poneiul din țara Galilor* sau *Welsh Poney*, *Poneiul schetlandesi*, *Polo-Poneiul* etc.

Pontă. 1 — Eliminarea unei ovule sau a unui ou (la păsări). 2 — Termenul definește, în plus, eliberarea unei ovule din foliculul ovarian.

Pontă intraabdominală. Căderea ovulei în cavitatea abdominală.

Pontin. Care se referă la puntea mezencefalică (protuberanța inelară).

Pontremolese. Rasă de taurine italiană, cu aptitudini triple, cu robă de culoare roșie, mai închisă la tauri și mai deschisă la vaci, cu o dungă mai deschisă de-a lungul spinării. Are talie mică (1,35 m), conformație cu defecte de exterior, producție mică de lapte cu conținut mare de grăsime, foarte rustică și sobră.

Poplitee (lat. *A. poplitea*). Continuară a arterei femurale, de la nivelul la care se izolează artera femurală caudală pînă în zona în care se bifurcă în a. tibială anterioară și a. tibială posterioară. Emite pe traiect ramuri articulare și ramuri musculare.

Popliteu (lat. *poples, itis*: încheietura genunchiului). Mușchi situat înapoia articulației femuro-tibiale, inserat proximal în foseta musculară caudală a condilului femural lateral și

distal pe suprafața poplitee a tibiei.

Popper (proba)-. Probă pentru evidențierea coluriei.

Populație. Grup mare de indivizi care cuprinde mulți descendenți și care în sens genetic reprezintă un grup de reproducere, constituind unitatea de studiu în genetica cantitativă.

Populație mare. Populația în care numărul indivizilor este de ordinul sutelor sau miilor. În absența proceselor sistematice (migrație, mutație și selecție), la o populație mare, frecvența genelor și genotipurilor rămîn nealterate de la o generație la alta.

Populație mică, sin. *subpopulație, grupă, sușă, linie*. Populație cu număr mic de indivizi, care în absența proceselor sistematice (migrație, mutație și selecție) este supusă proceselor dispersive, adică schimbării întîmplătoare a frecvenței genelor de la o generație la alta, cauzate de condiția de probă (efectul probei) a gameților.

Porc pitic de Göttingen. Porc pitic creat prin încrucișarea porcului pitic vietnamez cu porci din Minnesota și prin selecție. Are talia și greutatea corporală redusă (sub 1/5, față de rasa locală germană ameliorată), fecunditate bună etc. Se folosește pentru cercetări științifice, în special în chirurgie, dermatologie, farmacologie, biologie, aeronautică și radiobiologie.

Porcușor (lat. *Gobio gobio*). Specie de pește din familia ciprinidelor, lung de 6—12 cm, cu corpul fuziform, cu un șir de pete întunecate pe flancuri, cu mustați etc. Trăiește și la noi, în apele din regiunea de șes și de dealuri și are o importanță economică locală.

Porfirinurie. Prezența porfirinei (obișnuit a hematoporfirinei) în urină.

Pormin. Premix mineral, folosit pentru prevenirea carențelor minerale la porcine.

Porocel. Hernie ingvino-vaginală, însoțită de îngroșarea exagerată a pungilor testiculare și scleroză a celuloasei (calozități zonale).

Poromfal. Hernie ombilicală complicată cu calozitate zonală.

Porumb siloz. Termen impropriu folosit pentru denumirea culturii de porumb, ce se recoltează în faza lapte cerească, când plantele au un conținut în apă de circa 70%, în vederea însilozării; corect: porumb pentru însilozare.

Porumbacă. Guloare la păsări, caracterizată prin alternanța unor dungi transversale de culoare închisă, cu dungi de culoare cenușie sau albă.

Porumbei căzători. Grupă de rase de porumbei pentru zbor de joc, care se caracterizează prin zbor la înălțime mare și coborîre prin întoarcere peste cap de 20—30 ori. În țara noastră se crește rasa *Roller oriental* și *căzători gălățeni*.

Porumbei-găină. Grupă de rase de porumbei de carne, cu formația corporală asemănătoare întrucîtva cu a găinilor. Din această grupă fac parte rasele:

Maltează, Modeneză, Florentină și Huhnschecke.

Porumbei cu perucă. Rasă de porumbei, din grupa raselor ornamentale, cu o formațiune de pene caracteristică pe gît și în jurul capului.

Porumbei jucători la înălțime sau semi-înălțime. Grupă de rase de porumbei, pentru zbor de joc la înălțime. În țara noastră se cresc porumbcii *Komarom, timișoreni, clujeni* și, *dublu moțași de Ardeal*.

Porumbei jucători la nivelul solului. Grupă de rase de porumbei pentru zbor de joc, care se caracterizează printr-un joc aproape de sol, de multe ori sprijinindu-se cu vârful aripilor sau cozii de pămînt.

Porumbei gușați. Subgrupă de rase de porumbei, din grupa raselor ornamentale, caracterizată prin posibilitatea dilatării subregiunii gusii prin respirația și reținerea aerului. În perioada împerecherii masculul își poate umfla subregiunea gusii, încît aceasta apare mai mare decît restul corpului.

Porumbei pescăruși. Grupă mare de rase de porumbei de ornament. Dintre aceștia la noi se cresc pescărușii orientali, pescărușii germani și pescărușii chinezi.

Porumbei tamburi, sin. *porumbcii toboșari*. Subgrupă de rase de porumbei, din grupa raselor ornamentale, originari din Asia. Cea mai reprezentativă rasă este *Tamburul de Buchara*.

Porumbel de casă (lat. *Columba livia domestica*). Specie de porumbei domesticită la sfîrșitul neoliticului, care a dat naștere unui număr foarte mare și variat de rase (v. denumirile corespunzătoare raselor).

Porumbel de stîncă (lat. *Columba livia*). Specie de porumbei sălbatici, strămoșul porumbei-

lor de casă. Se vinează pentru carnea sa apreciată.

Porumbel mare (lat. *Columba palumbus*), sin. *P. gulerat*. Specie de porumbei, caracterizați printr-un frumos guler de penă, răspândită în Europa și Asia de vest.

Porumbel sălbatic (lat. *Columba oenas*). Specie de porumbei sălbatici, răspândită în aproape întreaga Europă. Se vinează pentru carnea sa gustoasă.

Posologie (gr. *poson*: cit, *logos*: studiu). Studiul dozelor diferitelor medicamente, în funcție de specie, rasă, vîrstă, sex, diagnostic etc.

Potasemie, sin. *kaliemie*. Conținutul în potasiu al sîngelui.

Potîrniche (lat. *Perdix perdix*). Specie de pasăre din ordinul galiformelor, de mărimea unui porumbel, dar mai robustă, de culoare brun-pestriță pe spate, cenușie pe piept, iar pe pîntece albă și cu un desen în formă de potcoavă, de culoare brună. Trăiește pe cîmpii și se hrănește cu semințe. La noi este pasăre sedentară. Foarte apreciată ca vînat.

POX-grup. Grupul de virusuri care produc variiolele.

Pramenca. Rasă de oi locală cu lina lungă și groasă, din R.S.F. Jugoslavlia, aproape identică cu Țurcana, cu numeroase variații locale.

Precipitare, sin. *reacție de precipitare*, *reacție de floclulare*. 1 — Formare de particule vizibile (flocoane) într-un mediu lichid, ca o consecință a unor reacții de ordin fizic, chimic sau biologic. 2 — Reacție imunitară, declanșată în urma cuplării antigenului cu anticorpul, utilizată pentru diagnosticul unor boli infecțioase, în identificarea unor specii microbiene, pentru titrarea serurilor antibacteriene

și antitoxice, în expertiza alimentelor, medicina legală etc.

Precipitină. Anticorp ce favorizează formarea de precipitate în mediul care conține antigenul corespunzător.

Precolostru. Secreție asemănătoare cu colostrul, secretată și eventual eliminată de mamelă în picături, cu mult timp înainte de parturiție.

Predigestie. Termen utilizat pentru definirea actelor preliminarii ale digestiei (masticăție, insalivație etc.).

Predispozant. Termen de calificare pentru factorii care fac organismul receptiv față de o anumită boală.

Predispoziție. Stare organică generală de receptivitate pentru o boală sau de favorizare în apariția unei modificări organice.

Preducea apicolă. Instrument folosit de apicultori pentru extragerea dintr-un fagure cu puieț a unor celule cu larve tinere abia eclozionate, pentru creșterea de măci după metoda Heyrand. În acest scop se folosește producea nr. 8 utilizată în curelărie.

Prehensiune. Acțiunea prin care animalele introduc alimentele și apa în cavitatea bucală (prehensiunea alimentelor).

Prehipovitaminoză. Fază premergătoare vitaminozei clinic evidente ca atare; prehipovitaminoza este clinic inaparentă sau se manifestă prin simptomatologie incertă.

Preleva(a). A recolta un eșanțion de țesut, lichid organic etc. cu scopul de a fi studiat.

Prematur. Care se manifestă înainte de termenul sau timpul obișnuit: naștere prematură (naștere înainte de termen) etc.

Premix, sin. *vitamealo*, *supranucleu*. Amestec variat de vitamine și oligoelemente (Cu, Fe,

I, Mn, Mg, Zn etc.) în excipient, proteic, destinat echilibrării rației. La noi în țară se prepară „avimin” (pentru păsări) și „pormin” (pentru porci).

Premolar. Termen utilizat pentru denumirea molarilor situați între canini (spațiul interdentar) și primul molar, caracterizați prin dimensiuni mai reduse și succedență.

Preparat galenic. Preparat farmaceutic care presupune prelucrări relativ mai complicate: tincturi, extracte, siropuri etc.; uneori nu se face distincție netă față de „forma medicamentoasă”.

Prepelită (lat. *Coturnix coturnix*). Specie de pasăre călătoare din ordinul galiformelor, mai mare decât o vrabie, de culoare brună, cu dungi albe și negre. Trăiește la noi în țară, în câmpii deschise, din primăvară pînă în toamnă. Numai masculul este cîntăreț. Se vinează pentru carnea ei gustoasă.

Prepelită japoneză (lat. *Coturnix coturnix japonica*). Prepelită domestică, ce se crește pentru producția de ouă și carne.

Prepubian. Care se găsește înaintea pubisului: tendon prepubian; formațiune fibroasă de inserție în comun pe marginea anterioară a pubisului a mușchilor dreپți abdominali, tunicii abdominale și eventual a fasciculusului subpubian al ligamentului articular coxofemural.

Prepulsie. Acțiunea de împingere a bazei limbii spre orificiul bucal, cu sau fără scoaterea limbii din cavitatea bucală. A nu se confunda cu ڑropulsia.

— **Prepuț**, sin. *furcu*. Cută a pielii care acoperă glandul penian.

— **Prepuțial.** Care are contingențe sau aparține prepuțului.

Presbiție. Hipermetropie provocată de vîrstă.

Presistolic. Care se produce înaintea sistolei ventriculare.

Presoxin, sin. *Glanduitrin, Pituitrin*. Preparat cu oxitocină, utilizat datorită acțiunii pe musculatura uterină etc. în metrite, distocii, mamite, oovretenție la păsări ș.a.

Prestarter. Furaj combinat, complet, preparat pentru hrănirea în primele 5—6 zile la pui, în primele 2 săptămîni la curci și pînă la 5—5,5 kg greutate la pурcei. Se caracterizează printr-un procent ridicat de proteine (cca 23—25% la pui, 30% la curci, 20% la pурcei) și de vitamine din grupa de creștere, liposolubile (A, D).

Preventiv. Care urmărește să împiedice apariția unei boli sau accident chirurgical.

Prevenție. Acțiunea ce se duce pentru evitarea apariției unei boli transmisibile (infecțioase sau parazitare).

Prevertebral. Care se găsește înaintea vertebrelor. La animalele patrupede, prevertebral înseamnă de fapt subvertebral (sub corpul vertebrelor). De exemplu, ganglionii prevertebrali; ganglionii care se găsesc situați sub corpul vertebrelor (ganglioni ortosimpatici).

Prezentare. Termen sub care se definește modul în care fetusul își angajează în bazin întii extremitatea cefalică sau cea caudală. Prezentările intermediare provoacă distocii.

Priapism (de la Priap, membru viril). Ereecție peniană exagerată și prelungită, produsă reflex, prin iritații genitourinare (cistite, uretrite), în unele boli ale centrilor nervoși, intoxicație cu cantaridă ș.a.

Primar (lat. *primus*; primul). Care n-a fost precedat de altul: infecție primară (primă infecție) etc.

Primipară. La prima parturiție. Antonim: *pluripară*.

Prislop. Linie principală din rasa de cai Huțuli.

...**Prive.** Sufix indicînd lipsa. De exemplu, tulburări tireoprive: tulburări prin lipsa tiroidei, prin suprimarea rolului ei, prin ablația ei etc.

Proaccelerină, v. *Accelerină*.

Proba aglutinării în inel. Metodă rapidă de diagnostic a brucelozei la vacile și caprele în lactație, constînd din introducerea într-o eprubetă cu lapte a unei suspensii de *Brucella abortus*. În caz pozitiv, în partea superioară a eprubetei apare un inel mai colorat.

Proba anesteziei. Utilizarea unei substanțe anestezice injectate pe traiectul nervilor pentru a se preciza sediul unei șchiopături.

Proba celor două colire (Jaffé). Utilizarea cocainei și adrenalinei pentru precizarea neuronului lezat, în caz de anizocorie.

Proba celor trei colire (Berryman). Utilizarea cocainei, adrenalinei și homatropinei pentru diferențierea anizocoriei congenitale de cea cîștigată.

Proba celor trei imagini (Purkinje-Samson). Probă de verificare a cristalinului, constînd din plasarea unei lumînări aprinse la 10 cm de ochiul atropinizat, în care se observă apariția a trei imagini luminoase: una pe corneea, alta pe cristaloïda anterioară și o a treia (mică și răsturnată) pe cristaloïda posterioară. În afachie ultimile imagini lipsesc.

Proba cercurilor concentrice (Berlin). Verificarea astigmatismului cristalinian prin examinarea ochiului la iluminare directă, cu oglinda situată la 1 m de ochi. Mișcînd sursa de lumină, dacă există astigmatism cristalinian, ochiul pre-

zintă o serie de inele concentrice strălucitoare.

Proba colorantului. Utilizarea unei soluții de fluoresceină în carbonat de calciu pentru punerea în evidență a soluțiilor de continuitate fine de pe corneea.

Proba conului. Metoda folosită pentru verificarea sensibilității aparatului sesamoidian, constînd din plasarea sub copită a unei pane de lemn cu înclinare de 25° și orientată cu vârful spre călcîiele copitei. Animalul cu navicularită evită să se sprijine pe membrul bolnav supus probei.

Proba eparvenului. Verificarea existenței leziunilor osoase la un cal suspectat de eparven, constînd din flexarea în exces a membrului posterior timp de 3—5 minute și forțarea plecării bruște la trap, animalul cu eparven manifestînd lipsă de sprijin la primii pași.

Proba flanelei, sin. *proba înfășurării*. Metodă de diagnostic a osteitelor metapodiale, constînd din aplicarea unei feși pe regiunea autopodială, șchiopătura ameliorîndu-se sau dispărînd cît timp se menține fașa.

Proba planului înclinat, v. *Proba conului*.

Proba potcoavei cu punte. Metodă de diagnostic a navicularitrici, șchiopătura accentuîndu-se după aplicarea unei potcoave cu punte și fără colți în cazul că animalul suferă de alterații sesamoidiane.

Proba scării simple, sin. *metoda dr. Paștea*. Metodă de diagnostic a categoriei și sediului șchiopăturii, constînd din purtarea animalului pe direcția unei linii trasate pe sol și împărțirea segmentului dintre două urme succesive (lungimea pasului) în 8 diviziuni. Urma membrului sănătos se găsește

înapoia diviziunii a 4-a în cazul șchiopăturii în sprijin, provocată de leziuni situate la elementele pasive, și înaintea diviziunii a 4-a, în cazul șchiopăturilor în suspensie, produse de leziuni la elementele active. **Probabil.** Pentru care există toate motivele să fie presupus. **Probabilitate (diagnostic de-).** 1 — Diagnostic neexprimînd o certitudine, dar care are toate șansele să fie confirmat, fără însă a exista certitudinea acestei confirmări. 2 — Diagnostic neconfirmat, dar cu posibilitatea de a fi.

Probitate profesională (lat. *probis*: cinste). 1 — Onestitate profesională. 2 — Respectarea riguroasă a obligațiilor morale, profesionale, a adevărului științific etc. reprezentînd caracteristica esențială a omului de știință.

Procain-penicilina, v. Penicilină.

Procaină, v. Novocaină.

Proces (lat. *processus*: înaintare, progres). Termen utilizat pentru definirea unui ansamblu de fenomene clinice, biologice, patologice etc.

Procese dispersive. Procese care apar la populațiile mici ca efecte ale probelor, fiind previzibile cantitativ dar nu și direcțional. Ele au ca efecte diferențierea între subpopulații, reducerea variației genetice și creșterea frecvenței homozigoților în dauna heterozigoților.

Procese sistematice. Procese care tind să schimbe frecvența genelor într-un mod previzibil, atît cantitativ cît și direcțional: migrația, mutația și selecția.

Proconvertina, sin. *factorul VII*. Factor al coagulării singelui, intervenind sub forma activă (convertina) în convertirea protrombinei în trombină.

Proctectomie (gr. *proctos*: anus). Rezecția unei porțiuni din perețele rectal în (caz de prolaps ireponibil).

Proctită. Inflamația rectului sau anusului.

Proctocel (gr. *proctos*: anus, *kili*: hernie), sin. *proctoptoză*. Relaxare exagerată a mușchilor ano-rectali, urmată adesea de prolaps.

Proctopexie (gr. *proktos*: anus, *pixis*: fixare). Fixarea rectului prin diverse artificii, la sacrum sau la ligamentul sacro-sciatic, cu scopul de a remedia un prolaps ano-rectal.

Proctoptoză, v. Proctocel.

Proctor. Soi de orzoaică, ce se cultivă în Banat, Transilvania și nordul Moldovei.

Proctoragie. Hemoragie ano-rectală.

Proctoscopie. Examenul vizual al anusului și rectului.

Proctotomie. Incizarea anusului și rectului, în caz de stricturi cicatriciale.

Prodrom (gr. *pro*: înainte, *dyromos*: cursă). Fază de manifestări premergătoare, neclare (semne generale ș.a.), după care urmează simptomatologia tipică a bolii, în perioada de stare propriu-zisă.

Productivitatea animalelor domestice. Expresia capacității productive și a însușirilor biologice generale ale unei populații, unui animal etc.

Produs tipizat, v. Specialitate farmaceutică.

Proestru. Fază a ciclului oestral, corespunzătoare perioadei de dezvoltare a foliculului de Graaf.

Profază. Prima fază a diviziunii celulare (kariokinezei), în care cromatina se organizează în spirem (dens, apoi lax), ce se rupe ulterior, dînd naștere cromozomilor, timp în care dispare membrana nucleară.

Profilactic (gr. *profilassein*: a garanta). Care se referă la profilaxie.

Profilaxie. Totalitatea măsurilor de prevenție, de precauție, pentru prevenirea unei boli care ar putea apărea.

Profundă a brațului (lat. *A. profunda brachii*), sin. *artera humerală profundă*. Evidentă colaterală caudală a a. brahiale (humurale), detașată sub nivelul inserției humerale a marelui rotund. Pătrunde în masa tricepsului brahial, distribuindu-i ramuri, precum și tensorului fasciei antebrahiale, brahialului și capsulei articulare.

Profundă femurală (lat. *A. profunda femoris*), sin. *artera femurală caudală*. Colaterală principală a arterei femurale, marcând limita de continuitate dintre a. iliacă externă și a. femurală. Adesea (cal, bou etc.) la origine se detașă în comun cu trunchiul pudendo-epigastric, îndreptându-se caudal, pentru a pătrunde între m. iliac și pectineu, apoi între femur și adductorii coapsei, distribuindu-se mușchilor zonali, dînd ramuri ascendente (anastomozate cu ramuri din gluteea caudală și cu arterea tarsică recurentă) și ramuri descendente (anastomozate cu artera recurentă tibială) etc.

Progesteron. Hormon produs de corpul galben ovarian și de placenta, acționînd asupra mucoasei uterine, favorizînd nidația și dezvoltarea zigotului, inhibînd contracțiile uterine.

Proglotă. Segment corporal individualizat al teniilor, fiecare avînd organe genitale masculine și femele.

Prognatism (gr. *pro*: înainte, *gnatos*: maxilar). Anomalie caracterizată prin proeminarea spre înainte a unui maxilar (prognatism superior sau infe-

rior), față de celălalt, aparent normal.

Prognostic (gr. *pro*: înainte, *gnosis*: cunoaștere), sin. *prognoză*. În medicină: stabilirea anticipată a modului cum se va desfășura boala, la anumit caz și cum se va termina.

Prolabat. Termen uzitat pentru caracterizarea organului care este afectat de prolaps.

Prolactină. Hormon prehipofizar stimulator al secreției de lapte.

Prolan. Hormon placentar sau preparat ce conține hormon foliculo-stimulator („Prolan A“), luteostimulant („Prolan“), eventual și vitamină E („Prolan E“), utilizat în combaterea sterilității de ordin gonadic etc.

Prolaps (lat. *pro*: înainte, *labare*: a sta să cadă). 1 — Relaxarea și „căderea“ (deplasarea) unui organ în afară sau înaintea zonei lui topografice. 2 — Deplasarea și răsfrîngerea unui organ cavitătar (tubular): prolaps uterin rectal etc. 3 — Deplasarea unei formațiuni dintr-o cavitate: prolaps irian etc.

Prolaps irian. Afecțiune post-traumatică a bulbului ocular, constînd din anclavarea unei porțiuni de iris între buzele unei plăgi corneene.

Prolaps rectal. Proeminarea rectului în afara orificiului anal, prin răsfrîngerea lui pe dos, ca o consecință a relaxării sfincterului anal și a musculaturii longitudinale, în urma unor eforturi de defecare.

Prolaps uterin. Deplasarea, răsfrîngerea și apariția uterului la nivelul orificiului vulvar, ca urmare a unei distocii, efort de parturiție, slăbire a ligamentelor largi etc.

Prolaps vaginal. Proeminarea vaginei la nivelul orificiului vulvar, ca urmare a relaxării

peretilor, atoniei musculare sau eforturilor distocice.

Proliferare. Termen utilizat pentru indicarea multiplicării celulare în dezvoltarea unui organ, formațiuni etc. sau în cicatrizarea unei plăgi.

Prolific. 1 — Cel care se multiplică rapid. 2 — Care are capacitatea de a se înmulți. 3 — În limbaj obișnuit se utilizează pentru definirea indivizilor care, într-un timp scurt, dau naștere unui mare număr de descendenți.

Prolificitate. 1 — Capacitatea pe care o are un individ, o rasă etc. de a se înmulți rapid. 2 — Indice care reprezintă numărul total de produși născuți la o fătare de femelele mamiferelor multipare. La speciile domestice (în special la porcine) reprezintă unul din principalele criterii în lucrările de selecție și de ameliorare a raselor.

Pronator. Mușchi care intervine în executarea mișcării de pronție.

Pronție. Mișcarea prin care extremitatea inferioară a radiusului este adusă înaintea ulnei, palma fiind orientată în jos.

Propamicin, v. Penicilină.

Propedeutică (gr. *pro*: înainte, *paideyein*: a învăța). Știință pregătitoare; termen aplicat mai cu seamă disciplinelor imediat premergătoare clinicii (semiologia etc.), care pregătesc pe viitorul specialist pentru activitatea imediată de clinică.

Properdină. Complex de anticorpi normali, prezenți în serul sanguin, de natură euglobulinică, activ față de bacteriile Gram-negative; se deosebește de alexină prin termorezistență mai crescută.

Propolis, sin. *cleiul albinelor*. Substanță rășinoasă cu aromă

pronunțată, produsă de albine și folosită pentru astuparea crăpăturilor și ungerea peretilor din cuib, precum și pentru acoperirea dăunătorilor care nu pot fi evacuați din cuib.

Propulsie. Dinamica complexă prin care corpul animal este împins (deplasat) spre înainte. A nu se confunda cu repulsia.

Prosopalgie (gr. *prosopon*: față, *algos*: durere). Durere facială.

Prosoplegie. Paralizie facială.

Prostată. Glandă anexă impară a aparatului genital mascul, situată pe fața dorsală a uretrei intrapelviene, avind o structură tubulo-alveolară, cu segmente secretoare (tubi ramificați, cu alveole mari și epitelii cilindric sau poliedric), canale secretoare și o stromă.

Prostatectomie. Operația de ablație a prostatei.

Prostatită. Inflamația prostatei, provocată de factori traumatici, infecțioși, bătrânețe etc., întilnită mai ales la cîine și manifestată prin dureri zonale, tulburări în micțiune etc.

Prostatolit. Calcul prostatic.

Prostogoninoză păsărilor. Parazitoză a găinilor ouătoare, care afectează punga Fabricius, oviductul și cloaca, produsă de *Prosthogominus pellucidus* și manifestată clinic prin tulburări de pontă (faza I, care ține 25—30 zile, oul avind coaja ondulată, groasă, apoi friabilă), apetit scăzut, tristețe, bărbițe cianotice, scurgere cloacală (faza a II-a, care ține de la a 30-a zi la a 50-a), proeminarea anusului, abdomen sensibil (de la a 50-a la a 60-a zi), boala fiind în general mortală.

Prostovol. Unealtă de pescuit confecționată dintr-o plasă rotundă cu diametrul de 4—4,5 m, avind în centru montat un inel metalic și prevăzută la marginea exterioară cu o frin-

ghie pe care sînt înșirate greu-
tăți de plumb.

Prostrație. Stare de depresiune
excesivă, caracterizată prin re-
ducerea sensibilității, adina-
mie, întîrzierea reflexelor.

Proteina C reactivă. Proteină
plasmatică anormală, decelată
printr-un test imunologic, con-
siderată drept semn fidel și
precoce al inflamațiilor.

Proteinoterapie. Terapeutică ba-
zată pe utilizarea substanțelor
proteice, străine de organism,
cu scopul provocării unui șoc
coloidoclastic.

Proteinurie, v. Albuminurie.

Proteolitic. Care hidrolizează
proteinele.

Proteus. Gen de bacili nesporu-
lați, Gram-negativi, din fam.
Enterobacteriaceae, izolat ade-
sea din substraturi putrezite,
din unele alimente, produse
patologice etc.; se pare că in-
tervine în toxiinfecțiile alimen-
tare.

Proteză. Artificiu de înlocuire
a unei formațiuni, organ etc.
printr-o formațiune similară,
confecționată dintr-un material
străin de organism.

Protodiastolic (gr. *protos*: la
început, primul). Care coincide
cu începutul diastolei (sulfurile
de insuficiență sigmoidă etc.).

Protoglie, sin. *nevroglia de tip
protoplasmatic. Neuroglia sub-
stanței cenușii. Gliocel pro-
toplasmatic. Celula în păian-
jen. Astrocit. Gliocit perivas-
cular.* Neuroglia substanței ce-
nușii, avînd corpul lipsit de
gliofibrile și prelungiri spinoase.

Protopatic. 1 — Care se referă la
o boală esențială: simptom pro-
topatic etc. 2 — Care se referă
la sensibilitate.

Protopatie. Boală primitivă, e-
sențială.

Protoplasmatic. Care se referă
la protoplasmă sau aparține
protoplasmiei.

Protoplasmă. Termen general
definind totalitatea substanței
vii celulare.

Protostrongilidoză, v. Strongila-
toză.

Protozooză. Boală produsă de
viețuitoare din încręgătura
Protozoa (babesioză, toxoplas-
moză, coccidioză, balandidioză
etc.)

Protractil. Care poate fi întins
în afară: protractilitatea limbii
(la cameleon) etc.

Protrombină. Substanță conți-
nută în singe și care, sub in-
fluența trombochinazei, este
transformată în trombină.

Protrusie. Deplasarea anormală
a unei formațiuni, organ etc.
spre înainte, cu răsfîngerea par-
țială și cîștigarea unor noi ra-
porturi: protrusia pleoapei etc.

Protuberanță (lat. *pro*: înainte,
tuber: tubercul). 1 — Eminentă
osoasă (în special craniană), cu
bază largă, nedelimitată precis.
2 — Termen utilizat uneori
pentru definirea punții mezen-
falice.

Protuberanțial (sindrom). Ma-
nifestări ale leziunilor protu-
beranței: hemiplegie alternă,
hemiplegie heterolaterală a fe-
ței și trunchiului etc.

Provirus. Virus integrat într-o
celulă, în echilibru cu acesta,
însă în măsură să devină pato-
gen.

Provit. Nutreț concentrat com-
plet (nutreț combinat), produs
în Polonia, cu un conținut de
0,98 U.N. și 420 g P.D./kg,
folosit în hrana diferitelor cate-
gorii de porci.

Provitamină. Substanță, în prin-
cipiu inactivă, conținută în
alimente, furaje etc. și pe care
organismul o transformă în vi-
tamină activă.

Prozencefal. Vezicula anterioară a creierului embrionar.

Pruriginos (lat. *prurigo*: mîncărime). Care provoacă mîncărime, este însoțit de mîncărime, declanșînd o tendință imperioasă de scărpinare.

Prurio. Termen latin utilizat ca atare pentru definirea unor boli cutanate diverse, caracterizate în general prin senzație intensă de mîncărime și tendința irezistibilă la scărpinat.

Prurit, sin. *mîncărime*. Parestezie ce determină animalul să se scarpine, să muște o anumită zonă etc. Indică fie o afecțiune cutanată parazitară sau infecțioasă, fie o neurodermatoză funcțională, presupunînd un mecanism de sensibilizare.

Psamom. Tumoră intracraniană ce conține granule calcificate sau similare cu acestea (meningoame, colesteatoame).

Pseudartroză. Falsă articulație, apărută cel mai adesea patologic, la nivelul unui focar de fractură neimobilizată sau defectuos imobilizată, distingîndu-se pseudartroze flotante, fibroase și fibrosinoviale.

Pseudencefal. Monstru avînd encefalul înlocuit printr-o tumoră vasculară, craniul și canalul vertebral fiind larg deschise și măduva spinării lipsind.

Pseudestezie. Falsă senzație, consecutivă unei impresii normale; iluzie.

Pseudo... Prefix indicînd o similitudine aparentă, relativă, falsă.

Pseudoblepsie. Pervertirea simțului vederii.

Pseudocefal. Monstru prezentînd craniul ascuns într-o masă cărnosă cefalotoracică.

Pseudocontractură. Contractură independentă de o afectare primară a centrilor nervoși motori

datorită modificărilor mecanice sau durerii din regiunea interesată: pseudotrismus, pseudotoricolis, pseudolumbago etc. (v. și convulsie).

Pseudodiabet, v. Diabet (insipid).

Pseudoflegmon. Edem congestiv, indurat, de origine distrofică, în general postnevritică.

Pseudoflucuație, sin. *flucuație falsă*. Senzație de flucuație (de val), produsă la palpația prin lovire, în lipsa unei colecții lichide cavitare; se produce în caz de edeme în regiuni cu țesut conjunctiv abundent (cum ar fi regiunea salbei) etc.

Pseudograaviditate, v. Gestație imaginară.

Pseudohermafroditism. Termenul corect pentru ceea ce se definește în mod obișnuit drept hermafroditism (care la mamifere-i de domeniul legendei), în fond fiind vorba de coexistență sub o formă inegal dezvoltată a organelor genitale masculine (rudimentare) la o femeie, realizîndu-se „ginandria“, sau a organelor rudimentare femele la un mascul, realizîndu-se „androginia“.

Pseudohernie musculară. Afecțiune traumatică, individualizată prin ieșirea unui cap de ruptură musculară printr-o breșă fascială.

Pseudohipertrofie. Mărire în volum dependentă nu de celulele parenchimotoase ale organului atins, ci de proliferarea conjunctivă.

Pseudohipopion, sin. *depozit descemic*. Depozit fibrinos, granular, redus, cu formă piramidală, situat la nivelul unghiului iridocornean inferior.

Pseudoicter. Golorare gălbuie independentă de pigmenții biliari (icter carotenic, citric etc.).

Pseudoincastelură. Deformare

cutiei de corn a copitei, provocată de o osteită falangiană.

Pseudoleucomă. Opacifiere inflamatorie a corneii, caracterizată prin abolirea totală și temporară a transparenței corneene.

Pseudoleucoză. Hiperplazie malignă neleucotică a organelor hematopoetice (reticuloendoteliame, reticulohistiocitoame etc.), interesând adesea un singur limfoganglion sau o singură grupă ganglionară; nu determină modificări leucemice, infiltrate întinse în țesuturi sau generalizare.

Pseudolipidoza vițeilor. Instalată congenital sau pînă la vîrsta de mai multe luni, la rasa Aberden-Angus, boala se manifestă prin paraplegie, tremurături ș.a., rezidînd morfopatologic pe o neurodistrofie lipidică.

Pseudoluxația rotulei. Fixarea rotulei de troclea femurală, manifestată brusc, prin extensie forțată, în stațiune și în mers, a piciorului interesat.

Pseudomeningită, v. Meningism.

Pseudomembrană, sin. *falsă membrană.* Termen folosit pentru definirea unor producții patologice cu aspect lamelar, rezultate prin coagularea fibrinei, care se organizează și se vascularizează.

Pseudomonas. Gen de bacili nesporulați, Gram-negativi.

Pseudomonoză. Infecție cu *Pseudomonas pyocyanea*, manifestată prin semne digestive și encefalice, cu evoluție cronică la păsările adulte și evoluție acută la embrioni sau tineretul aviar.

Pseudomorvă, sin. *melioidoză.* Boală contagioasă, produsă de *Bacillus pseudomallei* (*Whitmorei*) și manifestată prin septicemie și leziuni relativ asemănătoare cu cele date de morvă.

Pseudonecrobaciloza ovină. Afecțiune deformantă supurativă, necrozantă, posttraumatică a ongloanelor la oi, caracterizată prin inflamația supurativă „primară” a membranei cheratogene și „secundar-necrotică”. A nu se confunda cu necrobaciloza podală a oilor.

Pseudonevralgie. Durere cu caracter nevralgic, dar produsă de compresiunea rădăcinilor nervoase.

Pseudoparalizie, sin. *paralizie falsă.* Reducerea sau suprimarea motilității active a unei regiuni, determinată nu de lipsa influxului motor (paralizie adevărată), ci de modificări sensitive (dureri în timpul mișcărilor), mecanice (fracturi, luxații, dezinsertii), trofice (obstrucții vasculare) etc.

Pseudopericardită, sin. *sindrom pseudopericardic.* Sindrom caracterizat prin unele semne comune cu ale pericarditelor (ectazia jugularelor, edemul salbei etc.), determinat prin „tamponada” cordului prin alți factori decît leziunile de pericardită (limfadenomegalii mediastinale etc.).

Pseudoperitonită, v. Peritonism.

Pseudopestă aviară. Viroză extrem de contagioasă, înfilnită mai frecvent la găină, caracterizată prin manifestări septicemice, digestive, respiratorii și nervoase.

Pseudopod. Expansiune protoplasmatică leucocitară cu rol în locomoție (deplasare) și prehensiune.

Pseudoretivitate, sin. *retivitate simptomatică.* Refuz de executare a comenzilor datorit durerilor din timpul efectuării mișcărilor comandate (harnașamente rău ajustate, plăgi de harnașamente etc.).

Pseudoreumatism. Stare caracterizată prin semne similare

celor din boala reumatismală (șchiopături, deformare și durere articulară etc.), determinată de alte boli (artrite nereumatismale etc.).

Pseudoseroasă. Formațiune de origine conjunctivă care captește o cavitate de clivaj, apărută în masa țesutului conjunctiv: membranele sinoviale, pungile subcutane etc.

Pseudosmie. Falsă senzație de miros.

Pseudostoă. Deformație productivă care simulează o exostoă, fără însă a fi de natură osoasă.

Pseudotabes. Sindrom de falsă ataxie, dependent de interceptia centrilor sau căilor motorii (leziuni corticale, subcorticale, pedunculare, bulbare, medulare), realizat prin pareze sau paralizii ale diferitelor regiuni, nu prin perturbări ale aparatului de coordonare a mișcărilor.

Pseudotrismus. Încleștarea gurii produsă reflex, de cele mai multe ori datorită durerilor bucale, salivare, faringiene etc.

Pseudotuberculoza oilor, sin. *adenita cazeoasă a oilor*, *supurația cazeoasă a oilor* etc. Boală contagioasă produsă de *Corynebacterium ovis* (bacilul Preisz-Nocard) și manifestată prin septicemie (forma acută), abcese cazeoase (forma cronică) etc.

Pseudotuberculoza rozătoarelor. Boală infecțioasă, contagioasă, a rozătoarelor și omului, produsă de *Pasteurella pseudotuberculosis* (bacilul Malassez-Viguel) și manifestată prin formațiuni nodulare splenice foarte asemănătoare cu nodulii tuberculoși.

Pseudotuberculoză. Cadru de manifestări similare cu ale tuberculozei, determinate de alți agenți microbieni decât bacilul Koch.

Pseudotuberculoză aviară. Pasteureloză (agent *P. pseudotuber-*

culosis rodentium), cu manifestări generale, digestive, respiratorii etc., deseori similare cu ale holerei aviare, cu evoluție acută sau cronică, mai frecventă la păsările în captivitate, mai rară la curcă, rață, bibilică ș.a.

Pseudotundere. Scurtarea pînă la același nivel a perilor din anumită zonă, făcînd impresia că ar fi fost tunși; se datorește acțiunilor mecanice, unor distrofii cutanate localizate ș.a.

Pseudoturbare, v. Aujeszki.

Pseudovomitare, sin. *vomitare falsă*, sau *esofagiană*. Regurgitare de conținut, similară cu vomitare, evacuarea făcîndu-se din sectoarele digestive anterioare compartimentelor gastrice (esofag, gușe).

Psihastenie (gr. *psiche*: suflet, *a*: fără, *sthenos*: forță), sin. *neurastenie*, *astenie nervoasă*. Reducerea funcției de asociație corticală, manifestată la animale prin tulburări de comportament (imobilitate ș.a.)

Psihoză, v. Parapsihoză.

Psoas (mușchi-). Mușchi din regiunea abdominală superioară, situat pe plafonul cavității abdominale, distingîndu-se un psoas mare și unul mic, pari și simetrici, inserați cranial pe vertebrele lombare și pe extremitatea proximală a ultimelor coaste, psoasul mic inserîndu-se caudal pe tuberculul psoatic, iar psoasul mare pe trocanterul mic, împreună cu m. iliac, intervenind în flexiunea coapsei, bazinului, în cursul montei etc.

Psoriasis (gr. *psora*: rîie). Leziune scuamoasă, ușor de îndepărtat prin grataj, după care persistă o suprafață roșie, ce singurează ușor.

Psoropt. Gen de sarcoptid de culoare cenușie-roșietică, cu dimensiuni de maximum 0,5 mm,

parazit al pielii la cal, bou, oaie, provocând rîia psoroptică. **Pterigium** (gr. *pterygion*: aripoară), sin. *pterygion*. Hipertrofie parțială a conjunctivei bulbare, în zona unghiului nazal al ochiului, avînd aspect triunghiular, cu vîrfurile ascuțite orientate spre corneea, apărută în urma conjunctivitelor repetate, a iritațiilor conjunctivale etc.

Pterigofaringian (mușchi-). Mușchi faringian de formă triunghiulară, inserat pe fața medială a apofizei pterigoide și dispersat pe fața laterală a faringelui, acționînd în deglutiție (constricția faringelui).

Pterigoidian (os-). Lamă osoasă, turtită, situată pe partea medială a crestei pterigopalatine, prezentînd la extremitatea orală o apofiză recurbată (hamulus).

Pterigoidian intern (nervul-) (lat. *N. pterygoideus internus*). Ramură motrică, detașată din n. mandibular al trigemenului și distribuită mușchilor pterigoidian intern.

Pterigopalatin (nervul-). Termen sub care se definește uneori porțiunea nervului maxilar care formează țesătură plexiformă dintre originea nervului palatin și nazal aboral (la nivelul spațiului orbital) și care acoperă ggl. pterigopalatin.

Pterigopalatină (lat. *A. pterigopalatina*). Colaterală a arterei maxilare interne, detașată la nivelul hiatusului maxilar pentru a pătrunde în cavitatea nazală, trecînd prin gaura sfenopalatină.

Pteriofagie (gr. *pteron*: pană). Consumul penelor (formă de manifestare a sindromului de pica).

Ptialism (gr. *ptialon*: salivă).
1 — Creșterea secreției salivare.
2 — Scurgerea la exterior a salivei (sin. salivație, sialoree).

Ptiloză. Termen arhaic utilizat pentru definirea procesului de cădere (pierdere) a cililor palpebrali.

Ptomaină (gr. *ptoma*: cadavru). Alcaloid (microbian) produs în timpul putrefacției.

Ptomofagie (gr. *ptoma*: cadavru, *fagein*: a mânca). Consumul cadavrelor.

Ptoză (gr. *ptosis*: cădere). Depasare declivă a organelor prin relaxarea ligamentelor (gastroptoză etc.), prin mărirea în volum (ptoza gușii în supraîncărcare etc.) sau prin reducerea tonusului și contractilității (ptoza pleoapei superioare în paralizie etc.).

Puber. Care a ajuns la pubertate.

Pubertate. 1 — Totalitatea fenomenelor fiziologice care permit reproducerea. 2 — Perioada în care un organism tînr devine apt să producă gameți fecundabili și să se reproducă.

Pubian. Care se raportează, care are contiguitate sau aparține pubisului.

Pubis. Piesă osoasă a coxalului situată pe partea cranio-ventrală a bazinului, delimitînd cranial gaura obturată și prezentînd în partea anterioară un tubercul prepubian de inserție.

Pudend (nervul-) (lat. *N. pudendus*), sin. *n. rușinos*. Ramură ventrală a perechii a III-a sacrate, așezată pe fața medială a ligamentului sacrosacral, de unde se îndreaptă spre arcada ischiadică, anastomozîndu-se cu S₄ și cu n. cutanat femural caudal, apoi se distribuie m. ischio-cavernos, bulbo-cavernos, transversului perineului, ulterior continuîndu-se pe fața dorsală a penisului (n. dorsal al penisului, la mascul) sau distribuindu-se clitorisului (la femelă).

Pudentală externă (lat. *A. pudentalis externa*), sin. *a. rușinoasă externă*. Terminală a trunchiului pudendo-epigastric, pătrunde în canalul ingvinal (pe partea medială și posterioară a cordonului testicular și pe suprafața tecii vaginale), la nivelul inelului ingvinal divizându-se în a. subcutanată abdominală (care se îndreaptă cranial) și a. penisului (care, la rândul ei, după un foarte scurt traiect, se împarte în a. glandului și a. dorsală anterioară a penisului sau ramura de anastomoză cu pudenda internă). La femele, în locul arterei glandului și arterei dorsale, pudenda sa termină prin a. mamară, distribuită la animalele mari mamelei, iar la suine și carnivore, mamelor ingvinale.

Pudentală internă (lat. *A. pudentalis interna*), sin. *a. rușinoasă internă*. Colaterală viscerală a hipogastrice. La cabaline iau naștere din hipogastrică împreună cu a. ombilicală, de unde se așază pe marginea dorsală a obturatorului intern și a crestei supraacetabulare (cuprinsă în grosimea ligamentului sacroschiatic); la mascul emite a. hemoroidală mijlocie, a. glandei bulbo-uretrale, a. hemoroidală caudală, a. perineului, a. bulbului uretral, iar la femelă a. hemoroidală mijlocie, hemoroidală caudală, a. perineală și a. bulbului vestibular. La rumegetoare, a. pudendă internă este foarte scurtă și apare ca o simplă ramificație terminală a hipogastrice. Pe traiect emite a. hemoroidală caudală, perineală și a. bulbului vestibular sau a. clitoridiană (la femelă), a. bulbului uretral și dorsala penisului (la mascul).

Puerperal (lat. *puerpera*: lăhuză, mamă de copil nou-născut).

Care se referă, are contingențe sau aparține perioadei ce urmează imediat după expulzarea fetusului din organismul matern.

Puerperism. Stare puerperală.

Puerperium (lat. *puerperium*: nașterea copilului). Complex de condiții în care se găsește femeia din momentul concepțiunii până după naștere. Prin analogie, termenul — deși impropriu — se folosește și în medicina veterinară, definind complexul de condițiuni în care se găsește femela în perioada care urmează fătării.

Puf. Penașul fin format din pene mici lipsite de rahis, caracteristic pentru păsările acvatic.

Pugley. Rasă de cîini de serviciu, cu talie mică, părul negru și creț, foarte vioi și rezistenți. Cîinii din această rasă se dresază cu ușurință și se folosesc la dirijarea și îndrumarea turmelor de oi. În țara noastră se găsesc mai ales în cîmpia de vest.

Pugliese. Rasă de taurine italiană, de tip podolic, cu talia de 1,40—1,50 m, cu aptitudini pentru muncă, produce circa 900 litri lapte cu 5% grăsime, rezistentă la condițiile de climă și hrănire parcimonioasă. Se cunosc două varietăți: una de cîmpie, cu talia mai mare și cu roba cenușie-deschisă și una de munte, cu talia mai redusă, mai rustică și cu roba de culoare mai închisă.

Puierniță. Adăpost destinat creșterii puilor și bobocilor de la ecloziune până la vârsta de 1—2 luni.

Puiet. Denumire ce se dă progeniturii unei măci într-o colonie, de la stadiul de larvă până apare insecta matură.

Puiet intoxicat. Puiet intoxicat cu substanțe fungicide aduse o dată cu nectarul și polenul

plantelor tratate, sau cu pole-nul toxic al unor plante.

Puiet părsit, sin. *puiet flă-mînd*. Puiet extins peste măsură pe faguri în primele zile calde ale primăverii, care, la răcirea timpului, cînd colonia este obligată să se strîngă în ghem, este lăsat în părăsire.

Puiet răcit. Puiet care a suferit acțiunea unei temperaturi scăzute din cauza deschiderii stupului la temperaturi atmosferice mai joase de 12°C, din cauza depopulării masive a coloniilor bolnave, sau din cauza altor greșeli tehnice ale apicultorilor.

Puiet sufocat, sin. *puiet opărit*. Puiet ținut la o temperatură de peste 38°C, în stupi fără ventilație și spațiu de refugiu pentru albine și cu faguri de miere necăpăcită. Se întilnește la coloniile transportate în condiții necorespunzătoare la stupăritul pastoral.

Puiet văros, sin. *Pericistimicoză*. Puietul albinelor atacat de ciuperca *Pericystis apis* Mos-sen.

Puldjafoum, sin. *Wodabé*. Varietate din rasa de zebu Mboro, de culoare roșie închisă.

Pulmon. Organul esențial al respirației, par, așezat în cavitatea toracică, cu aspect de hemicon, orientat cu baza caudal, sprijinit pe diafragmă (baza pulmonului) și avînd marginea ventrală incizată, rezultînd diverși lobi: apical (orientat înainte), diafragmatic (sprijinit pe diafragmă), cardiac (corespunzător zonei cardiace) și un lob impar, accesoriu (paracardiac sau azigos). La rumegătoare, lobul apical drept este foarte dezvoltat și așezat sub trahee, primind o bronhie specială, iar lobul cardiac drept este dublat; la porc, lobul cardiac drept nu este dublu, dar pulmonul prezintă o bronhie apicală dreaptă;

la cîine lobul apical drept este rotunjit etc. Fiecare lob este format din lobuli, în care pă-trund terminațiile bronhice ramificate, ajungînd la alveolele pulmonare, al căror perete cuprinde o rețea elastică, vase și un epiteliu caracteristic, cu celule în plăci anucleate.

Pulmonară (lat. *A. pulmonalis*). Artera funcțională a pulmonului cu origine în ventriculul drept, cu care comunică prin orificiul pulmonar, situat pe plafonul ventriculului drept, în stînga orificiului atrio-ventricular drept. De regulă circular, orificiul pulmonar prezintă trei valvule sigmoide, în marginea lor liberă găsindu-se cîte un nodul mic (nodulul lui Arantius).

Puloroză, sin. *diareea albă a puilor, pulloroză*. Boală contagioasă a puilor de găină, produsă de *Salmonella pullorum*, transmisă prin ouă, provocînd moartea embrionilor sau puilor după ecloziune, după ce puii au prezentat o diaree evidentă, concretizări de fecale în jurul anusului etc. Puii trecuți prin boală, care nu au murit, devin purtători de salmonele, fără să prezinte semne clinice (sau acestea sînt extrem de atenuate).

Pulpar. Gare aparține pulpei.

Pulpă. Termen folosit în morfologie pentru definirea unor țesuturi moi din diverse organe: pulpa splenică, pulpa dentară etc.

Pulpos (rinichi-). Sub acest termen abreviativ se definește o boală infecțioasă a oilor, produsă de *Clostridium perfringens* tip D și caracterizată prin enterotoxemie convulsivantă, urmată de moarte rapidă, la necropsie constatîndu-se o congestie evidentă, care imprimă rinichiului — la cîtva timp după moarte — un aspect pulpos.

Puls. Senzația de izbire resimțită la degetele aplicate pe o arteră sprijinită pe un plan dur (osos, tendinos), distingându-se diverse tipuri de puls: alternant (după o pulsație evidentă urmînd una slabă), bigeminat (grupînd cîte două pulsații), lent (rar, bradicardic), venos (ce poate fi văzut la nivelul venelor), retrograd (vizibil la nivelul jugularei și caracterizat prin propagarea lui în sens contrar curentului sangvin), arterial, capilar etc.

Pulsatil. Care prezintă pulsații.

Pulsiune (lat. *pulsare*: a trînti). Tendință involuntară de deplasare sau cădere: lateropulsiune etc. Pulsiunile se încadrează între simptomele de focar, apărînd în encefalite, cenuroză etc.

Pultaceu (lat. *puls*, *pultis*: fiertură groasă de legume). Care are consistența unei fierturi groase, cu aspect de bulion de carne gros.

Pulverizator apicol. Ustensil special pentru efectuarea pulverizărilor în stup, folosit ca înlocuitor al afumătorului sau pentru efectuarea tratamentului contra unor boli.

Pulverulent. Care poate fi transformat în pulbere sau are aspect de pulbere.

Pulvinar. Extremitatea posterioară, proeminentă, a păturilor optice.

Punctat. Produs obținut prin puncție, în mod obișnuit destinat examinării, în vederea precizării diagnosticului.

Punte-reper. Scîndură vopsită într-o culoare deschisă, cu dimensiunile de 60/20 cm, așezată în apropierea urdinușului, pentru formarea reflexului condiționat la albine atunci cînd urmează să se facă roiuri stoloni prin divizare, din coloniile prea puternice.

Pupilar (reflex-), v. reflex fotomotor.

Pupilă. Orificiul central al irisului.

Pupilometrie. Măsurarea dimensiunilor pupilei cu un aparat special (pupilometru).

Pupiloscopie, v. Schiascopie.

Pur sînge arab, v. Arab.

Pur sînge oriental, v. Arab.

Purgativ. Substanță medicamentoasă ce provoacă purgație, prin acțiune mecanică (oleu de parafină), prin modificarea resorbției și secreției intestinale sau biliare (purgativele saline), prin iritarea mucoasei digestive (purgative cataractice și drastice) sau stimularea vagului (parasimpaticomimeticele).

Purgație (lat. *purgare*: a curăți). Eliminarea în cantitate mărită din intestin a conținutului, declanșată obișnuit sub acțiunea purgativelor.

Puriform (lat. *pus*, *puris*: puroi). Cu aspectul puroiului.

Purin (fr. antică, *purer*: a dezgusta). Lichidul de dejecție din grajd, utilizat ca îngrășămint.

Puroi. Lichid galben, relativ cremos, cu miros, caracteristic, adesea fetid, rezultat dintr-un proces biogen și conținînd leucocite, resturi de celule, plasmă (puroi aseptice) și microbi (puroi septic).

Purpură. 1. — Pată hemoragică, ce nu dispăre la presiune, numită — în funcție de dimensiuni — și *punct hemoragic* (cît înțepătura de ac), *peteșie* (pînă la mărimea bobului de linte), *echimoză* și *sufuziune* (petele mai mari). 2. — Stare (diateză hemoragică, tradusă prin pete hemoragice localizate numai pe piele (purpură simplă sau exantematică) sau interesînd și mucoasele, eventual unele parenchime (purpură hemoragică); se poate datora fragilizării vascu-

lare (purpură propriu-zisă) sau scăderii numărului de trombocite (purpură trombopenică).

Purtător de germeni. Organism viu în care germeii patogeni trăiesc și se dezvoltă, fără a provoca tulburări, fiind eliminați odată cu diversele producții, secreții, excreții sau excrete, după eliminare putând provoca boala la alți indivizi sau la alte specii.

Purulent. 1 — Care are aspectul și consistența puroiului. 2 — Care produce puroi (corect piogen). 3 — Din care se scurge puroi. 4 — Proces însoțit de producerea de puroi.

Pustulă. Veziculă infectată, conținând o serozitate purulentă.

Pustulă malignă. Forma externă a antraxului.

Pustulizare. Procesul de trecere a veziculelor sau papulelor în faza de pustulă.

Pustulos. 1 — Cu aspect de pustulă. 2 — Cu pustule.

Putere fecundantă. Indice relativ de apreciere a spermei folosită în însămînțările artificiale, stabilit *in vivo*, pe bază procentuală (fără a se putea evita erorile).

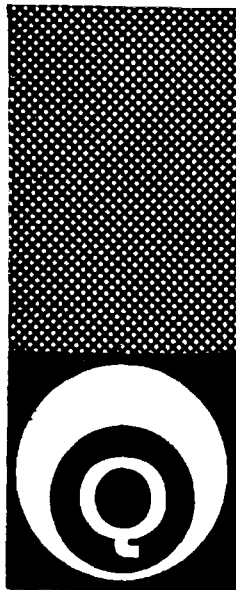
Putere patogenă. Indice de apreciere a capacității patogene a unei bacterii, virus etc., prezentat sub formă procentuală.

Putrefacție. 1 — Alterarea naturală a cadavrelor sau țesuturilor mortificate. 2 — Modificarea pe care în mod obișnuit o suferă corpurile organice, după moarte.

Putrefiabil. Susceptibil la putrefacție. Care poate putrezi.

Putrescibil. Supus putrefacției. A nu se confunda cu putrefiabil.

Putrid. Produs prin putrefacție. Care rezultă din putrefacție.

Q. (febră-) sin. febră *Queesland*, febră *Mossman*, boala *Derrick-Burnet* etc. Zoonoză produsă de *Rickettsia burneti*, contaminarea putîndu-se realiza pe cale digestivă, respiratorie sau transcutanată, întîlnită la bovine, ovine, caprine și manifestată prin tulburări pulmonare ușoare (taurine), conjunctivite, avort, mamite (caprine) etc.

Quadrigenen (tubercul-). Formațiune cu rol de releu optic și auditiv, situată (două perechi) pe partea dorsală a mezencefalului, deasupra pedunculilor cerebrali și apeductului silvian.

Quadrigeninat (tuberculi), v. *Quadrigenen*.

Quadriplegie (lat. *quator*: patru, gr. *plessein*: a lovi). Paralizia celor 4 picioare.

Q.P. (lat. *quantum placet*: după plac). Abreviație folosită în rețetură indicînd utilizarea unui component la buna alegere.

Q.S. (lat. *quantum satis*: în cantitate suficientă). Abreviație folosită în rețetură, indicînd folosirea unui excipient în cantitatea necesară pentru obținerea formei medicamentose indicate.

Queesland (febră-), v. *Q.* (febră-).

Quick (timpul lui-). Timpul de coagulare a plasmei sanguine, dependent numai de factorii care intervin în prima fază a coagulării singelui (timp de protrombină, proaccelerină și proconvertină).

Quinquina (span. de origine peruviană). Arbore originar din Peru, cultivat pentru obținerea chininei (din scoarța lui).

Quintă (lat. *quintus*: al cincilea). Succesiunea mai multor explozii de tuse, sub formă de acces.

Quintos. Sub formă de quintă (tuse quintoasă).

Rabdioză, sin. *strongiloză*. Parazitoză produsă prin dezvoltarea mai multor specii de rabditide în intestinul mamiferelor și păsărilor domestice, provocând tulburări grave, mai ales la porci și iepuri (larvele putând produce dermatoze de decubit), manifestată clinic prin depilații, tulburări diverse respiratorii, intestinale etc.

Rabdomion. Neoplasm malign al musculaturii striate.

Rabic. Gare se referă la turbare.

Rabie, v. Turbare.

Rabiform. Calificativ dat acceselor sau tulburărilor asemănătoare acceselor de turbare. Se utilizează pentru calificarea manifestărilor furibunde, din diverse afecțiuni nervoase, a celor provocate de durere, intoxicații etc.

Rabiole. Brânză italienească, nefermentată, cu pasta moale.

Rabiole. Brânză italienească, cu pasta moale, folosită în stare proaspătă.

Rabotaj (fr. *rabotage*: dare la rindea). Termen utilizat pentru denumirea operației de netezire a neregularităților dentare, în special la cal.

Rac (lat. *Astacus fluviatilis*). Specie de crustaceu comestibil, cu corpul împărțit în cefalotrace și abdomen, cu carapacea de culoare neagră-verzuie, care prin fierbere — devine roșie. Prima pereche de picioare are clești puternici; abdomenul, alcătuit din șapte inele, servește la înot.

Racla (a-) (fr. *raclet*: a rîci, a rade). A curăța zgîrîind (răzînd) suprafața unui organ sau a unei plăgi cu un instrument chirurgical adecvat: chiuretă, lingură Volkmann etc.

Racleți. Transportor cu lanțuri articulate, prevăzute cu palete

echidistante, pentru eliminarea bălegarului din adăposturile de animale.

Radial. Care se raportează la radius: artera radială etc.

Radial (nervul -), lat. *N. radialis*). Nerv voluminos detașat din plexul brahial, de unde coboară, pătrunzînd între tricepsul brahial și m. hrahial, trecînd pe fața anterioară a articulației humero-radio-ulare, urmărind șanțul de torsiune al humerusului, și coboară pe fața anterioară a radiusului, sub m. extensorul digital comun, pe traiect emițînd o ramură cutanată și ramuri motrice pentru toți mușchii extensori, la faurine, suine etc, ajungînd pînă în zona falangiană unde dă n. digitali dorsali.

Radială (lat. *A. radialis*). Arteră, diferită de colaterala radială, descrisă la rumegătoare, suine, carnivore și păsări, cu origine variată. La rumegătoare apare ca o terminală a arterei mediane, izolată în treimea mijlocie sau inferioară a antebrațului, dînd ramuri pentru rețeaua carpală dorsală și volară, participînd la formarea arcului subcarpian și continuîndu-se cu a. metacarpică volară profundă II. La suine are un aspect și traiect similar, emițînd la nivelul carpului o anastomoză pentru a. ulnară, apoi continuîndu-se în regiunea autopodială prin arterele metacarpice volare superficiale.

Radiant. Care se propagă prin radiație.

Radiație. 1 — Emanațiile unei substanțe radioactive. 2 — Emisiunea de particule. 3 — Termenul este utilizat adesea în sens ambiguu, definind și diversele raze (solare sau artificiale, calorice etc.).

Radiații ionizante. Radiații care au proprietatea de a detașa

o pereche de ioni din mediile pe care le traversează, pierzînd o parte din energie.

Radiculalgie (lat. *radicula*: rădăcină, gr. *algos*: durere). Durere la nivelul rădăcinilor nervilor.

Radicular (lat. *radicula*: rădăcină). 1 — În legătură cu rădăcinile nervilor (sindrom radicular etc.). 2 — Dispoziție metamerică, sub formă de benzi perpendiculare pe coloana vertebrală (paralizie radiculară, anestezie radiculară etc.).

Radiculită (lat. *radicula*: rădăcină). Inflamația rădăcinilor nervilor.

Radiestezie. Facultatea unor indivizi de a percepe radiațiile emise de diverse corpuri (de exemplu, liliacul).

Radiobiologie. Parte a biologiei și a medicinei care studiază efectele biologice ale radiațiilor.

Radiocarbon. Denumirea obișnuită pentru C_{14} .

Radiocobalt. Izotop radioactiv al cobaltului.

Radiodermită. Inflamația pielii produsă de radiații, iradiatii, raze X etc.

Radiodiagnostic. 1 — Termen uzitat în sens impropriu, pentru definirea diagnozei bazate pe utilizarea razelor X (radioscopie sau radiografie); corect: roentgendiagnostic. 2 — Diagnostic bazat pe examinarea cu ajutorul diferitelor radiații.

Radiogenetică. Capitol al geneticii, care se ocupă cu studiul influenței mutagene a radiațiilor ionizante, în scopul ameliorării raselor de animale și soiurilor de plante de cultură.

Radiografie. 1 — Termen impropriu — dar cu circulație largă folosit pentru definirea fotografiei obținută prin utilizarea razelor X în impresionarea peliculei sensibile speciale; co-

rect: roentgenografie. 2 — Imaginea obținută cu ajutorul razițiilor: roentgenografia, autoradiografie etc.

Radio-izotop. Izotopul radioactiv al unui element natural.

Radiologie. Termen impropriu utilizat pentru definirea unei părți a medicinei care folosește razele X, precum și razele luminoase sau calorice, ultraviolete etc., pentru precizarea diagnosticului sau cu scop terapeutic; corect: Roentgenologie.

Radioscopie. Termen impropriu folosit pentru denumirea examenului unui organ sau organism bolnav, practicat cu ajutorul razelor X, examenul limitându-se la interpretarea imaginii de pe ecranul fluorescent al aparatului; corect: Roentgenoscopie.

Radioterapie. Denumire improprie dar uzitată pentru definirea terapeuticii bazată pe utilizarea razelor X; corect: roentgenoterapie.

Radio-ulnară (articulația-), v. Humero-radio-ulnară (articulația-).

Radiumterapie. Terapeutică bazată pe folosirea emanațiilor de radium dirijate și dozate.

Radius (os). Piesă osoasă, reprezentând baza anatomică a antebrațului, separat de ulnă printr-un spațiu interesos și prezentând extremitatea proximală (capul radial) sculptată de cavități glenoide, limitate spre înainte de o apofiză coronoidă, extremitatea distală accidentată de cavități glenoide și de condili, iar corpul cilindric, turtit, prezentând proximal spre înainte o tuberozitate bicipitală și fața caudală cu linii de inserție.

Rafeu (gr. *rafi*, de la *raptain*: a coase). Termen folosit în anatomie pentru definirea unor formațiuni liniare, care sugerează

sau se aseamănă cu o cusătură, o tivitură: rafeu scrotal etc.

Ragadă (gr. *ragas*: ruptură). Termen utilizat pentru definirea fisurilor (crevaselor) apărute la nivelul comisurii orificiilor naturale, în zona de continuitate dintre piele și mucoasă.

Rahialgie (gr. *rachis*: coloană vertebrală, *algos*: durere). Durere localizată la coloana vertebrală.

Rahianestezie. Metodă de anestezie constând din injectarea substanței anestezice în canalul rahidian (epidural sau în spațiul subarahnoidian).

Rahicenteză. Termen folosit pentru definirea punțiilor rahidiane și în special pentru punția lombară.

Rahidian. Care aparține rahisului sau arc conțințe cu coloana vertebrală.

Rahiotom. Instrument chirurgical utilizat pentru fărâmițarea și îndepărtarea fracționată a rahisului fetal în caz de embriotomie (distocie iremediabilă altfel decât prin îmbucătățirea fetusului și extragerea lui bucată cu bucată).

Rahiotomie. Varietate de embriotomie, constând din secționarea coloanei vertebrale fetale și extragerea fragmentară ulterioară.

Rahis (gr. *rachis*: coloană vertebrală, *șira spinării*). Termen folosit ca atare pentru denumirea coloanei vertebrale.

Rahitic. Cu rahitism sau în legătură cu rahitismul: animal rahitic, nanism rahitic etc.

Rahitism, sin. *osteomalacie juvenilă*. Osteopatie chimiodistrofică a tineretului, congenitală sau cîștigată, realizată prin tulburarea metabolismului fosfocalcic, care duce la hiperproducție de oseină și insuficiența mineralizării oaselor; se caracte-

terizează clinic prin întârzierea dezvoltării (nanism rahitic), deformări osoase (modificări de aplomb, devieri ale coloanei vertebrale etc.), tulburări în locomoție ș.a.

Rahitismul adulților, v. Osteomalacie.

Raietinoză. Davainedoză determinată de paraziți din genul *Raillietina*.

Raigras englezesc (lat. *Lolium perenne*). Plantă erbacee perenă din familia gramineelor, cu tulpina înaltă pînă la 60 cm, cu frunze alungite, cu un spic format din numeroase spiculețe nearistate. În amestec cu alte specii de plante se folosește pentru pășuni, peluze etc.

Raigras italian (lat. *Lolium multiflorum*). Plantă erbacee anuală sau bienală din familia gramineelor, cu tulpina înaltă pînă la 100 cm și cu spiculețele aristate. Se cultivă în amestec cu alte specii, pentru pășuni de scurtă durată în condiții de irigație.

Raionarea raselor de animale, sin. *zonarea raselor de animale*. Repartizarea teritorială a celor mai valoroase rase de animale, în funcție de condițiile pedoclimatice și social-economice, în vederea obținerii unor producții animale superioare.

Ral (flamand *ratelen*: a face zgomot). Zgomot supraadăugat produs pe căile respiratorii, datorită bulelor de lichid (raluri umede), stricturilor sau dilatărilor bruste (raluri uscate) etc.

Raliforme (lat. *Ralliformes*). Ordin de păsări terestre sau semiacvatice, alergătoare, înțelnite mai ales în locuri mlăștinoase. Au talie mică sau mijlocie, cioc scurt și comprimat lateral și picioare relativ lungi: găinușa de baltă, lișița, cîrsteii etc.

Ramadour. Brînză franceză, preparată din lapte de oaie.

Ramă clăditoare. Ramă cu speteaza de sus mobilă, cu două bucăți de balot întoarse în unghi drept, fixate sus pe spetezele laterale și cu o șipcă la 8 cm mai jos de speteaza mobilă, sub care stă în fagure normal.

Ramă de măsurat. Ramă de aceeași formă și dimensiuni cu ale ramelor tipului de stup utilizat în prisacă, împărțită în pătrățele de 5 × 5 cm, prin întinderea unor sirme orizontale și verticale, utilizată pentru măsurarea suprafeței puieului în decimetri pătrați.

Ramă pentru păstrarea coliviilor cu măci. Ramă de formă și dimensiuni obișnuite, prevăzută în golul ei cu două jgheaburi basculante de sprijin pe care sînt așezate coliviile cu măci.

Rambouillet siberian v. Altai.

Ramikal. Preparat mineralo-vitaminic, produs în R.F. a Germaniei, sub formă granulată, folosit în hrana cabalinilor, în amestec cu nutrețurile concentrate.

Ramolire. Alterația particulară a unor organe, caracterizată prin înmuicerea țesutului constitutiv, datorită scăderii coeziunii dintre elementele tisulare, alterarea elementelor celulare etc.

Ramoliment. Diminuarea coeziunii dintre elementele tisulare, consecutiv unor tulburări de nutriție celulară.

Ramoliment cerebral. Leziune cerebrală, caracterizată prin diminuarea consistenței țesutului nervos cerebral, alterații neuronale diverse și manifestată prin simptome encefalice variate.

Ramoliment medular, sin. *mielomalacie senilă*. Mielomalacie observată la cîinii bătrîni,

în urma autointoxicației intestinale ș.a.

Ramolimentul corpului vitros, sin. *sinchizis*. Creșterea fluidității corpului vitros, în urma unor inflamații oculare diverse, bulbul ocular devenind hipoton.

Randament de abator, sin. *randament de tăiere*. Greutatea netă a cărnii animalului sacrificat (fără piele, cap, organe interne și membre de la genunchi sau jaret în jos), exprimată în procente din greutatea vie.

Randament de tăiere, v. Randament de abator.

Randamentul lînii la spălare. Cantitatea de lînă care se obține după spălare și uscare, eliberată de impurități, cu umiditatea de 17% la lînurile fine și de 15% la lînurile groase, umiditatea fiind exprimată în procente din cantitatea de lînă brută, nespălată.

Ranger. Soi de lucernă, creat și cultivat în S.U.A., cu capacitate mare de producție și rezistent la bacterioze.

Ranula (lat.), v. Brosuță.

Rapel (fr. *rappel*: readucere, rechemare). Repetarea unei manifestări sau a unei intervenții: tuse cu rapel (cu repetarea zgomotului și în timpul inspirației), rapelul (repetarea) unei vaccinări pentru a-i prelungi efectul etc.

Raport (pl. raporturi). Termen folosit în anatomie pentru indicarea poziției unui organ față de altul. A nu se confunda cu conexiunea, raportul neindicând decât cazul particular al conexiunii.

Rarefacție. sin. *rarefiere*. Scăderea densității.

Rase de cai. Se împart după aptitudini, în general, în: rase de tracțiune ușoară și călărie (Adaev, Anglonormandă, Arabă, Azerbaidjean, Gidran, Hannover, Norfolk, Poney, Pur

singe de galop, Sardă etc.); rase mixte sau intermediare (Furioso-North-Star, Haflinger, Lipițan, Nonius, Trăpaș etc.); rase de tracțiune grea (Ardenez, Boulonnais, Breton, Clydesdale etc.).

Rase de capre. Se împart după aptitudini în: rase de lapte (Alpină, Appenzell, Malteză, Murcia, Nubia, Taggenburg etc.); rase de păr (Angora, Cașmir etc.); rase de lapte-carne (Bașchiră, Kilis, Valesana etc.).

Rase de ciini. După modul cum sint folosiți se împart în: rase de pază (Dog, Doberman, Lup de Alsacia, Lup Belgian, Lup german, Rotweiler etc.); rase ciobănești (Bergamască, Ciobănesc de Brie, Ciobănesc belgian, Ciobănesc german, Ciobănesc de Pirinei, Ciobănesc scoțian, baremană etc.); rase de vînătoare (Baset, copoi, cocker, pointeri, prepelicari, seteri etc.); rase de tracțiune (ciinele polar etc.). rase de agrement (grifoni, levrieri, terieri, pechinzi etc.); rase de curse etc.

Rase de curci. După greutatea corporală se împart în: rase de tip greu (Albă cu piept larg, Auburn, Bronzată cu piept larg, Neagră de Sologne etc.); rase de tip ușor (Neagră de Norfolk etc.).

Rase de găini. În funcție de caracterul producției se împart în: rase specializate pentru producția de ouă (Andaluzia, Bresse, Leghorn etc.); rase specializate pentru producția de carne (Brahma, Dorking, Orpington etc.); rase mixte (Australorp, New-Hampshire, Plymouth, Rhode-Island, Rock, Wyandote etc.); rase ornamentale (Bantam, Japoneză cu penaj mătășos, Nagasaki, Phönix, Jokohama etc.).

Rase de iepuri. Se împart după aptitudini în: rase de carne

(Belgian, Belier, Berbec, Bu-laev, Marele alb, Uriaşul belgian etc.); rase de pielicele și carne (Albastru de Viena, Argintiu de Champagne, Chinchilla, Roșcat de Burgundia etc.); rase de puf (Angora).

Rase de oi. Se împart după însușirile productive în: rase de oi de lână (Merinos american, M. australian, M. de Azerbaidjean, M. de Champagne, M. de Palas, M. de Rambouillet, M. de Soissonais, M. transilvănean, M. unguresc de pieptene etc.); rase de oi de lână și carne (Corriedale, Cheviot, Disley-Merinos, Merinos de carne german, Merinos precoce, Romney-marsh etc.); rase de oi de carne (Charmoise, Dorset, Hampshire, Oxford, Southdown, Suffolk etc.); rase de oi de lapte (Friză, Larzac, Millery, Sardă etc.); rase de oi de lână și lapte (Țigaie, Spancă etc.); rase de oi de carne și lână mixtă (Gercask, Volosch etc.); rase de pielicele și lapte (Karacul, Malici, Sokolsk, Resetilov, Țurcană etc.); rase de oi de blană (Romanov, oile nordice cu coadă scurtă etc.); rase de oi de carne, lână mixtă și lapte (Bozah, Caucaziană, Karabak, Kanaceav, Tușinsk etc.).

Rase de pisici. După modul cum se folosesc se împart în: rase pentru combaterea rozătoarelor (pisica comună etc.); rase pentru puf (Angora etc.); rase de agrement (Birmană, Siameză etc.).

Rase de porci. Se împart după caracterul producției în: rase specializate pentru producția de carne (Bourbonnaise, Landrace, Marele Alb etc.); rase mixte (Alb de Banat, Alb leton, Bazna, Charter-White etc.); rase pentru producția de grăsime (Berkshire, Mangaliță etc.).

Rase de porumbei. În funcție de direcțiile pentru care au fost

selecționați, se disting: rase de carne (roman, strasser, lux, maltez, florentin etc.), rase de zbor (tipler, zburător de Seghedin, zburător de Danzig, egri, zburător românesc, ciungi de Ploiești, jucători etc.), rase de ornament (pescăruș, orientat, german, vienez, chinezesc, păun, Maria Stuart, cap de maur, toboșar, gușat, gît golaș românesc etc.).

Rase de rațe. Se disting: rase specializate pentru producția de carne (Peking, Rouen, Aylesbury, Leșească etc.), rase specializate pentru producția de ouă (Alergătoare, Indiană, Campbell etc.) și rase decorative (Cayuga, Pitică, Mandarină etc.).

Rase de taurine. Se grupează după caracterul producției în: rase specializate pentru producția de lapte (Ayrshire, Friză, Guernesey Holstein, Jersey, Roșie Daneză, Roșie Dobrogeană, Roșie estoniană, Roșie letonă, Roșie de stepă etc.); rase specializate pentru producția de carne (Aberdeen-Angus, Hereford, Galloway, Santa-Gertruda, Schorthorn etc.); rase mixte pentru producția de lapte și carne (Alatan, Bălțată românească, Brună de Maramureș, Pinzgau, Schwitz, Simmental etc.); rase mixte pentru muncă, lapte și carne (Abundance, Andaluză, Romagnolă, Salers, Sardă, Sură de stepă etc.); rase de muncă și carne (Charolaise, Miranda etc.).

Rața leșească. Rasă de rațe originară din America de Sud, crescută pentru producția de carne. Greutatea corporală este de 3 kg la femele și 5—6 kg la masculi. Dă produși de încrucișare cu celelalte rase de rațe (mularzi), care se îngrașă foarte ușor și au un ritm de creștere

rapid. Are două varietăți: albă și neagră.

Rață sălbatică mare (lat. *Anas platyrhynchos*). Strămoșul celor mai multe rase de rațe domestice. Femela este de culoare brună, stropită cu pete mai închise, iar masculul are capul de culoare verde cu luciu metalic, cu un guler alb în jurul gâtului, pieptul brun-roșcat și coada albă. Se vinează pentru carne.

Rața. Varietate de oi țurcane, caracterizată prin coarne în formă de tirbușon, dispuse în sus și lateral și lina de culoare albă sau neagră și ceva mai lungă decât la celelalte varietăți. Se crește în număr restrâns în Banat.

Rație furajeră. Cantitatea de nutrețuri dată unui animal în interval de 24 ore. Rația trebuie să aibă o valoare energetică corespunzătoare și să asigure cerințele organismului în proteine, lipide, glucide, elemente minerale și vitamine, în vederea obținerii producțiilor urmărite. Se calculează după norme de furajare, în funcție de specie, vîrstă, sex și greutate corporală, stare fiziologică, producție etc.

Raze catodice. Fascicul de electroni emis de catod într-un tub cu gaz rarefiat.

Raze infraroșii. Raze calorice cu lungime de undă peste 6980 Amströngi, cuprinse în spectrul solar și putînd fi produse cu ajutorul unor lămpi speciale, utilizate în clinică. Razele infraroșii au putere de penetrație de 2 cm în țesuturi, transformîndu-se în căldură și provocînd hiperemie, analgezie, senzație etc.

Raze ultraviolete. Vibrații luminoase cu lungime de undă în jur de 260 Amströngi, cuprinse în spectrul solar și produse de lămpi speciale (cu

mercur de pildă), folosite cu scop fizioterapic.

Raze X. Raze produse în tuburile Crookes de unele corpuri, sub șocul razelor catodice, folosite în fizioterapie și pentru Roentgendagnostic.

Rădăcina cerbului. Plantă perennă din familia compozeelor, care crește pe pășunile alpine și subalpine din Altai, rezistentă la ger, bogată în proteină. Se cultivă pentru furaj în U.R.S.S. și dă producții mari la hectar.

Rănirea cu caiaua. Traumatizarea membranei cheratogene printr-o caia prost bătută și reținută în țesuturi, animalul manifestînd sensibilitate zonală, șchiopătură, ulterior semne de pododermatită supurativă sau complicată.

Reacție anamnestică. Răspuns prin cantitate disproporționat de mare de anticorpi la reinjecțarea unui antigen, bazat pe existența unei proliferări anterioare a liniei de celule răspunzătoare de elaborarea anticorpilor respectivi, anticorpii deja existenți în organism jucînd, în asemenea împrejurare, rolul unei adevărate substanțe adjuvante.

Reacție de degenerescență, sin. *R.D.D.* Modificarea excitabilității electrice (reacție de degenerescență electrică) sau mecanice (reacție de degenerescență mecanică) a nervilor sau mușchilor, utilă în diagnosticul unor paralizii: degenerescența musculară sau nervoasă reduce excitabilitatea faradică etc.

Reacție de fixare a complementului, v. Fixarea complementului.

Reacție de seroaglutinare-liză, v. Seroaglutinare-liză.

Reacție leucocitară, sin. *răspuns leucocitar.* Modificări numerice (leucocitoză, leucopenie) și calitative (modificarea formulei

REA leucocitare, forme tinere, celule
544 precursoare, cu granule toxice, colorabilitate deviată etc.) ale leucocitelor; demonstrează intervenția asupra organelor leucopoetice a unor excitanți (reflexe, toxine, hormoni, microbi etc.) și capacitatea de răspuns a acestor organe.

Reacție paradoxală. 1 — Reacție disproporționată față de calitățile agentului care o produce (răspuns reflex foarte amplu față de un excitant ce determină obișnuit răspuns slab etc.); 2 — În microbiologie (sin. reacție de suprasensibilizare): declanșarea de tulburări la contactul cu atingene microbiene al organismelor imunizate, în locul reacției obișnuite de apărare.

Reagină. Anticorp celular sau seric, în măsură să se combine cu anafilactogenul sau cu alergenul, în cursul reacțiilor anafilactice (alergice).

Reanimare. Procedeu complex (manual, mecanic, medicamentos etc.) folosit în chirurgie cu scopul de a redresa funcțiile vitale suspendate temporar.

Reavivare. Termen folosit în chirurgie pentru definirea acțiunii de îndepărtare a țesuturilor mortificate și crearea unei zone (de cicatrizare, adeziune etc.) în care țesuturile sînt vii.

Recalcificare. Termen complex care definește fenomenul de creștere a cantității de calciu fixat în organism.

Recant (proba-). Probă de explorare indirectă a axului hipotalamo-hipofizo-corticosuprarenal, bazată mai cu seamă pe reacția hematologică indusă de administrarea adrenalinei.

Receptă. Formulă — adresată de către medic farmacistului — prin care se indică compoziția unui medicament precum și modul de lucru după care far-

macistul trebuie să acționeze pentru prepararea medicamentului. Incorect: rețetă.

Receptiv. 1 — Sensibil. 2 — Sensibil de a contracta o boală infecțioasă: organism receptiv la tuberculoză etc.

Recesiv. Care subzistă în stare latentă. Termenul se folosește cu deosebire în genetică, pentru definirea caracterului (sau genelor) care nu apar decît în anumite condițiuni, subzistînd însă pînă în momentul în care se realizează condițiile de apariție (în dublu).

Recidivă. Reapariția sau repetarea unei boli, afectînd același individ care trecuse prin boală (sau aceeași populație) în perioada de convalescență etc.

Recombinare genetică. Angajarea de material genetic heterogen în anumită celulă (pe cale metabolică, prin conjugare sau prin fagi).

Recrudescență. 1 — Creșterea bruscă a numărului de cazuri de boală în timpul unei epizootii. 2 — Reapariția simptomelor unei boli cu o nouă intensitate, după o remisiune temporară, care n-a fost urmată de convalescență.

Rect. Porțiunea terminală a intestinului gros, suspendată în cavitatea pelvină.

Rectal. Care se referă sau aparține rectului.

Rectală (lat. *A. rectalis*), v. Hemoroidale (arterele, în special cea caudală).

Rectită. Inflamația rectului.

Rectopexie. Fixarea artificială a rectului după repunerea unui prolaps rectal.

Rectoscopie. Examenul vizual al rectului, practicat direct, prin dilatare și iluminare cu o lampă adecvată.

Rectotomie. Termen impropriu utilizat în locul celui de proctotomie.

Rectouterin (diverticul). Termen folosit pentru definirea infundibulului pe care-l face peritoneul în trecerea lui de pe rect pe uter, rezultând un fund de sac peritoneal.

Rectovaginal. Care are raporturi atât cu rectul, cât și cu vagina: fistulă recto-vaginală etc.

Rectovezicală (fistulă-). Fistulă de comunicare între rect și vezică (accidentală sau congenitală).

Rectrice. Penele care alcătuiesc coada la păsări.

Recurent (lat. *recurro*: a alerga înapoi). Care revine spre locul de origine (nerv recurent etc.) sau se repetă în anumite condiții (meteorism recurent etc.).

Recurent (nervul-), v. Laringic caudal.

Recurentă (febră). Febră care se repetă, perioadele de apirexie (afebrile) alternând cu perioade de hipertermie (febră).

Recurentă radială (lat. *A. radialis recurrens*). Fină ramură arterială detașată la cal din a. colaterală radială și anastomozată, înaintea articulației humeră-radiale, cu ramuri din a. profundă a brațului.

Recurentă tibială (lat. *A. tibialis recurrens*). Fină ramură arterială detașată la cal (și ciine) din tibiala posterioară și anastomozată cu ramuri din a. femurală profundă.

Red Flemish. Rasă de taurine, larg răspândită în Brazilia, crescută pentru producția de lapte.

Redhibitoriu (lat. *redhibere*: a restitui). Care poate să anuleze o convenție de vânzare, de exemplu: viciu redhibitoriu; presupune o boală ascunsă care, depistată, justifică anularea actului de vânzare-cumpărare.

Redoare articulară. Rigiditatea articulară. Defecțiune articu-

lară consecutivă imobilizării de lungă durată sau durerii caracterizată prin reducerea mobilității articulare.

Reductibil. Care poate fi redus.

Reducția herniei. Reducerea volumului herniei fără să implice cîtuși de puțin, în mod necondiționat, și repunerea totală a elementului sau formațiunii herniate, în poziția naturală. De pildă, reducerea unei hernii intestinale se poate realiza prin golirea ansei de conținut, deformația diminuind — deci reducîndu-se — dar ansa putînd rămîne aderentă la pseudosac.

Reducție. Termen utilizat în definirea manevrei chirurgicale prin care se repune un organ în poziția din care a fost deplasat: reducția capetelor osoase în fracturi, în luxații etc.

Reflex. Complex neuro-motric (sau secretor) involuntar, desfășurat în cadrul unui releu (arc reflex) stabilit obișnuit între minimum doi neuroni, unul senzitiv și altul motor, primul pus în contact cu o suprafață de recepție, iar al 2-lea cu un organ efector.

Reflex antitraumatic, sin. *reflex antinociv, reflex de apărare.* Termen sub care se definește tendința de realizare homeostatică prin stimularea corticosuprarenalei, printr-o descărcare de ACTH, provocată de șocul traumatic, de un agent stresant etc.

Reflex condiționat. Reflex apărut prin repetarea înlocuirii excitantului normal (obișnuit) printr-un excitant inadecvat.

Reflex consensual. Sinergia pupilară motrică la proiecția unui fascicul luminos într-un ochi (aparitia la ochiul opus a miozici).

Reflex de pedalare. Mișcări reflexe, declanșate la ciine prin

scărpînarea regiunii presupuse pruriginoase și manifestat prin executarea mișcărilor de scărpînare cu membrul pelvin corespunzător.

Reflex fotomotor, v. Fotomotor (reflex-).

Reflex oculo-cardiac. Răirea, în caz de vagotonie, și accelerarea în caz de simpaticotonie, a contracțiilor cardiace, la apăsarea exercitată pe globii oculari.

Reflex optic de clipire, v. Reflex optico-facial.

Reflex optico-facial, sin. *reflex optic de clipire*, *reflex optico-palpebral*. Închiderea bruscă a pleoapelor la apropierea bruscă a unui obiect de ochi sau la lumină intensă.

Reflex optico-palpebral, v. Reflex optico-facial.

Reflex oto-cardiac, sin. *reflex auriculo-cardiac*. Reducerea frecvenței contracțiilor cardiace în caz de vagotonie și mărirea ei în caz de simpaticotonie, obținute prin aplicarea unei iavașale pe pavilionul urechii, răsucirea pavilionului etc.

Reflex senso-pupilar. Midriază provocată de durere.

Reflex supraorbital, sin. *reflex Macarthisian*. Apariția unei contracții fibrilare la nivelul pleoapei inferioare, în urma percuțării nervului supraorbital, la ieșirea lui din gaura supraorbitală.

Reflex trigemino-facial, sin. *reflex palpebral*, *reflex sensibil de clipire*. Închiderea reflexă a pleoapelor la atingerea cililor palpebrali, pleoapelor sau corneei.

Reflexogen. Care determină sau intensifică un reflex: suprafață reflexogenă, stimul reflexogen etc.

Reflexoterapie. Tratament care urmărește suprimarea reflexelor nocive sau determinarea refle-

xelor utile: calmarea suprafețelor reflexogene iritate, fricțiunile cutanate în colici etc.

Refractar. Termen utilizat în biologie, patologie, neurologie etc. pentru definirea caracteristicii unui organism sau formațiuni de a rezista (a opune rezistență) unui excitant, noxe etc.

Refrigerare (fr. *réfrigération*). Răcire pînă în apropierea punctului crioscopic (în cazul conservării cărnii prin frig, 0—4°C la nivelul osului).

Regenerare. Reconstituirea, prin multiplicare celulară, a unei porțiuni de organ, țesut etc.

Reggiana. Rasă de taurine italiană, cu talia pînă la 1,40 m, greutatea corporală 600—650 kg, cu roba de culoare roșie uniformă, trunchi alungit, crupă strîmtă și coada prinsă sus, picioare lungi cu onglioane solide, cu aptitudini triple (produce în medie 2 200 l lapte, cu 3,5% grăsime și este foarte apreciată pentru muncă).

Reggitana, v. Galabrese.

Reginal. Soluție cu miros puternic, folosită de apicultori pentru suprimarea mirosului coloniei, cînd se introduce o matcă în stup.

Regiune. Termen folosit în anatomie și zootehnie pentru definirea unei zone determinate a corpului animal, distingîndu-se regiuni naturale (avînd limite marcate prin formațiuni morfologice: orbitară, parotidiană etc.) și regiuni convenționale (limitele fiind fixate convențional).

Regresiune. Revenirea unui țesut, funcțiuni etc. la starea anterioară.

Regresiv. Care este capabil de regresiune sau care suportă regresiunea.

Regurgitație. Readucerea accidentală în cavitatea bucală a

unei cantități de alimente solide deglutite.

Rehamna Sraghna. Subrasă de oi, din rasa „Oaia platourilor Marocane” caracterizată printr-o bună conformație și un randament bun de tăiere (52%).

Rehidratare. Reechilibrarea balanței hidrice a unui organism deshidratat.

Reinfecție. Sub acest termen se definește o nouă infectare a aceluiași organism, cu același germen cu care fusese deja infectat.

Reinfestație. Repătrunderea aceluiași parazit în același organism, din care fusese eliminat.

Reisenschneider, v. Schnauzer.

Rejecție. Termen utilizat în fiziologia digestivă a rumegetoarelor pentru definirea modului (momentului) de readucere a conținutului ruminal în cavitatea bucală, pentru a fi rumezat.

Relaxat. În stare de decontractie.

Releu. Dispozitiv care retransmite (în general amplificând) un semnal recepționat. Termenul se utilizează de exemplu pentru definirea unor anumite circuite nervoase.

Remak (fibre-). Fibre amielinice.

Remanent (fr. *remanent*). Care rămâne sau persistă mult timp în organism: substanță remanentă etc.

Remaniere intercromosomică. Modificare apărută la nivelul materialului genetic, constând din trecerea unui segment al unui cromosom pe alt cromosom, deci lipsa segmentului de pe unul din cromosomi și apariția lui dublă pe celălalt cromosom (translocatie, duplicație).

Remasticație. 1 — Operație efectuată de rumegetoare în

timpul rumețării. 2 — Acțiune suferită de alimentele readuse din rumen în cavitatea bucală, prin rejecție.

Remediu. Termen uzitat în terapeutică pentru a defini tot ceea ce poate fi folosit pentru combaterea unei boli.

Remediabil. Care poate fi corectat, îmbunătățit, vindecat (în medicină).

Remige. Penele care alcătuiesc aripa la păsări.

Remisiune. 1 — Termen definind intervalul de timp în care o boală pare a regresa, marcând în fond doar o pauză între două accese. 2 — Atenuarea temporară (momentană, nu definitivă) a simptomelor unei boli sau a unei constante fiziologice: remisiune matinală a temperaturii corporale etc.

Remitent. Care diminuează în intensitate în anumite intervale. Termenul se folosește pentru caracterizarea unei boli sau fenomen patologice, care prezintă remisiuni: febră remitentă etc.

Remitență. Atenuarea temporară a unei boli sau manifestări.

Renal. Care se referă la rinichi (lojă renală), aparține rinichiului (lob renal) sau are contingente cu rinichiul.

Renală (lat. *A. renalis*). Colaterală a aortei abdominale, reprezentând vasul funcțional și nutritiv al rinichiului, pe traiect adesa emițind 1-2 arteriole suprarenale caudale. La păsări există o arteră renală cranială și 1-3 arteriole renale caudale, pentru fiecare rinichi.

Rendena. Populație bovină din Italia, asemănătoare cu rasa Brună alpină, cu talie și greutate corporală mai mică.

Renetă. Instrument lamelar, tăios, recurbat la extremitatea liberă și utilizat pentru curățirea lacunelor furcale ale copi-

tei, practicarea renurilor pe cutia de corn, curățirea copitei etc.

Reniform (lat. *ren*: rinichi, forma: *formă*). Care are formă de rinichi.

Renitent (lat. *renitens*: care opune rezistență). Care opune rezistență: hernie renitentă etc.

Renó. Hibríd dublu de viermi de mătase, originar din Italia, cu gogoși albe. Se crește și în țara noastră.

Renó-renal (reflex-). Reflex avînd ca punct de plecare unul din rinichi, resimțit însă asupra rinichiului opus, explicînd, în cazuri de anurie, suprimarea totală a funcției renale, deși se poate ca numai unul dintre rinichi să fie blocat (printr-un calcul, de pildă).

Repaos mamar. Intervalul de timp de la încheierea unei lactații (încetarea mulsului) pînă la următoarea fătare a vacilor și a oilor.

Reper (fr. veche *repaiver*: a reveni). 1 — Termen utilizat în anatomie și tehnica chirurgicală pentru definirea, identificarea etc. unor formațiuni prin raportare: puncte de reper etc. 2 — Semn ce servește la recunoașterea unei formațiuni morfologice, la delimitarea sau identificarea ei.

Reponibil. Care poate fi repus în poziția topografică normală, în caz de deplasare.

Reproducător. Animal folosit la reproducție, în scopul asigurării înmulțirii efectivelor; în terminologia curentă, denumirea se referă în special la masculi. Selecționarea reproducătorilor se face în funcție de valoarea lor ereditară, capacitatea de transmitere a caracterelor valoroase, precum și de conformația exterioară.

Reproducție. 1 — Funcție prin care ființele vii își perpetuează

specia. 2 — Fenomen prin care ființele vii produc ființe asemănătoare cu ele, indiferent de modul în care această funcție se realizează, distingîndu-se reproducție prin segmentare (sau sciziune), prin înmugurire (propagule) și prin surculație sau gameție (prin gameți), respectiv sexuată. 3 — Parte a zootehnicii sau medicinei veterinare care studiază principiile și procedeele de obținere a unor noi indivizi dintr-o rasă, prin acțiune dirijată.

Respirator. Care servește la respirație: aparat respirator, mușchi respiratori, act respirator etc.

Respirator (aparăt-). Ansamblul organelor afectate funcției respiratorii pulmonare. În anatomie, definește complexul de organe reprezentat prin căi respiratorii (cavități nazale, faringe, laringe, trahee, bronhii), organele esențiale ale respirației (pulmonii) și anexe (sinusuri paranazale etc.).

Respirație. Funcție prin care ființele vii fixează oxigenul din mediul ambiant și elimină bioxidul de carbon rezultat din procesele de oxidare din cadrul metabolismului; respirația pulmonară și tisulară.

Respirație artificială. Metodă de tratament al asfexiei, paraliziiilor respiratorii etc., constînd din provocarea manuală sau cu ajutorul unor aparate adecvate (pulmon artificial, aparat de respirație artificială etc.) a contracțiilor cutiei toracice, restabilindu-se în acest mod (reflex) reluarea tranzitului de aer.

Retamid, sin. *Kinex*, *Sultiren*, 3-sulfamido-6-metoxipiridazină. Sulfamidă albă, cu acțiune îndelungată.

Restiform (corp-). Termen utilizat pentru definirea a două

cordoane de substanță albă situate pe fața dorsală a bulbului rahidian, delimitînd fosa romboidală și continuîndu-se cu pedunculii cerebeloși posteriori.

Reșetilorv. Rasă de oi de pielicele și lapte, ce se crește în U.R.S.S. Se aseamănă cu rasa Sokolsk, însă produce mai ales pielicele de culoare neagră.

Reșută (fr. *rechute*: reîntoarcere, recădere). Reapariția sau exacerbară unei boli, după o perioadă de amendare a simptomelor (fără ca să fi dispărut cauza). A nu se confunda cu recidiva.

Retard (soluție-, formă-, injecție -). Formă de administrare prin care se prelungeste acțiunea eficace, echivalentă aceleia provocate prin administrarea de doze succesive, evitînd însă inconvenientul acțiunii brutale, grație proprietății de a se absorbi lent: penicilină retard, insulină retard etc.

Retetestis, sin. *rețea testiculară*, *rețea Haller*. Formațiune intratesticulară, rezultată din anastomozarea tubilor seminiferi la nivelul mediastinului testicular (corp Highmore) și de la nivelul căreia se izolează conductele sau conurile eferente care, unindu-se, vor forma originea canalului epididimar.

Retenția laptelui. Imposibilitatea de extragere a întregii cantități de lapte elaborate și acumulate în uger, realizată prin perturbații parapsihice (dureri, frică, schimbarea modului de muls etc.), mai frecventă la bivoliță, scroafă și vacă.

Retenția placentară. Neeliminarea completă a placentei la interval de cel puțin 24 ore de la fătare, cauzată de factori care influențează angrenajul placentar (inflamații, avorturi, achinezie uterină ș.a.),

adesea complicată prin infecții uterine.

Retenție urinară, sin. *ischurie*. Imposibilitatea de eliminare a urinei din vezică, în totalitate sau parțial; retenția poate fi *mecanică* (obstrucția uretrei), *spastică* (spasmul gîtului vezical) și *paralitică* (paralizia musculaturii detrusoare).

Retenție. Acumularea, stagnarea sau oprirea într-un organ (în general cavitărilor) a conținutului eliminabil în mod normal: retenție placentară, retenție urinară etc.

Reticular. 1 — Cu aspect de rețea. 2 — Care se referă la rețea.

Reticulară (lat. *A. reticularis*). Terminală a arterei rumino-reticulare la rumegătoare, care după despărțirea ei de artera ruminălă stîngă, trece pe partea dorso-laterală stîngă a rumenului, abordînd partea dorsală a rețelei.

Reticulat. Care prezintă în structură fibre ce se întretes, formînd o rețea.

Reticulită. Inflamația rețelei la rumegătoare.

Reticulită traumatică. Inflamația rețelei la rumegătoare, provocată de traumatizarea peretelui printr-un corp străin metalic (cuie, sîrmă etc.) înghițit o dată cu furajele.

Reticulocit. Celulă tinăra din seria eritocitară, caracterizată printr-o rețea fibrilară, evidențiată prin colorare supravitală.

Reticuloperitonită traumatică. Accident relativ frecvent produs la rumegătoarele mari de corpuri metalice care perforază peretele rețelei; se manifestă prin modificări generale, parezia prestomacelor, cifoză dorsală, gemete, tremurături ale anconajilor și răspuns mai mult sau mai puțin evident la diferitele probe utilizate pentru

diagnostic (plierea pielii dorsale, percuția profundă, proba parului, a lui Kalchschmidt, leucocitoză și neutrofilie etc.).

Reticulo-sarcom, sin. *limfosarcom*. Tumoră malignă a țesutului limfoid (din splină, ganglioni limfatici etc.).

Reticuloză aviară. Termen cu sens general sub care se definește un complex de afecțiuni ale aparatului și organelor limfatice: leucozele diverse, sarcoame, reticulo-sarcoame, tumori renale etc.

Reticulum, sin. *rețea*. Unul dintre prestomacele rumegetoarelor, caracterizat prin aspectul areolat al mucoasei.

Retină, sin. *tunica nervoasă a ochiului*. Învelitoarea oculară internă, sensibilă la lumină, sistematizată într-o porțiune ciliară (retina oarbă) și o porțiune fotoreceptoare (coroidiană), în a cărei structură intră 10 straturi: pigmentar, al conurilor și bastonașelor, limitanta externă, granulos extern, plexiform, granulos intern, plexiform intern, al celulelor multipolare, fibrilar optic și limitanta internă.

Retinită. Inflamația retinei.

Retinită policitemică. Afecțiune retiniană produsă de o alterație sangvină, cu predominantă policitemică și origine neelucidată, tradusă prin tulburări vizuale, fine modificări retiniene etc.

Retinită simptomatică. Inflamație retiniană secundară, însoțind diverse afecțiuni generale sau oculare, manifestată prin tulburări vizuale, modificări ale vaselor retiniene etc.

Retinopatia avitaminotică. Tulburare vizuală cu modificări retiniene provocată de hipovitaminoze A, B₁, G și D.

Retinopatia diabetică. Reducerea progresivă a acuității vizuale

le consecutivă unei alterații retiniene, produsă de diabet și manifestată prin voalare retiniană, hemoragii peripapilare etc.

Retinopatia gravidică. Alterație retiniană, întâlnită la iapă și cățea spre sfârșitul perioadei de gestație și manifestată printr-o reducere rapidă a acuității vizuale, extomparca fundului ochiului etc.

Retinopatia nefritică. Complicație a afecțiunilor renale, întâlnită în special la carnivore și manifestată printr-o reducere a acuității vizuale și leziuni degenerative edematoase ale retinei.

Retinopatie. Termen general utilizat pentru definirea afecțiunilor retiniene, în general neinfecțioase, întâlnite în diabet, tulburări renale, graviditate etc.

Retivitate. Parapsihoză caracterizată prin refuzul executării comenzilor, întovărășit de diferite reacții de atac sau apărare (*retivitate activă*) sau fără asemenea reacții (*retivitate pasivă*); *retivitatea absolută* face animalul inutilizabil la orice serviciu, pe când în cazul *retivității relative*, manifestările se produc numai în anumite condiții; *retivitatea simptomatică* (pseudoretivitatea) se datorește durerilor în timpul efectuării serviciului (plăgi de harnașament etc.) dispărind o dată cu înlăturarea cauzelor.

Retractat. Care se găsește în stare de retracție.

Retractil. Care se poate retracta.

Retracția coagulului, sin. *retracția cheagului*. Reducerea în volum a coagulului de fibrină și elemente figurate, cu exprimarea serului, instalate după coagularea singelui; retractimetria coagulului se poate face direct (cu diferite retractime-

tre) sau indirect (raportarea volumului de ser exprimat la volumul total de sânge), dînd relații asupra factorilor de coagulare, mai ales a retractozinului trombocitar, a calității fibrinei și a elementelor cristaloidine din sânge, în diferite boli ale sîngelui și organelor hematopoetice.

Retracție. Starea unei formațiuni care și-a redus (sau își reduce) dimensiunile normale.

Retroflexie. Flexarea sau îndoierea spre înapoi a unui organ: retroflexia vezicii, a uterului etc.

Retrograd. Care merge sau se propagă spre înapoi, în sens contrar sensului normal: puls retrograd etc.

Retroperitoneal (lat. *retro*: înapoi). Care este situat în afara cavității peritoneale, înapoia peritoneului care căptușește plafonul cavității abdominale.

Retroseros. Care se găsește situat în afara seroasei.

Retroversie. Deviația topografică spre înapoi a unui organ.

Retroversie uterină. Deplasarea prin îndoire a uterului spre înapoi (corpul uterin fiind împins spre înainte).

Rețelele carpale (arterele-) (lat. *Aa. rete carpi*). Fine arteriole anastomozate cu deosebire pe partea dorsală a regiunii carpiene, distingîndu-se adesea două rețele: una dorsală (*rete carpi dorsalis*), alta volară (*rete carpi volaris*).

Reumatism (gr. *reyma*: umflătură, scurgere, acces), sin. *boală reumatismală*. Stare inflamatorie alergică postinfecțioasă, cu modificarea substanței fundamentale a țesutului conjunctiv, mai frecventă la animalele predispuse (cu metabolism bazal scăzut), putînd evolua în accese, la intervenția unor factori ocazionali (frig, umezeală, trau-

matisme, eforturi); manifestări inflamatorii reumatoidale se întîlnesc mai frecvent la nivelul articulațiilor sau al seroaselor și la musculatură; stările reumatismale sînt incomplet cunoscute la animale.

Reumatism articular. Manifestări de artrită sau poliartrită, cu dinamică de tip reumatismal: apariția după diferite infecții, pe organisme anabolice, evoluție acută, recidive sub influența factorilor ocazionali pentru reumatism etc.

Reumatism muscular, sin. *miopatie* sau *miozită reumatismală*. Manifestări diferite după mușchii atinși de procesul reumatismal (pseudotrismus, pseudotorcicolis, pseudolumbago, șchiopături, pleurodinie etc.), cu evoluție obișnuit acută și recidive sub influența factorilor ocazionali.

Revelator. Termen utilizat pentru definirea, caracterizarea sau aprecierea unor probe, substanțe biologice etc. cu ajutorul cărora se permite cunoașterea sau decelarea existenței, prezenței etc. a unei boli sau alterații organice, a unui compus într-un amestec etc.

Reverin, v. Tetracilină.

Revivifia (a -). A readuce în stare vie. Termenul se folosește pentru operația de îndepărtare a porțiunilor mortificate dintr-o plagă, punîndu-se în evidență zonele vii capabile de reacție, apte pentru sutură etc.

Revulsie (lat. *revulsiō*: smulgere). Acțiune terapeutică ce se caracterizează printr-o iritație locală, provocată cu scopul declanșării unui aflux sangvin într-o anumită zonă a corpului, desconggestionînd o altă zonă sau un organ intern.

Revulsiv. Agent terapeutic care poate provoca revulsia.

Rex. Rasă de iepuri de carne și blană, cu greutatea corporală de 3—5 kg, cu blăniță foarte apreciată, avînd părul scurt și putînd imita numeroase blănuri, de culori diferite: albă, neagră, brună, argintie, chin-chilla, havan etc.

Rezect. Termen utilizat pentru indicarea porțiunii rezecate.

Rezecție (lat. *resecare*: a tăia, a suprima). Operație chirurgicală prin care se îndepărtează o porțiune dintr-un organ, restabilind în același timp continuitatea sa morfologică și funcțională: rezecție gastrică, intestinală etc.

Rezervă alcalină. Cantitatea de alcalii din sînge, fixați sub formă de bicarbonat, la o presiune a bioxidului de carbon de 40 mm Hg; se modifică în boli respiratorii, circulatorii toxice, după vomitări ș.a.

Rezidual (lat. *residuus*: care rămîne). Care provine dintr-un rest, care nu poate fi eliminat: aer rezidual (aerul care rămîne în pulmon și în căile respiratorii după expirație forțată) etc.

Rezistență globulară. Capacitatea de menținere a integrității globulelor sangvine față de soluții hiper- sau hipotone (rezistență osmotică) sau față de acțiuni mecanice (rezistență mecanică); *rezistența globulară minimă* este indicată de valoarea agentului nociv (concentrația soluției saline etc.) la care se produce eritroliză sau leucoliză parțială; *rezistența globulară maximă* este definită prin valoarea agentului nociv care produce liza totală a globulelor examinate; rezistența globulară se modifică în numeroase stări patologice, astfel că nu are specificitate de diagnostic prin ea însăși.

Rezistența lînii la rupere. Înșușire ce se măsoară prin forța de tracțiune necesară pentru ruperea unei fibre de lînă.

Rezistența lînii la torsiune. Înșușire ce se redă prin numărul de răsuciri în jurul axului, pînă la ruperea firului.

Rezoluție (lat. *resolutio*: anulare, rezolvare). Mod de terminare a unui proces patologic, în urma căruia forma și funcția formațiunii afectate revin la normal.

Rezolutiv. Medicament care determină rezoluția (emoliente, descongestionante, tonice etc.).

R.F.C., v. Fixarea complementului.

Rhode-Island. Rasă de găini, originară din S.U.A., specializată pentru producție de ouă și carne, răspîdită în majoritatea țărilor, datorită calităților și puterii ei mari de adaptare. Produce 140—180 ouă anual și are greutatea corporală de circa 3 kg. Se cunosc două varietăți de culoare: roșie (cea mai răspîdită) și albă.

Rhönshaf. Rasă de oi de munte germană, adaptată la condițiile de altitudine medie. Este foarte rustică, folosește bine pășunile, are o bună prolificitate și dă o producție bună de lapte.

Riboflavină, v. B₂ (vitamină-).
Ribosomi, sin. granule Palade. Organit celular granular, sferoidal sau ovoid, cu dimensiuni de 100—200 Amstrongi, aderent la sistemul membranelor intracitoplasmatică și avînd rol în biosinteza proteinelor, în transmisiunea caracterelor ereditare (prin acizii nucleici pe care-i conține) etc.

Rickettsia. Gen de microbi în-cadrat în ordinul rickettsiilor, ordin clasat în general între bacterii, însă apropiat de viru-suri.

Rickettsioză. Boală produsă de microorganisme din familia *Rickettsiaceae*: febra Q, conjunctivita și hidropericardita rickettsiană a rumegătoarelor, monocitoza rickettsiană, febra de căpuși, avortul rickettsian, diferite infecții la păsări și om etc.

Rictus (lat.) Evidențierea musculaturii feței, cu deplasarea posterioară a comisurilor buzelor, imprimând un facies particular ce amintește pe cel din timpul râului (v. și ris sardonnic), observat în tetanos sau stări convulsive de altă natură.

Rigiditate. Lipsă de suplete, manifestată prin rezistență la îndoire, torsiune, presiune etc.

Rigiditate cadaverică. Termen folosit pentru definirea fenomenului biologic caracterizat prin întărirea musculaturii la un interval după moarte (între 15—30 minute la 7—8 ore), durând cu atât mai mult, cu cât s-a instalat mai târziu.

Rinencefal. Termen utilizat pentru definirea porțiunii encefalice afectate simțului mirosului (bulbii olfactivi, pedunculii respectivi, striile olfactive etc.).

Rinichiul mobil. Stare caracterizată prin lipsa de fixitate a rinichiului (în mod normal fix) congenitală sau cîștigată, favorizînd infecții renale și hidronefroză.

Rinichiul polichistic, sin. *degenerescența chistică renală.* Stare patologică, obișnuit congenitală, caracterizată prin prezența unor formații chistice în rinichi, descoperită, de cele mai multe ori, la examenul necropsic; favorizează infecții ale rinichiului.

Rinita cronică atrofică a porcului, sin. *rinita atrofică infecțioasă a porcului, boala rîului strîmb sau a botului de mops* etc.

Rinită cu etiologie mult discutată (factori infecțioși, parazitari, metabolici, ereditari), manifestată prin strănut, cornoaj nazal, deformarea (mai ales devierea) rîului, întîrzierea în dezvoltare etc.

Rinita cu incluzii a porcului. Viroză, observată aproape numai la purcei tineri, cu manifestări inflamatorii și degenerative ale mucoasei nazale, evoluînd obișnuit cu corpusculi de incluzie patognomonică în glandele mucoase atinse.

Rinită (gr. *ris, rinos*: nas), v. Coriză.

Rinofaringită. 1 — Inflamația concomitentă a faringelui și mucoasei nazale. 2 — Inflamația rinofarinxului.

Rinofarinx. Zona de comunicare dintre farinx și cavitățile nazale.

Rinopatie. Boală a componentelor care delimitează cavitățile nazale.

Rinoplastie. Operația de refacere plastică a porțiunii nazale.

Rinorafie. Reunire prin sutură a buzelor unei plăgi nazale.

Rinoragie. Hemoragie nazală, indiferent de cauză sau sursă.

Rinoree. Scurgere nazală abundentă și prelungită.

Rino-salpingită. Termen arhaic definind inflamația mucoasei care căptușește tuba auditivă (trompa faringo-timpanică).

Rinosporidioză. Rinită micotică observată la mai multe specii aviare sau mamifere, caracterizată prin aspecte productive, polipoase, la nivelul mucoasei nazale.

Rinotonsilita contagioasă a cîinelui, sin. *C.R.T., rinoamigdalita contagioasă a cîinelui.* Viroză deosebit de contagioasă, mai frecventă la cîinii adulți, evoluînd cu mortalitate ridicată, manifestată clinic prin febră, edem și congestie farin-

giană, inapetență, eventual complicații inflamatorii respiratorii, nervoase etc.

Rinotrașeita infecțioasă a taurinelor. Boală contagioasă acută produsă de un virus (care determină și vulvovaginita infecțioasă pustuloasă), manifestată prin febră și semne de inflamație a căilor respiratorii anterioare; se încadrează în complexul bolilor mucoaselor.

Ritm de galop, sin. *galop*, *zgomot de galop*. Succesiunea a 3 zgomote cardiace, în locul celor 2 normale.

Ritm pendular, v. Embriocardie.

Rivalta (proba sau reacția-). Probă de floclurare utilizată pentru diferențierea transsudatului de exsudat, bazată pe conținutul diferit în albumine a celor două categorii de lichide.

Rizeafcă (lat. *Alosa caspia nordmanni*). Pește teleostean din familia clupeidelor, lung de circa 20 cm. Trăiește în partea vestică a Mării Negre de unde pătrunde în fluvii. Se pescuiește mai ales la gurile Dunării și în Dunăre.

Rîia cnemidocptică a corpului. Parazitoză înfîlînită la găină produsă de *Cnemidocoptes levis* și manifestată prin inflamația bulbilor plumoși (mai frecventă primăvara și vara), căderea penelor de pe crupion, coapse, spinare, apoi cap și gît etc.

Rîia cnemidocptică a picioarelor. Parazitoză înfîlînită la găină, curcă, biblică, fazan etc., produsă de *Cnemidocoptes mutans* și manifestată printr-o dermatoză crustoasă a regiunii tarsiene, pielea din regiunea respectivă devenind crustoasă, solzoasă, verucoasă etc.

Rîia demodectică a calului. Boală parazitară produsă de *Demodex equi*, manifestată prin apariția unor mici depilații și inflamații ale glandelor mei-

bomiane, precum și a glandelor sebacee peribucale.

Rîia demodectică a caprelor. Dermatoză parazitară produsă de *Demodex caprae*, manifestată prin apariția pe laturile corpului a unor pustule de mărimea unui bob de mazăre.

Rîia demodectică a cînelui. Dermatoză parazitară gravă, produsă prin dezvoltarea în foliculii piloși a acarianului *Demodex canis* s. *foliculorum* (evoluție în 3 luni), manifestată inițial prin depilații circulare în regiunea orbitară, bot, torace, însoțite de mici pustule (2-10 mm), în primele 1-2 luni pruritul lipsind. Ulterior apare o dermatită edematoasă (inițial ca blefarită), care în 4-6 luni se generalizează, cu prurit intens etc.; în faza ultimă (la 8-12 luni) apar pustule generalizate, cu miros rînced, uremie etc.

Rîia demodectică a porcilor. Demodexoză produsă de *D. phylloide* și manifestată prin pustule ale glandelor sebacee, dispersate pe bot, obraji, abdomen etc.

Rîia demodectică a taurinelor. Dermatoză provocată de *D. bovis*, manifestată prin apariția de nodozități pustuloase, de mărimea unui bob de mazăre, dezvoltate în foliculii piloși din regiunea botului, gîtului, umerilor etc.

Rîia psoroptică la oale. Boală parazitară extrem de difuzibilă, produsă de *Psoroptes ovis* și manifestată prin pierderea lîinii în smocuri, la început în zona scapulară, apoi în regiunea dorsală etc., pielea apărînd aspră, ușor inflamată, cu prurit intens, oile debilitîndu-se etc., adesea sucombînd prin cahexie.

Rîia sarcoptică a caprinelor. Dermatoză parazitară produsă de *Sarcoptes scabiae*, var. *caprae*

și manifestată prin prurit intens, depilații evidente și dermatită hipertrofiantă, apărută inițial în regiunea capului, de unde se întinde peste tot corpul, debilitând animalul, care, netratat, sucombă prin cahexie.

Riia sarcoptică a cabalinelor. Dermatoză parazitată produsă de *Sarcoptes scabiae*, var. *cabali*, manifestată prin prurit intens și apariția de veziculo-pustule crustoase în regiunea capului, gâtului, iei, membrilor etc.

Riia sarcoptică a ciinelui. Dermatoză parazitată produsă de *Sarcoptes scabiae*, var. *canis* și manifestată prin apariția de butoni nodulari în jurul urechii, de unde se generalizează, prurit etc.

Riia sarcoptică a porcilor. Dermatoză parazitată produsă de *Sarcoptes scabiae* var. *suis* și manifestată prin apariția de pustule nodulare periorbitare, de unde se întind pe față, urechi, laturile capului, torace, abdomen etc., animalul prezentând prurit redus.

Riia sarcoptică a taurinelor. Dermatoză parazitată produsă de *Sarcoptes scabiae* și manifestată prin butoni pustuloși dispersați pe laturile gâtului, torace, flanc etc., pruritul fiind destul de intens.

Riie, v. Scabie.

Riie cnemidocptică. Boală parazitată întâlnită la păsări, produsă de *Cnemidocopti*.

Riie demodectică, sin. *demodectie*. Boală parazitată a pielii, întâlnită la diverse specii, produsă de diverse genuri de demodeci și manifestată prin dermatoză parazitată, evoluind în diverse faze: faza I cu depilații în zone electivă (periorbitară, bot etc.); faza a II-a, cu dermatită eritemo-edematoasă; faza a III-a cu papule, pustule etc.

Riie notoedrică. Dermatoză parazitată, întâlnită la pisică și iepure, produsă de *Notoedres cati* și manifestată prin depilații crustoase dispersate în regiunea cefei, de unde se întinde în regiunea frunții și pe urechi, invadând ulterior toată regiunea cefalică, animalul prezentând totodată intoxicație evidentă, adinamie, cahexie etc. În caz că nu se tratează, animalele mor în 4—6 luni.

Riie psoroptică. Boală parazitată întâlnită la cabaline, ovine și taurine, produsă de *Psoroptes equi* și manifestată prin apariția unor butoni exsudativi în zonele cu peri lungi (coamă, coadă la cal, baza cozii la taurine etc.), care se sparg, apărând cruste albicioase, perii smulgându-se cu ușurință, boala fiind în general puțin pruriginoasă.

Riie sarcoptică. Boală parazitată extrem de pruriginoasă, frecvent întâlnită la aproape toate animalele, produsă de *Sarcoptes scabiae*, care sapă galerii intraepidermice, provocând prurit exagerat, depilații, dermatită parazitată, cruste etc., debilitând animalele.

Rîndunică de mare (lat. *Trigla lucerna*). Specie de pește teleostean marin din familia triglidelor, cu corpul de circa 60 cm lungime; trăiește și în Marea Neagră.

Rîs (lat. *Lynx lynx*). Specie de mamifer carnivor din familia felidelor, cu corpul de circa 1 m lungime, cu blană roșcată uniformă sau cu pete și cu smocuri de păr pe urechi. Trăiește în pădurile din Asia și Europa și este ocrotit de lege (fiind relativ rar).

Rîs sardonîc (gr. *sardónios*, de la insula Sardinia, în care crește un ranunculaceu cu acțiune convulsivantă), sin. *facies te-*

ROB *tanic*. Rictus determinat de contractura tetanică.

556

Roba animalelor. Denumire folosită pentru definirea în ansamblu a culorii părului unui animal și a particularităților de culoare.

Roburant (gr. *robur*: putere). Medicament cu acțiune tonică generală, realizată prin stimularea schimburilor nutritive: alcool, săruri de arsenic, stricnină, cafeină etc.

Roch (*proba-*), sin. *proba cu acidul sulfosalicilic*. Probă de turbiditate pentru evidențierea albuminelor, albumozelor sau corpurilor balsamici din urină.

Roentgenografie. Radiografie cu ajutorul razelor Roentgen.

Roentgenoscopie. Radioscopie cu ajutorul razelor Roentgen.

Roentgenterapie. Tratament cu ajutorul razelor Roentgen.

Roi. Grup compact de albine ce se desprind dintr-o colonie de bază și pleacă să-și întemeieze în alt loc o nouă colonie, având între ele o matcă și un număr variat de trântori, distrugându-se: roi natural (prin roire spontană), artificial (prin roire provocată de apicultor), primar (care se desprinde de primul din colonie), secundar, terțiar etc.

Roi. Culoare simplă, formată din fire de păr de culoare roșie sau roșu-brun, pe întreg corpul. Se disting nuanțele: deschis, arămiu, auriu, castaniu, cafeiniu, vișiniu, rotat, înspicat, nins etc.

Roiniță (lat. *Mellisa officinalis*). 1 — Plantă erbacee perenă, meliferă, din familia labiatelor, cu rizom orizontal, tulpină patrunghiulară, înaltă de 30—80 cm și cu flori albe sau pal liliachii; 2 — Dispozitiv sau cilindru din papură, cu fund închis, utilizat pentru prinderea roilor naturali.

Roi. Acțiune de desprindere a unui roi de albine de colonia de bază.

Roiște. Denumire dată perioadei în care apare roiul.

Roller central. Varietate importantă de porumbei din rasa Roller oriental.

Roller românesc, v. Găzatori gălățeni.

Roller oriental, sin. *Roller de Smirna*. Rasă de porumbei, din grupa raselor de *porumbei căzători*, originară din India și Persia, de culoare în general albă, cu ochi mici, albi și coadă semirotundă și foarte lată.

Romagna. Rasă de giște, foarte apreciată în Italia, caracterizată prin greutate corporală mare (4—5 kg), cu penaj de culoare albă frumoasă, cu cioc și picioare de culoare roșie-portocalie.

Romagnola. 1 — Rasă de taurine italiană, derivând din tipul primitiv Podolic, cu corne mari în formă de liră, trunchi dezvoltat, cu torace mare și profund, membre scurte și musculose, cu roba de culoare variată de la alb argintiu la cenușiu, cu talie și greutate corporală mari, cu aptitudini pentru muncă. Se cresc două varietăți: una mai mare și mai precoce și una de munte, cu talie mai mică, mai rustică și foarte bună pentru muncă. 2 — Rasă de porci ce populează regiunea Romagna, adaptată pentru pășunat, rezistentă, cu precocitate medie, ameliorată și în parte substituită cu rasa Large-White (sin. *Castagnola*).

Roman. Rasă de porumbei, specializată pentru producția de carne.

Romanov. Rasă de oi pentru blană, din grupa oilor nordice cu coadă scurtă. Are talie și greutate mare, profil convex, de culoare gri-închisă, cu o

prolificitate deosebit de mare. Producția principală este blana.

Romberg (proba). Probă pentru diagnosticul diferențial al ataxiilor, constând din examinarea în mers înainte și după acoperirea ochilor; răspunsul pozitiv (semnul lui Romberg pozitiv) se manifestă prin agravarea ataxiei după acoperirea ochilor, observându-se în ataxiile vestibulare și medulare; proba lui Romberg este negativă în ataxia cerebeloasă.

Romen. Rasă de găște, din U.R.S.S., cu greutate corporală sub 5 kg.

Romergan. Antihistaminic de sinteză.

Romney-Marsh, sin. Kent. Rasă englezească de oi cu rezistență mare, adaptabilitate pronunțată la condițiile de climă, constituție robustă, conformație corectă, carne de calitate bună, perselată, suculentă și fără miros specific, lână fină de culoare albă, putere amelioratoare mare, prolifică, folosește bine pășunile. În Franța a participat la formarea rasei Charmoise.

Ronflant (fr. sforăitor). Zgomot prelung, de tonalitate scăzută, amintind zgomotul de sforăit (respirație ronflantă, ral ronflant).

Ron quères. Rasă de curci din grupa raselor semigrele (12—14 kg greutate corporală la masculi), ce se crește în Franța.

Ro quefort. Brânză franțuzească, cu pasta moale, sărată și fermentată într-un anumit fel, foarte apreciată pentru calitățile sale.

Rosenbach (proba). Probă pentru evidențierea coluriei, bazată pe o reacție de culoare.

Rostogol (lat. *Echinops sphaerocephalus* L.), sin. ariciul, măciuca ciobanului, scaiele. Plantă perenă, foarte bună meliferă, din familia *Compositae*. Specia tătarnica (*Echinops commuta-*

tus) este mai puțin meliferă decît prima.

Rostopcin. Rasă veche de cai, formată prin încrucișarea raselor Arabă și Pur sînge de galop. A contribuit la formarea calului rusesc de călărie împreună cu rasa Orlov.

Rostral. Termen folosit în anatomie pentru indicarea direcției de orientare a unor formațiuni, folosindu-se ca reper gura.

Rostrului (nervul -). (lat. *N. rostri suis*). Ramură terminală detașată din n. infraorbital și distribuită ritului, la porc.

Roșcat de Borgundia. Rasă de iepuri de carne și pielicele, ce se crește în Italia. Are greutate corporală pînă la 4 kg, pielicica de culoare galbenă-roșcată uniformă, forme exterioare corecte, urechi de lungime medie, drepte. Este robust, rustic și destul de prolific.

Roșie Bororo. Rasă de taurine locale, ce se crește în Nigeria.

Roșie cu coadă albă. Rasă de găini, ce se crește în U.R.S.S.

Roșie-daneză. Rasă de taurine de culoare roșie-închis de diferite nuanțe, cu conformație corectă, creată în Danemarca și crescută pentru producția de lapte. Se caracterizează printr-o producție mare de lapte, în medie 4 000 l anual, cu un conținut de 4,1% grăsime și o greutate corporală a vacilor de circa 600 kg. În țara noastră se crește în număr restrîns, cu bune rezultate.

Roșie de Ardeni. Rasă semigrea de curci, ce se crește în Franța.

Roșie de Bourbon. Rasă de curci, din grupa raselor semigrele, ce se crește în America.

Roșie de stepă. Rasă de taurine, bună producătoare de lapte, obținută în U.R.S.S. Culoarea corpului variază de la vișiniu-închis pînă la roșu-deschis. Are o greutate corporală de

ROȘ 300—450 kg la vaci și produce
558 2 500—3 500 l lapte anual, cu
3,7% grăsime. Este bine adapta-
tată la condițiile de stepă.

Roșie dobrogeană. Rasă de tau-
rine, formată în Dobrogea, prin
încrucișări complexe între tau-
rinele locale din rasa Sură de
stepă, rasele din grupa roșie
(Roșie de stepă, Roșie poloneză,
Roșie daneză etc.) și Jersey. Are
conformație variabilă, aptitudi-
nini pentru producția de lapte
și este adaptată la condițiile
locale. Produce în medie cca.
3 000 l lapte cu 3,9% grăsime.

Roșie germană. v. Deutsche
Rotvieh.

Roșioară (lat. *Scardinius erithro-
phthalmus*). Pește teleostean
din familia ciprinidelor, lung
de 30—40 cm și având greuta-
tea de 200—300 g; are capul
turtit lateral, acoperit cu solzi
mari și cu înotoătoarele (în afară
de cea dorsală) de culoare roșie.
Trăiește în Europa și Siberia
centrală.

Rotat. Culoare simplă la ani-
male, în special la cai, cu re-
flexe ale părului care formează
diferite figuri rotunde, pe unele
regiuni corporale.

Rotație. Mișcare prin care un
organ sau corpul în totalitatea
lui se rotește în jurul unui ax
propriu, imaginar.

Rothera (proba-). Probă pen-
tru evidențierea corpurilor ceto-
nici din produsele biologice.

Rottweiler. Rasă de câini, de
talie mare (60—80 cm), masiv,
puternic, curajos, cu păr aspru,
de culoare neagră cu „pete de
foc” (roșii sau arămii) pe cap,
piept și labe. Se folosește pentru
tracțiune și pentru pază.

Rotulă (lat. *patella*). Piesă
osoasă plasată pe trochleea femu-
rală, pe care alunecă, legată
fiind de tibia prin ligamentele
tibio-patelare și de femur prin
ligamentele femuro-patelare,
realizând o articulație în sanie.

Rotullan. Care se referă sau
aparține rotulei.

**Rouen, sin. Normandă, Piccar-
da.** Rasă de rațe de origine
franceză, specializată pentru
producția de carne, de culoare
cenușie-brună, cu capul și gîtul
verde-smarald la masculi. Este
foarte precoce, îngrășată putînd
ajunge la vîrsta de 3 luni la
greutatea de 2,5 kg.

Rough Fell. Rasă de oi de mun-
te, ce se crește în Anglia.

Royal-Pastell. Varietate de nur-
că, de culoare ciocolatie, foarte
apreciată, reprezentînd peste
50% din producția totală de
blănuri pe piața mondială.

Royal-Pastel Mink. Varietate
principală de vizon, ce se crește
în S.U.A., foarte apreciată pen-
tru pielicica sa de calitate.

Rozeolă. Pată eritemoatoasă
(congestivă) circumscrisă.

Rozetă (lat. *Reseda odorata* L.),
sin. *vezeda, zmeurica*. Plantă
erbacee meliferă din familia
Resedaceae cu tulpina mică,
frunze alterne întregi sau tri-
partite, flori galbene-verzi foarte
parfumate.

Rubarth (boala -), v. Hepatita
infecțioasă a ciinelui.

Rubefacție (lat. *rubefactio*: a
roși). Congestie pasageră, tem-
porară, produsă de substanțele
rubefiante aplicate pe piele.

Rubefiant. Substanță capabilă
să provoace congestia cutanată
(înroșirea pielii).

Rubor. Termen latin, utilizat
ca atare pentru indicarea roșeții
pielii (congestiei cutanate).

Ruda. Populație ovină locală,
neselecționată, ce se crește în
Albania, cu greutatea corporală
medie de 35 kg, producția de
lapte de 50 kg și cea de lînă de
1,3 kg. Se folosește la încruci-
șări cu Merinosul caucazian,
pentru crearea unui tip de oaie
cu producție mixtă (lînă-carne-
lapte), adaptată condițiilor din
R.P. Albania.

Rudiment (lat. *rudimentum*: debut, început). Primele contururi structurale ale unui organ, care nu ajunge să se dezvolte decât la primele lui faze.

Rudimentar (organ -). Organ care a început să se contureze dar a rămas nedezvoltat sau incomplet (imperfect). A nu se confunda cu organul atrofiat (care a fost dezvoltat, dar a regresat).

Ruginie. Varietate de oi Țigaie, cu lână albă, ceva mai fină și mai mătăsoasă, cu jarul de culoare roșcat-vulpie, suficient de rezistente. Cuprinde un efectiv mic, răspândit în zona montană și premontană.

Rugozitate (lat. *rugo*: zbircitură). Încrêțitură pe o suprafață dură, neregulată.

Rujet. Boală contagioasă, inoculabilă, provocată de *Erysipelotrix rhusiopathiae*, frecventă la porc și manifestată prin exantem cu necroze cutanate, septicemie etc.

Rumegare. Act (timp) particular din digestia mamiferelor rumegătoare, constând din rejecția unei cantități de conținut alimentar, remasticăție, reinsalivație și redeglutiție.

Rumen. Cel mai voluminos compartiment prestomacal la rumegătoare, prezentînd pe fiecare față cite un șanț longitudinal (stîng și drept) care-l gîtuiește într-un sac dorsal și altul ventral, extremitățile caudale ale fiecăruia formînd veziculele conice, în timp ce extremitatea cranială a sacului dorsal se continuă cu rețeaua. În interior prezintă pe plafon deschiderea esofagului și jgheabului esofagian, în fața acestuia comunicarea cu rețeaua, iar în partea dreaptă și anterioară comunicarea cu foiosul. În structura lui cuprinde o mucoasă cu papile foliate, o musculoasă îngroșată la nivelul

stîlpilor ruminali și o seroasă dependentă de peritoneu.

Ruminală (lat. *A. ruminalis*). Scurt trunchi arterial, bifurcat ulterior într-o arteră hepatolumino-reticulară și o arteră spleno-ruminală (sau în diverse alte combinații).

Ruminală dreaptă (lat. *A. ruminalis dextra*). Ramificație a trunchiului celiac, cel mai adesea continuare a arterei lienoruminale, care la nivelul marginii dorsale a rumenului se izolează de a. lienală, trece pe partea dreaptă a rumenului și se plasează în șanțul longitudinal drept, se strecoară printre cele două funduri de sac caudale, pentru a se recurba pe partea stîngă, unde se împrăștie în 3 grupe de ramuri: dorsale (dispersate în ramificația dorsală a șanțului coronar caudal stîng), ventrale (dispersate în ramificația ventrală a aceluiași șanț), a treia grupă dispersînd în treimea caudală a feței ruminale stîngi.

Ruminală stîngă (lat. *A. ruminalis sinistra*). Ramificație a trunchiului celiac, în majoritatea cazurilor terminală a arterei ruminoreticulare, strecurîndu-se printre rumen și foios, la nivelul șanțului cranial, pentru a apăre în șanțul longitudinal stîng, de unde urcă în direcție caudo-dorsală, epuizîndu-se prin emisiunea unor ramuri colaterale succesive distribuite feței ruminale stîngi.

Ruminatoriu, sin. *ruminativ*. Substanță care stimulează rumegarea, fie prin acțiune asupra parasimpaticului, fie prin reflexele declanșate de pe mucoasa gurii sau compartimentelor gastrice: emetic, veratrină, ipeca, parasimpaticomimeticile etc.

Ruminită. Inflamația primară (corpi străini, acțiuni chimice etc.) sau secundară (infecții,

RUM parazitoze, acidoza sau paracheratoza rumenului etc.) a rumenului, manifestată prin parezia prestomacelor, meteorism cronic, eructat fetid, durere locală ș.a.

Ruminol. Produs ruminatoriu complex (stricnină, veratrină, pilocarpină).

Rumino-lienală (lat. *A. lienoruminalis*). Ramură a trunchiului celiac la rumegetoare, cu origine variată, cel mai adesea separându-se de a. rumino-reticulară, pentru a se îndrepta spre marginea dorsală a rumenului, unde se bifurcă într-o ramură splenică și o ramură ruminală dreaptă.

Rumino-reticulară (lat. *A. ruminoreticularis*). Ramificație a trunchiului celiac la rumegetoare, cu origine variată, adesea după separarea ei de a. rumino-lienală, la nivelul jgheabului esofagian divizându-se într-o arteră reticulară și o arteră omaso-abomasică evidentă, care trece pe partea dreaptă a rețelei, pentru a pătrunde în spațiul dintre foios și sacul ventral cranial al rumenului, unde se termină prin două artere evidente: a. gastrică stângă (care trece pe mica curbură a cheagului, după ce a dat o serie de colaterale pentru foios și cheag, anastomozându-se cu a. gastrică dreaptă, provenită din a. hepatică) și a. gastro-epiploică stângă (care, după emisiunea unor colaterale pentru cheag și epiploon, se anastomoează, pe marea curbură a cheagului, cu a. gastro-epiploica dreaptă).

Ruminotoxiemie. Toxicoză dependentă de elaborarea și absorbția la nivelul rumenului a unor corpi cu acțiune toxică, observată în timpul acidozei ruminale sau a altor stări patologice care determină modificarea florei și a faunei ruminale.

Rumisan, sin. *Rumiden.* Produs

ruminatoriu conținând tincturi aromate, extract de știrigoiac și acid clorhidric.

Rumpel-Leede (proba -), sin. fenomenul Rumpel-Leede, semnul sau proba garoului, proba de stază. Probă mecanică de verificare a rezistenței (fragilității) vasculare.

Ruptura arterei vaginale. Complicație traumatică produsă în distrofii grave la vacă, însoțită de hemoragie masivă și moarte rapidă.

Ruptura cordului. Produsă în urma creșterii presiunii intracardiace (efort, meteorism etc.), la animale cu leziuni anterioare ale miocardului, determină moarte în câteva secunde.

Ruptura diafragmei. De regulă posttraumatică, ruptura însoțită de hemoragie masivă este mortală în scurt timp; în cazuri mai puțin grave, animalul prezintă dispnee, tignafes, meteorism în cazul herniei toracice a unora dintre viscerele digestive etc.

Ruptura ficatului. Discontinuitate a țesutului hepatic, produsă mai ales prin acțiuni mecanice, la animale cu leziuni hepatice anterioare, manifestată prin colici, abatere, inapetență, ulterior subicter, dacă accidentul duce la simplă formare de hematoame subcapsulare; cînd se rupe și capsula, apar manifestările hemoragiei interne.

Ruptura gușii. Accident mai frecvent la galinacee, produs obișnuit în cazul unor leziuni anterioare, cu ocazia contenției; se manifestă prin emfizem subcutanat, semne generale sau locale dependent de cauze și de complicații.

Ruptura perineului. Deșirarea țesuturilor din regiunea perineală (ano-vulvară), provocată de o distocie sau de tracțiunile neîndemnatice efectuate în caz

de distocie. Impune perineorafie.

Ruptura rectului. Deșirarea peretelui rectal în urma unor explorații rectale brutale. Adesea hemoragia nu este prea evidentă, dar animalul prezintă hemoconcentrație, semne de autointoxicație, eventual peritonită acută toxică, urmată de moarte.

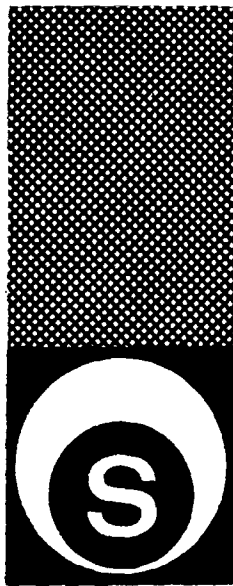
Ruptura tendonului prepubian. Accident de gestație, provocat de un uter gestant voluminos și condiționat de o laxitate exagerată a dreptilor abdominali, care se deșiră la nivelul continuității cu tendonul, apărând o hernie uterină.

Ruptura uterului. Accident de gestație sau provocat de o distocie, de intervenții obstetricale

etc., condiționat cel mai adesea de o alterație patologică a peretelui uterin (cînd se poate produce spontan) și manifestat prin durere abdominală, hemoragie internă și externă, urmată de moarte în caz de neintervenție rapidă.

Ruptură musculară. Întreruperea continuității unui mușchi (parțial sau total), în urma unui traumatism, efort violent etc. și caracterizată prin impotență funcțională, hemoragie intratisulară, apariția unui spațiu de discontinuitate etc.

Rut, sin. *călduri*. Perioadă din ciclul sexual (la animalele sălbatice), în care fecundația este posibilă, femela căutînd masculul.

S.L.D. (Self Limiting Disease). Termen abreviativ prin care se definește autolimitarea unei boli, fără intervenție terapeutică (de exemplu, încetarea avorturilor la vacă după 3 ani de avort, deși animalul rămîne purtător de germeni abortigeni).

S.P.F. (engl. *Specified Pathogen Free*), sin. *E.O.P.S.* (fr. *Exemptes d'organismes pathogènes spécifiques*). Lipsit de germeni patogeni specifici (v. și Germfree și Gnotobiotic).

Saanen. Rasă de capre, specializată pentru producția de lapte (800–2 000 l), răspîdită în Elveția, Germania, S.U.A. etc., cu talia de 80 cm, greutatea corporală 50–80 kg, păr scurt și lins, de culoare albă, cu temperament viou.

Sabiță (lat. *Pelecus cultratus*), sin. *săbiuță*. Specie de pește teleostean, din familia cipridinelor, lung de 30–35 cm și

avînd greutatea de 300–400 g; are corpul turtit lateral, acoperit cu solzi mici și subțiri, spinarea dreaptă și capul scurt, cu gura oblică. În țara noastră trăiește la gurile Dunării, în Dunăre, în bălțile și afluenții Dunării.

Sabloză (lat. *sabulum*: pietriș), sin. *colici* sau *boală de nisip*, *saburra*. Enteropatie determinată de ingestia nisipului sau pămîntului, o dată cu furajele murdărite, la animale cu pica (geofagie) etc., manifestată prin colici grave, semne de enterită, senzația de frecare a mîinii cu glaspapir la explorarea rectală și chiar manifestări de gangrenă sau perforare a intestinului.

Sabural (lat. *sabulosus*: nisipos). Avînd aspectul unui depozit alb-gălbui, nisipos: limba saburală observată în glosite, gastropatii etc.

Sacrată laterală (lat. *A. sacralis lateralis*). Arteră parietală a cavității pelvine, cu origine și dezvoltare variată. La cabaline fiind foarte dezvoltată, emite pe traiect 4 artere sacro-spinale, apoi se termină prin 2 artere: a. gluteană caudală sau ischiadică și a. coccigică sau coccigiană laterală.

Sacrată medie (lat. *A. sacralis media*). Arteră parietală a cavității pelvine, inconstantă la cabaline, relativ dezvoltată la restul speciilor domestice. La taurine, suine și carnivore, apare ca o fină continuare a aortei, fiind așezată pe linia mediană, sub corpul vertebrelor sacrate și caudale, emițind pe traiect arterele sacrospinale, coccigice și eventual o parte din arterele caudale, care se anastomozează între ele.

Sacrificare. Termen uzitat în activitatea de abator și de laborator pentru definirea acțiunii deucidere a unui animal, pentru satisfacerea unui deziderat economic, medical, experimental etc.

Sacro-coxalgie. Durere la nivelul articulației sacro-iliace.

Sacroiliac (ligament -). Formațiune fibroasă de legătură între paleta iliacă și sacrum, distingându-se: un ligament sacroiliac inferior (ventral), radiar, dispus în jurul articulației dintre paleta iliacă și aripa sacrului, și un ligament sacroiliac superior (dorsal), cu o porțiune funiculară (scurtă) și alta membranoasă (lungă).

Sacroiliacă (articulația -). (lat. *Art. sacroilicus*). Articulație complexă care leagă fiecare coxal la sacrum, existând: o articulație sacroiliacă propriuzisă, cu aspect de diartroză (la nivelul suprafețelor auriculare având câte un lig. capsular radiat și un lig. sacro-iliac dorsal, cu două porțiuni: una

scurtă, funiculară, trecînd de pe unghiul medial al paletei iliace pe apofizele spinoase sacrate, alta lungă, membranoasă, care trece de pe marginea caudală a paletei iliace pe creasta sacrată laterală) și o sindesmoză sacrosclatică ce se realizează printr-un ligament sacro-sclatic (sacro-spino-tuberos la taurine, cabaline și ovine), cu aspect lamelar, trecînd de pe creasta sacrată laterală pe creasta supraacetabulară. La carnivore există doar un lig. sacro-tuberos funicular, de la extremitatea caudală a crestei sacrate laterale la tuberozitatea ischiadică.

Sacrosciatric (ligament -). Formațiune membranoasă care leagă creasta laterală a sacrumului de creasta supraacetabulară și de ischium, distingîndu-i-se două porțiuni: sacrospinoasă și sacrotuberoasă (v. *Infra*).

Sacrospinos (ligament -). Porțiune a ligamentului sacrosclatic, evidentă la animalele mari, corespunzînd zonei membranoase care delimitează gaura mare ischiadică, trecînd de pe creasta sacrată laterală pe creasta supraacetabulară. Lipsește la animalele mici (carnivore).

Sacrotuberos (ligament -). 1 — Porțiunea caudală a ligamentului sacrosclatic la animalele mari, trecînd de pe extremitatea caudală a crestei sacrate laterale pe tuberozitatea ischiadică, delimitînd gaura ischiadică mică. 2 — Ligament funicular la carnivore, trecînd de pe extremitatea caudală a crestei sacrate laterale pe tuberozitatea ischiadică.

Sacrum. Piesă a coloanei vertebrale, rezultată prin sudarea vertebrelor sacrale, formînd plafonul bazinului și prezentînd un corp și două aripi (articulate cu coxalul prin câte o suprafață auriculară situată pe

SAF fața dorso-latero-caudală).

564

Corpul prezintă pe fața ventrală găurile subsacrate, iar pe fața dorsală, creasta sacrată laterală, găurile suprasacrate și spina sacrată (apofizele spinoase sacrate care lipsesc la porc). **Safen (nervul -)** (lat. *N. saphenus*). Ramură nervoasă detașată din n. femural, coborînd pe fața medială a coapsei, emițind pe traiect nervul safen accesoriu, apoi se distribuie pielii de pe fața medială a membrului pelvin.

Safen accesoriu (nervul -). Ramură colaterală detașată din nervul safen și distribuită mușchiiului gracilis.

Safenă (lat. *A. saphena*). Colaterală a arterei femurale, coboară pe fața medială a coapsei, apoi pe partea caudo-medială a gambii, ajungînd pînă în regiunea jaretului, unde se termină sub formă variată: la taurine și carnivore se continuă cu a. tarsică medială, la cabaline emite în plus o tarsică laterală, la suine tarsica laterală este foarte fină etc.

— **Safir**. Varietate de nură, de culoare albastră, reprezentînd o combinație mutantă a tipurilor de nurci albastră-argintie și Aleuten.

Sahiwal. Rasă de zebu, ce se crește în Brazilia.

Saint-Bernard, sin. *Bernardin*. Rasă de cîini de pază, dresat pentru a servi drept călăuză prin trecătorile munților sau a salva oamenii rătăciți prin munți. Au talie mare, cap rotund, bot scurt, buza superioară foarte dezvoltată, unghiul fronto-nazal bine marcat, gît gros cu salbă, culoarea bălțată alb cu roșu, păr lung sau scurt, în funcție de subrasă.

Saint-Girons, v. Pirinei.

Saint-Simon. Linie importantă din rasa de cai Pur sînge de galop, ce se crește în U.R.S.S.,

caracterizată prin cai ușori și cu viteză mare pe hipodrom. **Saivan**. Adăpost pentru ovine, cu acoperișul din materiale ușoare (stuf, papură, scinduri etc) și construit în general fără tavan. În funcție de condițiile de climă, saivanele pot fi închise sau deschise (numai cu trei pereți). Suprafața de adăpost, calculată pe cap de animal, variază între 0,6—0,9 m² pentru miori, mioane și batali și 1,8—2,2 m² pentru oi mame și berbeci adulți.

Salbă, v. Fanon.

— **Salcîm alb** (lat. *Robinia pseudacacia* L.), sin. *salcîm*, *băgrin*, *acăț*, *măgroin*, *mălin*, *dafin*. Arbore din familia *Leguminoase* originar din America, constituind una din principalele resurse melifere. Se disting în plus: salcîmi galbeni (*Colutea arborescens*), salcîmi pitici (*Amorpha fruticosa* L.) ș.a.

Salernitan. Populație cabalină din Italia, rezultată din încrucișarea cailor locali cu reproducători orientali, importați în epoci îndepărtate și ameliorată prin încrucișarea cu rasa Pur sînge englez. Calul Salernitan este adaptat pentru șa și tracțiune.

Salers, sin. *Cantal*. Rasă de taurine franțuzească, caracterizată printr-un cap mare, cu coarne destul de dezvoltate, albăstruie la bază și închise la vîrf, cu talie de 1,30—1,40 m, culoarea roșie-închisă, cu mucoasele aparent nepigmentate. Este o rasă cu aptitudini triple, vacile dînd o producție de lapte de circa 2 500 l, foarte mult folosit la fabricarea brînzei de Cantal.

Salicilat de sodiu. Compus microcristalin alb, antireumatic, antifebril și analgezic.

Salivar. Care se referă la salivă: fistulă salivară, glandă salivară.

Salivație (lat. *salivatio*). 1 — Secreție salivară. 2 — Scurgere extrabucală a salivei (sin. sialoree).

Salivă (lat. *saliva*: salivă, savoare). Lichid secretat de glandele salivare, la unele animale (om, porc) conținând ptialină și servind înmuierii alimentelor (insalivării), deglutiției etc.

Salkowski (reacția -). Probă bazată pe reacția dintre cloroform și hormonii oestrogeni, folosită în diagnosticul gestației.

Salmonella. Gen de bacili nesporulați, Gram-negativi.

Salmoneloză, sin. *paratifoză*, *tifoză*. Boală infecțioasă, de sine stătătoare sau condiționată, produsă de specii diferite din genul *Salmonella*, la majoritatea mamiferelor sau păsărilor, mai ales la tineret, cu evoluție sporadică sau enzootică, supracută, acută sau cronică, sursa de infecție fiind de cele mai multe ori exogenă (animale purtătoare, bolnave, trecute prin boală, furajele, solul, produsele de origine animală contaminate etc.), mai rar endogenă. Se manifestă foarte diferit, principalele forme clinice fiind: salmoneloza vițeilor și a bovinelor adulte, a porcului (tifosul porceilor, paratifosul porcilor), carnasierelor, salmonelozele păsărilor comune mai multor specii sau specifice (tifoza, pulloroză), avortul salmonelic la iepce și oi etc.

Salmonicultură. Creșterea și exploatarea rațională, în bazine special amenajate, a peștilor din familia *Salmonidac*.

Salpingectomie. Ablazia unei porțiuni din oviduct.

Salpingită (gr. *salpinx*: trompă). Inflamația oviductului (trompei uterine).

Salpingo-ovarită. Inflamația simultană a oviductului și ovarului.

Salpinx. Termenul anatomic în nomenclatura internațională a oviductului. SAN
565

Salsk. Rasă de oi cu lână fină, formată în U.R.S.S. pe baza oilor Merinos Novocaucazian, ameliorate prin încrucișare cu rasa Rambouillet american. Se caracterizează prin constituție robustă, talie mare și o bună producție de lână. Este bine adaptată la condițiile de stepă uscată din nordul Caucazului.

Salteaua. Accesoriu al stupului sistematic confecționat din pânză de sac umplută cu talaj fin din lemn, mușchi de copac, puf de la fructul de papură, cîlți etc., cu margini cusute și butonate și din paie sau papură presate cusute cu sîrmă galvanizată. Se așază în capacul stupului pentru a ajuta la menținerea unei temperaturi interioare constante.

Salubru (lat. *saluber*: sănătos, folositor sănătății). 1 — Care contribuie la menținerea sănătății. 2 — Lipsit de condițiile favorabile apariției unei boli. 3 — Igienic. 4 — Fără pericol de infecție sau infestație.

Salubritate. Calitatea a ceea ce este salubru.

Samarkand 114. Rasă de viermi de mătase, bivoltină, cu producții ridicate, ce se crește și în țara noastră.

Samur (lat. *Martes zibellina*), sin. *Zibelină*. Mamifer carnivor din familia mustelidelor, cu blana de culoare sură și cu o pată albă pe piept. Trăiește în U.R.S.S., Mongolia, nordul Chinei. Blana sa este foarte apreciată.

Sangvin (lat. *sanguis*, *-inis*). Care se referă sau aparține singelui: elemente sangvine, vase sangvine etc.

Sangvinolent (lat. *sanguinolentus*: plin cu sînge). 1 — Care are culoarea sîngelui. 2 — Care este amestecat cu sînge.

Santa-Grtruda. Rasă de taurine pentru carne, creată în S.U.A., de unde s-a răspândit în Canada și în alte țări; s-a importat și în țara noastră. Greutatea vacilor este de 700—800 kg, iar a taurilor de 800—900 kg (depășind chiar 1 000 kg în urma îngrășării). Randalmentul la tăiere este de 70%.
Santonină. Anhidridă santonică, cristalină, incoloră, antihelmintică.

Santorini (canal -). Canal pancreatic secundar.

Saponină. Glucozid de origine vegetală, cu acțiune de suprafață, favorizând difuziunea lichidelor prin țesuturi, hemoliza etc. sau având acțiune toxică (sapotoxină).

Saporific (lat. *sapor*: gust, savoare, *facere*: a face). Care dă gust, care provoacă savoare.

Sapremie (gr. *sapros*: stricat, putred, *haima*: sînge). Termen arhaic definind pătrunderea în sînge a materiilor de descompunere putridă.

Saprofag. Care se hrănește cu materii organice în descompunere.

Sapofit. Termen care definește relația dintre un organism și bacterii sau dintre anumite bacterii, care deși trăiesc și se multiplică în organism, nu provoacă nici un fel de tulburări patologice.

Saradjin. Rasă de oi de carne și grăsimi, din grupa oilor Kurdiuk, caracterizată printr-o lînă groasă și uniformă.

Sarcocel (gr. *sarx*, *sarko*: carne, *kelle*: tumoare). Termen general pentru definirea unei tumori testiculare.

Sarcoid. Erupție nodulară dermică, întilnită la taurine, produsă de *Mycobacterium lacticola*, germe foarte patogen care provoacă reacții multiple, animalul bolnav „reacționînd la tuberculină“.

Sarcolema (gr. *sarx*: carne, mușchi, *lemma*: pielită). Membrana celulei musculare.

Sarcom (gr. *sarcos*: carne). Neoplasm malign, cu evoluție rapidă, în principiu cu origine conjunctivă (sau din țesuturile derivate) întilnit la tineret și prezentînd un aspect extrem de polimorf, cu excesivă tendință la metastaze.

Sarcomatos. 1 — Care se referă la sarcom. 2 — Care aparține sarcomului: celule sarcomatoase etc. 3 — Care este afectat de sarcom.

Sarcomatoză. Termen utilizat pentru definirea unei stări patologice caracterizate prin apariția de sarcoame diseminate.

Sarcoplasmă. Citoplasma fibrei musculare.

Sarcopt (gr. *sarcos*: carne, *koptein*: a tăia). Parazit extern, acarian, cu patru perechi de picioare, trăind și dezvoltîndu-se în epidermul tuturor speciilor, unde sapă galerii microscopice, provocînd prurit, depilație etc.

Sarcoptoză, v. Rîia sarcoptică.

Sarcosporidioză. Parazitoză produsă de *Sarcocystis*, avînd caracter benign, cel mai adesea fiind descoperită la abator. În invazie masivă pot fi observate tumefacții labiale, faciale, edem al jgheabului limbii, dificultăți dinamice etc.

Sardă. 1 — Rasă de taurine autohtonă, crescută în zonele mai sărace ale insulei Sardinia. Are statură redusă, cap cu coarne foarte dezvoltate, trunchi strîmt, cu grebăn înalt, crupă unghiuloasă și ascuțită, membre scurte, culoare alb-gălbuie, de diferite nuanțe. Este foarte sobră și rustică și se folosește pentru muncă, carne și lapte. 2 — Rasă de oi de lapte italiană, crescută în Sardinia, avînd două varietăți (de cîmpie și de munte), dife-

rențiate prin talia și producția lor. Are capul cu profil ușor convex, cu coarne mari la femele și foarte reduse la masculi; membre lungi și subțiri, lină lungă, grosolană, în general de culoare albă. Aptitudinea principală este producția de lapte (peste 100 litri pe lactație). 3 — Rasă de porci, caracterizată printr-o dezvoltare redusă (60—70 kg), de culoare variată (negru, cenușiu, bălțat), cu cap conic, rît alungit, trunchi scurt și strîmt, membre lungi, peri mari formînd coamă de-a lungul spinării. 4 — Populație cabalină, derivînd din calul oriental introdus în timpul dominației Maurilor. Are statură redusă (1,31—1,50 m), constituție robustă, forme armonioase și o conformație foarte asemănătoare cu cea a calului arab. Se folosește pentru șă și tracțiune ușoară.

Sardele. Denumire dată mai multor specii de pești marini din familia Glupeidelor, dintre care cea mai cunoscută este *Sardinia pilchardus*, care trăiește în Oceanul Atlantic și în Marea Mediterană, mai rar în Marea Neagră.

Sare artificială de Karlsbad, sin. *sare de Karlovy Vary*. Amestec salin sodic (sulfat, bicarbonat, clorură) cu efect eupeptic, coleretic, ruminatoriu, expectorant și diuretic.

Sateliteoză. Stare caracterizată prin înconjurarea celulelor ganglionare din encefal prin alte celule sau nuclei liberi.

Satiriasis. Stare de hiperexcitație sexuală la masculii de diverse specii.

Saturnism (lat. *saturnus*: plumb). Intoxicație cu plumb.

Savoiardă, v. Tarina.

Scabie (lat. *scabies*: rîie), sin. *rîie*. Parazitoză cutanată pruriginoasă, eritemo-crustoasă etc.

produsă de sarcopti, psoropti etc.

Scabios (lat. *scabies*: rîie). Care se referă la rîie (mediu scabios), este afectat de rîie (animal scabios) sau are contingențe cu rîia.

Scafoid. Os scurt din categoria oaselor bazipodiale, existînd un os scafoid în rîndul I al oaselor carpiene și un alt scafoid în rîndul al II-lea al oaselor tarsiene.

Scalariform (sistem -). Denumirea utilizată pentru definirea modului de distribuție și organizare a unui complex de formațiuni transversale, în scară, descrise de Eberth, care apar pe fibrele musculare striate cardiace, realizînd o serie de segmente compartimentate, contractile, delimitate prin cîte un disc subțire, fiecare compartiment fiind centrat pe cîte un nucleu.

Scalen (mușchi -). Mușchi din regiunea cervicotoracală, inserat caudal pe primele coaste și cranial pe apofizele transverse ale ultimelor vertebre cervicale.

Scalp (engl. *scalp*: pielea capului acoperită de păr). 1 — Neologism de origine engleză, definind pielea care acoperă craniul neural. 2 — Termenul este utilizat de asemenea în traumatologie, definind lamboul de piele, dislocat de pe craniu, soldat cu denudarea oaselor craniene, realizîndu-se o plagă prin agățare cu aspect particular.

Scalpa (a -). A detașa pielea care acoperă craniul neural, folosind un instrument tăios.

Scapel. Instrument tăios, folosit la disecție, prezentînd o lamă nepliantă și un mîner de lemn sau ebonită.

Scapular. Care se referă la spată (regiune scapulară), aparține spetei (spina scapulară) sau are contingență cu spata.

Scapulară mediană (lat. *A. scapularis medialis*). Colaterală a arterei transverse a scapulei la carnivore, distribuită zonei scapulare mediale.

Scapulă (lat. *scapula*: spată). Os lătit, component al centurii scapulare, la mamifere avînd în general o formă lătită, triunghiulară, unghiul ventral articulîndu-se cu humerusul printr-o cavitate glenoidală, flancată de un tubercul supraglenoidal, prelungit cu o apofiză coracoidă. Fața medială (fosa subscapulară) adăpostește mușchiul subscapular, fața laterală fiind separată în două zone (fosa supra- și infraspinoasă), printr-o creastă osoasă (spina scapulară), terminată ventral cu o apofiză hamată.

Scarificare. 1 — Termen definind o traumă cutanată superficială, în general avînd aspectul unor zgîrieturi limitate la epiderm (eventual și la straturile superficiale ale dermului), provocată cu un instrument special (scarificator) în vederea vaccinării. 2 — Operație de executare a traumelor amintite.

Scarificator. Instrument special folosit pentru practicarea scarificărilor.

Scarmoze. Brînză italiană, cu pasta moale, nefermentată.

Scăriței (nervul -) (lat. *N. stapediis*). Fir nervos detașat din intermedio-facial în traiectul intraosos (cavitatea timpanică) și distribuit mușchiului scăriței. **Schelet** (gr. *skeletos*: uscat). Ansamblul tuturor oaselor dintr-un organism, așezate în raporturile lor naturale.

Scheletic. Care aparține scheletului sau se raportează la schelet.

Scheletogen (țesut -). Țesutul din care se formează scheletul.

Scheletologie. 1 — Osteologie. 2 — Studiul scheletelor (rapoarte, proporții, aspectul oaselor etc.).

Scheptofilaxie (gr. *skeptos*: trăsnet, *filaxia*: protecția), sin. *tahifilaxie*. Protecție rapidă, obținută uneori în câteva minute, prin injectarea unei cantități mici de toxină organică etc.

Schetlandpony, sin. *Ponei Schetlandez*. Rasă de cai ponei, ce se crește în Germania, din anul 1900. Este cea mai mică rasă de cai din lume. Are talia de cca 1 m, cu capul mic și cîrn, crupă rotundă și musculoasă, membre fine dar robuste, cu păr lung și abundent în coamă, moț și coadă. Se folosește pentru tracțiune ușoară și călărie pentru copii.

Schiascopie (gr. *skia*: umbră, *scopein*: a examina), sin. *chervatoscopie*. Metodă de examinarea oculară și apreciere a genului de ametropie, bazată pe analiza modului de deplasare a umbrei pupilare, cu ajutorul oftalmoscopului.

Schietti. Grup de varietăți de porumbei din rasa Modeneză.

Schirazi, v. Brumărie.

Schizocelal. Monstru avînd capul divizat (fisurat) longitudinal.

Schlessinger-Weitz (*proba -*). Probă pentru urobilinurie.

Schnauzer, sin. *Grifon*. Rasă de cîini germană, de pază, avînd trei tipuri diferite ca talie: uriaș (Riesenschnauzer), înalt de 55—65 cm, mijlociu (Schnauzer), de 42—48 cm, și pitic (Zwergschnauzer), de 28—33 cm. Se caracterizează prin temperament vioi, aspect particular al feței (care este țepoasă și cu mustăți), păr sîrmos, de culoare neagră sau argintie, în toate nuanțele.

Schopper Fo 1 c. Aparat pentru determinarea rezistenței și extensibilității lîinii.

Schwanom. Tumoră benignă a nervilor, localizată la teaca Schwann.

Schwäbisch-Hällische. Rasă locală de porci, ce se crește în Württemberg (R.F. a Germaniei), de culoare albă pe trunchi și membre și neagră pe cap și pe crupă. Se distinge prin mare sobrietate și rezistență, o foarte bună prolificitate și o bună aptitudine pentru producția de carne.

Schwyz. Rasă de taurine originară din Elveția, crescută pentru producția de lapte și carne. Culoarea corpului brună uniformă, cu anumite zone de nuanță deschisă (abdomen, uger, părțile interne ale membrelor etc.). În jurul botului prezintă o regiune îngustă, circulară, de culoare albă. Greutatea corporală a vacilor este de 500—600 kg, iar a taurilor de 750—900 kg. Producția medie de lapte variază între 3 200—4 500 l, liniile și familiile selecționate ajungând la peste 5 000 l lapte. A fost importată în multe țări, contribuind la formarea diferitelor rase de taurine. La noi a contribuit la formarea rasei *Brună de Maramureș*.

Scialitic (gr. *skia*: umbră, *lisis*: topire). Dispozitiv de iluminare care nu produce umbră: lampă scialitică etc.

Sciatic, v. Ischiadic (nervul-).

Scizură (lat. *scissura*: crăpătură). 1 — Scobitură pe marginea unui os. 2 — Șanțuitură pe suprafața unui os sau a altui organ.

Scleră. Invelitoare externă a bulbului ocular, fibroasă, albă, delimitată de corneea prin limbul sclero-cornean și prezentând la polul posterior lama ciuruită, prin care trec fibrele nervului optic.

Sclerectazie. Distensiunea sclerei, cauzată de un traumatism și caracterizată prin apariția unei bosenuri circumscrise.

Sclerită. Inflamația sclerei.

Sclerodermia porcină. Afecțiune cutanată, frecventă la vierii bătrâni, neîngrijiiți, caracterizată printr-o indurație circumscrisă sau difuză a tegumentului, însoțită de atrofie și scleroză subcutanată.

Sclerodermie (gr. *skleros*: dur, *derma*: piele). Îngroșarea și îndurarea pielii și a țesutului subcutanat.

Scleroticonysis. Operația de incizare a sclerei, pentru a se putea pătrunde la cristalul.

Scleroză. Hiperplazie conjunctivă caracterizată prin supraproducție de țesut de susținere la nivelul unui organ, însoțită de indurație.

Scleroză glială. Oicatrizarea focarelor de necroză și ramolism cerebral prin proliferarea elementelor gliale.

Scleroză pulmonară. Pneumonie cronică.

Scobar (lat. *Chondrostoma nasus*). Specie de pește teleostean din familia ciprinidelor, lung de 25—30 cm, cu greutatea de 100—400 g. Are corpul colorat în verde-măsliniu pe spate și în argintiu pe lături și are maxilarul superior mai lung decât cel inferior. Se găsește frecvent în apele din zona dealurilor.

Scodism (descriș de dr. Skoda), sin. *sunet timpanic necavitar*. Sunet timpanic toracic, obișnuit circumscris, produs în lipsa unor cavități voluminoase cu conținut gazos (caverne, pneumotorax), mai ales în bronhopneumonii cu focare mici și dispersate.

Scolică. Termen arhaic, folosit pentru definirea exostozelor acropodio-apexiale din zona coronară, la cabaline.

Scolex. Termen definind inițial larva de viermi și de insecte (Aristotel), apoi viermii fără organe genitale, ulterior o fază a cestodelor, pentru ca în cele din urmă să aibă semnifi-

cația definirii extremității cefalice la tenii, din care derivă proglotele, și pe care se găesc plasate ventuzele.

— **Scolioză** (gr. *skolios*: strîmb). Încovoierea laterală a coloanei vertebrale.

— **Sconcs** (lat. *Mephitis mephitis*). Mamifer crescut pentru blana sa valoroasă. Sconcsul sălbatic trăiește în America Centrală și în California. În captivitate este crescut în multe țări din America și din Europa. Ca urmare a selecției au luat naștere mai multe tipuri, diferite ca mărime (în jurul a 50 cm) și culoare (de la negru pînă la alb).

Scopolamină (lat. *Scopolaminum*). Alcaloid toxic din mătrăgună; forma bromhidrică și hidroclorică se utilizează în terapeutică, avînd acțiune parasimpaticolitică, liniștitoare, analgezică etc.

Scorbut (olandez *scherbuik*). Formă de manifestare a vitaminozei C, observată mai ales la purcei și căței, caracterizată prin oboseală, decubit prelungit, tulburări în prehensiune și masticăție, slăbire, deformări articulare, sindrom hemoragipar dependent de fragilizarea vasculară ș.a.

Scotch Fancy, sin. *canarul scoțian*. Rasă de canar, înalt pe picioare, cu spinarea curbată, cu coadă în formă de semilună și cu cîntec melodios.

Scotomă. Lacună în câmpul vizual.

Scottish-terrier. Oîine utilitar, de însoțire, cu capul mare și craniul plat, strîmt, cu urechile mici și ascuțite, atașate sus, părul sîrmos, abundent, lung (pînă la 5 cm), însă mai scurt pe craniu și în partea superioară a gîtului. Roba în general cenușie sau neagră (capul și zona cervicală se tund în mod special după un tip specific),

coada ușor curbată (în lamă de sabie), talia: 22—30 cm.

Scotiană, v. *Blackfaced*.

Scout. Soi nou de lucernă, creat în S.U.A., prin selecționarea și încrucișarea a opt clone. Are frunzele de culoare verde închis și florile violete, cu oarecare nuanță verde, crem și alb. Se caracterizează prin capacitate mare de refacere după cosire, este rezistent la iernat, dă producții mari și este rezistent la pătarea frunzelor și la bacterioze.

Scrofulos (de la *scrofa*, pentru comparație cu adenomegaliile porcului). Termen indicînd predispoziția în timpul vîrstei tinere la infecții cronice ale pielii și mucoaselor etc., datorită dezvoltării exagerate a sistemului limfatic.

Scrotal. Care se referă la scrot sau aparține acestuia.

Scrotocel. Termen arhaic, impropriu, folosit pentru definirea herniei ingvinovaginale complete.

Scrotum. Termen latin utilizat ca atare pentru definirea pielii care participă la formarea pungilor testiculare, reprezentînd tunica sau stratul extern al acestora.

Scrumbie albastră (lat. *Scomber scombrus*). Specie de pește teleostean din familia scrombidelor, lung de 20—30 cm, cu greutatea de 100—150 g, cu corpul aproape cilindric, acoperit cu solzi mărunți și colorat în albastru-verzui pe spate. Trăiește și în Marea Neagră.

Scrumbie de Dunăre (lat. *Caspialosa pontica*). Specie de pește teleostean din familia clupeidelor, lung de 30—40 cm, cu greutatea de 300—600 g, cu corpul alungit și turtit lateral, acoperit cu solzi mari, argintii. Trăiește în Marea Neagră și primăvara migrează în Dunăre, pentru reproducere.

Scutelar. Care aparține formațiunilor scutiforme sau se referă la acestea: unghiul scutelar etc.

Scutiform (lat. *scutum*: scut, *forma*: formă). Care are formă de scut: cartilajul scutiform etc.

Scutul lui Guénon, sin. *Stema lui Guénon*. Zonă în formă de S, situată în regiunea perineală și cea mamară a vacilor, delimitată prin poziția perilor fini, diferită față de cei din regiunile vecine, cu care se încrucișează. Prezența evidentă constituie un indiciu, după empirici, a unei bune aptitudini de lapte.

Scvamă (lat. *squama*: solz). Lamelă epidermică ce se detașează în urma inflamațiilor cutanate, în dermatoze etc. În funcție de dimensiunile lor, scvamele pot fi: furfuracee (târâtoase), făinoase, solzoase.

Scvamoza. Porțiunea solzoasă a temporalului pe care se găsește apofiza zigomatică și suprafața articulară pentru mandibulă.

Sebaceu. 1 — Care are aspectul seului. 2 — Care conține sebum sau care produce sebum: glande sebacee etc.

Seboree (lat. *sebum*: seu, sebum; gr. *rhein*: a curge). Secreție excesivă de sebum, caracterizată clinic prin aspect uleios al părului și pielii (*S. oleosa*) sau prin formarea de cruste seboice de tipul mătreței (*S. sicca*).

Seboeic. În legătură cu seboarea sau cu secreția seboeică.

Sebright-Bantham. Rasă de găini pitice, crescută pentru ornament.

Sebum (lat. *sebum*: seu, grăsime). Termen latin utilizat pentru definirea producției glandelor sebacee.

Secară cornută (lat. *Secale cornutum*), sin. *cornul secării*. Sclerotul (forma de rezistență) ciu-

percii *Claviceps purpurea*, determinând intoxicație (ergotism) datorită conținutului în alcaloizi (ergotinină, ergotamină, ergometrină etc.), în amine biogene (tiamină, histamină, acetilcolină), acizi organici ș.a.

Sechelă. Infirmitate, urmă tarantă sau impotență funcțională rămasă de pe urma unei boli.

Sechestr. Porțiune de țesut dur (os în special) necrozat, care urmează a fi eliminată prin suprație.

Secluzie pupilară. Sinechie iriană totală, însoțită de sudura la cristalin a marginii pupilare a irisului, apărind ca o complicație a irido-ciclitelor grave și generând creșterea tensiunii oculare, prin întreruperea tranzitului umorii apoase.

Secretină. Hormon secretat de mucoasa duodenală, atribuindu-i-se un rol coordonator al secreției pancreatice și intestinale.

Secreție (lat. *secretio*: separare). 1 — Act fiziologic prin care o celulă produce și elimină o substanță cu rol în fiziologia organică. 2 — Produsul unei glande.

Sedativ. Agent terapeutic dotat cu proprietatea de a diminua excitațiile nervoase, calmând durerile.

Sediment. Depozit ce se formează într-un lichid în care a existat o suspensie: sediment urinar (depozit de celule vezicale, hematii, cristale de fosfați, urați ș.a. obținut prin decantare sau centrifugarea unei cantități de urină) etc.

Segis Pietertje Prospect, v. Garnation.

Segment (lat. *segmentum*: bucată, o parte dintr-un tot).

1 — Termen utilizat pentru definirea unei porțiuni de organ sau țesut: segment de os, de intestin etc. 2 — Porțiunea unui

organ, distinctă de alta: segmentul distal al autopodiului etc.

Segmentai. 1 — Care împarte în segmente: plan segmental etc. 2 — Care aparține unui segment: extremitate segmentală la un os fracturat etc.

Segmentare. Termen utilizat pentru definirea procesului de diviziune a zigotului.

Segregare (lat. *segrego*: despart, exclud). Disocierea unui întreg în părțile lui elementare: segregarea caracterelor ereditare în generația a II-a etc.

Seignette (sare -), sin. *tartrat dublu de sodiu și potasiu*. Cristale incolor, cu acțiune purgativă și diuretică.

Seimă. Neologism de origine franceză definind fisura peretelui de corn al copitei, distingându-se diverse forme de seimă (a călcâielor, completă, complicată, frontală, incompletă, în sfert, a tălpii, transversală etc.).

Seină, sin. *săimă*. 1 — Denumire dată oilor cu lână neagră, în stadiul de depigmentare, când, paralel cu înaintarea în vîrstă, lîna capătă o culoare roșcat-cenușie. 2 — Lîna cu dublu pigment.

Selară. În formă de șa: articulație selară etc.

Selecția animalelor. 1 — Procesul prin care se realizează discriminarea reproductivă a unei populații de animale. 2 — Reproducerea neîntimplător diferențiată a genotipurilor, distingîndu-se o selecție naturală (fără intervenția omului) și o selecție artificială (exercitată și eventual dirijată de către om). 3 — Procesul (natural sau artificial) de modificare a structurii genetice a unei specii, populații etc.

Selecția artificială a animalelor (lat. *selectio*: alege). Proces prin care omul alege, ca genitori, indivizii cu însușiri valo-

roase din punct de vedere economic; mijloc important de creere de noi linii, familii și rase de animale. Selecția artificială poate fi în masă (fenotipică) sau individuală (genotipică).

Selecție cimentantă. Metodă de selecție prin care se urmărește ameliorarea majorității unor caractere.

Selecție direcțională progresivă. Selecție bazată pe utilizarea în reproducție a genotipurilor situate deasupra valorii medii a caracterului urmărit, practică cu scopul ridicării indicilor unui anumit caracter într-o populație de animale.

Selecție direcțională regresivă. Se definește sub acest termen, selecția bazată pe utilizarea în reproducție a genotipurilor situate sub valoarea medie a caracterului dintr-o populație.

Selecție fenotipică. sin. *selecție în masă*. Selecția bazată pe analiza însușirilor aparente pe care le prezintă un individ (în examenul individual).

Selecție genotipică, sin. *selecție individuală*. Selecția bazată pe analiza genotipului, respectiv pe analiza genetică a originii, rudelor colaterale (pedigreu) și pe calitatea descendenților (însușirile morfo-productive ale produșilor).

Selecție în tandem. Metodă de selecție prin care se urmărește ameliorarea succesivă (nu simultană) a mai multor caractere.

Selecția naturală. Proces natural al evoluției speciilor de plante și animale, constînd în eliminarea, prin lupta pentru existență, a indivizilor mai puțin adaptați la condițiile de mediu și înmulțirea celor mai bine adaptați.

Seltat, v. Benil Mesquine.

Semafor (gr. *sema*: semn, *phoros*: purtător). Regiune ce semnalizează, prin înaltitudinea aparte

în stațiune sau în timpul deplasării, unele senzații, mai ales cele dureroase, din cursul colicilor, a bolilor manifestate prin schiopături etc.: semafor cap, semafor coadă.

Semiconservă de carne. Produs de carne închis ermetic, după ce a fost supus unor procedee de conservare (afumare, fierbere, sărare); produsul nu este de obicei steril și are durată de conservare limitată, dependentă de procedeele de conservare și de condițiile de depozitare (v. și Conservă de carne).

Semilunar (ganglion -), v. Ganglion celio-mezenteric.

Semilunar (os -). Al treilea os (numerotat în sens latero-medial) din rândul I carpian.

Seminal (lat. *seminum*: sămânță). Care se referă la producția glandelor genitale: lichid seminal etc.

Seminifer (lat. *semen*: sămânță, *ferre*: a conduce). 1 — Care conduce lichidul seminal. 2 — Care produce elementele seminale: tubi seminiferi etc.

Semiologie (gr. *semeion*: semn, *logos*: studiu), sin. *semeiologie*, *semiologică*, *simptomatologie*. Studiul simptomelor.

Semizaharată de Cenad, sin. *sfeclă semizaharată*. Soi de sfeclă furajeră, rezistentă la secetă, la cercosporioză, productiv. Se cultivă mai ales în zona de silvostepă.

Semn. 1 — Manifestare morfologică produsă de boală. 2 — Simptom.

Semn de certitudine. Modificare obiectivă acuzată de un animal și caracteristică bolii respective. De exemplu, discontinuitate osoasă, constatată prin palpate, radiografie, vizual etc. indică fără dubiu existența unei fracturi osoase.

Semn de probabilitate. Modificarea obiectivă acuzată de un animal în cursul unei boli,

neinfluențată de sensibilitatea animalului, dar care nu oferă certitudine pentru precizarea diagnosticului, chiar dacă sugerează existența respectivei boli, întrucât poate fi întilnită în diverse afecțiuni. Astfel, scurtarea regiunii, deformarea ei, mobilitatea anormală, crepitația etc. sugerează existența unei fracturi, dar nu conferă certitudinea existenței ei, unele din semne putându-se întilni și în rupturi ligamentare.

Semn obiectiv. Modificare acuzată de animalul bolnav, dependentă de leziune și proporțională cu ea, neputând fi influențată de personalitatea sau sensibilitatea bolnavului, distingându-se semne obiective de probabilitate și semne obiective de certitudine.

Semn subiectiv. Modificare funcțională, acuzată de animalul bolnav în funcție de sensibilitatea lui la durere, fiind disproporționată cu leziunea: sensibilitatea, impotența funcțională etc.

Semnaletic (fr. *signalétique*). Referitor la semnele exterioare, care permit identificarea individului (foaie semnaletică etc.).

Semnul banului, sin. *zgomotul de argint* sau *de acioaie*. Dată de tranșonanța toracică, obținută prin percuția mediată cu 2 monede, util în diagnosticul unor boli pleurale sau pulmonare.

Semnul brațului. Coafarea cu mucus coagulat a brațului, cu ocazia explorației rectale, în sindromul de obstrucție intestinală, rectite sau colite.

Semnul garoului, v. Rumpel-Leede.

Semnul lui Galvayne. Pată neagră pe suprafața laterală externă a lăturașilor superiori, ce apare la vârsta de 9—10 ani și coboară pe lungimea coroanei, cu vârsta.

Ajută la stabilirea vârstei după dinți la cabaline.

Semnul termometrului. Retragerea de mucus pe termometru după termometria rectală, cu aceeași semnificație ca semnul brațului.

Senescență. 1 — Termen definind îmbătrânirea normală, fără complicații și fără intervenția altui factor decât cei naturali și obișnuiți. 2 — Îmbătrânirea naturală a țesuturilor dintr-un organism viu.

Senil. Bătrîn.

Senilitate. Complexul de modificări biologice care caracterizează îmbătrânirea, indiferent de modul ei de realizare.

Sensibilitate. 1 — Aptitudinea unui organism de a recepționa și reacționa la o excitație. 2 — Starea unui animal de a fi receptiv la o anumită boală.

Sennenhund, sin. *ciobănesc din Alpi*. Cîine de pază, puternic, svelt, cu părul asemănător cu cel de la Saint-Bernard cu părul scurt. Are capul mic, urechile atașate sus, scurte, triunghiulare, căzînde, roba neagră strălucitoare, cu pete roșietice deasupra orbitei, pe obraji și pe membre, coada cu peri lungi, groasă la bază și purtată pe spinare. Talia: 48—58 cm.

Sensibilizare. Capacitatea cîștigată de un organism, după ce a fost în contact cu o substanță, un material biologic sau anumită condiție de mediu, de a reacționa față de respectiva substanță sau material, chiar dacă noul contact se realizează prin cantități sau intensități minime.

Sensibilizator. Care poate provoca sensibilizarea.

Sensibilizîină. Anticorp ce sensibilizează organismul față de un anumit antigen.

Senzație de bloc de gheață în apă. Senzație de contralovitură la palpația prin lovire, deter-

minate de formații dense sau dure suspendate în lichid: tumori abdominale ce coexistă cu ascita, fătul din lichidele fetale în faza avansată a gestației etc.

Senzație de val. Senzația percepută la mîină în proba efectuată bimanual în ascită, cînd presînd abdomenul cu o mîină, la mîina opusă se simte o vibrație (o deplasare de lichid).

Senzitiv. 1 — Care are raporturi cu simțurile sau cu senzațiile, le coordonează, le deservește sau se referă la ele. 2 — Care are facultatea de a simți. 3 — Care conduce influxul nervos spre centri.

Senzorial. Care aparține simțurilor, se raportează la ele sau la organele de simț.

Separanda. Categorie de medicamente deosebit de active sau toxice, pentru care legea prevede să fie ținute separat de restul medicamentelor, ambalajele corespunzătoare avînd etichetă albă, pe care se scrie cu roșu.

Separator de lapte. Dispozitiv centrifugal pentru separarea mecanică a smîntîinii din lapte.

Separator dublu. Ramă de 12 × 12 mm grosime, cu perimetrul corespunzător stupului majoritar din prisacă, prevăzută pe ambele fețe cu pînze metalice galvanizate cu ochiuri de 1,5—2 mm. Se utilizează pentru creșterea unei măci noi.

Septic (gr. *sipein*: a putrezi). 1 — Care poate produce infecție. 2 — Care presupune existența microbilor: mediu septic, material septic etc.

Septicemia albinelor. Boală provocată de *Bacillus apisepticus*, identificată la noi în 1958 la laboratorul de bacteriologie veterinară din Focșani. Nu are caracter epizootic.

Septicemia bobocilor de rață, v. Septicemia rațelor.

Septicemia exsudativă a gîștelor, v. Influența gîștelor.

Septicemia gangrenoasă, v. Edeumul malign și gangrena gazoasă.

Septicemia hemoragică a bouului, sin. *pasteureloză bovină*. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, produsă de *Pasteurela bovis* și manifestată prin febră, modificări respiratorii, tremurături musculare, constipație apoi diaree profuză, colici, eventual jetaj sangvinolent, moartea survenind în 6—24 ore.

Septicemia mieilor. Boală contagioasă gravă a mieilor, provocată de *Pasteurela multocida*, *Escherichia coli*, *Clostridium perfringens* etc. și manifestată prin grave tulburări pulmonare, pleuropneumonie, enterită etc., urmate de moarte.

Septicemia mînjilor, v. Poli-artrita mînjilor.

Septicemia nou-născuților. Termen cu totul general sub care se cuprind diverse boli bacteriene acute ale purceilor, mieilor, vițelilor, mînjilor etc., avînd etiologie și manifestări extrem de diversificate, dar caracterizate toate prin fenomene septicemice.

Septicemia purceilor. Boală contagioasă produsă de diverși germeni patogeni (*Escherichia*, *Pasteurella*, *Salmonella*, *Proteus*, *Brucella* etc.) și manifestate prin enterite mortale și septicemie (v. *Pasteureloza*, *Salmoneloza* etc.).

Septicemia rațelor. Boală contagioasă cu mare procent de mortalitate, produsă de *Pfeifferelle anapestifer* și manifestată printr-o gravă infecție cu caracter septicemic a bobocilor între 4 și 9 săptămîni.

Septicemia vițelilor. Boală contagioasă, produsă de diverși germeni (*Escherichia*, *Pasteurella*, *Salmonella*, *Brucella* etc.) și manifestată sub diverse forme

în funcție de germenii care o declanșează. Forma intestinală (produsă de *Salmonella*) se manifestă în special prin diaree și septicemie mortală, cea pulmonară (produsă de *Pasteurella*), prin bronhopneumonie etc. (v. *Salmoneloza bovină*, *Pasteureloza* etc.).

Septicemia viermilor de mătase, sin. *ciuma viermilor de mătase*. Maladie a viermilor de mătase, determinată de acțiunea simultană a unui virus și a unei bacterii de putrefacție.

Septicemic. Care se referă la septicemie: boală septicemică etc.

Septicemie. Pătrunderea și multiplicarea microbilor în singe.

Septicitate. Caracterul a ceea ce este septic.

Septicopemie, sin. *piosepticemie*, *stare piosepticemică*. Septicemie soldată secundar cu leziuni infecțioase (de obicei purulente) localizate în diferite organe.

Septinevrită, sin. *septinevrie*. Infecție care progresează pe calea nervilor și a centrilor nervoși (unele viroze neurotrope).

Septum (lat. *septum*: gard, înprejmuire). Termen latin, folosit ca atare, pentru definirea diverselor formațiuni de delimitare, avînd structură cartilaginoasă, osoasă (septum nazal), fibroasă (sept intermuscular), nervoasă (septum lucidum), musculară (septum cardiac) etc.

Septum lucidum. Termen latin utilizat ca atare pentru definirea lamei de țesut nervos care separă cele două ventricule laterale ale creierului.

Ser (lat. *serum*: ser). Lichidul exprimat după coagularea singelui.

Ser antireticulocitotoxic. Ser de cal hiperimunizat prin injecții repetate de extract de țesut reticulo-histiocitar heterolog. Administrat în doze mici, sti-

SER mulează forțele de apărare ale organismului (vezi Bogomoleț-ser).

576

Ser hiperimun. Serul obținut de la un animal hiperimunizat prin administrarea repetată de culturi bacteriene și conținând o mare cantitate de anticorpi specifici.

Seradele (lat. *Ornithopus sativus*). Plantă anuală din familia leguminoaselor, cu tulpina subțire, înaltă de 30—60 cm și cu frunze compuse din 5—15 perechi de foliole. A fost introdusă în cultură după anul 1800, în Spania, de unde s-a răspândit în restul Europei ca plantă furajeră și ca bună amelioratoare a nisipurilor umede, acide și a podzolorilor.

Sericicultură. Ramură a zootehniei care se ocupă cu creșterea, înmulțirea, ameliorarea și exploatarea viermilor de mătase (domestici, sălbatici sau semi-sălbatici), a bazei lor furajere și prelucrarea primară a gogșilor de mătase.

Sericină (lat. *sericum*: mătase). Proteină solubilă, cu un conținut mare de serină, care acoperă firele de mătase produse de larvele viermelui de mătase, reprezentând 30% din greutatea totală a firului.

Serină. 1 — Una din proteinele sîngelui. 2 — Unul din acizii aminați constitutivi ai proteinelor.

Seringă. Instrument utilizat pentru injectarea în țesuturi sau vase a soluțiilor sau substanțelor medicamentoase lichide.

Seroaglutinare-liză, sin. *reacția de seroaglutinare-liză*. Reacție utilizată pentru identificarea leptospirelor, produsă după contactul serului ce conține anticorpi cu cultura de leptospire: la examenul microscopic în câmp întunecat se observă aglutinarea în formă de păian-

jen a leptospirelor, urmată de liza (fragmentarea) lor.

Seroasă. Formațiune de origine mezenchimală, care căpтуșește cavitățile organice de origine celomică: pleura, peritoneul, seroasa pericardică etc.

Serodiagnostic. Metodă de diagnostic bazată pe cercetarea anticorpilor specifici în serul sângvin al bolnavului: seroaglutinare, seroprecipitare, fixarea complementului etc.

Serologie. Partea terapeutică care se ocupă cu studiul, analiza, prepararea și utilizarea serurilor.

Seroprevenție. Administrarea preventivă a serului care conține anticorpi contra bolii infecțioase vizate.

Seros. 1 — Care are caracter de serozitate. 2 — Care produce un lichid organic clar sau ușor albunos: acin seros etc. 3 — Care se referă la seroase.

Seroterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea serurilor.

Serotip. Termen ce caută să definească diferențele (caracteristicile) specifice sau tipul serologic, dintre două sau mai multe seruri, produse de tipuri sau variante diferite de bacterii.

Serovaccinare. Metodă terapeutică-preventivă de protejare a unui animal contra unei boli infecto-contagioase, prin administrarea simultană de vaccin și de ser specific, obținându-se o imunizare mixtă.

Serovirulizare. Modalitate de combatere a unor viroze, constând din inocularea concomitentă a sursei de virus și a serului imun corespunzător.

Serozitate. 1 — Lichid biologic cu aspect apos. 2 — Lichid produs de seroasele inflamate. 3 — Lichidul dintr-un flicten, veziculă etc. 4 — Lichidul din edem. 5 — Lichidul din hidropizie.

Serpiginos. Termen utilizat pentru caracterizarea unor afec-

țiuni cutanate, caracterizate prin leziuni cu contur sinuos.

Serumizare. Administrarea unei cantități de ser hiperimun cu scop terapeutic.

Sesamid (lat. *sesamum*: sesam). Care are aspect de sămânță de sesam.

Sesamoid (os-). Piesă osoasă care se dezvoltă în anumite zone de alunecare a tendoanelor, distingându-se: sesamoizi tibiali (la carnivore și iepure, situați înapoi și deasupra condiilor femurali), sesamoizi mari (oscioare perechi situate înapoi articulației metapodio-acropodiale), sesamoizi mici (situați înapoi articulației interfalango-sesamoidiene) etc.

Sesil. Termen utilizat pentru caracterizarea unor formațiuni (în general tumorale) lipsite de pedicul: tumoră sesilă etc.

Setarioză. Boală parazitară produsă de diverse specii de *Setaria* și provocând diverse boli: *Setaria euvina* parazitează camera anterioară a ochiului la cal, *S. digitala* parazitează encefalul la ovine și caprine, *S. hemoragica* parazitează țesutul conjunctiv subcutan la bou, *S. labiata-papilosa* parazitează camera anterioară a ochiului la bou etc.

Setcă. Unealtă de pescuit, formată dintr-o plasă dreptunghiulară din fir subțire, fixată de două otgoane (unul deasupra, pe care sînt montate plute, și altul dedesupt, cu greutate, care permite menținerea la adîncimea necesară).

Seton. Procedu arhaic utilizat pentru derivație și stimulare, constînd din introducerea sub piele a unei meșe, creîndu-se o plagă tunelizată, capetele meșei (adesea îmbibate cu terebentină) rămînd afară.

Setter. Gîine de fermă, cu urechi mari, căzînde, cu păr lung, formînd franjuri pe coaste, pe membrele anterioare și pe coa-

dă, de culoare diversă, în funcție de rasă: Setter irlandez, Setter Gordon etc.

Sfacel. Porțiune epitelială mortificată (prin gangrenă umedă), pe cale de eliminare.

Sfacelare. Procesul de mortificare și eliminare a unor porțiuni de țesut afectate de gangrenă umedă.

Sfacelat. Care a fost afectat de sfacel.

Sfenoid. Piesă osoasă a neurocraniului, articulată cu occipitalul, temporalul, etmoidul etc., formînd baza craniului printr-un corp care prezintă prelungiri laterale (aripi). Corpul delimitează medial gaura sfîșiată, prezentînd pe fața dorsală fosa hipofizară, o serie de scizuri nervoase (cavernoasă, maxilară, trocleară), șanțul chiasmatic etc., iar pe fața ventrală, canalul nervului pterigoidian, apofizele pterigoidiene, delimitînd hiatusul orbital și avînd baza perforată (cabaline) de un conduct alar, care se deschide în hiatusul orbital, alături de gaura etmoidală, marea fisură sfenoidală, marea gaură rotundă, canalul troclear, gaura optică, canalul n. pterigoidian. La suine lipsește gaura rotundă, care apare unită, cu marea fisură sfenoidală, iar la rumegătoare lipsește canalul troclear.

Sfeno-palatină (artera-), v. Nazală aborală

Sfigmograf. Dispozitiv pentru înscrierea pulsului.

Sfigmogramă (gr. *sphugmos*: puls, *graphiein*: a înscrie). Grafic rezultat din înscrierea pulsului.

Sfigmometrie (gr. *sphugmos*: puls, *metron*: măsură). Măsurarea pulsului.

Sfigmotensiometru. Aparat pentru măsurarea presiunii sîngelui (tensiunii arteriale).

Sfincter. Mușchi situat la nivelul orificiilor naturale și avînd axul de contracție circular, fără a se putea identifica un punct de inserție pentru fibre. A nu se confunda cu mușchii orbiculari.

Shigella. Gen de bacili Gram-negativi, din familia *Enterobacteriaceae*, intervenind în dizenteriei ș.a.

Shire-Horse. Rasă de cai de tracțiune grea și deplasare înceată, originară din Anglia, cu talia de 1,85 m și greutatea corporală peste 1 000 kg, fiind considerată gigantul speciei cabaline. Are capul mare, convex, spinarea și crupa duble, cu mase musculare puternice, piept larg, membre groase etc.

Shorthorn, sin. *Durham*. Rasă de taurine, originară din Anglia, cu roba roșie, albă sau bălțată cu roșu, cu cap relativ mic, cu profil concav și coarne scurte, trunchi voluminos, cilindric, cu musculatură abundentă și cu depozite de grăsime superficială, specializată în producția de carne. Există un tip specializat în producția de carne, numit *Beef-Shorthorn*, foarte precoce și cu randament mare de abator (65—72%) și un tip cu bune aptitudini pentru lapte, numit *Milking-Shorthorn*.

Shropshire. Rasă de oi de carne cu lînă scurtă, ce se crește în Anglia. Are conformația asemănătoare cu rasa Southdown, fiind ceva mai mare și mai masivă. Este rezistentă, are indice mare de creștere și de îngrășare, la un consum moderat de hrană. Are precocitate mare, carne foarte gustoasă, perselată, succulentă, fără miros specific pronunțat. Este răspîndită și apreciată în multe țări, deoarece prin încrucișare cu alte rase dă metiși inegalabili în producția de carne.

Sialadenită (gr. *sialon*: salivă, *adenos*: glandă). Inflamație a unei glande salivare.

Sialagog. Care provoacă secreția salivară sau o accentuează.

Sialism. Termen arhaic pentru definirea salivației abundente.

Sialodochită (gr. *sialon*: salivă, *dochos*: care conține). Inflamația și dilatația unui canal salivar, datorită retenției salivare.

Sialodochită pneumatocelică.

Inflamația și dilatația unui canal prin salivă și gaze.

Sialoree. Scurgere abundentă de salivă din cavitatea bucală, datorită nu atât suprasecreției, cît mai ales imposibilității de deglutire.

Siameză, sin. *Malaeză*. Rasă de pisici cu coada scurtă, răspîndită în Asia și în Europa, cu botul scurt și ascuțit, cu păr lucios de culoare variabilă de la gri la brun, cu urechile, botul, membrele și coada negre.

Sibilant (lat. *sibilare*: a șuera). Ral bronșic uscat, țiuitor sau șuerător, relativ clar și prelung, produs în microbronșite uscate, rareori în stenoze ale căilor aërofore anterioare.

Sicefalieni. Familie de monștri caracterizați prin fuziunea capetelor.

Sichler, v. Butirometru.

Siciliană. 1 — Rasă de taurine, de culoare roșie, cu cap mic, profil ușor berbecat, trunchi cu forme unghiuloase, membre solide, greutatea corporală în jur de 600 kg, robustă și rezistentă la condiții de alimentație parcimonioasă, cu aptitudini foarte bune pentru muncă și reduse pentru lapte. Se cunosc două varietăți: una de munte, cu talie mai redusă și una de cîmpie, numită și Modicana. **2** — Populație ovină, neuniformă, ce se crește în Sicilia, descinzînd din rasa Barbarescă. Are cap relativ lung, cu profil convex, fără coarne, în majoritate cu

membre și față negre, cu listă, lână groasă de culoare deschisă, producție bună de lapte. 3 — Rasă de porci din Sicilia, de culoare variată, cu greutate corporală redusă, cu cap lung, trunchi scurt și îngust, acoperit cu păr gros, formînd coamă pe spinare, cu prolificitate redusă și foarte rustică. 4 — Populație cabalină din Sicilia, formată din încrucișarea cailor arabi și berberi și ameliorată cu rasa Pur singe englez. Este adaptată pentru șă și tracțiune ușoară. 5 — Rasă de măgari, formată prin încrucișarea măgarului local cu rasa Martina Franca. Se folosește la împerecherea cu iepele locale, dînd catfri foarte buni (sin. Ragusa). 6 — Rasă de găini din Sicilia, cu creastă în formă de cupă, picioarele de culoare verde-măsliniu, urechiușe albe mărginite cu roșu, penaj de diferite culori, bună ouătoare, precoce, rustică, adaptată la climat meridional.

Siderotehnie ortopedică. Principiile de confecționare a potcoavelor ortopedice.

Siflant (lat. *siflare*: a sufla). Ca zgomotul produs de stenozele căilor aerofore anterioare în timpul respirației (respirație suflantă, siflantă sau sibilantă).

Siglavi-Gidran. Armăsar arab, care a stat la baza formării calului Gidran.

Siglavi (arab. *Sah-La-Ve*: cal strălucitor). 1 — Linie de cai din rasa Arabă, care a dat naștere mai tîrziu la alte 10 linii secundare. 2 — Linie principală din rasa de cai Lipițani.

Sigmoid (colon-). Porțiunea inițială a colonului ascendent la rumegătoare.

Sigmoide (valvule-), sin. *valvule semilunare.* Valvulele orificiului cardio-pulmonar și cardio-aortic.

Silențios (lat. *silentium*: tăcere). Care nu face zgomot, care nu atrage atenția: boală silențioasă etc.

Silfia. Plantă perenă din familia compozecelor, originară din America de Nord, bogată în proteine, zaharuri și substanțe extractive neazotate.

Silicoflorură de sodiu (lat. *Natrium silicofloratum*). Pulbere albicioasă, toxică, cu efect antihelmintic la porc (preparat „Florosil”).

Silken Lady's Ruby. Vacă din rasa Jersey, recordistă pe viață din S.U.A., care în 16 lactații consecutive a dat 73 373 l lapte cu 4 161 kg unt.

Siloz. 1 — Construcție pentru depozitarea produselor vegetale. 2 — Construcție (amenajare) pentru depozitarea și fermentarea furajelor. A nu se confunda cu nutrețul însilozat sau murat.

Silver blue Mink. Varietate principală de vizon, ce se crește în S.U.A., foarte apreciată pentru calitatea pielicelelor.

Sigmoid (*sigma*, literă din alfabetul elin și *eidōs*: formă). Care are formă de sigma.

Simbioză (gr. *syn*: împreună și *bios*: viață). Formă de conviețuire reciproc avantajoasă între două specii diferite de organisme. De exemplu două plante (o algă și o ciupercă), o plantă și un animal sau două animale.

Simplefaron. Aderența pleoapelor la globul ocular.

Simetrie. 1 — Termen utilizat în anatomie pentru definirea organelor care sînt plasate de o parte și de alta a planului de simetrie, avînd topografie similară. 2 — Definește de asemenea caracteristica organelor care pot fi împărțite în două jumătăți identice.

Simfiză. Aderența sau sudura a două formațiuni (în special

SIM osoase) sau organe normal separate.

580

Simmental. Rasă de taurine, originară din Elveția, cu aptitudini de lapte și carne, răspândită în multe țări europene. Se caracterizează prin robă bălțată (alb cu pete roșii sau galbene mai închise sau mai deschise), greutatea corporală 600—700 kg la vaci, producție medie anuală de 3 000—5 000 l lapte, randament de tăiere 60% și o mare varietate de conformație. A participat la formarea unor rase de taurine, între care și *Bălțată românească*.

Simmonds (boala-), sin. *cașexia hipofizară*. Sindrom endocrin pluriglandular, determinat de insuficiența hipofizară, caracterizat prin slăbire progresivă și diferite tulburări trofice.

Simpatectomie (gr. *ektomé*: ablație), sin. *simpatectomie*. Rezecția unui nerv simpatic pe o întindere mai mare sau mai redusă, practică în unele tulburări vasculare, distonii neurovegetative etc.

Simpatic. 1 — Termen general utilizat pentru definirea sistemului neurovegetativ în totalitatea lui, fără a se face distincție între orto- și parasimpatic. **2** — În mod impropriu se folosește pentru definirea ortosimpaticului.

Simpatic cervical (sindrom-), sin. *sindrom ortosimpatic cervical, sindromul lui Claude Bernard* — *Horner, sindromul hiposimpaticotoniei cervicale*. Sindrom caracterizat prin manifestări dependente de paralizia ortosimpaticului cervical: mioză, enoftalmie, reducerea fanței palpebrale etc.

Simpaticolitic, sin. *ortosimpaticolitic*. Compus ce împiedică anumite acțiuni ale ortosimpaticului sau ale substanțelor simpaticomimetice: iohimbina, alcaloizii secarei cornute etc.

Simpaticomimetic, sin. *simpaticotonic, ortosimpaticomimetic*. Amină aromatică (adrenalină, efedrină etc.), cu efect asupra elementelor adrenoreactive din aparatul cardiovascular, a mușchilor netezi, glandelor digestive ș.a., în măsură să determine tahicardie, vasoconstricție, reducerea peristaltismului, midriază etc., deci semne de simpaticotonie.

Simpaticotonic, sin. *ortosimpaticotonic*. Care mărește tonusul ortosimpaticului.

Simpaticotonie, sin. *ortosimpaticotonie, hipersimpaticotonie*. Nevroză (distonie) vegetativă, caracterizată prin predominarea tonusului ortosimpaticului, determinând emotivitate, tahicardie, tendință la slăbire, constipație, hipertermie, midriază ș.a. **Simpatol** (lat. *Vasotomum*). Succedaneu adrenalinic ortosimpaticomimetic.

Simpexion. Formațiune solidă, incoloră, transparentă, întilnită uneori în veziculele tirodiene.

Simpptom (gr. *syn*: cu, *piptein*: a ajunge), sin. *semn*. Manifestare a bolii în timpul vieții. Se disting simptome subiective, obiective, generale, locale, fizice, funcționale, anatomice, principale, secundare, constante, inconstante, patognomonice, tipice, atipice etc., în funcție de substrat, semnificație ș.a. (v. și *Semn*).

Simpptom de focar, sin. *semn defocar*. Manifestare ce indică leziuni encefalice circumscrise: mișcări forțate, convulsii sau paralizii în sfera de distribuție a nervilor cranieni, hemiplegii etc.

Simpromatic. În legătură cu simptomele: diagnostic simpromatic, tratament simpromatic etc.

Simpptomatologie. 1 — Complexul de simptome din anumită

boală. 2 — Studiul simptomelor (sin. Semiologie).

Simț (lat. *sensum*: simț). Capacitatea pe care o posedă un organism viu de a se informa de existența și variațiile mediului (extern sau intern).

Simț clinic. Facultatea pe care o are specialistul de a preciza rapid și just un diagnostic (prin cunoștințele, experiența și raționamentul lui).

Simulacru (terapeutic). Aparență de intervenție terapeutică. Act prin care se dă impresia că se face un tratament, tratament de formă, condamnat deontologic.

Simulidotxicoză. Boală produsă prin atacul masiv al animalelor de către insecte din fam. *Simulidae*, caracterizată clinic prin semne generale și edeme în diferite regiuni corporale.

Sinalgic. Care suferă prin simpatie: dinte sinalgic (dinte dureros datorită iradierii durerii de la dintele afectat, cu care are inervație comună) etc.

Sinalgie. Durere resimțită la nivelul unui organ sănătos, în urma afectării unui organ similar sau de contiguitate și cu care prezintă inervație comună.

Sinapism (gr. *sinapi*: muștar). Rubefiant sau revulsiv pe bază de muștar.

Sinapsă. Zona de contact inter-neuronal, la nivelul căreia substanța conducătoare (granulațiile neurofibrilare) realizează o zonă de pasaj prin intermediari chimici, acționând ca o veritabilă membrană semipermeabilă, imprimând sens influxului nervos.

Sinaptică (teorie-). Teorie neurologică actuală, bazată pe sistemul sinaptic, realizând un compromis între teoria neuronală și cea fibrilară. În lumina acestei teorii se admite că la

nevertebrate, organizarea unitară a sistemului nervos se stabilește pe baza de rețea continuă, în timp ce la vertebrate, neuronul este un centru anatomic, trofic și embriologic, circulația influxului nervos având loc printr-un coridor întrerupt din loc în loc (sinapsele), zona sinaptică sau de pasaj inducând modificări fizico-chimice importante.

Sinartroză. Articulația lipsită de cavitate articulară, nepermițând nici un fel de mișcări, distingându-se sinfibroze, sincondroze și sinostoze.

Sinartrodial. Care se realizează prin sinartroză sau participă la formarea unei sinartroze: suprafață sinartrodială etc.

Sinchisis (gr. *sighisis*: confuzie). 1 — Termen utilizat altădată pentru definirea rupturilor învelitorilor oculare. 2 — Tulburarea corpului vitros, caracterizată prin modificări de transparență și refractibilitate.

Sinchisis strălucitor. Tulburare oculară, caracterizată prin prezența în cristalin sau în corpul vitros a unor puncte luminoase, cu mare putere de refracție, strălucitoare, produse de reflectarea luminii la nivelul unor mici cristale de colesterină.

Sincițiu. Masă protoplasmatică cu mai mulți nuclei, rezultată din coalescența (unirea) unui mare număr de celule.

Sincondroză. Sinartroză în care legătura articulară se realizează prin intermediul țesutului cartilajinos.

Sincopă (gr. *syn*: cu, împreună, *koptein*: a tăia). Pierderea bruscă a cunoștinței, sensibilității, reflectivității și motilității, prin reducerea sau suspendarea contracțiilor cardiace (sincopă cardiacă) sau a mișcărilor respiratorii (sincopă respiratorie), în măsură să determine anoxie encefalică.

Sindactilie. Anomalie congenitală (mutație) constând din sudarea degetelor între ele.

Sindectomie. Excizia unei porțiuni de conjunctivă din jurul corneei, vizînd denutriția pânusului.

Sindesmologie. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul ligamentelor. A nu se confunda cu artrologia.

Sindesmoplastie. Operația chirurgicală de reparație a unui ligament sau tendon prin deplasare de țesut.

Sindesmotomie. 1 — Termen utilizat altădată pentru definirea operației de disecție a ligamentelor. 2 — Secționarea unui ligament.

Sindesmoză. Realizarea unei legături la distanță între două sau mai multe oase, prin intermediul unor ligamente lungi. De exemplu, legătura sacrosciatică este o sindesmoză.

Sindh. Rasă de zebu, ce se crește în Brazilia, cu o producție de lapte de 500—600 l anual. Pentru ameliorarea producției de lapte se încrucează cu rasele de taurine de lapte.

Sindrom (gr. *syn*: cu, *dromé*: concurs, convergență), sin. *simp-tom complex*. Simptom sau complex de simptome comune mai multor boli: parezia prestomacelor, icter, sindrom enteric etc.

— **Sine die.** Pe termen nelimitat, nedeterminat. De exemplu tratament pe termen nedeterminat: tratament sine die.

Sine materiae. Expresie latină voind să indice existența unui fenomen patologic fără substrat morfologic, pur funcțional.

Sinechie. 1 — Aderență realizată între două formațiuni pe bază de exsudat. 2 — Aderență între iris și cornee (sinechie anterioară) sau între iris și cristalin (sinechie posterioară), realizată

prin intermediul unui exsudat, consecutiv unei irite.

Sinergie. 1 — Cu unitate de acțiune. 2 — Care se realizează simultan. 3 — Cu identitate de acțiune.

Sinergie. Unitate de acțiune a două organe, sisteme, agenți terapeutici etc.

Sinestezie. Producerea a două sau mai multor senzații sub influența unei singure excitații.

Singamidoză. Helmintoză respiratorie aviară produsă de nematozi din fam. *Syngamidae*: singamoza galinaceelor, ciatos-tomoza anseriformelor etc.

Singamoză. Boală parazitară, înfîlînită la galinacee, produsă de *Syngamus trachealis* și manifestată printr-o trașeită sufocantă.

Sinostoză. Sinartroză în care legătura dintre piesele osoase se realizează pe bază de țesut osos.

Sinovial. Care se referă la sinovie: capsulă sinovială etc.

Sinovială. Termen utilizat uneori în locul denumirii complete de capsulă sau pungă sinovială.

Sinovie, sin. *lichid sinovial*. Lichidul din interiorul articulației diartrodiale, rezultat printr-un complex de filtrație și uzură celulară.

Sinovita infecțioasă a tineretului galinaceu. Viroză observată mai frecvent la broileri în jurul vârstei de 2 luni, manifestată prin semne generale, anemie, slăbire, șchiopături, deformări articulare ș.a.

Sinovită. 1 — Inflamația unei pungi sinoviale tendinoase. 2 — În mod impropriu se folosește pentru inflamația articulară (v. Artrită).

Sinovită acută seroasă. Inflamația acută a unei sinoviale tendinoase, cu producere accentuată de lichid sinovial.

Sinovită acută uscată. Inflamația congestivă a unei sinoviale

tendinoase, fără supraproducție de lichid sinovial.

Sinovită fibroplastică. Inflamația cronică (mai rar subacută) a unei sinoviale tendinoase, urmată de organizarea exsudatului intrasinovial, deformarea regiunii, reducerea mobilității tendonului etc.

Sinovită metastatică. Afecțiune de complicație a pungilor sinoviale tendinoase, caracterizată prin apariția unor procese inflamatorii supurative la nivelul diverselor pungi sinoviale tendinoase, printr-o însămănțare realizată pe cale endogenă.

Sinovită seroasă cronică. Inflamația cronică a unei pungi sinoviale tendinoase, însoțită de hiperproducție de lichid (moaleți, vezigoane), deformare regională etc.

Sinovită supurativă. Inflamația purulentă a unei sinoviale tendinoase, produsă de o infecție printr-o plagă sinovială.

Sinovită traumatică deschisă. Inflamația posttraumatică a unei sinoviale tendinoase, consecutivă unei plăgi sinoviale.

Sintetocauloză. Boală parazitară, întâlnită la oaie și capră, provocată de *Synthocaulus rufescens*, adesea în asociere cu *Dyctiocaulus filaria* și manifestată prin pneumonie gravă, tuse, marasm etc.

Sintofilin (ă). Ester diacetic al hexestrolului, din grupa oestrogenilor, cu efect apropiat de al folliculinei.

Sintomicină, v. Cloramfenicol.

Sinus. 1 — Cavitate de pneumatizare a oaselor craniului. 2 — Porțiune dilatată a unui vas sangvin.

Sinus carotic. Zona de dilatație carotică, din regiunea parotidiană, în zona de divergență a carotidei externe, interne și arterei occipitale, avînd un rol baroreceptor.

Sinuzita infecțioasă a curcanilor. Boală infecțioasă și contagioasă, produsă de un germen cu caractere particulare, plasat la limita de vizibilitate cu microscopul optic, avînd caracteristici și de bacterie și de virus, considerat identic cu acel al bolii respiratorii cronice și manifestată prin inflamația sinusurilor.

Sinuzită. Inflamația mucoasei care căptușește sinusurile paranasale.

Siringomieliile (gr. *syrinx*: canal, *myelos*: măduvă). Formarea de cavități anormale în măduva spinării, obișnuit ca anomalie congenitală sau consecutivă neuromielitelor și neuromielozelor, manifestată prin paraplegie, disociație termoalgică, amiotrofie etc.

Siringotomie. Termen arhaic definind operația de deschidere largă a unei fistule și tratarea ei prin transformarea într-o plagă deschisă.

Sistem. Ansamblu de cel puțin 2 organe cu aceeași origine embriologică, concurînd împreună la îndeplinirea aceleiași funcții organice „esențiale”: sistem nervos etc.

Sistem alfabetic de apreciere a linii. Modalitate de clasificare a linii după finețe, folosind notarea prin litere mici de alfabet a claselor de finețe, care corespund la anumite valori în microni.

Sistem Bradford. Modalitate de clasificare a linii după finețe, avînd la bază legătura dintre finețe și capacitatea fibrelor de lină de a produce, la aceeași greutate, un fir tors mai lung sau mai scurt, după cum lină este mai fină sau mai groasă. Sistemul Bradford are 14 clase sau calități de finețe.

Sistolă. Moment funcțional al cordului în care fibrele miocardice sînt în contracție, distin-

sf
584 gîndu-se sistolă atrială și sistolă ventriculară.

Sistolic. Care se referă la sistolă: suflu sistolic etc.

Sitar (lat. *Scolopax rusticola*). Pasăre călătoare din ordinul caradriiformelor, de mărimea unui porumbel, cu cioc lung, drept și subțire, cu pene brune, cu dungi transversale și longitudinale mai închise sau mai deschise. Își face cuibul în ținuturile nordice, iar în țara noastră apare în pasaj, primăvara și toamna. Se vînează pentru carnea sa gustoasă.

— **Sîngerare.** 1 — Emisiunea de sînge prin deschiderea unui vas (arteră, venă). 2 — Hemoragie redusă.

Skye-terrier. Cîine cu corpul alungit, avînd un mers ondulat, caracteristic, pîrînd că alunecă, activ, cu capul alungit, craniul larg la nivelul frunții, urechi mici, drepte (pot fi însă și ceva mai mari și căzînde), părul lung (pînă la 12 cm), drept, aspru, căzînd pe laturile corpului pînă la pămînt. Pe cap părul este mai scurt (7 cm) jennînd vederea prin smocurile care cad peste zona orbitară. Roba în general cenușie, gălbuie, albă etc., coada purtată orizontal în mers, avînd franjuri bogate, talia: 20—28 cm.

Slăbire, sin. *subnutriție*. Stare caracterizată prin reducerea greutății corporale, a depozitelor de grăsime, precum și a forței fizice și a reactivității, provenită din deficiențe alimentare, digestive, metabolice etc.; prin progresiune, se poate ajunge la cașexie.

Smaland, v. Gotland.

Smegmă (gr. *sgmigma*: săpun). Termen definind substanța păstoasă, săpunoasă, care se formează în furou.

Smetanka. Armăsar arab, cu care s-a început formarea trăpașului Orlov.

Sohanski (reacția-). Probă pentru deosebirea transsudatului de exsudat, bazată pe diferența de alcalinitate.

Soia (lat. *soia hispida Moench*). Plantă erbacee anuală, cu conținut ridicat în proteină, meliferă etc.

Sokolsk. Rasă de oi pentru pielele și lapte, crescută în U.R.S.S., cu lînă groasă, lungă și mixtă, pielele în majoritate brumării, asemănătoare cu cele de Țurcană brumărie. Se folosește pentru încrucișări cu rasa Karakul, pentru obținerea de pielele de calitate mai bună.

Solandră. Leziune eczematoasă, cu crevase cutanate la unghiul de flexiune al jaretului (în zona bazipodiului în general).

— **Solar (plex-).** Țesătură nervoasă, rezultată din întreteserea fibrelor provenite din nervii splanchnici abdominali cu fibrele terminale ale vagului drept, plasată în spațiul cuprins între originea trunchiului celiac și originea marelui artere mezenterice, centrată fiind pe ganglionul semilunar.

Solar (sindrom-). Manifestări dependente de modificările plexului solar. *Sindromul de excitație solară* constă din colici grave, meteorism intestinal, zgomote intestinale exagerate, semne de simpaticotonie la alte nivele etc. *Sindromul de inhibiție solară* se caracterizează prin depresiune gravă și colaps circulator.

Solear. Mic mușchi situat în partea laterală a gambei, participînd prin tendonul lui la formarea corzii jaretului, inserat proximal înapoia tuberozității proximo-laterale a tibiei și distal pe tendonul gastrocnemienilor, cu care formează tricepsul sural.

Soleatehnie. Termen general utilizat pentru definirea în complex a principiilor și procedurilor intervențiilor pe copită, incluzând: cesiotehnia (tehnica curățirii și ajustării copitei în vederea potcovitului), siderotehnia (tehnica confecționării potcoavelor) și cedotehnia (tehnica aplicării potcoavelor).

Solipede, v. Monodactile.

Solitar (lat. *solitarius*: singularic). Termen utilizat pentru caracterizarea unei formațiuni normale sau patologice, plasată la distanță de grupul principal al formațiunilor de același fel: ganglionii solitari etc.

Sologna. 1 — Rasă de oi franțuzească, de statură medie, cu lână grosieră, de culoare albă sau cenușie, foarte rustică, adaptată la condițiile de climat mai umed. 2 — Rasă de curci, cu talie mare și cu penaj de culoare neagră.

Soluție de continuitate (lat. *solutio*: slăbire). Denumire generală dată plăgilor, indicând discontinuitatea de țesut (întreruperea continuității tisulare): fractura este o soluție de continuitate osoasă, plaga o soluție de continuitate cutanată etc.

Solz. Formațiune tegumentară, de natură osoasă la pești și cornoasă la păsări, în formă de plăci mici.

Solvocilin, v. Tetraciclină.

Somație. Termen definind variația care afectează forma, fără repercusiuni asupra substratului ereditar. Antonim: mutație.

Somatopleură. Foiță parietală a mezodermului embrionar, care se găsește în contact cu ectodermul și din care va rezulta scheletul, mușchii, articulațiile, țesuturile conjunctive, dermul etc.

Somatotrop (hormon-). Unul din hormonii hipofizari care in-

tervine în dezvoltarea celulelor nesexuale.

Somații. Variații genetice manifestate la urmași numai în măsura în care acționează aceiași factori externi.

Somba. Rasă bovină, ce se crește în Africa (Gambia, Gana, Niger, Liberia etc.), avînd talie mică, greutatea 250 kg și producînd 1—2 l lapte pe zi cu 3,3% grăsime, durata lactației fiind de 4—5 luni.

Somn (lat. *Silurus glanis*). Pește teleostean din familia siluridelor, lung de 50—100 cm, cu greutatea de 20—40 kg, cu corpul masiv, comprimat în partea posterioară, fără solzi, cu capul mare, gura cu dinți ascuțiți și cu două perechi de mustăți. Trăiește în Dunăre, în bălțile Dunării și în râurile mari. Carnea sa este foarte apreciată. Din exemplarele mari se prepară batogul de somn.

Somn pitic (lat. *Ameiurus nebulosus*). Pește teleostean din familia ameiuridelor, originar din America de Nord, lung de 18—22 cm, cu greutatea de circa 200 g, gura mare și patru perechi de mustăți. Trăiește în lacuri, în bălți și în râuri cu ape limpezi. Fiind excesiv de răpitor, se urmărește combaterea lui din apele noastre.

Somnifer (lat. *somnus*: somn, *ferre*: a duce). Care provoacă somnul.

Somnolență. Formă de manifestare a inhibiției (depresiunii) corticale, caracterizată prin atitudine pasive (adinamie), facies lipsit de expresie (amimie), cu ochii închiși ca în timpul somnului, reacții întrziate și incomplete față de excitanții înconjurători etc.

— **Somon** (lat. *salom*: solar). Specie de pește răpitor teleostean, din familia salmonidelor, lung de 1—1,5 m și avînd greutatea de 25—30 kg. Trăiește în Marea

Baltică, în Marea Nordului și în Oceanul Înghețat, de unde migrează vara pentru reproducere în fluvii. Constituie obiectul unui pescuit de tip industrial.

— **Sondaj.** Explorarea unui canal, plăgi profunde etc., cu ajutorul unei sonde.

Sondă. Instrument utilizat pentru sondajul organelor sau formațiunilor canaliculare.

— **Sondă butonată.** Tijă metalică relativ flexibilă, avînd vîrfurile rotunjite, sferoidal, ușor îngroșat, pentru a se evita rănirea țesuturilor și utilizată pentru explorarea plăgilor, a unor canale etc.

Sondă canelată. Instrument chirurgical format dintr-o tijă metalică de 10—15 cm, lățită la o extremitate și prezentînd pe toată lungimea ei o șanțitură, servind la conducerea bisturii în debridările fistulelor, canalelor etc., protejînd țesuturile prinse sub sondă.

Sondă naso-esofagiană. Tub de cauciuc lung de 2 m și avînd diametrul de 10—22 mm, în măsură să fie introdus prin cavitățile nazale, în faringe, esofag sau compartimentele gastrice.

Sopor (lat.: somn profund), sin. *stare soporifică*. Manifestare de depresiune (inhibiție) corticală de genul somnolenței, însă mai gravă.

Soporific (lat. *sopor*: somn profund). Medicament care produce somn (narcoză).

Sopravissana. Rasă de oi italiană, cu aptitudini triple, crescută și mult apreciată în Italia centrală. Are cap mic, cu profil rectiliniu, fără coarne la masculi, trunchi lung, membre subțiri, lînă fină, producție bună de lapte.

Southdown. Rasă de oi de carne și lînă scurtă din Anglia. Se caracterizează prin conformație tipică de carne, cu forme largi,

adînci și rotunjite, talie mijlocie (60 cm), trunchi potrivit de lung, membre reduse, puternice, cu osatură fină, musculatură dezvoltată, precocitate foarte pronunțată, capfără coarne, lînă deasă și uniformă. Este una din cele mai răspîndite rase din lume, fiind folosită la ameliorarea raselor de oi cu lînă scurtă în direcția producției de carne.

Sovietică de povară. Rasă de cabaline din U.R.S.S., masivă, cu talie de 160 cm, greutate corporală de 700—900 kg, cu trăsături armonioase și temperament energetic.

Soxhlet-Henkel, v. Acidometru pentru lapte.

Spancă. Varietate de oi, formată prin încrucișarea berbecilor Merinos cu oi de rasă Țigăie. Are lînă semifină, de culoare albă, și producție de lapte bună.

Spaniolă. Rasă de găini cu greutate corporală medie, cu producție de ouă bună, originară din Spania.

Sparceta (lat. *Onobrychis viciaefolia* Syn., *sativa* Lam.). Leguminoasă perenă, cultivată pentru nutreț, în special pe terenuri calcaroase, unde dă producții mari, fiind în același timp una din cele mai bune plante melifere.

Spasm (gr. *spasmos*: convulsie, contractură). Convulsie involuntară, strict localizată (mai ales pe musculatura netedă) sau interesînd un întreg grup de mușchi.

Spasm diafragmatic, v. Mioclonia frenică.

Spasm esofagian, sin. *esofago-spasm*. Spasm idiopatic, determinat la animalele dezechilibrate neurovegetativ (v. esofagism) la intervenția unor factori ocazionali (alimente reci, dure, suculente, emoții, anestezie ș.a.) sau secundar (boli spasm-

gene, esofagite, obstrucții esofagiene), manifestat prin colici, vomiturie sau vomitare falsă, unde antiperistaltice esofagiene, rezistență la sondaj ș.a.

Spasm gastric, v. Gastropatia senzitivă.

Spasmodie (gr. *spasmos*: convulsie, *filia*: tendință), sin. *diateză spasmodică*. 1 — Stare caracterizată prin predispoziția la convulsii. 2 — Denumire sinonimă pentru tetania de repaus.

Spasmolitic (gr. *spasmos*: contractură, *lysis*: suprimare). Care suprimă spasmul.

Spasmul cefei. 1 — Convulsie tonică a mușchilor cefei, manifestată prin extensia capului (opistotonus). 2 — Denumire (diagnostic) simptomatică a meningitei cerebrospinale sau a meningoencefalomielitei.

Spasmul intestinului, sin. *enterospasm*, *enteralgie*, *crampă intestinală*, *colici spasmodice*, *a frigore*, *de apă rece*, *reumatismale* sau *nervoase*. Determinat de acțiunea frigului, paraziților, corpilor străini, calculilor, iritațiilor plexului solar ș.a., se manifestă prin colică separată de pauze de liniște, zgomote intestinale exagerate, defecări dese, cu fecale de consistență redusă etc.

Spasmul laringelui, sin. *laringospasm*, *spasm glotic*. Contractie tonică a constrictorilor laringieni, produsă prin iritații ale laringelui extern, trigemenii, vagului, în urma paraliziei dilatatorilor glotei, a tetaniilor etc.; se caracterizează clinic prin dispnee bruscă și gravă sau chiar apnee, urmate de asfixie sau revenire în timp scurt, recidivând adesea.

Spălătură intestinală, sin. *enterocliză*. Antrenarea la exterior a conținutului intestinal prin clisme profunde sau spă-

lare prin puncție transabdominală (enterocliză cecală etc.).

Specialist. Profesionist calificat, perfecționat într-un domeniu precis și cunoscător de amănunt al problemelor din domeniul respectiv: genetist, chirurg etc.

Specie (lat. *species*: un fel particular). Categorie sistematică fundamentală în biologie, inferioară ca rang genului și superioară subspeciei, care cuprinde unități de viațuitoare cu descendență comună și cu particularități morfologice, fiziologice, biochimice, ecologice etc. cu o stabilitate relativ ridicată și mai puțin variabile în decursul unui șir de generații. Fiecare specie poartă două denumiri latine: prima este a genului de care aparține și a doua, proprie, diferențială (ex. pentru cal — *Equus caballus*).

Specialitate farmaceutică. Medicament cu compoziție stabilă, livrat de industria de medicamente obișnuit sub denumiri (nume depuse) legate de compoziție sau de acțiune (Saliform, Rumisan etc.).

Specific. Dependent de specie, care aparține numai speciei și numai unei singure specii.

Specificitate. Calitatea pe care o are specificul.

Speculum. Instrument format în general din două valve care pot fi îndepărtate printr-un dispozitiv special (de apăsare, în șurub etc.) în așa fel încît, după introducerea lui într-un organ cavitătar, conduct etc., prin distanțarea valvelor, să forțeze îndepărtarea pereților organului respectiv, permițînd explorarea vizuală a interiorului, distingîndu-se speculum bucal, auricular, vaginal, rectal etc.

Spermatic. Care aparține spermei (lichid spermatic) sau are contingență cu sperma (canale spermatic).

Colaterală a aortei abdominale, distribuind sânge organelor genitale esențiale; la păsări există câte o singură arteră pentru fiecare glandă, la mamifere, în schimb, se întîlnesc câte două artere spermatice pentru fiecare gonadă, avînd origine variată (v. *Infra*).

Spermatică externă (lat. *A. spermatica externa*). Arteră distribuită cordonului testicular la mascul (a. mica testiculară), uterului la femelă (a. uterină), avînd origine variată, la cabaline putîndu-se detașa din iliacă externă sau din hipogastrică, la taurine, suine și carnivore din trunchiul pudendo-epigastriac sau din a. profundă a femurului. Ca arteră testiculară mică, coboară în mezoul testicular, dînd ramuri pentru ureter și canal deferent. Ca arteră uterină (medie) dă ramuri pentru ligamentul uterin, ligamentul rotund și se termină prin ramuri utero-ovariene și ramuri utero-vaginales.

Spermatică internă (lat. *A. spermatica interna*). Arteră distribuită organelor esențiale genitale, respectiv testiculului la mascul (a. testiculară mare) și ovarului la femelă (a. ovariană sau utero-ovariană), detașată din aorta abdominală. La mascul coboară între lamele mezoului vasculo-deferențial, continuîndu-se la nivelul testiculului cu a. testiculară propriuzisă. La femelă este cuprinsă în marginea subovarică a ligamentului larg, terminîndu-se printr-o ramură ovariană și una uterină (cranială).

Spermatocel. Deformare testiculară consecutivă retenției spermei, printr-un obstacol, pe căile spermatice.

Spermatogeneză. Procesul de producere a spermatozoidilor.

Spermatogonie. Celulă primordială a tubului seminifer, din care prin diviziune vor rezulta spermatozoidii.

Spermatozoid (gr. *sperma*: sămînță, *zoon*: animal, *edios*: formă). Gametul mascul al animalelor, prezentînd în mod obișnuit un cap (conținînd nucleul) și un flagel, care-i conferă o oarecare mobilitate.

Spermă (lat. *sperma*: sămînță). Lichid albuminos, vîscos, cu miros particular, produs de glandele sexuale (esențiale și anexe) masculine, conținînd spermatozoizi, o cantitate redusă de ser, lichid produs de veziculele seminale, prostata și glandele bulbo-uretrale, eventual celule descumate etc.

Spermeogeneză. Procesul de transformare a spermatogoniilor în spermatozoizi.

Spermioeneză. Procesul de formare a spermei.

Spermioluduct. Termen arhaic denotînd canalul deferent (utilizat prin analogie cu oviductul).

Spiegel (*lob-*). Lob mic hepatic, atașat lobului drept al ficatului, adesea purtînd pe el amprenta rinichiului drept.

Spină (lat. *spina*: ghîmp). 1 — Accident de relief osos și foarte ascuțit. 2 — Zonă de iritație („spină iritativă”).

Spina bifida. Anomalie congenitală constînd din întreruperea în dezvoltare a arcului vertebral, canalul vertebral rămînd pe o porțiune fără plafon.

Spinal. Care se referă la apofizele spinoase ale vertebrelor, la coloana vertebrală sau la măduva spinării.

Spinal (*nerv-*), v. Accesoriu (*nervul-*).

Spinală ventrală (lat. *A. spinalis ventralis*). Arteră situată pe fața ventrală a măduvei spinării, la nivelul șanțului longitudinal ventral.

Spirii, sin. *vibriion*. Denumire generică pentru definirea bacteriilor în formă de filament alungit și răsucit.

Spirilizin, v. Acetarsol.

Spiriloză. Termen general definind orice boală produsă de spirili.

Spiroceroza canină. Spiruratoză ce presupune localizări pe esofag, stomac sau aortă a unor paraziți din fam. *Spirocercia*, rareori evidențiată clinic.

Spirochet. Bacterie de formă ondulată (v. și Spirochetoză).

Spirocid, v. Acetarsol.

Spirochetoza aviară. Boală provocată de dezvoltarea în sângele păsărilor a parazitului *Spirocheta anserinum*, manifestată sub formă acută (3—6 zile, cu anorexie, slăbire rapidă, febră, decolorarea crestei și bărbușelor, artritice toxice), subacută (succedată la 12—15 zile de tulburări acute alternante și anemie), în forma acută păsările murind în 3—4 ore cu cianoză evidentă.

Spirochetoza bovină. Boală transmisibilă, inoculabilă, produsă de *S. theileri*, evoluind sub formă frustă și stare subfebrilă, eventual anemie etc.

Spirochetoza iepurilor, sin. *tripanosomiaza iepurilor*, *sifilisul iepurilor*. Boală produsă de *Treponema cuniculi*, spirochet filiform cu 6—12 spire, care se dezvoltă în sângele iepurilor, contaminarea putându-se face prin contact sexual, perioada de incubație fiind de 3—4 luni, manifestarea clinică fiind predominantă de vulvo-vaginită (femelă), uretrită (mascul) și apariția de tumorete varicoase în regiunea genitală sau pe tot corpul.

Spirochetoză. Protozooză produsă de un spirochet filiform, spiralat (3—6 spire: spirocheta), eventual mai lung (6—10 spire:

treponema) sau cu foarte multe spire (leptospira).

Spirem. Filament cromatic vizibil în timpul eariechinezeei (în profază și telofază), din care vor rezulta prin fragmentare cromozomii (în profază) sau care rezultă din fuzionarea cromozomilor (în telofază), distingându-se un spirem dens (subțire, spinos, lung) și unul lax (scurt, gros, neted).

Spiruratoză. Helmintoză produsă de viermi din subordnul *Spirurata*: habronemoza cabalinelor, tetrameroza păsărilor, spiruratozele sau spiroridoza porcului, acuariidozele păsărilor, parabronematoza rumegătoarelor, gongilonemoza, telaziozele și spiruratozele carnivorelor etc.

Spiruridoza gastrică a porcului. Gastrită vierminoasă cronică, de tip cataral și nodular, determinată de diferite specii de spiruride (*Arduea strongylina*, *Gnathostoma hispidum* etc.), manifestată clinic prin inapetență, polidipsie, vomitări, abatere, anemie, slăbire etc.

Spiuroză. Boală parazitată produsă de *Spirura* (*Habronema*) *megastoma*, la cal, fiind localizări gastrice (paraziți adulți) sau cutanate, conjunctivale și pulmonare (larvele) și de *Spirura sanguinolenta* la ciine, localizată în esofag și stomac, provocând tulburări dependente de localizare.

Spitz. Rasă de ciini, de talie mică, cu temperament vioi, cu păr abundent, cap mic, bot ascuțit, coadă mare și încovoiată, urechi mici și drepte, folosit în special pentru pază.

Spitz finlandez. Ciine de vânătoare, vioi, cu craniul ascuțit (de vulpe), urechile drepte, ascuțite, fine, foarte mobile, părul scurt și aspru, pe cap și pe partea anterioară a labelor, lung pe corp, roba brună-cenu-

șie sau galben-roșcată, coada foarte recurbată în arc spre înainte și căzînd înapoi, aplicată pe coapse. Talie: 44—50 cm la masculi și 38—45 cm la femele.

Spitz lup, sin. *marele loulou*, *keeshcund*. Cîine asemănător cu cîinii polari, bun de pază, vioi, capul asemănător cu al unei vulpi, urechile drepte, mici, ascuțite, părul dens și scurt pe față, urechi și pe partea anterioară a membrilor și lung pe corp. Roba lupie sau cenușie, coada voluminoasă, stufoasă, cu o buclă terminală albă și dublă. Talia: 43—50 cm.

Splachne (gr. *splaghnon*: viscer). Termen general utilizat pentru denumirea viscerelor în general.

Splanchnic. Care are contingențe cu viscerale.

Splanchnic (nerv -). Termen utilizat pentru definirea unor ramuri distincte detașate din ortosimpaticul toracal și distribuite viscerelor, distingîndu-se: *splanchnici cardio-pulmonari*, dezvoltăți la rumegătoare, mai ales pe partea stîngă, detașați din primii 4—6 ganglioni toracali și distribuiți cordului și pulmonului, după ce au abordat 1—2 ganglioni aorto-cardio-pulmonari (P a ș t e a), și *splanchnici abdominali*, detașați din ganglionii ortosimpatici toracali (în general începînd de la al 6-lea), în mod variat de la specie la specie și întrețesuți la plexul solar, firele respective putîndu-se grupa într-un mare splanchnic abdominal și unul sau mai mulți splanchnici mici (detașați de la ultimii 2 ganglioni toracici).

Splanchnologie. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul viscerelor.

Splanchnopleură (gr. *splaghnon*: viscer, *pleuron*: foiță). Porțiune

a mezodermului embrionar care se găsește în contact cu endodermul (nereprezentînd decît foița viscerală a mezodermului), din care va rezulta corionul mucoasei intestinale, tunica musculară a intestinului și celuloasa intestinală.

Splanchnoptoză. Deplasarea topografică a viscerelor abdominale, ca o consecință a slăbirii sau întinderii ligamentelor de fixare.

Splanchnotomie. Disecția viscerelor.

Splenic. Care se referă, aparține sau are raporturi cu splina.

Splenică (lat. *A. lienalis*). Colaterală a trunchiului celiac, distribuită splinei și fundului de sac stomacal stîng, continuată, la majoritatea animalelor în masa epiploonului cu a. gastro-epiploica stîngă, fiind mai evidentă la monogastrice.

Splenectomie. Excizia parțială a splinei.

Splenită. Inflamația splinei, secundară stărilor pioseptice-mice, consecutivă reticuloperitonitei traumatice etc., ce poate trece neevidentă clinic; în forma supurată, animalele pot prezenta parezia prestomacelor, colici, febră, leucocitoză, neutrofilie, durere la palpația hipcondrului stîng, semne de splenomegalie la palpație sau percuție etc.

Splenius (lat. *M. splenius*). Mușchi din regiunea cervicală superioară inserat pe ligamentul cervical și pe vîrfurile apofizelor spinoase ale primelor vertebre dorsale (printr-o aponevroză), inserția cranială realizîndu-se printr-o altă aponevroză pe creasta mastoidiană și printr-o serie de dințături pe tendoanele micilor complecși și pe apofizele transverse cervicale.

Splenizație. Leziune pulmonară congestivă sau inflamatorie, amintind la examenul macro-

scopic aspectul splinei (v. și Hepatizație).

Splenocel. Hernia splinei.

Splenogramă. Formula leucocitară a punctatului splenic.

Splenomegalie, sin. *megalosplenie*. Hipertrofie splenică, adesea indicând existența unei boli organice sau infecțioase grave.

Splenopexie. Operația de fixare a splinei la peretele abdominal, cu scopul de a se evita deplasările ulterioare.

Splenoragie. Hemoragie splenică.

Splenotomie. 1 — Incizarea splinei. 2 — Disecția splinei.

Splină. Organ limfoid situat în cavitatea abdominală, cu aspect falcatiform (cabaline), alungită și rotunjită la extremități (taurine, suine), ovală (oaie) etc., cuprinzând în structura ei: o capsulă, ramificații arteriale prezentând din loc în loc îngroșări ale tecii limfoide (corpuculi Malpighi) sau cu pereții musculoși (a. penicilate), cu teci Schweigger-Seidel etc., toțialitatea corpuculilor limfoizi formând pulpa albă, lacunele venoase fiind limitate de cordoanele celulare Billroth.

Spondilartrită. Inflamația articulațiilor intervertebrale, manifestată prin sindroame radiculare sau medulare, cu deosebire prin paraplegie și sindrom radicular senzitiv (lumbago etc.).

Spondilartroză (gr. *spondylos*: vertebră). Artroză intervertebrală.

Spondiloză (gr. *spondylos*: vertebră). Leziune degenerativă vertebrală.

Spongioblast (lat. *spongium*: burete; gr. *blastos*: germene).

1 — Celulă primordială a nevraxului, radiată, din care vor deriva nevrogliile. 2 — Termen utilizat uneori pentru definirea celulelor retiniene de susținere.

Spongiocit. Celulele din stratul mijlociu al zonei fasciculate suprarrenale.

Spongioză (gr. *spongios*: burete). Leziune microscopică ce se caracterizează prin aspect spongios, ca al unui burete (de exemplu, țesutul conjunctiv subcutanat în eczemă).

Sporadic (lat. *sporos*, *-oradis*: împrăștiat). Termen utilizat pentru caracterizarea unor cazuri izolate de boală, care apar independent de influențele epizootice.

Sporochist (gr. *spora*: grăunte, *chisti*: pungă). Formațiune care conține mai mulți spori.

Sporotricoză. Boală provocată de *Sporotrichum beurmanni* și manifestată prin limfangită, butoni pe traiectul limfaticelor etc., diagnosticul diferențial față de limfangita epizootică nefiind posibil decât pe baza examenelor de laborator.

Spotted Poland-China, sin. *Bălțată Poland China*. Subrasă de porci, cu roba bălțată alb cu negru, în cadrul rasei Poland-China.

Spray (engl.). 1 — Pulverizarea unor antiseptice, vaccinuri etc. 2 — Atmosfera încărcată cu particule astfel difuzate.

Sprinter. Tip de cal Pur sînge englez, caracterizat prin viteză mare și fond limitat, adaptat pentru curse.

Sprue. Diaree rebelă, urmată de slăbire, amiotrofie etc.

Spurcaci (lat. *Olix tetrax*). Pasăre de stepă, migratoare, înrudită cu dropia, de mărimea unei găini, de culoare brună pe spate și alburie pe pîntece. Fiind o pasăre rară, este ocrotită de lege.

Stabulație (lat. *stabulum*: grajd, staul). Procedeu de întreținere a animalelor în grajd; poate fi temporară, permanentă, liberă etc.

Stafilită (gr. *staphylé*: vâl palatin). Inflamația vălului stafilin.

Stafilococ (gr. *staphile*: strugure). Microb Gram-pozitiv, din familia *micrococaceae*, indivizii fiind grupați în ciorchini, patogeni pentru majoritatea speciilor, fiind frecvent întâlniți în diverse supurații, afecțiuni de complicație etc.

Stafilococie. Infecție cu stafilococ, manifestată prin apariția unor focare multiple de supurație stafilococică.

Stafilom. Protrusie sau distensiunea unei porțiuni din tunicile bulbului ocular.

Stafilom cornean. Protrusie și organizarea unei porțiuni din iris prinsă într-o plagă corneană.

Stafilom scleral. Distensiunea limitată a sclerei la nivelul limbului sclero-cornean.

Stafilomicoza aviară. Boală infecțioasă, contagioasă, cu caracter enzootic, întâlnită la galinaceele și palmipedele tinere, produsă de stafilococul auriu și stafilococul alb, adesea având caracter septicemic mortal.

Stamicin, sin. *Micostatin*, *Nistatin*. Preparat antimicotic.

Standard. Varietate de nură, de culoare închisă.

Standardul rasei (engl. *standard*: model, tip, etalon). Aspectul fenotipic al unei rase, respectiv caracterelor morfologice distincte.

Stapes. Denumirea științifică în nomenclatura internațională a scăriței din cavitatea timpanică.

Stapedial. Care se referă la scărița din cavitatea timpanică: mușchi stapedial etc.

Starazagora. Rasă de oi locală, din R.P. Bulgaria, cu lână semi-fină, cu greutate corporală de 50 kg în medie. Produce 3,3 kg

lână și 127 l lapte într-o perioadă de lactație.

Stare de roire, sin. *frigurile roitului*. Perioada în care o colonie de albine se pregătește pentru roire.

Stare infantilă a uterului, sin. *hipoplazie uterină*. Hipoplazie uterină congenitală (v. *Infantilism genital*) sau determinată la primipare de carențe, în măsură să producă sterilitate simptomatică.

Starter. Furaj combinat, complet, destinat furajării pînă la vârsta de cca. 8 săptămîni a puilor de înlocuire, de 5—6 săptămîni a puilor pentru broiler, de la 4 săptămîni a puilor de curcă, pînă la cca 12 kg greutate a purceilor. Se caracterizează printr-un conținut mai scăzut în proteine și vitamine decît la „prestarter”.

Stasofobie. Teamă de a se menține pe picioare, animalul preferînd decubitul, deși nici o leziune sau tulburare funcțională obiectivă nu justifică această poziție.

Stațiune forțată. Poziție în care sînt forțate animalele să ia sprijin pe toate membrele.

Stațiune liberă. Atitudine pe care o ia animalul în stațiune de bună voie.

Statu quo (lat. *statu quo ante*: stare care a existat înainte). Fără modificări (în evoluția unei boli de pildă).

Stauroplegie. Paralizia simultană a unui membru toracic și a membrului pelvin opus.

Stavrid (lat. *Trachurus mediterraneus ponticus*). Pește teleostean, răpitor, din familia carangidelor, lung de 13—15 cm, cu corpul fuziform acoperit cu solzi mărunți, avînd linia laterală cu o curbură la jumătatea ei și gura mare, cu numeroși dinți. Trăiește în cîrduri masive în Marea Neagră și în Marea Mediterană. Se pescuiește în canti-

tăți apreciable, mai ales la talian.

Stavropol. 1 — Rasă de oi cu lână fină, formată în U.R.S.S., din Merinosul Novocaucazian infuzat cu Rambouillet și Merinos Australian. Este bine adaptată regiunilor de stepă uscată, are constituție robustă, lână fină, uniformă, lungă și deasă. 2 — Rasă de curci. (v. Bronzată nord-caucaziană).

Stayer. Tip de cal din rasa Pur-singe englez, caracterizat prin conformație armonioasă, robust, cu viteză mai mică, dar foarte rezistent, adaptat pentru diferite încrucișări, de mare interes zootehnic.

Stază (gr. *stasis*: acțiune de oprire). Oprirea sau jena circulației ori a tranzitului dintr-un organ conductor, în general.

Stea. Brezătură reprezentată de o pată relativ mică în regiunea frunții.

Stea dentară, sin. *steaua lui Girard*. Pată sau dungă de culoare mai închisă ce apare pe tabla dentară, înaintea fundului de mișună, a cărei formă și contur se schimbă cu vârsta.

Steatită, sin. *boala grăsimii galbene*. Boală de origine nutrițională a porcilor tineri, produsă după toate probabilitățile de o carență în vitamina E și manifestată prin edeme subcutanate, ascită, pericardită și colorarea grăsimii în galben, ficatul și rinichii apărând ischiemici.

Steatom. Tumoră grasă benignă.

Steatonecroză, sin. *citosteatonecroză pancreatică*. Necroza țesutului gras, întâlnită la porc, rumegătoare ș.a., provocată de o pancreatită hemoragică, cu eliberare masivă de lipază pancreatică, evoluând cu colici brutale și colaps circulator, alături fără semne clinice evidente, la necropsie găsindu-se pete de culoarea cerii de albine

diseminate în țesutul gras epiploic, mezenteric, peritoneal etc.

Steatopigie (gr. *stear*: grăsime, *pigi*: fesă). Depunere abundentă de grăsime în regiunea fesieră și a bazei cozii.

Steatoree (gr. *stear*: grăsime, *rhein*: a curge), sin. *stearee*. Exces de grăsime, observat de exemplu în fecale, datorită insuficienței exocrine a pancreasului.

Steatoză. Degenerescență grasă, cu depunere masivă de grăsime în elementele tisulare.

Stema Guénon, v. Scutul lui Guénon.

Stenoză (gr. *stenos*: îngustare). Strîmtarea diferitelor conducte sau orificii (nări, esofag, pilor, intestin etc.).

Stercofagie (lat. *stercus*: fecale, *phagein*: a mânca), v. Coprofagie.

Stercoral (lat. *stercus*: fecale), sin. *fecaloid*. 1 — Cu aspect de fecale (vomitat fecaloid). 2 — Format din fecale (pelotă stercorală).

Stercoremie (lat. *stercus*: fecale, gr. *haima*: sînge), sin. *copremie*. Conținut sangvin de materiale excrementiale resorbite din intestin.

Stereocilii. Cili nevribatili.

Steril. 1 — Care nu conține germeni (mediul steril). 2 — Animal care nu se poate reproduce.

Sterilitate. Incapacitate totală de reproducție normală, distingîndu-se diverse forme de sterilitate: falsă, adevărată, congenitală, cîștigată etc.

Sterilizant. Care provoacă sterilizarea.

Sterilizare. 1 — Acțiunea întreprinsă pentru obținerea unui mediu steril. 2 — Provocarea artificială a sterilității la un animal.

Sterilizat. Care a fost supus acțiunii de sterilizare.

Stern, sin. *coloană sternebravă*. Piesă osoasă, formată din sternebre, opusă coloanei vertebrale și articulată cu extremitatea ventrală a coastelor, formînd, la animalele patrurpede, podeaua cavității toracice.

Sternală (lat. *A. sternalis*). Terminală a arterei sterno-claviculare la păsări și distribuită mușchilor pectorali.

Sternalgie. Durere în regiunea sternală.

Sternopag. Monstru compus din doi indivizi, avînd ombilic comun (monomfalian) și fiind reuniți față-n față pe toată întinderea toracelui.

Stertor. Mișcare respiratorie lentă, sforăitoare, epuizantă, cu caracter precomatos.

Stertoros. Cu zgomot de apă care fierbe-n clocot. Termenul se utilizează pentru caracterizarea respirației zgomotoase, care imită la fiecare inspirație și expirație un zgomot de apă care fierbe.

Stetoscop (gr. *stēthos*: piept, *skopein*: a examina). Dispozitiv pentru ascultație mediată, compus dintr-o pilnie receptoare, tuburi de conducere a zgomotelor și dispozitiv pentru contact cu urechea (stetoscop dur monoauricular, stetoscop biauricular flexibil etc.).

Stigmat. Presupuse orificii tranzitorii intercelulare, vizibile uneori pe preparatele epiteliiilor simple, impregnate argentic.

Stilbestrol. Oestrogen de sinteză.

Stillon. Brînză englezească, cu pastă moale, sărată și fermentată.

Stilofaringian. Mușchi faringian, cu aspect de bandă, inserat pe fața medială a stilohialului și dispersat cu extremitatea opusă în pereții faringelui.

Stiloglos (lat. *M. styloglossus*).

Mușchi așezat pe marginile laterale ale limbii, inserat caudal pe stilohial, fibrele orale dispersînd spre virful limbii.

Stilohloid, sin. *stilohial*. Principala piesă a arcului de suspensie hioidian, reprezentată prin ramura mare a hioidului, articulată caudal cu timpanohialul și oral cu epihialul.

Stiloid. Care se aseamănă cu un stilet: apofiză stiloidă etc.

Stilo-mastoidiană (lat. *A. stylo-mastoidea*). Colaterală fină, la mamifere, a arterei auriculare mari, eventual chiar a carotidei externe, după izolarea ei pătrunzînd în gaura stilo-mastoidiană, pentru a se distribui urechii mijlocii și timpanului (prin a. timpanică).

Stimul. 1 — Element de stimulare locală sau generală a organismului. 2 — Excitația de scurtă durată a unui organ.

Stimulent, sin. *stimulator*. 1 — Care provoacă un stimul. 2 — Care provoacă o creștere a activității organismului.

Stimulină. Denumire generică pentru un hormon prehipofizar care incită activitatea altor glande endocrine.

Stiptic. Medicament astrigent pentru uz extern.

Stocli, v. Băltăreț.

Stogoșă, sin. *Stogomand*. Oaie rezultată din încrucișarea între rasa Țigăie și rasa Țurcană, cu caracteristici intermediare.

Stomac. Primul segment digestiv propriu-zis, cu aspect de rezervor, comunicînd cu esofagul printr-un orificiu (cardia) și cu duodenul prin alt orificiu (pilor) și cuprinzînd în structura lui o seroasă (peritoneul), o musculoasă cu trei straturi de mușchi și o mucoasă formată dintr-un epitelu simplu, cilindric și un corion, mucoasa incluzînd 4 categorii de glande: fundice, pilorice, cardiale și de tip intestinal.

Stomalgie. Durere bucală.

Stomată. Presupuse orificii intracelulare, vizibile pe preparatele histologice de epitelii simple (mezenter de pildă) impregnate cu azotat de argint.

Stomatita papuloasă contagioasă a taurinelor. Boală infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, produsă de un virus epiteliotrop și manifestată prin inflamații bucale, apariția de afte nodulare proeminente, cu vârful crateriform. Boala adesea evoluează afebril.

Stomatită (gr. *stoma*: gură). Inflamația componentelor care delimitează cavitatea bucală, cu denumiri sau specificări corespunzătoare în cazul proceselor localizate: *gingivită*, *gnatită* (inflamația buccelor), *palatinită*, *cheilită* (inflamația buzelor), *glosită* etc.; stomatitele pot fi *primare* (cauze favorizante și determinante foarte diferite) și *simptomatice* sau *secundare* la numeroase boli infecțioase, parazitare, micotice, ale altor organe etc. Clinic, se manifestă prin tulburări în consumul alimentelor, semne generale (în formele grave) și simptome anatomice locale corespunzătoare formei clinice de stomatită: *stomatită catarală*, *veziculoasă*, *pustuloasă*, *crupală a sugarilor*, *difteroidă*, *flegmonoasă*, *ulceroasă*, *gangrenoasă (noma)*; denumirea poate fi completată cu indicii de ordin etiologic: *stomatită aftoasă*, *oidică*, *veziculoasă contagioasă*, *mercurială* etc.

Stovaină, sin. *clorhidrat de amilocaină*. Anestezic regional.

Strabism. Devierea axului vizual spre unghiul nazal (strabism convergent) sau temporal (strabism divergent), provocată de un defect morfologic sau funcțional al mușchilor drepecți oculari.

Strabotomie. Operația de remediere a strabismului, constând

din deplasarea inserției mușchiului retractat, care provoacă strabismul.

Stracchino de Milano. Brânză italienească, cu pasta moale, sărată și nefermentată.

Stranges Muzical. Vacă din rasa Jersey, recordistă mondială, din Anglia, care în lactația a V-a a produs 11 632 l lapte cu 677,2 kg unt, în 365 de zile.

Strangurie. Urinare în jet fin sau picătură cu picătură, consecință a strimtorilor uretrei sau gîtului vezical.

Strasser. Rasă de porumbei, specializată pentru producția de carne.

Strănut. Brezătură reprezentată de o pată albă situată între nări.

Strei. Populație locală de porci, de culoare neagră, formată prin încrucișarea porcilor locali primitivi (Stocli), cu rasa Cornwal (cu care se aseamănă), Mangalița neagră și Berk. Prolificitatea este de 8—9 purcei la o fătare. Se crește în zona Hunedoarei, pentru producție mixtă.

Streptobacil. Gen de bacil ce se grupează în lanțuri.

Streptococcus. Gen de coci grupați în lanțuri, Gram-pozitivi, cuprinzînd mai multe grupe: piocianic, viridans, enteric și lactic.

Streptococie. Infecție specifică sau condiționată, determinată de numeroase specii din genul *Streptococcus*, înflinită la majoritatea mamiferelor și păsărilor, mai frecvent la tineret, cu evoluție supracută, acută, sbuacută sau cronică și sub forme anatomo-clinice foarte variate: septicemie, inflamații pulmonare, enterite, meningoencefalice, dermatite, omfalopatii inflamatorii, mamite, metrite, limfadenite, urticarie, anazarcă etc.

Streptokinază, v. Fibrinolizină.
Streptomicină. Antibiotic conținând în moleculă streptodină și streptobiozamină, izolat din cultură de *Streptomyces*, utilizat sub forma a diferite săruri sau complexe (streptomicina sulfurică, clorhidrică, pantotenică, dihidrostreptomicina, complex cu penicilină, calciu clorat etc.), în inflamații bronhopulmonare, salmoneloză, pasteureloză, rujet, gurmă, leptospiroză, holeră aviară, stări supurative diverse etc.

Streptotricoză bovină. Boală infecțioasă, cronică, provocată de *Streptotrix farcinica* și caracterizată prin adenită supurativă și limfangită cronică.

Stress (engl.). Ansamblul reacțiilor nespecifice, neuro-endocrinometabolice pe care le declanșează diferiți factori stressanți (v.), exteriorizat prin sindromul de adaptare (v. Adaptare).

Stressant (factor sau agent -), sin. *stressor*. Factor de agresiune sau de solicitare a organismului, în măsură să determine stress: frig, căldură, efort fizic, emoții, traumatisme, vaccinări, tratamente medicamentoase, deficiențe alimentare, infecții etc.

Striat. Care prezintă strii.

Striat (corp -). Formațiune nervoasă, situată înaintea și pe partea laterală a păturilor optice, la baza creierului, rezultată din traversarea masei de substanță cenușie intracerebrală de către fibrele capsulei interne, în componența corpului striat distingându-se 3 zone de substanță albă (capsula internă, externă și extremă) și 3 zone de substanță cenușie (nucleul intraventricular, extraventricular și claustrum).

Stricnină (lat. *Strychnum*). Alcaloid toxic din semințele unor plante din genul *Strychnos*, utilizat în terapeutică (cu deosebire forma sulfurică sau clor-

hidrică) ca neurotonic, tonic general, respirator și cardiac, ruminatoriu, antidot în intoxicații cu depressoare etc.

Stricninizare. Acțiunea de declanșare a stricnismului.

Stricnism. 1 — Intoxicația lentă cu stricnină. 2 — Complexul de modificări ale organismului produse de stricnină.

Strictură. Zona în care lumenul unui organ canalicular apare cu un diametru mai redus.

Stridie (lat. *Ostrea edulis*). Lamelibranhiat marin, comestibil, cu valva stângă mare, groasă și cu contur neregulat, iar valva dreaptă mai mică și mai subțire. Trăiește în Marea Mediterană, mai ales pe funduri stincoase.

Stridulos (lat. *stridor*: zgomot de cornaj). Însoțit de zgomot de cornaj: laringită striduloasă etc.

Strie Amici, sin. *membrana Z. telofragmă*. Membrană fină transversală situată în fibrele musculare striate, perforată, prin care trec miofibrele, corespunzând membranei fundamentale.

Strie Hensen. Bandă clară care apare în anumite stadii de contracție a fibrelor musculare striate, în mijlocul discului întunecat, adesea fiind divizată în două porțiuni prin membrana Heidenheim.

Strie (sângvină). Firișor de sînge vizibil într-o masă de puroi sau într-o secreție.

Striopaldal (sindrom -). Produs frecvent în urma degenerării grave hepatice, mai rar prin altă etiopatogenie de tipul encefalopatiilor în general, se manifestă prin anorexie, hipertonie musculară, stingăcie în mișcări, tremurături lente (ate-tozice) etc.

Strîngere în calele. Compresiunea părților moi ale copitei prin caielele bătute prea aproape de membrana cheratogenă, ani-

malul prezentînd la un interval oarecare după potcovit o șchiopătură care se accentuează în timp.

Strîngere în potcoavă. Pododermatită congestivă, condiționată de aplicarea unei potcoave defectuoase, cu patul prea larg, după un timp animalul potcovit prezentînd o șchiopătură care se accentuează.

Strofantină. Glicozid cu acțiune tonicardiacă de urgență; produse identice farmacodinamic: Ouabaină, Kombetin etc.

Stromă (gr. *stroma*: țesătură). Termen definitoriu pentru scheletul unui organ, susținător al țesutului caracteristic.

Strongilatoză. Helmintoză produsă de nematozi din subordinea *Strongylata*, cu evoluție subclinică sau — în cazul infestațiilor masive — manifestată prin slăbire, anemie, edeme subcutanate și hidropizii cavitare, semne de enterită, bronhopneumonie vierminoasă, colici etc. Strongilatozele gastrointestinale ale rumegătoarelor pot fi produse de paraziți care se localizează în cheag (*Haemonchus*, *Ostertagia*), în intestinul subțire (*Bunostomum*, *Cooperia*, *Nematodirus*, *Trichostrongylus*) sau în intestinul gros (*Oesophagostomum*, *Chabertia*); între strongilozele pulmonare mai importante se disting: dictiocauloza, protostrongilidoza (la bovine), iar dintre strongilozele intestinale strongilidoza și trichonemoza (la cabaline).

Strongiloidoza suineilor. Helmintoză gastrointestinală produsă la porci de paraziți din genul *Strongyloides*, manifestată prin febră, agitație, prurit, erupții cutanate, abatere, apetit scăzut, vomitări, slăbire, anemie etc.

Strongiloidoză. Helmintoză digestivă, evoluînd adesea subcli-

nic, produsă de viermi din fam. *Strongyloidae*.

Strongiloidozele cabalinelor. Strongilatoze produse de viermi din fam. *Strongylidae*, manifestate prin slăbire, colici, diaree, anemie etc., sau evoluînd asimptomatic.

Strongiloza gastrointestinală. Helmintoză mixtă produsă de nematozi (*Hemonchus*, *Nematodinus*, *Ostertagia* etc.), frecventă mai ales la oi și tineret, provocînd diaree, debilitare etc.

Strongiloză. Boală parazitată provocată de strongilide.

Strongiloză pulmonară. Parazitoză produsă de nematozi din familia *Strongilidae*, caracterizată prin modificări respiratorii, tuse, accese de sufocație etc., distingîndu-se strongiloze ovine, suine etc.

Strumită (lat. *struma*: gușă). Inflamația și mărirea în volum a tiroidei (v. și Tiroidită).

Strungă, sin. *strungăreață*. Deschidere îngustă servind la prinderea oilor pentru muls. Termenul este folosit în unele regiuni și pentru definirea țărcului în care sînt închise oile.

Strungăreață (dentară). Spațiul liber situat între cei doi clești și produs prin tocirea progresivă a marginilor lor adiacente.

Stup (lat. *stypus*). 1 — Adăpostul unei colonii de albine în interiorul căruia albinele își construiesc faguri pentru depozitarea mierii, a polenului și în care își cresc puicatul. 2 — Colonie de albine.

Stup de control. Stup utilizat pentru aprecierea evoluției unei colonii prin cîntărire vesperală.

Stup de observație. Stup format dintr-o cutie înaltă și îngustă, cu trei rame de cuib, matcă și albine acoperitoare. Perei laterali sînt din sticlă, pentru a

se putea face observațiile necesare.

Stup pepinier. Stup care servește la creșterea, împerecherea și întreținerea mătcilor.

Stup primitiv. Stup confecționat din scorburi de copac, impletituri de nuiele lipite cu lut, funii de paie legate cu mlajă etc.

Stup sistematic. Stup cu rame mobile, construit în concordanță cu biologia coloniilor de albine, pentru sporirea rentabilității.

Stupărit pastoral. Sistem de practicare a apiculturii în timpul sezonului activ, constând din transportarea stupilor în diferite regiuni cu bază meliferă, permițând albinelor un cules permanent de nectar și de polen în tot cursul sezonului. Constituie o metodă eficientă în apicultură și ajută la polenizarea culturilor agricole.

Stupină, sin. *prisacă*. Platforma sau adăpostul în care sînt așezați stupii în vederea exploatării, distingîndu-se: stupine închise (stupine pavilion), stupine mobile etc.

Stupoare (lat. *stupor*: nesimțire, amorțire, încremenire). 1 — Abolirea sensibilității locale (stupoare locală). 2 — Diminuarea sensibilității generale.

Stupoare traumatică, sin. *stupoare locală*. Complicație post-traumatică, locală, imediată, caracterizată prin anestezie focală, lipsă de hemoragie în plagă, coborîrea temperaturii perifocale, atonie, întîrzierea cicatrizării etc.

Stupușor de împerechere, sin. *nucleu de împerechere*. Cutie cu rame mici folosită de apicultori pentru împerecherea mătcilor virgine.

Sturioni, v. Acipenseride.

Sturionicultură. Ramură a pisciculturii care se ocupă cu reproducerea dirijată, cu creșterea

și selecția sturionilor (morun, nisetru, păstrugă, cegă).

Stype Rose 13. Vacă, recordistă mondială a rasei Guernsey, care în 1966 a produs într-o lactație 11 967 l lapte cu peste 5% grăsime.

Subacut. Cu durată de 2—4 săptămîni și simptomatologie relativ slab exprimată.

Subalimentat. Alimentat insuficient, sub necesitățile fiziologice.

Subaponevrotic. Termen indicînd poziția unui mușchi.

Subarahnoidian. Situat sub arahnoidă.

Subclavicular. Așezat în zona inferioară a regiunii subclaviculare. Termenul se utilizează prin analogie și la animalele lipsite de claviculă: arteră subclaviculară etc.

Subclaviculară (lat. *A. subclavia*). Asimetrică la origine, a. subclaviară stîngă (corespunzînd trunchiului brahial stîng) apare ca o colaterală a aortei ascendente (suine, carnivore) sau a trunchiului brahiocefalic comun (taurine, ovine, cabaline). Artera subclaviculară dreaptă apare ca o colaterală a trunchiului brahiocefalic (taurine, cabaline, suine) sau ca o terminală a arterei anonime (carnivore). După izolarea ei, a. subclaviculară emite pe triect: a. costo-cervicală, a. cervicală profundă, a. vertebrală (în trunchi comun la rumegătoare), a. toracică internă, a. toracică externă și a. omocervicală, la nivelul ieșirii din cavitatea toracică, subclavicular continuîndu-se cu a. axilară.

Subclinic. Caracteristică a unor stări patologice instalate sau pe cale de instalare (faza de incubare a infecțiilor etc.) de a nu determina manifestări evidente sau de a produce simptomatologie slab exprimată și necharacteristică.

Subconjunctival. Sub conjunctivă.

Subcortical (sindrom -). Manifestări dependente de afecțiunile centrului oval și ale capsulei interne: hemiplegie, hemicanestezie, tremurături etc.

Subcutanat. Sub piele.

Subcrepitant. Ral bronșic umed (în special cu bule mici).

Subdiafragmatic. Situat în zona topografică inferioară diafragmei. În anatomia veterinară, termenul mai uzitat este acel de postdiafragmatic sau retrodiafragmatic.

Subepidermic. Situat imediat sub epiderm.

Subiacent (lat. *sub*: sub, *jacere*: a fi culcat). Ceea ce este așezat imediat dedesubt (raportându-se la o formațiune oarecare sau la raportul dintre două formațiuni).

Subletal. 1 — În măsură să provoace moartea în timpul vârstei tinere (gene subletale etc.). 2 — În cantitate cu ceva mai mică decât cea care provoacă moartea (doză subletală etc.).

Subliminal (lat. *liminus*: prag). Care este sub prag respectiv, nu provoacă răspuns.

Sublinguală (lat. *A. sublingualis*). Arteră detașată din a. linguală (rumegetoare, suine), sau din a. maxilară externă (cabaline, carnivore), distribuită mușchiului milohioidian, canalului submandibularei, frului limbii etc. și terminându-se prin emiterea unei ramuri submentale (mai dezvoltată la cabaline).

Subluxație. Luxație incompletă, suprafețele articulare păstrind un contact parțial.

Submandibular. Așezat sub mandibulă: glanda submandibulară etc.

Submaxilar. Termen folosit în locul celui de submandibular.

Submaxilită, sin. *submandibulită*. Inflamația glandei submandibulare.

Submatitate, sin. *matitate relativă*. Sunet de percuție relativ puțin intens.

Submental. Situat sub corpul mandibulei.

Suborbitar. Care este situat dedesubtul orbitei: gaură suborbitară.

Subperitoneal. Termen definitoriu topografic, indicând poziția unui organ sau formațiuni, în cavitatea abdominală, dar în afara cavității peritoneale.

Subresotant. Întovărășit de subresou (respirație subresotantă).

Subresou (fr. *soubresaut*). Întinderca bruscă a corzii flancului („bătaia flancului”), în anumit moment al mișcării respiratorii, distingându-se subresoul diafragmatic (la sfârșitul inspirației, datorit oboselii diafragmei) și subresoul abdominal (la sfârșitul expirației, denotând paralizia diafragmei); caracterizează sindromul de tignafes.

Subscapular. Situat pe partea medială a spetei.

Subscapular (nervul -) (lat. *N. subscapularis*). Grup de ramuri detașate din plexul brahial și distribuite mușchiului subscapular.

Subscapulară (lat. *A. subscapularis*). Arteră detașată la limita de continuitate a arterei axilare cu a. humerală, de unde trece paralel cu marginea toracală a spetei, emițând pe traiect: a. circumflexa humerală caudală, a. toraco-dorsală, a. circumflexa scapulară și eventual (la ciine) a. circumflexă cranială.

Substanță nevroglică interstițială. Termen sub care se definește rețeaua de prelungiri nevroglice dintre celulele nervoase și care formează trama de susținere a capilarelor și neuronilor.

Substanțe azotate neproteice (S.A.N.), sin. *amide*. Substanțe nutritive de origine vegetală, animală sau produse prin sinteză, care conțin azotat amidic (de natură neproteică) și cu structură moleculară simplă (asparagina, glutamina, colina, luteina, ureea, sărurile de amoniu etc.).

Succedaneu (lat. *succedere*: a înlocui). Medicament care poate înlocui un alt medicament, avînd aceeași acțiune: Hexetonul este un succedeu sintetic al camforului etc.

Suceava 54. Soi de mazărice de primăvară, productiv, folosit pentru cultura borceagului de primăvară.

Sucusiune (lat. *succussio*: zguduire). Izbire, zguduire, lovire: palpație prin sucusiuni (prin izbire) etc.

Sucusiune hipocratică. Mișcarea (zguduirea) corpului în timpul ascultației, pentru a declanșa zgomot de lichid (clipocit), în cazul colecțiilor pleurale lichide sau lichido-gazoase.

Succenturiat (lat. *succenturiatus*: care trebuie să apere). Termen folosit pentru definirea unor organe care înlocuiesc sau urmează altor organe similare (morfologic sau funcțional).

Succenturiat (rinichi -). Denumire folosită uneori pentru indicarea glandei suprarenale.

Succenturiat (stomac -). Denumire utilizată uneori pentru indicarea bulbului duodenal.

Succenturiat (ventricul -). Denumire utilizată pentru indicarea stomacului glandular la păsări.

Sudoripar (lat. *sudor*: transpirație, *pario*: a produce). În legătură cu aparatul sudoripar: glandă sudoripară, funcție sudoripară etc.

Suffolk. 1 — Rasă de cai englezească, pentru tracțiune grea și înceată, de statură mare, cu

corp voluminos, avînd greutatea corporală de 1 000—1 200 kg, cu schelet relativ mai fin și membre mai subțiri decît celelalte rase grele engleze (sin. Suffolk Punch). 2 — Rasă de oi englezească formată prin încrucișarea oilor locale cu rasa Southdown. Se caracterizează printr-o talie mare, o bună prolificitate, cap fără coarne, trunchi dezvoltat, fața și membrele de culoare neagră. Are aptitudini pentru producția de lînă fină și carne de calitate. **Sufiu** (fr. *souffle*). Zgomot similar celui produs cînd se suflă pe gură sau se suflă într-un tub.

Sufiu amforic, sin. *sufiu amforo-metalic*. Zgomot similar celui produs dacă se suflă la gîtul unei amfore goale, reprezentat de suflul laringian transmis pînă pe peretele toracic și modificat de cavități voluminoase, netede, cu conținut gazos: pneumotorax etc.

Sufiu cardiac. Sufiu descoperit pe aria de ascultație a cordului; se disting *sufiuri endocardice* (organice, funcționale, înșelătoare) și *sufiuri (zgomote) pericardice* (frecătură pericardică, suflul cardiopulmonar etc.).

Sufiu cardiopulmonar, sin. *murmur vezicular sistolic*. Sufiu sincron cu contracțiile cardiace, însă influențat în privința intensității și de mișcările respiratorii, produs în atelectazia pulmonară parțială, în bronhopneumonii cu infiltrat redus etc.

Sufiu cavernos. Zgomot similar celui produs cînd se suflă în pumni pentru încălzire, reprezentînd suflul laringian transmis pînă la peretele toracic și modificat de formații cavitare de tipul cavernelor din pulmon.

Sufiu laringian. Sufiu perceput normal la ascultația laringelui sau traheei.

Sufiu tubar. Sufiu laringian relativ nemodificat, transmis pînă pe suprafața toracelui în cazul densificărilor pulmonare (faza de hepatizație a pneumoniei etc.).

Sufuziune (lat. *suffundere*: a răspîndi dedesubt). 1 — Extravazat hemoragic. 2 — Pată roșie hemoragică consecutivă, relativ difuză și neregulată. 3 — Extravazat de origine și natură diferită.

Sugelul. Plante din familia Labiatae, bune melifere, distingîndu-se S. roșu, S. alb și S. galben.

Sughitș, v. Mioclonie frenică.

Sugilașle (lat. *sugillare*: a mortifica). 1 — Pată hemoragică (sin. echimoză). 2 — Pată violacee cadaverică (sin. lividitate).

Sulne. Paricopitate din familia suideelor. Cuprinde mai multe genuri, dintre care cele mai importante sînt *Phacochoerus* (reprezentat prin porcul african cu negi), *Potamochoerus* (răspîndit pe coasta estică și sudică a Africii) și *Sus*, din care s-au desprins speciile *Sus-scrofa ferus* (mistrețul european) și *Sus vitalis* (mistrețul asiatic), care au dat naștere tuturor raselor de porci domestici.

Sulfacetamidă, v. Albucid.

Sulfadiazină, sin. *Sulfazin*, *Pyrimin*, *Sulfamidopirimidina*, *para-amino-benzen-sulfamidopirimidina*. Sulfamidă albă dintre cele mai active și mai lipsită de toxicitate.

Sulfaguanidină, sin. *Sulgin*, *para-aminobenzensulfaguanidină*. Sulfamidă albă recomandată în infecții intestinale (are resorbție redusă).

Sulfametazină, sin. *Sulfamidină*, *Sulfadimerazin*, *Sulfamidimetilpiridină*, *para-aminobenzensulfamido-dimetilpiridină*. Sulfamidă albă satisfăcătoare de activă

la toate speciile de animale și puțin toxică.

Sulfantrol. Chimioterapic pulverulent alb, cu eficiență multumitoare în multe infecții (inclusiv nutalioza cabalinelor), deși nivelul și persistența sulfamidei sînt relativ reduse.

Sulfaquinoxalină. Sulfamidă anticoccigiană („Sulfacoccidin“ etc.).

Sulfatiazol, sin. *Eleudron*, *Cibazol*, *Norsulfazol*, *para-amidobenzen-sulfamidotiazol*. Sulfamidă albă, utilizată în medicina veterinară mai mult sub formă injectabilă, cu persistență relativ scurtă, activă în diferite infecții respiratorii, peritoneale, articulare, în boli obstetricale, oftalmologie, pasteureloză, morvă etc.

Sulfină (lat. *Melilotus officinalis*, Desr.) sin. *trifoi mare*, *molotru galben*, *molotru*, *sufulg*, *iarbă de piatră*. Plantă erbacee bianuală din familia leguminoase, bună meliferă și apreciată ca nutreț pentru animale.

Sulky. Trăsură pe două roți construită special pentru cursele de trap.

Sulfură de carbon (lat. *Carboneum sulfuratum*). Lichid limpede, incolor, activ în unele helmintoze etc.

Sulfurizare. Termen folosit pentru definirea tratamentului scabiei la cai, folosind bioxidul de sulf, în cabine speciale.

Sulkowitsch (proba —). Probă de evidențiere a calciuriei, folosită în osteopatii, reticulo-patii traumatiche etc.

Sumatra. Rasă de găini de ornament, cu coadă lungă, originară din insula omonimă, unde se crește pentru frumusețea cozii și pentru luptele de coși.

Sunet de percuție. Sunet determinat de vibrațiile produse prin percuție, distingîndu-se în funcție de intensitate (hiperso-

nore, clare, submate și mate), după timbru (timpanice, atimpanice, metalice, ca zgomotul de oală spartă etc.).

Superfecundație. Fecundarea succesivă a două ovule aparținând aceleiași perioade de ovulație, la femelele unipare.

Supermix. Nutreț concentrat, sub formă de tăiței, cu valoare hrănitoare completă, produs în Anglia și folosit în hrana ovinelor.

Supernuciei, v. Premix vitamino-mineral.

Superovalație. Eliberarea succesivă a două ovule în cadrul aceleiași ovulații, la femelele unipare.

Superfetație. Dezvoltarea mai multor embrioni, proveniți din fecundarea mai multor ovule, de către spermatozoizi proveniți din ejaculate diferite.

Superficial. Care nu există decât la suprafață.

Supinație (lat. *supinus*: întors). Mișcare de întoarcere a mâinii cu palma în sus, extremitatea distală a radiusului trecând în partea laterală a ulnei.

Supinator. Mușchi care intervine în efectuarea supinației.

Supliment concentrat proteic. Amestec de furaje cu un conținut proteic ridicat (35—40%), cu acizi aminați liberi sintetici (lizină, metionină), vitamine, oligoelemente și eventual antibiotice (coccidiostatice), în proporții bine stabilite, destinat completării rației, în funcție de categoria de animale.

Support botcă. Dispozitiv de formă cilindrică sau cubică pe care se lipește o botcă artificială.

Supozitor. Formă medicamentoasă, solidă, conică, destinată a fi introdusă în rect la animalele mici (și om).

Supraacut. Cu evoluție de câteva ore (fulgerător) sau cel mult de câteva zile și simptome-

tologie deosebit de evidentă.

Suprainfecție. Infecție pe care o suportă un individ deja infectat cu același germen.

Supraorbital. Situat deasupra orbitei.

Suprarenal. Care este plasat la extremitatea cranială a rinichiului.

Suprarenală (glandă-). Formațiune endocrină, cu formă variată, situată la polul oral al rinichiului, cuprinzând în structura ei o zonă medulară (medulosuprarenala), de origine ectoblastică, cu celule cromafine, producătoare de adrenalină, și o zonă corticală (corticosuprarenala), compusă dintr-un strat glomerulat, altul fasciculat și altul reticulat, și producătoare de hormoni corticoizi.

Suprarenale (lat. *Aa. suprarenales*). Artere variate ca număr, origine și raporturi, distribuite glandelor suprarenale, distingându-se cel puțin o a. suprarenală caudală, detașată din a. renală, o a. suprarenală dorsală, izolată din ultima sau penultima arteră intercostală, din a. diafragmatică inferioară sau direct din aortă, putându-se întâlni și arteriole suprarenale detașate din a. mezenterică cranială sau chiar din a. celiacă.

Suprarenalostimuline. Hormoni prehipofizari care stimulează suprarenala (A.C.T.H. etc.).

Supraspinos (lat. *M. supraspinosus*). Mușchi așezat înaintea spinei scapulare, în fosa supraspinoasă, pe care se inseră fix, inserția mobilă realizându-se pe tuberculii humerali, având rol de extensor al brațului.

Supravital. Care se aplică țesuturilor sau celulelor vii, extrase din organism: colorație supravitală etc.

Supronal. Trisulfamidă utilă în infecții anaerobe puerperale ș.a.

Supura (a-). A produce puroi.

Supurant. Care supurează.

Supurativ. Remediu care facilitează supurația. Nu se va spune deci plagă supurativă, ci plagă supurată.

Supurație. Termen general pentru indicarea procesului de formare și de scurgere a puroiului dintr-un focar purulent.

Sură de stepă. Rasă de taurine indigenă, de culoare vinăță sau cenușie, crescută în trecut în țara noastră pe scară foarte largă. Este o rasă primitivă de producție mixtă (lapte și carne). Se caracterizează printr-o foarte mare rezistență și pretenții de hrană reduse. În prezent este pe cale de dispariție, fiind absorbită de rasele perfecționate.

Surditate (lat. *surdus*: surd), sin. *cofoză*. Reducerea sau abolirea auzului.

Surmenaj, v. Miopatia de surmenaj.

Surouri. Exostoze în regiunea autopodială.

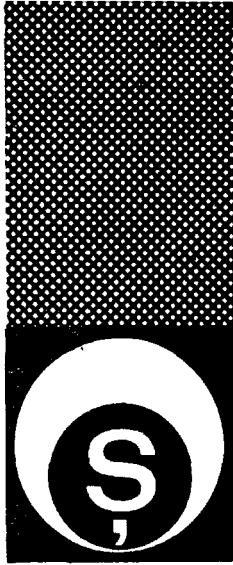
Susceptibil. În medicină: predispus sau receptiv la anumită boală.

Sussex. Rasă de găini, de origine englezească, cu creasta simplă, dantelată și dreaptă, cu bărbite și urechiuse roșii, cu conformația generală a corpului masivă, cu greutate de 3—4 kg. Este relativ precoce, se îngrașă ușor, dă o carne bună și o producție bună de ouă. Se cunosc mai multe varietăți de culoare, cea mai răspândită fiind cea herminată.

Sușă. Termen indicatoriu a originii sau provenienței unei culturi de microbi.

Sutură. Procedeu de reunire a țesuturilor, putându-se efectua cu material resorbabil (catgut), neresorbabil (mătase, fire metalice) etc., în puncte separate, cojocărească etc.

Svicevsk. Rasă de oi locală, din R.P. Bulgaria, cu lina groasă și de culoare albă, cu greutatea corporală de 45 kg în medie. Produce cca. 3 kg lână și 100 l lapte într-o lactație.

Șaghia. Linie de cai din rasa Arabă.

Șalază. Filamente de albumină torsionată care suspendă gălbenusul de ou în învelitorile lui.

Șalazion. Tumoretă benignă a tarsului palpebral.

Șalău (lat. *Lucioperca lucioperca*). Pește teleostean, răpitor, din familia percidelor, lung de 30—50 cm și cu greutatea de 1—3 kg, cu corpul fusiform, acoperit cu solzi mărunți și cu gura mare, dinți ascuțiți etc. Trăiește în Dunăre, în bălți, riuri și în unele lacuri salmastre, avînd mare importanță economică.

Șalcopenie. Carență cuprică, provocînd tulburări în hematopoeză, în regularizarea glicemiei, anemie gravă, diaree etc.

Șancroid. Care se aseamănă cu un șancru.

Șancru. Ulcerație cu tendință la avansare atît în adîncime, cît și în suprafață.

Șanfren. Neologism de origine franceză, indicînd scobitura feței (exacavația oblică ce coboară de pe nazal, spre extremitatea orală a maxilei).

Șargă. Culoare compusă, binară, formată din peri de culoare galbenă pe corp și peri de culoare neagră în coamă, coadă și extremități.

Șchiopătură. Modificarea în mecanodinamica membrelor, caracterizată prin apariția unor mișcări anormale ale capului și crupei, distingîndu-se diverse grade de șchiopătură (jenă în mers, șchiopături de gradul I, II și III și lipsă de sprijin (v. infra).

Șchiopătură de gradul I. Modificare a mecanodinamicii membrelor, caracterizată prin lipsa mișcărilor anormale ale semafoarelor (cap, crupă) cînd animalul se deplasează la pas și apariția unor semne discrete cînd se deplasează la trap.

Șchiopătura de gradul II. Modificare mecanodinamică ce apare discretă la pas, devenind evidentă când animalul se deplasează la trap.

Șchiopătura de gradul III. Modificare mecanodinamică evidentă la pas, deplasarea fiind imposibilă sau foarte dificilă când animalul se deplasează la trap, avînd tendința să nu se sprijine pe membrul bolnav.

Șchiopătura în sprijin. Șchiopătura care devine mai evidentă în momentul în care membrul bolnav se găsește în sprijin, cauzată fiind de presiunea corporală exercitată pe formațiunile de susținere. Se manifestă printr-o scurtare a jumătății posterioare a pasului membrului bolnav. Indică leziuni osoase, articulare sau tendinoase.

Șchiopătura în suspensie. Șchiopătura care devine mai evidentă în momentul în care membrul bolnav este în deplasare (ridicat de pe sol și pendulat), fiind provocată de o durere declanșată de funcționarea elementelor active (mușchi). Se manifestă printr-o scurtare a jumătății anterioare a pasului membrului bolnav.

Șip (lat. *Acipenser sturio*). Pește teleostean marin, rar, din familia acipenseridelor, lung de 75—100 cm și avînd greutatea de 70—80 kg.

Șoarece. Denumirea unor specii de animale rozătoare din familia muridelor, de talie pînă la 12 cm. În țara noastră trăiesc: ș. de casă (*Mus musculus*), ș. de cîmp (*Apodemus agrarius*), și ș. de pădure (*Apodemus sylvaticus*). Fiind dăunători și transmitători de boli infecțioase, împotriva lor se iau măsuri de combatere (deratizare).

Șobolan. Denumirea unor genuri de rozătoare de talie mijlocie din familia muridelor,

cu coadă lungă acoperită cu solzi în formă de inele. În țara noastră trăiesc: ș. cenușiu (*Rattus norvegicus*), răspîndit pe tot globul, ș. negru (*Rattus rattus*), mult mai rar și ș. de apă (*Arvicola terrestris*), care duce un mod de viață semiacvatic. Deoarece sînt dăunători și vectori de boli infecțioase, se iau măsuri de deratizare.

Șobolan alb. Rasă de șobolani, de culoare albă, ce se crește pentru experiențe biologice și clinice.

Șoc. Se definește sub acest termen, ansamblul unor tulburări grave, în special post traumatice, dar putînd avea și altă origină (anafilactică, neurogene), caracterizat în primul rînd prin prăbușirea brutală a funcțiilor principale (sistem nervos, cardiovascular) și în general prin perturbarea funcțiilor tuturor organelor, distingîndu-se: șoc neurogen, vasogen, cardiogen, chirurgical, traumatic, histaminic, anafilactic, termic, insulinic etc.; clinic se manifestă prin facies decontractat, atitudini pasive, dinamice, reducerea sau lipsa cunoștinței, sensibilității și reflectivității, aritmii cardiace, hipotermie, puls filiform etc. 2 — În sens restrîns, termenul se folosește adesea, pentru definirea colapsului circulator, care este doar o latură a șocului (v. colaps).

Șoc cardiac. 1 — Senzație tactică de izbire produsă în timpul sistolei ventriculare la nivelul spațiilor intercostale de proiecție semiologică a cordului distingîndu-se: șoc apexian evident la ciini, fiind relativ circumscris și de durată mai lungă și șocul difuz, întins pe 1—3 spații intercostale și avînd o durată mai redusă. 2 — Prăbușirea funcțională generală în urma insuficienței cardiace

șoc acute (sin. șoc. șoc cardiogen, colpas central sau cardiac).

606

Șoc traumatic (engl. *shock*: lovitură). Complicație generală imediată, posttraumatică, manifestată printr-o depresiune intensă, a tuturor funcțiilor (nervoasă, circulatorie, metabolică), distingându-se un șoc traumatic compensant (mioză, hiperreflexivitate, tahicardie etc.) și un șoc traumatic decompensat (hipotonie vegetativă evidentă, midriază, cianoză, cord aritmic etc.), corespunzător epuizării scoarței și capacității reactive.

Șoricu. Culoare compusă, binară, formată din peri de culoare cenușiu pe corp și peri de culoare neagră în coadă, coamă și pe membre.

Șorț. Cută (îndoitură de piele) ce pleacă de la baza gâtului și acoperă o parte din piept. Se întâlnește mai frecvent la diferite rase de oi.

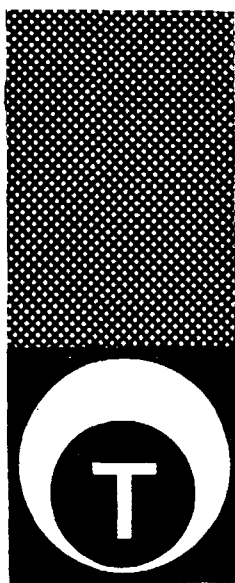
Șteregoaie (lat. *Veratrum*). Plantă erbacee, perenă, din familia liliaceelor, cu flori albe (*Veratrum album*) sau purpuriu-închis (*Veratrum nigrum*). Crește pe pajiștile naturale, mai ales prin locuri umede, în zonele montane și premon-

tane, fiind toxică pentru animale, mai ales în primele faze de vegetație.

Știucă (lat. *Esox lucius*). Pește telcostean răpitor din familia escocidelor, lung de 30–60 cm, cu greutate de 0,500–3 kg, cu corpul alungit și turtit lateral și cu gura mare, în formă de cioc de rață, cu dinți puternici. În țara noastră trăiește în Dunăre, în bălțile și afluenții ei și se pescuiește în cantități mari. Icrele de știucă sînt foarte apreciate.

Știr (lat. *Amarantus*). Plantă erbacee anuală din familia amarantaceelor, caracterizată prin tulpină dreaptă și robustă, frunze ovale, acuminat și flori verzi (*Amarantus retrofractus*, *Amarantus silvestris*) sau purpurii (*Amarantus sanguineus*), dispuse în glomerule. Se folosește în hrana animalelor (în special a porcilor), putînd produce fotodermatoze.

Șumensk. Rasă de oi, cu lînă semifină, ce se crește în partea de nord a Bulgariei, cu greutatea corporală de 43 kg (în medie). Produce 3 kg lînă și 120 litri lapte.

T.D.N. (engl. *total digestibil nutriens*, sin. *T.S.D.*) Unitate de apreciere și exprimare a valorii nutritive a nutrețurilor și rațiilor pe baza conținutului în substanțe digeribile.

Tabes (lat. *tabes*: slăbire). Termen latin utilizat ca atare pentru definirea unei stări de slăbire (marasm).

Tabes dorsal. Slăbirea (atrofia) rădăcinilor dorsale ale nervilor spinali și sclerozarea cordoanelor posterioare ale măduvei spinării caracterizată clinic prin tulburări în sensibilitate, abolirea reflexelor, ataxie etc.

Tabun (mongolă, *tabun*: grup de cai care pasc în libertate). Sistem folosit pentru întreținerea cailor în libertate, pe pășune, în majoritatea timpului din an.

Tactism. Atracție spre ceva, prin anumit mecanism (fototactism, chimiotactism).

— **Tahicardie** (gr. *tachis*: rapid, *kardia*: cord). Accelerarea contracțiilor cardiace.

— **Tahifagie** (gr. *tachis*: rapid, *fagein*: a mânca), sin. *lăcomie*. Consumul rapid al alimentelor.

Tahifilaxie, v. Scheptofilaxie.

Tahipnee, v. Polipnee.

Takata (reacția-). Reacție de turbiditate serică produsă sub acțiunea unor reactivi compleți utilizată pentru aprecierea disproteinemiei.

Talamic (sindrom-). Manifestări dependente de afecțiunile talamusului: hemianestezie, mișcări lente, aritmice, de tipul tremurăturilor etc.

Talamus. Porțiune a diencefalului corespunzătoare păturilor optice (nucleu de substanță cenușie) găsite de ventriculul al III-lea și formînd împreună cu corpii striați complexul cunoscut sub denumirea de corpii optostriați.

TAL. **Talasofofle.** Frică exagerată de valurile mării.

608

Talazol, v. Ftalilsulfatazozol.

Talda. Subrasă a „oii platourilor Marocane“, ce se crește în platourile de vest, caracterizată prin talie mare (până la 1 m) și greutate de 100 kg, cu un randament în carne de 48%.

Talo-crurală (articulația -) (lat. *Art. talocruralis*). Articulația care leagă primul rând de oase tarsiane la tibie și fibulă, tibia participând printr-o suprafață articulară în coclee, astragalul printr-o troclee, iar fibula eventual, printr-o fațetă diartrodială. Legătura se realizează prin ligamente comune tuturor articulațiilor jaretului și prin ligamente proprii.

Talpă arsă. Carbonizarea parțială a porțiunii plantare a cutiei de corn prin aplicarea unei potcoave păsuite timp îndelungat, complicată cu o pododermatită exsudativă (supurativă) și manifestată prin șchiopătura evidentă și leziuni plantare.

Talpă încălzită. Încălzirea exagerată a tălpii prin diverse artificii (fier înroșit, ardere de cilti etc.), cu scopul înmuierii cornului și soldată cu apariția unei pododermatite congestive sau exsudative, manifestată prin șchiopătura, sensibilitate la presiune și alterații zonale ale cornului.

Tamazlic (tc. *damizlik*, bg. *tamazlyk*). Totalitatea vitelor care aparțin unui proprietar, unei gospodării; cireadă de vite.

Tamburul de Buchara. Rasă de porumbei ornamentali, din subgrupa raselor de porumbei tamburi, caracterizată prin moț dublu, picioare puternice și bogat încălțate. Masculul scoate sunete sacadate, asemănătoare unei tobe.

Tampon. 1 — Ghemotoc de vată sau tifon ce se folosește pentru oprirea hemoragiei sau absorbția singelui din câmpul operator. 2 — Soluție care menține constanta pH-ului.

Tamponament. Procedeu de hemostază în hemoragiile capilare sau de absorbție a lichidelor din câmpul operator, constând din presarea capilarelor și țesuturilor cu ajutorul unui tampon de vată sau de tifon.

Tamworth. Rasă de porci englezească, apreciată și răspândită în Anglia și S.U.A., specializată pentru producția de bacon. Are talie mare, trunchi lung, cu membre solide, cap relativ lung cu profil drept, urechi mari, drepte, orizontale; foarte bine adaptată pentru păscut.

Tânzer-Pollkelt. Aparat pentru determinarea rezistenței și extensibilității lînii.

Tapet (lat. *tapetum*; covor). Termen folosit pentru definirea zonelor clare (tapet clar) sau a zonei întunecate (tapet întunecat), vizibile în fundul ochiului examinat cu oftalmoscopul.

Tarantasia, v. Tarina.

Tarat. Cu o tară, cu un viciu vizibil.

Tară. Defect aparent, care depreciază animalul.

Tarbes, sin. *jumătate sînge de sud*. Tip de cal originar din Franța format prin încrucișarea calului Navarrese cu calul Arab și cel pur sînge englez. Are talia de 1,50 m și este special adaptat pentru călărie.

Tarina, sin. *Tarantasia, Savoia-ardă*. Rasă de taurine franceză, ce se crește în Savoia și în zona muntoasă limitrofă din Italia. Se caracterizează prin cap mare, cu coarne drepte în lîră, trunchi bine dezvoltat, abdomen voluminos cu pielea de culoare închisă, cu extremitățile și orificiile naturale negre, talie relativ mică. Are aptitudini triple,

este foarte rustică și bine adaptată pentru regiunile mai sărace de munte.

Tarpan (lat. *Equus Gmelini*), sin. *calul pontic*. Cal sălbatic, care a trăit în sud-estul Europei, din care provin unele rase de cai (calul Arab, vechiul cal moldovenesc). Avea o înfățișare sveltă, cap mic, temperament vioi. A fost domesticit de Sciți.

Tarpano-mongol, v. Huțul.

Tars. 1 — Lamă fibroasă care formează scheletul pleoapelor. 2 — Regiune a autopodiului pelvin (bazipodiul pelvin), cuprinsă între extremitatea distală a tibiei și extremitatea proximală a oaselor metatarsiane, formată dintr-un număr variat de oase scurte (cal 6, rumegătoare 5, porc și carnivore 7, așezate în principiu pe două rânduri, cuprinzând în rândul I astragalul și calcaneul, iar în rândul al II-lea cuboidul, scafoidul și mai multe cuneiforme sau oase tarsale.

Tarsalgie. Durere resimțită în regiunea tarsală, fără leziuni morfologice.

Tarsică laterală (lat. *A. tarsica lateralis*). Fină terminală a arterei safene (suine) sau a tibialei posterioare (cabaline), epuizată pe partea laterală a regiunii tarsiane.

Tarsică medială (lat. *A. tarsica medialis*). Continuare a arterei safene (rumegătoare, suine, carnivore) sau a safenei și tibialei posterioare (cabaline), după izolarea ei trecînd pe partea caudo-medială a tarsului, pentru a se termina prin 2 artere plantare.

Tarsică perforantă (lat. *A. tarsica perforans*). Terminală a arterei dorsale a piciorului, pătrunde în conductul tarsal (cubo-scafo-cuneen) și iese pe fața plantară a tarso-metatarsului, unde concură la formarea arcului arterial subtarsian, din care iau naștere arterele meta-

tarsiane plantare profunde (cabaline, suine) sau metatarsica plantară profundă III (rumegătoare).

Tartru. Depozit calcaros la nivelul dinților, adesea condiționînd apariția unei gingivite.

Taurine. Specie de rumegătoare domestice de talie mare, din familia bovinelor, provenind din specia sălbatică *Bos taurus*. Ca urmare a lucrărilor de ameliorare și selecție, în prezent există un mare număr de rase, diferite ca exterior și tip de producție: „rase specializate” (pentru producția de lapte sau de carne) și „rase mixte” (pentru lapte-carne, carne-muncă etc.).

Taxis (gr. aranjament). 1 — Palpație prin presiune. 2 — Executarea de presiuni în vederea repunerii unui organ în poziție normală (repunerea organelor herniate etc.).

Tătăneasă. Planta perenă furajeră bogată în proteine, produce 60–80 t masă verde la ha.

Tbilsi. Soi de dud, creat în U.R.S.S., cu producția de frunze de cca 5 000 kg/ha anual.

Tebatism. Ansamblul accidentelor de intoxicație cu opiu sau cu derivate opiacee.

Tectrice. Penele mari care acoperă aripile la păsări.

Tegument (lat. *tegumentum*): ceea ce servește la acoperire). Termen folosit pentru definirea pielii.

Tegumentar. Care se referă la tegument.

Tehnopatologie. Capitol al patologiei incluzînd boli produse prin deficiențe în tehnica întreținerii și exploatării animalelor (tehnopatii).

Telangiectazie. Termen utilizat pentru definirea dilatațiilor capilarelor sangvine.

Telazioză (conjunctivală). Parazitoză determinată de dezvoltarea telaziilor în sacul conjunctival, provocînd iritații

TEL oculare, conjunctivale, ale aparatului lacrimal) etc.

610

Telemea. Brinză nefermentată și nepresată, conservată în saramură, obținută din lapte parțial degresat.

Telencefal (gr. *tile*: departe, *encephalos*: creier). Partea encefalului care este cea mai îndepărtată de măduvă, corespunzând emisferelor cerebrale.

Teleosteeni (gr. *teleios*: complet, *osteon*: os). Denumire dată ordinului de pești care se caracterizează prin coloana vertebrală și craniul complet osoase, corpul acoperit cu solzi osoși și înotătoarea codală împărțită în două părți egale. Trăiesc atât în apele dulci cât și în cele marine.

Telescopat. Format din tuburi care intră unul în altul. Calificativ pentru caracterizarea tipului de organizare a osteonului, care apare format din lame osoase concentrice.

Telolecit (gamet-). Ovulă având vitelusul nutritiv acumulat la nivelul polului vegetativ.

Teloman. Rasă de ciini ce se crește în Malaya.

Teluric. Care se referă la pământ sau provine din pământ: infecție telurică etc.

Temperament, sin. *stare a senzoriului*. Termen clinic definind modul de reacție motorie a individului față de excitanții din mediu, distingându-se temperament nervos și limfatic.

Templul din Epiduar. Templu (închinat zeului Esculap) din Argolida (Elada), unde veneau bolnavii din Grecia să consulte oracolul.

Temporal (os-). Piesă osoasă a neocraniului, cuprinzând scvamozalul (cu apofiza zigomatică și condilul articular pentru mandibulă) și piramidei temporalei (la rîndul ei formată din 3 porțiuni: pietroasă, timpanică și mastoidiană). Porțiunea

pietroasă include labirintul osos (melcul, canalele semicirculare, vestibulul), între fața laterală a porțiunii pietroase și porțiunea timpanică delimitându-se cavitatea timpanică, în timp ce porțiunea mastoidiană include celulele mastoidiene. Baza piramidei apare accidentată de apofiza mastoidiană, de apofiza hioidiană, musculară, de deschiderea de comunicare cu trompa faringo-timpanică etc.

Temporal superficial (nervul-) (lat. *N. temporalis superficialis*). Ramură senzitivă, detașată din n. mandibular al trigemenului, la ieșirea lui din craniu, de unde înconjoară gîtul mandibulei, pentru a se anastomoză cu facialul, concurînd la formarea plexului zigomatic, distribuindu-se ulterior pielii zonale.

Temporală profundă (lat. *temporalis profundis*). Colaterală a arterei maxilare interne la nivelul zonei orbito-temporale, distribuindu-și ramurile mușchiului temporal.

Temporală superficială (lat. *A. temporalis superficialis*). Terminală a carotidei externe la nivelul articulației temporo-mandibulare, înapoia căreia se bifurcă într-o a. transversă a feței (taurine, ovine, cabaline, suine) sau zigomato-orbitară (carnivore) și o arteră auriculară anterioară (temporală superficială propriu-zisă), care urcă vertical, trecînd peste baza urechii și dînd ramuri pentru m. temporal, parotidă, concă auriculară (a. auriculară nazală) și tegumentul intern al urechii externe.

Temrod, sin. *Marele Alb*. Rasă de iepuri de carne (7-8 kg), de culoare albă, ochii roz, cap masiv, urechi lungi îndoite în formă de V, crescut pentru carne și pielicele.

Tenalgie. Durere tendinoasă.

Tendință, sin. *tenosită*. Inflamația unui tendon.

Tendon. Formațiune fasciculată, fibroasă, servind la inserarea mușchiului pe os.

Tendovaginită, sin. *tendovaginalită*, *tenosinovită*. Termen arhaic utilizat pentru definirea inflamației simultane a unui tendon și a sinovialei vaginale care-i facilitează alunecarea.

Tenesme (gr. *teinein*: a întinde). Atitudini și eforturi repetate de urinare sau defecare.

Teniază. Termen definind prezența teniilor într-un organism parazitat, boala fiind frecventă la pisică (*Tenia tenuiformis*, *T. echinococcus*), la câine (*T. pisiformis*, *T. hydatigena*, *T. solium*, *T. caninus*, *T. echinococcus*, *Dipylidium*, *Botriocephalum* etc.), la porc (*T. solium*) și la om.

Tenifug. Antihelmintic activ contra viermilor lați: rizomul de ferigă, kamala, arecolina etc.

Tenioza carnivorelor. Cestoază determinată de paraziți din fam. *Taeniidae* (*Multiceps*, *Taenia*, *Echinococcus*) manifestată clinic mai ales la tineret: slăbire, balonament abdominal, semne digestive și nervoase, prurit etc.

Tenocite. Termen utilizat pentru definirea celulelor tendinoase (celule conjunctive modificate), prinse între fibrele tendinoase, turtite, cu aspect aliform.

Tenofite. Formațiuni osoase (metaplazice) sau cartilagineoase, apărute accidental în structura unui tendon.

Tenonită. Inflamația capsulei Tenon (fasciei orbitare).

Tenoplastie. Operație plastică pe tendon, constând din suturarea unei porțiuni de tendon (recoltată din altă parte sau de la alt animal), într-o zonă de discontinuitate tendinoasă accidentală.

Tenorafie. Sutura practică pe tendoane. TER

Tenosinovită. Inflamația simultană a tendonului și a sinovialei sale. 611

Tenotomie. Secționarea unui tendon.

Tenozită. Inflamația unui tendon (v. tendinită).

Tensiune arterială. Stare de întindere a pereților arteriali, ca efect al presiunii sangvine din interior; apreciată sumar prin palpație, mai exact cu ajutorul tensiometrelor compressive (înregistrare palpatorie, sonoră sau oscilatorie), ea poate fi normală, crescută (hipertensiune arterială) și scăzută (hipotensiune arterială).

Tensor. Mușchi care prin contracția sa întinde o formațiune fascială, aponevrotică sau capsulară: tensorul fasciei lata, tensorul capsulei articulare (m. capsular) etc.

Teobromină (lat. *Theobrominum*), sin. 3-7 *dimetilxantină*. Pulbere cristalină albă, cu efect asupra cordului similar cafeinei.

Teofilină, sin. 1-3 *dimetilxantină*. Alcaloid cu acțiune diuretică, relaxant al musculaturii netede contractate, excitant al centrilor respiratori, vasomotori etc.

Teoria Hammond-Mac Meekun. Concepție după care într-un organism, diferite țesuturi au prioritate atât în dezvoltare cât și în încetarea dezvoltării lor.

Terapie (gr. *terapeio*: a îngriji), sin. *terapeutică*. 1 — Disciplină care studiază mijloacele de reconfortare sau vindecare a bolnavilor. 2 — Ansamblul de mijloace aplicat în combaterea bolilor (sin. tratament).

Teratodim. Monstru dublu sudat prin regiunea dorsală, distingându-se: psodymi (sudați urin regiunea lombelor), xiph-

TER dymi (sudați prin regiunea dorso-sternală), toracodymi etc.

612

Teratogen. Factor care condiționează apariția unei monstruoziități, viciind dezvoltarea embrionului.

Teratologie. Parte a morfologiei care se ocupă cu studiul monstrurilor și analiza cauzelor lor.

Teratom. Tumoră de origine embrionară.

Teratopag. Monstru format din indivizi sudați la diverse nivele, distingându-se: cephalopagi (uniți prin extremitatea cefalică), pigopagi (uniți prin regiunea lombo-sacrată), xiphopagi (uniți prin regiunea xifoidiană), toracopagi (prin regiunea toracală), sternopagi etc.

Terebrant (lat. *terebrō*: a sredeți). Care pătrunde în adâncime. Termenul este utilizat pentru calificarea diverselor formațiuni, în special tumorale (tumoră terebrantă), sau a unor fenomene fiziologice sau patologice care au un caracter pătrunzător (durere terebrantă).

Terec, v. Calul de Terec.

Termocauter (gr. *therin*: căldură, *caiein*: a distruge). Instrument cuprinzând în constituția sa o parte (lamă, filament etc.) care poate fi adusă în stare de incandescență și un mîner rău conducător de căldură, partea incandescentă permițând distrugerea țesuturilor (cauterizare), în caz de tumori, deschideri de abcese, fistule etc.

- **Termograf.** Instrument de măsurare și înregistrare a temperaturii aerului. Se compune dintr-un termometru cu un sistem mecanic de înscriere a variațiilor de temperatură.

- **Termometrie** (gr. *thérme*: căldură, *metron*: măsură). Aprecierea temperaturii, realizată sub forma *termometriei directe* (prin palpație) sau a *termome-*

triei mediate (obișnuit cu termometre maximale).

Termoreglare. Procesul de coordonare fiziologică a reglării temperaturii corporale, presupunând o intervenție complexă neuro-glandulară (hipotalamo-hipofizo-tiroidiană etc.).

Termoterapie (gr. *thérme*: căldură, *terapeio*: a îngriji). Aplicarea temperaturii, mai ales a celei diferite de a corpului, ca mijloc terapeutic: aeroterapia etc.

Terramicină, sin. *oxitetraciclină*. Antibiotic obținut din culturi de *Streptomyces rimosus*, utilizându-se mai ales sarea clorhidrică sau sodică, pulverulentă, gălbuie, cu eficacitate antimicrobiană largă (majoritatea bacteriilor, spirochete, rickettsii, unele virusuri de dimensiuni mari).

Terranova. Rasă de câini cu talie mare, cu cap mare și bot lat, urechi căzînde, păr lung și ușor ondulat, de culoare neagră, câteodată cu pete pe piept și membre.

Terrier. Denumire atribuită la numeroase rase de câini de vîntoare și de lux. Cea mai cunoscută este rasa *Fox-Terrier*.

Test (engl. *Test*: probă de examen). Probă de recunoaștere, apreciere sau măsurare a unui fenomen, proces biologic etc.

Testicul. Organul genital mascul esențial, producător de spermatozoizi, prezentînd o învelitoare fibroasă (albuginea), care trimite septumuri în interior, delimitînd o serie de lojii convergente spre mediastinul testicular, lojiile fiind ocupate de tubii seminiferi, care converg spre mediastinul testicular, formînd rețeaua testiculară Haller.

Testiculară (lat. *A. testicularis*). Terminală a arterei spermatiche interne și distribuită testiculu-

lui, prezentînd la nivelul capului epididimului o inflexiune, trecînd sub corpul, apoi sub coada epididimului, de unde urmează un traiect variat: cu o mulțime de inflexiuni pe suprafața testicularului, neregulate, frecvente, intricate (taurine), cu dublă inflexiune între capul și coada epididimului, detașînd 2—3 colaterale fine și flexuoase (berbec), cu traiect rectiliniu de la coada spre capul epididimului, urmînd marea curbură testiculară, emițînd colaterale flexuoase în ambele părți (armăsar) etc.

Testosteron. Hormon androgen produs de testicul, dirijînd apariția caracterelor sexuale secundare, avînd rol în metabolism și în producerea de spermatozoizi etc.; propionatul de testosteron se recomandă în criptorhidie, tumori mamare ș.a.

Tesur. Înlocuitor al laptelui în hrana vițelilor, produs în Cehoslovacia, pe bază de lapte smîntînit, îmbogățit cu diferite grăsimi animale și vegetale, care se folosește cu bune rezultate la îngrășarea vițelilor pînă la greutatea de 140—160 kg.

Tetania de iarbă, sin. *tetania de pășune*, *hipomagneziemia*. Tetanie observată la rumegătoare, mai ales la taurinele cu producții mari, după trecerea bruscă la pășunat sau la alimentația cu cositură verde, caracterizată patogenetic prin hipomagneziemie și hipocalcemie.

Tetania de lactație. Acces tetaniform, întîlnit la cățelele în lactație, consecutiv unei carențe în calciu (hipocalcemie).

Tetania de pășune, v. Tetania de iarbă.

Tetania de repaus, sin. *tetania de staul*, *tetania de iarnă*, *spasmodifilia*. Tetanie întîlnită mai

ales la vițe și porcei, în condiții de stabulație și cu rații alimentare dezechilibrate.

Tetania de transport, sin. *boala de drum de fier*. Sindrom tetaniform, întîlnit la unele animale după ce au fost scoase din vagonul în care au fost transportate pe o mare distanță, timp îndelungat, înghesuite, pe căldură etc.

Tetanic. În legătură cu tetanosul sau cu contracțiile tetanice.

Tetanie. Sindrom caracterizat prin convulsii clonice, tetanice sau mixte, generalizate sau mai evidente pe unele regiuni, repetate sub formă de accese, considerate consecință a hipocalcemiei, hiperpotasiemiei ș.a., dar mai ales a hipomagneziemiei.

Tetanos. Toxiinfecție telurică, mai frecventă la solipede și porc, produsă obișnuit în urma infectării plăgilor cu sporii bacilului *Cl. tetani*, cu evoluție acută sau subacută, manifestată prin contracții tonice (tetanice) localizate sau generalizate.

Tetra. Soi de trifoi creat și cultivat în Canada.

Tetraciclina, sin. *Hostacyclin*, *Reverin*, *Solvocilin*, *Tetracină*, *Achromicină*. Produs antibiotic (baza obținută din aureomicină sau din culturi de *Streptomyces*), cu spectru larg, activitate relativ îndelungată și toxicitate redusă.

Tetraclorilen (lat. *Tetrachloroethylenum*). Succedaneu al tetraclorurii de carbon, de aspect lichid, incolor, activ în nematodoze, ca atare sau înglobat în diferite preparate antihelmintice.

Tetraclorură de carbon (lat. *Carboneum tetrachloratum*), sin. *tetraclormetan*. Lichid incolor, activ în nematodoze, unele trematodoze și gastrofiloză, mai

TET puțin în cestodoze, administra-
614 rea făcându-se *per os* sau paren-
teral, a substanței ca atare sau

a diferitelor preparate comer-
ciale (Fasciozan, Vitolin etc.);
este foarte toxică.

Tetradactile. Cu patru degete.

Tetrameroza păsărilor. Spiru-
ratoză gastrică observată la
galinacee rareori la anseriforme,
produsă de paraziți din genul
Tetrameres.

Tetraplegie. Paralizie afectînd
toate patru membrele.

Tetrapod. Cu patru picioare.

Texel. Rasă de oi cu aptitudini
mixte, de lînă și carne, prolifică,
originară din Olanda, de pe
insula cu același nume, ame-
liorată în ultimul timp cu rasele
de oi engleze de carne cu lînă
lungă. Produce carne de cali-
tate bună, lîna de finețe medie,
este foarte prolifică, este rez-
istentă și folosește bine hrana.

Tezaurismoză. Stare caracteri-
zată prin depozite anormal de
mari din anumiți compuși sau
elemente, în diferite organe:
sideroză hepatică etc.

Thebesius (valvulă-). Plică
endocardică situată la nivelul
orificiului de deschidere a ven-
nei coronare în atriul drept.

Theilerioza taurinelor. Sporo-
zooză, produsă de diverse specii
de *Theileria*, diagnosticată în
Cîmpia Dunării și manifestată
clinic prin febră, atonie gastro-
intestinală, mucoase hiperemice,
debilitate etc.

Theilerioză. Boală parazitară,
produsă de *Theileria dispar* și
manifestată prin febră, adenită
etc.

Thelita nodulară tuberculoasă.
Afecțiune întîlnită la vacă
produsă de infecția locală cu
Mycobacterium aque, manifes-
tată printr-o inflamație nodu-
lară cronică, uneori ulcerofun-
gosoasă, a mamelonului, vaci-
le bolnave „reacționînd pozitiv
la tuberculină“.

Thellită. Inflamația mamelonu-
lui.

Thelodermită. 1 — Inflamația
papilelor dermice. 2 — Infla-
mația mamelonului.

Theloragie. Hemoragie prin
mamelon (în principiu de la
nivelul mamelonului).

Thorn (proba-). Probă pentru
aprecierea indirectă a funcției
axului diencefalo-hipofizo-corti-
cosuprarenal, bazată mai ales pe
eozinopenia și limfopenia induse
de administrarea A.C.T.H.-
ului.

Thorner. Acidometru pentru
lapte.

Tibial. Care se referă la tibie.

Tibial (nervul-) (lat. *N. tibia-
lis*). Continuare a nervului is-
chiatic în zona coapsei, plasat
în spațiul sciatic, apoi între
gemenii gambei, pe fața me-
dială a corzii jaretului și con-
tinuat la nivelul articulației ja-
retului cu nervii plantari, după
ce pe traiect a emis: ramuri
musculare proximale (pentru
propulsori), nervul fibular, ner-
vul cutanat sural plantar și
ramuri musculare distale (pen-
tru gemenii gambei).

Tibială anterioară (lat. *A. ti-
bialis anterior*). Terminală (în
general) a arterei poplitee și
plasată sub mușchii tibiali an-
teriori, cărora le distribuie o
multime de fine colaterale, se
continuă la nivelul regiunii
pretarsiane cu a. dorsală a pi-
ciorului, la carnivore emițînd
o arteră tibială superficială
care se continuă cu a. metatar-
sică dorsală a degetului V.

Tibială laterală (lat. *A. tibia-
lis lateralis*). Colaterală a arterei
tibiale anterioare la păsări,
distribuită mușchilor fibulari
și zonei tibio-tarsale caudale.

Tibială posterioară (lat. *A. ti-
bialis posterior*). Fină terminală
a arterei poplitee, izolată la
nivelul feței caudale a articu-
lației femuro-tibiale, de unde

coboară între mușchii posteriori ai gambei, epuizându-se prin emisiunea ramurilor musculare zonale. La cabaline, în scobitura jaretului formează o inflexiune dublă (S-ul tarsian), primește anastomoza arterei safene, arterei tarsiene recurente, ramurile descendente din a. femurală caudală și se termină prin a. tarsiană medială și a. tarsiană laterală.

Tibială recurentă (lat. *A. tibialis recurrens*). Trunchi anatomic (la cabaline) între S-ul tarsian și a. femurală caudală.

Tibie. Os din regiunea gambei, în principiu prismatic triunghiular, având extremitatea proximală articulată cu femurul prin doi condili, separați de o spină tibială, prelungită pe corp în partea anterioară printr-o creastă tibială, ce delimitează medial un șanț muscular. Fața posterioară a tibiei este în general accidentată de linii de inserție (fața poplitee), iar extremitatea distală, sculptată de o cocleea articulată cu troclea astragaliană, flancată fiind medial de o maleolă.

Tibio-fibulară (articulația). (*Art. tibiofibularis*). Leagă fibula la tibie, având aspect variat: la cabaline există o art. diartrodială proximală realizată prin fibre interosoase scurte și o membrană interosoasă crurală, fibula prelungindu-și extremitatea distală în treimea distală printr-un cordon fibros. La taurine și ovine lipsește, rudimentul de tibie fiind sudat la tuberozitatea proximolaterală a tibiei. La suine și la carnivore există o articulație proximală asemănătoare cu cea de la cabaline și o articulație distală diartrodială.

Tibio-tarso-metatarsiană (articulația) (lat. *Art. tibiotarso-metatarsicus*), sin. *articulația*

jaretului. Complex articular cuprinzând: art. talo-crurală (v. supra); art. primului rând de oase tarsiane (legind astragalul la calcaneu printr-un lig. interosos și două lig. periferice, calcaneo-astragaliane dorsale și colaterale); art. medio-tarsiană (legind oasele rândului I de cele ale rândului II, prin 3 lig. periferice: calcaneo-metatarsian sau tarsal plantar lung, lig. astragalo-metatarsian sau tarsal dorsal radiat de pe tuberozitatea medială a astragalului și lig. tarso-metatarsian posterior, continuare a ligamentului capsular talo-crural; există, de asemenea, o serie de lig. interosoase); o articulație a celui de al doilea rând de oase tarsiane, între ele, realizată prin ligamente periferice și ligamente interosoase, care delimitează și canalul tarsal (cubo-scafo-cuneen); o articulație tarso-metatarsiană leagă oasele rândului al doilea la metatarse, prin iradierea fibrelor din ligamentele comune (un lig. capsular, un lig. colateral lateral și un lig. colateral medial).

Tic (germ. *ticken*: a atinge ușor). Paranevroză legată de viața în comun caracterizată prin mișcări convulsive, repetate ritmic, stereotip, pe anumite regiune corporală: ticul labial (lovirea buzelor), ticul de însămințare (flexiuni și extensiuni ale capului), ticul ursului (legănarea de pe un picior anterior pe celălalt), ticul aerofagic (mișcări convulsive ale capului și gâtului întovărășite de înghițirea de aer), ticul lingerii, sugerii etc.

Tific (gr. *typhos*: amorțire, stupeoare). În legătură cu febra tifoidă sau cu tifosul; facies tific (facies imobil, decontractat, somnolent, observat în diferite boli tifoide) etc.

Tiflohepatita puilor, v. histomonoza puilor de curcă.

Tiflohepatită, v. Histomonoză.

Tifobaciloză, sin. *granulie, tuberculoză miliară*. Formă gravă, de generalizare, a tuberculozei, cu producerea de leziuni granulare sau nodulare în numeroase organe și stare gravă de depresiune nervoasă (stare tifică).

Tifoid (gr. *typhos*: amorfie, stupoare, *eidos*: formă). Care seamănă cu tifosul: febră tifoidă etc.

Tifos (gr. *typhos*: amorfie, stupoare). Stare patologică ce se caracterizează prin febră mare, atitudini pasive, facies trist, prostrație.

Tifos lombar sau renal. (Denumire simptomatică a miopatiei mioglobinerice parolitice etc.

Tifos canin, v. Boala de Stuttgart.

Tifos felin, v. Gastroenterita infecțioasă a felinei.

Tifos sporadic, v. Coriza gangrenoasă a bovinelor.

Tifosul porceilor, sin. *salmoneloză porceilor*. Salmoneloză (agent *S. thiphisuis*) a porceilor mai tineri de 3 luni, manifestată prin semne generale, respiratorii, digestive și leziuni de tip pioseptemic.

Tifoza aviară, sin. boala Klein. Salmoneloză a galinaceelor (agent *S. gallinarum*), caracterizată clinic prin anemie gravă și diaree profuză, iar morfopatologic prin leziuni congestive, hemoragice și necrotice în diferite organe.

Tignafes (sindrom de-). Sindrom caracterizat prin respirație de tip abdominal (subresotantă sau discordantă); se produce mai frecvent din cauza insuficienței elasticității pulmonare (emfizem sau atelectazie pulmonară etc.).

Tigrată, sin. *zebrată*. Culoare compusă, caracterizată prin aso-

cierea unei culori de bază (murgă, șoricie, roibă etc.) cu unele dungii de culoare mai închisă, pe anumite regiuni ale corpului.

Timectomie (gr. *ektomé*: ablație). Extirparea parțială sau totală a sinusului.

Timic (sindrom-), v. Hipertimie și hipotimie.

Timocit. Limfocit mic generat la nivelul timusului, cu importanță pentru dezvoltarea funcției limfopoetice, imunitare, trofice ș.a. mai ales în perioadele antenatală și postnatală.

Timoftică (lat. *Phleum*). Plantă erbacee, anuală sau perenă din familia gramineelor, cu spiculețe uniflore, grupate în spice false, cilindrice. Unele specii se cultivă ca plante furajere (*Phleum pratense*), iar altele cresc spontan prin finețe, pășuni și livezi (*Phleum montanum*, *Phleum alpinum* etc.).

- **Timol (testul cu -)**. Test pentru aprecierea disproteinemiei, bazat pe modul de realizare a floculării sau turbidității serului sângvin după amestecare cu timol.

Timp de coagulare. Intervalul, exprimat în minute sau secunde scurs din momentul recoltării singelui, până la coagularea lui în anumit sistem de examinare (pe lamă, în tuburi etc.), în măsură să dea relații asupra întregului complex de factori ai coagulării; timpul de coagulare a plasmelor recalcificate, timpul Quick, timpul de protrombină, de proaccelerină, de proconvertină etc. indică situația doar a unora dintre factorii coagulării. Toți „timpii” de genul celor amintiți au importanță pentru diagnosticul etiopatogenic al coagulopatiilor, pentru explorarea funcțională a ficatului ș.a.

Timp de picurare. Intervalul de timp după care încetează pi-

curarea singelui pe un ac de anumit calibru, cu care s-a executat flebocenteza; dă indicații de diagnostic în coagulopatii.

Timp de sîngerare. Intervalul de oprire a unei hemoragii capilare, produsă prin înțeparea tegumentelor, în măsură să dea relații de diagnostic în vasculopatii (sindroame hemoragipare).

Timpan. Formațiune membranoasă, care desparte urechea medie de conductul auditiv extern și la care aderă coada ciocănașului.

Timpanic (gr. *tympanon*: tobă).

1 — În legătură cu timpanul auricular (rampă timpanică etc.). 2 — Sunet de percuzie clar, cu timbru muzical, favorizat de colecții gazoase (v. și scodism).

Timpanic (nervul -), v. Glosofaringian.

Timpanică (lat. *A. tympanică*). Colaterală a arterei maxilare interne sau a arterei auriculare profunde, mai dezvoltată la cabaline, la care trece peste punga guturală, ca satelită a nervului timpanolingual, pentru a pătrunde în urechea mijlocie prin scizura petrotimpanică, distribuindu-se mucoasei timpanale.

Timpanism (lat. *tympanum*: tobă). 1 — Distensiune gazoasă gravă a abdomenului, zona scobiturii flancului depășind eccentric nivelul unghiului extern al iliumului. 2 — Distensiune gazoasă gravă a unor organe cavitare. 3 — Sunet de percuzie timpanic (impropriu).

Timpanită. 1 — Distensiune abdominală gazoasă (sin. timpanism). 2 — Inflamația timpanului auricular, în cadrul otitelor.

Timpanizare. 1 — Dilatație prin gaze (sin. timpanism). 2 — Procesul dinamic de producere a distensiunilor gazoase.

Timus, v. Glandă timică.

Tiouracil. Tireostatic sintetic (derivat al tioureei), încercat (mai ales metiltiouracilul) pentru forțarea îngrășării (porci, găini) etc.

Tip constituțional. Definierea particularităților constitutiv-reactive ale animalelor. Există diverse sisteme de clasificare. În zootehnie se folosesc frecvent denumirile de: tipuri bune (robust și fin) și tipuri necorespunzătoare (debil și grosolan). În domeniul clinic se disting: tip digestiv (cu torace scurt, abdomen dezvoltat, temperament limfatic etc.), tip respirator (torace lung, abdomen suplu etc.), tip astenic, picnic, leptosonic, eurisomic, muscular etc.

Tipizare. În bacteriologie: identificarea bacteriilor sau virusurilor prin reacțiile serologice dintre sursa de antigen (obișnuit suspensia, extractul sau toxina unei bacterii sau unui virus) și sursa ce conține anticorpi (serul sângvin al animalului examinat, seruri imunespecial preparate, mai rar lapte, urină, mucus vaginal, spermă lichid ascitic etc.).

Tipler. Rasă de porumbei, specializată pentru zbor.

Tiraj. Înfundarea inspiratorie a zonelor toracice depresibile (tiraj sussternal, tiraj intercostal), normal la unele animale, exagerat în cursul unor dispneii; *tirajul toracic* presupune o înfundare permanentă corespunzătoare extremității sternale a coastelor: rahitism etc. (v. și fenomenul diafragmatic).

Tireomegalie. Hipertrofia tiroidei.

Tireopriv. Termen indicînd efecte sau simptome ale privării organismului de tirodă.

Tireosarcom. Sarcom tiroidian.

Tir **Tireostimulină.** Hormon prehipofizar stimulator al funcției tiroidiene.

618

Tireotoxicoză. Toxicoză determinată de produși tiroidiani.

Tiro-aritenoïdiană, v. Aritenoïdiane (articulațiile).

Tiro-epiglotică (articulația-) (lat. *Art. Tyreopigloethicus*). Desmoză care leagă epiglota la cartilajul tiroid priint-o masă de țesut elastico-adipos..

Tiroidă (gr. *tireos*: scut, *eidos*: asemănător). Glandă endocrină, situată pe partea latero-ventrală a laringelui și a primelor inele traheale, în structura ei cuprinzînd vezicule închise cu pereții formați dintr-un singur rînd de celule, care secretă un coloid bogat în tiroxină, hormon ce intervine în creștere și metabolism.

Tiroidectomie. Ablația tiroidei.

Tiroidian (hormon -). Hormon produs de tiroidă, cu rol în reglarea metabolismului.

Tiroidiană caudală (lat. *A. thyreoidea caudalis*). Colaterală a carotidei comune la nivelul polului caudal al glandei tiroide, sub care pătrunde.

Tiroidiană cranială (lat. *A. thyreoidea cranialis*). Colaterală a carotidei comune la nivelul polului cranial al glandei, pe care o abordează printr-o dublă inflexiune, emițînd ramuri subglandulare, uneori (taurine, cabaline, carnivore) bifurcîndu-se într-o a. laringiană și o a. faringiană ascendentă.

Tiroidism. Intoxicația acută sau cronică prin produși de secreție ai tiroidei.

Tiroidită. Inflamația tiroidei (infecțioasă, toxică, acută, cronică, hemoragică sau supurativă).

Tirozină. Aminoacid aromă, din care derivă tiramina, adrenalina, melanina etc.

Tisanleziroză. Cestodoză de pășune a mieilor (v. anaplocefalidoză).

Titubant (fr.: *impleticit*). Cu mers nesigur, caracterizat prin clătînarea (vaccilarea) pe picioare.

Tîrgu Frumos 9. Soi de ovăz, rezistent la secetă, cultivat în Muntenia, Dobrogea și Transilvania.

Tîrtan. Plantă perenă din familia cruciferelor, cu frunze în formă de inimă, rezistentă la secetă și la frig, bogată în proteină, produce cantități apreciabile de masă verde.

Toaletă (fr. *toilette*). Neologism utilizat pentru definirea preparativelor locale de curățire a unei plăgi sau a zonei operatorii.

Toboșar. Rasă de porumbei de ornament.

Tocoferol, v. E (vitamina).

Tof (gr. *tofos*: un fel de piatră moale). Concrețiuni de urați, ajungînd la dimensiuni de cîțiva milimetri sau chiar centimetri, plasate în zonele periarticulare, în guta articulară a păsărilor.

Toggenbur. Rasă de capre elvețiană, cu statura de 70—80 cm, greutatea corporală de 70-80 kg, păr de lungime medie, de culoare brună, roșietică, cu o dungă mai deschisă pe spinare, lipsită de coarne. Este rustică, cu foarte bune aptitudini pentru fătări gemelare și pentru producția de lapte (700—1 000 l lapte pe an).

Toleranță imunologică. Incapacitatea de anticorpoformare față de un substrat antigenic, la care obișnuit indivizii speciei respective răspund prin formarea de anticorpi. Fenomenul se observă dacă antigenul a fost administrat anterior, în anumit moment al vieții embrionare, înainte de apariția capacității

de a elabora anticorpi și de a distinge componentele antigene proprii organismului embrionar în cauză, de cele străine; se pare că depinde de timus (la păsări de bursa lui Fabricius).

Tomografie (gr. *tome*: secțiune, *grafein*: a înscrie), sin. *planigrafie*, *stratigrafie*. Înscrierea umbrei radiologice a unei zone de anumită profunzime.

Ton. Rasă de gășe, ce se crește în Belgia, cu greutate corporală sub 5 kg.

Tonus (gr. *tonos*: întindere), sin. *tonie*. Stare de funcționare latentă, la prag scăzut, a nervilor sau mușchilor în repaus funcțional, în măsură să se modifice la intervenția diferiților excitanți.

Topic (gr. *tópos*: loc). Medicament de uz extern, aplicat pe piele sau pe porțiunile de mucoase accesibile de la exterior (unguente etc.).

Topinambur (lat. *Helianthus tuberosus*), sin. *napi porcești*. Plantă furajeră anuală, din familia compozitelor, cu rădăcini îngroșate sub formă de tuberculi, cu tulpină înaltă de 100–180 cm. Se folosește mai ales în hrana porcilor.

Torace. Termen general definind porțiunea corporală al cărui schelet este reprezentat de vertebrele dorsale (toracale), coaste și stern. A nu se confunda cu cutia toracică.

Toracica externă (lat. *A. thoracica externa*). Colaterală a arterei subclaviculare, la nivelul de continuitate cu a. axilară, de unde se strecoară între stern și mușchii pectorali, cărora li se distribuie. La scoață și cățea distribuie colaterale și mamelelor pectorale.

Toracică internă (lat. *A. thoracica interna*). Colaterală a arterei subclaviculare, situată pe

partea medială a articulațiilor sternocostale, apoi sub m. triunghiularul sternului, emițind pe traiect ramuri dorsale (mediastinale), ventrale (musculare) și externe (de anastomoză cu arterele intercostale) și terminându-se la nivelul apendicelui xifoidian prin: a. epigastrică cranială și a. musculofrenică.

Toracici (nervii -). Ramuri detașate din plexul brahial, putând fi sistematizate în nn. toracici craniali (n. seratului ventral cranial, n. romboidului, n. pectoralului prescapular, n. pectoralului transvers) și nn. toracici caudali (n. seratului ventral toracal, n. toracodorsal, n. toraco-ventral etc.).

Toraco-acromială (lat. *A. thoracoacromialis*), sin. *a supra-scapulară*. Colaterală a arterei axilare detașată la nivelul feței mediale a articulației scapulo-humerale și distribuită mușchiiului supraspinos, porțiunii prescapulare a pectoralului profund, capsulei articulare etc.

Toracocenteză (gr. *kentein*: a perfora), sin. *toracenteză*. Puncția pleurei în vederea extragerii de lichid pleural.

Toracodelf. Monstru dublu, monocefalian, cu trunchiurile reunite în jumătatea cefalică a corpului începând din zona mezogastrică preombilicală.

Toracodinle, sin. *pleurodinie*. Nevralgie intercostală.

Toraco-dorsală (lat. *A. thoracodorsalis*). Colaterală a arterei subscapulare, distribuită mușchiiului dorsalul mare.

Toracodym. Monstru dublu, sudat de la torace spre zona pelvină.

Toracoplastie. Operația de rezecare a unei porțiuni din perețele toracic.

Toracoxiphopag. Monstru dublu monocefalian, caracterizat prin sudarea sternului și carti-

lajelor costale, cu comunicarea sacilor pericardici, prezentînd un ficat unic etc.

Tori. Rasă de cai creată în R.S.S. Estonia, prin încrucișarea calului local (Klepper) cu calul breton și ardenez. Are talie mare, conformație puternică și masivă, membre scurte și puternice, cu aptitudini pentru agricultură.

Torpid (lat. *torpidus*: imobil). Fără tendință de vindecare sau agravare: boli torpide, ulcere torpide etc.

Torpoare (lat. *torpor*: amorțeață), sin. *indolență*, *aspect tific*. Stare de inhibiție nervoasă, caracterizată prin facies inexpresiv, somnolent, atitudini pasive, răspuns întîrziat la excitații etc.

Torsiunea intestinului. Enteropatie topografică (cecul sau micul colon la cal, complexul ceco-colic la taurine etc.), manifestată prin colici, sindrom de obstrucție intestinală și semne fizice corespunzătoare sectorului interesat, conținutului intestinal etc.

Torsiunea stomacului. Întîlnită la rumegetoare și cîine, după relaxarea ligamentelor, dilatație gastrică ș.a., se manifestă prin colici, balonare abdominală, colaps rapid, imposibilitatea sondajului gastric la monogastrice și vițel; evoluează rareori acut sau subacut la taurinele adulte.

Torticolis (lat. *tortum collum*: gît răsucit). Răsucirea gîtului, cu poziție modificată corespunzător a capului, în urma stimulilor motori centrali modificați (encefalomielite, leziuni vestibulare); *pseudotorticolisul* este o poziție identică determinată de afecțiuni cervicale ce nu interesează centrul nervos (nevrozii, fracturi ale coloanei cervicale etc.).

Toulouse. Rasă de giște franceză, caracterizată prin greutate corporală mare (5–10 kg), cu penaj de culoare cenușiu închisă, mai deschisă pe partea posterioară a abdomenului. Este foarte apreciată pentru aptitudinea de îngrășare și pentru precocitate.

Toxascaroza. Ascaridatoză a cîinilor, manifestată prin disorexie, slăbire, colici, balonare abdominală, anemie, prurit, accese epileptiforme sau rabiiforme etc.

Toxemie (gr. *toxikon*: toxină, *haima*: sînge), sin. *toxicohemie*, *toxiemie*. 1 — Conținutul sanguin în endo-sau exotoxine. 2 — Efectul diferitelor toxine, de natură sau proveniență deosebită, asupra organismului (sin. *toxicoză*): enterotoxemie, ruminotoxemie, toxiemie de gestație etc.

Toxicitate. 1 — Putere de acțiune toxică. 2 — Doza minimă a unei toxine capabilă să producă intoxicație sau moarte.

Toxicologie (gr. *toxikon*: toxină, *logos*: studiu). Studiul toxinelor și al intoxicațiilor.

Toxicoza animalelor de blană. Sindrom observat la nurci, vulpi albastre și argintii, determinat de exotoxine, endotoxine sau carențe vitamino-minerale și caracterizat prin abatere, semne digestive, nervoase, dispnee, colici, avorturi etc., manifestat deseori sub formă de accese și obișnuit mortal.

Toxicoză. 1 — Stare patologică de autointoxicație. 2 — Intoxicație în general: micotoxicoză, simulidotoxicoză etc.

Toxiemia de gestație, sin. *acetone-mia de gestație a oii*, *boala mieilor gemeni*. Cetoză observată la ovine și caprine în ultimele luni de gestație, mai ales la femele cu gestație gemelară,

caracterizată prin simptomatologie generală și nervoasă (forma eclamptică sau comatoasă).

Toxină (gr. *toxikon*), sin. *otrăvă*. Element sau compus chimic în măsură să determine intoxicații, condiționate de numeroși factori (specie, rasă, vîrstă, sex, doză, cale de administrare etc.). *Exotoxinele* (toxinele exogene) sînt introduse ca atare de la exteriorul organismului. *Endotoxinele* (autotoxine, toxine endogene) se produc în organism, sub acțiune microbiene, glandulare etc.

Toxinoterapie. Terapeutică bazată pe utilizarea toxinelor (modificate, atenuate, anatoxină etc.).

Toxoplasmoza bovinelor. Boală parazită produsă de *Toxoplasma gaudi*, manifestată la vitei prin tuse, dispnee, stare depresivă, scrîșnituri, anemie și moarte în 5—6 zile.

Toxoplasmoza ciinelui. Boală produsă de *Toxoplasma gondi* și manifestată prin accese rabiforme, meningoencefalită, diaree, vomismente, debilitare și moarte prin cahexie.

Toxoplasmoză. Parazitoză produsă de toxoplasme, manifestată clinic prin tulburări nervoase, anemie, gastroenterită etc.

Trabeculă (lat. *trabecula*: birnă mică). Denumire folosită pentru definirea unor formațiuni fibroase sau osoase, cu aspect de grilă, întreșesute, cu rol de legătură sau de delimitare.

Tracnaj. Denumire atribuită mersului alternant de trap și galop.

Tractus (lat. *tractus*: curs, drum). Termen latin utilizat ca atare pentru definirea unor filamente tisulare, indeterminate, plasate în interiorul sau pe suprafața unui organ, între două organe,

pe suprafața unui produs patologic etc.

Trahee. Conduct aerifer, format din inele cartilagineoase, articulate între ele, de la nivelul laringelui pînă în cavitatea toracică, unde se bifurcă în bronhiile pulmonare, la rumegătoare inelele formînd o evidentă creastă traheală posterioară.

Traheobronșită. Inflamația concomitentă a traheii și bronhiilor, tradusă obișnuită prin tuse, mai rar dispnee, cornaj, raluri etc.

Traheostenoză (gr. *stenós*: strîmtare). Strîmtarea traheii, produsă prin leziuni productive proprii, prin compresiuni externe ș.a. manifestată prin dispnee, cornaj traheal, iminența asfixiei etc.

Traheotomie. Deschiderea chirurgicală a traheii, în caz de asfixie iminentă, printr-o obstrucție sau spasm a căilor aeriene anterioare, edeme glotice etc.

Trakehnen. Rasă de cai, formată în Prusia Orientală, prin încrucișări complexe, între calul local, iepe moldovenești, calul Pur sînge de galop și rasa Arabă. Are talie înaltă, conformație proporțională, constituție fină și temperament vioi. Se cunosc două tipuri: unul de călărie, ușor și cu mult temperament și altul de tracțiune mai greu, mai masiv și cu temperament mai liniștit.

Tranchilizant, v. Sedativ.

Transferază (lat. *transfero*: a transporta), sin. *ferază*. Ferment ce intervine în metabolismul intermediar, favorizînd transferul unor grupe atomice de pe un substrat pe altul (transmetilază, transaminază etc.).

Transfixie. Străpungerea dintr-o parte în alta a unei formațiuni sau a unui organ de

către un instrument chirurgical (ac de sutură) sau de un alt agent traumatic (procctil etc.).

Transfuzie (sanguină). Operație prin care se trece sângele de la un individ direct în aparatul circulator al altui individ (bolnav) cu scopul de a-i redresa circulația (dinamica circulatorie) etc.

Transhumanță. Miștrarea periodică a animalelor (mai ales a oilor) dintr-o regiune în alta, în diferite anotimpuri ale anului în scopul utilizării pajistilor naturale și a altor resurse furajere.

Translocație genetică. Schimbarea locului unei gene în același cromosom.

Transonanță toracică. Mecanism de modificare a zgomotului ascultat pe un hemitorace, în timp ce se percută pe hemitoracele opus; zgomotul poate fi mai slab decit la animalele sănătoase în cazul refracției mărite (infiltrate pulmonare reduse, limfadenopatii), sau mai intens, cînd leziunile favorizează rezonanța și conductibilitatea (caverne, bronșectazii).

Transplant. Porțiune de țesut, organ etc. recoltat dintr-o parte a organismului sau de la alt animal, pentru a fi mutată în alt organism sau regiune.

Transsudat. Lichid neinflamator prezent într-o cavitate organică, cu reacție Rivalta negativă (cantitatea de albumină pe care o conține fiind redusă).

Transvazare (lat. *trans*: prin *vasum*: vas). Fenomenul de trecere a lichidului (plasmei) din vasele sangvine în țesuturi, străbătînd peretele unui vas intact.

Transversa feții (lat. *A. transversa faciei*). Terminală a trunchiului temporal superficial (cabaline, taurine) la nivelul articulației temporo-mandibulare,

trece spre înainte aproximativ paralel cu creasta facială. La cabaline emite pe traiect o arteră sigmoidiană de anastomoză cu a. temporală profundă, apoi se epuizează în maseter ca de altfel și la taurine. La ovine după ce dă mai multe ramuri musculare se termină prin două artere labiale (maxilară și mandibulară). La suine se detașează direct din a. carotidă externă, separată de a. auriculară anterioară. La carnivore lipsește, fiind suplinită prin a. zigomato-orbitară (sau este extrem de fină).

Transversa gîtului (lat. *A. transversa colli*). Terminală a arterei costocervicale, ieșind din cavitatea toracică prin al II-lea spațiu intercostal (cabaline, suine), prin apertura toracală (taurine) sau prin primul spațiu intercostal (carnivore) etc.

Transversa spetei (lat. *A. transversa scapulae*). Terminală a trunchiului arterial omo-cervical, se distribuie mușchilor din regiunea prearticulară, scapulo-humerală.

Transverso-costală, v. Costo-transversală (articulația -).

Tranzit (ital. *transito*: a trece). Trecerea sau transportarea unui material organic printr-un organ: tranzit intestinal (trecearea alimentelor prin intestin) etc.

Trap. Mers diagonal, în doi timpi, membrele asociindu-se simultan pe bipele diagonale.

Trap zburător. Trapul de curse, de mare viteză.

Trapez (lat. *M. trapesius*). Mușchi din regiunea toraco-dorso-cervicală, format din două porțiuni (trapez toracal și trapez cervical), inserat pe spina scapulară și pe apofizele spinose regionale.

Trapez (os -). Cel mai medial oscior al rîndului II carpian.

Trapezoid. Oscior din rîndul II carpian, situat între capitat și trapez, fiind unit la rumegătoare cu capitulul (formînd capitatotrapezoidul).

Tratament, v. Terapie.

Traumatic. Care se referă la traumatism.

Traumatism. Complexul de tulburări fiziopatologice rezultat în urma ciocnirii dintre agentul traumatic și organism. A nu se confunda cu trauma (modificarea morfologică rezultată), nici cu agentul traumatic.

Traumatologie. Parte a patologiei externe (chirurgiei) care se ocupă cu studiul traumelor și traumatismelor.

Traumatopnee. 1 — Intrarea și ieșirea aerului printr-o plagă toracică, la fiecare inspirație și expirație. 2 — Modificarea post traumatică a ritmului respirator.

Traumă. Leziunea morfologică rezultată dintr-un conflict traumatic.

Travaliu. 1 — Termen general definind fenomenele dinamice care au loc în timpul parturii (contractii uterine, abdominale etc.). 2. Instalație pentru contenționarea animalelor în timpul operației.

Travee (fr. *travée*: spațiul cuprins între două grinzi). Termen folosit în morfologie pentru definirea formațiunilor de legătură și susținere, între două formațiuni periferice principale: travee fibroasă etc.

Trăpaș. Denumire generică dată raselor de cai specializați pentru mare viteză la trap, destinați mai ales alergărilor pe hipodrom (Trăpaș românesc, american, rusesc, francez etc.).

Trăpaș american. Rasă de cai trăpași cu conformația exteroară variată (de la cea asemă-

nătoare cu a calului Arab, pînă la cea a calului de galop). Se caracterizează prin cap proporționat și uscățiv, cu profil drept, gît lung și drept, aplomburi corecte, talie variabilă (în medie 1,60 m). După conformație și aptitudini se disting trei tipuri: ușor, mijlociu și masiv.

Trăpaș francez, v. Anglo-normand.

Trăpașul Norfolk, v. Norfolk.

Trăpașul românesc. Cal trăpaș din țara noastră, format din încrucișarea diferitelor rase de trăpași. Se caracterizează prin mărime mijlocie, format corporal aproape pătrat, aplomb în general corect.

Trăpașul rusesc, sin. *Orlov-american*. Rasă de cai, formată prin încrucișarea raselor de trăpași Orlov și trăpași americani, caracterizată prin conformație uscățivă, talie relativ mică, cu rezultate bune pe hipodrom.

Trematodoza intestinală mixtă a păsărilor. Boală mixtă, frecventă la palmipede, provocată de o infestație complexă cu echinostomide, strongilide și monostomide, manifestată prin enterită, anemie și slăbire progresivă.

Tren (fr. *train de devant, de derrière*: partea anterioară sau posterioară a corpului unui animal). Barbarism utilizat ca atare pentru definirea porțiunii de trunchi susținută de membrele toracale (tren anterior) și a porțiunii susținută de membrele pelvine (tren posterior).

Trenant (fr. *trainer*: a țîrî). Termen prin care se caracterizează un proces care durează, fără a se declanșa în plenitudinea lui, o boală care se prelungește, fără să se agraveze și fără să aibă o fază rezolutivă etc.

Treonină. Aminoacid esențial cu rol important în folosirea

TRE aminoacizilor din hrană și în
624 bilanțul azotului.

Trepan (gr. *trepanon*: sfredel). Instrument chirurgical folosit pentru găurirea oaselor și în special pentru practicarea de orificii în oasele craniului, distingându-se trepane cu fierăstrău circular (care prin rotire delimitează o rondelă, ce se poate îndepărta, rămânând un orificiu circular cu marginile regulate), trepan turbină etc.

Trepana (a-). A produce găuri cu ajutorul trepanului.

Trepidatie epileptoidă, sin. *clonus patelar*. Manifestare a exagerării reflexului rotulian, constând din mai multe mișcări de extensie a jaretului.

Treponemoza iepurilor, v. Spirochetoza iepurilor.

Triatlodiu. Monstru triplu.

Tribadism. Perversiune sexuală, manifestată prin satisfacerea instinctului sexual cu un individ de același sex.

Tribuloză. Fotodermatoză produsă de colțul babei (*Tribulus*).

Triceps (lat. M. *triceps*). Mușchi format din trei porțiuni.

Tricepsul brahial (lat. M. *triceps brachi*). Mușchi din regiunea posterioară a brațului, inserat proximal pe spată și humerus și distal pe olecran, fiind principalul extensor al antebrațului.

Trichangiectazie (gr. *trichos*: păr, *aggeion*: vas, *ecatasis*: dilatație). Dilatația accidentală a vaselor capilare.

Trichiazis. Deviere a cililor palpebrali spre globul ocular, ca urmare a unui entropion, provocând ulcere corneene, cheratite etc.

Trichinelă, sin. *trichină* (gr. *thrix*, *trikhos*: păr). Vierme parazit, de 1,4—1,6 mm lungime și 40 microni grosime, femela ajungând pînă la 3—4 mm/60 microni, prezent sub formă adultă în intestinul subțire la

diverse specii de animale (porc, ciine, om, pisică etc.). Femelele fecundate traversează mucoasa intestinală prin glandele Lieberkühn, ajung în vasele limfatice unde depun larve, care trec în curentul sanguin, răs-pîndindu-se în musculatura striată unde cresc de la 100 microni pînă la 1 mm, stînd înspiralete și învelite de o membrană chistică. Mușchii cu larve ingerat pune în libertate larva, provocînd infestația.

Trichinoscopie. Depistarea cu ajutorul examenului microscopic a trichinelei în porțiunile de carne de porc special recoltate în acest sens din diafragmă, mușchii intercostali etc.

Trichinoza porcului, sin. *trichineloza porcului*. Termen utilizat pentru definirea infestației masive a cărnii la porc cu larve de *Trichinella*, evoluția infestației desfășurîndu-se fără manifestări clinice, vizibile, diagnosticul bazîndu-se în special pe trichinoscopie.

Trichinoză, sin. *trichineloză*. Boală provocată de trichinela, manifestată mai ales în momentul în care parazitul invadează musculatura.

Trichobezoar (gr. *trix*: păr). Bezoar format prin împislirea sub formă de minge a produțiilor piloase, observat mai ales la animalele care se ling sau prezintă pica (năpîrlire, pteriofagie, lichomanie); clinic poate determina sindrom de obstrucție digestivă.

Trichomonoză bovină. Boală parazitară produsă de *Trichomonas foetus* dezvoltată în căile genitale, contaminarea realizîndu-se prin contact sexual. Incubația durează 3—4 zile, evoluția fiind cronică. Se manifestă prin semne de vulvovaginită, scurgere vaginală, avort etc.

Trichomonoză pasărilor. Protozooză, (mastigoforoză), întâlnită la porumbel (hepatita cazeoasă), curcă, găină, rață ș.a., produsă de flagelate din fam. *Trichomonadidae*, în măsură să determine catar nazal, sinus, inflamații fibrino-necrotice ale mucoasei bucale, faringelui și esofagului, hepatită necrotică nodulară, tiflită necrotică, pericardită sau peritonită fibrinoasă etc.

Trichomonoză, porcină. Parazitoză produsă de trichomone și manifestată clinic prin ușoară hipertermie, anorexie relativă, catar al căilor genitale, avort etc.

Tricocefaloză, sin. *trihuroză*. Helmintoză digestivă condiționată de localizarea în cec sau colon a unor helminți din genul *Trichocephalus* (*Trichuris*), evoluind deseori asimptomatic, mai rar clinic (diaree, melena, colici, prurit, anemie etc.).

Tricofitie, sin. *trichofitoză*. Dermatomicoză determinată de paraziți din genul *Trichophyton*, mai frecventă la viței, caracterizată prin depilație și dermatită cronică hipercheratozică circumscrișă.

Tricofitîn B. Preparat sulfurat activ în dermatomicoze (tricofitie).

Tricolaval, sin. *Lavoflagin*, *Triteon*, 2-acetilamino-5-nitrotiazol. Pulbere (comprimate) alb-gălbui, cu eficiență în trichomonoză și histomonoză aviară.

Tricoptiloză. Alterație a firului de păr, care se usucă, devenind casant.

Tricorexie (nodoasă), sin. *Trichorrexia nodosa*. Alterație a firelor de păr, care devin noduroase, spargându-se la nivelul nedozităților și rupându-se în mai multe fragmente.

Tricuspid. Care prezintă trei spine, trei vîrfuri: valvulă tricuspidă, vertebră tricuspidă etc. **Tricuspidă (valvulă -).** Cuta endocardică situată la nivelul orificiului atrio-ventricular drept; în realitate are 4 vîrfuri, unul fiind însă mult mai mic decât celelalte.

Tridactil. Cu trei degete.

Trifoi dulce (boala de -). Dia-teză hemoragică întâlnită la taurine, provocată de ingerarea masivă de trifoi fermentat și sulfina alterată (conțin anti-vitamină K).

Trifoi persan (lat. *Trifolium resupinatum*). Plantă din familia leguminoaselor, bogată în proteină, care crește în mod spontan pe pajiștile naturale.

Trifolioză. Tulburare de ordin toxic consecutivă consumului de trifoi (uneori și de lucernă): stomatită, fotodermatoză, timpanism etc.

Trigemen (lat. *N. trigeminus*), sin. *perechea a V-a de nervi capitali*. Nerv cranian voluminos, cu origine aparentă pe partea laterală a punții, avînd două rădăcini (senzitivă și motorică) ce se întînesc în ganglionul Gasser (ggl. semilunar), de la care pornesc trei trunchiuri nervoase: n. oftalmic, n. maxilar și n. mandibular.

Trigon (vezical). Spațiul (suprafața) delimitat de deschiderile celor două uretere și originea uretrei.

Trigon cerebral. Formațiune nervoasă intraencefalică, situată sub corpul calos și sub septum lucidum, participînd la formarea podelei ventriculilor cerebrali și inundu-se înapoi cu hipocampusul.

Trihibridare. Metoda de încrucișare (împerechere) între doi indivizi care se deosebesc între ei prin trei caractere distincte,

Trichonematidoză. Geohelmin-
toză similară cu strongilidozele
cabalinelor, produsă de nema-
tozi din fam. *Trichonematidae*.
Trichostrongilidozele oilor și
caprelor, sin. *strongilatoze gas-*
trointestinale. Helmintoze gas-
trointestinale produse de nu-
meroși paraziți din fam. *Tricho-*
strongylidae, evoluind deseori
subclinic sau exteriorizindu-se
prin diaree, fecale coafate etc.
Trihuroză, v. Tricocefaloză.
Tril arterial, sin. *tril vibrator*,
pulsatie vibratorie. Freamăt arte-
rial, descoperit de regulă la
palpația transrectală a marilor
artere abdominale la nivelul
ramificațiilor (anevrisme) al
uterinei medii (în cursul gesta-
ției) etc.
Tripaflavină (lat. *Trypaflavi-*
num), sin. *Acriflavina*, *Dina-*
crin, *Euflavinum*, *Flavacridi-*
num, *Donacrinum*. Chimiotera-
pic acridinic, de aspect pulve-
rulent roșcat, cu efect antiin-
fecțios general (stări piosepti-
cemice bacteriene, piroplasmoză,
nutalioză etc.) și local (plăgi,
ulcere, cataruri ale mucoaselor
direct accesibile) etc.
Tripanblau. Albastru de tripan.
Tripanozomiaza calului, v. Du-
rină.
Tripanozomoză, sin. *tripanozo-*
miază. Boală a singelui și dife-
ritelor organe, determinată de
protozoare parazite din fam.
Trypanosomidae, transmisă de
cele mai multe ori prin insecte
hematofage, mai rar prin con-
tact direct (durină).
Tripedin, v. Penicilină.
Triplegie. Paralizie care afec-
tează 3 din cele 4 membre.
Triptofan. Aminoacid esențial,
strict indispensabil în alimen-
tația animalelor, în special a
porcilor și păsărilor. Are rol
important în funcția de repro-
ducție, în formarea hemoglobi-
nei, în metabolismul proteine-

lor și în producția de lapte. Se
găsește în compoziția proteinei
din nutrețuri, cele mai bogate
fiind șroturile, tărțile și boa-
bele de leguminoase.

Trismus (gr. *trixō*: a scrișni).
Convulsie tonică a mușchilor
masticatori (în tetanos, encef-
falite etc.).

Triturat. Zdrobit și prefăcut în
pudră.

Trintori. Indivizi masculi, cu
rol în împerecherea mătcii,
avînd o existență temporară
(apar din a doua parte a primă-
verii și mor înainte de venirea
iernii).

Trocanter. Termen utilizat pen-
tru definirea tuberculilor (mare
și mic) femurali.

Trocanterică (lat. *A. trochan-*
terică). Colaterală a arterei
ischiadice la păsări, detașată
sub gaura ischiadică și distri-
buită zonei articulare coxo-
femorale.

Trocanterul mare (lat. *Trocan-*
ther major). Voluminoasă emi-
nență osoasă flacînd lateral
capul femural și servind ca
suprafață de inserție principa-
lilor mușchi glutei.

Trocanterul mic (lat. *Trocanther*
minor). Eminență osoasă situ-
ată pe partea medio-caudală a
corpului femural, sub capul
articular, și servind ca zonă
de inserție psoasului iliac.

Trocar (fr. *trocant*, *trois-quart*).
Neologism de origine franceză
definind un instrument chirur-
gical format dintr-o tijă metali-
că ascuțită la o extremitate
(în general în muchii) și prinsă
într-un mîner, tija metalică
fiind învelită într-o canulă de-
tașabilă, care după punționare
rămîne în plaga produsă, sco-
țîndu-se doar tija, prin canulă
putînd ieși gazele (din rumen
de pildă), un lichid (sînge în
cazul flebocentezelor practicate
cu trocarul, lichid ascitic) etc.

TrocLEAR (lat. *N. trochlearis*), sin. *nervul patetic, perechea a IV-a de nervi capitali*. Nerv cranian, fin, cu origine aparentă pe fața dorsală a trunchiului cerebral, iese din craniu prin conductul troclear sau prin marea fisură sfenoidală, distribuindu-se oblicului dorsal al ochiului.

Troclee. Suprafață articulară în formă de scripete.

Trofonevroză. Termen utilizat pentru definirea unor modificări trofice apărute în urma unei tulburări nervoase.

Trofopatie. 1 — Tulburare trofică în general, indiferent de cauză. 2. Termen general definind orice boală de nutriție.

Trombocitoză. Creșterea numărului de trombocite circulante.

Tromboflebită. 1 — Inflamația unei vene produsă prin infecția trambusului obliterant, manifestată prin edem perivascular masiv, stază zonală etc. 2 — Flebită determinată de un trombus infecțios.

Trombopenie (gr. *penia*: reducere, scădere). Reducerea numărului de trombocite circulante.

Tromboplastină, sin. *trombochinază*. Factor plachetar care intervine în coagulare.

Trombus. Cheag sangvin obliterant.

Troscot (lat. *Polygonum aviculare*). Plantă erbacee anuală, din familia poligonaceelor, cu tulpina în general întinsă pe pământ, lungă de 10—15 cm, cu frunze mici, eliptice și cu flori albe roz. Crește pe terenuri virane sau cultivate, de la câmpie pînă în regiunile subalpine. Este consumată de animale și păsări.

Troșiter. Termen folosit uneori pentru definirea tuberculului mare humeral.

Trot. Trap scurt, liniștit și ritmic, fără suspensie totală.

Se practică des în antrenamentul trăpașilor.

Tsauri. Hibrid femel între yak și o rasă de taurine din Himalaia, creat printr-o hibridare sistematică în Nepal, cu o excepțională manifestare a heterozisului (fată în fiecare an în timp ce yakul „Nak” și taurinele locale fată numai o dată la 4—5 ani), cu o producție de lapte apreciată de localnici. Hibridul mascul se numește „zoptis”.

Tuba acustică, sin. *tubă auditivă, trompă faringo-timpanică*. Formațiune canaliculară de comunicare între cavitatea timpanică și faringe, avînd un schelet cartilaginos, căptușit de o mucoasă. La ecvine și camelide, scheletul este fisurat ventral, mucoasa herniind și formînd pungile guturale.

Tubercul (lat. *tuberculum*: tubercul). 1 — Leziune nodulară apărută ca o reacțiune în jurul unui focar (tuberculos). 2 — Eminentă naturală pe suprafața unui organ: tuberculi humerali, tuberculi patrugemeni etc.

Tuberculinare, sin. *tuberculinizare*. 1 — Probă alergică pentru diagnosticul tuberculozei. 2 — Autointoxicație prin produsele elaborate de bacilul tuberculozei.

Tuberculină. Produs revelator alergic utilizat în diagnosticul alergic al tuberculozei; *tuberculina veche* a lui Koch, numită și A.T. (alt Tuberkulin) sau O.T. (old tuberculin), obținută din culturi pe bulin ale bacililor tuberculoși, determină numeroase reacții nespecifice; din această cauză, în prezent se înlocuiește cu tuberculina P.P.D. (citește „pipidi”) (P.P.D. derivat proteic purificat), de tip mamifer sau aviar, rezultată din culturi pe medii sintetice lipsite de proteine.

Tuberculizare. Difuziunea în organism a bacililor tuberculozei, cu prinderea diferitelor organe sau țesuturi.

Tuberculostatic. Compus sau preparat farmaceutic activ contra bacilului tuberculozei: hidrazida I.N. (Izoniazidă, Rimifon, Neoteben), P.A.S., Tebezon (TB₁, Conteben, Tibon), Ferrotebe streptomycină etc.

Tuberculoză. Boală infecțioasă întilnită la majoritatea speciilor, provocată de diferite varietăți ale bacilului *Mycobacterium tuberculosis*. Presupune un focar primar, ce poate conferi premuniție de la nivelul căruia infecția se poate întinde sau chiar generaliza, pe cale sanguină sau limfatică. Formele mai obișnuite la animale sînt cele respiratorii (bronhopneumonie etc.) sau digestive (enterite, hepatite etc.), fiind mai rare localizările articulare, mamare, limfoganglionare, osoase, cutanate, peritoneale sau de la nivelul altor seroase etc.

Tuberculoză miliară. Aspect morfofpatologic de tuberculoză generalizată, caracterizat prin tuberculi (noduli) numeroși în diferite organe.

Tuberozitate. Eminentă (osoasă, în general, sau organică) nedelimitată net: tuberozitate bicipitală, tuberozitate gastrică etc.

Tubulonefrită. Inflamația zonei tubulare a rinichiului.

Tula. Rasă de găște, creată în U.R.S.S., cu greutate corporală de 5—7 kg.

Tularemie. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, frecventă la rozătoarele sălbatice, transmisibilă prin contact la toate speciile, produsă de *Pasteurella tularensis* și manifestată prin febră, hipertrofie ganglionară și splenică, foliculită mezenterică, necroză nodulară hepatică etc.

Tularină. Antigen preparat dintr-o cultură de *Pasteurella tularensis*, servind la diagnosticul tularemiei.

Tulburări provocate de corpii străini la rumegătoare. Corpii străini neascuțiți, obișnuit nemetalici (nisip, pămînt, fito-bezoare, trichobezoare etc.) produc congestii și inflamații prin iritație (ruminite, gastrite, enterite etc.), supraîncărcări sau obstrucții ale organelor digestive etc.; corpii străini metalici ascuțiți (cuie, șirme etc.) determină inflamații traumatiche foarte diferite: reticulite, reticuloperitonite, pericardite, hepatite, splenite, bronhopneumonii, abcese ale peretelui toracic sau abdominal.

Tulipin. Linie principală din rasa de cai Lipitani.

Tumoră. Hipertrofia anarhică a unui țesut.

Tunică. Strat cu structură caracteristică, în general suprapus, care participă la formarea peretelui unui organ: tunică mucoasă, tunică elastică, seroasă etc.

Turbare, sin. *rabie*. Boală infecțioasă, inoculabilă, virotică, transmisibilă prin mușcătura unui animal turbat (soluție de continuitate), mortală, distingîndu-se o formă paralică (paralizie, disfagie etc.) și o formă furioasă (accese de furie, agresivitate, dromomanie etc.). Animalele suspecte se țin în observație (izolate) 15 zile, celor mușcați li se aplică vaccinare preventivă. Dacă 15 zile animalul suspect nu face turbare se suspendă injecțiile preventive, dacă moare (sau dispare) se face tratament complet.

Turgescent. În stare de turgescentă.

Turgescentă. Tulburare locală, datorită unei staze circulatorii locale, manifestată prin carac-

ter edematos, țesuturile fiind întinse și infiltrate.

Turmă. Grup (mai mare) de oi ori de alte animale domestice sau sălbatice care trăiesc împreună.

Turte oleaginoase, sin. *turte furajere*. Produse rezultate în urma extragerii uleiului din semințele plantelor oleaginoase și care se utilizează în alimentația animalelor. Au un conținut ridicat în proteine (25—52%).

Tuse (lat. *tussis*). Reflex caracterizat prin expirații forțate, obișnuit zgomotoase, întâlnit în cazul iritațiilor diferitelor zone tusigene (laringe, bronhii, pleură etc.).

Tusea contagioasă a calului, sin. *catarul contagios* sau *epizootic al căilor respiratorii anterioare*, *bronșita contagioasă* sau *infecțioasă a calului*, *laringotrașeita epizootică*, *tusea de Hoppgarten*. Viroză caracterizată anatomo-clinic prin febră de scurtă durată, tuse ca simptom dominant al laringotrașeitei sau

bronșitei, mai rar — în cazul complicațiilor — semne de pneumonie sau bronhopneumonie catarală și chiar purulentă etc.

Tusigen (lat. *tussis*: tuse, gr. *ghenă*: naștere, loc de naștere), sin. *tusipar*. Care produce tuse: boală tusigenă, suprafață tusigenă etc.

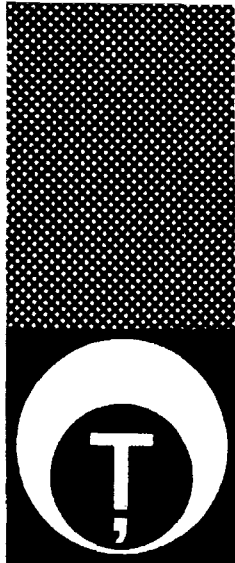
Tușeu (fr. *teucher*: pipăit). Explorare digitală sau manuală a cavităților naturale sau prin traversul pereților lor: tușeu rectal etc.

Tușin. Rasă de oi locale din U.R.S.S., cu coadă grasă și lână groasă și mixtă. A participat la formarea rasei de oi cu lână semifină Gruzină.

Tutocaină, sin. *clorhidrat de para-aminobenzoildimetilamino-metilbutanol*. Anestezie de suprafață și prin infiltrație.

Tylan, sin. *Tylocin*. Preparat conținând un antibiotic de fermentație activ în micoplasmaza aviară, sinuzita infecțioasă a curcilor, spirochetoze ș.a.

Teпоsică, sin. *Părul porcului* (*Nardus stricta*). Graminee de etaj inferior, care se pretează bine la pășunat, cu ritm de dezvoltare foarte lent și vivacitate mare, cu producție mică, cu grad redus de consumabilitate, răspîndită pe pajiștile naturale din zona alpină.

Țigale. Rasă de oi, cu aptitudini mixte, lână — lapte — carne, constituție robustă, cu lână semifină uniformă de culoare albă sau neagră, conformație armonioasă și cu o bună producție de lapte și carne. Se cunosc patru varietăți ale rasei: bucălaie, ruginie, belă și țigale neagră, precum și un tip aparte — țigala de munte.

Țigale de munte. Tip de oaie țigale, format, adaptat și crescut în zona de munte.

Țigale neagră. Varietate de oi țigăi, cu lina și jarul de culoare neagră, constituție deosebit de

robustă, produce ceva mai puțină lână și mai mult lapte. Lina este neuniformă și roscată la suprafață, ceea ce îi scade din importanță.

Țintă. Brezătură reprezentată de o pată mică albă în regiunea frunții.

Țir. Puiet de scrumbie albastră (pînă la dimensiunea de 20 cm), pescuit primăvara, la începutul migrației din Marea Mediterană în Marea Neagră, perioadă în care indivizii sînt foarte slăbiți. Se comercializează sărați și uscați.

Turcană. Rasă de oi cu lână mixtă și groasă, de culori diferite, după varietăți, cu trunchi de formă dreptunghiulară, tardive, rustice, rezistente, cu producție bună de lapte. Se cunosc mai multe varietăți: albă, neagră, brumărie, rațca etc.

Turcană albă. Varietate de oi din rasa Turcană, cu lina și

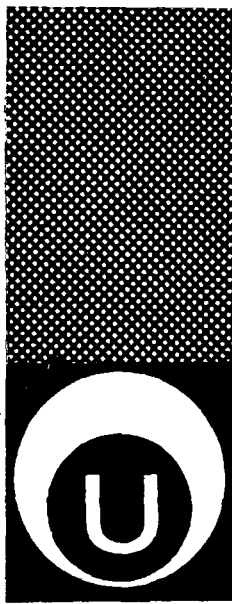
jarul de culoare albă, bună producătoare de lapte.

Țurcană brumărie. Varietate de oi din rasa Țurcană, cu lina de culoare alb-murdară, alb-argintie și jarul de culoare argintie-brumată. Blănița mieilor este foarte căutată, constituind un articol apreciat. Se folosește

la încrucișări cu berbecii Karakul pentru producția de piele-

TUR
631

Țurcană neagră. Varietate de oi din rasa Țurcană, cu lina și jarul de culoare neagră. Se folosește la încrucișările cu berbeci Karakul pentru producția de pielece.

Ulcer (lat. *ulcus*). Soluție de continuitate a țesuturilor moi (piele, mucoase), fără tendință la cicatrizare, distingându-se ulcere atone (cu muguri mici, neinflamatorii), caloase (cu marginile indurate) diatezice (provocate de cauze generale ca debilitatea, diabetul, albuminuria etc.), fungoase (cu reacții zonale exuberante), idiopatice (consecutive iritațiilor), inflamatorii (cu intensă reacție inflamatorie), simptomatice (dependente de o altă afecțiune, având caracter de leziune secundară) etc.

Ulcerat. Care este afectat de ulcerăție sau de ulcer: zonă ulcerată etc.

Ulcerativ. Care provoacă ulcerul.

Ulcerăție. Termen general definind procesul de formare a ulcerului.

Ulceroid. Care seamănă cu un ulcer.

Ulceros. Care prezintă sau este caracterizat prin ulcere. Termenul se folosește pentru calificarea unui organ, a unei leziuni, sau individ (la om) cu ulcere, stomatită ulceroasă etc.

Ulcior (lat. *hordeolum*). Termen utilizat pentru definirea inflamației supurative a glandei meibomiane a pleoapelor, manifestată prin edem palpebral, conjunctivită, prezența unui nodul supurativ la fața internă (ulcior intern) sau externă (ulcior extern) a pleoapei.

Ulei de cad (lat. *Oleum Cadini*). Gudron de distilare a unui ienu-păr, activ în unele eczeme, dermatomicoze etc.

Ulnar. Care se referă sau aparține ulnei.

Ulnar (nervul-) (lat. *N. ulnaris*). Nerv detașat din plexul brahial, trece pe fața medială a olecranului, apoi între m. flexor carpo-ulnar și m. extensor carpo-ulnar, terminându-se deasupra

pra pisiformului printr-o ramură cutanată laterală și o ramură volară, care concură la formarea nervului volar lateral.

Ulnară (lat. *A. ulnaris*). Arteră prezentă la taurine, suine și carnivore cu origine variată: terminală a a. mediane, în treimea mijlocie a antebrațului (taurine) și continuată cu metacarpica volară superficială III, sau detașată în treimea superioară a antebrațului, ajungând pînă în zona metacarpofalangiană, unde anastomozîndu-se cu colaterala ulnară, formează arcul de emisiune al metacarpicelor volare superficiale (suine), adesea fiind cea mai voluminoasă arteră din regiunea posterioară a antebrațului (ovine).

Ulnă, sin. *cubitus*. Os din regiunea antebrațului, situat înapoia și pe partea laterală a radiusului, între cele două oase rămînd un spațiu interesos antebrațial, extremitatea proximală a osului, depășind nivelul extremității radiale, reprezentînd olecranul.

Ultracentrifugare. Centrifugare într-un regim de rotație de cel puțin 60 000 ture/minut.

Ultramicroscop, sin. *microscop cu contrast de fază*. Microscop care, prin iluminare laterală, permite decelarea elementelor de structură invizibile cu microscopul optic obișnuit.

Ultraseptil, v. Metilsulfatiazol.

Ultrasunet. Vibrație mecanică a cărei frecvență depășește posibilitățile de percepere ale urechii.

Ultravirus, v. Virus.

Um-Arkub (arab: jaret tare). Linie de cai arabi.

Umiditatea lînii. Cantitatea relativă de apă absorbită de lînă și exprimată în procente din greutatea absolută uscată. Umiditatea normală este de

12—15% la lînurile nespălate și 15—18% la cele spălate.

Unciform. Osul cel mai lateral al rîndului II carpian.

Uncinarioză, v. Ancilostomati-doze.

Unghie. Formațiune cornoasă, care învește și protejează extremitatea degetului. A nu se confunda cu gheara.

Ungual. Care se referă la unghie (regiune ungală) sau aparține unghiei (corn ungal).

Unicelular. Format dintr-o singură celulă.

Unicorn (uter). Uter care nu are dezvoltat decît unul din cele două coarne uterine.

Unicuspid. Termen utilizat pentru caracterizarea unor formațiuni osoase, apofizare etc. care au o singură spină sau un singur vîrf, în timp ce formațiunile similare au două sau mai multe.

Uniformitatea lînii. Prezentarea uniformă a principalelor însușiri fizice și tehnologice ale fibrelor componente pe diferite regiuni corporale, pe toată lungimea fibrelor respective.

Unilocular. Termen folosit pentru caracterizarea unor formațiuni organice care nu audecît o singură lojă, o singură despărțitură în timp ce alte formațiuni similare au mai multe.

Unipară. Calificativ acordat femelelor care nasc un singur pui (la o fătare).

Unitate apoplectică. Focar hemoragic encefalic de întindere redusă (hematom, infiltrat hemoragic), format prin ruptură vasculară sau eritrodiapedeză, în măsură să producă apoplexie.

Unitate nutritivă (U.N.), sin. *unitate furajeră*. Unitatea etalon reprezentînd valoarea nutritivă a unui kg de nutreț, cu efect de producție (în grăsimi) cunoscut. În funcție de acest etalon sînt echivalate toate celelalte furaje care se folosesc

în hrana animalelor. În mod curent se folosesc N.U. ovăz (sovietică) și N.U. orz (scandinavă), ultima purtând și denumirea de *unitate furajeră*.

Unitate vită mare (U.V.M.). Unitate convențională folosită în zootehnie pentru exprimarea densității tuturor speciilor de animale la 100 ha; în lucrările de economie și planificare a creșterii animalelor și a bazei furajere. U.V.M. este socotită convențional vaca în greutate de 500 kg, cu o producție de 10 kg lapte zilnic.

Uniwager. Soi de trifoi de mare productivitate, cu acțiune estrogenică redusă, cultivat pe pășunile din Australia.

Untură de pește. Produs obținut din ficatul proaspăt al peștelui *Gadus morrhua*, precum și din alte specii de *Gadus*. Se prezintă sub formă de lichid galben-deschis cu miros de pește, gust caracteristic, cu conținut ridicat în vitaminele A și D. Se folosește în hrana puilor și animalelor tinere pentru completarea rației în vitaminele A și D.

Uranoplastie. Operație plastică de ocluziune a perforațiilor sau fisurilor accidentale sau congenitale ale bolții palatine.

Urat. Sare a acidului uric, care poate precipita în căile urinare, (dând calculi urinari) sau la nivelul articulațiilor (guta).

Urdă. Produs alimentar preparat prin fierberea zerului rezultat de la prepararea cașului.

Urdiniș. Orificiu pe peretele anterior al stupului, pe unde intră și ies albinele. Servește de asemenea pentru ventilația stupului și eliminarea impurităților.

Uree. Substanță azotată, având formula $\text{CO}(\text{NH}_2)_2$, rezultată în procesele metabolice, pe care rinichiul o extrage din sânge. Obținută sintetic, în cantități industriale, este folosită în

anumite rații alimentare, pentru acoperirea necesarului în substanțe azotate.

Uremie. 1 — Conținutul sanguin de uree. 2 — Sindrom toxic, evoluind cu creșterea cantității de uree din sânge, provocat de supraproducție sau retenția de metabolite în organism, în caz de leziuni renale, tulburări metabolice etc. și manifestat prin hipotermie, prostrație, tetanie, dispnee, vomitări, dispepsie etc.

Ureohipertensină. Secreție toxică renală, cu efect hipertensiv (hipertensiune arterială, hipertrofie cardiacă), elaborată în cursul nefropatiilor cronice.

Ureouria. Conținutul în uree al urinei.

Uretan (lat. *Urethanium*). Ester al acidului carbamic cu alcool, având acțiune narcotică și toxică.

Ureter. Conduct organic prin care urina se scurge din bazinetul renal în vezica urinară, cuprinzând în structura lui o seroasă, o musculară (cu două straturi de fibre netede) și o mucoasă cutată, având epiteliu pavimentos.

Ureteral. Care se referă la uretere sau aparține acestora.

Ureteralgie. Durere pe traiectul ureterelor.

Ureterectomie. Ablazia unei porțiuni de ureter (în caz de stricturi).

Ureterică (lat. *A. ureterica*). Colaterală a arterei umbilicale, distribuită ureterului, în general mai dezvoltată la rumegătoare, suine și carnivore. La cabaline, cel mai adesea artera ureterică se detașează din a. deferențială.

Ureterită. Inflamația ureterelor.

Ureterolitiază. Termen care definește prezența calculilor în uretere.

Urectomie. Ablăția unei porțiuni din peretele uretral.

Uretrită. Inflamația mucoasei uretrale, provocată de factori traumatici sau infecțioși și manifestată prin sensibilitate sau tulburări în micțiune, urinare cu sînge etc., distingîndu-se diverse forme de uretrite (traumatice, secundare, hemoragice, purulente etc.).

Uretro-genitală (lat. *A. uretro-genitalis*). Colaterală a arterei hipogastrice la taurine și suine, după un scurt traiect dînd: artera uterină caudală și ramuri vezico-uterine (vezicale craniale).

Uretral. Care aparține uretrei (canal uretral) sau se referă la ea.

Uretralgie. Durere uretrală, neînsoțită de fenomene inflamatorii.

Uretră. Canal organic prin care urina se scurge din vezică la exterior, putînd fi sistematizată într-o porțiune intrapelvină, membranoasă (flancată de glandele anexe ale aparatului genital la mascul), deschizîndu-se la limita vestibulo-vaginală la femelă și prelungindu-se la mascul cu uretra extrapelvină, așezată pe fața ventrală a corpului cavernos al penisului. Cuprinde în structura ei un strat erectil (care, la extremitatea liberă a penisului, formează glandul), o musculoasă și o mucoasă cu epiteliu mixt la origine, prismatic stratificat în rest și incluzînd în profunzime glandele uretrale (Littre).

Uretroplastie. Operația reparatoare, chirurgicală, a uretrei, efectuată în caz de cicatrici vicioase, traume uretrale cu pierdere de substanță etc.

Uretrorafie. Operație de suturare a peretelui uretral (după operații diverse, uretrotomii, stricturi etc.).

Uretroragie. Hemoragie uretrală.

Uretrostenie. Stenoză uretrală (strictură uretrală).

Uretrostomie. Operația de creare a unui meat urinar artificial pe traiectul uretrei (în caz de stricturi iremediabile).

Uretrotomie. Incizarea longitudinală a uretrei (pentru eliminarea unui calcul etc.).

Urialul (lat. *Ovis vignei cycloceros* (Hutt)), sin. *oaia cu coarne în formă de cerc*. Varietate de oaie sălbatică de stepă, de culoare gri-gălbuie, asemănătoare cu Arkarul, însă mai mare, cu coarne mai dezvoltate și în formă de cerc.

Uriașul Alb, sin. *Marele alb*, *Temrod*. Rasă de iepuri de carne, cu talie și greutate mare (6—8 kg), cu blana de culoare albă, ochii roz, pielea și ghearele albe, cap masiv, urechi lungi, îndoite în formă de „V”. Se crește pentru carne și pielicele.

Uriașul belgian, sin. *Uriașul de Flandra*. Rasă de iepuri de carne, de talie și greutate mare (6—10 kg), cu blana de culoare neagră, cenușiu închis (cangur), brun închis etc., cu ochi bruni și gheare de culoare închisă. Se crește pentru producția de carne și pielicele.

Uricază. Enzimă hepatică ce contribuie la scindarea acidului uric, cu transformare în alantoină.

Uricemie. Prezența acidului uric în sînge.

Urinis. Cu caracterele urinii: lichid urinos, miros urinos etc.

Urobilină. Pigment biliar rezultat prin oxidarea urobilinogenului.

Urobilinurie. Conținutul de urobilină din urină, cu importanță în diagnosticul icterelor.

Urocianoză. Colorarea în albastru a urinii.

Urodinie. Micțiune dureroasă.

- URO** **Urogenital.** Care interesează sau se referă atât la aparatul urinar, cât și la cel genital: canal urogenital (porțiunea comună a celor două aparate, reprezentând uretra la mascul și vestibulul vaginal la femelă) etc.
- Urolitiază.** Litiază urinară.
- Urologie** (gr. *uron*: urină, *logos*: studiu). Studiul aparatului urinar și al bolilor sale.
- Uronefroză**, v. Hidronefroză.
- Uropigial** (gr. *cura*: coadă, *pigi*: fesă). Care se referă la regiunea ano-sacro-caudală.
- Uropigială (glandă-).** Glandă sebacee modificată, situată la baza cozii la păsări, producătoare de grăsime caracteristică pe care pasărea o împărtășește cu ciocul pe pene, având un rol protector și vitaminizant.
- Uropoetic** (gr. *poiesis*: naștere). În legătură cu diureza sau cu funcția ureopoetică.
- Uroscopie** (gr. *ouros*: urină, *skopeo*: a examina). Examenul urinei.
- Uroterapie.** Tratament cu urină; se aplică rar, de exemplu sub formă injectării unor cantități mici de urină proprie (autourterapie), pentru desensibilizare, în eczemă.
- Urotropină** (lat. *Hexamethylen-tetraminum*), sin. *Metenamină*. Compus cristalin incolor, cu efect antiseptic, antihemospordian etc.
- Urticarie** (lat. *urtica*: urzică). Manifestare alergică cutanată, declanșată de factori exogeni sau endogeni de natură foarte diferită (alimentari, infecțioși, parazitari, medicamentoși, agenți fizici, mecanici etc.), caracterizată anatomo-clinic prin prurit și erupție urticarienă (v. placa urticată).
- Urticariform.** Cu manifestări similare celor din urticarie.
- Uscăciunea foleșului**, v. Parezia prestomacelor.
- Usuc.** Produsul de secreție al glandelor sebacee și sudoripare, care se găsește la suprafața pielii la ovine, având rol de apărare a pielii și a lînii față de intemperii.
- Uter.** (lat. *uterus*: matrice, uter). Organ al aparatului genital femel, având aspect variat, în general prezentînd un gît (perforat de comunicarea cu vagina), un corp (mai dezvoltat la animalele mari și lipsind la iepuroaică) și două coarne (excesiv de dezvoltate la multipare, în special la scoafă). La mamifere servește pentru nidairea embrionului. În structura lui cuprinde o musculoasă puternică și o mucoasă care suferă modificări structurale în timpul ciclului oestral. Peritoneul acoperă doar porțiunea fundică a corpului și coarnele uterine, în părțile laterale formînd ligamentele largi, care suspendă în parte și ureterele.
- Uterin.** Care se referă la uter sau aparține acestuia.
- Uterină caudală** (lat. *A. uterina caudalis*). Arteră distribuită uterului, cu origine variată: la cabaline, se detașează din a. hemoroidală mijlocie (împreună cu ramurile vezicale caudale), la taurine și suine apare ca o terminală a arterei uretro-genitale (colaterală a hipogastriceii), iar la carnivore se detașează din a. umbilicală, la toate speciile distribuindu-se porțiunii caudale a uterului.
- Uterină cranială** (lat. *A. uterina cranialis*), sin. *ramura uterină a arterei utero-ovariene*. Terminală a spermaticeii interne (utero-ovarienei), distribuită coarnelor uterine.
- Uterină medie** (lat. *A. uterina media*). Corespunzînd arterei spermatice externe sau micii testiculare, are o origine variată, dar o distribuție constantă în zona terminală a coarne-

lor uterine și corpului uterin. La cabaline se detașează din porțiunea terminală a aortei abdominale sau eventual din a. iliacă. La taurine și suine apare ca o terminală a arterei ombilicale (sau cu care se detașează în comun din a. hipogastrică). La carnivore se detașează din a. pudendă internă (sau din a. umbilicală), avînd în general un traiect retrograd destul de lung pe suprafața coarnelor uterine.

Uteropatie. Termen general definind orice boală uterină, indiferent de aspect, etiologic etc.

Uterografie, sin. *metroragie*. Hemoragie uterină.

Utero-rectal (fund de sac). Înfundătură peritoneală rezultată din trecerea peritoneului de pe rect și plafonul cavității pelvine, pe uter.

Uteroree. Scurgere uterină în general. UVE
637

Utero-vezical (fund de sac). Înfundătură peritoneală rezultată din trecerea peritoneului de pe uter pe vezica urinară.

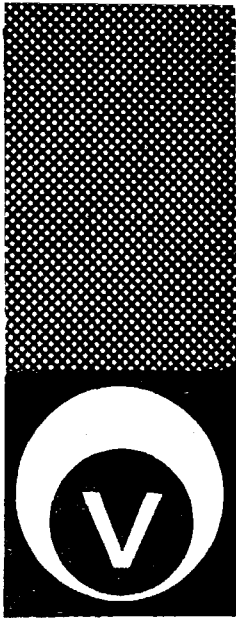
Utricul (lat. *utriculus*: cimpoi). Termen folosit pentru definirea unor formațiuni organice cu aspect de infundătură, dilatație etc.

Utricul prostatic, sin. *uter masculin*. Organ rudimentar piriform, situat pe linia mediană, în porțiunea prostatică a uretrei, deschizîndu-se printr-un orificiu pe *verruum montanum*.

Utriculă. Formațiunea veziculară situată în vestibulul urechii interne pe tavanul căruia se deschid canalele semicirculare și comunicînd medio-caudal cu canalul endolimfatic.

Uveltă. Inflamația epiteliului posterior al irisului și a porțiunii anterioare a coroidei.

Vaccin (lat. *vacca*: vacă). Cultură microbiană special preparată (atenuată ori modificată prin diverse artificii) sau toxină atenuată și care, inoculată unui individ, provoacă în organismul receptor apariția de anticorpi într-un titru suficient, care să-i confere imunitate cîștigată împotriva unei boli determinate.

Vaccin iradiat. Vaccin contra bronșitei vierminoase a taurinelor, obținut prin supunerea la acțiunea razelor Roentgen a larvelor de *Dictyocaulus viviparus*.

Vaccinare. Operația de inoculare a unui vaccin la un animal, cu scopul de a-i crea o imunitate contra unei anumite boli.

Vaccinare asociată. Vaccinare simultană, cu mai multe vaccinuri în amestec.

Vaccinare polivalentă. Vaccinare simultană cu vaccinuri obținute din germeni diverși, care

în mod obișnuit coexistă în organism și în caz de îmbolnăvire naturală.

Vaccinoterapie. Metodă terapeutică bazată pe utilizarea vaccinurilor.

Vacuolă (lat. *vacuus*: vid). Cavitate mică, situată în masa unui element anatomic (celulă, în special) și plină cu gaz, lichid, metabolite etc.

Vacuolar. Care se referă la vacuole.

Vade-mecum (lat. *vade*: mergi, *mecum*: cu mine). Lucrare avînd un format comod (de buzunar) și în care se inseră indicațiile cele mai utile într-o problemă sau latură de activitate: Vade-mecum veterinar (lucrare rezumativă, cuprinzînd principalele indicații în diverse probleme privind practica medicinei veterinare) etc.

Vag (nervul-) (lat. *N. vagus s. pneumogastricus*), sin. *pneumogastric*, *percheea a X-a de*

nervi capitali. Cel mai lung nerv cranian, cu originea aparentă în șanțul colateral dorsal al bulbului, de unde trece prin gaura sfîșiată posterioară, la nivelul căreia prezintă ggl. jugular, încrucișează hipoglosul, prezintă un al doilea ganglion (ggl. nodos s. plexiform), apoi coboară în jgheabul jugular, paralel cu conectivul cervical, străbate cavitatea toracică și se termină cu un n. esofagian dorsal și alțul ventral. Pe traiect emite: ramuri anastomotice, ramuri faringiene, n. laringic cranial, n. laringic caudal, ramuri cardio-pulmonare și ramuri gastro-hepatice.

Vagal. Care aparține vagului sau se referă la acest nerv.

Vagin. Organ al aparatului genital femel, situat între gîtul uterin și vestibulul vaginal, limita caudală fiind marcată de meatul urinar. Cuprinde în structură: o musculatură, relativ subțire, pe 3 straturi, în partea caudală incluzînd și fibre striate (constrictorul vulvar anterior) și o mucoasă plisată.

Vagin artificial. Aparat tubular din cauciuc sau material plastic buretos, destinat pentru recoltarea spermei de la masculii diverselor specii, utilizați în centrele de însămînțări artificiale.

Vaginal. Care se referă la vagin sau aparține acestuia: vestibul vaginal, constrictor vaginal etc.

Vaginalită. Termen impropriu utilizat pentru definirea inflamației sinovialelor tendinoase (corect: sinovită), termenul de vaginalită putînd fi cel mult utilizat în definirea inflamațiilor localizate la sinovialele „vaginale” ale tendoanelor.

Vaginită. Inflamația mucoasei vaginale, provocată de traumatisme, infecții etc., și manifes-

tată prin modificări diverse ale mucoasei vaginului.

Vaginită catarală. Inflamația catarală a mucoasei vaginale, produsă de diverse iritații mecanice sau infecțioase, manifestată prin hiperemia mucoasei, exsudat cataral tulbure etc.

Vaginită difterică. Afecțiune contagioasă, cu origine variată, cel mai adesea fiind produsă de infecția cu *Spherophorus necrophorus* grefat pe o traumă determinată de o parturiție laborioasă, distocică și manifestată printr-o inflamație descvamată cu caracter difteroid a mucoasei vaginale, secreție cu miros respingător etc.

Vaginită granuloasă, v. Vaginita infecțioasă.

Vaginită infecțioasă. sin. *vaginită granuloasă, cataral vaginal infecțios al vacilor*. Boală contagioasă cu etiologie controversată (streptococi?, trichomonă?) și caracterizată printr-o inflamație catarală a mucoasei vaginale, tumefacția buzelor vulvare, apoi hipertrofia foliculilor limfoizi, mucoasa cîștigînd un aspect granulos.

Vaginodeinle. Durere vaginală neînsoțită de inflamație sau de leziuni.

Vaginoplastie. Operație reparatorie a vaginei, practică fie cu scopul corectării unui defect cicatricial, fie pentru a preveni apariția unui prolaps.

Vaginatoragie. Hemoragie vaginală.

Vaginoscopie. Examenul vizual al cavității vaginale, făcut în scop de diagnostic (gestație, control de col uterin, modificări ale mucoasei etc.).

Vagino-rectal. Care se referă atît la vagin, cît și la rect: fistulă vagino-rectală sau recto-vaginală etc.

Vagino-uretral. Care se referă la vagin și la uretră în același

timp: fistulă vagino-uretrală etc.

Vagotomie. Operația de secționare a vagului, cu scop experimental sau terapeutic.

Vagotonie. Stare de excitație vagală.

Vagotonină. Hormon pancreatic ce stimulează vagul, glicogeneza etc.

Valdarno. Rasă de găini italiană, cu penajul negru cu reflexe metalice, conformație asemănătoare cu a rasei Livorneze, urechiușe albe, cioc și picioare de culoare închisă. Este bună ouătoare și relativ precoce.

Valdostana. Rasă de taurine răspândită în Piemont, caracterizată prin cap proporționat, cu coarne ușor curbate înainte și în sus, trunchi lung și cilindric, membre robuste, mamele voluminoase. Se cunosc două varietăți de culoare: bălțată cu roșu și bălțată cu negru. Este apreciată pentru producția de lapte (în special varietatea bălțată cu roșu) și pentru cea de carne.

Valină. Aminoacid esențial, cu rol important în alimentația animalelor, în activitatea sistemului nervos și în menținerea tonusului muscular.

Vallesana, sin. *capra cu gît negru*. Rasă de capre elvețiană, foarte rustică, adaptată regiunilor alpine mai sărace și cu climă mai aspră. Are păr lung, roba de culoare albă cu mari bălțături negre care se extind pe cap, pe gît și pe partea anterioară a trunchiului, pentru care se mai numește și *capra cu gît negru*.

Valoare de ameliorare. Valoarea practică a coeficientului de ereditare, reprezentînd produsul dintre diferența de selecție și coeficientul de ereditate.

Valoare de ameliorare generală, sin. *capacitate combinativă generală*. Capacitatea pe care o manifestă un animal de a da

prođuși valoroși, indiferent de partenerei cu care este împerechiat.

Valoare de ameliorare specială. Capacitatea unui animal de a da prođuși mai valoroși cu anumiți parteneri de împerechere.

Valoare globulară. Raportul dintre numărul de eritrocite (hematii) și încărcătura hemoglobinică, important pentru diagnosticul anemiilor.

Valoarea nutritivă a furajelor. Înșușirea unui furaj sau a unei rații furajere de a satisface cerințele de substanțe nutritive ale organismului animal. Se stabilește pe baza conținutului în unități nutritive, proteină digestibilă, vitamine și săruri minerale.

Valvular. În legătură cu valvulele: sufluri valvulare, vicii valvulare etc.

Valvulă. Termen folosit pentru definirea oricărei cute din interiorul viscerelor, vaselor, organelor cavitare sau tubulare, în general fiind așezată la nivelul orificiilor și împiedicînd refluxarea conținutului: valvule cardiace (bi- sau tricuspidadă), valvula ileo-cecală etc.

Valvulopatie. Boală a valvulelor endocardice: endocardită, anomalii congenitale, ruptura cordajelor sau valvulelor, tumori, chiști etc.

Var. Rasă europeană de viermi de mătase, cu gogoșile de culoare galbenă, centurate.

Variație. Schimbare a unei înșușiri morfologice, fiziologice, biochimice, ecologice etc. care apare la indivizii animali sau vegetali. Este un mijloc de realizare a variabilității. Din punct de vedere genetic, variațiile pot fi *neereditare*, dobîndite de un individ, însă fără să se transmită și urmașilor, și *ereditare*.

Variabilitate. Proprietatea ființelor vii de a-și schimba sub influența mediului și a eredității, a factorilor externi și interni, însușirile lor morfologice, fiziologice, biochimice, ecologice etc., de a se deosebi unele de altele. Variabilitatea este contrariul eredității și datorită ei, în natura vie nu există două ființe sau două organe perfect identice.

Variabilitatea eredității. Termen general sub care se definesc modificările filogenetice ale organismelor, dependente și reflectate în baza ereditară.

Variola ecvină canadiană, v. Dermatita pustuloasă a calului.

Variola ecvină engleză, v. Dermatita pustuloasă a calului.

Variola porumbeilor. Boală eruptivă, infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, produsă de un virus diferit de al variolei găinilor, manifestată printr-o formă difteroidă (inflamație crupală naso-buco-oculo-sinusală etc.) și o formă cutanată (variolică), în general mai frecventă și caracterizată prin apariția de veziculo-pustule cutanate etc.

Variolă aviară, sin. *epitelioma contagioasă a păsărilor*. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, virotică, înfilită mai ales la galinacee, adesea cîștigînd caracter epizootic, manifestată printr-un catar buco-naso-ocular, apariția de false membrane albe-gălbui (forma difteroidă) și erupții cutanate (forma cutanată), de veziculo-noduli, mai frecvenți în zonele cu pene mici.

Variolă bovină, sin. *Cow-pox*. Boală cu caracter eruptiv, infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, produsă de virusul vaccinal și manifestată clinic prin apariția de veziculo-pustule dispersate în special pe mameleon, febră, tulburări diverse etc.

Variolă caprină. Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, virotică, manifestată prin apariția de veziculo-pustule crustizate, la detașarea crustelor veziculo-pustula cîștigînd un aspect de pioneză.

Variolă ecvină, v. Horse-pox.

Variolă ovină, sin. *Clavelee* (lat. *clavus*: cui). Boală infecțioasă, contagioasă, inoculabilă, cu caracter eruptiv, produsă de un virus filtrabil deosebit de virusul vaccinal și manifestată printr-o erupție butonoasă, veziculo-pustuloasă, dispersată pe diverse regiuni ale corpului.

Variolă porcină. Boală eruptivă, infecțioasă, contagioasă și inoculabilă, produsă atît de virusul vaccinal, cît și de alt virus distinct și diferit serologic, specific porcului, ambele virusuri provocînd aceleași erupții papulo-pustuloase etc.

Variolizare. Metodă utilizată înainte de a se prepara vaccinul jennerian și constînd din contaminarea voită cu un virus spre a provoca o formă benignă de variolă, contaminarea făcîndu-se în acest fel cu scopul preîntîmpinării apariției unei forme mai grave de variolă.

Variolic. Care se referă la variolă: vaccin variolic etc.

Vas (sa gvîn). Conductor organic prin care circulă sîngele, distingîndu-se artere, capilare, vene și limfatice, avînd structură variată, în general pereții fiind formați dintr-un endoteliu vascular (întîmă), peste care, — în funcție de dimensiunile și categoria vasului — se suprapune o medie (musculo-elastică) și o adventice (conjunctivă).

Varmic. Linia principală a trăpașului Orlov, caracterizată prin masivitate și viteză pe distanțe scurte.

Varză turajeră (lat. *Brassica rapa esculenta*). Plantă bială

din familia cruciferelor, cu frunze cărnoase, crescute sub formă de rozetă și cu tulpini înalte de 60—120 cm. Unele varietăți sînt foarte productive, cultivîndu-se pentru furajarea animalelor.

Vascular. Care se referă la vasele de sînge (pat vascular, criză vasculară) sau care aparține acestora (lumen vascular, perete vascular etc.).

Vascularitate. Termen general utilizat pentru definirea inflamației unui vas, indiferent de categoria vasului.

Vascularizație. 1 — Termen folosit pentru definirea apariției de neovase în masa unui țesut. 2 — Ansamblul vaselor dintr-un teritoriu sau organ.

Vasoconstricție. Micșorarea diametrului unui vas sangvin, în urma unei excitații nervoase sau humorale.

Vasomotor. Care se referă la dinamica peretelui vascular, avînd capacitatea de a dilata sau micșora lumenul vaselor: nervi vasomotori etc.

Vasoperif. sin. *Carbachol*, *Levintin*, *Doryl*, *Carbocolină*. Produs parasimpaticomimetic pe baza unui ester carbamic al colinei (derivatul clorat), utilizat pentru acțiunea ruminatorie, purgativă și vomitivă.

Vasopresină. Hormon posthipofizar care provoacă creșterea presiunii sangvine din vase și vasoconstricție periferică.

Vasotripsie. Metodă de hemostază, constînd din strivirea vaselor cu ajutorul unei pense, ecrasor etc.

— **Văduviță** (lat. *Leuciscus idus*). Pește teleostean din familia ciprinidelor, cu capul de circa 35 cm lungime, comprimat lateral, acoperit cu solzi mici. Trăiește în Dunăre, în bălțile și cursul inferior al afluenților ei mari, precum și în restul Euro-

pei și în Asia. Se pescuiește în cantități importante.

Vector. Transportator al unui agent infecțios: apă, alimente, animale, om etc.

Vedette-I.N.R.A. Tip de găină de carne, recent creat prin diferite combinații genetice și prin selecție în Franța, cu greutatea corporală medie și cu deosebite aptitudini productive. O varietate nouă a acestui tip de găină este Vedette-I.N.R.A. leger, cu însușiri productive superioare.

Vegetant. Care prezintă vegetații, respectiv proliferări cu caracter pediculat sau filiform.

Vegetativ (sistem nervos-). Parte a sistemului nervos care reglează funcțiile organice, homeostazia etc.

Vegetație. Termen ambiguu, definind proliferările tisulare cu caracter pediculat sau filiform.

Vehiculant (component-). Termen care definește elementul lichid care circulă în interiorul vaselor și în spațiile intercelulare.

Velutos. Cu aspect catifelat.

Velutos (țesut-). Termen sub care se definește porțiunea membranei cheratogene care corespunde tălpii, furcuțelor și unei părți din bare.

Vena azigos. Venă ce colectează sîngele de pe plafonul cavității toracice, începînd din regiunea sublombară, de unde traversează diafragma, pentru a se deschide în sinusul coronar la rumeătoarele și în vena cavă cranială sau chiar în atriu drept la cal etc.

Vena cavă caudală. Principala venă terminală care colectează sîngele de la membrele posterioare și organele cavității abdominale, pentru a se vărsa în atriu drept.

Vena cavă cranială. Venă terminală, colectînd sîngele din regiunile toracală, gît, membre anterioare și cap, pentru a se deschide în atriu drept.

— **Vena jugulară.** Vasul venos principal de descărcare a sîngelui din regiunea cefică. Rezultată din unirea venei temporale superficiale cu vena maxilară externă și primind pe traiect afluenți (v. maseterină aborală, ramuri tiroidiene, esofagiane etc.), ocupă jgheabul jugular, la intrarea în cavitatea toracică confluînd cu simetrica și cu venele axilare, dînd naștere confluentului jugular (care marchează originea venei cave craniale); la taurine și suine se distinge o venă jugulară superficială și alta profundă.

Vena mezenterică. Una din rădăcinile venei porte, reprezentînd vasul care colectează sîngele de la intestinul subțire și o parte din colon (la rumegătoare de la întreg intestinul).

Vena portă. Foarte voluminos vas venos, dar și foarte scurt, reprezentînd vasul funcțional al ficatului, rezultînd din 2 rădăcini la rumegătoare (v. mezenterică și v. splenică) sau din trei rădăcini, la cabaline, suine și carnivore (adăugîndu-se o venă mezenterică mică). După primirea afluenților gastrici, ajunge la hilul hepatic, pătrunzînd în ficat unde se ramifică într-o serie de vene subhepatice, apoi v. intrahepatice din ce în ce mai fine, în cele din urmă capilarizîndu-se într-un sistem port (veno-venos), din care se reconstituie apoi venele suprahepatice, care se varsă în v. cavă caudală, la trecerea acesteia prin orificiul cav al diafragmei.

Vena safenă mare. Venă subcutană a membrului pelvin, colectînd sîngele de la regiunea

metatarsiană prin două rădăcini și terminîndu-se prin confluare cu vena femurală, în regiunea coapsei.

Vena safenă mică. Foarte dezvoltată la carnivore (fiind folosită pentru injectarea intravenoasă a unor substanțe), colectează sîngele din regiunea autopodială, trece pe fața laterală a jaretului și se varsă în v. femurală caudală.

Vena subcutanată abdominală. Foarte dezvoltată la rumegătoare (în ea descărcîndu-se venele mamare bazale), este situată subcutan în regiunea ventrală infero-laterală, prezentînd o serie de flexuozități pe suprafața tunicii abdominale, pentru ca, ajunsă la nivelul apendicelui xifoidian, să pătrundă în cavitatea toracică (cisterna laptelui), confluînd cu v. toracică internă.

Venă. Conductor vascular prin care sîngele circulă spre cord, indiferent de calitatea sîngelui (prin venele pulmonare circulînd sînge oxigenat, de pildă), distingîndu-se vene propriu-zise (cu peretele format din trei straturi, media fiind în general neelastică și subțire, turtindu-se cu ușurință) și vene limfatice (cu peretele subțire și cu intima accidentată de valvule).

Venena. Substanțe toxice înscrise în tabelul A al farmacopeii, pentru care există obligativitatea de a se păstra sub cheie, în dulap special, în ambalajele marcate cu etichete negre, scrise cu alb.

Ventilație. Eliminarea aerului viciat din adăposturile de animale și înlocuirea lui cu aer proaspăt. Poate fi naturală sau artificială, ultima făcîndu-se cu ajutorul diferitelor instalații de ventilație (ventilatoare etc.).

Ventilație pulmonară. Mecanism prin care se întreține puritatea

aerului în pulmon. Termenul definește, de fapt, doar inspirația și expirația, fără a lua-n considerare procesele de schimb alveolar.

Ventral (lat. *ventrum*: pîntece). 1 — Care aparține zonei abdominale sau este orientat spre această zonă. 2 — Care se găsește sub planul frontal al corpului.

Ventricul (lat. *ventriculus*: mic pîntece). Termen utilizat pentru definirea cavităților din interiorul unor organe: ventricul, cardiac, ventricul cerebral etc.

Ventricul (cardiac). Termen utilizat pentru definirea cavităților din etajul inferior al cordului, distingîndu-se un ventricul stîng, din care sîngele este împins în aortă, și un ventricul drept, din care sîngele este împins în artera pulmonară, fiecare ventricul avînd pe plafon cîte două orificii, dintre care unul servește la comunicarea cu atrul de deasupra lui (orificiul atrio-ventricular drept prezentînd o valvulă tricuspidă, și orificiul atrioventricular stîng o valvulă bicuspidă sau mitrală), celălalt stabilînd comunicarea cu aorta (ventriculul stîng) sau cu artera pulmonară (ventriculul drept), fiecare prezentînd cîte 3 valvule sigmoide.

Ventricul (cerebral). Termen definind cavitățile săpate în encefal, distingîndu-se doi ventriculi laterali (săpați în emisferele cerebrale și comunicînd între ei prin deschiderea anterioară fiecare avînd plafonul corespunzînd corpului calos și podeaua formată din două jumătăți, jumătatea antero-laterală corespunzînd nucleului intraventricular al corpilor striati, iar jumătatea postero-medială hipocampului); un ventricul al III-lea (cu aspect de canal inelar cuprins în dien-

cefal și comunicînd cu ventriculii laterali prin deschiderea comună anterioară și cu apeductul silvian înapoi, în partea inferioară avînd un infundibul hipofizar, iar în partea supero-caudală un infundibul epifizar); și un ventricul al IV-lea (situat sub cerebel, deasupra bulbului și punții), avînd plafonul format din vîlul medular anterior, cerebel și vîlul medular posterior, iar podeaua formată de fosa romboidală. Ventriculul al IV-lea comunică spre înainte cu apeductul lui Sylvius, iar înapoi cu canalul ependimar.

Ventricul succenturiat. Stomacul glandular la păsări.

Ventricular. Care se referă la ventriculi: plafon ventricular, cavități ventriculare etc.

Ventriculită. Inflamația stomacului glandular la păsări.

Ventroscoapie, sin. *peritoneoscoapie*. Examenul vizual (direct sau cu ajutorul unui instrument adecvat) al interiorului cavității abdominale (peritoneale).

Veratrină (lat. *Veratrinum*). 1 — Amestec de alcaloizi de origine vegetală, cu efect vomitiv, ruminatoriu, convulsivant etc. 2 — Alcaloid, care se găsește în rizomul și rădăcinile de știrgoaie (*Veratrum*). Produce fenomene de intoxicație la animalele care consumă această plantă.

Verheyen (stele-). Desen stelat vizibil pe suprafața rinichiului (mai ales la carnivore), rezultat din convergența venelor subcapsulare.

Verjă (fr. *verge*: penis). Barbarism folosit în locul termenului corect de penis (la animalele mari).

Vermifug. Substanță care are proprietatea de a forța eliminarea viermilor din intestin. A nu se confunda cu antihelminticele care omoară viermii, facilitînd eliminarea.

Vermis. Lobul median al cerebelului, la rîndul lui format din lobulii: ligula, lobul central, lobul ascendent, culmen, declive, tuberculul vermisului, piramida, uvula și nodulus.

Vernal. Soi de lucernă creat și cultivat în S.U.A., cu capacitate mare de producție și rezistent la iernat.

Veronal, v. Barbital.

Versiune (lat. *vertere*: a răsuși). Schimbarea poziției fătului prin învîrtire, în scopul ușurării fătării sau extracției.

Vertebral. Care are contingență, se referă sau aparține vertebrelor: canal vertebral, coloană vertebrală etc.

Vertebrală (lat. *A. vertebralis*). Colaterală a arterei subclaviculare cu origine variată. La taurine ia naștere printr-un trunchi comun cu a. cervicală profundă, cu a. transversă a gîtului și cu a. intercostală supremă, fiind adesea definită sub denumirea de trunchiul costo-cervico-vertebral. A. vertebrală străbate găurile transverse ale vertebrelor cervicale, emițind ramuri musculare și spinale și anastomozîndu-se cu unele terminale ale occipitalei în regiunea cefei.

Vertebrate. Incrîngătură de animale cordate, cu simetrie bilaterală aproape perfectă, cu corpul diferențiat în cap, trunchi și coadă. Sint animale cu alcătuirea cea mai complexă și se împart în următoarele clase: ciclostomi, pești, batracieni, reptile, păsări și mamifere.

Vertebrat. 1 — Care posedă coloană vertebrală. 2 — Categorie de animale caracterizate prin prezența coloanei vertebrale.

Vertebră. Piesă componentă a coloanei vertebrale, distingîndu-se: vertebre cervicale (7), dorsale sau toracale (12—18 lombare (5—6), sacrale (3—5, sudate) și caudale, fiecare ver-

tebră avînd un corp și un arc, pe arc prezentînd apofize (spinoasă, transverse, articulare, mamilare, accesorii), aspectul apofizelor variînd în funcție de categoria vertebrei și de specia de la care provine.

Vertij (lat. *vertigo*). Manifestare de ataxie sau astazie, cu clătinare în mers ce sugerează că animalul ar avea senzația mișcării (învîrtirii) obiectelor din jur, în encefalopatii ș.a.

Vertij de iarbă, v. Tetania de iarbă.

Verucos (fr. *verrus*: neg). Cu aspect neregulat, pîrînd presărat cu negi.

Verucozitate. Varietate de papilom cu suprafața neregulată, relativ cheratinizată și apărînd în grup.

Vestibular (sindrom-). Manifestări dependente de afecțiunile ramurii vestibulare a statoacusticului: ataxie, cu proba lui Romberg pozitivă, întovărășită eventual de alte semne ale diferitelor boli auriculare.

Veterinar (lat. *veterina*: animal; *veterinarium*: care se referă la animale, de animale). A nu se confunda cu medicul veterinar: anatomie veterinară, dispensar veterinar, agent veterinar.

Vezeical. Care se raportează la vezica urinară: catar vezeical etc.

Vezeicală caudală (lat. *Aa. vesicales caudales*). În general dublată sau reprezentată prin ramuri multiple, și distribuită polului caudal al vezicii urinare, a. vezeicală caudală ia naștere din a. hemoroidală mijlocie, împreună cu uterina caudală (la cabaline) sau se izolează din a. uretro-genitală (taurine, suine), eventual din a. uterină caudală (carnivore).

Vezeicală cranială (lat. *A. vesicalis cranialis*). Arteriolă distribuită polului cranial al vezicii urinare, cu origine variată: la

VEZ taurine și suine apare ca o terminală a a. ombilicale, la cabaline ca o colaterală a aceleiași artere, la carnivore putându-se detașa atît din a. uterină mijlocie, cît și din a. ureterică.

Vezi. Rezervor organic musculo-membranos în care se acumulează un produs organic, ce urmează a fi eliminat.

Veziță biliară, sin. *colecist*. Formațiune veziculară, atașată canalului cisto-hepatic, în care se acumulează bila produsă de ficat (lipsește la cal, căprioară, porumbel etc.).

Veziță urinară. Rezervor organic în care se acumulează urina între două micțiuni, prezentînd un corp, pe a cărei față dorsală se deschid ureterele, și un gît continuat cu uretra.

Vezițătoare. Formă farmaceutică cu aspect de unguent, cuprinzînd într-un excipient gras o substanță activă (cantaridă, biiodură de mercur, iod etc.) capabilă să provoace o intensă iritație veziculoasă.

Veziço-pustulă. Veziculă cu conținut care suferă o transformare purulentă.

Vezicular, sin. *veziculos*. În legătură cu veziculele (alveolele) pulmonare (raluri veziculare sau alveolare, murmur vezicular) sau cu vezicule de alt ordin (lichid vezicular, stomatită veziculoasă etc.).

Veziculă. Leziune cutanată, localizată mai frecvent la epiderm, pe care-l denivelează, datorită exsudatului acumulat între straturile celulare.

Veziculizație. 1 — Procesul formării de vezicule. 2 — Erupție veziculoasă.

Veziĝon. Deformare fluctuantă produsă de hidropizia articulară (hidrartroză) sau tendinoasă a jaretului sau genunchiului.

Viatka. Rasă de oi cu lînă fină, de tip morfo-productiv mixt, de lînă și carne, formată în U.R.S.S., prin încrucișarea oilor locale de Nolinsk cu berbeci Merinos precoce și Rambouillet. Are o constituție robustă, este rezistentă și are prolificitate ridicată.

Vibrio. Gen ce cuprinde bacterii în formă de virgulă.

Vibrion, v. Spiril.

Vibrioză. Boală infecto-contagioasă veneriană a rumegătoarelor, produsă de *Vibrio foetus*, manifestată prin avort, sterilitate etc.

Vich. Rasă locală de porci, rustică, cu aptitudini mixte, formată și crescută în nordul Spaniei.

Viciu, sin. *defect*. În mod obișnuit se face distincție între viciu și tară, viciul raportîndu-se la „psihicul” animalului: retivitatea este un viciu, exostoza tarsiană este o tară etc.

Viciu redhibitoriu. Viciu ascuns, care nu poate fi observat decît după un timp, deși existența lui anterioară nu poate fi obișnuit pusă la îndoială.

Viciile redhibitorii sînt specificate în legislație și, în caz de tranzacții comerciale, implică anularea vînzării.

Vida (a-) (fr. *vider*: a goli). Barbarism folosit pentru a indica acțiunea de golire a unui organ cavităar (vidarea vezicii) sau cavități organice neoformate (vidarea abcesului).

Vidian (nervul-) v. canalului pterigoidian (nervul-).

Vidian (scizură-, canal-). 1 — Șențitură, continuată cu un fin canal, ambele situate pe fața ventrală a sfenoidului. 2 — Termen echivalent: scizura și canalul nervului pterigoidian.

Vidra (lat. *Lutra-lutra*). Specie de mamifer carnivor semiacvatic, din familia mustelidelor, cu corpul lung de 120 cm, aoc-

perit cu blană deasă, de culoare castanie-roșcată. Are pavilionul urechii mic și rotunjit și membrane interdigitale bine dezvoltate. În țara noastră este răspândită pe lângă lacuri și pe văile râurilor mari, în bălțile și Delta Dunării etc.

Vienezi scurți. Rasă de porumbei, din grupa raselor de ornament. Sînt unii din cei mai mici porumbei, cu picioarele scurte, capul aproape sferic, cu ciocul foarte scurt, crescuți în scop decorativ.

Vienez. Rasă de porumbei de ornament.

Vilozitate (lat. *villus*: tufă de păr). Termen utilizat pentru definirea tuturor formațiunilor organice fine, alungite, cu aspect de fir de păr, care se găsesc pe suprafața unei mucoase (vilozități intestinale, vilozități uterine), a unei pseudoseroase (vilozități sinoviale) etc.

Vilozități arahnoidiane. Zone de aderență între arahnoidă și dura mater.

Vilozități coroidiane. Cute componente ale plexurilor coroidale.

Vilozități intestinale. Denivelări fine, filiforme, ale mucoasei intestinale, cu rol în absorbție, centrate pe un chilifer capilar.

Vierme de mătase. Larva fluturului de mătase, fluturile reprezentînd o specie domestică de insecte din ordinul *Lepidoptera*, familia *Bombycidae*, cu metamorfoză completă (ou, larvă, crisalidă și fluture), crescută pentru obținerea gogoșilor de mătase. Se hrănește cu frunze de dud.

Vierminoasă. Termen general folosit pentru definirea oricărei boli provocate de viermi, indiferent de categoria și localizarea lor.

Viril (lat. *vir*: bărbat). Care prezintă toate caracterele masculului, bine conturate.

Virilism. Starea unei femele care prezintă comportament, organe sau în general caractere de mascul.

Virilitate. Caracteristica masculului.

Virion. Particulă complexă, rezultată din unirea acizilor nucleici virali cu alte componente ale virusurilor, în măsură să infecteze o celulă sensibilă; este deci un virus complet, matur, cu toate proprietățile morfofuncționale corespunzătoare (patogenitate, particularități chimice, serologice etc.).

Viroză. Boală infecțioasă produsă de un virus.

Virulent. Caracterizat prin virulență.

Virulență. Calitatea unei specii microbiene de a produce îmbolnăvirea organismului gazdei.

Virulicid. Care distruge virusurile.

Virus, sin. *virus filtrabil*, *ultravirus*, *infravirus*, *inframicrob*.

1 — Individualitate caracterizată sub raport morfologic prin anumit tip de acid nucleic, iar funcțional, prin reproducție imprimată de materialul genetic, respectiv creșterea și multiplicarea prin sciziparitate, prin lipsa de enzime metabolice, infecțiozitate, patogenitate potențială ș.a. Particula de virus poate fi ovoidă, filamentoasă sau spermatozoidiformă, avînd obișnuit dimensiuni cuprinse între 10—300 milimicroni. Prin lipsa fermenților metabolici, particulele virale sînt obligator parazite, multiplicîndu-se numai în celula vie. Fiecare specie de virus are compoziție chimică și antigenică proprie, alături de specificitate patogenică. În funcție de gazdele pe care parazitează, virusurile pot fi *zootrope*, *fitotrope* și *bacteriotrope*. 2 — Pînă spre sfîrșitul secolului trecut, termenul de virus era utilizat pentru a

desena diferiți agenți patogeni de origine biologică (veninuri, toxine, vegetale etc.), însă mai cu seamă microbii, în general.

Virus complet sau matur, v. Virion.

Virus orfelin, v. Enterovirus.

Virus vegetativ. Forma neinfecțioasă, din faza de multiplicare intracelulară, a virusurilor (eclipsa).

Vis a tergo (lat. *vis*: forță, *a tergo*: de la spate). Expresie latină folosită ca atare pentru a indica impulsunea sau presiunea continuă pe care cordul o exercită asupra masei sangvine conținută în artere și capilare, datorită căreia sângele este împins din artere în capilare, din acestea în vene și înapoi spre cord.

Viscer (lat. *viscera*: măruntaie). Organ care îndeplinește funcția de nutriție (*viscer*: a se nutri). În sensul cel mai larg, termenul este folosit pentru denumirea tuturor organelor situate în cavitățile splanchnice.

Visceral. Care aparține viscerelor (cavitate viscerală) sau se referă la viscere (durere viscerală).

Visc. Rasă de găște, ce se crește în Belgia, cu greutatea corporală sub 5 kg.

Vissana. Rasă de oi italienească, aparținând grupului de rase apenice.

Vitagen (complex-). Denumire utilizată pentru definirea unor substanțe asemănătoare vitaminelor, care, în cantități mici, sînt indispensabile vieții, dar — spre deosebire de vitamine — sînt și furnizoare de energie.

Vitamealo, v. Premix vitamino-mineral.

Vitamină (lat. *vita*: viață). Denumire conferită substanțelor (inițial nedefinite chimic) indispensabile vieții în doze infinitesimale, fără a fi furni-

zoare de energie, dar facilitînd metabolismul, creșterea, rezistența la anumite boli etc. Absența vitaminelor provoacă tulburări grave carentiale. Se disting vitamine hidrosolubile (B_1 , B_2 , B_6 , B_{12} , C, PP, R, acidul folic, acidul paraminobenzoic, mezoinozitolul, colina), și liposolubile (A, D, E, K).

Vitaminizare. 1 — Producerea de vitamine sau mărirea cantității de vitamine dintr-un substrat alimentar. 2 — Administrarea de vitamine (vitaminizare profilactică etc.).

Vitainoză. Denumire generală acordată bolilor provocate de vitamine, indiferent că este vorba de un exces sau de o carență.

Vitamino terapie. Terapeutică bazată pe utilizarea vitaminelor.

Vitaurom. Produs furajer complex (aureociclină, vitamină B_{12} microelemente minerale etc.), utilizat profilactic ca antiinfecțios și pentru stimularea creșterii la tineretul suin și aviar.

Vitelin. Care aparține vitelului sau se raportează la el: sac vitelin etc.

Vitelus (lat. *vitellus*: gălbenuș de ou). Termen definitoriu pentru substanțele de rezervă din ovulă, distingîndu-se un vitelus nutritiv și altul formator.

Viteză de sedimentare. Gradul de depunere, în timp, a elementelor figurate suspendate într-un mediu lichid: viteză de sedimentare a hematiilor, a particulelor din conținutul ruminal etc.

Vitiligo. Pată pigmentară pe suprafața corpului, limitată de obicei de o lizieră depigmentată.

Vitolin, sin. *Tetranol*. Preparat antifasciolic, pe bază de tetraclorură de carbon.

Vitoria. Rasă locală de porci, rustică, cu constituție robustă, cu aptitudini mixte crescută în nordul Spaniei.

Vitros (lat. *vitreus*: de sticlă, ca sticla). Care are aspect sticlos.

Vitros (corp-). Complex organic cu aspect caracteristic, care umple camera interioară a bulbului ocular, conținând în componența lui, în fluid apos, săruri, urme de proteină, mucine, eventual cristale de colesterină etc.

Vitzullerasse, v. Fjäll.

Vitulur (lat. *vitelus*: vițel). Care are contingențe imediate cu vițelul nou-născut: febră vitulură etc.

Vițelar (lat. *Anthoxanthum odoratum*). Plantă erbacee din familia gramineelor, cu tulpina înaltă de circa 50 cm și cu miros caracteristic de cumarină. Crește prin pajiști, poieni, până în regiunea subalpină și înfloarește în lunile mai și iunie.

Viza (lat. *Acipenser nudiiventris*). Specie de pește din familia acipenseridelor, cu corpul lung de 40—50 cm, cu botul scurt, conic și rotunjit. În țara noastră se găsește în Dunăre, mai ales în amonte. Are o carne foarte apreciată.

Vizon (lat. *Mustela vison*, *Lutreola vison*). Mamifer carnivor din familia Mustelide, care trăiește sălbatic în America de Nord (Labrador, Quebec, Alaska) și în număr redus în Europa Orientală. Trăiește în jurul apelor și se hrănește cu pește și animale acvatice. În unele țări, în special în Statele Unite, se crește după anumite metode și s-au creat noi rase și varietăți căutate pentru culoarea, desimea și finețea pielicelelor: Silver blue Mink, White Mink, Blue Royal, Kohinur Mink, Blue Frost Mink, Royal Pastel Mink etc.

Vizon de Alasca, v. Alaska Mink.

Vizon Kenai, v. Kenai Mink.

Vizon oriental, v. Eastern Mink.

Vinăt. Culoare compusă, binară, formată din amestec de peri albi și negri în diferite proporții. Poate fi vinăt obișnuit, deschis, închis, rotat, roșcat, păstrăviu, muscat, argintiu etc.

Voiajori de Anvers. Rasă de porumbei de zbor de distanță și orientare, creată prin încrucișări complexe, selecție și antrenament metodic.

Voiajori de Liège. Rasă de porumbei de zbor de distanță și orientare, creată prin încrucișări complexe, rezistent, cu bună dezvoltare corporală.

Vladimir. Rasă de cai ce se crește în U.R.S.S., formată dintr-un amestec complex de diferite rase grele, trăpași și cai locali. Are talie înaltă, greutate mare, musculatură dezvoltată, constituție robustă, aplomburi bune, cu aptitudini pentru tracțiune grea și mers rapid.

Volar lateral (nervul-). Continuare a nervului ulnar în regiunea autopodiului, emițând pe traiect n. volar profund, după ce primește o anastomoză de întărire de la n. median.

Volar medial (nervul-). Continuarea nervului median în regiunea metapoidală.

Volar profund (nervul-). Colaterală a nervului volar lateral în treimea superioară a metapodiului, distribuită interesosului median.

Volemie. Volumul total de sînge (normovolemie, hipervolemie, hipovolemie).

Voloc. Plasă de pescuit lungă, întinsă la cele două capete pe cite un suport de lemn, cu care este trasă prin apă și mai ales pe fundul apei. Este folosit pentru pescuitul în rîuri și în bălți de mică adîncime.

Volvulus. Termen definitiv pentru torsionarea unui organ în jurul axului propriu sau a ligamentului de suspensie.

Vomer. Os impar situat deasupra bolții palatine, prezentînd caudal o parte lătită (aripile vomerului) și spre înainte un corp alungit, canelat dorsal, dînd suport septumului nasal.

Vomică. Jetaj abundent și intermitent, pretînd la confuzie cu vomitarea; mai frecventă este vomica purulentă de natură respiratorie (colecții ale cavităților paranasale, caverne pulmonare etc.). foarte rară cea retrodiafragmatică (vidarea unui abces hepatic prin bronhii etc.).

Vomitare (lat. *vomitus*, *emesis*), sin. *emeză*. Eliminarea conținutului din compartimentele gastrice la exterior pe gură și pe căile respiratorii anterioare, întovărășită de oprirea respirației, contracții convulsive ale abdomenului și capului etc.; obișnuit este *reflexă* (gastrite etc.), rareori *centrală* (injecții de apomorfina etc.). *Vomitarea falsă* (aparentă, esofagiană, pseudovomitarea) presupune eliminarea de conținut din esofag (obstrucții etc.) sau din gusă (ingluvită etc.); a nu se confunda cu rejecția, la rumegătoare sau cu regurgitarea nutritivă de la unele păsări.

Vomitat. Conținutul eliminat prin vomitare: vomitat alimentar, gleros, hemoragic etc.

— **Vomitiv.** Substanță ce declanșează vomitarea (emetic, apomorfina etc.).

Vomituriție (lat. *vomituriere*: a avea tendință de vomitare). Manifestări identice celor ce întovărășesc vomitarea, fără eliminare de conținut vomitat.

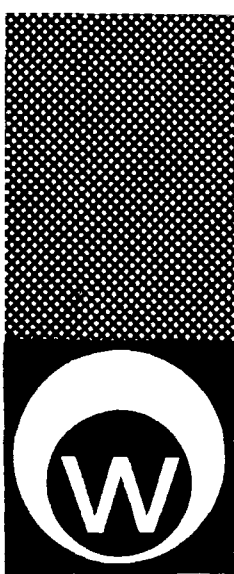
Voronej. Rasă de cai ce se crește în U.R.S.S., provenind din vechea rasă bituigă. Se caracterizează prin putere de tracțiune, prin mers vioi și sobrietate. E mai ușor decît calul de Vladimir.

Vulpe argintie. Specie de vulpe cu blana neagră, înspicată argintiu. A fost obținută pe calea selecției, din specia *Vulpes fulvus* din Canada. Se crește în captivitate, pentru blană.

Vulpe de mare (lat. *Raja clavata*). Pește din familia raidelor, lung de 0,70—1,5 m, cu greutatea de 5—8 kg, cu corpul puternic turtit și lătit dorsoventral, de formă rombică, acoperit cu plăci osoase prevăzute cu cîte un spin. Trăiește în Marea Neagră pînă la adîncimea de 25—45 m. Din ficat se extrage vitamina A și un ulei folosit în industrie.

Vulvă. Porțiunea terminală a aparatului genital femel, reprezentînd deschiderea acestuia la exterior, delimitată de două cute (buzele vulvei), reunite prin comisura, la nivelul și înaintea comisurii ventrale găsindu-se clitorisul, iar în grosimea peretelui vulvar, mușchiul constrictor al vulvei (corespondent bulbocavernosului penisului de la mascul) și doi mușchi inșchiocavernoși reduși.

Vulvită. Inflamația vulvei.

Walleriană (degenerescență). Modificare trofică suferită de porțiunea periferică a unui nerv secționat, despărțită de centrul său trofic.

Wanganella, sin. *Peppin*. Unul dintre cele mai importante tipuri de oi din rasa Merinos Australian.

Wharton (canal). Canalul excretor al glandei submandibulare, care se deschide sub porțiunea liberă a limbii, în apropierea plicilor sublinguale.

Wharton (gelatină). Țesutul conjunctiv embrionar-mucos al cordonului testicular.

Wälder-Vieh. Rasă de taurine din R.F. a Germaniei, cu talia de 128 cm și greutatea corporală de 500 kg, caracterizată prin rezistență, longevitate și fertilitate. Dă o producție bună de lapte, cu procent mare de grăsime.

Weber (sindromul lui), sin. *hemiplegia alternă anterioară.*

Hemiplegie alternă (paralizia pleoapei superioare, midriază, strabism divergent și exoftalmie de aceeași parte cu leziunea; hemiplegia trunchiului și extremităților de partea opusă), determinată de leziunile ventrale ale pedunculului cerebral.

Weichbrodt (proba lui). Probă pentru evidențierea globulinorahiei.

Weil (boala lui), v. *Leptospiroza canină.*

Welli-Salkowski (proba lui). Probă de evidențiere a creatininuriei.

Welsh Black. Rasă de taurine, cu talie și greutate redusă și cu roba neagră. Are două tipuri; unul cu aptitudini pentru carne și altul cu aptitudini pentru lapte.

Welsh Poney, v. Ponei din țara Galilor.

West-Highland. Rasă de taurine care populează regiunile muntoase din Scotia, caracte-

rizată prin cap relativ scurt, cu coarne lungi, cu roba neagră cu păr lung, des și încilcit. Este rustică și se crește pentru producția de lapte.

Western. Rasă de oi ce se crește în America de Nord.

Westphal (semnul lui-). Abolirea reflexului rotulian în leziunile cordoanelor medulare dorsale (Goll și Burdach).

White-Freslan. Rasă de taurine mult răspândită în Brazilia, crescută pentru producția de lapte.

White Mink. Varietate principală de vizon, ce se crește în S.U.A., foarte apreciată pentru pelicica sa de culoare albă.

Wiers. Rasă de găște, ce se crește în Belgia, cu greutate corporală sub 5 kg.

Winslow (hiatus-). Comunicarea dintre cavitatea peritoneală și cavitatea epiploică, delimitată de vena portă, vena cavă și lobulul accesoriu al ficatului.

Wirshung (canal-). Canalul pancreatic principal, care varsă, în duoden secreția exocrină a pancreasului.

Wiltshire. Rasă de găini, ce se crește în Anglia.

Wittingau. Rasă de crapi, lipsită de solzi, foarte asemănătoare cu rasa Bohemia.

Wodabé, v. Puldjafoum.

Wolf (corp-). Organ embrionar tranzitoriu, cu rol inițial pro-

tabil depurator și care împreună cu canalele Müller concurează la formarea organelor genitale.

Wormian (os-). Piesă osoasă mică variată ca număr și ca dimensiuni, plasată în unghiurile de sutură ale unora dintre oasele craniului.

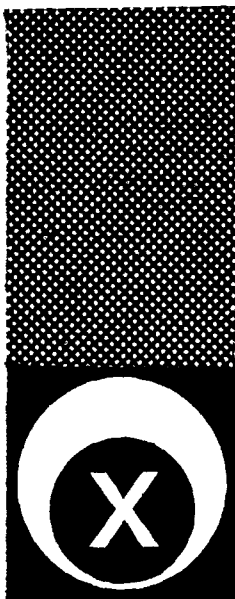
Wrisberg (ansă memorabilă-). Legătura postdafragmatică dintre vagul drept (esofagianul dorsal) și plexul solar.

Wrisberg (ganglion-). Mic ganglion simpatic situat la baza cordului, înapoia cîrjei aortice.

Wrisberg (nerv-), sin. *n. intermediar.* Nerv cranian situat între metencefal și ganglionul geniculat, reprezentînd rădăcina senzitivă a intermedio-facialului.

Württemberg, sin. *Deutsche veredelte Landschaft.* Rasă de oi germană cu talie relativ mare, cap fără coarne și cu profil convex, trunchi bine dezvoltat, membre subțiri, cu o bună extindere a lîinii, foarte rustică, folosește bine pășunile sărace. Se crește pentru producția de lînă și carne.

Wyandotte. Rasă de găini, cu aptitudini pentru carne și ouă, cu greutate corporală de 3-4 kg, cu creastă și urechișe roșii, cu picioare de culoare galbenă-brună-roșietică. Se cunosc mai multe varietăți, din care cea mai importantă este cea albă.

X (boala-), sin. *hipercheratoza bovinelor*. Intoxicație cu naftaleni clorinați, caracterizată clinic prin discheratoză.

Xantodermie. Colorarea în galben a pielii și mucoaselor datorită unui pigment alimentar (caroten) sau medicamentos (acridină etc.).

Xantom. Neoformație de culoare galbenă, datorită abundenței în celulele componente a unor esterii ai colesterolului.

Xenodiagnostic. Metodă de diagnostic utilizată în parazitologie și bazată pe căutarea paraziților în gazdele lor intermediare.

Xerazie. Boală a cililor și firelor de păr, caracterizată printr-un proces de uscare și oprire în creștere a firelor de păr.

Xerodermie (gr. *xeros*: uscat, *derma*: piele). Afecțiune a pielii

caracterizată prin uscare exagerată și exfoliere fină.

Xerofagie. Alimentație bazată exclusiv pe alimente uscate.

Xerolite (gr. *xeros*: sec, *phiton*: plantă). Plante adaptate pentru a trăi în condițiuni de umiditate redusă, cu rezistență mare la secetă. Dintre graminee sînt xerofite: colilia, păiușul, pirul cristat etc.

Xeroftalmie, sin. *xeroză*. Uscarea exagerată a conjunctivei și corneii, însoțită de suspendarea producției de lacrimi, urmată de complicații corneane.

Xerostomie (gr. *xeros*: uscat, *stoma*: gură). Uscarea mucoasei bucale.

Xeroză, v. xeroftalmie.

Xifoid (gr. *xifos*: spadă, *eidos*: asemănător). Care seamănă cu o spadă: apendice xifoidian

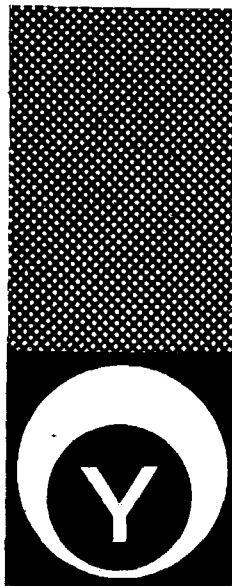
XIF (cartilaj atașat la extremitatea
654 caudală a sternului) etc.

Xifoidian. Care are contingențe
cu apendicele xifoidian.

Xifodim. Monstru dublu, cu
toracele sudat, avînd 4 membre
toracale, dar numai două pel-
vine.

Xifopag. Monstru rezultat din
sudarea a doi indivizi, de la
nivelul extremității caudale a
sternului, pînă la ombilic.

Xilină, sin. *Xilocaină*, *Lidocai-
nă*, *Lignocaină*, *dimetilaminodi-
metilacetanilidă*. Anestezic lo-
cal.

Yak (lat. *Bos grunniens*). Mamifer rumegetor bovidu, originar din Tibet, unde se găsește atât în stare sălbatică cât și domesticit. Are corpul acoperit cu păr gros și lung, membre scurte, rezistent și adaptat la condițiile locale.

Yang-Ti. Rasă de oi chinezească, cu pavilionul urechii foarte redus.

Yarloop. Soi de trifoi, de mare productivitate, cultivat în Australia.

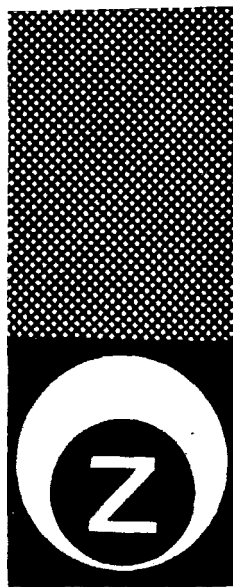
Yatren-casein. Combinație de Yatren (v. Iodisept) și cazeină, cu efect stimulant nespecific.

Yokohama. Rasă de găini de ornament, caracterizată prin coadă foarte lungă.

Yomesan, sin. *Mansonil.* Preparat salicilamidic antihelminthic.

York. Denumire dată raselor de porci englezești de culoare albă (după Comitatul Yorkshire, unde s-au format): yorkul mic, yorkul mare și yorkul mijlociu.

Yorkshire, v. Marele alb.

Zackel. Rasă de oi de munte ce se crește în Polonia.

Zăngănit metalic. Zgomot de lichid (de picătură) amforizat, determinat mai frecvent de colecții pio-gazoase pleurale sau pericardice.

Zărgan (lat. *Belone belone*). Pește din familia belonidelor, cu corpul alungit și cilindric, acoperit cu solzi mici, caduci și cu fălcile prelungite, mandibula fiind mai lungă decât maxila. În țara noastră trăiește pe litoralul Mării Negre subspecia *Belone belone luxini*, lungă de circa 50 cm și cu greutatea de aproape 100 g; are oasele colorate în verde ca smaragdul, datorită unui pigment numit biliverdină.

Zborul de orientare. Primele zboruri ale albinelor, efectuate pe timp frumos și călduros, în vederea eliminării excrementelor și memorării poziției stupului.

Zburător de Danzig. Rasă de porumbei de zbor de înălțime și durată.

Zburător de Seghedin. Rasă de porumbei, specializată pentru zbor.

Zburător românesc. Rasă de porumbei specializată pentru zbor.

Zebroid. Hibrid obținut prin încrucișarea masculului de zebra cu iapa. Are aspect vărgat ca la zebra, însă cu fondul culorii brun, iar dungile mai pronunțate pe cap, gât și grebăn. Este rezistent la boli și intemperii.

Zebu (lat. *Bos indicus*). Mamifer rumegător, răspândit în zonele tropicale și subtropicale din Asia, Africa și America de Sud, asemănător cu boul, de care diferă în special printr-o cocoasă musculo-adipoasă în regiunea grebănului, prin schelet mai fin, salbă mai mare și prin adaptarea mai bună la condi-

țiile de mediu tropical. Se împerechează cu taurinele, dînd produși fecunzi. Se crește pentru muncă, lapte și carne. Se cunosc multe rase de zebu: Guyerati, Nellore, Africander etc.

Zebu Maur. Varietate de zebu, ce se crește în Senegal, mai ales pe valea fluviului Senegal, cu schelet mai puternic și coarne mai scurte decît la varietatea Gobra, de culoare mai închisă. În condiții bune de alimentație, poate ajunge pînă la 600 kg greutate.

Zeină. Proteină din grupa prolaminelor (gliadinelor) care se găsește în bobul de porumb. Neavînd toți acizii aminați (fi lipsește lizina și triptofanul), nu este o proteină completă pentru alimentație.

Zglăvoacă (lat. *Cottus gobio*), sin. *babete*. Pește din familia cotidelor, cu corpul lung de 6—12 cm, lipsit de solzi și cu capul mare, larg, turtit. Trăiește în apele rezezi de munte. Este dăunător (consumă icrele păstrăvului).

Zgomot de acloaie, v. semnul banului.

Zgomot de aramă. Zgomot puternic, metalic, obținut la percuția transversală a toracelui în unele boli (v. tranșonanța toracică).

Zgomot de drapel, sin. *zgomot de fald*. Zgomot respirator supraadăugat, asemănător celui produs de un drapel bătut de vînt, întilnit în inflamații pseudomembranoase ale căilor respiratorii.

Zgomot de fistulă pulmonară, sin. *zgomot de gîlgiitură pleurală*. Ral umed cu bule mari, de tipul ralului cavernos, produs de piopneumotoraxul în comunicare cu o bronhie ș.a.

Zgomot de frecătură, sin. *frecătură*. Zgomot similar celui produs cu ocazia frecării a două

suprafețe aspre, întilnit în inflamațiile uscate ale diferitelor seroase (pleurită, pericardită ș.a.).

Zgomot de galop, v. Ritm de galop.

Zgomot de lichid, sin. *zgomot de glu-glu*, *zgomot de picătură*. Zgomot similar celui produs cînd se clatină o sticlă pe jumătate plină cu apă, surprinzîndu-se în cursul mișcărilor spontane sau provocate ale diferitelor regiuni ce conțin colecții lichido-gazoase (piopneumopericard, piopneumotorax etc.).

Zgomot de oală spartă. Sunet de percuție similar celui produs cînd se lovește dosul unei palme de genunchi în timp ce ambele palme sînt unite („își dau mîna”), întilnit în cazul existenței unor cavități voluminoase cu conținut gazos în zona de vibrație (caverne pulmonare ș.a.) mai rar în alte cazuri.

Zgomot de picătură, v. Zgomot de lichid.

Zgomot rotator, sin. *zgomot muscular*. Zgomot similar uruitului de ceasornic, de roți sau de tunet în depărtare, perceput pe diferite regiuni în momentul contracției musculare (zgomotele de contracție a rumenului, colonului etc.).

Zibelină, v. Samur.

Zigomatic (os-). Piesă osoasă a craniului, situată pe partea laterală a orbitei.

Zigomatic (nervul) (lat. *N. zygomaticus*). Ramură detașată din n. maxilar al trigemenului, în interiorul conductelor sfenoidale, de unde trece în teaca orbitară, unde se divide într-o mulțime de ramuri ce se distribuie pleoapei inferioare, unghiului extern al ochiului etc.

Zigomato-orbitara (lat. *A. zygomato-orbitalis*). Terminală a arterei temporale superficiale la carnivore, distribuindu-se feții și mușchiului temporal.

Zigomato-temporal (nervul). Ramură detașată din nervul lacrimal, distribuită bazei urechii și plexului fronto-parietal.
Zigot. Celulă rezultată din unirea a doi gameți. La organismele pluricelulare, prin diviziune sau segmentare, formează embrionul.

Zimbru, v. Bizon.

Zi-pereche-animale. Unitatea de muncă convențională, folosită în agricultură, care exprimă volumul de lucru efectuat timp de zece ore, de un atelaj cu două animale.

Zona zoster, sin. herpes zoster. Afecțiune cutanată supraacută, manifestată prin prurit, durere, erupție eritematoasă și veziculoasă, localizate în dreptul traiecului unui nerv senzitiv, însoțită uneori de febră și limfadenită regională; sub raport etiologic, este probabil o viroză neurotropă.

Zonal (gr. zoné: centură) sin. zonar. Dispus pe o zonă, adesea metameric, deci perpendicular față de axul longitudinal al corpului (paralizie zonară etc.; v. și Kalchschmidt).

Zonei marginale a cordonului lateral (sindromul). Disociație termoalgezică zonară, de partea opusă leziunilor care interesează fasciculul cerebelos direct și încrucișat.

Zoocultură. Ramură principală a agriculturii, care asigură produsele alimentare de bază (lapte, carne, ouă, etc.) materii prime pentru industria alimentară și ușoară, forță de tracțiune animală, principalul îngrășământ organic, (bălegarul). A apărut din cele mai vechi timpuri, ca o continuare a vânătorii, o dată cu îmblinzirea și domesticirea animalelor sălbatice și a avut ca urmare dezvoltarea forțelor de producție, marcînd împreună cu apariția culturii

plantelor agricole, prima mare diviziune a muncii.

Zoofort. Amestec de microelemente, vitamine, antibiotice și aminoacizi, cu acțiune biostimulatoare, folosit în hrana puilor de frigare și a porcilor de carne.

Zoometru. Instrument folosit pentru efectuarea măsurilor de înălțime, lungime și lărgime la animale.

Zonarea raselor de animale, v. Raionarea raselor de animale.

Zoonoză, sin. antropozoonoză. Infecție comună omului și unor specii de animale, în măsură să se transmită direct de la o specie la alta (de exemplu, tetanosul nu este zoonoză, întrucît nu se transmite direct).

Zooplanton. Totalitatea organismelor animale care intră în compoziția planctonului. Este format din protozoare, ratifere, crustacee inferioare etc. și folosește ca hrană pentru unele specii de pești.

Zoopsie. Termen sub care se definește halucinația la animale.

Zootehnie (gr. zoon: animal și techne; știință, meșteșug, artă), sin. creșterea animalelor. Ansamblu de științe care au ca obiectiv studierea și cunoașterea reproducției, creșterii, alimentației, ameliorării și exploatării animalelor domestice.

Zootehnie generală. Știință care se ocupă cu studierea și definirea principiilor și metodelor generale referitoare la specie, rasă, alimentație, reproducție, genetică etc.

Zootehnie specială. Știință care se ocupă cu studiul raselor din fiecare specie de animale domestice, cu tehnica creșterii, ameliorării și exploatării animalelor din fiecare specie și rasă, pe categorii de vîrstă, de stare fiziologică etc.

Zoterapeutică. Terapeutică aplicată pe animale.

Zootomie. Disecția practică pe animale.

Zotis. Hibrid mascul între yak și o rasă de taurine din Himalaia. Este mai dezvoltat decât femela (*v. isauri*), are temperament docil și este ste-

ril. Se folosește la tracțiune și ZWE
samar.

Zulu. Rasă de taurine autohtone, primitivă, puțin pretențioasă la condițiile de mediu ce se crește în Republica Sud Africană. A participat la formarea rasei Nguni.

Zwergschnauzer, v. Schnauzer.

Tiparul executat la
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”
Piața Scintei nr. 1, București